

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00495570 4

Digitized by the Internet Archive
in 2008 with funding from
Microsoft Corporation

Aristotle

~~GN~~
~~111~~
~~111~~

COMMENTARIA
IN ARISTOTELEM
GRAECA

PA

3902

A25

1882

V. 22

pars 1-3

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS XXII

PARS I MICHAELIS EPHESI IN PARVA NATURALIA

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGH REIMERI

MCMIII

MICHAELIS EPHESII
IN PARVA NATURALIA
COMMENTARIA

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

PAULUS WENDLAND

199909
15/1/26

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI

MCMIII

PRAEFATIO

Ipse Michael horum commentariorum p. 149,1 ss. hoc ordine scholas suas Aristotelicas enumerat:

Περὶ ζώων μορίων καὶ πορείας

Περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως¹⁾

Περὶ ζώων κινήσεως

Περὶ ζώων γενέσεως

Περὶ μακροβιότητος καὶ βραχυβιότητος

καὶ σὺν τούτοις τὰ περὶ γήρωος καὶ νεότητος²⁾.

qua in enumeratione temporum ordinem, quo edita sunt scripta, secutus esse videtur. certe huic ordini cetera temporum vestigia, quae percurrens Michaelis scholas inveni — alia additurum esse, qui accuratius omnes Michaelis libros investigaverit, verisimile est — non repugnant. scholia enim Περὶ ζώων πορείας respicit in scholiis Περὶ ζώων γενέσεως (Comm. XIV 3 p. 55,9. 10 Hayduck) et in huius voluminis p. 103,6, respicere videtur etiam in scholiis Περὶ ζώων κινήσεως fol. 149^r52 Ald. — tum recte in illa enumeratione commentariis Περὶ μνήμης succedere scholas Περὶ ζώων κινήσεως testimonio, quod infra posui, comprobari videtur³⁾, et eundem ordinem innuere videtur verbis quae p. 50,32 leguntur ὡς δεῖξει ἐν τῷ Περὶ ζώων κινήσεως.

¹⁾ Hoc titulo Michaelē hic complecti etiam libros υ εν μτ (Bonitzii sigla hic et infra pono) efficitur ex p. 1,15 τὸ Περὶ μνήμης καὶ ὕπνου et e Comm. Περὶ ζώων κινήσεως fol. 149^r30. 31 Ald. εἰκότως μετὰ τὸ Περὶ μνήμης τάττεται τὸ Περὶ ζώων κινήσεως, cf. Zeller II 2 p. 95, Baumstark, *Arist. bei den Syrern* I p. 77.

²⁾ Contineri hoc titulo etiam librum αν apparet ex huius voluminis p. 51,10 λέγει δὲ Περὶ ἀναπνοῆς ἐν τῷ Περὶ ζωῆς καὶ θανάτου (cf. p. 122,24. 25) et e serie argumentorum, quam p. 99 explicat.

³⁾ Ob eam causam praetuli lectionem libri C ceteris libris qui tradunt primum Περὶ ζώων γενέσεως, tum Περὶ ζώων κινήσεως. accedit quod p. 100,11, ubi eundem ordinem invenimus, libri C lectio confirmari videtur. de Parvorum Naturalium in duas partes divisione interiectis scriptis zoologicis cf. Baumstark p. 74, Littig, *Andronikos von Rhodos* I München 1890 p. 28 ss.

Ex horum scriptorum¹⁾ numero hoc volumine edidimus ea quae ad Parva naturalia quae dicuntur pertinent. exstiterintne alia ante Michaelis operam in haec scripta commentaria, quamquam veri dissimile non videtur, memoriae non traditur²⁾. quos igitur fontes adierit Michael ignoramus, nisi quod ipse interdum magistri sui sententias laudat³⁾.

Quamquam postremus editor Parvorum Naturalium Biehlius prioris codicum Aristotelicorum classis fidei atque auctoritati plane se addixit, tamen constat, si quis genuinum textum restituere volet, ei eclecticica ratione utendum neque temere alterius ordinis auctoritatem spernendam esse⁴⁾. iam ad archetypum huius classis recuperandum aliquid valet Michaelis, Sophoniae, etiam Georgii Pachymeris auctoritas⁵⁾. qui omnes huius classis textum fere sequuntur. fide autem carent, quas in apparatu Biehlius posuit Michaelis lectiones. eadem enim ratione atque in Alexandro adhibendo

¹⁾ Ut plenam nanciscamur notitiam Michaelis commentariorum, adhibenda quoque sunt quae ipse p. 149,15 de commentariis in Metaphysica Z—N (pro ζῆτα apud Michaelē scribebat ε' V. Rose, *De Aristotelis librorum ordine* p. 147) compositis testatur; quae commemorat etiam Anecdoton Hierosolymitanum (Comm. III 1 p. XVIII, 15), et libros E usque ad N sub Alexandri nomine servatos Michaelis esse erant qui censerent et fateor mirum sententiarum et locutionum cum Michaelē consensum mihi animadversione dignum videri (cf. Comm. I p. 451,35 cum huius vol. p. 62,1). — ibidem librum Περὶ γρωμάτων se explicaturum esse pollicetur. porro adhibenda sunt De scholiis in Dialecticam et Rhetoricam (cf. Anecd. Hier.) et in Physica testimonia Michaelis in comm. in Soph. El., collecta Comm. II 3 p. 233; haec enim in Soph. El. commentaria Michaelis esse etiam eis quae ad huius vol. p. 32,3 adnotavi comprobari videtur. studia in commentario Περὶ ψυχῆς (de quo cf. Comm. XIV 3 p. IV) posita innuere videtur Michael huius vol. p. 85,10.

²⁾ Exstittisse Alexandri in haec scripta commentarium inde non concludam, quod repetuntur a Michaelē locutiones quaedam, quae Alexandro in deliciis sunt. quae locutiones e lectione aliorum Alexandri commentariorum Michaelis memoriae facile inhaesisse possunt. data occasione Alexandri in librum De sensu sententias adhibet, cf. adnotationes ad p. 1,5 48,2 (33,3 et p. XII). fortasse et hic et in Metaphysicis, postquam Alexandri commentaria inde a libro E perierunt ab Averroce lectitata, Alexandri operam continuare sibi proposuit.

³⁾ Cf. Indicem nominum s. *Michael*. — iam Leo Allatius in Diatriba De Psellis (Migne, *Patr. Graeca* tom. CXXII 2 p. 498) coniecit a Psello pendere Michaelē et recte utriusque in multis consensum agnovit. occurrit etiam apud Psellum ὁ πρῶτος νόσος (p. 702 A ss. Migne), cf. carmen ab Ephesio p. 24,27 allatum et Comm. V 6 p. 1X¹. porro comparanda sunt quae leguntur apud Psellum p. 702 C de divinae mentis actione (cf. Mich. p. 77,23), p. 740 de somniis, p. 833 de litterarum interitu (cf. Mich. p. 142,7 ss.). maxima autem similitudo inter Michaelē et Pselli quae feruntur excerpta De anima intercedit: cf. e. gr. Psellum p. 1032 C Mich. p. 10,22 ss., Psell. p. 1042 D Mich. p. 89,16, Psell. p. 1068 B Mich. p. 61,22. 23. sed cave temere hinc quicquam concludas. nam cum Pselli nomen dubitationibus obnoxium est, tum omnia illa excerpta e Philopono fluxerunt (cf. Comm. XV p. VII. XIV ss.). Philoponum igitur, non Psellum, si modo omnino Psellus est, Michael adisse potest.

⁴⁾ cf. quae disputavi *Festschrift Theodor Gomperz dargebracht*, Wien 1902, p. 173 ss.

⁵⁾ cf. Littig, *Die Philosophie des Georgios Pachymeres*, München 1891, p. 97.

usus¹⁾ temere Aldinae lemmata pro genuinis habet, ipsius Michaelis verba non satis curat.

Librorum duo genera distinguenda sunt. prioris duos testes adhibuimus:

PARISINUS 1925 bomb. saec. XIV continet Michaelis scholas in libros 1. Ζπ 2. μζ (fol. 14^v—18) 3. ζ (fol. 18—34) 4. Ζζ 5. Ζγ (cf. Comm. XIV 3 p. IV) 6. μν (fol. 124—149^v) 7. Ζμ 8. α (Alexandri comm. cf. Comm. III 1 p. X. XI, vol. XIV 3 p. IV). contulit C. Kalbfleisch, nunc professor Rostochiensis.

Cum hoc libro artissima familiaritate coniunctus est codex in Aldina expressus, quamquam sua propria habet et vitia et bona.

Ex ingenti numero alterius classis codicum, quos Academia Berolinensis examinandos curavit, tres potissimum digni visi sunt, quorum lectionibus in apparatu positis imago satis fidelis archetypi huius ordinis recuperaretur:

VATICANUS COLUMNENSIS graecus 2199 membr. saec. XII continet scripta, ut numeris utar, quibus supra ordinem libri S descripsi, 6. 4. 2. 3. contulit E. Pfuhl.

PARISINUS 1923 chart. saec. XIV continet hanc seriem librorum 7. 1. R 6. 4. 2. 5. 3. desinit p. 127,19. contulit C. Kalbfleisch.

PARISINUS 1921 bomb. saec. XIV exhibet Alexandri in librum De sensu commentarii partem (cf. Comm. III 1 p. VII. IX), Aristotelis Historiam animalium, tum Michaelis libros 7. 1²⁾, deinde Sophoniae De anima paraphrasim, denique nr. 8 et Michaelis libellos 6. 4. 2. 3. 5. desinit ut R p. 127,19³⁾, sed e postrema parte libri inde a p. 148,4 nonnulla excerpit. ceterum cf. Comm. XIV 3 p. IV, vol. XXIII 1 p. VII. fundamentum quasi codicis efficit Aristotelicus textus; in margine adiecta sunt Michaelis commentaria, quibus in extremo margine alius generis scholia circumdata sunt. contulit C. Kalbfleisch.

Affinitas codicum CRP vel inde apparet, quod, quamquam alius alia scripta vel ex amplissima archetypi collectione vel ascito alio libro recepit, tamen idem est eorum scriptorum, quae communia habent, ordo; hoc unum inter R et P interest, quod inverterunt ordinem librorum 5. 3. C autem saepius ab RP⁴⁾ discedens vel cum Sa consentit vel propria habet et bona et vitia.

¹⁾ cf. *Festschrift* p. 182. 183.

²⁾ Post 1 insertum est fol. 105^v—106 exordium scholarum libri μν, quae infra omnes exhibet, usque ad p. 5,10 λέγοντος. textus huius fragmenti persimilis est ei qui in eodem libro infra traditur.

³⁾ Collationis signa non recte interpretatus ad p. 127,20 dixi librum P in versu inferiore post R desinere.

⁴⁾ Horum arcta cognatio etiam eo probatur, quod uterque in fine mutilus est, confirmatur eis quae Hayduck Comm. XIV 3 p. IV iudicavit.

Soph. Denique alteri ordini adnumerandus est Michaelis liber, quem Sophonias paraphrasta adhibuit, congruens magis cum RP quam cum C (cf. Comm. V 6 p. VI).

Classium ea ratio est, ut prior plus valeat, altera, quamquam ipsa quoque non raro genuinas lectiones servavit, fere priori cedat. res igitur orthographicas ex auctoritate optimi libri S pendere volumus.

Editio princeps et quae sola adhuc exstabat Aldina prodiit a. MDXXVII. titulum eius v. Comm. III 1 p. XII. textus eius, si excipias typothetae vitia et quae interdum editor minus feliciter coniectura novasse videtur, haud ita malus est, cum e libro melioris ordinis expressus sit. lemnata autem Aristotelica e vulgaribus editionibus interpolata et ampliata sunt.

Kiliae mense Iulio a. MCMIII.

PAULUS WENDLAND.

SUPPLEMENTA

I LIBRORUM CARPTIM COLLATORUM SPECIMINA

Ad priorem classem pertinent etiam:

MARCIANUS 237 bomb. saec. XIV continet secundum numeros p. VII positos libellos 1. 3. 2. 4. 6. 5.

MARCIANUS 238 membr. saec. XV eius gemellus, fortasse ex eo descriptus. uterque has lectiones habet:

p. 124,15 ἐκάστη | 20 τέθρα (item 22) || 21 τέθρον || τοῦ σχοινοῦ || 23 τέθρον || 25 καὶ εὖ || p. 125,2 γάρ || 3 δμοίως

unde apparet, quod aliorum locorum comparatione comprobatur, utrumque librum artissime cohaerere cum S, a quo per has lineas nusquam discedunt, Aldinam ex neutro eorum fluxisse.

PARISINUS 2066 chart. saec. XV continet scripta 5. 1. 4. 2. 3. 6

p. 127,10—37 consentit cum nostro textu, nisi quod 15 τοῦ ἐσχάτου cum *a* omittit
p. 128,9 τούτων cum *a* || 13 posuit ut *a* || 32 δι' ἣν cum *a* ||

unde qui apparatus contulerit, intelleget, hunc Parisinum, cum saepius differat a S, per totos hos versus concinere cum *a*. cf. Comm. XIV 3 p. V.

PARISINUS 1922 chart. saec. XVI ad familiam *Sa* pertinet.

p. 1,10 δ' ἐνέργεια || 13 τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς ἡ cum *Sa* || 14 τῶ] τὸ (sic etiam R) || 15 τάττει om. spatio 6 litt. relicto || 23 καὶ om. || p. 2,2 ὁραίτη cum *S* || 4 μὲν om. cum SRP || 5 περὶ om. || 8 τὸ om. (?) cum *a* || 10 add. ἐν cum *S* || 16 ἡ μνήμη] ἐμνήσθη

ESTENSIS MUTINENSIS 209 (III G 5) chart. saec. XVI Parisini modo commemorati gemellus est, ut eiusdem partis collatio docet, in qua repetuntur etiam propria illius vitia, p. 1,10 δ' ἐνέργεια, 1,14 τὸ, 1,15 τάττει om., 1,23 καὶ om.

Alterius classis codices (cf. Comm. III 1 p. X) hi cum P potissimum cognati sunt:

1. PARISINUS 1882 membr. saec. XV continet scholia in libros μν, υ, μτ, Ζζ, μζ, ζ eodem ordine qui exstat in P. ad alteram classem pertinet, fere congruit cum P, e quo fluxisse videtur.

p. 1,8 ἐστι καλεῖν || 12 αἰσθητικόν || 13 αἰσθητικοῦ || 17 ἔσται || 18 αἰσθητικόν || 21 τῷ πρώτῳ αἰσθητικῷ || p. 2,1 δοκεῖ || ὁραίτη || 4 μνημονεύουσιν || μὲν om. || 5 δτι] ἐπὶ || 8 σώματι καὶ ψυχῇ || 9 ἐργηγορεῖ || 11 καὶ τίσι καὶ πῶς ἐγγίνεται || 14 αἰσθήσεων || 18 ἐτέρᾳ || 19. 21 ἐστὶν ἄνωθεν || 20 ἔσται ἡμῖν || 26 αἰσθησιν || 29 δόξειεν || p. 17,1. 2

ἀλλ' ὧς—ῥσθῆσθαι om., quae verba versum faciunt in P || idem cadit in p. 22,32—23,2 ὅστω—παρόντα et in p. 22,13—15 ἥτις—μνήμη || p. 55,19 quae verba in margine add. P². om. || p. 85,16 post γνωρίους add. ἀλλήλων. P enim ad superiorem versum aberrans addiderat ὑπὲρ ἀλλήλων, sed recte rursus deleuit || postrema pars deest ut in RP

2. PARISINUS Suppl. graeci 340 chart. saec. XVI solum exhibet commentarium De memoria. maxime concinit cum Par. 1882 modo commemorato, fortasse ab eo pendet (cf. Comm. III 1 p. X). quocum communia habet etiam vitia, quibus carent CRP, velut

p. 1,17 ἔσται || 21 ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητικῷ || p. 2,8 σώματι καὶ ψυχῇ || p. 17,1 eadem verba om.

3. BONONIENSIS graecus 2305 chart. saec. XVI¹⁾, qui ante Michaelis scripta Alexandri commentarium in librum α' exhibet, item artissime cohaeret cum Par. 1882, quocum et in lectionibus illis ad p. 1. 2 modo enotatis et alibi consentit.

4. VATICANUS 271 chart. saec. XVI ipse quoque his codicibus adnumerandus est, quod docet specimen collationis p. 1,1—15, confirmant quae passim notata sunt e p. 124—127. accedit quod eodem loco atque RP desinit et quod eandem codicum cognationem etiam in Alexandri textu Comm. III 1 p. X agnovi.

5. 6. Denique duo ESTENSES MUTINENSES 180 (III F 2) chart. saec. XV et 210 (III G 6) chart. saec. XVI huc pertinent, ut communio lectionum in prooemio obviarum docet; de his codicibus cf. vol. III 1 p. X.

Contra cum R artius cohaerent:

LAURENTIANUS 85,1, qui Oceanus dicitur, bomb. saec. XIV inde a fol. 661 Michaelem exhibet.

p. 1,5 ἐκείνου || 8 ἐστι καλεῖν || 11 αἰσθήων (sic) || 12 αἰσθητικὸν || 13 αἰσθητικοῦ || 14 τῷ || τὸ (cf. p. VII) || 17 αἰσθητικῷ || 18 αἰσθητικόν || 21 αἰσθητικῶν (sic) || p. 2,1 ὁρεῖται cum R || 4 μὲν om. || 9 ἐργηγορεῖ || 11 ἐγγίνεται || 18 ἐτέρᾳ cum R || 20 ἔσται ἡμῖν || 29 τοῦτον || p. 3,1 αἰσθητικῷ || αἰσθητικόν || 3 αἰσθητικῷ || 5 εἰκὼν τῆς αὐτῆς || 7 διορίζονται || 8 φαντασίαν τῷπω ἐν || 9 τῷπον τοῦτον || 11 prius αὐτόν] αὐτά || alt. αὐτόν] αὐτήν || 13 τῷπω || 14 ἐγγινομένην cum CP || 17 αἰσθητόν] αἰσθητικόν || δὲ (ante καὶ) om. || 18 καλοῦσι αἰσθησιν || 21 τὴν φαντασίαν || φανταστικόν || τοιοῦτον || 21. 22 τῶν et αἰσθήσεων || 22 καὶ om. || p. 6,24. 25 πολλὰς—μνημονευτὰ bis habet cum R

ex his lectionibus, si excipias, quae librarii negligentia peccavit, pleraeque alterius classis codicum communes sunt, aliae — quod aliis exemplis confirmari potest — Oceani cum R insignem consensum probant.

BODLEIANUS misc. 129 chart. saec. XVI non minus arte cum R cohaeret. velut p. 78,1 ipse quoque habet singularem lectionem καὶ πάντα σπᾶν. suspicio autem ab R pendere Bodleianum historia libri²⁾ augeri videtur. erat enim olim Pélicieri, tum Nauloti, tum Collegii societatis Iesu Claramontani. fol. 1 exstat: ἀνέγνωκε Ναυλὼτ τὰδε 1573, fol. 245 Κλαύδιος ὁ Ναυλώτιος κοιταδισὲς ἀναλλωναῖος *Claude Naulot du val Anallonois 1573*.

¹⁾ cf. *Studi Italiani di filol. classica* III p. 403.

²⁾ cf. G. Studemund et L. Cohn, *Codices ex Bibl. Meermanniana Philippici Graeci nunc Berolinensis* Berolini 1890 p. II ss., de hoc ipso libro p. IX.

Nomine tenus mihi innotuerunt

OXONIENSIS COLLEGII NOVI 232 chart. saec. XV (cf. Comm. III 1 p. VI).
forsitan ex eis, quae Hayduck Comm. XIV 3 p. V observavit, liceat conicere
eum ad priorem ordinem pertinere.

COISLINIANUS 166 bomb. saec. XIV continet Michaelis in $\mu\alpha$, ζ , $\alpha\nu$
commentaria. cf. Comm. VII p. VI.

PARISINUS 1949 chart. saec. XVI.

MONACENSES 151 membr. saec. XV et 91 chart. saec. XVI (cf. Comm.
III 1 p. X). uterque liber p. 127,19 ibidem atque RP desinit.

II DE ALEXANDRI USU

Fugit me fluxisse Michaelis p. 2,24—4,14 ex Alex. De anima p. 66, 25—67,2. 68,4—69,19 Br., Mich. p. 4,21—27 ex Alex. p. 69,20—70,3, Mich. p. 4,30—5,5 ex Alex. 72,5—13. his igitur potissimum locis Alex. a textu nostro differt:

p. 2,31 ἂν γνωρίσαιμεν cum S, quod recipiendum erat || p. 3,9 τύπον τοῦτον cum CRP, quod genuinum videtur || 13. 14 bis νῦν om. || 16 ἂν λέγοιεν φαντασίαν cum SA, quod recipiendum est || 18 τῆς διυμέως || 20 περὶ ἐπὶ || p. 4,1 μὲν cum S, quod recipiendum est || 3 μόνων || 4 οὕτως αὐτῇ cum Sa, recte || 10 τῇ αἰσθητικῇ ψυχῇ || 11 γενόμενον || 13 quod conieci, exstat in Al. || 14 ἐγγερόμενον || 22 γὰρ] γούν || contra Alexandri textus e Michaele emendandus est p. 68,22 ἐστὶ δὲ καὶ, quod Bruns coniecerat || p. 69,4 τὸ τὸν τύπον τούτων || 17 γὰρ] δὲ

porro cf. Mich. p. 52,8—11 cum Al. p. 74,19—23; Mich. p. 52,22—26 cum Al. p. 95,1—4; Mich. p. 100,19—29 cum Al. p. 94,26—30. 95,6—11. 19—22.

MICHAELIS EPHESII
IN PARVA NATURALIA
COMMENTARIA

ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΕΦΕΣΙΟΥ ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΣ ΥΠΝΟΥ ΚΑΙ ΕΓΓΗΓΟΡΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΥΠΝΟΥΣ ΜΑΝΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

Simpl. d. anim.
ed. Ald.

Εἰπὼν ἐν τοῖς Περὶ ψυχῆς πρῶτον μὲν περὶ τῆς συμπάσης καὶ f. 127^r
5 καθόλου ψυχῆς, εἶτα περὶ ἐκάστης τῶν δυνάμεων αὐτῆς, πόσαι καὶ τίνες
καὶ ἐν τίνι ἐκάστη αὐτῶν τὸ εἶναι, ἐν αἷς καὶ περὶ τῆς αἰσθητικῆς δυνά-
μεως τὸν λόγον ποιησάμενος καὶ τίς ἐστὶν εἰπὼν, ἣν καὶ πρῶτην αἴσθησιν 5
καλεῖν ἐστὶ σύνηθες, εἶτα εἰς πόσας αἰσθήσεις διαιρεῖται, καὶ ἰδίᾳ περὶ
ἐκάστης τῶν αἰσθήσεων διεξελθὼν καὶ εἰπὼν, τίς μὲν ἡ δύναμις αὐτῶν
10 ἐκάστης, ἀφ' ἧς τὸ αἰσθάνεσθαι, τίς δὲ ἡ ἐνέργεια καὶ περὶ τί, εἶτα ἐν
τῷ Περὶ αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν περὶ τῶν αἰσθητηρίων εἰπὼν, τί τὸ
αἰσθητηρίον ἐκάστης αἰσθήσεως καὶ ἐκ τίνος, ἐπειδὴ μὴ οἶδόν τε ἄνευ 10
αἰσθητηρίου αἰσθάνεσθαι (διὰ γὰρ σώματος ἡ τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς ἐν-
έργεια), ταῦτ' εἰπὼν ἐν ἐκείνοις ἐφεξῆς τῷ Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν
15 τὸ Περὶ μνήμης καὶ ὕπνου τάττει πᾶν εἰκότως. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μνήμη
πάθος ἢ ἕξις ἐστὶ τῆς κοινῆς αἰσθήσεως, ὥς ἐστὶ δῆλον, ὅτε περὶ τού-
των λέγει, ἥτις κοινὴ αἴσθησις ἐν τῷ πρῶτῳ αἰσθητηρίῳ καθίσταται, ἐστὶ
δὲ πρῶτον αἰσθητηρίον, ὥς πολλάκις εἴρηται, ἡ καρδία εὐλόγως μετὰ τὸν
Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητηρίων λόγον τὸν Περὶ μνήμης τάττει. ἐν τῷ 15
20 ζητεῖ, τίνα μνημονευτικά καὶ τίς ἡ μνήμη καὶ ἐν τίνι τῶν τῆς ψυχῆς
μερῶν, καὶ λέγει ὅτι ἐν τῇ πρῶτῃ αἰσθήσει καὶ τῷ αἰσθητηρίῳ αὐτῆς,
εἶτα πῶς γίνεται, καὶ διὰ τί οὐθ' οἱ νέοι οὐθ' οἱ γέροντες μνημονευτικοί,
καὶ διὰ τί συμβαίνει τοῖς μνημονεύουσι δοκεῖν αἰσθάνεσθαι, λέγων αἰσθά-
νεσθαι τὸ φαντάζεσθαι (αἰσθήσεις γὰρ καὶ φαντασία τῷ ὑποκειμένῳ ταύτων.

1 Μιχαὴλ τοῦ ἐφεσίου C, sed in fine post Ἀριστ. a manu saec. XIV add.: Μιχαὴλ ἐφεσίου
Pa: Μιχαὴλ ἐφέσιος in mg. R²: om. S σχόλια εἰς τὸ SCR: περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως.
—σχόλια εἰς τὸ P: om. a 2. 3 ὕπνου—Ἀριστοτέλους om. a καὶ ὕπνου Ἀριστοτέλους
καὶ—μαντικῆς S 4 καθ' ὕπνου P 5 ss. prooemium ex Alexandri de sensu p. 1, 1sq.
Wendl. expressum 6 ἐστὶ post αὐτῶν add. a ἐν αἷς recte ut Al. a: sed illic
quoque αἷς habet cod. V 8 ἐστὶ καλεῖν RP 12 αἰσθητικὸν RP 13 αἰσθη-
τικοῦ RP τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς ἡ Sa, sed cf. etiam Al. 17 λέγει p. 449^b 25
αἰσθητικῶ P, e corr. R 18 αἰσθητικόν RP εἴρηται v. Bonitz, Ind. p. 365^b 34 ss.
21 αἰσθητικῶ RP 23 τοῖς (μὲν) conicio δοκεῖ a 24 μὲν post τῷ
add. a ὑποκειμένων a

Comment. in Arist. XXII 1. Mich. in Parva Nat.

κἂν τῷ λόγῳ ἕτερα), τοῖς δὲ αἰσθανομένοις ἀνάπαλιν δοκεῖν μνημονεύειν, 127⁺
 ὡς Ἀντιφέρωντι τῷ Ὁρείτῃ. εἰτα λέγει, τί ἀνάμνησις καὶ πῶς γίνεται
 καὶ τί διαφέρει τῆς μνήμης, καὶ ὅτι σωματικὸν τὸ ἀναμνησθεῖν, καὶ 20
 διὰ τί οἱ οἰνώδεις ἤττον μνημονεύουσιν. καὶ περὶ μὲν μνήμης καὶ ἀναμνήσεως
 5 ταῦτα· περὶ δὲ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως πρῶτον μὲν, ὅτι τῶν μορίων τῆς
 ψυχῆς ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐνὶ γίνονται ἀμφοτέρω (οὐ γὰρ ἐν ἄλλῳ μὲν μορίῳ
 τῆς ψυχῆς ὁ ὕπνος, ἐν ἄλλῳ δὲ ἡ ἐγρηγόρσις, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐνί),
 καὶ ὅτι κοινὸν σώματος καὶ ψυχῆς τὸ πάθος· εἰτα διὰ τί καθεύδει καὶ
 ἐγρηγόρει, καὶ διὰ ποίαν αἴσθησιν καὶ διὰ τίνα αἰτίαν συμβαίνει τὸ καθεύ-
 10 θειν, καὶ ποῖόν τι τὸ πάθος· περὶ δὲ ἐνυπνίων, τίνι μορίῳ τῶν τῆς ψυχῆς 25
 φαίνεται καὶ τί ἐστι καὶ πῶς γίνεται, καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶ θεόπεμπτα, ἀλλὰ
 τινὰ μὲν σημεῖα, τινὰ δὲ αἰτία, ἄλλα δὲ συμπτώματα· καὶ τίνες εὐθυ-
 όνειροι καὶ διὰ τί.

Δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν μετὰ τὸ Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν τὸ
 15 παρὸν τέτακται βιβλίον, καὶ τίνα τὰ ἐν αὐτῷ ζητούμενα καὶ αἰτιολογούμενα,
 εἴρηται. ἐπεὶ δὲ ἡ μνήμη ταῦτόν ἐστι τῷ ὑποκειμένῳ τῇ φαντασίᾳ, ὡς
 ἔρεϊ προΐων, τῷ λόγῳ δὲ ἕτερον, ἡ δὲ φαντασία πάλιν ταῦτόν τῇ αἰσθήσει 30
 τῷ ὑποκειμένῳ, τῷ λόγῳ δὲ ἕτερον, καὶ διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ τῆς ψυχῆς
 αἰσθανόμεθα, ἐν τούτῳ καὶ φανταζόμεθα καὶ μνημονεύομεν, δέον ἐστὶ καὶ
 20 νῦν ἄνωθεν τὰ περὶ τὴν φαντασίαν διαρθρῶσαι (οὕτω γὰρ ἡμῖν ἐστὶ
 δῆλον καὶ τίς ἡ μνήμη), καὶ πρῶτον τί διαφέρει φαντασία αἰσθήσεως;
 οὔτε γὰρ ταῦτόν τῇ αἰσθήσει οὔτε ἕτερον, ὡς εἴρηται. ὁμοίως καὶ ἡ
 μνήμη καὶ ἡ φαντασία· οὔτε γὰρ ταῦτά οὔτε πάλιν ἕτερα. διαφέρει τοίνυν
 φαντασία αἰσθήσεως τῷ τὴν μὲν αἴσθησιν παρόντων εἶναι τῶν αἰσθητῶν, 35
 25 φαντασίαν δὲ γίνεσθαι καὶ μὴ παρόντων, καὶ αἴσθησιν μὲν ἐγρηγορότων
 γίνεσθαι, φαντασίαν δὲ καὶ κοιμωμένων. ἐτι αἴσθησις μὲν οὐκ ἐφ' ἡμῖν
 (οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν μὴ παρόντων τῶν αἰσθητῶν αἰσθάνεσθαι), φαντασία δὲ
 καὶ ἐφ' ἡμῖν· ἐφ' ἡμῖν γὰρ φαντασίαν τινὸς καὶ μὴ παρόντος λαβεῖν. ἐκ
 τούτων μὲν οὖν ἂν τις καὶ τοιούτων δεῖξειεν, ὅτι διαφέρει φαντασία
 30 αἰσθήσεως. ὅτι δὲ πάλιν ταῦτόν πως τῇ αἰσθήσει, μετ' ὀλίγον εἰσόμεθα.
 τί δ' ἐστὶν ἡ φαντασία, ὥδε γνωρίσαιμεν ἂν· δεῖ νοεῖν γίνεσθαι ἐν ἡμῖν 40
 ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν τῶν περὶ τὰ αἰσθητὰ οἷον τύπον τινὰ καὶ ἀναζωγράφ-

1 δοκεῖν scripsi: δοκεῖ libri 2 Ὁρείτῃ Ca: ὠρείτῃ S: ὀρείτῃ R: ὀρείτῃ P cf. Arist.
 p. 451^a 9 codd. EY 4 διὰ τί] διότι S γανώδεις a ex Arist. p. 453^a 31. b6 cf.
 infra f. 136^r 27 μνημονεύον⁵ RP 5 μὲν om. SRP 8 τὸ om. a
 9 ἐγρηγορεῖ CRP prius διὰ] κατὰ a 10 ἐν ante τίνι add. S
 11 τί ἐστὶ] τίσι P ἐγγίνεται CRP 14 αἰσθήσεων P 15 βιβλίον a
 alt. καί] τε καὶ Sa 17 ἐρεῖ] p. 450^a 23 ἕτερον—λόγῳ δὲ (18) om. S
 ἐτέρα Sa 18 ἕτερον C: ἐτέρα R: ἕτερα SpA 19 ἐστὶν P 19. 20 καὶ
 νῦν om. P 20 ἐστὶ ἡμῖν CRP 23 ταῦτόν et ἕτερον conicio 25 cf. De
 an. Γ 3 p. 428^a 7 28 cf. De an. Γ 3 p. 427^b 18 29 δόξετεν Ca
 30 μετ' ὀλίγον] p. 450^a 27 ss. 31 γνωρίσαιμεν ἂν C: ἂν γνωρίσαιμεν S: ἂν γνωρίσαι
 μὲν a 31 ss. cf. Arist. p. 450^a 27 ss. 32 ss. non suo loco, sed p. 4, 20 ss.
 We. Soph. adhibet

φρημα ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ· τοῦτο δὲ τὸ πρῶτον αἰσθητηρίον ἐστὶν ἡ 127^r
καρδία, ἐν ἣ ἡ αἰσθητικὴ δύναμις τῆς ψυχῆς ἐστί. γίνεται οὖν ζωγρά-
φρημά τι ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ, ἐγκατάλειμμά τι ὃν τοῦτο τὸ ζωγρά-
φρημα τῆς ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ γινομένης κινήσεως, ὃ καὶ μηκέτι τοῦ αἰσθη-
5 τοῦ παρόντος ὑπομένει τε καὶ σφύζεται ὃν ὥσπερ εἰκῶν τις αὐτοῦ, ὃ καὶ 45
τῆς μνήμης ἡμῶν σφύζομενον αἵτιον γίνεται. τὸ δὲ τοιοῦτον ἐγκατάλειμμα
καὶ τὸν τοιοῦτον ὥσπερ τύπον φαντασίαν καλοῦσι. δι' ὃ καὶ ὀρίζονται
τὴν φαντασίαν τύπωσιν ἐν ψυχῇ καὶ τύπωσιν ἐν ἡγεμονικῷ. μήποτε δὲ
οὐχ ὁ τύπος αὐτός ἐστιν ἡ φαντασία, ἀλλ' ἡ περὶ τὸν τύπον τῆς φαντα-
10 στικῆς δυνάμεως ἐνέργεια. εἰ γὰρ ἦν αὐτὸς ὁ τύπος ἡ φαντασία, ἤμεν
ἂν ἐν φαντασίᾳ καὶ μὴ ἐνεργοῦντες περὶ αὐτόν, ἔχοντες δὲ αὐτόν· καὶ ἅμα
ἂν ἤμεν ἐν πλείοσι φαντασίαις καὶ τοσαύταις, ὅσων τὸν τύπον σφύζομεν. 50
ἔτι ἤτοι τὴν γινομένην νῦν τύπωσιν φαντασίαν λέγουσιν ἢ τὴν γενομένην
ἤδη καὶ οὖσαν. ἀλλ' εἰ μὲν τὴν γινομένην νῦν, τὴν αἰσθησιν ἂν λέγοιεν
15 τὴν κατ' ἐνέργειαν φαντασίαν, εἰ δὲ τὴν γε | γονομένην καὶ σφύζομένην, 127^v
τὴν μνήμην. ἀλλ' εἴη ἂν ὡς ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως· ὡς γὰρ ἐπ' ἐκείνης
ἔστι μὲν τι αἰσθητόν, ἔστι δὲ τις καὶ δύναμις αἰσθητική, ἔστι δὲ καὶ ἐν-
έργεια δυνάμεως περὶ τὸ αἰσθητόν, ἣν καλοῦμεν αἰσθησιν, ὁμοίως δὲ καὶ
20 τοῦ νοῦ περὶ τὸ νοητόν ἐνέργεια, οὕτως δὲ ὑποληπτέον ἔχειν καὶ περὶ 5
τῆς φαντασίας, τὸ μὲν τι εἶναι φανταστόν (τοῦτο δ' ἂν εἴη τὸ ἀπὸ τῆς
κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως γινόμενον ἐγκατάλειμμα καὶ οἶοναί ζωγράφρημα,
ἀνάλογον ὃν τῷ αἰσθητῷ τε καὶ νοητῷ), τὸ δὲ φανταστικὴν δύναμιν, ἀνά-
λογον ὃν καὶ αὐτὴ τῇ αἰσθητικῇ δυνάμει καὶ τῷ νῷ, τὸ δὲ φαντασίαν
25 οὖσαν καὶ αὐτὴν ἀνάλογον τῇ αἰσθήσει καὶ τῇ νόήσει, ἐνέργειαν οὖσαν τῆς
φανταστικῆς δυνάμεως περὶ τὰ φανταστά· ὑπόκειται γὰρ τῇ φανταστικῇ
δυνάμει τὰ ἀπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως γινόμενα ἐγκαταλείμματα, 10
ὡς ὄντα τινὰ αἰσθητὰ ἐντός, ὡς τῇ αἰσθητικῇ τὰ αἰσθητὰ ὄντα ἐκτός.
καλεῖται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐγκαταλείμματα κατ' ἐνέργειαν αἰσθησις, ὅτι τῆς
30 αἰσθητικῆς ἐνεργείας ταῦτ' ἐστὶν ἔργα· καὶ τὸ κατ' ἐνέργειαν αἰσθῆσθαι
ἐστὶ τὸ τὸν τύπον τούτων σχεῖν ἐν αὐτῷ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐκτὸς ὄντων.

- 1 αἰσθητικῷ RP Sophi. αἰσθητικόν RP 2 ἡ om. RP 3 αἰσθητικῷ RP
4 αἰσθητηρίου Ca 5 εἰκῶν τις αὐτοῦ C: τις εἰκῶν αὐτοῦ Sa: εἰκῶν τῆς αὐτῆς RP
7 διορίζονται RP (ὀρίζονται etiam Soph.); cf. Chrysippi definitio Sext. VII 229. Diog.
VII 50 8 τύπωσιν ἐν ψυχῇ καὶ τύπωσιν] τύπω RP 9 τύπον Sa Soph.:
τύπον τοῦτον CRP 13 τύπω RP 14 καὶ ἤδη a (ἤδη καὶ etiam Soph.)
ἐγγινομένην CP Soph. 16 post μνήμην add. ἂν λέγοιεν φαντασίαν Sa (om. etiam
Soph.) 17 δὲ (ante καὶ) om. RP 18 καλοῦσι αἰσθησιν CRP 20 οὕτω
δὴ a 21 τὴν φαντασίαν CRP Soph. φανταστικόν RP τοῦτο Sa:
τοιοῦτον CRP 21. 22 τῶν et αἰσθήσεων CRP 22 καὶ om. RP
23 τῷ αἰσθητῷ—ἀνάλογον ὃν (24) a: om. ceteri, legisse vid. Soph. 25 post ἐνέρ-
γειαν add. δὲ C 28 τῷ αἰσθητικῷ P 29. 30 (ἐκ add. a) τῆς ἐνεργείας τῆς
αἰσθητικῆς Sa 30 ταῦτ' εἰσὶν (ἐστὶν scripsi) ἔργα C: ταῦτ' εἰσὶν ἐνέργειαι RP: ταῦτ'
ἐστὶν ἔχουσα Sa 31 τοῦτον a

ἡ δὲ φανταστικὴ δυνάμις ἐστὶν ἡ αὐτὴ κατὰ τὸ ὑποκαίμενον τῇ αἰσθητικῇ, 127^v
 τῷ λόγῳ μέντοι διαφέρει· αἰσθητικὴ μὲν γὰρ ἐστὶν, καθ' ὅσον τῶν
 αἰσθητῶν παρόντων ἐστὶν ἀντιληπτικὴ μόνον, φανταστικὴ δέ, καθ' ὅσον. ὥς 15
 ἐκείνη περὶ τὰ αἰσθητὰ ἐκτὸς ὄντα ἐνεργεῖ, οὕτω καὶ αὕτη περὶ τὰ φανταστά,
 5 ὄντα ἐν τῷ ἔχοντι αὐτὰ σώματι ὥσπερ αἰσθητὰ αὐτῇ, εἰ καὶ μὴ παρῆι ἔτι
 τὰ αἰσθητά. ὅταν μὲν γὰρ παρόντων τῶν αἰσθητῶν ἡ ἐνέργεια αὕτη
 γίνηται, αἰσθησις γίνεται (ἡ γὰρ διὰ τοῦ αἰσθητηρίου παρόντος τοῦ αἰσθητοῦ
 ἐν τῷ αἰσθητικῷ γινομένη ἐνέργεια τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς αἰσθησις ἐστι·
 δι' ὃ καὶ ταῦτόν εἶναι δοκεῖ ἥ τε αἰσθησις καὶ ἡ φαντασία). ὅταν δὲ
 10 μὴκέτι τοῦ αἰσθητοῦ παρόντος ἡ ἐνέργεια τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς γίνηται 20
 περὶ τὸ γινόμενον ἀπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως ἐγκατάλειμμα ὡς
 αἰσθητόν τι, φαντασία τότε. ἡ δὲ περὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐγκατάλειμμα ἐν-
 ἔργεια, ὅταν μὴ ἀπλῶς ὡς τοιοῦτον γίνηται, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀπ' ἄλλου τινὸς
 ἐγγινόμενον, τὸ μὲν μνήμη, τὸ δὲ ἀνάμνησις ἐστὶ. μνήμη γὰρ ἐστὶ κατοχὴ
 15 φαντάσματος ὡς εἰκόνος οὐ τὸ φάντασμα· τῆς γὰρ φαντασίας πολλάκις
 γινομένης συνίσταται μνήμη. διαφέρει δὲ μνήμης ἀνάμνησις τῷ τὴν ἀνά- 25
 μνησιν εἶναι ἀνανέωσιν προτέρας μνήμης, ἐπὶν λήθη γενομένη τὸ συνεχὲς
 ἀναλύσῃ· καὶ ἔστιν αἴτιον ἀναμνήσεως ἡ τῶν πρώτων κινήσεων ἀνανέωσις.
 ἀλλὰ τὰ περὶ τούτων καὶ αὐθις ἐπισκεψόμεθα, νῦν δὲ τὰ περὶ τῆς φαντα-
 20 σίας ἔτι διαρθρωτέον. ἐκ ταύτης γὰρ ἡμῖν, ὡς εἵπομεν, ἔσται ὁὔλον καὶ
 τίς ἐστὶν ἡ μνήμη. ἐπεὶ γὰρ ἐνδέχεται τι ὑπ' ἄλλου κινούμενον αὐτὸ
 πάλιν ἄλλο κινῆσαι (ἡ γὰρ βακτηρία κινεῖ τὸν λίθον ὑπ' ἄλλου κινουμένη),
 καὶ τὸ πρῶτον αἰσθητήριον, ἡ καρδία, ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν κινούμενον αὐτὸ 30
 πάλιν διὰ τῶν ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν γινομένων ἐν αὐτῷ κινήσεων, τουτέστιν
 25 ἐγκαταλειμμάτων καὶ τύπων καὶ ζωγραφημάτων, κινεῖ τὴν φανταστικὴν
 ψυχὴν, ὡς τὰ αἰσθητὰ τὴν αἰσθητικὴν. δι' ὃ καὶ εἴη ἂν τῆς φαντασίας λόγος
 κινήσις ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως, τουτέστι κινήσις ὑπὸ τῶν ἐγ-
 καταλειμμάτων τῶν ἀπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ
 γενομένων. εἴρηται γὰρ ὅτι καλεῖται τὰ τοιαῦτα ἐγκαταλείμματα κατ' ἐν- 35
 30 ἔργειαν αἰσθησις. χρὴ δὲ τοῦ τύπου κοινότερον ἐπὶ τῆς φαντασίας ἀκούειν.
 κυρίως μὲν γὰρ τύπος ὁ κατ' εἰσροχὴν τε καὶ ἐξοχὴν ἢ τὸ τοῦ τυποῦντος
 ἐν τῷ τυπουμένῳ σχῆμα γινόμενον, ὡς ὁρῶμεν τὰ ἐπὶ τῶν σφραγίδων

1 ἡ δὲ] εἰ δὲ ἡ RP μὲν ante κατὰ add. Sa 2 μὲν τι R 4 οὕτως
 αὕτη Sa 5 αὐτὰ] αὐτὴν C αὐτῷ P 7 αἰσθητικοῦ RP Soph.
 12 ἡ δὲ] εἰ δὲ RP 13 ὥς] expectes ὡς περὶ, cf. p. 5,8 15 εἰκόνος] ἐκεῖνα RP
 16 συνίσταται Sa: γίνεται CRP μνήμης (ἡ add. SC) ἀνάμνησις SCa: μνήμη ἀνα-
 μνήσεως RP 17 ἀνανέωσιν om. RP προτέρας Sa: ἐτέρας CRP 19 ἐς
 ante αὐθις add. Sa ἐπισκεψόμεθα] πείσομεν Sa 20 εἵπομεν] p. 2,20
 22 κινούμενον RP 23 αἰσθητικόν RP ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν κινούμενον a:
 om. ceteri, sed sic πάλιν sensu careret 24 τῶν] τὸ RP ἀπὸ C 27 τουτέστι
 —αἰσθήσεως (28) om. SRP 28 αἰσθητικῷ RP 29 γινομένων P: γινόμενος R
 εἴρηται] p. 3,29 καλεῖται C: καλεῖται δὲ ceteri τὰ] τῷ RP 30 καὶ
 post χρὴ δὲ add. a 31 ὁ] τὸ Sa (ὁ etiam Soph.) εἰσροχὴν C Soph. (p. 5,7
 We.): ἐσοχὴν P: ἰσοχὴν SRa

ἔχοντα· οὐχ οὕτω δὲ τὰ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐγκαταλείμματα ἐν ἡμῖν 127^v
 γίνεται. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν κατὰ σχῆμά τι ἢ τῶν αἰσθητῶν ἀντίληψις.
 ποῖον γὰρ σχῆμα τὸ λευκὸν ἢ ὅλως τὸ χρῶμα; ἢ ποῖον σχῆμα ἢ ὁσμὴ;
 ἀλλὰ δι' ἀπορίαν κυρίου τινὸς ὀνόματος τὸ ἔχον καὶ ἐγκατάλειμμα τὸ ὑπο- 40
 5 μένον ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐν ἡμῖν τύπον καλοῦμεν μεταφέροντες τοῦνομα.
 τί μὲν οὖν ἐστὶ φαντασία, εἴρηται· τί δὲ μνήμη, ὁῦλον ἐκ τούτων· ἢ γὰρ
 περὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐγκατάλειμμα γινομένη ἐνέργεια, ὅταν μὴ ἀπλῶς ὡς
 περὶ τοιοῦτον γίνηται, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀπ' ἄλλου γινόμενον, μνήμη ἐστίν.
 οἷον παρόντος τοῦδε τοῦ αἰσθητοῦ, φέρε εἰπεῖν τοῦ γεγραμμένου ἐν τῷδε
 10 τῷ πίνακι ἀνθρώπου ἢ λέοντος ἢ ἄλλου τινός, καὶ ἐνεργούσης περὶ αὐτὸ τῆς
 ὁλῆως γίνεται ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας τύπος τις καὶ ἐγκατάλειμμα καὶ 15
 ἀναζωγράφημα τοῦ γεγραμμένου λέοντος ἢ ἀνθρώπου ἐν τῷ πρώτῳ
 αἰσθητηρίῳ, ὅπερ ἐγκατάλειμμα καὶ ἀναζωγράφημα ὑπομένει καὶ σφίζεται
 καὶ μὴ παρόντος τοῦ αἰσθητοῦ· τοῦτο δὲ τὸ ἐγκατάλειμμα κινεῖ τὴν φαντα-
 15 στικὴν δυνάμειν τῆς ψυχῆς καὶ ποιεῖ αὐτὴν ἐνεργεῖν περὶ αὐτό, ὥσπερ καὶ
 τὰ αἰσθητὰ τὴν αἰσθησιν. ὅταν δὲ ἡ τοιαύτη τῆς φανταστικῆς δυνάμεως
 ἐνέργεια περὶ τὸ τοιοῦτον ἐγκατάλειμμα ἀπλῶς γίνηται, μὴ προσλογιζομένη
 ὅτι τὴδε τὸ ἐγκατάλειμμα καὶ ὅδε ὁ τύπος ἀπὸ τοῦ γεγραμμένου ἐν τῷ τοιῷδε 50
 πίνακι ζήφου κατὰ τὸν δεῖνα χρόνον ἐνταῦθα γέγονεν, ἀλλ' ἀπλῶς οὕτως
 20 περὶ αὐτὸ ἐνεργῇ, φαντασία τὸ τοιοῦτον λέγεται. ὅταν δὲ πρὸς τῷ ἐνεργεῖν
 περὶ αὐτὸ προσλογίζεται, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ δεῖνι πίνακι γεγραμμένου ζήφου
 ὁ τύπος οὗτος καὶ τὸ ἐγκατάλειμμα κατὰ τὸν δεῖνα χρόνον ἐνταῦθα γέγονε,
 καὶ ὅλως ὅτι ὅδε ὁ τύπος εἰκὼν ἐστὶ τοῦ ἐν τῷ πίνακι γεγραμμένου ζήφου,
 τότε ἡ τοιαύτη ἐνέργεια μνήμη λέγεται. φαντασία μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ 128^r
 25 λέγεται, ὅταν ἀπλῶς περὶ τὸν τύπον καὶ τὸ ἐγκατάλειμμα γίνηται μὴ προσ-
 λογιζομένη, ὅτι ἀπ' ἄλλου τινός ἐν τῷ πίνακι ὄντος γέγονε· μνήμη δ' ἐστίν.
 ὅταν πρὸς τῷ ἐνεργεῖν περὶ αὐτὸ αἰσθάνηται καὶ ὅτι ἀπ' ἄλλου τινός γέγονε.
 καὶ ἔτι ὅτι τοῦτο, οὗ αἰσθάνεται. εἰκὼν ἐστὶ τοῦ ἐν τῷ πίνακι γεγραμμένου
 ζήφου. τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ ἀληθοῦς ζήφου γίνηται, ταῦτόν ἐστι. καὶ ἐπεὶ
 30 μνήμη καὶ φαντασία ταῦτόν τῳ ὑποκειμένῳ, φαντασία δὲ καὶ αἰσθησις 5
 ὁμοίως (αἱ αὐταὶ γὰρ καὶ αὐταὶ τῳ ὑποκειμένῳ, ὡς ἤδη εἴρηται), καλῶς
 λέγεται, ὅτι ἐν ᾧ αἰσθάνεται, τούτῳ καὶ μνημονεύει τὰ μνημονεύοντα. ὡς
 γὰρ ἀπὸ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς τὸ αἰσθάνεσθαι, οὕτως ἀπ'

2 γίνονται RP: ἐγγίνονται Soph. γὰρ om. Sa (habet etiam Soph.) 4 τινός
 κυρίου CRP 5 αἰσθητικῶν RP 6 ἡ φαντασία RP 8 τοιούτων Sa
 γένηται RP γινόμενον scripsi cf. p. 4, 14: γινομένου CRP: γεγενημένη Sa
 9 τοῦδε om. a φέρε δὲ Sa 13 αἰσθητικῶ RP: αἰσθητηρίῳ αἰσθητικῶ C
 14 κινεῖν a 16 δὲ a 17 γίνηται Sa: γένηται CRP προσλογιζομένου RP
 18 ἐγγεγραμμένου τῷ CRP τοιουτοῦδε RP 19 ἀλλ' ἀπλῶς γέγονε (22) om. RP
 20 ἐνεργῇ o corr. S: ἐνεργεῖ Ca πρὸς τὸ a 25 γίνηται scripsi: γένηται libri
 25. 26 προσλογιζομένη Ca: προσλογιζόμενης S: προσλογιζόμενος RP 26 τῷ a (cf.
 v. 23. 28): om. SCRIP δ'] δέον C 27 πρὸς τὸ Ca ὅτι om. SR
 28 ὅτι om. RP αἰσθάνεται Ca: αἰσθάνομαι SRP 29 δὲ] δὲ S γίνηται
 scripsi: γένηται libri 30 δὲ] τε S 31 εἴρηται] p. 2, 17 32 τούτου a:
 (ἐν) τούτῳ conicio, v. p. 2, 19, 8, 19

αὐτῆς καὶ τὸ φαντάζεσθαι καὶ μνημονεύειν. ἰστέον δὲ ὅτι μνημονεύει μὲν, 128^r
ὥς εἰσόμεθα, καὶ τινὰ τῶν ἀλόγων ζῴων, ἀναμιμνήσκεται δὲ μόνον τὰ
λογικὰ ζῴα. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τοσαυτὸν ἡμῖν εἰρήσθω διὰ τὸ ἀσαφῶς
καὶ ἄγαν περινενοημένως τὸν περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως λόγον ἀπηγ-
5 γέλθαι, ἐπὶ δὲ τὴν τῶν λεγομένων σαφήνειαν ἰτέον. 10

p. 449^b3 Περὶ δὲ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν λεκτέον τί ἐστὶ
καὶ διὰ τίν' αἰτίαν γίγνεται. 15

Μνήμη ἐστὶν ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν μνημονεύομεν, μνημο-
νεύειν δὲ ἡ ἐνέργεια αὐτῆς· ὥς γὰρ νοὺς πρὸς νόησιν, οὕτω μνήμη πρὸς
10 τὸ μνημονεύειν ἔχει. ἔστιν οὖν μνήμη καὶ φαντασία καὶ αἴσθησις ἡ πρώτη
ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ τῷ μὲν υποκειμένῳ αἱ αὐταί, τῷ λόγῳ δὲ διαφέρουσαι. πῶς
δὲ αἱ αὐταὶ καὶ πῶς ἕτεραι, εῖρηται. λεκτέον οὖν, φησί, περὶ τοῦ μνημο-
νεύειν καὶ τοῦ ἀναμιμνήσκεισθαι. διαφέρει γὰρ μνήμη ἀναμνήσεως, ὥς 20
γνωσόμεθα μετὰ ταῦτα. λέγει δὲ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν βραδεῖς (λέγων
15 βραδεῖς τοὺς ἀφυστέρους καὶ μὴ ταχέως ἀποστοματίζοντας) μνημονικωτέρους,
τοὺς δὲ ταχεῖς καὶ εὐφρεῖς καὶ εὐμαθεῖς ἀναμνηστικωτέρους. ὥστε δια-
φέρει οὖν καὶ κατὰ τοῦτο μνήμη ἀναμνήσεως· εἰ γὰρ ἦσαν αἱ αὐταί, ἦν ἂν
καὶ πᾶς ὁ μνημονικός καὶ ἀναμνηστικός.

p. 449^b9 Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, ποῖά ἐστὶ μνημονευτά· πολ-
20 λάκις γὰρ ἑξαπατᾷ τοῦτο.

"Ὅσπερ ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐδόδαξε τὰς τῶν αἰσθη- 32
σεων ἐνεργείας καὶ ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν τὰς δυνάμεις τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς,
ἀπὸ τῶν σαφῶν διδάσκων τὰ ἀσαφῆ, οὕτως ἐνταυθα ἀπὸ τῶν μνημονευτῶν
τὴν μνήμην. πρῶτον οὖν, φησί, σκεπτέον, ποῖά εἰσι μνημονευτά· πολλὰκις
25 γὰρ τὸ ἀγνοεῖν ποῖά εἰσι τὰ μνημονευτά ἑξαπατᾷ καὶ ποιεῖ ἡμᾶς ἄλλα περὶ 35
μνήμης λογίζεσθαι. ἔστι δὲ οὔτε τὸ μέλλον μνημονευτὸν οὔτε τὸ ἐνεστὼς·
τοῦτο γὰρ εἶπε παρόν. ἀλλ' ἔστι τὸ μὲν μέλλον ἢ δοξαστὸν ἢ ἐλπιστὸν ἢ
ἐπιστημονικόν (ἔστι γὰρ καὶ ἐπιστήμη ἐλπιστικὴ ὥσπερ ἡ μαντικὴ· ἐλπίζει
γὰρ ὁ μάντις γενέσθαι αὔριον τῷδε), τὸ δὲ ἐνεστὼς αἰσθητόν· τοῦ παρόντος
30 γὰρ ἡ αἴσθησις. ἐπεὶ οὖν ἅπαν ἢ παρόν ἐστὶν ἢ μέλλον ἢ παρεληλυθός
(ὅπερ παρεληλυθός γενόμενον εἶπεν), ἡ δὲ μνήμη οὐδενός ἐστι τῶν
δύο, ἔσται τοῦ γενομένου. ἀνάγκη γὰρ αὐτὴν τινὸς εἶναι. εἰπὼν δὲ ὅτι ἡ 40

1 καὶ ante ὅτι add. S 2 εἰσόμεθα] p. 450^a15 3 ζῴα om. a 4. 5 ἀπηγ-
γέλθαι λόγον καὶ ἀναμνήσεως CRP 5 τὴν om. RP 5 τῶν κατὰ ῥῆσιν ἐκάστων
τούτων ἰτέον ἐξήγησιν CPR 6 δὲ om. a (habet etiam Soph.) ut Arist. cuius formam
in ELSUY servatam reddit Michael 8 μνημονεύει RP 14 γνωσόμεθα]
p. 451^a18 ss. λέγων βραδεῖς Sa: βραδεῖς λέγων C: om. RP, commendat igitur
lectionem Sa 16. 17 διαφέρει Sa: διαφέρει C: διαφέρειν RP 21 ἐν τοῖς a
22 καὶ om. C 23 ἀσαφῶν C 24 φησί Sa: om. CRP εἰσὶ etiam Soph.
29 αὔριον τῷδε Sa: om. CRP

δὲ μνήμη τοῦ γενομένου, ἐπήγαγε τὸ δὲ παρὸν ὅτε πάρεστιν, οἷον 128^r
 τοῦτ' τὸ λευκὸν ὅτε ὀρᾷ. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· ἡ μνήμη τοῦ γενομένου
 ἔστιν, οὐ τοῦ παρόντος. τὸ γὰρ παρὸν, ὅτε πάρεστι καὶ ὀρᾶται (ἔστω δὲ
 τὸ παρὸν καὶ ὀρώμενον, λόγου χάριν τοῦτ' τὸ λευκόν), οὐδεὶς ἂν φασὶ μνημο-
 5 νεύειν. ὁμοίως οὐδὲ τὸ νοητὸν ὅτε νοεῖ τις, φαίη ἂν μνημονεύειν. ἀλλὰ
 τὸ μὲν ὀρώμενον ὅτε ὀρώμεν, αἰσθάνεσθαι φαμεν αὐτοῦ, τὸ δὲ νοούμενον
 ἐπίστασθαι μόνον, ἀλλ' οὐ μνημονεύειν. τὸ ἐπίστασθαι δὲ ἐνταῦθα δηλω- 45
 τικόν ἐστι τοῦ εἰς ἐπιστήμην ἄγεσθαι. θεωρούμενον γὰρ τὸ πρῶτον μὲν
 ἀγνωσούμενον, νῦν δὲ πρῶτως μανιανόμενον λέγει· ὥστε καὶ ἐπίστασθαι λέγει
 10 ἂν τὸ εἰς ἐπιστήμην ἄγεσθαι. ὅταν οὖν ὀρᾷ τις ἢ νοῇ, οὐ φησιν ὅτι
 μνημονεύει, ὅταν δὲ ἄνευ τῶν ἔργων σχῇ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν αἴσθησιν.
 λέγει δὲ ἔργα τοῦτ' τὸ ζῶν ἢ τὸ κυρίως ἢ τὸ γεγραμμένον, ὁμοίως καὶ τρί-
 γωνον τὸ γεγραμμένον ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ. εἴη ἂν οὖν τὸ λεγόμενον·
 ὅταν οὖν χωρὶς τοῦ ἐνεργεῖν περὶ τὸ ζῶν ἢ περὶ τὸ ἐν τῷ βιβλίῳ τρί- 50
 15 γωνον αὐτοὺς μόνους τοὺς τύπους τούτων θεωρῇ ἢ ψυχῇ, μὴ ἀπλῶς δὲ
 ἀλλ' ὡς ὄντας εἰκόνας τινῶν, τότε μέμνηται. τότε γὰρ φαμεν μεμνησθαι
 τινὰ τοῦ τριγώνου τὰς δύο ὀρθάς, ὅταν φαντάζηται, ὅτι κατὰ τὸν δεῖνα
 καιρὸν ἐν τῷ δεῖνι βιβλίῳ παρὰ τοῦ δεῖνος γεωμέτρου ἔμαθεν ἢ ἐθεώ-
 ρησεν, ἀλλ' οὐχὶ ὅταν μανθάνῃ. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν, οὐχ
 20 ὅταν ὀρᾷ, ἀλλ' ὅταν φαντάζηται, ὅτι εἰδὲ τι ἢ ἤκουσε κατὰ τὸν δεῖνα
 χρόνον. |

p. 449b22 Ἄει γὰρ ὅταν ἐνεργῇ κατὰ τὴν μνήμην, οὕτως ἐν τῇ 128^v
 ψυχῇ.

Τουτέστιν αἰεὶ γὰρ ὅταν ἐνεργῇ περὶ τοὺς τύπους ἢ ψυχῇ τῶν πρα-
 25 γμάτων ἀπάντων, λέγει ὅτι πρότερον τοῦτο ἤκουσε. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο λέγει
 μὴδὲ συναισθάνεται τοῦ πρότερον καὶ τοῦ ὑπὸ τίνος ἤκουσεν, οὐκ ἔστι 5
 μνήμη. εἰπὼν δὲ ὅτι ὅταν ἐνεργῇ, ἐπήγαγε κατὰ τὴν μνήμην, δυνάμει
 λέγων· ὅταν ἐνεργῇ τὴν ἐνέργειαν, καθ' ἣν ἡ μνήμη εἰδοποιεῖται. αὕτη
 δὲ ἦν τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ πράγματος, ἀφ' οὗ γέγονεν
 30 ὁ τύπος καὶ τὸ ἐγκατάλειμμα.

p. 449b24 Ἔστι μὲν οὖν ἡ μνήμη οὔτε αἰσθησις οὔτε ὑπόληψις,
 ἀλλὰ τούτων τινὸς ἕξις.

Ὑπόληψιν λέγει τὴν κοινῶς κατηγορουμένην κατὰ τε δόξης καὶ νοήσεως 12

1 prius δὲ a (Arist.): post μνήμη S: om. CRP παρὸν ἐστιν S 2 ὅτε] ὅπερ S
 5 ἂν om. RP 9 καὶ om. C 10 ὅτε δὴ RP νοεῖ RP 12 ἔργα δὲ λέγω οἷον τοῦτ'
 Soph. τῶδε a prius ἢ] καὶ C κυρίως ἢ τὸ Sa: om. CRP post ὁμοίως add.
 δὲ C 13 βιβλίῳ a, sic semper etiam infra 14 post ἐνεργεῖν add. τὴν αἴσθησιν RP
 15 θεωρεῖ RP 16 τότε Sa: οὕτω CRP 17 τινὰ—δύο Sa: τὰς τοῦ τριγώνου δύο CRP
 18. 19 ἔμαθεν ἢ ἐθεώρησα C 22 ἐνεργεῖ Sa κατὰ—ἐνεργῇ (24) om. R
 τὸ—περὶ (24) om. P τὴν μνήμην SC: τὸ μνημονεύειν a (Arist.) 24 αἰεὶ] ἅπαν S:
 om. C ἐνεργεῖ a 25 ἀπόντων RP ἤκουσα Sa λέγει a
 26 συναισθάνεται a πρότερου CRP alt. τοῦ Sa: οὗ CRP

καὶ τῶν λοιπῶν λογικῶν δυνάμεων. ἡ ὑπόληψιν λέγοι ἂν νῦν καταχρηστί- 128^v
κώτερον τὴν φαντασίαν. ἔστι μὲν οὖν οὔτε ὑπόληψις οὔτε ταῦτόν τῃ
αἰσθήσει, ἀλλ' ἕξις ἢ πάθος αἰσθήσεως, ἐπειδὴ καὶ ἡ φαντασία· τὸ δὲ
ὅταν γένηται χρόνος ἴσον ἐστὶ τῷ ὅταν αἰσθάνηται καὶ τοῦ χρόνου, 15
καθ' ὃν γέγονε τὸ ἐγκατάλειμμα, καὶ οὐ μόνον τοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ
πραγματος, ἀφ' οὗ. τοῦ δὲ ὀρωμένου ἢ νοουμένου τῷ παρόντι καὶ ἐνε-
στῶτι χρόνῳ οὐκ ἔστι μνήμη, καθάπερ εἴρηται, ἀλλ' αἰσθησις καὶ ἐπι-
στήμη. μνήμη δ' ἐστὶ τοῦ γενομένου. δι' ὃ μετὰ χρόνου πᾶσα μνήμη,
τουτέστι δι' ὃ τότε ἐστὶ καὶ λέγεται μνήμη, ὅταν αἰσθάνηται καὶ τοῦ χρόνου, 10
ὅτι χθὲς ἢ ὅλως πρότερον εἶδον ἢ ἤκουσα. καὶ ἐπεὶ τότε γίνεται μνήμη,
ὅτε χρόνου αἰσθησις, ὅσα χρόνου αἰσθάνεται, ταῦτα καὶ μνημονεύει. ὁ γὰρ 20
πεπτωκὸς ὄνος πέρυσιν εἰς τόνδε τὸν βόθρον, τήμερον δὲ ἰδὼν αὐτὸν καὶ
ἀναχωρήσας, ἤσθετο, ὅτι πρότερον πέπτωκεν ἐν αὐτῷ. αἰσθάνεται οὖν καὶ
τὰ λοιπὰ τοῦ χρόνου, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως τοῖς ἀνθρώποις· ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος
15 πρὸς τῷ αἰσθάνεσθαι, πότε εἶδε καὶ πότε ἤκουσεν, οἶδε καὶ τὴν διαφορὰν
τοῦ παρεληλυθότος καὶ μέλλοντος, τὰ δ' ἄλλα γαυροῦ μόνου αἰσθάνεται
τοῦ ὅτι νῦν πίπτει ἢ πέπτωκε, τοῦ δὲ μέλλοντος ἔννοιαν οὐκ ἴσχει. εἰπὼν
δὲ ὅτι ὅσα χρόνου αἰσθάνεται ταῦτα μνημονεύει, ἐπήγαγε· καὶ τούτῳ ᾧ 25
αἰσθάνεται, τουτέστι καὶ ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς ψυχῆς μνημονεύει, ἐν
ᾧ καὶ αἰσθάνεται· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ αἰσθητικόν· ἐν γὰρ τῷ θρεπτικῷ ἢ
20 τῷ φυτικῷ οὐκ ἔστι μνήμη, ἀλλὰ τῷ αἰσθητικῷ, ἐν ᾧ καὶ τὸ φαντάζεσθαι.

p. 449^b30 Ἐπεὶ δὲ περὶ φαντασίας εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς Περὶ
ψυχῆς καὶ νοεῖν οὐκ ἔστιν ἄνευ φαντάσματος.

Τὸ μὲν τῆς λέξεως συνεχές ἐστιν ἐν τῷ ὥστε τοῦ νοουμένου κατὰ 30
συμβεβηκὸς ἂν εἶη, ὡς εἶναι τὸ πᾶν τοιοῦτον· ἐπεὶ δὲ περὶ φαντασίας
εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς Περὶ ψυχῆς καὶ νοεῖν οὐκ ἔστιν ἄνευ φαντάσματος,
φανερὸν ὅτι τοῦ νοουμένου κατὰ συμβεβηκὸς ἂν εἶη. τὰ δ' ἄλλα μεταξὺ
παρεμβέβληται ὡς κατασκευαστικά τοῦ μηδὲν νοεῖν ἄνευ φαντάσματος. ἔστι
δὲ τὸ λεγόμενον ἀπάντησις καὶ λύσις πρὸς ἑνστασιν τοιαύτην δυναμένην
30 φέρεσθαι πρὸς τὰ ῥηθέντα· εἰπὼν γὰρ ὅτι ἡ μνήμη μόνῃ τῆς αἰσθητικῆς 35
ψυχῆς ἐστὶ καὶ τούτῳ μόνῳ μνημονεύει ᾧ καὶ αἰσθάνεται, ἐπειδὴ μνημο-
νεύομεν καὶ τῶν νοητῶν (τὰ γὰρ ἐπιστητὰ νοητὰ), εἶπεν ἂν τις, ὅτι, ἐπειδὴ
καὶ τῶν ἐπιστητῶν ἐστὶ μνήμη, οὐκ ἂν εἶη μόνῃ τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς
ἡ μνήμη καὶ τὸ μνημονεύειν, ἀλλὰ καὶ τῆς λογικῆς. λύσις οὖν αὐτὴν
35 λέγων, ὅτι τοῦ νοουμένου (λέγων νοούμενον τὸ νοητὸν ἥτοι τὸ καθόλου, τὰ

2 prius οὔτε om. C 8 δ' ἐστὶ Sa: δὲ CRP post γενομένου add. ἐστὶ CRP
10 ὅτι] ἥτοι Sa alt. ἡ Sa: καὶ CRP 12 σήμερον CRP 13 πρῶτον CRP
οὖν Sa: μὲν CRP 15 καὶ post διαφορὰν add. RP 16 μόνον a
20 αἰσθητόν a θρεπτικῷ a: λογικῷ ceteri 21 pr. τῷ Sa: om. CRP φυτικῷ RP
ἀλλ' ἐν τῷ a, fort. recte 22 ἐπειδὴ S τοῖς] τῷ S post καὶ add. ὅτι a
25 ἂν Sa: om. CRP ὡς εἶναι—ἂν εἶη (27) om. S 29 τοιαύτης δυνάμεως S
31 μόνῳ om. S 34 τοῦ λογικοῦ Sa (τῆς λογικῆς etiam Soph.) οὖν] Sa:
δὲ CRP 35 νοουμένου τοῦ νοητοῦ ἥτοι τοῦ CRP

γὰρ μερικὰ αἰσθητά), τοῦ δὲ νοουμένου κατὰ συμβεβηκός ἐστι μνήμη. εἰ 128^v
 δὲ τοῦτο, οὐκ ἂν εἴη ἡ μνήμη ξῆς ἢ πάθος καὶ τοῦ λογικοῦ μέρους τῆς
 ψυχῆς, ἀλλὰ μόνου τοῦ αἰσθητικοῦ. ὁ γὰρ νοῦς συμπλέκεται τῇ φαντασίᾳ, 10
 ὡς μαθησόμεθα τὴν λέξιν βασανίζοντες, καὶ ἄνευ ταύτης οὐδὲν νοεῖ· πῖναξ
 γάρ ἐστιν ἡ φαντασία τῆς νῆς. τὰ γὰρ ἐν αὐτῇ ἐγγραφέντα καὶ ἐντυπω-
 θέντα ἀπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως ὁρῶν ὁ νοῦς ἀποσπλῆξ τούτῳ καθόλου
 λόγους αὐτῶν. ὡς γὰρ ἄνευ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως οὐκ ἐστὶ φαν-
 τασία, οὕτως οὐδὲ ἄνευ φαντασίας λῆψεις τοῦ καθόλου. ἀπὸ γὰρ τῶν ἐν
 αὐτῇ τύπων καὶ ἐγκαταλειμμάτων, ὡς εἴρηται, συνάγει τοὺς καθόλου λόγους
 10 ὁ νοῦς. ὅφ' οὗ συνάγεται ἀναγκαίως, ὡς ἔχει τὸ ἐγκατάλειμμα καὶ ὁ 15
 τύπος ὁ κινῶν τὴν φαντασίαν πρὸς τὰ αἰσθητά, οὕτως ἔχει καὶ τοὺς
 καθόλου λόγους τοὺς κινῶντας τὸν νοῦν πρὸς τοὺς τῆς φαντασίας τύπους
 καὶ τὰ ἐγκαταλείμματα. γίνεται γὰρ ἀπὸ μὲν τῶν αἰσθητῶν ὁ τύπος καὶ
 τὸ ἐγκατάλειμμα, ἀπὸ δὲ τούτων τὸ καθόλου. ὥστε συμπλέκεται ὁ νοῦς
 15 τῇ φαντασίᾳ, καὶ ἄνευ αὐτῆς οὐδὲν τι δύναται νοεῖν. εἰ δὲ τοῦτο, δηλονότι
 ὥσπερ ἡ αἰσθησις καθ' αὐτὸ μὲν ὁρᾷ τὸν γεγραμμένον ἐν Ἀθήναις ἐλέ-
 φαντα, κατὰ συμβεβηκός δὲ τὸν ἐν Ἰνδίᾳ νεμόμενον, ἢ ἵνα σαφέστερον 20
 εἴπω, ὥσπερ ἡ αἰσθησις ὁρῶσα τὸν Σωκράτην ὁρᾷ τὸν κοινὸν καὶ καθόλου
 ἄνθρωπον (καὶ γὰρ ἐν τῇ καθ' ἕκαστα τὸ καθόλου), οὕτω καὶ ἡ μνήμη
 20 καθ' αὐτὴν μὲν ἐστὶ τοῦ τύπου καὶ τοῦ πάθους, κατὰ συμβεβηκός δὲ τοῦ
 καθόλου· τὸ γὰρ καθόλου κατὰ ἀναπλάσμον ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ αἰσθήσει
 πάθους ὁ νοῦς ἀναζωγραφεῖ. οὕτως οὖν καὶ ἡ μνήμη καθ' αὐτὴν μὲν
 ἐνεργεῖ περὶ τοὺς τύπους καὶ τὰ ἐγκαταλείμματα, κατὰ συμβεβηκός δὲ περὶ
 τὰ καθόλου. κατὰ συμβεβηκός ἄρα ἐστὶ μνήμη τοῦ νοητοῦ διὰ τὸ ἅμα 129^v
 25 τῇ γενέσθαι μνήμην τῶν πραγμάτων συναναφανέσθαι πως αὐτῇ καὶ τὸ ἐκ
 τούτων καθόλου. καὶ ἐστὶ καθ' αὐτὸ μὲν ὁ νοῦς τῶν καθόλου, ὡς ἡ
 φαντασία τῶν φανταστῶν, κατὰ συμβεβηκός δὲ τῶν αὐτῶν τούτων
 καθόλου ἡ μνήμη, ὡς καὶ ἡ ἐν Ἀθήναις αἰσθησις τοῦ ἐν Ἰνδίᾳ νεμομένου
 ἐλέφαντος. ταῦτα μὲν οὖν ἀρκούντως, ἐπὶ δὲ τὴν λέξιν μετιτέον.

30 p. 450a1 Συμβαίνει γὰρ τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῇ νοεῖν, ὅπερ καὶ ἐν 5
 τῇ διαγράφειν.

Τοῦτο καὶ τὰ ἐφεξῆς πάντα, ὡς εἴρηται, μεταξὺ παρεμβέβληται, κατα-
 σκευαστικά ὄντα, ὡς δηλοῖ καὶ ὁ γὰρ σύνδεσμος αἰτιολογικὸς ὢν. εἰσὶν
 οὖν κατασκευαστικά, ὅτι οὐδὲν νοεῖ ἄνευ φαντάσματος ὁ νοῦς. πάνυ δὲ 10
 35 ἀσαφῶς καὶ μεμελαινωμένως ἀπαγγέλλει τὰ λεγόμενα. ἐστὶ δὲ συλλεξάμενον

1 δὴ] διὰ S 2.3 πάθος μόνου τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ—ψυχῆς CRP 4 πινάκιον CRP
 9 αὐτῷ CRP (αὐτῇ etiam Soph.) 13 ante γὰρ add. μὲν CP 16 αὐτὸ S
 (αὐτὸ etiam Soph.) ὁρᾷ τὸ S: ὁρατὸν a (ὁρᾷ τὸν etiam Soph.) 17 νεμόμενον
 SCRa Soph.: ἐλέφαντα P 19 καὶ γὰρ ἐν τῇ] ἐν γὰρ τοῖς RP 20.21 τὸ καθό-
 λου RP 22 οὕτω καὶ CRP καθ' αὐτὴν S 25 αὐτῷ RP 26 καθ'
 αὐτὸ S 28 Ἰνδία νεμομένου Sa: Θήβαις CRP 29 οὖν om. CRP 32 παρεμβέ-
 βληνται RP 33 ὡς] καὶ S 34 οὐδὲ RP 35 ἀποστέλλει RP συλλεξάμενος CRP

τὸν νοῦν εἰπεῖν οὕτως· συμβαίνει τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῷ νοεῖν, ὅπερ καὶ ἐν 129^a
 τῇ διαγράψειν. ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς ἀποδείξεσιν βουλόμενοι ἀποδείξαι, ὅτι
 τοῦ τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσὶ, καὶ μηδὲν ὅλως χρή-
 ζοντες πρὸς τὴν τοιαύτην δεῖξιν ὠρισμένου τινὸς ποσοῦ (κἂν γὰρ δακτυλιαία
 5 ἐστὶν ἐκάστη τῶν πλευρῶν αὐτοῦ κἂν πηχυαία κἂν ἥτισον, δειχθήσονται
 δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι, ὥστε ὅλως μὴ δεόμενοι ὠρισμένου τινὸς ποσοῦ, οὔτε 15
 γὰρ ἰσοσκελοῦς οὔτε ἰσοπλευροῦ οὔτε σκαληνοῦ, ἀλλὰ μόνον τριγώνου),
 ὁμῶς διαγράφομεν ὠρισμένον τρίγωνον κατὰ ποσόν (ὃ γὰρ ἂν γραφῇ, ἢ ἰσό-
 πλευρον ἀνάγκη εἶναι ἢ τι τοιοῦτο, πᾶν δὲ τὸ γεγραμμένον εὐθύγραμμον
 10 ὦρισται), οὕτω καὶ ὁ νοῦν, κἂν μὴ ποσὸν νοῇ, τίθεται πρὸ ὁμ-
 μάτων ποσόν. κἂν γὰρ λευκόν, κἂν θερμόν, κἂν ὀσμὴν, κἂν ἄλλο τι
 τῶν ἀμερῶν νοῇ, μετὰ ποσοῦ ταῦτα νοεῖ· ἢ γὰρ ἐπιφάνειαν λευκὴν ἢ
 σῶμα θερμόν. ἀλλὰ κἂν ποτε πρὸς τὸν πρῶτον καὶ πολυτίμητον νοῦν 20
 ἐπιστρέψῃ, εὐθύς ὄγκους καὶ μεγέθη καὶ διαστάσεις τινὰς φαντάζεται.
 15 πάλιν δὲ εἰ καὶ νοῦν τὸ λευκόν ἢ τὴν ὀσμὴν ἢ τὴν γλυκύτητα, ποσὰ μὴ
 ὄντα. τίθεται πρὸ ὁμμάτων ποσόν, τοιούτῃ μετὰ διαστάσεώς τινος καὶ
 ποσότητος ταῦτα νοεῖ, ἀλλ' οὐχ ἢ ποσὰ ταῦτα νοεῖ, ἀλλ' ἢ τὸ μὲν λευκόν
 διακριτικὸν ἐστὶν ὀψέως, τὸ δὲ θερμόν συγκριτικὸν μὲν τῶν ὁμογενῶν, δια-
 κριτικὸν δὲ τῶν ἁλλοτρίων, καὶ τὸ γλυκὺ ὁμοίως. ὅτι δὲ μετὰ ποσότητος
 20 ταῦτα νοεῖ, ὀφλόν· ἐπειδὴν γὰρ νοῇ λευκόν, μετὰ ἐπιφανείας ἢ σώματος 25
 αὐτὸ νοεῖ· ἢ δὲ ἐπιφάνεια καὶ τὸ σῶμα ποσόν. ἐπεὶ οὖν ὁ νοῦς ὃ ἂν
 νοῇ μετὰ ποσοῦ τινος αὐτὸ νοεῖ, ταῦτα δὲ τῆς φαντασίας (αὕτη γὰρ παρ-
 εμπίπτουσα ταῖς τοῦ νοῦ νοήσεσιν, ὡς ὁ Πλάτων φησίν, οὐκ ἔξ νοῆσαι
 καθαρῶς, ὅπερ ἐστὶν ἕκαστον τῶν νοουμένων, ἀλλ' εὐθύς ὄγκους καὶ δια-
 25 στάσεις καὶ μεγέθη παρεμφαίνει), φανερόν ὅτι οὐδὲν τι νοεῖ χωρὶς φαντά-
 σματος.

p. 450^a5 "Ἄν δὲ ἡ φύσις ἢ τῶν ποσῶν, ἀορίστων δέ. τίθεται μὲν
 ποσὸν ὠρισμένον, νοεῖ δὲ ἢ ποσὸν μόνον.

Εἰπὼν δτι κἂν μὴ ποσὸν νοῇ (εἰσὶ δέ, ὡς ἴσμεν, μὴ ποσὰ πᾶσαι 30
 30 αἱ ἄλλαι αἱ παρὰ τὸ ποσὸν κατηγορίαι, οὐσία, ποιόν, πρὸς τι καὶ αἱ λοιπαί),

2 βουλόμενος R 3 εἰσὶν ἴσαι a μηδὲ C 5 ἥτισον SPa Soph.: ὅτισον CR
 δειχθήσεται S 9 τοιοῦτόν τι CRP (variant etiam Soph. codd.) δὲ Sa Soph.:
 γὰρ CRP 10 ὁ om. a (habet etiam Soph.) 10. 11 τίθεται—ποσόν Sa: μετὰ
 ποσοῦ ταῦτα νοεῖ CRP Soph. 12 μετὰ (τοῦ add. S) ποσοῦ ταῦτα νοεῖ Sa: τίθεται—ποσόν
 (v. 10. 11) CRP 15 πάλιν Sa: τάχα CRP Soph. νοεῖ conicio 16 πρὸ
 ὁμμάτων ποσόν τίθεται CRP, sed v. 11 et Arist. 16. 17 καὶ ποσότητος τινος S
 17 prius ταῦτα] αὐτὰ CRP, sed v. 12. 20 18 ἐστὶν ὀψέως Sa: ὀψέως ἐστὶ RP, ὀψέως
 C Soph. 19 δὲ ante ὁμοίως add. a 21 ὃ δᾶν (= δὴ ἂν) CRP 22 ταύτη R
 23 Πλάτων] Phaedo p. 66 D (cf. Philop., Comm. XV 230. 542, 12), male Soph. p. 260 D
 affert Spengel 24 τῶν νοουμένων ἕκαστον CP 25 τι om. P 27 ἀόριστον a
 (Arist. E¹) τίθησι CRP 28 οὐχ ante ἢ ποσόν add. S μόνον a (Arist.,
 cf. p. 11, 7): ὠρισμένον ceteri, ante ὥρ. add. οὐχ rubro P 29 εἰπὼν a: εἰπὼν
 δὲ ceteri κἂν CRP Arist.: ἐάν Sa νοῇ om. a

ἐπήγαγεν· ἂν δὲ ἡ φύσις ἢ τῶν ποσῶν, ἀορίστων δέ. ἔστι δὲ τὸ λε- 129^r
 γόμενον· ἂν δὲ ἢ τὸ νοούμενον μὴ οὐσία μηδὲ ποιόν, ἀλλὰ τι τῶν ὑπὸ τὸ ποσόν,
 οἷον τρίγωνον (ποσόν γάρ τι τὸ τρίγωνον), ἂν οὖν ποσόν, ἀόριστον μέντοι
 (ἀόριστος γάρ κατὰ τὸ ποσόν ἢ τοῦ τριγώνου φύσις), τίθεται μὲν καὶ κατα- 5
 γράφει ποσόν ὠρισμένον (πᾶν γάρ γεγραμμένον τρίγωνον, ὡς ἤδη εἴρηται,
 ὠρισμένον), νοεῖ δὲ οὐχ ὠρισμένον (οὐ γάρ νοεῖ αὐτὸ ὅτι σκαληνὸν ἢ ἰσό- 35
 πλευρον), ἀλλ' ἀπλῶς ὡς ποσόν, τουτέστιν ἀλλ' ἀπλῶς τρίγωνον, καὶ τρί-
 γωνον ἀδιάστατον· ὁ γὰρ τοῦ τριγώνου λόγος καὶ τὸ εἶδος ἀδιάστατον. οἱ
 μὲν γὰρ ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ αἰσθητοῦ τριγώνου τύποι ὠρισμένοι τρόπον
 10 τινὰ κατὰ μέγεθος (ὅσον γάρ ἦν τὸ γεγραμμένον, τοσοῦτον αὐτὸ πάλιν ἢ
 φαντασία φαντάζεται), τὰ δὲ καθόλου, ἅπερ ἐκ τῶν τύπων συναθροίζεται.
 ἀόριστα κατὰ μέγεθος· οὐδὲν γὰρ καθόλου ὄριστα μέγεθος. ὥστε μετὰ
 μεγέθους ἀεὶ ἡ νόησις αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ τὰ ὀρώμενα γράμματα μετὰ 40
 μεγέθους τινός. ταῦτα δὲ λέγεται περὶ τοῦ καθ' ἑξὶν νοῦ, ἀλλ' οὐ περὶ
 15 τοῦ πρακτικοῦ. νοεῖ μὲν οὖν αὐτὰ οὐχ ἢ μεγέθη οὐδ' ὡς ἔχοντα τοσόνδε
 μέγεθος, ἀλλ' ὅλως ὡς ἀμεγέθη, εἰ καὶ παρεμπίπτει μεγέθους φαντασία·
 εἰ δὲ μετὰ μεγέθους, δηλονότι μετὰ φαντασίας· οὐδὲν ἄρα νοεῖ χωρὶς
 φαντάσματος.

p. 450^a7 Διὰ τίνα μὲν οὖν αἰτίαν οὐκ ἐνδέχεται νοεῖν ἄνευ συν-
 20 εχοῦς οὐδ' ἄνευ χρόνου τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ὄντα ἄλλος λόγος. 45

Μὴ ἐν χρόνῳ λέγει πάντα τὰ αἰδία. εἰπὼν δὲ ὅτι πᾶν, ὃ ἂν νοῇ
 ὁ ἐν ἔξει δηλονότι νοῦς, μετὰ φαντασίας τινὸς καὶ μεγέθους αὐτὸ νοεῖ καὶ
 ἐν χρόνῳ, ἐπειδὴ συνήσθητο ἀπαιτούμενος τὴν τούτων αἰτίαν (ζητεῖται γάρ
 διὰ τί τὰ ἀμεγέθη καὶ ἄχρονα μετὰ μεγέθους καὶ ἐν χρόνῳ νοεῖται), ἐπ- 25
 ἤγαγε· διὰ τίνα μὲν οὖν αἰτίαν οὐκ ἐνδέχεται νοεῖν ἄνευ συν-
 εχοῦς καὶ μεγέθους μηδὲ ἄνευ χρόνου τὰ αἰδία, ἄλλος λόγος, καὶ προσ- 30
 υπακουστέον τὸ ἀκριβέστερος. εἴρηται μὲν γὰρ καὶ νῦν ὅτι διὰ τὸ συμ-
 πλέκεσθαι τῇ φαντασίᾳ, δέδεται δὲ καὶ ἐν ἄλλοις ἀκριβέστερον, καὶ διὰ
 τί ἐν χρόνῳ καὶ οὐκ ἀχρόνως. ἄλλος οὖν λόγος ἀκριβέστερος δέδειχε τὸ
 30 παρόν. μήποτε δὲ τὸ ἄνευ χρόνου ὡς ἐρμηνευτικὸν ἐπῆκται τοῦ ἄνευ
 συνεχοῦς, ἔν' ἢ τὸ ἄνευ συνεχοῦς καὶ τὸ ἄνευ χρόνου ἐκ παραλλήλου
 κείμενον· ὁ γὰρ χρόνος συνεχής ἐστιν. καὶ εἴη ἂν τὸ λεγόμενον· διὰ τίνα

1 tert. δὲ om. RP

2 νοούμενον] λεγόμενον RP, prius C

4 τὸ om. CRP

καὶ om. C

4. 5 καταγράμμα C

5 εἴρηται] p. 10,9

6 σκαληνὸς CR

9 τῇ om. a

10 ἂν ante ἦν add. RP

αὐτῷ S, prius R

10. 11 ἢ φαν-

τασία om. RP

12 οὐδὲ RP

μεγέθει C

13 αὐτοῦ ἢ νόησις ἀεὶ CRP

15 οὐδ' Sa: τουτέστιν οὐχ CRP

16 ἀμεγέθους CR

παραπίπτει S

19 νοεῖν

SCRIP (Arist. E): νοεῖν οὐδ' a (νοεῖν οὐδὲν Arist. praeter E)

19. 20 ἄνευ τοῦ

συνεχῶς Arist. EY

21 λέγεται CRP

δὲ πᾶν ὅτι ἂν Sa

26 prius καὶ om. RP

μηδὲ] οὐδὲ conicio

27 τῷ] τοῦ a, fort. recte; v. Ind.

ἀκριβέστερον C, prius P:

ἀκριβέστερα R

εἴρηται—δὲ (καὶ add. a) ἐν ἄλλοις ἀκριβέστερον (28) Sa: om. CRP

30 δὲ] διὰ RP

31 ἔν'—συνεχοῦς om. RP

μὲν οὖν αἰτίαν οὐ δύναται νοεῖν τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ἄνευ χρόνου, | ἄλλος λόγος. 129^v
ζητεῖται γὰρ τοῦτο.

p. 450^a9 Μέγεθος δ' ἀναγκαῖον γνωρίζειν καὶ κίνησιν, ᾧ καὶ
χρόνον.

5 Τοῦτο συνεχές ἂν εἶναι εἴη τῷ τίθεται πρὸ ὁμμάτων ποσόν. 11
νοεῖ δ' οὐχ ἢ ποσόν. εἰπὼν γὰρ ὅτι ὁ νοῦς τίθεται πρὸ ὁμμάτων τὸ
μὴ ποσόν ὡς ποσόν, ὅμως οὐχ ἢ ποσόν νοεῖ αὐτὸ (οὐδὲ γάρ ἐστι τὴν
ἀρχὴν ποσόν), ἀλλ' ἢ ἄποσον, περὶ ὧν ἀκριβέστερον εἴρηται ἐν τῷ τρίτῳ
λόγῳ τῶν Περὶ ψυχῆς, ὅτε ἐζητεῖτο πῶς ὁ νοῦς νοεῖ τὰ νοητά. ἐπειδὴ οὖν
10 γνῶσις ἡμῖν γίνεται καὶ μεγέθους καὶ κινήσεως, ἅπερ ἐστὶ καὶ κυρίως ποσά,
λέγει ὅτι ταῦτα γνωρίζει τῷ μορίῳ τῆς ψυχῆς ᾧ καὶ τὸν χρόνον· γνωρίζει 15
δὲ τὸν χρόνον τῇ πρώτῃ αἰσθήσει. τὸ δὲ καὶ τὰ φαντάσματα τῆς
κοινῆς αἰσθήσεως πάθος ἐστὶν οὕτως ἐπὶχεται, ὡς εἰ ἔλεγεν· ἐν ἐκείνῳ
τῷ μορίῳ τῆς ψυχῆς γινώσκει μέγεθος καὶ κίνησιν, ᾧ καὶ χρόνον· ἐστὶ δὲ
15 τὸ μῦριον ἐκεῖνο ἢ κοινὴ αἰσθήσις, ἣς πάθος ἐστὶν ἢ φαντασία. εἰ δὲ
πάντα, ἀφ' ὧν ὁ νοῦς τὰ καθόλου συνάγει, φανταστά (χωρὶς γὰρ φαντασίας
οὐδὲν ὁ νοῦς νοεῖ ἢ συνεργούσης ἢ ἐμποδιζούσης, τὰ μὲν συνεργούσης ὡς
ἐπὶ τῶν μαθημάτων — οἷον γὰρ ἀβάκιον τοῦ νοῦ ἐστὶν ἐπὶ τούτων ἢ 20
φαντασία· καὶ εἰς ἄλλα δὲ πολλὰ συνεργεῖ —, τὰ δὲ καὶ ἐμποδιζούσης, ὡς
20 ἐπὶ τῆς τῶν νοητῶν τε καὶ θείων θεωρίας· ἐν γὰρ τῇ τούτων θεωρίᾳ
περιέλκεται ὁ νοῦς ὑπὸ τῆς φαντασίας σχήματα καὶ μεγέθη φανταζομένης
καὶ μὴ συγχωρούσης ἐκείνων εἰλικρινῶς ἀντικαμπάνεσθαι), εἰ δὲ πάντα, ἀφ'
ὧν ὁ νοῦς τὰ καθόλου συνάγει, φανταστά, ἢ δὲ φαντασία καὶ ἡ μνήμη αἰ
αὐταὶ τῷ ὑποκειμένῳ καὶ πάθῃ τῆς κοινῆς αἰσθήσεως, ὁληνόντι τῷ πρώτῳ 25
25 αἰσθητικῷ τούτων ἢ γνῶσις ἐστὶ. καὶ ὅλην τοῦτο ἐκ τοῦ μνημονεύειν καὶ
πολλὰ τῶν ἀλόγων ζώων. τὸ δὲ ἢ δὲ μνήμη καὶ τῶν νοητῶν οὐκ
ἄνευ φαντάσματός ἐστιν ἴσον ἐστὶ τῷ 'ταῦτα δέ, ὧν ὡς νοητῶν μνη-
μονεύει, οὐκ εἰσὶ νοητά, ἀλλὰ φανταστά'. λέγομεν δὲ αὐτὰ νοητά καὶ
μνήμην νοητῶν ἢ διὰ τὸ τὸν νοῦν περὶ αὐτὰ ἐνεργεῖν, ὡς εἶναι φανταστά
30 μὲν ἀπλῶς, ὅταν ἢ αἰσθήσις ἢ πρώτη περὶ αὐτὰ ἐνεργῇ, νοητά δέ, ὅταν
ὁ νοῦς μετὰ τῆς φαντασίας, ὡς ἡ ὄψις μετὰ τοῦ βιβλίου· ἢ καὶ διὰ τὸ ἀπ'

5 εἶναι Sa: om. CRP

6 νοεῖ] ἐννοεῖ S

ὅτι, (εἰ καὶ) e. gr. conicio

7 οὐδὲν S

S ἢ om. RP

9 λόγῳ τῶν scripsi: λόγῳ τῷ RP: τῶν a: λόγῳ SC,

v. De an. Γ 4—6

ἐξήτει SR

10 ἐπιγίνεται CRP

ὥσπερ a

καὶ (ante χωρίως) Sa: om. CRP

11 ᾧ Sa: ἐν ᾧ CRP

12 καὶ τὰ] κατὰ C

τὸ φάντασμα Arist.

13 ἐν vid. del.

14 ante γινώσκει add. ἐν ᾧ καὶ τὸν

χρόνον RP ᾧ καὶ χρόνον om. RP

16 πάντα CRP Soph. (cf v. 22): τὰ πάντα Sa

τὰ Sa (cf. v. 23): τὸ CRP Soph.

17 alt. συνεργούσης SC Soph.: ὡς ἐνεργούσης

RP: ὡς συνεργούσης a

19 alt. καὶ Sa: om. CRP

20 τῆς om. RP

22 συγχωρούμενης C

ἐκείνῳ RP

23. 24 τῷ ὑποκειμένῳ αἰ αὐταὶ CRP: τῷ ὑπο-

κειμένῳ ταυτό Soph.

26 δὲ (ante μνήμη) om. RP

καὶ ἡ τῶν Arist.

26. 27 οὐκ ἄνευ τῆς φαντασίας Arist. EY

27 ἐστὶ om. S

29 ἢ καὶ διὰ Sa

31 τῆς om. CRP

αὐτῶν συνάγεσθαι τὰ νοητά, αὐτούς φημι τοὺς καθόλου λόγους. εἰ δὲ τοῦτο, 129v
φανερὸν ὅτι ἡ μνήμη τοῦ νοουμένου, τουτέστι τοῦ νοητοῦ, κατὰ συμ- 30
βεβηκὸς ἂν εἴη, καθ' αὐτὸ δὲ τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ, τουτέστι τῆς
πρώτης καὶ κοινῆς αἰσθήσεως. εἰ δ' ἦν ἡ μνήμη πάθος τοῦ νοῦ, ἦν ἂν
5 καθ' αὐτὸ καὶ τῶν νοητῶν. φανερόν δέ, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται, ὅτι τοῦ
πρώτου αἰσθητικοῦ πάθος ἡ ἕξις ἐστὶν ἡ μνήμη, καὶ ἐκ τοῦ πολλοῖς τῶν
ἀλόγων ζώων ὑπάρχειν καὶ μὴ μόνοις τοῖς ἀνθρώποις τοῖς ἔχουσι ὁρᾶν
καὶ φρόνησιν. εἰ γὰρ μὴ ἦν τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ, ἀλλὰ τινος τῶν νοητι- 35
κῶν μερῶν, οὐδενὶ ἄλλῳ ἂν ὑπῆρχε πλὴν ἀνθρώποις· μόνοι γὰρ οὗτοι νοῦν
10 ἔχουσιν. εἰπὼν δὲ ὅτι οὐκ ἂν ὑπῆρχεν πολλοῖς τῶν ἄλλων ζώων, ἐπήγαγεν
ἴσως δε οὐδενὶ τῶν θνητῶν, ὡς ταῦτόν τῳ ἴσως δε οὐδενὶ τῶν ἀλόγων
διὰ τὸ μηδενὶ τούτων ὑπάρχειν νοῦν. εἰπὼν δὲ ὅτι αἰσθάνεται χρόνου πολλὰ
τῶν ἀλόγων ζώων (οὐ γὰρ πάντα αἰσθήσιν ἔχει χρόνου), κατασκευάζων τοῦτο
ἐπήγαγεν· ἀεὶ γὰρ ὅταν ἐνεργῇ τῇ μνήμῃ, καθὼς καὶ πρότερον
15 εἴπομεν. ὁ γὰρ πεπτωκὸς ἐν τῷ βόθρῳ ὄνος, ὅταν ἐνεργῇ τῇ μνήμῃ, 10
ὅτι πέπτωκέ που ἢ φωνῆς ἤκουσε φθοροποιοῦ τινος ζώου οἷον λύκου, προσαι-
σθάνεται ὅτι πρότερον ταῦτα πέπονθε. τὸ δὲ πρότερον καὶ ὕστερον ἐν χρόνῳ
αἰσθάνεται ἄρα χρόνου. ταῦτα εἰπὼν λέγει· τίνος μὲν οὖν ἐστὶ μνήμη
φανερὸν, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ· τούτου γὰρ καὶ ἡ φαντασία πάθος.
20 καὶ ἐστὶ μνημονευτὰ μὲν ὧν ἐστὶ φαντασία, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὰ νοητά·
ταῦτα γὰρ εἶπεν ὅσα μὴ ἄνευ φαντασίας· μετὰ φαντασίας γὰρ καὶ ἡ
τούτων, ὡς εἴρηται, γνώσις. εἰ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἐστὶ τούτων ἡ μνήμη,
ὁτλήον ὡς οὐκ ἂν εἴη ἡ μνήμη ἕξις ἢ πάθος νοῦ· εἰ γὰρ ἦν ἕξις τούτου, 15
ἦν ἂν καὶ τῶν νοητῶν καθ' αὐτό.

25 p. 450a25 Ἀπορήσεις δ' ἂν τις, πῶς ποτε τοῦ μὲν πάθους παρ-
όντος, τοῦ δὲ πράγματος ἀπόντος μνημονεύει τὸ μὴ παρόν.

Πάθος λέγει τὸν τύπον καὶ τὸ ἐγκατάλειμμα τὸ ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθη- 130r
τηρίῳ ἐγγραφὲν ἐκ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως, πᾶγμα δὲ τὸ αἰσθητόν,
ἀφ' οὗ ὁ τύπος οὗτος καὶ τὸ ἐγκατάλειμμα. ἀπορεῖ δὲ ταύτην τὴν ἀπο- 5
30 ρίαν πάνυ ἀναγκαίως· ἡ λύσις γὰρ αὐτῆς τὴν φύσιν ἡμῶν τῆς μνήμης τίς
ἐστὶν ἀριδύλως παραστήσει. τίνος μὲν γὰρ μορίου τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ
μνήμη, εἴρηται αὐτῷ· τίς δὲ ἡ φύσις αὐτῆς, οὐπω. ἔστι δὲ τὸ ἀποροῦ-

4 εἰ δ' ἦν] ἦν δὲ ἦν γε R: ἦν δὲ ἦν γε P ἂν om. S 5 εἴρηται] p. 449b25
8 legit τι, quod om. Arist. MY 8. 9 νοητῶν RP 9 ἂν Ca: om. SRP
10 ὑπῆρχον RP 11 post ταῦτόν add. ὧν CRP alt. δὲ om. a οὐδὲν S
14 καθάπερ a 16 τίνος om. a 16. 17 προαισθάνεται CRP 18 χρόνου] S
χρόνου C μνήμη legit cum Arist. LSU Soph. (ἡ μνήμη EMY) 20 post μνημο-
νευτὰ add. in. mg. καθ' αὐτά S (Arist.) ὧν ἐστὶ φαντασία legit cum Arist. LSU Soph.
(ἡ φαντ. EMY) τὰ νοητά scripsi: τῶν νοητῶν libri 21 prius γὰρ om. P
24 καθ' αὐτήν Sa 26 μνημονεύει cum Arist. LSU Soph. (μνημονεύεται MEY)
28 γραφὲν C 29 οὗτος om. CRP 29. 30 τὴν ἀπορίαν ταύτην CRP
31 περίστησι CRP 32 αὐτῆς] αὐτοῦ R

μενον τοιοῦτον, πῶς τοῦ πάθους καὶ τοῦ τύπου παρόντος καὶ περὶ αὐτὸ 130^a
 ἐνεργούσης τῆς μνήμης μνημονεύει τὸ μὴ παρόν. ἔδει γὰρ περὶ ὃ ἐνεργεῖ,
 τοῦτο καὶ μνημονεύειν. ἀπορήσας δὲ πρὸ τοῦ τὴν λύσιν ἐπενεγκεῖν, πρό-
 τερον ὑπομιμνήσκει, πῶς γίνονται οἱ τύποι ἐν ἡμῖν, καὶ φησιν· ὥσπερ
 5 οἱ σφραγιζόμενοι τοῖς δακτυλίοις ἐνσημαίνουσι τῷ κηρῷ τὸ τῆς σφραγίδος 10
 ἐκτύπωμα, τοιοῦτόν τι γίνεται ἐκ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθησεως ἐν τῷ
 πρώτῳ αἰσθητηρίῳ· ὑπὲρ οὗ ἐπὶ πλεόν εἵπομεν πρότερον, ἦνίκα τὰ περὶ τὴν
 φαντασίαν διηρθροῦμεν. γίνεται οὖν οἷον ζωγράφημα τι, οὗ ζωγραφήματος
 τὴν ἕξιν καὶ μονὴν μνήμην εἶναι λέγομεν. καὶ διὰ τὸ ἐνσημαίνεσθαι τοὺς
 10 τύπους ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ, ἂν τύχῃ τὸ τοιοῦτον αἰσθητήριον ἐν
 κινήσει ὃν (ἔστι δὲ ἐν κινήσει αὐξανόμενον ἢ φθίνον), οὗ γίνεται μνήμη. 15
 ὥσπερ γὰρ οὐκ ἐνσημαίνεται ἐν ὕδατι ῥέοντι ἢ ἐν τῷ δακτυλίῳ σφραγίς,
 οὕτως οὐδ' ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ τῷ ἐν κινήσει ὄντι ἢ διὰ νόσον ἢ ἡλικίαν
 ἐγγίνεσθαι δύναται τύπος τις. τοῖς μὲν οὖν πάμπαν νέοις οὐ γίνεται μνήμη
 15 διὰ τὴν κίνησιν, ἣν κινεῖται αὐξανόμενον, τοῖς δὲ πάμπαν γηραιῷς διὰ τὸ
 ψύχεσθαι καὶ οἰονεῖ θρύβεσθαι καὶ ἀπαλείφεσθαι τοὺς τύπους, ὥσπερ καὶ
 ἀπὸ τῶν παλαιῶν οἰκοδομημάτων τὴν ἀγλημιμένην τίτανον ἢ καὶ τὰ ἐν
 αὐτοῖς γεγραμμένα ζῆα· ἀμαυρὰ γὰρ καὶ ταῦτα τῷ χρόνῳ καὶ οἱ ἐν τῇ 20
 καρδίᾳ τύποι γίνονται. ἄλλοις δὲ πάλιν οὐκ ἐγγίνονται τύποι διὰ τὴν σκλη-
 20 ρύτητα τοῦ πρώτου αἰσθητηρίου, ὥσπερ οὐδ' ἐν τῷ λίθῳ ἢ τοῦ δακτυλίου
 σφραγίς. οὗ γίνονται δὲ μνήμονες οὐδ' οἱ λίαν ταχεῖς· ὑγρότεροι γὰρ εἰσι
 τοῦ θέοντος καὶ ἐοικότες ὕδατι ῥέοντι.

p. 450^b11 Ἄλλ' εἰ δὴ τοιοῦτόν ἐστι τὸ συμβαῖνον περὶ τὴν μνή-
 μην, πότερον τοῦτο μνημονεύει τὸ πάθος;

25 Θεὶς τὴν ἀπορίαν καὶ πρὸ τῆς λύσεως εἰπὼν τὰ προσεχῶς ῥηθέντα,
 τίθησι πάλιν αὐτὴν καὶ φησιν· εἰ δὴ τοιοῦτόν ἐστι τὸ συμβαῖνον περὶ τὴν 30
 μνήμην, τὸ εἶναι αὐτὴν ἕξιν τινὸς ζωγραφήματος, πότερον τοῦτο τὸ ζωγρά-
 φημα καὶ τὸν τύπον μνημονεύει ἢ τὸ αἰσθητὸν πράγμα, ἀφ' οὗ ὁ τύπος
 οὗτός ἐστιν; εἰ μὲν οὖν τὸν τύπον τοῦτον μνημονεύομεν, οὐδὲν ἂν τῶν
 30 ἀπόντων μνημονεύοιμεν (ἀπόντα δὲ λέγει τὰ πράγματα, ἀφ' ὧν οἱ τύποι
 ἐνεγράφησαν)· εἰ δὲ μὴ τὸ ζωγράφημα μνημονεύομεν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα,
 πῶς μνημονεύομεν τὸ ἀπόν, οὐτινος ἀπόντος οὐκ αἰσθανόμεθα; πῶς οὖν

1 τοιοῦτόν τι, ut vid., cum Arist. M (ceteri τ. τὸ) legit 7 ὑπὲρ] περὶ C
 εἵπομεν] p. 2,31 ss. 8 οὖν διαζωγράφημα τι, οὗ διαζωγραφήματος a, sed v. Arist.

9 τὴν ante μονὴν add. S 13 τὸ ἐν (ἐκ R) κινήσει (κινῇ R) ὃν RP 16 ψύχεσθαι
 (etiam Soph.) cum Arist. MY (ψύχεσθαι recte ceteri) legit θρύπτεσθαι R Soph.,
 prius P 17 παλαιῶν Ca (Soph. Arist.): παλαιοί SRP 18 αὐτῆς a (αὐτῇ Soph. Ca)
 ἐγγεγραμμένα RP τῷ χρόνῳ καὶ ταῦτα CRP 26 πάλιν τίθησι CRP (Soph. ?)
 27 post μνήμην add. τουτέστι CRP 29 μνημονεύομεν scripsi: μνημονεύει μόνον libri
 30.31 ἀπόντα—ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα (pro his οὗ μὴ αἰσθανόμεθα τουτέστι SC) SCa: εἰ δ' ἐκεῖνο
 τὸ ἀπόν, οὕτω γὰρ ἐστὶ τὸ ἐφεξῆς τῆς λέξεως. πῶς αἰσθανόμενοι καὶ ἐνεργούντες περὶ τὸ
 ζωγράφημα τοῦτο μνημονεύοιμεν οὗ μὴ αἰσθανόμεθα· τουτέστι RP 31 μνημονεύοιμεν C
 32 οὐκ SC: καὶ R, prius P: μὴ P^{2a} post οὖν add. οὐ aC (?)

μνημονεύομεν τὸ ζωγράφημα, εἴτε ὁμοίον ἐστὶ τῷ ἀπόντι, ὥσπερ τύπος 130^τ
 ἢ γραφὴ ἐν ἡμῖν ὄν, εἴτε ἀνόμοιον; τοῦτο γὰρ δεῖ προσυπακούειν. 36
 ταῦτα εἰπὼν πάλιν ἐπανέλαβε τὸν λόγον καὶ φησιν· εἰ τοῦτου αὐτοῦ
 αἰσθησις, τουτέστιν εἰ ἔστιν ἡ αἰσθησις καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦτου αὐτοῦ τοῦ
 5 ζωγραφήματος καὶ τοῦ τύπου, διὰ τί οὐκ ἂν εἴη τοῦτου καὶ ἡ μνήμη, ἀλλ'
 ἑτέρου, ἦτοι τοῦ ἀπόντος; ὁ γὰρ ἐνεργῶν τῇ μνήμῃ τὸ πάθος καὶ τὸν τύπον
 θεωρεῖ καὶ τοῦτου αἰσθάνεται. εἰ δὲ τοῦτο, πῶς τὸ μὴ παρὸν μνημονεύει;
 εἰ γὰρ μνημονεύει οὐπερ οὐκ αἰσθάνεται, ὅψεται καὶ ὅπερ οὐχ ὁρᾷ. 40

p. 450^b20 "Ἡ ἔστιν ὡς ἐνδέχεται καὶ συμβαίνει τοῦτο.

10 Τοῦτο ἅμα τε λύσις ἐστὶ τῆς ἀπορίας καὶ δῆλωσις τῆς φύσεως τῆς 46
 μνήμης. ἔστι δὲ τὸ ἐν πίνακι γεγραμμένον ζῶον καὶ ζῶον καὶ
 εἰκὼν τὸν τρόπον τοῦτον· ὅταν μὲν γὰρ ὁρᾷ τοῦτο ὁ ὁρῶν καὶ ἐνεργῇ
 περὶ αὐτὸ μόνον τὴν τέχνην θαυμάζων ἢ κακίζων, μὴδὲν ὅλως προσενοῶν,
 ὅτι μίμημά ἐστι τοιοῦτὸ ζῶον, τότε λέγεται ζῶον· ὅταν δὲ πρὸς τῷ ὁρᾶν
 15 προσλογιζῆται καὶ ὅτι μίμημά ἐστι λέοντος ἢ λύκου ἢ ἄλλου τινὸς ζῴου,
 λέγεται τότε εἰκὼν. καὶ ἔστι τὸ αὐτὸ καὶ ἐν καὶ εἰκὼν καὶ ζῶον, ἄλλως 50
 μέντοι καὶ ἄλλως. ὡς οὖν ἐπὶ τούτων, οὕτω καὶ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐγκατά-
 λειμμα καὶ ζωγράφημα, ὅπερ αὐτὸς φάντασμα εἶπε, δεῖ ὑπολαβεῖν. ὡς ἔστι
 καὶ αὐτὸ τι καθ' αὐτὸ καὶ φύσις τις καὶ πρᾶγμα καὶ ἄλλου φάντασμα,
 20 ὥσπερ καὶ τὸ ἐν τῷ τοίχῳ γεγραμμένον· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο αὐτὸ τι καθ'
 αὐτὸ καὶ φύσις τις καὶ προσέτι ἄλλου εἰκὼν. ὅταν οὖν ἐνεργῇ περὶ αὐτὸ
 ἢ αὐτό, θεωρήμα τοῦτο ἢ φάντασμα· ὅταν δὲ ἐνεργοῦσα περὶ αὐτὸ ἡ κοινὴ
 αἰσθησις προσαισθάνηται καὶ ὅτι καὶ ἄλλου ἐστὶν εἰκὼν, ἥδη τοῦτο καὶ 130^ν
 μνημόνευμα, καὶ ἡ τοιαύτη ἐνέργεια τῆς ψυχῆς μνήμη.

25 p. 450^b27 "Ὡστε καὶ ὅταν ἐνεργῇ ἡ κίνησις αὐτοῦ.

Τουτέστιν ὥστε καὶ ὅταν ἡ φύσις αὐτοῦ κινῇ τὴν αἰσθητικὴν ψυχὴν 5
 καὶ αἰσθάνηται αὐτοῦ, εἰ μὲν ἥ τοιοῦτόν τι ἐκτύπωμά ἐστι καὶ ἥ τοιοῦτον
 ζωγράφημα, αἰσθάνηται αὐτοῦ. φάντασμα, καὶ ἡ τοιαύτη ἐνέργεια φαντασία
 καλεῖται. τὸ γὰρ οἶον νόημά τι ἢ φάντασμα φαίνεται ἐπελθεῖν
 30 ἴσον ἐστὶ τῷ ὁύτως ἐπέρχεται καὶ αἰσθάνεται αὐτοῦ ἢ αἰσθητικῇ ψυχῇ,

2 τοῦτου conicio, v. Ind. 3 εἰ τοῦτου αὐτοῦ legit cum Arist. LS 4 alt. ἢ SC:
 om. RPa 6 οὗ γὰρ ἐνεργεῖ C 7 τοῦτο a μνημονεύσει CRP (Arist. EY LP,
 v. Bitterauf *Qu. cr. ad Ar. P. N.* p. 10) 10 λύσις] λόγος RP ἐστὶ hic habet a:
 post ἀπορίας CRP: om. S 11 ἐν τῷ πίνακι a (τῷ om. etiam Soph.) et Arist. MSU
 12 ἐνεργῶν P: anceps R 13 αὐτὴν P: anceps R μόνην SRP (μόνον etiam Soph.)
 μὴ δὲ ὅλως S 15 ὅτι] ὅτε a ζῴου om. CRP 17 τοῦτου RP 19 καὶ
 αὐτό τι Sa Soph. (Arist.): τι καὶ αὐτό CRP 20 τοίχῳ Sa: τοίχῳ τῷ C: τοιοῦτῳ RP
 τι] τὲ C 21 καὶ (ante φύσις) om. CRP 22 alt. αὐτὸ] α S 23 καὶ (ante
 ὅτι) om. a καὶ (post ὅτι) om. P 27 αἰσθάνηται legisse vid. cum Arist.
 (M)LSU (αἰσθῆται EY) εἰ] ἂν ex Arist. conicio 29 ἐπελθὼν RP: ἐπελθὼν S

ὅταν ἀπλῶς, ἣ τοιοῦτόν ἐστιν, ἐπέρχεται καὶ αἰσθάνεται αὐτοῦ, ὥσπερ 130^v
νόημα τι ἢ φάντασμα'.

p. 450b29 Ἄν δὲ ἡ ἄλλου καὶ ὥσπερ ἐν τῇ γραφῇ ὡς εἰκόνα θεωρῇ. 10

Τουτέστιν ἂν δὲ ὡς ἀπ' ἄλλου τινὸς ἐγγενόμενον καὶ ὡς εἰκόνα τοῦ
5 ἀφ' οὗ ἐγγένοιτο καὶ ἐνεσημάνθη ὁρᾶ, οἷον εἰ ὡς εἰκόνα Κορίσκου ὁρᾶ καὶ
μὴ ὁρῶσα τὸν Κορίσκον ὡς ἀπὸ Κορίσκου ἐγγραφὲν ὁρᾶ, ἐνταυθα τε
ἕτερον τὸ πάθος τῆς θεωρίας ταύτης καὶ ὅταν ὡς ζῶον γεγραμ-
μένον θεωρῇ. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· ἄλλο τὸ πάθος τοῦτο καὶ ἄλλη 15
θεωρία αὕτη, ὅταν ὡς εἰκόνα καὶ ὡς ἀπ' ἄλλου ἐγγινόμενον ὁρᾶ (μνήμη
10 γὰρ λέγεται ἡ τοιαύτη θεωρία καὶ μνημονευτὸν τὸ οὕτω θεωρούμενον), καὶ
ἄλλο ὅταν ὡς ζῶον γεγραμμένον θεωρῇ καὶ μὴ ὡς ἄλλου εἰκόνα· νόησις
γὰρ τοῦτο καὶ φαντασία, καὶ τὸ οὕτω θεωρούμενον φάντασμα.

p. 451a1 Ἐν τε τῇ ψυχῇ τὸ μὲν γίνεται ὥσπερ νόημα, τὸ δ' ὡς
ἐκεῖ ὅτι εἰκὼν, μνημόνευμα.

15 Καὶ τοῦτο ταῦτόν ἐστι τῷ προσεχῶς ῥηθέντι. σαφηνίζει δὲ αὐτὸ 20
πάλιν ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ πίνακι γεγραμμένου ζῴου. ἑλλιπῶς δὲ ῥηθὲν καὶ
συντόμως εἴη ἂν τὸ λεγόμενον δυνάμει τοιοῦτον· ὥσπερ ἐκεῖ τὸ γεγραμμένον
εἰς πίνακα ζῶον ὅτε μὲν ὁρᾶ ἡ ὄψις ὡς ζῶον τοιονδί, ὅτε δὲ ὡς μίμη-
μα ζῴου τοιονδί, οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ τὸ μὲν γίνεται ὥσπερ νόημα καὶ
20 φάντασμα, τὸ δὲ ὡς μνημόνευμα· τὸ μὲν γὰρ φάντασμα ἀναλογεῖ τῷ γε-
γραμμένῳ, ὅταν ὡς ζῶον μόνον ὁρᾶται, τὸ δὲ μνημόνευμα τῷ ὁρωμένῳ,
ὡς εἰκὼν καὶ ὡς μίμημά τις. 25

p. 451a2 Καὶ διὰ τοῦτο ἐνίοτε οὐκ ἴσμεν, γινομένων ἐν τῇ ψυχῇ
τοιούτων κινήσεων.

25 Τὸ μὲν τῆς λέξεως συνεχὲς τοιοῦτόν ἐστι· καὶ διὰ τοῦτο ἐνίοτε οὐκ 30
ἴσμεν, εἰ κατὰ τὸ ἡσθηθῆναι συμβαίνει, γινομένων ἡμῖν ἐν τῇ ψυχῇ κινήσεων
ἀπὸ τοῦ αἰσθῆσθαι πρότερον. τὸ δὲ λεγόμενόν ἐστι· καὶ διὰ τὸ εἶναι τὴν
φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν τῆς μνήμης ἐν τῷ μὴ ἀπλῶς γίνεσθαι περὶ τὸ τοιοῦ-

1 καὶ post ἀπλῶς add. CRP ἐπέρχεται καὶ αἰσθάνεται CRP 3 ἄλλου καὶ scripsi
cum Arist. SU, cf. v. 4: ἄλλο (τι add. P. καὶ SCRP: ἄλλου a Arist. EMY) εἰκόνας P
θεωρεῖ Arist. libri praeter LM 4 ἐγγινόμενον CRP εἰκόνα] εἰκόνας RP 5 ἐγγένοιτο S:
γεγονέαι a: γέγονε CRP ἐνεσημανθῇ RP εἰ om. CRP 6 ἐγγραφεῖσιν a 8 ὅτι
ante ἄλλο add. CRP ἄλλη <ῆ> conicio 9 γινόμενον Sa 11 ὡς (ante ἄλλου) om. Sa
13 μόνον post νόημα ex Arist. add. a 18 ἐν πίνακι CRP ποτὲ μὲν CRP
22 ὡς (ante μίμημα) om. CRP 23 γινομένων cum Arist. LS (ἐγγιν. ceteri)
ἡμῖν post γινομένων ex Arist. add. a, cf. v. 26 et p. 17,16 24 τοιούτων om. S
25 τὸ μὲν—κινήσεων (26) om. RP 26 ἡμῖν om. C τοιούτων post ψυχῇ add. C
27 αἰσθῆσθαι cum Arist. SU (αἰσθάνεσθαι ceteri), sed v. ad p. 17,18 τοιοῦτον post
ἐστι add. C

τον ἐκτύπωμα ἢ τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἀπ' ἄλλου τινὸς ἐγγινόμενον, ἐνίοτε οὐκ ἴσμεν, εἰ κατὰ τὸ ἡσθηθῆναι συμβαίνει. οἷον εἰδὼν ποτε ζῆον ἢ ἡκουσα
 φωνῆς ἢ λόγου ὑπὸ τινος σοφοῦ. ὕστερον δὲ μετὰ πολλὸν χρόνον μέμνημαι
 τοῦ λόγου, μὴ ἐνθυμούμενος ὅφ' οὗ τοῦτον ἡκουσα, καὶ διὰ τὸ μὴ ἐνθυ- 35
 5 μείσθαι ἀπορῶν λέγω· πρότερον ἐγὼ τοῦτον νοῶ καὶ ἀπ' ἑμαυτοῦ προ-
 βάλλομαι τὸν λόγον ἢ ἄλλου τοῦ ἡκουσα τοῦτον λέγοντος; καὶ ταλαντεύομαι,
 εἴτε μνήμη ἐστὶ καὶ μνημονευτὸς ὁ λόγος, εἴτε μή, ἀλλ' ἐμὸν διανόημα.
 οὐ γὰρ ἐνθυμοῦμαι ὅφ' οὗ τοῦτον ἡκουσα, ἵνα εἴπω, ὅτι ἀπὸ τοῦ δεῖνος
 τοῦτον ἀκούσας νῦν μέμνημαι αὐτοῦ. ὅτε δ' ἐννοῶ καὶ ἐνθυμοῦμαι, ὅτι
 10 οὐκ ἀπ' ἑμαυτοῦ τὸν λόγον τοῦτον προσβαλόμεν οὐδ' αὐτὸς ἐγὼ τούτου
 πατήρ εἰμι, ἀλλ' ἡκουσα τοῦτον παρὰ τοῦ δεῖνος. τοῦτο δὲ συμβαίνει, του- 40
 τέστι τὸ ἐννοῆσαι καὶ ἐνθυμηθῆναι, ὅτι οὐ νῦν τοῦτον ἐγὼ πρῶτος τὸν λόγον
 ἐνόησα, ἀλλὰ πρότερον ἡκουσα, ὅταν θεωρῶν ὡς αὐτό, τουτέστιν ὅταν
 ὡς νόημα καὶ φάντασμα ὁρῶν μεταβάλλω καὶ θεωρῶ ὡς εἰκόνα ἄλλου.
 15 ἢ μὲν οὖν τῶν λεγομένων διάνοια αὕτη, τὴν δὲ λέξιν τὴν καὶ διὰ τοῦτο
 ἐνίοτε οὐκ ἴσμεν γινομένων ἡμῖν ἐν τῇ ψυχῇ τοιοῦτων κινήσεων
 οὕτως ἄν τις, οἶμαι, συμβιβάσει· κινουμένης τῆς ψυχῆς ὑπὸ τινων τύπων
 ἐξ αἰσθήσεως ἐγγινομένων (τούτου γάρ ἐστι δηλωτικόν τὸ ἀπὸ τοῦ αἰσθη- 15
 σθαι πρότερον) ἐνίοτε οὐκ ἴσμεν, εἰ κατὰ τὸ αἰσθῆσθαι συμβαίνει, του-
 20 τέστιν εἰ ἀπὸ τινος αἰσθήσεως γέγονε, καὶ διὰ τοῦτο ταλαντεύομεθα καὶ
 ἀμφιβάλλομεν, εἰ μεμνήμεθα ἢ οὔ.

p. 151^a8 Γίνεται δὲ καὶ τοῦναντίον ἐνίοτε, οἷον συνέβη Ἀντι-
 φέροντι τῷ Ὁρείτῃ.

Τοῦτο συνεχὲς ἂν εἴη τῷ καὶ εἰ ἔστιν ἡ μνήμη ἢ οὔ, διστά- 50
 25 ζομεν ἐνίοτε. εἰπὼν γάρ ὅτι μνημονεύοντες δοκῶμεν αἰσθάνεσθαι (δοκεῖ
 γὰρ ἡμῖν ἐνίοτε, ὡς εἴρηται, ὅτι νῦν πρῶτος ἡμεῖς αἰσθήσιν τούτου
 λαμβάνομεν, καίτοι μὴ νῦν αἰσθανόμενοι, ἀλλὰ πάλαι αἰσθήσιν λαβόντες
 αὐτοῦ νῦν μνημονεύομεν), ἐπάγει· γίνεται δὲ καὶ τοῦναντίον ἐνίοτε, καὶ δοκεῖ
 ἡμῖν τὰ αἰσθήματα. ἅπερ οὕτως φαντάσματα εἴρηκεν, ὡς μνημονευτά.
 30 ὁ γὰρ Ἀντιφέρων ὁ Ὁρείτης, οὗ καὶ ἐν τοῖς Μετεώροις ἐμνήσθη διὰ τὴν

3 λόγον S 5 πρότερον S νοῶ Sa: νῦν CRP 5. 6 ἀπ' ἑμαυτοῦ προ-
 βάλλομαι a: ἀφ' ἑαυτοῦ προσβαλόμεν ceteri 8 εἴπω] εἰ ἔσω RP ἀπὸ Sa:
 ὑπὸ CRP 10 ἀπ' ἑμαυτοῦ a: om. ceteri τοῦτον om. RP: ante τὸν C
 αὐτὸς Sa Soph.: αὖ CRP 11. 12 τουτέστι om. CRP 12 πρῶτον post νῦν
 add. RP ἐγὼ πρῶτος om. RP πρῶτως C 13 ἐγέννησα CRP
 ὅταν om. CRP 15 οὖν om. SC αὕτη] τοιαύτη RP, e corr. C 17 καὶ
 post οἶμαι add. P 18 ἐξ αἰσθήσεως] ἔξωθεν a ἐγγινομένων S ἔσται CRP
 18. 19 αἰσθάνεσθαι Sa, sed v. p. 16,26 22 ἐνίοτε (cf. Soph. p. 6,30) cum Arist. L
 hic posuit (post δὲ Arist. MSU, om. EY) 23 Ὁρείτῃ S Soph. loc. v. 30. p. 18.12
 et ad p. 2,2): ὀρείτῃ ceteri (Arist. EY) 24. 25 διστάζομαι R 25 ἐνίοτε cum
 Arist. U (cf. SM) legit 27. 28 αὐτοῦ λαβόντες CRP 28 νῦν om. C
 30 ὁ Ὁρείτης SPA: ὁ ὀρείτης C: ὀρείτης R ἐν τοῖς Μετεώροις] Γ 4 p. 373^b4, cf.
 Comm. III 2 p. 148,5; XII 2 p. 232,9 ἐμνήσθη C

ἀσθένειαν τῆς ὥψους· ἐναντίως αὐτῷ φερόμενον ὁρῶν ἄνθρωπον ὑπενόει 131^r
ὥς οὐ νῦν τοῦθ' ὁρᾷ, ἀλλ' ὅτι πάλαι τοῦτον ἰδὼν νῦν μνημονεύει αὐτό.
τοῦτο δὲ συνέβη καὶ ἄλλοις ἐξισταμένοις, λέγων ἐξισταμένους τοὺς
παράφρονας· οὗτοι γὰρ ἀπλῶς ἄπαντες τὰ φαντάσματα, ἥτοι τὰ ὁρώμενα
5 αὐτοῖς, ὥς πάλαι γενόμενα λέγουσι καὶ ὥς μνημονεύοντες.

p. 451^a 11 Τοῦτο δὲ γίνεται.

Τουτέστι τὸδε τὸ φάντασμα καὶ τὸ νῦν ὅλως ὁρώμενον λέγειν ὅτι μνη- 10
μονεύομεν γίνεται, ὅταν τις τὴν μὴ εἰκόνα ὥς εἰκόνα θεωρῇ. ἡ γὰρ εἰκὼν
ἐστίν, ὥς εἴρηται, τὸ ὁρώμενον ὥς ἀπ' ἄλλου ἐγγενόμενον ἐγκατάλειμμα
10 καὶ ἀναζωγράφημα, μὴ εἰκὼν δὲ ἀλλὰ πρᾶγμα ἢ φάντασμα τὸ μὴ τοιοῦτον.
ὅταν τις τὴν μὴ εἰκόνα ὥς εἰκόνα θεωρῇ, δοποῖν τι συνέβαινε τῷ
'Ωρεΐτῃ· οὗτος γὰρ τὸ ἐναντίον ἔπασχεν τοῖς μνημονεύουσι μὲν, δοκοῦσι δὲ
φαντάζεσθαι.

Λέγει δὲ καὶ τὰς μελέτας σφῆζειν τὴν μνήμην. τὸ γὰρ μελετῶν οὐδὲν 15
15 ἄλλο ἐστίν ἢ τὸ θεωρεῖν πολλάκις τοὺς τύπους ὥς εἰκόνας καὶ μὴ
καθ' ἑαυτούς· τὸ γὰρ καθ' αὐτοὺς ὁρᾷν φάντασμα καὶ οὐ μνήμη. ταῦτα
εἰπὼν συμπεραίνεται τὸν περὶ μνήμης λόγον καὶ φησι· τί μὲν οὖν ἐστὶ
μνήμη καὶ τί τὸ μνημονεύειν, εἴρηται. ἔστι γὰρ, φησί, μνήμη φαντά-
σματος, ὥς εἰκόνης οὐ φάντασμα, ἕξις. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· μνήμη
20 ἐστὶ φαντάσματος ἕξις, ὅντος τοῦ τοιοῦτου φαντάσματος εἰκόνης πράγματός
τινος, ἀφ' οὗ γέγονε τὸ φάντασμα. ὅταν γὰρ τὸ φάντασμα ὥς εἰκόνα 20
τινὸς ὁρᾷ, τότε μέμνηται, καὶ ἡ τοιαύτη ἐνέργεια μνήμη ἐστίν. ἔστιν οὖν
μνήμη ἕξις φαντάσματος, ὥς εἰκόνης οὐ ἐστὶ φάντασμα. οὐ γὰρ ἱκανὸς ὁ
τύπος ὁ κατὰ τὴν φαντασίαν, ἀλλὰ δεῖ τὴν περὶ αὐτὸν ἐνέργειαν καὶ ὥσπερ
25 εἰκόνα γίνεσθαι. τί μὲν οὖν ἐστὶ μνήμη εἴρηται, καὶ τίνος μορίου τῶν
ἐν ἡμῖν, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ. τοῦτο δ' ἐστίν ἡ πρώτη καὶ
κοινὴ αἰσθησις, ἧς αἰσθητήριον ἡ καρδιά· διὰ ταύτης γὰρ τῆς πρώτης
αἰσθήσεως καὶ χρόνου αἰσθανόμεθα.

p. 451^a 18 Περὶ δὲ τοῦ ἀναμνησθῆναι λοιπὸν εἰπεῖν. πρῶτον 25
30 μὲν οὖν, ὅσα ἐν τοῖς ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις ἐστὶν ἀληθῆ, δεῖ
τιθέναι ὥς ὑπάρχοντα.

Εἰπὼν περὶ μνήμης νῦν λέγει περὶ ἀναμνήσεως. ἔστι δὲ ἀνάμνησις 30

1 ὁρῶν hic habet S: post ἄνθρωπον CRP: om. a	2 αὐτοῦ CRP	5 γινόμενα
CRP (Arist. M)	7 prius τὸ a: om. ceteri	11 θεωρῇ Sa: ὁρᾷ CRP
τι Sa: δὴ CRP	συνέβη RP	12 ὁρεΐτῃ CRP
ἔπασχεν a: πάσχει ceteri	16 αὐτοῦς] ἑαυτούς RP	18 τί Sa: om. CRP (Arist.)
19. 20 ὥς εἰκόνης—φαντάσματος om. P	21 εἰκόνα] εἰκόνης S	
22 τινὸς Sa: τις CRP	23 φάντασμα] φαντασία S	25 τῶν] τοῦ a
27 γὰρ ταύτης RP	31 τιθέναι (etiam Soph.) legit cum Arist. LSU (τιθεσθαι EMY)	
32 δὲ om. RP		

ἀνανέωσις προτέρως μνήμης, ἐπὶν λήθη γενομένη τὸ συνεχὲς ἀναλύσῃ. 13¹
 ὥστε ἡ ἀνάμνησις ἐστὶ μνήμη τις. ἔσται δὲ σαφὲς τὸ λεγόμενον ὧδε·
 ὅταν ὁ τύπος ὅλος καὶ τὸ ἀναζωγράφημα τὸ ἐν τῇ πρώτῃ αἰσθητηρίῳ
 ἀπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως ἐνυπάρχον ὑπομένῃ καὶ σφίζῃται τρανές
 5 τε καὶ φαιδρὸν καὶ καθαρὸν οὕτως, ὥστε ὅλον αὐτὸ δύνασθαι τὴν ψυχὴν
 κινεῖν καὶ ὅλον ὑπ' αὐτῆς ὁράσθαι καὶ προβάλλεσθαι ὡς εἰκὼν τινος, τοῦτο 35
 μνήμη ἐστίν. ὅταν δὲ μέρος μὲν τι τοῦ ὅλου ἀναζωγραφήματος μὲν τι
 τρανὸν καὶ καθαρὸν, τὸ δὲ λοιπὸν ἀόμπαν ἀμυδρὸν καὶ ἐπιπόλαιον, ὥστε
 μήτε αὐτὸ δύνασθαι τὴν ψυχὴν κινεῖν μήτε ἐκείνην ὑπ' αὐτοῦ κινεῖσθαι,
 10 καὶ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ τρανοῦ καὶ καθαροῦ τινος κινηθεῖσα κινήσεις τὸ
 συνεχὲς τῇ καθαρῇ (τοῦτο δὲ ἦν τὸ ἀμυδρὸν καὶ ἀόμπαν ἐξοφωμένον)
 ἀναλύσῃ καὶ οἶον εὐρήσῃ, τοῦτο ἀνάμνησις, οἷον αἰ ἀναζωγράφῃς τῆς προ-
 τέρως μνήμης, οὐ πάσης (τοῦτο γὰρ μάθησις), ἀλλὰ του μέρους. ὅταν γὰρ ἐκ 40
 τοῦ μέρους ἀναλύσαντες εὐρήσωμεν τὸ μέρος, ἀνάμνησις τοῦτο· ὅταν δὲ
 15 ὅλον ἀναλύωμεν δηλονότι ὅλον ἀπολέσαντες, μάθησις· οὐδὲν γὰρ διαφέρει
 τοῦ ἐξ ἀρχῆς καὶ πρώτως μαθεῖν τὸ μαθόντα καὶ ἀπολωλεκότα πάλιν μαν-
 θάνειν. ὁ γὰρ πρώτως τι μαθαίνων ὁ αὐτὸς ἐστὶ τῷ ἐν παντελεῖ τούτου
 λήθη γενομένη καὶ πάλιν μαθαίνοντι. ἐν παντελεῖ δὲ λήθη γίνεται ὁ τὸ
 πᾶν ἀποβαλὼν καὶ μὴ ἔχων τι μέρος τοῦ παντός. ῥητέον δὲ περὶ ἀνα-
 20 μνήσεως καὶ ὧδε· ἐκ τῆς κατ' ἐνέργειαν ἀκοῆς ἢ ὁράσεως γέγονεν ἐν τῇ
 ψυχῇ τύπος τοῦ "μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος" (ἔστω δὲ ἐπὶ 45
 ἐνὸς στίχου τὸ ὑπόδειγμα· ὁ γὰρ ἐφ' ἐνός, τοῦτο καὶ ἐπὶ πολλῶν). οὕτως
 δὴ ὅλος ὁ τύπος εἰ μὲν μένει ἰσχυρὸς τε καὶ καθαρὸς, ὥστε ἀνεμποδίτως
 ὅλον ἡμᾶς αὐτὸν δύνασθαι ἀπαγγέλλειν καὶ ὅλον προβάλλεσθαι, τοῦτο μνήμη·
 25 εἰ δὲ τὸ μὲν "μῆνιν ἄειδε θεὰ" ἐμμένει τε καὶ σφίζεται, τὸ δὲ λοιπὸν τὸ
 "Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος" οὐ μένει, εἴτα ἐκ τοῦ μένοντος κινηθεῖσα ἡ ψυχὴ ὑπὸ
 τινων τύπων καὶ ἀναζωγραφημάτων ὁμοίων ἢ καὶ ἐναντίων (γίνεται γὰρ 50
 καὶ τοῦτο) εὐρήσει καὶ τὸ λοιπόν, ἀνάμνησις τοῦτο. καὶ ὅλην ἐκ τούτων,
 ὅτι τῶν ἀπλῶν ὀνομάτων οὐκ ἔστιν ἀνάμνησις, ἀλλ' ἡ μνήμη ἢ μάθησις,
 30 εἰ μὴ πολλάκις καὶ ἐν ἐκείνοις μενούσης τῆς πρώτης συλλαβῆς προσεξ-
 ευρίσκωμεν καὶ τὰ λοιπά. τοιοῦτον δὲ τί ἐστὶ τὸ περὶ ἀνάμνησιν συμβαίνον,
 ὥσπερ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνὸς γεγραμμένου ἐν τῷδε τῷ τοίχῳ ζώου
 πολλάκις μέρος μὲν τι ἢ μέρη τινὰ αὐτοῦ μένει καθαρὰ καὶ κινεῖ τὴν

1 τῆς post ἀνανέωσις add. a, sed v. p. 4,17. 21,1 λήθης γενομένης P γινομένη C
 ἀναλύσῃ ἀναλόγον cum compendio RP 2 ἔσται] ἔστι C 4 τρανὸν CR, e corr. P
 (τρανές etiam Soph.) 6 εἰκόνα P: εἰκὼ R Soph. 8 post τρανόν add. τε CRP
 9 τὴν ψυχὴν δύνασθαι CRP 10 τρανοῦς CRP (nonnulli libri Soph.) κινήθεῖσα a:
 κινήθεισας SC: κινήθεις RP 11 καὶ ὅλος ζεξοφωμένον CRP (καὶ ὅλος ἐξοφωμένον
 Soph.) 12 ἀναλύσει C (RP compend.) εὐρήσει CRP ἀνάμνησιν RP
 ἀναζωγράφημα RP Soph. 13 τοῦ ut vid. libri 14 εὐρήσωμεν SR
 15 alt. ὅλον om. C: ὅλην S 16 τοῦ μαθόντος καὶ ἀπολωλεκότος RP 17. 18 τούτου
 λήθη RP: τούτω λήθη S: λήθη τούτου a: λήθη τούτω C 19 μέρος τί CRP
 20 ὧδε Sa: ὡς ὧδε CRP 23 οὐν post μὲν add. CRP 24 αὐτὸν om. P
 καὶ ὅλος CRP 26 κινήθῃ RP 33 αὐτοῦ τινὰ CRP

ὄφιν καλῶς, τὰ δὲ ἀμυδρά, | ὥστε ἢ μηδ' ὅλως ἢ οὐ καλῶς ὁρᾶν αὐτὴν 131^v
αὐτά. τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ τύπων.
καὶ ὥσπερ ἐπὶ τοῦ γεγραμμένου ζώου ἐκ τῶν φανοτάτων προσευρίσκομεν
καὶ τὰ ἀμυδρά, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τύπων ἐκ τῶν ἐνόντων
5 καὶ μενόντων προσευρίσκομεν τὰ ἀποπαλθέντα. ἔστιν οὖν ἡ ἀνάμνησις
οὔτε ἡ γενομένη ἤδη τύποις (ἡ κατ' ἐνέργειαν γὰρ αἰσθησίς ἐστι τοῦτο,
λέγω δὴ τὸ ἤδη τυπούμενον) οὔτε ἡ γεγонуῖα καὶ σφζομένη ὅλη τρανής, 5
ἀλλ' ἡ γεγонуῖα μὲν, μέρος δέ τι αὐτῆς μένον τρανές, μέρος δέ τι οὐ μένον,
ἀλλ' ἐπιπόλαιον καὶ ὡς εἰπεῖν συγκεχυμένον. οἷά εἰσι καὶ τὰ ἀπὸ τῶν
10 ὀακτυλίων ἐν τοῖς κηροῖς ἐντυπωθέντα ἐκσφραγίσματα, ὅταν προστριβῶσιν
ἐν τισι στερροῖς· ἀμαυρὰ γὰρ καὶ ταῦτα καὶ ἀσαφῆ. ἔπεται δὲ ἐξ ἀνά-
γκης τῇ ἀναμνήσει μνήμη. ὁ γὰρ ἀναμνησθεὶς τρόπον τινὰ ἐμνήσθη·
μέρους γὰρ τινος τῆς προτέρας μνήμης ἐπανάληψιν ποιεῖται.

Περὶ δὲ τοῦ ἀναμνησθῆσθαι λοιπὸν εἰπεῖν. πρῶτον μὲν 10
15 οὖν ὅσα ἐν τοῖς ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις ἐστὶν ἀληθῆ, δεῖ τι-
θέναι. ἐπιχειρηματικούς λόγους λέγει τὰ προβλήματα. ἔστι δὲ τὸ λεγόμε-
νον· ὅσα ἐν τοῖς Προβλήμασιν ἡμῖν εἴρηται καὶ δέδεικται ἀποδεικτικῶς
περὶ ἀναμνήσεως, δεῖ ἐνταῦθα ὡς ὁμολογούμενα λαμβάνειν καὶ μὴ ζητεῖν
καὶ νῦν αὐτῶν ἀποδείξεις. τὸ γὰρ ἀπαξ δειχθὲν οὐ δεῖ πάλιν ἀποδεικνύναι.
20 δέδεικται δὲ ἐν τοῖς Προβλήμασιν, ὅτι οὔτε μνήμης ἐστὶν ἀνάληψις ἢ ἀνά-
μνησις, ὡς ἔλεγον τινες, οὔτε λῆψις. τινὲς μὲν γὰρ ἔλεγον τὴν ἀνάμνησιν 15
ἀνάληψιν μνήμης, τινὲς δὲ ἔλεγον, ὅτι ἀνάμνησίς ἐστι μνήμης λῆψις. οὐκ
ἔστι δὲ οὐδέτερον τούτων ἢ ἀνάμνησις. ὁ γὰρ ἀναμνησκόμενος οὐ τὴν
μνήμην ἀναλαμβάνει ἢ λαμβάνει. ἀλλὰ τὸ συνεχὲς τοῦ ἐνόντος καὶ μένοντος
25 ἐν τῇ καρδίᾳ τύπου· τὸ γὰρ ἐνὸν ἔχει καὶ μέμνηται. ἀναλαμβάνει δὲ τὸ
συνεχὲς αὐτῷ ἐν τῇ ἀναμνήσει. εἰπὼν δὲ ὅτι οὔτε λῆψις οὔτε ἀνάληψις
μνήμης ἐστὶν ἢ ἀνάμνησις καὶ λαβὼν ὡς ἀληθὲς διὰ τὸ δεδεῖχθαι ἐν τοῖς
Προβλήμασιν, ἐπάγει· ὅταν γὰρ τὸ πρῶτον πάθῃ ἢ μάθῃ, οὔτε ἀνα- 20
λαμβάνει μνήμην οὐδεμίαν. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον ἴσον τῷ 'οὔτε ἀνα-
30 μνησθῆσθαι'· οὔτε γὰρ ἀναμνησθῆσθαι λέγομεν τὸν νῦν πρῶτως λαμβάνοντα
καὶ μανθάνοντα, ὃ οὐδέποτε ἔλαβεν ἢ μεμάθηκεν, ἀλλὰ μᾶλλον μανθάνειν
(ὃ γὰρ νῦν πρῶτως λαμβάνει. τοῦτο νῦν πρῶτως μανθάνει. ἀναμνησθῆσθαι

- 2 αἰσθητικῷ RP 3 καὶ ὥσπερ— ζώου om. RP φανοτάτων Sa: ἐνόντων καὶ
μενόντων CRP 4 καὶ (post προσευρίσκομεν) om. Sa 5 ἀπαλειφθέντα RP:
ἀπολειφθέντα C 7 τρανής] τε ἂν RP 11 στερεοῖς C καὶ ἀσαφῆ
ταῦτα CRP 11. 12 τῇ ἀναμνήσει ἐξ ἀνάγκης μνήμη RP 15 οὖν om. CRP
17 ὅτι post λεγόμενον add. RP ἐν τοῖς Προβλήμασιν] sed v. Bonitz, Index p. 99a38;
Freudenthal, Rh. M. XXIV 204 18 post δεῖ add. ἡμᾶς CRP λαβεῖν CRP
19 καὶ (post ζητεῖν) om. CRP 20 μνήμη RP¹, prius S 21 τινες ἔλεγον
CRP τινὸς μὲν R ἔλεγε R, prius P 26 αὐτῷ] αὐτῶν C: αὐτὸ a
27 ἢ ἀναμνήσεως RP¹ 28 τὸ om. CRP ἢ μάθη ἢ πάθη Arist. (prius ἢ
om. EMY) 28. 29 λαμβάνει a 29 οὐδεμίαν] οὐδενὸς in ras. S 30. 31 μαν-
θάνοντα καὶ λαμβάνοντα CRP 31 μανθάνει RP 32 πρῶτως (ante μανθάνει)
om. CRP

δὲ οὐδαμῶς, εἴπερ ἀνάμνησίς ἐστιν ἀνανέωσις προτέρας μνήμης, ἐπὶ λήθῃ 131^v
γενομένη τὸ συνεχὲς ἀναλύσει), οὔτε οὖν ὅπερ ἔμαθε καὶ ἔτι φέρει ἐν 25
τῇ μνήμῃ, λήθης μὴδὲν ὅλως μεσολαβησάσης, ἀναμνησθεσθαι λέγομεν,
οὔτε ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει, τουτέστιν οὔτε νῦν ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει ὁ ἀνα-
5 μνησκόμενος. εἰ γὰρ νῦν πρῶτως ἐλάμβανε, μανθάνειν ἂν ἐλέγετο, ἀλλ'
οὐκ ἀναμνησθεσθαι. τὸν γὰρ νῦν μανθάνοντα “ἤκω νεκρῶν κευθμῶνα
καὶ σκότου πύλας λιπών” οὐ φαμεν ἀναμνησθεσθαι, ἀλλὰ μανθάνειν.
οὐ λαμβάνει οὖν νῦν πρῶτως ὁ ἀναμνησκόμενος, ἀλλ’ ἔχει μὲν τι, λαμ-
βάνει δὲ τὸ συνεχὲς τοῦ ἐγχομένου· ὅπερ καὶ αὐτὸ εἶχεν, ἀπέβαλε δὲ τῷ 30
10 χρόνῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ συμπτώματι. ἔστι δὲ τὸ οὔτε ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει
ἴσον τῷ ‘οὔτε μὴν νῦν πρῶτως λαμβάνει ὅπερ ἀναμνησθεσθαι’. ὅταν δὲ
ληφθῇ καὶ γένηται ἕξις τοῦτου, ὥστε δύνασθαι ἡμᾶς, ὅταν βουληθῶμεν,
προβάλλεσθαι ὅλον ἀπροσπαιστώως, τότε μνήμη ἐστὶ τοῦτου, ἀλλ’ οὐκ ἀνά-
μνησις. τοῦτο γὰρ πάλιν ἐδήλωσε διὰ τοῦ ὅταν γένηται ἡ ἕξις ἢ τὸ
15 πάθος, τότε μνήμη ἐστίν. ἔστι δὲ λείαν ἐλλιπῆς ἢ λέξις. ἦν γὰρ ἂν
κατάλληλος, εἰ οὕτω πως εἶχεν· ὅταν γὰρ γένηται ἡ ἕξις ἢ τὸ πάθος οὕτως, 35
ὥστε ἀποτιδόναι δύνασθαι ἡμᾶς αὐτό, μὴδ’ ὅλως περιμένοντας ἐκ τοῦ
μέρους ἀθροῖσαι καὶ τὸ λοιπόν, μνήμη τοῦτο καὶ οὐκ ἀνάμνησις. καὶ
ἐπεὶ τότε ἐστὶ μνήμη, ὅταν ἡ ἕξις ἢ τὸ πάθος γένηται, μετὰ τοῦ πάθους
20 ἐγγινομένου οὐκ ἐγγίνεσθαι, τουτέστιν οὐκ ἐγγίνεται ἡ μνήμη γινομένου
τοῦ πάθους. οὐ γὰρ γίνεται ἡ μνήμη σὺν τῷ γινομένῳ τύπῳ καὶ πάθει
ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ ὑπὸ τῆς κατ’ ἐνεργεῖαν αἰσθήσεως, ἀλλ’ ὅταν
ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ κάλλιστα ἐγγραφῇ τὸ τοιοῦτον πάθος καὶ ὁ τύπος
ἐκ τῆς συνεχοῦς περὶ τὰ αἰσθητὰ τῶν αἰσθήσεων ἐνεργείας. διαρροὶ δὲ 40
25 καὶ νῦν τὰ περὶ μνήμης, ἵνα τὴν φύσιν τῆς ἀναμνήσεως διὰ τούτων παρα-
στήσῃ καὶ τὴν διαφορὰν τῆς τε μνήμης καὶ τῆς ἀναμνήσεως.

p. 451^a25 Ἔτι δὲ ὅτε πρῶτον ἐγεγόνει ἐν τῷ ἀτόμῳ καὶ ἐσχάτῳ.

Ἄτομον καὶ ἐσχάτον τὸ ἀμερὲς λέγει νῦν τὸ ἀνάλογον τῇ στιγμῇ. 47

- 1 τῆς ante προτέρας add. CRP, sed v. ad p. 19,1
p. 19,1): λήθης γενομένης libri
init. 7 μανθάνειν] λαμβάνειν RP
9 τοῦ ἐγχομένου R, prius P: τῷ ἐγχομένῳ a, sed v. p. 20,24
ἀπ’-ολε sic R
10 λαμβάνειν P
δὲ] δὴ S
τούτων a
13 μνήμη cum Arist. LSU legit (ἡ μνήμη EMY)
LSU legit (καὶ EMY), cf. v. 16
17 ὥστε] ὡς τὸ RP
18 συναθροί-
ζεσθαι CRP
19 ἐγγένηται CRP, v. ad. v. 12
21 πάθει] πάθος RP
24 δὲ om. RP
25 τῆς ἀναμνήσεως—παραστήσῃ S: διὰ τούτων
τῆς ἀν. παρ. a: διὰ τούτων παρ. τῆς ἀν. CRP
26 τῆς (post καὶ) om. CRP
27 τὸ ante πρῶτον cum Arist. add. a, cf. p. 22,3
(ἐγγέγονε EM, γέγονε Y)
καὶ om. P
1. 2 λήθῃ γενομένη scripsi (v.
3 μεσσολλαβησάσης S
6 v. Eur. Hecubae
8 οὐ] οὐ R, prius P
οὖν om. CRP
ἀπέβαλε] ἀπόλωλε P:
11 λαμβάνειν RP
ὅτε SRP
12 γένηται cum Arist. LS (ἐγγένηται EMY) legit cf. v. 16 et 19
14 ἡ cum Arist.
16 εἶχεν Sa: ἐκφέρεται C: ἐκφέρεται R:
μηδὲν ὅλως CRP
18 συναθροί-
20 ἐγγινομένη CRP
25 τῆς ἀναμνήσεως—παραστήσῃ S: διὰ τούτων
26 τῆς (post καὶ) om. CRP
27 ἐγεγόνει ἐν cum Arist. LSU
28 λέγει νῦν τὸ ἀμερὲς CRP

εἰ γὰρ καὶ χρόνῳ καὶ τέχνῃ τὰ φυσικὰ καὶ τεχνητὰ γίνεται, ἀλλ' οὖν τὸ 132^r
οἰκεῖον τέλος ἐν τῷ νῦν ἐκάστῳ παραγίνεται, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἀποδείξεις
καὶ ἐπιστήμαι. ἔστι δὲ τὸ τῆς λέξεως συνεχὲς τοιοῦτον· ἔτι δὲ ὅτε τὸ
πρῶτον ἐγέγονει ἐν τῷ ἀτόμῳ καὶ ἐσχάτῳ, τὸ μὲν πάθος ἐν νῦν-
5 πάρχει ἥδη τῷ παθόντι καὶ ἡ ἐπιστήμη, εἰ δεῖ καλεῖν ἐπιστήμην
τὴν ἕξιν ἢ τὸ πάθος, τὸ δὲ μνημονεύειν καθ' αὐτὸ οὐχ ὑπάρχει
πρὶν χρονισθῆναι. τὰ δ' ἄλλα μεταξὺ παρέρριπται. διαφέρει δὲ τὸ
δεύτερον ἐπιχείρημα τοῦ προτέρου· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἔλεγεν, ὅτι οὐκ
ἔστι μνήμη οὐδὲ μνημονεύειν λεγόμεθα, ὅτε τὰ πάθη καὶ τοὺς τύπους
10 λαμβάνομεν, οὐπω δὲ τελῶς ἐλάβομεν, ἐν τούτῳ δὲ λέγει, ὅτι οὐδὲ ἐν τῷ
νῦν, ἐν ᾧ ἥδη τελῶς τὸν τύπον ἐλάβομεν, μνημονεύειν λέγομεν. οὐ 132^r
γὰρ λέγομεν μνημονεύειν ὅπερ νῦν ἐμάθομεν, ἀλλ' ὅπερ πρότερον. ὑπάρ-
χει γὰρ ἐν ἐμοὶ τῷ παθόντι τὸ πάθος καὶ ἡ ἐπιστήμη, ἥτις μοι νῦν
ἐγέγονει. καὶ οὐκ ἔστι τοῦτο μνήμη, ἀλλ' ὅταν χρονίσαν ἐν ἐμοὶ
15 ὄνῳμαι ἀπταίστως προβαλέσθαι αὐτό, τότε ἐστὶ μνήμη. ὁ γὰρ εἶδεν
ἢ ἔμαθε πρότερον, τοῦτο μνημονεύει νῦν· ὁ δὲ νῦν ἔμαθε, πῶς ἂν λέγοιτο
μνημονεύειν; τὸ δὲ οὐδὲν γὰρ κωλύει κατὰ συμβεβηκὸς μνημονεύειν
ἕναι τῶν ἐπιστάμεθα μεταξὺ παρεμβέβληται· εἴρηται δέ, ὅτι τῶν ἐπι-
στημῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἐστὶ μνήμη.

20 p. 451a31 Ἔτι δὲ φανερόν ὅτι μνημονεύειν ἐστὶ μὴ νῦν ἀναμνη-
σθέντα, ἐξ ἀρχῆς αἰσθόμενον ἢ παθόντα.

Ἦν ἂν σαφέστερον, εἰ οὕτως πῶς εἶχεν ἡ λέξις· ὁῦλον τοῖνον ἐκ τοῦ- 10
των, τί ποτ' ἐστὶν ἡ ἀνάμνησις. διαρθρώσας γὰρ τὰ περὶ μνήμης, νῦν
λέγει καὶ τίς ἐστὶν ἡ ἀνάμνησις. ἀσαφῶς δὲ πάντα ἀπαγγέλλει. ἔτι δὲ
25 φανερόν ὅτι μνημονεύειν ἐστὶ. τὸ μὲν ὅτι ἀντὶ τοῦ τί ἐστὶ, τὸ δὲ
μνημονεύειν ἀντὶ τοῦ ἀναμιμνήσκεισθαι εἴληπται, εἴ τι χρὴ τῇ ἐμῇ προσέ-
χειν μαντείᾳ. φανερόν οὖν, φησί, τί ἐστὶ τὸ ἀναμιμνήσκεισθαι. καὶ δεῖ
ἐνταῦθα τελείαν στίξαντας ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ἀναγινώσκειν τὸ μὴ νῦν ἀνα-
μνησθέντα, ἐξ ἀρχῆς αἰσθόμενον ἢ παθόντα, προσυπακούοντας τοῦ 15
30 ἐστὶ ῥήματος καὶ τοῦ τοῖνον ἐπιρρήματος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀναμνησθέντα
ἀντὶ τοῦ ἀναμιμνήσκεισθαι, ὥς εἶναι τὴν λέξιν τοιαύτην· ἐστὶ τοῖνον μὴ
νῦν ἀναμιμνήσκεισθαι ἐξ ἀρχῆς αἰσθόμενον ἢ παθόντα. οὕτω μὲν οὖν,

1 γίνεται] λέγεται RP	2 ἐν τῷ om. S	post τῷ add. ἀτόμῳ CRP
4 καὶ ante ἐν add. CRP	5 ἡ om. P	6 οὐχ om. RP ¹
7 πλὴν R,		
8 prius P	9 ὅταν CRP	10 λαμβάνομεν CRP
11 νῦν] νῶ RP		
12 τελῶς SP	15 δύναιμι SRP	16 προβάλλεσθαι CRP
17 οὐδὲ RP		
18 γάρ] δὲ Arist.	μνημονεύειν κατὰ συμβεβηκὸς S	καὶ cum Arist. post συμβε-
19 βηκὸς add. a	18 ἕναι] ἐνίων S	20 παρεμβέβληται S
21 δέ] γὰρ a		
22 ἐστὶν ἡ μνήμη P	21 ἐξ] ἀλλ' ἐξ Arist. EMY	αἰσθανόμενον CRP
23 πῶς om. CRP	22 τῆς μνήμης a	24 δὲ (post ἔτι) om. RP
25 εἴρηται CRP, sed v. p. 23,23	26 εἴληπται Sa:	
27 ἐστὶ ante φησι add. CRP		
28 τέλειον C: τελῶς RP	28 τῷ τῶ R	29. 30 τὸ ἐστὶ ῥῆμα CRP
30 καὶ τὸ νῦν ἐπιρρημα RP: καὶ τοῖνον C	31 ὥς] καὶ RP	

οἶμαι, χρὴ τὴν λέξιν καθιστάνειν, ἀναγινώσκειν δὲ ὑπερβατῶς οὕτως· ἔστι 132^r
τοῖνον ἀναμιμνήσκεισθαι μὴ νῦν ἐξ ἀρχῆς αἰσθόμενον ἢ παθόντα, ὅν' ἡ
τὸ μὲν ἔτι δὲ φανερόν ὅτι μνημονεύειν ἐστὶν ὡς ἀποφαινομένου καὶ
λέγοντος· φανερόν τοῖνον, τί ἐστὶν ἀνάμνησις, εἴτα τὰ λοιπὰ διδάξῃς τοῦ τίς 20
ἐστὶν ἀνάμνησις. οὕτως δὲ ἐπαχθέντα, ὥσει ἔλεγεν· ἔστι τοῖνον τὸ ἀναμι-
μνήσκεισθαι μὴ νῦν ἐξ ἀρχῆς αἰσθόμενον (τουτέστιν οὐχ ὅπερ νῦν καὶ
πρώτως· τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἴσον ἐστὶ τῷ νῦν καὶ πρώτως), οὐκ ἔστιν οὖν
ἀναμιμνήσκεισθαι τὸ νῦν αἰσθάνεσθαι τι ἢ μανθάνειν, ἀλλ' ὅταν ἦν εἶχε
πρότερον ἐπιστήμην ἢ αἰσθήσιν ἢ ὅτι ἂν εἴη, οὗ τὴν ἔξιν φαρμέν μνήμην.
10 ὅταν οὖν ἐκ τοῦ ἐνόντος μέρους τῆς ἐπιστήμης ζητήσας εὐρήσῃ καὶ ἀνα-
λάβῃ καὶ τὸ λοιπόν, τοῦτό ἐστι τὸ ἀναμιμνήσκεισθαι τῶν εἰρημένων τι καὶ 25
τότε. οὕτω γὰρ δεῖ τὴν λέξιν ἀναγινώσκειν τὴν τοῦτό ἐστι καὶ τότε
ἀναμιμνήσκεισθαι τῶν εἰρημένων τι· τότε γάρ ἐστι τὸ ἀναμιμνήσκει-
σθαι, ὅταν ἀναλαμβάνῃ καὶ τὸ λοιπόν. εἰρημένα δὲ λέγει τὴν ἐπιστήμην,
15 τὴν αἰσθήσιν καὶ ὅλως οὗ τὴν ἔξιν λέγομεν μνήμην. δεῖ δὲ καὶ ἐν τῇ
λέξει τῇ ἀλλ' ὅταν ἀναλαμβάνῃ ἦν πρότερον εἶχεν ἐπιστήμην
προσπακούειν τοῦ ἐκ τῆς ἐνούσης ἀρχῆς· ἐκ γὰρ τοῦ "μνήμην ἄειδος θεῶν"
τοῦ ἐνόντος ἡμῖν ἀνέλαβε καὶ τὸ λοιπόν τὸ "Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος". ἔτι
δὲ φανερόν ὅτι μνημονεύειν ἐστὶ. φανερόν, φησὶν, ὅτι ἀναμιμνήσκεισθαι 36
20 ἐστὶν οὐχὶ τὸ νῦν μανθάνειν ἢ ἐπίστασθαι. ἀλλὰ τὸ ἀναλαμβάνειν διὰ τῆς
ἐνούσης ἀρχῆς τὸ διαφρεῦσαν καὶ διαφρεῖν τὴν μνήμην. πάλιν δὲ ἐν τῇ
λέξει τῇ τῷ δὲ μνημονεύειν συμβαίνει καὶ μνήμην ἀκολουθεῖν
τὸ μνημονεύειν ἂντι τοῦ ἀναμιμνήσκεισθαι εἴληπται. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον
ταῦτόν τῷ 'τῇ δὲ ἀναμνήσει συμβαίνει ἀκολουθεῖν τὴν μνήμην'.

25 p. 451^b6 Οὐδὲ δὴ ταῦτα ἀπλῶς, ἐὰν ἔμπροσθεν ὑπάρξαντα πάλιν
ἐγγίνεσθαι.

Ἐπειδὴ πολλὰς μαθόντες τι. οὕτω διαφρεύει ἡμᾶς, ὡς ἂν εἰ μὴ δὲ 37
ὅλως ἐμάθομεν, φησὶν ὅτι, ἂν συμβῇ τὸν τύπον οὐπὲρ ἐμάθομεν παντελῶς
ἀφανισθῆναι. εἴτα πάλιν ὅτερον μάθομεν αὐτὸ ὥσπερ καὶ πρότερον, οὐκ
30 ἔστι τοῦτο ἀνάμνησις, ἀλλὰ μάθησις. οὕτω γὰρ καὶ νῦν μανθάνομεν αὐτό,
ὥσπερ καὶ πρότερον. καὶ οὐδὲν κωλύει τοῦτο μαθόντα πρότερον δις πάλιν 40
μαθεῖν αὐτό. οὐκ ἔστιν οὖν ἀνάμνησις, ἐὰν τὰ ἔμπροσθεν ὑπάρξαντα

2 μὴ] καὶ S 4. 5 τοῦ τίς ἐστὶν (ἢ add. S, fort. recte v. p. 22, 24. 24, 15) Sa: τουτέστιν CRP
6 καὶ νῦν S 7 οὖν om. CRP 9 ἔφαμεν a (ἐλέγομεν Arist.), sed v. v. 15
10 εὐρήσῃ a: εὐρήσει ceteri 12 τότε] τότε τὸ Arist. EY 13 τότε] τοῦτο a
14 εἰρημένον CRP 15 alt. καὶ om. CRP 17 prius τοῦ Sa: τὸ CRP 18 ἐν ἡμῖν a,
cf. p. 28, 24 19 alt. ὅτι] ὅτι τὸ C 20 οὐχὶ Sa: οὐ CRP 21 διαφρεῖν C
22 τῷ a, e corr. C: τὸ SRP, prius C (Arist.) μνήμη C (Arist. libri praeter L)
ἀκολουθεῖ Arist. libri praeter L 23 τὸ λεγόμενον om. CRP 24 ἀκολουθεῖν συμ-
βαίνει CRP τῇ μνήμῃ RP 26 ἐγγίνεται a (ἐγγένεται Arist. EMY) 27 cave μαθόντας
conicias, v. Ind. s. nom. absol. τι] ὅτι RP 29 μάθομεν C: ἐμάθομεν RP
αὐτόν CRP 31 ὥσπερ—αὐτό (32) om. P 32 τὰ om. CRP

πάλιν ἐγγίνηται οὕτως· ὥσπερ καὶ πρότερον (οὕτε γὰρ τότε, ὅτε τὴν ἀρχὴν 132^r
ἐμανθάνομεν, τύπους εἶχονεν τούτων, οὕτε νῦν διὰ τὸ παντελῶς ἡφανί-
σθαι τοὺς φθάσαντας γενέσθαι), ἀλλ' ὅταν ἐνούσης ἀρχῆς δι' αὐτῆς ἀνα-
λάβῃ καὶ τὰ λοιπά, τότε ἐστὶν ἀνάμνησις. δεῖ γὰρ διαφέρειν τὴν ἀνά-
5 μνησιν τούτων, τουτέστι τῶν μαθήσεων. εἰπὼν δὲ καὶ ἐνούσης
πλείονος ἀρχῆς, πάνυ ἀσφαλῶς ἐπήγαγε τὸ ἢ ἐξ ἧς μανθάνουσιν. 45
ἐστὶ δὲ τὸ ἢ παραδιαλεχτικόν· ἐπειδὴ γὰρ “πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα
μάθησις διανοητικὴ ἐκ προϋπαρχούσης γίνεται γνώσεως” καὶ ἀρχῆς, γίνεται
δὲ καὶ ἡ ἀνάμνησις ἐκ προϋπαρχούσης ἀρχῆς, ἐπήγαγε τὸ καὶ ἐνούσης
10 πλείονος ἀρχῆς, ὥς εἰ ἔλεγε· γίνεται μὲν καὶ ἡ μάθησις ἀπὸ τινος
ἐνούσης ἀρχῆς, ἀλλ' ἡ ἀρχή, ἀφ' ἧς ἡ ἀνάμνησις, πλείων ἐστὶ καὶ σφο-
δροτέρα, παρ' ὅπερ ἀφ' ἧς ἡ μάθησις.

p. 451^b10 Συμβαίνουνσι δὲ αἱ ἀναμνήσεις, ἐπειδὴ πέφυκεν ἡ 50
κίνησις ἥδε μετὰ τήνδε.

15 Εἰπὼν τίς ἐστὶν ἡ ἀνάμνησις, νῦν λέγει καὶ πῶς γίνεται. ἐπειδὴ γὰρ,
φησί, πέφυκε γίνεσθαι κίνησις ἐν | τῇ ψυχῇ ἥδε μετὰ τήνδε, διὰ τοῦτο 132^v
συμβαίνει ἡμᾶς ἀναμνησέσθαι. ὥσπερ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἀλύσεως τοῦδε
τοῦ κρίκου ἀρθέντος ἢ κινηθέντος ἐξ ἀνάγκης συγκαίνεται καὶ ὁ ἐφεξῆς,
οὕτως εἰσὶ καὶ ἐν τῇ ψυχῇ τύποι· κινηθείσης οὖν ὑπὸ τινος τούτων τῆς
20 ψυχῆς, εὐθὺς κινεῖ αὐτὴν καὶ τὸ ἐφεξῆς. οἷον ἦν μουσικὸς Κορίσκος ἔχων
λύραν, καὶ γέγονεν ἐν τῇ ψυχῇ τύπος καὶ τῆς λύρας καὶ τοῦ Κορίσκου·
εἶδον μετὰ τοῦτο Σωκράτης φέρει εἰπεῖν βαστάζοντα λύραν, καὶ εὐθὺς ἀνε- 5
μνήσθη τὴν λύραν τοῦ Κορίσκου, ἐκ δὲ ταύτης Κορίσκον. πάλιν ἡκουσά
του ἄδοντος “δύο ψυχαὶ ἐξήρχοντο, καὶ μία πρὸς ἄλλην ἔλεγε, ποῖ πηρευ-
25 τέον”. μετὰ δὲ τινος χρόνους ἡκουσα ἄλλου ἄδοντος τὸ μὲν μέλος καὶ
τὸν ῥυθμὸν ἐκείνον, καθ' ὃν ἤδετο τὸ “δύο ψυχαὶ ἐξήρχοντο”, ἡ δὲ λέξις
καὶ ἡ ἔννοια οὐκ ἐκείνη, ἀλλ' ἦν ὅτι “ὁ νοῦς ὁ πρῶτος ἄγει με καὶ πάλιν
κάτω φέρει”. ἤδετο οὖν, ὥσπερ εἶπον, τῷ αὐτῷ ῥυθμῷ καὶ ταῦτα καὶ
ἐκείνα· ἀφ' οὗ ῥυθμοῦ πρῶτον ἀνεμνήσθη τὴν κινήσει· ὧδε κατέειπε τὸν τόπον, 10
30 ἐν ᾧ ἡκουσα τοῦ ῥυθμοῦ, εἶτα τὸν ἄδοντα ἄνθρωπον, καὶ τότε τὸ “δύο

1 ἐγγίνηται P	2 ἐμάθομεν RP	νῦν] γοῦν a	4 γὰρ] οὖν Arist.
5 καὶ om. a	7 ἔστω S	ἐπεὶ CRP	8 ex Anal. post. A 1 init.
12 παρ' ὅ CRP	ante ἀφ' add. ἡ S	13. 14 ἥδε ἡ κίνησις Arist. MSU	14 γενέσθαι post
ἥδε add. a (cum Arist. EY)	17 καὶ om. CRP	18 ἡ om. RP	ἐκινή ⁹ RP
ὅ] ἡ S	19 καὶ post τύποι add. C	οὖν om. CRP	20 τὸ] ὁ e Soph.
conicio, sed v. p. 26,80	23 τῆς λύρας CRP Soph.	ταύτης] τούτου P	
κορίσκου CRP Soph.	πάλιν om. RP	24 sunt versus politici poetae mihi ignoti	
πρὸς <τὴν> poetae reddo	ποῖ a Soph.: ποῦ ceteri	25. 26 καὶ τὸν] κατὰ	
RP Soph.	26 ἡ δὲ λέξις a: αἱ δὲ λέξεις ceteri (τὸν δὲ λόγον ἕτερον Soph.)		
28 καταφέρει S	φέρει a: φέρει με ceteri: variant Soph. libri	ἀριθμῷ S	
29 ἀνεμνήσθη CRP	τῶν τόπων CRP	30 ἐν ᾧ] ἀφ' οὗ RP	τὸν om. a

(legit etiam Soph.)

ψυχαὶ ἐξήρχοντο“ καὶ τὰ ἐξῆς. εἰσὶ μὲν οὖν τύποι τινὲς ἐξ ἀνάγκης ἀκο- 132^v
 λουθοῦντες ἀλλήλοις, ἐν οἷς ἀδύνατόν ἐστι τούτου κινηθέντος μὴ ἐπεσθαι
 καὶ τὸν ἐξῆς. οἷον εἰ Σωκράτης ἔτυψέ τινα, ἀδύνατόν ἐστιν ἀναμνησθῆναι
 Σωκράτην καὶ μὴ ἀναμνησθῆναι καὶ ὅτι ἐτύφθη ὑπὸ Σωκράτους. καὶ ἔτι
 5 ἀδύνατόν ἐστιν ἀναμνησθῆναι τόδε τὸ θεώρημα καὶ μὴ ἀναμνησθῆναι καὶ
 ὑπὸ τίνος αὐτὸ μεμαθήκαμεν. ὅταν οὖν κινηθῇ τὴν τοῦ Σωκράτους κίνησιν 15
 (τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ ὅταν ἀναμνησθῇ Σωκράτην), δηλονότι καὶ τήνδε
 κινήσῃ ἴσεται, τοῦτέστι δηλονότι ἀναμνησθήσεται, ὅτι ὑπὸ Σωκράτους ἐτύφθη.
 εἰ μὲν οὖν ἐστιν ἀναγκαῖα ἡ τῶν τύπων ἀκολούθησις καὶ αἱ ἀπ’ αὐτῶν
 10 κινήσεις, ὡς ἐξ ἀνάγκης τὴν μὲν ἡγεῖσθαι, τὴν δὲ ἐπεσθαι, ἀδύνατόν ἐστι
 τῆς ἡγουμένης γενομένης μὴ ἐπεσθαι καὶ τὴν λοιπὴν. εἰ δὲ μὴ ἐξ ἀνάγκης
 ἀλλ’ ἔθλει, οὐκ αἰεὶ ἐπεται τῇ πρώτῃ ἢ δευτέρᾳ, ἀλλ’ ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ. συμβαίνει γὰρ ποτε τῆς πρώτης γενομένης μὴ γίνεσθαι τὴν λοιπὴν. 20
 ἔσται δὲ τὸ λεγόμενον ὁῦλον ὧδε· πολλάκις ἐγὼ βουληθεὶς εἰπεῖν Λυκα-
 15 βηττὸν οὐκ ἀνεμιμνήσκω, ἐξ οὗ εἴθισα ἑμαυτὸν ἐνθυμεῖσθαι λύκον
 (ἄρχονται γὰρ ἀμφοτέρω ἐκ τῆς λυ συλλαβῆς)· ἀφ’ οὗ δὴ λύκου ὀρμώμενος
 ἀνεμιμνήσκω τὸν Λυκαβηττόν. ἄλλος δὲ τις τοῦ Ταυρομενίτου ἐπιλανθα-
 νόμενος εἴθισεν εὐθύς ἔρχεσθαι εἰς ἔννοιαν ταύρου, ἀφ’ οὗ ἀνεμιμνήσκειτο
 τὸν Ταυρομενίτην. καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐθίζουσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τινων προχρί-
 20 ρων ἀναμιμνήσκεσθαι τὰ δυσέυρετα, οἷον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τὴν πλευρωνίαν. 25
 ἐπὶ τούτων οὖν τῶν ἐξ ἔθους οὐκ αἰεὶ ἐπεται τῇ πρώτῃ ἢ λοιπῇ· ἀλλὰ
 πολλάκις τὴν μὲν πλευρὰν ἐνθυμοῦμαι, τὴν δὲ πλευρωνίαν οὐκ ἀναμιμνήσκο-
 μαι. τούτοις ἐπάγει ὅτι συμβαίνει ἐνίοις ἀπαξ ἐθισθῆναι μᾶλλον ἢ
 ἐτέροις κινουμένους πολλάκις. εἰσὶ γὰρ τινες ἐπιτηδεῖως ἔχοντες,
 25 ὥστε ἐθισθέντες ἐκ τοῦδε ἀναμιμνήσκεσθαι τόδε ἅμα τῷ ἀναμνησθῆναι τὸ
 πρῶτον ῥᾶστα ἀναμιμνήσκεσθαι καὶ τὸ δεύτερον. τινὲς δὲ πολλάκις ἐθί-
 σαντες ἑαυτοὺς ἐκ τοῦ ταύρου ἀναμιμνήσκεσθαι τὸν Ταυρομενίτην τὸ ταῦ- 30
 ρος λέγουσι, πόρρω δ’ οὐ προβαίνουνσιν. ἡ τὸ ἐνίοις ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ
 τύπων εἴρηται· τινὲς γὰρ τῶν τύπων γίνονται εὐμνημόνευτοι, τινὲς δ’ οὐ.

2 ἀλλήλοις Sa Soph.: ἄλλοις RP 3 καὶ τὸν ἐξῆς Sa: κάκεινω (κάκεινο RP) καὶ τὸ
 ἐφεξῆς ἐκείνω CRP post τινα add. ἐν τόπῳ τινὶ CRP 3. 4 ἀναμνησθῆναι
 Σωκράτην καὶ Sa: ἀναμνησθέντα σωκράτους (σωκράτην C) CRP 4 post Σωκράτους
 add. καὶ τὸ ἐφεξῆς τούτου, τὸ ἐν τῷ δεῖνι (ὁ δεῖνι R) τόπω CRP καὶ ἔτι] καίτοι C
 5 ἀναμνησθέντα CRP 5. 6 μὴ καὶ ὑπὸ τίνος αὐτὸ μεμαθήκεν ἀναμνησθῆναι RP
 5 prius καὶ om. C 6 μεμαθήκεν C 7 ἀναμνησθῇ Σωκράτους SRP
 8 κινήσεται RP ὑπὸ] ὑπὸ τοῦ CRP 9 ἀνάγκη RP 11 καὶ τὴν λοιπὴν
 ἐπεσθαι CRP 13 γίνεσθαι a: γενέσθαι ceteri 14 ὧδε ὁῦλον RP
 14. 15 et 17 Λυκαβηττόν S: λυκαβητόν Ca: λυκαβήτην RP Soph. 15 ἑμαυτὸν] αὐτόν
 R: αὐτόν P 16 ἀμφοτέροι a Soph. 17 ταυρομενίτου S, item v. 19. 27
 17. 18 ἐπιλανθανόμενος SP (Soph. AB): ἐπιλαμβανόμενος R: ἐπιλαθόμενος Ca (Sôph. C)
 19 τὸν Ταυρομενίτην a: τὸ ταυρομενίτης ceteri ἀπὸ Sa: ἐπὶ CRP τινων—
 πλευρωνίαν (20) a: τινῶν προχ. οἷον—πλευρᾶς ἀναμ. τὰ δυσέυρετα οἷον τὴν πλευρωνίαν S:
 προχ. τ. cetera ut S, nisi quod πλευρόνην CRP 22 πλευρόνην Soph. 23 δ’
 ante ἐπάγει add. a ἐνίοις Sa Soph. (Arist.): ἐνίοις CRP 24 ἐτέροις legit
 cum Arist. LSU (ἄλλοις EMY) 27 ἀναμιμνήσκεσθαι a: ἀναμιμνήσκονται ceteri

p. 451^b16 "Οταν οὖν ἀναμιμνησκώμεθα, κινούμεθα τῶν προτέρων 132^v
τινὰ κινήσεων.

Προτέρας κινήσεις λέγει τὰς ἡγούμενας. οἶον, ὡς αὐτὸς προῖων ἐρεῖ, 38
βουλόμενος ἀναμνησθῆναι, τίς καθ' οἷον καιρὸν ἔπραξε τόδε τι, ἀνεμνήσθη
5 γάλα, ἀπὸ γάλακτος λευκόν, ἀπὸ λευκοῦ ἀέρα, ἀπὸ ἀέρος ὑγρόν, ἀπὸ τοῦ-
του μετόπωρον· ἔστω δὲ οὗτος ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἔπραξε τὴν πρᾶξιν. 40
ἢ εἶδε γεγραμμένην λύραν, ἀπὸ δὲ ταύτης ἀνεμνήσθη λύραν, καὶ ἀπὸ ταύ-
της τὸν μουσικόν, ἐκ δὲ τούτου ἦν ἦσεν ᾠδὴν, εἰ ταύτης ἔδει ἀνάμνησιν
λαβεῖν. ἐκινήθη δὴ τὰς προτέρας κινήσεις, ἕως οὗ ἦλθεν εἰς τὸν μουσικόν,
10 μετ' ὃν γέγονεν ἡ τῆς ᾠδῆς ἀνάμνησις· μετὰ γὰρ τὴν τοῦ μουσικοῦ κίνησιν
εἰσὶναι γίνεσθαι ἡ τῆς ᾠδῆς ἀνάμνησις. ἀπὸ οὖν τοῦ νῦν, οἶον ἀπὸ τῆς
νῦν ὁρωμένης λύρας, ἀνεμνήσθη τὴν ᾠδὴν. πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ τινος
ἄλλου· εἰ γὰρ τύχοι ἐφεξῆς ὦν τῷ τῆς ᾠδῆς τύπῳ ὁ τοῦ κίονος, ἀναμνη- 45
σθῆσομαι αὐτὴν ἀπὸ τοῦ κίονος. εἰκὸς γὰρ τοῦ τύπου τοῦ κίονος κινή-
15 θέντος συγκινήθῃναι καὶ τὸν τῆς ᾠδῆς καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀναμνησθῆναι αὐτὴν.
πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ὁμοίου ἢ ἐναντίου ἢ τοῦ σύνεγγυς· ἀπὸ μὲν ὁμοίου,
ὅταν ἀπὸ τῆς τοῦ Σωκράτους εἰκόνος τὸν Σωκράτην, ἀπὸ δὲ ἐναντίου, ὅταν
ἀπὸ λευκοῦ μέλαν, ἀπὸ δὲ τοῦ σύνεγγυς, ὅταν ἀπὸ τοῦ „ἀντὶ πολλῶν, ᾧ ἄνδρες
'Αθηναῖοι“ ἀναμνησθῶ „χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω“ (σύνεγγυς γὰρ τοῦτο
20 ἐκεῖνον), ἢ ἀπὸ κυνὸς λύκον· σύνεγγυς γὰρ ὁ κύων τῷ λύκῳ. γίνεται οὖν ἡ 50
ἀνάμνησις διὰ τοῦ ὁμοίου ἢ τοῦ ἐναντίου ἢ τοῦ σύνεγγυς διὰ τὸ τὰς κινήσεις
τῶν μὲν ὁμοίων εἶναι τὰς αὐτάς (ὁ δὲ κινούμενος κατὰ τὸ εἶδωλον καὶ τὸν
τύπον τρόπον τινὰ κατὰ τὸ πρᾶγμα, ἀφ' οὗ ὁ τύπος, κινεῖται. ὥστε ἀνάγκη
εὐθὺς ἀναμιμνησχεσθαι ἀπὸ τῆς εἰκόνος τὸ πρᾶγμα), τῶν δὲ ἐναντίων ἅμα
25 (ἅμα γὰρ τῇ διακρίσει συννοοῦμεν σύγχρισιν, καὶ ἅμα τῇ φύσει θέρμην),
τοῦ δὲ σύνεγγυς διὰ τὸ εἶναι μέρος τοῦ λοιποῦ· τοῦτο γὰρ | ἐδήλωσε 133^r
διὰ τοῦ τῶν δὲ μέρος ἔχουσι. τὸ γὰρ „χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω“
μέρος ἐστὶ τοῦ „ἀντὶ πολλῶν, ᾧ ἄνδρες 'Αθηναῖοι“. κινουμένου οὖν τοῦ
μέρους κινεῖται καὶ τὸ λοιπόν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἀλύσεως τοῦ πρώτου
30 κρίκου κινήθέντος κινεῖται καὶ τὸ λοιπόν. οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν, εἰ ποτὲ
μὲν τοῦ πρώτου μέρους κινουμένου κινεῖται καὶ τὸ ἐφεξῆς, ποτὲ δὲ οὐ·

2 τινὰς CRP κινήσεις RP: κινήσεις C 3 οἶον om. CRP ἐρεῖ] p. 452^a14 ss.
4 τόδε om. CRP 5 ἀέρος ὑγρόν (ὑγρόν om. C) ἀπὸ CRP (Arist. Soph.): om. Sa
7 ἢ Sa: πάλιν CRP δὲ om. CRP alt. λύρας prius P, e corr. C, Soph.
καὶ om. RP 8 τῶν μουσικῶν R, e corr. C ἦδεν a Soph. C 10 μετὰ—
ἀνάμνησις (11) om. P 11 γούν CRP οἶον] ἡγουν P 13 τύχη CRP
(Soph. B) ὁ om. R 14 αὐτῆς C (αὐτὴν etiam Soph.) 15 αὐτῆς C
16 ἢ ἐναντίου—ὁμοίου om. P τοῦ ante alt. ὁμοίου add. CP 17 μὲν ante τῆς add.
CRP 18 Demosth. Olynth. I. init. 19 ὑμᾶς RPa Soph.: ἡμᾶς SC
20 ἐκεῖνου CRP λύκου a 21 τοῦ (ante σύνεγγυς) om. RP 23 τύπος]
τύπος R, prius P 24 ἀπὸ om. RP 26 τοῦ δὲ Sa: τῶν δὲ CRP
27 ὑμᾶς a: ἡμᾶς ceteri 29 καὶ τὸ λοιπόν Sa: τὰ λοιπὰ CRP ὥσπερ—τὸ
λοιπόν (30) om. C 30 τὸ λοιπόν Sa: τὰ λοιπὰ CR

ὅταν γὰρ τέλειον ἀφανισθῇ, οὐ κινήθησεται. εἰπὼν δὲ τῶν δὲ μέρος 133^r
 ἔχουσιν ἐπήγαγεν ὥστε τὸ λοιπὸν μικρόν, ὃ ἐκινήθη μετ' ἐκείνου. 6
 ἢ οὖν διὰ τούτων τοῦτο λέγει, ὅτι παντὸς μείζων ἐστὶν ἢ ἀρχὴ τῶν μετ'
 αὐτῆν, καὶ ταύτης εὐρεθείσης τὰ μετ' αὐτῆν μικρά, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐκ τῆς
 5 ἐνούσης ἀρχῆς συνέρει καὶ τὰ λοιπά (τῆς γὰρ ἀρχῆς εὐρεθείσης εἰκόσ
 ἐστὶ τὸν νοῦν συναγαγεῖν καὶ τὰ λοιπά). ἢ ὅτι, εἰ ἀνεμνήσθη εἴκοσι φέρε
 εἰπεῖν στίχους, ὅτε ἀνεμνήσθη τοὺς δέκα καὶ ἕξ, τὸ λοιπόν, ἤγουν οἱ τέσσαρες,
 οὓς ἐκινήθη καὶ ἀνεμνήσθη μετὰ τὸ ἀναμνησθῆναι τοὺς δεκαῖς, μικρόν ἦν, 10
 καὶ οὐδὲν παρελμύησαντο τὴν διάνοιαν συναγαγεῖν καὶ αὐτοῦς. οὕτω μὲν
 10 οὖν ζητοῦντες ἐκ τῶν ὁμοίων ἢ ἐναντίων ἢ τῶν σύνεγγυς ἀναμιμνησκό-
 μεθα, ἀλλὰ καὶ οὕτω μὴ ζητοῦντες, τουτέστι μὴ ἐκ τῶν ὁμοίων
 μηδὲ ἐκ τῶν ἐναντίων μηδὲ τῶν σύνεγγυς, πολλάκις ἀναμιμνησκονται,
 ὅταν ἄλλην τινὰ κίνησιν κινήθῃντες ἐκείνῃ γένηται. οἷον πολλάκις ἀνα-
 μνησθέντες φῶδῃ ἀνεμνήσθησαν Σωκράτους. ἥτις φῶδῃ οὔτε ὁμοία ἐστὶ
 15 Σωκράτει οὔτ' ἐναντία οὔτε σύνεγγυς. γίνεται μὲν οὖν καὶ οὕτω, φησὶν,
 ἀνάμνησις· ἀλλὰ τὰ πολλὰ ἐτέρων γενομένων κινήσεων, ὁποίων 15
 εἴπομεν, τουτέστιν ὁμοίων ἢ ἐναντίων ἢ σύνεγγυς, γίνεται ἡ ἀνάμνησις.

p. 451^b25 Οὐδὲν δὲ δεῖ σκοπεῖν τὰ πόρρω, πῶς μεμνήμεθα, ἀλλὰ
 τὰ σύνεγγυς.

20 Πόρρω λέγει τὰ παλαιότερα καὶ χρονιώτερα, ἃ πρὸ πολλοῦ χρόνου 20
 εἶδομεν ἢ ἠκούσαμεν ἢ ἐμάθομεν, σύνεγγυς δὲ ἃ χυθὲς ἢ ὅλως πρὸ ὀλίγου.
 ἀπὸ δὲ τῆς μνήμης σαφηνίζει καὶ τὰ περὶ τὴν ἀνάμνησιν. ἐστὶ δὲ τὸ
 λεγόμενον δυνάμει τοιοῦτον· δεῖ ἡμᾶς ἐπὶ τῆς μνήμης ἰδεῖν, πῶς τοῦδὲ
 τινος μνησθέντες ἐκ τούτου συμβαίνει ἡμῖν καὶ ἄλλου μνηστῆναι. καὶ ὥς
 25 ἐπὶ ταύτης ἔχει, οὕτως ἔξει καὶ ἐπὶ τῆς ἀναμνήσεως· ὥσπερ γάρ, φησὶν,
 ἐπὶ τῆς μνήμης συμβαίνει ἥδε ἢ κίνησις μετὰ τήνδε, τουτέστιν ἥδε ἢ
 μνήμη μετὰ τήνδε, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀναμνήσεως ἐσται. ἢ οὐ τοῦτο ἀν 25
 εἶη τὸ λεγόμενον, ἀλλ' οἶμαι πάλιν ἀνταῦθα ἐν τῷ οὐδὲν δὲ δεῖ σκο-
 πεῖν πῶς τὰ πόρρω μεμνήμεθα τὸ μεμνήμεθα ἀντὶ τοῦ ἀναμιμνη-
 30 σκόμεθα εἰρηται. καὶ εἶη ἂν τὸ λεγόμενον· δεῖ δὲ θεωρεῖν πῶς ἀναμιμνη-
 σκόμεθα, ὧν πρὸ ὀλίγου τὴν ἐπιστήμην λαβόντες καὶ ἀπολέσαντες· οὐδὲν
 γὰρ κωλύει ἐπιλαθῆσθαι τινὰ καὶ ὧν πρὸ ὀλίγου μεμάθηκεν. δεῖ οὖν θεω-

- 1 post δὲ add. τὸ S, fort. recte 2 ἐκείνου S 3 διὰ τούτων RP¹ ἐστὶν om. CRP
 4 τῆς] τοῦ C 6 καὶ (ante τὰ λοιπά) om. CRP 6. 7 στίχους φέρε εἰπεῖν CRP
 7 ὅτε a: ὅταν ceteri τέσσαρες R: δ^ες, P 8 ἱς RP: δέκα καὶ ἕξ C
 13 γένηται legit cum Arist. EMY (γίγνηται LSU) 14 ἀνεμνήσθησαν a: ἀνεμνήσθη S:
 ἀνεμνήσθη RP: ἀνεμνήσθημεν C σωκράτην P 16 γενομένων RP (Arist. EY)
 κινήσεων] κινήσει R, e corr. P 17 ἐναντίως a ἢ om. CRP 18 οὐδὲν]
 οὐ C 20 λέγων C 24 μνησθέντος S 25 οὕτως ἔξει CR, e corr. P: οὕτως ἔχει S:
 οὕτω a 27 ἢ] καὶ RP 28 δὲ om. CP 30 δὲ SC: om. RP^a 31 ἐλάβομεν
 καὶ ἀπωλέσαμεν expectes, cf. ad p. 28,7 οὐδὲ RP 32 κωλύει P: κωλύ^υ R

ρεῖν ἐπὶ τούτων· καὶ ὡς ἐπὶ τούτων, οὕτως ἔξει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἥτοι 133^r
 τῶν πόρρω, ἥτοι ὧν πάλαι τὴν ἐπιστήμην ἢ τὴν αἰσθησιν ἐλάβομεν. 30
 ὁ γὰρ ὡς ὁ αὐτός ἐστι τρόπος τῆς ἀναμνήσεως τῶν τε πάλαι
 καὶ τῶν πρὸ ὀλίγου. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν σύνεργος οὐ προζητήσας, ἀλλ'
 5 ἀπὸ τινος ἀρχῆς, ἣν ἔχει, λέγει τε καὶ συνείρει τὸ ἐφεξῆς (ἀκολουθοῦσι
 γὰρ, ὡς εἴρηται, τῷ ἔδει αἱ κινήσεις, ἥδε μετὰ τήνδε), οὕτω καὶ ὅταν
 ἀναμνησθεσθαι βούληται τι, ὧν πάλαι τὴν ἐπιστήμην ἐλάβε τις (τούτου
 γὰρ δεῖ προσυπακούειν), τοῦτο ποιήσει. εἰπὼν δὲ τοῦτο ποιήσει,
 τί δεῖ ποιεῖν συντόμως ἐπήγαγεν εἰπὼν ζητήσει λαβεῖν ἀρχὴν κινή- 35
 10 σεως, μεθ' ἣν ἐκείνη ἔσται. ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν σύνεργος ἀπὸ τῆς ἐνούσης
 ἀρχῆς ἀναμνησκεται τὰ ἐφεξῆς, οὕτω καὶ ἐπ' ἐκείνων ζητήσει ἀρχὴν,
 ἀφ' ἧς εὐρήσει ὅπερ βούλεται εὐρεῖν.

p. 451^b31 Διὸ κάλλιστα καὶ τάχιστα γίνονται ἀπ' ἀρχῆς αἱ ἀνα-
 μνήσεις.

15 Τούτεστι διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν μεγάλη συντείνειν εἰς τὸ ἀναμνησθεσθαι
 τὰ ἐφεξῆς, διὰ τοῦτο ἐν οἷς εἰσιν ἀρχαί, εἴπερ ἔχομεν ταύτας, κάλλιστα 45
 ἀνάμνησιν εὐρήσομεν τῶν ἐφεξῆς, ὥσπερ ἐπὶ τῶν γεωμετρικῶν θεωρημάτων.
 ὡς γὰρ τὰ πράγματα ἔχει τῷ ἐφεξῆς, οὕτω καὶ αἱ κινήσεις καὶ αἱ ἀνα-
 μνήσεις αὐτῶν. ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν, εἰ ἐφεξῆς κεῖνται καὶ τεταγ-
 20 μένως, καλῶς ὁρᾷ ἡ ὄψις αὐτά, εἰ δὲ συγκεχυμένως, οὐ καλῶς, οὕτω καὶ
 ἐπὶ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ τύπων. καὶ εἰσιν εὐμνημόνευτα ὅσα τάξιν ἔχει καὶ
 τὸ ἐφεξῆς, ὅσα δὲ μὴ τοιαῦτα δυσμνημόνευτα. εἰπὼν δὲ ταῦτα λέγει, τί
 διαφέρει μάθησις ἀναμνήσεως· οὐ γὰρ εἰσιν αἱ αὐταί, ὡς δοκεῖ Πλάτωνι. 50
 ἀνάμνησις τοίνυν ἐστίν, ὅταν δι' ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἐνούσης αὐτῷ ἀρχῆς
 25 κινήται ἐπὶ τὸ ἐφεξῆς τῇ ἀρχῇ· ὅταν δὲ μὴ δι' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ δι' ἄλλου,
 οἷον τοῦ διδασκάλου, μάθησις τοῦτο καὶ οὐκ ἀνάμνησις. πολλάκις δὲ ἥδη
 μὲν ἀδυνατεῖ συντόμως ἀναμνησθῆναι, ζητεῖ δὲ καὶ εὐρίσκει· ἀλλ' οὐ συν-
 τόμως, ἀλλὰ πολλὰς κινήσεις κινήσεις τέλος κινεῖται τοιαύτην κίνησιν, ἣ
 ἀκολουθεῖ τὸ ἐφεξῆς. ὥσπερ γὰρ αἱ πολλαὶ ῥανίδες ἐπιτήδεια ποιήσασαι
 30 τὴν πέτραν, | τέλος ἡ ἐσχάτη ἐκοίλανεν αὐτήν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἐν τῇ 133^v
 καρδίᾳ ὑγρότητος ἔχει. πολλάκις γὰρ κινήθεῖσα τέλος κινεῖται κίνησιν,
 καθ' ἣν ἀνίσταται τὸ ζητούμενον· ὅπερ εὐρόσα ἡ διάνοια παύεται. ἐστίν

3 ὥς] ὅτι Arist. EY

4 πρὸ ὀλίγων C

λέγει cum Arist. LSU (λέγω EMY)

5 συνείρει Sa: Soph. p. 10.10: συνέχει CRP

7 τῇ fort. τις legit Soph.

ἐλαβε a Soph.: λάβοι S: λαβὼν CRP

7. 8 τοῦτο γὰρ CRP

13 τάχιστα καὶ

κάλλιστα a (Arist.)

17 ἐπὶ τὰ γεωμετρικὰ θεωρήματα CRP

18 γὰρ om. RP

τὸ ἐφεξῆς CRP αἱ (ante ἀναμνήσεις) om. RP

19 κινεῖται RP: κεῖνται, κινεῖται vel

κεῖται Soph. libri

20 καὶ ante οὐ add. S

23 πλάτων R

24 ἐν ante

αὐτῷ add. a (om. etiam Soph.), cf. p. 23, 18. 29, 7

25 κινεῖται S

τὰ ἐφεξῆς a

28 τοιαύτην κινεῖται κίνησιν CRP

29 τὸ ἐφεξῆς ἀκολουθεῖ (ἀκολουθεῖν RP) CRP

ἐποίησαν CRP Soph.

30 ἡ S: ἡ a: δὲ ἡ CRP Soph.

32 ἀνίστατο S (ἀνί-

σταται etiam Soph.)

οὖν τὸ ἀναμνησθεσθαι τὸ ἐνεῖναι δύνάμιν τὴν κινουῦσαν, λέγων δύνα- 133^a
μιν τὴν ἀρχὴν (αὕτη γὰρ τὴν διάνοιαν ἐποξύνει καὶ ἀνεγείρει πρὸς ἀνά-
λυσιν καὶ τοῦ λοιποῦ), κινεῖσθαι δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. 5

p. 452^a12 Διὸ δεῖ λαβέσθαι ἀρχῆς, διὸ ἀπὸ τύπων δοκοῦσιν ἀνα-
μνησθεσθαι ἐνίοτε.

Λέγων τόπους ἢ τὰ ἐναντία τὰ σύστοιχα τὰ ὅμοια, ἢ τὰς ἀρχὰς τὰς
ἐνούσας ἡμῖν. ὥς γὰρ ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς Τοπικοῖς παραδοθέντων τόπων 10
καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Πητορικῆς αὐτοῦ στομούμενοι ἐπιχειροῦμεν πρὸς
τὰ προκείμενα, οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν ἐνούσων ἀρχῶν, ὥς ἀπὸ τινων τόπων,
10 εὐρίσκομεν τὰ ἐφεξῆς. ἢ οὖν τὰς ἀρχὰς λέγει τόπους, ἢ πολλάκις ἰδὼν
τινα ἢ ἀκούσας τινὰ καὶ πάλιν ἰδὼν ἢ ἀκούσας διαλογίζομαι, ποῦ τοῦτο
ἦκουσα, εἶτα ἐνθυμηθεὶς τὸν τόπον ἀνεμνήσθην, ὑπὸ τίνος τοῦτο ἦκουσα,
καὶ πῶς καὶ τίνα τρόπον τοῦτο εἶδον ἢ ἦκουσα, πότερον κατὰ τύχην ἢ
ἄλλως πως. τίθησι δὲ καὶ ὑπόδειγμα, οὗ ἡμεῖς πρὸ ὀλίγου ἐμνημονεύσαμεν. 15

15 p. 452^a17 Ἔοικε δὲ τὸ καθόλου ἀρχῇ καὶ τὸ μέσον πάντων.

Τὸ καθόλου νῦν εἰληπται ἀντὶ τοῦ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ. ἢ καθόλου
λέγει τοὺς τόπους τοὺς ἐκ τῶν ὁμοίων καὶ συστοίχων καὶ ἐναντιῶν. ἐν δὲ
τῷ καὶ τὸ μέσον πάντων παρέλκει ὁ καὶ σύνδεσμος. ἦν δ' ἂν σαφε-
στέρα ἢ γραφὴ χωρὶς τοῦ καὶ συνδέσμου ἔχουσα οὕτως· ἔοικε δὲ τὸ 20
καθόλου ἀρχῇ τὸ μέσον πάντων. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ
τὸ μέσον πάντων ἀρχῇ ἔοικε. τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ 'ἢ εὕρεσις τοῦ
μέσου ὠφελεῖ καὶ ποδηγὸς ἡμῖν γίνεται πρὸς εὕρεσιν τοῦ ζητουμένου'.

p. 452^a19 Οἶον εἴ τις νοήσκειν, ἐφ' ὧν Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ.

Τὸ λεγόμενον ἐστι δυνάμει τοιοῦτον· ἔστω δὴ τὰ νοήματα, α' κινεῖται 26
25 ἢ ψυχὴ πρὸς εὕρεσιν τοῦ ζητουμένου, τὰ ἐκκείμενα στοιχεῖα. μέσον δὲ
αὐτῶν ἔστω τὸ Ε. τοῦτο δὴ εὐρὼν ὁ ζητῶν, εἰ μὴ ἅμα τῷ εὐρηκέναι
αὐτὸ εὐρήσει καὶ ὅπερ ἐζητεῖ, ἐπὶ τὸ Θ ἐλθὼν μνησθήσεται. ἐπεὶ γὰρ

1 ἀναμνησθεσθαι Aristoteli pro μνησθαι restitui vult Freudenthal, Rh. M. XXIV 403
2. 3 δυνάμει Arist. EMY 3 λοιποῦ, τοῦτο δὲ ὡς· ἐξ Soph.(Arist.) ἐξ ἑαυτοῦ
RP Soph. 4 δεῖ δὲ α (Arist., διὸ δεῖ etiam Soph.) 6 ἐναντία (ἢ add. P)
τὰ σύστοιχα ἢ τὰ ὅμοια τὰς ἀρχὰς CRP 7 ἡμῖν CRP (Soph. p. 11,3?): ἐν ἡμῖν Sa
8 ὁρμώμενοι CRP 9 ἐνούσων S: ἐνότων ceteri 11 ἀκούσας τινὸς καὶ CRP
12 τόπον] τρόπον R 14 καὶ (ante ὑπόδειγμα) α: om. ceteri πρὸ ὀλίγου] p. 26,5
15 δὴ Arist. τὸ om. Arist. EM ἀρχῇ S (Arist. ML, ἢ ἀρχὴ EY, ἀρχῇ
etiam Soph.) 16 ὥς om. P ἐπιτολὴ RP 17 τρόπον RP 18 καὶ τὸ]
κατὰ S 19 οὕτως om. α δὲ] δὴ SR (Arist.) 20 ἀρχῇ S
ἐπιτολὴ RP 22 γίνεται ἡμῖν S 26 ἔστω om. CRP 27 Θ cum Arist. L
legit (εἶ MSU, γῆ Y, νῆ E), v. Freudenthal, Arch. f. Gesch. d. Philos. II p. 10

τὸ μέσον εὔρεν, ἐνδέχεται καὶ ἐπὶ τὸ Ε καὶ ἐπὶ τὸ Δ κινηθῆναι. λέγει δὲ Ε 133^v
τὰ ἐφεξῆς τῷ Ε, ταῦτα δὲ ἐστὶ τὰ Ζ Η Θ. ὁμοίως δὲ Δ λέγει αὐτὸ τὸ 30
Δ καὶ εἴτι τὸ Γ Β Α. ἐλθὼν οὖν ἐπὶ τὸ Θ μνησθήσεται· οὐδὲν γὰρ κωλύει
μετὰ τὸ Ε ἀναμνησθῆναι τὸ Θ, εἴτα τὸ Ζ, καὶ οὕτως τὸ Η. ἔστω γὰρ
5 τὸ Ε συμπόσιον, τὸ Ζ Σωκράτης, τὸ Η τὸ ὑπὸ Σωκράτους τυφθῆναι, τὸ δὲ
Θ λύρα. οὐδὲν οὖν κωλύει συμπόσιον ἀναμνησθέντα εὐθὺς ἀναμνησθῆναι
λύραν, εἴτα ὅτι ἐτύφθη, καὶ οὕτως ὅτι ὑπὸ Σωκράτους (καίτοι ἀκόλουθον
ἦν μετὰ τὸ συμπόσιον εὐθὺς Σωκράτους ἀναμνησθῆναι, εἴτα ὅτι ἐτύφθη,
εἴτα λύραν)· ἔστω γὰρ ὅτι μετὰ τῆς λύρας ἀντὶ ῥάβδου ἔτυψε τὸν τυφθέντα. 35
10 εἰπὼν δὲ ὅτι τὸ μέσον ἀρχῇ, ἔοικε, τὴν αἰτίαν τοῦτου τέθεικεν· ἐντεῦθεν
γὰρ ἐπ' ἄμφοι κινηθῆναι ἐνδέχεται· τὸ γὰρ Ε ὁδὸς ἐστὶ καὶ πρὸς
τὰ ἐφεξῆς αὐτῷ τὰ Ζ Η Θ καὶ πρὸς τὰ ὀπισθεν τὰ Δ Γ Β Α, καὶ δυνατὸν
ἐστὶν ὥσπερ ἀπὸ τοῦ Θ ἢ τοῦ Η ἢ τοῦ Ζ ἀναμνησθῆναι ὁ βουλόμεθα,
οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ Α ἢ τινος τῶν ἐφεξῆς τῷ Α. εἰ δὲ μὴ τὸ Ε εἴη τὸ
15 μέσον, ἀλλὰ τὸ Γ, ἐπὶ τὸ Γ ἐλθὼν μνησθήσεται. εἰ δὲ ἐπὶ τοῦτου οὐκ
ἀνεμνήθη, ὥσπερ οὐδὲ ἐπὶ τοῦ Ε, ἐπὶ τὸ Α ἐλθὼν ὥσπερ ἐκαὶ ἐπὶ τῷ Θ 40
μνησθήσεται.

μ. 452a24 Τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐνίοτε μὲν μνησθῆναι, ἐνίοτε
δὲ μὴ αἰτιον, ὅτι ἐνδέχεται ἐπὶ πλείω κινηθῆναι.

20 Ἐπειδὴ πολλάκις ἀναμνησθέντες πλευράν ἀναμνησθῆναι θυάδα
πλευρωνίας, πολλάκις δὲ τὴν μὲν πλευράν ἀνεμνήσθημεν, τὴν δὲ πλευρωνίαν 50
οὐκ ἐτι, καίτοι πολλὰ κινηθέντες καὶ ζητήσαντες, ἐξηγεῖτο δὲ διὰ τίνα ποτὲ
αἰτίαν ὅτε μὲν τὸ αὐτὸ ἐκ τοῦ αὐτοῦ, οἷον τὴν πλευρωνίαν ἐκ τῆς πλευ-
ρᾶς, ἀναμνησθῆναι, ὅτε δὲ οὐ, ἀπαντῶν πρὸς τὴν τοιαύτην ζήτησιν
25 φησι· τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐνίοτε μὲν μνησθῆναι, ἐνίοτε δὲ μὴ
αἰτιον, ὅτι πλείω ἐνδέχεται κινηθῆναι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς,
οἷον ἀπὸ τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Ζ ἢ τὸ Δ. ἔστω γὰρ μέσον τὸ Γ, ἄκρα δὲ τὸ
Ζ καὶ Δ. εἰ οὖν εἴη συνηθέστερον τὸ Ζ | τοῦ Δ, ἔλκει πρὸς ἑαυτὸ τὴν 134^r
διάνοιαν τὸ Ζ, ὥσπερ καὶ τὰ λαμπρὰ τῶν χρωμάτων τὴν ὅλιν. εἰ γὰρ

1 καὶ (ante ἐπὶ) om. CR ἐπὶ (ante τὸ Δ) om. a κινεῖσθαι RP λέγει
δὲ τὸ Ε CRP 2 ταῦτα—λέγει om. RP 3 γ ἡ α RP 4 ἔστι S
5 τοῦ σωκράτους Sa, sed cf. v. 8 et p. 25,4, Soph. p. 11,21 5. 6 τὸ δὲ Θ Sa: τὸ Θ
CRP 6 λύραν a 8 σωκράτην C 9 λύραν a: τὴν λύραν ceteri
10 τέθεικεν Sa: τίθησιν εἰπὼν CRP 11 καὶ om. RP 12 α β γ SCRP¹
13 θ—τῷ Α (14) om. RP 14 τὸ Ε—εἰ δὲ (15) om. RP εἴη a: ἡ S: ἡ C
15 μὴ post εἰ δὲ add. C 15. 16 οὐκ ἐμνήσθη RP: οὐκ ἐμνήσθη C 16 τὸ Θ a:
τοῦ Θ SC: τοῦ θεοῦ R 19 μὴ Sa (Arist.): οὐ CRP ὅτι om. S
ἐπὶ πλείω ἐνδέχεται a (Arist.), fort. recte, cf. v. 26 20 θυάδον C: θυάδα RP
21 πλευρωνίας a: πλευρωνίαν S: πλευρονίαν CRP πλευρονίαν CRP 22. 23 αἰτίαν
ποτὲ CRP 23 ὅτε om. CRP πλευρονίαν RP 24 ποτὲ CRP 25 prius τοῦ]
τὸ P prius δὲ] οὐδὲ RP 25 μὴ] οὐ CRP 26 ὅτι (ἐπὶ) conicio
27 ἐπὶ ante τὸ Δ add. RP Δ] δ̄ Ε CRP 28 ἔλκει conicio πρὸς αὐτὸ S
29 τὸ Ζ a: τὸ δ̄ SC: τοῦ δ̄ RP καὶ om. RP λαμπρὰ a Soph.: λαμπρότερα S:
λαμπρότατα CRP σωματων Soph.

εἴη τὸ Ζ πλευρίτις, τὸ δὲ Γ πλευρόν, τὸ δὲ Δ πλευρωνία, κινήσει μάλλον 13¹
ἀπὸ τοῦ Γ τὴν διάνοιαν τὸ Ζ παρ' ὅπερ τὸ Δ· συνηθέστερον γὰρ ἢ
πλευρίτις τῆς πλευρωνίας. οὐ μόνον δὲ διὰ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ εἴη ὁ μὲν
τῶν τύπων παλαιός, ὁ δὲ λοιπὸς χιθιζός, κινήσει μάλλον ὁ χιθιζός. οὐδὲν
5 δὲ κωλύει καὶ τὸν παλαιὸν μάλλον κινήσει τοῦ νέου, εἴπερ ἐστὶν ὁ μὲν
νέος ἀμαυρός, ὁ δὲ παλαιὸς εἰς βλάβος ἐνσυστημασμένος· χρὴ γὰρ οὕτω
λέγειν διὰ σπάνιν κυρίων ὀνομάτων. ἐὰν μὲν οὖν μὴ διὰ παλαιοῦ
κινήται, τοὔτεστιν ἐὰν μὲν οὖν μὴ εἴη παλαιὸς ὁ τύπος καὶ τὸ ἀναμιμνησκό-
10 γράφημα καὶ προσέτι ἀσυνήθης (δεῖ γὰρ τοῦτον προσυπακοῦσιν), ἐπὶ τῷ
νέον καὶ συνηθέστερον κινεῖται. ὥσπερ γὰρ φύσις ἤδη γέγονε τὸ
ἔθος, αὐτὸ φημι τὸ συνηθέστερον, καὶ ἐπὶ τούτῳ ταχὺ ἀναμιμνησκό-
μεθα, ἢ πολυάκις ἐννοοῦμεθα. δεῖ δὲ ἡμᾶς μάλλον προσδιορίσαι περὶ 10
τούτων διὰ τὸ παραλελοιπέναι τοῦτον ταῦτα διὰ συντομίαν. ἂν μὲν οὖν
μὴ εἴη παλαιὸς καὶ ἀσυνήθης ὁ τύπος ἢ νέος καὶ ἀσυνήθης, ἀλλὰ νέος
15 καὶ συνήθης, ἐπὶ τοῦτον κινήθησεται· οὔτε γὰρ ἐπὶ τὸν νέον καὶ ἀσυνήθην
οὔτε ἐπὶ τὸν παλαιὸν καὶ ἀσυνήθην κινήθησεται, ἀλλ' ἐπὶ τὸν νέον καὶ
συνήθην. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μὲν εἴη παλαιὸς καὶ συνήθης, ὁ δὲ νέος καὶ
ἀσυνήθης, ἐπὶ τὸν παλαιὸν καὶ συνήθην κινήθησεται· ὁ γὰρ παλαιὸς καὶ
συνήθης ὥσπερ νέος ἐστὶ διὰ τὴν καθ' ἑκάστην μελέτην, ὥσπερ παλαιὸς 15
20 ὁ νέος καὶ ἀσυνήθης διὰ τὴν ἀμελετησίαν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἡμῖν
διηγήσθω, ἰστέον δὲ ἐπὶ τὰ ἐφεξῆς. ὥσπερ γάρ, φησὶν, εἰσὶ τινὰ φύσει
τούδε μετὰ τούδε (φύσει γὰρ ἔπεται τῇ τοῦ πυρὸς ἀναμνήσει ἢ θερμότης·
ὁ γὰρ ἀναμνησθῆναι πῦρ εὐθὺς φύσει καὶ θερμότητα ἀνεμνήσθαι), οὕτω καὶ
ἐνεργεῖα, τοὔτεστιν ἔθαι· εἰσὶ γὰρ καὶ ἐξ ἔθους τινά. ἄπερ ἀναμνησθέντες
25 εὐθὺς ἀναμιμνησκόμεθα καὶ τὰ μετ' αὐτὰ ὄντα. εἶπε δὲ τὸ ἔθος ἐνέρ-
γειαν, διότι ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας συμβαίνει τὸ τοιόνδε ἔθος. τὸ δὲ 20
πολλάκις ἐθισθὲν φύσιν ποιεῖ. καὶ ἐπεὶ ἐν τοῖς φύσει γίνεται ἀμαρτία καὶ
παρὰ φύσιν, ἐνδέχεται τοῦτο συμβαίνειν καὶ ἐν τοῖς δι' ἔθος, καὶ μάλιστα
διὰ τὸ ὅμοια εἶναι τῷ βεβαίῳ τοῖς φύσει. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν κωλύει ἀνα-
30 μνησθέντα τοῦ πρότερον ἀμαρτάνειν περὶ τὸ ἐπόμενον καὶ κινήθηναι ἄλλως
καὶ μὴ ὡς ἔδει, ἄλλως τε καὶ ὅταν ἀφέλκῃ ἐκείθεν αὐτόσε πη· διὰ
τὸ συνηθέστερον, οἷον ὅταν ἀφέλκῃ ἀπὸ τῆς πλευρωνίας ἢ πλευρίτις. καὶ

1 πλευρίτης CRP prius τὸ δὲ—πλευρίτις (3) om. RP πλευρωνία C 3 πλευ-
ρωνίας CRP ἀλλὰ καὶ εἰ vel ἀλλ' εἰ καὶ Soph. 3. 4 τῶν τύπων παλαιὸς ὁ μὲν CRP
7 μὴ om. Arist. EM 8 κινήθῃ Arist. EMY 9 ἀσυνήθης R: ἀσυνήθει C
ante δεῖ add. ἀλλὰ νέος καὶ συνήθης CRP τοῦτο CRP 12 ἐννοοῦμεν Arist. EMY
13 ταῦτα τοῦτον CRP συντόμου CRP 16 παλαιὸν καὶ ἀσυνήθην] νέον καὶ
συνήθην RP ἀλλ'—κινήθησεται (18) om. RP 19 καθ' ἑκάστην SCa Soph.:
καθ' ἑκάστα R: καθέκαστα P 20 ἡμῖν om. CRP 21 διηγήσθω a: διητάσθω
CRP: διηγήσθω S ἰστέον R 23 πυρὸς P φύσει Sa: ἤδη CRP
θερμότητα a: θερμότητος C: comp. anceps SRP 24 καὶ om. CRP Soph.
27 φύσιν] φύσει C ἐγγίνεται CRP Soph. AB 29 τὸ (μὴ) conicio
τοῖς φύσει Sa: τῶν φύσει RP: τῶν φύσεων C 29. 30 ἀναμνησθέντας C
30 προτέρου CRP Soph. 31 ἔδει] δεῖ Soph.: ἤδη RP ἐφέλκῃ RP Soph.:
ἐφέλκει C 32 πλευρωνίας CRP

δια τὸ ἀφέλκειν ἄλλοτε ἡμᾶς ἄλλα, ὅταν δέη ὀνόματος μνημονεύσαι, ἄλλου 134^r
μὲν παρομοίου μνημονεύομεν, εἰς δ' ἐκαῖνο σολοικίζομεν· ὁ γὰρ βουλόμενος 26
ἀναμνησθῆναι Λεωφάνην, ἀναμνησθεὶς δὲ παρόμοιον οἶον Λεωσθένην ἐσο-
λοικίσειν ὡς πρὸς τὸν Λεωφάνην.

5 p. 452^b7 Τὸ δὲ μέγιστον, γνωρίζειν δεῖ τὸν χρόνον, ἢ μέτρῳ ἢ
ἀορίστως.

Ἡ ἀνάμνησις οὐ μόνον μαθημάτων ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλῶν. 32
οἶον ἔπραξά τι ἐγώ, εἴτα ἀναμνησκόμαι τὸ πραχθέν. πότε δὲ ἐπράχθη
ἀγωνῶν, ἄρα, φημί, χθές τοῦτο ἔπραξα; εἴτα, εἰ τύχοι, λέγω· ἀλλὰ μὴν χθές
10 τόδε διεπραξάμην. τὸ δὲ μέγιστον, γνωρίζειν δεῖ τὸν χρόνον, ἢ μέτρῳ
ἢ ἀορίστως· εἰπὼν τί ἐστιν ἀνάμνησις, λέγει κοινῶς περὶ μνήμης καὶ ἀνα-
μνήσεως, ὅτι τὸ μέγιστον δεῖ ἡμᾶς γνωρίζειν τὸν χρόνον, ἐν ᾧ μαθόντες 35
τι ἢ ἰδόντες ἢ ἀκούσαντες ἀναμνησκόμεθα νῦν αὐτό, ἢ μέτρῳ, τουτέστιν
ὥρισμένως, οἶον ὅτι τρίτον μῆνα ἄγω τήμερον ἰδὼν ἢ μαθὼν ἢ ἀκούσας
15 ἢ γευσάμενος, ἢ ἀορίστως, τουτέστιν ὅλως ὅτι εἶδον τοῦτο ποτέ. εἰ γὰρ
μὴ τοῦτό ἐστι καὶ γνωρίζομεν, εἰ πρότερον ἠκούσαμεν ταῦτα, ἢ ἀορίστως
ἢ ὥρισμένως, συμβήσεται ἡμῖν ὑπολαμβάνειν, ὅτι οὐκ ἀναμνησκόμεθα,
ἀλλὰ νῦν πρῶτως οἴκοιθιν καὶ ἀφ' ἐαυτῶν ταῦτα προβαλλόμεθα. ὥστε
χρεῖα πολλὴ τοῦ χρόνου ἐν ταῖς ἀναμνήσεσιν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ταῖς μνή- 40
20 μαις. εἰ γὰρ ἐνεργεῖ ἡ ψυχὴ περὶ φάντασμά τι ὡς εἰκόνα τινός, οὐ γινώσκει
δὲ ὥρισμένως ἢ ἀορίστως, ὅτι εἶδε τοῦτο ἢ ἤκουσε πρότερον, οἰηθήσεται,
ὅτι αὐτὴ τοῦτο νῦν ἀναπλάττει. εἰπὼν δὲ ὅτι δεῖ γνωρίζειν τὸν χρόνον,
ἐπήγαγεν· ἔστω δέ τι ᾧ κρίνει τὸν πλείω καὶ ἐλάσσω. ἔστι δὲ τὸ
λεγόμενον· ἀνάγκη δὲ εἶναι τι ἐν ᾧ κρίνει τὸν πλείω καὶ ἐλάσσω χρόνον·
25 ἔστι δὲ τὸ κρίνον τὸν πλείω καὶ ἐλάσσω χρόνον ἢ πρώτη αἰσθητικὴ
ψυχὴ ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ καθέδουμένη. εἰπὼν δὲ ἔστω δέ τι ᾧ κρίνει τὸν
πλείω καὶ ἐλάσσω χρόνον λέγει καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν κρίνεται,
καὶ φησιν, ὅτι, ὥσπερ ἡ διάνοια κρίνει τὰ μεγέθη οὐ τῷ ἀποτείνεσθαι ἔξω 45
πρὸς ἐκεῖνα, ἀλλὰ κινούσα τοὺς ἀπὸ τῶν μεγεθῶν τύπους καὶ τὰ ἀναζωγρα-

1 δέη a Soph.: δεῖ ceteri ὀνόματα C: ὄνομα Soph. μνημονεύομεν vix recte
Aristoteli restitui vult Freudenthal, Rhein. Mus. XXIV p. 413 3 λεωφάνη Soph.
A: λεωφάνους P¹ Soph. B: anceps R: λεοφάνην S λεοσθένην S cf. Comm. II 3
p. 186,6 ss. 4 ὥσπερ τὸν S 9 εἰ τύχη SR 10 τόδε] τοῦτο SRP
10. 11 τόδε—ἢ ἀορίστως om. a 11 post εἰπὼν add. οὖν a 12 δεῖ ἡμᾶς Sa:
ἡμᾶς δεῖ CRP 14 ἄγω] ἐγὼ RP 15 τουτέστιν ἢ (ἢ deleui) ὅλως ὅτι C:
τουτέστιν ὅτι ἢ ὅλως ὅτι RP: ὅτι ὅλως Sa ποτέ Sa: πρότερον CRP 16 καὶ]
οὐδὲ a: μηδὲ conicio ταῦτα Sa: τοῦτο CRP 16. 17 ὥρισμένως ἢ ἀορίστως CRP
17 ἀπολαμβάνειν R 20 φάντασμά τι Sa: φαντάσματος CRP εἰκόνης CRP
21 δέ] τὲ RP prius 21] καὶ RP τοῦτο] τοῦτον RP 22 αὐτῇ] αὐτὸ Ca
χρονίζεν S 23 ἐλάττω P (Arist. praeter L) 24 δὲ om. CRP 25 ἔστι
δὲ—χρόνον (27) CRP Soph. (nisi quod ἔστι— prius χρόνον om. P): om. Sa 26 ἢ
om. P καθεμένη Soph. 27] ᾧ P 27 δὲ post λέγει add. Ca
καθ' ὃν] ᾧ a

φρήματα ἐν τῷ φανταστικῷ ὄντας (μετὰ φαντασίας γὰρ αἰεὶ ἡ διάνοια, ἡ 134^r
 γὰρ διάνοια οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ νοῦ μετὰ φαντασίας ἐνέργεια· κρίνει οὖν
 ταῦτα οὐ τῷ ἀποτεινέσθαι αὐτὴν ἐκεί, ὡς λέγουσιν ὁρᾶν ἡμᾶς οἱ δι' ἐκπομπὴν
 ἀκτίνων λέγοντες τὸ ὁρᾶν γίνεσθαι· εἰ γὰρ ἀποτεινομένη πρὸς τὰ μεγέθη
 5 ἔκρινεν αὐτά, ὅτε οὐ παρήσαν, οὐκ ἂν ἡδύνατο κρίνειν, νῦν δὲ καὶ ἀπόντων
 κρίνει αὐτά), ὥσπερ οὖν αὕτη κρίνει τὰ μεγέθη, οὕτως εὐλογον καὶ τὴν 50
 αἰσθητικὴν ψυχὴν κρίνειν τὸν πλείω καὶ ἐλάσσω χρόνον οὐ τῷ ἀποτεινέσθαι
 ἕξω, ἀλλὰ τῷ κινεῖν ἢ κινεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἐνόντων τύπων.

p. 452^b13 Τίνοι οὖν διοίσει, ὅταν τὰ μεῖζω νοῇ ἢ ὅτι ἐκεῖνα νοεῖν
 10 τὰ ἐλάσσω. |

Τὸ ἢ ὅτι ἐκεῖνα νοεῖν τὰ ἐλάσσω ἀπόκρισις ἐστὶ τοῦ ἡρώτη· 134^v
 μένου· ἐρωτήσας γὰρ τίνοι οὖν διοίσει, ἀποκρίνεται, ὅτι ἐκεῖνα νοεῖν
 τὰ ἐλάσσω. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀναμιμνήσκεισθαι μόνοις ὑπάρχει τοῖς ἀνθρώποις,
 ὡς προῖων δεῖξει, δύνανται τις τὸ νοεῖν ἀκούειν καὶ ἐπὶ τῆς ἀπλῶς νοήσεως,
 15 δύνανται δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀναμνήσεως, ἵν' ἢ τὸ τίνοι οὖν διοίσει, ὅταν τὰ
 μεῖζω νοῇ ταῦτον τῷ ὅταν τὰ μεῖζω ἀναμιμνήσκηται. ἔστω δὲ τὸ ἐν
 τῷ Τιμαίῳ, τό “θεοὶ θεῶν, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς πατήρ τε ἔργων”, ἐλάττω.
 τὰ δὲ ἐφεξῆς τούτῳ πάντα μεῖζονα αὐτοῦ. εἰσὶ δὲ τὰ ἐφεξῆς ταῦτα· “ὁ
 20 δι' ἐμοῦ γενόμενα ἅλута ἐμοῦ γε θέλοντος. τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν
 λυτόν, τό γε μὴν καλῶς ἀρμοσθὲν καὶ ἔχον εὖ λύειν ἐθελειν κακοῦ. δι'
 ὁ καὶ ἐπείπερ γεγέννησθε, ἀθανάτου μὲν οὐκ ἐστε οὐδ' ἄλλοι τοὺ πάμπαν. οὐ
 οὔτι γε μὴν λυθήσεσθε οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας” καὶ τὰ ἐξῆς. ὅταν
 οὖν, φησί, τὰ μεῖζω νοῇ ἢ ἀναμιμνήσκηται, τίνοι διαφέρει τοῦ ὅτε τὰ
 ἐλάσσω. καὶ ἐρωτήσας ἀποκρίνεται λέγων· ἢ τοσοῦτον διαφέρει, καθ' ὅσον
 25 συμβαίνει ἐκεῖνα νοεῖν τὰ ἐλάσσω, καὶ προσυπακουστέον τοῦ πρότερον. τὰ
 ἐντὸς γὰρ πρότερον νοεῖ ἢ ἀναμιμνήσκηται. καὶ οὕτως ἐκ τούτων διαβι-
 βάζεται εἰς τὰ ἔσχατα καὶ μεῖζονα. πάντα οὖν, φησί, τὰ ἐντὸς ἐλάσσω
 καὶ ἀνάλογον. τὰ γὰρ ἐντὸς τοῦ “οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρας” (ταῦτα 10
 δὲ τὰ ἐντὸς τούτου ἐστὶ τὸ “οὔτι γε μὴν λυθήσεσθε” καὶ τὸ „οὐδ' ἄλλοι

1 αἰ] ἂν S 3 ὁρᾶν ἡμᾶς Sa: ἡμᾶς ὁρᾶν CRP Soph. 3 respicere vid. Alex.
 Suppl. II 1 p. 127,27 5 ὅτε a: ὅταν ceteri: variant Soph. libri καὶ (ante
 ἀπόντων) Sa Soph.: om. CRP 8 τύπων] τρόπων S 9 τὰ (ante μεῖζω) om.
 CRP (Arist. LSU) νοῇ] νοεῖ P ἢ ὅτι—νοῇ ταῦτον (16) RP: om. SCa
 νοεῖν cum Arist. LSU (νοεῖ ἢ EY, νοῇ ἢ M) 11 Τὸ ἢ—ἐλάσσω R: om. P
 14 δεῖξει] p. 453^a8 καὶ (post ἀκούειν) P: om. R ἐπὶ R: ὑπὸ P
 15 δὲ R: om. P 16 ante τῷ add. ἔσον S, τοῦτο ἔσον ἐστὶ a ἔστω Sa: ἐστὶ CRP
 16, 17 ἐν τῷ Τιμαίῳ] p. 41 A. de textu cf. Rawack, *De Platonis Timaeo* p. 15 ss. 57
 17 τῷ a Soph.: om. ceteri ἐλάττων S 18 τούτῳ om. CRP 19 ἐθέλοντος CRP
 Soph. δὴ om. a (habet etiam Soph. AB) 20 post λυτόν add. ἐστὶ CRP (om. etiam
 Soph.) γε a: δέ γε ceteri: variant Soph. libri 21 τὸ om. S 22 οὔτι CRP
 Soph.: οὔτε S: ὄντι a οὐδὲ Sa: οὔτε CRP: variant Soph. libri 23 ἢ a: καὶ RP:
 om. S 25 τὸ πρότερον CRP 28 καὶ] ὥσπερ Arist. EY ἀναλόγως
 RP: ἀνάλογα C 29 τοῦτον] τοῦτό RP ἄλλοι RP
 Comment. in Arist. XXII 1. Mich. in Parva Nat.

τὸ πάμπαν“ καὶ τὰ λοιπά), τὰ οὖν ἐντὸς πάντα ἐλάσσω καὶ ἀνάλογον. 134^v
 ἐπειδὴ γὰρ ἀνάλογόν ἐστιν ἡ τῶν λόγων ὁμοιότης, ἔχουσι δὲ καὶ ταῦτα
 ὁμοιότητα τῷ ἔχασθαι θάτερον θατέρου, εἶπεν αὐτὰ ἀνάλογον, ἴσον λέγων
 τῷ ὅμοια ἀλλήλοις, ἧ ἔχεται τόδε τοῦδε. ἡ τὸ λεγόμενον ἐστὶ πάντα
 5 γὰρ τὰ ἐντὸς τοῦ λόγου καὶ τὰ ἐκτός, νῦν ἐκτὸς λέγων ἅπερ ἔλεγε μείζω,
 ἀνάλογόν ἐστι τοῖς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς εἶδеси. λέγοι δ' ἂν εἶδῃ τὸ γάλα, τὸ 15
 λευκόν, τὸν αέρα, τὸ ὑγρόν, τὸ μετόπωρον. ὥς γὰρ ἀπὸ τοῦ γάλακτος
 ἀνεμνήσθη λευκὸν καὶ ἀπὸ τούτου αέρα καὶ ἐκ τούτου ὑγρόν, εἰτ' ἐκ τού-
 του μετόπωρον, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ ὁθεοῖ θεῶν τὸ ἐφεξῆς τούτῳ, καὶ ἐκ
 10 τούτου τὸ ἐφεξῆς αὐτῷ, καὶ ὡσαύτως ἐπὶ πάντων, ἕως οὗ ἡλθον ἐπὶ τὸ
 ἔσχατον τὸ ἀναλογοῦν τῷ μετοπώρῳ. ὅπερ καὶ αὐτὸς οὗτος οἶμαι συνιδὼν,
 τὸ ὅτι ἀσαφῶς ἀπήγγειλε ταῦτα, καὶ αὐτοὺς σαφηνίσαι βουληθεὶς ἐπανε- 20
 λαβεν εἰπὼν· ἐστὶ δὲ ἴσως καὶ τοῖς εἶδουσιν ἀνάλογον λαβεῖν, ἀλλ'
 ἐν αὐτῷ, τουτέστιν ἐν τῇ φαντασίᾳ, ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ ἀποτάσει τῆς δια-
 15 νόιας πρὸς ἐκείνα. φέρεται δὲ καὶ ἄλλη γραφὴ ἔχουσα οὕτως· ἡ ὅτι
 ἐκεῖ ἀνανοεῖν τὰ ἐλάσσω ἐκ τοῦ ἀνανοῦ ῥήματος, καὶ εἶναι ἂν λέγων,
 ὅτι ὁ νοῶν ἢ ἀναμιμνησκόμενος τὰ ἐκτὸς ἀνανοεῖ καὶ ἀναμιμνησκειται καὶ
 τὰ ἐντός· ὁ γὰρ νοῶν διέπηχυ δηλονότι καὶ πηχυαῖον. ἀμείνων δὲ ἡ προ-
 τέρα γραφή.

20 p. 452^b 17 Ὡς περ οὖν εἰ τὴν A B B E κινεῖται, ποιεῖ τὴν A Δ. 25

Εἰπὼν ὅτι ἐν τῷ μεμνησθαι δεῖ γνωρίζειν τὸν χρόνον καὶ δηλονότι
 καὶ ἐν τῷ ἀναμνησθαι (γινόμενης γὰρ ἀναμνήσεως, ὥς εἶπε, συμβαίνει καὶ
 μνήμην γίνεσθαι), εἰπὼν οὖν ὅτι δεῖ τὸν χρόνον γνωρίζειν ὠρισμένως ἢ ἀορί-
 στως, εἰπὼν δὲ καὶ ὅτι τὰ ἐκτὸς ἀναμιμνησκόμενος ἢ νοῶν καὶ τὰ ἐντὸς ἀνα-
 25 μιμνησκειται καὶ νοεῖ (ἀνάλογον γὰρ εἰσι, τῶν δ' ἀνάλογον ἅμα ἢ μνήμη καὶ 30
 ἢ ἀνάμνησις καὶ ἡ νόησις· ὁ γὰρ μεμνημένος ἢ νοῶν ἢ ἀναμιμνησκόμενος,
 ὅτι ὥς δύο πρὸς τέσσαρα ἢ ὥς χειμῶν πρὸς ἔαρ, ἅμα καὶ ἐκείνων μέμνηται
 τῶν ἐχόντων τὸν λόγον, ὃν τὰ δύο πρὸς τὰ τέσσαρα ἢ ὁ χειμῶν πρὸς τὸ
 ἔαρ. ἔστω δὲ χάριν λόγου ὥς δύο πρὸς τέσσαρα, τρία πρὸς ἕξ, καὶ ὥς
 30 χειμῶν πρὸς ἔαρ, γῆρας πρὸς νεότητα), εἰπὼν δὲ ταῦτα πρῶτον μὲν δεῖ-

- 1 ἐντός οὖν CRP ἀνάλογα C 2 ἀναλογία C καὶ om. CRP
 3 ὁμοιότητος RPC: anceps S τῷ τὸ RP ἀνάλογα C 4 ἡ Sa: ὦ RP:
 5 C 6 ἀναλογία C: ἀνάλογα RP ἐντός καὶ ἐκτός a: ἐκτός καὶ ἐντός ceteri
 6 ss. cf. p. 26,5 9 post τούτῳ, καὶ add. οὕτως ἐπὶ πάντων RP e v. 10
 10 καὶ—πάντων om. RP ὡσαύτως Sa: οὕτως C ἡλθεν conicio 11 οὗτος]
 οὕτως RP 13 δὴ] δὲ CRP (Arist. EMYU) post ἴσως add. ὡς περ Arist.
 ἄλλο Arist. praeter LU 15 δὲ a: om. ceteri 16 ἀνανοεῖν SCRIP (e corr.
 Arist. U): ἀνανοεῖ a 17 νοεῖ P 19 ἡ ante γραφή add. a 20 prius τὴν Sa:
 τὸ C: τὰ RP 21 χωρίζειν RP 22 εἶπε] p. 451^b 5 23 μνήμη R
 ὠρισμένως γνωρίζειν CRP 25 ἀνάλογα RP ἀναλόγων RP 27 δ SP
 28 ὃν SC: ὢν RP: ὥς a τὰ (ante τέσσαρα) om. C ἡ] καὶ RP 3] ὃν
 conicio τὸ prius om. C, fort. recte 29 δ SC ἕξ] ἐπτά S
 30 ὁ χειμῶν RPa

κνυσιν, ὅτι ἀνάλογόν εἰσι τὰ ἐντὸς καὶ ἐκτός· δεύτερον δὲ ὅτι τῇ τῶν 134^v
 πραγμάτων μνήμη καὶ ἡ τοῦ χρόνου συγγίνεται συναίσθησις. καὶ τρίτον 35
 λέγει, ὅτι καὶ οἱ χρόνοι πρὸς ἀλλήλους ἀνάλογόν εἰσιν· ὡς γὰρ τὸ πρᾶγμα
 τὸ ἐλάττον πρὸς τὸ μεῖζον, καὶ ὁ χρόνος τοῦ ἐλάττονος πρὸς τὸν χρόνον
 5 τοῦ μεῖζονος πρᾶγματος. ἀσάφειαν δὲ πολλὴν ἐνεποίησε διὰ τὸ συγκεχυ-
 μένως τὴν τῶν στοιχείων ἐκθεσιν ποιήσασθαι καὶ διὰ τὸ τὴν ΑΘ ὀνο-
 μάσαι Θ, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ΘΜ ποτὲ μὲν Θ, ποτὲ δὲ ΘΙ. ἀλλ' ἡ μὲν
 τῶν λεγομένων πρόθεσις αὕτη ἂν εἴη, δεῖ δὲ ἡμᾶς πάλιν τὴν λέξιν ἐκθέντας
 πειράσθαι, ὡς δυνατόν, σαφηνίζειν. ὥσπερ οὖν εἰ τὴν ΑΒ ΒΕ κινεῖ- 40
 10 ται, ποιεῖ τὴν ΑΔ. ἐλλιπὴς ἡ λέξις· ἔδει γὰρ εἰπεῖν 'ποιεῖ τὴν ΑΓ ΓΔ',
 αὐτὸς δὲ διὰ συντομίαν εἶπε τὴν ΑΔ. ἔστι δὲ ὡς μὲν ἡ ΑΒ πρὸς τὴν
 ΒΕ, οὕτως ἡ ΑΓ πρὸς τὴν ΓΔ. ὥστε ὥσπερ ὁ νοῶν τετραπύχου καὶ
 διπύχου νοεῖ ἢ μέμνηται, οὕτω καὶ ὁ τῆς ΑΒ ΒΕ μεμνημένος ἢ ἀναμνη-
 σκόμενος ἢ νοῶν καὶ τὴν ΑΓ ΓΔ νοεῖ ἢ ἀναμνησθήσεται ἢ μέμνηται.
 15 αὐτὸς δὲ διὰ τοῦ κινεῖσθαι ἐδήλωσε καὶ τὸ νοεῖν καὶ τὸ μεμνηθῆναι καὶ τὸ
 ἀναμνησθήσκειν. ὅτι δὲ τὸ ποιεῖ τὴν ΑΔ ὡς ἴσον ἔλαβε τῷ 'ποιεῖ τὴν 45
 ΑΓ ΓΔ, ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἀνάλογον γὰρ ἡ ΑΓ καὶ ΓΔ. ἔστι δὲ ὁ
 λέγει· ἀνάλογον γὰρ ἡ ΑΓ καὶ ΓΔ τῇ ΑΒ καὶ ΒΕ. ὡς γὰρ ἡ ΑΓ πρὸς
 ΑΒ, οὕτως ἡ ΓΔ πρὸς ΒΕ, καὶ ἐναλλάξ ὡς ἡ ΑΓ πρὸς ΓΔ, ἡ ΑΒ πρὸς
 20 ΒΕ. τὸ δὲ τί οὖν μᾶλλον τὴν ΓΔ ἢ τὴν ΖΗ ποιεῖ ταυτόν ἐστι τῷ
 'ὥσπερ γὰρ ὁ τὴν ΑΒ ΒΕ νοῶν καὶ τὴν ΑΓ ΓΔ νοεῖ, οὕτω καὶ ὁ τὴν
 ΑΓ ΓΔ νοῶν νοεῖ τὴν ΑΖ ΖΗ'.

p. 452^b19 "Η ὡς ἡ ΑΓ πρὸς ΑΒ ἔχει, οὕτως ἡ τὸ Θ πρὸς τὸ Μ ἔχει. 50

Θ λέγει τὴν ΚΘ, Μ δὲ τὴν ΘΜ. εἰπὼν δὲ πῶς ἀνάλογόν εἰσι τὰ
 25 πρᾶγματα. λέγει καὶ πῶς ἅμα ἢ τε τοῦ πρᾶγματος καὶ ἡ τοῦ χρόνου
 κίνησις τε καὶ συναίσθησις γίνεται. εἰληπται δὲ ὁ ἢ σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ
 καί, ὡς ἂν εἰ ἔλεγε· καὶ ὥσπερ ἡ ΑΓ τοῦ πρᾶγματος κίνησις ἔχει πρὸς
 τὴν τοῦ ΑΒ κίνησιν, οὕτως ἡ τὸ Θ πρὸς τὸ Μ, τοιούτεστιν οὕτως ὁ ΚΘ
 χρόνος πρὸς τὸν ΘΜ χρόνον. ἐν δὲ τῷ ταύτας οὖν ἅμα καὶ κινεῖται |
 30 τὸ ταύτας ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου εἴρηκεν. ὡς γὰρ, 135^v

1 ἀνάλογα RP	ἐκτός καὶ ἐντός CRP	ὅτι a: ὅπως ceteri	2 συγγίνεται
συναίσθησις a: γίνεται	συναίσθησις S: συναίσθησις γίνεται CRP		3 ἀνάλογοι RP
6 ποιήσασθαι ἐκθεσιν CRP	7 δὲ om. RP	8 πάλιν om. CRP	9 τὴν
om. S	11 ἡ μὲν S	12 post οὕτως add. καὶ C	ὥσπερ ὁ νοῶν om. RP
16 ἔλαβεν τὸ ποιεῖν RP	17 ἀνάλογος RP	καὶ om. P	ἡ ΓΔ Arist. EY
18 λέγων C	ἀνάλογος RP	19 ἐνάλλαξον C	19. 20 πρὸς τὴν γ δ' et πρὸς
τὴν β ε CRP	20 ἡ τὴν om. Arist. EMY	21 γάρ ὁ a Soph.: γάρ S: om. CRP	
alt. ὁ a Soph.: om. ceteri	22 ΑΖ Sa Soph.: α β CRP	23 πρὸς τὴν	
α β a (Arist. praeter S)	ἡ ψ CRP	τὸ Μ Sa (Arist. L): τὴν μ CRP (Arist. SU, τὴν ι EMY)	
24 ante λέγει add. δὲ P	λέγων C	ἀνάλογα RP	
26 ὅτε ante ὁ add. RP	28 ἡ τοῦ ψ CRP	29 καὶ om. Arist. EMY	

εἰ βαδίζοι τις τὴν ΑΓ ΒΒ, ἀνάγκη τὴν ΚΘ ΘΜ κίνησιν ποιεῖν, οὕτως εἰ 135^r
μέμνηται τῆς ΑΓ ΒΒ, ἀνάγκη συναισθάνεσθαι καὶ τοῦ ΚΘ ΘΜ χρόνου.

p. 452^b20 Ἐὰν δὲ τὴν ΖΗ βούληται νοῆσαι.

Ὁ λέγει δυνάμει τοιοῦτόν ἐστι· ὥσπερ τὴν ΑΒ ΒΕ καὶ τὴν ΑΓ ΓΔ 6
κινουμένη ἢ διάνοια καὶ τὸν ΚΘ ΚΜ προσησθάνετο χρόνον, οὕτως ἂν τὴν
ΖΗ, τουτέστιν ἂν τὴν ΑΖ ΖΗ βούληται νοῆσαι, τὴν μὲν ΒΕ, τουτέστι τὴν
ΓΒ ΒΕ, ὁμοίως νοεῖ, ὥσπερ εἵπομεν, μετὰ τοῦ συναισθάνεσθαι τοῦ ΘΜ
χρόνου. ἀντὶ δὲ τῶν ΘΙ, ἥτοι ἀντὶ δὲ τοῦ ΘΜ (μετέβαλε γὰρ ἀντὶ τοῦ
Μ, ὡς εἴρηται, τὸ Ι), ἀντὶ οὖν τοῦ ΘΜ ἢ ἀντὶ τοῦ ΘΙ τὸ ΚΑ νοεῖ. ἐπειδὴ
10 γὰρ ὁ ΘΙ χρόνος τῆς ΓΒ ΒΕ ἦν, ὁ δὲ ΚΑ τῆς ΑΖ ΖΗ, κινεῖται δὲ τὴν 10
ΑΖ ΖΗ, δηλονότι τὴν ΚΑ κινηθήσεται, καὶ οὐ τὴν ΘΙ. τὸ δὲ κατάλληλον
τῆς αὐτῆς γὰρ ἔχουσιν ὡς ΖΑ πρὸς ΒΑ τοιοῦτον· αὐτῆς γὰρ αἱ ΚΑ
ἔχουσι πρὸς τὴν ΚΜ ἢ ΚΙ, ὡς ἡ ΑΖ πρὸς ΑΒ.

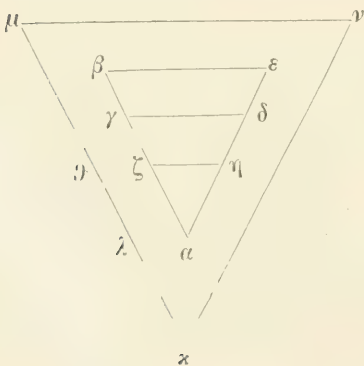
p. 452^b23 Ὅταν οὖν ἄμα ἢ τε τοῦ πράγματος γίνηται κίνησις
15 καὶ ἡ τοῦ χρόνου, τότε τῇ μνήμῃ ἐνεργεῖ.

Ὅταν οὖν, φησὶν, ἄμα τῷ πράγματι καὶ τοῦ χρόνου γίνηται ἔννοια
μέτρῳ ἢ ἀορίστως, τότε ἔστι μνήμη ἢ ἀνάμνησις· ἀρμόττει γὰρ τοῦτο 15
λέγεσθαι κατ' ἀμφοτέρων.

p. 452^b24 Ἄν δ' οἴηται μὴ ποιῶν μνημονεύειν.

Ἐπειδὴ ἐλλιπῶς καὶ ἐπὶ ἀκαταλλήλως ἀπήγγελλται τὰ ῥητά, δέον ἡμᾶς 20
καταλλήλως παραγράψαι. ἔδει οὖν οὕτως ἔχειν· ἂν δ' οἴηται μὴ ποιῶν
μνημονεύειν, οὐκ ἔστι μνήμη· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαψευσεσθῆναι
τινα καὶ δοκεῖν μνημονεύειν μὴ μνημονεύοντα, ὥσπερ οὐδὲ ἐνερ- 25
γοῦντα τῇ μνήμῃ μὴ οἶεσθαι, ἀλλὰ λανθάνειν μεμνημένον. τὸ

haec figura in R (cf. Soph.), similem figuram inveniri in Arist. E testatur Biehl

1 εἰ om. RP	αγ γδ RP	καὶ ante alt. τὴν
add. P	3 ἂν a (Arist.)	5 τὸν] τῶν
CRP	KM] θμ CRP	χρόνων CRP
6 μὲν om. CRP	7 ΓΒ] αβ RP	
8 χρόνος S	μετέβαλε R: μετέβαλλε C	
9 τοῦ ΘΜ a: τῆς θμ S: τῶν θμ CRP	τῶν	
θι RP	τὸ ΚΑ Sa: τὰς ζλ CRP (Arist.)	
10 τοῦ γβ S	13 ΑΖ a: ζα ceteri	πρὸς τὴν
αβ RP	14 et 15 πράγματος et χρόνου locum	
mut. in S	14 γίνηται a (Arist. I)	
16 γίνεται CR	ἢ ante ἔννοια add. CRP	
17 ἦ] ἡ a	19 post ποιῶν add. οἶεται a	
(Arist. EMYL)	20 δέον] δεῖ a	21 περι-
γράψαι C	μὴ om CRP ¹	23 μὴ om. C

μὲν οὖν πλῆρες καὶ τὸ κατάλληλον τῆς λέξεως τοιοῦτον· καὶ γὰρ ἐν τῇ 135⁺
 λέξει τῇ ἀλλὰ λανθάνειν μεμνημένον οὐκ ἔστι λείπει τὸ μνήμη, ἔν'
 ᾧ· οὐκ ἔστι μνήμη. καὶ ἔστι τούτω συνεχὲς τὸ ἂν δ' οἴηται μὴ ποιῶν
 μνημονεύειν, ὥσπερ καὶ παραγράφῃ. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἐνεργοῦντα
 5 δὲ τῇ μνήμῃ λείπει πάλιν τὸ ὥσπερ, ἔν' ᾧ ὥσπερ οὐδὲ ἐνεργοῦντα τῇ
 μνήμῃ'. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς λέξεως τοιαῦτα. λέγει δὲ διττῶς γίνεσθαι τὴν 30
 ἀπάτην ἐν τῇ μνήμῃ, ὥστε δοκεῖν ὅτι μνημονεύομεν μὴ μνημονεύοντες.
 ἕνα μὲν τρόπον, ὅταν συγκατατίθεται ἡ ψυχὴ, ὅτι τοῦτο τὸ φάντασμα
 Σωκράτους ἐστὶν εἰκὼν, μὴ ὃν Σωκράτους, ἀλλὰ Θεαίτητος· ὁμοίους γὰρ
 10 τῷ Σωκράτει Θεαίτητος. ἀλλὰ οἴεται μνημονεύειν, οὐ μνημονεύει δέ. οὐ
 μόνον δὲ ἂν περὶ τὸ φάντασμα γένηται ἡ ἀπάτη, οὐκ ἔστι μνήμη, ἀλλὰ
 καὶ περὶ τὸν τόπον ἢ τὸν χρόνον· οἷον ἀπὸ τοῦ Λυκείου πρὸ μηνός μοι
 ἐγγινέει ὁδοιπορῆσαι, ἐγὼ δὲ ἀπὸ τῆς Στοᾶς πρὸ ἐβδομάδος ὑπολαμβάνω. κα
 οὐκ ἔστιν οὖν οὐδὲ τοῦτο μνήμη. ἕνα μὲν οὖν τρόπον οὕτως γίνεσθαι ἡ
 15 ἀπάτη, ἄλλον δὲ ὅταν οὔτε περὶ τὸν χρόνον οὔτε περὶ τὸν τόπον ἀπατῶμεθα,
 ἀλλὰ διὰ μόνον τὸ μὴ ἐννοεῖν ὅτι μνημονεύω. ὥσπερ γὰρ πολλάκις ἐννοῶν
 καὶ διαλογιζόμενός τι οὐχ ὁρῶ τὸν ἰστάμενον πρὸς με. οὔτω πάλιν συμ
 βαίνει μεμνημένον μέ τινος μὴ ἐννοεῖν ὅτι μέμνημαι δι' ἄλλην τινα κίνησιν
 καὶ εἰκέναι με τότε τῷ ὄνειρώττοντι ἐν τοῖς ὕπνοις καὶ μὴ αἰσθανομένῳ
 20 ὅτι ὄνειρώττει. ἔστι δὲ τὸ ἂν δ' οἴηται μὴ ποιῶν μνημονεύειν ὁλω
 τικὸν τοῦ πρώτου τρόπου τῆς ἀπάτης. ἂν οὖν, φησὶν, οἴηται μνημονεύειν 10
 μὴ ποιῶν μνήμην, οὐκ ἔστι μνήμη· ὁ γὰρ διαψευδόμενος περὶ τὸ φάντασμα
 ἢ τὸν τόπον ἢ τὸν χρόνον, μὴ ποιῶν μνήμην μηδ' ὅλως μνημονεύων,
 οἴεται μνημονεύειν, οὐ μνημονεύει δέ. ὁ δὲ καὶ σαφηνίζων ἐπήγαγεν·
 25 οὐδὲν γὰρ κωλύει διαψευσθῆναι τινα καὶ δοκεῖν μνημονεύειν μὴ
 μνημονεύοντα. τὸ δὲ ἐνεργοῦντα δὲ τῇ μνήμῃ μὴ οἴεσθαι ἀλλὰ
 λανθάνειν μεμνημένον ὁλωτικὸν ἐστὶ τοῦ δευτέρου τρόπου. δεῖ δέ,
 ὥς εἴρηται, οὕτως ἀναγινώσκειν· ὥσπερ οὐδὲ ἐνεργοῦντα τῇ μνήμῃ. οὐδὲ 45
 γὰρ τότε κωλύει μεμνημένον μὴ οἴεσθαι ὅτι μέμνηται ἀλλὰ λανθάνειν.

30 p. 452b27 Τοῦτο γὰρ ἦν αὐτὸ τὸ μεμνηθῆναι.

Τουτέστι 'τοῦτο γὰρ ἐστὶ μνήμη τὸ μεμνημένον μὴ λανθάνειν, ἀλλ'
 εἰδέναι ὅτι μέμνηται'. οὐκ ἄρα οὖν ἐστὶ, φησί, μνήμη ἢ ἀνάμνησις, ἐάν
 εἴτε ἡ τοῦ πράγματος γένηται κίνησις χωρὶς τῆς τοῦ χρόνου κινήσεως εἴτε

1 τὸ om. RP	2 τῇ om. C	3 τοῦτο συνεχὲς (τῷ add. C) ἂν CRP
4 παραγράφῃ C: παραγράφει RP	5 τὸ ὥσπερ πάλιν CRP	8 συγκατατίθεται
Sa: συγκατάθεται CRP	9 cf. Plato, Theaet. p. 144 D. 188 B et Comm. II 3	
p. 63,24 ss.	12 καὶ Sa: κἂν CRP	13 ὁδοιπορῆσαι a:
om. ceteri	14 οὖν a: om. ceteri	15 χρόνον—τόπον Sa: τόπον οὔτε περὶ
τὸν χρόνον οὔτε περὶ τὸν τόπον (sic) CRP	18 μέμνημαι] μνημονεύω a	διὰ
τινα ἄλλην CRP	20 δ' om. P	21 οἴεται R
29 ἀλλὰ—μέμνηται (32) om. RP	31 τοῦτο γὰρ—λανθάνειν om. C	32 φησί
om. CRP	ἢ Ca Soph.: ἡ SRP	ἐν om. Sa, sed v. Arist.

ἡ τοῦ χρόνου χωρὶς τῆς τοῦ πράγματος. τὸν δὲ χρόνον ὅτε μὲν οὐ μεμνή- 135v
μεθα ἀορίστως, ἀλλ' ὠρισμένως, ὅτε δὲ οὐχ ὠρισμένως, ἀλλ' ἀορίστως.
τὸ δὲ πότε τῷ ποσῷ μέτρῳ ἴσον ἐστὶ τῷ ὠρισμένῳ μέτρῳ. 50

p. 453a6 Διαφέρει δὲ τὸ μνημονεύειν τοῦ ἀναμνησκέσθαι, οὐ
μόνον κατὰ τὸν χρόνον. |

Οὐ μόνον, φησί, κατὰ τὸν χρόνον διαφέρουσιν μνήμη καὶ ἀνάμνησις 135v
(πρότερον γὰρ τῷ χρόνῳ μνήμη ἀναμνήσεως τῷ ἀνάνευσιν μνήμης εἶναι
τὴν ἀνάμνησιν), ἀλλ' ὅτι καὶ μόνος ὁ ἄνθρωπος ἀναμνησκέσθαι. καὶ
δείκνυσιν ὅτι μόνος ὁ ἄνθρωπος ἀναμνησκέσθαι, οὕτω πως τὴν δεξιὴν
10 προσάγων· ὅ τὸ ἀναμνησκέσθαι ἐστὶ, τοῦτο καὶ τὸ συλλογίζεσθαι· ὡς 5
γὰρ ὁ συλλογιζόμενος τήνδε τὴν πρότασιν συνάπτει μετὰ τῆσδε, οὕτω καὶ
ὁ ἀναμνησσκόμενος τὰ ἐλάττωνα τοῖς μεζούτοις. ὅ δὲ τὸ συλλογίζεσθαι,
τοῦτο καὶ τὸ ζητεῖν· ὁ γὰρ συλλογιζόμενος ζητῶν τι συλλογίζεται. ὅ δὲ
τὸ ζητεῖν, καὶ τὸ βουλευέσθαι· ὁ γὰρ βουλευόμενος ζητεῖ. ὅ ἄρα τὸ ἀνα-
15 μνησκέσθαι, τοῦτο καὶ τὸ βουλευέσθαι· μόνος δὲ ὁ ἄνθρωπος βουλευέσθαι,
μόνος ἄρα καὶ ἀναμνησκέσθαι.

p. 453a14 Ὅτι δὲ σωματικόν τι τὸ πάθος καὶ ἡ ἀνάμνησις ζήτησις 10
ἐν τοιοῦτῳ φαντάσματι.

Τὸ ἀναμνησκέσθαι ὅτι τῆς διανοίας ἐστίν, ἤδη δέδεικται· τὸ γὰρ
20 βουλευέσθαι νοῦ, οὐ καὶ τὸ ἀναμνησκέσθαι. ἀλλ' ἐπεὶ χωρὶς φαντασίας 15
τοῦτο ποιῆσαι ἀδυνατεῖ (τὰ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ εἰδῶλα κινῶσα, ἅπερ εἰσὶν
ἡ φαντασία, ἀναμνησκέσθαι), πάνυ ἀκριβῶς εἴρηται, ὅτι σωματικόν τι τὸ
πάθος· αὐτὴν γὰρ τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα, ἐν οἷς τὰ εἰδῶλα
ὡς εἶδη τρόπον τινὰ τυγχάνει ὄντα, κινῶσα ἡ ἀνάμνησις γίνεται. ὅτι οὖν,
25 φησὶν, ἡ ἀνάμνησις ζήτησις ἐστὶ φαντάσματος ἐν τοιοῦτῳ, τοῦτέστι ἐν
σώματι ὄντι (ὡς γὰρ ὁ βουλούμενος ἀναγνῶναι τὸν τοιονδὶ λόγον ἐν τῷ
βιβλίῳ ζητεῖ τὰ ἐν τῷ χάρτι γράμματα, οὕτω καὶ ἡ διάνοια· ἀνάλογον 20
γὰρ ὁ χάρτης τῇ καρδίᾳ, τὰ δὲ γράμματα τοῖς φαντάσμασιν, ἡ δὲ διάνοια
τῷ ἀναγινώσκοντι), ὅτι οὖν σωματικόν ἡ ἀνάμνησις, σημεῖον τὸ παρενο-
30 χλεῖν ἐνίους, ἐπειδὴν μὴ δύνωνται ἀναμνησθῆναι, τὸ παρενοχλεῖν ἀντὶ τοῦ
παρενοχλεῖσθαι νῦν ληφθέν· ἡ οὐκ ἀντὶ τοῦ παρενοχλεῖσθαι εἰληπται, ἀλλ'
οὕτως ἀπλῶς· παρενοχλεῖ γὰρ ἡμᾶς ἡ τοιαύτη κίνησις. κινεῖ γὰρ πολλὰίς

1 τῆς τοῦ πράγματος χωρὶς S τοῦ δὲ χρόνου Sa αὐτόν cum Arist. SU (αὐτῶν LM, αὐτό
EY add. Joannis) 2 ἀορίστως a 3 πότε τῷ ποσῷ om. LSH Phil 4 κατὰ τὸν α
6 διαφέρει CRP 7 πρότερον S alt τῷ τὸ RP 9 ὁ om. C 10 προσάγων S
11 συνάπτει CRP Soph.: συνάπτει S 12 ὅτι δ' ἐστὶ Arist. EMY τι om. Arist.
EMYS 18 ἐκ τοιοῦτου φαντάσματος RP: om. S φαντάσματος a Soph. (Arist. L)
19 τῆς om. a Soph. 20 φαντασία SCRIP Soph.: φαντάσματος a 22 ὅτι ante
πάνυ a 26 ἀναγνῶσθαι R τοιονδὲ CRP 27 ἀνάλογος C 29 post
ἀναγινώσκοντι add. ἐστὶν CRP σωματικῇ CRP

ἡ διάνοια βουλευμένη ἀναμνησθῆναι τοὺς τύπους, καὶ πολλὰ πονήσαντα καὶ ἵσως
 μὴ δυναθῆναι εὐρεῖν παύεται τῆς ζητήσεως καὶ ἐπέχει ἑαυτήν. ὥστε μὲντοι εὖ
 ζητεῖν, ὥσπερ τις ὅταν ἑαυτὸν κατέσχη μὴ φαρεῖν. ὁμοίως, καίπερ ἑαυτὴν
 κατέχουσα, τὰ κινηθέντα οὐδὲν ἤρτων αὐτὴν παρενοχλεῖ, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον.
 ὥσπερ ἡ πείνα τὸν πεινῶντα. μᾶλλον γὰρ τότε ἡμᾶς παρενοχλοῦσαι, παρ
 ὅπου ὅταν ἐπιχειροῦμεν ἀναμνηστικεῖσθαι, τοιοῦτόν τι πάσχοντες, ὅπου
 καὶ ἐν ταῖς μελέταις· πολλάνκις γὰρ εἰπὼν ὄνομα, ὅλον χειρμάδιον φέρε
 εἰπεῖν, καὶ παυσάμενος τοῦ λέγειν καὶ μὲντοι βουλευόμενος εἰπεῖν. ὁμοίως
 ἐπέρχεται μοι πάλιν λέγειν χειρμάδιον. ὥς οὖν ἐπὶ τούτων, αὐτῶ καὶ ἐν 20
 10 ταῖς ἀναμνήσεσι· παυσάμενοι γὰρ καὶ τὴν διάνοιαν ἐπέχοντες καὶ μὴ ὅπως
 ἐπιχειροῦντες ἀναμνησθῆναι. ὁμοίως παρενοχλοῦσιν ἡμᾶς τὰ κινηθέντα καὶ
 βιάζουσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτὰ τρέπεσθαι. τοῦτο δ' οὐκ ἂν ἐβόητο, εἰ μὴ
 σωματικὸν ἦν τὸ πάθος· οὐδὲν γὰρ ἀσώματος κινεῖται καθ' αὐτό. κινη
 θείσης γὰρ τῆς καρδίας ἢ τοῦ ἐν αὐτῇ ὕδατος (οὐδὲν γὰρ διαφέρει ταύτης
 20 ἢ τοῦτου λέγειν), κινήσεισης δ' αὐτῆς ἢ κινήσεως ἐν τῇ ἐπιχειροῦσιν ἡμᾶς
 ἀναμνηστικεῖσθαι (τρόπον οὖν καὶ τὸ βιβλῖον ἐν τῇ ἀναπύσει, ἐπειδὴν μέλλω
 μὲν ἀναρῶναι) οὐκέτι βράδιως καθίσταται καὶ εἰς ἡραμίαν ἄγεται. ἀλλὰ
 κινουμένη πάλιν παρενοχλεῖ καὶ βιάζεται πάλιν εἰς κίνησιν τοῦ πράγματος
 τρέπεσθαι, καίτοι τὴν διάνοιαν ἐπέχοντες, τοιοῦτόν τι πάσχοντες, ὥσπερ
 30 ἂν ἡμῶν μὴ ἐθελόντων ἔλκη τις ἡμᾶς πρὸς αὐτὸν ἐστράφη. μάλιστα
 δὲ ἐνοχλοῦνται οἱ μεταγχολικοί διὰ τὸ εἶναι εὐκίνητοι· ἐν πολλῇ γὰρ ὄντας
 κινεῖται, ὥς ἐστὶ ἐν τῇ Περὶ ὕδατος (ἢ γὰρ μεταγχολία πνεύματος πολλοῦ
 καὶ τοῦτος ἐστὶ κίνησις), ἐπειδὴν ἐκὼς φαντάσματος κίνησις γένεται, εὐθὺς
 40 τοῦτο κινεῖται· τοιοῦτον δὲ ἐστὶ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ ὕδατος εὐκίνησιον.
 50 ἢ παρενοχλοῦνται τὴν διάνοιαν αὐτοὶ ἐπέχοντας ἔπειτα ἡμῶν πάλιν εἰς ζητήσιν
 τρέπεσθαι.

p. 459a20 Αἴτιον δὲ τοῦ μὴ ἐπὶ αὐτοῖς εἶναι τὸ ἀναμνηστικεῖσθαι.
 ὅτι καθάπερ τοῖς βιβλίοιςιν.

Ἡ παλαιὰ πολλὰκις βουλευμένη ἀναμνησθῆναι, αὐτὸν οὖν οὐκ ἐστὶν ἡ
 60 οὐδ' ὅπως ἀναμνηστικόμενα ἢ οὐ τότε, ὅτε βουλευόμενα, τῇ αὐτῇ καὶ
 τούτων ἐπάγει καὶ φησιν· αἴτιον δὲ τοῦ βουλεῖσθαι πολλάνκις ἡμᾶς ἀνα
 μνησθῆναι, μὴ δυναθῆναι δὲ τό, ὥσπερ τοῖς βιβλίοιςιν λέγουσι καὶ ὅτι ἐπὶ
 αὐτοῖς τὸ στήναι ἢ ὅπως λήψασθαι, εἰ μὴ κινήσειεν καὶ ἀπέλθουσιν πρὸς
 ἐκείθεν, αὐτῶ καὶ τῷ ἀναμνηστικεῖσθαι βουλευόμενον· σωματικὸν γὰρ τι καὶ 70
 80 ὁδοῦ κινεῖ. ὥς γὰρ οὐ δυνάμεθα τόνδε τὸν λόγον ἀναρῶναι, εἰ μὴ

3 ὥσπερ—φαρεῖν om. a 5 παρενοχλοῦσα RP 6 ἐπιχειροῦμεν CR 7 καὶ 9 χειρ-
 μάδιον RP: anseps S 10 ὅπως CR 13 καθ' αὐτό R 14 οὐδ' CRP
 διαφέρει om. RP 14, 15 ταύτην ἢ τοῦτο CRP 15 λέγειν C: anseps RP
 εἰ οὖν γὰρ CRP 22 Περὶ ὕδατος p. 457a27 24 πᾶσι τοῖς CRP Soph.: πᾶσι τοῖς a:
 anseps S τῇ om. a 25 ἐπέχοντες a 31 τοῦ τὸ C ἡμᾶς
 πολλάνκις CRP 33 στήναι Soph. Arist. ἐπέλθουσιν RP 34 ἐκείθεν CRP

ἀναπτύζομεν τὴν βίβλον, καὶ οὐδὲ τότε ἀπλῶς, ἀλλ' ὅταν εὐρήσωμεν τὸ χωρίον, ἐν ᾧ γέγραπται, οὕτως οὐδὲ τοῦτο, εἰ μὴ κινήσωμεν τὸ αἰσθητήριον, ἐν ᾧ τυγχάνουσιν ὄντα τὰ ἀναζωγραφήματα καὶ οἱ τύποι. τὰ δ' ἐξῆς σαφῆ.

5 p. 453^a 26 Διὸ καὶ ὄργαι καὶ φόβοι, ὅταν κινήθωσιν, ἀντικινοῦν-
των πάλιν τούτων οὐ καθίστανται. |

Καὶ ἡ ἀνάμνησις καὶ ἡ ὀργὴ καὶ ὁ φόβος σωματικά εἰσι πάθη, ἡ 136^a
μὲν ὀργὴ ζέσις τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ αἵματος, ὁ δὲ φόβος κατάψυξις τοῦ αὐτοῦ 10
τούτου αἵματος. καὶ διὰ τὸ εἶναι πάντα ταῦτα σωματικά πάθη, εἰπὼν διὰ
10 τί οὐκ ἀποκαθίστανται ῥαδίως οἱ ἀναμνησκόμενοι, ἀλλὰ παρενοχλοῦνται,
καίπερ πάνυ ἐπέχοντες τὴν διάνοιαν καὶ μὴ ἐϋντες αὐτὴν εἰς ζήτησιν
τρέπεσθαι τοῦ πράγματος, λέγει καί, διὰ τί οἱ ὀργιζόμενοι καὶ οἱ φοβού-
μενοι οὐ ῥαδίως ἀποκαθίστανται καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν προτέραν κατά-
στασιν, ἐν ἣ ἐτύγχανον ὄντες πρὸ τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ φόβου, ἀλλ' ἐπὶ πολλῷ
15 διαμένουσι τῇ ὀργῇ καὶ τῷ φόβῳ. φησὶν οὖν δι' ὃ καὶ ὄργαι καὶ φόβοι, 15
τουτέστι διὰ τὸ εἶναι καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὸν φόβον σωματικά πάθη (ζέσις
γὰρ ἡ μὲν ὀργή, ὡς εἴρηται, τοῦ περὶ τὴν καρδίαν αἵματος, κατάψυξις δὲ
ὁ φόβος) οὐ ῥαδίως ἀποκαθίστανται· ὅταν γὰρ κινήθωσιν ἡ ὀργὴ καὶ ὁ
φόβος, τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ ὅταν γὰρ ζέσῃ ἡ τοῦναντίον πάθη τὸ περὶ
20 τὴν καρδίαν αἷμα, ἀντικινοῦσι τὴν καρδίαν καὶ ζεῖν ἢ ψυχρὰν εἶναι παρα-
σκευάζουσι· δι' ὃ οὐ καθίστανται ῥαδίως. οὐ γὰρ ῥαδίως τὸ ζέσαν αἷμα
ἢ ψυχρὸν ἀποκαθίσταται εἰς τὸ κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀντι-
κινοῦσι, τουτέστιν ἀλλὰ θερμανθεῖσα ἡ καρδία ὑπὸ τοῦ αἵματος ἀντιθερ- 20
μαίνει αὐτό· τὸ γὰρ αἷμα θερμανθὲν καὶ τὴν καρδίαν θερμῆσαν πάλιν ἀντι-
25 θερμαίνεται ὑπ' αὐτῆς. στερροτέρα γὰρ οὖσα καὶ σωματωδεστέρα ἡ
καρδία μᾶλλον καὶ θερμαίνεται καὶ φυλάττει τὴν θερμότητα ἥπερ τὸ ἐν
αὐτῇ αἷμα ἢ πνεῦμα. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὡς λεπτότερον θερμαίνεται ταχύτερον,
αὕτη δὲ ὡς σωματωδεστέρα μᾶλλον. θερμαίνεται μὲν οὖν ἡ καρδία, ἡ

1 ἀναπτύζομεν a εὐρήσωμεν a: εὐρήσωμεν ceteri 2 τοῦτο Sa: τότε CRP κινή-
σαιμεν a 3 τύποι corr. ex τρόποι S 5 ὄργαι καὶ φόβοι S, cf. v. 15 (Arist. praeter U):
αἱ ὄργαι καὶ οἱ φόβοι CRP: φόβοι καὶ ὄργαι a (Arist. U) ὅταν τι κινήσωσιν Arist.
praeter SU 6 τούτων ἀντικαθίσταται S 8 ζέσις om. R s. s. P περὶ καρδίαν RP:
περικαρδίον C, cf. Arist. De an. A 1 p. 403^a 31 et Pohlenz. Suppl. XXIV Annal. philolog.
p. 583 ss. ὁ δὲ φόβος Sa: ὁ δὲ C: ἡ δὲ RP 9 τὸ] τοῦτο C ταῦτα
πάντα RP 11 ἐπέχοντας C, e corr. R ἐϋντας CR αὐτὴν om. S
12 καὶ (post λέγει) om. CRP οἱ (post καὶ) om. S 13 καὶ ἐπανέρχονται—
ταῦτόν ἐστι τῷ (19) Sa: ὅταν γὰρ κινήθωσιν ἡ ὀργὴ καὶ ὁ φόβος, τουτέστιν CRP
15 primum καὶ om. S φησὶν οὖν om. S 17 τὴν om. a 18. 19 οὐ ῥαδίως—
ὁ φόβος S (cf. ad v. 13): om. a 21 καθίσταται C 22. 23 τὸ αὐτὸ ἀντι-
κινεῖται a (Arist. EMy), cf. p. 41, 1: ταῦτα τί κινεῖται S (cf. Arist. SU): ταῦτα κινεῖται RP
24 τουτέστιν ἀντικαθίσταται P 25 αὐτοῦ R: anceps P 25. 26 ἡ καρδία
om. CRP 26 καὶ θερμαίνεται—μᾶλλον (28) om. CRP

δὲ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κινεῖ, τουτέστιν ἡ δὲ πάλιν ἀντιθερμαίνει. καὶ ἔτι 136^r
 τὸ πάθος τό τε ἐν τῇ ἀναμνήσει καὶ τὸ ἐν ταῖς ὀργαῖς καὶ φόβοις τοῖς 25
 ἀδοκίμοις μέλεσι καὶ λεγομένοις ὀνόμασι.

Σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς, τὸ δὲ ἔτι δὲ τὰ παιθία καὶ νανώδη ἐστὶ
 5 μέχρι πόρρω τῆς ἡλικίας ἴσον ἐστὶ τῷ 'διὰ τοῦτο τὰ παιθία μέχρι
 πόρρω ἐστὶν ἀμνήμονα, ὅτι καὶ νανώδη μέχρι πόρρω ἐστίν'.

4 τὰ] τὰ γε Arist. εἰς CRP
 ἀναμνήσεως ἀριστοτέλους add. a

6 τέλος τῶν σχολίων εἰς τὸ περὶ μνήμης καὶ

p. 453^b11 Περὶ δὲ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως ἐπισκεπτέον.

31

Μετὰ τὸ περὶ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν τὸν περὶ ὕπνου καὶ ἐγρη- 41
γόρσεως προχειρίζεται λόγον. σαφῆ δὲ αὐτὸ καταλέγει, πλὴν τὸ ἢ συμβαίνει
5 μὲν αἰεὶ καθεύδουσιν ἐνυπνιάζειν οὐκ ἔστι λύσις τοῦ προαπορηθέντος
προσεχῶς, ἀλλ' ἔκθεσις καὶ αὐτὸ ἔστι τῶν μελλόντων ζητηθῆναι. τὸ δὲ
καὶ ὧν τὸ δαιμόνιον ἔχει τὴν αἰτίαν ταυτὸν ἔστι τῷ 'καὶ αὐτὸ ὑπὸ τοῦ
δαιμονίου μέλλει πράσσεσθαι'.

p. 453^b24 Πρῶτον μὲν τοῦτό γε φανερόν, ὅτι τῷ αὐτῷ τοῦ ζήτου 45
10 ἢ τε ἐγρηγόρσις ὑπάρχει καὶ ὁ ὕπνος.

Τὸ προκείμενόν ἐστι δεῖξαι, ὅτι οὐ μορίου πάθος ἐστὶν ὁ ὕπνος, τοῦ 50
αὐτοῦ τοῦτου ἐστὶ καὶ ἡ ἐγρηγόρσις. οὐ γὰρ κατ' ἄλλο μὲν μέρος, οἷον
φέρει εἰπεῖν κατὰ τὴν καρδίαν, γίνεταί ὁ ὕπνος, κατ' ἄλλο δέ, οἷον κατὰ
τὸν ἐγκέφαλον, γίνεταί ἡ ἐγρηγόρσις, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐνὶ ἀμφοτέροις. 136^v
15 μετὰ δὲ τὸ δεῖξαι ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐνὶ, τότε δείκνυσιν καὶ τί ἐστὶ τοῦτο,
ἐν ᾧ γίνεταί ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἐγρηγόρσις. ἔσχατα δὲ λέγει τὰ ἐναντία τὰ
πρὸς τι καὶ ὅλως πάντα τὰ ἀντικείμενα. τὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ
ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἴσον ἐστὶ τῷ καὶ ἐπὶ τῶν τεχναστῶν καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν.
ἐν ᾧ γὰρ ἡ ἁρμονία ἐπὶ τῶν τεχναστῶν, ἐν τούτῳ καὶ ἡ ἀναρμυστία, 5
20 καὶ ἐν ᾧ ἡ τάξις καὶ ἡ σύνθεσις, ἐν τούτῳ καὶ ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀσυνθεσία.
ὥστε καὶ ἐν ᾧ ὁ ὕπνος, ἐν τούτῳ καὶ ἡ ἐγρηγόρσις· ἀντίκεινται γὰρ ὡς
στέργεις καὶ ἔξις.

1 tit. om., in mg. habet περὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως S εἰς τὸ RP: σχόλια εἰς τὸ a:
τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ C in fine add. Ἀριστοτέλους a 2 ἐπισκεπτέον om. a: σκεπτέον
Arist. EMY 3 τὸ] τὸν RP 5 τοῖς post αὐτὸ add. a (Arist. EMY)
λύσις] λόγος RP ἀπορηθέντος RP 6 προσεχῆς RP 8 δαίμονος CRP
9 οὖν post μὲν add. a (Arist. praeter S) τὸ αὐτὸ S τοῦ ζήτου] ζῶν a
(Arist. EY) 12 καὶ ἡ ἐγρηγόρσις ἐστὶ S μὲν om. a 13 τὴν om. RP
14 γίνεταί om. CRP 16 ἔσχατα cum Arist. LSU (ἐναντία EMY) νῦν ante
λέγει add. CRP 18 ἐν τοῖς φυσικοῖς Arist. ἐπὶ τῶν (ante alt. φυσικῶν) om. CRP
19 alt. ἐν] ἐπὶ CRP 20 καὶ (post τάξις) a: ἡ ceteri

p. 453^b31 "Ἐτι καὶ ἐκ τῶνδε δῆλον· ὃ γὰρ τὸν ἐγρηγορότα γνωρί- 136^v
ζόμεν. τοῦτω καὶ τὸν κάθυπνον.

Καὶ τοῦτο κατασκευαστικόν ἐστι τοῦ 'ἐν ᾧ ἡ ἐγρήγορσις, ἐν τούτῳ καὶ 10
ὁ ὕπνος'. ἐστὶ δὲ τὸ λεγόμενον· τὸν αἰσθάνομενον νομίζομεν ἐγρηγορέναι καὶ
5 πάντα τὸν ἐγρηγορότα φαινόμεν αἰσθάνεσθαι ἢ τινος τῶν ἔξωθεν κινήσεων ἢ
τῶν ἐν αὐτῷ. ἐν αὐτῷ δ' ἂν εἶεν κινήσεις τὸ διαλογίζεσθαι, τὸ νοεῖν, τὸ
φαντάζεσθαι, τὰ ὅμοια, ἐκτὸς δὲ τὰ αἰσθητά. εἰ οὖν ἡ ἐγρήγορσις ἐν
οὐδενὶ ἄλλῳ τὸ εἶναι ἔχει ἢ τῇ αἰσθήσει, ὁῦλον ὡς ἐν ᾧ αἰσθάνεται τὰ 15
ζῷα, ἐν τούτῳ καὶ ἐγρήγορεν. εἰ δὲ τοῦτο, ὁῦλον καὶ ἐν τούτῳ καθεύδει.
10 τῶν γὰρ ἀντικειμένων ἐν ᾧ θάτερον, καὶ τὸ λοιπόν.

p. 454^a7 'Ἐπεὶ δὲ οὔτε τῆς ψυχῆς ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι οὔτε τοῦ
σώματος.

Δείξας, ὅτι ἐν ᾧ ἐγρήγορε τὰ ζῷα, ἐν τούτῳ καὶ καθεύδει, ἐντεῦθεν 21
συνάγει, ὅτι οὔτε τῆς ψυχῆς ἐστὶ μόνης τὸ ἐγρηγορέναι καὶ καθεύδειν οὔτε
15 τοῦ σώματος μόνου, ἀλλὰ τοῦ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. εἰπὼν δέ, ὅτι οὔτε
τῆς ψυχῆς ἐστὶ μόνης τὸ αἰσθάνεσθαι οὔτε τοῦ σώματος, συντόμως τὴν
αἰτίαν τούτου ἐπήγαγε διὰ τοῦ οὗ γὰρ ἡ δύναμις, τούτου καὶ ἡ ἐνέρ- 25
γεια. ἐν ᾧ γὰρ δυνάμεθα ὁρᾶν ἢ ἀκούειν ἢ γράφειν, ἐν τούτῳ καὶ ἐνεργ-
οῦμεν, ὥστε καὶ ἀντιστρέψαντας ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ἐν ᾧ ἐνεργοῦμεν, ἐν
20 τούτῳ καὶ δυνάμεθα. ἡ δὲ κατ' ἐνέργειαν αἰσθησις οὔτε τοῦ σώματος ἐστὶν
οὔτε τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου, εἴπερ ἡ κατ' ἐνέργειαν αἰσθησις
κινήσις ψυχῆς δι' αἰσθητηρίων γινομένη, ὡς ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς εἴρηται.
εἰ δὲ τοῦτο, φανερόν, ὅτι οὔτε τῆς ψυχῆς ἴδιον τὸ πάθος τοῦτ' ἐστὶ, τὸ
αἰσθάνεσθαι, οὔτε τοῦ σώματος. εἰ δὲ μὴ τούτων τινὸς χωρὶς, ἀλλὰ τοῦ
25 συναμφοτέρου, δῆλον ὡς τὸ ἐγρηγορέναι καὶ καθεύδειν οὐδενὸς τούτων 30
χωρὶς, ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου.

p. 454^a13 Καὶ τοῦ μὲν θρεπτικοῦ χωριζομένου τῶν ἄλλων ἐν
τοῖς ἔχουσι σῶμα.

Τὸ ἐν τοῖς ἔχουσι σῶμα ἢ παρέλκει ἢ, εἰ μὴ παρέλκει, ἴσον 35
30 ἐστὶ τῷ 'ἐν τοῖς ἐμψύχοις σώμασιν'. τὸ δὲ οὔτε εἰ χωριστόν ἐστιν οὔτ'
εἰ μὴ χωριστόν, ταῦτόν ἐστι τῷ 'εἴτε χωριστόν ἐστι τὸ αἰσθητικόν τοῦ

1 ἔτι] ἔτι δὲ a (Arist.)	2 ἐν τούτῳ S	κάθυπνον SCRP (Arist. LSU): ὑπνοῦντα
a (Arist. Y, καθυπνοῦντα EM)	6 νοεῖσθαι R: διανοεῖσθαι C	7 ἡ om. RP
9 ἐγρηγοροῦσιν R: ἐγρηγοροῦσιν P	11 τὸ ante τῆς add. a	τῆς om. S
15 μόνον P	καὶ om. RP	18 ὁρᾶν δυνάμεθα CRP
ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς] cf. B 5	ἐν τοῖς a	22 ψυχῆς κινήσις CRP
27 κχωρισμένου a	27. 28 ἐν τοῖς ἔχουσι σῶμα om. a	28 σῶμα] σῶμασι
ζῶν Arist. EM	29 παρέλκον bis CP	εἰ om. C
C, e corr. P	οὔτ'] εἴτε RP	30 prius οὔτε] εἴτε
	31 ἐστὶ ante ταῦτόν add. a (om. etiam Arist.)	

θρεπτικοῦ καὶ τῷ ὑποκειμένῳ, ὥσπερ καὶ τῷ λόγῳ'. ὅτι γὰρ τῷ λόγῳ 136^v
 ἕτερόν ἐστι τὸ αἰσθητικὸν τοῦ θρεπτικοῦ, φανερόν ἐστιν· εἰ δὲ καὶ τῷ ὑπο-
 κειμένῳ, οὐ παντὶ ὁῦλον. εἴτε οὖν καὶ τῷ ὑποκειμένῳ ἐστὶ χωριστὸν εἴτε
 καὶ μὴ, ἀλλ' οὖν τῷ λόγῳ καὶ τῇ φύσει ἕτερόν ἐστι τὸ αἰσθητικὸν τοῦ
 θρεπτικοῦ.

p. 454^a19 'Ομοίως δὲ καὶ ὅτι οὐδὲν ἐστίν, ὃ ἀεὶ ἐγρηγόρεν ἢ 40
 ἀεὶ καθεύδει.

'Εντεῦθεν δαίχνουσιν, ὅτι πᾶν ὃ ἐγρηγόρεν καθεύδει καὶ πᾶν τὸ καθεύδον 45
 γρηγορεῖ, καὶ οὐδὲν ἐστὶ τῶν ὑπὸ σελήνην ζῳών, ὅπερ ἢ ἀεὶ καθεύδει
 10 ἢ ἀεὶ γρηγορεῖ, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐγρηγόρως μεταβάλλει εἰς ὕπνον καὶ πᾶν τὸ
 ὑπνωττον εἰς ἐγρηγόρσιν. τὸ δὲ οὕτε γὰρ εἴ τί ἐστι ζῷον ἔχον
 αἰσθησιν, τοῦτο ἐνδέχεται οὕτε καθεύδειν οὕτε ἐγρηγορέναι, ὑπο-
 δύσκολόν πως ὂν, τοιοῦτόν ἐστιν· οὐδὲν γὰρ ἐστὶ ζῷον στερούμενον ἀμφοτέρων,
 ὥστε μᾶτε ἐγρηγορέναι μᾶτε καθεύδειν· τοῦτο γὰρ τῶν ἀψύχων ἐστίν· τὰ γὰρ
 15 ἄψυχα οὕτε γρηγοροῦσιν οὕτε καθεύδουσιν, πᾶν δὲ ζῷον, ὡς δειχθήσεται, καὶ 50
 ἐγρηγόρει καὶ καθεύδει. εἰπὼν δέ, ὅτι οὐδὲν ἐστὶ ζῷον ἐστερημένον τούτων,
 τὴν αἰτίαν τούτου ἐπήγαγεν εἰπὼν· ἄμφορ γὰρ ἐστὶ πάθη ταῦτα περὶ
 αἰσθησιν τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ, πάθη λέγων τὸ ἐγρηγορέναι καὶ
 καθεύδειν. πρῶτον δὲ αἰσθητικὸν τὴν αἰσθητικὴν ψυχὴν, ἣτις ἴσχυται περὶ
 20 τὴν καρδίαν, ὡς ἐν ἄλλοις θέδεται. εἰ οὖν τὸ ἐγρηγορέναι καὶ καθεύδειν
 πάθη ἐστὶ τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ, οὐδὲν ἂν εἴη ζῷον μᾶτε ἐγρηγορὸς
 μᾶτε ὑπνωττον. |

p. 454^a26 'Ἐτι ὅσων ἐστὶ τι ἔργον κατὰ φύσιν, ὅταν ὑπερ- 137^v
 βάλλῃ ἢ τι ὧν δύνανται τῷ χρόνῳ ποιεῖν.

25 Φέρεται καὶ ἄλλη γραφὴ ἔχουσα οὕτως· ἔτι ὅσων ἐστὶ τι ἔργον ἢ
 κατὰ φύσιν, ὅταν ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον, ἐν ὅσῳ δύνανταί τι
 ποιεῖν, καὶ ἔστι σφαιστέρα αὕτη ἢ γραφή. δαίχνουσι δὲ διὰ τούτων, ὅτι
 πᾶν τὸ ἐγρηγόρως καθεύδει, καὶ ἀδύνατόν ἐστι τι ἀεὶ ἐγρηγορέναι. προ-
 λαμβάνει δὲ ἀξίωμα τοιοῦτον· ὅσων ἐστὶ τι ἔργον κατὰ φύσιν, ὅταν ὑπερ- 10
 30 βάλλῃ τὸν χρόνον, καθ' ὃν πέφυκε τοῦτο ποιεῖν, ἀνάγκη κάμνειν καὶ μὴ

1 φανερόν ἐστι post θρεπτικοῦ add. C 2 ἐστίν om. CRP 4 καὶ (ante μὴ)
 om. CRP 6 ἢ Sa: καὶ CRP 8 καὶ post ἐγρηγόρει add. CRP 9 οὐδὲ α
 (οὐδὲν etiam Soph.) τι ante τῶν add. a 11 ἐστὶ CRP (Arist.): om. Sa
 13 οὐδὲ a 14 ἐστὶ τῶν ἀψύχων CRP 17 τούτων C τὰ πάθη Arist.
 20 ἐν ἄλλοις cf. Bonitz, Ind. p. 365^b34 ss. 21 ἐστὶ] εἰσὶ RP 21. 22 οὕτ' ἐγρηγορὸς
 οὕτ' CRP 23 ἔργον Ca ἔργον τι κατὰ φύσιν ἐστὶν a 23. 24 ὑπερ-
 βάλλῃ RP (Arist. MU) 24 ἢ τί ὧν δύνανται τῷ χρόνῳ SCRP (τὸν χρόνον ἢ τί ὧν
 δύνανται τῷ χρόνῳ τι Arist. LMSU): τὸν χρόνον ἐν ὅσῳ δύνανται a (τὸν χρ. ᾧ δύνανται χρόνῳ τι
 Arist. EY) 25 ἔργον τι CRP 26 ὅταν] δ RP ὑπερβάλλῃ CR: ὑπερβάλλει P
 27 αὕτη ἢ γραφὴ σφαιστέρα CRP 28. 29 προσλαμβάνει CRP 29 ἐστὶ τι ἔργον a:
 τί ἐστὶ ἔργον S: ἔστιν ἔργον τι CRP 29. 30 ὑπερβάλλῃ CRP

δυνάμενον πρόσω προβαίνειν παύεσθαι. καὶ ὁτλον τοῦτο ἐπὶ τῶν γινω- 137^r
 μένων καθ' ἐκάστην. φέρουσι γὰρ τὰ ὑποζύγια φόρτον ἄχρι τινός· ἣν
 δὲ τις αὐτὰ περαιτέρω βιάσθεται, πίπτουσι. καὶ ἀναγινώσκει τις ἄχρι τινός,
 καὶ τέλος καταντῶ εἰς τι μέρος χρόνου, οὗ περαιτέρω ἀδυνατῶν προβῆναι
 5 παύεται τῆς ἀναγινώσεως. καὶ ὁ ἀνδριαντοποιὺς καὶ ὁ τέκτων καὶ πᾶς
 ὅστισι οὖν ἐνεργεῖ μέχρι τινός· ὅταν δ' ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον, ὃν ἐπεφύκει 15
 ἐνεργεῖν. ἀδυνατεῖ καὶ παύεται. εἰ δὲ ἐπὶ πάντων οὕτως. ὁτλονότι καὶ
 ἐπὶ τοῦ ἐργηγορέναι οὕτως ἔξει. καὶ ἐπεὶ ἐνέργειά τις ἐστὶν ἢ ἐργήγορσις,
 ὅταν ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον, ἀδυνατεῖ καὶ παύεται τοῦ ἐργηγορεῖν· ἐναντίον
 10 δὲ τῷ ἐργηγορέναι τὸ καθιεύδειν. τῶν δ' ἀμέσων ἐναντίων, μᾶλλον δὲ τῶν
 κατὰ στέρησιν καὶ ἔξιν ἂν θάτερον μὴ παρῇ, ἀνάγκη θάτερον εἶναι. ὥστε
 τῆς ἐργηγόρσεως μὴ οὔσης ἀνάγκη τὸν ὕπνον παρεῖναι· ἅπαν ἄρα τὸ ἐργη-
 γορὸς ἀναγκαῖόν ἐστι καθιεύδειν. οὐδὲν ἄρα ἐστίν, ὅπερ ἀεὶ ἐργήγορεν. ἢ 20
 μὲν οὖν τῶν λεγομένων διάνοια αὕτη, τὰ δὲ κατὰ τὴν λέξιν ὁδὸς πῶς ἔχει.
 15 τὸ γὰρ ὅταν ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον ἢ τι ὧν δύναται ποιεῖν οὕτως
 ἐπῆκται. ὥς εἰ ἔλειπεν· ὅταν ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον. καὶ τί δὲ εἰ
 χρόνον, ὅταν ἀπλῶς ὑπερβάλλῃ κατὰ τι τῶν πραγμάτων, ὧν ἔχει δύναμιν
 ἐργάζεσθαι. οὐ γὰρ πάντα δύναται ποιεῖν οὐδὲ πάντων ἔχει τέχνην ἢ ἐπιστή-
 20 μην ἢ δύναμιν, ἀλλὰ τινῶν μὲν, τινῶν δ' οὐ. ὅταν οὖν κατὰ τι τοῦτων ὑπερ-
 25 βάλλῃ, ἀνάγκη ἀδυνατεῖν. σαφέστερα δὲ καὶ καταλληλοτέρα ἢ ἐτέρα γινώσκῃ
 ἢ οὕτως ἔχουσα· ὅταν ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον, ἐν ὅσῳ δύναται ποιεῖν.
 ὅταν γὰρ ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον, ἐν ᾧ πέφυκεν ἢ δύναμις αὐτοῦ ποιεῖν τι,
 ἀδυνατεῖ. τὸ δὲ εἰ τοίνυν τὸ ἐργηγορέναι ὥρισται τῷ λελύσθαι
 τὴν αἰσθησιν ἴσον ἐστὶ τῷ 'εἰ τοίνυν ἢ ἐργήγορσις ἕως τότε ἀράεστι
 25 καὶ ἕως τότε τὸ εἶναι ἔχει, ἕως ἂν λυθῇ ἢ αἰσθησις'. τῆς γὰρ αἰσθη-
 σεως καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι λυθέντος λύεται καὶ ἡ ἐργήγορσις. ἢ ἀντὶ τοῦ 30
 ὥρισται ληπτέον τὸ παύεται, καὶ εἴη ἂν τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· εἰ τοίνυν
 τὸ ἐργηγορέναι παύεται τῷ λυθῆναι τὴν αἰσθησιν, ἀναγκαῖον ἂν εἴη καθιεύδειν.

p. 454^b4 Εἰ οὖν τὸ τοιοῦτον πάθος ὕπνος.

30 Τοιοῦτον πάθος λέγει τὸ καθιεύδειν. ἐστὶ δὲ τὸ ἐξῆς τῆς λέξεως· 50
 εἰ οὖν τὸ τοιοῦτον πάθος ὕπνος, ἀνάγκη πᾶν τὸ ἐργηγορὸς καθιεύ-
 δεῖν· ἀδύνατον γὰρ ἀεὶ ἐνεργεῖν. τὰ δ' ἄλλα μεταξὺ παρέρριπται. ἐστὶ δὲ

1 βαίνειν RP Soph.	6 ὑπερβάλῃ CRP	πέφυκεν RP	9 ὑπερβάλῃ CRP
ἀδυνατήσει καὶ παύεται CRP	ἐνεργεῖν RP, e corr. C		12 οὔσης] παρούσης RP
Soph.	12. 13 τὸ ἐργηγορεῖν R	14 τὰ Sa: ἢ CRP	15 γάρ] μὲν a
ὅτε CRP	ὑπερβάλῃ CR	16 ὑπερβάλῃ CRP, item 17	16. 17 τὸν χρόνον λέγειν S
17 ἀπλῶς om. P	17. 18 ἐργάζεσθαι δύναμιν CRP		19. 20 ὑπερβάλῃ SRP
20 ἐτέρα om. CRP	21 ἢ om. CRP	ἔχουσα οὕτως CRP	ἢ ante ὅταν
add. RP	ὑπερβάλλῃ a: ὑπερβάλῃ ceteri	δύναται (ν) coniecio	22 ὑπερ- βάλῃ SRP
	ἐν ὅσῳ δύναται ποιεῖν ante ἐν ᾧ add. RP		αὐτῆς CRP
25 ἔχει om. S	λυθῇ CRP	28 λελύσθαι RP	ἂν om. S
			32 ἐνε- ργεῖν CRP (Arist.): ἐργηγορεῖν Sa

τὸ λεγόμενον διὰ τῶν μεταξὺ τοιούτων· τοῦτο δὲ τὸ ὑπνώττειν ἐστὶν ἀδυναμία δι' ὑπερβολὴν τοῦ ἐργηγορέναι. ἔταν γὰρ ὑπερβάλλῃ τὴν οἰκείαν δυνάμιν. καθ' ἣν τὸ ἐργηγορὸς δύνανται γρηγορεῖν, ἀδυνατεῖ καὶ παύεται. καὶ ἐπεὶ τινες ὑπερέβαλον καὶ διετέλεσαν ἐργηγορότεες καὶ πόρρω | τῆς 137^ν
 5 οἰκείας δυνάμεως (πολλοὶ γὰρ καὶ εἰς ξέ καὶ εἰς ἐπτὰ νυχθήμερα αὐτοὶ διετέλεσαν καὶ εἰς ἑνέα, καὶ τούτων οἱ μὲν διὰ νόσον, οἱ δὲ διὰ ἴσχανσιν ἢ ἑήρανσιν) καὶ τέλος ἢ ὑπνωσαν ἢ ἀπέθανον, διορίζεται καὶ περὶ τούτων λέγων· ἢ δὲ τοῦ ἐργηγορέναι ὑπερβολή, τουτέστι ἢ δὲ μακρὰ ἐργηγορσίς, γίνεται ὅτε μὲν διὰ νόσον, ὅτε δὲ καὶ ἄνευ νόσου. ὥστε καὶ ἢ
 10 ἀδυναμία, τουτέστιν ὥστε καὶ ὁ μακρὸς ὕπνος γίνεται διὰ νόσον (ὅπερ 5 καὶ ἐγὼ ἐπεπόνθειν· πορεύας γὰρ τρία διετέλεσα νυχθήμερα κοιμώμενος), ὅτε δὲ καὶ ἄνευ νόσου, ὡς τὰ βρέφη καὶ ἄλλοι τινὲς δι' ὑγρότητα πολλὴν τοῦ σώματος. ταῦτα δεῖξας, δεῖκνυσιν ὅτι οὐδὲ ἐνδέχεται τι αἰεὶ καθεῦδεν οὕτως. ἐπεὶ γὰρ ὁ ὕπνος πάθος τί ἐστὶ τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου
 15 καὶ οἷον δεσμός τις καὶ ἀκίνησία, ὡς δέδεικται καὶ ἔτι δειχθήσεται, αἰσθητικὸν δὲ λέγεται οὐ μόνον τὸ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ ἐνεργεῖν δυνάμενον δὲ ἐνεργῆσαι, ὥσπερ καὶ γελαστικὸν τὸ δυνάμενον 10 γελᾶν, πᾶσα δὲ δύναμις εἰς ἐνέργειαν ἄγεται, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ πραγματείας δέδεικται, ἀνάγκη καὶ τὸ καθεῦδον καὶ δύναμιν ἔχον
 20 γρηγορεῖν ἐργηγορὸς γενέσθαι. καὶ ἐπεὶ τὸ καθεῦδεν ἐστὶν ἀναισθητεῖν, ἀδύνατον τὴν καθεῦδοντα αἰσθάνεσθαι· ἅμα γὰρ ἔσται ἐν ταύτῃ τάναντία. τοῦτο γὰρ ἐδήλωσε διὰ τοῦ ἐνεργεῖν δὲ τῇ αἰσθήσει κυρίως καὶ ἀπλῶς ἀδύνατον καθεῦδον ἅμα. τὸ δὲ κυρίως καὶ ἀπλῶς πρόσκειται διὰ τὰ ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάσματα. αἰσθάνεται γὰρ τρόπον τινὰ καὶ 15
 25 τότε, ὡς καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, ἀλλ' οὐ κυρίως καὶ ἀπλῶς, ὥσπερ ἔταν γρηγορή. ὅτι δὲ ὁ ὕπνος ἀκίνησία καὶ οἷον δεσμός τις ἐστὶ τῆς αἰσθήσεως, εἴρηται καὶ πρὸ ὀλίγου, ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἐν δὲ τοῖς φυτοῖς οὐδὲν ὑπάρχει τούτων τὸ τούτων περὶ τοῦ χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι εἴρηται· τὰ γὰρ φυτὰ οὕτε χαίρει οὕτε λυπεῖται

30 p. 454^b32 Σημεῖον δ' ὅτι καὶ τὸ ἔργον τὸ αὐτοῦ ποιεῖ τὸ θρεπτικὸν μόνον ἐν τῷ καθεῦδεν μᾶλλον.

Ἐπειδὴ τὰ φυτὰ καὶ τρέφεται καὶ αὖξεται καὶ ὅμοια ἑαυτοῖς γεννᾷ, 26

- 2 δι'] δ' S ὑπερβάλλῃ CRP: ὑπερβάλ (sic) S 3 ἐργηγορεῖν a 5 εἰς
 (ante ἐπτὰ) om. S 5. 6 διετέλεσαν νυχθήμερα αὐτοὶ CRP 9 καὶ (ante
 ἄνευ) om. CRP 11 καὶ (ante ἐγὼ) om. CRP πεπόνθειν C: πέπον⁹ RP
 12 ὅτ'] ἔτι P, corr. ex ὅτι R 14 πάθος τι (sic etiam Soph.) cum Arist. L legit
 15 καὶ cum Arist. L (om. ceteri legit τις hic cum Arist. LS (post ἀκίνησία ceteri)
 16 καὶ om. P 18 καὶ ante ὡς add. CRP ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ
 πραγματείας] c. 12 20 ἀναισθητεῖν ἐστὶν CRP 22 τοῦτο] τούτω R
 κυρίως τῇ αἰσθήσει C 23 καθεῦδον C, prius R 25 ἐρεῖ] p. 459^a21
 ὥσπερ om. C 25. 26 ἐργηγορή S 26 δεσμός τις a: τις δεσμός CRP: δεσμός S
 27 ἐν δὲ τοῖς] τοῖς δὲ Arist. πρὸ ὀλίγου] p. 454^a27 δὲ (ante τοῖς) om. RP
 28 δὲ ante alt. τούτων add. R εἴρηκε CRP 30 αὐτοῦ] αὐτὸ P: αὐτῶν R

ἵνα μὴ τις τῶν ἐκ τοῦ Πλάτωνος (ὁ γὰρ Πλάτων ἠδυσθαι λέγει τὰ φυτά) 137^v
εἶποι, ὅτι, εἰ μὴ ἔχοι αἰσθῆσιν καὶ ὁηλονότι καὶ ἡδονὴν καὶ λύπην, πῶς
τρέφεται, λέγει ὅτι τὰ ἔχοντα αἰσθῆσιν τότε μᾶλλον τρέφεται, ὅταν μὴ
ἐνεργῶσι κατὰ τὴν αἰσθήσιν. εἰ δὲ τὰ ἔχοντα αἰσθῆσιν τότε μᾶλλον τρέ-
5 φεται, φανερόν, ὅτι οὐδὲ προσθίζεται ταύτης ἐν τῷ τρέφεσθαι. ὥστε οὐ δεῖ
λέγειν, ὅτι, ἐπειδὴ τρέφονται, ἔχουσι τὴν αἰσθητικὴν ψυχὴν. εἰ δὲ μὴ
ἔχει αὐτήν, οὕτε ὑπνώττει οὕτε ἥδεται οὕτε λυπεῖται. ταῦτ' εἰπὼν λέγει,
ὅτι εἴτε διὰ πλείονων αἰσθήσεων γίνεται ὁ ὕπνος εἴτε διὰ μιᾶς σκεπτεόν.
δειχθέντος δὲ ὅτι ἅπαντα τὰ ζῷα καθεῦδαι, ὁηλονότι ἐκείνης τῆς αἰσθη-
10 σεως ὁ ὕπνος ἔσται πάθος, ἣν ἔχει πάντα τὰ ζῷα. αὕτη δ' ἐστὶν ἡ ἀφή·
οὐδὲν γὰρ ζῷόν ἐστι χωρὶς ἀφῆς. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἀδύνατον δ'
ἐστὶν ἀπλῶς ὁποιοανοῦν αἰσθῆσιν αἰσθάνεσθαι τὸ καθεῦδον ζῷον
τὸ ἀπλῶς πάλιν πρόσκειται διὰ τὰ ἐνύπνια· εἰσὶ γὰρ τὰ ἐνύπνια τρόπον
τινὰ αἰσθήσεως. ἀπλῶς δὲ καὶ κυρίως οἷον ὁρᾶν ἢ ἀκούειν ἢ κατ' ἄλλην
15 τινὰ ἐνεργεῖν αἰσθῆσιν τὸ καθεῦδον ζῷον ἀδύνατόν ἐστιν. εἰ δὲ τοῦτο,
φανερόν, ὅτι πᾶσιν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῷ
καλουμένῳ ὕπνῳ, λέγων πάθος τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι.

p. 455^a11 Εἰ γὰρ τῇ μὲν, τῇ δὲ μὴ, ταύτη καθεῦδον αἰσθῆσεται.

Τούτέστιν εἰ δὲ κατὰ τι μὲν αἰσθάνεται, κατὰ τι δὲ ἀναισθητεῖ, ἔσται 45
20 ἅμα αἰσθανόμενον καὶ μὴ αἰσθανόμενον· ὅπερ ἀδύνατον. ἡ μὲν γὰρ καθεῦδαι,
ἔσται ἀναίσθητον (θεμελιῶς γὰρ ὁ ὕπνος αἰσθήσεως). ἡ δὲ αἰσθάνεται. ὥς
ἡ ὑπόθεσις, ἔσται αἰσθανόμενον. τοῦτο δὲ ταύτόν ἐστι τῷ 'ἔσται ἅμα
ἐργηγορὸς καὶ μὴ ἐργηγορὸς'· ὅπερ ἀδύνατον. ὅτι δὲ οὕτε τῇ ὄψει κρίνο-
μεν ὅτι ὀρώμεν οὕτε τῇ ἀκοῇ ὅτι ἀκούομεν, ἀλλὰ τῇ κοινῇ, ἥτις ἴδρυται
25 περὶ τὴν καρδίαν, δέδεικται ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῶν Περὶ ψυχῆς, ἥτις
κοινὴ αἰσθήσις μία μὲν ἐστὶ τῷ ὑποκειμένῳ, τῷ δὲ λόγῳ πλείους· ἐπεὶ
30 καὶ τὰ γένη, ἥτοι τὰ ὑποκείμενα, ἐκάστη αἰσθῆσει πολλά, εἴπερ ἄλλα μὲν
τὰ χρώματα καὶ ἄλλοι οἱ φύφοι καὶ ἕτεροι οἱ χυμοί.

p. 455^a21 Τὸ δ' εἶναι αἰσθῆσει τοῦ γένους ἐκάστου ἕτερον.

30 Τούτέστι τὸ δὲ εἶναι καὶ ὁ λόγος ἐκάστης αἰσθήσεως ἕτερος, ἐπειδὴ
καὶ ὁ λόγος ἐκάστου γένους τῶν αἰσθητῶν ἕτερος, ὥσπερ καὶ τὸ τοῦ κύκλου

1 Πλάτων] Tim. p. 77 B 2 ἔχει a ἡδονὴ καὶ λύπη S 4. 5 τρέφονται S
6 αἰσθητικὴν ψυχὴν] αἰσθῆσιν τῆς ψυχῆς RP 7 ὑπνώττοντα ἥδεται CRP
10 ἔσται πάθος ὁ ὕπνος CRP 11 οὐδὲν RP δ' a: om. ceteri 13 πάλιν
om. S 14 οἷον] ἡ RP 18 μὴ] οὐ S καθεῦδεν S 19 ἔσται
CRP: ἔστω Sa 22 τούτω RP 24 ὅτι (ante ὀρώμεν) Sa, e corr. P: οὕτε CR,
prius P ὅτι (ante ἀκούομεν) SPa: om. CR 25 τῷ δευτέρῳ (immo I' 2 p. 425^b
12 ss.) βιβλίῳ τῶν] τοῖς a, fort. recte 26 αἰσθήσις om. a ἐστὶ om. CRP
λόγῳ δὲ CRP 30 δὲ om. C ἕτερα RP 31 ἕτερον C τοῦ
om. CRP

κέντρον, ἀφ' οὗ πρὸς τὴν περιφέρειαν πολλὰί πίπτουσι γραμ[μαί· τοῦτο 138^r
γὰρ καὶ ἐν ἔστι καὶ πολλὰ, ὡς καὶ περὶ τούτου εἴρηται ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς.

p. 455^a22 Τοῦτο δ' αἶμα τῷ ἀπτικῷ μάλισθ' ὑπάρχει.

Τοῦτο λέγει τὴν κοινὴν αἰσθησιν· τῆς γὰρ ἀφῆς χωριζομένης τῶν
5 ἄλλων αἰσθήσεων (εἰσὶ γὰρ τινα ζῶα, ὡς τὰ ὄστρεα, μόνῃν ἔχοντα τὴν
ἀφῆν· ἡ γὰρ γεῦσις ἀφή τις ἐστὶ), χωριζομένης οὖν ταύτης τῶν ἄλλων
δηλώνοντι αἶμα τῇ ἀφῇ ἐστὶν ἡ κοινὴ αἰσθησις. εἰ δὲ χρή τάλιθδες εἰπεῖν,
ἀφῆ καὶ κοινὴ αἰσθησις ταῦτόν ἐστι· ταύτη γὰρ κοινωνεῖ πάντα τὰ ζῶα, 10
ἀλλ' οὐ τῇ ὀψει ἢ τῇ ἀκοῇ. ὥστε καὶ ὁ ὕπνος τῆς ἀφῆς ἐστὶ πάθος καὶ
οὐδὲμιᾶς ἄλλης. εἰπὼν δὲ ὅτι τῆς ἀφῆς ἐστὶν ὁ ὕπνος πάθος καὶ ἡ
ἐργήγορσις, ἐπήγαγεν· εἰ γὰρ τῷ πάσας τι πεπονθέναι τὰς αἰσθή-
σεις ἐγίνετο τὸ καθ'εἷδεν, ἄτοπον, καὶ τὰ ἐξῆς τῆς λέξεως. εἰσὶ δὲ
τὰ λεγόμενα κατασκευαστικὰ τοῦ ὅτι ὁ ὕπνος οὐκ ἐστὶ πάθος πασῶν τῶν
αἰσθήσεων, ἀλλὰ μόνῃς τῆς ἀφῆς. κατασκευάζει δὲ αὐτὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου
15 οὕτως· εἰ μὴ ἐστὶν ἀνάγκη αἶμα πάσας ἐνεργεῖν τὰς αἰσθήσεις, οὐδὲ αἶμα
πᾶσαι ἀκινήτουςιν. ἀλλὰ μὴν αἶμα πάσας ἐνεργεῖν οὐκ ἐστὶν ἀνάγκη,
ὥστε οὐδὲ αἶμα πᾶσαι ἀκινήτουςιν. ὅτι οὐκ ἀνάγκη αἶμα πάσας ἐνεργεῖν,
ὁτλον· οὐδεμία γὰρ ἀνάγκη τῷ ὁρῶντι ἐπεσθαι καὶ τὸ ἀκούειν καὶ τὸ
ἅπτεσθαι καὶ γεύεσθαι, οὐδὲ μὴν τῷ ἀκούοντι τὸ ὁρᾶν· τῷ μὲν γὰρ βαδί-
20 ζοντι ἀνάγκη πάντως ἀμείβειν τόπον, τῷ δ' ὁρῶντι οὐκ ἀνάγκη ἀκούειν.
εἰ οὖν οὐκ ἐστὶν ἀνάγκη, καὶ μὴν οὐδὲ πάσας δυνατὸν αἶμα ἐνεργεῖν· ἐκκρούει
γὰρ ἡ θατέρως ἐνέργεια τὴν θατέρως· ὁρῶντες γὰρ τι μετ' ἐπιμελείας, 20
οὐδὲν ὅλως ἀκούομεν τῶν ὁμιλούντων, ἢ καὶ ἀκούοντες τινος ἐπιμελῶς οὐχ
ὁρῶμεν τοὺς παρίοντας. εἰ δὲ οὐκ ἐστὶν ἀναγκαῖον οὐδὲ δυνατὸν πάσαις
25 αἶμα ταῖς αἰσθήσεσιν ἐνεργεῖν, ὁτλον ὡς οὐδὲ ἀκινήτεις. τίς γὰρ ἀνάγκη
τὸν μὴ ὁρῶντα εὐθὺς μηδὲ ἀκούειν;

p. 455^a31 Τοῦναντίον γὰρ εὐλογώτερον συμβαίνει αὐταῖς τοῦ μὴ
αἶμα ἡρεμεῖν.

Τὸ λεγόμενον ἐστὶ· μᾶλλον γὰρ ἐστὶν εὐλογον αἶμα πάσαις ἐνεργεῖν
30 ἢπερ αἶμα πάσαις ἀκινήτεις. εἰ δὲ αἶμα ἐνεργεῖν οὐχ ἐνδέχεται, ὥπερ 35
ἐστὶν εὐλογώτερον, πολλῶν μᾶλλον οὐκ ἐνδέχεται αἶμα ἀκινήτεις, ὥπερ
ἐστὶν οὐκ εὐλογώτερον. ὅτι δὲ, φησὶν, οὐκ ἐστὶν ὁ ὕπνος ἐν τῷ τὰς

2 ἐν τῷ S: ἐν τῇ CRP: ἐν τοῖς a Περὶ ψυχῆς] immo haec sumpsit ex Alex.: cf.
De sensu p. 165, 17 We. cum adnot. 7 ἐστὶν] ἔσται a 9 prius καὶ om. a 12 τὸ
om. CRP 15 καὶ ante εἰ add. RP 16 ἀκινήτῃσιν C, item 17
17 ὅτε C 18 ὁρατικῷ Sa: ὁρῶντι CRP 22 prius θατέρως SC: θατέρου RP:
τῆς ἐτέρας a alt. θατέρως S: θατέρου RP: θατέραν C: τῆς ἐτέρας a 23 οὐδὲ R
24 παρίοντας CP 26 μὴ ἀκούειν RP 27 συμβαίνει SCR (Arist. U): συνέ-
βαιεν ἂν a (Arist. EY, ἂν om. MSL) αὐτῇ S τοῦ SC (Arist. SU): τὸ Pa,
e corr. R (Arist. EMYL) 30 πάσας Sa

αἰσθήσεις πάσας ἀργεῖν, δῆλον καὶ ἐκ τῶν λειποψυχούντων· ἐν γὰρ ταῖς 138^a
 λειποψυχίαις ἡρεμῶσι μὲν πᾶσαι αἱ αἰσθήσεις, ὕπνος δὲ οὐκ ἔστιν· οὐδαίς
 γὰρ φησι τὸν λειποψυχῶντα ὑπνῶττειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐκνοαίαις
 (ἐκνοια δὲ ἐστὶ μανία τις)· πολλοὶ γὰρ ἐν ταῖς ἐκνοαίαις κατεσιθίουσιν αὐτῶν
 5 τὰς σάρκας καὶ οὐκ ἐπαισθάνονται. ἔστι δὲ καὶ τότε ἡρεμία πασῶν τῶν 40
 αἰσθήσεων, ὕπνος δὲ οὐκ ἔστιν· οὔτε γὰρ ἀκούουσιν οὐδ' ὁρῶσιν οἱ μαινό-
 μενοι οὔτε κατ' ἄλλην τινὰ αἰσθησιν αἰσθάνονται. πῶς γὰρ, οὔτινες τὰς
 σάρκας ἐσιθιόντες οὐδεμιᾶς ὁδόνης αἰσθησιν λαμβάνουσιν; ἀλλὰ καὶ τὰς
 ἐν τῷ αὐχένι δύο φλέβας εἴ τις δῆσει, ἀναισθητεῖ τὸ ζῆον, ὕπνος δὲ οὐκ
 10 ἔστιν. ἀλλ' ὅταν ἡ ἀδυναμία τοῦ αἰσθάνεσθαι μᾶτε ἔν τινι τῶν αἰσθητηρίων
 γένηται (ἐνδῶχεται γὰρ πληρωθῆναι τὰ αἰσθητήρια, ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ἡ ἀκίνη-
 σία τῶν αἰσθήσεων ἢ διὰ πληρωσιν τῶν αἰσθητηρίων γινομένη ὕπνος ἐστίν), 15
 ὅταν οὖν μᾶτε ἔν τινι τῶν αἰσθητηρίων μᾶτε δι' ἣν ἔτυχεν αἰτίαν γένηται,
 οἷον δι' ἐπιληψιν ἢ κατάληψιν τῶν ἐν τῷ αὐχένι φλεβῶν, ἀλλ' ἐν τῷ
 15 πρώτῳ αἰσθητηρίῳ καὶ τῇ πρώτῃ αἰσθήσει, τότε ἔστιν ὁ ὕπνος.

p. 455^b14 Ἐπεὶ δὲ τρόποι πλείους τῆς αἰτίας· καὶ γὰρ τὸ τίνος
 ἔνεκεν καὶ ὅθεν ἢ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. |

Τίνος ἔνεκεν λέγει τὸ τελικόν, ὅθεν δὲ ἢ ἀρχὴ τῆς κινήσεως 138^a
 τὸ ποιητικόν. ἔστι δὲ ἡ τοῦ λόγου ἀπόδοσις εἰς τὸ ὥστε σωτηρίας
 20 ἔνεκα τῶν ζῴων ὑπάρχει· καὶ εἴη ἂν τὴ ὥστε ἵσταν τῷ δῆλον. ὅτι
 δὲ καὶ ἡ ἀνάπαυσις ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμος τυγχάνει τοῖς μὴ δυναμένοις
 αἰεὶ καὶ συνεχῶς κινεῖσθαι, παντί που πάντως καταφανές ἐστι· διὰ γὰρ τὸ
 εἶναι ταύτην αὐτοῖς ὠφέλιμον ἀληθέστατα μεταφέρουσι καὶ καλοῦσι τὸν α
 μὲν ὕπνον ἀνάπαυσιν, τὸ δὲ ὑπνῶττειν ἀναπαύεσθαι. ἐρωτώμενοι γὰρ περὶ
 25 τοῦ ὑπνοῦντος τί ποιῶν, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι ὑπνῶττει, πολλάκις μετα-
 φέροντές φαμεν ὅτι ἀναπαύεται. καὶ ἔστιν ὁ ὕπνος ὡς ἔνεκά του καὶ οὐχ
 ὡς τέλος· ἔνεκα γὰρ σωτηρίας ὁ ὕπνος, ἀλλ' οὐκ ἔστι τέλος· ἢ γὰρ ἐγρή-
 γησις ἐστὶ τέλος. εἰπὼν δὲ ὅτι ἡ ἐγρήγρησις τέλος, κατασκευάζων τοῦτο
 ἐπήγαγε· τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν πᾶσι τέλος, οἷς
 30 ὑπάρχει θάτερον αὐτῶν. τὸ δὲ θάτερον πρόσκειται, διότι οἷς μὲν 10
 ὑπάρχει τὸ φρονεῖν, τούτοις καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι, οὐ μὴν καὶ ἀνάπαλιν.
 ὥστε ἐν τοῖς ἀλόγοις ζῴοις τὸ ἕτερον μόνον, τὸ αἰσθάνεσθαι, ὑπάρχει.
 ἔστι δὲ ὁ συλλογισμὸς ἐν πρώτῳ σχήματι τοιοῦτος· ἡ ἐγρήγρησις αἰσθησις

1 ἀργεῖν] ἐνεργεῖν C

2 αἱ om. RP

οὐδαίς] οὐδὲ RP

4 δὲ om. P

5 καὶ οὐκ ἐπαισθάνονται om. CRP

8 λαμβάνουσιν αἰσθησιν CRP Soph.

9 ἀναισθητεῖν S

11 πληρωθῆναι CR, prius P

13 ἐτύγχανεν RP, sed v. Soph.

γένηται a Soph.: om. ceteri

14 ἔλλειψιν CRP

15 τότε S a: τοῦτ' CRP Soph.

6 om. S

17 ἔνεκα Arist. libri praeter SU

18 ἔνεκα C

πῶθεν RP

20 ἔνεκα Sa Arist.: ἔνεκεν CRP

ὑπάρχειν RP (Arist. EMY): anceps S 22 που

πάντη RP καταφανής SC

ἐστὶ om. CRP

24 ἐρωτώμενος γὰρ τις περὶ CRP

25 τὸ ante τί add. CRP

25. 26 μεταφέροντες: πολλάκις CRP

26 ὡς om. C

27 ἔνεκεν C

28 τὸ τέλος Arist. MSU

30 πρόκειται C

33 καὶ ante 6

add. CP ἐν] ἐν τῷ RP

ἡ φρόνησις ἐστι· πᾶσα αἰσθησις καὶ πᾶσα φρόνησις τέλος· ἡ ἐγγήγο· σις 138^v
 ἄρα τέλος. καὶ τὴν μὲν ἐλάττονα πρότασιν ὡς δὴλην οὖσαν οὐ κατεσκεύασεν
 (τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι ὁ ἐγγηγορῶς αἰσθάνεται ἢ φρόνει;), τὴν δὲ μείζονα
 τὴν λέγουσαν ὅτι ἡ αἰσθησις καὶ ἡ φρόνησις τέλος κατεσκεύασε διὰ τοῦ 15
 5 βέλτιστα γὰρ ταῦτα, τὸ δὲ βέλτιστον τέλος.

p. 455^b25 Ἔτι δὲ ἀναγκαῖον πᾶσιν ὑπάρχειν τὸν ὕπνον. λέγω
 δὲ ἐξ ὑποθέσεως τὴν ἀνάγκην.

Εἰδοθὲς ἐστὶν αὐτῷ καὶ καταπεπατημένον τὸ λέγειν τὴν ὕλην ἐξ ὑπο- 26
 θέσεως ἀνάγκην. ὑποτεθέντος γὰρ τοῦ εἶναι ζῶον ἔπεται ἐξ ἀνάγκης τὸ
 10 τρέφεσθαι· τρεφομένου δὲ ἀνάγκη ἀναθυμιάσιν γίνεσθαι περὶ τὸν ἐγκέφαλον·
 τούτων γὰρ ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν τινὰ αὐτῷ δεῖ.
 ἀναθυμιάσεως δὲ γενομένης ἀνάγκη, ὡς μετ' ὀλίγον ἐρεῖ, ὕπνον γίνεσθαι,
 εἴπερ γίνεται ὁ ὕπνος ἐξ ἀναθυμιάσεως τροφῆς ἀντιπεριϊσταμένης τῆς ἀνα- 30
 γούσης αὐτὴν εἰς τὴν κεφαλῇς θερμότητα καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ στήθος κατα-
 15 γομένης. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. τὸ δὲ ὥστε ἐκ τούτων πάντων θεω-
 ρητέον ἴσον ἐστὶ τῷ ὥστε ἐκ τῶν προσεχῶς ῥηθέντων δεῖ θεωρεῖν καὶ
 τὴν αἰτίαν τοῦ ὕπνου ἀποδιόνα. τὸ δὲ αὐτὸ δ' ἐστὶ τριῶν διωρισ-
 μένων τόπων ὁ μέσος κεφαλῇς καὶ τῆς κάτω κοιλίας ταῦτόν ἐστι
 20 τῷ 'τὸ δὲ μέρος, ἀφ' οὗπερ ἡ τῆς αἰσθήσεως ἀρχὴ γίνεται, ὁ τόπος ἐστὶ
 ὁ μεταξὺ κοιλίας καὶ κεφαλῇς'. καὶ τίς ἐστὶν οὗτος ὁ τόπος ἐπήγαγε· 35
 τοῖς μὲν οὖν ἐναίμοις τοῦτ' ἐστὶ τὸ περὶ τὴν καρδίαν μέρος,
 τοιούτεστι τὸ δὲ μέρος, θένει ἡ ἀρχὴ τῆς αἰσθήσεως καὶ δηλονότι καὶ τῆς
 κινήσεως, ἡ καρδία ἐστίν. εἴρηται γὰρ καὶ δέδεικται ἐν τῷ Περὶ ζωῆς
 καὶ θανάτου, ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ ἡ ἀρχὴ τοῦ ζώου, ἦτοι τὸ θεραπετικὸν καὶ
 25 αὐξητικὸν καὶ αἰσθητικόν· ἐν γὰρ ταῦτα πάντα τῷ ὑποκειμένῳ, καὶ ἔτι τὸ
 λογικόν, κἂν τῷ λόγῳ διάφορα.

p. 456^a6 Τῆς μὲν οὖν κινήσεως φανερόν ἐστι καὶ ἡ τοῦ πνεύματος
 ἀρχή.

Ἐπειδὴ γὰρ τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ πνεύματος ὑπὸ ἡδονῶν καὶ λυπῶν 46
 30 συστελλομένου καὶ ἀπὸ τούτου δυνάμειος ἢ δυνάμειον διαδιδομένων εἰς τὰ
 νεῦρα, ἀφ' ὧν νεύρων κινεῖται τὰ ζῶα, ἐπειδὴ οὖν τούτου τοῦ πνεύματος
 συστελλομένου καὶ ἐκτεινομένου, ὡς δεῖξει ἐν τῷ Περὶ ζώων κινήσεως,

1 καὶ ante ἡ add. CRP 5 τέλος βέλτιστον CRP Soph. (Arist.) 6 ἔτι δὲ RPa
 (Arist. LS, ὥστε ceteri): ἔστι δὲ SC πᾶσιν] ἐκάστω τῶν ζώων a (Arist.)
 6. 7 λέγω δὲ π. ἀ. ἐ. ὑ. CRP 8 ἐστίν] γάρ C 9 ὑπ. ἀνάγκη C 10 γίνεσθαι
 ἀναθυμιάσιν CRP, sed v. Soph. 11 τούτου a ἐστὶ om. C τιν' ὑπ. Arist.
 praeter U δεῖ] δὴ S 14 κεφαλῇν CRP 14. 15 καταγομένη a 17 τὸ
 αὐτὸ δὲ ἐστὶ C αὐτὸ (Arist. SU)] αὕτη a, e corr. P (Arist. EMYL) 23. 24 Περὶ
 ζωῆς καὶ θανάτου] p. 469^a4 ss 25 πρότερον ante ταῦτα add. C πάντα om. C
 ἔτι] ἔστι S 26 λογιστικόν RP 27 τῆς] τοῦ C 30 συνεσταλμένου RP
 32 ἐν τῇ περὶ S Περὶ ζώων κινήσεως] c. 10

κινεῖται τὰ ζῷα, τὸ δὲ τοιοῦτον πνεῦμα ἀπὸ τῆς καρδίας βλαστάνει καὶ 138^v
 ἐν τῇ καρδίᾳ ἐστί, φανερόν ὅτι τῆς κινήσεως αἷτιον ἡ καρδία ἐστίν. οὐδὲν 50
 γὰρ διαφέρει τὴν καρδίαν λέγειν ἢ τὸ πνεῦμα, ὥσπερ οὐδ' εἰ τὸ πνεῦμα
 ἢ τὴν καρδίαν. εἰπὼν δὲ ὅτι καὶ τῆς αἰσθήσεως προσέθηκες τῆς κυρίας,
 5 διὰ τὸ λέγεσθαι αἰσθήσεις καὶ τὰ ἐνύπνια, ὡς πολλάκις εἴρηται. ὅτι δὲ
 καὶ ἡ τῆς καταψύξεως ἀρχὴ ἀπὸ τῆς καρδίας, εἴρηται πολλάκις, εἴπερ ὑπ'
 αὐτῆς εὐρύνεται καὶ συστέλλεται ὁ πνεύμων. τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα
 ἐκτεινόμενον καὶ συστελλόμενον συνεκτείνει διὰ τῶν ἀπ' αὐτῆς νεύρων καὶ
 συστέλλει τὸν πνεύμονα. τὸ δὲ ῥηθῆσεται δὲ περὶ αὐτῆς ὅστερον 139^r
 10 καθ' αὐτὴν περὶ τῆς ἀναπνοῆς εἴρηται. λέγει δὲ περὶ ἀναπνοῆς ἐν τῷ
 Περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. καὶ τοῖς μὲν ἐνάιμοις ἡ τοῦ πνεύματος ἀρχὴ
 ἐκ τῆς καρδίας ἐστί, τοῖς δ' ἀνείμοις ἐκ τοῦ ἀνάλογον. ἐν τούτοις γὰρ ἐν
 τῷ ἀνάλογον φαίνεται τὸ πνεῦμα ἀναφυσώμενον καὶ συνιζάνον· ὁρῶμεν
 γὰρ φανερώς ἐν τοῖς ἐντόμοις τὸ μέρος τὸ ἐγγίζον τῇ ἐντομῇ εὐρυνόμενον 5
 15 καὶ συστελλόμενον.

p. 456^a15 Ἐπεὶ δὲ κινεῖν μὲν ἢ ποιεῖν τι ἄνευ ἰσχύος ἀδύνατον,
 ἰσχὺν δὲ ποιεῖ ἡ τοῦ πνεύματος κάθεξις.

Εἴρηται ἐπὶ πλεόν ἐν τῷ Περὶ ζώων γενέσεως, πῶς ἡ τοῦ πνεύματος 25
 ἐποχὴ ἰσχὺν ποιεῖ. ὑποστικτέον δέ, μᾶλλον δ' ἀποδοτέον εἰς τὸ κάθεξις,
 20 εἶτα ἐπακτέον τὸ τοῖς μὲν εἰσφερομένοις ἢ θύραθεν· ἔστι δὲ τὸ
 εἰσφερομένοις ταῦτόν τῷ τοῖς μὲν ἀναπνέουσιν. εἰσὶ δὲ τὰ λεγόμενα
 ὥσπερ σαφηνιστικά τοῦ ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἔνεστιν ἡ ἰσχὺς τοῖς ζώοις.
 ἐπειδὴ οὖν, φησὶν, ἰσχὺν ποιεῖ ἡ τοῦ πνεύματος κάθεξις καὶ ἐποχὴ, τοῖς
 μὲν ἀναπνέουσι ποιεῖ καὶ παρέχεται τὴν ἰσχὺν ἡ ἀπὸ τοῦ θύραθεν εἰσίνοντος
 25 πνεύματος κάθεξις, τοῖς δὲ μὴ ἀναπνέουσιν ἡ σύμφυτος. δι' ὃ καὶ 30
 προσπίπτον τὸ σύμφυτον πνεῦμα ἐν ταῖς πτήσεις διὰ τὸ κινουμένου αὐτοῦ
 κινεῖσθαι τὰ ζῷα, προσπίπτον οὖν τῷ ὑποζώματι καὶ προστριβόμενον
 αὐτῷ βομβεῖ· οὐ γὰρ ὁ ἔξω ἀήρ ὁ ψοφῶν ἐστίν, ἀλλὰ τὸ σύμφυτον
 πνεῦμα. γίνεται δὲ καὶ διὰ τοῦ ἔξω ἐν τοῖς ἐντόμοις τοῖς ἔχουσι σχίσμα
 30 ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα, ὡς ἐν τῷ Περὶ ἀναπνοῆς ἐρεῖ. ἐπειδὴ γάρ, ὡς ἐν τῷ
 Περὶ ζώων κινήσεως δέδεικται, τούτου τοῦ πνεύματος κινουμένου κινεῖται
 τὰ ζῷα, ἀνάγκη ἐν τῷ κινεῖσθαι αὐτό τε καὶ σὺν αὐτῷ τὸ πνεῦμα προσ- 35

1 τὰ ζῷα κινεῖται CRP βλαστάνει C 5 αἰσθήσεις] αἰσθησιν C πολλάκις
 εἴρηται] v. p. 46, 23—25 6 εἴρηται πολλάκις] v. Zeller II 2 p. 518 9 δὲ περὶ]
 καὶ περὶ C 12 τούτω CRP ἐν (ante τῷ) a (Arist.): om. ceteri
 13 τῷ] τὸ SC διαφυσώμενον CRP 14 τῇ ἐντομῇ ἐγγίζον CRP (Soph.)
 16 ἐπεὶ δέ] ἐπειδὴ C: ἐπειδὴ δὲ S μὲν ἢ ποιεῖν τι SC (Arist. SU), item, sed om.
 τί RP: μέντοι ἢ ποιεῖν a: μὲν τι ἢ ποιεῖν Arist. EMYL 18 ἐν—γενέσεως (γενέσει CR)
 ἐπὶ πλεόν CRP τῷ SP: τῇ CR: τοῖς a Περὶ ζώων γενέσεως] B 4 p. 737b36
 19 ἐποχῇ] ἀρχὴ S ποιεῖ ἰσχὺν CRP 20 τοῖς om. S 21 τοῖς μὲν om. CRP
 23 ἐποχῇ RP¹ 28 ἐστίν ὁ ψοφῶν CRP Soph. 30 Περὶ ἀναπνοῆς] c. 9 p. 475^a15,
 cf. Hist. anim. Δ 9 p. 535^b4 ss. 31 Περὶ ζώων κινήσεως] c. 10 κινήσεων C

τρέβεσθαι τῷ ὑποζώματι καὶ ποιεῖν φόρον ἢ βόμβον. ἐν δὲ τῷ αἰσθη-139⁺
 σεως γενομένης ἢ οἰκείας ἢ ἀλλοτρίας τὸ μὲν οἰκείας εἴρηται διὰ
 τὴν οἴκοθεν ὁρμήν (κινούμεθα γὰρ καὶ ἀπὸ τινῶν ἐν ἡμῖν φαντασιῶν
 γινομένων), τὸ δὲ ἀλλοτρίας διὰ τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν. διάδοхла δὲ τὰ
 5 ἐφεξῆς λεγόμενα. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἐπεὶ δὲ ἀναγκαῖον τῷ ζῳφ.
 ὅταν αἰσθησιν ἔχῃ, τότε πρῶτον τροφὴν λαμβάνειν τὸ πρῶτον
 πάνυ ἀκριβῶς ἐπῆχται· τρέφεται γὰρ καὶ ἔμβρυον ὄν, ἀλλ' οὐχ ἡ ζῳον, 40
 ἀλλ' ἡ φυτόν· ἐπειδὴν δ' αἰσθησιν λάβῃ, τότε πρῶτον τρέφεται ἡ ζῳον.
 ἐγγίνεται δὲ αὐτῷ ἡ αἰσθητικὴ ψυχὴ ὕστερον ἀποτεχθέντι. αἱ γὰρ συστολαί
 10 τε καὶ ἐκτάσεις μερῶν τινῶν, ὡς ποιεῖται κατὰ γαστρός ὄν, οὐ γίνονται
 κατ' οἰκείαν αἰσθησιν αὐτῷ, ἀλλ' ὡς ἐμψύχου μέρος κατὰ ταῦτα κινεῖται.
 ἰστέον δὲ ὅτι ἡ θύραθεν τροφὴ εἰσιούσα εἰς τὴν κοιλίαν καὶ τὰ ἔντερα
 (ταῦτα γὰρ εἶπε δεκτικούς τόπους τῆς τροφῆς) γίνεται ἀναθυμιάσις εἰς
 τὰς ἐν τῷ ἥπατι φλέβας, ἐρριζωμένας οὖσας διὰ τῶν μεσεντέρων, ὡς ἐν τῇ 45
 15 Περί ζῳῶν μορίων καὶ Περί ζῳῶν ἱστορίας εἴρηται, εἰς τὴν κοιλίαν καὶ
 τὰ ἔντερα. ἐκεῖσε δὲ ἐν τῷ ἥπατι τρόπον τινὰ ἐξαιματουμένη ἡ ἀναθυ-
 μιάσις διαπέμπεται εἰς τὴν καρδίαν ὑπὸ τῶν φλεβῶν τῶν ἀπὸ τῆς καρδίας
 εἰς τὸ ἥπαρ διακινουμένων, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ καρδίᾳ κατεργάζεται καὶ πέττεται
 καὶ κυρίως αἷμα γίνεται· τὸ γὰρ ἐν τῷ ἥπατι, ὡς εἴρηται, ἀκατέρχαστον
 20 ἔτι καὶ οὐδὲ κυρίως αἷμα, κἂν Γαληνῷ τῷ ἱατρῷ τοῦτο μὴ ἀρέσκη. 50
 ἔχουσαι οὖν αἱ φλέβες, ὡς ἐν ἄλλοις εἴρηται, ἐκ τῆς καρδίας τὴν ἀρχήν,
 αἱ μὲν τῶν φλεβῶν διακονοῦνται τῇ καρδίᾳ (κομίζουσι γὰρ ὥσπερ τινὲς
 διάκονοι πρὸς αὐτὴν ἀπὸ τῶν περὶ τὸ ἥπαρ τόπων τὸ ἀκατέρχαστον αἷμα
 καὶ ἄπεπτον, ἥτις ὑπὸ τούτων δεχομένη πέσσει καὶ κατεργάζεται), αἱ δὲ
 25 διακονοῦσι πρὸς τὴν τοῦμπαλιν μετὰ τὴν κατεργασίαν τε καὶ πέψιν ἐπὶ πᾶν
 τὸ σῶμα παραπομπήν. δεκτικούς μὲν οὖν τόπους εἴρηκε τὴν κοιλίαν καὶ
 τὰ ἔντερα, ἀρχὴν δὲ τὴν καρδίαν. ὅτι δὲ ὁ ὕπνος οὐκ ἔστιν ἡ τυχοῦσα 139⁺
 τῶν αἰσθησέων ἀδυναμία, ἀλλ' ὅταν περὶ τὴν ἀφῆν τὸ τοιοῦτον πάθος
 γένηται, καὶ πρότερον εἴρηται καὶ νῦν πάλιν ἀναμινμήσκει.

2 γινομένης RP (Arist. EY): γινομένω C ἡ (ante οἰκείας) om. a Soph. 3 ὑπό
 Soph. 4 τὴν Sa Soph.: τὰ CRP 5 ἐπεὶ a (Arist): ἐπειδὴ ceteri δὲ
 om. Arist. 6 τότε] τὸ RP post τροφὴν add. τε Arist. EMYL 7 cf.
 Porphyrius, Πῶς ἐμψυχούται τὰ ἔμβρυα p. 33 K. 8 λάβοι CR 9 αὐτοῦ RP
 ὑπέρτα RP Soph. 10 αἱ ante ἐκτάσεις add. S γίνεται S 11 μέρος a
 κατὰ] καὶ S 14 μεσεντερῶν CRP τῇ τῷ RP 15 Περί ζῳῶν μορίων]
 B 3 p. 650^a29 Περί ζῳῶν ἱστορίας] A 4 p. 514^b11 16 ἐξαιματούμενου RP¹
 post ἡ add. τοιαύτη CRP 18 διακινουμένων CRP καὶ (ante ἐν) om. C
 διεργάζεται RP 20 ἔστιν ante ἔτι add. CRP Γαληνῷ] cf. V 572 K., in mg.
 πρὸς ταῦτα μὴ φῆς ἀριστότελες ἀνατομικὴν μηδαμῶς ἡσχημένος· ὁ γὰρ γαληνός· εὐστόχως
 οὐ προσμένει τοῖς οἷς μόνους ἔχουσι πεῖθειν ἐν λόγοις. ἔχει δὲ τὴν αἰσθησιν ἀφευδестάτην, ἡ-
 τις βεβαιῶς τοὺς λόγους ὑπὲρ λόγον RP ἀρέσκη Sa: δοκῇ CRP 21 ἐν ἄλλοις]
 v. Bonitz, Ind. p. 824^b32 ss. ἀρχήν] ἀφῆν R, prius P 23 περὶ] πρὸς Ca
 25 διακονοῦσαι P: anceps R τὸ ἐμπαλιν C: ἐμπαλιν RP 26 οὖν om. CRP
 29 πρότερον] p. 455^a26

p. 456^b11 Ἦδη γεγένηται τισι καὶ φαντασία λειποψυχήσασιν 139^v
ισχυρῶς.

Ἵτι μὲν οὖν φαντάσματα τινα ὁρῶσι, καὶ οὐ μόνον ὁρῶσιν ἀλλὰ καὶ ἵ
λέγουσιν οἱ λειποψυχήσαντες ἰσχυρῶς (λέγουσι δὲ ταῦτα οὐκ εἰδότες· οὐ
5 γὰρ οἶδασιν ἢ ὅλως αἰσθάνονται τί ὁρῶσιν ἢ λέγουσιν), ὁῦλον ἐκ τῆς
ἐπαγωγῆς· ὁρῶμεν γὰρ τοῦτο πολλοὺς πάσχοντας. ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν ὁ
ὑπνος ἐπιληψία, εἴρηται πολλάκις. εἰσὶ δὲ τὰ λεγόμενα λύσις ἀπορίας 20
τινός· εἰπὼν γὰρ ὅτι ἤδη γεγένηται τισι καὶ φαντασία λειποψυχήσασιν
ισχυρῶς, ὥσπερ ἀναμνησθεὶς ἐπήγαγε· τοῦτο μὲν οὖν ἔχει ἀπορίαν.
10 ἡ πόρρῃ γὰρ ἂν τις, ὅτι, εἴπερ γίνονται φαντάσματα καὶ ἐν ταῖς λειπο-
ψυχίαις καὶ ἐν ταῖς ὑπνοῖς, ἀκόλουθόν ἐστι λέγειν τὴν λειποψυχίαν ὑπνον.
εἰ δὲ τοῦτο, ἔστιν ἄρα ὁ ὑπνος ἡ τυχοῦσα τῶν αἰσθήσεων ἀδυναμία. λύει
οὖν αὐτὴν λέγων· εἰ γὰρ ἐνδέχεται καταδαρθεῖν τὸν λειποψυχή-
σαντα καὶ τὰ ἐξῆς. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· εἰ γὰρ ὑπνώττει ὁ λειποψυχῶν 25
15 καὶ ὅλως ὑπνος ἐστὶν ἡ λειποψυχία, ἔσται καὶ τὸ φάντασμα τοῦ λειποψυ-
χήσαντος ἐνύπνιον. ἀλλὰ τῶν μὲν ἐνυπνίων, εἰ καὶ μὴ πάντων, ἀλλὰ
τῶν πλείστων ἐγερθέντες μνημονεύομεν, οὐδενός δὲ τῶν ἐν ταῖς λειποψυ-
χίαις φαντασμάτων μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν μνημονεύουσι· πολλὰ γὰρ ἐν τῇ
πάθει λέγοντες οὐδενός ἐγερθέντες μνημονεύουσιν. οὐκ ἄρα τὰ φαντάσματα
20 ἐνύπνια. ὥστε οὐδ' ἡ ἐπιληψίς ὑπνος. τὸ δὲ περὶ ὧν τὸν αὐτὸν λόγον
ὑποληπτέον εἶναι πάντων ἴσον· ἐστὶ τῇ τὰ αὐτὰ δεῖ λέγειν περὶ πνιγ- 30
μοῦ καὶ ἐκνοίας καὶ τῶν ὁμοίων. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω λέγεται· ὀλίγα
δὲ τινα ἀναμνησθέντες, σαφεῖς ἡμῖν ἔσται τὰ ἐφεξῆς λεγόμενα. ἀναμνη-
σκόμεθα οὖν, ὅτι πᾶν θερμὸν ἄνω φέρεται. ὥστε καὶ ἡ ἀπὸ τῆς τροφῆς
25 ἀναθυμιάσις μέχρι τῆς κεφαλῆς ἀνέισι, συνάγουσα ἑαυτῇ καὶ περισσώματά
τινα. ἐκείσε δὲ γενομένη, διὰ τὴν τοῦ ἐγκεφάλου ψυχρότητα συστάσα
πάλιν καταφέρεται ὥσπερ εὐριπος ἐπὶ τὴν καρδίαν καὶ καταφύχει τὸ ἐν 35
αὐτῇ θερμὸν. οὗ ψυχθέντος καθέβδαι τὸ ζῆον. ἔως ἂν περὶ τῇ καὶ κρατῇ
ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. δι' ὃ γίνονται μὲν ὑπνοὶ καὶ πρὸς τῆς τροφῆς, ἀλλὰ
30 μάλιστα μετὰ τὴν τροφήν. τότε γὰρ ἄθρόον καὶ πολὺ τὸ ὑγρὸν καὶ σωμα-
τῶδες. ὥπερ ὑγρὸν καὶ σωματῶδες ἔως μὲν ἂν ἰστίηται ἐν τῇ κεφαλῇ,
βαρεῖ αὐτὴν (δι' ὃ καὶ κινούμεν αὐτὴν τῇδε ἀκείσε νυστάζοντες· ἅμα γὰρ
τῇ τῶν ὑγρῶν συστάσει εὐθὺς καὶ νυσταγμὸς καὶ κεφαλῆς κίνησις)· ἡνίκα

1 ἤδη] ἤδη δὲ Ca (Arist. EMYL)

1. 2 λειποψυχήσασιν ἰσχυρῶς φαντασία a

4 οὐ] οὐδὲ RP

5 αἰσθάνονται ὅλως CRP

λέγουσι καὶ ὁῦλον P

9 post

ἔχει add. τινὰ Arist.

ἀπολογίαν R (P¹)

13 καταδαρθάνειν P, e corr. R:

καταδαρθῆναι C

14 γὰρ] δὲ CRP

15 ἔστι C

post ἔσται add. δὴ CRP

καὶ cum Arist. EMY

18 μνημονεύουσι φαντάσματος μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν CRP Soph.

(hic φαντασμάτων)

20 οὐδ' ἢ] οὐδὲ RP

20. 21 λόγον ὑποληπτέον εἶναι a

(Arist.): λόγον εἶναι S: εἶναι λόγον CRP

22 ἐκνοίας καὶ om. P

οὖν om. RP

ὀλίγα] ὅλως RP

29 μὲν om. CRP

31 ὥπερ ὑγρὸν om. RP

καὶ σωμα-

τῶδες om. CRP

33 συστάσει a: στάσει ceteri

ὁ δὲ ῥέψει ἀντιστρέψαν τὸ θερμὸν τὸ ἀγαθὸν τὰ ὑγρά καὶ σωματώδη, σὺν 139^v
 αὐτῷ ῥέουσι κάτω καὶ ταῦτα καὶ γίνεται ὕπνος. ὅτι δὲ τὰ σωματώδη
 καὶ ὑγρά βαρύνουσι τὴν κεφαλὴν καὶ ὅλως καρηβαρίας ποιοῦσι, μαρτύρεται
 καὶ ἀπὸ τῶν ὑπνωτικῶν. ταῦτα γὰρ ἐπιδοήλως ἀναγωγὰ εἰσιν ἐπὶ τὴν
 5 κεφαλὴν ὑγρῶν τινῶν καὶ σωματωδῶν. εἰσὶ δὲ τῶν ὑπνωτικῶν ποτὰ μὲν
 οἶνος, βρωτὰ δὲ αἶραι, μήκων. ἐπεὶ οὖν ταῦτα φαγόντες καρηβαροῦμεν διὰ
 τὰ ἀπ' αὐτῶν ὑγρά καὶ σωματώδη, δηλονότι καὶ ὅταν νυστάζωμεν, δι'
 ἀναγωγὴν ὑγρῶν καὶ σωματωδῶν καρηβαροῦμεν. 45

p. 456^b34 "Ἐτι δὲ ἐκ κόπων ἐνίων· ὁ μὲν γὰρ κόπος συντηκτικόν. |

- 10 Λέγει γίνεσθαι ὕπνον καὶ ἐκ κόπων· συντήκει γὰρ διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ 140^r
 γινομένης θερμότητος τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ τοῖς ἐντέροις ἐνόντα περιττώ- 7
 ματα. ὥστε ἀνάγκη ἀναθυμιάσεις γίνεσθαι ἐχρούσας μεθ' ἑαυτῶν καὶ παχέα
 τινὰ σώματα· ὡς γὰρ ἡ ξηρὰ μετὰ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως αἰεὶ μεμιγ-
 μέναι ἀνέρχονται, οὕτω καὶ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν αἰεὶ ἡ παχέα μετὰ τῆς
 15 λεπτῆς ἀναθυμιάσεως. εἰπὼν δὲ ὅτι ὁ κόπος συντηκτικόν, λέγει καὶ τί 10
 ἐστὶ τὸ σύντηγμα, καὶ φησιν ὅτι τὸ σύντηγμά ἐστιν ὥσπερ τροφὴ ἄπεπτος,
 ἢ τῇ θερμῷ καὶ μὴ ψυχρῷ· ἂν γὰρ ἡ ψυχρὸν τὸ ἀναχθέν, οὐκ ἐστὶ
 σύντηγμα. ἐπεὶ γὰρ ἀπὸ κόπου καὶ κινήσεως (τοῦτο δὲ ταυτόν ἐστι τῷ
 ἀπὸ θερμότητος) ἀνάγεται, ἀναγκαῖον καὶ αὐτὸ θερμὸν εἶναι. ἰστέον δὲ
 20 ὅτι οὐκ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον σύντηγμα, οἷον ἔλεγεν ἐν τῷ Περὶ γενέσεως ζῴων·
 σύντηξιν γὰρ ἐκεῖ ἔλεγε. τὸ δὲ ἔτι δὲ ἡ πρώτη ἡλικία ἴσον ἐστὶ τῷ
 'ἔτι δὲ ἐν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ γίνονται ὕπνοι'. τοῦ δὲ ἐν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ
 φέρεσθαι τὴν τροφὴν ἄνω σημείον παρέθετο τὸ μεῖζονα εἶναι τότε τὰ ἄνω 15
 μέρη τοῦ σώματος τῶν κάτω, ὡς ἄνω φερομένης τῆς τροφῆς. ἐν οἷς γὰρ
 25 πλείων ἡ τροφή, μεῖζονα ταῦτα. ἐπεὶ δὲ ἡ ἐπιληψὶς ἀρχία ἐστὶ πασῶν
 τῶν αἰσθήσεων (ἀρχοῦσι δ' αὐταὶ καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις), εἶπεν ὅτι ὅμοιον
 ὁ ὕπνος ἐπιληψίῃ. ὥστε οὐχ ἀπλῶς γίνονται ἐπιληπτικοί, εἰ καὶ ποτε
 συμβαίνει τοῦτο διὰ τὸ μάλιστα ἐν τοῖς ὕπνοις γίνεσθαι πολλὴν ἀναθυμιάσιν,
 ἀλλὰ τρόπον τινά. ὡς γὰρ ὁ ὕπνος ὅμοιον ἐπιληψίῃ, οὕτω καὶ τὸ ἀκινήτι-
 30 ζειν τὰ παιδιὰ ὅμοιον ἐπιληψίῃ. καὶ ἐπεὶ πολλὴ γίνεται ἡ ἀπὸ τῆς τροφῆς 20

1 ῥέψει SC Soph.: ῥέψῃ RPa post ῥέψει add. καὶ SCa (om. etiam Soph.)
 ἀντιστρέψαν CRP Soph. (cf. Arist.): ἀντιστρέψει S: ἀντιστρέψῃ a τὸ ἀγαθόν CRP
 Soph.: om. Sa 2 ῥέπουσι P, e corr. R ὁ ὕπνος CRP Soph. (Arist.) 4 ἀνα-
 γωγή RP: ἀναγωγὰ C 5 ποτὸν CRP μὲν <μυδρογάρας> conicio
 6 βρωτὸν RP: βρώματα Arist. praeter L 7 νυστάζωμεν CRP 8 ἀναγωγῆς RP
 9 δὲ καὶ ἐκ a συντηκτικός S 10 λέγει γίνεσθαι Sa: γίνεσθαι-λέγει CP: γίν. δὲ
 λέγει R post κόπων add. ἐνίων CRP 13 αἰεὶ μεμιγμένα] ἀναμεμιγμένα RP
 14 ἀνέρχονται Sa 15 συντηκτικός CRP 17 ἀνερχθὲν RP 18. 19 τοῦτο
 —θερμότητος om. Ca 20 ἐν τῇ περὶ CRP Περὶ ζῴων γενέσεως] A 18 p. 726^a21
 21 σύντηξιν—ἔλεγε om. Ca 22 τοῦ δὲ SPa: τῷ δὲ CR 23 τὸ (cf. Arist.)]
 τοῦ Sa, prius P 26 ὅτι om. S ὅμοιον CRP (Arist.): ὅμοιος S: ὁμοίως a
 27 ἐπιληπτικά C

ἀναθυμιάσις ἐν τοῖς ὕπνοις διὰ τὸ καὶ τότε μάλιστα ἐνεργεῖν τὸ θρεπτικόν, 140^r
 ὀλίγη δὲ ἐν τῇ ἐργηγήρῃσει, εὐλόγως ἀλίσκονται ἐπιληψίαις καθύδοντες οἱ
 ἄνθρωποι μᾶλλον ἢ περ ἐργηγήρῃτες. πολλὸν γάρ, ὡς εἴρηται, φερόμενον τὸ
 πνεῦμα ἄνω ἐν τοῖς ὕπνοις, καταβαῖνον πάλιν ὥσπερ εὐριπὸς ὀγκοῖ τὰς
 5 φλέβας· ἀνάγκη γὰρ τούτου μὲν κατιόντος, ἐτέρου δὲ ἀνιόντος, διὰ τὸ ἅμα
 γίνεσθαι τὴν μὲν ἀπάταισιν κάτω, τὴν δὲ καταπτώξιν καὶ σύστασιν ἄνω 25
 ἐξογκοῦσθαι τὰς φλέβας ὑπὸ τῆς διπλῆς ἀναθυμιάσεως, τῆς τε ἀνιούσης
 καὶ τῆς κατιούσης. φερόμενον οὖν ἄνω καὶ κατιὸν κάτω τὸ πνεῦμα ὀγκοῖ
 τὰς φλέβας, αἷς συνθλίβει καὶ συστέλλει καὶ στενοῖ τὸ ἐν αὐταῖς πνεῦμα
 10 τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν· ταύτην γὰρ εἶπε πόρον, ἣ ἡ ἀναπνοὴ γίνεσθαι
 διὰ ταύτης γὰρ ἀναπνέομεν. ταύτης δὲ στενωθείσης ἀνάγκη μὴ γίνεσθαι
 εἰσπνοήν, καὶ ταύτης μὴ γινομένης ἀναγκαῖον ἐπιλήψεις συμβαίνειν. καὶ
 ἐπεὶ τῶν παιδῶν τὰ ἄνω πλήρη ἐστὶ τροφῆς, ταυτὸν δ' εἰπεῖν πνεύματος 20
 ἐκ τροφῆς ἀναχθείσης. πνευματώδης δὲ καὶ ὁ οἶνος, οὗ συμφέρει αὐτοῖς
 15 ὁ οἶνος. καὶ γὰρ ὥσπερ τοῖς σφόδρα μεθύουσιν ὑγρότης ἀνα-
 φέρεται πολλή, οὕτω καὶ τοῖς παιδίοις.

p. 457^a21 Καὶ τὸ ὅλον δὲ φίλυπνοι οἱ ἀδηλόφλεβοι καὶ νανώδεις
 καὶ μεγαλοκέφαλοι.

Καὶ οἱ νανώδεις, φησί, καὶ οἱ μεγαλοκέφαλοι καὶ οἱ ἀδηλόφλεβοι 42
 20 φίλυπνοί εἰσιν. ἀδηλόφλεβους δὲ λέγουσι τοὺς λεπτοτάτας ἔχοντας φλέβας·
 διὰ γὰρ τὴν λεπτότητά εἰσιν ἀδηλοι. εἰσὶν οὖν, φησίν, οἱ ἀδηλόφλεβοι
 φίλυπνοι διὰ τὴν στενότητα τῶν φλεβῶν· κατελθὼν γὰρ τὸ πνεῦμα ἀπὸ
 τῆς κεφαλῆς καὶ πληρῶσαν αὐτάς οὐ δύναται ῥαδίως διαπνεῦσαι καὶ δια- 45
 σκεδασθῆναι διὰ τὴν στενότητα τῶν πόρων· τὸ γὰρ μικρὸν τάχιον πλη-
 25 ροῦται. καὶ διὰ τοῦτο ψυχρῶν γινομένων διὰ τὴν πλήρωσιν (καὶ γὰρ καὶ
 αἱ κοιλίαι πληρωθεῖσαι ψυχραὶ εἰσιν), ἀνάγκη χρονίζειν ἐν αὐταῖς τὸ πνεῦμα
 (δεῖται γὰρ θερμότητος, ὥστε διαρρεῦσαι καὶ διασκεδασθῆναι), χρονίζοντας
 δὲ ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι καὶ ὁ ὕπνος χρονιώτερος. ἄλλως τε εἵπομεν ὅτι,
 ὥσπερ τὰ ὕδατα διὰ τῶν στενῶν σωλήνων βραδέως ἐξέρχεται, διὰ δὲ τῶν 50
 30 εὐρέων τάχιον, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα σωματώδες ὃν βραδίον ἐξελεύσεται διὰ
 τῶν στενῶν πόρων. οἱ μὲν οὖν ἀδηλόφλεβοι διὰ τοῦτο εἰσι φίλυπνοι, οἱ
 δὲ νανώδεις καὶ οἱ μεγαλοκέφαλοι διὰ τὸ πολλὴν ἀνάγεσθαι ἄνω τὴν ἀνα-

3 μᾶλλον a: om. ceteri 6 μὲν om. CRP ἀπάτησιν R (Soph. AC): ἀπότ-
 μῃσιν U 10 ἥ cum Arist. SU (δι' ὃν EY, δι' οὗ L, om. M) 11 δὲ] γὰρ Ca
 13 ἐπεὶ] ἐπὶ P, e corr. R ἔστι πλήρη CRP 14 ἀναδοθείσης CRP Soph.
 πνευματώδης G (Arist. praeter L) δὲ post συμφέρει add. RP (om. etiam Soph.)
 15, 16 πολλὴ ἀναφέρεται CRP 17 δὲ om. RP ἀδηλόφλεβοι καὶ νανώδεις a
 (Arist.): νανώδεις καὶ ἀδ. ceteri 17 et 18 articulum ante ναν. et μεγ. om. cum LSU
 19 primum καὶ—μεγαλοκέφαλοι in mg. P² 20 φλέβας ἔχοντας CRP 23 οὐ δύναται]
 ἀδύνατον RP 24 post πόρων add. πληρωθεῖσιν γὰρ τῶν φλεβῶν ῥαδίως διὰ τὴν
 στενότητα τῶν πόρων CRP 25 primum καὶ om. a 25, 26 γὰρ αἱ CRP Soph.
 27 ὥστε] εἰς τὸ CRP Soph. 28 καὶ om. a (habet etiam Soph.) 28 εἵπομεν
 ὅτι] δὲ CRP: om. Soph. 29 τὸ ὕδωρ CRP

θυμίαςιν· τὰ γὰρ μεγάλα πολλῆς δεῖται τροφῆς, ἵνα πληρωθῇ καὶ χορτασθῇ. ὥστε πολλῆς γινομένης ἄνω ἔπεται τὸ καὶ κάτω πολλὴν γίνεσθαι τὴν παλirroian· τὸ δὲ πολὺ ἀπὸ τῆς αὐτῆς καὶ ἴσης θερμότητος βραδέως πέττεται καὶ κρατεῖται. |

- 5 Τὰ δὲ λοιπὰ σαφῆ. ὅτι δὲ σκληρὰ καὶ οἰονεῖ ξηρὰ τὰ τῶν μελαγ- 140^v
χολικῶν σώματα, ὁλῆον. οὐ γὰρ τρέφονται καλῶς διὰ τὸ μὴ δύνασθαι
πέττειν· ἐμποδίζει γὰρ τὴν πέψιν ἢ τοῦ σώματος ψυχρότης, καὶ ἔοικε τὰ
τῶν μελαγχολικῶν σώματα ξύλοις ἐν ἀνίκῳ χώρᾳ οὖσιν. ὅτι δ' ἡ χολὴ
περίττωμά ἐστιν, εἴρηται πολλάκις. τὸ δὲ ὅπου ἂν ὑπάρχῃ δυνάμει
10 τὸ τοιοῦτον περίττωμα ἴσον ἐστὶ τῷ ὅπου ἂν ἡ δυνάμις τοῦ τοιοῦτου 5
περιττώματος εὐρίσκηται'. οὐδὲν γὰρ καλῶς ἐν ῥηπατι φέρε εἰπεῖν αὐτὴν
οὖσαν, τὴν δυνάμιν αὐτῆς ἐν τῇ κεφαλῇ φθάνειν· καὶ γὰρ καὶ τοῦ πυρὸς
ἐνταῦθα καίμενου, ἡ θερμότης αὐτοῦ ἄχρι τινὸς διήκει· καὶ τοῦ ἀψινθίου
ἐνταῦθα καίμενου, ἡ πικρότης αὐτοῦ ἐν αἰσθήσει γίνεσθαι καὶ τοῖς πόρρω.
15 ὥστε φανερόν, φησὶν, ὅτι ὁ ὕπνος σύνοδος τίς ἐστι καὶ παλirroia τοῦ θερ-
μοῦ εἶσω, τουτέστιν ἐντὸς τῆς καρδίας· εἰς γὰρ τὰς κοιλίας αὐτῆς τὸ τοιοῦτον
ὑπαστρέφει, διότι καὶ ἐξ αὐτῶν ἄναισιν. ἐπεὶ δὲ ἀναγινώσκοντες καὶ 10
νοοῦντες πολλάκις νυστάζομεν, τὴν αἰτίαν τούτου συντόμως (δι' ὃ καὶ
ἄσαφῶς) ἐπήγαγεν εἰπών· δι' ὃ πολλὴ κίνησις τοῦ νοοῦντος. ἐν γὰρ
20 κινήσει καὶ πολλῇ φροντίδι οὔσης τῆς διανοίας ἐν τῇ ἀναγνώσει καὶ διὰ
τοῦτο ἀπεπτοσύς τῆς τροφῆς, ἀνάγκη παχεῖαν εἶναι τὴν κατιοῦσαν ἀτμίδα·
γίνεται γὰρ καὶ ἐν ταῖς ἀναγνώσεσιν ἀπάτμισίς τις, παχεῖα δέ· ἥτις περὶ
τὴν καρδίαν πίπτουσα, νυστάζειν ἡμῖν συμβαίνει. καὶ τοῦτο μὲν μεταξὺ
παρέρριπται, τὸ δὲ τῆς λέξεως συνεχὲς τοιοῦτον· ὥστε φανερόν ἐκ τῶν 15
25 εἰρημένων, ὅτι ὁ ὕπνος σύνοδος τίς ἐστι τοῦ θερμοῦ εἶσω καὶ
ἀντιπερίστασις φυσικὴ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν.

p. 457^b3 "Οθεν δ' ἐκλείπει, καταψύχεται.

- "Οταν γὰρ τὸ θερμὸν ῥεύσῃ κάτω, ὁληνότης ἄνω ἐκλείπει. ἐκλείποντος
δὲ ἀνάγκη ψύχεσθαι τὰ ἄνω. τούτων δὲ ψυχομένων ἀνάγκη συμπίπτειν 20
30 τὰ βλέφαρα· τὸ γὰρ συνέχον πάντα τὰ μέρη τὸ θερμὸν ἐστιν. ἔχομεν οὖν
διὰ τούτου καὶ τίνος χάριν μύουσι τὰ ζῷα ἐν τοῖς ὕπνοις. εἰσὶ δὲ ἐν τοῖς
ὕπνοις τὰ περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ εἶσω θερμὰ διὰ τὴν εἰς τὸ ἐντὸς καὶ
εἰς τὸ κάτω τοῦ θερμοῦ σύρρευσιν.

1 τῆς τροφῆς CRP	2 καὶ τὸ S	3 ἀπὸ] οὐ C	6 καλῶς τρέφονται CRP
9 εἴρηται πολλάκις v. Bonitz, Ind. p. 852 ^a 15	10 ὑπάρχει C	11 οὐδὲν] οὐδὲ RP	
12, 13 τὸ πῶς ἐνταῦθα καίμενον CRP	13 μέχρι RP	13, 14 τὸ ἀψινθίον ἐ. καίμενον CRP	
14 ψυχρότης RP	19 ἡ κίνησις a (Arist. LSU)	ὑπνοῦντος Arist.	
praeter L	21 ταχεῖαν S	22 ἀπάτμησις CR	ταχεῖα RP ¹
post τοιοῦτον add. RP	25 ἐστὶ post ὕπνος Arist.	25, 26 κατὰ ἀντιπερίστασιν φυσικὴν a	
27 καὶ καταψύχεται a	28 ῥεύσῃ] βαρήσῃ P, e corr. R		
29 καταπίπτει Arist. EMY	30 post οὖν add. καὶ P		

p. 457^b6 Καίτοι τις ἀπορήσειεν ἄν, ὅτι μετὰ σῖτον ἰσχυρότατος 140^v
ὁ ὕπνος γίνεται.

Τὸ ὅτι ἀντὶ τοῦ διὰ τί εἰληπται. ἀπορήσειεν ἄν οὖν, φησί, τίς, διὰ 27
τί ὁ ὕπνος μετὰ σῖτον ἰσχυρότατος γίνεται. ἔστι δὲ ἡ ἀπορία τιαύτη·
5 ἐπειδὴ ὁ οἶνος θερμὸς καὶ ἄλλα πολλὰ βρωτὰ, διὰ τί μετὰ πότον καὶ
βρωσιν μάλιστα ὁ ὕπνος γίνεται, καὶ οὐ πρὸ τῆς βρώσεως καὶ πόσεως.
τοῦ γὰρ ὕπνου καταψύξεως ὄντος, τοῦ δὲ οἶνου θερμοῦ, οὐκ ἔδει μετὰ 30
πότον γίνεσθαι ὕπνον· οὐ γὰρ εἰκὸς τῆς καταψύξεως τὰ αἷτια εἶναι θερμά.
λύει δὲ τὴν ἀπορίαν τρισὶν ἐνδόξοις ἐπιχειρήμασιν, καὶ τέλος τίθησι τὴν
10 ἀληθεστάτην.

p. 457^b10 Πότερον οὖν τοῦτο συμβαίνει, ὅτι, ὥσπερ ἡ κοιλία
κενὴ μὲν οὔσα θερμὴ ἔστιν.

Τοῦτο τὸ πρῶτον τῶν ἐπιχειρημάτων. ἦν δ' ἄν καταλληλοτέρα ἡ
λέξις, εἰ ἀντὶ τοῦ πότερον τὸ ἦ εἶχεν, ἵνα ἦν οὕτως· ἢ τοῦτο συμ-
15 βαίνει, ὅτι, ὥσπερ ἡ κοιλία κενὴ οὔσα θερμὴ ἔστιν, ἡ δὲ πλή-
ρωσις καταψύχει διὰ τὴν κίνησιν· ἐπιπνίγει γάρ καὶ σβέννυσι τὸ θερμὸν 36
ἡ τῶν βρωμάτων πλήρωσις. ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ πῦρ διὰ τὸ τῶν ξύλων
πληθὺς, οὕτω καὶ οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ πόροι καταψύχονται διὰ τὸ πληθὺς τῆς
ἀναφερομένης ἀναθυμιάσεως. τούτων δὲ τῶν τόπων καὶ τῶν πόρων ψυχθέν-
20 των συνίσταται ἡ ἀναθυμίασις καὶ κάτω ρεῖ. ἢ οὖν διὰ τοῦτο γίνεται ὁ ὕπνος
μετὰ πότον,

p. 457^b14 Ἡ ὥσπερ τοῖς προσχεομένοις τὸ θερμὸν ἐξαίφνης 40
φρίκη γίνεται.

Τοῦ γὰρ θερμοῦ προσχεομένου τὸ ἐκτὸς ψυχρὸν ἀντιπεριβάμενον 49
25 εἰς ἓν καὶ ἀθροϊζόμενον τῇ φύγῃ εἴσω, φρίκη γίνεται, κακὴ ἀνιόντος ἐπὶ
τὴν κεφαλὴν τοῦ θερμοῦ ἀθροϊζόμενον τὸ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διαδιδόμενον
εἰς τοὺς τόπους ἐκεῖνους ψυχρὸν εἰς ἓν καὶ ἰσχυρότατον γινόμενον διὰ τὴν
εἰς ἓν ἀθροισιν καταψύχει καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἐκεῖσε ὃν ὕγρον θερμὸν
ποιεῖ ἐξαδυνατεῖν καὶ συνίστασθαι καὶ ὑποχωρεῖν κάτω. ἢ οὖν διὰ ταῦτα
30 γίνεται ὁ ὕπνος μετὰ πότον, ἢ ὥσπερ τὸ πῦρ ἐπιτιθεμένων τῶν ξύλων
σβέννυται, οὕτω πολλῆς ἐμπιπτούσης τροφῆς καταψύχεται καὶ οἶον σβέν-

1 σῖτον] τὰ σιτία a (Arist. MY)

1. 2 ἰσχυρότατος—γίνεται Sa (Arist.): ὁ ἰσχυρὸς ἐγγίν.

3 πνος CRP

3 οὖν om. CP

4 σῖτον] δεῖπνον CRP

5 βρωτὰ πολλὰ CRP

6 ὁ ὕπνος μάλιστα CRP

12 μὲν] μή a (Arist. S)

13 Τοῦτο—θερμὴ ἔστιν 15) om. Sa

(legisse vid. Soph.)

15 ὅτι scripsi: ὅταν libri

16 αὐτὴν ante καταψύχῃ add. a

(Arist. EY)

17 γὰρ et διὰ a: om. ceteri Soph.

19 δὲ] γὰρ a

πόρων καὶ τῶν

τόπων CRP (cf. Arist.)

24 προσχεομένου C

ἀντιπεριβάμενον C

Soph.: ἔσω CRP: ἔσωθεν S

γίνεται φρίκη CRP

27 τοὺς om. R

ἀναχθέν Soph.

ὕγρον καὶ θερμὸν Soph.

ὕγρον fort. del.

28 ὃν]

νοται τὸ θερμόν, ἕως ἂν καταπεφθῇ ἡ τροφή. γίνεται γὰρ ὁ ὕπνος διὰ 141^r
τοῦ ἀναγκομένου καὶ πάλιν κατιόντος σωματώδους· ὅπερ σωματώδες ἔταν
μηκέτι δύνηται ἄνω εἶναι ἢ διὰ πλῆθος ἢ διὰ ψυχρότητα, πάλιν ἀν-
απωθεῖ, τουτέστι πάλιν κάτω βαδίζει καὶ ρεῖ. δι' ὃ καὶ πίπτουσιν εἰς ὕπνον
5 οἱ ἄνθρωποι, ὑποσπώμενον καὶ κάτω ῥέοντος τοῦ θερμοῦ. ἀλλ' ὁ μὲν ἄνθρω-
πος κατακλινθεὶς ὑπνῶττει· διὰ τὸ μόνον τὸν ἄνθρωπον εἶναι ὀρθόν, τὰ δὲ
λοιπὰ ζῷα ὅτε μὲν ἰσθάνενα, ὅτε δὲ κείμενα ὑπνῶττει. ἔκνιαν δὲ πάλιν
λέγει τὴν παντελῆ ἀναισθησίαν, ὅταν οὔτε κυρίως αἰσθάνηται οὔτε μὴν
κἂν ὄνειρώττη.

10 p. 457^b28 Ἀλλὰ κυρίως γέ ἐστιν ὁ τόπος ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον.

Λαίπει ἐν τῇ λέξει τὸ αἷτος. ἵν' ἡ ἄλλα κυρίως τοῦ ὑπνῶττειν αἰτίας 18
ἐστιν ὁ τόπος ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον'. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ λέξει τῇ πάντων
δ' ἐστὶ τῶν ἐν τῷ σώματι ψυχρότατος ὁ δὲ σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ
γὰρ εἰληπται. αὐτὸ δὲ λέγει, πάντως δὴλα τοῖς ὅπως οὖν συνορᾶν δυνάμενοις. 20
15 ἀλλὰ καὶ ὅτι οἱ κατάρροι γίνονται ἀπὸ τῶν κατιόντων ἀπὸ τῆς κεφαλῆς
φλεγμάτων, μαρτυροῦσι παῖδες ἰατρῶν. ὅτι δὲ ἡ τροφή πρῶτον μὲν γίνεται
φλέγμα, εἴτα αἷμα καὶ πάλιν φθείρεται τὸ αἷμα εἰς φλέγμα, εἴρηται ἐν τοῖς
Περὶ ζώων μορίων. καταψύχεται μὲν οὖν ῥαδίως διὰ τὴν τῶν φλεβῶν
λεπτότητα καὶ στενότητα· ὀλιγόθερμα γὰρ διὰ τὴν στενότητα, τὸ δ' ὀλίγον
20 εὐπαθέστατον.

p. 458^a10 Ἐγείρεται δέ, ὅταν κρατήσῃ ἡ συνεωσμένη θερμότης. 25

Τουτέστι ἡ συμπιληθεῖσα καὶ συνωσθεῖσα ἐκ πολλοῦ εἰς ὀλίγον· πολλή
γὰρ οὖσα ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ ἀναθυμιάσις εἰς ὀλίγον τινα τρόπον συνάχεται 40
ψυχθεῖσα, εἰς τὴν καρδίαν γάρ. ὅταν οὖν αὕτη κρατήσῃ καὶ πέψῃ τὸ
25 συνῶσαν αὐτὴν ψυχρόν, ἐγείρεται τὰ ζῷα. λέγει δὲ τὰς τῆς καρδίας
κοιλίας δέχεσθαι τὸ αἷμα ἐκ τῶν δύο φλεβῶν, τῆς μεγάλης καὶ τῆς ἀσπρῆς·
χρῆται γάρ, ὡς εἴρηται, αὐταῖς διακόνους. κομίζουσι γὰρ εἰς αὐτὴν τὸ ἀπὸ

1 ὁ om. a 3. 4 ἀνταπωθεῖ SRP (Arist.): καταπωθεῖ Pa 5 οἱ Ca: om. SRP
5. 6 οἱ μὲν ἄνθρωποι κείμενοι ὑπνῶττοῦσι CRP (Soph.) 6 κατακλινθεὶς a 7 πάλιν
om. CRP 8 ὅτε CRP prius οὔτε CRP: οὐδὲ a: δὲ οὐ S αἰσθάνεται CRP
9 ὄνειρώττει RP 10 οὐ μὴν ἀλλὰ a κύριος Arist. EL γε] τε S: om. a
(Arist. L) ὁ—ἐγκ. om. Arist. EMY 11 prius αἷτος S: αἷτιον ceteri 13 ἐστὶ
om. Sa ψυχρότατον Arist. EYL 14 πάντως om. CRP ὄρᾶν CRP 15 alt. ἀπὸ]
ἐκ CRP 17 τὸ αἷμα φθείρεται εἰς φλέγμα CRP ἐν τοῖς] ἐν τῇ CRP 18 Περὶ ζώων
μορίων] B 6. 7 19 στενότητα καὶ λεπτότητα CRP, sed v. Arist. 20 εὐπαθέστατον C
21 πεφθῇ καὶ post ὅταν add. a (Arist.) 22 τουτέστι Sa: ἥτοι CRP συνωσθεῖσα
S: συνωθεῖσα a: συνωθισθεῖσα CRP ἐκ om. CRP πολλή—ὀλίγον (23) om. S
25 ψυχρόν] ὑγρόν RP 26 τῶν φλεβῶν τῶν δύο τῆς τε μεγάλης CRP 27 εἴρηται]
p. 52, 22 διακόνους αὐταῖς CRP

τοῦ ἥπατος ἀκατέργαστον αἷμα καὶ οὐδὲ κυρίως αἷμα· ἐν ᾗ πέττεται τε καὶ κυρίως αἷμα γίνεται.

Σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ οὐ γὰρ ἐνδέχεται ζῶον ⁴⁵ εἶναι μὴ συμβαινόντων τῶν ἀπεργαζομένων αὐτὸ τὸ λεγόμενον 5 ἐστίν· οὐ γὰρ ἐνδέχεται ζῶον εἶναι μὴ γινομένων τῶν ἀπεργαζομένων καὶ συντηρούντων αὐτό. φθίρεται γὰρ μὴ συμβαινόντων τῶν, ὅσα πέφυκε διασφῆξιν αὐτό. ἐν δὲ τῶν διασφύζοντων αὐτό ἐστι καὶ ἡ τροφή· ὥστε ταύτης γινομένης ἀνάγκη γίνεσθαι ἀναθυμίαςιν καὶ ταύτης γινομένης ὕπνον.

1 αἷμα Sa: ἔτι ὃν CRP

3 οὐ] οὐδὲ RP

4 συμβαινόντων] γινομένων P

ἀπεργαζομένων—τῶν (6) om. S

6 τῶν a: om. CRP

7 ἐστίν ἡ CRP

8 γινομένης CRP

ἀναθυμίαςιν γίνεσθαι CRP

σχόλια εἰς τὸ περὶ ὕπνου καὶ

ἐγρηγόρευσε ἀριστοτέλους add. a

Μετὰ τὸ Περὶ ὕπνου καὶ ἐργηγόρσεως προτίθεται περὶ ἐνυπνίων
ζητῆσαι· τῷ γὰρ περὶ ὕπνου λόγῳ ὁ περὶ ἐνυπνίων ἀκολουθεῖ. πρῶτον
οὖν ζητεῖ, ἐν τίνι μορίῳ τῆς ψυχῆς γίνεται τὸ ἐνύπνιον. ἐπεὶ δὲ δύο
5 μόρια τῆς ψυχῆς ἐστὶν οἷς γνωρίζει, νοῦς δηλονότι καὶ αἰσθησις, ζητεῖ, 10
πότερον τοῦ νοητικοῦ πάθος ἐστὶ τὸ ἐνύπνιον, ἢ τοῦ αἰσθητικοῦ.

p. 458b3 Εἰ δὲ ἡ χρῆσις ὅψεως τὸ ὁρᾶν καὶ ἀκοῆς τὸ ἀκούειν καὶ
ἐκ τούτων δ' αἰσθησέως τὸ αἰσθάνεσθαι.

Ὅτι μὲν ἡ χρῆσις καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς ὁψεως καὶ τῆς ἀκοῆς ὁρασίς ἐστι 16
καὶ ἀκουσίς, ἴσμεν. δείκνυσσι δὲ διὰ τούτων, ὅτι οὔτε τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθη-
σεώς ἐστὶ πάθος τὰ ἐνύπνια, οὔτε τοῦ διανοητικοῦ μέρους. ἀλλὰ πρὸ τῆς τῶν
κατὰ μέρος σαφηνείας δεῖ ἡμᾶς συντόμως εἰπεῖν, τίνα εἰσὶ καὶ πῶς γίνονται τὰ
ἐνύπνια. τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ὑπολειμμάτων (λεί-
πεται γὰρ εἰδῶλα ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις, ὡς προῖόντων 20
αὐτὸς δεῖξει), τούτων δὲ τῶν ὑπολειμμάτων τὰ μὲν σφίγγεται καθαρά, τὰ
δὲ συγχέεται διὰ πληθὺς ἀναθυμιάσεως, τὰ δὲ καὶ ἐπικρύπτεται ὑφ' ἐτέρων.
τὰ οὖν μὴ τελείως ἐπισκοτηθέντα τῶν ὑπολειμμάτων, συγκατελθόντα εἰς
τὴν καρδίαν τῇ κατιούσῃ ἀναθυμιάσει καὶ προσπίπτοντα τῇ αἰσθητικῇ ἀρχῇ
κατὰ τοὺς ὕπνους, παραπλησίως τῇ κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσει κινουντα αὐτὴν
20 ποιεῖ τὰ ἐνύπνια. ταῦτα μὲν οὖν προελέγχθω, δείκνυσσι δὲ πρῶτον ὅτι οὐκ 25
εἰσι τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθησέως τὰ ἐνύπνια πάθη. πρῶτον δὲ ἡμᾶς
ὑπομνήσκει, τί τὸ ὁρᾶν καὶ τί τὸ ἀκούειν λέγων· εἰ δὲ ὅψεως ἐνέργεια

1 titulum praebet a: om. CRP: περὶ ἐνυπνίων in mg. S

2—6 solus a habet (om.

ceteri): praecedunt in a Arist. verba p. 458a33—458b3

7. 8 εἰ δὲ — αἰσθάνεσθαι

hic habet a: v. 10 post ἴσμεν ceteri

7 δὴ] δὲ Arist. EMY

τὸ ὁρᾶν] ὁρασίς

Arist. 8 δ'] δὲ' S: om. Arist. EY

9 πέν a: δὲ ceteri

10 δὲ a: om.

ceteri 10. 11 ἐστὶ πάθος αἰσθησέως RP

11 τῶν om. a

12 ἐστὶ Ca

13. 14 ἀπὸ—αἰσθητηρίοις om. RP 15 δεῖξει] p. 459a26 ss.

17 μὲν ante οὖν add. P

τελέως CRP

21. 22 ὑπομνήσκει ἡμᾶς CRP

τὸ ὁρᾶν καὶ ἀκοῆς τὸ ἀκούειν καὶ ὅλως δὲ αἰσθήσεως τὸ αἰσθάνεσθαι, 141^r
 ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ τε κοινὰ τῶν αἰσθήσεων, τουτέστι σχῆμα καὶ μέγεθος,
 καὶ τὰ ἴδια, χρῶμα δηλονότι καὶ ψῶρος (εἴρηται δὲ ἐν τοῖς Περὶ ψυχῆς
 ἀκριβέστερον, τίνα τὰ κοινὰ αἰσθητά καὶ τίνα τὰ ἴδια), εἰ οὖν ταῦτά εἰσι
 5 τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια αἰσθητά, μύνοντες δὲ καὶ κοιμώμενοι ἀδυνατοῦμεν ἐνεργεῖν περὶ ταῦτα, οὐκ ἂν εἴη τὰ ἐνύπνια πάθος τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθή-
 σεως, εἴπερ ἐνεργεῖν αὐτὴν ἐστὶν ἐν τῇ προσβάλλειν τοῖς αἰσθητοῖς, ἐν δὲ
 τοῖς ὕπνοις καὶ ὅλως μύουσιν ἀδυνατόν ἐστιν ἐνεργεῖν περὶ αὐτά. ἔστι δ'
 ὁ συλλογισμὸς τοιοῦτος· ὁ ἐνυπνιαζόμενος οὐκ ἐνεργεῖ περὶ τὰ αἰσθητά·
 10 ὁ αἰσθανόμενος ἐνεργεῖ περὶ τὰ αἰσθητά· ὁ ἐνυπνιαζόμενος ἄρα οὐκ αἰσθάνε-
 ται κυρίως· οὐδ' ἄρα τὰ ἐνύπνια εἰσιν αἰσθήσεις. ἡ μὲν οὖν διάνοια αἴτη,
 ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἀδυνατεῖ δὲ πάντα μύοντα καὶ καθυδόντα 33
 ὁρᾶν τὸ πάντα περὶ τῶν ζώων εἴρηται· πᾶν γὰρ ζῶον ἀδυνατεῖ μὴ ὁρᾶν.

p. 458^b10 Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῇ δόξῃ.

15 Δείκνυσιν ὅτι οὐδὲ τῇ δόξῃ τὰ ἐνύπνια αἰσθανόμεθα, ἥτοι οὐδὲ τῆς
 δόξης εἰσι πάθη. τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ 'οὐδὲ τῆς διανοίας'· τὰ γὰρ
 διανούμενα δοξάζει. ἐπεὶ γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις οὐ μόνον φαμέν καὶ συγκατα-
 τίθεμεθα, ὅτι τὸ προσὶόν ἀνθρωπός ἐστιν (τὸ δὲ συγκατατίθεσθαι δόξης
 ἐστίν· ἡ γὰρ δόξα οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὑπόληψις περὶ τὰ ἐνδεχόμενα καὶ
 20 ἄλλως ἔχειν). οὐ μόνον οὖν φαμεν ὅτι τὸ προσὶόν ἀνθρωπός ἐστιν ἢ ὕπνος 15
 ἢ ὅλως οὐσία, ἀλλὰ καὶ ὅτι λευκὸν ἢ καλὸν τὸ προσὶόν (ὁρῶν γὰρ ἐν τοῖς
 ὕπνοις Σωκράτην οὐ μόνον φημί ὅτι Σωκράτης ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ὅτι προ-
 γάστωρ καὶ ὅτι λευκός ἢ καλός), εἰ δὲ τὸ λευκὸν ἢ καλὸν ἢ δόξα ἄνευ
 αἰσθήσεως οὐκ ὑπολαμβάνει, ἡ δὲ αἰσθήσεις ἐν τοῖς ὕπνοις οὐκ ἐνεργεῖ, οὐκ
 25 ἂν εἴη οὐδὲ τῆς δόξης τὸ ἐνύπνιον πάθος.

p. 458^b15 Ἐτι παρὰ τὸ ἐνύπνιον ἐννοοῦμεν ἄλλο τι καθάπερ ἐν
 τῷ ἐγρηγορέναι αἰσθανόμενοι τι. |

Καὶ ταῦτα τὸ μὴ εἶναι τὰ ἐνύπνια τῆς δόξης κατασκευάζει. εἰ γὰρ 142^r
 δοξάζοντες αἰεὶ ἐννοοῦμεν ὅτι δοξάζομεν, ἐν δὲ τοῖς ὕπνοις οὐκ αἰεὶ δηλονότι
 30 οὐκ ἐστὶ τὰ ἐνύπνια τῆς δόξης. ἔτι, φησί, καὶ τοῦτο δεῖ ἡμᾶς εἰδέναι,
 ὅτι παρὰ τὸ ἐνύπνιον ἐννοοῦμεν ἄλλο τι. ἰδὼν γὰρ τις ἐν ὕπνῳ Σωκράτην
 ἐννοεῖ, ὅτι ἐν ὕπνῳ τοῦτον ὁρᾷ, ὥσπερ καὶ ἰδὼν ὅτι εὐρον βιβλίον, ὅπερ 5

2 textum LSU sequitur τὰ τε a: om. ceteri 2. 3 σχῆμα—δηλονότι καὶ a: εἰσι δὲ κοινὰ
 τῶν αἰσθήσεων σχῆμα καὶ μέγεθος ἢ τὰ ἴδια, τουτέστιν ἴδια δὲ χρῶμα (καὶ add. S) SCRP
 3 τοῖς] τῇ RP 6 πάθη CRP 7 εἴπερ ἢ ἐνέργεια αἴτη e corr. R² 12 τὰ post
 πάντα add. a 18 ὁ ἀνθρωπος Ca τὸ δὲ—ἀνθρωπός ἐστιν (20) Sa: om. CRP
 21 ὁρῶντες PR² 22 φαμέν CRP 23 εἰ δὲ CRP: εἴ γε τὰ πρῶτα Sa
 26 τι ἄλλο a (Arist. LSU) 27 τι Sa: ἔτι CRP 30 post ἔτι add. δέ a
 31 ἐν ὕπνῳ τις CRP Soph. 32 τοῦτο P: anceps R: variant Soph. libri
 33 περ] δ RP Soph.

πάλαί ἐπρόθουν, ἐνενόουν ὅτι τοῦτο τὸ δοκεῖν μοι εὐρεῖν βιβλίον ἐν ὀνείρῳ 112⁺
 τοῦτο ὁρῶ. ὁρᾷ γάρ τις ἐνύπνιον καὶ ἐννοεῖ ἄλλο τι, τουτέστιν ὅτι τοῦτο, ὅπερ
 ὁρῶ, ὄναρ ὁρῶ. ἰδὼν γὰρ ὁ ἐμὸς ἐταῖρος τὸν πάνσεπτον ἡμῶν καθηγεμόνα,
 ὅτι ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἔτι κοιμώμενος ἐνενόει, ὅτι ὄναρ ὁρᾷ τὸν διδάσκαλον
 5 ἐγερθέντα. ἀλλὰ καὶ τις ἰδὼν ἐν ὕπνῳ, ὅτι εἶδρε χρυσόν, ἔτι κατεχόμενος τῷ
 ὕπνῳ ἐδόκει διηγεῖσθαι πρὸς τινα· οὐκ οἶσθα ὅτι εἶδον ὑπνώτων ὥς εἶρον 10
 χρυσόν; ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι ὁρῶν τινα οὐ μόνον ὁρῶ, ἀλλὰ καὶ
 ἐννοῶ ὅτι τοῦθ' ὅπερ ὁρῶ ἐγρηγορῶς ὦν ὁρῶ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις.
 ἰδὼν γὰρ ἐνύπνιον, ἔτι ὑπνώτων ἐννοῶ, ὅτι τοῦτο, ὅπερ ὁρῶ, ἐνύπνιον
 10 ἐστίν. εἰ δὲ οὐ μόνον ὁρῶμεν ἐν τοῖς ὕπνοις τι, ἀλλὰ καὶ ὁρῶντες δια-
 νοοῦμεθά τι περὶ τοῦ ὁρωμένου, τουτέστιν ἀλλὰ καὶ ἐννοοῦμεν, ὅτι ἐνύ-
 πνιον ἐστὶ τὸ ὁρῶμενον, δηλονότι οὐ πᾶν τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα ἐνύπνιον
 ἐστίν. ἀλλ' ἐνύπνιον μὲν ἐστίν, ὅταν τι ὁρῶν τις μὴ ἐννοῇ, ὅτι ὅπερ ὁρᾷ 15
 ἐνύπνιον ἐστίν· ὅταν δὲ ὁρῶν δύνῃται ἐννοεῖν, ὅτι τὸ ὁρῶμενον ἐνύπνιον
 15 ἐστίν, ἥδη τοῦτο φάντασμα, ἐνύπνιον δὲ οὐδαμῶς. δοκεῖ γὰρ ἐνύπνια εἶναι,
 οὐκ ὄντα ἐνύπνια, ἀλλὰ φαντάσματα τῶν κατ' ἐνέργειαν αἰσθημάτων ὑπὸ
 τῆς εἰς τὸν ὕπνον καταφορᾶς γινομένων ἰσχύσασιν ἡμῶν ἀντιλαβέσθαι, ὅτι
 ἐγρηγοροῦσιν ἐφαντάσθη. τρόπον γάρ τινα ἐγρηγοροῦς ἐστὶ τὸ δύνασθαι
 ἐννοεῖν, ὅτι τὸ ὁρῶμενον ἐνύπνιον ἐστίν. ὅτι δὲ πολλὰκις ἐννοοῦμεν ἄλλο
 20 τι, δῆλόν ἐστι τοῖς πειρωμένοις μνημονεύειν τὰ ἐνύπνια ἀναστᾶσιν. ὥσπερ 20
 γὰρ τινες πειρώμενοι τὰ ἀποστοματισθέντα λόγια μνημονεύειν, μνημονεύουσι
 μᾶλλον τῶν ἀποστοματιζόντων μὴ πειρωμένων δὲ μνημονεύειν, οὕτω καὶ
 ἐπὶ τῶν ἐνυπνίων μᾶλλον μνημονεύουσιν ἀναστάντες ἢ εἶδον οἱ ἑαυτοὺς
 ἡσυχρότες μνημονεύειν τὰ ἐνύπνια. γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν τις ἅμα τῷ
 25 ἀναστῆναι τοῦ ὕπνου εὐθὺς ἀνανεῶται ἢ ἐωράκει καθ' ὕπνου.

Ἄλλ' ἡ μὲν τῶν λεγομένων διάνοια αὐτῇ, ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἡδὴ
 γὰρ τινες ἐωράκασιν ἐνύπνια τοιαῦτα τὸ λεγόμενόν ἐστιν· ἥδη γὰρ 25
 τινες ἐωράκασιν φαντάσματα τοιαῦτα ἐν ὕπνῳ, ἐν οἷς ἐνενόουν ἄλλο τι παρὰ
 τὰ φαντάσματα. ὥσπερ δέ, φησὶν, οἱ δοκοῦντες κατὰ τὸ μνημονικὸν
 30 παράγχεμα τίθεσθαι τὰ προβαλλόμενα, οὕτω καὶ τοῖς ἐωρακόσιν
 ἐνύπνια τοιαῦτα συμβέβηκεν ἄλλο τι παρὰ τὸ ἐνύπνιον τίθεσθαι πρὸ ὁμμά-
 των εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸ ἐνύπνιον γίνεται. οὕτω γὰρ ἐστὶ τὸ τῆς
 λέξεως κατάλληλον· τὸ γὰρ συμβαίνει γὰρ αὐτοῖς ἄλλο τι παρὰ τὸ
 ἐνύπνιον δηλωτικόν ἐστὶ τοῦ τίνα εἰσεῖ τὰ ἐνύπνια, ὅπερ εἶπε τοιαῦτα.

1 τοῦτο ὃ δοκεῖ CRP 2 prius τοῦτο om. a ὁρᾷ] ὁρῶν RP καὶ om. RP
 3 ὁρῶ bis] ὁρᾷ RP bis 4 ὁρᾷ] ὁρῶ S 6 ὥς] ὅτι a 8 ἐγρηγορῶς—
 ὁρῶ (9) om. RP 9 γὰρ om. SC 10 οὐκ ante ἐστίν add. P 11 τουτέστιν
 —ἐννοοῦμεν om. P ἀνανοοῦμεν R 12. 13 ἐστὶν ἐνύπνιον CRP 13 τι]
 τινὰ a ὁρᾷ] ὁρῶ S 14 δύνῃται a: δύνανται ceteri 15 εἶναι ἐνύπνια CRP
 16 τὸν ante ὑπὸ add. RP 17 τὴν .. καταφορὰν CRP Soph. 20 ἀναστᾶσιν]
 μετὰ τὴν ἀνάστασιν CRP 25 ἀνανεῶται Soph.: ἀνανεοῦται RP: ἀνανεοῖται SCa
 29 ὥσπερ] ὅπερ RP μνημονικὸν Sa (Arist.): μνημονευτικὸν CRP 32 τὸν
 om. RP οὕτω—τοιαῦτα (34) om. a γὰρ ἐστὶ—δηλωτικόν (34) om. S
 33 alt. γάρ] τὲ C

τὸ δὲ πρὸ ὁμμάτων ἴσον ἐστὶ τῷ φανερώς. τὸ δὲ οἶον οἱ δοκοῦντες 142^a
κατὰ τὸ μνημονικὸν παράγγελμα τίθεσθαι τὰ προβαλλόμενα δῆλον 20
ἔσται ὧδε· εἴρηκεν αὐτὸς ἐν τοῖς Τοπικοῖς, ὅτι δεῖ τοὺς συλλογισμούς, οὓς
προβάλλονται οἱ προσδιαλεγόμενοι, τιθέναι ἐν τῷ μνημονικῷ, ὁμοίως δὲ
5 καὶ προβλήματα προβάλλεται, καὶ τούτων μνημονεύειν, πῶς τε προβληθέντα
καὶ πῶς συλλογισθέντα τὰ συλλελογισμένα διέλαιθεν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὡς ἀπό
τινος τούτων κανόνος ὁρμώμενοι ὁμοίᾳ ποιῶν δυνώμεθα. ὡς οὖν τούτοις
συμβαίνει ἀπὸ τινος συλλογισμοῦ ἢ προβλήματος ἀλλ' ἅττα συλλογίζεσθαι
καὶ προβάλλεσθαι. οὕτω καὶ τοῖς καθ' ὅδουσι ἄλλοι τι παρὰ τὸ ἐνόησαν 35
10 τίθεσθαι πρὸ ὁμμάτων, τουτέστιν ἐνοεῖν φανερώς. τούτων οὕτως εἴρη-
μένων τὸ λεγόμενόν ἐστιν· ὥσπερ οἱ δοκοῦντες κατὰ τὸ παράγγελμα τὸ
λέγον 'δεῖ τιθέναι κατὰ τὸ μνημονικὸν τὰ προβαλλόμενα' ἄλλα προβάλλε-
σθαι ὡς ἀπὸ τινος ἀρχῆς τοῦ ἐν τῷ μνημονικῷ τύπου, οὕτω καὶ τούτοις.
τὸ δὲ καὶ ὅτι ἐννοοῦμεν ἂν τῇ δόξῃ ἐδοξάζομεν τοιοῦτόν ἐστι· δοξάζω
15 περὶ τοῦ ἡλίου, ὅτι μεῖζων ἐστὶ τῆς γῆς· συμβαίνει δὲ ἐν τοῖς ὕπνοις μὴ
μόνον ἡλίον ὁρᾶν, ἀλλὰ καὶ ἐννοεῖν, ὅτι μεῖζων ἐστὶ τῆς γῆς. 40

p. 458^b 25 Δῆλον δὲ περὶ τούτων ἀπάντων τοσοῦτον, ὅτι τῷ αὐτῷ
ῥῷ καὶ ἐρηγορότες ἐν ταῖς νόσοις ἀπατῶμεθα, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ
καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ ποιεῖ τὸ πάθος.

20 Πάθος λέγει τὴν ἀπάτην. ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς νόσοις τὸ ἀνὴν παχὺ
πνεῦμα (τὰ γὰρ ἐν τῇ νόσῳ πνεύματα παχέα καὶ σωματωδέστερα) συν- 45
ταράττει διὰ τὴν παχύτητα καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ σφοδρὰν κίνησιν τὸ
ὁπτικὸν πνεῦμα καὶ ποιεῖ ἡμᾶς ἀπατᾶσθαι καὶ δοκεῖν τὸ ἐν δύο, ὁμοίως
δὲ καὶ τὰς ἐν τοῖς τοίχοις γραμμάς ὅτι ζῳᾶ εἰσι (τὰ γὰρ εἶδη τῶν γραμ-
25 μῶν χωρὶς ὕλης ἐν τῇ ὕφει ἐμπίπτοντα καὶ συνταραττόμενα καὶ ὧδ' ὡς
συντιθέμενα διὰ τὴν τοῦ ὁπτικοῦ πνεύματος κίνησιν, ἣν κινεῖται ὑπὸ τοῦ
ἀνιόντος παχέος πνεύματος, ἔμφασιν ποιεῖ ζῳῆς), ὡς οὖν ἐν ταῖς νόσοις, 50
οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις τὸ τοιοῦτον πνεῦμα αἴτιον ἡμῶν γίνεται ἀπάτης.
τῶν γὰρ αἰσθητῶν ποιούντων εἰς τὰ αἰσθητήρια αἰσθησιν, καὶ τὸ γινόμενον
30 ἀπ' αὐτῶν εἰς τὰ αἰσθητήρια πάθος οὐ μόνον ἐνυπάρχει ἐν τοῖς αἰσθη-
τηρίοις ἐνεργουσὼν τῶν αἰσθήσεων περὶ τὰ αἰσθητά, ἀλλὰ καὶ ἀπελθόντων
τῶν αἰσθητῶν ἔτι μένει τὰ ἐγκαταλείψματα καὶ οἱ τύποι εἰς τὰ αἰσθητήρια.
ὡς προῖων ἐρεῖ. τούτων τῶν ὑπολειμμάτων ὅσα σφίζεται καὶ μὴ τέλειον
ἡφάνισται διὰ πλῆθος | ἀναθυμιάσεως. τῇ αἰσθητικῇ ἀρχῇ προσπίπτοντα 112^a

2 μνημονευτικόν CRP

3 Τοπικοῖς] Θ 14 p. 163^b 29 ·

4 μνημονευτικῷ RP

5 προβάλλεται CRP

τε] γὰρ C

6 συλλελογισμένα a: σεσυλλογισμένα ceteri

8 ἀλλὰ τε S: ἀλλὰ τε a

12 λέγον] λεγόμενον RP

δεῖ] δεῖν RP

μνημονευτικόν RP

ἀλλὰ Sa

13 τύπου CRP

14 καὶ om. P

ἔτι ὁ ἐννοοῦμεν τῇ Arist. EMY

15 δὲ om. CRP

17 τό γε τοσοῦτον EMY

τῷ αὐτῷ Pa, e corr. R: τὸ αὐτὸ SC, prius R

21 post πνεῦμα add. συνταράττει a

παχέα πνεύματα Sa

σωματουδέστερα CRP

24 καὶ] κατὰ S

30 ἐν om. S

30, 31 αἰσθητοῖς RP

33 τῶν om. RP

ἐρεῖ] v. ad. p. 60, 15

κατὰ τοὺς ὕπνου διὰ τὴν τότε εἰς τὸ κάτω τοῦ πνεύματος καλίσροισαν καὶ 142^v
 κινήσαντα τὴν αἰσθησιν παραπλησίως τῇ κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσει ποιεῖ
 τὰ ἐνύπνια. ὅταν μὲν οὖν πολλὴ ἢ ἡ ἀναθυμίασις ἢ κατελθοῦσα, ὥστε
 λανθάνειν ἡμᾶς καὶ μὴ δύνασθαι ἀντιλαβέσθαι, ὅτι ἐγρηγόραμεν, ἀπατώ-
 5 μεθα καὶ ὁρῶντες τὰ εἰδῶλα καὶ ἐγκαταλείμματα τῶν αἰσθητῶν δοκοῦμεν
 αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ἀληθῆ αἰσθητὰ ὁρᾶν. ὅταν δὲ μὴ οὕτως ἢ πολλὴ ἢ
 αἵματιχὴ ἀναθυμίασις, ἀλλὰ σύμμετρος, ὥστε μὴ λανθάνειν, οὐκ ἀπατώ-
 μεθα, ἀλλὰ λέγομεν ὑπνώττοντες, ὅτι φαίνεται μὲν τὸ εἰδῶλον τοῦτο ὅτι
 Κορίσκος ἐστίν, οὐκ ἔστι δὲ Κορίσκος, ἀλλὰ τὸ ἐγκαταλείμμα καὶ ὁ τύπος
 10 τοῦ Κορίσκου. πολλάκις γὰρ ἐγὼ εἶδον ὄναρ, καὶ ὁρῶν διανοούμεν ὅτι
 τοῦθ' ὅπερ ὁρῶ ὄναρ ἐστίν. καὶ ὁ ἐμὸς ἐταῖρος ἰδὼν ὅτι εὖρε βιβλίον,
 ἐδόκει λέγειν ὅτι ὄναρ ἐστίν, ἀλλ' οὐκ ἀληθὲς τὸ ὁρώμενον. τούτων οὕτως 10
 ἐχόντων, ὁγλὸν ὅτι τὸ κατιὸν πνεῦμά ἐστι τοῦ τε ἀπατᾶσθαι ἡμᾶς καὶ μὴ
 ἀπατᾶσθαι αἷτιον, ὅπερ ἄνω ὃν αἷτιον ἡμῖν ἐν ταῖς νόσοις ἀπάτης γίνεται.
 15 ἂν δὴ ὁρῶντες τὸν τύπον καὶ τὸ εἰδῶλον ἐν τοῖς ὕπνοις οὕτω κατεχόμεθα
 ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ὥστε μὴ δύνασθαι κρίνειν, ὅτι τύπος ἐστίν ὁδε τοῦ
 Καλλίου, ἀλλὰ δοκεῖν ὅτι ἐκεῖνος αὐτὸς ὁ Καλλίας ἐστίν, ἀπατῶμεθα. εἰ
 δὲ πρὸς τῷ ὁρᾶν ἔτι καὶ κρίνομεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ Καλλίας, ἀλλ' ὁ τύπος,
 οὐκ ἀπατῶμεθα. εἰδὼν δὲ τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ ἐγρηγορότερος ἐν ταῖς 15
 νόσοις ἀπατῶμεθα ἐπήγαγε· καὶ ὑγιαίνουσι δὲ καὶ εἰδῶσιν ἁμῶς
 ὁ ἥλιος ποδιαῖος εἶναι δοκεῖ, δυνάμει λέγων, ὅτι καὶ ὑγιαίνοντες
 πολλάκις ἀπατῶμεθα εἴτε διὰ τὴν πολλὴν ἀπόστασιν, καθ' ἣν ἀφέστηκεν
 ἡμῶν τὸ ὁρώμενον, ἢ καὶ διὰ τὴν ὄψιν πάσχειν τι· δοκεῖ γὰρ ἡμῖν
 ἐν τῷ πλοίῳ οὔσι κινεῖσθαι ἢ γῆ. εἰ δὲ καὶ ὑγιαίνοντες ἀπατῶμεθα, πολλῷ
 25 μᾶλλον ἐν ταῖς νόσοις ἀπατηθησόμεθα πολλῆς τῆς κινήσεως οὔσης.

p. 458^b29 Ἄλλ' εἴτε ὁ γὰρ ταῦτόν εἴθ' ἕτερον τὸ φανταστικόν τῆς 20
 ψυχῆς καὶ τὸ αἰσθητικόν. |

Τὸ λεγόμενον τοιοῦτόν ἐστιν· εἴτε ταῦτόν ἐστιν αἰσθησις καὶ φαντα- 143^r
 σία εἴθ' ἕτερα (εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν, πῶς ἕταιραι καὶ πῶς αἱ αὐταί). 16
 30 οὐδὲν ἤττον οὐ γίνεται ἄνευ τοῦ ὁρᾶν καὶ αἰσθάνεσθαι τι, τοιούτεστιν οὐδὲν
 ὅλως γίνεται ἀπάτη ἐν τοῖς ὕπνοις χωρὶς τοῦ ὁρᾶν ἀληθές τι. ὥσπερ
 γὰρ ἡ παρόρασις γίνεται ἐκ τοῦ ὁρᾶν τι καὶ ἡ παράκουσις ἐκ τοῦ ἀκούειν
 τινός (ὁρῶ γάρ τι ἀληθές· ὁ γὰρ ὁρῶ, οὐκ ἔστι μὴ ὄν, ἀλλ' ὄν τι καὶ

3 πολλὴ ἢ ἀναθυμίασις ἢ κατελθοῦσα a 4 ἐπιλαβέσθαι RP Soph. ἐγρηγοροῦμεν a
 (ἐγρηγόραμεν etiam Soph.) 6 πολλὴ om. C 11 post ἐστίν ras. 18 litt. S
 12 λέγων C 13 τε] γε C 14 prius αἷτιον om. CRP (habet etiam Soph.)
 15 κατεχόμεθα CR 16 καὶ post ὥστε add. C 17 δοκεῖ RP (corr. in δοκέι P)
 αὐτὸς ἐκεῖνος CRP 18 καὶ ante ὅτι add. RP 19 τῷ αὐτῷ] τὸ αὐτὸ R, e
 corr. S ταῖς] τοῖς CP 20 ὅμως Arist. 24 τὴν γῆν C 25 καὶ
 post μᾶλλον add. CR post οὔσης add. τότε CRP 28 ἐστὶ τοιοῦτον CRP
 29 ἕτερον CRP εἴρηται] p. 2, 21 ss. καὶ ante περὶ add. RP ἕτερα καὶ
 πῶς ταῦτά CRP 30 alt. οὐδὲ] οὐδὲ conicio 33 οὐκέτι P

ἀληθές, οὐ μέντοι ἐκεῖνο, ὃ οἶμαι, ἐστίν, ἀλλ' ἕτερόν τι· ὁρῶν γὰρ 143^r
 Πλάτωνα φαίνεται μοι Σωκράτην ὁρᾶν, οὐ μέντοι ἐστὶ Σωκράτης, ὃν οἶμαι 20
 ὁρᾶν, ἀλλὰ Πλάτωνα), οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις. ἔστι γὰρ ἡ ἐν τοῖς ὕπνοις
 ἀπάτη οἷον παρόρασσις καὶ παρακούσις. τοῦτο εἰπὼν, ὥσπερ ἐνστάς αὐτὸς
 πρὸς ἑαυτὸν ἐπήγαγεν· ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ ὑπνέειται μὴδὲν ὁρᾶν μὴδὲ
 ἀκούειν, δυνάμει λέγων· ἢ οὐ καλῶς λέγομεν, ὅτι ἡ ἐν τοῖς ὕπνοις ἀπάτη
 ὁμοία ἐστὶ παροράσει· ἡ μὲν γὰρ παρόρασσις γίνεται ἐκ τοῦ ὁρᾶν τι, ἐν
 δὲ τοῖς ὕπνοις οὐδὲν ὁρῶμεν. καὶ ἐνστάς λύει λίαν σαφέστατα.

Ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἑκαστον δὲ τούτων ὥσπερ ἐγρηγορότων 25
 τὸ τούτων περὶ τῶν ἐγκαταλειμμάτων εἴρηται τῶν προσπιπτόντων ἐπὶ
 τὴν αἰσθητικὴν ἀρχήν. λέγει δὲ ὅτι ἑκαστον δὲ τούτων ὥσπερ ἐγρη-
 γορότων ἡμῶν προσβάλλει τῇ αἰσθήσει, οὐχ οὕτω δὲ προσβάλλει
 ὥσπερ ἐγρηγορότων. προσβάλλουσι γὰρ οἱ τύποι τῶν αἰσθητῶν τῇ
 αἰσθητικῇ ἀρχῇ ἐγρηγορότων ἡμῶν καὶ ἐνεργούντων περὶ τὰ αἰσθητά,
 15 ὁμοίως δὲ καὶ κοιμωμένων· οὐχ ὁμοίως δέ, ἀλλ' ἑτέρως καὶ ἑτέρως. καὶ
 ὅτε μὲν οὐκ ἔστι πολλή ἡ κατιοῦσα ἀναθυμίασις, λέγει ἡ δόξα (κοινότερον
 δὲ δόξαν λέγει τὴν αἰσθησιν, ἢ οὐ κοινότερον τὴν αἰσθησιν λέγει, ἀλλ' 30
 αὐτὴν τὴν διάνοιαν· καὶ γὰρ καὶ ἡ διάνοια, ἥς τὸ δοξάζειν, ἐν τοῖς ὕπνοις
 ἐνεργεῖ), λέγει οὖν ἡ δόξα, ὅτι ψευδὸς τὸ ὁρώμενον· οὐ γὰρ ἐστὶ
 20 τοῦτο ὁ Καλλίας, ἀλλ' ὁ τοῦ Καλλίου τύπος. ὅτε δὲ ἐστὶ πολλή, κατέ-
 χεται ὑπ' αὐτῆς ἡ δόξα καὶ ἀκολουθεῖ τῷ φαντάσματι. ἐπεὶ δὲ
 διὰ τοῦ πνεύματος, δι' οὗ ὁ ὕπνος γίνεται, δι' αὐτοῦ τούτου γίνονται καὶ
 τὰ ἐνύπνια, ὁ δὲ ὕπνος πάθος τοῦ αἰσθητικοῦ, δηλονότι καὶ τὰ ἐνύπνια
 πάθος τοῦ αἰσθητικοῦ εἰσι. φανερόν ἄρα, ὅτι τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνός εἰσιν 35
 25 ὅ τε ὕπνος καὶ τὰ ἐνύπνια. τὸ δὲ εἶθ' ἀπλῶς εἴτε τρόπον τινὰ γινώ-
 μενον ἐπῆχται διὰ τὸ πρότερον εἰρημένον· εἴρηται γὰρ, ὅτι οὐ πάντα τὰ
 ἐν ὕπνῳ φαντάσματα ἐνύπνιά εἰσι.

Σαφεῇ δὲ τὰ ἐξῆς. ὅτι δὲ καὶ ἀπόντων τῶν αἰσθητῶν ὑπάρχει
 τι πάθος ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις, κατασκευάζει λέγων· ἀπὸ γὰρ τοῦ
 30 ἡλίου εἰς τὸ σκότος μεταφέροντες τὴν αἰσθησιν (λέγων· σκότος τὸν
 μὴ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλαμβάνετον τόπον), συμβαίνει μὴδὲν ὁρᾶν·
 ἔτι γὰρ ἔστιν ἡ διάκρισις, ἣν ὑπέστη ὑπὸ τοῦ φωτός. ἀλλὰ καὶ πρὸς 40
 ἄλλο τι λαμπρὸν βλέψαντες εἴτα μύσωμεν, ἃν παρατηρήσωμεν κατέ-
 ναντι τοῦ λαμπροῦ, κεκαλυμμένων τῶν βλεφάρων ὄντων φαίνεται κατ'
 35 εὐθυωρίαν, ὅπου τὰ ὅμματα ἐσφαλισμένα ὄντα ἀφορᾷ, ἅτινα σαφῶς κατα-
 λέγει. οὐ μόνον δὲ ἀπὸ τινων λαμπρῶν μεταβάλλει καὶ κινεῖται τὰ ὅμματα.
 ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν κινουμένων πάσχει καὶ αὐτὰ καὶ κινεῖται, ὥστε φαίνε-
 σθαι ἡμῖν τὰ ἡρεμούντα ὅτι κινεῖται. ἀλλὰ καὶ ὕδωρ σφοδρῶς κινῆται,
 συμπάσχει καὶ συγκινεῖται ἡ ὄψις. καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν δὲ ὁσμῶν γίνον- 45

1 οἶμαι RP ὁρῶντι RP 2 οἶμαι CRP 8 λίαν om. S 9 ἐγρηγορότος S Arist. (Arist. S ἐγρηγορότως) 10 τὸ om. RP 11, 12 ἐγρηγορότος Arist. 18 καὶ (post γὰρ) om. RP
 22 οἱ ὕπνοι γίνονται a γίνονται SC: γίνεται RPa 24 πάθη P: anceps R εἰσι om.
 CRP 24, 25 εἰσι καὶ ὁ ὕπνος CRP 25, 26 γενόμενον a (Arist. U) 32 ὑπέστην C
 34 ὄντων τῶν βλεφάρων a (τῶν βλ. ὄντων etiam Soph.) 39 συγκλείεται RP¹

ται δύσδομοι, καὶ ὅλως ἐπὶ πάντων τῶν ὁμοίων ταῦτα τὰ λεγόμενα (ἦσαν δὲ ὅτι καὶ ἀπόντων τῶν αἰσθητῶν ἐμμένουσιν ἐγκαταλείμματα τινα) καὶ τοῦτον συμβαίνει τὸν τρόπον.

Ἡ μὲν οὖν διάνοια αὐτῇ, ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ καὶ γὰρ ἡ ὄψις τῶν
5 λαμπρῶν καὶ ἐχόντων χρῶμα ὅψιν τὸν ὅλον ὀφθαλμὸν εἶρηκε. λέγει
δὲ καὶ ὅτι εὐλόγως ἐν τῷ τῶν καταμηνίων καιρῷ τὰ ὅμματα μεταβάλλει·
τοῦ γὰρ σώματος ὅλου τότε μεταβάλλοντος ἀνάγκη συμμεταβάλλειν καὶ τὰ 50
ὅμματα. εἰπὼν δὲ τὰ ὅμματα, τρέψας εἶπε τὴν λέξιν ἀρρενικῶς εἰπὼν·
καὶ γὰρ φύσει τυγχάνουσι φλεβώδεις ὄντες· οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ φλε-
10 βώδεις. λέγει δὲ καὶ ὅτι, ὥσπερ ἐπὶ τῶν γυναικῶν γινόμενων τῶν κατα-
μηνίων γίνεταί τι πάθος περὶ τὰ ὅμματα αἱματικόν, οὕτω γίνεταί καὶ ἡμῖν
ἐν τῇ τοῦ σπέρματος προέσει. οὐ φαίνεται δὲ ἐνορῶσιν εἰς τὸ κάτωπερον
διὰ τὸ τὸ σπέρμα φύσει λευκὸν εἶναι. |

p. 460^a14 Ὁ δὲ χαλκὸς διὰ τὸ λεῖτος εἶναι ὅποιασοῦν ἀφ᾽ ἧς H3^v
15 αἰσθάνεται μάλιστα.

Τὸ αἰσθάνεται μάλιστα ἵσον ἐστὶ τῷ αἰσθητὰς μάλιστα καὶ διαδήλους 8
ἡμῖν ποιεῖ τὰς ἐν αὐτῷ κηλίδας. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς λεῖτοις σώμασι μάλιστα
γίνεται ὁ ψόφος διὰ τὸ μὴ θραύεσθαι ἐν αὐτοῖς τὸν ἀέρα μηδ' ὅλως εἰς 10
λεπτότατα κατακερματίζεσθαι, οὕτω καὶ ἐν τοῖς λεῖτοις κατόπτροις αἱ κηλίδες
20 διαδήλοι γίνονται διὰ τὸ μένειν συνεχεῖς καὶ ὡς εἰπεῖν μία διὰ τὴν τοῦ
κατόπτρου λειότητα. ἐν δὲ τοῖς μὴ λεῖτοις οὐχ ὁρῶνται, ὅτι κατακερματί-
ζονται εἰς λεπτότατα διὰ τὴν τοῦ ἐνόπτρου ἀνωμαλίαν· τὸ δὲ λεπτότατον
οὐκ εὐαίσθητον. τὸ μὲν οὖν λεῖτόν ἐστιν αἴτιον τῆς συνεχείας, τὸ δὲ καθαρὸν
τοῦ διαδήλους γίνεσθαι. καὶ γὰρ ἡ καθαρὸν μὴ λεῖτον δέ, εἰς μικρὰ κατα-
25 κερματισθὲν διὰ τὴν ἀνωμαλίαν οὐ ποιήσει αἴσθησιν. ὅτι δὲ ἐν τοῖς καθα- 15
ροῖς ἐνόπτροις εἰς βάθος ἐμφαίνονται αἱ ἐν αὐτοῖς κηλίδες, ὁκλον. ὅτι δὲ
καὶ ἡ αἴσθησις ταχέως ἀντιλαμβάνεται τῶν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν
εἰδῶλων, οὐδὲ τοῦτο ὁκλον.

p. 460^a26 Μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ περὶ τοὺς οἴνους
30 καὶ τὴν μυρεψίαν συμβαίνοντα.

Εἰπὼν ὅτι μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῶν μικρῶν διαφορῶν γίνεται
κίνησις, πίστιν τοῦτου παράγει τὰ περὶ τὴν μυρεψίαν γινόμενα. τὸ γὰρ 30
παρασκευασθὲν ἔλαιον ταχέως λαμβάνει τὰς τῶν πλησίον ὁσμὰς·

1 δύσσομοι CRP (Arist. praeter SU) ταυτὰ Sa 2 alt. καὶ a: om. ceteri 10 δὲ
ἔτι CRP 13 alt. τὸ om. RP 14 μὲν post διὰ add. a (Arist.) λεῖτος] καθαρὸς Arist.
EMY 15 μάλ. αἰσθ. Arist. MSU 16 αἰσθάνεσθαι μᾶλλον RP 17 τὰς—κηλίδας ἡμῖν
ποιεῖν CRP ποιεῖ S: ποιεῖν ceteri 18 cf. De an. B 8 p. 419^b15 20 συνεχῆ a
εἶπον RP μία διὰ SCRP Soph.: μίαν a 21 ὁρῶντες RP¹ 24 διαδήλους a:
διαδήλον S: διαδήλα C: διαδῆ RP 26 βάθος (Arist.)] βάθη a 32 ἡ κίνησις S
τά om. S

ἡ γὰρ ὁσμὴ τοῦ πλησίον κινήσασα τὸ ἔλαιον μετέδωκεν αὐτῷ τῆς οἰκείας 143^v
 ὁσμῆς. ταῦτα εἰπὼν λαμβάνει καὶ ὑποτίθεται τινα λίαν σαφῶς· τὸ γὰρ
 τὸν δειλὸν ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος δοκεῖν τοὺς πολέμιους ὁρᾶν ὑποτίθεται
 καὶ λαμβάνει ὡς ἐναργές. τὸ δὲ ὥστε ἂν μὴ σφόδρα κάμνωσι, μὴ
 5 λανθάνειν ὅτι ψευδὸς τοιοῦτόν ἐστιν· ἐὰν οὐ σφόδρα κάμνωσιν, ἀλλὰ 35
 μέτριος ἢ ὁ πυρετός, οὐ λανθάνει τὸν πυρεττόντα, ὅτι ὅπερ φαίνεται ἐν
 ταῖς τοίχοις ζῶον, οὐκ ἔστι ζῶον. οὐ λανθάνει οὖν αὐτόν, ἀλλὰ νοεῖ ὅτι
 εἰ καὶ ζῶον δοκεῖ, ὅμως οὐκ ἔστι ζῶον ἀλλὰ γραμμαί. εἰ μὲν οὖν
 μέτριος ἢ, οὐ λανθάνει· εἰ δὲ πολὺς, λανθάνει καὶ κινεῖται πρὸς αὐτά.

10 p. 460^b16 Αἷτιον δὲ τοῦ συμβαίνειν ταῦτα τὸ μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν
 δύνάμιν κρίνειν τό τε κύριον καὶ ὃ τὰ φαντάσματα γίνεσθαι. 40

Κύριον λέγει τὴν διάνοιαν, ἐν ᾗ δὲ τὰ φαντάσματα κρίνεται τὴν
 αἰσθησιν. εἰπὼν δὲ ὅτι, ἂν ἡ μέτριος ὁ πυρετός, δοκοῦσιν αἱ γραμμαὶ τῷ
 πυρεττόντι ζῶα, ὅμως οὐ λανθάνει οὐδ' ἀπατᾶται, τὴν αἰτίαν | τοῦ 144^r
 15 φαίνεσθαι τὰς γραμμάς ζῶα, μὴ λανθάνειν δὲ μηδὲ ἀπατᾶσθαι τὸν νοσοῦντα
 διὰ τούτων τίθησι καὶ φησιν· αἷτιον δὲ τοῦ συμβαίνειν ταῦτα, του-
 τέστι τοῦ φαίνεσθαι μὲν μὴ ἀπατᾶσθαι δὲ ἢ καὶ φαίνεσθαι καὶ ἀπατᾶσθαι
 (ἀρμόζει γὰρ ἐν ἀμφοτέροις ὁ λόγος), ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως
 κρίνει ὁ νοῦς καὶ ἡ αἰσθησις· οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ δυνάμις νοῦ καὶ αἰσθησεως.
 20 ἀλλ' ὅταν μὲν ἡ ὄψις κινῆται ἢ ἡ φαντασία νοσῇ, ὁ δὲ νοῦς ὑγιαίνει (καὶ
 εἴρηται περὶ τούτων πολλὰ καὶ καλὰ τῷ Γαληνῷ· ἐν τούτοις γὰρ κατα- 5
 κολουθεῖ τῷ Ἀριστοτέλει), ὅταν οὖν ἡ φαντασία νοσῇ, ὁ δὲ νοῦς ὑγιαίνει,
 φαίνονται μὲν αἱ γραμμαὶ ζῶα, ὁ δὲ νοῦς ἀντιφάσκει λέγων μὴ εἶναι ζῶα.
 ὅταν δὲ σὺν τῇ ὄψει καὶ ὁ νοῦς πάθῃ, τότε ἀπατᾶται περὶ τὰ φαινόμενα,
 25 καὶ δοκεῖ τὸ μὴ ὂν ὡς ὂν. εἰπὼν δὲ ὡς οὐκ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως
 ὁ νοῦς καὶ ἡ ὄψις κρίνει, ἐπήγαγε· τούτου δὲ σημεῖον, ὅτι φαίνεται
 μὲν ὁ ἥλιος ποδιαῖος. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· σημεῖον δὲ τοῦ μὴ ἀπὸ
 τῆς αὐτῆς δυνάμεως κρίνειν τὸ φαίνεσθαι τῇ ὄψει τὸν ἥλιον ποδιαῖον, 10
 ἀντιφάσκειν δὲ τὴν διάνοιαν καὶ λέγειν, ὅτι οὐκ ἔστι ποδιαῖος ἀλλὰ μεῖζων
 30 τῆς γῆς. εἰ δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἔκρινον, ὅπερ ἂν ἐφαίνετο
 τῇ ὄψει, τοῦτο ἂν ἐδόκει καὶ τῇ διανοίᾳ. καὶ τί φημεν ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς
 αὐτῆς δυνάμεως κρίνουσιν ἢ τε διάνοια καὶ ὁ νοῦς, ὅπου γε οὐδὲ πάσαι

- 2 ὁσμῆς S 3 μικρᾶς] μιᾶς RP πολέμιους CR 4 ὥστ' ἐάν Arist. MSU
 μῇ] μὲν μὴ Arist. EYL 5 οὐ] οὖν s. s. S 7 τῷ τοίχῳ Sa, sed v. Arist.
 S alt. εἰ] ἂν e corr. P 10 μὴ ante συμβαίνειν SRP (Arist. EY), sed del. S²P
 11 ὦ SRP (Arist.): ἐν ὦ Ca κρίνεται CRP 14 ἀπατᾶ RP 15 δὲ
 om. P νοσοῦντα] νοοῦντα RP 17 τοῦ] τὸ CRP καὶ (post ἡ)
 om. RP 18 ἐν om. P 19 οὐ—αἰσθησεως om. a 20 ἡ μὲν a
 ante νοσῇ add. καὶ α, ὅταν οὖν ἡ φαντασία S 21 περὶ τούτων om. CRP
 καλᾶ] θαυμαστά CRP Γαληνῷ] fort. respicit librum Heri ἀποδείξεως, de quo v. *Abh.*
d. bayr. Akad. vol. XX γὰρ om. RP 21. 22 κατακολουθοῦντι P: κατακολου-
 νοῦντα R 24 πάσῃ CRP 27 μὲν a: om. ceteri 27. 28 ἀπ' αὐτῆς RP
 29 ἀντιφάσκει C λέγει C 30 καὶ post δὲ add. Sa 32 τε] γε CRP

αἱ αἰσθησεις ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως κρίνουσι. τῶν γὰρ κυριωτέρων 141^r
 αἰσθήσεων καὶ αἱ δυνάμεις κυριώτεραι. ἐν γὰρ τῇ ἐπαλλάξει τῶν δακτύ-
 λων (ἐπαλλάττειν δὲ δακτύλοι λέγονται, ὅταν εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα δάκτυλον, 15
 φέρε γὰρ οὕτως εἰπεῖν, πρῶτον μὲν ἐμβιβάσῃ τὸν μέγαν δάκτυλον, εἴτ'
 εὐθὺς ἐκβαλὼν τὸν μέγαν ἐπεμβιβάσῃ τὸν μικρόν), ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ
 ἐπαλλάξει τῇ μὲν ἀφ᾽ ἧ δοκεῖ ὁ εἰς δάκτυλος δύο διὰ τὸ εἰς τοὺς δύο
 δακτύλους παρὰ μέρος ἐμβιβασθῆναι, ἡ δὲ ὕψις οὐ φησιν αὐτὸν δύο, ἀλλ'
 ἕνα. ὥστε εἰ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἔκρινον, ἐπειδὴ δοκεῖ τῇ ἀφ᾽ ἧ δύο
 ὁ εἰς, δύο ἂν ἐδόκει τῇ ὕψει. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἐκ τούτων φανερόν 20
 10 ὅτι οὐ μόνον ἐγρηγορότων αἱ κινήσεις λείπει τὸ εἰσίν, ἢ τῇ τὸ
 πληρῆς· οὐ μόνον ἐγρηγορότων εἰσὶν αἱ κινήσεις αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθη-
 τῶν γινόμεναι τῶν τε θύραθεν καὶ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ὑπαρ-
 χουσῶν (ὑπάρχουσι γὰρ τινες κινήσεις ἡμῖν ἐκ τοῦ σώματος, οἷον λῦπαι,
 φόβοι, ἥδοναι καὶ ἕτερα τοιαῦτα), ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπνώττωμεν. ἀλλὰ διὰ
 15 τί τῶν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τύπων ὄντων οὐκ αἰσθανόμεθα
 τούτων καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ; ἡ φησί· μεθ' ἡμέραν γάρ, τουτέστιν ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ, ἐκκρούονται οἱ τοιοῦτοι τύποι ὑπὸ τῶν ἐνεργειῶν τῶν αἰσθήσεων, 25
 σφοδρῶν οὐσῶν καὶ πληκτικωτάτων. ὥσπερ γὰρ τὸ τοῦ πυρὸς φῶς ἀφανί-
 ζεται ὑπὸ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός καὶ ὅλως τὸ ὑποπολλαπλασίον ὑπὸ τοῦ
 20 πολλαπλασίου, οὕτω καὶ αἱ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν αἰσθήσεων ἐνέργειαι ἀφανί-
 ζουσι τοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ τύπους.

p. 461^a7 Δεῖ δὲ ὑπολαβεῖν ὥσπερ τὰς μικρὰς δίνας τὰς ἐν τοῖς
 ποταμοῖς φερομένας.

Τὸ μὲν τῆς λέξεως συνεχὲς τοιοῦτον· δεῖ δὲ ὑπολαβεῖν ὥσπερ 43
 25 τὰς μικρὰς δίνας τὰς ἐν τοῖς ποταμοῖς φερομένας πολλαῖς μὲν
 ὁμοίαις, πολλαῖς δὲ διαλυμένας εἰς ἄλλα σχήματα διὰ τὴν ἀντί-
 κρουσιν, οὕτω καὶ τὴν κίνησιν ἐκαστὴν γίνεσθαι συνεχῶς. κίνησιν οὐ 45
 λέγει τὴν τοῦ εἰδώλου καὶ τύπου τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ, καθ' ἣν κινεῖται ἡ ἐν
 τῇ καρδίᾳ αἰσθητικὴ ψυχή. τὸ δὲ λεγόμενον τοιοῦτον· ὥσπερ, φησὶν, ἡ
 30 δίνη ὅτε μὲν μένει καὶ σφύζει τὸ κυκλικὸν ἢ κυλινδρικὸν σχῆμα, ὅτε δὲ
 ἀντικρούσασα πέτρα ἢ κύματι διαλύεται καὶ μεταβάλλει εἰς ἄλλο σχῆμα
 ἐτερόμηκες ἢ τι ἄλλο, οὕτω καὶ ἐκαστοῦ εἰδώλου κίνησις, ἐν ὑποκειμένῳ

3 δάκτυλος λέγεται RP	δακτύλιον Sa	4 πρῶτον μὲν ante φέρε CP: om. R
4 ante τὸν add. τίς SC	4. 5 μέγαν ἐπεμβιβάσῃ τὸν om. RP	5 ἐμβιβάσῃ C
δη] δὲ S	6 δακτύλιος Sa	8 αὐτῆς] τοιαύτης RP
δοκεῖ RP	9 καὶ post ἂν add. RP	8. 9 τῇ ἀφ᾽ ἧ ὁ εἰς δύο
		τῇ ὕψει ἐδόκει CRP
γορότων (11) om. P		10 αἱ—ἐγρη-
12. 13 ἐνυπαρχουσῶν Arist.	11. 12 αἰσθημάτων Arist. (sed αἰσθήσεων I. Soph.)	
καὶ ante διὰ add. C	14 ὅταν ὑπνώττωμεν a: ὅτε ὑπνώττομεν ceteri	
18 οὐσῶν] ὄντων CRP	16 καὶ om. CRP	17 αἰσθήσεων] αἰσθητῶν Ca
φωτός R, prius P	τὸ τοῦ πυρὸς φῶς Sa, e corr. P: τὸ τοῦ πυρὸς C: τὸ τοῦ	
22 δίνας] βανίδας S, item 25	20 αἱ ante ἐνέργειαι C	τῶν αἰσθητῶν RP
Soph.): om. ceteri	23 γινόμενας Arist. EMY	27 καὶ a (κάνταυθα
	30 δίνης S	31 κύματα a

ὅν τὸ εἰδωλὸν τῷ αἵματι ἢ πνεύματι, τοῖς ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅτε μὲν μένει ἡ 111
 αὐτῇ, ὅτε δὲ μεταβάλλει εἰς ἄλλο. καὶ ἐπεὶ οὐκ ἀμέσως ἐκ τοῦδε εἰς 50
 τὸδε τὸ σχῆμα μεταβάλλει, ἀλλὰ διὰ μέσων τινῶν, εἰκός, μᾶλλον δ' ἀναγ-
 καῖόν ἐστι τὴν πρώτην αἰσθησιν μὴ ὑπὸ μόνων τοῦ τε ἐξ οὗ καὶ εἰς 6
 5 κινεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν μεταξὺ. ὥσπερ γὰρ τὸ νεῦρος εἰκός
 ἔχον σχῆμα λένοντι καὶ ἐκ τούτου μεταβαλὼν διὰ τινων μεταξὺ εἰς ἀνθρώ-
 που σχῆμα, οὐ μόνον τὸ τοῦ λένοντος καὶ ἀνθρώπου εἶδεν ἢ ὄψις, ἀλλὰ
 καὶ τὰ μεταξὺ, εἴτε ἡδέα ἦσαν αὐτῇ καὶ κεχαρισμένα εἴτε ἄλλως λυπηρὰ
 καὶ ἀχρεῖα, οὕτω καὶ ἡ πρώτη αἰσθησις οὐ μόνον τῶν ἄκρων ἐν τοῖς 144v
 10 ὕπνοις αἰσθάνεται, ἀλλὰ καὶ τῶν μεταξὺ. ταῦτα δὲ τὰ μεταξὺ ἢ τερα-
 τώδη πάντως εἰσιν, ἢ ἡδέα καὶ χαρίεντα. σαφηνίσας δὲ τὸν λόγον διὰ
 παραδείγματος τῆς δίνης, ἐπάγει καὶ ἕτερον λέγων· ὥσπερ τὸ ὕδωρ, ἐν
 ᾧ φαίνεται τὸ τοῦ ὁρώοντος εἰς αὐτὸ πρόσωπον, εἴ τις σφόδρα κινεῖται, ὅτε
 μὲν οὐδ' ὅλως φαίνεται τὸ τοῦ προσώπου εἰδωλόν, ὅτε δὲ φαίνεται μὲν 1
 15 ἀλλὰ διεστραμμένον, οὕτω καὶ τὰ ἐν τῷ καθεύδειν ὁρώμενα εἰδωλα, μεί-
 ζονος οὔσης τῆς κινήσεως, ἣν κινεῖται ἡ ἀπὸ τῆς τροφῆς ἀναθυμιάσις, ὅτε
 μὲν οὐ φαίνονται, ὅτε δὲ τεταραγμένα καὶ τερατώδη καὶ ὅλως χειρόνα τὰ
 ἐνύπνια. βλέπουσι δὲ τερατώδη τὰ ἐνύπνια οἷ τε μελαγχολῶντες οἷ τε
 πυρέττοντες καὶ οἱ μεθύοντες. καὶ γὰρ καὶ ἡ μελαγχολία καὶ ἡ μέθη
 20 πολλοῦ καὶ σφοδρῶς κινουμένου πνεύματός ἐστι κίνησις.

p. 461^b1 Διὰ τὸ τὴν ὄψιν ἐνίοτε κινεῖσθαι δοκεῖν οὐ κινουμένην, 10
 ὥς φαμεν, τῷ τὴν ἀφῆν δύο κινήσεις εἰσαγγέλλειν καὶ τὸ ἐν δύο
 δοκεῖν.

Τὸ κινεῖσθαι ἀντὶ τοῦ πλανᾶσθαι, ὥσπερ τὸ οὐ κινουμένην ἀντὶ τοῦ
 25 οὐ πλανωμένην εἰληπται νῦν· εἴρηται δὲ ὅτι ἐν τῇ τῶν δακτύλων ἐπαλλάξαι
 ὁ εἰς δάκτυλος τῇ ἀφῇ δύο δοκεῖ. ἐγρηγόρως δὲ δοκεῖ ἀκούειν καὶ αἰσθάν-
 νεσθαι, ὅταν οὐ παντελῶς κατέχεται ἡ αἰσθησις ὑπὸ τῆς ἀναθυμιάσεως.
 κατέχεται δὲ τέλεον, ὅταν τὸν τοῦ Καλλίου τύπον ὡς αὐτὸν τὸν Καλλίαν 20
 ὁρᾷ. ὅταν δὲ τὸν τύπον ὁρῶσα λέγῃ, ὅτι ὅδε ὁ τύπος οὐκ ἔστιν ὁ ἀλη-
 30 θινὸς Καλλίας, ἀλλ' εἰδωλὸν Καλλίου, ὅταν οὖν ὁρῶσα τὸν τύπον οὕτω
 δύνῃται κρίνειν, οὐ κατέχεται. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἐγρηγόρως αἰσθάνεσθαι,

1 γὰρ ante ὃν add. RP τῷ πνεύματι ἢ τῷ αἵματι CRP Soph. τοῖς ἐν Sa: τῷ ἐν C:
 ἢ RP Soph. 4 μόνον a (μόνων etiam Soph.) 6 ἔχειν RP: ἔχει C λένοντος RP
 7 οἶδεν R: variant Soph. libri σχῆμα post ὄψις add. CRP 9 ἀχάρι P: ἀχαρι CR
 μόνων C 12 ἕτερα RP 13, 14 ὅτε μὲν a: om. ceteri 14 οὐδὲν CP
 φαίνονται μὲν S μὲν om. CRP 16 ἦν] ἢ RP 17 χειρόνα] οὐκ ἐρρωμένα
 Arist. M(EY) 18 δὲ] γὰρ C τὰ om. CRP μελαγχολοῦντες RP
 19 καὶ (post γὰρ) om. a 21 καὶ ante διὰ add. a (Arist. EMY) δοκεῖν κινεῖσθαι
 a (Arist. L) cf. ad p. 70,³ κινουμένης C 22 ὥς] ὁρᾶν Arist. EY καὶ post φαμεν
 add. Ca (Arist. praeter S) καὶ SRP (Arist. SU): om. Ca (Arist. EMYL) 24, 25 τοῦ
 οὗ] τοῦ μὴ Sa 25 πλανωμένη RP¹ 26 ἐγρηγορῶς Arist. LSP 29, 30 ὁ ἀλη-
 θινὸς a: ἀληθινὸς ceteri 31 δύναται CRP

τούτέστι τὸ δόξα ἀπάτης ὁρᾶν τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ εἰδῶλα καὶ τοὺς τύπους. 141^v
 καὶ ταῦτα μὲν προσηλγῆσθαι. εἰπὼν δὲ ὅτι καὶ ἐγρηγόρως δοκεῖ ἀκούειν
 καὶ ὁρᾶν καὶ αἰσθάνεσθαι, ἐπήγαγε διὰ τὸ τὴν ὄψιν ἐνίοτε δοκεῖν
 κινεῖσθαι οὐ κινουμένην, ὥς φαμεν. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον δυνάμει 25
 5 τοιοῦτον· ὅταν γὰρ ἡ ὄψις οὐκ ἀπατηθῇ ἐν τῇ τῶν δακτύλων ἐπαλλάξει
 ἐπίσης τῇ ἀφῇ, ἀλλ' ἀνεξαπάτητος μείνῃ, οὐδὲ ἐν τοῖς ὕπνοις ἀπατᾶται
 ἢ αἰσθητικῇ ψυχῇ· ἀλλ' ἡ μὲν ἀπτική δύναμις αὐτῆς τὸ ἐν δύο λέγει,
 ἡ δὲ ὁρατικὴ ἐγρηγόρως ἀντέχεται καὶ ἀντίφρησιν, ὅτι τὰ δοκοῦντα δύο
 οὐκ εἰσι δύο, ἀλλ' ἓν. κρίνομεν γὰρ πολλάκις καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις λέγοντες,
 10 ὅτι δύο μὲν δοκεῖ, οὐκ εἰσὶ δέ, ἀλλ' ἓν. δοκεῖ οὖν ἐν τοῖς ὕπνοις τὸ ἐν
 δύο ἐν τῇ τὴν ἀφῇ δύο εἰσαγγέλλειν· ὅμως τὸ κρίνον, τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ 30
 διάνοια, οὐκ ἀπατᾶται διὰ τὸ μηδὲ τὴν ὄψιν ἀπατηθῆναι. λογικώτεραι
 δὲ τῶν αἰσθήσεων ὄψις καὶ ἀκοή. διὰ οὖν τὸ μηδὲ τὴν ὄψιν ἀπατηθῆναι,
 καὶν δοκῇ ἡπατηθῆναι ἡ διάνοια διὰ τὴν ἀφῇ, ἀλλ' οὖν διὰ τὴν ὄψιν οὐκ
 15 ἀπατᾶται. τὸ δὲ ἐνίοτε ἀσφαλῶς ἐπῆχται. οὔτε γὰρ αἰεὶ ἀπατᾶται, οὔτε
 μὴν αἰεὶ ἀνεξαπάτητός ἐστιν, ἀλλ' ἐνίοτε ἀπατᾶται, ἐνίοτε δὲ οὐκ ἀπατᾶται.
 εἰπὼν δέ, ὅτι τὸ ἐν δύο δοκεῖ διὰ τὸ τὴν ἀφῇ δύο κινήσεις εἰσαγγέλλειν,
 ἐπήγαγεν· ὅλως γὰρ τὸ ἀφ' ἐκάστης αἰσθήσεως φησιν ἡ ἀρχή. 35
 ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· ἀπλῶς γὰρ ὅποῖον ἂν διαπορθμεύσῃ ἡ ἀφῇ ἢ ἡ
 20 ὄψις ἢ ἄλλη τις τῶν αἰσθήσεων, τοιοῦτον λέγει αὐτὸ εἶναι ἢ πρώτη αἰσθησις·
 ταύτην γὰρ εἶπεν ἀρχήν. ὥστε καὶ τὸ ἐν ἂν ὡς δύο διακομίσῃ, τὸ ἐν
 δύο φησιν ἡ ἀρχή, ἂν μὴ ἑτέρα κυριώτερα ἀντιφῆσῃ. εὐθύς γὰρ ἡ ὄψις
 χρειώτων καὶ κυριώτερα οὔσα τῆς ἀφῆς ἀντίφρησι λέγουσα· εἰς ἐστὶν ὁ
 δάκτυλος, μᾶλλον δὲ τὸ τοῦ δακτύλου εἰδῶλον ἓν ἐστὶν, ἀλλ' οὐ δύο. ἀλλὰ
 25 καὶ ἡ ὄψις τὸ τοῦ ἡλίου μέγεθος ὡς ποδιαῖον διαπορθμεύσασα, ὡς ποδιαῖον 40
 αὐτὸ φησιν ἡ ἀρχή ἐν τοῖς ὕπνοις (ὁρῶμεν γὰρ καὶ τοιαῦτα ἐν τοῖς ὕπνοις),
 ἀλλ' ἡ διάνοια ὡς κυριώτερα τῆς ὄψεως ἀντίφρησι καὶ λέγει· οὐκ ἐστὶ
 ποδιαῖος, ἀλλὰ μείζων τῆς γῆς.

Ταῦτά εἰπὼν πάλιν ἐπαναλαμβάνει τὸν λόγον καὶ φησι· φαίνεται
 30 μὲν οὖν πάντως, δοκεῖ δ' οὐ πάντως τὸ φαινόμενον. φαίνεται μὲν
 γὰρ ἐν τοῖς ὕπνοις καὶ τὸ ἐν δύο καὶ ὁ ἥλιος ποδιαῖος, οὐ δοκοῦσι δὲ
 τοιαῦτα, ἂν μὴ κατέχεται ὑπὸ τῆς ἀναθυμιάσεως τὸ ἐπικρίνον. εἰ μὲν
 οὖν μὴ κατέχεται ἡ διάνοια, φαίνεται μὲν, οὐ δοκεῖ δέ· εἰ δὲ κατέχεται, 45

1 τούτέστι τὸ scripsi: τούτέστι τὸ ἐγρηγόρως καὶ Sa: τὸ CRP 3 καὶ ὁρᾶν om. P
 3. 4 κινεῖσθαι δοκεῖν CRP 5 ἀπατηθεῖσα RP: ἀπατηθείη C ἐπαλλάξει om. C
 6 μένη RP 7 αὐτῆς om. CRP 8 ἀντιφάσκει CRP Soph. 9 κρίνομεν —
 ἐν (10) om. CRP 13 δέ] γάρ CRP ἡ ὄψις καὶ ἡ ἀκοή CRP cf. Alex.
 De sensu p. 10.27 ss. Wendl. γόν P 14. 15 ἡ διάνοια ἀπατᾶται a: om. ceteri
 15 ἐπῆχται ἀσφαλῶς CRP 19 διαπορθμεύσῃ Pa: διαπορθμεύσει SCR: variant Soph.
 libri 19. 20 ἡ ὄψις CRP 21 διακομίσαι RP: διακομίσαι S 22 ἑτερον
 κυριώτερον CP 23 κυριώτερα] τιμιώτερα RP ἀντιφάσκει CRP 24 δάκτυλος
 corr. in δακτύλιος SC δακτύλιος C 25 ὡς om. CRP 26 τὰ τοιαῦτα
 CRP, item 32 27 ἀντιφάσκει CRP 30 οὖν—φαίνεται μὲν om. RP
 31 prius καὶ om. C

καὶ φαίνεται καὶ δοκεῖ. εἰπὼν δὲ ἂν τὸ ἐπικρῖνον μὴ κατέχῃται, ἐκ 144
 παραλλήλου ἐπήγαγε τὸ ἢ εἰ μὴ κινεῖται τὴν οἰκείαν κίνησιν, λέγων
 οἰκείαν κίνησιν τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν· τὸ γὰρ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν οἰκείαν
 ἐνέργειαν οὐ κατέχεται, καὶ τὸ μὴ κατεχόμενον ἢ ἐμποδιζόμενον ἐνεργεῖ τὴν
 5 οἰκείαν ἐνέργειαν. οὕτως δὲ ταῦτα ἐπήγαγεν, ὥς εἰ ἔλεγε· κἂν τε 'ἂν μὴ
 κατέχῃται' βούληται τις λέγειν, κἂν τε ἀντὶ τοῦ 'ἂν μὴ κατέχῃται' τὸ
 'ἂν κινῆται τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν', οὐδὲν διαφέρει. τὴν δ' ἐφεξῆς λέξιν 50
 οὕτως ἀναγνωστέον· ὥσπερ δὲ εἵπομεν ὅτι ἄλλοι δι' ἄλλο πάθος
 εὐαπατήσονται, καὶ τὸ κινεῖσθαι τὰ αἰσθητήρια καὶ τὰ ἄλλα τὰ
 10 συμβαίνοντα περὶ τὴν αἰσθησιν, οὕτως ὁ καθεύδων διὰ τὸν ὕπνον·
 ἀπατώμεθα γὰρ οὐ μόνον διὰ τὴν τῶν αἰσθητηρίων κίνησιν, ἀλλὰ καὶ διὰ
 φόβον ἢ ἔρωτα ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. οὕτω δὲ ἀπατώμεθα ἐν τοῖς ὕπνοις,
 ὥστε, ἂν ἔχῃ καὶ μικρὰν ὁμοιότητα τὸ τοῦ Καλλίου εἰδωλον πρὸς τὸ τοῦ
 Σωκράτους ἢ τὸ τοῦ λύκου πρὸς τὸ τοῦ κυνός, ὁρῶντες τὸ τοῦ Καλλίου
 15 ἢ τὸ τοῦ λύκου | δοκοῦμεν Σωκράτην ἢ κύνα ὁρᾶν, ἢ πάλιν ὁρῶντες τὸ 145
 τοῦ Καλλίου εἰδωλον δοκοῦμεν αὐτὸν τὸν Καλλίαν ὁρᾶν διὰ τὴν ὁμοιότητα.
 ἐνεργεία δὲ κινήσεις εἰσὶ, καθ' ἃς ἐνεργεῖ ἐν τοῖς ὕπνοις ἡ ψυχὴ, δυνά-
 μει δέ, καθ' ἃς δύνανται ἐνεργῆσαι ἐνούσας.

μ. 461b13 Οὕτω δ' ἔχουσιν, ὥστε ἐν τῇ κινήσει τηρῶν ἡδὲ ἐπι-
 20 πολάσει ἐξ αὐτοῦ ἡ κίνησις.

Ἐξ αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς κατιούσης ἀναθυμιάσεως ἐπὶ τὴν ἀρχήν· 11
 ἐν αὐτῇ γὰρ ὥς ἐν ὑποκειμένῳ τὰ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν εἰδῶλα τογχνάνουσιν
 ὄντα. εἰπὼν δὲ ὅτι αἱ κινήσεις αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις
 γινόμεναι καὶ συγκατελθοῦσαι τῇ ἀναθυμιάσει, ἥτις σχεδὸν αἷμά ἐστιν, αἱ
 25 μὲν εἰσι δυνάμει, αἱ δὲ ἐνεργεία, διὰ τῶν προκειμένων διαθροῖ, πῶς
 ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας. ἴσμεν δὲ πάντως, ὅτι κινήσεις αὐτὰ τὰ εἰδῶλα 15
 καὶ τοὺς τύπους τοὺς ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν λέγει. ἀλλ' αὐτὸς μὲν οὕτως
 λέγει, ἡμῖν δὲ λοιπὸν ἐστὶν ὑποδείγματι σαφηνίσαι τὸν λόγον. ἔστι τις
 ἐπιστήμων ὁ ἡδὲ ἐνεργῶν κατὰ τὴν ἐπιστήμην, ἕτερος ὁ ἔχων τὴν ἑξίν
 30 καὶ μὴ ἐνεργῶν, ἄλλος ὁ μανθάνων ἕνα φέρε εἰπεῖν ἐνῆαυτόν, καὶ ἕτερος
 ὁ ἡδὲ ἀρξάμενος, καὶ ἔτι ὁ παῖς. καὶ εἰσὶν οὗτοι πάντες πλην τοῦ ἐνε-
 ροῦντος δυνάμει ἐπιστήμονες· ὁ μὲν, ὁ ἐν ἑξει, ἐγγύτερος τοῦ ἐνεργούντος· ὁ 20

1 ἐάν Arist. MYU μὴ τὸ ἐπικρῖνον κατέχῃται RP: μὴ κατ. τὸ ἐπ. S (μὴ om. Arist. praeter SU) 2 εἰ μὴ a (Arist. L: καὶ ceteri Arist. SU, ἢ μὴ Arist. EMY) κινῆται S (Arist. MSU) 3 τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν οἰκείαν κίνησιν a 4 καὶ om. S μὴ post ἢ add. a 5 ἂν CRP: om. Sa 6 ἂν om. C 7 ἐάν] κἂν CRP ἐξῆς RP 8 δι' ἄλλο πάθος ἄλλοι S 9 εὐαπατητότεροι Arist. EMY καὶ τὸ—αἰσθησιν (10) post ὕπνον Arist. Soph. 11 καὶ om. RP 13 κάλλους S 14 ἢ] καὶ CRP primum τὸ om. C 15 δοκοῦσι RP 19 ἔχει a ὥστε, ἐάν τι κινήσῃ τὸ αἷμα, ἥδε Arist. EMY ἥδε] ἡδὲ a (Arist. L) 19. 20 ἐπιπολάζει P: anceps R 20 αὐτῆς C (Arist. L) ἡ om. a 21 ἐξ αὐτῆς CRP 22 αὐτῷ RP ἀπὸ] ἐπὶ RP 26 ἴσμεν cf. p. 3,2. 63,32 ss. 27. 28 λέγει οὕτω CRP 29 cf. De an. B 5 p. 417^a22 ss. 32 ὁ μὲν ὁ SCR: ὁ μὲν P^a ἐγγύτερω CRP, item p. 72,1. 2

δὲ μακρότερον ἐν αὐτῷ ἐγγύτερος μὲν τοῦ ἐν ἕξει, πορρώτερος δὲ τοῦ ἐνεργούντος· ὁ δὲ ἥδη αὐξανόμενος ἐγγύτερος μὲν τούτου, πορρώτερος δὲ τοῦ ἐν ἕξει καὶ ἔτι πορρώτερος τοῦ ἐνεργούντος· ὁμοίως καὶ ὁ παῖς. ὥς οὖν ἐπὶ τούτων, οὕτως ἔχουσι τῇ δυνάμει καὶ αἱ συγκατελθούσαι κινήσεις τῇ ἀνα-
 5 θυμιάσει, καὶ αἱ μὲν εἰσιν ἐγγύτερον τῇ κινήσει τῇ κινούσῃ τὴν ψυχὴν, αἱ δὲ πορρώτερον. εἰ δὲ τοῦτο, δηλονότι τῇ κατ' ἐνέργειαν κινήσει τοῖς ἐπιπολάσει, καὶ εὐθὺς μετ' αὐτὴν κινήσει τὴν ψυχὴν ἥδε ἢ ἔγγιστα αὐτῆς, καὶ ταύτης φθαρείσης ἢ ἐφεξῆς αὐτῆς. σαφηνίζει δὲ καὶ αὐτὸς ταῦτα ἐπὶ
 10 ὑποδείγματι τοῖς πεπλασμένοις βατράχοις καὶ ἀνιούσιν ἐν τῷ ὕδατι τηχομένου τοῦ ἁλός. εἴ τις γὰρ ξυλίνους πλάσει βατράχους πέντε φέρε εἰπεῖν τὸν ἀριθμὸν, εἴτα θήσει εἰς βαθὺς ἀγγεῖον πυθμένα τὸν ἕνα καὶ ἐπικαλύψει αὐτὸν ἅλι πολλῷ, εἴτα ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ ἁλὸς ἕτερον καὶ ὁμοίως ἐπικαλύψει ἐν ἁλί, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐφεξῆς οὕτως, εἰθ' ὕστερον ἐπιθήσει
 15 τὸν πέμπτον ἐάσας αὐτὸν ἀκάλυπτον, ἀναλογήσει ὁ μὴ καλυφθεὶς βάτραχος, ἀλλὰ ἀκάλυπτος ὢν καὶ ὁρώμενος τῇ κατ' ἐνέργειαν κινήσει, περὶ ἣν ἥδη
 30 ἢ ψυχὴ ἐνεργεῖ, οἱ δὲ κεκαλυμμένοι ταῖς δυνάμει οὖσαι κινήσονται. εἴ τις δὴ τούτους οὕτω συνθεῖη, εἴτα συμβαίη τήκεσθαι κατὰ βραχὺ τὸν ἅλα, πρῶτον μὲν ἀναβήσεται ὁ τέταρτος καὶ γενήσεται ἐνεργεῖα αἰσθητός, εἰθ' ὁ τρίτος, εἰθ' ὁ δευτέρος, ἔσχατον δὲ ὁ ἐν τῷ πυθμένι. ὥς οὖν ἐπὶ τού-
 20 των τηχομένου τοῦ ἁλὸς γίνονται ἐνεργεῖα αἰσθητοὶ αἱ βάτραχοι, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν κινήσεων ἀνιεμένου τοῦ κωλύοντος αἵματος καὶ λυομένου καὶ ἐκ
 35 παχέος λεπτοτέρου καὶ ἐξ ἀδιακρίτου κεκριμένου καὶ καθαρωτέρου γινόμενου, ἐνεργούσιν ἐν τῷ καταλειφθέντι λοιπῷ αἵματι, ἐλάττονι ὄντι καὶ καθαρωτέρῳ (τοῦ γὰρ πλείονος προσκριθέντος τῷ σώματι τὸ καταλειπόμενον
 25 ἀνάγκη ἔλασσον εἶναι), ἐνεργούσιν οὖν ἐν τῷ λοιπῷ αἵματι, τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις κινούντων ἔχουσαι ὁμοιώματα, τουτέστιν οὖσαι ὁμοιώματα τῶν αἰσθητῶν τῶν ποιούντων κίνησιν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις. μεταβάλλουσι δὲ ταῦτα τὰ ὁμοιώματα ταχέως, ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς νέφεσιν, ἃ παρει-
 30 σχήματων εἰς ἄλλα μεταβάλλει, τί κωλύει καὶ τὰς τοιαύτας κινήσεις ἀπὸ
 40 ἄλλων εἰς ἄλλα μεταβάλλειν; ταῦτα εἰπὼν ἐπιφέρει· τούτων δέ, τῶν εἰδῶν τῶν ἐν τοῖς ὕπνοις φαινομένων, ἕκαστόν ἐστιν ὑπόλειμμα τοῦ ἐνεργεῖα αἰσθητάτος, καὶ ἀπελθόντος τοῦ ἀληθῶς αἰσθητοῦ, ὅταν μὴ κατέχεται τὸ ἐπικρίνον, ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι τοῦτο οὐ Κορίσκος, ἀλλ' οἷον
 35 Κορίσκος.

1—3 πορρωτέρω ter CRP

2 αὐξανόμενος] ἀρξάμενος RP

4 prius τῇ] τὸ CRP

5 ἐγγυτέρω CRP

κινήσει τῇ om. Sa

6 πορρωτέρω CRP

τῇ δὲ CRP

8 ἐφεξῆς] δὲ ἢ ἔγιστα C

αὐτῆς] αὐτῇ RP

ἔτι conicio, cf. p. 71, 28

11 θήσει a: θήσειεν ceteri

πυθμένα om. R(P¹)

11. 12 ἐπικαλύψειεν CRP

13 ἐπικαλύψειεν ἅλι CRP

ἐν fort. del.

ἐπιθήσει a: ἐπιθήσειε ceteri

17 οὕτω συνθεῖη a: οὕτως συνθήσειεν S: συνθήσειεν οὕτως CRP

19 ἔσχατος P:

anceps SR

22. 23 γενομένου RP

23 ἐλάττονι—λοιπῷ αἵματι (25) om. SPa

25 ἀνάγκη R

ἐν τοῖς om. C, s. s. R

26 αἰσθητηρίων C

ὁμοιώματα Arist. YL

32 ὑπόλειμμα ἐστὶ CRP

post τοῦ add. ἐν τῇ Arist.

33 ἀληθοῦς CRP

p. 461b24 "Οτε δὲ ἡσθάνετο, οὐκ ἔλεγε Κορίσκον τὸ κύριον. 145r

Τουτέστιν ὅτε γὰρ ἡσθάνετο (ὁ γὰρ δὲ σύνδεσμος ἀντὶ τοῦ γὰρ καὶ- 52
ται), ὅτε γὰρ ἡσθάνετο. ἤτοι ὅτε γὰρ ἐν τῇ ὕπνῳ οὐ κατέχευτο ὑπὸ τοῦ
κατελθόντος αἵματος τὸ κύριον καὶ ἐπικρίνον, οὐκ ἔλεγε Κορίσκον τὸ
5 εἰδῶλον, ἀλλὰ διὰ τούτου ἐκαῖνον Κορίσκον τὸν ἀληθινόν, του-
τέστιν ἀλλὰ διὰ τοῦ εἰδώλου ἑώρα καὶ διανοεῖτο τὸν ἀληθινὸν Κορίσκον. 145v
οὐ δὴ εἰδώλου καὶ αἰσθανόμενον φησιν, ὅτι τοῦτο οὐκ ἔστι Κορίσκος, ἀλλ'
εἰδῶλον Κορίσκου. τὸ δὲ ἂν μὴ παντελῶς κατέχεται ὑπὸ τοῦ
αἵματος ὡς δηλωτικὸν ἐπῆχται τοῦ ὅτε δὲ ἡσθάνετο, οὐκ ἔλεγε
10 Κορίσκον τὸ κύριον. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἐξῆς τῆς λέξεως τοιοῦτον· ἂν μὴ
παντελῶς κατέχεται ὑπὸ τοῦ αἵματος καὶ δοκῇ τὸ ὅμοιον αὐτὸ εἶναι τὸ
ἀληθές, ὥσπερ αἰσθανόμενον τοῦτο κινεῖται ὑπὸ τῶν κινήσεων τῶν ἐν τοῖς
αἰσθητηρίοις. τὸ δὲ λεγόμενον τοιοῦτόν ἐστι· τοῦτο τὸ κύριον καὶ ἐπι-
15 κρίνον ἂν μὴ παντελῶς ὑπὸ τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ὕπνοις κατέχεται, ὑπὸ
τῶν κινήσεων τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις οὕτω κινεῖται ὥσπερ αἰσθανόμενον,
καὶ ὥσπερ τὸ κυρίως αἰσθανόμενον, εἰ μὴ τι συμβαίῃ, οὐκ ἀπατάται, οὕτως
οὐδὲ τοῦτο. ἐὰν δὲ οὕτω κατέχεται, ὥστε τὸ ὅμοιον καὶ τὸ εἰδῶλον δοκεῖν
ὅτι αὐτό ἐστι τὸ ἀληθινόν, οὐ κινεῖται ὑπὸ τῶν εἰδῶλων ὡς αἰσθανόμενον
καὶ τρόπον τινὰ ἐγρηγορός, ἀλλ' ὡς ἀναίσθητον. ὅταν γάρ, ὡς ἔρεϊ μετ'
20 ὀλίγον, μὴ κατέχεται, οὔτε οὕτως ἐστὶν ἐγρηγορός ὡς τὰ ἀπλῶς καὶ κυρίως
ἐγρηγορότα, οὐτ' αὖ πάλιν καθυδόν ὡς τὰ ἀπλῶς καθυδόντα, ἀλλὰ μεταξὺ 10
ἐγρηγορότα καὶ καθυδόντος. τὸ δὲ λεγόμενον περὶ τῆς ὑποβολῆς τοῦ
δακτύλου ἐν τῇ ὀφθαλμῷ οὐχ ὡς ἀληθές εἰληπται (ποῦ γὰρ εἰκὸς ἢ ἐμὲ
ἢ ἄλλον ὄντινα οὐκ ὑποβαλόντα τὸν δάκτυλον εἰς τὸν ὀφθαλμὸν λαμβάνειν,
25 ὅτι ὑπέβαλον ἢ ὑπέβαλεν;), ἀλλ' οὕτως εἰληπται ἕνεκεν λόγου, δυνάμει λέγων·
καίςθω ὅτι ὑπέβαλέ τις τὸν δάκτυλον αὐτοῦ, λέληθε δὲ αὐτόν, ὅτι ὑπο-
βέβληται. ὡς οὖν ἐπὶ τῇ τοῦ δακτύλου ὑποβολῇ, οὕτω φησὶ καὶ ἐν τοῖς 15
ὕπνοις, ἂν μὲν αἰσθάνηται τὸ κύριον καὶ ἐπικρίνον (τοῦτο δ' ἐστίν, ὡς
εἴρηται, ἡ διάνοια· ἱκανὴ δὲ ἡ διάνοια καὶ ἐγρηγορότων καὶ κοιμωμένων
30 ἐπιβάλλειν τοῖς προσήκουσιν ἔργοις), ἂν μὲν δὴ αἰσθάνηται ὅτι καθυδὼει
καὶ πρὸς τοῦτω αἰσθησιν ἔχῃ τοῦ πάθους (τουτέστι τοῦ ἐνυπνίου, ἐν
ᾧ πάθει ἐστὶν ἡ αἰσθησις τοῦ αἰσθητικοῦ· τῆς γὰρ αἰσθητικῆς

1 κορίσκος RP	4 καταλειφθέντος a	κορίσκου τὸ C	5 τούτου cum Arist. SU
(τοῦτο ceteri)	8 ἂν cum Arist. LU (ἐὰν EMY)	11 δοκεῖ S (Arist. praeter U)	
alt. τὸ om. EYL	12 ὥσπερ cum Arist. EMSUY (ὥσπερ μὴ L)	τούτου a (τοῦτο	
etiam Arist.)	αἰσθήσεων RP	13 τὸ δὲ—αἰσθητηρίοις (15) om. Sa	13. 14
τὸ ἐπικρίνον Arist. praeter EM, cf. v. 28 et ad p. 75, 14		15 οὕτω SC: οὕτω RP:	
οὕτω καὶ τότε a	16 συμβαίῃ a: συμβῇ ceteri	17 ἐὰν Sa: ἂν CRP	
20 ὀλίγα S	21 ἐγρηγοροῦντα CR	23 δακτύλου e corr. C	24 ὄντι-
ναοῦ Sa: τινὰ CRP	δακτύλιον C	25 ὑπέβαλον] υποβ ^{λλ} P: ὑπέβαλα C	
ἢ ὑπέβαλον P	27 τῆς et υποβολῆς conicio	28 αἰσθάνεται C	καὶ Ca (Arist.):
om. SRP	29 καὶ post δὲ add. C	32 ἡ om. Arist. EMS	αἰσθητικοῦ] cf. ad p. 74, 6

ψυχῆς ἢ αἰσθησις καὶ ἡ ἐνέργεια ἐν τούτῳ τῷ πάθει τότε γίνεται· περὶ 145^v
 αὐτὸ γὰρ ἐνεργεῖ), φαίνεται μὲν, λέγει δὲ ὅτι οὐκ ἔστι τὸ φαινόμενον 20
 Κορίσκοις. ὅτι δὲ πολλάκις ὀρῶντες ἐνύπνια λέγομεν ἔτι ὑπνώττοντες, ὅτι
 τοῦθ' ὅπερ ὀρῶ οὐκ ἔστιν ἐνύπνιον, ὁῖον τοῖς προσέχουσιν. ἰστέον δὲ
 5 ὅτι τινὰ μὲν τῶν ἀντιγράφων ἔχουσι καὶ τοῦ ἐν ᾧ ἡ αἰσθησις τοῦ
 αἰσθητικοῦ, τινὰ δὲ καὶ τοῦ πάθους ἐν ᾧ ἡ αἰσθησις τοῦ ὑπνω-
 τικοῦ. καὶ τῆς μὲν προτέρας γραφῆς ἡ διάνοια ἤδη εἴρηται, διὰ ταύτης
 δὲ εἴη ἂν λέγων πάθος ὑπνωτικὸν τὸ ἐνύπνιον, ἐν ᾧ ἡ αἰσθησις· τούτου
 γὰρ τοῦ ἐνύπνιου ἐν τοῖς ὕπνοις αἰσθανόμεθα. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον καὶ
 10 ὑπὸ ταύτης καὶ ὑπ' ἐκείνης τὸ αὐτό. 25

p. 462^a8 "Ὅτι δὲ ἀληθῆ λέγομεν καὶ εἰσι κινήσεις φανταστικάι
 ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις, ὁῖον.

Κινήσεις φανταστικάς αὐτοὺς λέγει τοὺς τύπους τοὺς ἀπὸ τῶν αἰσθη- 48
 τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις καὶ δι' αὐτῶν εἰς τὸ πρῶτον αἰσθητήριον, τὴν
 15 καρδίαν, ἐγγινόμενους. εἰπὼν δὲ ὅτι γίνεται τὰ ἐνύπνια ἀπὸ τῶν εἰδωλῶν 50
 καὶ τῶν τύπων τῶν ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ, εἶπε δὲ ζητεῖν εἰ ὅλως
 εἰσὶ τύποι τῶν αἰσθητῶν ἐν τῇ καρδίᾳ, πιστοῦται τοῦτο, λέγων δὲ τὸ εἶναι
 τύπους καὶ εἰδωλα ἐν τῇ καρδίᾳ· ἀπὸ τῶν συμβαινόντων τοῖς ἄλλοις αἰσθη-
 τηρίοις. εἰ γὰρ εἰσιν ἐν τοῖς ἄλλοις αἰσθητηρίοις εἰδωλα, πολλὰ μᾶλλον ἐν τῷ
 20 πρώτῳ, ἀφ' οὗ καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ εἶναι τὰδε τινὰ ἔστι. ὁῖον οὖν, φησὶν,
 ὅτι εἰσὶν, ἐάν τις προσέχων πειρᾶται μνημονεύειν, ἢ πάσχομεν
 καταφερόμενοί τε καὶ ἐγειρόμενοι. καὶ οὐ λέγει, ὅτι καὶ ἅμα τῷ
 καταφερόμεναι | καὶ εἰς ὕπνον τρέπεσθαι πάσχομεν τι, ἀλλ' ἔστι τὸ λεγόμενον 146^v
 μενον, ὅτι ἢ πάσχομεν ἐγειρόμενοι, ὅταν ἡ ἔγερσις γένηται πλησίον
 25 τῆς καταφορᾶς· οἷον εἰ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πρώτης ὥρας γένοιτο ἡ κατα-
 φορά, ἔνα ἡ ἔγερσις γένηται ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ὥρας ἢ ἐν τῷ τέλει ἢ
 ὅλως σύντομος. ἂν γὰρ ἡνίκα ὑπνώσας τις ἄρξῃται ὀρᾶν ἐνύπνιον, εἴτα
 ἐγερεῖ αὐτόν τις, ὥσπερ εἴρηται, συντόμως, ὁρᾷ τὰ εἰδωλα πρὸ ὁμμάτων. 5
 ἢ γὰρ βλέπει ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐγερθεὶς καὶ προσέχων ὁρᾷ αὐτά, ὥσπερ νῦν
 30 ἐγὼ τὴνδε τὴν χάρτην. εἰ γὰρ καὶ κατήλθον ἐν τῇ καρδίᾳ, ὅμως αἱ κινή-
 σεις αὐτῶν ἔτι ἐμμένουσιν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς. ὥστε εἰ μὴ ἦσαν κινήσεις
 καὶ εἰδωλα τῶν αἰσθητῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις, οὐκ ἂν συνέβαινεν ἡμῶς

1. 2 περὶ—ἐνεργεῖ om. a 5 post τοῦ add. πάθους CRP, fort. recte ἐν ᾧ ἡ αἰσθησις
 om. CRP τοῦ—πάθους (6) om. P 5. 6 τῆς αἰσθητικῆς CR 6 nostri Arist.
 libri omnes alteram lectionem habent ἐν ᾧ om. P 8 ὑπνωτικὸν πάθος CRP
 9 αἰσθανόμεθα ἐν τοῖς ὕπνοις CRP 11 τα ante ἀληθῆ add. RP 12 ἐν τοῖς ὁῖον
 om. RP 13 κινήσεις φανταστικάς om. RP 15 γίνονται a 20 ἔστι] εἰσὶ RP
 21 πειρώτο RP Soph. 24 ἡ om. RP (habet etiam Soph.) 25 τῇ om. Ca
 γένηται SRP ἡ] ὥς RP 27 an ἡνίκα γὰρ, ἂν? γὰρ ὑπνώτων τις ὀρᾷ
 ἄρξῃται Soph. 28 ἐγερεῖ αὐτόν τις Sa: ἐγερεῖ τις αὐτόν RP: ἐγερθεῖ C (Soph.)
 30 χόρτον CRP καὶ om. RP κατήλθεν CP: anceps R 31 αὐτοῦ C

ὁρᾶν Σωκράτην, εἰ οὗτος ἦν ὁ ὁρώμενος ἐν ὕπνῳ, μὴ παρόντος Σωκρά- 146^a
τους. ἀλλὰ καὶ εἶναι τῶν νύκτων ὑπὸ τινος ἐξεργθέντες καὶ πάμπαν ἀκριβῶς
διαβλέψαντες εἰδῶλα εἶδον ἐνῶπιον αὐτῶν ἱστάμενα· ταῦτα δὲ ἦσαν αἱ ἐν 10
τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν κινήσεις.

- 5 Ταῦτα εἰπὼν, συμπεραίνεται λέγων· ἔστι τὸ ἐνῶπιον φάντασμα ἐν
ὕπνῳ. τὸ δὲ ἐν ὕπνῳ ἐπήγαγε διὰ τὸ καὶ τὰ εἰδῶλα, ἅπερ ὁρῶσιν οἱ
πάμπαν ἐν σκότει διαβλέποντες, εἶναι μὲν φαντάσματα, οὐκ ἐνύπνια δέ·
τὸ γὰρ ἐν ἐγρηγρόσει φάντασμα οὐκ ἐνύπνιον, ἀλλὰ τὸ ἐν ὕπνῳ φαινό-
μενον φάντασμα. τοῦτό ἐστιν ἐνύπνιον. οὔτε οὖν τὰ εἰρημένα εἰδῶλα καὶ
10 φαντάσματά εἰσιν ἐνύπνια, οὔτε ἄλλο τι φαινόμενον λελυμένων, τοιούτων 15
ἐνεργουσῶν, τῶν αἰσθήσεων. ὁρῶμεν γὰρ φαντάσματά τινα διὰ νόσον
ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων. ἅπερ οὐ φαινομεν ἐνύπνια. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πᾶν
τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα ἐνύπνιον ἐστι· τὰ γὰρ φαινόμενα ἐν τῇ ὕπνῳ, ὅταν
μὴ κατέχεται τὸ κύριον καὶ τὸ ἐπικρίνον, φαντάσματα μὲν εἰσιν, ἐνύπνια
15 δ' οὐ. εἰπὼν δὲ ὅτι οὐδὲ πάντα τὰ ἐν ὕπνῳ φαινόμενα φαντάσματα ἐνύ-
πνιά εἰσι, τίνα ταῦτά ἐστι λέγει, ὅτι οἱ ψόφοι, ὧν αἰσθάνεται τις καθεύδων,
καὶ τὸ φῶς καὶ οἱ χυμοί, ταῦτα οὐκ εἰσιν ἐνύπνια. οἱ γὰρ ὑπνώττοντες 20
καὶ μεταξὺ ὄντες τοῦ ἀπλῶς γρηγοροῦντος καὶ ἀπλῶς κοιμωμένου, ἐάν τις
ψοφῇ ἢ φῶς κρατῶν διέρχεται, αἰσθάνονται καὶ τοῦ φωτός καὶ τῶν ψόφων,
20 δοκοῦσι δ' ἐν ὁσιῶν τούτων αἰσθάνεσθαι· ὥστε καὶ πολλοὶ ἐξεργθέντες
λέγουσι πρὸς αὐτούς· σὺ ψοφεῖς· σὺ τὸ φῶς κατέχεις· μὰ τὸν ἥλιον ἐδό-
κουν ὅτι ὄναρ ταῦτα ὁρῶ, τάχα δὲ οὐκ ὄναρ ἦν αὐτά, ἀλλ' ἀληθῆ. αἰσθάνον-
ται δὲ τούτων αἰσθάνεσθαι καὶ οἷον πόρρω· πῇ γὰρ αἰσθάνονται. ὥς
γὰρ ἔχει ὁ ἀπλῶς ἐγρηγορῶς πρὸς τὸν πῇ ἐγρηγορότα, οὕτω καὶ ἡ ἀπλῶς 25
25 αἰσθησις πρὸς τὴν πῇ αἰσθησιν. ἀλλὰ καὶ πολλοὶ καθεύδοντες πῇ, μὴ
ἔχοντες δὲ παντελῶς κεκλεισμένα τὰ βλέφαρα, ἀλλ' ἡρέμα καὶ ὀλίγον
ἀνεψιγμένα, καὶ ὁρῶντες τὸ τοῦ παρακειμένου λύχνου φῶς, ἐξεργθέντες
εὐθύς ἐγνώρισαν τὸ τοῦ λύχνου ὄν, ἅπερ οὐχ ὥς λύχνου ἐνόμιζον
ὁρᾶν, ἀλλ' ὥς ἐνύπνιον, μὴ καθεύδοντες γάρ· οὐ γὰρ ἀπλῶς καθεύδουσιν,
30 ἀλλὰ πῇ. νομίζοντες δὲ καθεύδειν δοκοῦσιν, ὅτι ἅπερ ὁρῶσι καὶ ὅλως
ἅπερ φαντάζονται ἐνύπνιά εἰσιν, μὴ ὄντα ἐνύπνια. καὶ ἀλεκτρούων φωνῆς 30
ἀκούοντες καὶ νομίζοντες, ὅτι ἐνύπνιον ἐστιν, ἐξεργθέντες εἶδον τὸν ἀλεκτρούονα
καὶ εὐθύς ἐγνώρισαν ὅτι οὐκ ἐνύπνιον τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ φάντασμα.
ταῦτα δὲ ὅτι οὕτως ἔχει. ἴσμεν οἱ πειρώμενοι μνημονεύειν τῶν τοιούτων.
35 οἱ δ' ἀποκρινόμενοι ἐν τῇ ἐρωτᾶσθαι, ὅτε ὑπνώττουσι, πολλάκις οὐ μνη-

1 ὁ om. CRP, s. s. S

2 post πάμπαν add. καὶ Sa (om. etiam Soph.)

3 βλέψαντες C

5 συμπεραίνεται CRP

11 ὁρῶμεν a: ὁρῶ S: ὁρῶσι CRP

νόσον· μέσων CRP

13. 14 ὅταν πῇ κατέχεται a: ὅτι πῇ κατέχεται ceteri

14 τὸ om. S, prius P; fort. recte cf. ad p. 73, 13

15. 16 εἰσιν ἐνύπνια CRP

18 ἐγρη-

γοῦντα R: ἐγρηγορότος P Soph.

21 post ψοφεῖς add. ἢ CRP Soph.

22 ὅτι

om. CRP

ὁρᾶν CRP

23 τούτοις RP

πόρρωθεν Arist.

24 ἐγρηγο-

ροῦντα CR

26 ἐγκεκλεισμένα CRP Soph.

27 ἡρεσμένα CR

31 εἰσιν

εἶναι CRP

32 δὲ ante εἶδον add. C

35 ἐν om. RP

μονεύουσιν ἐγερθέντες, ὅτι ἀπεκρίθησαν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν. ὥστε δῆλον ὅτι, 146^r
 ἐπεὶ ἀποκρινόμενοι οὐ μνημονεύουσιν, οὔτε ἀπλῶς γρηγοροῦσιν (ἐμνημόνευον
 γὰρ ἄν), οὐδ' ἀπλῶς ὑπνώττουσιν (οὐ γὰρ ἄν ἀπεκρίθησαν), ἀλλὰ πῇ 35
 ὑπνώττουσι καὶ πῇ γρηγοροῦσιν. ἀληθεῖς δὲ ἐννοίας παρὰ τὰ φαντά-
 5 σματα λέγει τὰς κρίσεις, δι' ὧν ἐν ὑπνῳ κρίνομεν, ὅτι τοῦθ' ὅπερ ὁρῶ
 οὐκ ἔστιν ἐνύπνιον.

Σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. ἐναντίωσιν δὲ ταύτην λέγει τὸ ὁρᾶν ἐνύπνιον
 καὶ μὴ ὁρᾶν· τὸ γὰρ μὴ ὁρᾶν ἐναντίον τῷ ὁρᾶν. |

2 οὔτι RP

ἐγρηγοροῦσιν CRP

3 ἀπεκρίνοντο CR: ἀπεκρίθησαν vel ἀπεκρί-

ναντο Soph. libri

4 post ὑπνώττουσι add. οὐ γὰρ ἄν ἀπεκρίνοντο R

ἐγρηγο-

ροῦσιν CRP

7 ἐνύπνια CRP

add. τέλος τῶν σχολίων εἰς τὸ περὶ ἐνυπνίων

ἀριστοτέλους a

ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ὙΠΝΙΝΟΝ ΜΑΝΤΙΚΗΣ 146^v
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

p. 462^b12 Περὶ δὲ τῆς μαντικῆς τῆς ἐν τοῖς ὕπνοις γινομένης
καὶ λεγομένης συμβαίνειν ἀπὸ τῶν ἐνυπνίων.

- 5 Μετὰ τὸ Περὶ ἐνυπνίων εὐθὺς τάττει τὸ Περὶ τῆς ἐν τοῖς ὕπνοις 17
μαντικῆς. λέγεται δὲ μαντικὴ διὰ τὸ προμαντεύεσθαι καὶ προγινώσκειν,
ᾧ μέλλομεν ποιεῖν ἢ πράττειν ὕστερον, παρὰ τῶν ἐνυπνίων. ἀπὸ γὰρ τῶν
ἐνυπνίων προμαντεύομεθα, ὅτι τότε τι ἡμῖν συμβήσεται. ταύτης δὲ τῆς
μαντικῆς οὔτε καταφρονῆσαι βράδιον ὥς μὴ ἐχούσης τι σημειῶδες ἢ 20
10 προμάντευμα τῶν μελλόντων γίνεσθαι (πεῖθαι γὰρ ἡμᾶς ἢ πεῖρα τῶν καθ'
ἐκάστην γινομένων, ὥς ἔχει τι σημειῶδες), οὔτε δεῖ πάλιν πεισθῆναι, ὅτι
τὰ ἐνύπνια αἰτία εἰσι πάντων τῶν μελλόντων γίνεσθαι, ἀλλὰ τούτων τινὰ
μὲν εἰσιν αἰτία, τινὰ δὲ σημεῖα, τινὰ δὲ συμπτώματα. τίνα δὲ τούτων
αἰτία καὶ τίνα σημεῖα καὶ τίνα συμπτώματα, αὐτὸς ἐρεῖ προσελθόν. εἰπὼν
15 δὲ ὅτι καὶ τὸ περὶ ἐνίων εἶναι τὴν μαντικὴν ἐν τοῖς ὕπνοις ἐπή-
γαγε· δι' ὃ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐνυπνίων ὁμοίως ἂν τις οἰηθείη. 25
ἔστι δὲ τὸ περὶ τῶν ἄλλων ἴσον τῷ περὶ πάντων καὶ εἴη ἂν τὸ λεγό-
μενον δυνάμει τοιοῦτον· ἐπεὶ γὰρ ἓν τῶν ἐνυπνίων ἔχουσι σημειῶδες τι,
οἰηθείη ἂν τις ὅτι καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ ἐνύπνια τοιαῦτα τυγχάνει, καὶ
20 οὐδὲν ἐστὶν ἐνύπνιον, ὅπερ οὐκ ἔχει τι σημειῶδες. ἀλλὰ τὸ μὲν ἔχειν
τινὰ σημειῶδες ὁῦλον, τὸ δὲ μὴ λέγειν αἰτίας εὐλόγους πῶς τοῦτο συμ-
βαίνει, ἀλλ' ἀποφαίνεσθαι, ὅτι θεός ἐστιν ὁ ταῦτα πέμπων, ἀπιστεῖν ἡμᾶς
ποιεῖ. ἄλογον γὰρ τὸ τὸν θεόν, ὃς ἑαυτὸν μόνον ὁρᾷ (αὐτὸς γὰρ ἐστὶ 30

1. 2 titulum praebebat Ca: om. SRP, sed περὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς in mg. S
3 τοῖς om. RP γινομένης a 3. 4 λεγομένης καὶ γινομένης S 5 ἐνυπ-
νίων a: ὕπνου CRP: μνήμης S, cf. p. 60,2 6 λέγει δὲ μαντικὴν S παραγμα-
τεύεσθαι RP 7 ὕστερον ποιεῖν ἢ πράττειν CRP παρὰ Sa: ἀπὸ CRP
8 πραγματεύομεθα RP 10. 11 καθ' ἕκαστον a 11 πάλιν δεῖ CRP
12 πάντων post γίνεσθαι CRP 14 prius καὶ τίνα] τίνα δὲ S ἐρεῖ προσελθόν S:
προελθόν ἐρεῖ a: ἐρεῖ προῦν Arist. M 15 ὕπνοις cum Arist. S (ἐνυπνίοις ceteri)
17 πάντων in textu habet Arist. M 18 ἐπειδὴ CRP 19 τυγχάνουσι C
20 οὐδέ C 23 cf. locos Arist. apud Bonitzium, Ind. p. 325^a17

τὸ αἰεὶ νοῶν καὶ αἰεὶ νοούμενον), εἰς τοιαῦτα κατὰ γινειν καὶ κατασπᾶν. ὅτι δὲ 146^v
 τοῦ θεοῦ ἀφαιρεθέντος οὐδὲν ἄλλο φαίνεται εὐλογον, οὐκ ἄδῳλον. τὸ γὰρ
 προορᾶν ἡμᾶς τινα πράγματα, ἃ μέλλει συμβαίνειν ἐν ταῖς Ἡρακλείαις
 στήλαις ἢ ἐν Βορυσθένει, ὑπὲρ ἡμᾶς ἐστὶ τὸ λέγειν τὸ αἴτιον τούτου. ὅτι
 δὲ ἡ ὑποδορυγὴ τοῦ ἀστέρους σημειῖον ἐστὶν ἐκλείψεως, ὁῦτον. οὕτω γὰρ
 καὶ λέγομεν· σημειῖον δὲ ὅτι ἐκλείπει· καὶ γὰρ ὁ ἀστὴρ ὑπεσιγλήθει.

p. 463^a3 Ἄρ' οὖν ἐστὶ τῶν ἐνουπνίων τὰ μὲν αἴτια καὶ σημεῖα, 35
 οἷον τῶν περὶ σῶμα συμβαινόντων;

Τὸ τῆς λέξεως κατάλληλον τοιοῦτόν ἐστι· τῶν ἐνουπνίων τὰ μὲν ἐστὶν
 10 αἴτια, τὰ δὲ σημεῖα· αἴτια μὲν ὅσα φανέντα τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὰς ἐνεργείας 45
 ἐφίστησιν, ὑπομνήσαντά τινος τῶν πρώτων (τί δὲ τοῦτό ἐστι, μετὰ βραχὺ
 γνωσόμεθα), σημεῖα δὲ δι' ὧν παρίσταται σωματικά πάθη ἢ ψυχικά.
 εἰπὼν δὲ τὰ προσεχῶς ῥηθέντα ἐπήγαγεν· εὐλογον δὲ οὕτως ὑπο-
 λαβεῖν καὶ τοῖς τεχνίταις μὲν, σκοποῦμένοις δὲ τι καὶ φιλοσοφοῦσιν.
 15 ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· οὐ μόνον τοῖς ἱατροῖς προσήκει σφόδρα προσέχειν
 τοῖς ἐνουπνίοις, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τοῖς τεχνίταις καὶ φιλοσοφοῦσι περὶ τινος.
 ἀλλὰ πῶς ἐν τῇ νυκτὶ γίνονται κινήσεις τινές, οἷον φλέγματος κατάρρυσις 50
 καὶ ἄλλα τινά, ἃ λέγομεν εἶναι σημεῖα τῶν μελλόντων συμβαίνειν ἡμῖν, ἐν
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ οὐ γίνονται; ἢ φησιν, ὅτι γίνονται καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ. | αὶ 147^r
 20 γὰρ μεθ' ἡμέραν, τουτέστιν αἱ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, γινόμεναι κινήσεις, ἂν
 μὴ σφόδρα μεγάλα ὦσι καὶ ἰσχυραί, λανθάνουσι. γίνονται οὖν,
 φησί, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοιοῦται κινήσεις, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι μεγάλας
 λανθάνουσιν ἡμᾶς· ἐκκροῦνται γάρ, ὡς εἴρηται, ὑπὸ τῶν μεθ' ἡμέραν
 κινήσεων μεγάλων οὐσῶν τῶν γινομένων ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις ὑπὸ τῶν
 25 αἰσθητῶν. ἂν γὰρ μὴ ὦσι, φησί, σφόδρα μεγάλα καὶ ἰσχυραί, ἀλλὰ 5
 μικραί, λανθάνουσι. μεγάλων μὲν γὰρ οὐσῶν οὐ γίνεται λήθη, μικρῶν δὲ
 γίνεται· τῶν γὰρ αἰσθητῶν αἱ κινήσεις μεγάλαὶ οὐσαὶ ἐμποδίζουσιν αὐτάς
 καὶ οὐκ ἐῷσιν αἰσθησθαι ἐμποιεῖν. ἐν δὲ τῇ καθεύδειν διὰ τὸ ἀργεῖν
 τὰ αἰσθητήρια καὶ αἱ μικραὶ μεγάλαὶ δοκοῦσιν. ὅτι δὲ καὶ αἱ μικραὶ
 30 μεγάλαὶ δοκοῦσι, πιστοῦται ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· μικροῦ γὰρ ἤχου ἐν τῇ

1 ὁ αἰεὶ νοῶν C καὶ τὸ αἰεὶ α καὶ πάντα σπᾶν R 2 τοῦ om. a
 expectes τοῦ pro τὸ, sed v. Arist. p. 462^b24 3 τινα legit cum Arist. SU (τινας
 ceteri) μέλλειν C συμβαίνει τοῖς οἰκοῦσιν ἐν α ἡρακλείοις S: ἡρα-
 κλέους RP 4 βορυσθενίτη C τὸ (post ἐστὶ) om. CRP 5 ἡ om. a
 7 ἐστὶ] εἰσι a (Arist. I) post αἴτια add. εἶναι a eum Arist. Y καὶ cum
 Arist. SU] τὰ δὲ a (Arist. EMY) 8 τὸ ante σῶμα add. a (Arist.) 12 γνωσόμεθα]
 p. 80,13 ἢ ψυχικά πάθη CRP Soph. 13 προσεχῇ RP καὶ ante οὕτως add. S
 14 τοῖς cum Arist. I (τοῖς μὴ ceteri) 15 ὅτι ante οὐ add. RP προσήκον C
 προσέχειν σφόδρα CRP 18 εἶναι om. CRP συμβαίνειν S: συμβαίνει a: συμ-
 βῆναι CRP 20 καθ' ἡμέραν CRP ἐάν Arist. EMY 21 ὥσι μεγάλα CRP
 22 φησιν ἐν CRP μὴ om. S 23 εἴρηται] p. 460^b32 μεθ' ἡμέραν a:
 om. ceteri 27 αἰσθητηρίων CRP 30 τῶν ἐπαγωγῶν CRP

καθεύδειν γεγνότος ἐν τοῖς ὡσὶ δοκοῦμεν βροντᾶσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἡμῶν ἐδόχαι, εἰ μὴ αἱ μικραὶ κινήσεις μεγάλαι ἐδόχουν ἐν τοῖς ὕπνοις. 10
δοκοῦσι δὲ μεγάλαι διὰ τὸ τὰ αἰσθητήρια τότε ἀρχειν.

p. 463^a16 Ἐπεγχειρομένοις δὲ ταῦτα φανερά τοῦτον ἔχοντα τὸν
τρόπον.

Τούτέστιν ἐγερθεῖσι δὲ φανερόν γίνεται, ὅτι ταῦτα πάντα μικρὰ ἐστίν. ἐγερθέντες γὰρ ἐτι ἔχομεν αἰσθησιν καὶ τοῦ ἐν τοῖς ὡσὶ μικροῦ ἤχου, ὅτι μικρός ἐστι, καίπερ μεγάλου ἐν τοῖς ὕπνοις δοκοῦντος, καὶ τῶν ἄλλων πάντων· ὁ σαφῶς καταλέγει. πιστωσάμενος δέ, ὅτι ἐν τοῖς ὕπνοις αἱ 10
μικραὶ κινήσεις διάδηλοι γίνονται, λέγει ὅτι ταῦτά ἐστι καὶ σημεῖα τῶν 15
μελλόντων ἡμῶν συμβαίνειν. τὸ γὰρ δοκεῖν ἐν τοῖς ὕπνοις μέλιτος ἀπογεῦσθαι σημεῖον ἐστὶ τοῦ μέλλειν ἡμᾶς νοσήσαι· ἀρχὴ γὰρ τῆς νόσου τὸ φλέγμα. καὶ ἐπεὶ πάντων αἱ ἀρχαὶ μικραὶ, ὡς εἴρηται πολλάκις, τῷ μεγέθει, τῇ δὲ ποιότητι καὶ τῇ δυνάμει μεγάλαι, καὶ αἱ τῶν νόσων ἀρχαὶ μικραὶ 20
ἂν εἴεν. ἀλλὰ μὴν τὰ μικρὰ δεύονται ὅτι ἐν τῷ καθεύδειν γίνονται δῆλα· καὶ αἱ τῶν νόσων ἄρα ἀρχαὶ ἐν τῷ καθεύδειν ἔσονται δῆλα. εἰ δὲ τοῦτο, 20
φανερόν, ὅτι ἕνα τῶν ἐν τοῖς ὕπνοις σημεία ἐστὶ τῶν μελλόντων ἡμῶν περὶ τὸ σῶμα συμβαίνειν παθῶν. ἐγὼ γὰρ ἰδὼν ἐν ὕπνῳ ὦν, ὅτι διηρχόμην ἐν τινι τόπῳ βορβορώδει καὶ δυσώδει, μετ' ὀλίγας ἡμέρας νενόσηκα· οἱ γὰρ 20
παχεῖς καὶ γλισχροὶ καὶ σεσημμένοι χυμοί, οἵπερ αἵτιοι γηγόνασι τοῦ νοσήσαι με, ἐν τῷ καθεύδειν γηγόνασί μοι διάδηλοι. ἦν οὖν σημεῖον ἢ ἐμὴ πρὸς τὸν βορβορώδη τόπον παρέλευσις τοῦ νοσήσαι με. δι' ὃ προσέχειν χρὴ τοῖς τοιούτοις.

p. 463^a17 Ὡστε' ἐπεὶ μικραὶ πάντων αἱ ἀρχαί.

25

Ἐπεὶ οὖν, φησί, μικραὶ πάντων αἱ ἀρχαί, διελονότι καὶ τῶν νόσων καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων τῶν ἐν τῷ σώματι μελλόντων γίνεσθαι μικραὶ ἔσονται· τοῦτο γὰρ λείπει. εἰ δὲ τοῦτο, φανερόν, ὅτι ἐν τοῖς ὕπνοις ἔσονται 30
καταφανεῖς. ὡς γὰρ εἴρηται, τὰ μικρὰ ἡμῶν τότε δῆλα γίνεται. ὥστε οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ αἱ μικραὶ κινήσεις ἐν τοῖς ὕπνοις τῶν ἐσομένων αἵτιαι 30
ἡμῶν γίνονται.

3 ἀρχειν a: ἀρχειν. δοκοῦσι μὲν οὖν μεγάλαι ceteri 6 δὲ om. RP 7 ἔχομεν
ἐτι CRP 8 μικρὰ RP 9 μεγάλα P: anceps R 10 δοκοῦντα RP
9 δὲ om. C 10 κατάδηλοι CRP 13 εἴρηται] De gen. anim. E 7 p. 788^a13
13. 14 τῷ δὲ μεγέθει καὶ τῇ ποιότητι μεγάλαι CRP 15 ἂν εἴεν Sa: μὲν εἴεν ἂν CRP
16 ἄρα om. RP 18 συμβαίνειν περὶ τὸ σῶμα παθῶν CRP ὦν om. P
20 σεσημμένοι SCRP Soph.: νενόσημένοι a 20. 21 τοῦ νοσήσαι με Sa: μοι τῆς νόσου
CRP 25 ἀπάντων S πάντων αἱ ἀρχαὶ μικραὶ C 26 τῷ—ὅτι ἐν (27)
om. P τοῖς σώμασι C 28 γίνονται a 29 οὐδὲ RP 29. 30 ἡμῶν
αἵτιαι CRP, αἵται etiam Sa

p. 463^a 21 Ἀλλά μὴν καὶ ἓνια γε τῶν καθ' ὕπνον φαντασμάτων 147^r
αἷτια εἶναι τῶν ἐκάστου πράξεων, οὐκ ἄλογον.

Εἰπὼν τίνα εἰσὶ τῶν ἐνουπνίων σημεῖα, λέγει καὶ τίνα αἷτια, καὶ φησιν·
ὥσπερ μέλλοντες πράξαι τι ἢ καὶ πράσσοντες ἐν τοῖς ὕπνοις εὐθυονεῖρως 40
5 τούτοις σύνεσμεν (οὕτως γὰρ εὐθυονεירוῦμεν, ὡς μὴ ἄλλο τι, ἀλλ' ἐκεῖνο
αὐτὸ ἀπαρallάτως θεᾶσθαι, ὅπερ ἐπράττομεν), αἷτιον δὲ τοῦ ὄραν ἐν τοῖς
ὕπνοις τὰ πραττόμενα ἡμῖν ἐγγρηγορόσιν τὸ προσδοποιεῖσθαι τὴν διάνοιαν
ἡμῶν ἀπὸ τῶν πράξεων (ὡς γὰρ τὰ πεπονθότα σώματα ἐπιτηδεῖως περι-
πίπτει ταῖς νόσοις, οὕτω καὶ ἡ προσδοποιηθεῖσα καὶ προκινήθεῖσα διάνοια
10 ὑπὸ τῶν ἐγγινομένων ἐν τῇ καρδίᾳ κινήσεων εὐθυονεῖρως αὐτοῖς σύνεστιν),
ὡς οὖν ἐπὶ τούτων, οὕτω πολλάκις ἀναγκαῖον καὶ τὰς καθ' ὕπνον 45
κινήσεις ἀρχὴν εἶναι τῶν καθ' ἡμέραν πράξεων. ὅσα γὰρ φανέντα
ἐν τοῖς ὕπνοις τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὰς ἐνεργείας ἐφίστην, ὑπομνήσαντά τινος
τῶν πρώτων, ταῦτα αἷτια λέγομεν. ὡς γὰρ ἐγγρηγορότερες πολλάκις διανοού-
15 μεθά τι, ὅπερ αἷτιον ἡμῖν γίνεται τοῦ ποιῆσαι ἢ πράξαι ἢ εὐρεῖν ἄλλο τι
(διανοηθεὶς γὰρ τις ἐξαίφνης τι καὶ ἐκ τούτου εὐρηκῶς ἄλλο τι λέγει τοῦ
εὐρεθέντος αἷτιον εἶναι τὸ διανοηθέν), οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις ἡρεμοῦσα
ἢ διάνοια ἐκ τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τύπων διανοεῖται ἄλλο τι, ὑφ' οὗ συμ-
βαίνει πράξαι ἄλλο τι, καὶ φαμεν, ὅτι τοῦ πραχθέντος αἷτιον τὸ φανέν. 50
20 ὅτι δὲ ἀπὸ ἄλλων τινῶν συμβαίνει ἡμᾶς ἄλλα διανοεῖσθαι, δῆλον. ἰδὼν
γὰρ πολλάκις λύραν διανοήθην Σωκράτην, καὶ ἐκ Σωκράτους τρίγωνον.
καὶ οὐ δὴ τὸ ἄλλου αἷτιον ἄλλου φαμέν. ἐπεὶ καὶ ὁ κόπος, αἷτιος ὢν τοῦ
πυρετοῦ, ἄλλος ἐστὶ παρὰ τὸν πυρετόν. καὶ ἐγὼ δὲ πολλάκις ἐν ὕπνῳ
ρόδα λευκά ἰδὼν μεθ' ἡμέραν ἔλαβον παρὰ τινων ὄωρα. ἃ δὴ ρόδα αἷτια
25 καὶ ἀρχὴν τῶν ὁρώων λέγομεν. ἔστιν οὖν, ὥσπερ ἡ ἐν τῇ ἡμέρᾳ πράξις
αἷτια τῶν ἐν νυκτὶ γινομένων | ἡμῖν ἐνουπνίων ἢ φαντασμάτων, οὕτως 147^v
οὐδὲν κωλύει καὶ τίνα φαντάσματα αἷτια εἶναι τῶν μεθ' ἡμέραν πράξεων.
ταῦτα δὲ ἀρμόζει ἐπὶ τῶν πράξεων λέγεσθαι τῶν ὑφ' ἡμῶν πραχθησο-
μένων οὐ διὰ μακροῦ, ἀλλὰ συντόμως. τὰ μὲν οὖν ὡς αἷτια καὶ σημεῖα ταῦτα.

2 ἐκάστου RP: ἐκάστων C: anceps S: οἰκείων ἐκάστω a (Arist.) εὐλογον C
3 νῦν ante λέγει add. CRP post φησιν add. ὅτι CRP 4 ἐν τοῖς ὕπνοις πράσ-
σοντες Sa εὐθυονεῖροις—ὕπνοις (7) om. RP 7 ἐγγρηγορόσιν] ὀρώμεν P, e corr. R
τῷ τῷ P, e corr. R προσδοποιῆσαι C 8.9 πίπτει CRP 12 ἀρχὰς CRP
(Arist. EMY) ante τῶν add. πολλάκις CRP καθ' ἡμᾶς C 16 δια-
νοηθεῖς—εἶναι τὸ (17) om. Sa 17 διανοηθέν] δυνήθηται a 18 ὑφ'—ἄλλο τι
(19) (τί ἕτερον RP), SCRP: om. a 20 ἄλλα συμβαίνει ἡμᾶς CRP 21 διανοήθη P:
anceps R ἐκ Σωκράτους SC: σωκράτην RPa 22 δὴ Sa: δεῖ εἰ C, prius R:
δεῖ θανμάζειν εἰ P, e corr. R ἄλλου S: ἄλλω C: ἄλλο RP: τινός a alt. ἄλλου]
ἐκεῖνο a: ἄλλο conicio φανῇ P, e corr. R post φαμέν add. εἶναι τὸ αἷτιατόν a
καὶ ὁ om. Sa 23 δὲ om. P 24 ρόδον ἰδὼν RP παρὰ τινων ὄωρα
μεθ' ἡμέραν ἔλαβον C: ἀπὸ τινων μεθ' ἡμέραν ὄωρα ἔλαβον RP ἃ] τὰ a ρόδα]
τῶν ὁρώων RP αἷτιον a 25 τῶν ὁρώων SC (post λέγομεν C): τῶν ρόδων a:
om. RP ἔστιν οὖν] in epianalepsi v. 27 anacoluton oritur ἢ] καὶ CRP
ταῖς ἡμέραις a 26 ἐν τῇ νυκτὶ φανομένων RP ἐνουπνίων ἢ om. CRP

p. 463^a31 Τὰ δὲ πολλὰ συμπτώμασιν ἔοικε.147^v

Λέγει δὲ ὑπερβατὰ τὰ ὑπὸ ἄλλων πραγμῶσιν ἀπλῶς, ὧν μὴ 22
 ἔστιν ἐν ἡμῖν ἡ ἀρχή. ποῦ γὰρ ἐν ἡμῖν ἀρχὴ τῆς μελλούσης ἐν Περσίδι
 γίνεσθαι ναυμαχίας ἢ πολέμου; ἀλλ' ὅμως συμβαίνει ἡ καθαρῶτατα ἰδεῖν
 5 με, ὅτι γίνεται ἐν Περσίδι πόλεμος, καὶ ἀποβῆναι τοῦτο καὶ γενέσθαι, ἢ
 καὶ αἰνιγματωδῶς· λέγω δὲ αἰνιγματωδῶς, ὅταν ἀπ' ἄλλου ἄλλο ἀποβῇ, 25
 οἷόν τι φημι· ἐθαύσατο δ' ἐμὸς ἐταῖρος ἐν ὕπνῳ, ὡς ἀπέστειλεν αὐτῷ γυνή
 τις μηλοπέποντας λεπτοὺς καὶ ἐπιμήκεις, ἔχοντας οὐράς σκορπίων· μετὰ δὲ
 10 ὀλίγας τινὰς ἡμέρας ἐλυπήθη ὑπ' ἐκείνης τῆς γυναικός. εἰσὶν οὖν ἄλλοι
 μὲν οἱ μηλοπέποντες, ἄλλο δὲ τὸ ἀποβάν, ἢ λύπη. σαφηνίζει δὲ αὐτός,
 πῶς ἐοίκασιν συμπτώμασι, καὶ φησιν· ὥσπερ γὰρ πολλάκις συμβαίνει, μεμνη-
 μένον ἐμὲ Σωκράτους, ἐλθεῖν Σωκράτην, οὕτω καὶ ἰδόντα ἐν ὕπνῳ ναυμα- 30
 χίαν, συμβαίνει γίνεσθαι ναυμαχίαν. καὶ ὥσπερ οὐκ ἔστι τῆς τοῦ Σωκρά-
 τος ἀφίξεως αἴτιον τὸ μεμνησθαι ἐκείνου, ἀλλὰ συμβαίνει, μεμνημένον με
 15 ἐκείνου, παραγεγονέναι, οὕτως οὐδὲ τὸ ἐνύπνιον αἰτιόν ἐστι τῆς ναυμαχίας,
 ἀλλὰ σύμπτωμα. καὶ διὰ τὸ εἶναι συμπτώματα τὰ πολλὰ τῶν ἐνυπνίων
 οὐκ ἀποβαίνει.

Ὅτι δὲ πολλὰ τῶν ζώων ὀνειρώττει, δῆλον· κύνες γὰρ κοιμώμενοι
 μυνυρίζουσιν. εἰσὶν οὖν τὰ ὄναρ θεάματα θεόπεμπτα μὲν οὐδαμῶς, ὥσπερ
 20 εἴρηται, δαιμόνια μέντοι· ἡ γὰρ φύσις ἡμῶν δαιμονία οὕσα προορᾷ τὰ 35
 μέλλοντα, ὥσπερ εἴρηται. λέγει δέ, ὅτι ὅσων ἀνθρώπων ἡ φύσις ἐστὶν
 ὥσπερ εἰ λάλος καὶ μελαγχολική, οὗτοι παντοδαπὰ ὄψεις ὀρῶσιν. ὡς γὰρ
 οἱ λάλοι πολλὰ λέγουσιν, οὕτω καὶ οἱ μελαγχολικοὶ διὰ τὴν πολλὴν κίνησιν
 παντοδαπὰ βλέπουσιν (ἡ γὰρ μελαγχολία, ὡς πολλάκις εἴρηται, πνεύματός
 25 ἐστὶ πολλοῦ καὶ σφοδροῦ κίνησις) καὶ διὰ τὸ πολλὰ κινεῖσθαι μᾶλλον ἐπι-
 τυγχάνουσιν. ὡς γὰρ οἱ ἐρίζοντες οὐχ ἐν ἀρπάζουσιν, εἴτε στέφανος εἴθ' ἢ
 ὅτι ἂν εἴη τὸ ῥιπτούμενον, ἀλλὰ πολλὰ (καὶ γὰρ τὰ ῥιπτούμενα πολλὰ), 40
 οὕτω καὶ οἱ μελαγχολικοὶ διὰ τὸ πολλὰς κινεῖσθαι κινήσεις (ἐν κινήσει
 γὰρ αἰεὶ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν πνεῦμα καὶ αἷμα) πολλῶν ἐπιτυγχάνουσι.
 30 καὶ ὥσπερ, φησί, καὶ λέγεται· ἂν πολλὰ βάλῃς, ἄλλοτε ἄλλοιόν

- 4 γίνεσθαι ναυμαχίας a: γενέσθαι ναυμαχίας S: ναυμαχίας γενέσθαι CRP πόλεμος C
 καθαρῶτερον RP: καθαρωτέρως C 5 γίνεται] ἔσται CRP τοῦτον RP
 6 λέγω δὲ (δὴ a) αἰνιγματωδῶς Sa: om. CRP καὶ ante ἄλλο add. RP 7 καθ'
 ὕπνῳ RP 9 τινὰς om. SP ἐλυπήθη C μὲν post εἰσὶ add. CRP
 ἄλλοι RP 10 μὲν om. RP 11 συμβαίνει om. RP 11. 12 μεμνη-
 μένου ἐμοῦ RP 12 Σωκράτους] σωκράτην C 13 γενέσθαι RP 14 με
 post μεμνησθαι add. CRP μεμνημένου μου CRP 15 παραγενέσθαι RP
 ἐστὶ] γίνεται a 16 εἶναι σύμπτωμα RP τὰ a: om. ceteri 19 οὖν] μὲν RP
 20 ἡμῶν om. RP 21 ἐστὶν ἡ φύσις CRP 22 ὥσπερανεῖ CRP (Arist. EMYL)
 23 πολλὰ] παντοδαπὰ CRP 24 ἢ] ὡς CRP πολλάκις εἴρηται post γὰρ add.
 CRP ὡς πολλάκις εἴρηται S: om. ceteri, v. p. 39, 22 26 εἴτε στέφανος εἴθ'
 a: μῆλον ἢ στέφανον ἢ C: μᾶλλον ἢ στ. ἢ S: μῆλον ἢ στέφανον ἢ RP 27 ῥιπτό-
 μενον RP 28 πολλὰ τὰ ῥιπτούμενα RP Soph. 29 καὶ αἷμα om. CRP
 30 καὶ (post φησί) om. a βάλῃς S (Arist. S)

βαλεῖς, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων. ἦν γὰρ τις ἓνα διστόν βάλλῃ, ἢ οὐδ' ὅλως 147^v
 ἂν ἐπιτύχῃ ἢ ἀπαξ· ὁ δὲ πολλοὺς, ἄλλοτε ἄλλο μέρος ἀνάγκη τῆς θύρας
 μεταβάλλειν. ὥς οὖν ἐπὶ τούτων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πολλὰς ὀφείας ὁρῶν· 45
 τῶν ἀνάγκη γὰρ καὶ τούτους πολλῶν ἐπιτυγχάνειν.

- 5 Ἡ μὲν οὖν διάνοια αὕτη, ἣ δὲ λέξις ἢ ὁμοίοις θεωρήμασιν
 ἐπιτυχεῖς ὄντες τούτοις ἢ παρέλκει ἢ εἴῃ ἂν λέγουσα· τὰ ἐπὶ τοῖς
 ὕπνοις ἐπιτυγχανόμενα θεωρήματα ὁμοιά εἰσι τοῖς ἀρπαζομένοις ὑπὸ τῶν
 ἐριζόντων. οὐκ ἀποβαίνουσι δέ, φησί, πάντα τὰ ἐνείρητα, διότι οὐδὲ πᾶν-
 των τῶν σημείων τῶν μελλόντων γίνεσθαι ἐν τοῖς ἡμῶν σώμασιν ὁρῶμεν
 10 ἀπόβασιν. εἶδε γὰρ τις, ὅτι βαδίζει εἰς νοσώδη τόπον, καὶ ἦν τοῦτο
 σημεῖον τοῦ μέλλειν αὐτὸν νοσῆσαι· οὐ νενόσθηκε δὲ διὰ τὸ γεγονέναι ἄλλην 50
 ταύτης κυριωτέραν κίνησιν. διεγερθεῖσα γὰρ ἡ φύσις καὶ συμπεψασα τοὺς
 χυμούς, ἀφ' ὧν ἔμελλε νοσῆσαι, οὐ νενόσθηκεν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὰ τῶν
 ὁράτων σημεῖα πάντα ἀποβαίνει. ἔστι μὲν γὰρ σημεῖον βρογχῆς ἢ ὑπὸ
 15 σελήνης συνισταμένη ἄλως, ἀλλ' ὅμως πολλάκις γεγονυῖα, οὐ βρέχει διὰ
 τὴν ἐξαίφνης τῆς ἐρηῆς ἀναθυμιάσεως ἐπικράτειαν· πνεύματος δὲ σημεῖόν
 ἐστὶ τὸ μὴ ὁλόκυκλον φανῆναι τὴν σελήνην, ἀλλ' ἡμίσειαν, | ὥς ἐν τοῖς 148^r
 Μετεώροις δέδεικται. ἂν οὖν ἄλλη, φησί, γένηται κίνησις κυριωτέρα τῆς
 κινήσεως, ἀφ' ἧς συνέστη ἡ ἄλως, ἥτις ἄλως σημεῖον ἦν βρογχῆς, οὐ γίνεται
 20 βρογχή. τὸ δὲ μελλούσης παρέλκει. ὅτι δὲ πολλὰ καλῶς βουλευθέντα
 οὐκ ἀποβαίνει ἢ διὰ θάνατον τῶν βουλευσαμένων ἢ δι' ἄλλας τινας αἰτίας,
 οὐδεὶς ἄγνοεῖ. τὸ δὲ ὅλως γὰρ οὐ πᾶν γίνεται τὸ μελλῆσαν ἔσον
 ἐστὶ τῷ 'οὐ πᾶν γίνεται τὸ μέλλον γενέσθαι'. ἐσόμενον δ' ἐστὶ τὸ μέλλον 5
 ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι, μέλλον δὲ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ γενέσθαι καὶ μὴ γενέ-
 25 σθαι, ὥς ἐν τῷ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς εἴρηται.

p. 463^b31 Περὶ δὲ τῶν μὴ τοιαύτας ἐχόντων ἀρχὰς ἐνυπνίων,
 ἀλλ' ὑπερορίας ἢ τοῖς χρόνοις.

- Ἐπερόρια τοῖς χρόνοις λέγεται, ἀπερ ἀποβαίνει μετὰ πολὺν χρόνον.
 τὸ δὲ ἢ τοῖς τόποις ἢ τοῖς μεγέθεσιν ἐκ παραλήλου καίται, ἔστι 10
 30 δὲ τὸ λεγόμενον δυνάμει τοιοῦτον· περὶ δὲ τῶν ἐνυπνίων τῶν μὴ ἐχόν-
 των ἀρχὰς, ὧν ἡμεῖς μέλλομεν πράττειν (τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ 'περὶ
 δὲ τῶν ἐνυπνίων τῶν μὴ ὄντων αἰτίων, ὧν ἡμεῖς μέλλομεν πράττειν'.

1 βάλλης S: βάλλεις C Arist. EMY βάλλῃ a: βαλεῖ ceteri 2 ἐπιτύ⁷ RP: ἐπιτύχοι
 conicio 2. 3 ἀνάγκη ἄλλοτε ἄλλο τῆς θύρας μέρος βάλλειν CRP 4 τούτους SRP: τούτοις
 a: τοῦτον C 5 tert. ἢ om. RP 6 post ὄντες add. ἐν Arist. 8 πάντα] πᾶν a
 10 νοσώδη RP: in mg. βορβορώδη S (cf. Soph.) 11 καὶ ὅμως οὐ νενόσθηκε CRP
 12 ταύτης om. CRP 13 ἔμελλε SR οὐκ ἐνόσθησεν S 14 σημεῖον μὲν γὰρ ἐστὶ CRP
 15 γεγονυῖα RP 17. 18 ἐν τοῖς Μετεώροις] Γ' 5 p. 376^b26? 19 ἄλως (post
 ἥτις) om. RP 21 ὅλην post ἀποβαίνει add. CRP 22 οὐδεὶς ἄγνοεῖ om. CRP
 ὅλως τὸ γὰρ C μελλῆσαν a, prius R; μελλῆσαν ceteri Soph. AB 24 καὶ (ante
 γενέσθαι) om. S 25 ἐν τῇ CRP Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς] B 11 p. 337^b4ss.
 26 post ἐνυπνίων add. οἷας εἴπομεν a (Arist. EMY) 28 ὑπερορία CR λέγει a

τὸ γὰρ ἐνύπνιον τὸ ἐμοὶ μὲν ὀφθέν, αἴτιον δὲ ὃν τοῦ μέλλοντος ἐν Περσίῳ 148^r
 πραχθήσεσθαι πολέμου οὐκ ἔχει ἀρχὴν οὐδ' ἐστὶν αἴτιον τοῦ μέλλοντος
 ὑπ' ἐμοῦ πραχθῆναι· οὐ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ ὁ τοιοῦτος πόλεμος πραχθήσεται),
 περὶ μὲν δὴ τούτων οὐ χρὴ λέγειν. δῆλον γάρ, ὅτι ταῦτα πάντα τὰ ἐνύπνια 15
 5 οὐκ εἰσι κυρίως αἴτια, καίπερ αἴτια λεχθέντα καταχρηστικῶς τῷ αἰτίῳ ἐπὶ
 τούτων χρησαμένων ἡμῶν, ἀλλὰ συμπτώματα.

p. 464^a3. Μὴ μέντοι γε ἐν αὐτοῖς ἐχόντων τας ἀρχὰς τῶν ἰδόν-
 των τὸ ἐνύπνιον.

Τὸ λεγόμενόν ἐστι· περὶ δὲ τῶν ἐνυπνίων τῶν ἐχόντων ἀρχὴν τινα
 10 τῶν μελλόντων ὑπ' ἄλλου πραχθῆναι, ἀλλ' οὐχ ὑφ' ἡμῶν, ὅντος δὲ τοῦ 30
 μέλλοντος πρᾶξι γείτονος καὶ ὅπως μὴ πόρρω κατὰ πολὺ ἡμῶν ὄντος,
 ἀλλ' ἐγγύς (περὶ γὰρ τῶν ὑπὸ τῶν πόρρω ὄντων πραχθήσεσθαι μελλόντων
 εἵπομεν ὡς οὐ χρὴ λέγειν), περὶ μὲν δὴ τῶν ἐνυπνίων τῶν ἐχόντων ἀρχὰς,
 ὧν μέλλει ὁ γείτων πράττειν (τῶν γὰρ ὑπὸ τοῦ γείτονος πραχθῆναι μελλόν-
 15 τῶν οὐκ ἐπ' ἐμοὶ ἢ ἀρχὴ τῆς τούτων πράξεως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μέλλοντι ταῦτα
 πρᾶξαι, εἰ μὴ λέγοι τις, ὅτι καὶ ταῦτα συμπτώματά ἐστιν, ὥσπερ καὶ τὰ
 ἔχοντα ἀρχὴν τῶν μελλόντων ἐν Περσίῳ πραχθῆναι), τοιαῦτα ἂν εἴη μέλλον 35
 ἢ ὥσπερ λέγει Δημόκριτος. ἐκεῖνος γὰρ ἔλεγεν εἰδωλὰ τινα ἐμπελάζειν
 τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τούτων τὰ μὲν εἶναι ἀγαθοποιά, τὰ δὲ κακοποιά (ἦθεν
 20 καὶ εὐχεται εὐλόγῳ τυχεῖν εἰδώλων)· εἶναι δὲ ταῦτα ὑπερμεγέθη καὶ
 δύσφθαρτα μὲν, οὐκ ἀσφθαρτα δέ, προσσημαίνειν τε τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώ-
 ποις, θεωρούμενα καὶ φωνὰς ἀφιέντα· ὧν φωνῶν καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις αἰσθανό-
 μεθὰ πως. λέγει δὲ οὗτος, ὅτι οὐκ εἰδωλα χρὴ αἰτιᾶσθαι (τοῦτο γὰρ 40
 πολλάκις δέδεικται ψεύδος), ἀλλὰ κινήσεις τινάς· ὑφ' ὧν κινήσεων σχη-
 25 ματιζομένου τοῦ ἀέρος καὶ διὰ τῶν ὥτων ἢ τῶν μυκτήρων ἐν τοῖς ὕπνοις
 προσπιπτουσῶν τῇ καρδίᾳ ἀνάγκη προορᾶν τὸ μέλλον γενέσθαι. πῶς δὲ
 κινεῖται καὶ σχηματίζεται, εἴρηται τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐν τῷ Περὶ δαιμόνων
 λόγῳ. ἔχουσι γὰρ καὶ οἱ λόγοι καὶ αἱ πράξεις ἀρχὴν τινα τῶν μελλόντων
 γίνεσθαι. ὅτι δὲ αἱ μικρά κινήσεις ἐν τοῖς ὕπνοις μεγάλα φαίνονται, εἴρη-
 30 ται πρότερον. σαφῶς δὲ πάντα καταλέγει. διὰ οὖν τὸ φέρεσθαι τὰς κινή- 45
 σεις ὡς ἔτυχε καὶ ἐμπέπτειν οἷς ἂν τύχῃ συμβαίνει προορᾶν τὰ μέλλοντα
 καὶ τοὺς φαύλους. εἰ δὲ θεὸς ἦν ὁ πέμπων, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἔδει βλέπειν
 αὐτά· τότε γὰρ καὶ γρηγοροῦμεν.

5 οὐδ' CRP λεχθέντα a: ἐλέχθη ceteri 5. 6 ἐπὶ τούτων om. RP 6 καταχρησα-
 μένων S 7 γε om. Arist. EMY 8 τὰ ἐνύπνια RP 9 δὲ om. RP 12 καὶ post
 ὄντων add. C 13 εἵπομεν] p. 81,2 14 μελλόντων πραχθῆναι CRP 18—22 c Sexto
 Emp. Math. IX 19 18 ἐκπελάζειν S 20 εὐλόγῳ S, prius R (cf. Sext. et Zeller
 I⁵ p. 937³): εὐλόγῳ a, e corr. R, Soph.: εὐλόγῳ CP 21 προσσημαίνει a τε a
 (Sext.): δὲ ceteri 22 καὶ (ante ἐν) CRP 23 εἰδῶλον C 25 διὰ post
 ἢ add. RP 26 προσπιπτουσῶν P, e corr. R Soph.: προσπιπτόντων ceteri
 25. 26 προσπιπτ. ἐν τοῖς ὕπνοις CRP Soph. 27 τῷ om. a Περὶ δαιμόνων] cf.
 p. 84,26 alibi non commemoratur 29 ἔτι δὲ S 29. 30 εἴρηται] p. 78,29
 30 σαφῇ RP γοῦν CRP 32 ἔδει ἐν τῇ ἡμέρᾳ S

p. 464^a22 Οὕτω δὲ εἰκόσ τοὺς τυχόντας προορᾶν· ἡ γὰρ διάνοια 148^r
τῶν τοιούτων οὐ φροντιστική.

Καὶ ἄλλην αἰτίαν ἐπάγει τοῦ τίνος ἕνεκα οἱ τυχόντες τὰ μέλλοντα 50
προορῶσιν, ἀλλ' οὐχ οἱ σοφοί, καὶ φησιν, ὅτι ἡ διάνοια τῶν τοιούτων κενὴ
5 οὕσα τῶν ἐκ φιλοσοφίας καλλίστων θεωρημάτων καὶ ἔρημος ἄλλων φροντί-
δων ῥαδίως ὑπὸ τῶν προσπιπτόντων ἀγεται, ἡ δὲ τῶν φρονίμων διάνοια
περὶ πολλὰ καταγινόμενη καὶ ὑπὸ τούτων κινουμένη οὐχ ὁρᾷ τὰ προσπί-
πτοντα. ὥσπερ γὰρ καὶ ἐργηγορότες, ἂν σφόδρα διανοώμεθ' αὐτὰ, οὐχ ὁρῶ-
μεν τὸν παρίοντα (ἐκκρούει γὰρ ἡ μείζων | κίνησις τὴν ἐλάττω), οὕτω 148^v
10 καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις κινουμένη ἡ διάνοια ὑπὸ τῶν ἐνόντων κινήματων ἢ
τύπων οὐχ ὁρᾷ τὰ προσπίπτοντα. [εὖ σοι, δαιμόνιε, τῆς ἀγχινοίας. ὥς
πολλῶν καὶ καλλίστων ἡμῖν αἴτιος καὶ τῆς ἀληθείας μυσταγωγὸς καθ'
ἐκάστην γίνῃ].

p. 464^a24 Καὶ τοῦ ἐνίου τῶν ἐκστατικῶν προορᾶν αἴτιον, ὅτι
15 αἱ οἰκεῖται κινήσεις οὐκ ἐνοχλοῦσι.

Τὸ αἱ οἰκεῖται κινήσεις οὐκ ἐνοχλοῦσιν ἴσον ἐστὶ τῷ μὴ ἔχειν 6
οἰκεῖας κινήσεις. οἱ γὰρ ἐκστατικοὶ (λέγει δὲ ἐκστατικούς οὐ τοὺς τέλειον
μαινομένους, ἀλλὰ τοὺς ὄντας μεταξύ, φέρε γὰρ οὕτως εἰπεῖν, τῶν τε
φρονίμων καὶ τῶν τέλειον μαινομένων), οἱ δὲ ἐκστατικοὶ καὶ μηδὲν ὅλως
20 φροντίζοντες ἢ τι ἀναλογιζόμενοι, ἀλλὰ, κἂν ἐπὶ αὐτοῖς ἀναλογίσασθαι,
ἀπορρίπτοντες καὶ οὐδὲν ὅλως προσιέμενοι πῶς ἂν ἔχοιεν κινήσεις τινάς; 10
καὶ οἱ μὲν σοφοὶ οὐ προορῶσι διὰ τὸ ἐνοχλεῖσθαι καὶ οἴονεαι θυροκοπεῖσθαι
τὴν διάνοιαν αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἐνόντων αὐτοῖς εἰδῶλων καὶ τύπων, οἱ δ'
ἐκστατικοὶ κενὴν ἔχοντες τὴν διάνοιαν καὶ διὰ τοῦτο ἀνενόχλητον εἰκότως
25 αἰσθάνονται τῶν προσπιπτόντων ἔξωθεν. τίνα δὲ τὰ προσπίπτοντα καὶ πῶς,
εἴρηται τῷ Ἀφροδίσει ἐν τῷ Περὶ δαιμόνων· ταῦτα γὰρ εἶπε ξενικάς
κινήσεις. μήποτε δὲ ξενικάς κινήσεις λέγει τὰ μέλλοντα οὐχ ὑφ' ἡμῶν,
ἀλλ' ὑπ' ἄλλων παραγῆσεσθαι. 15

4 κενὴ in textu, μεστὴ in mg. S 5 τῶν—καλλίστων om. CRP θεωρημάτων—
καταγινόμενη (7) a: καὶ ἔρημος θεωρημάτων (θεωρημάτων C) ὁρᾷ τὸ προσπίπτον, ἡ δὲ τῶν
σοφῶν πλήρης οὕσα τῶν ἐκ φιλοσοφίας καλλίστων θεωρημάτων CRP: θεωρημάτων S
8 ὥσπερ—προσπίπτοντα (11) om. RP cf. Arist. De sensu p. 447^a14 ss. 10 ἡ SC:
καὶ a 11. 12 ad εὖ σοι—γίνῃ in mg. adnot. ἔξω τοῦτο P, delevi 11 δαιμόνιον R
12 αἴτιον R (prius P?) 12. 13 καθ' ἐκάστην ἡμῖν RP 14 καὶ τοῦ] καὶ τὰ S:
τοῦ δὲ a (Arist. EMY) ἐκστατικῶν S αἴτιον] βέλτιον S 16 αἱ om. SC
οὐκ ἐνοχλοῦσιν om. CRP 17 οἱ] οὐ RP ἐκστατικούς om. RP 18 φέρε Sa:
χρῆ CRP 19 δὴ] δὲ RP 20 τι om. a 21 ἀπορρίπτοντες et προσιέ-
μένοι a: ἀπορρίπτουσι et προσιένται ceteri 22 ὀχλεῖσθαι RP 24 καὶ ante κενὴν
add. S 25 αἰσθάνονται post ἔξωθεν CRP δὲ om. C ταῦτα post δὲ
add. RP 26 εἶπε] φησιν RP

p. 464^a27 Τὸ δὲ τινὰς εὐθυονεῖρους εἶναι καὶ τοὺς γνωρίμους 148^v
περὶ τῶν γνωρίμων μάλιστα προορᾶν.

Ἐπειδὴ μάλιστα τοὺς γνωρίμους ἐν τοῖς ὕπνοις ὀρῶμεν (καὶ γὰρ καὶ
ἄλλο τι ἡμῖν φαίνεται, οὐπερ οὐ φροντίζομεν· ὥσπερ ἐμοὶ ἰδόντι τὸν ἐμὸν 20
5 εἰταῖρον, οὐχὶ τὸν κλεινὸν μοι τουτονί, ὅστις ἔτι μοι ζῶν συμπονεῖ περὶ
τοὺς λόγους, ἀλλ' ἄλλον ὀλίγους ἐν φιλοσοφίᾳ πόνους καταβεβληκότα διὰ
τὴν τοῦ θανάτου σύντομον προσέλευσιν, ἐγὼ γοῦν ἐκεῖνον πάλαι θανόντα
εἶδον καθ' ὕπνον διαλεγόμενόν μοι, περὶ ὧν ἐγὼ κατ' ἐκεῖνον ὅλον τὸν
μῆνα καὶ ἔτι τὸν πρὸ ἐκεῖνου οὐκ ἐφρόντισα, πρότερον πολλὰ φροντίσας·
10 ἦσαν γὰρ περὶ ψυχῆς αἱ ἐμαὶ τε πρὸς ἐκεῖνον ἐρωτήσεις καὶ ἐκεῖνου πρὸς
με αἱ ἀποκρίσεις), ἐπειδὴ οὖν μάλιστα τοὺς γνωρίμους ὀρῶμεν διαλεγο- 25
μένους ἡμῖν καὶ περὶ ὧν φροντίζομεν καὶ περὶ ὧν οὐ φροντίζομεν, ὀλι-
γάκις δὲ ἀγνώστους τινὰς καὶ ἀσυνήθεις, τὴν αἰτίαν τούτου διὰ τούτων
ἐπάγων φησί· συμβαίνει δὲ τοῦτο διὰ τὸ μάλιστα τοὺς γνωρίμους
15 ὑπὲρ ἀλλήλων φροντίζειν. ἔστι δὲ τὸ δὲ τινὰς εὐθυονεῖρους εἶναι
καὶ τοὺς γνωρίμους περὶ τῶν γνωρίμων μάλιστα προορᾶν ἴσον
τῷ 'τὸ δὲ τινὰς μάλιστα εὐθυονεῖρεῖν περὶ τῶν γνωρίμων'· εὐθυοσειροῦμεν
γὰρ καὶ περὶ ἄλλων τινῶν ἀγνώστων καὶ ἀσυνήθων, ἀλλὰ μάλιστα περὶ 30
τῶν γνωρίμων. ὅτι δὲ καὶ πόρρω ὄντων τῶν φίλων τάχιστα γνωρίζομεν
20 καὶ μᾶλλον αὐτούς, ὁῖον ἐκ τῆς πείρας.

p. 464^a32 Οἱ δὲ μελαγχολικοὶ διὰ τὸ σφοδρὸν ὥσπερ βάλλοντες
πόρρωθεν εὐστοχοὶ εἰσι.

Τὸ ὥσπερ βάλλοντες πόρρωθεν ἴσον ἐστὶ τῷ 'ὥσπερ πόρρωθεν
ὀρῶντες'. ὥς γὰρ τὰ ὀξυπαῖ τῶν ὀρνέων πόρρωθεν ὀρῶσι καὶ οἱ τοξέοντες
25 πόρρωθεν τρόπον τινὰ ὥσπερ διὰ χειρὸς διὰ τοῦ βέλους κατέχρυσαι τὸ
τοξενθέν, οὕτω καὶ οἱ μελαγχολικοὶ ὥσπερ πόρρωθεν ἀρπάζοντες εὐστοχοὶ
εἰσι· προαρπάζουσι γὰρ τὸ μέλλον διὰ τὴν κίνησιν· εὐμετάβολον γὰρ ὅν
τὸ φανταστικὸν τῶν τοιούτων ταχὺ τὸ ἐχόμενον τῆς ἀρχῆς φαντάζεται. 40
εἰσὶ γὰρ τινὰ, ὥσπερ εἴρηται, ἐχόμενα ὄντα τῶν ἐν ἡμῖν ἐνοουσῶν ἀρχῶν,
30 αἵτινες ἀρχαὶ ταχέως κινούμεναι ποιοῦσιν ἡμᾶς ταχέως προορᾶν καὶ τὸ
ἐχόμενον αὐταῖς. λέγει δὲ ὁμοίως ἔχειν ταῦτα τοῖς Φιλαγίδου ποιήμασι·

1 τὸ ante τοὺς add. a (Arist. praeter S)	2 μάλιστα προορᾶν om. S
3 μάλιστα Sa: μᾶλλον CRP	ὀρῶμεν ἐν τοῖς ὕπνοις CRP
5 ἀλλ' ante οὐχὶ add. RP	ὅστις ἔτι a
om. RP	περὶ Sa: πρὸς CRP
λόγους post καταβεβληκότα add. RP	6 πόνους
πάλαι a	7 οὖν CRP
8 καθ' ὕπνου CRP	θανόντα
καίρων a	9 μῆνα]
10 ἐμαὶ τε] ἐμέ τε a: ἐμαὶ RP	10. 11 πρὸς ἐμέ RP
περὶ ὧν οὐ φροντίζομεν om. RP	12 καὶ
13 συνήθεις C	διὰ τούτων τούτου S
15 (τὸ) τὸ conicio	16 τὸ ante τοὺς add. a, v. ad v. 1
17 τὸ om. RP	
19 καὶ om. C	μάλιστα RP (Arist. EMY)
21 σφοδρὸν SCRIP Soph. (Arist. LU, σφοδρα ceteri): σφοδρότερον a	22 πόρρωθεν (ante ὀρῶντες) om. RP
24 ὀρνέων RP	28 φαντάζονται RP
29 εἴρηται] p. 28, 4 ss.	

καὶ γὰρ ἐν ἐκείνοις τὰ ἐχόμενα ὅμοια ἦν τοῖς ἡγουμένοις. οὐ γὰρ ὥσπερ 148^v
τὰ Εὐριπίδου ποτὲ μὲν ἀπὸ 'Εκάβης μεταπίπτει εἰς 'Ελλήνας ὁ λόγος,
ποτὲ δ' ἀπ' ἐκείνων εἰς θεράποντα, οὕτω καὶ ἐν ἐκείνοις, ἀλλ' εἰ περὶ
'Αφροδίτης ἦν τὸ λεγόμενον, πάντα τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους περὶ ταύ- 45
5 τῆς ἦσαν. ὥς οὖν τὰ τοιαῦτα ποιήματα, οὕτω καὶ οἱ ἐμμανεῖς ἐχόμενα
τοῦ ὁμοίου βλέπουσιν (εἴρηται δέ, περὶ ποίων ἐμμανῶν, ὅτι περὶ τῶν
μεταξὺ). ἡ γὰρ σφοδρότης οὐκ ἐξ αὐτὰ ἐκκρούσθῃνα. ὥς γὰρ τὸ σφοδρῶς
φερόμενον κῶμα οὐκ ἐκκρούεται ὑπ' ἄλλου, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐκκρούει τὸ
προστυχόν, οὕτω καὶ τῶν ἐμμανῶν ἡ κίνησις σφοδρὰ οὕσα οὐκ ἐκκρούεται
10 ὑπ' ἄλλης κινήσεως.

p. 464b5 Τεχνικώτατος δ' ἐστὶ κριτής ἐνυπνίων. |

5

Ὅσπερ γὰρ παντός ἐστι κρίνειν τὰ ἐν ἡρεμοῦντι ὕδατι φαινόμενα 149^r
εἶδωλα, ὅτι ἵππων ἢ ἀνθρώπων εἰσίν, οὐ παντὸς δὲ τὰ ἐν κινουμένῳ εἶδωλα
φαινόμενα ὕδατι, ἀλλὰ τοῦ καλῶς καὶ μετὰ πολλῆς προσοχῆς βλέποντος,
15 οὕτως καὶ τὰς εὐθυνοειρίας παντός ἐστι κρίνειν, τεχνικώτατος δέ ἐστι κριτής
ὁ δυνάμενος τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν. ὥς γὰρ ἐν τῷ κινουμένῳ ὕδατι
τὸ φαινόμενον πολλάκις ὥς ἀνθρώπου εἶδωλον οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου, ἀλλ'
ἵππου, διὰ δὲ τὴν κίνησιν ὁμοιοτήτά τινα ἀνθρώπου ἀποτελεῖ, οὕτως καὶ 10
ἐν τοῖς ὕπνοις ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο μεταβάλλει τὸ εἶδωλον. ὁ οὖν δυνάμενος
20 τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν, τουτέστιν ὁ δυνάμενος κρίνειν, ὅτι τὰ φαινόμενα
ἐν τοῖς ὕπνοις καὶ ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο μεταβάλλοντα ὁμοίως ἔχει τοῖς ἐν
τῷ κινουμένῳ ὕδατι φαινόμενοις, οὗτος οὐκ ἀπατηθήσεται, ἀλλὰ κρίνει,
ὅτι τουτὶ τὸ φανὲν ἀνθρώπου εἶδωλον οὐκ ἦν ἀνθρώπου, ἀλλ' ἵππου εἰς
ἀνθρωπον μεταβαλόντος. ἀλλὰ μὴν ἰδὼν ἵππον, τότε τί μοι συμβέβηκεν,
25 ὥστε καὶ νῦν τὸ αὐτὸ συμβήσεται, ἀλλ' οὐ τὸ συμβάν ἐκ τοῦ ἰδεῖν με 15
ἀνθρωπον. ἡ μὲν οὖν διάνοια τῶν λεγομένων πάντων αὕτη, ἐν δὲ τῇ
λέξει τῇ λεγούσῃ τὰ διαπεφορημένα καὶ διεστραμμένα τὸ διεστραμ-
μένα ὥς δηλωτικὸν ἐπὶκταί τοῦ διαπεφορημένα.

[Ενταῦθα τέλος ἔσχε καὶ τὸ παρὸν βιβλίον καὶ αἱ εἰς αὐτὸ σχολαί.] |

2 τὰ del. ?	μεταπίπτοντος πρὸς ἑλλήνας τοῦ λόγου RP	3 θεράποντας CRP
τὰ ante ἐν add. RP	εἰ περὶ] εἴπερ RP	4 ἕως] ἄχρι RP
ἀφροδίτης CRP	7 ἐξ αὐτὰ] ἐαυτὰ a	8 κῶμα Sa: κροῦμα CRP
ἀπ' Sa, sed v. Arist.	καὶ om. CRP	10 ὑπ' RP: ἀπ' SCa
φαινόμενα CRP	13 ἐστὶν post ἵππων add. a	12 ὕδατι
add. τῷ S	13. 14 ὕδατι φ. εἶδωλα C: om. RP	14 προσοχῆς πολλῆς CRP
16 τὰς ὁμοιότητας CRP Arist. cf. v. 20:	καὶ τὴν ὁμοιότητα Sa	18 διὰ δὲ Sa: ἔχει δὲ
διὰ CRP	ἀποτελεῖ om. CRP	19 μεταβάλλει—εἰς ἄλλο (21) om. RP
βάλλοντες RP	22 γούν post οὗτος add. RP	24 μεταβάλλοντος CRP
εἶπον RP	26 αὕτη] τοιαύτη RP	26. 27 τῇ λεγούσῃ λέξει RP
αἱ—σχολαί om. RP	τέλος τῶν σχολίων εἰς τὸ περὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς ἀρίστο-	29 καὶ
τέλους add. a, σκέποις με πεντάς σωτηρικῶν τυπωμάτων add. C		

ΒΙΟΤΗΤΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

Ὁ μὲν σκοπὸς τῆς περὶ μακροβιότητος καὶ βραχυβιότητος πραγματείας Ἀριστοτέλους ὁῦτος. ζητεῖ γάρ, πόθεν καὶ πῶς τὰ μὲν εἰσι μακρόβια, τὰ
 5 δὲ βραχύβια. μέμνηται δὲ ἐν αὐτῷ πρῶτον ὡς εἰρηκῶς μὲν περὶ ὕπνου, ἐρῶν δὲ περὶ ὑγείας καὶ νόσου καὶ περὶ νεότητος καὶ ζωῆς, ὡς τελευταίων τούτων ὄντων τῆς φυσικῆς ζητήσεως. καὶ πρῶτον ζητεῖ ἐν τῷ παρόντι· 40
 βιβλίῳ, τί τὸ εὐφθαρτον· τούτου γὰρ γνωσθέντος ὁῦλον γενήσεται καὶ τὸ μὴ εὐφθαρτον. ὃ ἔπεται τὸ τί τὸ μακρόβιον καὶ διὰ τί, καὶ περὶ τῶν
 10 μακροβιωτέρων κατὰ τε τὰ γένη καὶ τοὺς τόπους. εἶτα τὰ φυτὰ διὰ τί τῶν ζώων μακροβιώτερα, καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς ἄλλα ἄλλων. τὸ δ' ἀκριβές, φησὶν, ἐν τοῖς περὶ φυτῶν ἐροῦμεν. εἴη δ' ἂν τὸ κατάλληλον τῆς λέξεως τοιοῦτον· ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἀναγκαία πρῶτον ἐκ τοῦ
 διαπορῆσαι περὶ αὐτῶν, πότερον ἕτερον ἢ τὸ αὐτὸ αἷτιον πασι 45
 15 τοῖς ζώοις καὶ φυτοῖς τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια, τὰ δὲ βραχύβια· οὐ γὰρ ἔστι ὁῦλον.

Ἐτι δὲ πότερον τὰ αὐτὰ ἔστι μακρόβια καὶ ὑγιεινὰ τῶν φύσει συνεστῶτων. πρόσκειται δὲ τὸ τῶν φύσει, οὐχ ὡς μὴ τῶν ἀφύχων ὄντων φυσικῶν, οἷον λίθων καὶ τῶν τοιούτων (ἔστι γὰρ καὶ αὐτὰ φύσει),
 20 ἀλλὰ μᾶλλον καὶ μάλιστα φύσει ἔστι τὰ ζῶντα· μάλιστα γὰρ ταῦτ' ἔχει ἐν ἑαυτοῖς φύσιν. πότερον οὖν τὰ αὐτὰ ἔστι μακρόβια καὶ ὑγιεινὰ; καὶ
 προσυπακουστέον τοῦ 'καὶ βραχύβια καὶ νοσώδη', εἴθ' οὕτως ἐπακτέον 50

1 ante σχολία add. τοῦ αὐτοῦ C

3 βραχυβιότητος καὶ μακροβιότητος S

ζωῆς add. γήρως καὶ ὄλως περὶ CRP

cf. Alex. De sensu p. 6,17 We.

τί post καὶ add. S

om. RP τ[ε] γε C

om. P

ταῦτα a

22 τοῦ Sa: τὸ CRP

1. 2 βραχυβιότητος καὶ μακροβιότητος βιβλίον S

5 μὲν om. CRP

6 ἐρῶν] ἐτι S ante

7 ὄντων τούτων CRP τῆς φυσικῆς ζητήσεως]

8 τί om. CRP τούτου—εὐφθαρτον (9) om. CRP

9 τὸ (ante τί) om. CP

10 κατὰ—μακροβιώτερα (11)

12 κατάλληλον CRP

17 δὲ

18 δὲ om. CR

τὸ CRP: om. Sa

19 γὰρ Pa: δὲ SCR

20 φύσει ἔστι] φυσικὰ a

21 φύσιν Sa: τὸ φύσει RP: φύσει C

καὶ (ante βραχύβια) SCP: om. Ra

τὸ ἣ κεχώριστα· τὸ βραχύβιον καὶ νοσῶδες. καὶ εἴη ἂν τὸ λεγόμενον· ἣ ἔστι τινὰ βραχύβια οὐ νοσῶδη, ἀλλὰ μᾶλλον ὑγιεινά. νοσῶδη δὲ λέγει· οὐ τὰ | νοσῶδη δι' ὅλου, ἀλλὰ τὰ ἐπιτήδεια ἀπὸ μικρᾶς τινος 15⁷ καὶ τῆς τοχούσης αἰτίας περιπίπτειν νόσοις. τὸ δὲ ἣ κατ' ἐνίας μὲν 5 νόσους ἐπαλλάττει τὰ νοσῶδη τὴν φύσιν σώματα τοῖς βραχυβίοις ἴσον ἔστι τῷ 'ἣ κατὰ τινας νόσους ἐπαλλάττει καὶ κοινωνεῖ τὸ βραχύβιον καὶ νοσῶδες', ὡς εἶναι τὸ αὐτὸ ἅμα τε νοσῶδες καὶ βραχύβιον. ἐπαγγέλλεται δὲ ὕστερον ἐρεῖν περὶ ὑγείας καὶ νόσου, ὅσον ἐπιβάλλει 5 τῇ φυσικῇ φιλοσοφίᾳ. ἐπιβάλλει δὲ αὐτῇ καὶ προσήκει ἰδεῖν, ἐκ τίνος 10 καὶ πῶς συνίστασθαι δύναται. πῶς δὲ ἐπιδέχεται, τῆς ἱατρικῆς ἐστὶν ἐπισκέπτεσθαι. λέγει δὲ τὴν διαφορὰν ταύτην, αὐτὸ δὴ τὸ μακρόβιον καὶ βραχύβιον, ἔχειν ὅλα τε γένη πρὸς ὅλα καὶ τῶν ὑφ' ἐν εἶδος ἕτερα πρὸς ἕτερα, ὅλα δὲ γένη πρὸς ὅλα, ὡς ἄνθρωπος πρὸς ἵππον (μακροβιώτερον γὰρ ἄνθρωπος ἵππου), ὑφ' ἐν δὲ εἶδος ἕτερα πρὸς ἕτερα, ὡς 15 ἄνθρωπος πρὸς ἄνθρωπον· μακροβιώτερος γὰρ Νέστωρ Ἀχιλλέως. 10

p. 465^a13 Δεῖ δὴ λαβεῖν, τί τὸ εὐφθαρτον ἐν τοῖς φύσει συνεστῶσι, καὶ τί τὸ οὐκ εὐφθαρτον.

Πάνου προσήκει περὶ τούτων διαλαβεῖν. περὶ μακροβιότητος γὰρ καὶ 23 βραχυβιότητος τῆς παρούσης πραγματείας οὐσης καὶ βραχυβίων μὲν ὄντων 20 τῶν εὐφθάρτων, μακροβίων δὲ τῶν μὴ εὐφθάρτων, ἀναγκαῖον ἂν εἴη περὶ 25 τούτων διαλαβεῖν, ὡς ἂν ἐκ τούτων περὶ τῶν προκειμένων ῥᾶστα διαλάβοιμεν. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ πῦρ γὰρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τοῦτοις συγγενῇ, οὐκ ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν τὸ δὴ τοιοῦτον καθ' αὐτὸ καὶ ὡς ἀπ' 25 ἄλλης ἀρχῆς ἐπαχθὲν τοιοῦτόν τι δηλοῖ· τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, ὃ τε ἀήρ 25 καὶ ἡ γῆ φθιέρουσιν ἀλλήλα. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ὄντα, ὃν δὴ τίνα τρόπον καὶ εἰσὶ, φθιερεῖ θάτερον θάτερον. ἐνὸς δὲ ὁποιοῦν φθαρέντος ἀνάγκη καὶ τὸ ἐκ τούτων συνεστηκὸς ἐφθάρθαι. τὸ γὰρ μετέ- 30 χεῖν τῆς τούτων φύσεως εὐλογον δηλωτικὸν ἐστὶ τοῦτο τῆς τούτων φθορᾶς. μετέχουσι δὲ τὰ σύνθετα τῆς ἐξ ὧν εἰσι φύσεως οὐ πάντα (οὐ 30 γὰρ καὶ ἡ οἰκία· οὐ γὰρ ἀνάγκη ἐνὸς λίθου φθαρέντος φθιέρεσθαι). ἀλλὰ

1 τὸ (ante ἣ) om. CRP τὸ (ante βραχύβιον) a: τὸ καὶ S: καὶ CRP: καὶ τὸ Arist.
καὶ τὸ νοσῶδες Arist. 2 ἔστι] εἰσὶ CRP 3 νοσῶντα CRP post ἀλλὰ
add. καὶ RP 5 σώματα τὴν φύσιν CRP 6 τῷ] τὸ R 8 ἐρεῖν περὶ
(ὑγείας καὶ add. solus R) νόσου ὕστερον CRP 9 ἰδεῖν Ca: τὸ ἰδεῖν SRP 9. 10 πῶς
καὶ ἐκ τίνος CRP 10 δύναται S ἐστὶν om. P 11 σκέψασθαι CR
12 τε C, e corr. P (Arist.): τὰ ceteri 15 πρὸς ἄνθρωπον CRP (Arist.): ἀνθρώπου Sa
Νέστωρ γὰρ Ἀχιλλέως μακροβιώτερος CRP 16 δὲ Ra (Arist. MZ) 22 πῦρ
γὰρ a (Arist., sed πῦρ δὴ L, πῦρ S): τὸ δὲ πῦρ SC: δὲ τὸ πῦρ R: πῦρ δὲ P καὶ τὰ]
κατὰ C τούτων a (Arist. MZ) 25 legit ἀλλήλοισι cum Arist. S 26 καὶ
om. CRP alt. θάτερον a: τὸ ἕτερον ceteri 27. 28 μετέχον SR 28 τοῦτο Sa:
τ
τούτων, τοῦ CR: τοῦ τοῦ P 30 λίθου ἐνὸς CRP post φθιέρεσθαι add. αὐτὴν CRP

καὶ τὰ ζῶντα. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἔστω λόγος ἕτερος. ἄλλα 157^v
 λέγει ἐπιστήμην, τέχνην, ὑγίαν, νόσον καὶ ὅλους πάντας, ὅσα ἐν ὑποκειμένῳ
 ἐστί. περὶ μὲν οὖν τῆς τῶν ἄλλων, φησί, φθορᾶς ἔστω ἕτερος λόγος.
 εἰσὶ γὰρ τοῦτοις ἴδια καὶ οἰκείαι φθοραί. ἔστι γὰρ ἴδιος ἐπιστήμης φθορά,
 5 καθ' ἣν φθείρεται σφριζομένου τοῦ ἔχοντος αὐτὴν ζῶον. ἐπειδὴ γὰρ φθα-
 ρείσης τῆς ἐπιστήμης μένει τὸ ζῶον, ὁῖλον, ὡς αὕτη ἡ φθορά οὐκ ἐστὶ 35
 τοῦ ζῶου φθορά, ἀλλὰ ἴδιος καὶ οἰκεία τῆς ἐπιστήμης. ἦν δὲ φθαρέντος
 τοῦ ζῶου φθορῇ καὶ ἡ ἐπιστήμη, τίνας αὕτη ἡ φθορά; ἢ δηλονότι τοῦ
 ζῶου, κατὰ συμβεβηκός δὲ καὶ τῆς ἐπιστήμης. καθ' αὐτὴν μὲν γὰρ
 10 φθείρεται ἡ ἐπιστήμη, ὅταν αὐτῆς φθαρείσης μένη τὸ ζῶον, κατὰ συμ-
 βεβηκός δέ, ὅταν συμφθορῇ τῷ ζῳῳ. τοῦτο ῥητέον καὶ ἐπὶ ὑγείας καὶ
 νόσου καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν ὑποκειμένῳ.

Τοῦτο λαβὼν ἐπάγει· δι' ὃ καὶ περὶ ψυχῆς λογίσαιτό τις ἂν ἐκ
 τούτων. εἰ γὰρ ἐστὶ μὴ φύσει, λέγων φύσει τὸ εἶδος. ἔστι δὲ τὸ 40
 15 λεγόμενον· εἰ γὰρ μὴ ἐστὶν ἡ ψυχὴ εἶδος τοῦ σώματος, ὥσπερ ἐν τοῖς
 Περὶ ψυχῆς εἴρηται, ἀλλ' ὕστερον ἐπεισέρχεται, ὥσπερ φασὶ τινες, ἡ αἰσθη-
 τικὴ καὶ ἡ λογικὴ (λέγουσι γὰρ τινες, ὅτι ἡ μὲν θρεπτικὴ καὶ αὐξητικὴ
 συγκαταβάλλεται τῷ σπέρματι, ἡ δ' αἰσθητικὴ καὶ ἡ λογικὴ ἔκωθεν ἐπεισ-
 20 ἐρχεται κατὰ τὸ νῦν, καθ' ὃ τὸ ἔμβρυον πίπτει θύραζε), εἰ δὲ μὴ ἐστὶν
 ἡ ψυχὴ εἶδος, ἥ τε αἰσθητικὴ καὶ ἡ λογικὴ, μηδὲ συγκαταβάλλεται τῷ
 σπέρματι, ἀλλ' ὕστερον εἰσέρχεται ὥσπερ καὶ ἡ ἐπιστήμη (αὕτη γὰρ ὕστερον 45
 ἐπιγίνεται τῇ ψυχῇ διὰ μαθήσεως), εἴη ἂν τις αὐτῆς καὶ ἄλλη φθορά,
 λέγων φθοράν τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπουσίαν, παρὰ τὴν φθοράν, ἣν
 φθείρεται φθειρομένου τοῦ σώματος. ὥσπερ γὰρ ἐστὶ τῆς ἐπιστή-
 25 μης ἴδιος καὶ οἰκεία φθορά, καθ' ἣν φθείρεται σφριζομένου τοῦ ζῶου, ἐστὶ
 δὲ καὶ ἄλλη τις κατὰ συμβεβηκός, καθ' ἣν συμφθείρεται τῷ ζῳῳ, οὕτως
 ἀνάγκη καὶ τῆς ψυχῆς δύο ὑπάρχειν φθοράς, εἴπερ ὕστερον ἐπιγίνεται.
 εἰ δὲ τοῦτο, φθαρείη ἂν ποτε ἡ ψυχὴ, ἥτοι χωρισθείη τοῦ σώματος, τοῦ 50
 ἐμψύχου μὴ φθαρέντος. ὡς γὰρ τῇ ἐπιστήμῃ οὐ συμφθείρεται ἡ ψυχὴ,
 30 ἀλλὰ φθαρείσης τῆς ἐπιστήμης ἡ ψυχὴ μένει τε καὶ ἔστιν, οὕτως ἔδει
 καὶ τῆς ψυχῆς φθαρείσης καὶ χωρισθείσης μένειν καὶ εἶναι τὸ σῶμα καὶ
 μετὰ τὸν χωρισμὸν τῆς ψυχῆς ἐμψυχον. νῦν δὲ τοῦτο οὐ γίνεται, ἀλλ'
 ὁρᾶται παντελῶς ἄψυχον. ἐπεὶ οὖν, φησὶν, οὐ φαίνεται τοιαύτη οὐσα ἡ

1 καὶ om. P, e corr. R ἕτερος ἐστὶ λόγος CRP (ἕτερος ἔστω λόγος Arist. P, ἕτερος
 λόγος ceteri) ἄλλα—λόγος (3) CRP: om. Sa 4 ἴδια P, e corr. R
 5 καθ' ἣν—φθορά (7) Sa: om. CRP 7 ἴδια P, e corr. R ἦν a (ἦν scripsi):
 εἰ ceteri 10 μένει a 11 φθορῇ CRP, prius S τὸ ζῶον CRP
 13 καὶ om. P συλλογίσαι? Arist. LS ἂν τις Arist. MPZ 16 Περὶ
 ψυχῆς] B 1 p. 412^a19 post τινες add. καὶ CRP cf. De an gen. B 3 p. 736^a28
 17 prius ἡ om. a 18 ἐκτός Sa 18. 19 ἐπεισέρχονται a 19 ἐκπίπτει CRP
 20 δὴ] δὲ CRP 21 ἐπεισέρχεται RP 22 διὰ μαθήσεως τῇ ψυχῇ CRP
 23 λέγων] λέγω δὲ a ἀπόλυσιν conicio 25 ἴδια
 SP, e corr. R 26 κατὰ συμβεβηκός om. C φθείρεται τὸ ζῶον CRP
 27 τῇ ψυχῇ CRP 28 φθείρεται ποτε a χωρισθεῖσα a 29 ἡ ψυχὴ om. P
 31 quart. καὶ om. P 32 τῆς ψυχῆς χωρισμὸν a 33 γίνεται CR

ψυχῇ, τουτέστιν ἐπεὶ οὖν οὐ φαίνεται μὴ συμφθεύρουσα τὸ σῶμα (οὐ γὰρ οὐ συμφθεύρει, ἀλλὰ μάλλον | συμφθεύρει), ἄλλως ἂν ἔχοι πρὸς τὴν 158^ε τοῦ σώματος κοινωνίαν· τουτέστιν εἶδος ἔσται ἀχώριστον, καὶ οὐχ ὥς ἕτεροι λέγουσιν.

5 p. 465^b 1 Ἴσως δ' ἂν τις ἀπορήσειεν εὐλόγως· ἄρ' ἔστιν, οὐ ἄφθαρτόν ἐστι τὸ φθαρτόν;

Ὅπερ ἀπορεῖ περὶ τοῦ αἰθέρος, τοιοῦτόν ἐστιν· ἄρα τὸν αἰθέρα τῇ ἑαυτοῦ φύσει φθαρτὸν ὄντα ἐνδύχεται ἐν τινι τόπῳ ἄφθαρτον εἶναι; οἷον 10 εἰ πᾶν τὸ φθειρόμενον ὑπὸ ἐναντίου φθείρεται, ἡ δὲ κοίλη ἐπιφάνεια τῆς σεληνιακῆς σφαίρας οὐκ ἔστιν ἐναντία τῷ αἰθέρι (τῷ γὰρ πέμπτῳ σώματι οὐδέν ἐστιν ἐναντίον, ὥς ἐν τῷ Περὶ οὐρανοῦ δέδεικται), συμβήσεται τὸ ἀπτόμενον μέρος τοῦ αἰθέρος τῆς σεληνιακῆς σφαίρας ἄφθαρτον εἶναι. τὸ μὲν γὰρ ἀπτόμενον τοῦ αἵρος ἔστω φθαρτόν, εἴπερ ὁ μὲν αἰθὴρ ξηρός, ὁ δὲ ἄλλῃ ὑγρός· τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ αἰθέρος καὶ ἀπτόμενον τῆς σελη- 15 νιακῆς σφαίρας διὰ τί ἂν εἴη φθαρτόν; ἡ μὲν οὖν ἀπορία τοιαύτη, ἐπιχειρεῖ δὲ πρῶτον ἐνδόξως λέγων, ὅτι οὐ φθείρεται καθ' ὃ μέρος ἀπτεται τῆς σελήνης, εἴτα τίθησι τὸ ἀληθὲς καὶ λέγει φθεῖρεσθαι καὶ τῆς σεληνιακῆς σφαίρας μὴ οὐσης αὐτῷ ἐναντίας. ἐπιχειρεῖ οὖν πρῶτον καὶ λέγει, ὅτι οὐ φθείρεται. φθείρεται γάρ, φησί, τὰ μὲν ὑπάρχοντα τοῖς ἐναν- 20 τίοις κατὰ συμβεβηχός. ἀσαφὲς δὲ οὕσα ἡ λέξις, δεῖ ἡμᾶς οὕτως εἰπεῖν· τὸ ὕδωρ ἐστὶ μὲν ὑγρὸν καὶ ψυχρόν, ἐστὶ δὲ καὶ γλυκύ· ὁμοίως τὸ πῦρ ξηρόν καὶ θερμόν, ἀλλὰ καὶ λευκόν. ἐναντία δὲ τὸ ψυχρὸν τῷ 20 θερμῷ, τὸ δὲ ὑγρὸν τῷ ξηρῷ. τούτων προσηλυμμένων ὑπάρχοντα λέγει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ λευκόν, ἐναντία δὲ τὸ ψυχρὸν καὶ θερμόν, καὶ ὑγρὸν καὶ ξηρόν. καὶ ὑπάρχει τὸ μὲν γλυκὺ τῷ ψυχρῷ καὶ ὑγρῷ, τὸ δὲ λευκόν τῷ ξηρῷ καὶ θερμῷ. εἰ μὲν οὖν φθαρέντος τοῦ γλυκέος μένει τὸ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, ἴδιος αὕτη ἡ φθορά καὶ καθ' αὐτὴν τοῦ γλυκέος. εἰ δὲ τοῦ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ φθαρέντος συμφθαρῇ αὐτοῖς τὸ γλυκὺ (ἀνάγκη γὰρ τοῦτο 25 γενέσθαι), κατὰ συμβεβηχός ἐφθαρταὶ τὸ γλυκὺ. φθείρεται οὖν κατὰ συμ- 30 βεβηχός τὸ γλυκὺ καὶ λευκόν (ταῦτα γὰρ εἶπεν ὑπάρχοντα τοῖς ἐναντίοις, τουτέστι τῷ ψυχρῷ καὶ ὑγρῷ, καὶ θερμῷ καὶ ξηρῷ) φθειρομένων τῶν ἐν οἷς εἰσιν ἐναντίων. φθείρεται δὲ τὰ ἐναντία ὑπ' ἀλλήλων. ὥστε ἀνά-

1 οὖν a: om. ceteri συμφθευρομένη τῷ σώματι e corr. P 2 οὐ om. PR²
 συμφέρι R: συμφθεύρεται P² 6 ἐστι (Arist. S)] ἔσται a (Arist. LMPZ)
 11 οὐθέν RP τῷ] τῇ CRP Περὶ οὐρανοῦ] A 3. 4 12 τοῦ αἰθέρος
 ἀπτ. μέρος e corr. R 14 λεπτότατον (εὐαγέστατον S) τοῦ αἰθέρος καὶ Sa: ἐγγὺς καὶ C:
 καὶ R: om. P 16 πρῶτον καὶ λέγει ἐνδόξως, ὅτι CRP 18. 19 ἐπιχειρῶν οὖν
 πρῶτον εἰς τὸ μὴ φθεῖρεσθαι λέγει. φθ. γὰρ CRP 19 γάρ] μὲν RP 20 ἀσαφὺς δὲ
 οὐσης τῆς λέξεως CRP, e corr. S καὶ ante δεῖ add. S 22. 23 τῷ ψυχρῷ
 τὸ θερμόν, τῷ δὲ ὑγρῷ τὸ ξηρόν CRP 24 τὸ (ante λευκόν) om. a καὶ τὸ
 θερμόν CRP 24. 25 ξηρόν καὶ ὑγρὸν CRP 27 ἴδια P, e corr. R
 28 φθαρῇ RP: φθαρεῖ C 31 θερμῷ καὶ ξηρῷ a

γκη φθείρεσθαι καὶ τὰ ἐν τοῖς ἐναντίοις ὄντα. εἰ δὲ κατὰ συμβεβηκός 158^r
λέγομεν φθείρεσθαι τὰ ἐν ὑποκειμένῳ τινὶ ὄντα, ὅταν τοῖς ἰδίαις ὑποκει-
μένοις συμφείρηται, ὁ δ' αἰθὴρ καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα οὐδενὶ συμβε- 30
βήκασιν (οὐδεμία γὰρ οὐσία τῶν ἐν ὑποκειμένῳ), οὐκ ἂν φθείροντο κατὰ
5 συμβεβηκός. τοῦτο γὰρ ἔστι δηλωτικὸν τὸ κατὰ συμβεβηκός δ' οὐθὲν
τῶν ἐν ταῖς οὐσίαις ἐναντίων φθείρεται; λέγων οὐσίας τὰ ζῷα καὶ
πάντα τὰ σύνθετα, ἐν αὐταῖς δὲ ἐναντία τὰ τέσσαρα στοιχεῖα. ἐπεὶ οὖν
πᾶν τὸ κατὰ συμβεβηκός φθειρόμενον τῶν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν, οὐδὲν δὲ
τῶν σωματικῶν στοιχείων ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν, οὐδὲν ἂν στοιχεῖον κατὰ
10 συμβεβηκός φθείροιτο. τὸ γὰρ διὰ τὸ μηδεὶν ἐν ὑποκειμένῳ κατῆ- 35
γορεῖσθαι τὴν οὐσίαν ἵσον ἔστι τῷ μηδεμίαν οὐσίαν τῶν ἐν ὑποκει-
μένῳ εἶναι. οὕτω δεῖξας μὴ οἶόν τε εἶναι φθείρεσθαι κατὰ συμβεβηκός
τὰ στοιχεῖα, ἐπιχειρεῖ ὅτι οὐδὲ καθ' αὐτὸ οἶόν τε ἂν φθείρεσθαι τὸ πῦρ,
λέγων ὥστε ἢ μὴ ἔστιν ἐναντίον, καὶ ὅπου μὴ ἔστιν. εἴη δ' ἂν
15 τὸ λεγόμενον· ὅσαις τῶν οὐσιῶν μὴ ἔστιν ἐναντίον, ἀφθαρτοὶ εἰσι καὶ
ἔσονται αἰεὶ διὰ τὸ πᾶν τὸ φθειρόμενον ὑπὸ ἐναντίου φθείρεσθαι. ὅσαις
δ' ἔστιν ἐναντίον, ἐν ᾧ τόπων μὴ εὐρίσκεται ἐναντιότης, ἐν τούτῳ οὖσαι
ἀφθαρτοὶ ἔσονται. ἀλλὰ μὴν ἡ σεληνιακὴ σφαῖρα οὐκ ἔστιν ἐναντία τῷ 40
πυρὶ· ἀφθαρτον ἄρα ἔσται τὸ ἐν αὐτῇ μέρος τοῦ πυρὸς ὄν.

20 p. 465^b10 "H τοῦτο τῇ μὲν ἀληθείς, τῇ δ' οὐ· ἀδύνατον γὰρ τῷ
ὅλην ἔχοντι μὴ ὑπάρχειν πως τὸ ἐναντίον.

Ἐντεῦθεν λύει τὴν ἀπορίαν καὶ φησιν ἀληθές μὲν εἶναι τὸ πᾶν τὸ
φθειρόμενον ὑπὸ ἐναντίου φθείρεσθαι, ψευδὲς δὲ τὸ μὴ εἶναι ἐνταῦθα. του- 15
τέστιν ἐν τῷ ἄνω τόπῳ, ἐναντίον τῷ πυρὶ. ἀδύνατον γὰρ, φησί, τῷ
25 ὅλην ἔχοντι μὴ ὑπάρχειν πως τὸ ἐναντίον. εἰ γὰρ τῇ ὅλῃ τὸ εἶναι
ὅλην ἔστιν ἐν τῷ δεκτικῇ εἶναι τῶν ἐναντίων, ἀδύνατον μὴ μάχεσθαι πως τῇ
θερμότητι καὶ ξηρότητι καὶ σπεύδειν ἀποπτύσαι μὲν αὐτάς, δεῖξασθαι δὲ ἄλλας.
ὥστε καὶ ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τόπῳ ὃν τὸ πῦρ φθαρήσεται. μάχεται γὰρ πως
ἡ ὅλη τῷ εἶδει, ἄλλως τε καὶ ποιότητά τινα ἐχούσης τῆς ἐκάστη προσε-
30 χοῦς ὑποκειμένης ὅλης. ἡ μὲν γὰρ νοουμένη κατὰ ἀπόφασιν καὶ ἀπογύ- 50
μνωσιν πάντων τῶν εἰδῶν, ἥτις νοεῖται μὲν, οὐκ ἔστι δέ, ἐκείνη μὲν δὲ
ἄποιοις· ἡ δὲ ὑποκειμένη τῷ πυρὶ ἢ τῷ ὕδατι ἔχει τινα ποιότητα· ποία
γὰρ τις πρότερον γεγонуῖα οὕτω δέχεται τὸ θερμὸν καὶ ξηρόν. τοῦτο δ'
ἤδη ἔστι πῦρ. εἰσὶ γὰρ ἀμφοτέραι δυνάμει πῦρ, καὶ ἡ χωρὶς τίνος ποιότητος

2 post φθείρεσθαι add. καὶ P οἰκείοις CRP 5 δ' οὐθὲν a (Arist.):
οὐδὲν ceteri 7 δ P 13 αὐτὰ P: anceps R: ἐαυτὸ S 13 et 14 τὸ
πῦρ et prius ἐστίν om. C 15 εἰσι καὶ a: αὐται CRP: εἰσίν, αὐται S 16 αἰεὶ om.
SCR 20 post ἀληθείς add. ἐστὶ a (Arist.) 21 τὰ ἐναντία CRP 24 post
ἐναντίον add. τί CRP 26 τῇ τὸ S 27 αὐτῇ a 29. 30 προσεχῶς CRP
31 ἥτις] εἴη ἂν CRP post prius μὲν add. γὰρ CRP δὴ] οὖν CRP 33 ξηρόν]
ψυχρόν C, prius R τοῦτο] τοῦ C 34 ἥδη] εἶδει RP ἀμφοτέρω P: anceps R
ποιότητός τινος CRP

νοουμένη, μὴ οὐσα δὲ ποτε τοιαύτη, καὶ ἡ ἥδη ποιά τις οὐσα· ἀλλ' ἐκείνη
 μὲν πορρωτέρω, ἡ δὲ ποιωθείσα ἐγγυτέρω. ὥσπερ γὰρ λέγομεν δυνάμει |
 ἐπιστήμονα καὶ τὸ ἥδη τεχθὲν παιδίον, λέγομεν δὲ ἐπιστήμονα καὶ τὸν 158^v
 5 ἐπὶ τῆς ὕλης τῆς τε ἀποίου καὶ τῆς ἥδη ποιῆς τινος γεγυυίας καὶ ἐλθού-
 σης ἀπὸ τοῦ πρώτου δυνάμει εἰς τὸ δεύτερον. τούτων οὕτως ἐχόντων
 πάνυ ἀκριβῶς πρόσκειται τὸ πῶς ἐν τῇ λέξει τῇ ἀδύνατον γὰρ τῷ
 ὕλῃ ἐχοντι μὴ ὑπάρχειν πῶς τὸ ἐναντίον. οὐ γὰρ ἀπλῶς ἐστίν 5
 ἡ ὕλη ἡ ὕλη ἐναντίον τῷ τοῦ πυρὸς εἶδει, οἷον τῇ θερμότητι καὶ ξηρότητι,
 10 ἀλλ' ἡ σύνεστιν ἐν αὐτῇ ἡ τῶν ἄλλων στέρησις, καὶ ἡ ἡ μὲν ἐστὶ
 δύναμις, τὸ δὲ ἐνέργεια, καὶ ἡ πέφυκεν ἀποπτύειν μὲν τότε τὸ εἶδος,
 δέχεσθαι δὲ ἄλλο, καὶ ἡ ποιωθείσα μᾶλλον ἐστὶ δυνάμει. ἡ γὰρ τοιαυτὴ
 ποιότης σπεύδουσα μεταβαλεῖν τὸ εἶδος εἰς ἑαυτήν, ὁμοίως καὶ τὸ εἶδος
 15 τὴν ποιότητα εἰς ἑαυτό, ἀνάγκη φθίρεισθαι τὸ πῦρ κρατηθέντος τοῦ πυροει-
 δοῦς ὑπὸ τῆς ποιότητος τῆς ἐκ τοῦ δυνάμει οὔσης πῦρ μεταβεβληκυίας 10
 εἰς τὸ δυνάμει εἶναι ἀῆρ ἢ ἄλλο τι. ὥστε ἔχει πῶς ἐν ἑαυτῷ τὸ πῦρ
 ἐναντίον ἄνω ὄν.

p. 465^b 12 Πάντη μὲν γὰρ εἶναι τὸ θερμὸν ἢ τὸ εὐθὺ ἐνδέχεται,
 πᾶν δὲ εἶναι ἀδύνατον.

20 Εἰπὼν ὅτι τῷ ἔχοντι ὕλῃν ἀδύνατον μὴ ὑπάρχειν πῶς τὸ ἐναντίον, 17
 διὰ τούτων κατασκευάζει τὸ προκείμενον, δυνάμει λέγων· εἰ μὲν γὰρ ἦν
 τὸ πῦρ χωρὶς ὕλης, εἰκὸς ἦν λέγειν, ὅτι ἐν τῷ ἄνω τόπῳ οὐ φθαρῆσεται
 διὰ τὸ μὴ ἐνταῦθα ὑπάρχειν αὐτῷ ἐναντίον· ἐπεὶ δὲ μετὰ ὕλης ἐστὶ καὶ
 ἔχει πως τὸ ἐναντίον, οὐκ εὐλογόν ἐστὶ τὸ λέγειν, ὅτι οὐ φθαρῆσεται ἄνω 20
 25 ὄν. ἡ μὲν οὖν διάνοια τῶν ὑπὸ τῆς λέξεως αἰνιττομένων αὕτη ἐστίν, τὸ
 δὲ τῆς λέξεως τοιοῦτον· ἡ μὲν γὰρ θερμότης καὶ ἡ ξηρότης πάντη, του-
 τέστι ἐν ὅλῃ τῇ φύσει τῆς ὕλης, ἣτις ὑπόκειται τῷ πυρί, τυγχάνουσιν
 οὕσαι· οὕτω γὰρ εἰσιν ἐν αὐτῇ ὡς τὰ εἶδη ἐν τῇ ὕλῃ. οὐ γὰρ ἐν τῷδε
 μὲν τῷ μέρει τῆς ὕλης ἐστὶ θερμότης, ἐν τούτῳ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐν
 30 ἀπάσῃ τῇ φύσει αὐτῆς, ὥσπερ καὶ ἡ θερμότης ἐν ἅπαντι τῷ θερμῷ ὕδατι·
 οὐ γὰρ τοῦ θερμομασμένου ὕδατος τὸ μὲν ἐστὶ θερμόν, τὸ δὲ ψυχρόν, 25
 ἀλλ' ὅλον δι' ὅλου. ἔστι μὲν οὖν πάντη τὸ θερμόν, πᾶν δὲ οὐκ ἐστὶ

1 ταιαύτη ποτὲ RP	2 πορρωτέρων S	ἐγγύτερον S	2 ss. cf. ad p. 71,29
3 prius ἐπιστήμονα Sa: ἐπιστήμον CRP	4 πορρωτέρω SP	ἐγγυτέρω R	
7 πρόσκειται om. CRP	9 post καὶ add. τῇ CRP	10 σύνεστιν] ἐστίν a	
αὐτῷ SC	11 τὸ δὲ Ca: ἡ δὲ SRP	ἐνέργεια RP	12 post ἄλλο add.
εἶδος CRP	post ποιωθείσα add. δέχεται CRP	13 μὴ ante μεταβαλεῖν add. S	
post εἶδος add. καὶ P	15 οὔσης] εἶναι conicio	17 ὄν ἄνω S	18 ἐνεῖναι a
(Arist.)	τὸ (ante εὐθὺ) om. S	19 πᾶν] πάντη S	ἀδύνατον εἶναι a
21 ante τὸ add. πῶς P	25 οὖν om. CRP	26 ἡ (ante ξηρότης) om. a	
28 αὐτῷ a	29 τούτῳ] τῷδε CRP	30 πάσῃ CRP	ἅπαντι om. a
31 θερμαινομένου P, e corr. R			

θερμόν· τουτέστι πᾶν δὲ οὐκ ἔστι θερμότης, ἀλλὰ σύνθετον ἐξ ὕλης καὶ 148
 θερμότητος. ὥσπερ γὰρ τὸ ζῶον οὐκ ἔστι ψυχὴ, ἀλλὰ σύνθετον ἐξ ὕλης
 μὲν τοῦ σώματος, εἶδους δὲ τῆς ψυχῆς, οὕτω καὶ τὸ πῦρ οὐκ ἔστι πῦρ
 μόνον ἥτοι θερμότης, ἀλλὰ σύνθετον ἐξ ὕλης καὶ θερμότητος καὶ ἔτι ξηρό-
 5 τητος. ὁμοίως καὶ ἡ εὐθύτης ἐστὶ μὲν ἐν ἅπαντι τῷ ξύλῳ, οὐκ ἔστι δὲ τὸ
 πᾶν τὸ ἐκ ξύλου καὶ εὐθέως εὐθύτης, ἀλλὰ σύνθετον ἐκ ξύλου καὶ εὐθύτητος. 30
 εἰπὼν δὲ ὅτι πᾶν δὲ εἶναι θερμόν ἢ λευκὸν ἀδύνατον, τὴν αἰτίαν τοῦτου
 ἐπήγαγεν εἰπὼν· ἔσται γὰρ τὰ πάθη κεχωρισμένα. ἔστι δὲ τὸ λεγό-
 μενον· εἰ γὰρ ἔστι τὸ πῦρ θερμότης μόνον χωρὶς ὕλης καὶ ὑποκειμένου
 10 καὶ τὸ εὐθὺ ξύλον εὐθύτης, ἔσται τὰ πάθη αὐτὰ καθ' αὐτὰ χωρὶς ὑποκει-
 μένου· ὅπερ ἀδύνατον. πᾶν γὰρ πάθος ἐν ὑποκειμένῳ. ὥστε οὐκ ἔστι
 τὸ πῦρ χωρὶς ὑποκειμένου καὶ ὕλης καὶ ἐναντίου. τῶν δ' ἐναντίων τὸ
 μὲν ποιεῖ, τὸ δὲ πάσχει. ὥστε, ἐπειδὴ ἅμα εἰσὶ τὰ ἐναντία ἄνω, ἀδύνα- 35
 τον μὴ μεταβάλλειν. ἔτι ἐπεὶ τὸ πῦρ τρέφεται καὶ ἐνταῦθα καὶ ἄνω, ὅπου
 15 δὲ τροφὴ καὶ τρεφόμενον, περίττωμα, τὸ δὲ περίττωμα ἐναντίον, καὶ ὁτι
 τοῦτο ἀναγκαῖον ἐναντίον τι εἶναι ἄνω τῷ πυρὶ. εἰ δὲ ἐναντίον, καὶ μάχῃ,
 καὶ τὸ ἐπόμενον αὐτῇ, φθορά. εἰπὼν δὲ ὅτι τὸ περίττωμα ἐναντίον, πιστού-
 μενος ὅτι ἐναντίον, ἐπήγαγεν· ἐξ ἐναντίου γὰρ αἰεὶ ἡ μεταβολή. εἰ
 γὰρ ἡ πρώτη τροφὴ ἐναντίον τῷ τρεφόμενῳ, ὡς πολλάκις εἴρηται, τὸ δὲ
 20 περίττωμα μέρος ἢ ὑπόλειμμα τῆς πρώτης τροφῆς, δηλονότι καὶ τὸ περίτ- 40
 τωμα ἐναντίον τῷ φερόμενῳ, ὅπερ περίττωμα σπεύδουσα ἡ τοῦ τρεφόμενου
 φύσις μεταβαλεῖν εἰς ἑαυτήν, ἀνάγκη μάχην γίνεσθαι· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ
 φθορὰν τοῦ κρατηθέντος.

p. 465^b19 Εἰ δὲ πᾶν ἐξελαύνει τὸ ἐνεργεῖα ἐναντίον, καὶ ἐνταῦθα
 25 ἄφθαρτον ἂν εἴη. ἢ οὐ.

Ἐνεργεῖα ἐναντίον λέγει τὸ περίττωμα. ἢ δ' ἐπιχειρήσεις αὐτῇ 52
 ἀρμόττει ἂν ἐπὶ τοῦ ἐνταῦθα πυρός, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῦ ὄντος ἄνω. ἔστι
 δὲ τὸ λεγόμενον λύσις ἐνστάσεώς τινος, ἣν ἐπήγαγεν ἂν τις τῷ λόγῳ.
 εἶπε γὰρ ἂν τις· ὥσπερ τὰ τῶν ζώων σώματα ἔχει ἀποκριτικὴν δύναμιν,
 30 ὅφ' ἥς ἐκκρίνει τὴν τῆς | ξηρᾶς καὶ ὑγρᾶς τροφῆς περίττωσιν, οὕτως 159^r
 ἀναγκαῖον ἔχειν καὶ τὸ πῦρ, ὅφ' ἥς ἐκκριθῆσεται τὸ ἐνεργεῖα ἐναντίον,
 ἥγουν τὸ περίττωμα. ἐξελαθὲν δὲ καὶ πόρρω ποι ἐκσφενδονηθὲν οὐκ ἂν

2 ἐξ—θερμότητος (4) om. CRP 3. 4 πῦρ μόνον] θερμόν S 5 post ὁμοίως
 add. δὲ CRP τῷ εὐθεῖ ξύλῳ CRP 6 ἐκ τε τοῦ ξύλου καὶ τῆς εὐθύτητος
 οὕτω δὴ κακεῖ εἰπὼν CRP 7 τοῦτω C 9 τὸ πῦρ om. C 11 ὅπερ—
 ὑποκειμένου (12) om. CRP 12 ἐναντίου καὶ ὕλης CRP 15 post τρεφόμενον add.
 καὶ CRP 16 ἐναντίον om. C ἄνω εἶναι CRP 17 ταύτη α
 alt. τὸ om. S alt. τὸ—ὅτι (18) bis habet P post ἐναντίον add. καὶ CRP
 18 ἡ μεταβολὴ αἰεὶ CRP 19 πολλάκις εἴρηται] v. Bonitz. Ind. p. 772^b56 22 αὐτὴν S
 24 ἐξελαύνει τὸ SCRP (Arist.): ἐξελαύνοντο (i. e. ἐξελαύνει τὸ) α, cf. p. 94,2
 ἐνταῦθεν RP 25 ἂν om. S 26 λέγων RP 28 ἣν ἂν ἐπήγαγέ τις τῷ SCRP
 30 ἄφ' S τροφῆς om. α

φθειρόιτο τὸ πῦρ. πρὸς τοιαύτην οὖν ἔνστασιν ταῦτα ἐπήγαγε λέγων· εἰ δὲ 159^r
 ἅπαν ἐξελαύνει ἡ ἀποκριτικὴ τοῦ πυρὸς δύναμις, εἴη ἂν τὸ ἐνταῦθα ἀφθαρ-
 τον. τοῦτο θεὸς λύει λέγων· ἢ οὐ, τουτέστιν ἢ οὐκ ἂν εἴη ἐνταῦθα
 ἀφθαρτον· φθαρθήσεται γὰρ ὑπὸ τοῦ περιέχοντος, ἦτοι τοῦ ἀέρος. ἐπὶ 5
 τοῦ παρόντος γὰρ πυρὸς, ὡς εἵπομεν, ὁ λόγος ἀρμόττει· ὅπερ καὶ αὐτὸς
 ἐννοήσας ἐπήγαγεν· εἰ μὲν οὖν ἱκανὸν ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ προσυ-
 πακουστέον τοῦ ἔστω, ἦν ἡ τὸ πᾶν· εἰ μὲν οὖν ἱκανὸν ἐκ τῶν εἰρημένων,
 ἔστω· τουτέστιν εἰ μὲν ἱκανῶς λέλυται, ἀρκεῖ, εἰ δὲ μὴ, πάλιν ῥητέον τὴν
 προτέραν λύσιν τὴν λέγουσαν· ἔστι τι ἐνεργεῖα ἐναντίον, πάλιν ἐνε-
 10 ργεῖα ἐναντίον λέγων τὸ περίττωμα. τὸ δὲ δι' ὃ ἡ ἐλάττων φλὸξ κατα-
 καίσεται ὑπὸ τῆς πολλῆς κατασκευαστικόν ἐστι τοῦ ὅτι τρέφεται τὸ πῦρ. 10
 εἰ δὲ τρέφεται, ἔχει δηλονότι καὶ τὸ περίττωμα. κατακαίσεται οὖν ἡ
 ἐλάττων φλὸξ ὑπὸ τῆς πολλῆς, ὅτι ἡ τροφή (αὕτη δ' ἐστὶν ὁ καπνός), ἣν
 ἡ ἐλάττων φλὸξ ἐν πλείονι χρόνῳ ἐπινέμεται καὶ κατεσθίει, ἡ πλείων φλὸξ
 15 θάττον καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ καταδαπανᾷ καὶ καταναλίσκει. ἀναλωθείσης
 δὲ τῆς τροφῆς, ἀφ' ἧς ἔμελλε τὸ ἔλαττον πῦρ τραφῆσεσθαι, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ
 πυρὸς καὶ μὴ ἔχον ὧς τραφῆσεται σβέννυται. τὸ δὲ δι' ὃ πάντα αἰεὶ
 ἐν κινήσει ὡς αἷτιον ἐπῆχται τοῦ πάντα ἔχειν ἢ ὕλην ἢ ὑποκείμενον. 15
 τὸ δὲ περιέχον εἰ μὲν ἐστὶν οἰκτεῖον τῇ κράσει τοῦ σώματος τῶν
 20 ζώων, συντείνει καὶ συνεργεῖ πρὸς μακροβιότητα· εἰ δ' ἀνοικεῖως ἔχει,
 ἀντιπράττει καὶ ὀλιγοχρονιώτερον ἀποτελεῖ. λέγει δὲ καὶ ὅτι τὰ μὲν
 ἔχοντα ὕλην μᾶλλον δ' ὑποκείμενον τοῦ ποῦ, ὥσπερ τὰ θεῖα καὶ κυκλο-
 φορητικὰ σώματα, κατὰ τόπον μεταβάλλει· εἰ δὲ ἔχει ὕλην τοῦ ποσοῦ,
 κατὰ αὐξήσιν καὶ φθίσιν· εἰ δὲ ὕλην πάθους, ἀλλοιοῦται.

25 p. 466^a1 "Ετι δὲ οὔτε τὰ μέγιστα ἀφθαρτότερα· ἵππος γὰρ ἀνθρώ- 20
 που βραχυβιώτερον.

Μέλλων ἐντεῦθεν ἀποδιδόναι τὰς αἰτίας τοῦ τε μακροβίου καὶ βραχυ- 25
 βίου, ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ μείζω μακροβιώτερα εἰσι τῶν ἐλαττόνων,
 περὶ τούτων πρῶτον διορίζεται καὶ δεῖκνυσιν, ὅτι οὔτε τὸ μέγα οὔτε τὸ 40
 30 μικρὸν ἀπλῶς εἰσιν αἷτια ἢ τοῦ μακροβίου ἢ τοῦ βραχυβίου, ἀλλ' ἕτερόν
 τι. λέγει οὖν ὅτι οὔτε τὰ μέγιστα ἀφθαρτότερα τῶν ἐλαττόνων

1 φθειρόιτο a ταῦτα om. P εἰ δὲ—λέγων (3) om. P 2 ἐξελαύνει S
 τὸ om. S 4 ἦτοι τοῦ SCR: ἢ τοῦ a: ἦτοι P 5 ἀρμόζει ὁ λόγος CRP
 6. 7 καὶ προσυπακουστέον τοῦ om. CRP 7 ἔστω, τουτέστιν εἰ CRP 7. 8 ἱκανὸν—
 μὲν om. CRP 8 λέλυται] εἴρηται RP 9 ἔστι cum Arist. MZ (ἐνεσσι ceteri) ἐνεργεῖα
 om. CRP 10. 11 κατακάεται S, item 12 (Arist.) 12 καὶ περίττωμα CRP 13 post
 ὅτι add. δ' C τὴν τροφήν P, e corr. R, sed v. Arist. post καπνός add. ἀναλίσκεται
 a, sed v. Arist. 13. 14 post ἣν ἡ add. μὲν a 14 ante πλείων add. δὲ a
 16 ἤμελλε S 16. 17 ὑπὸ—πυρὸς ante τῆς τροφῆς P, e corr. R 18 post κινήσει
 add. ἐστὶν a (Arist.) πάντα om. P 22 τοῦ a (Arist. LSP): τὸ ceteri (Arist. MZ)
 22. 23 κυκλοφορητὰ S 24 κατὰ Pa (Arist.): καὶ SCR 25 εὐφθαρτότερα CR
 26 βραχυβιώτερος SC (Arist. LP); fort. recte, v. p. 95,1: anceps R 27 ἐνταῦθα C
 τὴν αἰτίαν a 29 prius οὔτε] οὐ CRP οὔτε τὸ] καὶ CRP 31 λέγων RP

(ἵππος γὰρ ἀνθρώπου βραχυβιώτερος μείζων ὢν ἀνθρώπου), οὔτε 159⁺
 μὴν τὰ μικρὰ μακροβιώτερα τῶν μειζόνων. τὰ πολλὰ γὰρ τῶν ἐντόμων
 μικρὰ ὄντα ἐπέτειά ἐστιν· ἕνια γὰρ βιοῖ χρόνον καὶ ἴσως οὐδ' ἐκείνον
 ὁλόκληρον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πάντα τὰ φυτὰ μακροβιώτερα πάντων τῶν
 5 ζῳων· ἐπέτεια γὰρ ἕνια τῶν φυτῶν, οἷον κράμβη, τεύτλον, ὠκίμον, 45
 ἄλλα πολλά. οὔτε μὴν τὰ ἔναιμα μακροβιώτερα τῶν ἀναιμῶν· μέλιττα
 γὰρ ἀναιμὸς οὕσα μακροβιώτερα ἐστὶν ἐνίων ἐναιμῶν· αἱ γὰρ ψύλλαι ἐπέ-
 τειοὶ ἔναιμοι οὕσαι. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πάντα τὰ ἀναιμα μακροβιώτερα
 τῶν ἐναιμῶν· τὰ γὰρ μαλάκια ἐπέτεια ἀναιμα ὄντα. οὔτε τὰ ἐν τῇ
 10 γῇ πάντα ἀφθαρτότερα τῶν ἐνυδρῶν (καὶ γὰρ ἕνια καὶ φυτὰ καὶ πεζῶ
 ζῳὰ ἐπέτειά ἐστιν), οὔτε τὰ ἐνυδρὰ πάντα (ταῦτα γὰρ εἶπε τὰ ἐν τῇ
 θαλάττῃ) πάντων τῶν ἐν τῇ γῇ ἀφθαρτότερα· τὰ γὰρ ὀστρακηρὰ καὶ 50
 τὰ μαλάκια βραχύβια. ταῦτα εἰπὼν ἐπάγει· ὅλως δὲ καὶ πρῶτως τὰ μακρο-
 βιώτερα ἐν τοῖς φυτοῖς ἐστὶν (ὁ γὰρ φοῖνιξ τὸ φυτὸν μακροβιώτατον), θεο-
 15 τέρως δὲ ἐν τοῖς ἐναιμοῖς μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ἀναιμοῖς καὶ ἐν τοῖς πεζοῖς
 ἢ ἐν τοῖς ἐνυδροῖς. ὥστ' ἐπεὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ἐναιμοῖς καὶ ἐν τοῖς πεζοῖς
 τὸ μακρόβιον ἢ ἐν τοῖς ἀναιμοῖς καὶ ἐνυδροῖς, καὶ συνδυασθέντα τὸ μὲν
 πεζὸν τῷ ἐναιμῷ, τὸ δὲ ἐνυδρὸν τῷ ἀναιμῷ, ἔσσονται τὰ πεζὰ καὶ ἔναιμα
 μακροβιώτερα τῶν ἐνυδρῶν καὶ ἀναιμῶν.
 20 Ταῦτα προσιπὼν τὰς αἰτίας | τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια, τὰ δὲ 159⁺
 βραχύβια σαφέστατα ἀπαγγέλλει. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἵνα μήτε εὐπηκτον
 μήτε εὐξήραντον ἦ, μὴ εὐπηκτον μὲν διὰ τὸ θερμὸν (τὸ γὰρ θερμὸν
 οὐκ ἔῃ πῆγνυσθαι), μὴ εὐξήραντον δὲ διὰ τὸ πλῆθος· τὸ γὰρ πολὺ οὐκ
 εὐξήραντον.

25 p. 466^a33 Μακροβιώτερα γὰρ τὰ λειπόμενα τῷ πλήθει τοῦ ὑγροῦ,
 ἐὰν πλείονι λόγῳ ὑπερέχῃ κατὰ τὸ ποῖον. 5

Ποῖον λέγει τὸ θερμὸν καὶ τὸ λιπαρόν. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· τὰ 21
 λειπόμενα τῷ πλήθει τοῦ ὑγροῦ καὶ πλεονάζοντα τῷ ποιῷ ἐν πλείονι λόγῳ
 μακροβιώτερα εἰσι τῶν πλεονάζόντων τῷ ὑγρῷ καὶ λειπομένων τῷ ποιῷ.
 30 τὸ δὲ ἂν πλείονι λόγῳ ὑπερέχῃ, τοιοῦτόν ἐστιν· ἂν ἡ τὸ ἐν τῷ
 ἵππῳ φέρε εἰπεῖν ὑγρὸν τριπλάσιον τοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὑγροῦ, τὸ δὲ ἐν
 τῷ ἀνθρώπῳ θερμὸν δεκαπλάσιον τοῦ ἐν τῷ ἵππῳ θερμοῦ. πλείονι λόγῳ 25
 ὑπερέχει ἢ τοῦ ἀνθρώπου θερμότης τῆς τοῦ ἵππου θερμότητος παρ' ὃ ἡ
 τοῦ ἵππου ὑγρότης τῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑγρότητος· πλείων γὰρ ὁ δεκαπλάσιος

1 ὢν] οὖν R	3 ἐπέτειά ἐστι μικρὰ ὄντα RP	6 ἄλλα S, ἀλλὰ a: ἄλλα τε CRP
7. 8 ἐπέτειαι a	9 ἀναιμα ἐπέτειαι CRP	10 καὶ (post ἕνια) om. CRP
11 εἶπε τὰ a: εἶπεν ceteri	12 ὀστρακηρὰ cum Arist.] ὀστρακώδεσμα a	13. 14 μακρο-
βιώτατα CRP (Arist.)
16 ἀναιμοῖς Ca	20 εἰπὼν CR	21 ἀπαγγέλλει σαφέστατα a
S: om. P	22 ἐὰν] καὶ S	27 τὸ (ante λιπαρόν) om. CRP
28 τῷ ποιῷ om. RP	29 ἐστι CRP	31 ὑγρὸν φέρε εἰπεῖν CRP
et θερμότητι RP	34 τὴν et ὑγρότητα RP	33 τὴν

λόγος τοῦ τριπλασίου. τοῦτο εἰπὼν ἐπάγει, ὅτι ἐν τισι τὸ θερμὸν οὐδὲν 159^v
 ἄλλο ἐστὶν ἢ αὐτὸ τὸ λιπαρὸν (δι' ὃ καὶ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν θερμὸν ῥητέον
 ὅτι λιπαρὸν), ἐν ἐνίοις δὲ οὐ τὸ λιπαρὸν, ἀλλὰ τὸ ἀνάλογον· ὅπερ ἄλλον
 εἶπε χυμὸν. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἀναιρεῖ γὰρ τὸ τοιοῦτον ἢ νόσῳ ἢ
 5 φύσει 'τοιούτων' λέγει τὸ περιττωμα. ἀναιρεῖ οὖν, φησί, τὸ περιττωμα
 ἢ νόσῳ ἢ φύσει· φύσει μὲν, ὅταν μάχῃται τὸ περιττωμα ὅλη τῇ τοῦ 30
 σώματος κράσει (ταύτην γὰρ εἶπε φύσιν)· ὅταν οὖν μαχρσάμενον ὅλη τῇ
 φύσει καὶ κράσει τοῦ σώματος καὶ κρατῇσαν ἀνέλη, τότε φαιμέν ὅτι ἀνείλε
 φύσει, ἴσον λέγοντες ὅτι πᾶσαν τὴν τοῦ ζῴου κρᾶσιν ἀνέστρεψεν· ὅταν δὲ
 10 τὸ περιττωμα πρὸς ἐν μόριον τὴν μάχην ποιήσῃται, οἷον πρὸς ἡπαρ ἢ
 σπλῆνα, καὶ ἀνέλη σὺν αὐτῷ καὶ τὸ ζῷον, τότε φαιμέν, ὅτι νόσῳ ἀνείλεν,
 ἴσον λέγοντες, ὅτι ἐν μόριον νοσῆσαν, συνέφθαρται αὐτῷ τὸ πᾶν. ὃ καὶ
 αὐτὸς σαφηνίζων ἐπήγαγεν· ἐναντία δ' ἡ τοῦ περιττωματος δύναμις 35
 καὶ φθαρτικὴ, ἡ μὲν τῆς φύσεως, ἡ δὲ μορίου, ὅπερ εἶπε φύσει
 15 νῦν εἰπὼν φύσεως, ὅπερ δὲ νόσῳ νῦν μορίου. εὐλογον δὲ καὶ τὰ
 πολύσπερμα ταχὺ γηράσκειν· τὸ γὰρ σπέρμα περιττωμα ὃν τῆς αἵματικῆς
 τροφῆς ἐξιδὼν συνεξάγει καὶ θερμότητα· ταύτης δ' ἐξιούσης ἀνάγκη ξηραίνε-
 σθαι καὶ τὸ ὑγρὸν· καὶ διὰ τοῦτο ἡμίονος μακροβιώτερος ἵππου (οὐ
 γὰρ ἐστὶ σπερματικόν), καὶ τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων· εἰ γὰρ καὶ πλεῖον τὸ
 20 τῶν θηλέων περιττωμα, ἀλλ' οὐκ ἔστι θερμὸν ὥσπερ τὸ τῶν ἀρρένων· 40
 ὑδατῶδες γὰρ καὶ φύσει ψυχρὸν τὸ τῶν θηλέων. ἔτι δὲ ὅσα πονητικὰ
 τῶν ἀρρένων· καὶ διὰ τὸ ὀχεύειν γὰρ καὶ διὰ τὸν πόνον γηράσκει. μακρο-
 βιώτερα δὲ καὶ τὰ ἐν θερμοῖς τόποις, δι' ἣν αἰτίαν καὶ τὰ μεῖζω· πλεῖον
 γὰρ καὶ ἐν τοῖς μεῖζοσι τὸ θερμὸν. εἰπὼν δὲ ὅτι μακροβιώτερά ἐστὶ τὰ
 25 ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις, εἰς πίστιν τούτου παρέθετο τὸ καὶ μάλιστα' ἐπί-
 δεχλον τὸ μέγεθος τῶν τῇ φύσιν ψυχρῶν ζῴων. λέγων φύσει ψυχρά
 τὰ ἄναιμα. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον, ὅτι τὰ ἄναιμα, ὅπερ ἐν τοῖς ψυχροῖς
 τόποις μικρὰ γίνεται, ἐν τοῖς θερμοῖς μέγала ἀποτελεῖται, ὡς τῆς θερμότη- 45
 τος αἰτίας οὐσης τῆς αὐξήσεως, εἰ δὲ τῆς αὐξήσεως, καὶ τῆς μακροβιότητος.

30 p. 466^b28 Τροφὴν δὲ μὴ λαμβάνοντα καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ
 φθείρεται.

Τὴν αἰτίαν διὰ τούτων λέγει, καθ' ἣν φθείρεται τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ

2 καὶ om. CRP 2. 3 λιπαρὸν ῥητέον ὅτι θερμὸν CRP 3 ἐν om. CRP
 οὐ om. R ἄλλον om. RP 5. 6 τοιοῦτον—prius φύσει om. CRP 6 ὅτι
 μάχεται Sa 7 φύσιν] φύσει a ὅτε C; ὃ RP μαχρσάμενον CRP
 9 φύσιν C ὅτι] (τῷ) ὅτι? κρᾶσιν] φύσιν P ἀνέστρεψεν Ca 10 τὸ om. RP
 μάχην] κρᾶσιν CRP 11 αὐτῇ CRP 12 (τῷ) ὅτι? συνέφθειρεν αὐτῷ CRP
 13 δ'] γὰρ P 14 φύσει] φύσιν CRP 15 νόσον CR; νόσου P εὐλόγως CRP
 16 γηράσκει CRP 18 prius καὶ om. CRP post τοῦτο add. ἡ C, ἢ corr. ex ὃ S
 μακροβιώτερος a (Arist.): μακροβιώτερον S; μακροβιωτέρα CRP 19 σπερματικώτερον S
 21 δὲ om. P 22 γὰρ a; om. ceteri 23 δι' ἣν—τόποις (25) om. CRP
 25 ἀλεινοῖς S τούτων RP τὸ δὲ καὶ S 26 τῇ φύσει CRP 29 μακρο-
 βιώσεως CRP 30 ζῶα καὶ τὰ φυτὰ SCRP (Arist. S): φυτὰ καὶ τὰ ζῶα a (Arist.
 MZLP) 31 φθείρεται SRP (Arist. MZ): φθείρονται Ca (Arist. LSP) 32 καθ' ἣν] δι' CRP

τροφὴν μὴ λαμβάνοντα. συντήκει γάρ, φησί, τὸ μὴ τρεφόμενον αὐτὸ ὡς
ἑαυτό. τὸ γὰρ ἔμφυτον θερμὸν ἐν ταῖς ἀτροφίαις δραστικώτερον γινόμενον |
ἀναλίσκει τὰς σάρκας καὶ ὅλως τὴν ὅλην, ἐν ᾗ ἐστι. τούτων δὲ ἀνη- 160^a
λαμμένων φθείρεται καὶ τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτά.

5 Τὸ δὲ τὰ ἔνυδρα τῶν πεζῶν ἡττον μακρόβια ταυτὸν ἐστὶ τῷ
βραχυβιώτερον. αἱ δὲ μέλιται μακροβιώτεραί εἰσιν ἐνίων μειζόνων ζώων,
ὅτι ἔχουσι γλυκύτητα· τοιαύτη γὰρ ἡ τροφή αὐτῶν. ἡ δὲ γλυκύτης θερμῇ·
ὅτι δὲ τῇ γλισχρότης συνέχει καὶ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ θερμὸν καὶ οὐκ ἔξ δια-
πνεῖσθαι, εἴρηται πολλάκις.

10 p. 467^a10 Περὶ δὲ τοῦ πολυχρόνιον εἶναι τὴν τῶν δένδρων φύσιν ὡς
δεῖ λαβεῖν τὴν αἰτίαν· ἔχει γὰρ ἰδίαν πρὸς τὰ ζῷα, πλὴν πρὸς
τὰ ἔντομα.

Τὸ ἔχει γὰρ ἰδίαν πρὸς τὰ ζῷα, πλὴν πρὸς τὰ ἔντομα ἴσον 10
ἐστὶ τῷ 'διαφέρει τῶν ἄλλων ζώων' πλὴν τῶν ἐντόμων. τοῖς μὲν γὰρ
15 ἐντόμοις κοινωνεῖ, διαφορὰν δ' ἔχει πρὸς τὰ ἄλλα ζῷα. καὶ τί μὲν ἐκεί-
νοις κοινωνεῖ, τί δὲ τούτων διαφέρει, ἤδη ἐρεῖ. πρῶτον δὲ λέγει, τί δια-
φέρει τῶν ἄλλων. οὐ γὰρ διὰ τὴν θερμότητα, φησί, κυρίως εἰς μακρόβια,
ὥσπερ τὰ ζῷα, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀεὶ νέα γίνεσθαι· ἀεὶ γὰρ ἕτεροι οἱ πτόρ-
θοι, λέγων πτόρθους τοὺς κλάδους, οἱ δὲ γηράσκουσι. τῆς γὰρ καρύας
20 φέρε εἰπεῖν τῇσδε οἱ μὲν τῶν πτόρθων ξηροὶ εἰσιν, οἱ δὲ χλωροὶ καὶ 15
ἀκμάζοντες, καὶ αἱ ῥίζαι ὁμοίως αἱ μὲν χλωραί, αἱ δὲ ξηραὶ· πλὴν οὐχ ἅμα
ὅλαι ἢ γηράσκουσιν ἢ ἀκμάζουσιν (ὁμοίως τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν πτόρθων), ἀλλ'
ὅτε μὲν τὸ στέλεχος, λέγων στέλεχος τὸν κορμόν, καὶ οἱ κλάδοι ἀπώ-
λονται, αἱ δὲ ῥίζαι μένουσαι, ἕτεροι κλάδοι καὶ στέλεχος ἀπ' αὐτῶν ἀνε-
25 φύησαν. ὅταν γὰρ οὕτως ὦσιν αἱ ῥίζαι, τουτέστι ζῶσαι καὶ μὴ γεγη-
ρακυταί, ἄλλαι ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος γίνονται, λέγων ὑπάρχον τὸ
πλῆθος τῶν ῥιζῶν, αἵτινες ζῶσι· καὶ οὕτως ἀεὶ διατελεῖ τὸ μὲν
φθειρόμενον, τὸ δὲ γινόμενον. ἐπεὶ οὖν τούτου μὲν φθειρομένου 20
ἄλλο γίνεται καὶ τούτου πάλιν ἄλλο, εἰκότως, μᾶλλον δ' ἀναγκαίως συμ-
30 βαίνει μακρόβιον εἶναι τὴν τῶν δένδρων φύσιν.

p. 467^a18 *Εοικε δὲ τὰ φυτὰ τοῖς ἐντόμοις, ὥσπερ εἴρηται πρότερον.

Τὴν κοινωνίαν διὰ τούτων τίθησι τῶν ἐντόμων καὶ τῶν φυτῶν.

1 φησί om. S	1. 2 αὐτὰ ἑαυτὰ Arist. MPZ	2 γινόμενον a	3 ὅλην CRP
6 ζώων μειζόνων a	8 συνέχει τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὑγρὸν CRP	9 εἴρηται πολλάκις]	
v. De sens. 4 p. 441 ^a 25	εἴρηκε RP	10 τῶν om. S	13 γὰρ om. a
14 μὲν a: om. ceteri	15 καὶ κατὰ τί CRP	16 τούτοις SCR	17 φησί
om. CRP	18 ἕτερον CR	19 πτόρθους λέγων CRP	19 κεραίας
CRP, prius S	post καρύας add. φησί S	20 τῇσδε φέρε εἰπεῖν S	23 λέγων—
κορμόν Sa: ἡγουν ὁ κορμός CRP	23. 24 ἀπόλλυνται CRP	24 μένουσαι καὶ	
ἕτεροι CRP	24. 25 ἐξ αὐτῶν ἐφύησαν CRP	25 ὦσιν] ποιῶσιν Arist. MZ	
26 ἄλλαι] ἕτεροι CRP	31 πρότερον om. Arist. MZ	32 τίθησι om. CRP	
τῶν (ante φυτῶν) om. CRP	post φυτῶν add. τίθησι C		

κοινωνεῖ δὲ τὰ φυτὰ τοῖς ἐντόμοις, ὅτι ὥσπερ τὰ φυτὰ τεμνόμενα ζῇ, οὕτως 160⁺
καὶ τὰ ἔντομα· καὶ γὰρ καὶ τὰ ἔντομα, ὥσπερ εἴρηται ἐν τῷ Περὶ ζώων 30
πορείας, τεμνόμενα, ζῇ ἐπὶ πολὺ ἀμφοτέρω τὰ τμήματα. οὐκ αἰεὶ δὲ ζῇ,
ἥτοι οὐκ ἴσους χρόνους διηνεκεῖς ἢ πολλοὺς ζῇ ἀμφοτέρω τὰ τμήματα τῶν
5 ἐντόμων διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὸ ἕτερον τμήμα (θάτερον γὰρ ἔχει) ὄργανον
ἥτοι στόμα, δι' οὗ τραφεῖσεται. οὐδὲ γὰρ δύναται ἡ ψυχὴ (ταύτην γὰρ εἶπεν
ἀρχήν) ἢ ἐν ἐκάστῳ τῶν τμημάτων οὔσα ποιεῖν στόμα, ἢ δ' ἐν τοῖς
φυτοῖς δύναται· ἔχει γὰρ ὁ κλάδος ἐν ἑαυτῷ δυνάμει καὶ ῥίζαν καὶ 35
καυλόν, λέγων καυλὸν τὸ στέλεχος. διὸ ἀπ' αὐτῆς τῆς δυνάμεως προέρ-
10 χεται τό τε νεαῖζον καὶ τὸ γηράσκον. διαφέρει δὲ τὰ ἐκ τῶν ῥιζῶν τοῦ
αὐτοῦ καὶ ἐνὸς δένδρου τῶν ἀποφυτευμένων τῷ μὲν μακροβίῳ οὐδέν,
μόνη δὲ τῷ τὰ μὲν ἀποφυτευόμενα κεχωρισμένα εἶναι ἀπ' ἀλλήλων, ἐκεῖνα
δ' ὁμοῦ. τὸ γὰρ ἐκεῖ δὲ διὰ τοῦ συνεχοῦς ἴσον ἔστι τῷ 'ἐκεῖ
δὲ ὁμοῦ'. αἴτιον δὲ φησι τοῦ τὰ ἀποφυτευόμενα ζῆν, ὅτι ἐνουπάρχει
15 πάντῃ ἡ ἀρχὴ ἢ δυναμένη ποιεῖν ῥίζας.

p. 467^a30 Συμβαίνει δὲ ταῦτ' ἐπὶ τε τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. 40

Εἰπὼν τὴν διαφορὰν τῶν ζώων καὶ φυτῶν, εἶτα τὴν κοινωνίαν καὶ 48
διαφορὰν τῶν ἐντόμων καὶ φυτῶν, νῦν λέγει καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν ζώων
καὶ φυτῶν. ἔχουσιν οὖν, φησί, ταυτότητα καὶ κοινωνίαν τὰ ζῷα καὶ φυτὰ. 50
20 ὥσπερ γὰρ τὰ ἄρρενα μακροβιώτερά εἰσι τῶν θηλειῶν διὰ τὸ τὰ ἄνω
ἔχειν μεῖζω, οὕτω καὶ τὰ φυτὰ τὰ κεφαλοβαρῆ, τουτέστι τὰ ἔχοντα μεγάλας
ῥίζας καὶ μέγα στέλεχος, τῶν μὴ κεφαλοβαρῶν. εἰσὶ δὲ κεφαλοβαρῆ τὰ
δενδρώδη. ὅτι δὲ τὰ ἄνω τοῦ φυτοῦ αἱ ῥίζαι εἰσὶ καὶ τὸ στέλεχος,
κεφαλῇ ἀναλογοῦντα, κάτω δὲ οἱ κλάδοι, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. καὶ τὰ ἄρρενα
25 δὴ καὶ τὰ κεφαλοβαρῆ τῶν φυτῶν μακροβιώτερα διὰ τὸ τὰ ἄνω ἔχειν
μεγάλα τῶν μὴ τοιούτων. ἔστι δὲ τὸ θερμὸν ἐν τοῖς | ἄνω, τὸ δὲ 160⁺
ψυχρὸν ἐν τοῖς κάτω· αἴτιον δὲ τὸ θερμὸν καὶ μακροβιότητος καὶ αὐξήσεως.
αὖξονται οὖν ταῦτα ἐπὶ τὸ ἄνω, τὰ δ' ἐπέτεια ἐπὶ τὸ κάτω, ἥτοι ἐπὶ
τοὺς κλάδους, ἐν οἷς ὁ καρπὸς γίνεται. καὶ λοιπὸν συμπεραίνόμενος λέγει,
30 ἐφεξῆς εἶναι τῆς παρουσίας πραγματείας τὴν Περὶ ζωῆς καὶ θανάτου καὶ
γήρων καὶ νεότητος.

1 δὲ] δὴ R 2 γὰρ τὰ P εἴρηται om. CRP τῷ] τῇ CRP Περὶ
ζώων πορείας] 7 p. 707^a28 3 post πορείας add. εἴρηται C, εἴρηκε RP post
prius ζῇ add. καὶ CRP αἰεὶ] ἂν RP 4 ἴσους a: εἰς CRP: ἐς S διηνεκεῖς
ἢ om. CRP ἀμφοτέρω τὰ a: τὰ ἀμφοτέρω ceteri 7 σωμάτων a
8 δύναμιν CRP 10 alt. τὸ om. C γηράσκον CRP (Arist.): γεγηρακός Sa
11 post μὲν add. γὰρ CRP 13 δὲ a (Arist.): om. SCRP τὸ συνεχές a (Arist. P)
16 αὐτὸ CRP τῶν bis om. CRP 18 τῶν ἐντόμων καὶ φυτῶν om. S
20 ἔστι CRP 22 δὲ καὶ κεφ. Sa: δὲ καὶ φαλοβαρῇ C 25 καὶ κεφ. CP, e corr. R
28 ἔπεται C 30 τῇ] τὰ RP 31 in fine ὁ εὐρήσεις ἐν ἄλλοις add. RP: τέλος
τῶν σχολίων εἰς τὸ περὶ μικρ. καὶ βραχ. ἀριστοτέλους a

ΚΑΙ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΝΑΠΝΟΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

Μετά τὸ Περὶ μακροβιότητος καὶ βραχυβιότητος τάττει τὸ Περὶ γήρως καὶ νεότητος (ἔπεται γὰρ τῷ μὲν μακροβίῳ τὸ γήρας, τῷ δὲ βραχυβίῳ ἡ 10 νεότης), ἐν ᾧ δὴ περὶ αὐτῶν τούτων, τοῦ γήρως καὶ τῆς νεότητος, λέγει, καὶ ἔτι περὶ ἀναπνοῆς. λέγει δὲ πολλοῖς τῶν ζώων ἀναγκαῖον τοῦτο τὸ ἔργον πρὸς τὴν ζωὴν. ἀποδίδωσι δ' ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν, ὅτι ἐν καρδίᾳ ἡ ἀρχὴ τοῦ ζώου καὶ τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ θρεπτικὸν καὶ τὸ αὐξητικόν, καὶ ὅτι καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα δέονται καταψύξεως, καὶ τίς ἱκανὴ τοῖς 15 φυτοῖς, καὶ ὅτι τοῖς ζῷοις ἢ διὰ τοῦ ὕδατος ἢ διὰ τοῦ ἀέρος συμβαίνει. εἰτα ἀντιλέγει πρὸς Ἀναξαγόραν καὶ Διογένην περὶ ἀναπνοῆς εἰπόντας καὶ πρὸς τε Δημόκριτον καὶ Πλάτωνα καὶ Ἐμπεδοκλέα, καὶ ὅτι καταψύξεως ἔνεκεν ἀναπνέομεν μετὰ ταῦτα λέγει, καὶ πρὸς τούτοις ὅτι τοῖς ἀναιμίσι ἱκανὸν τὸ περιέχον πρὸς τὴν καταψύξιν, καὶ ὅτι ἃ μὲν τῶν ἐνὺδρων κατα- 15 ψύξεως ἔνεκεν δέχονται τὸ ὑγρόν, ἃ δὲ οὐ καταψύξεως, ὡς δελφίς καὶ πολύπους καὶ σηπία καὶ ἕτερ' ἅττα, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης διὰ τὸ ἐν ὑγρῷ 20 λαμβάνειν τὴν τροφήν, καὶ ὅτι ἔνια δεχόμενα τὴν ἀέρα καταψύχεται, καὶ ὅτι τούτου ἔνεκεν ἔχει πνεύμονα τὰ ἔχοντα. μετὰ ταῦτα ἀντιλέγει πρὸς Ἐμπεδοκλέα λέγοντα θερμούς τοὺς ἰχθύας. εἰτα πάνυ παγκάλως λέγει, 20 πῶς ἀναπνέομεν, εἰτα τί γένεσις, τί ζωὴ, τί θάνατος, καὶ διὰ τί ταῦτα τοῖς ζῷοις ὑπάρχει, καὶ τί νεότης, καὶ τί γήρας, καὶ διὰ τί τὰ μὲν ἐν τῷ ὕδατι, τὰ δ' ἐν τῷ ἀέρι πνίγεται, ἔπειτα πόσαι καὶ τίνες αἱ τῆς καρδιάς 25 κινήσεις, καὶ διὰ τί γίνονται, εἰτα πῶς τὰ ἀναπνέοντα δέχεται τὸν ἀέρα καὶ πῶς τὰ ἐνὺδρα τὸ ὕδωρ, δαιμονιώτατα ἐκτίθεται.

1 τοῦ αὐτοῦ ante σχόλια add. C

om SRP

περὶ a

ἐπεὶ RP

om. CRP

post γένεσις et post ζωὴ bis add. καὶ RP

om. RP

4 μὲν om. C

τῆς] om. a

δὲ] δὴ S: om. P

τὰ (ante φυτὰ) om. C

2 καὶ περὶ ἀναπνοῆς om. a

γήρως R

post λέγει add. τί C

ἀναγκαῖον] ἀνῶδυνον a

11 καὶ (ante πρὸς) om. RP

23 γίνονται S: γίνεται CR

Ἀριστοτέλους

5 δὴ a: om. ceteri

6 ἔτι om. a

τοῦ]

λέγει]

9 καὶ (post ὅτι)

20 ὅπως a

24 πῶς

p. 467^b10 Περὶ δὲ νεότητος καὶ γήρως καὶ περὶ ζωῆς καὶ θανάτου 160^v
λεκτέον νυν. ἅμα δὲ καὶ περὶ ἀναπνοῆς ἀναγκαῖον ἴσως τὰς
αἰτίας εἰπεῖν.

Τὸ ἴσως διὰ φιλόσοφον κεῖται εὐλάβειαν, ἐπεὶ ἀναγκαῖον ἐστὶν εἰπεῖν 37
5 περὶ ἀναπνοῆς. εἰ γὰρ ἐνίοις τῶν ζώων τὸ ζῆν διὰ τὸ ἀναπνεῖν ὑπάρχει,
ὥσπερ τὸ μὴ ζῆν διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν συμβαίνει, ἀναγκαῖον ἂν εἶη εἰδέναι
τὴν ἀναπνοὴν τὴν τοῦ ζῆν αἰτίαν, τίς ἐστὶ καὶ πῶς ἐστὶν αἰτία τοῦ ζῆν.
ὅτι δὲ ἡ ψυχὴ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐστὶ δύνάμιν ἐχούσῃ ἀρχικὴν πρὸς τὰ ἄλλα 40
μόρια (ἀρχὴ γὰρ αὕτη τῶν ἄλλων μορίων· τούτου γὰρ ἐστὶ ὀηλωτικὸν τὸ
10 καὶ ἐν τούτῳ τινὲ τῶν ἐχόντων δύνάμιν ἐν τοῖς μορίοις), δέδωκεται
ἐν τῇ Περὶ ζώων κινήσεως καὶ ἐν τῇ Περὶ ζώων γενέσεως καὶ ἐν ἄλλοις
πλείοσιν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα μετ' ὀλίγον ῥηθήσεται καὶ δειχθήσεται. ὅτι
δὲ καὶ τὸ θρεπτικόν, καθ' ὃ ζῶμεν, καὶ τὸ αἰσθητικόν, καθ' ὃ ζῶα ἐσμεν,
ἐν καὶ ταῦτόν ἐστι τῷ ὑποκειμένῳ, καὶ τῷ λόγῳ ἕτερα, καὶ αὐτὸς δεῖξει
15 προῖων. δεῖ δὲ καὶ ἡμᾶς ὀλίγα παραθέσθαι ἐκ τῶν ἐν ἄλλοις περὶ τού-
των ῥηθέντων. καὶ πρῶτον μὲν ὅτι τὸ θρεπτικόν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐστίν, ἐκ 45
τῶνδε ὀηλον. εἰ γὰρ τοῦ ζῆν ὕλη ὑγρότης καὶ θερμότης, ὡς προεῖρηται,
τοιούτος δὲ ὁ περὶ τὴν καρδίαν τόπος, ἐν ταύτῃ ἂν εἶη τὸ θρεπτικόν.
ὅτι δὲ ἡ χορηγία τοῖς ζώοις τοῦ τρέφεσθαι ἀπὸ τῆς καρδίας ἐστὶ, σημεῖον
20 αἰ τῆς τροφῆς, τουτέστι τοῦ αἵματος, διάκονοι φλέβες· αὗται γὰρ διὰ μὲν
τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος διαπεφύκασιν, ἐκ ταύτης δὲ εἰσιν. ἀλλὰ
καὶ τὸ πρῶτην φαίνεσθαι τὴν καρδίαν διηρθρωμένην τῶν ἄλλων μερῶν
σημεῖον τοῦ μάλιστα καὶ πρῶτην τρέφεσθαι τε καὶ τὴν θρεπτικὴν δύνάμιν
ἔχειν ἐν αὐτῇ. ὅτι δ' ἐν ταύτῃ ἡ θρεπτικὴ ψυχὴ, σημεῖον καὶ τὸ ἐν 50
25 τοῖς θανάτοις ταύτην ἀποφύγεσθαι τελευταίαν, ὥσπερ ἀναλυομένης τῆς 161^v
φύσεως καὶ καλινδρομούσης ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ἔτι καὶ καθ' ὅσον ἐν μέσῳ ἡ
καρδία, πρὸς ἅμωρ τὰ μέρη ὁμοίως ἂν ἔχῃ καὶ ὁμοίως ἂν αὐτοῖς ἀμφοτέρους
χορηγοίῃ τὴν τροφήν, καὶ οὐ τοῖς μὲν πλησίον, τοῖς δὲ πόρρω· καὶ κατὰ τοῦτο
ἂν εἶη περὶ καρδίαν. ὅτι δὲ πάλιν ἀδύνατον τὴν αἰσθητικὴν χωρὶς εἶναι τῆς
30 θρεπτικῆς, ἐκ τῶνδ' ἂν πιστεύοιμεν· φθειρομένης γὰρ τῆς ἀφῆς οὐδὲ ζῆν
ἔτι δύναται τὸ ζῶν. αἰτοὶ εἰ ἦν ἡ θρεπτικὴ κεχωρισμένη, φθαρείσης 5
τῆς αἰσθητικῆς οἶόν τε ἂν ἦν ζῆν ἔτι τὸ ζῶν, ἔχον τὴν θρεπτικὴν δύνά-
μιν, ἥτις ἦν τοῦ ζῆν χορηγός. ἔτι εἰ ἦν κεχωρισμένη ἡ αἰσθητικὴ τῆς
θρεπτικῆς, οὐκ ἔτ' ἂν τὰ ἔχοντα ἀμφοτέρας τὰς δυνάμεις μίαν εἶχε ψυχὴν,

1 περὶ (ante ζωῆς) om. C (Arist. LP)

11 Περὶ ζώων κινήσεως] 11 p. 703^b24

Περὶ ζώων γενέσεως] B 6 p. 743^b25

κινήσεως—ζώων om. a

κινήσει ἐν τῇ C

14 αὐτὸ a δεῖξει] cf. Περὶ ἀναπνοῆς S

15. 16 τούτου RP

om. a 17 εἰ γὰρ a: εἰ CRP: οἶον S

ἡ ὑγρότης a προεῖρηται] p. 466^a17 ss.

18 τοιούτου a

20 post αἰ add. φλέβες αἰ RP

φλέβες om. CRP

22 πρῶτα P cf. Bonitz, Ind. p. 365^a53 ss.

24 τὸ καὶ a

25 τελευταία

ἀποφύγεσθαι CRP

26 post μέσῳ add. οὕτω CRP

29 τὴν καρδίαν RP

31 ἡ om. S

34 οὐκ ἂν a

αὐτὰ ante τὰ add. a

ἔχει C: ἔχει RP

ἀλλὰ πλείους· αὐτὴ γὰρ καθ' αὐτὴν οὐσα ἡ θρεπτικὴ δύναμις ἐν τοῖς 161^r
 φυτοῖς ἔμφυχα αὐτὰ παρέχει. ὥστε καὶ τῷ ζῳῷ ἔμφυχον τὸ μόνον τὸ
 ταύτην τὴν δύναμιν ἔχον καθ' αὐτό. εἰ δὲ τοῦτο, δηλονότι καὶ τὸ τὴν 10
 αἰσθητικὴν ἔχον πάλιν ἔμφυχον ἂν εἴη καθ' αὐτό. οὕτω δὲ δύνανται ἂν
 5 αἱ δυνάμεις χωρίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων, ὥς εἶναι τὸ ζῷον τὸ μὲν τι τρεφό-
 μενον καὶ διὰ τοῦτο ζῶν, τὸ δὲ αἰσθανόμενον, οὐκέτι δὲ τρεφόμενον. δῆλον
 ἄρα, ὅτι ἐν ᾧ τὸ θρεπτικόν, ἐν τούτῳ καὶ τὸ αἰσθητικόν.

p. 467^b28 Ἐπεὶ οὖν τῶν ἰδίων αἰσθητηρίων ἐν τι κοινόν ἐστίν
 αἰσθητήριον.

10 Ἡ ἀπόδοσις τοῦ λόγου ἐστὶν ἐν τῷ ὥστε καὶ τὰ φυτὰ δηλονότι
 τὴν θρεπτικὴν ἀρχὴν ἔχει ἂν ἐν μέσῳ τούτων, λέγων διὰ τοῦ 30
 τούτων τὰ ἄνω καὶ κάτω· τὰ γὰρ φυτὰ πρόσθεν καὶ ὀπίσθεν οὐκ ἔχει.
 πῶς δὲ καὶ τὰ φυτὰ ἐν μέσῳ ἔχουσι τὴν θρεπτικὴν ἀρχήν, ἐρεῖ προῖων.
 περὶ τῷμα δὲ πρῶτον ἐνταῦθα τὸ ἔσχατον λέγει. σαφεῖ δὲ τὰ ἐξῆς.

15 p. 468^a20 Ἀλλ' ἡ γε τῆς θρεπτικῆς ἀρχῆς ψυχῆς ἐν τῷ μέσῳ τῶν
 τριῶν μορίων καὶ κατὰ τὴν αἰσθησιν οὐσα φαίνεται καὶ κατὰ
 τὸν λόγον.

Πρῶτον τὴν ἀπὸ τῆς αἰθήσεως ἐνάργειαν μαρτύρεται, ὅτι ἐν τῷ μέσῳ
 ἐστὶν ἡ θρεπτικὴ ψυχὴ, καὶ οὕτως ἐπάγει τὰς ἀπὸ τοῦ λόγου πίστεις. λέγει 45
 20 οὖν ὅτι πολλὰ τῶν ζῳῶν ὁρῶμεν ἀφαιρουμένων ἑκατέρων τῶν μορίων,
 τῆς τε κεφαλῆς καὶ τοῦ κάτω τῆς καρδίας (κάτωθεν γὰρ τῆς καρδίας ἡ
 δεκτικὴ τῆς τροφῆς κοιλία ἐστί), πολλὰ οὖν τῶν ζῳῶν ὁρῶμεν ὅτι ζῇ,
 μεθ' οὐπερ ἂν ἦ τὸ μέσον, τουτέστι μετὰ τοῦ λοιποῦ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ
 καρδιά ἢ τὸ ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ· ταύτην γὰρ εἶπε μέσον. εἰ δὲ τὰ μὲν
 25 ἄλλα μέρη οὐ ζῇ, τὸ δὲ ἔχον τὸ μέσον, ἥτοι τὴν καρδίαν ἢ τὸ ἀνάλογον
 τῇ καρδίᾳ, ζῇ, δηλονότι τὸ αἷτιον τοῦ ζῆν, ἥτοι τὸ θρεπτικόν, ἐν τῇ 50
 καρδίᾳ ἢ τῷ ἀναλόγῳ τῇ καρδίᾳ ἐστί, τὰ δὲ ἔχοντα τὸ τοιοῦτον μόνον, ἥρουν
 τὸ θρεπτικόν, ἐνεργεῖα μὲν ἔχουσιν ἔν, δυνάμει δὲ πλείω. ὥς γὰρ τὸ ἐν τῷ
 κάδδῳ ὕδωρ ἐνεργεῖα μὲν ἐστὶν ἔν, δυνάμει δὲ πλείω, διαιρεθὲν δὲ γίνεταί ἐνε-
 30 ργεῖα πλείω, οὕτως καὶ τὸ ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ τοῖς ἐντόμοις θρεπτικόν ἐν μὲν

1 post γὰρ add. αὐτὴ C 2 ἄψυχα S¹RP καὶ a: ἐν S: ἔσται ἐν CRP
 3 alt. τὴν om. P 4 δὲ] καὶ C 5 τῷ ζῳῳ RP: om. C: τοῦ ζῳῳ conicio
 τι] τοι R 5. 6 post τρεφόμενον add. μόνον SURP 6 post αἰσθανόμενον add.
 μόνον CRP 8 ἐπεὶ δὲ Arist. MZ τὸ ante τῶν add. a τι om. Arist. MZ
 9 αἰσθητήριον ἐν a 10 ἐν τῷ om. S 11 τοῦ a: om. ceteri 12 τὰ] τὸ RP
 φυτὰ (τὰ) conicio 13 προῖων ἐρεῖ RP (p. 468^b18 ss.) 15 et 16 τῷ et τριῶν om. S
 18 πρῶτην C 19 ἀπὸ λόγου RP: κατὰ τὸν λόγον S 20 τῶν ζῳῳ πολλὰ RP
 23 εἴη C 24 ταῦτα a δὴ] δὲ C 26 ἥτοι τὸ θρεπτικόν om. a 27 τῷ
 ἀνάλογον R, e corr. C: τὸ ἀνάλογον P, prius C ἥρουν] ἥτοι a 28 ὥς γὰρ—τὸ ἐντομον
 (p. 102,2) RP: διαιρεθὲντα δὲ καὶ (τὸ φυτὸν καὶ add. C) τὸ ἐντομον SC: διαιρεθὲντων γὰρ a

ἐστὶν ἐνεργεία, δυνάμει δὲ πλείω· διαιρεθέντα δὲ καὶ τὸ φυτὸν καὶ τὸ
 ἔντομον, γίνεται τὸ θρεπτικὸν ἐνεργεία πολλά. καὶ ἔστι πρῶτως ἡ θρεπτικὴ
 ψυχὴ ἐν τῇ καρδίᾳ ἢ ἐν τῷ ἀναλόγῳ, ἀπὸ δὲ ταύτης ἡ τοῦτου διαδίδοται
 καὶ εἰς τὸ λοιπὸν σῶμα, ὥσπερ καὶ ἡ αἰσθησις εἰς τὰ αἰσθητήρια. δι'
 5 ἦν δέ, φησὶν, αἰτίαν τὰ μὲν τῶν φυτῶν ἀποφυτευόμενα δύνανται ζῆν, τινὰ
 δὲ οὐ δύνανται ζῆν (οὐ γὰρ πάντα ὅσα ἀποφυτεύεται | δύνανται ζῆν), 161¹
 ἄλλος ἔστω λόγος· τῆς γὰρ Περὶ φυτῶν πραγματείας ὁ λόγος. δι' ἦν
 μὲν οὖν αἰτίαν τὰ μὲν οὐ δύνανται διαιρούμενα ζῆν, τὰ δ' ἀποφυ-
 τεύεται τῶν φυτῶν, ἄλλος ἔστω λόγος. τὸ δ' ἀποφυτεύεται ταῦτόν
 10 ἐστὶ τῷ δύνανται ζῆν. ἔστι δὲ ἀσαφὴς ἡ λέξις. ἡ γὰρ τὸ λεγόμενον ἐστίν,
 ὅτι δι' ἦν δ' αἰτίαν τὰ μὲν, ἦτοι τὰ ζῶα, διαιρούμενα οὐ δύνανται ζῆν,
 τὰ δ' ἀποφυτεύεται, τουτέστι τὰ δὲ φυτὰ διαιρούμενα δύνανται ζῆν, ἕτερος 5
 ἔστω λόγος. ἡ ἔστι τὸ λεγόμενον, ὅτι δι' ἦν δ' αἰτίαν ἄλλα μὲν τῶν
 φυτῶν δύνανται ζῆν, ἄλλα δὲ οὐ δύνανται, ἄλλος ἔστω λόγος. ἀλλὰ τοῦτο
 15 μὲν οὕτως. ὥσπερ δὲ ἡ θρεπτικὴ ψυχὴ μία μὲν ἐστὶν ἐνεργεία, δυνάμει
 δὲ πλείους, οὕτω καὶ ἡ αἰσθητικὴ. τῶν γὰρ ἐντόμων τμηθέντων εἰς
 πλείω τμήματα, καὶ ἕκαστον τῶν τμημάτων αἰσθῆσιν ἔχον (αἰσθάνονται
 γὰρ τῶν προσπιπτόντων αὐτοῖς), δηλονότι τότε πλείους εἰσὶν ἐνεργεία αἱ
 αἰσθησεις. ἐγὼ γὰρ οὕτως αὐτὸς παῖς ὢν ἀνέσπων τοὺς μεγάλους τῆς 10
 20 ἀκριδὸς πόδας καὶ ἐτίθειον αὐτοὺς ἐν πέτρᾳ ἢ γῇ ἢ ὄπρῳ ἂν ἔτυχεν· ἐν ᾧ
 τεθέντες ἦσαν πάμπαν ἀκίνητοι. ὁπηνίκα δ' ἡψάμην τινὸς αὐτῶν, ἥλλατο
 καὶ ὅλως ἐκινεῖτο ἐκ τοῦδε εἰς τόδε τὸ ὑποκαείμενον, ὥς δηλονότι αἰσθῆσιν
 ἔχον. καὶ τὰ μὲν τῶν ζώων μέρη, καίπερ αἰσθανόμενα, οὐ δύνανται ζῆν
 διὰ τὸ μὴ ἔχειν στόμα (περὶ οὐ εἶρηται ἐπὶ πλέον ἐπὶ τέλει τοῦ δευτέρου
 25 βιβλίου τῆς Περὶ ψυχῆς πραγματείας), τὰ δὲ φυτὰ δύνανται ζῆν δι' ὅς
 αἰτίας εἶρηται ἐκείσε.

p. 468^b7 Ἐνδεᾶ τε εἶναι τὰ μὲν τοῦ ληψομένου.

15

Ὅν ἂν ἀφαιρεθῇ ἡ κεφαλὴ, ταῦτά εἰσιν ἐνδεᾶ καὶ ἐστερημένα τοῦ 20
 ληψομένου τὴν τροφὴν· ὣν δ' ἂν ἀφαιρεθῇ ἡ κοιλία, ταῦτα ἐστερῆνται
 30 τοῦ δεξομένου. ζῶσι δὲ τὰ τῶν ἐντόμων μέρη διὰ τὸ εἰσφέρειν τὰ ἔντομα,
 ὥς καὶ ἐν τῇ Περὶ ζώων πορείας εἶρηται, ζῶσις ἐκ πολλῶν ζώων συγκε-

1 ἐνεργεία om. a 2. 3 ἔστιν ἡ θρεπτικὴ ψυχὴ πρῶτως C 3 alt. ἐν om. C
 ἀναλόγον CRP, tum τῇ καρδίᾳ add. C 5 δύνανται om. C 5. 6 ζῆ, τὰ δὲ C
 7 ἔσται R (Arist. LS) 8 τὰ μὲν] ταῦτα P 9 ἄλλος] ἕτερος CRP (Arist.) ἔσται CP
 cf. ad v. 7 δ' om. CRP ἀποφύεται SRP 10 post δύνανται fort. add. διαιρούμενον
 σαφὴς S 10. 11 ἐστὶ δι' a 11 δ' a (Arist.): μὲν οὖν RP: μὲν SC οὐ δύνανται
 διαιρούμενα RP 12 ἀποφύεται SCRP δύνανται διαιρούμενα RP 14 post φυτῶν
 add. οὐ RP οὐ om. RP 18 αἱ om. P 21 ἥλλατο RP: ἥλατο a
 23 δύνανται S 24 post ἐπὶ add. τὸ (τῷ?) a δευτέρου] immo πρώτου 25 Περὶ
 ψυχῆς] A 5 p. 411^b14 δύνανται SC 28 ἂν om. SC ἀφαιρεθῇ SC 29 δ'
 ἂν a: δὲ ceteri ἀφαιρεθῇ SC ἐστερῆται a 30 post δεξομένου add. ὣν δὲ καὶ
 ἡ κοιλία καὶ ἡ κεφαλὴ, ταῦτα ἀμφοτέρων CRP 31 τῷ] τῇ S Περὶ ζώων πορείας 6
 p. 707^b3 εἶρηκε C 31. 103^l1 πολλῶν συνεσχηκόσιν ζώων CRP

μένους· ἔοικε γὰρ τὸ ἔντομον τὸ ὃν ἐν τῇ ἀριθμῇ ζῶν ἐκ πολλῶν ζώων 161^v
 συνεστηκότι. ὥσπερ γὰρ εἰ ἦσαν κατὰ τὸν μῦθον δύο ἄνθρωποι συμπε-
 φουκότες κατὰ τὴν ῥάχιν, εἴτα διαιρεθέντες καὶ διαζευχθέντες ἀπ' ἀλλήλων
 ἡδύναντο ζῆν, τοιοῦτόν τι δεῖ νοεῖν ἐν τοῖς ἐντόμοις· ἕκαστον γὰρ αὐτῶν 25
 5 μόνιον ὥσπερ ζῷον τί ἐστι. περὶ ὧν εἴρηται μοι ἐπὶ πλέον ἐν ταῖς εἰς
 τὸ Περί ζώων πορείας σχολαῖς. καὶ ταῦτα μὲν δύνανται ζῆν διὰ τὸ ἕκαστον
 αὐτῶν εἰσθάνειν ζῶν ἐκ πολλῶν ζώων συνεστηκότι, τὰ δὲ ἀρίστως ἔχοντα
 τὴν σύστασιν, οἷον ἄνθρωποι, ἵπποι, τὰ ὅμοια, τοῦτο οὐ πᾶσχει, του-
 τέστι τὸ δύνασθαι διαιρούμενα ζῆν. διὰ τί; ὅτι ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις
 10 μία ἐστὶ καὶ οὐ πολλαί. τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ 'ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἐν
 ἐστὶ ζῷον, ἀλλ' οὐκ ἐκ πολλῶν συνεστηκός'. καὶ διὰ τὸ εἶναι ἕκαστον 30
 αὐτῶν ἐν ζῷον μικρὰν αἰσθησιν ἐνια ποιεῖ διαιρούμενα τῶν ζώων
 (ἐστὶ δὲ τὸ μικρὰν αἰσθησιν ποιεῖν ὅμοιον τῷ 'βραχέως αἰσθάνονται καὶ
 πᾶμπαν ἀμυδρῶς'), τὰ δὲ τῶν ἐντόμων μέρη σφοδρῶς· αἰσθάνονται γὰρ
 15 καὶ τῶν βραχέων διὰ τὸ εἶναι ὥσπερ ζῷον αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἕκαστον
 μόνιον. καὶ τὰ μὲν τῶν ἐντόμων μέρη ἀκριβῶς αἰσθάνονται, διότι ἐκάστω
 αὐτῶν ἀποτηθέντι τοῦ ὅλου ἐνεργεία ἐστὶν ἡ αἰσθητικὴ ψυχὴ· τὰ δὲ τῶν
 ἀνθρώπων καὶ τῶν ἵππων καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ἀκριβῶς, διότι οὐκ ἔχει 35
 αἰσθητικὴν ψυχὴν, ἀλλὰ πάθος τι τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς. ὅσον δὲ δια-
 20 φέρεται τὰ πάθη τῶν ἐν οἷς εἰσι πάθη, τοσοῦτον καὶ ἐκάστου τῶν ἀρίστων
 ζώων μορίου αἰσθησις πρὸς τὰς τῶν μορίων τῶν ἐντόμων αἰσθήσεις.
 πλεῖστον δὲ διαφέρει ἡ ψυχὴ καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς πάθη· πλεῖστον ἄρα καὶ
 ἡ ἀπ' αὐτῆς προσεχῶς γινομένη αἰσθησις τῆς ἀπὸ τοῦ πάθους αὐτῆς γινο-
 μένης. κινεῖται δὲ ἡ χελώνη ἀφαιρεθείσης τῆς καρδίας διὰ τὸ ἔχειν
 25 ψυχικόν τι πάθος.

p. 468^b16 'Ἐτι δὲ ἐπὶ τε τῶν φυτῶν δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ζώων. 40

Καὶ τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως τὴν πίστιν ἔχει. δῆλον,
 φησὶν, ὅτι τὸ ὁρεπτικὸν ἐν τῇ μέσῃ ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ ἐπὶ τῶν ζώων.
 ἐπὶ μὲν τῶν φυτῶν δῆλον ἐπισκοποῦσι τὴν τῶν σπερμάτων γένεσιν καὶ τὰς
 30 ἐμφυτείας καὶ τὰς ἀποφυτείας. ἐστὶ δὲ ἐμφυτεία μὲν ὁ ἐγκεντρισμός, ἀπο- 45

1. 2 εἰκοιε—συνεστηκότι om. C 2 δύο κατὰ τὸν μῦθον RP τὸν μῦθον] Plato,
 Symp. c. 14 ss. 4 νοεῖν δεῖ RP 4. 5 αὐτῶν μόνιον SC: αὐτοῦ μόνιον RP;
 τῶν μορίων a 5 ὥσπερ] οἷον C 5. 6 εἰς τὸ a: om. ceteri 6 σχολαῖς]
 v. fol. 180r 16 ss. Ald. 6. 7 εἰσθάνειν ἕκαστον αὐτῶν a 8 ἄνθρωπος ἵππος a
 post ἵπποι add. καὶ RP 10 ἐστὶ om. a 11 ἀλλ' καὶ P 13 ποιεῖ RP
 ὅμοιον] ἴσον CRP 14 πᾶμπαν om. a σφοδρῶς—μέρη (16) om. S 15 καθ'
 αὐτὸ om. P 16 post διότι add. ἐν RP 17 post ἐνεργεία add. ἐν C
 18 καὶ ἵππων C post ἄλλων add. ζώων RP 20 ἐν οἷς] ὧν CRP
 23. 24 post γινομένης add. τὰ ἔντομα ἀφαιρεθέντα αἰσθάνονται, ὅτι κατὰ πάθος ἐστὶν αὐτοῖς
 ἡ αἰσθησις ὥσπερ ἐν τῷ ἔρω τὸ μέλαν καὶ διὰ τοῦτο μένει RP, pergit R: ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώ-
 ποις κατὰ σχέσιν ὥσπερ ἐν τῷ ἀέρι τὸ φῶς, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐστὶν αἰεῖ 24 post δὲ
 add. καὶ C, prius R 26 alt. ἐπὶ om. a (Arist. L) 27 post δῆλον add. δέ a
 28 post ζώων add. καὶ C 30 τὰς om. a (Arist. L)

φυτεία δὲ τὸ τοῦ ἀφαιρεθέντος ἐκ τῶν δένδρων κλάδους εἰς γῆν φυτεύειν· 161^v
ὁπερ οἱ νεώτεροι μεταφυτεῖαν καλοῦσιν.

p. 468^b 18 "Ἡ τε γὰρ τῶν σπερμάτων γενέσεις συμβαίνει πᾶσιν ἐκ
τοῦ μέσου.

- 5 Εἰπὼν ὅτι ὁῦλον ἐπισκοποῦσι τὴν ἀπὸ τῶν σπερμάτων γένεσιν, 52
σαφηνίζων ἐπήγαγεν· ἡ τε γὰρ τῶν σπερμάτων γένεσις συμβαίνει
πᾶσιν ἐκ τοῦ μέσου. ἐπεὶ γὰρ ἐκ τοῦ καρποῦ πάλιν καρπὸς γίνεται
(ἀπὸ γὰρ κοκκυμήλου πάλιν κοκκύμηλον καὶ ἀπὸ κυάμου κύαμος καὶ ἀπὸ
τῶν ἄλλων ὁμοίως), ὁρῶμεν δὲ ὅτι ἡ βλάστη καὶ αἱ ταύτης ρίζαι ἐκ |
10 τοῦ μέσου φύονται, δηλονότι ἐν τῇ μέσῳ ἐστὶ τὸ θρεπτικόν. ἐν ᾧ γὰρ 162^r
πρώτως τρέφεται τι, ἐν τούτῳ ἐστὶ τὸ θρεπτικόν. τρέφεται δὲ πρώτως
καὶ ἀναφύει ἐν τῇ μέσῳ ἡ ρίζα καὶ ἡ βλάστη, ἀφ' ἧς ρίζης καὶ βλάστης
εἰσὶν οἱ καρποί. ἐν αὐτῷ ἄρα τῇ μέσῳ τὸ τοιοῦτόν ἐστι τῆς ψυχῆς
μόριον, ἥγουν τὸ θρεπτικόν.
- 15 Ἡ μὲν οὖν διάνοια αὕτη, τὰ δὲ κατὰ τὴν λέξιν τοιαῦτα· διθύρων
γὰρ ὄντων ἐν πᾶσιν, ἡ συμπεφουκεν ἔχεται, τουτέστι διθύρων γὰρ 5
ὄντων τῶν καρπῶν ἔχεται καὶ ἐστὶ τὸ θρεπτικόν, ὅπου συμπεφύκασιν αἱ
θύραι· συμπεφύκασι δ' ἐν τῇ μέσῳ, ἐν τῇ μέσῳ ἄρα ἐστὶ τὸ θρεπτικόν.
καὶ ἐστὶ τὸ μέσον ἑκατέρου τῶν μορίων, τουτέστιν ἑκατέρας θύρας, ἐνταῦθα,
20 ἥτοι ὅπου συμπεφύκασιν αἱ θύραι. ὁ τε καυλὸς ἐκφύεται καὶ ἡ ρίζα
τῶν φυομένων ἐλλιπῶς ἀπήγγελται καὶ διὰ τοῦτο ἀσφῶς. λείπει γὰρ
ἐν τῇ λέξει τὸ ἐντεῦθεν καὶ ὁ γὰρ σύνδεσμος. ἦν δ' ἂν κατάλληλος ἡ
γραφή, εἰ οὕτως εἶχεν· ὅ τε γὰρ καυλὸς ἐκφύεται ἐντεῦθεν καὶ ἡ ρίζα 10
τῶν φυομένων'. ὥστε εἰ ὁ καυλὸς καὶ ἡ ρίζα ἐκ τοῦ μέσου, ὁ δὲ καρπὸς
25 ἐκ ρίζης καὶ καυλοῦ, ὁ καρπὸς ἄρα ἐκ τοῦ μέσου. τὸ δὲ ἡ δ' ἀρχὴ
τὸ μέσον αὐτῶν ἐστὶν ἴσον ἐστὶ τῇ ὥστε ἡ ἀρχὴ αὐτῶν τὸ μέσον
ἐστὶ'. τὸ δ' αὐτῶν, κἂν ἐπὶ τῆς ρίζης καὶ τοῦ καυλοῦ ἀκούοιμεν, κἂν
ἐπὶ τῶν καρπῶν, οὐδὲν διαφέρει. ἐν τε ταῖς ἐμφυτεῖαις καὶ ταῖς
ἀποφυτεῖαις συμβαίνει τοῦτο μάλιστα περὶ τοὺς ὄζους. τοῦτο
30 λέγει τὸ εἶναι τὸ θρεπτικόν ἐν τῇ μέσῳ. ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἐπιχρί- 15
ρημα ἀπὸ τῶν φαινομένων τῇ αἰσθήσει. ἔστω δὲ καυλὸς δένδρου ἡ A B Γ
γραμμὴ, κλάδος δὲ ἡ B Δ, καὶ ὄζος ἡ B E. ταῦτα δὲ εἰλήφθω λόγου

1 κλάδους ἐκ τῶν δένδρων εἰς τὴν γῆν a 3 πᾶσα S (Arist. P) 5 ἀπὸ] ἐκ RP
post γένεσιν add. τοῦτο CRP 6 γὰρ om. SC 7 πᾶσα S γὰρ ἀπὸ καρποῦ P
S post γὰρ add. τοῦ C κοκκυμήλου SCR πάλιν om. a κοκκύ. S alt. ἀπὸ] ἐπὶ C
10 ἐν ᾧ—θρεπτικόν (11) om. P 12 ἀφ' ὧν βλάστης καὶ ρίζης CRP 15 τὴν
om. P 16 ἐν πᾶσιν] πάντων Arist. 19 ἐντεῦθεν RP (Arist.) 20 (τὸ δὲ)
ὁ τε conicio 22 ἐντεῦθεν habent nostri Arist. libri, γὰρ unus L δ' ἂν]
γὰρ C 24 εἰ om. P 25 post ἀρχὴ add. εἰς C 27 κἂν] καὶ C
28 ταῖς (ante ἀποφυτεῖαις) om. RP (Arist. S) 29 μάλιστα συμβαίνει (συμβαίνει C)
τοῦτο CRP (Arist. S) συμβαίνει Ca τοῦτο om. S 30 λέγων S
ἐν τῇ μέσῳ τὸ θρεπτικόν S

χάριν· τὸ γὰρ ἀκριβὲς ἐν τούτοις οὐ δεῖ θεωρεῖν. διὰ τί; ὅτι τὸ μὲν 162^r
 ὁ ἐνδόν ἔχει πάχος· ἡ δὲ γραμμὴ ἀπλατῆς. ἔστιν οὖν ὁ ὅζος ἀρχὴ τοῦ
 κλάδου, ἀμα δὲ καὶ μέσον· ἔστι γὰρ μέσον τοῦ τε κλάδου καὶ τοῦ καυλοῦ.

p. 468^b25 "Ὡστε ἡ τοῦτο ἀφαιροῦσιν.

5 "Ὡστε ἡ τὸν κλάδον μετὰ τοῦ ὅζου ἀφαιροῦσιν ἐν ταῖς ἀποφυταῖαις
 καὶ τὸν μὲν ὅζον κατορύττουσιν ὡς μέσον καὶ ἐν ἑαυτῇ ἔχοντα τὸ θρεπ- 30
 τικόν, τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτὸς ἐῷσιν ἵστασθαι, ἢ εἰς τοῦτο ἐμβάλλουσιν
 ὡς ἐν ταῖς ἐγκεντρισμοῖς· ἐν γὰρ τούτοις τὸν μὲν κλάδον ἐκκόπτουσιν, εἰς
 δὲ τὸν ὅζον τὸ ἐγκέντριον ἐμβάλλουσι. ταῦτα δὲ ποιοῦσιν, ἵνα ἡ ὁ κλάδος
 10 ἐν ταῖς ἐγκεντρισμοῖς ἐκ τούτου γένηται (τὸ γὰρ ἐγκέντριον ἀντὶ τοῦ ἀπο-
 κοπέντος κλάδου γίνεται), ἡ ἵνα αἱ ῥίζαι ἐκ τούτου γένωνται ὡς ἐν ταῖς
 ἀποφυταῖαις. ὥσπερ δὲ μεταξὺ κλάδου καὶ καυλοῦ ἔστιν ἡ ἀρχή, οὕτω
 πάλιν μεταξὺ καυλοῦ καὶ ῥίζης· ὡς γὰρ ῥίζα πρὸς καυλόν, οὕτως ὅζος 35
 πρὸς κλάδον. ὅτι δὲ ἡ καρδία πρώτη γίνεται καὶ τρέφεται, εἴρηται πολλάκις.
 15 ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ εἶναι τὴν καρδίαν ἀρχὴν φλεβῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἂν εἴη
 τῶν ζώων ἀρχή, καὶ διὰ τοῦτο ἂν εἴη ἐν αὐτῇ ἡ ψυχή. ἀλλὰ καὶ διὰ
 τὸ εἶναι αὐτὴν ἀρχὴν τοῦ αἵματος, τὸ δ' αἷμα τελευταίαν τροφήν. καὶ διὰ
 τοῦτο ἐν αὐτῇ ἂν εἴη ἡ ψυχή. ἐν ᾧ γὰρ ἡ τελευταία τροφή γίνεται. ἐν
 τούτῳ ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸ θρεπτικόν· ἐν ᾧ δὲ τοῦτο, ἐν τούτῳ καὶ τὸ
 20 αἰσθητικόν. ὡς δέδεικται. ἔτι ἐπειδὴ ἡ τοῦ αἵματος λειτουργία διὰ τὴν 40
 τῆς κοιλίας, ταύτης δὲ διὰ τὴν τῆς καρδίας, ἡ δὲ καρδία τὸ τέλος ἐπι-
 τίθησιν (αὐτὴ γὰρ ἐξαιματοῖ), κυριωτάτη ἄρα καὶ ἀρχὴ ἡ καρδία. ὥστε
 καὶ ἐν αὐτῇ ὡς ἐν ἀρχῇ ἡ θρεπτικὴ τε καὶ αἰσθητικὴ ψυχή. ἐν δὲ τῇ
 25 λέξει τῇ τὰ γὰρ τῶν ἄλλων μορίων ἔργα περὶ τὴν τροφήν μόρια
 τὸ σῶμα καὶ τὴν κοιλίαν καὶ τὸ ἥπαρ λέγει· τὰ γὰρ ἔργα τούτων τῶν
 μορίων χάριν τοῦ τῆς καρδίας ἔργου εἰσὶ.

p. 469^a8 Δεῖ γὰρ τὸ κύριον πρὸς τὸ οὐ ἔνεκα διατελεῖν.

45

Κύριον τὴν αἰσθητικὴν ἢ καὶ τὴν θρεπτικὴν λέγει ψυχὴν. ἔστι δὲ
 τὸ λεγόμενον· ἐπειδὴ ἡ καρδία οὐ ἔνεκα (τοῦ γὰρ ταύτης ἔργου ἔνεκα ἢ
 30 τῶν ἄλλων μορίων ἔργασι). δεῖ τὸ κύριον πρὸς αὐτὴν διατελεῖν. ἦτοι ἐν
 αὐτῇ εἶναι, ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἄλλῃ τινὶ μορίῳ τῶν τοῦ σώματος τῶν ἔνεκα 50
 τῆς καρδίας ὄντων. τὸ δὲ οἶον ὁ ἰατρὸς πρὸς τὴν ὑγίειαν ἴσον ἐστὶ

2 ἀπλατέ: S	3 ἔστι γὰρ—καυλοῦ om. P	5 ὥστε Sa: τουτέστιν ὥστε CR:
τουτέστιν P	6 καὶ τὸ μὲν δὲξ a	αὐτῷ CRP
9 βάλλουσι C	12 ἡ om. Pa	14 v. ad p. 100,22
18 ἂν ἐν αὐτῷ RP, ἂν εἴη ἐν αὐτῇ C	αὐτῷ Pa (anceps R)	19 prius καὶ om. P
20 ἐπεὶ RP	21 ταύτην S	22 αὕτη RP
πρὸς a	26 ἐστὶ C	27 post δεῖ add. μὲν a
29 ἐπεὶ RP	31 ἐπ'] ἐν CRP	τινὶ om. C
		32 ὁ om. S (Arist.)
		ὑγίαν SCP

τῷ 'καὶ γὰρ ὁ ἰατρός πρὸς τὴν ὑγίαν ἐστίν'· ἡ γὰρ ἰατρὸς, χάριν τῆς ὑγείας ἐστίν, οὕτω δὲ καὶ τὸ ἥπαρ χάριν τῆς καρδίας.

p. 469^a12 Δύο δὲ φανερώως ἐνταυθὰ συντεινούσας ὁρῶμεν. |

Ἦν ἂν καταλληλότερος ἢ λέξις, εἰ ἀντὶ τοῦ δὲ συνδέσμου τὸν γὰρ 162ν
 5 εἶχεν, ἔν' ἦν· δύο γὰρ φανερώως ἐνταυθὰ. εἰπὼν γὰρ ἀλλὰ μὴν τό
 γε χύριον τῶν αἰσθητικῶν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐστὶ (ταύτην γὰρ ἀναγκαῖον
 εἶναι κοινὴν αἰσθητήριον· ἀνάγκη γὰρ ἐν τῷ κοινῷ αἰσθητηρίῳ τὴν κοινὴν 10
 εἶναι αἴσθησιν), εἰπὼν γὰρ ταῦτα τὴν αἰτίαν τοῦτου διὰ τούτων ἐπάγει 'δύο'
 λέγων 'φανερώως ἐνταυθὰ συντεινούσας ὁρῶμεν'. ἐπεὶ γὰρ, ὡς ἐκ τῶν ἀνα-
 10 ταυρῶν φαίνεται, τῆς τε ἀφῆς καὶ τῆς γεύσεως τὰ αἰσθητήρια πρὸς τὴν
 καρδίαν τείνουσι, ὁρῶνται καὶ τῶν λοιπῶν, ἀκούης ὁρῶνται καὶ τῶν ἄλλων,
 πρὸς αὐτὴν εἶναι. οὐ γὰρ εἰκὸς ἐν ἄλλῳ μὲν μέρος τοῦ σώματος εἶναι
 τὴν γεύσιν καὶ ἀφῆν, ἐν ἄλλῳ δὲ τὴν ἀκοὴν καὶ τὰς λοιπὰς δύο. τὸ δὲ
 ἐν ταύτῃ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις αἰσθητηρίοις ἐνδεδέχεται καὶ τὰ 15
 15 ἐξῆς τῆς λέξεως ἴσον ἐστὶ τῷ 'πάντων μὲν γὰρ τῶν αἰσθητηρίων τὰς
 ἀνάγκαις τὰς ἀπὸ τῶν αἰσθητικῶν ἐν αὐτοῖς γινόμενας ἐνδεδεχόμενόν ἐστιν
 πρὸς τὴν καρδίαν γίνεσθαι διὰ τὸ πρὸς αὐτὴν τείνειν τοὺς πόρους τούτων,
 οὐδὲν δὲ τούτων τείνει πρὸς τὴν ἐγκέφαλον' (τοῦτον γὰρ εἶπεν ἄνω τόπον)·
 οὐδὲν γὰρ αἰσθητηρίον πόρος πρὸς αὐτὴν τείνει. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων
 20 εἴρηται πολλάκις, τοῖς πρὸς τὴν καρδίαν τείνουσιν αἱ τῶν αἰσθητηρίων 20
 πόροι, καὶ περ ὄντες ἐν τῇ κεφαλῇ· χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, εἰ τὸ ζῆν
 ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἀπὸ τῆς καρδίας ἐστίν, ὡς εἴρηται, ὁρῶνται καὶ τὸ
 αἰσθητήριον ἐν ταύτῃ ἂν εἴη. ἡ μὲν γὰρ ζῶον, ταύτη καὶ ζῆν φασιν,
 ἡ δὲ αἰσθητικόν, ταύτη καὶ ζῶον. ὥστε συλλογιστέον ὡς πη· ἡ αἰσθη-
 25 τικόν, ταύτη καὶ ζῶον· ἡ ζῶον, ταύτη καὶ ζῆ· ἡ ἄρα αἰσθητικόν, ταύτη
 καὶ ζῆ. εἰ δὲ ταῦτα, οὕα ἂν εἴη ἐν ἄλλῳ μὲν μέρος τοῦ σώματος τὸ
 αἰσθητικόν, ἐν ἄλλῳ δὲ τὸ θρεπτικόν, τὸ αἶμα τοῦ ζῆν. δι' ἣν δ' αἰτίαν,
 εἴρηται ὀλιγοτέρω. διὰ τί δ' ἐν τῇ κεφαλῇ τὰ αἰσθητήρια, εἴρηται ἐν τῷ 25
 30 Περὶ ζῶων μορίων καὶ ἐν τῷ Περὶ ζῶων γενέσεως. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ
 30 'μέσον τῶν τριῶν μορίων' μόρια λέγει τὸ ἄνω καὶ κάτω, δεξιόν καὶ ἀρι-
 στερόν, ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν.

1 ὁρῶμεν RP ὁ ἰατρός G

conicio B εἶχεν] εἶλεν B

ἐπάγει διὰ ταύτων G

non respicit, certe non legit

12, 13 εἶναι τὴν om. B

(cf. Arist.) περὶ αὐτῶν ceteri

20 αἰσθητικόν GRP

21 ἡ (post πη)] εἰ B

22 Περὶ ζῶων μορίων] B 10 p. 656^a32 ss.

ζῶον] μελέων.] B G p. 744^a2 ss.

2 ὁρῶμεν RP

3 ἡ P, fort. recte

9, 10 αἰστων, tum ius. III BII. B;

11 all. ὁρῶνται] λέγω RP

12 τὴν ἀφῆν P

13 αὐτὴν B

24 ἡ (post πη)] εἰ B

25 Περὶ ζῶων μορίων] B 10 p. 656^a32 ss.

30 τὸ] τὸ B

4 καταλληλότερον α; καταληγοτέρω

5 γὰρ om. P

6 γὰρ om. G

12 πρὸν om. RP

15 γὰρ om. A

18 πείνει α

22 δεῖ α

23 δεξιόν] p. 100, 13 ss.

τῷ] τῇ GRP

Περ]

p. 469^a27 Κατὰ δὲ τὸν λόγον, ὅτι τὴν φύσιν ὁρῶμεν ἐν πᾶσιν ἐκ 162
τῶν δυνατῶν ποιούσαν τὸ κάλλιστον.

Δεῖται ἀπὸ τῶν φαινομένων τῇ αἰσθησί. ὅτι ἐν τῇ μέσῳ ἐστὶν ἡ
 ὑπερπικρὴ καὶ αἰσθητικὴ ψυχὴ (ἀπὸ γὰρ τοῦ βλέπειν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς,
 5 ὅτι φανερώτατα πρὸς τὴν καρδίαν οἱ πόροι τεινοῦσι οἱ τῆς ἀφ᾽ ἧς καὶ τῆς
 γεύσεως, εὐρομεν ὅτι ἐν αὐτῇ ἐστὶν ἡ αἰσθητικὴ, καὶ ἀπλῶς ἀπὸ τῶν
 φανέντων, ὅπερ ἦσαν τὰ μέγροι τοῦ ἰὺν ἐκτιθέμενα, εὐρόντες καὶ τὴν
 ὑπερπικρὴν καὶ τὴν αἰσθητικὴν, ὅτι ἐν αὐτῇ τυγχάνουσιν οὖσαι). δεῖναι
 αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοῦ λόγου καὶ ψηφισί· ἐπειδὴ γὰρ ἡ φύσις ἐκ τῶν ἐνδοχρ-
 10 μένων τὸ καλλίστον ποιεῖ. καλλίστον δ' ἐν τῇ μέσῳ εἶναι τὰς εἰρημένας
 τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἐν τῇ μέσῳ αἶν εἶναι. ὅτι δὲ καλλίστον ἐν τῇ μέσῳ
 εἶναι, ἐπῆραγεν εἰπὼν ἐν τῇ μέσῳ δὲ τῆς οὐσίας τῆς ἀρχῆς οὐσίας
 ἐκαστέρας, ἐστὶ δὲ τὸ λεγόμενον δυνάμει καθ' ὅσον ὁ μέσος τόπος μέσος
 ἐστὶ τῶν ὀργάνων, τῶν τε δι' αὐτὴν τρωτὴν λαμβανόμεν καὶ τῶν δι'
 15 ὧν ἀποσχευαζόμεθα τὰ αὐτῆς περιττώματα, ἀμφοτέρων ἐχόντων τινα
 δυσχέρειαν καὶ κατὰ τοῦτο αἶν εἶη ἡ ψυχὴ ἐν τούτῳ, ἐν μέσῳ γὰρ οὖσα
 δύναται ἐπίσης καὶ ἀνελθεῖν ἀπὸ τοῦ στόματος καὶ κατω πρὸς τὴν κοιλίαν
 ἔλκειν καὶ ἐκ ταύτης ἀποσχευαζομένη πάλιν τὰ περιττώματα, καὶ ἐπεὶ ἐν
 ᾧ ἡ ὑπερπικρὴ ἐστὶν, ἐν τούτῳ καὶ ἡ αἰσθητικὴ, ὥς δεδεικται, δεῖναι
 20 δὲ ὅτι ἡ ὑπερπικρὴ ἐν τῇ μέσῳ ἐστὶ (ταύτῃ γὰρ ἀρμόζει ἡ ἰὺν ἐπιχεύουσα),
 ἐν τούτῳ ἀρα καὶ ἡ αἰσθητικὴ.

[illegible]

5-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1

ζόμενον οὖν τὴν τροφὴν λέγει τὴν κάτω κοιλίαν, αὐτὸ φημι τὸ παχὺ
 ἔντερον, ἐσχάτην δὲ τροφὴν λέγει νῦν τὸ περίττωμα τῆς ἄνω | κοιλίας· 163r
 τρέφει γὰρ καὶ τὸ τοιοῦτον περίττωμα, ἕως ἂν συμπέπτηται καὶ κατεργά-
 ζηται ὑπὸ τῶν ἐντέρων. δεκτικὸν δὲ λέγει τὴν ἄνω κοιλίαν. ἀλλ' ἐπεὶ
 5 ἀσαφῶς ἀπήγγελλται ἡ λέξις, πάλιν αὐτὴν οὕτως δεῖ καθιστάνειν· ἐν τῇ
 μέσῃ γὰρ οὖσα ἡ ψυχὴ τοῦ τε στόματος καὶ συναμφοτέρων, τοῦ ἐργαζο-
 μένου τὴν ἐσχάτην τροφὴν καὶ τοῦ δεκτικοῦ, δύναται' ἂν τό τε ἐργαζόμενον
 καὶ τὸ δεκτικὸν ἀποτελεῖν τὸ οἰκεῖον ἔργον κάλλιστα διὰ τὴν τῆς καρδίας 5
 πρὸς αὐτὰ γειτνιάσιν. ληπτέον οὖν τό τε δεκτικὸν καὶ τὸ ἐργαζόμενον ὡς
 10 ἓν, τὸ δὲ στόμα ὡς ἄλλο· ὥστε δυοῖν ὄντων μέσον ἔσται ἡ καρδιά. λέγει
 δὲ κατεργαζόμενον τὸ ἔντερον, οὐχ ὡς μόνον αὐτὸ ὃν τὸ κατεργαζόμενον
 (πολλῇ γὰρ πρότερον ἡ ἄνω κοιλία κατεργάζεται), ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι ἄδηλον
 τοῖς πολλοῖς, εἰ κατεργάζεται καὶ αὐτό, διὰ τοῦτο τοῦτο ἐπήγαγε. τὸ δὲ
 πρὸς ἑκατέρῃ γὰρ αὐτῶν οὕτως ἔσται ταυτόν· ἐστὶ τῇ 'ἐν μέσῃ
 15 οὖσα καλῶς ἂν ἔχοι πρὸς ἑκατέρῃ αὐτῶν, τῇ τε ἐργαζομένῃ καὶ τῇ δεκ- 10
 τικῇ'. ἔτι καὶ καθ' ὅσον τὸ μέσον ἔχει χώραν ἀρχικὴν (ἀσφαλέστατος
 γὰρ ὁ μέσος τόπος καὶ δυσπαθέστατος), καὶ κατὰ τοῦτο ἂν εἴη ἐν τῇ
 μέσῃ. ἐν πᾶσι γὰρ ἡ φύσις τῆς τοῦ κατ' αὐτὴν γινομένου σωτηρίας
 στοχάζεται. δύναται δὲ μᾶλλον ἐν τῇ μέσῃ φυλάττεσθαι διὰ τὴν ἀσφα-
 20 λειαν καὶ δυσπάθειαν. τοῦτο δὲ τὸ μέσον, ὡς εἴρηται, ὁ θώραξ ἐστὶ καὶ
 ὁ περὶ τὴν καρδίαν τόπος.

p. 469b1 "Ἐτι τὸ χρώμενον καὶ ὃ χρῆται δεῖ διαφέρειν.

15

Χρώμενον λέγει τὸ μέσον, αὐτόν, ὡς εἴρηται, τὸν θώρακα καὶ τὸν
 περὶ τὴν καρδίαν τόπον, ὃ δὲ χρῆται τὰ ὄργανα, πόδας καὶ τὰ τοιαῦτα. 30
 25 ἐπεὶ γὰρ ὁ θώραξ ἐστὶ τὸ τοῦ ζήου ἀναγκαιότατον σῶμα καὶ οὐ ἄνευ οὐ
 δύναται εἶναι, χωρὶς δὲ τῶν ἄλλων τοῦτο (πολλὰ γὰρ τῶν ζῴων οὔτε
 κεφαλὴν ἔχει ὡς καρκίνοι, οὔτε πόδας ὡς τὰ ἄποδα, οὔτε χεῖρας), δηλονότι
 χάριν τοῦ θώρακος εἰσι καὶ τὰ ἄλλα καὶ τῆς ἐν τούτῃ δυνάμει προσπέ-
 φυκεν. εἰ δὲ τοῦτο δῆλον, τὸ μὲν χρώμενόν ἐστι τὸ μέσον, οἷς δὲ χρῆται
 30 τὰ λοιπά. κρείττων δὲ ὁ τρόπος τοῦ χρωμένου, καθ' ὅσον τὸ χρώμενον
 ποιεῖ καὶ κινεῖ καὶ ἄρχει, τὰ δὲ πάσχει καὶ κινεῖται καὶ ἄρχονται. 35
 οὐ δὲ ὁ τρόπος καὶ ἡ δύναμις κρείττων, καὶ αὐτὸ κρείττων. εἰ δὲ ἐν τῇ
 κρείττει ἀναγκαῖον εἶναι τὴν ψυχὴν, ἐν τῇ μέσῃ ἂν εἴη. εἶπε δὲ τὴν
 μὲν χεῖρα ὡς τὸ χρώμενον, τοὺς δὲ αὐλοὺς ὡς τὰ οἷς χρῆται. ἡ δὲ χεῖρ

1 φησι R

4 post κοιλίαν add. ἡ κατεργαζομένην λέγει ἂν τὴν καρδίαν, δεκτικὸν δὲ

τάς φλέβας RP

5 ἐπήγγελλται a

πάλιν om. C

οὕτως αὐτὴν RP καθιστᾶν C

7 δύναται' CRP

12 προτέρα C

13 alt. τοῦτο om. a

14 ἑκατέρων SC, item 15

ἔσται a: ἐστὶ ceteri

ἐν τῷ μέσῳ RP

16 ἀρχικὴν ἔχει χώραν RP

19 ἐν τῷ μέσῳ μᾶλλον RP

20 ἐστὶν ὁ θώραξ ὡς εἴρηται RP

23 λέγεται C

27. 28 δηλονότι τὰλλα τοῦ θώρακος εἰσι χάριν RP

28. 29 προσπεφύκασιν C

29 δῆλον] δῆλον ὡς C: δῆλον ὅτι RP, tum τὰλλα—δῆλον ὅτι rep. P

32 εἰ δὲ ἐν a:

ἐν δὲ ceteri

34 δὲ (post τοῦς)] δὲ γε C

κρεϊττων τῶν ἀλῶν, καὶ τὸ μέσον ἄρα κρεϊττον τῶν ἄλλων. εἴη δ' ἂν 163¹
 ἡ ἀρχὴ τῆς ἐμφύτου θερμότητος (ἀρχὴ δὲ τῆς ἐμφύτου θερμότητος ἡ
 θρεπτικὴ ψυχὴ), εἴη ἂν οὖν ἡ τοιαύτη ἀρχὴ ἐν τῇ καρδίᾳ. καὶ τοῦτο
 5 δῆλον ἐκ τοῦ τελευταίαν ταύτην ἀποψύχεσθαι, ὥσπερ ἀναλυομένης τῆς 10
 φύσεως καὶ παλινδρομούσης ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ἐσχάτων τε καὶ ῥαδίως
 ἀπὸ τοῦ ζῆν μεθίστασθαι δυναμένων. μάλιστα δὲ κυριώτατον τῆς
 πέψεως τὴν καρδίαν λέγει. τὸ δὲ ὥσπερ ἐμπεπυρευμένης ἐν τοῖς
 μορίοις τούτοις ἔστι τῷ ὥς τὸ πῦρ ἐν τῷ ἄνδρακι ἐμπεπύρευται
 καὶ ἔστιν, οὕτως ἡ ψυχὴ ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ ἀνάλογον'. λέγει δὲ καὶ
 10 τὴν μὲν μάρανσιν εἶναι γῆρας, τὴν δὲ σβέσιν βίαιον· ἔστι γὰρ ἡ μὲν μάραν-
 σις γῆρας, ἡ δὲ σβέσις βία.

p. 469b23 Συμβαίνει δὲ ἀμφοτέρας διὰ τὸ αὐτὸ γίνεσθαι τὰς 45
 φθοράς. |

Ἀμφοτέρας λέγει τὴν μάρανσιν καὶ τὴν σβέσιν. ἔστι δὲ τὸ λεγόν 163¹
 15 μενον, ὅτι ἀμφοτέροι διὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν αἵτιον γίνονται· δι' ὑπόλειψιν
 γὰρ τροφῆς. καὶ γὰρ τὸ μαραινόμενον διὰ τὸ μὴ ἔχειν τροφήν, ἐξ ἧς
 τραφῆσεται, μαραίνεται πλέον γινόμενον καὶ ἀπόλλυται, ὥσπερ καὶ ἡ ἐν
 τῷ λύχνῳ φλὸς μὴ ἔχουσα ἔλαιον. πῶς δὲ πλέον γίνεται, καὶ κατανα-
 λίσκον τὴν παρειαυμένην ἐν τῇ καρδίᾳ ὑγρότητα, οἱ μαρασμοὶ γίνονται, 5
 20 λέγει καλῶς ὁ Γαληνὸς ἐν τῷ Περὶ διαφορᾶς πυρετῶν, τὰ αὐτὰ λέγων
 τούτοις μετὰ πλείονος ἐργασίας. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ σβεννύμενον· πολλῆς
 γὰρ τῆς τροφῆς καὶ ἐναντίας οὔσης (ἡ γὰρ πρώτη τροφή, ὡς ἐν τῷ Περὶ
 γενέσεως καὶ φθορᾶς καὶ ἐν τοῖς Περὶ ψυχῆς καὶ ἐν ἄλλοις πλείουσιν εἰρη-
 25 ται, ἐναντία ἔστί), πολλῆς οὖν οὔσης καὶ κατασβεννουσῆς αὐτὸ διὰ τὸ
 πλεῖθος ἀπόλλυται. τὸ δὲ κατασβεννύμενον δηλονότι ἐνδείξι τροφῆς κατα-
 σβέννυται· μὴ γὰρ δυνάμενον κρατῆσαι τῆς τροφῆς διὰ τὴν ἐναντιότητα, 10
 ἀνάγκη μὴ τρέφεσθαι. μαραίνεται δὲ τὸ ἐν ἡμῖν θερμὸν μὴ ἀναπνεύουσι,
 διότι ὁ εἰσιὼν ἀήρ ἐν ταῖς εἰσπνοαῖς ψυχρὸς ὢν (ὁ γὰρ περὶ τὴν γῆν
 ψυχρὸς) ἀπαμβλύνει τὸ τοῦ θερμοῦ σφοδρὸν καὶ ἄγει εἰς συμμετρίαν. ἐν
 30 δὲ τῇ λέξει τῇ πρὶν ἐπιστεῖναι τὴν ἀναθυμίασιν. ἀναθυμίασιν τὸν
 εἰσιόντα ἐν τῇ εἰσπνοῇ ἀέρα λέγει. οὐ μόνον δὲ παρατιθέμενον τὸ ἔλαττον
 παρὰ τὸ πολὺ ἀποσβέννυται διὰ τὸ καταναλίσκεσθαι τὴν τοῦ ὀλίγου πυρὸς

3 cf. p. 100,16 ss. καὶ τοῦτο—καρδίᾳ (9) om. P 3. 4 τοῦτο δῆλον om. R
 4 post δῆλον add. καὶ C ταύτην τελευταίον R 6 κυριωτάτην C
 τῆς a: om. SCR 7 ἐμπεπυρευμένης CR: ἐκπεπυρευμένης a: ἐκπεπυρωμένης S
 9 τῷ τὸ CR, prius S δὲ om. C 10 post σβέσιν add. εἶναι C 12 διὰ τὸ
 αὐτὸ (διὰ ταῦτο Arist.) scripsi: δι' αὐτὸ a: διὰ τὸ ceteri 17 πλείον a 18 γινόμε-
 νον expectes 20 Περὶ διαφορᾶς πυρετῶν] vol. VII p. 313 ss. K. διαφορῶν S
 22 οὔσης τῆς τροφῆς καὶ ἐναντίας RP τῷ τῇ C 22. 23 Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς]
 A 5 p. 322*1 23 τοῖς a: τῷ SRP: τῇ C Περὶ ψυχῆς] B 4 p. 416*2 ante
 alt. ἐν add. ὡς SRC 24 κατασβεννουσῆς Ca 24. 25 διὰ τὸ πλεῖθος αὐτὸ RP
 25 κατασβεννύμενον RP 30 alt. ἀναθυμίασιν om. Ra 32 παρὰ πολὺ RP
 32. 110,1 τοῦ ὅλου τροφήν πυρὸς a

τροφὴν ταχέως ὑπὸ τοῦ πολλοῦ πυρός, ἀλλὰ πολλὰ πρότερον ἂν εἰς αὐτὸ 163^v
 τὸ πολὺ πῦρ ἐμβάλλῃς ὥσπερ εἰς ἀγγεῖον τὸν λύχνον μετὰ τοῦ ἐλαίου, 15
 κατακαυθήσεται τὸ ἔλαιον καὶ σβεσθήσεται. εἰ γὰρ παρατιθέμενον κατα-
 καίεται, πολλῶ μᾶλλον ἐμβαλλόμενον, ὥσπερ ὁ οἶνος ἐν τῷ ἀμφορεῖ, οὕτως
 5 ὁ λύχνος μετὰ τοῦ ἐλαίου ἐν τῷ πυρί, κατακαήσεται τὸ ἔλαιον. ἔοικεν
 οὖν ἡ τροφή, ἐξ ἧς τὸ ἐν ἡμῖν τρέφεται θερμόν, τῷ ἐμβαλλομένῳ ἐλαίῳ
 μετὰ τοῦ λύχνου εἰς τὸ πῦρ· ὥστε θάπτον κατακαήσεται, εἰ μὴ ἐμφύχοιτο
 τὸ τρεφόμενον ὑπ' αὐτοῦ θερμόν. αὐτὴν δὲ καθ' αὐτὴν τοῦ λύχνου φλόγα 20
 αὐτὸν λέγει τὸν λύχνον μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ φλογός. σβέννυται οὖν ἡ ἐλάττων
 10 φλόξ ὑπὸ τῆς μεζόνος διὰ τὸ εἶναι τῇ φλογὶ τὸ εἶναι ἐν τῷ γίνεσθαι συνε-
 χῶς, ὥσπερ καὶ τὸ ἐκ τῶν χιόνων γινόμενον ὕδωρ ἐν τῷ τήκεσθαι συνε-
 χῶς τὰς χιόνας. μὴ οὕσης δὲ τῆς ὕλης καὶ τῆς τροφῆς, ἐξ ἧς γίνεται,
 ἀνάγκη σβέννυσθαι, ὥσπερ καὶ τὸ ὕδωρ παύεσθαι τοῦ γίνεσθαι, μὴ οὕσῳ
 τῶν χιόνων, ἐξ ὧν ἐγένετο.

15 p. 470^a7 Παράδειγμα δὲ τούτου λαβεῖν ἔστι τὸ συμβαῖνον ἐπὶ 25
 τῶν καταπνιγομένων ἀνθράκων.

Καταπνιγομένους ἀνθράκας λέγει τοὺς διὰ τινος κεραμεύου σώματος
 ἢ ἄλλου τινὸς πυκνοῦ καὶ στερεοῦ ἐπικρυπτομένους· οὗτοι γὰρ τάχιον
 σβέννυνται. μὴ εἰσερχομένου γὰρ ἀέρος διὰ τὸ κωλύειν αὐτοῦ τὴν εἵσοδον 30
 20 τὸ πῶμα, ἵνα καταψύχῃ καὶ εἰς μετριότητα ἄγῃ τὴν τῆς φλογός θερμότητα,
 κατακαίεται τάχιον ἢ ὕλη καὶ κατασβέννυται. ἂν δὲ παράλληλα, του-
 τέστιν ἂν δὲ παρὰ μέρος τις τίθῃσι τὸ πῶμα καὶ πάλιν ἀφαιρῇ, μένουσι
 πεπυρωμένοι πολλὸν χρόνον· ἐν γὰρ τῇ πυκνᾷ γινομένη ἀφαιρέσει ὁ
 εἰσιὼν ἀήρ καταψύχει τὴν θερμότητα καὶ οὐκ ἔξ θάπτον ἐξαναλῶσαι τὴν
 25 ὕλην, ἐξ ἧς τρέφονται.

p. 470^a12 Ἡ δὲ κρύψις σφίζει τὸ πῦρ.

35

Κρύψιν λέγει τὴν διὰ τῆς τέφρας γινομένην. κρύπτουσι γὰρ πολλοὶ
 τοὺς ἀνθράκας ἀρχομένης τῆς νυκτός ἐν τῇ τέφρᾳ. οἱ δὲ μένουσι δι'
 ὅλης τῆς νυκτός πεπυρωμένοι. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον λύσις ἐνστάσεώς
 30 τινος· εἴπε γὰρ ἂν τις· εἰ διὰ τὸ μὴ εἰσερχεσθαι ἀέρα εἰς τοὺς πεπυρω-

2 ἐμβάλλῃ CRP, e corr. S	3 καυθήσεται P	εἰ] οὐ S	3. 4 κατακαίεται S
5 κατακαυθήσεται a	6 θερμόν τρέφεται RP	7 θάπτον a: θάπτον ἂν ceteri	
ἐμφύχοιτο a: ἐμφύχεται ceteri	8 αὐτὴν S (Arist. MSZ)	ante τοῦ add. τὴν P	
(cf. Arist.)	9 λέγει αὐτὸν a	10 εἶναι] ὑπάρχειν C	13 καὶ om. C
14 ἐγένετο RP	15 δὲ C (Arist. LPS, τε MZ): δ' ἐκ RP a: om. S		λαμβάνειν a
(Arist. S)	15. 16 ἐπὶ τῶν κατ. συμβαῖνον C	17 κεραμεύου σώματος RP, fort.	
κεραμεύου scrib.	19 αὐτῷ a	τὴν εἵσοδον αὐτοῦ CRP	21 κατακαίεται S
παράλληλος C	22 ἂν] εἰ a	post μέρος add. πυκνά RP	ἀφαιρῇ
scripsi: ἀφαιρεῖται a: ἀφαιρῇ CRP: ἀφαιρεθῇ S		22. 23 πεπυρ. μένουσι RP	
23 πεπυρωμένα C (Arist. L)	πυκνὴ C	26 ἐγκρυψίς Arist. MPZ	
27 οἱ πολλοὶ a	30 τις ὥς εἰ μὴ διὰ C		

μένους ἀνθρακας, ἵνα καταψύχωνται, σβέννυνται, διὰ τί οἱ κεκρυμμένοι 163^r
σφύζονται· λύει οὖν ταύτην τὴν ἔνστασιν, δυνάμει λέγων· οἱ μὲν πεπω-
ματισμένοι σβέννυνται διὰ τὴν τοῦ πώματος πυκνότητα (ἡ γὰρ τοῦ πώματος
πυκνότης οὕτε τὸν ἐκτὸς ἀέρα ἐξ εἰσιέναι οὕτε τὴν τῶν ἀνθράκων θερ-
5 μότητα ἐξέρχασθαι καὶ σκεδάνυσθαι, ἀλλὰ συνέχει. ἥτις θερμότης πολλὴ
γινομένη διὰ τὴν συνοχὴν κατακαίει τὴν ὕλην. οὐδὲν γὰρ διαφέρει, εἴτε
καταψύχεται εἴτε σκεδάννυται. ὥς γὰρ ἐλάττων γίνεται ἡ θερμότης διὰ 15
τὴν κατάψυξιν. οὕτω καὶ διὰ τὸ σκεδάννυσθαι), καὶ οἱ μὲν πεπωματισμένοι
διὰ τοῦτο σβέννυνται, οἱ δὲ κεκρυμμένοι οὐ σβέννυνται διὰ τὴν τῆς τέφρας
10 μανότητα· ἡ γὰρ μανότης οὐδὲν κωλύει τὴν τῆς θερμότητος ὑπερβολὴν
ἐξέρχασθαι καὶ σκεδάννυσθαι.

p. 470^a13 Ἀντιφράττει τε τῷ περίεξ ἀέρι πρὸς τὸ μὴ σβεγνύναι
τῇ πληθῇ τῆς ἐν αὐτῷ θερμότητος. |

Ὅτι μὲν ὁ περίεξ ἀλλοῦ τῆς κρυπτούσης τοὺς ἀνθρακας τέφρας θερ- 164^r
15 μός ἐστι διὰ τὴν ἐξιοῦσαν ἀπὸ τῶν ἀνθράκων θερμότητα, ὁῦλον· ζητεῖν
δὲ ἄξιον, πῶς τὴν μὲν τῶν ἀνθράκων θερμότητα οὐ κωλύει ἐξέρχασθαι ἡ
τῆς τέφρας μανότης, τὴν δ' ἐνυπάρχουσαν τῷ ἀέρι θερμότητα κωλύει
εἰσέρχασθαι. ἡ σφοδρὰ οὕσα ἡ τῶν ἀνθράκων θερμότης ἐκκρούει τὴν τοῦ
ἀέρος θερμότητα εἰσερχομένην, ἐλάττωσα οὕσαν, καὶ οὐκ ἐξ εἰσέρχασθαι. 5
20 ὅτι δὲ εἰσερχομένη ἡ τοῦ ἀέρος θερμότης καὶ ἐμμεγνυμένη τῇ τῶν ἀνθρά-
κων θερμότητι ἐσβέννυνεν ἂν τοὺς ἀνθρακας, οὐκ ἄδελον· πλείων γὰρ οὕτω
γινομένη ἡ θερμότης θᾶττον ἂν κατέκαιε τὴν τῶν ἀνθράκων ὕλην. διὰ
γὰρ τοῦτο καὶ οἱ ἐν τῷ ἡλίῳ κείμενοι ἀνθρακες σβέννυνται θᾶττον. ἀλλὰ
περὶ μὲν τούτων εἴρηκεν ἐν τοῖς Προβλήμασι, καὶ ὁ βουλούμενος ἐκείνοις
25 ἐντοχχανέτω, τὸ δὲ αὐτὸ δ' οὐκ ἄνευ φύσεως ὑπάρχει θερμότητος
ἵσον ἐστὶ τῷ αὐτῷ δὲ τὸ ζῶον οὐκ ἄνευ φυσικῆς ὑπάρχει θερμότητος'. 10
λέγει δὲ καὶ ὅτι τοῖς φυτοῖς ὀλίγον ἔχουσι τὸ θερμὸν ἱκανὴ ἐστὶ πρὸς
κατάψυξιν ἡ τροφή, γέωδης οὕσα καὶ ὑδατώδης καὶ διὰ τοῦτο ψυχρά, καὶ
ἡ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ψυχρότης· ὁ γὰρ περὶ γῆν, ὥς εἴρηται πολλάκις,
30 ψυχρός ἐστιν.

p. 470^a24 Αἱ δὲ νηστεῖαι θερμαίνουσι.

Εἰ γὰρ ἡ τροφή κατάψυξιν ποιεῖ, ὁῦλον ὥς ἡ νηστεία θερμότητα· 22

2. 3 πεπωμασμένοι CRP	3 σώματος RP	σώματος P	5 post ἐξέρχασθαι
add. πυκνότητα C	διασκεδάννυσθαι RP	συνέχειν S	6 κατακαίει S:
καταλύει RP	S διασκεδάννυσθαι P	πεπωμασμένοι CRP	10 ὑπεροχὴν RP
11 διασκεδάννυσθαι RP	12 πρὸς τὸ μὴ] διὰ τὸ Arist. MZ	σβέννυσθαι P	13 ἐν]
ἐνυπαρχούσης a (Arist.)	17 ὑπάρχουσιν τοῦ ἀέρος a	18 σφοδροτέρα RP	19 εἰσερχο-
μένη a: ἐξερχομένη SC: ἐξερχομένη R: om. P	21 ἐσβέννυνε τοὺς S	22 κατέκαιε S	
24 εἴρηκε καὶ ἐν RP (Arist. MPS)	25 ἄνευ] ἂν ἐκ S	φύσεως cum Arist.	
SP (φυσικῆς ceteri)	ὑπάρχει S	θερμότητον CP: anceps SR	27 ὅτι καὶ C

ὁ γὰρ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἀήρ ἀκίνητος ὦν θερμαίνεται, τῆς δὲ τροφῆς εἰσι- 164^r
 ούσης καταψύχει, τουτέστι καταψύχεται. ἐξαυαίνεται δὲ καὶ διὰ ψύχος
 καὶ διὰ καῦμα τὰ δένδρα, διὰ μὲν τὸ ψύχος, ὅτι σβέννυται τὸ ἔμφυτον
 θερμὸν τῇ ψύξει, διὰ δὲ τὸ καῦμα, ὅτι κατακαίεται ἡ τροφή, ἐξ ἧς τρέφεται. 25
 5 Σαφῆ δὲ καὶ τὰ ἐξῆς τοῖς ὁπωσοῦν ἐφιστάνειν δυναμένοις. τὸ δὲ
 ἀλλὰ ἀπειροτέρως τῶν συμβαινόντων ἴσον ἐστὶ τῶν ἄλλὰ ἄπειροι
 ὄντες τοῦ τίνος ἔνεκεν συμβέβηκεν ἡ ἀναπνοὴ τοιαῦτα περὶ ἀναπνοῆς
 λέγουσιν. ὅτι δὲ καὶ ὕδα σομφὸν καὶ ἄναιμον, τουτέστιν ὀλίγαιμον,
 ἔχοντα τὸν πνεύμονα, ἡττον δεύονται ἀναπνοῆς, εἴρηται ἐν τῇ Περὶ
 10 ζῶων μορίων πολλάκις· σομφὸς γὰρ ὦν καὶ ἄναιμος καὶ διὰ τοῦτο 40
 ψυχρὸς, μικρὰς ἔξωθεν ἐπιτυχῶν ἐμψύξεως ἐπὶ πολὺ διαρκεῖ πρὸς τὸ τὴν
 καρδίαν καταψύχειν, ὁ δὲ πολύαιμος θερμότητος ὦν διὰ τὸ αἷμα δεῖται
 τῆς ἔξωθεν ἐμψύξεως συνεχῶς.

Τὸ δὲ διὸ πολὺν χρόνον δύναται διαμένειν παρὰ τὴν τοῦ
 15 σώματος ἰσχὺν ταυτὸν ἐστὶ τῶν πολλὸν χρόνον δύναται μένειν διὰ τὴν
 τοῦ σώματος ἰσχύν. | ἀπὸ τίνος γὰρ ἰσχύος δύναται μὴ πυκνῶς ἀνα- 164^v
 πνεῖν· δύναμις γὰρ τις καὶ ἰσχύς καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι τοῦ πυκνῶς ἀναπνεῖν.
 πάντα δὲ τὰ φύοτοκοῦντα εἰπὼν ὑποδείγματα τέθεικε τῶν ἀμφιβίων·
 καὶ γὰρ καὶ ὁ βάτραχος καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ φολιδωτὰ καὶ τετράποδα
 20 φύοτοκοῦσιν. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἐμψυσώμενος οὖν αὐτὸς ἐν τῇ κινή-
 σει καταψύχει τὸ ἐν τῇ κινήσει ταυτὸν ἐστὶ τῶν ἐν τῇ ἀναπνοῇ, 5
 ὥσπερ καὶ τὸ καταψύχει τῶν καταψύχεται. ἡ τὸ καταψύχει ἀντὶ τοῦ
 ὁ δύναται ἐπὶ πολὺ τὴν καρδίαν καταψύχειν, καὶ ἐπὶ τούτῳ διαμένει ἐπὶ
 πολὺ ἐν τῶ ὕδατι μὴ ἀναπνέοντα.

25 Σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς ἅπαντα.

p. 470^b33 Ἀναξαγόρας μὲν, ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγ-
 χίων, τὸν ἐν τῶ στόματι γινόμενον ἀέρα.

Οὕτε Ἀναξαγόρας οὔτε Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης ἔλεγον κενόν· διὸ 12
 καὶ τὰ αὐτὰ φθέγγονται περὶ ἀναπνοῆς, τοῦτο μόνον διαφέροντες, ὅτι ὁ

1 ἐν τῷ κοίλω C	δὲ om. C	2 καταψύχεται Arist. I	2. 3 ψύχους
καὶ διὰ καύματος δένδρα RP	3. 4 ἡ ἔμφυτος θερμότης C	4 τὸ om. a	
κατακαίεται S	5 καὶ om. CRP	δεομένοις a	6 titulum Σχόλι2 εἰς τὸ
περὶ ἀναπνοῆς Ἀριστοτέλους et lemma p. 470 ^b 6—15 add. a (εἰς τὸ περὶ ἀναπνοῆς in mg. S ²)	ἀπειροτέρως CRP (Arist.): ἀπειροτέρους Sa		
sed v. finem libelli et p. 99,2 ss.			
7 ἔνεκα C	πνοῇ RP	8 ἔναιμιον S	9 δεύονται C
10 Περὶ ζῶων μορίων]			
Γ 6 p. 669 ^a 31 ss.	11 μικροῦ S: μικρὸν a	ἔξωθεν ἐπιτυχῶν Sa: τυγχῶν ἐμπροσθεν	
RP: ἔξωθεν C	ante ἐπὶ add. δεῖται C	διαρκούσης C	12 θερμότερος C
13 συνεχῶς C	14 τὸ δὲ om. a, qui lemma ponit	ἐν τοῖς ὕδασι cum Arist.	
LPS om.	δύναται CRP	μένειν S	παρὰ RPa (Arist.): διὰ SC
15. 16 ταυτὸν—ισχύον RP: om. SCa	17 ἡ ἰσχύς a	18 τὰ a (Arist.): om. ceteri	
20 ἐμψυσώμενος δὲ αὐτὸς C	21 καταψύχειν S, item 22	23 post	
πολὺ add. μὲν SC	26 μὲν om. Arist. MZ	27 τὸν] τὸ a	γινόμενον
om. RP	28 διὸ] εἶναι a		

μὲν Ἀναξαγόρας ἐν τῇ τοῦ ὕδατος διὰ τῶν βραγχιῶν ἀποπάλσει ἐλεγε 164¹
 γίνεσθαι τὸν ἀέρα, Διογένης δὲ οὐ τότε, ἀλλ' εἶναι αἰεὶ ἐν τῷ ὕδατι ἐνεργεία ἀέρα. λέγων δὲ Ἀναξαγόρας, ὅτι οἱ ἰχθύες ἀναπνέουσι, τὸν τρόπον, 15
 ὃν ἀναπνέουσιν οὗτοι, ἐξετίθει. οἱ ἰχθύες ἀναπολαμβάνοντες ὕδωρ, φησὶν,
 5 ἐν τοῖς βραγχιῶσι ἐν τῇ ἐκτάσει τῶν βραγχιῶν, ἐκπέμποντες δὲ αὐτὸ ἐν
 τῇ συστολῇ τῶν τοιούτων βραγχιῶν, ταράττεται καὶ ταραττόμενον ἐξασ-
 ροῦται, ἢ πᾶν ὅσον ἀφείθη ἢ μέρος τι. οὗτος ἰδὲ ὁ γεγωνὸς ἀπὸ τοῦ
 εἰσέρχεται ἐν τῷ στόματι, ἵνα πληρώσῃ αὐτό. οὐ γὰρ ἐστὶ τι κενόν. εἰ
 μὲν γὰρ ἦν κενόν, οὐκ ἂν συνέβαινε τοῦτο· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐστὶ κενόν, ἀνάγκη
 10 εἰσέρχεσθαι τὸν ἀέρα ἅμα τῷ ἐξέρχεσθαι τὸ ὕδωρ, ἵνα ἀναπληρωθῇ τὸν 20
 τόπον, ἀφ' οὗ τὸ ὕδωρ ἐξέρχεται (περὶ ὧν. τῆς τε τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ
 ἀέρος ἀντιπεριστάσεως, πῶς ἅμα γίνεται, εἴρηται ἐπὶ πλεόν ἐν τῇ Φυσικῇ
 ἀκροάσει, ὅτε ἤλεγε τοὺς λέγοντας εἶναι κενόν). οὗτος δὲ εἰσερχόμενος
 ὁ ἀπὸ τῷ στόματι αὐτῶν ἔλκεται, καὶ οὕτως ἀναπνέουσι. πῶς δὲ ἀπὸ
 15 τοῦ στόματος εἰς τὴν καρδίαν καὶ ὑπὸ τίνος ἔλκεται, οὔτε Ἀναξαγόρας οὔτε
 Διογένης λέγουσιν. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀναξαγόρου λόγος οὗτος, Διογένης δ' ἔφα- 25
 σκεν, ὅτι, ἐπειδὴ ἐν τῷ ὕδατι ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἀναπνέουσι
 οἱ ἰχθύες τὸ ὕδωρ, τὸ ἀπτόμενον κύκλῳ τοῦ στόματος αὐτῶν ὕδωρ ἔχει
 ἀέρα· ὃν ἔλκοντες τῷ κενῷ τῷ ἐν τῷ στόματι ἀναπνέουσι. καὶ οὐ
 20 λέγει κενὸν ἀπλῶς τὸ στόμα (οὐ γὰρ ἔλεγε κενὸν ὅλως ὁ Διογένης). ἀλλὰ
 τῷ κενῷ ἀντὶ τοῦ κενῷ ὄντι ὕδατος. ἐπειδὴ γὰρ ἐξέλθῃ τὸ ὕδωρ, κενόν
 ἐστὶ ὕδατος· εἰ δὲ τοῦτο, ἀνάγκη εἰσεῖναι ἀέρα διὰ τὸ μὴ εἶναι κενόν.

p. 471^a6 Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ἥμισυ τοῦ πράγματος ἀφαιροῦσι 30
 διὰ τὸ τὸ κοινὸν ἐπὶ θατέρου λέγεσθαι μόνον.

25 Ἐπειδὴ ἡ ἀναπνοὴ εἰς δύο διαιρεῖται, εἰς τὴν εἰσπνοὴν καὶ τὴν 36
 ἐκπνοήν, Ἀναξαγόρας δὲ καὶ Διογένης περὶ μόνης τῆς εἰσπνοῆς, πῶς γίνε-
 ται, τὰς αἰτίας ἐπεριῶντο ἀποδιδοῖναι, πρῶτον αἰτιάται αὐτοὺς λέγων, ὅτι
 περὶ τοῦ ἡμίσεος μέρους τῆς ἀναπνοῆς λέγοντες, ἦτοι τῆς εἰσπνοῆς, διὰ
 τί περὶ τοῦ λοιποῦ μέρους οὐκ εἶπον; ἀλλ' ἀφαιροῦσι, τουτέστι κατα-
 30 λιμπάνουσιν, αὐτό. οὔτε οὖν λέγουσι περὶ ἐκπνοῆς, οὔτε ἐνδέχεται αὐτοὺς 40

1 διὰ] ἐκ C ἀποπάλσει SRP (cf. p. 122,2): ἀπολαύσει C: ἀποσπάσει a 2 τότε]
 τοῦτο a 3 ὁ Ἀναξαγόρας a οἱ om. RP 4 οὕτως CRP ἐξετίθει C
 post ἐξετίθει add. ὅτι C φησὶν ἐναπ. ὕδωρ RP 5 post τῇ add. τοῦτων C
 πέμποντες SRP: ἐκπέμπονται C 10 πληροῖ SP 11. 12 ante τοῦ ἀέρος add.
 τῆς C 12 ἀντιπεριστάσεως C: ἀντιπαραστάσεως Sa: ἀντιπνοῆς P: ἀναπνοῆς R
 γίνονται a 12. 13 ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει ἐπὶ πλεόν CRP Φυσικῇ ἀκροάσει] Δ S
 15 ἀπὸ τίνος RP 16 Ἀναξαγόρος οὕτως, Διογένης S 16. 17 δὲ ἐλεγεν RP
 17 ἐπεὶ RP 19 τῷ (ante ἐν) om. a 20 ἀπλῶς κενόν CRP ὅλως
 κενόν CRP ὁ om. S 21 ἐπειδὴ S ἐξέλθῃ SCR, e corr. P
 22 ἀέρα om. RP 23 ἀφαιροῦσι] λαμβάνουσι C 24 μόνον a (Arist. S)
 25 εἰς τε τὴν C 25. 26 ἐκπνοὴν καὶ (εἰς add. P) τὴν εἰσπνοὴν RP 26 δὲ om. C
 27 αἰτιάται πρῶτον RP ὅτι om. a 28 ἡμίσεως a 29 post τί add. καὶ RP
 post μέρος; add. τῆς ἐκπνοῆς RP τουτέστι] ἦτοι RP 29. 30 τουτέστιν οὐ λαμ-
 βάνουσι αὐτὸ καὶ καταλιμπάνουσιν. οὔτε C

εἰπεῖν ἐξ ὧν λέγουσι· μὴ λέγοντες γὰρ καλῶς περὶ τῆς εἰσπνοῆς πῶς ἂν 164^v
 περὶ τῆς ἐκπνοῆς εἴποιεν; πρὸ δὲ τοῦ τὴν δόξαν αὐτῶν ἐλέγξει πρῶτον
 ἀναμνησθεῖ τὰ συμβαίνοντα ἡμῖν λέγων· ὅταν γὰρ ἀναπνεύσωσι, του-
 5 τέστιν ὅταν γὰρ εἰσπνεύσωσιν, ἢ εἰσέπνευσαν, δεῖ πάλιν ἐκπνεῦσαι· ἀνά-
 γκη γὰρ τὸν εἰσπνεύσαντα καὶ ἐκπνεῦσαι παραλλάξ. τουτέστι παρὰ μέρος·
 εἰσπνεύσεις γὰρ, εἴτα ἐκπνεύσεις, εἴτα πάλιν εἰσπνεύσεις καὶ πάλιν ἐκπνεύσεις.
 ταῦτα ἀναμνήσας ἐλέγχει τὸ δόγμα λέγων· ὥστε συμβαίνειν ἅμα δέχε- 45
 σθαι τὸ ὕδωρ κατὰ τὸ στόμα καὶ ἐκπνεῖν. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον
 δυνάμει· ἐπειδὴ, ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἐξερχόμενου τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ στό-
 10 ματος εἰσέρχεται ὁ ἀήρ καὶ γίνεται ἡ εἰσπνοή, δηλονότι εἰσερχομένου τοῦ
 ὕδατος ἐν τῷ στόματι ὁ ἀήρ ἐξελεύσεται καὶ γεγήσεται ἡ ἐκπνοή. εἰ γὰρ
 τῇ τοῦ ὕδατος ἐξελεύσει εἰσέρχεται ὁ ἀήρ καὶ γίνεται ἡ ἀναπνοή, ἀνάγκη
 τῇ τοῦ ὕδατος εἰσελεύσει ἐξέρχεσθαι τὸν ἀέρα καὶ γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν.
 εἰ γὰρ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, καὶ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ. εἰ δ' 50
 15 ἀνάγκη τοῦθ' οὕτως ἔχειν, ἀνάγκη ἀπαντῶντα ἐμποδίζειν θάτερον
 θατέρῳ· ἀνάγκη γὰρ ἐξερχόμενον τὸ ὕδωρ ἀπαντᾶν τὸν ἀέρα καὶ μὴ ἔαν
 εἰσέρχεσθαι, καὶ πάλιν εἰσερχόμενον τὸ ὕδωρ ἀπαντᾶν τὸν ἀέρα καὶ μὴ
 ἔαν ἐξέρχεσθαι.

p. 471^a14 Εἴτα ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ, τότε ἐκπνεύουσι κατὰ τὸ
 20 στόμα ἢ κατὰ τὰ βράγχια. |

Ἡ μὲν τῆς λέξεως συνέχεια, οἷμαι, τοιαύτη· ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ 165^r
 κατὰ τὸ στόμα ἢ κατὰ τὰ βράγχια (οὐδὲν γὰρ διαφέρει, εἴτε κατὰ τὸ 21
 στόμα λέγειν ἐθέλοι τις εἴτε κατὰ τὰ βράγχια), τότε ἐκπνεύουσι. τὸ δὲ
 'ὅταν ἀφῶσι κατὰ τὸ στόμα' ταυτόν ἐστι τῷ 'ὅταν εἰσδέχωνται εἰς τὸ
 25 στόμα'. εἰ γὰρ τὸ ἀφίεναι ἀπὸ τοῦ στόματος τὸ ἐξάγειν ἐστὶν ἀπὸ τοῦ
 στόματος, τὸ ἀφίεναι κατὰ τοῦ στόματος τὸ εἰσάγειν ἐν τῷ στόματι ἔσται. 30
 ταῦτα μὲν τὰ τῆς λέξεως, συνωθεῖ δὲ αὐτούς, ἐξ ὧν αὐτοὶ λέγουσιν, εἰς
 ἄτοπον, τὸ συμβαίνειν ἅμα καὶ κατὰ ταυτὸν γίνεσθαι τὴν εἰσπνοὴν καὶ
 ἐκπνοήν, ἀλλὰ μὴ παρὰ μέρος. εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἀδύνατον ἄρα καὶ τὸ
 30 ὅπ' αὐτῶν λεγόμενον. εἴη δ' ἂν τὸ λεγόμενον διὰ τοῦ ὅταν ἀφῶσι τὸ

1 εἰπεῖν] λέγειν C ἀναπνοῆς C 3 τῶν συμβαινόντων C τὰ om. P
 4 ἢ CR (cf. Arist.): ἢ SPa εἰσπνευσαν a 5 τουτέστι] ἦτοι RP 7 συμ-
 βαίνειν Arist. MZ 8 τὸ (ante στόμα) om. RP (Arist. SZ) 9 ἐκ] ἀπὸ CRP
 10 ἀναπνοή P 11 ἐξελεύσεται ὁ ἀήρ CRP 18 post ἐξέρχεσθαι add. δεῖξας
 οὖν ὡς οὐ δυνατόν εἰπεῖν περὶ ἐκπνοῆς, νῦν διὰ τοῦ εἴτα ὅταν ἀφῶσι δείκνυσιν ὡς τοῖς οὕτω
 λέγουσι τὴν ἀναπνοὴν συμβαίνειν ἅμα ἐκπνεῖν καὶ εἰσπνεῖν, λαβὼν τὸ τὴν μὲν εἰσπνοὴν εἰσόδῳ
 γίνεσθαι τινός, τὴν δὲ ἐκπνοὴν ἐξόδῳ RP 19 ἀφίωσι Arist. MZ 19. 20 τὰ
 στόματα a (Arist. LP) 21 ἢ μὲν—βράγχια (22) om. P post μὲν add. οὖν R
 22 οὐδὲν—βράγχια (23) om. C τὸ om. RP 23 ἐθέλοντες εἴτε C
 24 prius τὸ om. S εἰς] κατὰ a 25 alt. τὸ om. a 25. 26 ἐστὶ τὸ ἀπὸ
 τοῦ στόματος ἐξάγειν RP 26 κατὰ τὸ στόμα C ἔσται ἐν τῷ στόματι S
 post ἔσται (ἐστὶ C) add. τὸ δὲ et 21—23 ὅταν—ἐκπνεύουσι rep. C 27 τὰ] γὰρ S
 αὐτοῖς RP 30 ὅπ' ἐκείνων C

ὕδωρ, τότε ἐκπνέουσι τοιοῦτον· εἰ γάρ, ὅταν ἐξάγωσιν ἐκ τοῦ στόματος 165^r
 τὸ ὕδωρ, τότε ἀναπνέουσι, δηλονότι ὅταν κατὰ τοῦ στόματος ἀφῶσι τὸ
 ὕδωρ καὶ δέξωνται εἰς τὸ στόμα, ἐκπνέουσιν. ἐπειδὴ δὲ ὁρῶμεν φανερώς, ὅ
 5 ὅτι ἡ ἐκπνοὴ ἐξελύσσει τινὸς γίνεται, ἅμα δηλονότι ἐκπνεῖ καὶ εἰσπνεῖ.
 τότε γάρ φασιν ἀναπνεῖν, ὅταν ἐξέρχεται τὸ ὕδωρ· ὁρῶμεν δὲ ὅτι καὶ ἡ
 ἐκπνοὴ ἐξόδῳ πνεύματος γίνεται· ἅμα ἄρα εἰσπνεῖ καὶ ἐκπνεῖ. ἐπειδὴ
 γὰρ ἀδύνατόν ἐστι τῇ ἐξόδῳ τοῦ ὕδατος εἰσέρχασθαι τὸ πνεῦμα (ἐμποδίζει
 γὰρ θάτερον θάτερον), γίνεται δὲ κατ' αὐτοὺς ἡ εἰσπνοὴ τῇ τοῦ ὕδατος
 ἐξόδῳ, ὁρῶμεν δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐκπνοὴ ἐξόδῳ τινὸς γίνεται, δηλονότι τῇ
 10 αὐτῇ καὶ μὴ ἐξόδῳ τοῦ ὕδατος γίνεται ἡ εἰσπνοὴ καὶ ἡ ἐκπνοή, ἄλλως 40
 τε καὶ ἐπεὶ ἅμα καὶ ἐν τῇ αὐτῇ νῦν ἥ τε ἔξοδος τοῦ ὕδατος καὶ ἡ εἰσο-
 δος τοῦ πνεύματος γίνεται· ὦν (εἰ) ἡ μὲν τοῦ ἀέρος εἰσοδος τῆς εἰσπνοῆς.
 δηλονότι ἡ τοῦ ὕδατος ἔξοδος τῆς ἐκπνοῆς ἂν εἴη αἰτία. ὥστε ἅμα ἐκπνεῖ
 καὶ εἰσπνεῖ. ὅταν οὖν εἰσδέξωνται τὸ ὕδωρ ἐν τῇ στόματι, τότε ἔπειτα
 15 ὁ ἀήρ καὶ ἐκπνέουσιν· ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη καὶ τότε εἰσπνεῖν. εἰ γάρ ἅμα
 τῇ ἐξόδῳ τοῦ ὕδατος εἴσεισιν ὁ ἀήρ, ὦν ὁ μὲν εἰσπνοῆς κατ' ἐκείνους.
 τῇ δὲ ἐπεὶ ἐξ ἀνάγκης εἶναι ἐκπνοῆς αἰτίαν, δηλονότι καὶ ἅμα τῇ εἰσόδῳ 15
 τοῦ ὕδατος ἐξελεύσεται ὁ ἀήρ, καὶ ἔσται ἐκπνοὴ καὶ εἰσπνοὴ ἅμα, διὰ μὲν
 τὴν τοῦ ὕδατος εἰσοδὸν ἐκπνοή (ἡ γὰρ ἔξοδος αὐτοῦ αἰτία ἦν τῆς
 20 εἰσπνοῆς), διὰ δὲ τὴν τοῦ ἀέρος ἔξοδον εἰσπνοή. ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον ἅμα
 εἰσπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν, ἀδύνατα ἄρα καὶ τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα.

Τὰς δὲ λοιπὰς πρὸς τὴν δόξαν ταύτην ἐνστάσεις λίαν σαφῶς ἀπα-
 γέλλει· δι' ὃ ταύτας μὲν ἐατέον, τρεπτέον δὲ ἐπὶ τὰ ἐξῆς. ὃ δὲ λέγει
 25 περὶ τῶν ἐντόμων, τοιοῦτόν ἐστι· τεμνόμενα τὰ τμήματα φαίνεται ὅτι ζῇ. 50
 εἰ δὲ τοῦτο, πῶς ἀναπνέουσι; τὸ μὲν γὰρ τμήμα τὸ ἔχον τὴν κεφαλὴν
 ἔστω ὅτι ἀναπνεῖ διὰ τοῦ στόματος, τὰ δὲ λοιπὰ, ἐν οἷς μὴ ἐστὶ κεφαλὴ,
 λεχτέον πῶς ἀναπνέουσιν. ὥστ' εἴπερ τὰ τοιαῦτα τμήματα ζῇ χωρὶς τοῦ
 ἀναπνεῖν, ζήσεται καὶ τὸ ὅλον χωρὶς ἀναπνοῆς. ψεῦδος ἄρα τὸ ἀπο-
 φαίνεσθαι ὅτι πάντα ἀναπνεῖ. μόνον ἄρα ὅσα ἔχει πνεύμονα· ταῦτα εἰπὼν
 30 λέγει τὴν αἰτίαν, ἐξ ἧς ἀποπλανηθέντες ἔλεγον, ὅτι πάντα ἀναπνεῖ. διὰ
 γάρ, φησί, τὸ ἀπειρούς εἶναι τῶν ἐντὸς μορίων καὶ τοῦ τίνος ἕνεκεν
 ἕκαστον αὐτῶν ὑπάρχει ταῦτα ἔλεγον. εἰ γὰρ ἤθεσαν, ὅτι ὁ πνεύμων τοῦ
 ἀναπνεῖν ἕνεκα γίγνεται. ἐν οἷς μὴ ἦν πνεύμων οὐκ ἂν ἔλεγον ὅτι ἀνα- 165^v
 πνεῖ, ἀλλὰ μάλιστα τοῦναντίον, ὅτι οὐκ ἀναπνεῖ.

3 δέξονται a	εἰσπνέουσιν C	δὲ om. CRP	ὁρῶμεν—ὕδωρ (5) bis habet C
5 τότε] τοῦτο C	6 ἐκπνεῖ καὶ εἰσπνεῖ C	ἐπεὶ RP	S alt. θάτερον]
τὸ ἕτερον CRP	10 ἡ ἐκπνοὴ καὶ ἡ εἰσπνοὴ C	11 καὶ (post ἅμα) om. C	
αὐτῷ om. a	ἡ τε] εἰ γε ἡ C	τοῦ ὕδατος εἰσοδος κατ' αὐτοὺς καὶ ἡ ἔξοδος P:	
τοῦ ὕδατος ἔξοδος κατ' αὐτοὺς καὶ ἡ εἰσοδος R		τοῦ ὕδατος] κατ' αὐτοὺς C	
12 ei addidi	13 post δηλονότι add. καὶ C	15 καὶ τότε ἀνάγκη RP	
17 εἰσπνοῆς P	post δηλονότι add. ἔξοδος ὅτι S	19 εἰσπνοὴ C	
ἦν αἰτία CRP	20 ἐκπνοῆς C	εἰσοδὸν C	ἐκπνοὴ CRP ἅμα] εἶναι S
21 ἐκπνεῖν καὶ εἰσπνεῖν CRP	ἀδύνατον C	23 ταύτην a	24 φαίνεται τὰ
τμήματα CRP	ὅτι ζῇ om. C	28 τῆς ἀναπνοῆς a	29 μόνον—ἀναπνεῖ (30) RP:
om. SCa	31 φησί om. a	ἕνεκα C	33 ἕνεκεν a
		34 ἀλλὰ—ἀναπνεῖ om. C	

p. 471b30 Δημόκριτος δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς ἀναπνοῆς συμβαίνει τι 165
τοῖς ἀναπνεύουσι λέγει, φάσκων κωλύειν ἐκθλίβεσθαι.

Δημόκριτος, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Περί ψυχῆς εἴρηται, πῶρ τὴν 18
ψυχὴν ἡγρούμενος, τὸ δὲ πῶρ ἐκ τῶν σφαιρικῶν ἀτόμων ποιῶν, καὶ ταύτην
5 ἐκ τῶν σφαιρικῶν ἀτόμων κατασκευάζει. ἡγρούμενος οὖν τὴν ψυχὴν τοι- 20
αύτην, ἔλεγεν ὅτι ψυχρὸν ὃν τὸ περιέχον καὶ διὰ τοῦτο πυκνὸν τὰ
σώματα, ἀνάγκη τῇ πυκνώσει ἐκπυρηνίζεσθαι τὰς σφαιρικὰς ἀτόμους διὰ
τὸ εὐκίνητον (εὐκίνητότατον γὰρ τῶν σωμάτων ἡ σφαῖρα). ἐξ ὧν σφαιρίων
τῷ ζῳῇ καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ ζῆν ὑπάρχει. ἐπεὶ οὖν ἐκπυρηνιζομένων τῶν
10 σφαιρικῶν ἀτόμων κινδυνεύει φθαρῆναι τὸ ζῷον, βοήθειά τις γέγονε τῷ
ζῳῇ ἡ εἰσπνοή· εἰσπνέον γὰρ εἰσάγει ἄλλας ἑξωθεν ἀτόμους σφαιρικὰς
ἀντὶ τῶν ἐκπυρηνισθεισῶν. διὸ μέχρι τούτου ζῶμεν, ἄχρις ἂν ἀναπνέωμεν, 25
τῆς δ' ἀναπνοῆς παυσάμενοι καὶ τοῦ ζῆν παύομεθα. οὐ μόνον δ' ἔλεγε
Δημόκριτος, τῷ εἰσπνέειν διὰ τῆς ἀναπνοῆς τὰς σφαιρικὰς ἀτόμους καὶ
15 προσκρίνεσθαι ἡμῖν ἀντὶ τῶν ἐξελθουσῶν συμβαίνειν ἡμᾶς ζῆν. ἀλλὰ καὶ
τῷ τὰς εἰσιούσας διὰ τῆς ἀναπνοῆς κωλύειν τῇ πλείονι ῥύμῃ τὰς μελλού-
σας ἐξέρχεσθαι, καὶ οὕτω πλείους γινομένας καὶ τῷ εὐκίνητῳ θερμαινούσας
τὸ τῶν ζῳῶν σῶμα ἐκκρούειν τὴν ἑξωθεν φύσιν· ἥτις αἰτία γίνεται τοῦ
ἐκπυρηνίζεσθαι αὐτάς. ἡ μὲν οὖν διάνοια αὕτη, κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὴν 30
20 καὶ τὸ θερμὸν ταῦτόν τὰ πρῶτα σχήματα τῶν σφαιροειδῶν ταύ-
τόν ἐστι τῷ 'καὶ θερμὸν ταῦτόν, τὰ σφαιροειδῆ τὰ πρῶτα τῶν σχημάτων'.
πρῶτα γὰρ τῶν στερεῶν σχημάτων τὰ σφαιροειδῆ. ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ
φύσιν μὲν γῆρας, βία δὲ παρὰ φύσιν ἴσον ἐστι τῷ 'τὸ μὲν γῆρας
κατὰ φύσιν ἐστίν, ἡ δὲ βία παρὰ φύσιν', λέγων βίαν τὸν ἐν νεότητι θάνατον.
25 ἐχρῆν οὖν, φησίν, αὐτὸν εἰπεῖν, διὰ τί ὅτε μὲν γίνεται ἐν τῷ γῆρα ὁ
θάνατος, ὅτε δ' οὐ. θύραθεν δὲ νοῦν λέγει τὰς ἐν τῷ ἀέρι, ὡς ὁ Δημό- 35
κριτος ἐνόμιζε, σφαιρικὰς ἀτόμους. οὐ γὰρ δὴ, φησίν, ἐκτεῖναι αἰτιαί εἰσι
τοῦ ἀναπνεῖν ἡμᾶς, ἀλλ' ἑσθῶθεν ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναπνοῆς. διὰ γὰρ
σωτηρίαν γίνεται τοῦ ἐν ἡμῖν θερμοῦ.

30 p. 472a24 Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἄμα τὸ περιέχον συνθλίβεῖν καὶ
εἰσιὼν διαστέλλειν.

Εἰ γὰρ αἱ σφαιρικαὶ ἄτομοι πῶρ οὔσαι μετὰ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς 43
ἀέρος εἰσίν, ἄτοπον τὸ ἐκτὸς μὲν οὔσας μετὰ τοῦ ἀέρος καταψύχειν καὶ

2 λέγει om. C	3 ὁ Δημόκριτος RP	τῶν Ca: τῆς S: τοῦ RP	Περί
ψυχῆς] A 2 p. 403b31	4 ταύτην] τὴν ψυχὴν C	5 τῶν Ca: om. SRP	
κατασκευάζει a	οὖν] δὲ RP	7 post τῇ add. κινῆ S	11 εἰσπνέον S
13 παυσάσης a	15 συμβαίνειν a: συμβαίνει SCR: anceps P		17 πλείω RP
19 alt. τὴν] τὸ conicio	22 σωμάτων C	23 γῆρα RP (Arist.)	βία Arist.
γῆρα R, prius P	24 τῇ νεότητι RP	25 εἰπεῖν αὐτόν a	ἐν τῷ γῆρει
γίνεται S	γῆρει SRP	26 νοῦν om. RP	27 δὴ om. RP
add. ἡμῖν CRP	28 ἡμᾶς om. CRP	31 συστέλλειν RP	post εἰσίν

συστέλλειν τὰ σώματα, εἰσιούσας δὲ μετὰ τοῦ ἀέρος (ἀνάγκη γὰρ μετ' 165ⁿ
αὐτοῦ εἰσεργεσθαι) θερμαίνειν καὶ διαστέλλειν. εἰ γὰρ ἐκτός μετὰ τοῦ αἵ-
αέρος οὔσαι συνέστελλον τὰ σώματα, ἀνάγκη καὶ ἐντὸς οὔσας τὸ αὐτὸ ποιεῖν.
σαφῆς δὲ τὰ ἐξῆς.

5 p. 472^a31 Ἐν γὰρ ταῖς ἀλέαις θερμαινόμενοι μᾶλλον καὶ τῆς
ἀναπνοῆς μᾶλλον δεόμεθα.

Ἐκ τῶν ἡμῶν συμβαινόντων καὶ τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα ἐπῆχται πρὸς 33
ἐλεγχον τῆς Δημοκρίτου δόξης. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· εἰ γὰρ διὰ τὸ ἐν
φύχει πυκνοῦσθαι τὰ σώματα ἡμῶν αἱ σφαιρικαὶ ἄτομοι ἐκ πυρρηνίζονται 166ⁿ
10 καὶ δεόμεθα τῆς εἰσπνοῆς, ἔδει ἐν ταῖς ἀλέαις μὴ ἀναπνεῖν· οὐ γὰρ πυκνοῦν-
ται τότε τὰ σώματα ἡμῶν, μὴ πυκνούμενα δὲ δῆλον ὡς οὐδὲ ἐξέρχονται
αἱ σφαῖραι, τούτων δὲ μὴ ἐξερχομένων οὐ χρεῖα τῆς εἰσπνοῆς. νῦν δὲ
μᾶλλον δεόμεθα ἐν ταῖς ἀλέαις τῆς ἀναπνοῆς, ἐν δὲ τῇ φύχει ἤττον.
γίνεται δὲ καὶ πᾶν τὸυναντίον ὧν Δημοκρίτος φησιν. αὐτὸς μὲν γὰρ φησιν
15 ὅτι διὰ τὴν τῶν σφαιρῶν ἐκπυρρηνίσιν. ὕπερ ταυτὸν ἐστὶ τῇ 'διὰ θερμῶς 5
ἐνδεια', γίνεται ἡ εἰσπνοή· ὁρώμεν δὲ μᾶλλον γινόμενῃν διὰ πληθὺς θερ-
μοῦ, ἀλλ' οὐ διὰ στέργειν· ὅταν γὰρ πολλὸ ἀθροισθῇ τὸ θερμὸν μὴ
ἐκπνέοντες, τότε δεόμεθα τῆς εἰσπνοῆς. ἀλλὰ καὶ ἀλεάζοντες, τουτέστι
θερμαινόμενοι, πολλάκις ἀναπνέομεν τῇ δεῖσθαι ἐμφύξεως διὰ τὴν πολλὴν
20 θερμότητα. ὅταν γὰρ τὸ τῆς παροιμίας, φησί, πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται, τοῦτο
δὲ ἴσον ἐστὶ τῇ 'ὅταν θερμότης ἐπὶ τῇ ἐνόςσει ἡμῶν θερμότητι γένηται',
τότε δεόμεθα τῆς εἰσπνοῆς. 10

p. 472^b6 Ἡ δὲ ἐν τῇ Τιμαίῳ γεγραμμένη περίωσις περὶ τε τῶν
ἄλλων ζώων οὐδὲν διώριζεν.

25 Ἄ λέγει περὶ ἀναπνοῆς ἐν τῇ Τιμαίῳ Πλάτων καὶ πῶς λέγει γίνε- 16
σθαι τὴν ἀναπνοήν, σαφῆς ἔσται, εἰ πρότερον τὴν ὅλην αὐτοῦ ῥῆσιν παρα-
γράψομεν. ἔχουσαν ὥδε· "πάλιν δὲ τὸ τῆς ἀναπνοῆς ἴδωμεν πάθος, αἷς χρώ-
μενον αἰτίαις τοιοῦτον γέγονεν, οἷόνπερ τὰ νῦν ἐστίν. ὥδ' οὖν, ἐπειδὴ
κενὸν οὐδὲν ἐστίν, εἰς ὃ τῶν φερομένων δύναται' ἂν εἰσελθεῖν τι, τὸ δὲ
30 πνεῦμα φέρεται παρ' ἡμῶν ἔξω, τὸ μετὰ τοῦτο ἤδη παντὶ δῆλον, ὡς οὐκ 20
εἰς κενόν, ἀλλὰ τὸ πλησίον ἐκ τῆς ἑώρας ὠθεῖ· τὸ δ' ὠθοῦμενον ἐξελαύνει

1. 2 ἀέρος—αὐτοῦ a: ἀέρος ἀνάγκη (τῷ add. C) SC: ἀέρος δὲ ἀνάγκη RP	2. 3 οὔσαι
μετὰ τοῦ ἀέρος C	3 ἐκτός R, prius P οὔσαι SCR
MSZ καὶ ante θερμ. Arist. MZ	S. 9 ἐν τῷ φύχει RP
σφαιρικαὶ ἄτομοι CRP	10 τῆς om. C
11 πυκνούμενων C	12 ἀναπνοῆς RP
13 ἐν ταῖς ἀλέαις δεόμεθα CRP	14 τὸυναντίον ἅπαν a
15 σφαιρικῶν RP	16 γίνεσθαι τὴν εἰσπνοὴν ὁρωμένην C
18 ἀναπνέοντες a	
20 ἐπὶ πυρὶ RP	21 θερμότητι ἡμῶν a
ἡμῶν om. C	25 post prius λέγει
add. ὁ Πλάτων C	ἐν τῇ Τιμαίῳ p. 79 A Πλάτων om. C
λέγει RP	26 prius τὴν om. C
αὐτὴν τὴν ῥῆσιν C	27 ὥδε] οὕτως C

τὸ πλησίον αἰεῖ, καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἀνάγκην πᾶν περιελαυνόμενον εἰς 166^r
τὴν ἔδραν, ὅθεν ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα, εἰσὶν ἐκεῖσε καὶ ἀναπληροῦν αὐτήν,
ξυνέπεται τῷ πνεύματι, καὶ τοῦτο ἅμα πᾶν οἷον τροχοῦ περιαγομένου γίνε-
ται διὰ τὸ κενὸν μηδὲν εἶναι. διὸ δὴ τὸ τῶν στηθῶν καὶ τοῦ πνεύμονος
5 ἔξω μετιὲν τὸ πνεῦμα πάλιν ὑπὸ τοῦ περὶ τὸ σῶμα ἀέρος, εἴσω διὰ μαῶν
τῶν σαρκῶν δυομένου καὶ περιελαυνομένου, γίνεται πλήρες. αὐθις δὲ ἀπό-²⁵
τρεπόμενος ὁ ἀήρ καὶ διὰ τοῦ στόματος ἐξιὼν εἴσω τὴν ἀναπνοὴν περιω-
θεῖ κατὰ τὴν τοῦ στόματος καὶ τῶν μυκτήρων δίοδον. τὴν δ' αἰτίαν τῆς
ἀρχῆς αὐτῶν θετέον τήνδε· πᾶν ζῷον ἑαυτοῦ τὰ ἐντὸς περὶ τὸ αἷμα καὶ
10 τὰς φλέβας θερμότητα ἔχει, οἷον ἐν ἑαυτῷ πηγὴν τινα ἐνοῦσαν πυρός.
ὁ δὴ καὶ προσεικάζομεν τῷ τοῦ κύρτου πλέγματι, κατὰ μέσον διατετα-
μένον ἐκ πυρὸς πεπλέχθαι τὸ πᾶν, τὰ δ' ἄλλα, ὅσα ἔξωθεν, ἀέρος. τὸ
θερμὸν δὴ κατὰ φύσιν εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἔξω πρὸς τὸ συγγενὲς ὁμολογη-³⁰
τέον εἶναι. θυοῖν δὲ ταῖν διεξόδωιν οὔσαιν, τῆς μὲν κατὰ τὸ σῶμα ἔξω,
15 τῆς δ' αὖ κατὰ τὸ στόμα καὶ τὰς ῥίνας, ὅταν μὲν ἐπὶ θάτερα ὀρμήσῃ,
θάτερα περιωθεῖ· τὸ δὲ περιωσθὲν εἰς τὸ πῦρ ἐμπίπτον θερμαίνεται, τὸ
δ' ἐξὶν φύχεται. μεταβαλλούσης δὲ τῆς θερμότητος καὶ τῶν κατὰ τὴν
ἐτέραν ἔξοδον θερμότερων γινομένων πάλιν ἐκεῖνη ῥέπον αὖ τὸ θερμότερον
μᾶλλον, πρὸς τὴν αὐτοῦ φύσιν φερόμενον, περιωθεῖ τὸ κατὰ θάτερα. τὸ³⁵
20 δὲ τὰ αὐτὰ πάσχον καὶ τὰ αὐτὰ ἀνταποδιδοῦν αἰεὶ κύκλον οὕτω σαλευόμενον
ἐνθα καὶ ἐνθα ἀπειργασμένον ὑπ' ἀμφοτέρων τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν
γίνεσθαι παρέχεται". ἐν δὴ τούτοις ὀηλός ἐστι Πλάτων τὴν ἀναπνοὴν
λέγων γίνεσθαι μὴ ἀπὸ μόνου τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥινῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
παντὸς ἄλλου σώματος, μαῶν οὔσων, ὡς φησι, τῶν σαρκῶν. λαβὼν γάρ
25 ἀληθῶς, ὅτι οὐκ ἔστι κενόν, ἀλλὰ πάντα πλήρη, τὰ ἐφεξῆς οὕτω συνάγει·
ὅταν μὲν γάρ, φησί, διὰ τῆς ἐκπνοῆς ἐκ τοῦ στόματος ἐξέλθῃ ὁ ἀήρ, ὠθεῖ⁴⁰
τὸν ἐκτὸς ἀέρα (οὗ γάρ ἐστι κενόν), ἵνα εἰσέλθῃ. οὗτος δὲ ὁ ἐκτὸς ὠθεῖς
ὑπὸ τοῦ ἐξεληθέντος ἀντιμεθίσταται τῇ βίᾳ τοῦ ὠθοῦντος καὶ προσπίπτων
ταῖς σαρκὶν ἡμῶν μαλαῖς οὔσαις εἰσέρχεται, καὶ γίνεται ἡ εἰσπνοὴ διὰ τῶν
30 σαρκῶν. εἰσελθὼν δὲ καὶ παρελθὼν τὸ ἐν ταῖς σαρκὶ θερμόν, ὥσπερ ποτα-
μός τις κατὰ τὸν μῦθον δι' ἄλμης ῥέων, καὶ φυλάττων τὴν οἰκείαν ψυχρό-
τητα, ὥς καὶ ὁ ποταμὸς ὁ ἐν τῷ μύθῳ τὴν γλυκύτητα διὰ τῆς θαλάττης⁴⁵
διερχόμενος, εἰσελθὼν οὖν διὰ τῶν σαρκῶν ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον διὰ

1. 2 ὅθεν ante eis a 3 συνέπεται SR: συνάπτεται P ἅμα om. a τροχῷ C
περιαγόμενον RP 4 δὴ] δεῖ C πλεύμονος Plato, sed cf. Rawack, *De Platonis Timaeo*
Quaest. p. 75 7 σώματος e Platone conicio ἔξω ἰὼν Plato 8 τὴν ante τῶν
add. Plato 9 ἑαυτοῦ παντὸς RP (nonnulli Platonis codd.) σῶμα a 10 θερμό-
τητα Plato οὔσαν C 11. 12 διατεταγμένον C 12 τὸ (ante πᾶν) om. CRP (Plato)
13 τὴν φύσιν SC αὐτῷ CRP 14 ἐξόδωιν a 15 δ' αὖ] δὲ a 16 περιωθεῖ
θάτερα C περιωσθὲν SC εἰ a ἐκπίπτον a 18 ἐκεῖνης S αὐτὸ Sa 19 prius
τὸ SRP: τὰ Ca 20 κύκλω a 21 ἀπ' SC 22 δὴ] δὲ SP 24 παντὸς] τοῦ παντὸς
RP: παντὸς τοῦ C ὡς αὐτὸς φησι C 25 ἀληθὲς ὡς P, e corr. R: ὡς ἀληθὲς conicio
ἀλλ' ἅπαντα a 26 ἐξέλθοι SCR, e corr. P 27 ἐκτὸς om. P εἰσέλθοι C 28 ἀπὸ RP
29 post γίνεται add. οὕτως C ἐκπνοῇ Sa 30 εἰσελθὼν δὲ καὶ παρελθὼν S 31 οἰκείαν]
ἄκραν a 31. 32 cf. Sudhaus, *Aetna* p. 69; Holland, *Comment. Ribbeckianae* p. 389 ss.

τὸ μὴ εἶναι κενὸν τοῦ ἐξεληθόντος ἀπὸ τοῦ στόματος ἀέρος καὶ ἀναπληροῦ 166
τὸν τόπον. ἔστω γὰρ λόγου χάριν ὁ τόπος τοῦ ἐξεληθόντος ἀπὸ τοῦ στό-
ματος καὶ τῶν μυκτῆρων ἐν τῇ ἐκπνοῇ ἀέρος ἅπασα ἡ τραχεῖα ἀρτηρία·
οὗτος οὖν ὁ ἐν τῇ τραχεῖᾳ ἀρτηρίᾳ ἐξεληθὼν διὰ τοῦ στόματος ὠθήσῃ τὸν
5 αἶρα, ὅστις ὡσθὲς ἀντιμετέστη τῇ βίᾳ τοῦ ὠθήσαντος καὶ προσέπεσε,
λόγου πάλιν χάριν, ταῖς ἐν τῇ νώτῳ μου σαρκί· δι' ὧν σαρκῶν μανῶν οὐσῶν 50
εἰσῆλθε καὶ ἀπῆει πρὸς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν, ἵνα πληρώσῃ αὐτήν· οὐ γὰρ
ἔστι κενόν. ἐν αὐτῇ δὲ γενόμενος καὶ θερμανθεὶς ἀπέρχεται πρὸς τὸ θερμόν
τὸ ἐν ἐν ταῖς τοῦ νώτου σαρκί (τὸ γὰρ ὅμοιον, φασί, καὶ συγγενὲς πρὸς ὅμοιον
10 καὶ συγγενὲς φέρεται)· ἀπελθὼν οὖν καὶ συγγενόμενος τῇ ἐν τῇ νώτῳ μου
θερμῇ ὠθεῖ αὐτό· ὥς γὰρ τὸ εἶπὼν διὰ τοῦ σωλήνος ὕδωρ ὠθεῖ τὸ προσπάρχον
καὶ εἰσέρχεται καὶ τοῦτο πάλιν ὠθεῖ τὸ ἐπόμενον, οὕτω καὶ τὸ ἀπὸ τῆς
τραχεῖας ἀρτηρίας ἐλθὼν θερμόν ὥς συγγενὲς | πρὸς συγγενὲς τὸ θερμόν 166
τὸ ἐν ἐν ταῖς τοῦ νώτου σαρκί ὠθεῖ καὶ ἐξακοντίζει ἐκτός, καὶ γίνεται ἡ
15 ἐκπνοή διὰ τῶν τοῦ νώτου σαρκῶν, δι' ὧν ἐγεγόνει καὶ ἡ εἰσπνοή. οὐ
μόνον δὲ τὸ τῶν σαρκῶν θερμόν ἐξέρχεται κατὰ Πλάτωνα, ἀλλὰ καὶ τὸ
ὠθήσαν αὐτό. συνεχὲς γὰρ καὶ ἐν γεγονὸς τό τε ὠθήσαν καὶ τὸ ὡσθέν,
ἀνάγκη συνεξέρχεσθαι τῇ ὡσθέντι. ὥστε κατὰ Πλάτωνα ὅταν γένηται ἡ
ἐκπνοή διὰ τοῦ στόματος, γίνεται ἡ εἰσπνοή διὰ τῶν τοῦ νώτου σαρκῶν. 5
20 ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἐκπνοή. πάλιν δὲ τῆς ἐκπνοῆς γινομένης διὰ τῶν σαρκῶν
περιωθεῖται ὁ ἐκτός ἀήρ καὶ εἰσέρχεται διὰ τοῦ στόματος ἢ τῶν
ρίνων, καὶ γίνεται ἡ εἰσπνοή· ὅστις ὁ διὰ τοῦ στόματος ἢ τῶν ρίνων εἰσελ-
θὼν ἐν τῇ εἰσπνοῇ ἀπέρχεται πρὸς νῶτον, ἵνα πληρώσῃ αὐτό, ἀκαῖσσε
ἀπελθὼν καὶ θερμανθεὶς ἄπεισιν ὥς πρὸς συγγενὲς τῇ ἐν τῇ τραχεῖᾳ ἀρτη-
25 ρίᾳ θερμόν· οὐ γὰρ πᾶν ἐξῆλθεν οὐδὲ πᾶν ἀπῆλθε μετὰ τοῦ ἐξεληθόντος,
ἀλλ' ὅσον ἐθερμάνθη, θερμαίνεται δὲ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν οὐ πᾶν ὁμοῦ, 10
ἀλλὰ μέρος καὶ πάλιν μέρος καὶ οὕτως. ὥς γὰρ οὐ πᾶν τοδὶ τὸ ὕδωρ
ἅμα γίνεται ἀήρ, ἀλλὰ κατὰ βραχύ, οὕτω καὶ ὁ εἰσελθὼν ἀήρ οὐ πᾶς
ἅμα θερμαίνεται, ἀλλὰ μέρος· ὅπερ θερμανθὲν εὐθὺς ἀπῆλθε πρὸς τὸ
30 συγγενὲς καὶ εὐθὺς ὠθήσῃ, καὶ εὐθὺς ἐξῆλθε τὸ ὡσθέν. καὶ συνεξῆλθε τὸ
ὠθήσαν. πολὺ γὰρ ἔστιν, ὥς φησι, τὸ προσπάρχον. εἰ δὲ πολὺ, ὀγκονότι
μικρὰς ῥοπῆς τυχὼν ἐξέρχεται. τὸ δὲ εἰσελθὼν διὰ τοῦ στόματος ἀπέρχεται 10
πρὸς τὸ νῶτον, καὶ τὸ θερμανθὲν αὐτοῦ ἀπέρχεται ὥς πρὸς συγγενὲς τὸ
ἐν τῇ τραχεῖᾳ ὃν ἀρτηρίᾳ, πολὺ ἤδη γεγονὸς διὰ τὸ καὶ χρόνον ἤδη θερ-

4. 5 τὸν ἐκτός αἶρα RP 5 ὠθοῦντος a 6 πάλιν λόγου S ante ταῖς
add. ἐν C 9 φησι RP, cf. Hom. Od. p 218 (Plato, Symp. p. 195 B) 9 συγγενὲς SC,
item 10 9. 10 πρὸς—συγγενὲς om. P 9 τὸ ὅμοιον CR 10 ἀπελθὼν οὖν καὶ
συγγενόμενον Sa μου om. RP 11 προσπάρχον R 12 ἐξέρχεται RP
ἡγούμενον C alt. τὸ om. S 13 ἐλθὼν C θερμόν ἐλθὼν RP 13 συγγενὲς C
post πρὸς add. τὸ RP 13. 14 τὸ ἐν θερμόν ἐν C 17 αὐτόν Sa
19 εἰσπνοή S post γίνετα add. καὶ C ἐκπνοή S² 22 ὁ om. C
23 ἐν τῇ εἰσπνοῇ εἰσελθὼν SRP τὸ (τὸν C) νῶτον CRP αὐτόν C 24 καί] ὁ P
28 prius ἀήρ] τῇ τοῦ ἀέρος μεταβολῇ C 29 θερμαίνει a ἀλλὰ κατὰ μέρος C
30 συνεξῆλθε] ἐξῆλθε C 31 γὰρ φησιν ἐστὶ τὸ C 32 δὲ] δὴ CRP 33 τὸν
νῶτον CRP, e corr. S πρὸς τὸ συγγενὲς C 34 τῇ om. S

μαίνεσθαι ἱκανόν. πρὸς δ' ἀπελθὼν ὠθεῖ καὶ ἐκβάλλει ἔξω συνεξελθὼν 166^v
καὶ αὐτό, καὶ οὕτω πάλιν διὰ τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥινῶν, δι' ὧν ἡ
εἰσπνοή, γίνεται καὶ ἡ ἐκπνοή. δι' οὗ πάλιν τοῦ διὰ στόματος ἐξελθόντος
ὠθεῖται ὁ ἐκτός καὶ εἰσέρχεται διὰ τῶν σαρκῶν. ὅστις πάλιν διὰ τῶν
5 αὐτῶν σαρκῶν ἐξελθὼν, εἰσέρχεται διὰ τοῦ στόματος ὁ ὑπ' αὐτοῦ ὠθειεῖς. 20
τοῦτο δὲ κύκλος ἐστίν. ἡ δὲ ἐν τῷ Τιμαίῳ γεγραμμένη περίωσις
(περίωσιν λέγει τὴν ὠθησιν, καθ' ἣν ὠθεῖται ὁ ἐκτός ἀπὸ τοῦ ἐξελ-
θόντος), αὕτη οὖν, φησὶν, ἡ περίωσις οὐδὲν διώριξε περὶ τῶν ἄλλων
ζώων, οἷον τῶν τε ἐντόμων καὶ τῶν ἐνύδρων, ὁμοίως καὶ τῶν πτηνῶν.
10 οὗ γάρ ἐστιν ἡ τῶν πτηνῶν σάρξ μανή, πλήρης οὖσα πτερῶν, ἔν' εἰσέρ-
χεται ὁ ἀήρ. οὐδὲν οὖν περὶ τῶν ἄλλων διώριξε, τίνα τρόπον κατα-
ψύχεται τὸ ἔμφυτον θερμόν (τούτου γάρ ἐστι δηλωτικὸν τὸ τίνα τρόπον 25
αὐτοῖς ἡ τοῦ θερμοῦ γίνεται σωτηρία), πότερον οὖν, φησί, τὸν αὐτὸν
τρόπον καὶ τὰ ἄλλα καταψύχεται, οἷον τῇ περιώσει, ὃν καὶ τὰ πεζά, ἢ
15 ἄλλως. εἰ μὲν οὖν μόνον τὰ πεζὰ ἐνόμιζεν ἀναπνεῖν, ἔδει τὴν αἰτίαν εἰπεῖν
τοῦ διὰ τί μόνον. εἰ δὲ καὶ τὰ ἄλλα καὶ τρόπον ἄλλον, ἀλλ' οὐ τῇ περιώσει,
ἔδει καὶ περὶ τούτων διορίσασθαι.

p. 472^b13 Ἐξιόντος γὰρ ἔξω τοῦ θερμοῦ διὰ τοῦ στόματος τὸν
περιέχοντα ὠθούμενον ἀέρα.

20 Εἵπομεν προσεχῶς λέγειν τὸν Πλάτωνα ὅτι, ὅταν ἐξέλθῃ τὸ θερμόν 40
ἐν τῇ ἐκπνοῇ διὰ τοῦ στόματος, ὠθεῖ τὸν ἐκτός ἀέρα (οὗ γάρ ἐστι κενόν),
ἔν' εἰσέλθῃ. ὁ δὲ ὠθειεῖς εἰσέρχεται διὰ τῶν σαρκῶν καὶ περιελθὼν τὸ
ἐν αὐταῖς θερμόν ἀπέρχεται εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐξελθόντος ἀπὸ τοῦ στό-
ματος θερμοῦ, ἵνα πληρώσῃ αὐτόν. ἐν ᾧ γενόμενος, τὸ γινόμενον αὐτοῦ
25 θερμόν ἀπέρχεται πρὸς τὸ συγγενές αὐτῷ θερμόν· ἐστὶ δὲ συγγενές αὐτῷ
τὸ ἐν ταῖς μαναῖς σαρκί, δι' ὧν εἰσῆλθεν, ὑπάρχον. ᾧ προσπεσὼν ὠθεῖ
καὶ ἐξάγει, συνεξαγόμενον καὶ αὐτό. καὶ γίνεται ἡ ἐκπνοή διὰ τῶν αὐτῶν 45
σαρκῶν, δι' ὧν καὶ ἡ εἰσπνοή· τούτου γάρ ἐστι δηλωτικὸν τὸ θερμαν-
θέντα δὲ πάλιν ἐξιέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. τοῦτο δὲ πάλιν τὸ
30 διὰ τῶν σαρκῶν ἐξελθὼν ὠθεῖ τὸν ἐκτός, ὅστις ὠθειεῖς εἰσέρχεται διὰ τοῦ
στόματος καὶ ἀπέρχεται πρὸς τὰς σάρκας, ἀφ' ὧν ἐξῆλθε τὸ τοιοῦτον
ὠθῆσαν. ἐκεῖσε δὲ γενόμενον τὸ θερμανθὲν αὐτοῦ ἀπέρχεται πρὸς τὸ
συγγενές· ἦν δὲ συγγενές, ὥς ἡ ὑπόθεσις, τὸ ἐν τῇ τραχείᾳ ὃν ἀρτηρίᾳ.
ὅπερ ὠθῆσαν ἐξέρχεται συνεξελθὼν καὶ αὐτό, καὶ γίνεται πάλιν ἡ ἐκπνοή 50
35 διὰ τοῦ στόματος, δι' οὗ καὶ ἡ εἰσπνοή. θεῖς δὲ τὴν τοῦ Πλάτωνος δόξαν,

3 εἰσπνοή scripsi: ἐκπνοή libri, cf. v. 34. 35

ἐκπνοή scripsi: εἰσπνοή libri

οὗ ὧν α διὰ τοῦ στόματος (

4 ὅστις) οὐπερ (

5 ἐξελθόντα (

9 τε] γε RP: om. C

16 ἀλλ' οὐ] οἷον C

20 ἐξέλθοι C

21 ἀνα-

πνοή CRP

22 περιελθὼν RP: περιελθὼν SCa: an παρελθὼν? v. p. 118, 30

23 εἰς α: πρὸς ceteri

26 ὑπάρχει C

27 συνεξ. ἐξάγει C καὶ (ante

αὐτό) om. C

ἐκπνοῇ] εἰσπνοῇ R, e corr. P

28 εἰσπνοῇ] ἐκπνοῇ SR, e corr. P

29 ἐξιέναι (prius ἐξιέντα) διὰ (e κατὰ) τῶν αὐτῶν τόπων S

τόπον CR(S): τρόπον Pa

30 ἐξελθὼν a

31 ἐξῆλθε τοσοῦτον C

τούτον R

32 ἐκεῖ a

34 ἡ om. C

λέγει ὅτι συμβαίνει τοῖς οὕτως οἰομένοις πρότερον γίνεσθαι τὴν
 εἰσπνοὴν τῆς ἐκπνοῆς· τοῦτο δὲ ταυτὸν ἐστὶ τῷ 'πρότερον τὸ αἴτιον
 γίνεσθαι τῆς εἰσπνοῆς τοῦ τῆς ἐκπνοῆς'. ἐπειδὴ γὰρ ὁ εἰσελθὼν ἐν τῇ
 ἀναπνοῇ ἀπὸ καὶ θερμανθεὶς ὥθει τὸ προϋπάρχον θερμὸν καὶ γίνεται ἡ
 5 ἐκπνοή, ὁ γὰρ ὡς, εἰ μὴ εἰσῆλθεν, οὐκ ἂν ἐγένετο ἡ ἐκπνοή, σημειὼν δέ·
 τελευτῶντες γὰρ | καὶ ἀποθνήσκοντες ἐκπνεύουσι διὰ τὸν ὕστερον εἰσελ- 167^r
 θόντα ἀέρα καὶ ὠθήσαντα τὸ προϋπάρχον θερμὸν, καὶ οὐκέτι ἄλλο ἐκπνεύουσι.
 διὰ τί; ὅτι οὐ γέγονεν εἰσπνοή, ἵνα εἰσέλθῃ ἕτερον καὶ ὠθήσῃ τὸ προϋ-
 πάρχον. ὥστε προηγεῖται κατ' αὐτοὺς ἡ εἰσπνοή. γίνεται δὲ τοῦναντίον·
 10 πρότερον γὰρ γίνεται ἡ ὑπερβολὴ τοῦ θερμοῦ, δι' ἃ γίνεται ἡ εἰσπνοή.
 καὶ ἐπεὶ διὰ τὴν κατάψυξιν τοῦ ἐν ἡμῖν θερμοῦ, ἥτις κατάψυξις αἰτία ἐστὶ 5
 τῆς ἐκπνοῆς, γίνεται ἡ εἰσπνοή, διὰ τὴν ἐκπνοὴν γίνεται ἡ εἰσπνοή· προ-
 τέρα ἄρα ἡ ἐκπνοή ὡς αἰτία τῆς εἰσπνοῆς ὡς αἰτιατοῦ. ὅτι δ' ἡ κατά-
 ψυξις αἰτία ἐστὶ τῆς ἐκπνοῆς, αὐτὸς ἐρεῖ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βιβλίου. εἰσελ-
 15 θὼν γὰρ ὁ ἐκτὸς ἀπὸ ψυχρὸς ὢν καὶ προσπεσὼν τῷ ἐν τῷ πνεύμονι
 θερμῷ τῷ αἴρῳ τὸν πνεύμονα συστέλλεται· οὗ συστελλομένου συστέλλεται
 καὶ ὁ πνεύμων· οὗ συστελλομένου ἐξέρχεται ὁ εἰσελθὼν· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ
 ἐκπνοή. τὰ δ' ἐξῆς ὁ γὰρ.

p. 472^b31 Τὴν δ' εἰς τὸν θώρακα τοῦ πνεύματος εἴσοδον καὶ πάλιν 10
 20 θερμανθέντος ἐξοδον.

Λείπει ἐν τῇ λέξει τὸ 'διὰ σαρκῶν', ἵν' ἡ 'τὴν δὲ εἰς τὸν θώρακα
 τοῦ πνεύματος διὰ τῶν σαρκῶν εἴσοδον'. ἐστὶ δὲ τὸ λεγόμενον ἄτοπον,
 τὴν μὲν διὰ τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥινῶν τοῦ πνεύματος εἴσοδον καὶ ἐξοδον
 μὴ λανθάνειν ἡμᾶς, τὴν δὲ διὰ τῶν σαρκῶν λανθάνειν. ὥσπερ γὰρ αἰσθάνο-
 25 μεθα τῆς διὰ τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥινῶν τοῦ πνεύματος εἴσοδου, οὕτως
 ἔοι αἰσθάνεσθαι καὶ τῆς διὰ τῶν σαρκῶν, εἰ ἐγένετο. νῦν δ' οὐδὲν αἰσθάνο- 15
 μεθα, ὡς δηλονότι μὴ διὰ τῶν σαρκῶν γινομένης τινὸς εἴσοδου.

p. 472^b33 Ἄτοπον δὲ καὶ τοῦ θερμοῦ τὴν ἀναπνοὴν εἴσοδον εἶναι.
 φαίνεται γὰρ τοῦναντίον.

30 Τοῦτο οὐ πρὸς τὴν Πλάτωνος εἴρηται δόξαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν Ἀναξαγό-

1. 2 τὴν—ἐκπνοῆς prave cum LS (ceteri τὴν ἐκπνοὴν τῆς εἰσπνοῆς) legit 2. 3 γίνεσθαι
 τὸ αἴτιον CRP 3 ἐπεὶ RP 5 δέ] γὰρ P post δέ add. καὶ γὰρ C
 8 post τί add. δὲ C ὅτι] διότι RP εἰσελθῶν SR ὥθῃ S
 8. 9 προϋπάρχον RP 9 αὐτὸν Sa ἐστὶ δὲ τοῦναντίον legit cum Arist. MZ
 (om. LPS) 11 post ἐπεὶ add. δὴ C 12 γίνεται—ἐκπνοῆς (14) om. RP
 διὰ—εἰσπνοῆς SC: om. a 13 ὡς αἰτιατοῦ om. C 14 ante αὐτὸς add. ὡς P
 cf. p. 480^a30 16 συστέλλει αὐτό. οὗ C ὁ συστελλόμενον RP 17 οὗ] τοῦ δέ
 γε πνεύμονος C 19 τὴν δ'] τῷ δὲ C τοῦ a (Arist.) cf. v. 22: διὰ τοῦ ceteri
 πνεύματος RP (Arist.): πνεύμονος SCa 21 τὸ] τῇ S δὲ om. Sa 23 post μὲν
 add. οὖν S διὰ ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος RP 25 τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος C
 27 γινομένης διὰ τῶν σαρκῶν CRP 28 τὸ ante τοῦ add. a 30 v. supra p. 113,1 ss.

ρου. λέγων γὰρ ὁ Ἀναξαγόρας, ὅτι, ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχιῶν, 167^r
 τῇ ἐξακοντίζῃ ἐξαερούται τὸ ὕδωρ καὶ γίνεται εἰσπνοή, τὸ δὲ ἐξαερούμενον εἰ
 θερμανθὲν ἐξαερούται. τοῦτο λέγει, ὅτι συμβαίνει τὴν ἀναπνοὴν γίνεσθαι
 εἰσπνοῇ θερμοῦ. φαίνεται δὲ τοῦναντίον· τὸ γὰρ εἰσπνεόμενον ψυχρόν ἐστιν.
 5 ὅταν δὲ θερμὸν ᾖ τὸ εἰσπνεόμενον, ὥσπερ ἐν τοῖς βαλανείοις καὶ κυνὸς
 ἐπιτολῇ, ἀσθμαίνοντες ἀναπνεύουσι. τί δέ ἐστι τὸ ἀσθμαίνειν, αὐτὸς
 ἐσαφήνισεν εἰπὼν, ὅτι τὸ πολλάκις καὶ πυκνῶς σπᾶν τὸ πνεῦμα.

p. 473^a3 Ἄλλὰ μὴν οὐδὲ χάριν τροφῆς.

25

ἵνα τρέφῃται τὸ ἔμφυτον θερμὸν, γίνεται ἡ εἰσπνοή, ὡς τινες ἔφασαν· 30
 10 ἔδει γὰρ τοῦτο γίνεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν μὴ ἀναπνεύοντων.
 ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα ἔμφυτον θερμὸν· ὥστε ἔδει καὶ ταῦτα ἀναπνεῖν, ἵνα
 τρέφῃται τὸ ἐν αὐτοῖς ἔμφυτον θερμὸν. καὶ ἡ ἔδει ἀναπνεῖν ἢ τὸ ἀνά-
 λογον πάσχειν τῇ ἀναπνοῇ. τοιούστιν ἢ διὰ τοῦ ἀναλόγου τῇ ἀναπνοῇ
 εἰσέρχεσθαι πρὸς τὸ ἔμφυτον θερμὸν τὸν ἀέρα. οὐκ εἰσέρχεται δέ, ἀλλ'
 15 ἐκτός, ὡς ἐρεῖ προῖων, ἀπτόμενος τοῦ περιέχοντος τὸ ἔμφυτον θερμὸν 35
 ὁμένος ἐμφύχει αὐτό.

p. 473^a10 Ἐπειτα καὶ τὸ γίνεσθαι τὸ θερμὸν ἐκ τοῦ πνεύματος
 τίνα χρῆ τρόπον λέγειν, πλασματῶδες.

Ἐπειδὴ τὸ γινόμενον ἐξ οὗ τρέφεται γίνεται (ἡ γὰρ σὰρξ ἐξ αἵματος,
 20 ἀφ' οὗ τρέφεται, καὶ τὸ πῦρ ὁμοίως ἐξ ἐλαίου ἢ ὕλης ἐκ τοῦ καυστοῦ),
 εἰ οὖν καὶ τὸ ἐν ἡμῖν θερμὸν τρέφεται ἐκ τοῦ εἰσιόντος ἐν ταῖς εἰσπνοαῖς
 ἀέρος, ὁῖον ὅτι ἐξ αὐτοῦ γίνεται. οὐ γίνεται δέ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀτιμίας
 τῆς γινομένης ἐκ τῆς τροφῆς, ὡς πολλάκις εἴρηται καὶ πάλιν βρῆθήσεται
 πρὸς τῷ τέλει τοῦ παρόντος βιβλίου, ὅτε λέγει τὴν οἰκείαν καὶ ἀληθεστάτην 50
 25 περὶ ἀναπνοῆς δόξαν. ἄλλως τε, φησὶν, εἰ τῷ εἰσιόντι πνεύματι τρέφεται
 τὸ ἐν ἡμῖν θερμὸν, συμβαίνει δι' οὗ μορίου εἰσέρχεται ἡ τροφή, δι' αὐτοῦ
 τούτου γίνεσθαι καὶ τὴν τοῦ περιττώματος τῆς τροφῆς ἔξοδον. ἐπεὶ γὰρ
 κατ' ἐκείνους εἰσιόντος τοῦ ἀέρος τρέφεται τὸ θερμὸν, τὸ δὲ περιττεῦσαν
 ἐξέρχεται καὶ γίνεται ἡ ἐκπνοή, εἰσέρχεται δὲ καὶ ἐξέρχεται διὰ τοῦ στό-
 30 ματος ἢ τῶν μυκτήρων, δι' ὧν ἄρα ἡ τῆς τροφῆς εἰσοδος γίνεται, διὰ
 τῶν αὐτῶν τούτων καὶ ἡ τοῦ περιττώματος ἔξοδος γίνεται. ὁρῶμεν δὲ

1 λέγει γὰρ οὗτος ὅτι C

2 εἰσπνοή a: ἡ εἰσπνοή RP: εἶσω C: spat. VII litt. S

3 post ἐξαερούται add. μάλλον C

post τοῦτο add. δὲ a

λέγει a: λέγων ceteri

ὅτι a: τὴν P: om. SCR

συμβαίνει CP

4 φαίνεται δὲ τοῦναντίον om. Sa

5 ἐν] ἐπὶ RP

7 post πυκνῶς add. αἰ RP

8 τροφῆς γε χάριν a (Arist.)

12 αὐτοῖς et prius ἡ om. P

18 τρόπον χρῆ RP (Arist. MZ)

δν post πλασμ. add.

Arist. MZ

22 ἀπὸ SRP: ὑπὸ Ca

23 γινομένης S

πολλάκις εἴρηται]

cf. Bonitz, Index p. 365^b27 ss.?

24 πρὸς τῷ τέλει] p. 480^a16

ὅταν λέγη a

καὶ om. P

27 τοῦτο C

τῆς τροφῆς SRP: om. Ca

ἔξοδον om. S

post

ἔξοδον add. τῆς τροφῆς C

30 ἡ a: ἡ τε ceteri

ὅτι δι' ἄλλου | γίνεται ἡ εἵσοδος τῆς τροφῆς (διὰ γὰρ τοῦ στόματος) 167^v
καὶ δι' ἄλλου ἡ τοῦ περιττώματος ἐξοδος. ἔδει δέ, φησί, τοῦτο καὶ ἐπὶ
τῶν ἄλλων γίνεσθαι, τουτέστι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τροφῶν, δι' ὧν τρέφεται
τὸ σῶμα. οὐ γίνεται δέ, ἀλλὰ δι' ἄλλου μὲν ἡ εἵσοδος, δι' ἄλλου δὲ
5 ἡ ἐξοδος.

Ἐνστάς δὲ πρὸς ταῦτα οὕτως, ἐκτίθεται καὶ τὴν Ἐμπεδοκλέους περὶ
ἀναπνοῆς δόξαν σαφέστατα. δι' ὃ καὶ ὀλίγα τούτων δέονται ἐπιστασίας, 5
ἧς καὶ τεύξονται, τὰ δ' ἄλλα παραλειφθήσεται. κενολογεῖν γάρ ἐστι τὸ
τὰ σαφῇ πειραῖσθαι σαφηνίζειν. κυρίαν οὖν λέγει ἀναπνοὴν τὴν διὰ τῆς
10 τραχείας ἀρτηρίας γινομένην. ἡ γὰρ διὰ τῶν μυκτῆρων οὐ κυρία γίνεται
γὰρ καὶ διὰ τοῦ στόματος. ὅτι δὲ διὰ τῆς ἀρτηρίας ἐκ τῶν στηθῶν γίνε-
ται ἡ ἀναπνοή, οὐκ ἀδελφον· ὁ γὰρ πνεύμων, δι' οὗ ἡ ἀναπνοή γίνεται,
ἐν τῇ στήθει ἐστίν. ὥστε ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν 'διὰ τῆς ἀρτηρίας ἐκ τοῦ πνεύ- 10
μονος' εἶπε διὰ τῆς ἀρτηρίας ἐκ τῶν στηθῶν. γίνεται οὖν ἐκ τῶν 10
15 μυκτῆρων ἐκ τῶν στηθῶν διὰ τῆς ἀρτηρίας ἀναπνοή. ὥστε αὕτη ἐστὶν
ἡ κυρία ἀναπνοή. καὶ ἐπεὶ πάντα τὰ ζῶα δέχεται τὸ πνεῦμα πρὸς σωτη-
ρίαν τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ, καὶ ὁσφρήσεως σχεδὸν μετέχει πάντα.
τὸ δὲ σχεδὸν ἐπῆχται, διότι σκώληκες, ὅστρεα καὶ τινα τοιαῦτα οὐ μετέ-
χει ὁσφρήσεως.

20 p. 473^a 26 "Ὅτι δ' οὐ πᾶσι τὸ αὐτὸ αἰσθητήριον

ἐστὶ τῆς ὁσφρήσεως, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀναπνεύουσι ῥίνες, ἐντόμοις 20
δὲ τὸ ὑπόζωμα, καὶ ἄλλοις ἄλλο, εἴρηται ἐν τῇ Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθη-
τῶν καὶ ἔτι πολλῇ πρότερον ἐν ταῖς Περὶ ζῴων ἱστορίαις. ἐν δὲ τῇ λέξει
τῇ τῶν μὲν τοῦ σώματος μορίων σῶμα τὸ αἷμα λέγει. ἡ δὲ κλε-
25 ψύδρα ἀγγεῖον ἐστὶ χαλκοῦν, ἔχον ἄνω μὲν στόμα μικρὸν καὶ στενόν,
κάτω δὲ ὁπὰς πολλὰς καὶ μικράς. ἐν ἡ κλεψύδρα ἦν τις κλείση τὴν ἄνω
ὁπὴν ἀσφαλέστατα, οὐκ εἰσέρχεται διὰ τῶν κάτω ὁπῶν τὸ ὕδωρ. πλήρης
γὰρ οὖσα ἀέρος ἡ κλεψύδρα καὶ σώματος διὰ σώματος οὐ χωροῦντος, πῶς 25
ἂν εἰσέλθοι; ὅταν δὲ ἀνοιχθῇ ἡ ἄνω ὁπή, εἰσέρχεται τὸ ὕδωρ διὰ τῶν
30 κάτω ὁπῶν. ἐξέρχεται γὰρ τότε ὁ ἀήρ διὰ τῆς ἄνω ὁπῆς ἀνεωγμένης
οὔσης. ὁμοίως δὲ καὶ ὕδατος πλήρης οὖσα ἡ κλεψύδρα καὶ ἄνωθεν κλει-

7 τούτων] τῶν περὶ ταύτης C ἐπιστάσεως prius R S τεύξεται P 11 καὶ
om. C 14 ἐκ] ἡ R, e corr. P, ἡ διὰ Arist. 15 post μυκτῆρων add. καὶ C
16 δέχεται τὰ ζῶα C 17 μετέχει σχεδὸν CRP 18 καὶ ante ὅστρεα add. CRP
20 ὅτι] ἐστὶ a (Arist. I, SP, ἐπεὶ MZ) 21 ἐστὶ] τουτέστι a 22 τὸ om. RP
εἴρηται] εἴρηται δὲ a Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν] errat 23 Περὶ ζῴων ἱστορίαις]
immo Περὶ ζῴων μορίων B 16 24 μόριον SR 25 ἀγγεῖον ἐστὶ χαλκοῦν SRP:
χαλκοῦν ἐστὶ μὲν ἀγγεῖον C: ἐστὶ μὲν ἀγγεῖον γ. a ἔχον] ἔχει δὲ a τὸ στόμα Ca
μικρὸν a: μακρὸν ceteri post μικρὸν add. μὲν C 26 post πολλάς add. καὶ
πυκνάς C κλεψύδρα om. C ἦν] εἴ CP κλείση S: κλείσεις ceteri
28 χωρεῖν δυναμένου πῶς C 29 εἰσέλθῃ Pa ὅτε RP ἀνεωχθῇ CRP
31 prius καὶ a: καὶ ceteri ἡ post ὕδατος add. CRP, post οὖσα S

σμένῃ ἀσφαλῶς, οὐκ ἂν ἐξέλθοι διὰ τῶν κάτω ὁπῶν τὸ ὕδωρ, καίπερ 167^v
 ἀνεωγμένον οὐσῶν. κενοῦ μὲν γὰρ ὄντος, εἴπερ ἐξήρχετο τὸ ὕδωρ, οὐκ
 εἰσήρχετο δὲ ὁ ἀήρ, ἣν ἂν κενὸν τὸ τῆς κλειψύδρας μέρος, ἀφ' οὗπερ
 ἐξήλθε τὸ ὕδωρ. διὰ μὲν γὰρ τῆς ἄνω ὁπῆς οὐκ ἂν εἰσέλθοι ὁ ἀήρ 30
 5 (ἔστι γὰρ κεκλεισμένη ἀσφαλῶς), διὰ δὲ τῶν κάτω οὐκ εἰσέρχεται, διότι
 ἐμποδίζει τὸ ὕδωρ. τῇ μὲν οὖν ἀληθείᾳ διὰ τὸ μὴ εἶναι κενὸν οὐκ εἰσέρ-
 χεται διὰ τῶν ὁπῶν τὸ ὕδωρ, ὡς δ' Ἐμπεδοκλῆς ἂν φήσῃ, διὰ τὸν ἐκτὸς
 ἀέρα. λέγει γάρ, ὡς γνωσόμεθα τῇ τῶν ἐπῶν αὐτοῦ παραθέσει, ὅτι ὁ
 ἐκτὸς ἀήρ καὶ τῶν ὁπῶν ἀπτόμενος, βιαζόμενος εἰσελθεῖν εἰς τὴν κλειψύ-
 10 ὄραν, ἐμποδίζει τῇ ὠθήσει τὸ ὕδωρ καὶ οὐκ ἔξ ἐξέρχεται. περὶ οὗ νῦν
 εἰ ὡς Ἐμπεδοκλῆς λέγει, ἢ ἄλλως ἔχει, οὐ καιρὸς σκοπεῖν. 35

p. 473b9 Ὡς δ' ἀναπνεῖ πάντα καὶ ἐκπνεῖ· πᾶσι λείφαιμοι σαρ-
 κῶν σύριγγες.

Τὴν μὲν τῶν ἐπῶν διάνοιαν αὐτὸς Ἀριστοτέλης σαφέστατα τέθεικεν. 40
 15 δεῖ δὲ καὶ ἡμᾶς τὰ κατὰ μέρος σαφηνίσαι. ἀλλὰ πρότερον ἐκάστην τῶν
 λέξεων μετιτέον, καὶ οὕτως ἐκεῖνα σαφηνιστέον. ἔστιν οὖν τὸ λείφαιμοι
 ἴσον τῷ λειψόαιμοι (οὐ γὰρ εἰσιν, ὡς ἐκεῖνός φησι, πλήρεις αἵματος, ἀλλὰ
 λείπονται), τὸ δὲ πύματον τῷ ἔσχατον. σύριγγας δὲ αὐτάς λέγει τὰς
 φλέβας, ὁμοίως καὶ ἄλοκας τροπικῶς. λέγει οὖν σύριγγας καὶ ἄλοκας τὰς
 20 φλέβας, ἔσχατα δὲ τέρθρα περιφραστικῶς αὐτὰ τὰ τῶν ῥινῶν ἔσχατα. 45
 ἔστι δὲ τὸ τέρθρον εἶδος σχοινίου· ὥστε ἐπεὶ καὶ τὸ ἔσχατον τῆς ῥινὸς
 σχοινίον ἐστὶ τροπικῶς, ἐκάλεσε τὰ τῶν ῥινῶν ἔσχατα τέρθρα, ὡς εἰ ἔλεγε
 καὶ τὴν πᾶσαν ῥίνα τέρθρον διὰ τὸ μῆκος. φανὸν δὲ τὸ αἷμα. τὸ δὲ
 τέρειν αἷμα ἀντὶ τοῦ ἀπαλὸν αἷμα, ὁμοίως δὲ τὸ οἷδματι μαργῷ ἀντὶ
 25 τοῦ χύματι σφοδρῷ. εὐπετῇ δὲ λέγει τὸν χαλκόν, διότι εὖ ἄγεται καὶ
 μαλάττεται πυρωθεῖς. αὐλοῦ δὲ πορθμὸν περιφραστικῶς αὐτόν φησι τὸν
 αὐλόν, ὁμοίως δὲ καὶ τέρειν δέμας αὐτὸ τὸ ὕδωρ, ἀργύφειον δὲ ἀντὶ 50
 τοῦ λευκόν. πυκινὸν δὲ ῥόον λέγει τὸν ἀέρα, ἔστι δὲ ἴσον τῷ πυκνὸν
 ῥεῦμα. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ αἷσιμον ὕδωρ ταυτόν ἐστι τῷ κάλλιστον ὕδωρ.

- 1 ἐξέληθ C 2 μὲν γὰρ SC: γὰρ μὴ RPa 2. 3 καὶ οὐκ εἰς. ὁ a 3 ὁ om. RP
 4 γὰρ a: om. ceteri 5 κεκλεισμένος C 6. 7 εἰσέρχεται a: ἐξέρχεται ceteri
 7 ante prius διὰ add. δὲ C τῆς ὁπῆς a 9 καὶ] ἐκ C 10 ante τῇ add. ἐν P
 οὐ] οὖν a 11 εἰ] ἢ a: om. SC post καιρός add. ἐστὶ RP 12 ὥς δ' a: ὥδ' ceteri
 λείφαιμοι plerique Arist. libri 14 σαφῶς C 15 ἐκάστη S
 16 ἐκεῖνο RP λείφαιμοι Pa 17 λείφαιμοι C εἰσιν] ἐστὶν C
 18 τῷ] τὸ RP τὰς om. a 19 prius καὶ] δὲ καὶ CRP post τροπικῶς add. δὲ C
 19. 20 οὖν—φλέβας] ταῦτα C 20 δὲ om. a τέρθρα Sa, item v. 22 (plerique Arist. libri)
 21 τέρθρον Sa, item 23 τῆς ῥινὸς a: τοῦ σχοινίου ceteri 23 φανόν] φόνον Arist. il M 24 αἷμα bis om. C ἀντὶ τοῦ] αὐτὸ τὸ a
 δὲ τῷ οἷδματι Ra 25 εὐπετέος melius Arist. ZMil εὖ Ca: καὶ εὖ S: εὖ καὶ RP
 26 πυρωθεῖς om. C δὲ om. a 27 prius δὲ om. C
 27. 28 ἀντὶ τοῦ] τὸ C 28. 29 ἔστι—ῥεῦμα om. C 29 δὲ om. RP
 αἷσιμον ad v. 21 an ad v. 15 (v. Diels, *Poet. philos.* p. 144) referendum sit dubito
 ταυτόν ἐστι τῷ] τὸ C

ἀλλὰ καὶ τὸ κλαδασσόμενον ἴσον τῷ παρασσόμενον. τὸ δὲ ἀγυιῶν
ταυτόν ἐστι τῷ ὁδῶν· ἀγυαὶ γὰρ αἱ ὁδοί. λέγει δὲ ἀγυιάς τὰς φλέβας.
τὸ δὲ ὑπίσω ἴσον ἐστὶ τῷ ἔξω. καὶ τὰ μὲν τῶν λέξεων τοιαῦτα, τὸ δὲ
πᾶν τῶν ἐπῶν τοιοῦτον· ἐν πᾶσι τοῖς ἀναπνεύουσι κατὰ τὸ ἔσχατον, ἤτοι
5 τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σαρκὸς, εἰσὶ φλέβες οὐ | πλήρεις αἵματος. ἐν αἷς 168^r
ἄλλοξί καὶ φλεψί, τουτέστιν ὧν ἀλόκων καὶ φλεβῶν πρὸς τὰ πυκνὰ καὶ
στενὰ στόματα τέτρηνται καὶ ἐπίκεινται διαμπερὲς τὰ ἔσχατα τῶν ῥινῶν
τέρθρα. τὰ γὰρ τῶν ῥινῶν ἔσχατα ἐν τοῖς τῶν φλεβίων ἔλεγε κεῖσθαι
στόμασιν. ἂ δὴ στόματα τῶν φλεβῶν τὸ μὲν αἶμα κεύθουσι καὶ κωλύουσιν
10 ἐξέρχεσθαι διὰ τὴν στενότητα, αἰθέρι δ' εὐπορίαν διδόνουσι τετμη- 5
σθαι, τουτέστι τῷ δ' αἰθέρι διδόναι δίοδον. εἰσὶν οὖν τοιαῦτα, ὥστε τὸ
μὲν αἶμα κωλύειν ἐξέρχεσθαι, τὸν δ' αἰθέρα μὴ κωλύειν εἰσιέναι. τὸ οὖν 33
τετμησθαι ἀντὶ τοῦ διδόναι. ἔνθεν ἔπειτα ὁπόταν μὲν ὀρμήσῃ τὸ
ὑγρὸν αἶμα κάτω, καταβήσεται καὶ εἰσελεύσεται ὁ αἰθήρ, λέγων αἰθέρα
15 τὸν ἀέρα. σφοδρῶ τῷ κύματι, εἴτ' οὖν τῷ ῥεύματι· ἡνίκα δ' ἀναθρόσκη
καὶ ὀρμήσῃ ἄνω τὸ αἶμα, πάλιν ἐκπνεῖ καὶ ἐξέρχεται ὁ εἰσελθὼν ἀήρ.
τὰ μὲν οὖν μέχρι τοῦ τῆς κλεψύδρας ὑποδείγματος τοιαῦτα. ἐπαναληπτέον
δὲ πάλιν καὶ συντόμως λεκτέον τὰ εἰρημένα, καὶ οὕτως συνεχῶς συναπτέον
καὶ τὰ ἐφεξῆς· ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς σαρκὸς πάντων τῶν ἀναπνεύόντων εἰσὶ 40
20 στόματα φλεβῶν, οὐ πληρῶν οὐσῶν αἵματος· πρὸς ἃ στόματα φλεβῶν
συνάπτουσιν αἱ ῥῖνες. οὐκ ἐν ᾧπασιν δὲ τοῖς τῶν φλεβῶν στόμασιν, ἀλλ'
ἐν ἐκείνοις μόνοις, καθ' ἃ συνάπτουσιν αἱ ῥῖνες. εἰσὶ δὲ τὰ τοιαῦτα στό-
ματα στενὰ, ὥστε τὸ μὲν αἶμα κωλύειν ἐξέρχεσθαι, τὸν δ' ἀέρα μὴ κωλύειν
εἰσιέναι. καὶ ὅταν μὲν τὸ αἶμα ὀρμήσῃ κάτω, εἰσέρχεται ὁ ἀήρ· ὅταν δὲ
25 ἄνω, ἐξέρχεται, καὶ γίνεται τὸ τοιοῦτον ὁμοιον τῷ γινομένῳ ὑπὸ τῆς παι-
ζούσης κόρης. ἡνίκα γὰρ αὕτη θήσῃ τὴν εὐειδῆ αὐτῆς χεῖρα πρὸς τὴν 45
ἄνω ὀπὴν τῆς κλεψύδρας τῆς ἀπὸ χαλκοῦ κατασκευασθείσης, ἂν βαπτίξῃ
τὴν κλεψύδραν ἐν τῷ ὕδατι, οὐκ εἰσέρχεται τὸ ὕδωρ διὰ τῶν κάτω ὀπῶν
(ὑμβρον γὰρ τὸ ὕδωρ εἶπεν), ἀλλὰ κωλύει καὶ οὐκ ἔξ εἰσελθεῖν ἐντὸς
30 τῆς κλεψύδρας ὁ ἀήρ, πίπτων καὶ φράττων τὰς στενάς ὀπὰς· ταύτας γὰρ
εἶπε πυκνὰ τρήματα. ἕως μὲν οὖν κεῖται ὥσπερ τι πῶμα εἰς τὴν ἄνω
ὀπὴν ἢ τῆς κόρης χεῖρ, οὐκ εἰσέρχεται τὸ ὕδωρ διὰ τῶν κάτω ὀπῶν·
ἡνίκα δὲ ἀποστεγάσῃ καὶ ἀφέλῃται ἀπὸ τῆς ὀπῆς τὴν χεῖρα, εἰσέρχεται 50

- 1 post ἴσον add. ἐστὶ RP διὰ γυίων recte Arist. il 2 δὲ] γάρ S 3 ἴσον
ὁπίσω P post ἐστὶν add. ἴσον RP ἔξω a: ὁμοίως ceteri e p. 126,22 5 εἰσὶ
SCR: εἰσὶ γὰρ a: om. P 7 σώματα SC 8 τέθρα Sa 10 αἰθέρι] ἀέρι SC
12 κωλύει S: κωλύουσιν RP 13 ὁπότε RP: ὅταν C ὀρμήσει RP
ἀπαίτη legit 14 κάτω om. a, sed v. v. 24 ἀήρ RP 15 εἴτ' οὖν]
ἤτοι C: ἤγουν conicio ἀναθρόσκει SP: anceps R 16 ὀρμήσει P: anceps S
17 τοῦ (corr. e τῆς R) RP: om. ceteri ὑποδείγματος R: ὑποδείγματα ceteri
18 πάλιν om. S ῥητέον RP τὰ a: τὰ τοῦτοις CRP: διὰ τούτων S
20 πληρῶν οὐσῶν] πεπληρωμένων C 22 ἐν om. S 23. 24 ἀέρα εἰσέρχεσθαι μὴ
κωλύειν C 26 χεῖρα αὐτῆς CRP 26. 27 τῇ ἄνω ὀπῇ a 29 ὁ ante
ἐντὸς add. CR 30 ὁ om. CRP 32 ὑμβρον—εἶπεν e v. 29 post ὀπῶν add. S1a

τὸ ὕδωρ διὰ τὸ ἐξέρχασθαι τὸν ἀέρα διὰ τῆς ἄνω ὀπῆς (τὸν γὰρ ἀέρα εἶπε πυκινὸν ῥόον), εἰσέρχεται οὖν τὸ ὕδωρ ἐλλείποντος καὶ ἐξερχομένου τοῦ ἀέρος, ὃν πάλιν εἶπε πνεῦμα. οὐ μόνον δὲ τοῦ ἀέρος ὄντος ἐν τῇ κλεψύδρᾳ οὐκ εἰσέρχεται τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ ἡ πλήρης ὕδατος (τοῦτου γάρ
 5 ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ 'ὅτε τὸ ὕδωρ κατὰ βένθεα ἔχει χαλκοῦ'), ἀλλὰ καὶ ἡ ἢ κλεψύδρα πλήρης | ὕδατος, χωσθέντος καὶ κλεισθέντος τοῦ εἰρημένου 168^v πόρου, λελητημένος καὶ προθυμούμενος εἰσελθεῖν διὰ τῶν κάτω ὀπῶν ἐντὸς τῆς κλεψύδρας ἀνέχει καὶ κολύβει τὸ ὕδωρ ἐξελεθεῖν κρατύνων καὶ ἀπερεϊζὼν ὁ ἀὴρ τὰ ἄκρα, ἥτοι τὴν ἑαυτοῦ ἐπιφάνειαν, εἰς τὰς πύλας τοῦ ἰσθμοῦ,
 10 λέγων πύλας τὰς ὀπὰς. ἰσθμὸν δὲ τὴν πόρον. δυστηχία δὲ χαλκὸν λέγει τὴν κλεψύδραν, διότι πλήρης οὔσα ὕδατος οὐκ ἐστὶν εὐηχος, ὥσπερ ὅτε 5 ἐστὶν ἀέρος πλήρης. ἦταν δὲ πάλιν ἀφείληται ἀπὸ τῆς ἄνω ὀπῆς τὴν χεῖρα, ὁ μὲν ἀὴρ εἰσέρχεται δι' αὐτῆς, τὸ δὲ ὕδωρ ἐξέρχεται διὰ τῶν κάτω ὀπῶν. ὥς οὖν ἐπὶ τῆς κλεψύδρας, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ αἵματος.
 15 κλαδασσόμενον γὰρ καὶ μετὰ ῥύμης καὶ ταραχῆς φερόμενον ἄνω καὶ κάτω διὰ τῶν φλεβῶν, ὡς ἀγυιάς εἶπεν, ὁπόταν ἐντὸς ὀρμήσῃ, τουτέστιν εἰς βάθος συστολῇ. ἕτερον εὐθύς ῥεῦμα κατέρχεται. ἐστὶ δὲ τὸ μὲν κατέρχεται ταῦτόν τῳ εἰσέρχεται, ῥεῦμα δὲ ἕτερον λέγει τὸν ἀέρα. εἰσέρχεται οὖν ἕτερον ῥεῦμα οὔδατι θύον, τουτέστιν ὁρμῶν ὥσπερ τι 10
 20 κῶμα ὑπὸ πνευράτων ὠθυόμενον. ἡνίκα δ' ἀναθρώσκει τὸ αἷμα καὶ ἐκτείνεται, πάλιν ὁμοίως ἐκπνεῖ ὁ εἰσελθὼν ἀὴρ ὀπίσσω, τουτέστιν ἐξέρχεται ἔξω· τὸ γὰρ ἴσον ἀντὶ τοῦ ὁμοίως, ὥσπερ τὸ ὀπίσσω ἀντὶ τοῦ ἔξω εἴληπται.

Τὰ μὲν οὖν τῶν ἐπῶν τοιαῦτα, θεῖς δὲ τὰ ἔπη εὐθύς ἐνίσταται, λέγων
 25 ἐναντίως γίνεσθαι τὴν εἰσπνοὴν ἢ ὡς Ἐμπεδοκλῆς λέγει. ἐκπνέον μὲν γὰρ φησιν, ὅτι τῇ τοῦ αἵματος συστολῇ γίνεται ἡ εἰσπνοή, γίνεται δὲ μᾶλλον τῇ τοῦ αἵματος ἐκτάσει· ἐπειδὴ γὰρ αἰρομένου τοῦ πνεύματος γίνεται ἡ 15 εἰσπνοή, αἶρει δὲ αὐτὸ τὸ θερμόν, τὸ δὲ θερμόν ἐν τῷ αἵματι, τὸ μετὰ τοῦτο ὅλλον, ὅτι τῇ τοῦ αἵματος ἐκτάσει γίνεται ἡ εἰσπνοή, ἀλλ' οὐ τῇ
 30 συστολῇ· ὁμοίως καὶ ἡ ἐκπνοή τῇ συστολῇ καὶ οὐ τῇ ἐκτάσει, ὡς Ἐμπεδοκλῆς οἶσται. καὶ γὰρ καὶ αἱ ἐν ταῖς χαλκείοις φῦσαι τῇ μὲν ἐκτάσει δέχονται τὸ πνεῦμα, τῇ δὲ συστολῇ καὶ συνιζήσει ἐκπέμπουσι, τοῦτο μόνον διαφέροντα, ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν φυσῶν ἀπὸ τῶν ὀπῶν τῶν ἐν ταῖς σάνισιν

2 πυκνὸν S 4 εἴη πλήρες C 5 ἔχει κατὰ βένθεα CRP 6 χωσθέντος SRP (plerique Arist. libri) 7 post πόρου add. ὁ αἰθὴρ ἐκτὸς ὧν CRP 8 προτεθυ-
 μημένος P, e corr. R 9. 10 ἰσθμοῦ et ἰσθμὸν CP (cf. plerique Arist. libri): ἡθμοῦ et ἡθμὸν SRa (cf. Arist. PSXZ) 10 λέγει] εἶπε CRP 11 ὅτε] ἦταν C
 13 αὐτοῦ P 15 φερόμενον καὶ ταραχῆς RP 16 ταραχῶν S 16 εἶπε καὶ ἐντὸς SCRP
 ὁρμῶν SRP: ὁρμῶν C 17 συστολέται P: συστελλόμενον C 18 ἕτερον] αἰθέρος recte Arist. libri MZil 19 ἐπέρχεται C 20 πνευμάτων] πολλῶν a 22 post ὥσπερ
 add. καὶ RP 26 φησι τῇ C 27 συστολῇ] ἐκτάσει prius S 28 γίνεσθαι τὴν
 εἰσπνοήν, ἥτις μᾶλλον C 27 post ἐκτάσει add. γίνεται C 29 πνεύματος P, e corr. R 27. 28 ἡ εἰσπνοή γίνεται C 28 αὐτὸν a: αὐτόν ceteri 30 prius
 καὶ a: om. ceteri 32 τῇ συστολῇ δὲ CRP καὶ om. R 33 διαφέροντες C

εἰσέρχεται τὸ πνεῦμα, ἐξέρχεται δὲ κατὰ τοὺς αὐλούς. ἐν δὲ τῇ ἀναπνοῇ 168¹
 δι' οὗ εἰσέρχεται, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἐξέρχεται. διὰ γὰρ τῆς τραχείας 20
 ἀρτηρίας καὶ ἡ εἰσόδος καὶ ἡ ἐξόδος. εἰ μὲν οὖν περὶ τῆς ἀναπνοῆς λέγει
 τῆς γινομένης διὰ τῆς ἀρτηρίας ὁ Ἐμπεδοκλῆς, οὐ συνωδός ἐστιν ὁ λόγος
 5 αὐτοῦ τοῖς φαινομένοις (φαίνεται γὰρ, ὥσπερ εἴρηται, ὅτι τῇ τοῦ αἵματος
 ἐκτάσει γίνεται ἡ εἰσπνοή, οὐ μὴν τῇ συστολῇ, ὥς ἐκείνος ᾤετο). εἰ δὲ
 περὶ τῆς διὰ τῶν μυκτῆρων λέγει μόνης, πολλὸν διήμαρτεν· οὐ γὰρ διὰ τῶν
 φλεβῶν χωρεῖ τὸ διὰ τῶν μυκτῆρων εἰσερχόμενον πνεῦμα.

p. 474^a19 Ἀλλὰ παρὰ τὸν αὐλῶνα τὸν παρὰ τὸν γαργαρεῶνα. 25

10 Λέγει δὲ αὐλῶνα τὴν ὅλην ἀρτηρίαν, γαργαρεῶνα δὲ τὸ πέρας αὐτῆς,
 ὅπερ ἐπιπωματίζει ἐν ταῖς καταπόσεσιν ἢ ἐπιπλωτίς· ἐν ᾧ ἐσχάτῳ τῆς
 τραχείας ἀρτηρίας χωρεῖ καὶ ἐγγίζει τὸ ἔσχατον τοῦ οὐρανοῦ· ἐν ᾧ πάλιν
 ἐσχάτῳ τοῦ οὐρανοῦ τὰ τῶν μυκτῆρων συντρήματα τελευτῶσιν. ἐν μὲν
 15 γὰρ τῷ ἐσχάτῳ τοῦ οὐρανοῦ τελευτῶσι τὰ τῶν μυκτῆρων τρήματα, αὐτὸ
 δὲ τὸ τοῦ οὐρανοῦ ἔσχατον ᾄπτεται τοῦ ἔσχατου τῆς τραχείας ἀρτηρίας. 20
 καὶ τὸ μὲν τοῦ πνεύματος ταύτῃ, τουτέστι διὰ τῶν μυκτῆρων, εἰσέρχεται
 καὶ ἐξέρχεται, τὸ δὲ διὰ τοῦ στόματος. καὶ λοιπὸν συμπεραίνεται λέγων·
 τὰ μὲν ἐπόμενα δυσχερῇ τοῖς παρὰ τῶν ἄλλων λεχθεῖσι ταῦτά ἐστι. τὰ
 δὲ λοιπὰ σαφῶς ἀπαγγέλλει. πρῶτος δὲ τόπος ἐστίν, ἐν ᾧ τὸ θερμὸν. ὁ
 20 θώραξ, μόνιον δὲ πάλιν πρῶτον τοῦ θώρακος ἡ καρδιά. ὅτι δὲ τοῦ αἵματος
 καὶ τῶν φλεβῶν ἡ καρδιά ἐστὶν ἀρχή, πολλάκις εἴρηται. ὅτι δὲ καὶ ἡ
 ψυχὴ ἐν τῷ περὶ τὴν καρδίαν θερμῷ ἐμπεπυρευμένη ἐστίν, καὶ τοῦτο
 πολλάκις εἴρηται· ἐμπεπύρευται γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ ἐν αὐτῇ 169¹
 θερμῷ, ὥς ἡ φλόξ ἐν τῷ ἄνθρακι. διασπώμενον δὲ καὶ εἰς μικρὰ κατα-
 25 κερματιζόμενον τὸ ἐν ἡμῖν θερμὸν ἐξ ἀνάγκης φθείρεται· τὸ γὰρ μικρὸν
 εὐφθαρτὸν ἐστὶ. διὰ τοῦτο δὲ καὶ θνήσκει τὸ ζῷον ἔμφεσι καὶ ὀργάνοις
 τισὶ τεμνόμενον· διασπᾶται γὰρ τὸ ἐν αὐτῷ θερμὸν καὶ κατακερματίζεται
 ταῖς τομαῖς. τὸ δὲ πυρούμενον φθείρεται, ὅταν μὴ φύχεται διὰ τὴν τοῦ 5
 θερμοῦ ὑπερβολήν.

30 p. 474b25 Ἐπεὶ δὲ τῶν ζώων τὰ μὲν ἔνυδρα, τὰ δ' ἐν τῇ γῇ
 ποιεῖται τὴν διατριβήν.

Πρότερον λέγει, διὰ τίνων μορίων ἐκάστοις, καὶ τοῖς ἀναπνεύουσι καὶ 10

2 καὶ om. C παχείας S 7 prius τῶν om. a S τῶν (ante φλεβῶν) a: om.
 ceteri 9 prius παρὰ] διὰ C alt. παρὰ SRC, e corr. P (Arist. LSP): περὶ
 a, prius P (Arist. MZ) 10 αὐτοῦ P, αὐτῶν R² 11 ἐπιπωματίζειν a
 13 τελευτῶσιν—τρήματα (14) om. C 14 τελευτῶσι om. P συντρήματα S
 15 τοῦ ἐσχατου om. a 16 ταυτὸν C 16. 17 εἰσὺν τε καὶ ἐξίς cum Arist. P
 legisse vid. 18 μὲν om. S 19 ἀπαγγέλλει] hic desinit R δὲ om. P
 20 τοῦ θώρακος πρῶτον C καρδιά hic desinit P 21 πολλάκις εἴρηται] v.
 ad p. 52, 21. 58, 27 ὅτι—εἴρηται (23) om. C 23 πολλάκις εἴρηται] v.
 p. 44, 20. 50, 23 23 τὸ et (24) θερμὸν C αὐτῷ S 25. 26 μικρὸν εὐπαθές.
 διὰ SC 26 καὶ (ante ὀργάνοις)] ἢ C 30 τῇ om. Arist. MZSP

τοῖς μὴ ἀναπνέουσι, γίνεται ἡ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ κατάψυξις, καὶ οὕτω 169^τ
 τὸ πῶς ὑπὸ τῶν τοιούτων μορίων γίνεται ἡ κατάψυξις. προηγεῖται γὰρ
 τὸ ὅτι, καὶ οὕτως ἐπεται τὸ διότι. δεῖ γὰρ πρότερον εἰπεῖν, ὅτι ὑπὸ τῶν
 βραγχίων ἢ ὑπὸ τοῦ πνεύμονος, καὶ οὕτως τὸ πῶς ὑπὸ τῶν βραγχίων
 καὶ διὰ τῆς λέγει οὖν· ἐπεὶ τῶν ζώων τὰ μὲν εἰσὶν ἐνύδρια, τὰ δὲ χερσαῖα.
 τούτων τῶν ἐνύδριων καὶ χερσαίων τοῖς μικροῖς καὶ ἀναίμοις εἰσι γὰρ καὶ ἐν
 γῇ καὶ θαλάττῃ ἄναιμα. ἐν γὰρ γῇ τὰ ἔντομα, ἐν δὲ θαλάσσει σπηταί. κάρβοι. 170
 ὄστρεα, τὰ ὅμοια), τούτοις οὖν τοῖς μικροῖς ἀναιμα καὶ ἀναίμοις ἱκανά ἐστι
 πρὸς τὸ καταψύχειν τὰ περιέχοντα, ὅ τε ἄλλοι καὶ τὸ ὕδωρ. καὶ ἐπὶ τούτῳ οὐ
 10 δέονται ὀργάνων, δι' ὧν τὴν κατάψυξιν ποιήσονται, ἀλλ' ἀρκοῦνται μόνῃ
 τῇ τῶν περιεχόντων ἀφῇ. ἅτινα καὶ διὰ τὸ ἔχειν ὀλίγον τὸ θερμὸν σχεδὸν
 πάντα βραχύβια εἰσι. τὸ δὲ σχεδὸν ἢ φυλοσόφως ἐπῆχται ἢ καὶ διὰ τὰς
 μελέττας· ἔναι γὰρ αὐτῶν ζῶσιν, ὡς φασιν, ἐπὶ χρόνους. εἰπὼν δὲ διότι 20
 καὶ βραχύβια σχεδὸν ἅπαντά ἐστιν, ἐπήγαγεν·

15 p. 474b30 Ἐπαμφοτέρα γὰρ μικρὰς ὄντα τυγχάνει ῥοπῆς.

*Ἔστι δὲ τὸ μὲν συνεχὲς τοιοῦτον· τυγχάνει γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρα ὄντα 26
 μικρὰς ῥοπῆς, τὸ δὲ λεγόμενον ἐστι· τυγχάνει τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων ὑπάρ-
 χοντα μικρὰς ῥοπῆς, τῆς οὔσης καὶ ῥεπούσης ἐπ' ἀμφοτέρα, τό τε φθεί-
 ρεσθαι βραδίως καὶ τὸ καταψύχεσθαι· τὸ δὲ καταψύχεσθαι ταῦτόν ἐστι τῷ
 20 σφύζεσθαι βραδίως. οὕτως δ' ἐπῆχται τὸ παρόν, ὥσπερ ὅταν λέγωμεν· τάδε
 γὰρ τυγχάνουσιν ὄντα τῶν Ἑλλήνων, οἷον ἥδε ἡ χώρα τυγχάνει οὔσα τῶν 30
 Ἑλλήνων. ὥς οὖν ἐπὶ τούτων οὕτως λέγομεν, οὕτως εἴρηται καὶ ἐπὶ τού-
 των, ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων τυγχάνει ὄντα μικρὰς ῥοπῆς. καὶ ἐπεὶ ἡ
 ῥοπή τινός ἐστι ῥοπή καὶ ἐπὶ τι, προσέθηκε τὸ ἐπ' ἀμφοτέρα, ἐπὶ τε
 25 τὸ βραδίως σφύζεσθαι καὶ βραδίως φθείρεσθαι· μικροῦ γὰρ τινος βοήθου
 τοχόντα σφύζεσθαι πέφυκεν. ὥσπερ καὶ μικροῦ τοῦ μὴ βοηθοῦντος φθει-
 ρονται. καὶ τούτοις μὲν ἱκανόν ἐστι πρὸς σωτηρίαν τὸ περιέχον, τοῖς δὲ
 ἄλλοις τὸ ὑπὸ τὸ διάζωμα μέρος αὐτῶν διέσχισται· ἐντὸς δὲ τοῦ σχίσματος 35
 κεῖται ὑμῶν λεπτότατος διατεταμένος. ὁ γὰρ ἔχουσι τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων
 30 ἀνάλογον ὃν ταῖς σαρκὶν ἡμῶν, σκληρόν ἐστι, καὶ διὰ τὴν σκληρότητα
 κωλύει, ὡς πολλάκις εἴρηται, τὴν ἀπὸ τοῦ ἀέρος κατάψυξιν εἰσέρχεσθαι·
 διὸ ἐσχισται τῇ φύσει. καὶ ἔοικεν ἡ τοιαύτη σχίστι θύραις ἀνοιγομέναις

1 post οὕτω add. λέγων S, λέγει C 2 τὸ om. C ἀπὸ SC τῶν om. C
 3 καὶ οὕτως ἐπεται τὸ διὰ τοῦ C 4 ὑπὸ om. C 5 τῶν — χερσαίων om. C
 7 γῇ καὶ a: γῇ καὶ ἐν C: τῇ S 7. S σπηταί καὶ κάρβοι καὶ ὄστρεα καὶ τὰ C
 8 εἰσι SC 9 τούτων a 13 ὡς φασιν ἐπὶ χρόνους ζῶσιν a 14 βραχύβια
 ἐστὶ σχεδὸν πάντα C πάντα Arist. 15 μικρὰ ὄντα μικρὰς τυγχ. Arist. MZ
 17 ἐστὶ δὲ τὸ λεγόμενον S: ἡρουν C 18 ῥεπούσης C 20 οὕτως] τοῦτο C
 21. 22 τυγχάνει — Ἑλλήνων om. C 22 εἴρηται om. C 22. 23 post τούτων add.
 εἴρηκεν C 24 ῥοπή om. C ἀμφοτέρα, τότε βραδίως φθείρεσθαι καὶ σφύζεσθαι C
 25 post καὶ add. τὸ S 26 σφύζονται ὥσπερ C 31 πολλάκις εἴρηται] cf. Bonitz,
 Ind. p. 255b25 32 διότι δι' ἣν a

καὶ κλειομέναις· ὅτινα σχίσματα ἀνοίγεται καὶ κλείεται τῷ ἐμφύτῳ θερμῷ, 169^r
 ὄντι ἐν τῷ ἀναλογοῦντι τῇ καρδίᾳ. πᾶν γὰρ ἔμφυτον θερμὸν ἢ ἐν τῇ
 καρδίᾳ ἢ ἐν τῷ ἀναλόγῳ τῇ καρδίᾳ ἐστίν. οὗ συσπλεγμένου καὶ ἐκταίνον- 10
 μένου κινεῖνται τὰ ζῷα, ὡς ἐν τῷ Περὶ ζῳῶν κινήσεως δέδεικται. ἀνοι-
 γομένων οὖν τῶν σχισμάτων καὶ κλειομένων ὁ ἐναποκλειόμενος ἀήρ ἐν τῇ
 συγκλείσει προσπίπτων τῷ ὑμένι καταψύχει τὸ ἔμφυτον θερμὸν· λεπτότατος
 γὰρ ὢν ὁ ὑμὴν οὐδὲν κωλύει τὴν κατάψυξιν γίνεσθαι. γίνεται οὖν ἡ κατα-
 ψυξις διὰ τε τὴν τοῦ ὑμένης λεπτότητα καὶ διὰ τὴν ὑπὸ τῶν σχισμάτων
 τοῦ ἀέρος σφοδρὰν πρόσπτωσησιν· σφοδρῶς γὰρ προσπίπτει τῷ ὑμένι ὁ ἀήρ
 10 διὰ τὴν κίνησιν, τὴν κινεῖται ὑπὸ τῶν σχισμάτων τῶν ἐσπικτόων θύραις. 10
 ὅτι δ' ὁ ἀήρ ἡρέμα προσπίπτων ἡρέμα καὶ καταψύχει, σφοδρῶς δὲ μᾶλλον,
 εἴρηται ἐν τοῖς Μετεώροις· οἱ γὰρ ἄνεμοι καίπερ ὄντες θερμοὶ τὴν φύσιν,
 ὡς ἐν τοῖς Μετεώροις δέδεικται, ὅμως ψυχροὶ δοκοῦσι διὰ τὸν ἀέρα, ὃν
 ὠθοῦσι πνέοντες· ἂν δὲ καὶ σφοδρὰ πνέωσι, σφοδρὰ δοκοῦσι ψυχροί. ἀλλὰ
 15 περὶ μὲν τούτων πολλὰκίς ἐπιστήσαντες, οὐ δεῖ μηχανῶναι, καὶ δὴ ἐπὶ τὸ
 προκαείμενον ἵκον. ἐπεὶ οὖν ὁ ἀήρ ἡρέμα κινούμενος ἡρέμα ψύχει, τὰ 15
 θερμότερα καὶ πλείονος θεόμενα τῆς καταψύξεως ἀνάγκη σφοδρῶς τὸν
 ἀέρα κινεῖν· σφοδρῶς δὲ κινούμενος τοῦ τε καταψύχεσθαι καὶ τοῦ βομβεῖν
 αἴτιος γίνεται. ὡς μὲν ψυχρὸς τοῦ καταψύχεσθαι, ὡς δὲ διηχητὴς τοῦ βομ-
 20 βεῖν. ἀνάγκη γὰρ τὸν ἀέρα ὑπὸ τῶν σχισμάτων καὶ τοῦ ὑμένης προστρι-
 βόμενον, μᾶλλον δὲ ἐναπολαμβανόμενον ὑπὸ τούτων καὶ ἀποπαλλόμενον,
 γίνεσθαι ψόφον. ἀλλὰ προηγουμένως μὲν διὰ τὴν κατάψυξιν γίνεται ἡ τοῦ
 ἀέρος πρὸς τὸν ὑμένα πρόστριψις, ἔπεται δὲ ὁ ψόφος. ἀλλὰ διὰ τί οἱ
 τέττιγες καὶ ἡ καθήμενοι καὶ ἱστάμενοι ψοφοῦσι, μυταὶ δὲ καὶ μέλιτται 169^v
 25 καὶ κώνωπες ἐν μόνῃ τῇ πτήσει; ἢ ὅτι οἱ μὲν τέττιγες ὡς θερμότεροι
 σφοδρῶς κινεῖσι τὸν ἀέρα (θέονται γὰρ πλείονος τῆς καταψύξεως, ἐπεὶ οὗτοι
 πρὸς μεσημβρίαν μάλιστα ἄδουσιν, ὅτε μάλιστα θεόμενοι τῆς καταψύξεως
 μᾶλλον κινεῖσι τὸν ἀέρα, τὸ δὲ πρῶτ' καὶ ὅλως ἐν ταῖς ψυχρότεραις ὥραις
 οὐδαμῶς διὰ τὸ ἢ οὐδ' ὅλως ἢ πάμπαν ἡρέμα κινεῖν τὰ σχίσματα· βοη- 30
 30 θεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ τῆς ὥρας ψυχρότης), μυταὶ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἤττον
 θεόμενα τῆς καταψύξεως (ψυχρότερα γὰρ εἰσι τῶν τεττίγων), ἡρέμα κινεῖν
 τὸν ἀέρα οὐ βομβοῦσιν, ἐν δὲ τῇ πτήσει σφοδρότερον κινεῖν βομβοῦσι
 τῷ πετρῷ. οὗ βόμβου αἴτιον τὸ ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα θερμὸν· τοῦτο γὰρ κινεῖ
 τὰ πετρά καὶ ἀπλῶς ὅλον τὸ ζῷον. μήποτε δὲ καὶ οἱ τέττιγες ἐν ταῖς

- 1 κλειόμενα τῷ S 2 post ὄντι ἐν add. τῇ καρδίᾳ C 3 ἢ τῷ ἀναλογοῦντι C
 post ἐστὶ add. διδῶσι διόδον τῷ αέρι, ὁ δὲ εἰσπρόχρμενος καταψύχει τὸ θερμὸν C
 4 τῷ] τῇ C Περὶ ζῳῶν κινήσεως] c. 10 κινήσει C 4. 5 δέδεικται
 τῇ γὰρ ἀνοίξει τῶν C 5 κλείσει ἐναπ. (om. ὁ) C 5. 6 ἐν—συγκλείσει om. C
 7 ὁ ὑμὴν ὢν οὐ κωλύει C 11 καὶ om. C 12 θερμοὶ] σφοδροὶ a
 13 ἐν τοῖς Μετεώροις] B 3 p. 358a31 ss. 14 πνέοντα C καὶ σφοδρότατα SC
 15 καὶ δὴ] ἀλλ' C 17 τῆς om. C 18 δὲ C: τε Sa 22 γίνεσθαι]
 ποιεῖν C 24 ἱστάμενοι C 27 μᾶλλον ἄδ. C 28 τῷ] τῷ C ψυχραῖς C
 29 τὰ om. S 31 θέονται C τῆς om. C γὰρ εἰσι] ὄντα C
 post τεττίγων add. διὸ καὶ C 32. 33 τὸ πετρὸν βομβοῦσι C 34 τὸ πετρὸν SC

ψυχροτέrais ὥραις καὶ αἱ μυῖαι καθήμεναι βομβοῦσιν, ἀμυδρῶς δὲ καὶ 169^v
 παντελῶς ἀνασιθῆτως διὰ τὸ ἡρέμα κινεῖν τὸ ὑπόζωμα. ἡ μὲν οὖν τῶν 10
 λεγομένων πάντων διάνοια αὕτη, κατὰ δὲ τὰς λέξεις τὸ ἐν αὐτῇ γὰρ
 τῷ ὑποζώματι τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι αἶροντι καὶ συνίζοντι
 5 τοιοῦτόν ἐστι· συμβαίνει κατὰ τὸν ὑμένα τὸν ἐν τῷ ὑποζώματι ὄντα γίνε- 15
 σθαι τρίψιν ὑπὸ τοῦ ἐμφύτου πνεύματος. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐν τῷ ὑποζώματι
 ὃν ἐμφυτον πνεῦμα αἶρον καὶ συνίζον, ἥτοι ἀνοίγον καὶ κλειῖον τὰ σχίσματα,
 διὰ τοῦ ἐναπολαμβάνομένου ἀέρος γίνεται τρίψις πρὸς τὸν ὑμένα, δηλονότι
 ὑπὸ τοῦ ἐμφύτου πνεύματος γίνεται τρίψις. αὐτὸς δ' ἔοικε διὰ τῆς λέξεως
 10 δηλοῦν, ὅτι αὐτὸ τὸ ἐμφυτον πνεῦμά ἐστι τὸ φοροῦν, καὶ οὐχὶ ὁ ἐναπο-
 λαμβανόμενος διὰ τῶν σχισμάτων ἀήρ. ἔοικεν οὖν διὰ τῆς λέξεως λέγειν, 20
 ὅτι τὸ ἐμφυτον πνεῦμά ἐστι τὸ φοροῦν ἐκτεινόμενον καὶ συστελλόμενον
 (ἐν γὰρ τῇ ἐκτάσει προσπίπτον τῷ ὑμένι ποιεῖ ψόφον), καὶ ἴσως εἴη ἂν καὶ
 τοῦτο γινόμενον· ἐπεὶ δὲ τὰ ἀναπνέοντα δοκεῖ ὅτι τῇ τοῦ εἰσιόντος ἔξωθεν
 15 ἀέρος εἰσόδῳ κινουσι τὸν θώρακα, ἵνα μὴ τις ὑπολάβῃ, ὅτι καὶ αἱ μυῖαι
 καὶ τὰ ἄλλα πάντα διὰ τινος ἀέρος εἰσερχομένου διὰ τοῦ στόματος κινουσι
 τὸν ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα τόπον, ἐπήγαγε·

p. 475^a11 Παραπλήσιον γὰρ συμβαίνει, καὶν εἴ τίς τινα τῶν ἀνα-
 πνέοντων πνίγοι τὸ στόμα κατασχών. 25

20 Ὡςπερ γὰρ τὰ πνιγόμενα κινουσι τὸν θώρακα, καίτοι μὴ εἰσερχομένου 37
 τότε ἔξωθεν ἀέρος, οὕτω καὶ ταῦτα κινήσουσι τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι τὸν
 ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα τόπον, ἀλλ' οὐ διὰ τινος ἔξωθεν εἰσερχομένου. ὅτι δὲ ἐν
 τοῖς καταπνιγμένοις ζῳοῖς, ἀνθρώποις ἢ ἄλλοις τισίν, οὐκ εἰσέρχεται
 θύραθεν ἀήρ, ὁῖον· κατέχουσι γὰρ οἱ καταπνιγόντες ταῖς σφῶν χερσὶ τὸ 40
 25 στόμα καὶ τὰς ῥίνας τῶν καταπνιγμένων καὶ οὐκ ἔωσιν εἰσέρχασθαι τὸν
 ἀέρα. ἀλλὰ τοῖς μὲν καταπνιγμένοις καὶ ὅλως τοῖς ἀναπνέουσιν οὐκ ἐστίν
 ἱκανὴ ἡ ἐκτὸς γινόμενη τοῦ ἀέρος πρόσπτωσης εἰς τὸ καταψύχειν διὰ τὴν
 τῆς σαρκὸς παχύτητα, καὶ ἐπὶ τούτῳ χρεῖα τοῦ εἰσελθεῖν αὐτὸν ἐντός·
 τοῖς δ' ἐντόμοις ἱκανή. ἐν δὲ τοῖς τρυπήμασι τοῦ καλάμου οἱ μὲν ἀδληταὶ
 30 ἀδλοῦντες τίθενται τοὺς δακτύλους, οἱ δὲ παῖδες ὑμένας λεπτούς· ἐν οἷς
 ὑμέσει προσπίπτον τὸ ἐμφυσώμενον πνεῦμα ποιεῖ τὸν ψόφον. καὶ τοῖς μὲν 45
 ᾄδουσι τέτιξεν ἔσχισται τὸ ὑπόζωμα, τοῖς δὲ μὴ ᾄδουσιν οὐκ ἔσχισται.
 εἰ γὰρ διὰ τὴν σχίσιν τὸ ᾄδειν, τὸ μὴ ᾄδειν διὰ τὸ μὴ ἐσχίσθαι. ὥστε
 ἀξιῷ τὸν θειότατόν μου ἐταῖρον διὰ τῆς νῦν λέξεως μὴ ὑπονοεῖν ἐν τῇ
 35 λέξει τῇ ἐν αὐτῇ γὰρ τῷ ὑποζώματι τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι αἶροντι

3 διάνοια πάντων C τὸ om. C 5 ἐστι] τι δηλοῦται C 6 ἐπειδὴ C
 7 post ἐμφυτον add. θερμόν ἥτοι C 9 γίνεται ἢ τρίψις ante ὑπὸ C 12 ἐστι
 τὸ φοροῦν om. C 13 γὰρ om. SC ποιεῖν C 13. 14 ἴσως ἂν τοῦτο C
 15 ὑπολάβοι S 18 καὶν om. Arist. MZ τινι Arist. MZ 19 πνίγοι a:
 πνίγον S: πνίγη C 21 κινουσι C 22 τινος] τοῦ a post δὲ add. καὶ C
 24. 25 τὰς ῥίνας καὶ τὸ στόμα S 28 τοῦ] ἐστι a εἰσελθεῖν ἐντός αὐτῶν S
 31 ἐμφυτον C 32 οὐκ ἔσχισται δὲ τοῖς μὴ ᾄδουσιν C

καὶ συνίζοντι, ὅτι τὸ ἔμφυτον πνεῦμά ἐστι τὸ προσπίπτον τῷ ὑμένι καὶ 169^v
 ψοφοῦν. διὰ τί γὰρ καὶ ἐν τοῖς μὴ ἔχουσι σχίσμα οὐ γίνεσθαι ψόφος. 20
 καίτοι τοῦ πνεύματος τοῦ ἐμφύτου προσπίπτοντος καὶ ἐν τούτοις πρὸς τὸ
 ἀνάλογον τῷ ὑμένι· ἀλλ' ἴσως οὐ χρὴ καταψηφίζεσθαι ἀνδρὸς πολλοὺς
 5 ἐπὶ φιλοσοφίᾳ πόνους καταβεβληκότας καὶ θουναμένους κάλλιον ἐρῶ καὶ
 ἄλλων τῶν ὑπὲρ ἐμὲ τῆς Ἀριστοτέλους διανοίας ἐφάπτεσθαι. δι' οὗ ἐχέτω
 μὲν τὰ πρῶτα ἢ ἐκείνου ἐπιβολή, ἢ δὲ ἐμῇ τετάχθω ὅπου φίλον τοῖς
 φιλομαθέσι.

Τὰ δ' ἐξῆς τοῦ Ἀριστοτέλους βασιανιστέον. ἔχει δὲ ὁ πνεύμων |
 10 τῶν ὀλιγαίμων ἄρσιν διὰ τὸ εἶναι πλήρης πνεύματος. τὸ δὲ αἷμα 170^r
 καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκ παραλλήλου κεῖται. δύναται δὲ πολλὴν χρόνον ἀπνευστί
 ζῆν καὶ διαμένειν τὰ ὀλιγαίμων ἔχοντα τὸν πνεύμονα διὰ τὴν ψυχρότητα·
 ψυχρὸς γὰρ ὢν διὰ τὴν ὀλιγαίμιαν οὐ δεῖται πολλῆς καὶ πυκνῆς τῆς κατα-
 ψύξεως διὰ τε τοῦτο καὶ τὸ δύνασθαι πολλὴν χρόνον τὸν εἰσελθόντα ἀέρα
 15 διαφυλάττειν ψυχρόν· τὸ γὰρ ψυχρόν εἰς ψυχρόν εἰσελθόν ψυχρόν διατελεῖ. οὐ
 λέγεται δὲ εἶναι ὁ τοιοῦτος πνεύμων ψυχρὸς ὡς πρὸς τοὺς λίαν θερμούς,
 ἐπεὶ ἔχει καὶ οὗτος θερμότητα, ἀλλ' ἤττον· τὸ δ' ἤττον μᾶλλον τοῦ ἐναντίου
 ἐστὶν ἤττον. οὐ δύναται δὲ τέλος, τουτέστι διὰ τέλους καὶ ὅλης τῆς
 αὐτῶν ζωῆς. ζῆν ἀπνευστί, ἀλλ' ἄχρι τινός· οὐ γὰρ ἐστὶ τέλος ὁ τοιοῦτος
 20 πνεύμων ψυχρὸς, ἐν' ὅλῳ μὴ δεῖται τῆς θύραθεν καταψύξεως, ἀλλὰ πῃ.

p. 475a31 Ἐν γὰρ τοῖς ὑγροῖς πολλὴν χρόνον ἀνανήχεται, ἂν μὴ 10
 λίαν ἢ ψυχρὸν ἢ θερμόν.

Ἐπειδὴ τοῖς ἀναπνεύουσι τὸ ζῆν τε καὶ εἶναι ἐστὶν ἐν τῷ τὸν ἀέρα
 δέχεσθαι, εἴπερ καὶ τὰ ἔντομα ἀνέπνει, οὐκ ἂν ἔζη χωρὶς τοῦ δέχεσθαι
 25 ἀέρα. ζῶσι δέ· ἦν γὰρ τις αὐτὰ βαπτίσῃ καθ' ὕδατος, μένει πολλὴν χρόνον
 ζῶντα, ὅσον οὐ δύναται τι τῶν ἀναπνεόντων ἐμμεῖναι. καὶ ὀῖλον ὅτι οὐκ
 ἀναπνεύουσιν· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν τῷ τοῦ ὕδατος βάθει ἀήρ, ἵνα ἀναπνῇ. εἰ
 δὲ λέγει τις, ὅτι ζῇ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ὕδατος κατάψυξιν, πρῶτον μὲν ἐρω- 15
 τητέον αὐτόν, πότερον διὰ τοῦ στόματος εἰσέρχεται τὸ ὕδωρ καὶ κατα-
 30 ψύχει ἢ ἐκτὸς ὅν τῇ ἀφῇ τὴν κατάψυξιν ποιεῖ. εἰ μὲν οὖν εἰσιόν, πῶς
 οὐ πνίγεται; εἰ δ' οὐκ εἰσιόν, ἀλλ' ἐκτὸς καὶ ἀπτόμενον, πάλιν οὐκ ἀνα-
 πνεῖ. φθείρονται δὲ ὑπὸ τῶν λίαν [ὑγρῶν] θερμῶν ἢ ψυχρῶν διὰ τὸ μαραίνειν
 σθαι τὸ ἔμφυτον θερμόν τῃ ὑπερβολῇ τῆς θερμότητος ἢ σβέννυσθαι τῇ

3 τοῦ ἐμφύτου πνεύματος C 4 post πολλοὺς add. μὲν a 6 post τῆς add.
 τοῦ C 7 ἢ δὲ—φιλομαθέσι (S) om. C 8 φιλομαθεῶσι S 10 πνεῦμα
 Arist. MZ 12 ζῆν καὶ om. SC 13 πολλὰίς C 16 εἶναι post πνεύμων C
 θερμούς a, e corr. S: ψυχρούς C, prius S 17 ἀλλ' ἤττων C 18 τελείως C
 (τελείως Arist. Z) 18. 19 ὅλων τῶν αὐτῶν ζώων C 20 δέχεται conicio
 πῇ SC: πῶς a, tum τὰ δ' ἐξῆς σαφῇ add. C 21 ἀνανήχεται πολλὴν χρόνον, εἴαν C
 ἀνέχεται Arist. MZ 23 ἐπεὶ C 24 ἀναπνεῖ C 26 ante ζῶντα add.
 ὄντα C 30 ὄν] ὢν S ὄν C: om. Sa 32 ὑγρῶν deleti, v. Arist.
 post ψυχρῶν add. ὄντων C

ὑπερβολῇ τῆς ψυχρότητος. τὸ δὲ ἐν γὰρ τοῖς μικρὰν ἔχουσι δύναιμι, 170^r
 πυκνότερον ζητεῖ ἀναπνεῖν τοιοῦτον ἂν εἴη· τὰ μικρὰν ἔχοντα 25
 δύναιμι τοῦ συνίστασθαι καὶ ζῆν χωρὶς τοῦ ἀναπνεῖν πυκνότερον ζητεῖ
 ἀναπνεῖν. ἀδυναμία γάρ ἐστι καὶ τὸ μὴ δύνασθαι ἐπὶ πολὺ ζῆν ἀπνευστί,
 ὥσπερ πάλιν δύναιμι τὸ δύνασθαι. εἰ δὲ τῶν ἀναπνεόντων φθαρτικόν ἐστι
 τὸ μὴ ἀναπνεῖν, εἴπερ ἀνέπνεον αἱ μυῖαι, ἐν τῷ ὕδατι οὔσαι καὶ μὴ ἀνα-
 πνεύουσαι ταχὺ ἂν ἐφθείροντο· οὐ γὰρ εἰσιν οὕτως ἰσχυραί, ὥστε δύνασθαι
 ἐπὶ πολὺ φέρειν τὴν τοῦ φθαρτικοῦ παρουσίαν, ἀλλὰ πάμπαν ἀσθενεῖς.
 καίτοι δὲ πολλὸν μένουσαι χρόνον ἐν τῷ ὕδατι ὅμως οὐ ζῶσι διὰ τέλους· 30
 10 πληρουμένης γὰρ τῆς κοιλίας καὶ φθειρομένου τῇ πληρώσει τοῦ ἐν τῷ
 ὑποζώματι ὑγροῦ, τουτέστι τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ (ὑγρὸν γὰρ ἐστι τὸ
 ἐμφυτον θερμόν), φθείρονται. φθείρεται γὰρ καὶ ὑπὸ τοῦ ὁμοίου τὸ ὅμοιον,
 ὥς πολλάκις εἴρηται, ὅταν ἡ τὸ μὲν πολὺ, θάτερον δὲ ὀλίγον. ἂν δέ τις
 αὐτὰς εἰς τέφραν κατορύξειεν μετρίως οὖσαν θερμὴν καὶ χρονίσωσιν ἐν
 15 αὐτῇ, ἀνίστανται· ἀπατμισθὲν γὰρ τῇ τῆς τέφρας θερμότητι τὸ ἀλλότριον
 ὑγρὸν, ἀνίστανται. μικρᾶς γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων τυχόντα βοηθείας 35
 ἀνίστανται· καὶ γὰρ οἱ τῆς γῆς ἀθρόον σκόληκες ἐξάγονται θερμανθείσης
 ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ὅτι δὲ καὶ τὰ ἐνυδρὰ ἄναιμα τῶν ἐνυδρῶν ἐναίμων πλείονα
 χρόνον ἐκτὸς ζῆ, σαφῶς ἐκτίθεται.

20 Τὸ δὲ οὐ μὴν εἰς τέλος γε διαρκεῖ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τὸ ὀλι- 38
 γόθερμα εἶναι τοιοῦτόν ἐστι· | πρὸς μὲν τὸ ζῆν ἄχρι τινὸς ἐν τῷ 170^v
 ἀέρι ἱκανή ἐστιν ἡ ὀλιγοθερμία αὐτῶν (χρηγῇ γὰρ αὐτοῖς δύναιμι τινα), 21
 διὰ τέλους δ' οὐχ ἱκανή. ἀλλὰ καὶ τὸ εὐρίσκονται ὀρυττόμενοι τοι-
 οῦτον ἂν, οἷμαι, εἴη· ἂν τις ἐν τῇ γῇ καταχώσειν ἰχθὺς ζῶντας, εἴτα
 25 διορύξειεν, εὗροι ἂν αὐτοὺς ζῶντας.

Τὰ δ' ἐξῆς ὀῖλα. ζωοτοκοῦσι δὲ ἐν ἑαυτοῖς ἄνθρωποι, ἵπποι, θύρα-
 θεν δὲ τὰ σελάχη· καίτοι καὶ αὐτὰ ἐν ἑαυτοῖς ζωοτοκεῖ· ἀλλ' οὖν αὐτὰ 25
 πρῶτον ἐν ἑαυτοῖς φωτοκίχσαντα οὕτω ζωοτοκεῖ, καὶ ἅμα τῷ ζωωθῆναι
 τὸ φὸν εὐθὺς πίπτει θύραζε. καὶ ἐκεῖνα μὲν, φησί τὰ ζωοτοκοῦντα
 30 ἐν ἑαυτοῖς, ἔναιμον ἔχει τὸν πνεύμονα, τὰ δὲ φωτοκίχοντα σομφόν· δι'
 ἦν σομφότητα καὶ χρῆται τῇ ἀναπνοῇ μανότερον, τουτέστι βραδύτερον
 καὶ ὥς εἰπεῖν χαυνότερον, ἀλλ' οὐ σφοδρότερον ὥσπερ τὰ ἄλλα. χρῶνται
 δέ, φησί, τῇ ἀναπνοῇ καὶ αἱ χελῶναι καὶ αἱ ὕδραι, ὑπερέχοντα, τουτ-

1 ἐν—ἔχουσι SC (ἐν γὰρ τοῖς ex Arist. p. 474^a31^p): καίτοι τὰ μικρὰ ἔχοντα cum Arist. a, qui haec et proxima usque ad p. 475^b10 in lemmate ponit 2 ante τοιοῦτον e v. 4 ἀδυναμία—ἀπνευστί rep. C 3 τοῦ συνίστι.—ἀναπνεῖν e Michaele add. Arist. P 7 ταχὺ a: τάχιον SC ἰσχυρά C 9 δὲ om. C χρόνον μένουσαι C 10 πληρουμένης Arist. MSZ 11 ὑγροῦ] θερμοῦ Arist. MZ ἐστι om. C 12 καὶ SC: om. a 13 πολλάκις εἴρηται] v. Bonitz, Ind. p. 511^a39 14 αὐτὰ a 20 τὸ δὲ et (21) τοιοῦτόν ἐστι om., lemma posuit a ζῆν διὰ τὸ om. Arist. MZ 22 ἡ om. S 23 ὀρυττόμενα C 25 ὀρύξειεν SC 26 αὐτοῖς C ἵπποι om. S

27 σελάχη C αὐτοῖς C 28 φωτοκίχσαντες S 28. 29 μένηται θεό ἐν τῷ περὶ ἰχθύων in mg. S 31 μανότερον a: μανώδει C 33 καὶ (post ἀναπνοῇ) om. C ὑπερανέχοντα C

έστιν ἔχοντα τὸ στόμα ἄνωθεν τῆς τοῦ ὕδατος ἐπιφανείας, ἵνα ἀναπνῇ. 170^v
 τὸ δὲ καὶ τίκτειν ἐν τῷ ξηρῷ ἢ ἐν τῷ ὑγρῷ ἴσον ἐστὶ τῷ 'καὶ ἐν τῷ 30
 ξηρῷ καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ'. ἃ δέ, φησὶν, ἔχουσιν οἱ ἰχθύες, οὐκ εἰσι πόδες,
 ἀλλ' ἔχουσιν ὁμοιότητα καὶ ἀναλογίαν ταῖς τῶν πτηνῶν πτέρυξιν. ἐπεὶ
 5 δ' ὁ μὲν πνεύμων ἐστὶ διὰ τὸ δέχεσθαι τὸ πνεῦμα, ὥσπερ τὰ βράγχια
 διὰ τὸ τὸ ὕδωρ, οὐδὲν δὲ ἅμα ἀναπνεῖ καὶ δέχεται τὸ ὕδωρ, εἰκότως
 οὐδὲν ἐστὶν ἔχον ἅμα βράγχια καὶ πνεύμονα. τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ
 'οὐδὲν ἐστὶν ἔχον πνεύμονα καὶ δεχόμενον ὕδωρ'. εἰ καὶ ἐπὶ τοῦ δελεφίνου
 τοῦτο δοκεῖ· ἔχον γὰρ πνεύμονα δοκεῖ δέχεσθαι καὶ ὕδωρ, ὅπερ μετ' ὀλίγον 35
 10 δειχθήσεται ψεῦδος.

Τὰ δ' ἐξῆς σαφέστατα. πρὸς δὲ τὸ 'μὴ κωλύεσθαι τὴν τροφὴν ὑπὸ
 τοῦ πνεύματος μεμηχάνηκεν ἡ φύσις καὶ τοῖς ἀναπνεύουσι καὶ τοῖς δεχο-
 μένοις τὸ ὑγρὸν γίνεσθαι τὰς καταπόσεις· ἵνα ἐν τῇ εἰσπνοῇ μῆτε ἐν τῇ
 ἐκπνοῇ. ἐν μὲν γὰρ τῇ εἰσπνοῇ, ἐπειδὴ αἴρεται ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας ἡ ἐπι-
 15 γλωττίς, εἴπερ ἐγίνετο ἡ κατάποσις, εἰσέρχετο ἂν ἡ τροφή ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ
 καὶ ἐπνίετο τὸ ζῶον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκπνοῇ· καὶ γὰρ καὶ τότε 40
 ἡρμένῃ ἐστὶν ἡ ἐπιγλωττίς. οὔτε οὖν ἐν τῇ εἰσπνοῇ οὔτε ἐν τῇ ἐκπνοῇ
 γίνεται ἡ κατάποσις, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ, ὅτε κατέχομεν τὸ πνεῦμα, δι'
 ἃς αὐτὸς ἐκτίθεται σαφῶς αἰτίας. δι' ἣν δ' αἰτίαν οὐκ ἔχουσιν οἱ ὀρνίθες
 20 ἐπιγλωττίδα, εἴρηται ἐν τῇ Περὶ ζώων μορίων πραγματείᾳ· εἶπε γὰρ ἐν
 ἐκείνοις ὅτι διὰ τὴν τοῦ δέρματος σκληρότητα, δεῖ δὲ ἀπαλὴν εἶναι τὴν
 ἐπιγλωττίδα, ἵνα τάχιον κινῆται. οἱ δὲ ἰχθύες ἅμα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ
 τό τε ὕδωρ ἐκπέμπουσι διὰ τῶν βραγχίων καὶ τὴν τροφὴν δέχονται διὰ 45
 τοῦ στόματος.

25 p. 476b7 Ἀρτηρίαν μὲν γὰρ οὐκ ἔχουσιν, ὥστε ταύτῃ μὲν οὐδὲν
 ἂν βλάπτουιντο.

Εἰπὼν ὅτι ἅμα τε τὸ ὑγρὸν διὰ τῶν βραγχίων πέμπουσι καὶ τὴν τρο- 50
 φὴν διὰ τοῦ στόματος δέχονται, τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἅμα γίνεται ἡ τε τοῦ
 ὕδατος ἄφρασις καὶ ἡ τῆς τροφῆς εἰσόδος, διὰ τούτων τίθησιν. ἐστὶ δὲ τὸ
 30 λεγόμενον θυνάμει τοιοῦτον· εἰ γὰρ ἐδέχοντο τὴν τροφὴν μετὰ τοῦ ὕδατος,
 ἐπνίγοντο ἂν. καὶ ἐπεὶ ἀρτηρίαν οὐκ ἔχουσι, τὴν ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας βλά-
 βην, ἣτις γίνεται ἐμπιπτούσης εἰς αὐτὴν τῆς τροφῆς, ἐκφεύγουσι. τὴν δὲ
 γενομένην ἂν ἀπὸ τῆς κοιλίας, εἰσελθόντος ἐν αὐτῇ τοῦ ὕδατος, οὐκ ἂν 55
 ἐξέφυγον· εἰσέρχετο δ' ἂν ἐν ταύτῃ τὸ ὕδωρ, εἰ μὴ ἤφιετο ἐν τῇ κατα-
 35 πόσει ἔξω διὰ τῶν βραγχίων. τοὺς δὲ ὀδόντας ἔχουσιν ὀξείας, ὅπως 171^v

1 ἔχουσι C τὸ στόμα in Arist. textu cum MZ om., ut vid. 2 cum Arist. S
 καὶ καθ'—ξηρῷ om. 5 μὲν om. S 6 post διὰ τὸ add. δέχεσθαι C
 οὐδὲν—ὕδωρ C: om. Sa 7 ἅμα—ἔχον (S) om. C 8 δεχόμενα a 13 ὕδωρ C
 17 ἐστὶν om. SC post ἐπιγλωττίς add. τυγχάνει C 20 Περὶ ζώων μορίων]
 Γ 3 p. 664b36 22 κινεῖται C 25 γὰρ a: om. SC οὐδὲν C (Arist.)
 26 ἂν om. C 34 ἐξέφυγεν C αὐτῇ SC

κατακερματίζωσι ταχέως τὴν τροφήν. περὶ οὗ ἐπὶ πλέον εἴρηται ἐν τοῖς 171^r
Περὶ ζώων μορίων.

p. 476^b13 Περὶ δὲ τὰ κητώδη τῶν ἐνύδρων ἀπορήσειεν ἂν τις.

Εἰπὼν ὅτι οὐδέν ἐστι ζῷον ἔχον ἅμα πνεύμονα καὶ βράγχια, ὅπερ 20
5 ταυτὸν εἶναι ἐλέγχμεν τῷ ἔχειν πνεύμονα καὶ δέχεσθαι τὸ ὑγρόν. ἐπειδὴ
ἐπὶ τινων δοκεῖ γίνεσθαι, οὐκ ἀληθῶς δὲ δοκεῖ, ἐπάγει· ἀπορήσειεν ἂν
τις καὶ τίθησι σαφῶς τὴν ἀπορίαν. τὸ δὲ ἔχει γὰρ ἀνάκει κατὰ λόγον
ἴσον ἐστὶ τῷ 'εἰ δειχθεῖν, ὅτι τὸ ὕδωρ οὐ δέχονται διὰ κατάψυξιν, ἀλλὰ
δι' ἄλλο τι, κατὰ λόγον ἂν ἔχοι καὶ ἐπὶ τούτων τὸ γινόμενον'. ἐν δὲ τῇ
10 λέξει τὸ αἵτιον δὲ τούτου τὸ νῦν εἰρημένον ἀντὶ τοῦ ,τὸ νῦν ῥηθησό-
μενον'. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὑπερέχοντα καὶ νῦν ταυτὸν ἐστὶ τῷ ἄνωθεν 25
τῆς τοῦ ὕδατος ἐπιφανείας τὸ στόμα ἔχοντα. λέγει δὲ καὶ ὅτι, ἂν ᾧσι τὰ
διόκτα ἐν τῷ τῆς θαλάττης βυθῷ καὶ ληφθῇ ἐν αὐτοῖς δελφίς ἢ ἄλλο τι
τῶν ἀναπνεύοντων, πνίγεται. διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐστὶν ἐκεῖ ἀήρ, ἵνα ἀναπνεύσιν.
15 εἰπὼν δὲ ὅτι οὐ καταψύξεως ἕνεκα δέχονται τὸ ὑγρόν, τοῦ ὅλως τέως δέχε-
σθαι τὴν αἰτίαν ἐπάγει λέγων· ἐπειδὴ γὰρ τρέφονται ἐν τῷ ὑγρῷ. ἀναγ-
καῖον ἐν τῇ τροφῇ εἰσέρχεσθαι ὕδωρ, ἀλλ' οὐ χάριν καταψύξεως. διὸ 30
καὶ ἔχουσι τὸν καλούμενον αὐλόν, καὶ διὰ μὲν τοῦ αὐλοῦ ἐξέρχεται ἐκτὸς
τὸ ὕδωρ, ὥσπερ διὰ τῶν βραγχίων τοῖς ἔχουσι βράγχια, διὰ δὲ τοῦ πρὸς
20 τὴν κοιλίαν πόρου ἀπέρχεται ἡ τροφή πρὸς αὐτήν. ἀνασπᾷ οὖν, του-
τέστιν ἔλκει καὶ ἐξάγει, τὸ ὕδωρ διὰ τοῦ αὐλοῦ, ὥσπερ οἱ ἰχθύες κατὰ
τὰ βράγχια, τουτέστι διὰ τῶν βραγχίων. σημεῖον δέ, φησί, τοῦ μὴ χάριν
καταψύξεως δέχεσθαι τὸ ὕδωρ καὶ ἡ θέσις τοῦ αὐλοῦ, δι' οὗ ἀνασπῶσι
τὸ ὕδωρ· οὐ γὰρ τείνει καὶ περαίνει πρὸς τι τῶν σπλάγχων (τὰ γὰρ σπλάγ- 35
25 χνα εἶπεν ἔναιμα), οἷον πρὸς τὸν πνεύμονα ἢ τὴν καρδίαν. ἐπειδὴ γὰρ
χάριν τούτων γίνεται ἡ κατάψυξις, ἔδει, εἴπερ τὸ ὕδωρ διὰ κατάψυξιν
ἐδέχοντο, τὸν αὐλὸν τὸν τὸ ὕδωρ ἀνασπῶντα περαίνειν πρὸς τὸν πνεύμονα
ἢ τὴν καρδίαν. οὐ περαίνει δέ, ἀλλὰ τὴν θέσιν ἔχει πρὸ τοῦ ἐγκε-
φάλου· ἐμπροσθεν γὰρ αὐτοῦ κεῖται. πῶς δὲ κεῖται, εἴρηται ἐν ταῖς Περὶ
30 ζώων ἱστορίαις, καὶ ἐν τῇ Περὶ ζώων μορίων. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ διὰ
ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ τὰ μαλάκια δέχονται τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ αὐλῷ, ἀλλ' 40
οὐ χάριν καταψύξεως. δι' οὗ αὐλοῦ ἐκπέμπουσι καὶ αὐτὰ τὸ ὕδωρ ἔξω.
ἀφίᾳσι δὲ τὸ ὕδωρ καὶ οἱ κάραβοι διὰ τῶν ἐπιπυγμάτων, ὥσπερ πόρων

1 τοῖς a: τῷ S: τῇ C 2 Περὶ ζώων μορίων] Γ 14 p. 675^a5 3 τῶν] τὰ S
5 ταυτὸν ἦν εἰ ἔλεγε C ἐλέγχμεν] p. 133,8 7 γάρ] δὲ Arist. praeter S ἀνάκεινα
Arist. MSZ S ἐστὶ om. C 10 prius τὸ scripsi (vel post εἰρ. add. τὸ νῦν εἰρη-
μένον): τῇ libri 10. 11 ῥηθησόμενον Arist. P, cf. ad p. 132,3 11 τὸ corr. in
τὰ S καὶ νῦν] cf. p. 133,1 12 καὶ om. C εἰσὶ C 13 ἐν—βυθῷ]
ἐπὶ τῶν βυθῶν C δελφίν C τι om. C 14 διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐκεῖσε ἀέρα,
ἵνα C ἀήρ ἐκεῖ S 15 ὅτι] ὡς C 17 ἐν] σὺν C οὐ] ἐπεὶ μὴ C
17. 18 διὸ καὶ om. C 20 αὐτήν] τὴν κοιλίαν C 29 εἴρηται post ἱστορίας a
29. 30 Περὶ ζώων ἱστορίαις] Θ 2 p. 589^b2 30 Περὶ ζώων μορίων] Δ 13 p. 697^a17
32 αὐτὸ τὸ ὑγρὸν C 33 ἐπιπυγμάτων Arist. libri praeter S

τῶν τοιούτων ὄντων ἐπιπογμάτων καὶ τελευτώντων παρὰ τὰ θασέα, τὰ 171^r
ἐοικότα περὶ τοῖς. πῶς δὲ ἔχουσι θέσεως, θεωρεῖσθω ἐκ τῶν ἀνατομῶν καὶ
τῶν Περὶ τὰ ζῷα ἱστοριῶν. αἱ δὲ σηπία ἀρίστη τὸ ὕδωρ διὰ τοῦ καίου
τοῦ ὄντος ἀνωθεν τῆς καλουμένης κεφαλῆς.

5 p. 477^a7 Περὶ μὲν οὖν τοῦ δέχεσθαι τὸ ὑγρὸν, εἴρηται ὅτι συμ- 45
βαίνει διὰ κατάψυξιν.

Ἀσαφῶς ἐπῆκται διὰ βραχυλογίαν, εἴη δ' ἂν τὸ λεγόμενον τοιοῦτον·
περὶ μὲν οὖν τοῦ δέχεσθαι τὸ ὑγρὸν, εἴρηται ὅτι τινὰ μὲν δέχονται διὰ 50
κατάψυξιν, τινὰ δὲ οἷον δελφίνες, σηπία, τὰ ὅμοια οὐ διὰ κατάψυξιν, ἀλλὰ
10 διὰ τὸ τὴν τροφὴν δέχεσθαι ἐν ὑγρῷ ἀνάγκη συνεισέρχασθαι αὐτῇ ὑγρὸν.

p. 477^a14 Διὰ τί δὲ τοῦτο τὸ μόνιον ἔχουσιν ἔνια, καὶ διὰ τί τὰ
ἔχοντα δεῖται τῆς ἀναπνοῆς; |

Ἐντεῦθεν ἡ αἰτία παραδίδεται, δι' ἣν ἔχουσι πνεύμονα τὰ ἔχοντα. 171^r
καὶ φησιν, ὅτι τὰ τιμιώτερα τῶν ζῴων πλείονος τετυγχευε θερμό- 7
15 τητος, τὰ δὲ πλείονος τετυγχευε θερμότητος πλείονος δεῖται καταψύξεως.
τὰ δὲ πλείονος δεόμενα καταψύξεως δεῖ διὰ τινος ὀργάνου εἰσάγειν ἐντὸς
τὸ δυνάμενον καταψύχειν. πῶς δ' ἔλκει ὁ πνεύμων ἐντὸς πνεῦμα, καὶ πῶς
διὰ τῶν βραγχιῶν γίνεται ἡ κατάψυξις, ἐρεῖ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βιβλίου. 10
ἐρεῖ δὲ καὶ διὰ τί οὐ τὸ ὕδωρ τὰ ἔχοντα πνεύμονα σπῶσι μᾶλλον πρὸς
20 κατάψυξιν, ἀλλὰ τὴν ἀέρα. ἐπεὶ δ' ἐν τῷ περὶ τὴν καρδίαν θερμῷ ἐμπε-
πύρευται ἡ ψυχὴ καὶ εἶδος αὐτῆς ἐστίν, ἀναγκαῖον, ὅσῳ ἂν εἴη τινὰ τιμῶν
τιμιώτερα, τοσοῦτον καὶ θερμώτερα εἶναι. εἰ γὰρ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν,
ἡ ψυχὴ τὸ τοιούτῳ ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν κεκραμένων ἀποτελούμενον ἐν αὐτῇ
εἶδος. εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν πολλὰ καὶ κάλλιστα Ἀλεξάνδρῳ τῷ Ἀφρο-
25 δισίῃ ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς αὐτοῦ βιβλίῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἔχει οὕτως· “ἡ μὲν 15
πρόθεσις ἡμῖν περὶ ψυχῆς εἰπεῖν τῆς ἐν γενέσει τε καὶ φθορᾷ σώματος.
τίς τὲ ἐστὶ αὐτῆς ἡ οὐσία, καὶ τίνες αἱ δυνάμεις καὶ πόσαι, καὶ τίς αὐτῶν
ἡ πρὸς ἀλλήλας διαφορά.” καὶ ὁ πολυμαθέστατος Γαληνὸς ἐν τῷ βιβλι-
δαρίῳ, ἐν ᾧ δείκνυσιν ὅτι ἔπονται ταῖς τοῦ σώματος κράσεσιν αἱ τῆς ψυχῆς
30 δυνάμεις, τὰ αὐτὰ τοῦτον διατάττεται. εἰσὶν οὖν τὰ τιμιώτερα καὶ θερ-
μώτερα, ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν βλέψαντας εἰπεῖν, πάντων τῶν ἀτιμωτέρων. εἰ δὲ 20

1 ὄντων τῶν τοιούτων S παρὰ S: περὶ C: πρὸς a 2 ἐκ τῶν ἀνατομῶν] v.
ad p. 106,9 3 τῶν περὶ τὰ ζῷα ἱστοριῶν] Δ 2 p. 526^b29 περὶ ζώων C
4 τοῦ καλουμένου C 5 οὖν om. C 7 post ἀσαφῶς add. δὲ C 8 δέγεται C
10 αὐτοῖς C 11 ἔχοντα καὶ C τὰ om. Arist. MSZ 13 παραδέδοται C
14 τιμιώτατα C 15 τῆς θερμ. Arist. L 16 δεῖται C 18 cf. c. 21
19 μᾶλλον om. SC 23 ἀποτελούμενον τῶν κεκραμένων C κράσεως vid. add. cf.
p. 138,26 24 τούτων C 24, 25 ἀφροδίτῃ S 25 Περὶ ψυχῆς] p. 1,2 Bruns
26 εἰπεῖν om. C τῆς] τῆς <τοῦ> in Alex. Diels 29 τοῦ σώματος om. C
31 βλέψαντας scripsi (cf. v. p. 136,26): βλέψαντες libri πάντων om. C τῶν om. C

τινα ζῶα θερμότερα εὐηθέστερά εἰσιν ἐνίων ἥτων ὄντων θερμῶν, εἰδέναι 171^v
 δεῖ ὅτι τῆς φρονήσεως αἵτιον οὐκ ἐστὶν ἀπλῶς τὸ θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ἀλλὰ
 τὸ θερμὸν μετὰ τοῦ καθαροῦ. ὥστε ἐν τῇ λέξει τῇ ὅσῳ τιμιώτερα, τοσοῦτῳ
 θερμότερα· προσυπακούειν δεῖ τοῦ «καὶ καθαρώτερα». Ἐν τῇ ἀντιστρέφῳ ὁ
 5 λόγος οὕτως· ὅσῳ τιμιώτερα, τοσοῦτῳ θερμότερον καὶ καθαρώτερον ἔχουσι
 τὸ αἷμα, καὶ ὅσῳ θερμότερον καὶ καθαρώτερον ἔχουσι τὸ αἷμα, τοσοῦτῳ
 εἰσὶ τιμιώτερα. ὅτι δὲ οὐ τὸ θερμὸν ἀπλῶς ἐστὶν αἵτιον τοῦ εἶναι φρο- 25
 νιώτερα καὶ τιμιώτερα, ἄκουσον τί φησιν ἐν τῇ Περὶ ζῶων μορίων πρα-
 γματεία· «πολλῶν δ' ἐστὶν αἰτία ἡ τοῦ αἵματος φύσις καὶ κατὰ τὸ ἦθος
 10 τοῦ ζῴου καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν εὐλόγως· ὅλη γὰρ ἐστὶ παντὸς τοῦ σώματος·
 ἡ γὰρ τροφή ὅλη, τὸ δ' αἷμα ἡ ἐσχάτη τροφή. πολλὴν οὖν ποιεῖ δια-
 φορὰν θερμὸν ὃν καὶ ψυχρὸν καὶ λεπτὸν καὶ παχὺ καὶ θολερὸν καὶ καθα-
 ρόν». εἰτα ἐπάγει· «συμβαίνει δ' ἔνια καὶ γλαφυρότερον ἔχει τὴν διά-
 νοιαν τῶν τοιούτων», δηλονότι τῶν ἐχόντων γεῶδες καὶ θερμὸν τὸ αἷμα,
 15 «οὐ διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ αἵματος, ἀλλὰ διὰ τὴν λεπτότητα μᾶλλον 30
 καὶ διὰ τὸ καθαρὸν εἶναι· τὸ γὰρ γεῶδες οὐδέτερον ἔχει τούτων· εὐκινη-
 τοτέραν γὰρ ἔχουσι τὴν αἴσθησιν τὰ λεπτοτέρα ἔχοντα τὴν ὑγρότητα».

Εἰτα περὶ ἀνθρώπου λέγων φησί· πάντων δὲ φρονιμώτατον ὁ ἄνθρωπος
 διὰ τὸ λεπτότατον καὶ καθαρώτατον καὶ θερμώτατον ἔχειν τὸ περὶ τὴν καρ-
 20 διὰν αἷμα. ὥστε δηλονότι τὰ ἔχοντα τὸ αἷμα θερμώτατον καὶ καθαρώτατον
 καὶ δηλονότι λεπτότατον (τὸ γὰρ καθαρὸν λεπτὸν καὶ τὸ λεπτὸν καθαρὸν) 35
 φρονιμώτερα καὶ τιμιώτερα ἔσται τῶν ἐχόντων θερμὸν καὶ παχὺ, καὶ ταῦτα
 πάλιν τῶν ἐχόντων ψυχρὸν καὶ παχὺ. εἰσὶν οὖν τὰ τιμιώτερα τῶν ζῴων
 θερμότερα καὶ καθαρώτερα καὶ μείζονα ἀπλῶς πάντων τῶν ἀτιμωτέρων,
 25 πρὸς ἑαυτὰ δὲ ἄλλα ἄλλων μείζονα καὶ ἐλάττωνα. τὰ δ' ἔχοντα μάλιστα
 ἔναιμον τὸν πνεύμονα μείζονά εἰσιν, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ βλέψαντας εἰπεῖν, τῶν
 μὴ ἐχόντων τοιούτων. καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ διωρίσθω, τὸ δὲ τιμιώτερα
 γὰρ ταῦτα τῆς φύσεως τῆς τῶν ζῴων οὐδεμίαν, ὥς οἶμαι, ἔχει 40
 ἀκολουθίαν πρὸς τὰ εἰρημένα, ἀλλ' ἔοικε γράφικόν εἶναι σφάλμα. ἐν δὲ
 30 τῇ λέξει τῇ διὰ τὸ τοιούτον ἔχειν τοῦτο τὸ μῶριον τοῦτο τὸ μῶριον

2 ὅτι] ὡς C	3 τιμιώτερον C	4 θερμότερον C	προσυπακούστέον τὸ
καὶ καθαρώτερον C	καὶ] ἢ S	καθαρώτερον S	5 τιμιώτερα a
6 καὶ ὅσῳ—αἷμα om. C	7 ὅτι—τιμιώτερα (S) om. C		7. 8 φρονιμώτερον
καὶ τιμιώτερον S	8 post ἄκουσον add. δὲ C		Περὶ ζῴων μορίων] B 4
p. 651 ^a 12	9 δ' ἐστὶν αἰτία C (Arist.): δ' αἰτία ἐστὶν Sa		10 τοῖς ζῴοις Arist.
κατὰ C Arist.: om. Sa	αἵματος SC	13 εἰτα—δ' om. C	ἐπάγει] immo
p. 650 ^b 18	καὶ ἔνια C: ἐνιά γε καὶ Arist.	γλαφυρότερον ἔχει C	16 διὰ
om. C	οὐδέτερον C (Arist.): οὐδὲν Sa	17 λεπτοτάτην C	19. 20 αἷμα
περὶ τὴν καρδίαν C	20 τὰ τὸ πρὶν τὴν καρδίαν ἔχοντα αἷμα C		21 δηλονότι
om. C	post λεπτότατον add. πάντως αὐτὸ ἔχει C	22 φρονιμώτερον καὶ τιμιώ-
τερον S	καὶ τιμιώ-
τερον S
καὶ ταῦτα—παχὺ (23) om. C	26 βλέψαντες Sa	27 τοιούτων S	
ταύτῃ] ταῦτα C	28 ταῦτα] τὰ τοιαῦτα Arist. LP	τῆς (ante τῶν) om. C	
ζῴων] φυτῶν Arist.	ὡς οἶμαι post ἀκολουθίαν C	30 alt. τοῦτο τὸ μῶριον om. S	
alt. τὸ μῶριον om. C			

τὸν πνεύμονά φησιν. ἔχων γὰρ ὁ ἄνθρωπος τὸν περὶ τὴν καρδίαν καὶ 171^v
τὸν πνεύμονα τόπον θερμώτατον καὶ ἐναιμότατον, ἀνάγκη ἐστὶν αὐτὸν ὀρθὸν
εἶναι· ἡ γὰρ τοῦ θερμοῦ δύναμις ἐνισχύουσα ποιεῖ τὴν αὔξησιν ἀπὸ τοῦ
μέσου κατὰ τὴν αὐτῆς φορὰν. φέρεται δὲ ἄνω· ὥστε τὸν πνεύμονα τῆς
5 οὐσίας καὶ τοῦ εἶναι καὶ ὑπαρξίν ἔχειν αἷτιον θετέον καὶ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ 15
τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀναπνεύουσιν, καθάπερ ὁτιοῦν ἄλλο μῦριον τῶν ἀναγκαιοτά-
των· τούτου γὰρ δεῖ προσυπακούειν. ὥς γὰρ ἄνευ ἥπατος ἢ κεφαλῆς ἢ
ἄλλου τινὸς τῶν τοιοῦτων οὐ δύναται εἶναι, οὕτως οὐδ' ἄνευ πνεύμονος
τὰ ἀναπνεύοντα· τῇ γὰρ τούτου φθορᾷ ἔπεται θάνατος, ὥς ἐρεῖ προῖων.
10 ταῦτα εἰπὼν ἐπάγει· ἔχει μὲν οὖν τὸν πνεύμονα διὰ τὸ πλείστως τετυγχ-
κέναι θερμότητος· τούτου γὰρ ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ ἔχει μὲν οὖν ἐν νεκρᾷ 20
τούτου.

p. 477a25 Ἦν δ' ἐξ ἀνάγκης καὶ τῆς κινήσεως αἰτίαν καὶ τὰ
τοιαῦτα νομίζουσιν ζῷα. |

15 Λεῖποι ἂν οἶμαι τῇ λέξει τὸ δεῖ. οὕτως γὰρ ἂν καταλληλότερον 172^v
ἦν, εἴπερ εἶχε 'καὶ τὰ τοιαῦτα δεῖ νομίζουσιν ζῷα'. τὸ δ' ἐξ ἀνάγκης καὶ 10
τῆς κινήσεως νῦν τεκμαίρομαι ἐκ παραλλήλου κείσθαι· ἔθος δὲ αὐτῷ
ἐξ ἀνάγκης αἰτίαν λέγειν τὴν ὕλην. τοιαῦτα δὲ ζῷα αὐτὰ φησι τὰ ζῷα,
μὴ τοιαῦτα δὲ ὁμοίως αὐτὰ τὰ μὴ ζῷα. ἔσται δὲ σαφὴ τὰ λεγόμενα,
20 εἴπερ ἀναμνησθῶμέν τι τῶν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ οὐρανοῦ εἰρημένων·
ἀναμνησθόμεθα οὖν λέγειν αὐτὸν ἐκεῖ, ὅτι τὰ σύνθετα κινεῖται κατὰ τὸ
ἐπικρατοῦν. ὥστε ὅταν λέγωμεν ἢ τὰ φυτὰ ἐκ γῆς ἢ τοὺς ἰχθύς ἐξ ὕδατος,
οὐ τοῦτο λέγωμεν, ὅτι ἐκ μόνης τῆς γῆς ἢ μόνου τοῦ ὕδατος συνεστήκασιν 15
(ἔστι γὰρ ἐν ἐκάστῳ αὐτῶν καὶ τὰ λοιπά, πῦρ, ἀήρ), ἀλλ' ὅτι ἐν μὲν
25 τοῖς φυτοῖς πλεονάζει τὸ γεῶδες, ἐν δὲ τοῖς ἰχθύσι τὸ ὑδατώδες· διὰ τοῦτο
φαινὲν τὰ μὲν ἐκ γῆς, τὰ δὲ ἐξ ὕδατος· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
τούτων κειμένων τὸ λεγόμενόν ἐστίν, ὅτι οὕτω νομιστέον συνεστάναι κατὰ
τὴν ὕλην καὶ τὰ ζῷα, ὥσπερ καὶ τὰ μὴ ζῷα. ὥς γὰρ ἐν τοῖς μὴ ζῷοις,
τοῖς φυτοῖς, ἐπικρατεῖ τὸ γεῶδες, οὕτως ἐν τοῖς ἰχθύσι τὸ ὑγρόν, καὶ ἐν
30 πετηνοῖς τὸ πῦρ, καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλο. προσδιώριξε δὲ ταῦτα, ἵν' ἀκολουθῶς 20
τοῖς λεχθεῖσι τὴν Ἑμπεδοκλείου δοξάν ἱστορήσῃ τε καὶ ἐλέγξῃ. τὸ δὲ
ἐκαστα δ' ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἔχει τὴν τάξιν αὐτῶν ἴσον ἐστὶ

- 2 ἐστὶν om. SC ὀρθὸν] θερμὸν S 4 εἰσφορὰν S 5 αἷτιον a (Arist.):
om. SC 6 post καθάπερ add. οὖν C 7 τοῦτο C 9 ἐρεῖ] p. 479a10 ss.
11 οὖν a: εἰ S: om. C 12 τούτου] του Arist. MZ 14 ante ζῷα add. συνεστάναι
τὰ a (συνιστάναι vel συνεστάναι Arist., τὰ add. L), sed cf. ad v. 16 15 λείπει C
δεῖ add. Arist. L ἂν om. C καταλληλότερα conicio 15. 16 ἦν καταλλη-
λότερον C 16 ἦν om. S post νομίζουσιν add. συνιστάναι a τὸ a: τὴν S:
τὰ C 17 νῦν om. a 20 τινὸς C τῇ] τῶν C Περὶ οὐρανοῦ]
A 2 p. 269a2 δεδειγμένων C 21 ἀναμνησθόμεθα—ὅτι Sa: ὅπ' Ἀριστοτέ-
λους, ἐν οἷς λέγει C ἐκέῖσε S τὰ S: τὰ δὲ Ca 24 ἐκάστω om. C
αὐτοῖς C πῦρ, ἀήρ] στοιχεῖα C 26 τοὺς δὲ S 27 συνιστάναι a
29. 30 ἐν τοῖς πετηνοῖς C 31 τε om. a 32 δ' SC (Arist.): om. a

τῷ ἕκαστον ἐν ᾧ τόπῳ γέγονεν, ἐν ἐκείνῳ τέτακται καὶ ἔστιν, ἀλλ' οὐκ 172^r
ἐν ἄλλῳ μὲν γέγονεν, ἐν ἄλλῳ δὲ ἔστι, ὡς Ἐμπεδοκλῆς ᾤετο. καὶ τίθῃσι
λίαν ἐπιδῆλως τὴν Ἐμπεδοκλείον δοξάν. τὸ δὲ ὅπως, ἐπειδὴ τοῦ
ψυχροῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ ἐλλείπει ταυτὸν ἐστὶ τῷ ὅπως, ἐπειδὴ στερί-
5 σκεται τὰ ζῶα ὑγροῦ καὶ θερμοῦ. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ θερμὸν γὰρ εἶναι 25
τὸ ὑγρὸν ἦττον τοῦ ἀέρος ὑγρὸν τὸ ὕδωρ λέγει. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον,
ὅτι ψυχρότερόν ἐστι τὸ ὕδωρ τοῦ ἀέρος (μόνον γὰρ τὸν αἰθέρα θερμὸν
Ἐμπεδοκλῆς ἐνόμιζε, τὰ δ' ἄλλα ψυχρά, ὡς πολλάκις εἴρηται), ἄλλο δὲ
ἀλλοῦ ψυχρότερον. θεῖς δὲ τὴν δοξάν εὐθύς ἀπαντᾷ λέγων, ὅτι οἱ ἰχθύες
10 πρὸς τῷ εἶναι ὑγροὶ καὶ ἀποδές εἰσι. πῶς οὖν γεγονότες ἐν τῷ ξηρῷ,
ἦτοι τῇ γῇ, ἀπῆλθον εἰς τὸ ὕδωρ πόδας μὴ ἔχοντες; οὐ γὰρ δὴ ἔρποντες·
οὐ γὰρ εἰσιν ἐρπυστικοί. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. ποῖα δὲ λέγεται θερμὰ καὶ 30
θερμότερα, εἴρηται ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Περὶ ζῴων μορίων, εἰς δὲ νῦν ἀνα-
πέμπει ἡμᾶς.

15 p. 477^b12 Περὶ δὲ ἧς αἰτίας εἴρηκεν Ἐμπεδοκλῆς, τῇ μὲν ἔχει
τὸ ζητούμενον λόγον, οὐ μὴν ὅ γέ φησιν ἐκείνος ἀληθές.

Εἰπὼν δὲ Ἐμπεδοκλῆς ὅτι τὴν ὑπερβολὴν τοῦ θερμοῦ καὶ ξηροῦ φεύ- 41
γοντες οἱ ἰχθύες εἰσῆλθον εἰς τὸ ὑγρὸν, ἵνα ἀνισάζηται τὰ ἐναντία, λέγων
ἐναντία τὸ ψυχρὸν καὶ θερμὸν, ἐπάγει· τὸ μὲν οὖν ζητεῖν τὰ ἐναντία ἐν
20 ταῖς ὑπερβολαῖς ἔχει λόγον, οὐ μὴν ὡς ἐκεῖνος λέγει· ἀλλ' ὅταν μὲν ἡ ὑπερ-
βολὴ κατὰ τὴν τῶν σωμάτων γένηται συμμετρίαν (τὴν γὰρ συμμετρίαν
εἴρηκεν ἔξιν), τότε ζητητέον τοὺς ἐναντίους τόπους καὶ ὥρας, ὅπερ ποιούμεν 45
ἐν ταῖς νόσοις· ὅταν δ' ἡ ὑπερβολὴ αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ τῆς ὕλης, ἐξ
ἧς γέγονεν, ἐστίν, οὐ ζητητέον. φθεῖρει γὰρ τὸ ἐναντίον, ἀλλ' οὐ σφίξει.
25 εἰ μὲν γὰρ ἡ ὑπερβολὴ γένηται κατὰ τὴν τῶν σωμάτων συμμετρίαν, ἣν ἐκ τῆς
τοιᾷσδε τῶν στοιχείων κράσεως ἔχόμεν τε καὶ ὑγαίνομεν καὶ ἐσμέν, ὥς
ἂν τὴν ταιαύτην συμμετρίαν ἔχωμεν, ζητητέον τὴν ἐναντίαν ὥραν καὶ τὸν
τόπον· εἰ δὲ ἡ ὑπερβολὴ τῆς ὕλης κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ ζῴου σύστασιν
ἐστίν, οὐ ζητητέον. τοῦτο γὰρ ἐστίν ἡ φύσις αὐτοῦ, καὶ ἐν τούτῳ οὐσίωται, 50
30 ἐν τῷ ἔχειν ὑπερβολὴν ἐνὸς τῶν τριῶν στοιχείων, ὥστε φθορήσεται ὑπὸ
τοῦ ἐναντίου. οὐ δεῖ οὖν ζητεῖν τὸν ἐναντίον τόπον, ἀλλὰ μενετέον ἐν τῷ
τῆς ὕλης τόπῳ. ἀφ' ἧς τὴν ὑπερβολὴν ἔχει. σφίξει γὰρ ἕκαστον τῶν στοι-
χείων ὁ οἰκῆτος τόπος· ἕκαστον γὰρ τούτων μᾶλλον εἰδοποιεῖται καὶ (τὸ)

3 Ἐμπεδοκλείον SC: Ἐμπεδοκλέους a ἐπειδὴ C (Arist.): ἐπεὶ Sa 3. 4 τοῦ
τε ψυχροῦ S 4 καὶ ὑγροῦ a ἐλλείπη C, prius S post ταυτὸν add.
δὲ a 5 τοῦ ὑγροῦ C alt. τῇ om. C εἶναι] ἂν ἦν C 8 πολλάκις
εἴρηται] cf. Bonitz, Ind. p. 241^b38 9 δὲ om. SC 6 ἰχθύς a
11 ἔρπονται C 12 ἐρπυστικοί S: ἐρπιστικοί C 13 Περὶ ζῴων μορίων] B 2
p. 648^b2 2ν C 15 τῇ] πῇ a (Arist. L²) ἔχειν S 18 ἀνισάζη SC
(ἀνισάζη τὰ Arist. L, ἀνασώζηται SP, ἀνασώζη τὰ MZ) 19 post ἐπάγει add. λέγων C
24 οὐ ζητητέον om. SC γὰρ om. SC 25 ἡ om. C τῶν om. a
26 τε om. C 28 ἔστιν post εἰ δὲ add. SC 29 ἔστιν om. SC 30 τριῶν
om. C 32 ἧς] οὗ S 33 τούτῳ a τὸ addidi

τόδε τι εἶναι ἀπολαμβάνει, ὅταν εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον γένηται. περὶ οὗ
πολλάκις εἴρηται ἐν τε τῷ θῆτα τῆς Φυτικῆς ἀκροάσεως καὶ ἐν ἀλλοῖς 172^v
πλείοσιν. ἀλλ' εἰ μὲν ταῦτόν ἦσαν ἢ τε ὕλη καὶ ἢ ἐκ ταύτης ἀποτελου-
μένη ἕξις καὶ διάθεσις, εἶχεν ἂν ἡ Ἑμπεδοκλείους δόξα τὸ εὐλογον· οὐκ
5 εἰς δὲ ταῦτόν. αὐτὸς δὲ καὶ λίαν σαφῶς διὰ χαριεστάτων καὶ γλαφυρω-
τάτων ὑποδειγμάτων τὸν λόγον ἐλέγχει· ὁ γὰρ κηρὸς ὑγρὸς ὢν καὶ ψυχρὸς
(τῷ γὰρ ψυχρῷ ἐπάγει), εἴπερ ἦν ὕλη ζῆου, οὐκ ἂν ἡ φύσις τὸ ἐκ κηροῦ
ζῆον ἐν θερμῷ θεῖσα διέσωσεν· ἐφθάρη γὰρ ἂν τὸ μὲν ὑγρὸν τῇ τοῦ
10 πυρὸς ξηρότητι, τὸ δὲ ψυχρὸν τῇ θερμότητι; ὅτι δὲ ὕλικά μὲν καὶ παθη-
τικὰ τὸ ὑγρὸν καὶ ξηρόν, εἰδικὰ δὲ καὶ ποιητικὰ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρόν,
καὶ μᾶλλον τὸ θερμόν, εἴρηται ἐν τῇ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς.

p. 477b26 Διὰ τοῦτο τὰ δένδρα οὐκ ἐν ὕδατι φύεται, ἀλλ' ἐν γῇ.

Τούτεστι διὰ τὸ εὐλογον εἶναι ἕκαστον ἐν τῷ τόπῳ εἶναι τῆς ὕλης, 16
ἀφ' ἧς ἐγένετο, διὰ τοῦτο καὶ τὰ δένδρα ἐν τῇ γῇ εἰσιν, ἀφ' ἧς ἐγένετο,
15 καὶ οὐκ ἐν ὕδατι. καίτοι ἔδει κατὰ τὸν Ἑμπεδοκλέους λόγον καὶ τὰ δένδρα
ἐν τῷ ὕδατι νήχεσθαι· εἰ γὰρ οἱ ἰχθύες διὰ τὸ εἶναι θερμοὶ ἐν ὕδατι εἰσι
ψυχρῷ ὄντι, ἔδει καὶ τὰ φυτὰ ξηρὰ ὄντα (ἐκ γὰρ γῆς εἰσιν. ἢ μᾶλλον τῷ
ξηρῷ εἰδοποιεῖται) ἐν τῷ ὕδατι εἶναι ὑγρῷ ὄντι. τὸ δὲ διὰ τὸ εἶναι 20
αὐτὰ ὑπέρξηρα, ὥσπερ τὰ ὑπέρπυρά φησιν ἐκείνος μετὰ σχωπτικῆς
20 ἐπῆκται τῆς χάριτος, ὥς εἰ ἔλεγε· τί κωλύει τὰ δένδρα λέγειν ὑπέρξηρα,
Ἑμπεδοκλέους εἰρηκότος τοὺς ἰχθύς ὑπερπύρους. καὶ ἦλθεν ἂν, φησί, τὰ
δένδρα ἐν τῷ ὕδατι, οὐχ ὅτι ἐστὶ ψυχρόν, ἀλλ' ὅτι ὑγρόν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ
τὸ οὐ γὰρ διότι ψυχρὸν ἦλθεν εἰς αὐτό, ἀλλ' ὅτι ὑγρόν.

Τὰ δ' ἐφεξῆς σαφῆ. τὸ δὲ τοῦτο μὲν δεῖ ζητεῖν ἐν τοῖς οἰκείοις
25 τόποις ἐκάστης ὕλης κατὰ τὰς μεταβολὰς τῆς κοινῆς ὥρας τοιούτων 25
ἔστιν· ὅταν ἐν τῇ τῶν ὥρων μεταβολῇ συμμεταβάλλῃ καὶ ἡ τῶν σωμάτων
ἡμῶν ἕξις καὶ συμμετρία, δεῖ ζητεῖν καὶ λέγειν ὅτι τὰς ἕξεις ἐνδέχεται
τοῖς τόποις ἐναντίας εἶναι· δι' ὃ μεταβατέον εἰς ἕτερον τόπον. φέρεται
καὶ ἄλλη γραφὴ καλλίων, ὥς οἶμαι, ἔχουσα οὕτως· τοῦτο μὲν οὐ δεῖ
30 ζητεῖν, καὶ εἴη ἂν τὸ λεγόμενον· ὅταν γένηται τῆς ἕξεως μεταβολὴ ἐν τῇ
τῶν ὥρων μεταβολῇ, οὐ δεῖ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ τῆς ὕλης τοῦτο ζητεῖν,
τούτεστιν τὴν συμμετρίαν (ἢ γὰρ ἂν οὐδ' ὅλως ἦλθομεν εἰς συμμετρίαν 30

2 τε om. C Φυσικῆς ἀκροάσεως] Θ 3 p. 253b33 7 ψυχρῷ] θερμῷ C
9. 10 ὕλικόν καὶ παθητικόν C 10 θερμόν] ὑγρόν C ψυχρόν] θερμόν C
11 Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς] B 2 p. 329b24 12 οὐχ ὕδατι C ἐν τῇ γῇ Arist. LMZ,
cf. v. 14 13 διὰ—ἐγένετο (14) om. C 16 τῷ om. SC 17 ἕξις C
17. 18 τῷ ξηρῷ Sa: κατὰ τὸ ψυχρὸν C 20 κωλύειν λέγειν τὰ δένδρα C 23 διότι]
διὰ τὸ Arist. αὐτό, ἀλλ' ὅτι] ὕδωρ ἄλλο τι Arist. Z, ὑπ' ἄλλο τι M 24 τὰ ἐφεξῆς
δὲ C μὲν οὖν δεῖ Arist. libri praeter S 25 ἐκάστης ὕλης om. Arist. MZ
κατὰ] καὶ κατὰ Arist. MZP 26 συμμεταβάλλῃ a 27 συμμετρίαν C
30 γένηται om. C 31 ζητεῖν ante ἐν C τοῦτο om. C 32 τῇ συμμε-
τρία S ἔλθωμεν SC

ἢ οὐ ῥᾶστα), ἀλλὰ δεῖ μεταβαίνειν ἐν τοῖς ἐναντίοις τόποις. ἐνδέχεται γὰρ 172^v
 τὰς ἕξεις ἐναντίας εἶναι τῷ τῆς ὕλης τόπῳ, καὶ τοῦτον ἐκείναις· δι' ὃ
 μεταβαίνειν ἐκείθεν χρή. καὶ λοιπὸν συμπεραίνει τὰ εἰρημένα. εἴρηκε
 δὲ καί, διὰ τί ἔχουσι τὰ ἔχοντα πνεύμονα· εἶπε γὰρ ὅτι διὰ τὸ ἔχειν πολλήν
 5 θερμότητα καὶ δεῖσθαι διὰ τοῦτο πλείονος τῆς καταψύξεως.

p. 478^a 7 Ὅτι μὲν οὖν οὐ διὰ θερμότητα τῆς φύσεως.

Δοκεῖ μοι ἐν τῇ λέξει ἁλλείπειν τὸ 'καὶ ψυχρότητα', ὡς εἶναι τὸ πᾶν 36
 τοιοῦτον· ὅτι μὲν οὖν οὐ διὰ θερμότητα καὶ ψυχρότητα τῆς φύσεως τὰ μὲν
 ἐστὶν ἔνυδρα, τὰ δὲ πεζά· ἔλεγε γὰρ Ἐμπεδοκλῆς τοὺς μὲν ἰχθύας ἐλθεῖν
 10 ἐν τῷ ὕδατι διὰ θερμότητα, τὰ δὲ πεζὰ ἐν τῇ γῇ διὰ ψυχρότητα.

p. 478^a 11 Διὰ τί δὲ τὰ ἔχοντα δέχεται τὸν ἀέρα καὶ ἀναπνέουσι,
 καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσα ἔχουσιν ἔναιμον;

Τοῦ μὲν ἀναπνεῖν τὰ ἔχοντα πνεύμονα ὡς μὲν ὕλικὸν αἷτιον αἰτία 43
 ἐστὶν ἢ τοῦ πνεύμονος σφύρτης καὶ μαλακότης (εἰ γὰρ ἦν ναστὸς καὶ
 15 στερεός, διὰ μὲν τὴν ναστότητα καὶ σκληρότητα οὐκ ἂν ἐδύνατο ἐκτείνεσθαι 45
 καὶ συστέλλεσθαι), ὡς μὲν οὖν ὕλικὸν αἷτιον ταῦτα, ὡς δὲ ποιητικὸν ἢ
 θερμότης ἢ ἐν αὐτῷ· αὕτη γὰρ αὐτὸν ἐκτείνει καὶ συστέλλει· πῶς δέ, ἐρεῖ
 ἐπὶ τέλει τοῦ βιβλίου. Ἔνεκα δὲ σωτηρίας γίνεται ἢ ἀναπνοὴ τοῦ σφύρτου
 πνεύματος. ἔστι δὲ ἐναιμύτατος ὁ πνεύμων τῶν ἄλλων σπλάγχχνων· τοῦτο
 20 δὲ ὁῆλον ἐκ τῆς αἰσθήσεως.

p. 478^a 16 Διὰ τὸ μικρὰν εἶναι τὴν ῥοπήν τοῦ ψυχικοῦ πυρός. |

Τὸ λεγόμενον ἐστὶν, ὅτι ἡ ῥοπή τοῦ ψυχικοῦ πυρὸς πρὸς τὸ ἀνά- 173^r
 πεσεῖναι μικρά ἐστι, τοιούτεσι ταχεῖα καὶ ἐπιτήδεις. τὸ γὰρ μικρὰς δεό-
 μενον ῥοπῆς πρὸς τὸ γενέσθαι τόδε τι σχεδὸν ἐκείνῳ ἐστὶν, ὃ δύναται γενέ-
 25 σθαι· ὁ γὰρ ξηρότατος χόρτος μικρὰς ὢν ῥοπῆς πρὸς τὸ γενέσθαι πῦρ
 σχεδὸν πῦρ ἐστίν. ὥστε καὶ τὰ ἔχοντα ἔναιμον τὸν πνεύμονα ταχείας
 δεῖται τῆς καταψύξεως διὰ τὸ μικρὰν εἶναι τὴν ῥοπήν τοῦ ψυχικοῦ πυρός, 5
 ἦτοι τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ, πρὸς τὸ ἀνάπτεσθαι διὰ τὴν τοῦ πνεύμονος
 θερμότητα. δεῖται οὖν ταχείας τῆς καταψύξεως. καὶ προσέτι δεῖ τὸ μέλλον
 30 καταψύξαι εἴσω τε εἰσέρχεσθαι καὶ χωρεῖν διὰ παντός. εἰ μὲν οὖν ἦν ὁ
 πνεύμων ψυχρός, ἤρκει ἀψάμενον τὸ καταψύξον τοῦ πνεύμονος ποιῆσαι τὴν
 κατάψυξιν· ἐπεὶ δὲ θερμὸς καὶ πλήρης αἵματος, δεῖ εἴσω δι' ὅλου τοῦ
 πνεύμονος χωρεῖν. ταῦτα δ' ἀμφοτέρω, τοιούτεσι τό τε εἰσέρχεσθαι ταχέως
 καὶ τὸ δύνασθαι διὰ παντός χωρεῖν, δύναται ὁ ἄλλῃ ποιεῖν, ταχέως μὲν 10

2 ἐκείνους libri

3 χρή ἐκείθεν C

4 ἔχει C

8 post διὰ add. τὴν C

12 ἔχει Arist. I., ἔναιμον ἔχουσιν MZ

ἐναιμα SC

14 ἐστίν] μὲν S

πνεύματος S

15 ἠδύνατο C

17 ἢ ἐν αὐτῷ θερμότης C

αὐτὸν SC:

αὐτό a

18 ἐπὶ τέλει] c. 21

ἔνεκεν C

εἰσέρχεσθαι, ὅτι εὐκίνητός ἐστι, δι' ὅλου δέ, ὅτι λεπτότατος. τὸ δ' ὕδωρ 173^r
παχὺ ὃν καὶ δυσκίνητον οὐ ταχέως δύναται εἰσέρχεσθαι οὔτε διὰ παντός
χωρεῖν. ἀρχὴν δὲ θερμότητος τῆς ἐν καρδίᾳ τὴν ψυχὴν λέγουσιν, αὐτὴν
τὴν τῆς ψυχῆς κρασίν· αὕτη γὰρ ὡς εἶδος ἐν τῇ καρδίᾳ οὔσα ἀρχὴ ἐστι
5 καὶ τῆς ἐν αὐτῇ θερμότητος. ἀναπνέουσι δὲ μάλιστα τὰ ἔχοντα ἔναιμον
τὸν πνεύμονα τῶν μὴ ἔχόντων αὐτὸν ἔναιμον διὰ τὸ δεῖσθαι μάλιστα 15
καταψύξας.

Τὰ δ' ἐξῆς δῆλα. τὴν δὲ τῆς καρδίας θέσιν ἔχουσιν οἱ ἰχθύες ὁμοίως
τοῖς ἄλλοις. ὡς γὰρ ἐπ' ἐκείνων τὸ ὀξὺ τῆς καρδίας πρὸς τὸ ἄνω ἐστίν,
10 οὕτως καὶ ἐν τούτοις· πρὸς γὰρ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν τὸ ὀξὺ νεύει, ἥτις
κεφαλὴ ἐν ἅπασιν ἐστὶ τὸ ἄνω. ὁ δὲ φλεβονευρώδης αὐλὸς τείνει
κατὰ τὴν τῶν βραγχίων σύναψιν, οἱ δὲ ἐκ τῶν πλαγίων τῆς καρδίας πόροι
πρὸς τὰ τῶν βραγχίων ἄκρα. πῶς δὲ διὰ τῶν βραγχίων διαλωανίξει ἡ
κατάψυξις, ἐρεῖ ἐπὶ τῇ τέλει τοῦ παρόντος βιβλίου. τὰ δὲ ἀναπνέοντα, 20
15 φησίν, ἀποπνίγεται ἐν ὀλίγῳ ἀέρι καὶ τῷ αὐτῷ· εἰ γὰρ μεταβαίνει ἐξ
ἄλλου εἰς ἄλλον τύπον, εἰκὸς ἐστὶν ἐμπίπτειν ἢ εἰς πλείονα ἢ εἰς μὴ πλείονα
ἀέρα, ἀλλ' οὖν ἴσως εἰς ψυχρότερον, ὥσπερ οἱ ἐκ τοῦ βαλανείου εἰς τὸν
ἐκτὸς ἐξερχόμενοι· οὕτοι γὰρ καὶ μὴ εἰς πλείονα. ἀλλ' οὖν εἰς ψυχρόν·
ὁ γὰρ ἐν τῷ βαλανείῳ θερμός. εἰπὼν δὲ ὅτι ἐν ὀλίγῳ καὶ τῷ αὐτῷ,
20 ἐπήγαγε· ταχέως γὰρ ἐκάτερον αὐτῶν γίνεται θερμὸν, λέγων 30
ἐκάτερον τὸ τε ὀλίγον καὶ τὸ αὐτό· ἀφάμενον γὰρ ἐκάτερον αὐτῶν τοῦ ἐν
τῷ πνεύμονι θερμοῦ ταχέως θερμαίνεται. θερμαινόμενον δὲ οὐ δύναται κατα-
ψύχειν. λέγει δὲ καὶ τὴν φθορὰν πάντων κατὰ τι μὲν κοινωνεῖν, κατὰ τι
δὲ διαφέρειν, διαφέρειν μὲν, ἢ ἄλλη μὲν γίνεται μαράνσει θερμοῦ, ἄλλη
25 δὲ σβέσει, καὶ ὅλως ἢ μὲν κατὰ φύσιν, ἢ δὲ παρὰ φύσιν, κοινωνεῖν δὲ,
ἢ πᾶσα φθορὰ γίνεται ἐλλείψει θερμοῦ. καὶ βίαιος μὲν ἐστὶν θάνατος,
ὅταν ἡ ἀρχὴ ἔξωθεν ἢ, ὡς ἐπὶ τῶν πνιγμῶν καὶ περιπνευμονιῶν, κατὰ 35
φύσιν δέ, ὅταν ἐν αὐτῷ, ὥσπερ ὁ ἐν γῆρᾳ γινόμενος θάνατος.

p. 478^b26 Κατὰ φύσιν δ' ὅταν ἐν αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ μορίου σύστασις
30 ἐξ ἀρχῆς τοιαύτη, |

Τουτέστι καὶ ὅταν ἡ τοῦ πνεύμονος σύστασις γένηται ἐκ φυσικῆς 173^v
ἀρχῆς· ὅταν γὰρ ξηρανθεὶς διὰ γῆρας ὁ πνεύμων οὐ δύνηται τὸ αὐτοῦ
ἔργον ποιεῖν, ἢ τοιαύτη σύστασις καὶ ξηρότης ἐξ ἀρχῆς καὶ αἰτίας οὕσα

2 παχὺ C: βραδὺ in mg. S ² : ταχὺ S ^{1a}	οὐδὲ conicio	3 δέ] τὲ C	ἐν τῇ
καρδίᾳ C	λέγει C	αὐτὴν] ἢ τὴν conicio	6 ἔναιμον] τοιοῦτον C
9 ἐκείνοις SC	10 αὐτοῖς a	τῇ κεφαλῇ Sa	αὐτό C
αὐλὸς add. φησι C	12 πλαγίων] σπλάγγων C	14 ἐπὶ] πρὸς C, v. ad p. 135, 18	
15 φησι πνίγεται C	post γὰρ add. καὶ C	16 prius ἢ om. a	16, 17 ἀέρα
ἢ εἰς μὴ πλείονα S: ἀέρα ἢ εἰ μὴ εἰς πλείονα C	17 τοῦ om. a	18 post καὶ add.	
εἰ C	24 διαφέρει μὲν a	ἄλλη μὲν] ὅλως C	ἄλλως C
κοινωνεῖ a	27 ἔξω Arist. MPS	πνίξεων C	28 γῆρει SC
φύσιν δ' om. C	δ' a: οὖν S	30 ἐξ ἀρχῆς τοιαύτης Arist. LS,	τοιαύτη ἐξ
ἀρχῆς MZ	32 δύναται SC	32, 33 τὸ αὐτοῦ ἔργον δύναται C	

φυσικῆς (ἐκ γὰρ τοῦ γήρωος καὶ διὰ τοῦ γήρωος), τότε ὁ ἐκ τούτου θάνατος 173^v
 φύσει ἐστίν. ὅταν δὲ ἐπικτητὸν τι πάθος γένηται, ὥσπερ ἐν ταῖς περι-
 πνευμονίαις (ἐν ταύταις γὰρ πληρούμενος ὑπὸ τῶν ἐχώρων καὶ ἄλλων τοιού- 5
 των ὁ πνεύμων οὐ δύναται τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ποιεῖν), ὁ τοιοῦτος θάνατος
 βίαιος. περιπνευμονία καὶ ὁ ἐμὸς κλεινότητος καὶ πανσέβαστος διδάσκαλος,
 αἰ' αἰ', ὁ νοῦς ἐκεῖνος, νοῦς ὁ ἐνεργήσας, περιπνευμονία δὴ ἀλούς τὴν ζωὴν
 κατέλυσεν, καταλιπὼν ἡμᾶς στένοντας καὶ ὀλοφυρομένους καὶ ἐν ἐρημίᾳ
 παντελεῖ τῶν δυναμένων λέγειν καὶ ὠφελεῖν τοὺς φιλομαθοῦντας. ταῦτα
 δὲ λέγω οὐ διαφορᾷ ἢ φιλονεικία ἢ φθόνη τῷ πρὸς τοὺς καθ' ἡμᾶς, οὐ μὰ
 10 τὴν ἐκεῖνου ψυχὴν, ἣν ἐγὼ μετὰ θεὸν σέβομαι τε καὶ προσκυνῶ, ἀλλ' 10
 ἀληθείᾳ καὶ πείρᾳ τῇ πρὸς τούτους μοι γεγυνοῖα. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν παντε-
 λῶς εἰσιν ἄφωνοι μηδὲν ὅλως ἐννοοῦντες, τί ποτ' ἐστίν ὅλως τὰ ἐν τοῖς
 βιβλίοις γεγραμμένα καὶ τίς ὁ τούτων νοῦς, τινὲς δὲ τῶν χαριστέρων τῆς
 μὲν διανοίας ἐφάπτονται σποράδην, τοῦ δὲ τὴν λέξιν καθιστάνειν πόρρω
 15 ποι ἀποπλανῶνται, ἄλλοι δ' ἄλλως· περὶ ὧν οὐ δεῖ με λέγειν. πλην καὶ
 τούτους τιμῶ καὶ ἀσπάζομαι, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν, ὡς ἔδοξε τῇ προνοίᾳ, ἡμῶν 15
 ἀπέπηγ, ἡμεῖς δ' ὑπὸ ταύτης χειραγωγούμενοι καὶ βοηθούμενοι ἐπὶ τὸ
 προκείμενον ἐπανέλθωμεν.

p. 478b29 Τούτοις δὲ παρομοίως μὲν, ἄλλον δὲ τρόπον.

20 Καὶ ἐν ταύτῃ, ὡς οἶμαι, τῇ λέξει λείποι ἂν τὸ 'τοῖς ἀτελέσιν', ἔν' 28
 ἢ 'τούτοις δὲ τοῖς μὴ ἀτελέσι καὶ τοῖς ἀτελέσι', τουτέστι τούτοις δὲ τοῖς
 τελείοις καὶ ἀτελέσι. τίνα δὲ τρόπον φθίρεται τὰ ἀτελῆ, οἷον ὧὰ καὶ τὰ
 τοιαῦτα, εἴρηται ἐν τῇ Περὶ ζώων γενέσεως, ὅτε ἔλεγεν, ὅπως οὐρία γίνονται. 40
 ἀρχὴ δὲ τῆς οὐσίας καὶ τῆς φύσεως ἡμῶν ἐστὶν ἡ ψυχὴ. λέγει δὲ φθί-
 25 ρεσθαι τὰ ζῶα φθειρομένου τοῦ θερμοῦ τοῦ ὄντος ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ,
 ἐν ᾧ καὶ ἡ ψυχὴ ὡς εἶδος ἐν ὅλῃ· οὔτε γὰρ τοῦ ἐν τῇ χειρὶ θερμοῦ
 φθαρέντος φθίρεται τὸ ζῶον, οὔτε τοῦ ἐν ἄλλῃ τινί, ἀλλὰ τοῦ ἐν τῇ καρ-
 δία ἢ τῷ ἀνάλογον. ἔστι δὲ ἐν τῷ μέσῳ, ὡς πολλάκις εἴρηται, ἡ καρδία
 καὶ τὸ ἀνάλογον· ἐν γὰρ τῷ μέσῳ συνάπτει τὸ ἄνω καὶ κάτω. ἔστι δὲ
 30 μέσον βλαστοῦ καὶ ῥίζης, καθάπερ εἴρηται, ὁ ὄζος. ζωτικὰ δὲ λίαν 45
 λέγει τὰ ἔχοντα κρείττονα καὶ τιμιωτέραν ψυχὴν· αὕτη γὰρ διὰ τὸ εἶναι
 τοιαύτη δύναται ἐν τινι μιᾷ οὕσα ἀρχῇ ζορογενεῖν καὶ τὰ λοιπὰ μέρη, ἣ
 δὲ μὴ τοιαύτη, ὥσπερ ἡ τῶν ἐντόμων, οὐκ ἐστὶν ἐν τινι ἀρχῇ μιᾷ, ἀλλὰ
 μεμερίσται ἐν ᾧ παντὶ τῷ σώματι. χελώνια δὲ αὐτὰ λέγει τὰ τῶν χελωνῶν

1 διὰ γῆρας C alt. ἐκ om. C 2 ὅτε C 3 καὶ] ἡ C 3. 4 post
 τοιούτων add. ὑγρῶν C 4 αὐτοῦ C post ποιεῖν add. τότε C 6 περι-
 πνευμονία—ἐπανέλθωμεν (18) om. C 8 παντελεῖ om. a 17 βοηθούμενοι καὶ
 χορηγούμενοι a 20 post ταύτῃ add. δὲ C 21 τοῖς (post καὶ) om. C
 τουτέστι—ἀτελέσι (22)] ἢ τοῖς τελείοις C 23 Περὶ ζώων γενέσεως] 1' 2 p. 753a21
 γενέσει C ὅταν C γίνονται C 24 alt. δὲ om. C 27 prius τοῦ om. C
 alt. τοῦ] τὸ C 28 prius τῷ SC: τοῦ a πολλάκις εἴρηται] v. Bonitz, Ind. p. 364b55 ss.
 29 τὸ κάτω C 30 ὥσπερ C 30. 31 ζωτικὸν δὲ λέγει C 34 χελώνια a

δοστρακα. οὔτε δέ, φησί, τὰ ἔντομα σύγκεινται εἰς (τρόπον γάρ τινα νεκρά 173^v
εἰσι διὰ τὴν ψυχρότητα, ὡς εἴρηκεν ἐν τῷ Περὶ ζῳῶν παλαιῶς καὶ ἐν τοῖς
Περὶ ζῳῶν γενέσεως) οὔτε αἱ χελῶναι, καίπερ ἔχουσαι καρδίαν. κοινω- 50
νοῦν δὲ θερμὸν τῆς ψυχῆς λέγει τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ ἢ τῷ ἀνάλογον.

5 Τὰ δ' ἐξῆς δῆλα, ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἥτις ἂν ἐπίστασις γένηται τοῦ
μορίου, ταχέως ἀποσβέννυται μῶριον τὸν πνεύμονά φησιν. ἔστι δὲ τὸ
λεγόμενον ἴσον τῷ ἄν τι μικρὸν πάθος ἐπισταίη καὶ προσεγγίσῃ τῷ πνεύ-
μονι, ταχέως ἀποσβέννυται τὸ θερμὸν, οὐ παντὶ δὲ μορίῳ τοῦ πνεύμονος·
οὐ γὰρ ἐν ἅπαντι συμβαίνει ὁ θάνατος. ποίῳ οὖν μορίῳ προσεγγίζοντος
10 τοῦ πάθους θνήσκει τὸ ζῷον, | εἴρηται ἐν τῇ Περὶ ζῳῶν μορίων. ποιεῖν 174^r
δὲ φησι τὸν πνεύμονα σκληρὸν τὰ παραφύματα καὶ τὰ περιτώματα, ὡς ἐν
ταῖς περιπνευμονίαις αἱ νοσηματικαὶ καὶ παρὰ φύσιν θερμότητες· καταξηραί-
νουν γὰρ αὐτὸν καὶ σκληρύνουσιν. ὥσπερ καὶ τὸ πῦρ τὸ ἐφόρμενον μέλι
καὶ ἄλλα πολλά. ὅταν δὲ σκληρὸς γένηται ὁ πνεύμων, πυκνὸν ἀναπνεύσει
15 διὰ τὸ μὴ δύνασθαι διὰ σκληρότητα αἰρεσθαι ἄνω καὶ πάλιν συνιζάνειν. 5

p. 479^a29 Γένεσις μὲν οὖν ἐστὶν ἡ πρώτη μέθεξις ἐν τῷ θερμῷ
τῆς θρεπτικῆς ψυχῆς.

Ῥορίζεται τὴν γένεσιν διαδηλότατα. ἔστι δὲ τὸ ἐν τῷ θερμῷ ἴσον 20
τῇ σὺν τῷ θερμῷ. ἔστι μὲν οὖν γένεσις ἡ μέθεξις τῆς πρώτης, ἥτοι
20 τῆς θρεπτικῆς, ψυχῆς σὺν τῷ θερμῷ. ἔστι γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ ὡς εἶδος
ἐν ὅλῃ σὺν τῷ θερμῷ. χωρὶς γὰρ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ εἶναι οὐ δύναται.
ἐπεὶ δὲ τὸ ζῷον ἐν τῷ τρέφεσθαι ἐστὶν (ἄνευ γὰρ τροφῆς οὐδὲν τῶν ὑπὸ
σελήνην δύναται ζῆν), τρέφει δὲ ἡ ψυχὴ ὡς δι' ὄργανου τοῦ θερμοῦ,
δηλονότι χωρὶς αὐτοῦ εἶναι οὐ δύναται. πρῶτον δὲ πάλιν καταψυκτικὸν
25 τὸν πνεύμονά φησιν· οὗτος γὰρ πρῶτος καταψύχεται καὶ οὕτως ἡ καρδιά. 25
ἀκμὴ δὲ λέγεται τὸ μετὰ τῆς τε αὐξήσεως καὶ φθίσεως, καθ' ἃς αὐξεται
τε καὶ φθίνει ὁ πνεύμων. εἴρηται δὲ ὅτι τὸ ἐμφυτον πνεῦμα φθείρεται
καὶ σβέσει καὶ μαράνσει. τὸ δὲ διὰ χρόνου μῆκος καὶ τελειότητα
ἐκ παραλλήλου κέῖται. ὁ δὲ ἐν γήραϊ, φησί, θάνατος μάρανσίς ἐστι τοῦ
30 πνεύμονος. λέγει δὲ καί, διὰ τί τὰ ἀναπνεύοντα πνίγονται ἐν τῷ ὑγρῷ·
διὰ γὰρ τὸ μὴ δύνασθαι τὸ ὑγρὸν ταχέως καὶ δι' ὅλου τοῦ πνεύμονος
διεισδύνειν. τὰ δ' ἔνυδρα πάλιν πνίγονται ἐν τῷ ἀέρι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι 30
τὸν ἀέρα ἱκανῶς καταψύχειν διὰ τὴν τῶν βραγχίων σκληρότητα. ταῦτα
εἰπὼν, ἀκόλουθον ἦν τούτοις εἰπεῖν, πῶς ὁ πνεύμων καὶ τὰ βράγχια

1 δὴ C σύγκειται C 2 τῷ τῇ SC τοῖς τῇ SC 2. 3 Arist. locos
non inveni 4 λέγει τῆς ψυχῆς C τῷ τὸ C 5 Τὰ—δῆλα om. C
ἐπίστασις Arist. libri praeter S 6 μῶριον—ἀποσβέννυται (8) om. C 8 οὐ παντὶ
ἐν ποῶ C 10 Περὶ ζῳῶν μορίων] B 7 p. 653^b5 11 τὰ τε φύματα SC
16 post πρώτη add. γένεσις S ἐν] σὺν a 22 ἐπεὶ δὲ γὰρ τὸ C 23 ζῆν]
εἶναι C 24 πάλιν om. C 25 πρῶτον S 26 τε om. C 27 εἴρηται]
p. 474^b14 ss. 28 τελειότητος C: τελειοτάτη Arist. MZ 30 καὶ om. C
πνίγεται S

κινούμενα, γίνεται ἡ ἀναπνοή. τοῦτο δὲ οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ πρότερον λέγει, τί ἐστὶ 174^r
 πῆδησις καὶ σφυγμός, καὶ οὕτως λίαν ἀκολούθως ἐπάγει τὰ περὶ τῆς ἀνα-
 πνοῆς. ἔχει οὖν, φησί, τόνδε τὸν τρόπον ἡ αἰτία τῆς τῶν βραγχίων κινή-
 σεως καὶ ἡ τοῦ ὀργάνου, ἥτοι τοῦ πνεύμονος, σύστασις. καὶ εἰπὼν τοῦτο 35
 ὑπερτίθεται, ὡς εἶπον, τὸν περὶ τοῦτου λόγον καὶ λέγει πρῶτον περὶ πηδή-
 σεως καὶ σφυγμοῦ, καὶ οὕτως ἐπάγει τὸν περὶ τοῦτου λόγον. σύστασιν
 δὲ ὀργάνου λέγει αὐτὴν τὴν τοῦ πνεύμονος κατασκευήν· οὕτως γὰρ κατα-
 σκεύασται ὁ πνεύμων ὥσπερ αἱ φῦσαι· ὡς γὰρ ἐκεῖναι τῇ ἐκτάσει μὲν
 δέχονται τὸ πνεῦμα, τῇ συστολῇ δ' ἐκπέμπουσιν, οὕτως καὶ ὁ πνεύμων.

10 p. 479^b19 Πῆδησις μὲν οὖν ἐστὶ σύνωσις τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν αὐτῇ.

Λέγει, τί ἐστὶ καὶ πῶς συμβαίνει γίνεσθαι ἡ τῆς καρδίας πῆδησις,
 καὶ φησιν, ὅτι συνωθυμένη ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότης ὑπὸ τῆς περιττω- 45
 ματικῆς ψυχρότητος ἢ ὅλως ὑπὸ ψυχρότητος γινομένης διὰ φόβον ἢ ἄλλο
 τι καὶ ὠθοῦσης τῆς τοιαύτης ψυχρότητος τὴν θερμότητα καὶ συμπιλούσης
 15 ἐκ πολλοῦ εἰς ὀλίγον ἀνάγκη πάλιν ὠθεῖσθαι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὴν καρδίαν
 καὶ γίνεσθαι πῆδησιν· ὠθεῖ γὰρ ἡ ψυχρότης τὴν θερμότητα καὶ ἐκ μεί-
 ζονος ὄγκου συστέλλει αὐτὴν εἰς ὀλίγον, ἥτις πάλιν ὠθεῖ τὴν καρδίαν, ἥτις
 πάλιν ὠθυομένη πηδᾷ καὶ κινεῖται ἄνω καὶ κάτω. ἡ μὲν οὖν πῆδησις
 οὕτω γίνεται, ἡ δὲ ἀναπῆδησις οὕτως· ὠθεῖται ἡ θερμότης ὑπὸ τῆς ψυχρό- 50
 20 τητος, ἡ δὲ πάλιν, ἡ θερμότης, ἀντωθεῖ τὴν ψυχρότητα καὶ βιάζεται, ὅπως
 ἐξάξει αὐτὴν ἐκ τοῦ οἰκείου τόπου. τῆς γοῦν θερμότητος ὠθυομένης καὶ
 ἀντωθοῦσης ἀνάγκη γίνεσθαι τῆς καρδίας κίνησιν, ἣν φάμεν ἀναπῆδησιν.
 εἰ μὲν οὖν ἕτερόν ἐστι πῆδησις ἀναπῆδησεως, ταύτην οἶμαι νομιστέον τὴν
 διαφορὰν αὐτῶν, ἵνα ἡ ἡ μὲν τῆς πηδήσεως γένεσις κατὰ μόνην τὴν τοῦ
 25 ψυχροῦ ὠθησιν, ἡ δὲ ἀναπῆδησις καὶ κατὰ τὴν τοῦ θερμοῦ, ἵνα, ὅταν
 μόνῃ | ὠθῇ ἡ ψυχρότης καὶ οὐκ ἀντωθῇται, ἡ πῆδησις, ὅταν δὲ καὶ 174^v
 ὠθῇ καὶ ὠθῇται, ἡ ἀναπῆδησις. εἰ δὲ ταυτὸν ἐστὶ πῆδησις καὶ ἀναπῆ-
 δησις, ἐνδεῶς ἀπηγγέλται τὰ περὶ αὐτῆς, καὶ δεῖ τὴν τῆς ἀναπῆδησεως
 ἐξηγήσιν ἐφαρμόζειν καὶ ἐπὶ τῆς πηδήσεως. ὅτι δ' ἐστὶ καὶ κατάφυσις
 30 συντηκτική, εἴρηται ἐν τῇ Περὶ ζώων γενέσεως, καταφύχονται δὲ τὰ ἄνω
 ἐν τοῖς φόβοις διὰ τὸ συναθροῖσθαι τὸ θερμὸν πρὸς τὸ φυλάττειν τὴν καρδίαν. 5

1 κινούμενα αἷτια γίνονται τοῦ ἀναπνεῖν αὐτῶν γὰρ κινουμένων γίνεται ἡ ἀναπνοή. τοῦτο C
 2 καὶ (ante οὕτως) om. C 5 καὶ λέγει—λόγον (6) om. C πρότερον S
 7 λέγει ὀργάνου S λέγει om. C post κατασκευὴν add. φησὶν C 10 τοῦ
 (ante ἐν) om. SC 14 ψυχρότητος τὴν θερμότητα C: τὴν ψυχρότητα θερμότητος S:
 θερμότητος τὴν ψυχρότητα a 15 ὠθεῖσθαι πάλιν C 16 θερμότης τὴν ψυχρό-
 τητα prius S 17 post συστέλλει add. καὶ S 18 πάλιν om. C 20 πάλιν
 ἡ om. C post ἀντωθεῖ add. πάλιν C 21 ἐκ] ἀπὸ C 23 ἕτερα C
 24 τῆς μὲν πηδήσεως ἡ C 26 ἡ πῆδησις] ἡ κίνησις C ἀντωθῇται ἡ C
 30 Περὶ ζώων γενέσεως] locum non inveni, sed cf. p. 692^a23 γένεσις καταφύχεται
 γὰρ τὰ C

p. 479b26 Η δὲ συμβαίνουσα σφύξις τῆς καρδίας, ἣν αἰεὶ φαίνεται 174v
ποιουμένη συνεχῶς.

Λέγει καὶ περὶ τῆς σφύξεως τῆς καρδίας, ἣν αἰεὶ καὶ συνεχῶς ποιεῖται· 20
ὅτι δ' αἰεὶ σφύζει ἡ καρδιά, σημεῖον ἡ ἐν τῇ χειρὶ φλέψ ἢ ἀρτηρία, ὡς
5 οἱ νεώτεροί φασιν, ἧς ἐφάπτονται τοῖς δακτύλοις ἐν τοῖς πυρετοῖς καὶ θλῶς
ἐν ταῖς νόσοις οἱ ἱατροί. αὕτη γὰρ ἡ φλέψ ἢ ἀρτηρία καὶ νοσοῦσιν ἡμῖν
καὶ ὑγιαίνουσιν αἰεὶ σφύζει μᾶλλον καὶ ἥττον. καὶ ἐπεὶ οἱ φλέβες ἐκ τῆς
καρδίας, δηλονότι εἰ μὴ αἰεὶ ἐκείνη ἐσφυζεν, οὐδὲ ἡ φλέψ αὕτη αἰεὶ ἂν
ἐσφυζε. λέγει δὲ τὴν τῆς καρδίας σφύξιν ἐναντίως γίνεσθαι τῇ πηδῇσει. 25
οὐκ αὐτόθεν δὲ φησιν ὅτι ἐναντίως γίνεται, ἀλλὰ λέγων τὴν γένεσιν αὐτῆς
τοῦτο φαίνεται λέγειν· ἐπεὶ γὰρ ἡ μὲν πηδῆσις ἐγίνετο διὰ σύνωσιν καὶ
συστολὴν ἐκ πολλοῦ καὶ μεζίνους ὄγκου τῆς ἐμφύτου θερμότητος εἰς ἐλάττωνα,
ἡ δὲ σφύξις ἐξ ὀλίγου εἰς πλείονα καὶ θλῶς ἐκ τῆς ἐκ τοῦ πυκνοῦ εἰς τὸ
μανὸν μεταβολῆς, πῶς οὐκ ἂν εἴη ἐναντία ἡ γένεσις τῇ γενέσει; ἔστιν οὖν,
15 φησὶν, ἡ σφύξις ὁμοία φύμασιν, ἣν ποιοῦνται κίνησιν μετ' ἀλγχι-
δόνης, τουτέστιν ὁμοία τῇ κινήσει τῶν φυμάτων, ἣν κίνησιν κινοῦνται τὰ 30
φύματα μετ' ἀλγχιδόνης. ὅτι δὲ κινοῦνται καὶ οἶοναί σφύζουσι τὰ φύματα,
ὅτε φλεγμαίνουσι, δῆλον τοῖς ὁρῶσιν. ἀλλὰ τὰ μὲν φύματα σφύζει μετ'
ἀλγχιδόνης, ἡ δὲ καρδιά χωρὶς τίνος ἀλγχιδόνης. γίνεται δὲ ἡ ἀλγχιδὼν ἐν
20 τοῖς φύμασι διὰ τὸ παρὰ φύσιν εἶναι τῷ αἵματι τὴν μεταβολήν·
τὸ γὰρ ἀπερχόμενον εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸ φύμα ἐστὶ, διὰ τῶν φλεβῶν
αἷμα καὶ μεταβάλλον παρὰ φύσιν ὑπὸ τῆς τῶν φυμάτων παρὰ φύσιν θερ-
μότητος ποιεῖ ἀλγχιδόνας. τὸ γὰρ αἷμα ἐμπίπτει εἰς τὰ φύματα τρέφει 25
καὶ αὔξει τὴν ἐν αὐτοῖς θερμότητα, ὥσπερ τὸ ἐλαιον ἢ ἡ πίττα τὴν φλόγα·
αὐξήμενον δὲ καὶ κατακάνει τὸν τόπον ποιεῖ ἀλγχιδόνα, μέχρις ἂν περὶ ἡ
καὶ γένηται πύον. καὶ εἴη ἂν, φησί, τοῦτο τὸ πάθος, τουτέστι τὸ φύμα.
ὁμοιον ζέσει. ὥς γὰρ τὸ ζέον ὕδωρ πνευματοῦται ὑπὸ τοῦ θερμαίνοντος
αὐτὸ πυρὸς καὶ αὔξεται, ὥστε καὶ χεῖσθαι πολλάκις ἐκ τοῦ λέβητος ἢ τῆς
30 χύτρας, οὕτω καὶ τὸ φύμα αἶρεται καὶ αὔξεται διὰ τὸ ἀπαυμῖζεσθαι τὸ 40
αἷμα καὶ εἰς μεζίονα ὄγκον μεταβάλλειν ὑπὸ τῆς παρὰ φύσιν πολλῆς θερ-
μότητος. εἰπὼν δὲ τὰ φύματα ὅτι ὁμοία εἰσι ζέσει. λέγει καὶ τίς ἐστὶ
παῦλα ζέσεως καὶ φυμάτων, καὶ φησι παῦλα δ' ἐν μὲν τοῖς φύμασιν
ἐστὶ σῆψις παχυτέρου ὑγροῦ, λέγων σῆψιν αὐτὸ τὸ ἐκ σήψεως καὶ οἶοναί
συνπέψεως γινόμενον πύον· ἂν γὰρ ἡ παχύτερον τὸ ὑγρόν, οὐ δύναται διὰ

3 prius καὶ om. C 4 alt. ἡ] ἐκ τῆς C φλεβὸς ἢ ἀρτηρίας C 6 ἡ scripsi: καὶ
libri 7 post μᾶλλον add. δὲ C 7. 8 ἐν τῇ καρδίᾳ C 8 ἐκείνη αἰεὶ α
ἐσφυζεν S αὕτη SC ἂν αἰεὶ S 9 τῆς om. C καρδίαν C
10 αὐτόθεν C 11 ἐπειδὴ C 13 τῆς ἐκ om. S: ἐκ om. C 15 ὁμοία τοῖς
ἐμφύμασιν (ἐμφυσήμασιν M) Arist. ZM 16 τουτέστιν—ἀλγχιδόνης (17) om. C ποιοῦνται
prius S 16. 17 μετ' ἀλγχιδόνης τὰ φύματα S, sed etiam lacuna libri C commendat
contrarium ordinem, quippe homoeoteleuto orta 19 τίνος: S 22 φυμάτων]
φλεβῶν α 25 κατακαίνει C ἀλγχιδόνας ποιεῖ C ἄχρις α 26 γίνεται C
33 παντός ὑγροῦ. σῆψιν δὲ φησιν αὐτὸ C 34 παχὺ C

τὸ πάχος διαπνευσθῆναι, μὴ διαπνεόμενον δὲ σήπεται καὶ μεταβάλλει εἰς 174^v
 πύον· ἂν δὲ μὴ ἦ παχύ, ἀλλὰ λεπτόν, διαπνέεται· ἣ διαπνεύσει ἀκολουθεῖ 15
 τὸ μὴ γίνεσθαι σήψιν. ἐξεληθόντος γὰρ ἐν τῇ διαπνεύσει τοῦ ὑγροῦ τί ἂν
 εἴη τὸ σαπησόμενον; καὶ τοῖς μὲν φύμασι παῦλά ἐστιν ἡ σήψις, τῇ δὲ
 5 τοῦ ὕδατος ζέσει παῦλά ἐστιν ἡ ἔκπτωσις διὰ τῶν ὀριζόντων, λέγων
 ὀρίζοντα τὸν λέβητα ἢ τὴν χύτραν ἣ ὅτι ἂν εἴη τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ἐστι τὸ
 ὑγρόν. ἔκπτωσιν δὲ λέγει τὴν ἔκχυσιν· ὅταν γὰρ ἐκχυθῇ, παύεται τοῦ
 αἰρεσθαι καὶ πλείονα γίνεσθαι τὸν ὄγκον. εἰπὼν δὲ πῶς γίνονται τὰ φύματα,
 λέγει καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ σφύξεως. ποιεῖ γάρ, φησὶν, ἐν τῇ καρδίᾳ 50
 10 τὸν σφυγμὸν ἢ τοῦ ἀεὶ προσιόντος ἐκ τῆς τροφῆς ὑγροῦ διὰ τῆς θερμότητος
 ὀγκώσεως. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ πεποιημένῳ σιδήρῳ, εἴ τις ἐπιχέει ὕδωρ,
 ἅμα τε ἤψατο τοῦ σιδήρου καὶ ἅμα ἀπὸ γέγονεν, οὕτω καὶ ἡ ἐκ τῆς τρο-
 φῆς ἀναθυμιάσις παχυτέρα οὕσα ἀεὶ ἐπιρρεῖ συνεχῶς εἰς τὴν καρδίαν. ἐν
 ἣ ἐξ ἐλαττονος ὄγκου διὰ τὴν ἐν αὐτῇ θερμότητα εἰς μείζονα μεταβάλλει,
 15 μεταβάλλουσα δὲ εἰς μείζονα καὶ προσπίπτουσα πρὸς τὸν ἐσχατον χιτῶνα
 τῆς καρδίας | σφυγμὸν ποιεῖ. 175^r

Σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. τὸ δὲ καὶ ἅμα ἀλλήλαις ἴσον ἐστὶ τῷ 'καὶ
 ὁμοῦ πᾶσαι'. ὁμοῦ γὰρ πᾶσαι αἱ φλέβες σφύζουσιν, ἄλλη δὲ ἄλλης μᾶλλον
 ἐπιδηλότερον. τὸ δὲ κινεῖ δὲ ἀεὶ, ἣ ὅτι κινεῖ ἡ ἀναθυμίασις τὴν καρδίαν
 20 ἀεὶ τῷ καὶ αὐτὴν συνεχῶς καὶ ἀεὶ ὥσπερ τινὰ ἀένναον ποταμὸν ἐν αὐτῇ
 ῥεῖν, ἣ ὅτι κινεῖ ἀεὶ ἡ καρδία τὰς φλέβας. ὁηλον γὰρ ὅτι, κἂν ἡ ἀναθυ-
 μιάσις ἀεὶ κινῇ τὴν καρδίαν, κἂν αὕτη ἀεὶ τὰς φλέβας, ἀμφοτέρως ἀεὶ αἱ 5
 φλέβες κινηθῇσονται. εἰπὼν δὲ ταῦτα ὀρίζεται τὴν ἀναπήδησιν καὶ τὴν
 σφύξιν, καὶ φησιν· ἀναπήδησις μὲν οὖν ἐστὶν ἡ γινομένη ἀντωσις
 25 πρὸς τὴν τοῦ ψυχροῦ σύνωσιν (εἴρηται δέ, ὅτι ὠθεῖ ἡ ψυχρότης καὶ
 ἀντωθεῖται· ἀντωσις γὰρ ἡ ἀντώθεσις ἐστὶ), σφύξις δὲ ἡ τῆς ὑγρᾶς ἀνα-
 θυμιάσεως ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμοῦ γινομένη πνευμάτωσις καὶ ἐκ
 μικροῦ εἰς μέγαν ὄγκον ἐπίδοσις.

p. 480a16 'Ἡ δ' ἀναπνοὴ γίνεται αὐξανομένου τοῦ θερμοῦ, ἐν ᾧ 10
 30 ἡ ἀρχὴ ἢ θρεπτικὴ.

"Ὅτι μὲν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἐν τῷ ἐν αὐτῇ θερμῷ ἐστὶν ἡ θρεπτικὴ 27
 ψυχὴ, ἣν ἀρχὴν θρεπτικὴν λέγει, καὶ ἐν αὐτῇ ἐστὶν ὡς εἶδος ἐν ὄλῃ,
 πολλάκις εἴρηται. δεῖ δὲ πρότερον τὴν πᾶσαν Ἀριστοτέλους διάνοιαν ἐκθέ-
 σθαι καὶ οὕτως τὰ περὶ τὴν λέξιν ἐπελθεῖν· τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμὸν ὥσπερ

2 ἣ] τῇ δὲ C	4 ἐστὶ παῦλα C	5 ἀφριζόντων Arist. MZ	7 ἔκλυσιν a
γάρ] δὲ a	8 πλείω C	γίνεται τὰ a	9 περὶ τῆς σφύξεως τῆς καρδίας C
10 τὴν θερμότητα C	11 ὀγκώσις C (Arist.):	ὀγκώσιν Sa	ἐπιχεῖ C
13 ἀεὶ] ἂν C	16 ποιεῖ σφυγμὸν C	17 σαφῆ—ἐξῆς om. C	18 prius πάσαις Sa
πᾶσαι· πᾶσαι γὰρ αἱ φλέβες ὁμοῦ C	19 κινεῖται Arist. MZ	20 καὶ ἀεὶ om. C	
ἀένναον a	22 ἀεὶ (ante τὰς) om. C	23 δὲ om. SC	24 οὖν om. C
26 δ' ἐστὶν ἡ C	30 prius ἡ om. S	31 ἐν (ante τῷ) om. C	33 πολλάκις
εἴρηται] v. Ind. s. καρδία, ψυχὴ	τοῦ ἀριστοτέλους C	34 τὰ] τὸ C	

καὶ τὸ πῦρ, ἕως ἂν ἔχῃ ὕλην, τὸ οὖν ἐν τῇ καρδίᾳ θερμὸν ἀεὶ τρεφόν- 175^r
 μενον ὑπὸ τῆς προσιοῦσης ἀεὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ἀτμίδος, ἐξ ἧς καὶ τὴν σφύξιν 31
 ἐλέγμονον γίνεσθαι. ἐξ ἧς καὶ τὸ αἷμα, ἀεὶ οὖν τρεφόμενον ἀεὶ αὐξάνεται.
 ἀεὶ δὲ αὐξόμενον, ἀεὶ αὐξάνεται καὶ τὸ τοῦ πνεύμονος θερμὸν διὰ τὴν συνέ-
 5 χεῖαν (συνεχὲς γὰρ τὸ τῆς καρδίας θερμὸν τῷ τοῦ πνεύμονος θερμῷ·
 συντέτρηται γὰρ ἐκ τῆς καρδίας πόροι φλεβονευρώδεις πρὸς τὸν πνεύμονα,
 δι' ὧν συνεχίζεται τὸ ἀπὸ τῆς καρδίας πνεῦμα πρὸς τὸ τοῦ πνεύμονος), 35
 ἀεὶ δὲ αὐξόμενον, ἀεὶ αὐξάνεται ἀνάγκη τὸν πνεύμονα. ὥς γὰρ τὰς ἐν τοῖς
 χαλκείοις φύσας αἶρει ὁ ἐκτὸς εἰσιὼν ἀήρ, οὕτως καὶ τὸν πνεύμονα τὸ ἀπὸ
 10 τῆς καρδίας εἰς αὐτὸν θερμὸν αἶρει τε καὶ ὀγκοῖ. αἰρόμενος δέ, εἰσέρχεται
 ὁ ἐκτὸς ἀήρ· τῇ γὰρ ἄρσει ἔλκει τὸν ἐκτὸς ἀέρα ψυχρὸν ὄντα. ψυχρὸς
 δὲ ὢν καταψύχει τὸ ἐν τῷ πνεύμονι καὶ δι' αὐτοῦ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ θερ-
 μόν· ὅπερ ψυχόμενον συστέλλεται ἐκ μεγάλου ὄγκου εἰς μικρόν. συστελλό-
 μενον δέ, συστέλλεται καὶ συμπίπτει ὁ πνεύμων. ὥσπερ γὰρ αἰρόμενον 10
 15 τὸ θερμόν, ἤρατο καὶ ὁ πνεύμων, οὕτω συστελλόμενον, ἀνάγκη καὶ τὸν
 πνεύμονα συμπίπτειν. συμπίπτοντα δέ, ἀνάγκη ἐξακοντίζεσθαι ἔξω τὸν
 εἰσελθόντα ἀέρα καὶ ποιήσαντα τὴν κατάψυξιν, οὐκέτι ψυχρὸν, οἷος ἦν ὅτε
 εἰσῆλθεν, ἀλλὰ θερμὸν διὰ τὴν ἀφὴν τοῦ ἐν τῷ πνεύμονι θερμοῦ. δεῖ δὲ
 εἰδέναι, ὅτι τὴν μὲν σφύξιν ποιεῖ ἡ τῆς ἀτμίδος πνευματώσις, τὴν δ' ἀνα-
 20 πνοὴν ἡ τροφή τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐκπνευματοῦντος τὴν ἀναθυμίασιν. πρό-
 τερον μὲν γὰρ γίνεται ἡ πνευματώσις, καὶ οὕτως ἡ τροφή τοῦ θερμοῦ, 45
 σὺν ἧ καὶ ἡ τοῦ πνεύμονος ἄρσις. ἀλλ' ἐπειδὴ προηγείται τῆς μὲν πνευ-
 ματώσεως τροφή καὶ τῆς τροφῆς ἄλλη πνευματώσις καὶ ταύτης τῆς πνευ-
 ματώσεως ἄλλη τροφή καὶ ταύτης τῆς τροφῆς ἄλλη πνευματώσις, καὶ οὕτως
 25 ἀεὶ ἄλλη πρὸ ἄλλης συνεχῶς καὶ ταχέως οὕτως, ὥς μηδὲ λόγῳ δύνασθαι
 τινα τὴν τε συνέχειαν καὶ ταχυτῆτα αὐτῶν ἀπαγγεῖλαι, φαίνεται ὅτι ἅμα
 πάντα γίνεται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰρήσθω μεταξύ, ἐξελθόντος δὲ τοῦ ἀέρος
 ἐν τῇ ἐκπνεύσει, πάλιν ἀναγκαῖον ἅμα τῇ ἐκπνεύσει αἶρεσθαι τὸ θερμόν 50
 καὶ διὰ τοῦτο τὸν πνεύμονα, καὶ γίνεσθαι εἰσπνευσιν, καὶ οὕτως ἀεὶ συνε-
 30 χῶς. ἡ μὲν οὖν διάνοια τῶν λεγομένων τοιαύτη ἂν εἴη, τὰ δὲ κατὰ τὴν
 λέξιν· ὥσπερ γάρ, φησί, τὰ ἄλλα πάντα μόρια δεῖται τροφῆς, οὕτω καὶ τὸ
 ἔμφυτον θερμόν, ὅπερ θερμὸν πλέον γινόμενον αἶρει τὸν πνεύμονα· τοῦτον
 γὰρ εἶπεν ὄργανον. λέγει δὲ καὶ ὅτι οὐ πόρρω εἰσὶν οὗθ' ὁ πνεύμων οὗθ'

1 ἕως ἔχει C τὸ—θερμὸν om. C 2 ἀεὶ προσιοῦσης C 4 αὐξανόμενον
 ἀεὶ αὐξάνει C 6 πρὸς τὸν πνεύμονα πόροι φλεβώδεις C 8 ἀεὶ δὴ αὐξόμενον τοῦ
 θερμοῦ ἀεὶ αἶρεται ὁ πνεύμων C 10 αἶρει θερμὸν καὶ ὀγκοῖ εἰς αὐτὸν ἰόν. αἰρο-
 μένου C ὀγκοῖ SC: οἶδεῖ α 11 ἔλξει C 11. 12 ὄντα, ὅφ' οὗ καὶ κατα-
 ψύχεται C 12 post πνεύμονι add. πνεῦμα C 13. 14 συστελλομένου C
 14. 15 αἰρόμενον τοῦ θερμοῦ αἶρεται C 15 συστελλομένου C alt. καὶ α: γάρ S:
 om. C 15. 16 συμπίπτειν τὸν πνεύμονα C 17 ποιήσαντα S post οὐκέτι
 add. μέντοι C post οἷος add. τε S 17. 18 ὅτε εἰσῆλθεν om. C
 22 πνεύματος S 23 ante τῆς τροφῆς add. ταύτης C καὶ ταύτης—πνευ-
 μάτωσις (24) α: om. SC 25 ὥς τε μηδὲ C 26 τε om. C 32 ὁ
 καὶ πλέον C

ἡ καρδιά | δέχεσθαι σχῆμα οἷον αἱ φύσαι. ὥς γὰρ αὐται καὶ συστέλλον· 175^v
 ται καὶ ἐκτείνονται, οὕτω καὶ ἡ καρδιά καὶ ὁ πνεύμων. τὸν δὲ πνεύμονα
 δεῖ φησὶ δεῖ διπλοῦν εἶναι, ἵνα ἐν τῷ μέσῳ ἡ τὸ θρεπτικὸν τῆς φυσικῆς
 δυνάμεως. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον· δεῖ γὰρ τὴν καρδίαν, ἐν ἣ ἔστιν ἡ θρεπτικὴ
 5 ψυχὴ, μέσον εἶναι τοῦ πνεύμονος, ἵνα πανταχόθεν περιεχομένη πάντοθεν
 καταψύχεται. οὐκ ἂν δὲ πάντοθεν περιείχετο, εἰ μὴ ἦν διπλοῦς ὁ πνεύ- 5
 μων. ἔστι γὰρ οἷον ἐσχισμένους. περιέχον δὲ μόριον τὸ θερμὸν τὸν πνεύ-
 μονά φησι. περιέχει γὰρ αὐτὸ καὶ οὗτος καὶ ἡ καρδιά· αἶρεται γὰρ καὶ
 ἡ καρδιά ὑπ' αὐτοῦ. νῦν δὲ τέως, ὥς ὁ ἐμὸς ἐταῖρος ἐπικρίνει, τὸν πνεύ-
 10 μονά φησιν. αἶρεται δέ, φησί, καὶ ὁ θώραξ διὰ τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν,
 τουτέστιν αἶρεσθαι καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐνοῦσαν ἐν αὐτῷ τῷ θώρακι
 τοῦ τοιούτου μορίου, λέγων πάλιν μόριον τὸν πνεύμονα, ἀρχὴν δὲ τὸ θερ-
 μόν. αἶρεται οὖν καὶ ὁ θώραξ διὰ τὸ αἶρεσθαι καὶ τὸ θερμόν. ὅπερ 10
 θερμὸν ἀρχὴ καὶ αἰτία ἐστὶ τῆς τοῦ πνεύμονος ἄρσεως. αἰρομένου γὰρ
 15 τοῦ θερμοῦ αἶρεται ὁ πνεύμων, καὶ τούτου αἰρομένου αἶρεται ἡ καρδιά.
 λέγει δὲ καὶ τὸν εἰσόντα ἐν ταῖς εἰσπνοαῖς ἀέρα ἐμπίπτειν εἰς τὰς τοῦ
 πνεύμονος σύριγγας, ἐν αἷς εἰσι φλέβες αἵματος πλήρεις. δι' ὧν θερμαίνεται
 ψυχρὸς ὢν.

p. 480^b14 Αἰρομένου γὰρ τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῷ αἵματι διὰ τῶν
 20 μορίων, αἶρονται καὶ τὰ βράγχια.

Ὅτι μὲν τὰ βράγχια πλήρη αἵματός εἰσι, πάντες ἴσμεν. ταῦτα δὲ τὰ
 βράγχια αἰρόμενα ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῷ αἵματι ὄντος ὁμοίως τῷ 25
 πνεύμονι, εἰσέρχεται τὸ ὕδωρ καὶ φύχει τὸ θερμόν. ὅπερ θερμὸν συστέλλο-
 μενον τῇ καταψύξει καὶ ὑποστρέφον εἰς τὴν καρδίαν, συμπιπτουσι τὰ βράγχια.
 25 ὃν συμπιπτόντων ἐκπέμπεται θύραζε τὸ ὕδωρ, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ πνεύμονος τὸ
 πνεῦμα. οὐκ ἀπέρχεται δὲ τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν καρδίαν καὶ φύχει αὐτήν, ἀλλὰ
 τὸ ἐν τῷ αἵματι θερμόν τὸ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ψυχθέν. τὸ δὲ θερμόν ἀνάγκη
 πάντως κατιέναι μετὰ τοῦ ὑποκειμένου αὐτῷ αἵματος. ταῦτα εἰπὼν, εἶτα 30
 φήσας, ὅτι περὶ ὑγείας καὶ νόσου οἰκεῖόν ἐστιν εἰπεῖν τῷ φυσικῷ μέχρι
 30 του, καὶ ὅτι οὐ δεῖ λανθάνειν ἢ διαφέρουσιν ἱατρικὴ τε καὶ φυσικὴ, καὶ
 πῶς διαφέρουσι ταῦτα τὴν ὑγείαν καὶ νόσον θεωροῦσαι, καὶ ὅτι σύνορός

1. 2 αὐται ἐκτείνονται καὶ συστέλλονται C	3 φησιν αἰεῖ C	δεῖ om. C
τὸ θρεπτικὸν ἢ C	ψυχικῆς c corr. S	4 δεῖ] inc. P
5 πάντοθεν C	7 περιέχον—ὢν (18) om. P	8 αἰεῖ] inc. P
10 φησί om. C	ταὐτὸ Arist.	11 ἐν om. Arist. LS
16 ἀναπνοαῖς C	17 φλέβας S: φλέβας Ca	19 γάρ] μὲν γάρ Arist. SP
διὰ—βράγχια (20) om. P	20 τὰ om. a	21 μὲν] δε P
22 τούτων		
δε (ὢν P) τῶν βραγγίων αἰρομένων CP	23. 24 οὗ (δη add. P) θερμοῦ συστέλλο-
μένου CP	25 ἐξέρχεται P
ὁ Sa	πνεύμων Sa	26 οὗ κατέρχεται CP
καὶ καταψύχει C	27 δε] γάρ a	28 ταῦτα—βρίθου (149,1) om. P
περ C	30 του] που C (Arist. LMP)	λαμβάνειν C
31 διαφέρουσαι SC	αὐται C	ἱατρικοὶ καὶ φυσικοὶ C

ἐστὶν ἡ φυσικὴ τῇ ἰατρικῇ, τούτου μὲν πέπαιται τοῦ βιβλίου· τὰ δ' ἐξῆς 175^v
 ἔδει μὲν ἔχειν τὸν περὶ γόλακτος λόγον· πάλαι γὰρ ἐτύπτοντο ἔρως ὑπερέ-
 θετο. ἐν ᾧ καὶ περὶ πέψεως καὶ ἀπεψίας εἰπεῖν ἀριόττει. τούτοις δ'
 οὐκ εἶδος καὶ ὁ περὶ ὑγείας καὶ νόσου. τῆς γὰρ τροφῆς κρατουμένης μὲν 35
 5 εἰκὸς ὑγίαν, ἀπέπτου δὲ γενομένης τὰς νόσους γεννάσθαι. ταῦτα δὲ καὶ
 τὰ τούτοις ἐξῆς, ὅντα δὲ περὶ φυτῶν καὶ χυλῶν, Ἀριστοτέλους μὲν οὐχ
 εὐρίσκειμεν διὰ τὸ τὰς συντάξεις ἀπολωλέναι, ἐκ δὲ τῶν Θεοφράστου δεῖ
 λαμβάνειν, μέχρις ἂν εὐρεθῇ τὰ ὑπ' Ἀριστοτέλους γραφέντα. τὰ μὲν οὖν
 10 Περὶ ζώων μορίων καὶ πορείας, ἔτι τὰ Περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως, Περὶ
 ζώων τε κινήσεως, καὶ Περὶ ζώων γενέσεως, τὰ τε Περὶ μακροβιότητος
 καὶ βραχυβιότητος, καὶ σὺν τούτοις τὰ περὶ γήρωος καὶ νεότητος, οὕτως 40
 ἐμοὶ σεσαφηνίσται κατὰ δύναμιν. παραιτοῦμαι δὲ τοὺς ἐντυγχάνοντας, εἰ
 μὲν εὐρίσκειν τινα ἐκ τούτων ὠφέλειαν, πολλὴν ἔχειν χάριν· εἰ δ' οὐ,
 ἀλλὰ γε οὐδὲ βλάβη τις αὐτοῖς ἐκ τούτων γενήσεται. γέγραπται δέ μοι
 15 καὶ εἰς τὰ Μετὰ τὰ φυσικὰ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ζῆτα ἕως τοῦ νῦ. λοιπὸν δ'
 ἐστὶ τὸ Περὶ χρωμάτων. ὅπερ ἦν δῶκε θεός, ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς σαφηνίσομεν.

1 τὰ δ' ἐξῆς] ἐφεξῆς P

2 ἔχειν τὸν] εἰπεῖν P

λόγον om. P

3 ἤρμοσσε P

4 post νόσου add. λόγος P

5 ὑγίαν CP

γενομένης P: μενούσης C

τὰς νόσους] νόσον P

ante ταῦτα add. ἀλλὰ P

δε] δη P

6 δὲ a:

διὰ γὰρ τὰ P: om. S^c

S ὑπὸ τοῦ S

τὰ μὲν σαφηνίσομεν 16 om. P

9 μορίων om. S

post ἔτι add. τε C

10 κινήσεως C: γενέσεως ceteri, v. Praef.

γενέσεως C: κινήσεως ceteri

13 οὐ scripsi: αὐ S: οὖν CPa

15 ζ C

ν C

16 in line add. τέλος τῶν σχολίων εἰς τὸ περὶ νεότητος καὶ γήρωος καὶ ζωῆς καὶ
 θανάτου καὶ ἀναπνοῆς ἀριστοτέλους a

I N D I C E S

I N D E X V E R B O R U M

Ἀβράκιον 12,18
 ἀγαθοποιός 83,19
 ἄγαν cf. ἀσαφῶς
 ἀγγεῖον 72,11 123,25 146,6
 ἄγειν (μῆνα) 32,14 (εἰς ἐνέργειαν) 46,18
 (εἰς συμμετρίαν) 109,29 (εἰς μετριότητα)
 110,20 cf. καθιστάναι
 ἄγνωστος (coni. ἀσυνήθης) 85,13. 18
 ἀγχίνουα 84,11
 ἄδηλος 108,12
 ἀδιάκριτος 72,22
 ἀδιάστατος 11,8
 ἀδυναμία 132,4
 ἀδυνατεῖν 28,27 38,21
 ἀδύνατος 25,2 ss. 44,28
 ἀένναος 146,20
 ἀθροῖζειν 21,18
 ἀθρόον 132,17
 αἶ αἶ 142,6
 αἰτίος 11,21 ss.
 αἰθήρ 90,7 ss.
 αἶμα cordis 40,8 ss. 69,1 81,29
 αἱματικός (ἀναθυμίασις) 64,7 (τροφή) 96,16
 αἰνιγματώδης 81,6
 αἰνίττεσθαι pass. 92,25
 αἰσθάνεσθαι ἐν 2,19 5,32 8,20 (κατ'
 αἰσθησιν) 49,7 i. q. φαντάζεσθαι 1,23
 αἰσθῆσθαι 3,30
 αἰσθημα 17,29 62,16
 αἰσθησις 1,8 ss. 3,16 ss. 8,3 ss. i. q. φαντα-
 σία 1,24 2,17 4,9 def. 4,7 (χρόνου)
 8,8 ss. 13,13 cf. γίνεσθαι κοινός λαμβάνειν
 νοῦς πρῶτος φαντασία
 αἰσθητήριον 1,11 ss. 4,7 18,27 40,2 43,22
 49,11. 13 60,13 ss. 63,29 ss. 102,4
 cf. πρῶτος

αἰσθητικός (ἀρχή) 60,18 63,34 65,11
 (δύναμις) 1,6 3,2. 17 4,1 ss. 5,33 (ἐνέρ-
 γεια) 3,30 (ψυχή) 1,13 4,8 ss. 6,22 8,30.
 33 15,26 ss. 33,7 44,19 47,6 52,9 68,29
 70,7 73,32 89,16 ss. 100,29 ss.
 αἰσθητικόν 4,8 8,20. 21 9,3 43,31 ss. 50,25
 αἰσθητός 3,17 ss.
 αἰτιᾶσθαι 113,27
 αἰτιατός 121,13
 αἰτιολογεῖν pass. 2,15
 αἰτιολογικός 9,33
 αἵτιον plur. 2,12 cf. ποιητικός ὑλικός
 ἀκάλυπτος 72,14. 15
 ἀκατάλληλος cf. ἐλλιπής
 ἀκατέρχαστος 52,19 ss. 59,1
 ἀκμάζειν 97,21 ss.
 ἀκοή cf. ὄψις
 ἀκολούθησις 25,9
 ἀκολουθία 136,29
 ἀκόλουθος 30,7 53,11 143,34 144,2 adv.
 137,30
 ἀκούειν. γρή δὲ τοῦ τύπου κοινότερον ἐπὶ
 τῆς φαντασίας ἀκούειν 4,30 sim. 33,14
 104,27 (ὑπό) 7,26 17,3 ss. 29,12 ἄκου-
 σον τί φησὶν 136,8
 ἄκουσις 60,10
 ἀκριβής (λόγος) 11,27 ss. τὸ ἀκριβές 105,1
 ἀκριβῶς 38,22 52,7 92,7 103,16 ss.
 ἀκριβέστερον 11,28
 ἀκρίς 102,20
 ἄκρος. ἄκρα 30,27 69,9
 ἀκρίς 33,4
 ἀλείφειν 14,17
 ἀλήθεια (coni. πεῖρα) 142,11 τη ἀληθείᾳ 124,6
 ἀληθής. εἰ δὲ γρή τἀληθές εἴπειν 48,7
 ἀληθινός 69,29

ἄλλος. adv. 69,8 ἄλλως μέντοι καὶ ἄλλως 15,17 ἄλλως τε καὶ 91,29
 ἄλλοτε 32,1 82,2
 ἄλμυ 118,31
 ἄλογος (ζῳα) 6,2 12,26 ss. 49,32 ἄλογα 8,16 ἀλόγως cf. οὐτως
 ἄλυσις 24,17 26,29
 ἄλως 82,15 ss.
 ἄμα τε ἤψατο . . . καὶ ἄμα 146,12 cf. αὐτός
 ἀμαρτία 31,27
 ἀμαυρός 14,18 31,6 (coni. ἀσαφής) 20,11
 ἀμεγέθης 11,16. 24
 ἀμείβειν (τόπον) 48,20
 ἀμελετησία 31,20
 ἀμερής 10,12 21,28
 ἄμεσος 45,10 adv. 69,2
 ἀμυδρός 20,1 ss. (coni. ἐπιπόλαιος) 19,8 (coni. ἐξοφωμένος) 19,11 adv. 103,14 130,1
 ἀμφορεύς 110,4
 ἀμφοτέρα 2,6 25,16 36,18 42,14 44,13 67,18 107,15 140,33 ἀμφοτέρως 146,22
 ἄν (= ἄν) recte c. coni. 10,11. 13 64,15 al. καὶ c. ind. 10,4 ἄν (vel καὶ) c. opt. 31,3. 13. 17 104,27 132,13. 24 ἄν . . . ἐπισταίη καὶ προσεγγίσῃ 143,7 cf. ἤν
 ἀνάγειν 50,13 54,17 ss.
 ἀναγκαῖος 25,9 ἀναγκαῖως 13,30 cf. συνάγειν
 ἀνάγκη. ἐξ ἀνάγκης 20,11 24,18 25,1. 10 55,28 82,24 115,17 127,25
 ἀναγωγὴ 54,8
 ἀναγωγός 54,4
 ἀναζωγραφεῖν 9,22
 ἀναζωγράφημα 19,7 32,29 (coni. τύπος) 40,3 cf. τύπος
 ἀναζωγράφησις 19,12
 ἀναθυμιάσις 50,10 52,13 ss. 53,25 54,12 ss. 60,16 ss. 63,34 ss. 65,16 69,27 70,32 71,21 ss. (ξηρά) 82,16
 ἀναισθησία 58,8
 ἀναισθητεῖν 46,20 47,19 49,9
 ἀναισθητός 47,21 73,19 adv. 130,2
 ἀναλαμβάνειν 19,15 23,10 ss. 24,3 (τὴν μνήμην) 20,24
 ἀναλογεῖν 16,20 34,11 72,14 98,24
 ἀναλογίζεσθαι 84,20
 ἀνάλογον (vel rectius ἀνά λόγον, cf. 34,1 ss. 38,27 51,12. 13) 3,23 ss. 21,28 96,3 101,24 ss. 131,4

ἀναλύειν 19,12. 14 (τὸ συνεχές) 4,18 19,1 21,2 pass. 100,25 109,4
 ἀνάλυσις 29,2
 ἀναμινύσκεισθαι 6,2. 13 al. — est σωματικόν 2,3 39,13
 ἀνάνησις 2,2. 4 def. 4,17 18,32 21,1 38,7 cf. μνήμη
 ἀνανεοῦσθαι 62,25
 ἀνανέωσις 4,17. 18 19,1 21,1 38,7
 ἀνάπαλιν 2,1 49,31
 ἀναπλασμός. κατὰ ἀναπλασμόν 9,21
 ἀναπλάττειν 32,22
 ἀναπληροῦν 113,10
 ἀναπνεῖν saepe — ἀναπνῆ 131,27 133,1
 ἀνάπτειν pass. 140,22 ss.
 ἀνάπτυξις 39,16
 ἀναπτύσσειν 40,1
 ἀναρμωσία 42,19
 ἀνασπᾶν 102,19
 ἀνατομή plur. 106,9 107,4 135,2
 ἀνατρέπειν 96,9
 ἀναφύειν intr. 104,12
 ἀναχωρεῖν 8,13
 ἀνδριαντοποιός 45,5
 ἀνεγείρειν 39,24 cf. ἐποξύνειν
 ἀνεμπόδιστος adv. 19,23
 ἀνενόχλητος 84,24
 ἀνεξάπτατος 70,6. 16
 ἄνευ. οὐ ἄνευ οὐ δύναται εἶναι 108,25
 ἀνέχειν (coni. κωλύειν) 126,8
 ἀνικμος 56,8
 ἀνίστασθαι (ἐκ τῶν νεκρῶν) 62,4 ἀνίσταται τὸ ζητούμενον 23,32
 ἀνοίγειν 128,32 ss. 130,7 ἀνοίχθῃ 123,29 ἀνεφγμένης 123,30 124,2
 ἀνοίκτιος adv. 94,20
 ἀντέχεσθαι 70,8
 ἀντίγραφον 74,5
 ἀντιθερμαίνειν 40,23 ss.
 ἀντικείμενα 42,17
 ἀντικρούειν 68,31
 ἀντιλαμβάνεσθαι 12,22 62,17 64,4 66,27
 ἀντιληπτικός 4,3
 ἀντιμεθίστασθαι 118,28 119,5
 ἀντιπεριτίστασθαι 50,13 57,24
 ἀντιπερίστασις 113,12
 ἀντιπράττειν 94,21
 ἀντιστρέφειν 43,19 136,4
 ἀντιφάναι. ἀντιφῆσθαι 70,22
 ἀντιφάσκειν 67,23. 29
 ἀντώθης pro Aristotelico ἄντως 146,26

ἄνωθεν 2,20 (= ἄνω) 133,1 134,11 135,4
 ἄνωμαλτα 66,22 ss.
 ἀξιούειν 130,34
 ἀξίωμα 44,29
 ἀπαγγέλλειν 19,24 147,26 (σαφῶς) 115,
 22 127,19 (σαφέςτατα) 95,21 (ἀσαφῶς)
 6,4 9,35 22,24 34,12 104,21 108,5
 (ἐλλιπῶς) 36,20 104,21 (ἐνδεῶς) 144,28
 ἀπαπεινῶν pass. 11,23
 ἀπαλείφειν pass. 14,16
 ἀπαλλαγῇ 53,18
 ἀπαμβλύνειν 109,29
 ἀπαντᾷν 30,24 138,9
 ἀπάντησις (coni. λήσις) 8,29
 ἀπαράλλακτος adv. 80,6
 ἀπατᾷν pass. 37,15
 ἀπάτη 37,7 ss. 63,20 ss. 65,4 ss. 70,1
 ἀπατμίζειν pass. 132,15 145,29
 ἀπάτμισις 55,6 56,22
 ἀπεπεινῶν 56,21
 ἀπεπτος 52,24 149,5
 ἀπερείθειν 126,8
 ἀπεψία cf. πέψις
 ἀπλατῆς 105,2
 ἀπλοῦς (δύνομα) 19,29 ἀπλῶς 4,13 5,7,25
 7,15 11,7 12,30 16,1,28 18,4 33,14 40,1
 45,17 54,27 70,19 73,21 75,18 ss. 77,
 19,81,2 92,8 94,30 107,6 112,19 136,
 2 ss. (coni. κυρίως) 47,14 73,20 ἀπλῶς
 οὕτως 5,19 οὕτως ἀπλῶς 38,32
 ἀπογεύεσθαι 79,11
 ἀπογύμνωσις cf. ἀπόφασις
 ἀποδεικνύειν adv. 20,17
 ἀποδείξεις 10,2 20,19 22,2
 ἀποδιδόναι 21,17 51,19 (τὴν αἰτίαν, τὰς
 αἰτίας) 50,17 94,27 113,27 (ὑπὸ) 99,7
 ἀπόδοσις 49,19 101,10
 ἄποιος 91,32 92,5
 ἀποκαθίστασθαι 40,10 ss.
 ἀποκρίνεται 105,10
 ἀποκρίνεται 107,32 ἀπεκρίθη *respondi*
 76,1 ss.
 ἀπόκρισις 33,11
 ἀποκριτικός 93,29 94,2
 ἀπολαμβάνειν 139,1
 ἀποπάλλειν pass. 20,5 129,21
 ἀπόπαλσις 113,1
 ἀποπλανᾶσθαι 115,30 142,15
 ἀποπύειν (opp. θέγεσθαι) 91,27 92,11
 ἀπορία 13,29 15,10 90,15 91,22 cf. τιθέναι
 ἀποσβεννύειν 109,32

ἀποσκευάζεσθαι 107,15, 18
 ἄποσος 12,8
 ἀπόστασις 64,22
 ἀποστοματίζειν 6,15 62,21, 22
 ἀποσυλᾶν (τοῦς καθόλου λόγους) 9,6
 ἀπόστασις 34,14
 ἀποτείνειν pass. 33,4 (ἔξω) 32,28 33,7
 (ἔκει) 33,3
 ἀποτελεῖν 86,18 94,21 96,28 135,23 136,13
 ἀποτίκτειν pass. 52,9
 ἄπους 108,27
 ἀπούσια 89,33
 ἀποφαίνεσθαι 23,3 115,28
 ἀπόφασις (coni. ἀπογύμνωσις) 91,30
 ἀποψύχειν pass. 100,25 109,4
 ἀπρόσπαιστος adv. 21,13
 ἄπταιστος adv. 22,15
 ἀπτικός (δύναμις) 70,7
 ἀργεῖν 78,28 79,3
 ἀργία 54,25
 ἀρέσκειν 52,20
 ἀρίδηνος adv. 13,31
 ἀριστερός cf. δεξιός
 ἀρκεῖν 94,8 ἀρκούντως 9,29 ἀρκεῖσθαι
 128,10
 ἀρμύζειν 67,18 80,28 107,20, 28 cf. ἀρμύτ-
 τειν
 ἀρμονία 42,19
 ἀρμόττειν 36,17 93,27 94,5 149,3
 ἀρρενικός adv. 66,8
 ἀρτηρία cf. τριχὺς φλέψ
 ἀρχή· τὴν ἀρχὴν 5,2 12,8 24,1 ἐξ ἀρχῆς
 138,28 al. ἐξ ἀρχῆς καὶ πρῶτως 19,16
 ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς 22,28 149,16
 ἀσάφεια 35,5
 ἀσαφής (λέξις) 90,20 102,10 adv. 56,19
 135,7 (coni. ἄγαν περινενοημένως) 6,3
 (coni. μεμελανωμένως) 9,35 cf. ἀμαυρός
 ἀπαγγέλλειν ἐλλιπῆς σαφής
 ἀσθένεια (τῆς ὀψευς) 18,1
 ἀσχεῖν (ἑαυτοῦς) 62,24
 ἀσπάξεσθαι cf. τιμᾶν
 ἀσυνήθης 31,9 ss. cf. ἄγνωστος
 ἀσυνθεσία cf. ἀταξία
 ἀσφάλεια (coni. δυσπᾶθεια) 108,19
 ἀσφαλής (coni. δυσπᾶθής) 108,16 ἀσφα-
 λῶς 24,6 70,15
 ἀσώματος 39,13
 ἀταξία (coni. ἀσυνθεσία) 42,20
 ἀτμίς 122,22 147,2, 19 cf. παχύς
 ἄτοπος cf. συνωθεῖν

ἀτροφία 97,2
 αὐ πάλιν 73,21
 ἀύλητης 130,29
 ἀύξάνειν pass. 14,15 72,2 (opp. φθίνειν) 14,11
 αὔξεισις 96,29
 ἀύξητικόν 50,25 ἀύξητική 89,17
 ἄυπνος 46,5
 αὐτόθεν 145,10
 αὐτός μόνος 7,15 αὐτό τι καθ' αὐτό 15,20 sim. 103,15 101,1 ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐνί 2,6 7 sim. 15,16 42,14.15 65,24 109,15 115,10 ἅμα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ 115,11 sim. 114,28 133,22 — αἰσθησις καὶ φαντασία ταυτόν 1,24 sim. 2,16.17.22.30 4,9 8,2 48,8 144,27 al., sed ἡ αὐτή 4,7 αἱ αὐταὶ γὰρ καὶ αὗται 5,31 sim. 6,11.12.17 12,24 οὔτε γὰρ ταῦτά οὔτε πάλιν ἕτερα (cf. app.) 2,23 εἴτε ταυτόν ἐστὶν αἰσθησις καὶ φαντασία εἴθ' ἕτερα· ἔφηται δὲ περὶ αὐτῶν, πῶς ἕτεραι καὶ πῶς αἱ αὐταὶ 64,28 τοῦτο δὲ ταυτόν ἐστὶ τῷ 29,21 47,22 54,18 61,16 al. sim. 50,18 51,21 97,5 102,9 107,23 108,14 112,15 114,24 116,20 117,15 124,29 125,2 126,18 128,19 al.
 αὐτοῦ. καθ' αὐτό (opp. κατὰ συμβεληκός) 9,16.26 καθ' αὐτήν (opp. κατὰ συμβε-
 βηκός) 9,20.22 cf. αὐτός
 ἀφαίρειν. τοῦ θεοῦ ἀφαιρεθέντος 78,2
 ἀφανίζειν pass. 23,29 24,2 27,1 63,34 68,18 ss.
 ἀφθαρτος 83,21
 ἀφιέναι (φωνήν) 83,22 ἡφιέτο 133,34
 ἀφιζις 81,14
 ἀφίπτασθαι. ἀπέπτυη 142,17
 ἀφουής 6,15
 ἀφωνος 142,12
 ἀχρεῖος 69,9
 ἀχρὶς ἄν 116,12 ἀχρὶ τινός 45,2.3 56,13 131,19 132,21
 ἄχρονος 11,24 ἀχρόνως 11,29
 ἀχώριστος 90,3
 ἀψίνθιον 56,13
 ἄψυχος 44,14 ss.
 βαδίζειν 36,1 48,19 58,4 82,10
 βάθος (εἰς β.) 31,6
 βακτηρία 4,22

βαλανεῖον 122,5 141,17
 βαπτίζειν 131,25
 βαρεῖν 53,22
 βασανίζειν 131,9 (τὴν λέξιν) 9,4
 βαστάζειν 24,22
 βέβαιος. τὸ β. 31,29
 βιάζειν 39,12 βιάζεσθαι 39,18 45,3 144,20
 βιβλιόδριον 135,28
 βιβλίον 2,15 7,13 ss. 12,31 38,27 39,16 61,32 ss. 64,11 87,8 102,25 121,14 140,18 142,13 149,1
 βλάβη 133,31
 βλάστη 104,9 ss.
 βλέπειν cf. εἰπεῖν
 βλυστάνειν 51,1
 βόθρος 8,12 13,15
 βορβορώδης 79,19.22
 βραδύς. βραδέως 55,29 56,3 βράδιον 55,30 βραδύτερον 132,31
 βραχυλογία 135,7
 βραχύς. κατὰ βραχύ 72,17 119,28 μετὰ βραχύ 78,11
 βρέφος 46,12
 βρέχειν 82,15
 βροχή 82,14 ss.

Γάρ nempe 10,7 58,24 75,29 collocatio εἰ γρὴ γάρ 135,22 sim. 13,30
 γαστήρ. κατὰ γαστρός 52,10
 γε. ἀλλά γε 149,14
 γειννίσαις 108,9
 γείτων 83,11.14
 γελαστικός 46,17
 γεννᾶν 46,32 149,5
 γεῦσις (est ἀφή τις) 48,6
 γεώδης 111,28 137,29
 γεωμέτρης 7,18
 γεωμετρικός (θεωρήματα) 28,17
 γήρας 34,30
 γίνεσθαι (ἐν αἰσθήσει) sentire 56,14 ἔγε-
 γόει c. inf. 37,13
 γινώσκειν (ἐν) 12,14
 γλαφυρός cf. χαρίεις
 γλισχρός (χυμοί) 79,20
 γλυκύτης 10,15 97,7
 γνωρίζειν 2,31
 γράμματα 11,13 38,27 ss.
 γραμμή 48,1 63,24 104,32 ss.

γραφή 29,19 34,15. 19 44,25 ss. 45,20 74,7
104,23 139,29
γραφικός (σφάλμα) 136,29
γρηγορεῖν 44,9. 10. 15 46,3. 20. 25 75,18
76,2 ss. 83,33 cf. ἐγρηγορέναι

Δαιμόνιος 84,11 δαιμονιώτατα 99,24
δακτυλιαῖος 10,4
δεῖν. δεῖον ἐστὶ 2,19 δεῖον 36,20
δεῖνος gen. 7,18 17,8 ss. τῷ δεῖνι 5,21
7,18 τὸν δεῖνα 5,19. 22 7,17. 20
δεῖξις 10,4 cf. προάγειν
δεκαπλάσιος 95,32 ss.
δευτικός 91,26
δεξιός (opp. ἀριστερός) 106,30
δέχεσθαι (ὑπό) 52,24 cf. ἀποπτύειν
δή in epianalepsi 83,4. 13 84,19 al.
δηλονότι 9,15 11,18. 22 12,24 25,7. 8 saepe
δηλος. ἔσται δηλον 1,16 2,21 4,20 25,14
63,2 δηλον ὡς 121,5 δηλον τοῖς ὁρώσιν
145,18 τοῦτο δὲ δηλον 140,20 cf. ἐξῆς
δηλοῦν 9,33 26,26 35,15 130,10
δηλωσις 15,10
δηλωτικός 7,7 17,18 37,20. 27 50,11 62,
34 73,9 86,28 88,28 91,5 100,9 120,12.
28 126,5 137,11
διά cf. μακρός
διαβιβάζειν 33,26
διαβλέπειν 75,3. 7
διαγίνεσθαι 52,18
διάδηλος 52,4 66,16 ss. 79,10. 21 143,18
διαδιδόναι pass. 50,30 57,26 102,3
διαξευγνύναι cf. διαιρεῖν
διαιρεῖν (coni. διαξευγνύναι) 103,3 pass. 1,8
διαιτᾶν. διητῆσθαι 31,21
διακομίζειν 70,21
διακονεῖν 52,25 med. 52,22
διάκονος 52,23 58,27 100,20
διάκρισις 26,25 65,32
διακριτικός (ὁψεως) 10,18
διαλαμβάνειν (περὶ) 88,18. 21
διαλανθάνειν 63,6
διαλογίζεσθαι 29,11 37,17 43,6
διαμένειν 131,12 ἐπὶ πολλῷ διαμένουσιν τῇ
ὁργῇ 40,15 sim. (c. praep. ἐν) 112,23
διανοεῖσθαι 61,17 80,16 ss. διανοηθέν80,17
διανόημα 17,7
διανοητικός (μέρος) 60,11
διάνοια mens 28,32 ss. 30,29 ss. 33,1 ss.

34,14 38,19 ss. 65,18 67,12 ss. 70,12 ss.
73,29 80,18 cf. ἐφιστάναι — *sensus loci*
27,9 74,7 124,14 131,6 (τῶν λεγομένων,
opp. λέξις) 17,15 45,14 62,26 86,26
103,3 147,30 sim. 66,4 82,5 92,25 104,
15 107,22 116,19 142,14 146,33
διαπέμπειν 52,17
διαπνεῖν (coni. διασκεδάνυσθαι) 55,23 pass.
97,8
διάπνευσις 146,2 ss.
διαπορθμεύειν 70,19. 25
διαπράττεσθαι 32,10
διαρθροῦν 2,20 4,20 14,8 21,24 22,23 71,
25 100,22
διαρρεῖν (coni. διαφεύγειν) 23,21 (coni.
διασκεδάνυσθαι) 55,27
διασκεδανύναι cf. διαπνεῖν, διαρρεῖν
διάστασις (coni. ποσότης) 10,16 plur. 10,14. 24
διαστέλλειν cf. συστέλλειν
διασφίζειν 59,7
διατάττεσθαι 135,30
διατείνειν. διατεταμένος 128,29
διατελεῖν 46,4 ss. 131,15
διαφέρειν (οὐδέν) 71,7 111,6 104,28 114,22
διαφεύγειν 23,27 cf. διαρρεῖν
διαφορά *lis* 142,9
διάφορος 50,26
διαφύειν pass. 100,21
διαφυλάττειν 131,15
δίδαξις 23,4
διόσκαλος 28,26 29,3 142,5 (Iesus) 62,4
διεγείρειν pass. 82,12
διεισδύνειν 143,32
διεξέρχεσθαι. διεξελθών 1,9
διέρχεσθαι (ἐν) 79,18
διηγέσθαι 62,6
δίηκειν 56,13
διηνεκῆς 98,4
διηχῆς 129,19
διορίζεσθαι 46,7 94,29 120,17 διωρίσθω
136,27
διορύττειν 132,25
διότι *quia* 31,26 49,30 56,17 82,8 103,18
109,28 123,18 124,5. 25 τὸ διότι 128,3
δίπηχως 34,18 35,13
δίττος adv. 37,6
δίγυ 70,1
δόγμα 114,7
δοκεῖν *credere* 75,20. 30
δόξα 7,33 def. 61,19
δοξάζειν 61,17 ss. 65,18

ὁραστικοίς 97,2
 δύναμις 67,18 ss. (ψυχῆς) 6,8 plur. 1,5
 (ἀρχική) 100,8 cf. αἰσθητικοίς — κατὰ
 δύναμιν 149,12 δυνάμει λέγων 7,27 64,
 21 65,6 73,25 92,21 111,2 sim. 16,17
 92,2 cf. λέγειν — δυνάμει ἐπιστήμων 71,
 32 sim. 72,16 92,6. 12 ss. cf. ἐνέργεια
 δύνασθαι. ἡδύνατο 33,5 103,4
 δυνατός 30,12
 δύο gen. 6,32 58,26 δυοῖν 108,10
 δυσέβρετος 25,20
 δυσκίνητος 141,2
 δυσμνημόνευτος 28,22
 δυσπράθεια cf. ἀσφάλεια
 δυσπαθής cf. ἀσφαλῆς
 δύσφθαρτος 83,21
 δυσχέρεια 107,16
 δυσώδης 79,19

Ἐάν c. opt. 31,8

ἐάν 115,23

ἔαρ 34,27 ss.

ἐβδόμος 37,13

ἐγγίζειν 51,14 127,12

ἐγγίνεσθαι 4,14 14,14. 19 16,4. 9 17,1 ss.
 18,9 52,9 74,15

ἐγγράφειν 13,28 21,23 (coni. ἐντυποῦν). 19,5

ἐγγύς. ἐγγύτερος 71,32 ss. ἐγγύτερον 72,5
 92,4 ἐγγυτέρω 92,2 cf. app. ad. 72,5
 ἔγγιστα 72,7

ἐγκατάλειμμα 3,3. 27 ss. 4,11 ss. 8,5 65,
 10 (coni. ἀναζωγράφημα) 5,13 18,9
 (coni. τύπος) 3,6 5,18 ss. 63,32 64,9
 (coni. ζωγράφημα) 3,22 15,16 (coni.
 τύπος et ζωγράφημα) 4,25 cf. ἀναζωγρά-
 φημα εἰδωλον ἔγνος

ἐγκέντριον 105,9 ss.

ἐγκεντρισμός 103,30 105,8 ss.

ἐγκέφαλος 42,14 50,10 53,26

ἐγρηγορεῖν 45,9 cf. app. ad. 2,9 cf. γρηγο-
 ρεῖν

ἐγρηγορέναι 2,9. 25 44,4 ss. 62,7. 8 65,14

ἐγρήγορος adv. 69,27 ss.

ἐγρήγορσις 2,5 ss. 44,11 45,8 55,2 62,18
 75,8 al.

ἐδρα 107,29

ἐθίζειν. εἴθιστα ἐμαυτὸν 25,15 sim. 25,19. 26
 intr. 25,18 ἐθισθέντες 25,25 ἐθισθέν
 31,27

ἐθός (sc. ἐστίν) 137,17 ἐξ ἔθους 25,21 31,24
 εἰ c. coni. 90,27 138,25

εἰδέναι. αἰσθα 62,6 ἴσμεν 60,10 75,34
 οἶδασιν 53,5 εἰσόμεθα 2,30 6,2 ἰστέον
 6,1 54,19

εἰδικός 139,10

εἰδοποιεῖν pass. 7,28 138,33 139,18

εἶδος cf. λόγος ψυχῆ

εἶδωλον vel εἶδωλα 38,21 ss. 60,14 64,8
 66,28 68,32 ss. 69,14. 30 70,24 71,13 ss.
 72,32 73,5 ss. 74,19 ss. 83,18 ss. 86,23
 (coni. ἐγκατάλειμμα) 64,5 (coni. τύπος)
 26,22 68,28 70,1 71,26 74,15 84,23

εἰκός 106,12 εἰκότως 1,15 84,24 97,29
 133,6

εἰκὼν 3,5 4,15 5,23. 28 7,16 15,16. 21 32,
 20 37,9

εἰλικρινής adv. 12,22

εἶναι. τὸ εἶναι 1,6 43,8 139,1 (coni. ὁ
 λόγος) 47,30 cf. ζῆν οὐσία — ὄντοι 108,10
 ἔστι καὶ λέγεται 5,24 8,9 cf. μένειν

εἰπεῖν. ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ βλέψαντας εἰπεῖν
 135,31 136,26 ταῦτόν δ' εἰπεῖν 55,13

εἵπερ 51,6 132,6 c. coni. 137,20

εἰσάγειν (ἐν) 114,26

εἰσέλευσις 114,13

εἰσέρχεσθαι (ἐν) 113,8. 13 130,23 133,34
 εἰσελθεῖν (ἐν) 121,3 133,33

εἰσκρίνειν pass. (coni. προσκρίνεσθαι) 116,14

εἴσοδος 115,11 ss.

εἰσοχή (opp. ἐξοχή) 4,31

εἵσπνευσις 147,29

εἶτα epanaleptice post part. 98,17

εἴτε. εἴτε εἴτε σκεπτέον 47,8 sim. 17,7

εἴτ' οὖν i. q. ἤγουν 125,15

εἰωθέναι. εἰωθός ἐστιν αὐτῷ 50,8

ἐκαστος καθ' ἐκάστην 31,19 45,2 77,11
 84,13 cf. καθόλου

ἐκεῖσε cf. ὧδε, τῇδε

ἐκθεσις 42,6 cf. ποιεῖσθαι

ἐκκείσθαι 29,25

ἐκκόπτειν 105,8

ἐκκρίνειν 93,31

ἐκκρούειν 48,21

ἐκπνευματοῦν 147,20

ἐκπνευσις 147,28

ἐκπομπή 33,3

ἐκπυρηνίζειν 116,7 ss.

ἐκπυρήνισις 117,15

ἐκσφενδονᾶν 93,32

ἐκσφράγισμα 20,10

ἐκτασις (opp. συστολή) 52,10 113,5 130,13
144,8 cf. συστολή
ἐκτείνειν 126,21 (opp. συστέλλειν) 50,32
51,8 130,12 140,15. 17 cf. συστέλλειν
ἐκτιθῆναι 35,8 med. 99,24 107,7 113,4
123,6 132,19 133,19 146,33
ἐκτύπωμα 14,6 15,27 17,1
ἐκφύγειν 133,32. 34
ἐκχυσις 146,7
ἐλαιον 145,24
ἐλέγχειν 114,2. 7 139,6
ἐλέφας 9,16. 29
ἐλκειν 30,28 c. inf. 39,20
ἐλλείπειν 126,2 140,7
ἐλλειψις 141,26
ἐλλιπής 21,15 35,10 ἐλλιπῶς (coni. ἀκατ-
αλλήλως) 36,20 (coni. ἀσαφῶς) 104,21
(coni. συντόμως) 16,16
ἐμβιβάζειν 68,4 ss.
ἐμβρυον 52,7 89,19
ἐμμένειν 74,31 131,26 (coni. σφίζεσθαι)
19,25
ἐμμιγνύναι 111,20
ἐμπαλιν. τοῦμπαλιν 52,25
ἐμπελάζειν 83,18
ἐμπίπτειν 83,31 133,32 141,16 (ἐν) 63,25
ἐμποδίζειν 12,17. 19 56,7 71,4 78,27 124,
6. 10
ἐμποιεῖν 35,5 78,28
ἐμπροσθεν 134,29 (opp. ὀπισθεν) 106,31
ἐμφαίνειν 66,26
ἐμφασις 63,27
ἐμφοτος (θερμόν) 97,2 120,12 122,9 ss.
123,17 128,1 129,6 131,33 132,11. 12
140,28 143,21 147,32 (θερμότης 109,2
(πνεῦμα) 143,27
ἐμψύχειν 110,7
ἐμψυχος 52,11
ἐμψυξις 112,11. 13 117,19
ἐν. ἐν ᾧ γὰρ δυνάμεθα ὄραν ἢ ἀκούειν ἢ ...
43,18 cf. αἰσθάνεσθαι μνημονεύειν φαντά-
ζεσθαι γίνεσθαι εἰσάγειν εἰσέρχεσθαι ἐμπί-
πτειν ἔρχεσθαι κατέρχεσθαι μεταβαίνειν
πίπτειν φθάνειν
ἐναλλάξ 35,19
ἐναντίως cf. φέρεσθαι
ἐναντιότης 91,17 109,26
ἐναποκλείειν 129,5
ἐναπολαμβάνειν 113,4 129,21 130,8. 10
ἐνάργεια 101,18
ἐνδεής adv. 144,28

ἐνδεῖα 109,25 117,16
ἐνδέχεσθαι 4,21 61,19 82,24 al. ἐνδεγέ-
μενόν ἐστιν 106,16
ἐνδοξος 57,9 adv. 90,16
ἐνεῖναι 27,5 28,10. 24 29,7 ss. 33,8 84,10.
23 (ὑπό) 51,22 (coni. μένειν) 20,4. 24
85,29
ἐνεκα 105,29 ἐνεκεν λόγου 73,25
ἐνέργεια 1,13 3,10 4,6 ss. 5,11 6,9. 22
15,4 31,25. 26 18,22 al. cf. αἰσθητικός
— (opp. δύναμις) 1,10 6,22 46,18 92,11
ἐνεργειῶν τῶν περὶ τὰ αἰσθητά 2,32 sim.
3,18. 20. 25 5,7 ss. 18,24 21,24 ἐνεργεῖα
72,18 93,31 103,17 113,2. 17 (opp. δυ-
νάμει) 6,22 71,17. 25 101,29 ss. κατ'
ἐνέργειαν 3,15 ss. 4,11. 27 9,6 ss. 13,28
14,6 19,4 20,6 43,20. 21 60,10 ss. 62,16
64,2 72,6. 15
ἐνεργεῖν 71,29 ss. νοῦς ὁ ἐνεργήσας 142,6
(περὶ) 3,11 4,4 5,10 ss. 12,29 ss. 14,2
15,12 ss. 32,20 61,5. 10 65,14 72,16
74,2 (κατὰ) 47,15 71,3. 17. 29 al.
ἐνθυμεῖσθαι 17,4 ss. 25,15 29,12
ἐνιστάναι pass. 65,8 126,24 (πρός) 65,4
123,6 τὸ ἐνεστώς 6,26. 29
ἐνισχύειν 137,3
ἐννοεῖν 37,16 ss. 62,1 ss. 94,6 142,12 (coni.
ἐνθυμεῖσθαι) 17,9 ss.
ἐννοια 24,27 25,18 36,16 cf. ἵσχειν
ἐνσημαίνειν 14,5 ss. 16,5 31,6
ἐνστασις 8,29 93,28 94,1 110,29 111,2
115,22
ἐντερον 108,11 plur. 52,12 ss. 54,11
107,30. 31 108,4 cf. παχύς
ἐντομή 51,14
ἐντυγχάνειν 111,25 149,12
ἐντυποῦν 20,10 cf. ἐγγράφειν
ἐνυπάρχειν 19,4 63,30
ἐνυπνιάζεσθαι 61,10
ἐνύπνιον plur. 2,10 51,5 53,16 ss. 60,2 ss.
ἐνώπιον 75,3
ἐξάγειν 114,25 115,1 ἐξάξη 144,21
ἐξαερούν 113,6 122,2. 3
ἐξαιματοῦν 105,22
ἐξαίφνης 80,16 82,16
ἐξακοντίζειν 119,14 147,16
ἐξακόντισις 122,2
ἐξαναλῶν. ἐξαναλῶσαι 110,24
ἐξέλκευσις 114,12 115,4
ἐξῆς. τὸν ἐ. 25,3 τὸ ἐξῆς τῆς λέξεως
45,30 73,10 τὰ ἐξῆς τῆς λέξεως 48,12

- 106,15 τὰ ἐξῆς 115,23 131,9 149,1
τὰ τούτοις ἐξῆς 149,6 καὶ τὰ ἐξῆς 25,1
133,22 τὰ ὅ ἐξῆς δῆλα 121,18 132,26
141,8 143,5 σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς 41,4 59,3
65,28 76,7 101,14 112,5. 25 117,4 138,12
146,17 sim. 40,3 133,11
Ξίς 1,16 14,27 21,12 71,29 ss. (coni.
μονή) 14,9 Ξίς ἡ πάθος 9,2 al. (opp.
στέρησις) 45,11 cf. νός
Ξοδός 115,6 ss.
ἐξοχή cf. εἰσοχή
ἐοικέναι 37,19
ἐπαγγέλλεσθαι 88,8
ἐπάγειν 7,27 11,24. 30 12,13 13,10. 14
17,28 23,5 saepe
ἐπαγωγὴ 53,6 78,30
ἐπαισθάνεσθαι 49,5
ἐπὶ 4,17
ἐπαναλαμβάνειν 34,12 125,17 (τὸν λόγον)
15,3 70,29
ἐπανάληψις cf. ποιῆσθαι
ἐπανερχεσθαι 40,13 ἐπανελθεῖν 142,18
ἐπεισερχεσθαι 89,16 ss.
ἐπεμβιβάζειν 68,5
ἐπέρχεσθαι c. inf. 39,9 ἐπελθεῖν 146,34
ἐπιβάλλειν intr. 73,30
ἐπιβολή 131,7
ἐπιγίνεσθαι 88,10 89,22. 27
ἐπιγλωττίς 127,11
ἐπίδηλος adv. 54,4 138,3 146,19
ἐπίδοσις 146,28
ἐπικαλύπτειν 72,11 ss.
ἐπικράτεια 82,16
ἐπικρύπτειν pass. 60,16 110,18
ἐπιληπτικός 54,27
ἐπιληψία 53,7 55,2 sed ἐπληψίς 49,14
53,20 54,25 ss. ex Arist.
ἐπιμέλεια μετ' ἐπιμελείας 48,22
ἐπιμελής adv. 48,23
ἐπιμήκης 81,8
ἐπινέμεσθαι 94,14
ἐπινίγειν 57,16
ἐπιπόλαιος (coni. συγκεχυμένος) 20,9 cf.
ἀμυδρός
ἐπίπυγμα (prave pro ἐπίπτυγμα) 134,33
135,1
ἐπιπωματίζειν 127,11
ἐπίρρημα 22,30
ἐπίσης 70,6. 107,17
ἐπισκεπτεσθαι 88,10 ἐπισκεψόμεθα 4,19
ἐπισκοπεῖν pass. 60,17
ἐπιστασία 123,7
ἐπιστήμη 45,18 al.
ἐπιστημονικός 6,28
ἐπιστήμων def. 71,29 ss. 92,3
ἐπιστητός 8,32 33.
ἐπιστρέφειν 10,14
ἐπιτρέδειος fem. 28,29 140,23 adv. 25,24
ἐπιτολή (κυνός) 122,6
ἐπιτυγχάνειν c. gen. 112,11 pass. 82,7
ἐπιφάνεια 10,12. 20. 21 90,9 125,5. 19
126,9 133,1 134,12
ἐπιφέρειν 72,31 ἐπενεγκεῖν (τὴν λύσιν)
14,3
ἐπιγεῖν 146,11
ἐπιχειρεῖν (πρός) 29,8 (ὑπὲρ) 91,13 sim.
90,16. 18
ἐπιχείρημα 22,8 57,9 ss. 103,27 104,30
117,7
ἐπιχείρησις 93,26 107,20 27
ἐποξύνειν (coni. ἀνεγείρειν) 29,2
ἐποχή 51,19 ss.
ἐργασία 105,30 109,21
ἐργον plur. 7,11 ss.
ἐρημία 142,7
ἐρμηνευτικός 11,30
ἐρπυστικός 138,12
ἐρχεσθαι. ἐλθεῖν (ἐν) 139,22 140,9
ἐσύστερον 149,2
ἐταῖρος 62,3 64,11 81,7 85,51 148,9 cf.
θαῖος
ἐτερομότηκης 68,32
ἕτερος (τῷ λόγῳ) 2,1. 17 θάτερον 34,3
43,10 45,11 132,13 θατέρως 48,22
ἐτέρως καὶ ἐτέρως 65,15 cf. αὐτός
εὖ c. gen. 85,11
εὐαίσθητος 66,23
εὐήθης 136,1
εὐθύγραμμος 10,9
εὐθύδνειρος 2,12
εὐθύτης 93,5 ss.
εὐκινησία 39,24
εὐκλίνητος 39,21 116,8 ss. 111,1
εὐλάβεια 100,4
εὐλόγος 33,6 92,24 96,15 τὸ εὐλογον
139,4. 13 εὐλόγως 1,18 55,2
εὐλόγος 83,20
εὐμετάβολος 85,27
εὐμνημόνευτος 25,29 28,21
εὐπαθής 53,20
εὐρεσις 29,21 ss.
εὐρίσκειν 29,10 fut. 28,12. 17 29,27 aor.

εὐρήσῃ 19,12 23,10 εὐρήσωμεν 19,14
40,1 (cf. app.), sed εὐρον etc. 28,12. 32
29,27 30,1 al. εὐρηκα 29,26 80,16 εὐ-
ρέθην 27,4 80,17 149,8
εὐρύνειν (opp. συστελλειν) 51,7. 14
εὐφθαρτος 127,26
εὐφροῆς 6,16
ἐφάπτεσθαι 131,6 142,14 145,5
ἐφαρμύζειν 144,29
ἐφεξῆς 1,14 24,18. 20 26,13 30,2 71,7
72,8 c. gen. 98,30 τὸ ἐφ. 26,31 28,5
τὰ ἐφεξῆς 9,32 28,11 31,21 33,18 ss.
118,25 125,19 sim. 52,5 τὰ δ' ἐφεξῆς
σαφῇ 139,24 sim. 53,23 (opp. ὀπισθεν)
30,12 (coni. τεταγμένως) 18,19 ἐφεξῆς
οὕτως 72,13 cf. τάζεις
ἐπιστάναι (τὴν διάνοιαν) 78,11 80,13 absol.
112,5 129,15
ἔχειν (τὸν λόγον) 34,28 (τὴν πίστιν) 103,27
(τὰ πρῶτα) 131,6 πῶς δὲ ἔχουσι θέσεως
135,2 τοῦτων οὕτως ἐχόντων 92,6 σχεῖν
3,31 σχῆ 7,11 ὥς ἐπὶ τούτης ἔχει,
οὕτως ἔξει καὶ ἐπὶ 27,25 sim. 28,1. 30
45,7 72,4 elliptice (om. ἔχειν) 15,17
39,9 80,11 82,1. 3 οὕτως ἔχειν καὶ περὶ
τῆς φαντασίας 3,20 ἔχουσαι 34,3. 4
(opp. ἡγεῖσθαι) 86,1
ἔως οὗ 26,8 34,10 ἔως ἂν c. opt. 45,25
ἔως τότε 45,24. 25

Ζεῖν 40,19 ss.

ζέσις 40,8. 16

ζῆν 131,24 ss. τὸ ζῆν τε καὶ εἶναι 131,23

ζήτησης (φυσική) 87,7

ζωγράφημα 3,2. 3 14,8. 27 ss 15,28 cf.
ἐγκατάλειμμα

ζωή 131,19 cf. καταλύειν

ζωογονεῖν 142,32

ζωοῦν pars. 132,28

¶II solutionem problematis adnectit 111,18
aliam interpretationem 8,1 al.

ἡγεῖσθαι 25,11 26,3 cf. ἔχουσαι

ἡγεμονικόν 3,8

ἡγουν 27,7 93,32 101,27 104,14

ἡλιακός 68,19

ἡλιος 70,25 cf. μά

ἡμεῖς cf. κατὰ ὑπερ

ἡμισυς 74,26 ἡμίσεος 113,28

ἦν 45,2 89,7 ἦν δὴ 149,16

ἡνίκα 14,7 53,33 74,27 126,20

ἦπαρ 52,14 ss. 56,11 59,1 96,10 105,25
137,7

ἦπερ 40,26 48,30 55,3

ἡρέμα 129,16. 29 ss. (coni. ὀλίγον) 75,26

ἡρεμεῖν 49,2 80,17

ἡρεμία 49,5 cf. καθίσταναι

ἦτοι . . . ἦ 3,13 ἦτοι . . . ἦτοι 28,1. 2
explicativum i. q. δηλονότι 8,35 15,6
18,4 36,8 47,27 61,15 73,3 94,4 98,4. 6.
28 101,26 102,11 104,20 105,30 113,28 al.

Θαυμάζειν (opp. καλῶζειν) 15,13

θεάμα. τὰ ὄναρ θεάματα 81,19

θεῖος. τὸν θειοτάτον μου ἐπαῖρον 130,34
cf. νοητός

θεόπεμπτος 2,11

θεός def. 77,23

θερμαίνειν 40,23 ss. 92,31 117,19 132,17
cf. καταψύχειν

θέρμη 26,25

θερμότης 31,22. 23 40,26 50,14 54,11. 19
56,3. 13 92,9. 26 ss. 95,33 96,17. 28 97,17
100,17 131,33 132,15

θερμός cf. ἔμψυτος

θέσις 141,8

θεωρεῖν 27,30 ss. 83,22 135,2

θεώρημα 25,5 84,5 cf. γεωμετρικός

θεωρία 12,20 16,9. 10

θραύειν 66,18

θρεπτικός (δύναμις) 100,23 (ψυχή) 89,17
100,24 ss. 148,4 θρεπτικόν 8,20 50,24
55,1 100,13 ss.

θρύβειν pass. 14,16

θυάς 30,20

θύρα 82,2

θύραζε 89,19

θυροκοπεῖν pars. 84,22

θύραξ 108,20 ss. 127,20 130,20

Ἰατρική 88,10

ιατρός 145,6 παῖδες ἱατρῶν 58,16

ἰδιος fem. 89,4 ss. 90,27 (coni. οἰκείος) 89,4 ss.

ἰδίᾳ 1,8

ἰδρύειν pass. 44,19 47,24
 ἰέναι. ἐπὶ τὴν σαφηνειαν ἰτέον 6,5 sim.
 31,21
 ἴνα. ἴν' ἴν 106,5 ἴν' ὅλως μὴ δεῖται (δέη-
 ται?) 131,20
 ἰσόπλευρος 10,7.8 11,6
 ἴσος. τὸ δὲ ἴσον ἐστὶ τῷ 8,4 12,27
 15,30 21,11 23,7 38,3 40,5 saepe ἴσον
 λέγων τῷ 34,3 ἴσον λέγοντες ὅτι 96,9.12
 cf. app.
 ἰσοσκελὴς 10,7
 ἰστορεῖν 137,31
 ἴσχειν (ἐννοίαν) 6,17
 ἴσχνανσις 46,6
 ἰσχύειν 62,17
 ἰχθὺς. ἰχθύας 140,9 (ἰχθύς) 139,21 al.
 ἴχνος (coni. ἐγκατάλειμμα) 5,4
 ἰχώρ 142,3

Kάδος 101,29
 καθαρός. καθαρῶτατα ἰδεῖν 81,4 cf. τρα-
 νής, τρανός
 καθέζεσθαι. καθεδουμένη pro praes. 32,26
 καθηγερμών 62,3
 καθιστάνειν (τὴν λέξιν) 23,1 108,5 142,14
 καθίστασθαι (coni. εἰς ἐρημίαν ἄγεσθαι)
 39,17
 καθόλου 11,12 τὸ κ. 8,35 9,8ss. (opp. τὸ
 καθ' ἕκαστα) 9,19 τὰ κ. 11,11 12,16 ss.
 τοὺς κ. λόγους 9,6 ss. cf. κοινός, σύμπας
 καίπερ 39,3 40,11 79,8 83,5 102,23 106,21
 124,1 143,3
 καιρός 66,6 οὗ καιρὸς σκοπεῖν 124,11
 αἵτοι 30,7. 22 39,19 100,31 130,20 131,3
 132,9
 καίζειν cf. θαυμάζειν
 κακοποιός 83,19
 κάμνειν 44,30
 κανὼν 63,7
 καρδία 38,21 ss. 50,23 ss. 60,18 68,21 ss.
 70,1 74,15 ss. 80,18 83,26 100,8 ss.
 101,24 ss. 105,15 ss. i. q. πρῶτον αἰσθη-
 τήριον 1,18 3,2 4,23 sedes κοινῆς
 αἰσθήσεως 18,27 47,25 cf. 32,26 44,20
 cf. πνεῦμα ὑγρότης
 καρζίνος 108,27
 καρύα 97,19
 κατὰ. κατ' ἡμᾶς 142,9 τὴν αἰτίαν . .
 κατ' ἣν 96,31 κατὰ τοῦτο post part. epana-
 leptice 107,16 cf. γαστήρ λέγειν μέγεθος

καταβάλλειν (πόνους) 85,6 131,5
 κατάγειν 50,14 (coni. κατασπᾶν) 78,1
 καταγίνεσθαι (περὶ) 84,7
 καταγράφειν cf. τίθεσθαι
 καταδαπανᾶν 94,15
 κατακαίειν 110,3. 21 111,6. 22 κατακαυ-
 θήσεται 110,3 κατακαήσεται 110,5. 7
 κατακαίνει cf. app. ad 110,3. 21 111,6. 22
 κατακερματίζειν 66,19ss. 127,24. 27 134,1
 κατακλίνειν. κατακλιθεῖς 58,6
 κατακολουθεῖν 67,21
 καταλάμπειν 65,31
 καταλέγειν 42,4 (αφῶς) 65,35 79,9 83,30
 καταλείπειν pass. 72,23 ss.
 κατάληψις 49,14
 καταλιμπάνειν 113,29
 κατάλληλος 21,16 104,22 τὸ τῆς λέξεως
 κ. 36,11 37,11 62,33 79,9 87,12 ἣν ἂν
 καταλληλότερος (v. app.) ἡ λέξις 106,4
 ἣν δ' ἂν καταλληλοτέρα ἡ λέξις 57,13
 cf. 137,15 adv. 36,21 cf. σαφής
 καταλύειν (τὴν ζωὴν) 142,7
 καταναλίσκειν 94,15
 καταντᾶν 45,4
 καταξηραίνειν 143,12
 καταπατεῖν. καταπεπατημένος 50,8
 καταπνίγειν 130,23 ss.
 κατάποσις 127,11 133,13 ss.
 κατάπτυξις 55, 6
 κατάρρυσις 78,17
 κατασβεννύναι 109,25 110,21
 κατασκευάζειν 13,13 48,14 49,28ss. 61,28
 65,29 92,21 116,5
 κατασκευαστικός 8,29 9,32 33 43,3 48,13
 94,11
 κατασκευή 144,7
 κατασπᾶν cf. κατάγειν
 κατὰστασις 40,13
 καταφανής 49,22
 καταφέρεισθαι 53,27
 καταφορά 62,17 74,25 ss.
 καταχρῶν 132,24
 καταχρηστικός adv. 8,1 83,5
 καταψηφίζεσθαι 131,4
 κατὰψυξις 40,8. 17 51,6 111,8. 28. 32
 121,11. 13 128,2. 10
 καταψύχειν 53,27 110,20 ss. 128,19 129,6
 (opp. θερμαίνειν) 116,32
 κατέναντι 65,33
 καταργάεσθαι 52,24 107,32 ss. pass.
 52,18 108,3

κατεργασία 52,25
κατέρχεσθαι. κατελθεῖν (ἐν) 74,30
κατεσθλῆιν 49,4 94,14
κατέχειν 75,21 85,25 (τὸ πνεῦμα) 133,18
(ἐαυτόν) 39,3. 4 pass. 64,15 69,27 ss.
(τῷ ὕπνῳ) 62,5
κατηγορεῖν (κοινῶς κατὰ) 7,33
κατηγορεῖαι enumerantur 10,30
κατορύττειν 105,6 132,14
κατοχή (φαντάσματος) 4,14
καυστός 122,20
κεῖσθαι 131,11 (ἀντί) 73,2 κεῖσθαι ὅτι
73,26 τούτων κειμένων 137,27
κενολογεῖν 123,8
κέντρον 48,1
κεράμεος (v. app.) 110,17
κηρός 14,5 20,10
κίνημα (coni. τύπος) 84,10
κίων 26,13 ss.
κλείειν 124,5 ss. 126,6 129,1 ss. 130,7
κλεινός 85,5 142,5
κολαίνειν 28,30
κοιλία 105,25 107,17 150,2 ss.
κοιμᾶσθαι 2,26 46,11 61,5 62,4 65,15
73,29 75,18
κοινός (αἰσθησις) 1,16. 17 12,24 15,22 cf.
καρδία — (coni. καθόλου) 9,18 (σώματος
καὶ ψυχῆς) 2,8 adv. 32,11 65,16 cf.
ἀκούειν κατηγορεῖν
κοινωνεῖν c. dat. pro gen. 48,8 (opp.
διαφέρειν) abs. 141,23. 25
κοκκόμελον 104,8
κοριζεῖν 58,27
κορμός 97,23
κοράμβη 95,5 [p. 135 23
κοῤῥασις 94,19 96,7 ss. 138,26 141,4 cf. ad
κρατεῖν 92,14 tenere 75,19 pass. 93,23
149,4 cf. πέττειν
κρατύνειν 126,8
κρίκος 24,18 26,30
κρίνειν. κερκίμενος (opp. ἀδιάκριτος) 72,22
κύαμος 104,8
κύκλος 47,31
κυκλικός 68,30
κυκλινδρικός 68,30
κύριος 68,1. 2 (ὄνομα) 5,4 31,7 κυρίως
4,31 7,12 12,10 52,19 59,1. 2 61,11 73,
16 83,5 97,17
κύων 26,20 71,14. 15
κωλύειν. οὐδὲν κωλύει 80,27
κώνωψ 129,25

Λαμβάνειν (αἰσθησιν) 17,27 ss. 28,2 49,8
52,8 (ἀνάμνησιν) 26,9 (τὴν ἐπιστήμην)
27,31 ss. (τὴν αἰσθησιν) 28,2 ὥς ἀλη-
θές 20,27 73,23 (ἀληθῶς, sed v. app.)
118,24 ὥς ἐναργές 67,4 ὥς ὁμολο-
γούμενα 20,18 (ἀντί) 29,16 38,31 45,27
57,1 58,14 69,25 126,23
λαμπρός (γρῶμα) 30,29
λέβηθ 145, 28 ss.
λέγειν (τι κατὰ) 36,18 ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον
11,1 16,8 18,19 20,16 29,20 32,24 saepe
— τὸ λεγόμενον ἔστι 16,27 34,4 48,29
59,4 62,27 saepe ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον
ἵστον τῷ 20,29 al. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον
ταυτόν τῷ 23,24 al. τὸ δὲ λεγόμενον
τοιούτων 68,29 sim. 46,1 64,28 73,13
ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον θυνάμει τοιούτων
27,28 29,24 70,4 82,30 107,13 114,8
133,30 ὃ λέγει θυνάμει τοιούτων ἔστι
36,4 εἴη ἂν τὸ λεγόμενον 11,32 sim.
7,13 16,16 27,18 saepe — εἴη ἂν τὸ
λεγόμενον θυνάμει τοιούτων 77,17 ἔστι
δὲ σαφῆς τὰ λεγόμενα 137,19 cf. εἶναι
λείπειν intr. 37,2. 5 58,11 68,10 79,27
104,21 121,21 137,15 142,20 pass. 60,13
124,18
λείποψυχεῖν 49,1 ss.
λειψόαιμος finxit ad interpretandum Em-
pedocleum λειψαιμος 124,16
λεπτός 40,27 55,20 66,19 ss. 81,8 90,14
136,19 ss. cf. παχὺς
λεπτότης 55,21
λέξις 9,4. 29 22,22 ss. 23,16 24,26 saepe
— cf. διάνοια ἐξῆς καθιστάνειν ὁ συνελήξας
λέων 15,15 69,6 ss.
λήψις (τοῦ καθόλου) 9,8
λίαν 21,15 67,2 115,22 131,16 138,3 139,5
144,2
λογίσεσθαι 6,26
λογικός 70,12 (δύναμις) 8,1 (ψυχῆ) 8,34
89,17 ss. (ζῷα) 6,3 (μέρος) 9,2
λόγιον plur. 62,2
λόγος (coni. εἶδος) 11,8 τῷ λόγῳ 4,2 cf.
εἶναι ἔνακεν ἕτερος καθόλου χάριν ποιῆ-
σθαι ὑποκεῖσθαι
λοιπός 25,11 ss. τὸ λοιπὸν 26,26 ss. 29,3
43,10 τὰ λοιπά 27,5. 6 ἡμῖν δὲ λοιπὸν
ἔστιν c. inf. 71,28 λοιπόν adv. 98,29
127,12 140,3
λόειν 94,3. 8 111,2 τὴν ἀπορίαν 91,22

λύκος 13,16 15,15 25,15. 16 26,20 71,14. 15
 λυπεῖσθαι ὑπό 81,9
 λύρα 24,21 ss. 26,7 30,6 ss. 31,4 80,21
 λύσις 13,30 14,3. 25 15,10 42,5 53,7 93,28
 94,9 110,29 cf. ἀπάντησις

 μά τόν ἥλιον 75,21 οὐ μά τὴν ἐκείνου
 ψυχὴν 142,9
 μάθημα plur. 12,18 32,7
 μάθησις 28,26 89,22 def. 19,15 plur. 24,5
 μαίνεσθαι 49,6
 μακρός. διὰ μακροῦ 80,29
 μαλάττειν 124,26
 μανθάνειν ὑπό 25,6
 μανία 49,4
 μανός cf. πυκνός
 μαντεία *coniectura* 22,27
 μαρασμός 109,19
 μαρτυρεῖν 58,16
 μαρτύρεσθαι 54,3 101,28
 μάχεσθαι. μαχεσάμενον 96,7
 μέγεθος plur. 10,14. 25 12,21 32,28 ss.
 κατὰ μέγεθος 11,10 ss.
 μεθίστασθαι 109,6
 μελανοῦν 9,35
 μελέτη 31,19 39,7
 μέλος 24,25 41,3
 μένειν (coni. εἶναι) 89,30 31
 μέντοι 4,2 15,17 65,1.2 81,20
 μερίζειν pass. 142, 34
 μερικὸς 9,1
 μέρος κατὰ μέρος 60,12 παρὰ μέρος 110,22
 114,5. 29 μέρος καὶ πάλιν μέρος καὶ
 οὕτως 119,27
 μεσολαβεῖν 21,3
 μετὰ c. gen. 116,33 ss. 133,30 136,3 cf.
 βραχύς
 μεταβαίνειν (εἰς) 139,28 140,3 141,15
 (ἐν) 140,1
 μεταβάλλειν (εἰς ὕπνον) 44,10 (ἀπ' ἄλλων
 εἰς ἄλλα) 72,29. 31 (ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο)
 86,19. 21 (var. βάλλειν) ἄλλοτε ἄλλο
 μέρος 82,3
 μεταδιδόναι 67,1
 μεταλαμβάνειν (ἀντι) 36,8
 μεταξύ 73,21 75,18 84,18 105,12. 13 143,
 26 (τά) 46,1 68,8 ss. διὰ τινων μ. 69,6
 εἰρήσθω μ. 147,27 cf. παραρρίπτειν παρ-
 αβάλλειν

μεταφέρειν 49,23 ss. (τοῦνομα) 5,5
 μεταφύτεια 104,2
 μετιέναι μετιτέον 9,29 124,16
 μέτριος 67,9 ss. .
 μετριότης cf. ἄγειν
 μέχρι 116,12 μέχρῃς ἄν 145,25 μέχρῃ τοῦ
 γυν 107,7 μέχρῃ τινός 45,6
 μή (post ἐπειδή) 1,12
 μηχανώνειν 129,15
 μηχανοπέπων 81,8. 11
 μήν. οὐ μήν 49,31 127,6 cf. 58,8 95,2
 ἀλλὰ μήν 79,15
 μήποτε 2,8 129,34
 μηχανᾶν 133,12
 μίμημα 15,14 ss. 16,18. 22
 μινυρίζειν 81,19
 μνήμη 1,1 ss. def. 1,15 4,14 5,6. 24. 26
 6,8 19,3 ss. μνήμη, φαντασία, αἴσθησις
 quomodo cohaereant 6,10 (dist. ἀνάμνησις)
 4,14 ss. i. q. φαντασία 2,16 (dist. φαν-
 τασία) 5,30 μνήμη est ἕξις 23,9 15
 μνημονεύειν 1,23 ss. 5,32 ss. 8,31 ss.
 12,25 14,28 ss. (ἐν) 8,19
 μνημονευτικὸς 1,20. 22
 μονή cf. ἕξις
 μόνος cf. αὐτός
 μουσικός 24,20 26,8 ss.
 μύειν 56,31
 μῦθος 103,2 118,31. 32
 μυσταγωγός 84,12

Ναὶ μὴν 48,21
 ναστός (coni. στερεός) 140,14
 ναστότης (coni. σκληρότης) 140,15
 νεάζειν 98,10
 νεκρός cf. ἀνίστασθαι
 νέμεσθαι 9,28
 νέος 31,5 ss. (coni. συνήθης) 31,10 οἱ
 νεώτεροι 104,2 145,5
 νεότης 34,30
 νεῦρον 50,31 51,8
 neutrum plur. iungitur cum plurali verbi
 28,19 31,14 33,5 39,24 40,3 44,15 47,6,
 saepe alibi ponitur sing. verbi
 νέφος 69,5
 νήχεσθαι 139,16
 νοεῖν 7,5 ss. 103,4 pass. 8,6 91,30 ss.
 νόημα 29,24
 νόησις 3,19 ss. 6,9 7,33 11,13 16,11 33,14
 34,26

νοητός 3,19 ss. 7,5 8,32 ss. 12,9 (coni.
θεῖος) 12,20
νοσῶδης 82,10
νοῦς 3,19 ss. 6,9 9,3 ss. 12,9 ss. 38,20 67,
20 ss. 142,13 (opp. αἰσθησις) 60,5 (opp.
ὁ καθ' ἑξῆς et ὁ πρακτικός) 11,14 ὁ ἐν
ἑξῇ νοῦς 11,22 magistri titulus 142,6
cf. πρῶτος
νυσταγμός 53,33
νυστάζειν 53,32
νοχθήμερον plur. 46,5. 11

Ξηραίνειν 141,32
ξηράνσεις 46,7
ξηρός (opp. χλωρός) 97,20. 21
ξηρότης 92,9. 26 93,4 141,33

Ο. τοῦ θεῖ το ὕπνος οὐκ ἔστι 48,13 sim. 94,11
τὸ θεῖ et τὸ διότι 128,3 τὸ πῶς 128,2. 4
τοῦ τίνα εἰσὶ τὰ ἐνόπνια 62,34 sim. 51,22
84,3 120,16 τῶν ὅσα 59,6 τῶν ἐν οἷς
90,31 103,20 sim. 107,14 108,34 peri-
phrasi inservit τὰ τῶν ἐπῶν 126,24 τὰ
τῆς λέξεως 114,27 sim. 125,3 τὰ κατὰ
τὴν λέξιν 45,14 104,15 147,30 τὰ κατὰ
μέρος 124,15 τὰ μέχρι 125,17 εἰς τὸ κατὰ
φύσιν 40,22 τὰ περὶ τὴν φαντασίαν 2,20
14,7 sim. 27,22 146,34 τὰ περὶ μνήμης
21,25 22,23 sim. 4,19. 20 144,2. 28

ὄγκος plur. 10,14. 24
ὄγκου 147,10
ὄδε (= ὁ δεῖνα) 6,29 92,11 97,20 ὄδε μὲν
... οὗτος δέ 92,28 cf. τις

ὀδέ. τοδί 7,12 72,6 119,27

ὀδῶν πορεῖν 37,13

ὀδῶν. 19,8

ὀδεσθαῖ. οἰκηθήσεται 32,21

ὀϊστός 82,1

οἰκεῖος (αἰσθησις) 52,11 (δύναμις) 46,2. 5
(δόξα) 122,24 (ἔργον) 108,8' (τέλος)
22,2 (ψυχρότης) 118,31 οἰκεῖον ἔστιν
ἐπεὶ 148,29

οἰκόμεν 52,3 (coni. ἀφ' ἑαυτῶν) 32,18

οἰνώδης 2,4 (v. app.)

οἶονεῖ 3,22 145,33

οἶος pro τίς 26,4

ὀλιγαίμια 131,8

ὀλιγάκις 85,12

ὀλιγοθερμία 132,22

ὀλιγοθερμος 58,19

ὀλίγος. μετ' ὀλίγον 2,30 50,12 73,20 100,12
133,9 πρὸ ὀλίγου 27,21. 31 ss. 29,14
46,27 cf. ἱρέμα

ὀλόκληρος 95,5

ὀλόκρυλλος (σελίγη) 82,17

ὀλος. ὀλως 8,10 10,3. 6 11,16 15,43 18,7
saepe — ὀλον δι' ὀλου 92,32

ὀλοφύρεσθαι cf. στένειν

ὀμιλεῖν 48,23

ὀμμα. πρὸ ὀμμάτων 74,28

ὀμογενής 10,18

ὀμοιος. τὸ γὰρ ὅμοιον, φασί, καὶ συγγενές
πρὸς ὅμοιον καὶ συγγενές φέρεται 119,9
φθίρεται ὑπὸ τοῦ ὁμοίου τὸ ὅμοιον 132,12
ὁμοίως τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν πτόρων 97,22
καὶ τὸ γλυκὺ ὁμοίως 10,19 ὁμοίως δέ
30,2 124,24 ὁμοίως καὶ 2,22 7,12. 19
72,3 ὁμοίως δέ καὶ 3,18 22,2. 30 32,19
35,7 49,3 saepe

ὁμοιότης 34,2. 3

ὁμολογεῖν cf. λαμβάνειν

ὁμοῦ 146,18

ὁμως 39,3. 8 67,8. 14 81,4 al. ἀλλ' ὁμως
49,11 82,15

ὄναρ 62,3. 4 64,10 ss. 75,22 adv. 75,22 81,19

ὄνειρος. ἐν ὄνειρῳ 62,1

ὄνειρώπτειν 37,19. 20 58,9

ὄνος 8,12 13,15

ὀξύπός 85,24

ὀπή 123,26 ss.

ὀπηνίζα 102,21

ὀπισθεν cf. ἔμπροσθεν ἐφεξῆς

ὀποισσοῦν 88,26

ὀπου γε 67,28

ὀπτικός (πνεῦμα) 63,23. 26

ὀπωσοῦν 58,14 112,5

ὀρασις 60,9

ὀρατικός (δύναμις) 70,8

ὀργانون 143,23

ὀργή def. 40,8. 17

ὀρίζεσθαι 143,18 146,23

ὀρμᾶν 125,13. 16 ss. pass. 25,16 52,3 63,7
ὅς pro τίς 2,14 ἂ μὲν ... ἂ δέ 99,14
τὸ εἰς ὃ 69,4 τὸ ἐξ οὗ 69,4 ἐξ οὗ
(= μέχρι) 25,15

ὀσμὴ 5,3 10,11. 15

ὅσος. καθ' ὅσον 4,2. 3 33,24 100,26 108,16.
30 107,13

ὅσπερ. *παρ' ὅσπερ* (pro h.) 24,12 31,2 39,6
ὅτι ἐν αὐτῷ 146,6 *ὅν δὲ τὸν αὐτόν*

ὅσπερσοῦν 10,5 45,6 73,24

ὅσπερσων plur. 143,1

ὅσπερσων plur. 48,5 123,18 128,8

ὅταν c. incl.? cf. app. ad 19,12 14 23,10
 40,1

ὅτι μὲν . . . ὅτι δὲ 58,7 68,30 69,1

ὁδοιμῶς 12,1 62,15 81,19 129,29

ὁδοιμῆτος 20,23

ὁὖν in epanalepsi 39,15 48,6 50,31 *saepe*
ἀλλ' ὁὖν 141,17 18

ὁρᾶ 81,8

ὁστία 10,30 ss. 61,21 (coni. *φύσις*. 142,24
ἡς οὐσίας καὶ τοῦ αἵματος καὶ παραφύ-
σιν 117,6

ὁστισοῦν pass. 138,29

ὁὔτως. ἐκ τοῦτων καὶ τοιοῦτων 2,29 εἰ
 δὲ τοῦτο 9,2 15 13,1 43,9 23 47,15 72,
 6 79,27 88,25 89,23 93,22 in epana-
 lepsi 75,17 διὰ τοῦτο post διὰ c. inf.
 epanaleptice 105,15 108,13 139,14 sim.
 κατὰ τοῦτο 108,17

ὁὕτως 85,5

ὁὔτω epanaleptice post part. 91,33 καὶ
 οὕτως (post. πρώτων) 144,6 sim. 146,34
 οὕτως δὲ in apodosis 3,20 καὶ οὕτως
 οὕτως ἀλλ' . . . 147,24 καὶ οὕτως οὕτως
 πανταῶς 147,29 cf. ἐπεὶ ἤς μέρος

ὁὔτωσι ἀλλότως 102,19

ὁψίς 30,29 λογικότεραι δὲ τῶν αἰσθητικῶν
 ὁψίς καὶ ἀκούη 70,13

Ἠόρχαλος 99,19

ἦθος; 1,16 2,8 10 9,22 12,15 24 (coni.
 τῶπος) 14,1 15,6 21,23 22,9 cf. ἦτος τω-
 ρατικός ψυχικός

ἠεῖδον 92,3

ἠεῖς cf. ἠετός

ἠελιός 31,4 ss. (coni. γρόντος) 27,20

ἠέλιον 2,17 23 *saepe* cf. αὖ

ἠελιοδρομεῖν 109,26 109,5

ἠελιόροια 56,3 15 64,1

ἠέριον 14,14 15 19,8 102,21 103,11 132,8

ἠέρπολος 39,24

ἠεροειδέστος 142,5

ἠεροειδής 62,3

ἠεροειδής 146,6

πανταχῆς 19,17 ss. 58,8 142,7 adv. 23,28
 24,2 69,27 75,26 89,33 139,2 142,11

πάντοθεν 148,5 6

πάνυ 1,15 13,30 52,7 92,7 πάνυ παρὰ ἄλλως
 99,19

παράγειν (πίστων) 66,32

παράγράφειν 36,21 37,4 117,26

παράδειγμα 69,12

παράδειδόναι 135,13

παράδειξινουτικῶς 24,7

παράθεσις 124,8

παραιτεῖσθαι 149,12

παραιτεῖσθαι. παρακείμενος 75,27

παράκουσις 61,32 65,4

παράλειπαι 31,13 123,8

παράλληλος. ἐκ παραλλήλου 11,31 71,21
 82,29 131,11 137,17 143,29

παράλομαίνεσθαι 27,9

παρὰ πῶτος adv. 60,19 64,2

παρὰ πορπῆ 52,26

παρὰρρίπτειν pass. (μεταῖς) 22,7 45,32
 56,23

παρὰρρίπτειν 109,19

παρὰρρίπτειν 109,15 (σημαίνει) 54,23 (εἰς
 πίστων) 96,25

παράφρων 13,4

παράφρων 143,11

παρεῖναι. τὸ παρὸν βιβλίον 2,15 sim. 87,7
 98,30

παρέλκουσις 79,22

παρέλκειν intr. 29,18 43,29 82,6 20

παρεμβάλλειν pass. (μεταῖς) 8,28 9,32
 22,18

παρεμπίπτειν 10,22 11,16

παρεμφαίναι 10,25

παρέρρησθαι. παρελθεῖν 118,30 cf. ad 120,
 22 παρελθόντες 6,30 31 8,16

παρέχειν 101,2 παρέχεσθαι 51,24

παρεστάναι 13,31 21,26 78,12

παροιμία. τὸ τῆς παροιμίας 117,20

παρόμοιος 32,2 3

παρόμοιος 64,32 ss.

παρουσία 132,8

part. nom. abs. 3,3 23,27 27,13 24 28,29
 39,11 19,25 53,23 *saepe* cf. λέγων

πᾶς. τὸ πᾶν τῶν ἐπὶ 125,4 πᾶσι πᾶσι
 49,22 πᾶσι πᾶσι πᾶσι 49,22 πᾶσι πᾶσι
 18,20 58,14

πατὴρ (τοῦ λόγου) 17,11

παῖς 105,2 146,1

παῖς 54,12 136,22 23 145,34 (ἀντί)

56,21 (ἐντερον) 107,20 108,1 (πνεῦμα)
29,23 63,20 ss. (χρυσί) 79,20 (opp.
λεπτός) 54,14 72,22 146,2
παχύτης 63,22 130,28
παῖνα 39,5
παῖνῃν 39,5
παῖρα 77,10 85,20 cf. ἀλήθεια
πέριπτος (σῶμα) 90,10
περαιτέρω 45,3. 4
περί cf. ἐνέργεια ὁ
περιέλκειν pass. 12,21
περιμένειν 21,17
περινοεῖν cf. ἀναψῶς
περιπίπτειν 80,8 88,4
περιπνευμονία 142,27 ss. 143,12
περίστωμα plur. 53,25
περιττεύειν 122,28
περίστωμα 108,2. 3 περιστώματα 54,11
107,15. 18. 32
περίστωσις 93,30 107,33
περιφέρεια 48,1
περιφραστικῶς 124,20. 26
πέρυσιν 8,12
πέττειν 52,24
πέττειν 56,7 pass. 52,18 59,1 (coni.
κρατεῖν) 53,28 56,4
πέτρα 28,30
πέρις 52,25 56,7 (opp. ἀπαμία) 149,3
πηγνύειν ἐπάγη 139,7
πηροῦν pass. 49,11
πηχυαῖος 10,5 34,18
πιερότης 56,14
πίναξ 5,10 ss. 9,4 16,16 ss.
πίπτειν ἐν 8,13 13,15
πίστις, τὰς ἀπὸ τοῦ λόγου πίστεις 101,19 cf.
ἔχων παράγειν παρατίθεσθαι
πιστοῦσθαι 78,30 79,9 93,17
πίττα 145,24
πλάγιος 141,12
πλανᾶσθαι 69,24. 25
πλεονάζειν 95,28. 29 137,25
πλευρά 10,5 25,20 ss. 30,20 ss.
πλευρεῖται 31,1 ss.
πλευρόν 31,1
πλευρωνία 25,20 ss. 30,21 ss.
πληκτικὸς 68,18
πλήν sed 42,15
πλήρης 37,1
πνεῦμα 39,22 61,13 ss. cordis 38,23 40,
27 69,1 81,29 cf. ὁπτικὸς παχὺς σῶματος
πνεύρων 51,9

πνιγμός 141,27
ποδηγός 29,22
ποθεῖν 62,1
ποτιεῖσθαι (τὴν ἐκθεσιν) 35,6 (ἐπαναλήψιν)
20,13 (τὸν λόγον) 1,7
ποιητικὸς (αἴτιον) 140,16 τὸ ποιητικόν 49,19
ποῖος pro τίς 2,9 51,22 ποῖός τις 2,10
ποῖός, ποῖόν 10,32 ss.
ποτότης 91,32. 34 92,13. 15 (coni. ὀδοντίας)
79,14
ποτοῦν 92,2. 12
πολλαπλᾶσις 68,20
πολυμαθής 135,28
πολύς, ἐπὶ πολὺ 40,14 132,4. 8 ὥς ἐπὶ
τὸ πολὺ 29,16. 20 ἐπὶ πλεόν 14,7 102,
24 103,5 134,1
πονεῖν 39,1
πόρος cf. καταβάλλειν
πόρος plur. 141,12
πόρρω, πόρρωτέρω 92,2 app. ad. 72,1. 6
92,4 πόρρωτός 72,1 ss. πόρρωτερον
72,6 92,4 app. ad. 92,2
ποσός, ποσόν 11,2 ss.
ποσότης 10,19 cf. διάστασις
ποτέ, τί ποτε 142,12 ποτέ μὲν . . . ποτέ
ὅς 86,2
πραγματεῖα 46,19 87,3 88,19 98,30 102,7
25 133,20 136,8
πρακτικὸς cf. νόος
πραττεῖν, τοῦ μέλλοντος πραγμάτιστα
πολέμου 83,2 sim. 83,3
προάγειν (τὴν διάνοιαν) 38,10
προσπορεῖν 42,5
προβαίνειν (πρόσω) 45,1 (πόρρω) 25,28
(περαιτέρω) 45,4
προβάλλειν pass. 19,6 med. 17,5 ss. 19,24
21,13 22,15 32,18 68,4 ss.
προβλήμα 20,16 63,5 ss.
προγάρτωρ 61,22
προγινώσκειν 77,6
προόρχεσθαι, ἐρεῖ προελθόν 77,14
πρόεσις 'πρόγραμμα' 66,12
προζήτειν 28,4
προζητεῖσθαι 121,9 128,21 147,22 πρὸ
ἡγουμένως 129,22
πρόθεσις 35,8
προθυμαῖσθαι 126,7
προϊέναι, προϊὼν διέβη 33,14 69,14 διέβη
πρ. 100,15 ἐρεῖ προϊὼν 2,17 101,13
122,15 137,9 πρ. ἐρεῖ 20,6 63,33

προκειῖσθαι. προκείμενος 29,9 42,11 71,25
88,21 122,21 129,16 142,18
προλαμβάνειν 90,23 (ἀξίωμα) 44,28
προεὐλήφθω 70,2
προλέγειν. προλελέχθω 60,20
προμαντεύσθαι 77,6.8
προμάντευμα 77,10
πρόνοια. ἔδοξε τῇ προνοίᾳ 142,16
πρός τι 10,30 42,17
προσαισθάνεσθαι 15,23 36,5
προσβάλλειν intr. 61,7
προσδεῖσθαι 47,5
προσδιαλέγεσθαι 63,4
προσδιορίζειν 31,12 137,30
προσεγγίζειν 143,7.9
προσέλευσις 85,7
προσεννοεῖν 15,13
προσεξευρίσκειν 19,30
προσέτι 15,21 31,9 140,29
προσευρίσκειν 20,3 ss.
προσέχειν 22,26 74,4
προσεχής 91,29 adv. 14,25 16,15 42,6 50,
16 78,13 103,23 120,20
προσέκων (ἐργα) 73,30
προσημαίνειν 83,21
προσιεῖσθαι 84,21
προσκεῖσθαι 46,23 47,13 49,30 87,17
92,7
προσκρίνειν pass. 72,24 cf. εἰσκρίνειν
προσλογίζεσθαι 5,17 ss. 15,15
προσοχή 86,14
προσπίπτειν 60,18 63,34 65,10 83,26 84,
6 ss. 102,18 118,28 120,26 121,15 129,
6 ss. 130,13. 31 ss.
πρόσπτωσις 129,9 130,27
προσπρίβεσθαι ἐν 20,10
προσπυγχάνειν. τὸ προσπυχόν 86,9
προσπυπακούμεν c. gen. 23,17 28,8 31,9
33,25 94,7 136,4 137,7 22,9 (sed v. app.)
— c. acc. 11,27 15,2 (sed v. app.)
προσφύειν. προσπεφυκέναι 108,28
πρότασις 38,11 50,2
προτίθεσθαι c. inf. 60,2
προφασίζεσθαι 42,4
πρόχειρος 25,19
πτῆσις 51,26 129,25. 32
πυθμήν 72,11. 19
πυκνός (coni. στερεός) 110,18 (opp. μανός)
145,13 πυκνῶς 112,16. 17 122,7 πυκνὰ
110,23
πυκνώτης 111,3. 4

πυκνόν 116,6 117,9 ss.
πύκνωσις 116,7
πυρετός 63,22
πυρέττειν 46,11
πυροειδής 92,14
πρώτος (αἰσθησις) 1,7. 21 6,10 12,12 20,2
21,23 49,15 69, 4. 9 70,20 πρώτη καὶ
κοινὴ αἰσθησις 12,4 18,26 (αἰσθητήριον)
1,17. 18 3,1. 3 4,23 5,12 19,3 74,14 ss.
(αἰσθητικόν) 12,25 ἡ πρώτη αἰσθητικὴ
ψυχὴ 32,25 (ψυχῇ) 143,19 (coni. πολυ-
τίμητος, sc. νοῦς) 10,13 πρῶτον δυνάμει
(opp. δευτέρον) 92,6 τὰ πρῶτα 131,7
πρώτως 7,9 17,26 19,17 20,30 ss. 23,7
32,18 95,13 102,2 104,11 cf. ἀρχή
πυροῦν 146,11
πρωί 129,28

Ῥάβδος 30,9
ῥανίς 28,29
ῥάχτις 103,3
ῥῆμα 22,30
ῥῆσις 117,26
ῥητός. ῥητὰ 36,20
ῥιζόν 52,14
ῥιπτειν 81,27
ῥόδον 80,24
ῥοπή 119,32
ῥυθμός 24,26 ss.
ῥύμη 116,16 126,15

Σαφήνεια 6,5 60,12
σαφηνίζειν 16,15 27,22 34,12 35,9 37,24
69,11 71,28 81,10 96,13 104,6 122,7
123,9 124,15. 16 149,12. 16 (ὑποδείγ-
ματι) 72,8
σαφηνιστικός 51,22
σαφής 42,4 saepe (opp. ἀσαφής) 6,23
(coni. κατάλληλος) 45,20 ἔσται δὲ σαφής
19,2 sim. 53,23 ἔστι σαφέστερα αὐτῇ ἢ
γραφῇ 44,27 ἢν ἂν σαφέστερον 22,22
sim. 29,18 τὰ δὲ λοιπὰ σαφῆ 56,5 cf. ἐξῆς
— λίαν σαφῶς 139,5 σαφέστατα τέθεικεν
124,14 ἵνα σαφέστερον εἴπω 9,17 cf. ἀπαγ-
γέλλειν καταλέγειν
σβεννύειν. ἐσβέννυνε 111,21
σέβεσθαι (coni. προσκυνεῖν) 142,10
σελήνη. ὑπὸ σελήνην 44,9 82,15 143,23

σεληνιακός (σφαῖρα) 90,10 ss.
 σημείον plur. 2,12 cf. παρατίθεσθαι
 σήπειν. σεσημμένοι χυμοί 79,20
 σηπία 128,7
 σίδηρος 146,11
 σκαληνός 10,7 11,6
 σκληρότης 14,19 143,33 cf. ναστότης
 σκληρύνειν 143,13
 σκοπός 87,3
 σκορπίος 81,8
 σκώληξ 123,18 132,17
 σκωπτικός (χάρις) 139,19
 σολοιτίζειν (εἰς) 32,2 (ὡς πρὸς) 32,4
 σομφότης 132,31
 σπάνις 31,7
 σπερματικός 96,19
 σπλήν 96,11
 σποράδην 142,14
 στένειν (coni. ὀλοφύρεσθαι) 142,7
 στενότης 55,22 ss.
 στενοῦν 55,9 ss.
 στερεῖν pass. 44,13. 16
 στέρησις 92,18 117,17 cf. ἔξις
 στερίσκειν 138,4
 στερρός 20,11 40,25
 στῆθος 50,14
 στιγμή 21,28
 στίζειν 22,28
 στίχος 19,22 27,7
 στοιχεῖον 29,25 35,6
 στόμα 105,25 107,17
 στομοῦν pass. 29,8
 στοχάζεσθαι 108,19
 στρέφειν. ἐστράφειν 39,20
 συγγενής 119,13 ss. cf. ὅμοιος
 συγγίνεσθαι 35,2
 συγκαταβάλλεσθαι 89,18. 20
 συγκατατίθεσθαι 37,8 61,17 ss.
 συγκατέρχεσθαι. συγκατελθεῖν 60,17
 συγκινεῖν pass. 24,18 26,15 cf. συμπάσχειν
 σύγκλεισις 129,6
 σύγκρισις 26,25
 συγκριτικός 10,18
 συγγεῖν pass. 60,16 cf. ἐπιπόλαιος — συγ-
 κεχυμένως 28,20 35,5
 συγχωρεῖν 12,22
 συλλαβή 19,30 25,16
 συλλέγεσθαι (τὸν νοῦν) 9,35
 συλλογίζεσθαι 63,8 106,24 pass. 63,6
 συλλογισμός 49,33 63,3 ss.
 συμβαίνειν. κατὰ συμβέβηκός 9,1 cf. αὐτοῦ

συμβιβάζειν 17,17
 συμμεταβάλλειν 66,7 139,26
 συμμετρία 138,21 ss. cf. ἄγειν
 σύμμετρος 64,7
 σύμπας (coni. καθόλου) 1,4
 συμπάσχειν (coni. συγκινεῖσθαι) 65,39
 συμπεραίνεσθαι 75,5 98,29 127,17 140,3
 (τὸν λόγον) 18,17
 συμπέτεται 82,12 107,29. 33 συμπεπτηται
 108,3
 σύμπεψις 145,34
 συμπλεῖν 144,14 (coni. συνωλεῖν) 58,22
 συμπίπτειν 147,16 148,24. 25 cf. συστέλλειν
 συμπλέκεσθαι 9,3. 14 11,28
 συμπονεῖν 85,5
 συμπόσιον 30,5 ss.
 σύμπτωμα 21,10
 σύμφυτος (πνεῦμα) 140,18
 συνάγειν 27,9 43,14 118,25 pass. 58,23
 (τὰ καθόλου) 12,16 ss. τοὺς καθόλου
 λόγους) 9,9 συνάγεται ἀναγκάτως ὡς 9,10
 συναθροίζειν 11,11 144,13
 συναισθάνεσθαι 7,26 11,23 36,2. 7
 συναίσθησις 35,2. 26
 συναμφοτέροι 108,6 συναμφοτέρον 43,21 ss.
 συναναφαίνεσθαι 9,25
 συνάπτειν 38,11 125,18 intr. 125,21. 22
 σύναψις 141,12
 σύνδεσμος 9,33 29,18. 19 35,26 58,13 73,2
 104,22 106,4
 συνδύζειν 95,17
 συνεῖναι 92,10
 συνείρειν 27,5 28,5
 συνεκτείνειν 51,8
 συνεξάγειν 96,17 120,27
 συνεξέρχεσθαι. συνεξελθεῖν 120,34
 συνεργεῖν 12,17 ss. cf. συντείνειν
 συνέχεια 66,23 114,21 147,4. 26
 συνεχής 11,32 12,5 17,24 37,3 66,20 τὸ
 α. 4,17 19,1. 11 20,24 ss. 21,2 128,16
 τὸ τῆς λέξεως συνεχές 8,24 16,25 22,3
 56,24 68,24 συνεχῶς 110,10. 11 112,13
 125,18
 συνεχίζειν pass. 147,7
 συνήθης 1,8 30,28 ss. cf. νέος
 σύνθεσις cf. τάξις
 σύνθεσις 93,1 ss.
 συνιζάνειν 143,15
 συνίζησις 126,32
 συνίστασθαι 4,16 53,26 57,20. 29 82,15 ss.
 88,10 132,3

συνηροεῖν 26,25
 συνορᾶν 34,11 58,14
 συνοχῇ 111,6
 σύνταξις 149,7
 συνταράττειν 63,21. 25
 συντείνειν (coni. συνεργεῖν) 94,20 (εἰς) 28,15
 συντηρεῖν 59,6
 συντιθέναι 63,26
 συντομία 31,13 35,11
 σύντομος 85,7 cf. ἐλλιπής — adv. 28,9. 27
 43,16 56,18 60,12 74,27. 28 125,18
 συνωδός 127,4
 συνωθεῖν 58,25 cf. συμπίλιν — (εἰς ἄτοπον)
 114,27
 σύρρευσις 56,33
 σύστασις 53,33 55,6 103,8 138,28
 συστέλλειν 117,3 (opp. διαστέλλειν) 117,1
 (opp. ἐκτείνειν) 129,3 148,1 (coni. συν-
 θλίβειν, στενοῦν) 55,9 pass. 50,30 ss.
 121,15. 16 126,17 (coni. συμπιπτειν) 147,
 14 cf. ἐκτείνειν εὐρύνειν
 σύστοιχος 29,6. 17
 συστολή (opp. ἔκτασις) 126,26. 30. 32 127,6
 cf. ἔκτασις
 σφαιρικός (ἄτομοι) 116,4 ss.
 σφαιρίον 116,8
 σφαλίζειν 65,35
 σφάλμα cf. γραφικός
 σφραγίς 4,32
 σχεδόν 71,24 140,24. 26
 σχῆμα 4,32 ss. 12,21 (πρῶτον syllogismi)
 49,33
 σχηματίζειν 83,24 ss.
 σχίζειν. ἐσχισμένος 148,7
 σχοινίον 124,21 ss.
 σχόλιον plur. 1,1 60,1 87,1
 σφῆξιν (τὸν τύπον) 3,12 σφῆζεσθαι 3,15
 20,7 63,33 128,20 ss. (καθάρα) 60,15
 cf. ἐρμάνειν ὑπομάνειν
 σωλήν 55,29 119,11
 σωματικός (πάθη) 78,12
 σωματώδης 40,25 ss. 53,30. 31 54,1 ss.
 55,30 63,21
 σωρηδόν 39,24

Ταλαντεύεσθαι 17,6 (coni. ἀμφιβάλλειν)
 17,21
 τᾶξις (coni. τὸ ἐφεξῆς) 28,21 (coni. σύν-
 θεσις) 42,20

τάττειν 77,5 99,3 al. pass. 131,7 cf. ἐφεξῆς
 ταῦρος 25,18 ss.
 ταυπότης 98,19
 ταχύς. τάχα 75,22 pro adv. ταχύ 132,7
 ταχέως 85,30 110,1 134,1 140,33 ss. 143,
 31 147,25 θᾶπτον 111,23 ταχύτερον
 40,27 τάχιον 55,24 ss. 110,18 133,22
 ταχυτής 147,26
 τεκμαίρεσθαι 137,17
 τέκτων 45,5
 τέλειος. τελείαν (sc. στιγμήν) 22,28 τελείως
 60,17
 τέλειος τελείως 22,10. 11 τέλεον adv. 27,1
 63,33 69,28 131,19
 τελικός. τὸ τελικόν 49,18
 τέλος pro adv. 28,28 ss. 45,4 46,7 57,9
 ἐπὶ τέλει 140,18 al.
 τετραπῆγος 35,12
 τετράπους 112,19
 τεῦπλον 95,5
 τεχναστός 42,18. 19
 τεχνητός cf. φυσικός
 τέχνη 45,18
 τέως 134,15 νῦν δὲ τέως 148,9
 τῆδε κακέϊσε 53,32
 τήμερον 8,12 32,14
 τιθέναι 126,24 ἐπιθῶν 102,20 (τὴν αἰτίαν)
 30,10 67,16 133,29 (τὸ ἀληθές) 90,17
 (τὴν ἀπορίαν) 14,25 134,7 (τὴν διάνοιαν)
 124,14 (τὴν δόξαν) 138,9 (ὑποδείγμα)
 29,14 112,18 τιθεσθαι 130,30 (coni.
 καταγράφειν) 11,4
 τίκτειν. τεχθέν 92,3
 τιμᾶν (coni. ἀσπάξεσθαι) 142,16
 τίμιος 142,31
 τις. τὸ μέν τι 3,21 101,5 τὸδε τι 26,4
 27,24 77,8 139,1 140,24 τὰδε τινά 74,20
 οὐδὲν τι 9,15 10,25 αὐτό τι καθ' αὐτό
 15,21 ποῖός τις 92,1. 5 cf. ποῖος
 τίτανος 14,17
 τιμήμα 102,17 115,24 ss. al.
 τοιόσδε 138,26
 τοιοσδεῖ 15,14 16,18 ss. 38,26 92,12
 τοιοῦτος cf. οὗτος
 τοῖχος 15,20 19,32 63,24
 τοσόσδε 11,15
 τρανής 20,7 ss. (coni. φαῖδρός, καθαρός,
 19,4
 τρανός (coni. καθαρός) 19,8 ss.
 τραχύς (ἀρτηρία) 119,3 ss. 120,33 123,10
 127,2. 12. 15

πρέπειν (τὴν λέξιν) 66,8 πρέπεσθαι (εἰς ἐπί
πρός) 39,12 ss. 40,12 74,23 115,23
πρίγνωνον 80,21
τριπλάσιος 95,31 ss.
τροπικῶς 124,19. 22
τρόπος. τὸν αὐτὸν τρόπον 120,14 τρόπον
ἄλλον 120,16 ἓνα τρόπον 37,8. 14 τὶνα
τρόπον 142,22 τρόπον τινά 11,9 26,23
29,13 38,24 cf. ὅστις
τύπημα 130,29
τυγγάνειν. εἰ τύχοι 32,9 sim. 26,13 ὅπου
ἂν ἔτυγεν 102,20 ὡς ἔτυγε 83,31 οἷς
ἂν τύχη 83,31 τῆς τυγρόσης 88,4
τύπος 3,9 ss. 31 4,30 5,23 7,15. 24 11,9 ss.
14,28 ss. 17,17 18,15 ss. 19,21 ss. 20,2 ss.
24,19 ss. 28,21 31,4 ss. 39,1 63,13 64,
16. 18 65,13 ss. 68,15 ss. 69,28. 30 74,
13 ss. 80,18 def. 4,31 (coni. ἀναζωγρά-
φημα) 2,32 19,3. 27 31,8 (coni. ἐγκατά-
λειμμα) 5,25 7,30 9,9 ss. 13,27 ss. (coni.
ἐγκατάλειμμα et ἀναζωγράφημα) 5,11
(coni. πάθος) 21,21 (coni. εἶδωλον) 64,15
cf. ἐγκατάλειμμα εἶδωλον πάθος
τυποῦν 4,31. 32 20,7
τύπτειν 25,3 ss. τυφθῆναι 30,5 ss.
τύπωσις 3,8 ss. 20,6
τύχη. κατὰ τύχην 29,13

Υγεία 149,4. 5
ὑγρὸν cordis 39,14. 24
ὑγρότης 100,17 corporis 46,12 95,34
cordis 28,31 109,19
ὑδατώδης 111,28 137,25
ὑλη. μετὰ ὑλης 92,23
ὑλικός 139,9 (αἷτιον) 140,13. 16
ὑπαρξίς cf. οὐσία
ὑπεισέρχεσθαι. ὑπεισελθεῖν 78,6
ὑπὲρ ἐμέ 131,6 ὑπὲρ ἡμᾶς ἐστι τὸ λέγειν
78,4
ὑπερβατός adv. 23,1
ὑπερβολή 111,10 121,10 127,29 131,33
132,1
ὑπερμεγέθης 83,20
ὑπερτίθεσθαι 144,5 149,2
ὑπνος 2,5 ss.
ὑπνοῦν 46,7 49,25 74,27
ὑπνώττειν 44,11. 22 46,1 47,7 49,3. 24 ss.
53,14 58,6 ss. 62,6 ss. 64,8 68,14 74,3
75,17. 35 ss.

ὑπό. ἡ διάκρισις, ἣν ὑπέστη ὑπὸ τοῦ φωτός
65,32 ὑφ' οὗ συμβαίνει 80,18 cf. ἀκούειν
θέχεσθαι ἐνεῖναι μανθάνειν σελήνη
ὑποβολή 73,22 ss.
ὑποδείγμα 19,22 29,14 71,28 72,9 125,17
139,6
ὑποδρομή 78,5
ὑποδύσκαλος 44,12
ὑποζύγων plur. 45,2
ὑπόθεσις (ὡς ἡ ὑπ.) 47,22 120,33 κατὰ
τὴν ὑπόθεσιν 119,26
ὑποκείσθαι 3,26 92,27 ὑποκείμενος 91,32
148,28 ὑποκείμενον 93,9 ss. 94,18. 22
102,22 τὰ ὑποκείμενα 47,27 ἐν ὑπ. 68,
32 71,22 89,2. 12 91,2 ss. 93,11 τῷ
ὑπ. 5,30. 31 12,24 (opp. τῷ λόγῳ) 1,24
2,16 6,11 44,1 ss. 47,26 50,25 100,14
κατὰ τὸ ὑπ. (opp. τῷ λόγῳ) 4,1
ὑπολαμβάνειν 3,20 32,17 37,13 61,24
130,15
ὑπόλειμμα 60,13 ss. 63,33 93,20
ὑπόληψις 61,19
ὑπομείναι 5,4 (coni. σφίεσθαι) 3,5 5,13
19,4
ὑπομιμνήσκειν 14,4
ὑπονοεῖν 18,1 130,34
ὑποπολλαπλάσιος 68,19
ὑποσπίζειν 51,19
ὑποστρέφειν 56,17 118,24
ὑποτιθέναι 50,9 ὑποτιθεσθαι 67,2. 3
ὑφίστασθαι 65,32

Φαίδρος cf. τρανής
φαίνεσθαι. φαινόμενα 127,5 (τῇ αἰσθήσει)
104,31 107,3
φανός 20,3
φαντάζεσθαι 6,1 7,17. 20 8,21 10,14 12,
21 43,7 75,31 (ἐν) 2,19 ἐφαντασθη
pass. 62,18 cf. αἰσθάνεσθαι
φαντασία 3,21 ss. 8,2 ss. 9,3 ss. 12,19 ss.
16,12 33,1 ss. 34,14 38,20 ss. 52,3
φαντασία et μνήμη cognatae 2,16 12,23
πάθη τῆς κοινῆς αἰσθήσεως 12,24 cf. 12,15
cf. μνήμη — (dist. αἰσθησις) 2,21 ss. i. q.
αἰσθησις 5,30 def. 2,20 ss. 4,26 5,20. 24
(stoicē) 3,8
φάντασμα 4,15 32,20 37,8 ss. 46,24 53,3 ss.
φανταστικός (δύναμις) 3,9. 23. 26 4,1 ss.
(ψυχῇ) 4,25 φανταστικόν 33,1 85,28

φανταστικός 3,21 ss. 9,27 12,16 ss.
 φέρειν. φέρε εἶπεῖν 5,7 24,22 27,6 39,7
 42,13 56,11 68,4 71,30 72,10 84,18 95,
 31 97,20 φέρεσθαι 8,30 44,25 139,28
 (ἄνω) 53,24 55,3 137,4 (ἐναντίως) 18,1
 φθάνειν (ἐν) 56,12 c. inf. 24,3
 φθαρτικός 132,5. 8
 φθέγγεσθαι 112,29
 φθίνειν cf. αὐξάνειν
 φθορά 137,9
 φθοροποιός 13,16
 φιλομαθεῖν 142,8
 φιλομαθής 131,8
 φιλονεικία 142,9
 φιλόσοφος (ἐνλόβεια) 100,4 φιλοσόφος
 128,27
 φλεβίον 125,8
 φλέγμα 78,17
 φλεγμαίνειν 145,18
 φλέψ 52,14 ss. φλέψ ἢ ἀρτηρία, ὥς οἱ
 νεώτεροί φασιν 145,4 sim. 145,6
 φόβος def. 40,8. 18
 φολιδωπά 112,19
 φόρτος 45,2
 φυλάττειν 40,26
 φυσικός (opp. τεχναστικός) 42,18 (opp. τεχνη-
 τός) 22,1
 φύσις (coni. οὐσία) 16,28 cf. οὐσία
 φυσικόν 8,21

 Χαρίεις 69,11 142,3 (coni. γλαφυρός) 139,5
 χαρίζεσθαι. κεχαρισμένος 69,8
 χάρις. χάριν 106,1.2 108,28 134,17.22.26.32
 λόγου χάριν 7,4 34,29 105,1 119,2. 6
 χάρτης 38,27 ss. 74,30
 χανός 132,32
 χειμών 34,27 ss.
 χειραγωγεῖν (coni. βοτῆεῖν) 142,17
 χελώνη 103,24
 χειρμάδιος 39,7 ss.
 χθές 8,10 27,21 32,9
 χθιζός 31,4
 χλωρός (coni. ἀκμάζων, opp. ξηρός) 97,20.21

χορηγεῖν 100,28 132,22
 χορηγία 100,19
 χορηγός 100,33
 χορτάζειν 56,1
 χόρτος 140,25
 χρεία 32,19 117,12 130,28
 χρήζειν 10,3
 χρονίζειν 22,14 55,26 ss.
 χρόνιος 55,28 cf. παλαιός
 χρόνος (συνεχής) 11,32 eius αἰσθησις 8,8 ss.
 13,13 annus 24,25 98,4 128,13
 χρῶμα 5,3 30,29
 χύτρα 145,29 ss.
 χωρεῖν. σώματος διὰ σώματος οὐ χωρῶντος
 123,28 (διὰ παντός) 140,30 ss. (διτ' ὅλου
 τοῦ πνεύματος) 140,33
 χωρίζειν 89,28. 31 100,31 ss.
 χωρίον 40,2
 χωρίς 7,14 143,21 ss. 145,19
 χωρισμός 89,32

 Ψοφεῖν 51,28
 ψύλλα 95,7
 ψύξις 26,25 112,4 116,18
 ψύχειν 40,22 53,28 57,19 58,24
 ψυχή est εἶδος ἐν ὕλῃ 142,26 143,20 146,
 32 cf. 141,4 cf. μά
 ψυχικός (πάθη) 78,12
 ψυχός 112,2. 3
 ψυχότης 53,26 56,7 131,12 132,1 140,7 ss.

Ὡδε κάλεισε 24,29
 ὠδὴ 26,8 ss.
 ὠδὲ πως 63,25
 ὠθεῖν 144,14 ss. ὠθησα 119,4 ss. 120,32 ss.
 ὠσθεῖς 119,5. 17. 18. 30 120,22. 30
 ὠθησις 120,7 124,10 144,25
 ὠξιμον 95,5
 ὠρα 74,25 ss.
 ὠσανεῖ 35,27
 ὠσαύτως 34,10

I I N D E X N O M I N U M

- Ἀθῆναι 9,16. 28
 Ἀλέξανδρος ἐν τῷ Περὶ θαμνῶνων λόγῳ 83,
 27 sim. 84,26 ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς αὐτοῦ
 βιβλίῳ (p. 1,2 Bruns) 135,24 cf. Suppl. II
 Ἀναξαγόρας 99,11 112,28 ss. 121,30 122,1
 anonymous carmina p. 24,24 ss.
 Ἀντιφέρων 2,2 17,30
 Ἀπολλωνιάτης (Diogenes) 112,28
 Ἀριστοτέλης 67,22 87,4 124,14 131,6. 9
 146,33 149,8
 Ἀφροδίσιεύς (Alexander) 84,26 135,24
 Ἀφροδίτη 86,4
 Ἀχιλλεύς 88,15
 Βορυσθίνης 78,4
 Γαληνός 52,20 (cf. app.) 67,21 (cf. app.) —
 ἐν τῷ Περὶ διαφορᾶς πυρετῶν 109,20
 ὁ πολυμαθέστατος Γ'. ἐν τῷ βιβλιδάριῳ,
 ἐν ᾧ δείκνυσιν ὅτι ἔπονται ταῖς τοῦ σώ-
 ματος κράσεσιν αἱ τῆς ψυχῆς δυνάμεις
 135,28
 Δημόκριτος 83,18 99,12 116,3 ss.
 Demosthenes Olynth. I init. 26,18 ss.
 Διογένης Apolloniata 99,11 112,28 ss.
 Ἐκάβη 86,2
 Ἑλληνες 86,2 128,21. 22
 Ἑμπεδόκλειος 137,31 138,3 (δόξα) 139,4
 Ἑμπεδοκλῆς 99,12. 19 123,6 124,7 126,
 25. 30 127,4 138,2 ss. 139,15. 21 140,9
 Ἑυριπίδης 86,2 Hecubae init. 21,6
 Ἡράκλειαι στήλαι 78,3
 Θεαίτητος 37,9. 10
 Θεόφραστος (De plantis) 149,7
 Ἰνδία 9,17. 28
 Καλλίας 64,17. 18 65,20 69,28 ss. 71,13 ss.
 Κορίσκοις 16,5. 6 24,20 ss. 64,9. 10 72,
 34. 35
 Λεωσθένης 32,3
 Λεωφάνης 32,3. 4
 Λυκαβηττός 25,14 ss.
 Λύκειον 37,12
 Michael. scriptorum ordo 149,9 ss. cf.
 Praef. — ἐν ταῖς εἰς τὸ περὶ ζώων πορείας
 σχολαῖς 103,5 de se ipso narrat 24,23
 46,11 61,32 79,18 80,23 de magistro
 suo 142,5 de amico suo cf. p. 160 s.
 ἐταῖρος — de amici somnio 62,3 64,11
 de alius somnio 62,5 cf. Comm. V,6
 p. VIII
 Νέστωρ 88,15
 Homerus A 1 19,21 ss. 23,17
 Περσίς 81,3. 5 83,1. 17
 Πλάτων 65,2 99,12 119,16. 18 120,35 121,
 30 discernit μνήμην et ἀνάμνησιν 28,23
 Στοά 37,13
 Σωκράτης exemplum 9,18 24,22 ss. 26,17 27,
 14. 15 30,5 ss. 37,9. 10 61,22. 31 65,2
 71,14. 15 75,1 80,21 81,12. 13
 Ταυρομενίτης 25,17 ss.
 Φιλαίγιδης 85,31
 Ώρείτης 2,2 17,30 18,12

III LOCI PLATONICI

Phaedo p. 66 D	10,23	Timaeus p. 77 B	47,1
Timaeus p. 41 A	33,17	p. 79 A	117,27

IV LOCI ARISTOTELICI

generaliter	1,18 132,13 138,8 142,28	Περὶ ζώων ἱστορίας	
Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν		A 4 p. 514 ^b 11	52,15
generaliter	1,11. 14. 19 2,14	Δ 2 p. 526 ^b 29	135,3
locus non repertus	123,22	Θ 2 p. 589 ^b 2	134,29
Analytica post.		ἐν ταῖς Περὶ ζώων ἱστο-	
A 1 init.	24,7	ρίαις, immo Περὶ ζώων	
Περὶ ἀναπνοῆς		μορίων	
ei pars est libri Περὶ ζωῆς		B 16	123,23
καὶ θανάτου	51,11 99,6	Περὶ ζώων κινήσεως	
8	100,14	c. 10	50,32 51,31 129,4
9 p. 475 ^a 15	51,30	11 p. 703 ^b 24	100,11
21	135,18 140,18 141,14	Περὶ ζώων μορίων	
21 p. 480 ^a 16	122,24	B 2 p. 648 ^b 2	138,13
p. 480 ^a 30	121,14	3 p. 650 ^a 29	52,15
Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς		4 p. 651 ^a 12	136,9
A 5 p. 322 ^a 1	109,22	6. 7	58,18
B 2 p. 329 ^b 24	139,11	7 p. 653 ^b 5	143,10
B 11 p. 337 ^b 4	82,25	10 p. 656 ^a 32	106,29
Περὶ ἐνυπνίων		Γ 3 p. 664 ^b 36	133,20
3 p. 460 ^b 32	78,23	6 p. 669 ^a 31	112,9
Περὶ ζωῆς καὶ θανάτου		14 p. 675 ^a 5	134,2
3 p. 469 ^a 4	50,23	p. 675 ^b 13	107,31
Περὶ ζώων γενέσεως		Δ 13 p. 697 ^a 17	134,30
A 18 p. 726 ^a 21	54,20	Περὶ ζώων πορείας	
B 4 p. 737 ^b 36	51,18	6 p. 707 ^b 3	102,31
B 6 p. 743 ^b 25	100,11	p. 707 ^a 28	98,2
B 6 p. 744 ^a 2	106,29	locus non repertus	143,2
Γ 2 p. 753 ^a 21	142,23	Μετέωρα	
loci non reperti	143,3 144,30	B 3 p. 358 ^a 31	129,13

Μετεώρα		Περὶ φωτῶν	
Γ' 4 p. 373 ^b 4 (Μετεωρο-		perit	149,6 cf. 87,12 102,7
λογικά	17,30	Περὶ ψυχῆς	
5 p. 376 ^b 26 ?	82,18	generaliter	146,21
Περὶ μνήμης		Α' 2 p. 403 ^b 31	116,3
1 p. 449 ^b 25	1,17 13,5	ἐπὶ τέλει τοῦ δευτέρου βι-	
p. 450 ^a 15	6,2	βλίου τῆς Περὶ ψυχῆς	
2 p. 451 ^a 18	6,14	πραγματείας, immo	
Περὶ οὐρανοῦ		Α' 5 p. 411 ^b 14	102,24
Α' 2 p. 269 ^a 2	137,20	Β' 1 p. 412 ^a 19	89,16
3. 1	90,11	4 p. 416 ^a 22	100,23
12	46,18	5	13,22
Προβλήματα		ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῶν	
generaliter	20,17. 20	Περὶ ψυχῆς, immo	
Ῥητορικὴ		Γ' 2 p. 425 ^b 12 ss. . . .	47,25
ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Ῥητο-		Γ' 4—6	12,9
ρικής	29,8	ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς (vix	
Φυσικὴ ζήτησις		recte, v. app.)	48,2
Parva naturalia comple-		Τοπικά	
titur (cf. Comm. III 1		generaliter	29,7
p. 6,18)	87,7	Θ 14 p. 163 ^b 29	63,3
Φυσικὴ ἀκρόασις		Περὶ ὕπνου	
Θ' 3 p. 253 ^b 33	139,2	p. 457 ^a 27	39,22

ADDENDA ET CORRIGENDA

- p. 2 adnot. leg. 4 pro 5
 p. 5,30 l. φαντασία
 p. 7,11 not. add.: σχῆ cum Arist. LSU
 p. 23,27 adn. scrib.: v. Ind. s. *part. nom. abs.*
 p. 27,17 l. ῆ
 p. 29,4 l. τόπων
 p. 46,7 l. ῆ
 p. 48,18 adn. ordo mutandus est
 p. 68,26 l. διαλυομένας
 p. 72,28 l. δμοιώματα
 p. 81,26 adn. add.: ἀρπάζουσιν ἐπλζοντες cum U legit
 p. 93 in mg. l. 158^v
 p. 139,2 l. Φυσικῆς

COMMENTARIA
IN ARISTOTELEM
GRAECA

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS XXII

PARS II MICHAELIS EPHESI IN LIBROS DE PARTIBUS ANIMALIUM,
DE ANIMALIUM MOTIONE, DE ANIMALIUM INCESSU

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGH REIMERI

MCMIV

MICHAELIS EPHESII
IN LIBROS
DE PARTIBUS ANIMALIUM
DE ANIMALIUM MOTIONE
DE ANIMALIUM INCESSU
COMMENTARIA

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

MICHAEL HAYDUCK

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGH REIMERI
MCMIV

PRAEFATIO

Michaelis Ephesii in Aristotelis libros De partibus animalium commentaria primus edidit Petrus Victorius Florentiae MDXLVIII pluribus, ut videtur, libris manu scriptis usus (cf. Praef. extr.); cum quibus ii codices, quos Academia litterarum Berolinensis nostra memoria examinandos curavit, praeter unum omnes ita concinunt, ut nobis hanc editionem parantibus satis visum sit tres omnino ex iis totos conferri, qui sunt

I PARISINUS gr. 1921 (P) bombycinus saec. XIV [Omont II p. 163]. P folia 67—97 continent Michaelis commentaria in libros de partibus animalium ipsis verbis philosophi in margine ita adscripta, ut ea media includant. contulit K. Wilke Kiliensis, vir doctissimus.

II PARISINUS gr. 1925 (S) bombycinus saec. XIV [Omont II p. 164] S in foliis 149^v - 176^v exhibet Michaelis commentaria usque ad p. 85.35 h. ed.

(vv. τῆς χειρὸς εἰδὸς τοῦδ'τον). contulit Paulus Wendland, professor Kiliensis.

III PARISINUS gr. 1859 (F) bombycinus saec. XIV: fol. 127^r incipit *Ἀριστοτέλους περὶ ζώων μορίων ἄλφα*; Michaelis scholia litteris minutissimis in margine adscripta sunt. foliis codicis charta resartis verba nonnunquam mutilata sunt, sed tamen ita, ut coniectura facile expleri possiat. hic liber longe diversam a ceteris recensionem tradit, quae verbis valde mutatis alia in angustum coacta, alia additamentis dilatata exhibet. deficit p. 42.1 in vv. γάρν τῆς σαρκός. et hunc codicem contulit et maiorem partem descripsit Wendland. — ex hoc explevi scholia in librum II, quorum prior pars (h. ed. p. 25,3—36,11) in ceteris libris desideratur; lectionis discrepantiam in Supplemento I afferam.

IV Ad hos libros accedit, ut supra dixi, editio Petri Victorii (a), quae a hunc titulum habet: *Περὶ τοῦ φιλοσόφου, περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων βιβλία τέσσαρα. Τοῦ αὐτοῦ. Τῶν πρὸς τὰ νοητὰ ἀφορμῶν. — Μιχαὴλ Ἐφεσίου. Σχόλια εἰς τέσσαρα τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ ζώων μορίων* [sequitur titulus Latinus] — E Medicea Bibliotheca. Florentiae MDXLVIII.

- Ad duo minora eiusdem interpretis commentaria edenda quattuor codices mihi praesto fuerunt, quorum priores duos iam supra nominavi. qui sunt
- P I PARISINUS gr. 1921 (P): f. 98 Aristotelis de anim. incesso cum Michaelis Ephesii commentario, f. 183 Aristotelis de anim. motione cum eiusdem commentario. contulit K. Kalbfleisch, nunc professor Marburgensis.
- S II PARISINUS gr. 1925 (S): f. 2 Mich. Ephesii in Arist. de anim. incesso, f. 34 eiusdem in Arist. de anim. motione commentarium. contulit idem v. d.
- R III PARISINUS gr. 1923 (R) chartaceus saec. XIV [Omont II p. 164]: f. 45 Mich. Ephesii in Arist. de anim. incesso, f. 95^v eiusdem in Arist. de anim. motione commentarium. contulit idem.
- C IV VATICANUS COLUMNENSIS gr. 2199 (C) membraneus saec. XII: f. 106^r σχόλια εἰς τὸ περὶ ζώων κινήσεως. contulit E. Pfohl Berolinensis, vir doctissimus.
- a Ad hos libros accessit editio Aldina (a), cuius hic est titulus: ΣΙΜΠΑΙΚΙΟΥ Ὑπομνήματα εἰς τὰ 7 βιβλία τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ ψυχῆς. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΩΣ Ὑπομνήματα εἰς τὸ περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητοῦ. ΜΙΧΑΗΛΟΥ ΤΟΥ ΕΦΕΣΙΟΥ Σχόλια εἰς τὸ περὶ μνήμης, καὶ ἀναμνήσεως. Εἰς τὸ περὶ ὕπνου, καὶ ἐγρηγόρεως. Εἰς τὸ περὶ ἐνυπνίων. Εἰς τὸ περὶ καθ' ὕπνον μαντικῆς. Εἰς τὸ περὶ ζώων κινήσεως. Εἰς τὸ περὶ μακροβιότητος, καὶ βραχυβιότητος. Εἰς τὸ περὶ νεότητος, καὶ γήρως, καὶ ζωῆς, καὶ θανάτου. Εἰς τὸ περὶ ἀναπνοῆς. Εἰς τὸ περὶ ζώων πορείας [sequitur titulus Latinus] MDXXVII ALDUS.

Horum librorum ea ratio est, ut Sa et rursus CPR affinitatis vinculo artissimo inter se coniunctos esse appareat.¹⁾ praestat autem ceteris Parisinus S, quem in minoribus quidem his commentariis edendis²⁾ quam maxime secutus sum.

Ser. Berolini
Mense Octobri MCMIV

MICHAEL HAYDUCK.

¹⁾ Cf. P. Wendland vol. XXII 1 p. vii.

²⁾ In prioribus h. vol. commentariis, ubi minus aperta res erat, a lectione codicis S saepius quam par erat discessi. nonnullos eiusmodi locos in Corrigendis notavi; v. praeterea p. 40, 11 sqq., ubi parenthesin verbo πρώτης (11) finire et vv. εἰ δὲ — σάρξ (12. 13) cum Sa omittere debebam.

SUPPLEMENTA

I CODICIS PARISINI GR. 1859 LECTONIS DISCREPANTIA

Tit. σχολία τοῦ ἐφεσίτου μιχαήλ || **p. 1,4** τὰ ante δίκαια om. || 8 προσειπὼν] εἰπὼν || 9 τῆς om. || περὶ τῆς τῶν || 12 καλοῦμεν om. || 13 post αὐτῆς add. καλοῦμεν || 14 ἐξιν πάντων || 15.16 ὀνομάζεται ἐπιστήμων || 18 post δεῖ add. τὸν || 19 καὶ φυσικὰς om. || 22 δὴ] δέ || 23 ἀπάντων τὰς ἀρχὰς || καὶ ἀπάντων—δεικνύμενα (p. 2,5.6) om. || **p. 2,7** ὁ πεπαιδευμένος—p. 2,21 ἂν εἴη τῷ om. deinde pergit τὸ δὲ πρὸς τοῦτοις καὶ ἄλλα || **p. 2,22** α] ὅσα δὴ καὶ || 22.23 καὶ οὐ—εἶεν] νῦν τῷ φιλοσόφῳ || 24 ὁμοία] λοιπὰ || τὸ δὲ—τὰ αὐτὰ (29) om. || 29 ante αἰνιττόμενος add. φανερόν δὲ || 30.31 ληπτέον ὁμοίαν τινὰ φύσιν τὸ ἀναπνεῖν καὶ σκοπητέον || 37 τὸ δὲ ἴσως—τὸν φυσικὸν (p. 3,3)] πότερον. τὸ πότερον || **p. 3,6** ποιοῦσι δὴσιν || 10 ἐριστάμενος om. || 13 ἐτέραν οἰκίαν ὁμοίως ἐκείνη ποιῇ; inde pergit τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ αἰσθῆσαι ὀριστάμενος, τὸ δὲ διανοία ὅταν μὴ αἰσθητικῶς λαμβάνων ἢ χεῖρα ὑγίη ἢ οἰκίαν ἀπηρητησμένην (sic) λέγῃ τοὺς λόγους τῆς ὑγείας ὁ ἱατρός καὶ τῆς οἰκίας ὁ οἰκοδόμος. εἰ γοῦν τῇ διανοίᾳ ὀρίζεται τὸ οὗ ἕνεκα αἰτίαν ἔχει, εἰ δὲ τῇ αἰσθήσει, τὸ ἕνεκά τινος οἰονεῖ τὴν ὑλικήν. οἱ πρεσβύτεροι (p. 3,16) || 17.18 κὰν καὶ ἐπὶ μικρὸν καὶ ἐκείνων ὅσον ἐπιδράζασθαι ἤψαντο || 23 κὰν μὴ πάρσσι || 25 ἱατρικὴ δὲ ὁμοίως || 26 καὶ ὁ—ἴσας (27) om. || 29 post ὁμοίως pergit ὑπάρχει δέ. πολλὰ ὡς λέγεται ἡ ἀνάγκη. ἀνάγκη ἢ βία, ὡς τὸν λίθον φέρεσθαι ἄνω ἀνάγκη καὶ παρὰ φύσιν αἰσθόμενον ὑπὸ τῆς χειρὸς. ἀνάγκη ἢ ὕλη καὶ αὕτη διττὴ, ἢ μὲν ἀπλῶς, ὡς ἐπὶ τῶν αἰθίων. ἢ τις καὶ ἀντιστρέφει, οἷον ὁ ἥλιος ἐν κριῷ καὶ ἔαρος ἀρχή, καὶ τὸ ἀνάπαλιν. αὕτη δὲ ἀπλῶς καὶ ἀπολύτως λέγεται. ἐτέρα δὲ ἢ ἐπὶ τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ, ἢ οὐδὲ ἀντιστρέφει. ἢ ἐξ ὑποθέσεως. λέγει δὲ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐπὶ μὲν τῶν θεωρητικῶν καὶ ἐπὶ τῶν αἰθίων τῆς ὕλης αὐτῆς καὶ τὸ εἶδος ἐστίν, ἐπὶ δὲ τῶν φυσικῶν καὶ τεχναστῶν οὐκ ἐστὶ. ἐκεῖνο γὰρ αἰεὶ ἐστὶ καὶ ὠσαύτως ἔχον, τοῦτο δὲ περὶ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ ἄλλως ἔχον. ἐπὶ τῇ τῆς φυσικῆς ἐπὶ μὲν τῶν φυσικῶν εἰ ἀνθρώπος ἐστί, ἐστὶ καὶ γὰρ (sic) καὶ ἡ ὕλη. καὶ ἐστὶν ἡ ἀνάγκη ἐξ ὑποθέσεως. ἐπὶ δὲ τῶν θεωρητικῶν εἰ αἱ προτάσεις εἰσὶν, ἵγουν ἡ ὕλη, καὶ τὸ συμπέρασμα ἐστὶ. ἐπὶ γὰρ τῶν τεχναστῶν οὐ δυνατόν φησιν εἰς αἰθιον συναρτεῖσθαι, ὥστε λέγειν. ἐπειδὴ ἡ οἰκία τοῖ ἐστὶ, δεῖ τοιαύτης ὕλης, καὶ ἐπεὶ ἡ ὕλη, καὶ ἡ οἰκία. ἐπὶ δὲ τῶν αἰθίων ἀντιστρέφει. δεῖ δέ. καὶ τοῦτο φησὶ δεῖν γινώσκειν ἄρα κατὰ τοὺς πρότερον ποιητέον ἢ ἐμπαιλιν. ἐκεῖνοι γὰρ ἔλεγον ὅτι τὴν τοῦ πράγματος γένεσιν πρότερον ζητεῖν ἄξιον. καταληφθεὶς γὰρ ταύτης ἔπεται καὶ ἡ γνώσις τῆς τοῦ πράγματος συστάσεως καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ. ἔοικε δέ. π. . . πρώτον ὑποθεμένων καὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὸ εἶδος λαβόντων ἢ γένεσις ἐστὶ διὰ τὸ εἶδος. ὁ γοῦν τὸ εἶδος θεωρῶν δύναται ζητεῖν καὶ περὶ τῆς ὑλικῆς αἰτίας. εἴτα πόρισμά τι ἀνακῆπτει ὅτι καὶ λοιπὸν κακῶς ἔλεγεν ὁ ἐμπεδοκλῆς ὅτι ἡ βία τις μετὰ οὐσα καὶ συνεχῆς ὡς βράθος τις τοῦ ζώου σῶμα στραφέντος) ἢ κάμψαντος κατεάχη καὶ τοὺς σπονδύλους ἔσχεν, ὥστε κατὰ τύχην γέγονεν αὐτῇ τὸ ἔχειν σπονδύλους. ἀλλὰ ὅλην ὅτι πᾶσα γένεσις δ... εἰδὸς ἐστίν. ὥστε λῆρος ὁ τοιοῦτος λόγος. ὁ γὰρ ἐμπεδοκλῆς ἔλεγε πολλὰ

τοῖς ζῴοις κατὰ συμβεβηκός καὶ ἀπὸ τύχης εἶναι, ὡς καὶ τὴν ῥάχιν κατὰ (συμβε)βηκός ἔχειν τοὺς σπονδύλους. συνεχίς γάρ ἦν ὥσπερ ῥάβδος ἢ κάλαμος καὶ στραφέντος τοῦ ζώου ἢ κάμψαντος γέγονεν οὕτως. ἔναι γάρ. ἀπὸ ταυτομάτου τινὰ γίνονται οὕτως, ὅσον διὰ τὸ περὶ τὸν τὸν λίθον ἐκκρουσθῆναι τὰς ἐξοχὰς συνέβη αὐτὸν γενέσθαι εἰς καθέδραν ἐπιτήδειον. οὐχ ὅτι ποιητικὸν ἔστιν αἴτιον ἐπὶ τῶν αὐτομάτως γινομένων ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖ διὰ τὸ τοίνυν εἶναι τὸν πατέρα τοῖσδε γέγονε καὶ ὁ υἱός, οὕτω καὶ διὰ τὴν τοιάνδε πτωσιν καὶ ἐκκρουσιν γέγονεν εἰς καθέδραν ἐπιτήδειος ὁ λίθος. ὥσπερ αὖτις καὶ ὑγεία· ἐκ γὰρ ἀτμῶν λιγνυδῶν ἀναβαινόντων κεφαλαλγία συνέβη. ἀπέκειρέ τις τὴν κόμην τοῦ κεφαλαγοῦντος ὡς ἐχθροῦ. καὶ διαπνοίας γενομένης γέγονεν ὑγεία. ταῦτα δὲ ἔπεται. ἡτοῦ τοῦ ζώου καλῶς ἔχοντος καὶ τελείου ὄντος ταῦτα πάντα τὰ μύρια ἔπεται εἶναι, ἢ ἐτέρως· εἰ καλῶς ἔχει τὸ ζῶον, πάντα ἔχει τὰ μύρια, καὶ εἰ πάντα ἔχει, καλῶς ἔχει. οὐδὲ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῶν αἰδίων οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς γενέσεως ἀντιστρέφει (XVIII litt. del.) εἰ γένεσις ὡς οἶνται διὰ τὴν οὐσίαν ἐστίν, ἀνάγκη πρότερον ἢ ἐν τῶν στοιχείων εἶναι ἢ οὐο ἢ τὰ πάντα καθάπερ διαφέρει τῶν φυσικῶν ποιητικῶς ἐδόξασαν (sic). καὶ ποιότητες ἦσαν ἂν ὅσον ξηρὰ ἢ ὑγρὰ, θερμὰ καὶ ψυχρὰ, βαρεῖα καὶ κοῦφη. ὁ γοῦν θαλῆς καὶ ἱππων ὁ ἄθεος ἐν υποθέμενοι τὸ στοιχεῖον μανῶσει καὶ πυκνώσει ἐγένων ἀλλὰ. ὁ ἀναξίμανδρος ἐκκρίσει, ἀναξαγόρας συγκρίσει καὶ διακρίσει. αὐτόματον δ' ἔλεγε· δημόκριτος, νεῖκος δὲ καὶ φιλιαν ἐμπεδοκλῆς, νοῦν ἀναξαγόρας, ὅθεν καὶ νοῦν αὐτὸν ὠνόμαζον. ἐξ ὧν γοῦν τὸν ὕλον κόσμον ἐγένων, ἐκ τούτων καὶ τὰ μύρια αὐτοῦ. εἰ μὲν οὖν τῷ σχήματι καὶ. δημόκριτος τὴν ἄπασαν ζήτησιν (ποιούμενος) περὶ τῆς ὑλικῆς αἰτίας ἀπεκρίνατο τίνος ἕνεκα τὴν εἰδικὴν οὐκ ἐξήτει· ὅτι τὸ μὲν γρόμην καὶ σχῆμα καὶ τὴν μορφήν συμβαίνει δῆλα εἶναι, τὴν δὲ ὕλην ἀόληον. εἰ δὲ τοῦτο, περὶ τοῦ ἀόλητου τὴν ζήτησιν ποιητέον καὶ οὐ περὶ τοῦ φανεροῦ. πρὸς ταῦτα ἐνίσταται ὁ ἀριστοτέλης λέγων κτλ. (p. 6,4).

p. 6,31 αὕτη γὰρ ὡς ἐφετὸν καὶ κοσμοῦν ποιεῖ καὶ σχηματίζει τὴν ὕλην. ἡ μὲν γὰρ ὕλη ἐφετική ἐστι καὶ ἐσπερημένη εἶδους. καὶ ὥσπερ ἐφίεται τοῦ εἶδους, ἔχει δὲ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν στέρησιν· εἰ γοῦν ἐφίεται τοῦ εἶδους, τὸ δὲ εἶδος φθείρει τὸ ἀκαλὲς αὐτῆς καὶ ἄσπερον, οὐκ ἂν ἡ ὕλη καθ' αὐτὴν ἐφίετο ὅν τῆς φθορᾶς αὐτῆς, εἰ μὴ διὰ τὴν στέρησιν. τῇ παρουσίᾳ γὰρ τοῦ εἶδους ὑποχωρεῖ ἡ στέρησις καθάπερ ἡ τοῦ φωτός ὑποχώρησις τὸ σκότος ἐπιστάγει, καὶ τὸ φῶς λύει τὸ σκότος. ταῦτα φιλοσοφεῖ ὁ φιλόσοφος οὕτως ἐν τῇ πρώτῃ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως (XIII litt. del.) διττῶς τῆς φύσεως λεγομένης, ὡς καὶ ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει ἔλεγε, τῆς μὲν ὡς ὕλης τῆς δὲ ὡς εἶδους, αὕτη ἡ εἰδικὴ αἰτία ὡς κινούσα καὶ ὡς τί ἐστίν. ἐν γὰρ τοῖς φυσικοῖς, ὡς ἔλεγον ἐν τῇ φυσικῇ ἀκροάσει, συνδυάζεται τὸ εἶδος καὶ τέλος, ἐν δὲ τοῖς τεχνικοῖς χωρίζεται. τὸ γὰρ αἰδ. εἶδος τῆς κίνησε ὅλη καὶ τὸ τέλος ὅλη. ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγκαις [τέλος]. ἐν τοῖς φυσικοῖς οὖν τοῖς δυοῖν τούτοις τῷ τε εἰδικῷ καὶ τῷ τελικῷ συνέρχεται (III litt. del. αἰδ.) καὶ τὸ ποιητικόν, ὡς ἐκεῖς ἔλεγε. τὸ γὰρ ποιητικόν τὸ αὐτὸ ἐστὶ πλὴν τῷ εἶδει καὶ οὐ τῷ ἀριθμῷ. ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ. διχῶς οὖν τῆς φύσεως λεγομένης (p. 6,33) p. 7,23 τῆς ψυχῆς. τὴν γὰρ ἄλογον ψυχὴν φύσιν ὀνομάζει. αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ τὸ σῶμα εἰδοποιούσα. ταύτην δὲ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν τὴν ἀλόγονον τῇ τέχνῃ ἔχουσαν ἐκ τοῦ σώματος κόσμου, ὥσπερ καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θερμόν. ἐκ τοῦ κόσμου γὰρ καὶ αὐτὰ γίνονται (p. 7,23). ἀλλὰ μὴν ἐστὶ τούτου. τούτο δὲ τὸ σπέρμα ὑπερὸν ἐστὶ τοῦ οὐ ἐστὶ σπέρμα (27) || p. 7,36 τὸ γὰρ σπέρμα ἐξ οὗ ὁ σωκράτης σπέρμα σωφρονίσκου λέγεται καὶ ὁ σωκράτης ὁμοίως σπέρμα σωφρονίσκου ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔτι δ' ἂν τις ἀπορήσειεν. εἰπὼν ὅτι πολλὰ γὰρ γίνεται καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην, λέγει ὅτι ἀπορήσεις τις ποίαν ἀνάγκην λέγουσιν. διττῶς γὰρ ἡ ἀνάγκη ὡς ἐν τῷ μετὰ τὰ φυσικὰ εἴρηται. ταῦτα γὰρ ἡνίκατο διὰ τοῦ ἐν τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν. εἶπε γὰρ ἐκεῖ ἀναγκαῖον λέγεται καὶ τὸ βίαι, ἀναγκαῖον καὶ αἰ προτάσεις. εἰ γὰρ ἔσται τοίνυν συμπεράσμα, ἀνάγκη τοιάσδε εἶναι προτάσεις, εὔρηται οὖν καὶ τρίτον τὸ ἐξ υποθέσεως * * * ὅτι δύο τρόποι εἰσι τῆς αἰτίας, ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος. καὶ δεῖ λέγοντας τυγχάνειν ἀμφοῖν, εἰ δὲ μὴ, δηλόν γε πειρασθαι ποιεῖν περὶ μὲν τοῦ εἶδους οὐδαμῶς· πῶς γὰρ εἶδος ποτὲ οὐκ ἔστι τῶν εἰδοποιηθέντων; περὶ δὲ τῆς ὕλης ἐν τοῖς οὐρανίοις σώμασι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἐκ τῶν ὁ στοιχείων, ἀλλὰ πέμπτον λέγει σῶμα ἐν τῇ περὶ οὐρανῶ, κατασκευάζων τούτο ἐκ τῶν κινήσεων τούτου, ὅτι κύλιω καὶ ἄλλη τις παρὰ τὰς τῶν στοιχείων. δεῖ γοῦν δῆλον ποιεῖν ὡς ἐνταῦθα ὑλικὸν αἴτιον οὐκ ἔστι. λείπει δὲ

ἔξωθεν τὸ δῆλον. ἐνιαχοῦ δέ που ἐμπεδοκλῆς ἀναγκαζόμενος ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἤψατο τῆς εἰδικῆς αἰτίας ἐν οἷς περὶ τῶν ὁσίων λέγει καὶ περὶ τῆς μίξεως τῶν στοιχείων. ἀσαφῶς δὲ τῆς ἀνάγκης τῆς δευτέρας τέθεικε τὸ παράδειγμα εἰπὼν τὸ θερμὸν γὰρ ἀναγκαῖον ἐξίσταται, περὶ οὗ ἐροῦμεν παρακατιόντες πλατύτερον· νῦν δὲ φησὶν ὁ ἀριστοτέλης περὶ τῶν ἄλλων πῶς ἤψαντο τῆς εἰδικῆς αἰτίας. ἐνιαχοῦ δέ που δημόκριτος πρῶτος. ἀποδοῦναι ὁ δημόκριτος αἰτίαν τοῦ τοῦς μὲν ὀξύτατον τὸν πύκνωμα ἔχον τοὺς δὲ περιφερῆ τὴν τριγωνικήν τῶν ἀτόμων θέσιν καὶ παράλλαξιν ἤτιςτο. ἂν μὲν γὰρ αἱ κορυφαὶ τῶν τριγώνων κατὰ τὸ ἄκρον τόχῳσι συνελθοῦσαι τοῦ πύκνωτος, ὀξύτερος γίνεται, ἂν δ' αἱ βάσεις περιφερῆ καὶ στρογγύλον (sic). καὶ τοῦ λευκά δὲ ἢ μέλανα βλέπειν τὴν παράλλαξιν τῶν τριγωνικῶν βάσεων ἢ τῶν κορυφῶν τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αἰτίαν ἔλεγεν. αἱ μὲν γὰρ κορυφαὶ ὀξεῖται οὕσαι λεπτινύουσι τε καὶ διακρίνουνσι τὰς ὕψεις. αἱ δ' αὖ βάσεις παχύνουνσι καὶ συγκρίνουνσι καὶ μέλανα ὁρᾶν παρασκευάζουσι. δημόκριτος πρῶτος (rursus del.). τὸ θερμὸν, δηλονότι ὁ ἐντὸς αἷρ λεπτινύμενος ἐκ θερμότητος φέρεται ἄνω. ἐξέρχεται δὲ καὶ προσεγγίζων τῷ ἐκτὸς ἀέρι ψυχρῷ ὄντι πυκνοῦνται καὶ συστέλλεται ἐντὸς εἰσὼν καὶ ἐλάττωνα τόπον λαμβάνει τοῦ οὗ κατεῖχε πρὸ τοῦ πυκνωθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο φέρεται ἐξωθεν ἄλλος ψυχρὸς αἷρ, ἀναπληρώων τὸν τόπον ὃν ἀπέλειπεν ὁ πυκνωθεὶς· οὕτως ὁ πλάτων ψυσιολογεῖ τὸ ἀναπνεῖν. λαμβάνει δὲ ὁ ἀριστοτέλης τὴν ὁῤῃαν ὡς παράδειγμα οὐχ ὡς ἀρεσκόμενος ταύτῃ ἀλλὰ σαφηνίσαι δι' αὐτῆς βουλόμενος πῶς τὸ ἀναγκαῖον ποτὲ σημαίνει τὸ οὕτω πεφυκός· τοῦ γὰρ ἐκτὸς θερμοῦ ἀντικατοπόμενου καὶ εἰς τοῦπίσω παλινανοστουήντος διὰ τῆς ψύξεως γίνεται ἡ εἰσοδος τοῦ θύραθεν ἀέρος, τούτου δὲ εἰσελθόντος καὶ θερμανθέντος καὶ φερομένου ἄνω (p. 9,28) || 31 εἶπε] λέγει || 32.33 τῶν τμημάτων πάλιν || 33 λέγων—εἰς δύο (34) om. || 35 τὸ εἰδικώτατον || εἶδη om. || 36.37. λαμβάνειν τὰ εἶδη del. ||

p. 10,1 ὡς δεῖξει om. || ὅπερ οὐ καλόν. διὰ τοῦτο γὰρ γίνεται ἡ διαίρεσις (ἵνα) ἐν θατέρῳ τμήματι τὸ εἶδος ἐμπέσῃ, οὐκ ἐν ἀμφοτέροις. πῶς δὲ δεῖ τὰς διαίρεσεις ποιεῖν, αὐτὸς ἐρεῖ μετὰ τὰς περὶ πλάτωνος (ἀντι)λογίας. νῦν δὲ φησὶν οὕτω, λαμβάνουσι τὰ εἶδη διαιροῦντες τὸ γένος. τούτου δὲ τὸ μὲν ῥάδιον, ὅτι εἰς δύο τὸ πρᾶγμα διαιρεῖται, ποῦ δὲ ἀδύνατον. ἐνίων γὰρ ἔστι διαφορά μία μόνη ἢ τὸ πρᾶγμα εἰδοποιούσα. συμβαίνει οὖν ἐκ τῆς διχοτομίας πολλάκις λέγειν τὸ αὐτό. ἔστω οὖν λαβεῖν τὸν ἄνθρωπον καὶ ζητητέον λαβεῖν ἐκ τῆς διαιρέσεως οὕτως. τοῦ ζώου τὸ μὲν ὑπόπουον τὸ δὲ ἄπουον. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἄπουον μὲν οὐκ ἔστιν, ὑπόπουον ἄρα (p. 10,13) || p. 10,15 ὥστε ὁ ἄνθρωπος ὑπόπουον δέπουον, καὶ οὕτω δις εἴρηται τὸ αὐτό. τοῦτο δὲ εἴρηκεν ἐν τῷ 3 τῶν μετὰ τὰ φυσικά (p. 10,30).

p. 11,6 καὶ γὰρ κατὰ τὸ σχιζόμετον ὁμοίως ἔχει καὶ ἀετός καὶ στρουθός. τὰ δὲ ἔναίμα πάντῃ ἀνόμοια. τίνα γὰρ ἔχει ὁ ἄνθρωπος πὺς πρὸς τὸν τοῦ ἵππου; εἰ γοῦν μὴ διασπαστέον τὰ ὁμογενῆ, μάταιος ἢ εἰς δύο διαίρεσις. διαιρεῖ γὰρ καὶ ὑπὸ ἐναντίας τίθησι διαίρεσεις τὸ αὐτὸ καὶ ἔν, ὡς τοῦ πολυπόδου τὸ μὲν ἔστιν ἐν τοῖς περὶ τοῖς ἐνύδροις. ἔτι στερήσει μὲν. τοῦ γὰρ ζώου φασὶ τὸ μὲν ὑπόπουον τὸ δὲ ἄπουον, καὶ τὸ μὲν περσιπτόν τὸ δὲ ἄπτερον· ἄπουον δὲ καὶ ἄπτερον στερήσεις. τούτων δὲ πάλιν διαιρουμένων συμβαίνει τὰς στερήσεις ἔχειν εἶδη, ταῦτόν δ' εἰπεῖν τὸ μὴ ὄν. τὸ δὲ οὐκ ἔστι δὲ διαφορά στερήσεως ἢ [1. ἡ] στερήσις τὸ διαφορά ἀντὶ τοῦ εἶδους εἶπεν. ἔδει γὰρ εἰπεῖν οὐκ ἔστι δὲ εἶδος στερήσεως. τοῦτο δὲ εἶπε διὰ τὸ τὰ εἶδη ὑπὸ τῶν διαφορῶν συνίστασθαι καὶ οὐαῖσιν. χαλεπὸν μὲν οὖν. καὶ ἐπὶ τῶν διαφορῶν φησὶ πῶς ὡς ἔξεις λεγομένων ὑφ' ἧς φανερώς ἔστιν εἶδη, χαλεπὸν ἔστιν διχοτομοῦντας διαλαβεῖν καὶ ὑπὸ διαίρεσιν θεῖναι εἶδος τι, ὡς μὴ ἐμπεσεῖν καὶ εἰς τὴν ἀντικειμένην. εὐθὺς γὰρ ὁ μύρμηξ καὶ περσιπτός καὶ ἄπτερός ἔστιν. ἀναγκαῖον οὖν μὴ μόνον ἐπὶ τῆς στερήσεως τοῦτο πάσχειν πρὸς τὴν καὶ αὐτὴ εἶναι αὐτῆς. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἔξεων. πάντων δὲ χαλεπώτατον. τοῦτο οὐ πρὸς τὸ χαλεπὸν μὲν οὖν καὶ τὰ ἔξεις εἴρηται, ἀλλὰ πρὸς τὸ δεῖ δὲ τῆς καθόλου διαφοράς εἶδη εἶναι· εἰ γὰρ μὴ ἔστιν, διὰ τί ἂν τῶν καθόλου; ὥστε ἔσται τῆς στερήσεως εἶδη οἷονεἰ τῆς ἀναιμίας. εἰ γὰρ τὸ ἔναίμαον ὑπάρχει τινί, δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἀντικείμενον τὸ ἀναιμον, εἴπερ ἔστι διαφορά. καὶ τῇ τοῦ ἐναίμου παραθέσει κατασκευάζει καὶ τὸ ἀναιμον. εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται κτλ. (p. 12,23).

p. 12,24 καὶ τὰ ὅμοια om. | 26 ἔν, λέγων ἐνταῦθα τὸ εἶδος εἰ τῆς οὐσίας τὴν διαφορὰν || 27.28 εἰ γοῦν μὴ ἐνδέχεται ταύτην τὴν διαφορὰν ἀνθρώπῳ καὶ ὄρνιθι ὑπάρχειν.

ἄλλη γὰρ || 30 ἐν τῷ ὄρνιθι | 35 πότερον ἄλλο καὶ ἄλλο ἢ ταῦτόν τοῦτο τὸ ἔναιμον ἐν τε τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἐν τῷ ὄρνιθι. εἰ μὲν (p. 13,1).

p. 13,1. 2 καὶ ἔσαι — αὐτὸ om. || 3 post καὶ ἕτερον add. ἵνα μὴ ἦ ὁ ἀνθρώπος ὄρνις· τοῦτο γὰρ ἀδύνατον || 4 εἴπερ ἐστὶ διαφορά, ἔσαι τῆς || 5 post prins εἶδη add. τῆς ἀναιμίας ὥσπερ καὶ τῆς ἐναμιμότητος || 6 ἔστιν οὖν — τὸ δὲ (18) om. || 19, 20 καὶ κοινὴν — τοιοῦτόν ἐστι om. || 21, 22 καὶ κατ' ἄλλων — λεγομένην om. || 22 εἰ δὲ || καὶ διὰ || 23, 24 εἰς τοῦτο — λέγουσι | κοινὴ γὰρ ἡ ἀναιμία || 26, 27 τοῦτο — διαφοραὶ om. || 29 βαδιεῖται. δεῖ δὲ οὔτε. οὔτε γὰρ ὁ μύρμηξ εἰς τὸ πτερωτόν καὶ ἄπτερον εὐθετος τίθεσθαι οὔτε ὁ ἀνθρώπος καὶ ὁ ὄρνις εἰς τὸ δίπουν. καὶ πάντες εἰς ταύτας, τούτέστι καὶ δῆλον τοῦ ζώου διαίρεσιν οὕτως εἶναι ἵνα πάντα τὰ ζῷα εἰς τὰς τοῦ ζώου διαφορὰς πίπτῃ. καὶ λοιπὸν συμπεραίνεται λέγων φανερόν τοίνυν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ταῖς διχοτομίαις λαβεῖν τὰ ἄτομα εἶδη, ὥς τινες ἔλεγον || καὶ γὰρ κατ' ἐκείνους. ἀναγκαῖον κατ' ἐκείνους ἴσας εἶναι τὰς διαφορὰς τοῖς εἶδεσιν, ὅπερ ἀδύνατον. δεῖ γὰρ τὰ εἶδη πλεονα εἶναι τῶν διαφορῶν. εἴτα δι' ὑποδείγματος σαφηνίζει πῶς συμβαίνει ἴσας εἶναι τὰς διαφορὰς τοῖς εἶδεσιν. ἔστω γάρ, φησί, τόδε τι (c. XXV litt. del.) λευκὸν καὶ μέλαν. καὶ ἐκάτερον πάλιν εἰς δύο, καὶ ἔστωσαν αὗται αἱ

τελευταῖα καὶ ἄτομοι. τέσσαρες οὖν πᾶσαι αὗται. μία (?) οὖν ἐκάστη (X litt. del.) ποιήσει εἶδος. ὃ τοίνυν τὰ εἶδη ἐσθύνται (sic). ἀλλ' ἀλόγως. ἡ δὲ διαφορά. ἐπεὶ ἡ διαφορά ἐν τῷ οἰκείῳ γένει ὡς εἶδος ἐν ὕλῃ ἐστίν, ὅσαι (VIII litt. del.) διαφοραὶ τοσαῦτα ἔσαι καὶ τὰ εἶδη. οὔτε γὰρ τὰ εἶδη ἦγγον ἀπὲρ διαφορὰ χωρὶς ὕλης ἦγγουν γένους ζῶον ποιοῦσιν οὔτε τὸ γένος χωρὶς τῆς διαφορᾶς. ἔτι (VII litt. del.) διαιρεῖσθαι διὰ τῶν οὐσιωδῶν ὑπαρχόντων, ἀλλ' οὐ διὰ τῶν καθ' αὐτὰ συμβεβηκότων ὡς οὗτοι ποιοῦσιν, δι' ὧν μᾶλλον συμβαίνει τὸ ὑπὸ τὰς ἐναντίας πίπτειν διαφορὰς τὸ αὐτὸ εἶδος καὶ στερήσεων εἶδη εἶναι· τὸ γὰρ πτερωτόν καὶ τὸ ἄπτερον καθ' αὐτὰ συμβεβηκότα, καὶ τὸ ἄπτερον στερήσις. ἔτι τοῖς ἀντικειμένους. ἔτι ἡ διαίρεσις ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, ἦγγον εἰς λευκότητα χρῆ διαιρεῖν καὶ μελανίαν καὶ οὐκ εἰς λευκότητα καὶ λευότητα, δι' οὗ συμβαίνει εἶναι εἶδη τῶν στερήσεων. ἀντικείμενα γὰρ τὸ ἄπτερον καὶ τὸ πτερωτόν, καὶ τὸ ἄπτερον καὶ τὸ ὑπόπουν. πρὸς δὲ τούτοις (p. 14,27).

p. 14,30 ποιοῦνται | ποιεῖν ἀναγκαῖον || 31, 32 τοῦ ἐκ — σώματος om. || 33 ὦν — ἀπηριθμημένων om. || 33, 34 πρόβατον πρὸς τὸ ἡμέρον || 37 τοῦτο — διαίρεσις om. || 38 ἀντικειμένοις. ὅλως δὲ ὁποιασὺν. τοῖς διαιροῦσι διχα ἀνάγκη συμβαίνειν καὶ τὸ τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ εὐρίσκεισθαι καὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὰ ἐναντία πίπτειν. πάντο δὲ διὰ βραχέων ἡνιξάτο ὅπως χρῆ διαιρέσεις ποιεῖσθαι, καὶ φησὶν ἀλλὰ πειρατέον λαμβάνειν κατὰ γένος τὰ ζῷα. οἱ πολλοὶ διορίσαντες ὄρνιθος γένος. παράγει (p. 15,11).

p. 15,22, 23 τὰ τοῦ ζώου — ὑποδιαίρεσις | διαιρετέον τὸ ζῶον καὶ τὰς διαφορὰς ποιητέον κατὰ διαιρέσεις, οὐχὶ ἐκάστη τῶν διαιρέσεων ὑποδιαίρεσις || 25 φευξομένα || 26 διαφοράν. ἡμεῖς δὲ τὰς διαφορὰς ποιοῦντες φαμέν τοῦ ζώου τὸ μὲν πτερωτόν τὸ δὲ ἄπτερον, καὶ πάλιν τοῦ ζώου τὸ μὲν ἀναιμον τὸ δὲ ἔναιμον, καὶ πάλιν τοῦ ζώου τὸ μὲν ἄγριον τὸ δὲ ἡμέρον, καὶ οὕτω διαιροῦντες σκοποῦμεν τὸν ἀνθρώπον ἢ τὸν ὄρνιν ποίας ἔχει διαφορὰς, καὶ συνθέντες ἀποτελοῦμεν τὸ ζητούμενον εἶδος. ὥστε τὸ ἀναιμον μετὰ καὶ ἄλλων τυχόν τοῦ πτερωτοῦ καὶ τοῦ ἀγρίου συντεθὲν ποιήσει εἶδος. οὐ μὴ δὲ τῆς στερήσεως εἶδη ἔσαι. οὕτω μὲν γάρ. οὕτω μὲν ἐκ τῆς διχοτομίας τῆς κατὰ πλάτωνα (16,25) | 25, 26 ἐπιπίπτει || 26 ὥσπερ — ἄπτερον om. || 28 εἰδοποιεῖσθαι — δίπουν om. || οὖν | γὰρ || post τις add. ὁ || 29 λέγει — ζῶον om. || 30 δίπουν ὑπόπουν coll. || 33 προχείρως om. ||

p. 16,31 ληψόμεθα τὸ δίπουν, ἀλλὰ τὸ ὑπόπουν μόνον, ἀλλ' ἄλλην τινὰ ἥτις οὐκ ἔστιν ὑπὸ τῷ ὑπόπουν διὰ τὴν ὑπὸ τῷ πτερωτῶν ἀναιμον. φησὶ λῶν ὅτι ταῦτα οὐ φύσει ἐνίζονται, ἀλλ' ὡς ἐν συνδέσμῳ ἐνίζονται ὁ λόγος οὐ φύσει ἐνιζόμενος, οὕτω καὶ ἐνταῦθα γίνεται ἐν τὰ τοιαῦτα.

p. 17,22 ἔτι δὲ οὐκ ἐνδέχεται: ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἐκ ταύτης τῆς διχοτομίας καὶ τῆς ὑποδιαίρεσεως ἕκαστον εἶδος λαμβάνειν, καὶ ἐντεῦθεν δῆλον. ἀδύνατον γὰρ ὑπὸ μιᾶς διαφορᾶς συνίστασθαι τὸ ἄπτερον εἶδος. τὸ γὰρ ἐλάχιστον κἂν ἐκ δύο διαφορῶν συνίσταται πᾶν εἶδος. ἡ γὰρ διχοτομία ἐν μόνον ποιήσει, εἴτε ἀπλῶς λαμβάνει τις εἴτε συμπεπλεγμένως. εἰ γὰρ

κόρακα ὁριζόμενοι λέγομεν τοῦ ζώου τὸ μὲν ὑπόπουν τὸ δὲ ἄπουν καὶ τοῦ ὑπόποδος τὸ μὲν δέπουν τὸ δὲ πολύπουν, λέγομεν τὸν κόρακα ζῶον δέπουν ἀπλῶς ἢ ζῶον ὑπόπουν δέπουν συμπελεγμένως. καὶ γὰρ οὕτω κακείνως μία ἔσται. ποῦ δὲ τὸ περωτόν, ποῦ δὲ τὸ ῥυγχωτόν; οὕτως δὲ τίθῃσι παράδειγμα τοῦ ἀπλοῦ μὲν τὸ πολυσχιδὲς τὸ ὑπὸ τὸ σχιζέπουν, τοῦ δὲ συμπελεγμένου τὴν διποδίαν μετὰ τοῦ πολυσχιδοῦς, ὅπερ ὑπὸ τὴν σχιζοποδίαν ἐστί. τοῦ ζώου γὰρ τὸ μὲν μώνυχον τὸ δὲ σχιζέπουν. καὶ τοῦ σχιζέποδος τὸ μὲν πολυσχιδὲς τὸ δὲ οὐ, ἀλλὰ τριδάκτυλον τυχόν ἢ ὀλιγοδάκτυλον. καὶ πάλιν σαφηνίζουσιν προσέθηκε τὸ ἀπλοῦν μὲν, ἐὰν μὴ ἔχῃ διαφορὰν ἤρουν τὴν ὑψηλοτέραν τὸ σχιζέπουν, συμπελεγμένον δὲ ἐὰν συμπλέκηται τῇ μερικῇ καὶ ἡ καθολικωτέρα διαφορά. τοῦτο γὰρ ἡ συνέχεια βούλεται ζῶον ὑπόπουν δέπουν τὸ συμπλέκεσθαι τὴν καθολικωτέραν τῇ μερικῇ. ὅπερ ἐστὶ καὶ ἀδόλεσχον. περιεργὸν γὰρ τὸ ὑπόπουν καίμενου τοῦ δέποδος καὶ τὸ πολύπουν καίμενου τοῦ πολυσχιδοῦς, ὥστε καὶ οὕτω κακείνως εἰς μίαν τελευτῇσεται, ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν εἰδοποιόν. εἰ γὰρ εἶχεν ὁ ἄνθρωπος μίαν μόνον διαφορὰν τὸ δέπουν μόνον, ἐρίνετο ἂν οὕτως, νῦν δὲ περὶ τὸ λοζόν [immo λογιζόν] καὶ τὰ λοιπὰ ἀπορήσεις * *

ρ. 19,33 ἀπορήσεις δ' ἂν τις: ζητήσεις, φησί, διὰ τί οἱ ἄνθρωποι ὥσπερ κοινῇ ὀνόματι ὠνόμασαν κορώνην κόρακα καὶ τὰ λοιπὰ (c. XXX litt. del. addendum ὄρνιθας οὐχ οὕτω καὶ τὸ πετρινόν καὶ ἔνυδρον) ἐνὶ ὀνόματι προσηγόρευσαν οἷον φέρε εἰπεῖν ἔμφυχον ἢ αἰσθητικόν ὥσπερ ἐκεῖνα τὰ πάντα ὄρνιν. εἰ γὰρ διότι ἔχουσιν ἐκεῖνα κοινὰ πάθη, τὸ ῥυγχωτόν ἴσθι ἢ τὸ περωτόν (V—VIII litt. del. add. κοινὰ καὶ) τοῦτοις τῷ τε πετρινῷ καὶ τῷ ἐνύδρῳ ἔνια τινὰ πάθη, τυχόν τὸ περωτόν ἢ τὸ τέμνειν στοιχεῖον ἦτοι κινεῖσθαι. ζῶον οὖν λέγει ὅτι καλῶς τοῦτο πεποιήκασιν (III—VI litt. del., add. ἐπεὶ) γὰρ κατὰ τὴν φύσιν οὐ διαφέρει, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑπεροχὴν, ταῦτα ἐνὶ ὀνόματι προσηγόρευσαν. ὅσα δὲ κατὰ ἀναλογίαν ἔχουσι ταῦτόν (ὃ γὰρ ἐνύδρῳ [VI litt. del. add. ἄκανθα] τοῦτο πετρινῷς ὅστων) ἐτέρω.

ρ. 20,32 ἐπεὶ δὲ οὐσίαι μὲν εἰσι. ἐπειδὴ μᾶλλον οὐσίαι τὰ εἶδη τῶν γενῶν εἰσι, διὰ τί οὐκ ἐπὶ τῶν μᾶλλον οὐσιῶν τὰς θεΐξεις ποιητέον; καὶ ἀπορῶν ἐπάγει ὅτι εἰ μὲν ἐπὶ τοῦτων, πολλάκις τὸ αὐτὸ ἐροῦμεν δέπουν καὶ ὑπόπουν, ὅπερ ἐστὶν ἀδολεσχία. τὸ γὰρ δέπουν ὑπόπουν. εἰ δὲ ἐπὶ τῶν καθόλου, τοῦτο ἴσως ἐκφευξομένηα. κρᾶτιστον οὖν, εἰ τις δύναιτο ἰδίᾳ περὶ τοῦ καθ' ἕκαστον θεωρεῖν, ὥσπερ περὶ ἀνθρώπου καὶ οὐ περὶ ζώου, οὕτω καὶ περὶ στρούθου καὶ οὐ περὶ ὄρνιθος, εἰ καὶ συμβαίνει τι ὑπάτοπον καὶ ἄλλως ὅτι τὸ περὶ ἐκάστου λέγειν μακρόν. μόνον σκοπεῖσθαι μὴ πολλάκις λέγειν τὰ αὐτά. ταῦτα εἰπὼν πάλιν ἐπικρίνει λέγων ὅσα καλῶς οἱ ἄνθρωποι ὥρισαν ἦτοι συνήθρισαν καὶ ὅς μίαν τινὰ φύσιν καὶ ἔν τι γένος τετάχασιν διὰ τὸ μὴ πολλὴν διεστάναι ἀπ' ἀλλήλων, ὅποιον ἐστὶν ὁ ὄρνις (τούτων γὰρ ὡς μίαν φύσιν νομίζεσθαι ἔθεντο διὰ τὸ μὴ πολλὴν διεστηκέναι κόρακα κορώνης καὶ τοὺς ἄλλους ὄρνιθας ἀπ' ἀλλήλων) ὅσα μὲν οὖν τοιαῦτα, δεῖ περὶ τούτων κοινῶς λέγειν, ὅσα δὲ μὴ τοιαῦτα, καθ' ἕκαστον, τουτέστι χωρὶς περὶ ἐνὸς ἐκάστου, οἷον χωρὶς μὲν περὶ ἀνθρώπου καὶ ἰδίως περὶ ἵππου, χωρὶς δὲ περὶ ὄνου καὶ τῶν λοιπῶν. τίνα δὲ εἰσὶν ἅπερ ἔν τι γένος ἐτάχθη, ἐπήγαγεν εἰπὼν σχεδὸν γὰρ ὅσα τῶν μορίων ἔχει ὁμοιότητα καὶ τὸ ὅλον σῶμα, ὥρισται τε καὶ ὡς μία τις φύσις καὶ ἔν τι γένος νενόμισται, ὥσπερ ὁ ὄρνις, ὁμοίως καὶ τὰ μαλάκια καὶ ταῦτα γὰρ διὰ τὴν τῶν μορίων ὁμοιότητα ὡς γένος εἶναι διώρισαν. ἀλλὰ καὶ τὰ ὕστερα τὰ γὰρ μόρια τούτων οὐ τῇ ἀνάλογον ὁμοιότητι τὸ ταῦτ' ἔχειν (I. τὸ ταῦτόν ἔχει) τῇ φύσει δὲ καὶ τῷ σχήματι τὸ διάφορον, ἀλλὰ μόνους τοῖς πάθεσι μεγέθει καὶ σμικρότητι, λειότητι καὶ τραχύτητι, καὶ ὅλως τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον.

ρ. 22,15 ταῦτα εἰπὼν συμπεραίνεται τὸν ἅπαντα λόγον, πῶς οὖν ἀποδέχσθαι χρὴ τὴν περὶ φύσεως μέθοδον καὶ τὰ ἐξῆς τῶν εἰρημένων. (πῶς μὲν οὖν ἀποδέχεσθαι) δεῖ. συμπεραίνόμενος ἐντεῦθεν λέγει πῶς δεῖ ἀποδέχεσθαι τὴν περὶ φύσεως μέθοδον ἡρῶν τὴν περὶ τοῦ ἁρισμοῦ τῶν εἰδη(χωτάτων), ὅτι οὐκ ἐκ τῆς ἐφεξῆς διαστομίας ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιδιαίρεσεων τοῦ αὐτοῦ γένους. οὕτω γὰρ εὐρίσκονται αἱ ἔτεραι διαφοραί, αἱ δὲ συνέρχονται καὶ ποιοῦσιν εἶδος ἓν. τὸ γὰρ (δις)στομαίνει τῇ μὲν ἀδύνατον, ὅταν ἀτερητος ἢ διαφορὰ ἦ, ὡς τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, τῇ δὲ ὑπόκεινον, ὅταν οὐ δυνατώμεθα (sic) τὰς πάσας λαμβάνειν διαφοράς ἐκ τῆς υποδιαίρεσεως τῆς ἐφεξῆς [εἴρηται].

ρ. 22,17 σαφῆ δὲ τὰ λοιπὰ διὰ τὸ τούτων τὰ μὲν αὐτόν εἰπεῖν ἐν τῷ περὶ οὐρανοῦ,

τά δὲ καθαρῶς ἐνταῦθα καὶ σαφῶς ἀπαγγέλλειν· ὅμως εἰς τινα δεομένη βραχεία ἐξετάσεως. ὧν οὐδὲν ἀνεξέταστον καταλειφθήσεται. διωρισμένων δὲ τούτων. ποιεῖται διαίρεσιν τῶν οὐσιῶν καὶ τὰς μὲν τούτων λέγει ἀγενήτους καὶ ἀφθάρτους ὡς τὰς θεάς περὶ ὧν ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικά λέγει, τὰς δὲ μετέχειν γενέσεως καὶ φθορᾶς. ἐκείνας γοῦν ὡς τιμίας οὐσας καὶ θεάς φησὶν ἐλάττους ἡμῖν παρέχειν τὰς δυνάμεις εἰς θεωρίαν. τὰ γὰρ φανερά κατὰ τὴν αἰσθησιν ἐν ἐκείναις ὀλίγα εἰς πάντη. περὶ τούτων δὲ γενητῶν τε καὶ φθαρτῶν φυτῶν θηλαδῇ καὶ ζώων εὐποροῦμεν μᾶλλον λέγειν διὰ τὸ συντεθράφθαι ἡμᾶς αὐτοῖς καὶ αἰσθάνεσθαι τούτων καὶ φανερώς ἔχειν αὐτὰ ἀνὰ χεῖρας καὶ βλέπειν ταῦτα. περὶ γὰρ ἕκαστον γένος αὐτῶν, κἄν τε περὶ φυτῶν βουλώμεθα λέγειν κἄν τε περὶ ζώων καὶ τούτων χειρσίων ἢ πετηνῶν ἢ θαλασσίων, πολλὰ λάβοι τις ἂν τὰ ὑπάρχοντα, εἰ θέλει διαπονεῖν. τέως δὲ ἐκεῖνων εἰ καὶ κατὰ μικρὸν ἐφαπτόμεθα, ἄρῃν ἔχει διὰ τὴν τιμιώτητα πολλήν ἢ εἴπερ τὰ λοιπὰ λέγομεν. ὥσπερ καὶ τῶν ἐρωμένων· καὶ ἀμνηστέον ἀπτόμενοι τῆς τῶν θεῶν θεωρίας ἡδὺν ἔχοντες ταῦτα (ἡ) ἄλλα γνωρίζειν μετ' ἀκριβείας, ὥσπερ ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἐρωμένων. ὅτι δὲ ἐρώντα (1. ἐρώνται) τὰ θεῖα παρ' ἡμῶν, ὁῖον ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ οὐπερ εἰς ἐκεῖνα ἔχομεν. θαυμαζόμενα γὰρ ποθοῦνται. διὸ καὶ ἡ ἱρις ἀντικατάλλασσεται τι πρὸς (τὴν περὶ) τὰ θεῖα φιλοσοφίαν, ὥσπερ ἂν εἰ ἔλας πρὸς ἡμᾶς τὰ φυτὰ καὶ ζῶα ἄνθρωποι, εἰ γὰρ τίμια καὶ θεώτερα τὰ οὐράνια τῶν τοιοῦτων τυγχάνει ἀλλ' ἢν (1. οὖν) ἐπειδὴ ἔνεσι καὶ ἡμῖν θαυμασιώτατα, ποιητέον λόγον καὶ περὶ τῶν τοιούτων, καὶ μὴ πάντη καταφρονητέον. μὴ κεχαρισμένα δὲ πρὸς αἰσθησιν εἴρηκε τὰ εὐειδέστατα τε (1. ἀηδέστατα) καὶ εὐδεχθέστατα, οἷα εἰσιν ὁ κορρίλας καὶ ἄλλα ἀμύπολλα. καὶ τὸ μὲν δυσχεραίνει παιδικῶς ἴσον ἐστὶ πῶ οὐ δεῖ ὥσπερ τοὺς παῖδας φέγγειν τὰ μὲν (1. μὴ) ἰδέσθαι τῶν ζώων, ἀλλὰ προσίειν τούτοις διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς θαυμάσιον. καὶ καθάπερ ἡράκλειτος. ἡράκλειτος ὁ ἐφέσιος (p. 22,18) ||

p. 23,1 αὐτοῦ] αὐτῶν || post αὐτῶν add. ὡς γὰρ ἡράκλειτος πάντα πλήρη θεῶν ἔλεγεν, οὕτως εἰκὸς λέγειν καὶ ὑπονοεῖν πάντα πλήρη θαυμασμῶν καὶ αἰετῇ πολλάνεις ὄντα καὶ δυσειδῇ. εἰ δὲ τις τὴν περὶ τῶν ἄλλων ζώων.

p. 36,14 φησὶ om. || 19. 20 ζῶον semel habet || 24 τὸ ζῶον εἶναι || 31 πάσχειν ἢ ὑπὸ ψυχροῦ ἢ ὑπὸ θερμοῦ || 34. 35 οὐκ ἔστι μυελὸς διὰ πολλὴν ἐπιχειρημάτων, ἀλλὰ τοῦ ἐν τοῖς ὀστέοις καὶ φησὶν || p. 37,11 ante οὕτω add. ἐκ τοῦ αἵματός οὗς εἰς τὸ λευκὰ φαίνεσθαι αὐθανομένων τῶν ζώων || post μυελὸς add. μεταβάλλει καὶ τῶν μὲν πιμελωδῶν λιπαρὸς ὁ ἐν τοῖς ὀστέοις μυελὸς τῶν δὲ στεατωδῶν στεατώδης || p. 37,24. 25 διὰ—ἔχειν om. || 26 καίτοι || 27 ἐν τῇ τοιούτῃ || 28 post πικρὰ add. καὶ συνελή || p. 38,13 ἐγένετο || 14 καὶ τὸ καὶ τοῦ || 19 οὖν om. || 20 λέγει δὲ || καὶ λέγει || 23 δύνασθαι || 26 ἐγγὺς οὖν συνεργόν ἐστι || 27 καὶ διὰ τούτου τὸ ἔργον || οὕτως ἐστὶ καὶ ἡ || 35 post φλεβὸς add. καὶ || p. 39,7 ἀνάσσει] ἀνάσεις || 9 καραβαριώσει || 17. 18 ἀναισι τὸ πνεῦμα || 21. 22 τουτέστι ψυχρότατος om. || 24 ὅτι καὶ τὰ || ὡς || καὶ || 25 καλὸς || 26 καὶ ante ὕδατος om. || ante δέδεικται add. ἐντεῦθεν || 27 ἔχει πλεῖων ὁ ἄνθρωπος ὡς || 29 ὑποδεκαπλάσιον || οὐκ ἐστὶ καὶ || 34 διαδιδομένου || 37 ἦν καὶ θερμὸν || p. 40,3 οὐ (ante πῆξει) om. || 8 ὅτι—ὁῖον || διὸ || 11 δ' ἐστὶν || δὲ || 13 σάρξ, καθ' αὐτὸ δηλονότι ἡ σάρξ τοῖς ζώοις || 14. 15 εἰπὼν—σάρξ om. || 15 ἐπήγαγε δὲ ἥτοι || 18 ἐστὶ πρῶτον τῆς ὕψεως αἰσθητήριον || 22 ὅτι || ὡς ||

p. 40,23. 24 τούτων τοιούτων om. || 24 τῆς γοῦν ἀφῆς || 26 συνειλημμένον—δι' οὗ om. || ἥτοι ἢ om. || 27. 28 ὥσπερ ἐκεῖ ὁ ἄηρ μὴ συνειλημμένος, ἢ δὲ σάρξ ἡμῖν σύμφυτος ἀλλ' οὐ || 30 καὶ τὸ τῆς ante ὕψεως om. || ἦν || ἐστὶν || 31 ὁμοίως om. || αὐτοῦ om. || 32 τῶν δύο om. || 32. 33 ἀδύνατον—σαρκὶ καὶ om. || 33 προὔργου καὶ ὑφέλιμον τῇ φύσει ποιῆσαι τὸ αἰσθητήριον τὸ ἀναλογοῦν τῇ σαρκὶ σάρκινον· ἐπὶ δὲ τῆς ἀφῆς, ὅτι πολλῶν οὐσά ἀντιληπτικῇ, σκληρῶν μαλακῶν, ψυχρῶν θερμῶν τῶν λοιπῶν εὐλόγως σάρκινον ἐγένετο. σωματώδεις οὖν ἀντὶ τοῦ σύνθετον || p. 41,12 post σηπίας add. σῶμα || 21 μάτην ἂν || μία τε || 22. 23 αἶμα—ἐσώζετο om. || 35 post τῶν ζώων add. ἐπεὶ δ' ἀνάγκη· περὶ τῆς ῥάχως λέγει πῶς μία καὶ πολυμερὴς ἡ αὐτὴ ἄμα, μία μὲν διὰ τὴν συνέχειαν καὶ τὴν σύστασιν τῶν ζώων, πολυμερὴς δὲ διὰ τῶν σπονδύλων, διὰ τὴν κάμψιν καὶ τὴν κίνησιν τῶν ζώων διηρημένης μὲν οὐσης αὐτῆς, οὐ μὴν δὲ οὕτως ὥστε μὴ ἀσφαλίζεσθαι. συνδεδεμένη γάρ ἐστι παντοίοις νεύροις· τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις· τῶν ὀστέων φησι τὰ μὲν εἶσι χάριν τῆς σαρκός. deficit F

II CONSPECTUS CODICUM AD RECENSIONEM NON ADHIBITORUM

PARISINUS gr. 1924 chartaceus saec. XVI [Omont II 164] fol. 1 Michaelis Eph. scholia in libros de part. animalium. titulus deest. specimen lectionis dedit Hermannus Diels

p. 1,5 post τοῦτων add. τε || 7 ἄρα] καὶ || 11 τε καὶ ταπεινότεραν om. || 17 ὡς γεωμέτρης || p. 2,2 πρότερος || 18 καὶ post δὲ om. || 23 καὶ om. || 24 δὲ om. || 33 ὕπνων || 35 οἷς οἶον || p. 3,4 λαμβάνοντες || 6 ὅτερον || 9 ἢ om. || 11 ὕγαν || 13 οἰκείας || οἰκονόμος || 16 τοῦτων || φιλόσοφοι om. || 19. 20 ἕτερος semel habet || 26 ὕγαν || 30 εἰ δὲ ἐστίν ||

Nonnulla ad haec addidit Paulus Wendland: p. 37,12 οὐ τοιοῦτος ἀλλὰ non om. | p. 38,15 πρότερον — θερμόν non om. || p. 40,12. 13 εἰ δὲ — σάρξ om. (ut Sa) || deficit fol. 62^v in vv λιπεῖν τὸ ὕπλον, λαβεῖν δ' ἕτερον καὶ διότι δύναται πλείω ὄργανα λαμβάνειν ἐμμηχανήσατο ἢ φύσις καὶ τὸ τῆς χειρὸς (cf. S).

PARISINUS gr. 2066 chartaceus saec. XV [Omont II p. 186]: fol. 178 Michaelis scholia in Arist. de anim. incesso, fol. 201^v eiusdem scholia in l. de anim. motione.

PARISINUS gr. 1882 membraneus saec. XV [Omont II p. 157]: fol. 129 Mich. scholia in l. de anim. motione. plerumque cum PR congruit. specimen dedit K. Kalbfleisch.

p. 103,4 τοῖς ζώοις || 8 κριτική om. || 10 πράκτικόν καὶ τὸ κριτικόν coll. || 13 οὗ φάντασμα om. || 19 τὸν κόσμον || 23 νοοῦντες || κινοῦντες || 25 post εἶτα add. λέγει || κινούμενα || p. 104,2 οὕτω κινεῖται || 5 ἡμῖν δοῦναι τῇν κατανόησιν || 10. 11 αὐτῶν — τὰ μὲν ἐστίν om. | 12 πρὸς εἰς || 17 τὸν παρ' ἐκείνων πρῶτον θεόν.

PARISINUS gr. 1922 chartaceus saec. XVI [Omont II p. 164]: fol. 58 Michaelis scholia in l. de anim. incesso; fol. 133 scholia in l. de anim. motione. ad familiam Sa pertinet (cf. Wendland XXII 1 p. 1x). specimen dedit K. Kalbfleisch.

p. 103,2 δύναμις καὶ ὀρυκτική τῆς ψυχῆς coll. || 3 αἵται || 4 ὀρυξ || 7 τέλος] τελεῖα | 8 κριτική om. || 13 εἰκόνοξ] εἰκόξ || 20 ἐντὸς ex ἐκτὸς corr. || p. 104,1 οὐχ ἐκούσας || 4 λεγομένην ex λέξεων corr. || 6 ἐκότερον || 10 αὐτῶν τετρασσημα κινεῖται || p. 135,7 αὐτοῖς ex αὐτῆς corr. || τοῖς om. || 8 ἐνός om. || 17 λέγει || 18 προβλήματα] πράγματα (sic etiam S, quod in adn. crit. praetermisi) || 24 γενίσκεται || p. 136,2 γαστροκνήμους || 5 κάμψη || 8 εἰ ὕπτιοι] οἱ αἰγύπτιοι || 9 καὶ — ῥάχει] ἢ ῥάχη || 13 κάμπτειν || 15 τῇν] τε.

BODLEIANUS misc. 129 chartaceus saec. XVI (de quo cf. Wendland XXII 1 p. x). specimen lectionis ex scholiis in l. de anim. incesso dedit K. Kalbfleisch.

p. 135,3 τίς τέ ἐστίν || λαβεῖν || 5 τῶν ζώων || 10 τὸ τὰ μὲν || 12 ὃ] ὅπερ || 14 καὶ ante εἰσίν om. || 15 ἀναλόγω || 17 ἐπειδὴ || 19 μέλλομεν p. 170,13 ἐστὶ || 14 φαίνεται || 15 κινεῖται || δεξιὸν || 19 τρόπον || ὃ] ὅπερ || 25 χηλῇ] χολῇ. ex his summus cum PR consensus apparet.

BONONIENSIS gr. 2305 chartaceus saec. XVI: p. 117^v Mich. Ephesii comm. in l. de anim. motione.

MARCIANUS 237 bombycinus saec. XIV et MARCIANUS 238 membraneus saec. XV ex illo descriptus minora h. vol. commentaria exhibent.

LAURENTIANI 85,1 (Oceanus) bombycinus saec. XIV et 86,9 membraneus saec. XV commentaria in l. l. de part. anim. et de anim. incesso continent.

ESTENSES MUTINENSES 194 (II G 1) saec. XV, 209 (III G 5) chart. saec. XVI, 210 (III G 6) chart. saec. XVI primus comm. in l. l. de part. anim. et de anim. incesso, alii duo minora comm. exhibent.

VATICANI 261 P 1 chart. saec. XV et 1032 chart. saec. XV comm. in l. l. de part. anim. continent.

MICHAELIS EPHESII
IN LIBROS
DE PARTIBUS ANIMALIUM
COMMENTARIA

ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΖΩΩΝ ΜΟΡΙΩΝ ΜΙΧΑΗΛ
ΤΟΥ ΕΦΕΣΙΟΥ.

Ὡσπερ ἐν τοῖς ἡθικοῖς ἐπιγραφομένοις Νικομαχεῖσις πρότερον προεῖπε 5
ποταπὰς δεῖ ζητεῖν τὰς ἀποδείξεις τὰς περὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια γινο-
5 μένας, ὁποῖόν τε τὸν περὶ τούτων ἀκουσόμενον εἶναι χρή, ὅτι πεπαιδευμένον
(κρίνει γάρ, φησὶν ἐν ἐκείνοις, ἕκαστος καλῶς αἰ γινώσκει, καὶ τούτων ἐστὶν
ἀγαθὸς κριτής· καθ' ἕκαστον ἄρα ὁ πεπαιδευμένος) ὥς οὖν ἐν ἐκείνοις 10
ταῦτα προσιπὼν οὕτω τὸν περὶ τῶν ἡθῶν λόγον ἐποιήσατο, οὕτω κἀνταῦθα
ποιεῖ καὶ ἐκτίθεται τὸν ἀκουσόμενον τῆς περὶ τῶν ζώων μορίων καὶ τῶν
10 αἰτιῶν, δι' αἷς ταῦτα ἔχει τὰ ζῶα, πραγματείας, καὶ φησι 'περὶ πᾶσαν 15
θεωρίαν τιμιωτέραν τε καὶ ταπεινοτέραν ὁμοῦ ἔξεις εἰσὶν, ὧν τὴν μὲν ἐπι-
στήμην προσαγορεύομεν καὶ τὸν ἔχοντα αὐτὴν ἐπιστήμονα καλοῦμεν, θατέραν
δὲ παιδείαν καὶ τὸν ἀπ' αὐτῆς πεπαιδευμένον'. πεπαιδευμένος δὲ λέγεται
οἷον φέρε εἰπεῖν ἐπὶ γεωμετρίας οὐχ ὁ ἔχων ἀκριβεστάτην πάντων ἔξιν
15 τῶν γεωμετρικῶν θεωρημάτων (ὁ γὰρ τοιοῦτος κυρίως ἐπιστήμων ὀνομάζε- 20
ται), ἀλλ' ὁ ἔχων γεωμετρικὰς ἀρχὰς καὶ τινων θεωρημάτων γνῶσιν καὶ
ὀνύμενος ἐκ τούτων κρίνειν τὸν διαλεγόμενον ὡς γεωμέτρην κατὰ τὰς γεω-
μετρικὰς ἀρχὰς καὶ ὡς δεῖ γεωμέτρην διαλέγεσθαι. ὅστις οὖν ἔχει ἀρχὰς
γεωμετρικὰς ἀριθμητικὰς τε καὶ ἀστρονομικὰς καὶ φυσικὰς, καὶ ἀπλῶς
20 ἀπασῶν τεχνῶν τε καὶ ἐπιστημῶν, καὶ δυνάμενος ἐκ τούτων κρίνειν τὸν τε 25
φυσικόν, εἰ φυσικῶς διαλέγεται, καὶ τὸν μαθηματικόν, εἰ μαθηματικῶς,
καὶ τοὺς ἄλλους ὁμοίως, ὁ δὴ τοιοῦτος ὀνομάζεται ὅλως πεπαιδευμένος
ἥγουν περὶ ἅπαντα πεπαιδευμένος καὶ ἀπάντων ἀρχὰς ἔχων καὶ πάντων
κριτικὸς νομιζόμενος, εἰς ὧν τῷ ἀριθμῷ· οὐ γὰρ πολλοὶ ὁ τοιοῦτος, ἀλλ'
25 εἷς. ὅστις δὲ ἔχει ἀρχὰς μίᾳς τινος φύσεως καὶ ἐπιστήμης, οἷον γεω-

1. 2 Tit. Σχόλια—Ἐφεσίῳ a, itemque (nisi quod τοῦ om.) P: σχόλια εἰς τὸ περὶ ζώων
μορίων S 3 ἐν τοῖς ἡθικοῖς—Νικομαχεῖσις] A 1 p. 1094^b23 sqq. 5 τε om. a
post τούτων add. τε a et (supra v.) P ὅτι om. a 7 ἄρα F a Arist.: καὶ PS
S post προσιπὼν add. καὶ P περὶ τὸν ἡθῶν S 9 τῆς] τε a περὶ τῆς
τῶν coll. S 13 δὲ (post θατέραν)] τε a post αὐτῆς add. δὲ a 24 κριτικὸς
ex κινήτικὸς corr. P 25 τινὸς μίᾳς coll. P

μετρίως μόνως. οὕτως διάκειται περί ἕν τι μῦθον τῆς διλης ἐπιστήμης ὡς 30
 ὁ πρότερος περί ἅπαντα. ἐκ δὲ τούτων δῆλον ὅτι ὁ μὲν ἐπιστήμων καὶ
 πεπαιδευμένος ἐστίν, οὐ πᾶς δὲ πεπαιδευμένος ἐπιστήμων. εἰ δὲ ἐπὶ πάν-
 των οὕτως ἔχει. δεῖ καὶ τῆς περὶ φύσεως ἱστορίας ὑπάρχειν ἀρχὰς καὶ
 5 ὄρους τοιούτους, πρὸς οὓς ἀναφέρων ὁ ἀκροώμενος ἀποδέξεται τὰ δεικνύ-
 μενα χωρὶς τοῦ πῶς ἔχει τάληθές. εἰ γὰρ τοῦτό ποτε θεωρεῖ, ἀλλ' οὐδ'
 οὐ προηγουμένως ὁ πεπαιδευμένος σκοπεῖ, καὶ ἀληθές ἢ μὴ τὸ δεικνύ- 35
 μενον ἢ (ἐπιστήμονος γὰρ ἐστὶ τοῦτο), ἀλλ' ἔργον ἐστὶν αὐτῷ θεωρῆσαι,
 εἰ γεωμετρικὸν ἐστὶ τὸ δεικνύμενον, εἰ ἐκ τῶν γεωμετρικῶν ἀρχῶν δεῖ-
 10 κνυται.

Ταῦτ' εἰπὼν ἐπάγει ἄρα δεῖ λαβόντας ἐκάστην οὐσίαν περὶ ἐκάστης
 ἰδίᾳ ζητῆσαι, οἷον χωρὶς μὲν περὶ | ἀνθρώπου φύσεως καὶ ἰδίως περὶ λέον- 68
 τος, ἢ τὰ κοινῇ συμβεβηκότα πᾶσι κατὰ τι κοινὸν ὑποθεμένους; οἷον ἐπεὶ
 συμβέβηκε καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἵππῳ καὶ λέοντι καὶ ἄλλοις πολλοῖς τὸ ἀνα-
 15 πνεῖν, τὸ αὔξειν, τὸ φθίνειν, δεῖ ὡς κοινὸν τι πρᾶγμα καὶ κοινὴν τινα φύσιν
 λαβεῖν τὸ ἀναπνευστικὸν καὶ ζητεῖν, ὅπως καὶ διὰ τί ἀναπνεύουσι τὰ ἀνα-
 πνευστικά καὶ αὔξει τὰ αὐξητικά, ἢ χωρὶς μὲν ἰδεῖν ὅπως ὁ ἄνθρωπος 5
 ἀναπνεῖ καὶ ἰδίως ὅπως ὁ ἵππος; εἰπὼν δὲ καὶ ὅτι πολλοῖς ἐτέροις οὖσιν
 ἀλλήλων τῷ εἶδει ὑπάρχει τὰ αὐτά, οἷον ὕπνος, ἀναπνοή, αὔξεις, φθίσις,
 20 θάνατος, ἐπήγαγε καὶ πρὸς τούτοις ὅσα τοιαῦτα τῶν λειπομένων
 παθῶν τε καὶ διαθέσεων, ὃ ἴσον ἂν εἴη τῷ καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα
 πλεῖστα κοινῶς ὑπάρχει τοῖς ζῴοις, ἃ παραλείπεται καὶ οὐ κατελεχται 10
 νῦν ἡμῖν. ταῦτα δ' ἂν εἶεν ἐγγήγορσις, μακροβιότης, βραχυβιότης καὶ τὰ
 ὅμοια. τὸ δὲ ἄδηλον γὰρ καὶ ἀδιόριστόν ἐστι λέγειν νῦν περὶ τού-
 25 των εἴρηται ἀντὶ τοῦ οὕτω γὰρ περὶ τούτων ὑπό τις τῶν πρὸ ἡμῶν ἢ
 τῶν σὺν ἡμῖν ὄντων διώρισταί τε καὶ σεσαφηνίσται, εἴτε χωρὶς δεῖ λέγειν εἴτε
 κοινῶς. εἰπὼν οὖν ὅτι πότερον δεῖ λαβόντας μίαν ἐκάστην οὐσίαν
 καὶ τὰ ἐξῆς, ἐπάγει φανερόν δὲ καὶ ὅτι κατὰ μέρος μὲν λέγοντες 15
 περὶ πολλῶν ἐροῦμεν πολλάκις τὰ αὐτά, αἰνιττόμενος διὰ τούτων ὡς
 30 οὐ δεῖ χωρὶς περὶ ἐκάστου λέγειν, ὅπως τε ὁ ἵππος ἀναπνεῖ καὶ ὅπως ὁ
 ἄνθρωπος, ἀλλὰ ληπτέον ὡς μίαν τινα φύσιν τὸ ἀναπνευστικὸν καὶ σκοπη-
 τέον, ὅπως γίνεται. ἐπεὶ δὲ τῶν κοινῶς ὑπαρχόντων τοῖς ζῴοις τὰ μὲν
 ἐστὶ συνώνυμα, τὰ δ' ὁμώνυμα, θεῖς ὑποδείγματα τῶν συνωνύμων ὕπνον, 20
 ἀναπνοήν, αὔξησιν. φθίσιν. τίθησι καὶ τῶν ὁμωνύμων λέγων ἕτερα δὲ
 35 ἴσως ἐστὶν οἷς συμβαίνει τὴν μὲν κατηγορίαν ἔχειν τὴν αὐτήν.
 τὸ ἕτερα ἀντὶ τοῦ ὁμώνυμα νῦν λαβόν· ἢ γὰρ πορεῖα ὁμωνύμως βαθί-
 σεως καὶ ἔρψεως καὶ πτήσεως κατηγορεῖται· τὸ δὲ ἴσως ἢ ἀντὶ τοῦ

3 δὴ] δὲ P 6 εἰ γὰρ—ἀληθές (7) om. P post γὰρ add. καὶ α 8 ἢ] ἐστὶν α
 11 λαβόντα Pa 12 ἰδίᾳ α, sed cf. v. 18 24 δὲ om. S 24. 25 περὶ
 τούτων νῦν coll. α 28 καὶ post δὲ supr. v. S ὅτι καὶ Arist. 29 post
 αἰνιττόμενος add. οἶμαι α 30 οὐ infra v. P 31 post ἄνθρωπος add. πολλάκις
 γὰρ ἀναγκασθῆσόμεθα λέγειν ταυτὰ α 31. 32 σκεπτέον α 35 μὲν om. P
 36 τοῦ ὁμώνυμον P

ἀπλῶς καὶ καθόλου κεῖται ἢ διὰ φιλόσοφον εὐλόγειαν. τὸ δὲ πρότερον²⁵
καθάπερ οἱ μαθηματικοὶ τὰ περὶ τὴν ἀστρολογίαν δεικνύουσιν,
οὕτω δεῖ καὶ τὸν φυσικὸν ἴσον ἂν εἶη τῷ ἄρᾳ γε ὥσπερ οἱ μαθη-
ματικοὶ λαβόντες τὸ πρᾶγμα ὅτι ἐστὶν οὕτω τὰς αἰτίας, διὰ τί οὕτως ἔχει.
5 ζητοῦσι (λαβόντες γὰρ ἐξ αἰσθήσεως ὅτι τῶν ἀστέρων οἱ μὲν δεῖ δύνουσι,
ὡς τὸ λεγόμενον θυτήριον, ὡς ὁ στέφανος, οἱ δὲ οὐδέποτε ποιοῦνται δύναι,
ὡς ἡ ἄρκτος, οὕτω τὴν αἰτίαν διὰ τί οὕτως ἔχει ἐζήτησαν) οὕτω δεῖ καὶ³⁰
τὸν φυσικὸν πρότερον ἰδεῖν, εἰ ἔχει τὰ ζῶα καρδίαν, πνεύμονα, φλέβας, καὶ
οὕτω ζητῆσαι, διὰ τί ταῦτα ἔχουσι τὰ μύρια, ἢ ἀνάπαλιν;

10 p. 639^b 16 Ἡ τῇ αἰσθήσει ὁρισάμενος.

Ὅρίζεται τὴν ὑγίαν τῇ αἰσθήσει ὁ ἱατρός, ὅταν λαβὼν ὑγιᾶ χεῖρα
φάσκη 'ἐπειδὴν ἡ νοσοῦσα χεὶρ ἐνερίῃ ὡς αὕτη, τότε ὑγιανεῖ'. ὁμοίως
καὶ ἐπὶ οἰκίας, ὅταν ἀφορῶν ὁ οἰκοδόμος πρὸς τὴν ἡδὴ οὖσαν ἐτέραν ὁμοίαν
ἐκείνην ποιῇ.

15 p. 639^b 22 Εἰς δὲ πειρῶνται πάντες σχεδόν.

35

Οἱ γὰρ πρεσβύτεροι τούτου φιλόσοφοι τὸ ὑλικὸν ἅπαντες ἐζήτουν αἴτιον
καὶ περὶ ἐκεῖνο διέτριβον ἥτητον φροντίσαντες τῶν ἄλλων αἰτίων, καὶ ἐπὶ
μικρὸν καὶ ἐκείνων, ἔσον ἐναιρώξασθαι, ἤψαντο.

p. 639^b 30 Ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ἀποδείξεως καὶ τῆς ἀνάγκης ἕτερος.

20 Ἐτερος, φησὶν, ἐστὶν ὁ τρόπος τῆς ἀποδείξεως καὶ τῆς ἀνάγκης ἥγουν
τῆς ὕλης ἐπὶ τε τῆς φυσικῆς καὶ τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐπὶ τῶν⁴⁰
τεχναστῶν. τοῦτο γὰρ δεῖ προσυπακούειν. τῆς μὲν γὰρ φυσικῆς ἀρχὴ τὸ
ὄν· ὡς ἡδὴ γὰρ ὄντα λαβοῦσα τὸν ἄνθρωπον, καὶ μῆπω ἐστὶ, λέγει
'ἐπειδὴ τοιοῦτό ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, δεῖ τοιαῦδ' ὕλης', καὶ οὗ φησιν ὡς
25 ἐπειδὴ τοιαύτη ἐστὶν ἡ ὕλη, δεῖ ἄνθρωπον εἶναι. καὶ ἡ ἱατρικὴ ὁμοίως
τὴν ὑγίαν ὡς οὖσαν, καὶ μὴ ἔστι, καὶ ὁ γεωμέτρης τὸ τρίγωνον ὡς ὄν
λαβὼν ζητεῖ, εἰ ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας. ἐπὶ δὲ τῶν⁴⁵
τεχναστῶν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὡς μὴ ὄν καὶ δυνάμενον γενέσθαι· φημὲν γὰρ
'εἰ ἔσται πρίων, δεῖ τοιαῦδ' ὕλης', καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας ὁμοίως.

30 p. 640^a 6 Οὐδ' ἔστιν εἰς αἰδίον συναρτῆσαι.

Οὐδὲ δυνατόν ἐστι, φησὶν, εἰς αἰδίον συναρτῆσαι τῆς τοιαύτης ἀποδεί-
ξεως ἥγουν τῆς ἀντιστροφύσης τὴν ἀνάγκην ἐπὶ τῶν τεχναστῶν, ὥστε

2 ἀστρονομίαν Pa	4 et 5 λαμβάνοντες S	7 ἢ om. P	11 ὑγιᾶ S
14 ἐκείνη om. P	16 τούτων S	φιλόσοφοι om. S	ἅπαντες om. S
17 καὶ—διέτριβον om. S	18 μικρὸν ὅσον καὶ ἐκεῖνοι ἐναιρώξασθαι S		19 δείξεως P
19. 20 ἕτερος semel habet S	22 δεῖ om. a		

λέγειν 'ἐπειδὴ ἡ | οἰκία τοῦ ἐστι, δεῖ τοιαύτης ὕλης, καὶ ἐπεὶ τοιαύτη ὕλη 69
ἐστίν, ἔσται οἰκία'. ἐπὶ δὲ τῶν αἰδίων δυνατὸν λέγειν 'ἐπεὶ ὁ ἥλιος ἐν
κριῶ ἐστιν, ἦν ἐν τοξότη, καὶ ἐπεὶ ἐν τοξότη ἐστίν, ἔσται ἐν κριῶ'. ἀλλὰ
περὶ μὲν τούτων εἴρηκε καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς Ἀποδεικτικῆς καὶ ἐν τῷ
5 τέλει τῆς Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, καὶ ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικά.

p. 640^a 10 Δεῖ δὲ μὴ λεληθέναι καὶ πότερον προσήκει λέγειν.

5

Καὶ τοῦτό φησι δεῖν γινώσκειν ἡμᾶς, ἂρ' οὕτω ποιητέον τὴν παρ-
οῦσαν σκέψιν, ὥσπερ αἱ πρό ἡμῶν ἐποίησαν. ἐκείνοι γὰρ ἔλεγον ὅτι τὴν
τοῦ πράγματος γένεσιν, ὅπως γίνεται, πρότερον ζητεῖν ἄξιον· ταύτης γὰρ
10 καταληφθεῖσης καὶ γνωρίμου γεγονυίας ἔπεται καὶ ἡ γνῶσις τῆς τοῦ πρά-
γματος υπάρξεως καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ. ἀλλ' ἐκείνοι μὲν οὕτως· ὁ δὲ οὐκ
ἀρέσκειται, ἀλλὰ φησιν ἔοικεν ἐντεῦθεν ἀρχτέον εἶναι, καθάπερ καὶ 10
πρότερον εἴπομεν, καὶ ληπτέον τὰ υπάρχοντα ἐκάστω γένει ὡς ὑπ-
άρχοντα, καὶ θεωρητέον τίνα τίσιν ὑπάρχει καὶ ἐστίν, οἷον τοῖς μὲν βουσὶν
15 ἔχινος, σήπια δὲ τὸ σήπιον καὶ ἄλλοις ἄλλα. καὶ μετὰ τὴν γνῶσιν τῶν
υπαρχόντων ἐκάστοις οὕτω ζητητέον τὴν τε γένεσιν αὐτῶν καὶ τὰς αἰτίας,
καθ' ὅς ταῦτα αὐτοῖς ὑπάρχει. εἰ γὰρ μὴ γνῶμεν πρότερον ὅτι εἰσὶ, πῶς 15
ἂν ὅπως γέγονεν εὑρίομεν; οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ οἰκοδομήσεως ποιούμεν· ὡς
οὔσαν γὰρ τὴν οἰκίαν λαβόντες, οὕτω τὴν γένεσιν αὐτῆς ζητοῦμεν, ὅπως
20 ἐγένετο. εἰ δὲ ἡ γένεσις ἕνεκα τῆς οὐσίας ἐστίν, οὐκ ὀρθῶς Ἐμπεδοκλῆς
εἴρηκεν ὑπάρχειν πολλὰ τοῖς ζῷοις κατὰ συμβεβηκὸς καὶ ἀπὸ τύχης. ἔλεγε
γὰρ τὴν ῥάχιν ἀπὸ τύχης καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἔχειν τοὺς σπονδυλοῦς·
μία γὰρ οὖσα, φησί, καὶ συνεχῆς ὥσπερ ἡ ῥάβδος ἢ κάλαμος, καὶ στρα- 20
φέντος τοῦ ζῴου ἢ κούφαντος κατεάγη. ἀγνοήσας πρῶτον μὲν ὅτι τὸ σπέρμα,
25 ἄφ' οὗ τὰ μέρη τοῦ ζῴου συνέστη, δεῖ δυνάμει ταῦτα πάντα εἶναι, εἰδ' ὅτι
καὶ ὁ πατήρ, ἄφ' οὗ τὸ σπέρμα, πρότερός ἐστι τοῦ υἱοῦ· ὥστε διὰ τὸ
τὸν πατέρα τοιόνδε εἶναι καὶ τὸ σπέρμα δυνάμει τὰ μέρη, διὰ τοῦτο γέ-
γονεν ἡ ῥάχis τοιαύτη καὶ τὰ λοιπὰ μόρια, ἀλλ' οὐχ ὅτι ἐστράφη ἢ ἔκυψε
κατεαγείσα ἔσχε τοὺς ἄρμους. ἰστέον δὲ καὶ τόδε ὅτι ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀπὸ 25
30 φύσεως καὶ τέχνης γινομένων προϋπάρχοντος τοῦ ποιητικοῦ ὑπ' αὐτοῦ
γίνεται τὰ γινόμενα οἷα ἐστίν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν αὐτομάτως δοκούντων
γίνεσθαι ἔνια γίνεσθαι οἷα ἂν ἐποίησε φύσις ἢ τέχνη. εἰπὼν δὲ ὅτι τῶν
τεχναστῶν προϋπάρχει τὸ ποιητικὸν ὅμοιον ὃν τῷ γινομένῳ ἐπηγάγεν 'ἡ
γὰρ τέχνη λόγος καὶ εἶδος τοῦ τεχναστοῦ ἐστίν ἄνευ τῆς ὕλης'. καὶ τοῦτο 30
35 πανάλγηδες· ἡ γὰρ οἰκοδόμησις οὐδὲν ἄλλο τυγχάνει οὖσα ἢ τὸ εἶδος τῆς

1 τοῦ] τοιαυτὸ S ἐπειδὴ S ἡλη P 4 τῷ prius om. a 4. 5 ἐν τῷ
δευτέρῳ τῆς Ἀποδεικτικῆς—Μετὰ τὰ φυσικά] cf. Anal. post. B 11. 12 de gener. et corr. B 11
Metaph. Δ 5 8 post ἐποίησαν add. ἡ τοῦμπαλιν S 11 αὐτῆς P (supr. v.) a
15 σήπεια a σήπιον scripsi: σήπην libri 21 τοῖς om. a 23 ἡ] καὶ a
25 δεῖ δυνάμει εἶναι ταῦτα τὰ πάντα Pa 29 κατεάγη καὶ ἔσχε S 30 γινομένων P
31 γινόμενα P 33 ὑπάρχει Pa 34 εἶδος καὶ λόγος coll. S

οἰκίας χωρὶς ξύλων καὶ λίθων. διὸ οὐ τὴν τύχην καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς
 αἰτιατέον, ἀλλὰ λεκτέον 'ἐπεὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀνθρώπων εἶναι, διὰ τοῦτο
 ταῦτα τὰ μόρια ἔχει'. οὐ γὰρ ἐνδέχεται εἶναι ἄνευ τῶν μορίων τούτων ἢ
 πάντων ἢ τῶν γε κυριωτάτων καὶ ὧν ἄνευ ἀδύνατον εἶναι. τούτου γάρ
 5 ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ εἰ δὲ μή, ἀλλ' ὅτι ἐγγυτάτω τούτοις, καὶ ἢ 35
 ὅλως ἐχέτω τὰ μόρια, ἤτοι καὶ ἢ τὰ κυριώτατα ἐχέτω μόρια, καρδίαν,
 ἥπαρ, τὰ ὅμοια, ὅτι χωρὶς τούτων ἀδύνατον εἶναι, ἢ καλῶς γε οὕτως,
 τουτέστιν ἢ πάντα ἐχέτω· τὸ γὰρ κάλλιον τοῦτο ἐστὶ τὸ μηδὲν ἐλλείπειν
 τῶν ἐν αὐτῷ μορίων. τὸ δὲ ταῦτα δὲ ἔπεται ἴσον ἐστὶ τῷ εἰ καλῶς
 10 ἔχοι ὁ ἄνθρωπος, ἔπεται ταῦτα πάντα μόρια αὐτοῦ· τῷ γὰρ καλῶς ἔχοντι
 τοῦτ' ἀκολουθεῖ, τὸ μηδὲν ἐλλείπειν μήτε τῶν κυριωτάτων μήτε τῶν 10
 ἀκύρων.

Εἰπὼν δὲ ἀνωτέρω ὅτι πρῶτον τὰ φαινόμενα καὶ ὄντα ληπτέον περὶ
 ἕκαστον γένος, εἰθ' οὕτω τὰς αἰτίας τούτων λεκτέον, καὶ μεταξὺ πολλὰ
 15 παρενεύρας ἐπάγει ἐπεὶ δὲ ἔστι τοιοῦτον, τὴν γένεσιν ὠδί, δυνάμει
 λέγων 'δεῖ δὴ τὸ πρᾶγμα ὡς ὃν λαμβάνειν, εἴτα λέγειν, ἐπειδὴ τοιοῦτόν
 ἐστὶ καὶ φύσιν εἴληψε τοιαύτην, δεῖ τὴν γένεσιν ὠδί γενέσθαι. πρότερον 15
 μὲν καρδίαν, εἴτα ἄλλο καὶ οὕτως ἔπερον'. ἀλλ' οὗτος μὲν οὕτω δαιμονίως
 περὶ τούτου διορίζει· Ἐμπεδοκλῆς δὲ τὴν ὕλην αἰτιάται τῆς γενέσεως
 20 λέγων 'ἐπεὶ καὶ τὸ πῦρ καὶ ὁ ἀήρ ἄνω πεφύκασι φέρεσθαι, γῇ δὲ καὶ
 ὕδωρ κάτω, συναγούσης τῆς Φιλίας τὰ στοιχεῖα τὸ ἐν ἐμοὶ ὕδωρ
 κάτω πεφυκὸς φέρεσθαι ἐκοίλανε τὸν τόπον | ὃν καλοῦμεν κοιλίαν, καὶ 70
 πεποιήκεν αὐτήν (βανὶς γὰρ ἐνδελεχέη καὶ πέτραν κοιλαίνει), ὁμοίως καὶ
 ὁ ἀήρ ἐπὶ τὸ ἄνω φερόμενος διεύρηξε τὸν τόπον καθ' ὃν οἱ μυκτῆρες,
 25 καὶ γεγόνاسι μυκτῆρες. εἰ οὖν ἄτοπον ταῦτα λέγειν, ἔστι δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος
 καὶ τὰ ζῷα καὶ τὰ μόρια αὐτῶν φύσει, λεκτέον ἂν εἴη περὶ σαρκὸς καὶ
 ὁστοῦ καὶ τῶν ὁμοίων· οὐ γὰρ ἱκανὸν τὸ λέγειν ὅτι ἐκ πυρός εἰσι καὶ 5
 ἀέρος, ὥσπερ καὶ εἰ περὶ κλίνης ἐποιούμεθα τὸν λόγον, ἐπειρώμεθα μᾶλλον
 περὶ τοῦ εἶδους λέγειν ἢ περὶ τῆς ὕλης, εἰ δὲ μή, ἀλλ' οὖν περὶ ἀμφοῖν
 30 καὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ εἶδους, ἀλλ' οὐ περὶ γε τῆς ὕλης μόνης. καὶ πῶς
 ἂν περὶ ἀμφοῖν ἐλέγομεν, ἐπήγαγε 'κλίνη γὰρ ἐστὶ τόδε ἐν ὑποκειμένῳ
 οὖσα τοῖς, ἢ τόδε τὸ ὑποκειμένον ἐστὶ τοινοῦτ'.

p. 640^b 29 Εἰ μὲν οὖν τῷ σχήματι καὶ τῷ χρώματι ἕκαστον τῶν 10
 ζώων.

35 Δημόκριτος τὴν ἅπασαν ζήτησιν περὶ τῆς ὕλης αἰτίας ποιούμενος
 ἀπεκρίνατο, τὸ δὲ τίνος ἕνεκα ἤτοι τὴν εἰδικὴν εἶα λέγων 'ἅπαντι ὀφλόν

1 κατὰ om. S 2 τὸ] τῷ a

om. P 6 τὰ (post ἢ)] καὶ S

19 περὶ τούτων S 20 ἐπειδὴ τὸ S

ἐνδελεχέη libri 24 ὁ om. S

τίνος Pa ἤτοι om. S

3. 4 ἢ πάντων—κυριωτάτων om. P

10 πάντα om. a

23 βανὶς—κοιλαίνει] cf. Naeke Choeril. p. 16.

28 καὶ] γὰρ Pa

36 τὸ δὲ om. S

5 ἐστὶ

ἐστὶν ὁποῖόν τι κατὰ τὴν μορφὴν καὶ τὸ χροῶμα ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος καὶ
 ἕκαστον τῶν ζώων, κατὰ δὲ τὴν ὕλην ἀόηλον· εἰ δὲ τοῦτο, περὶ τοῦ
 ἀόηλου τὴν ζήτησιν ποιητέον, καὶ οὐ περὶ τοῦ φανερωτάτου· πρὸς ταῦτα
 ἐνίσταται ὁ Ἀριστοτέλης λέγων· εἰ μὲν οὖν κατὰ τοινοῦδ' σχῆμα καὶ χροῶμα 15
 ὁ ἄνθρωπος οὐσίωται καὶ ἕκαστον τῶν ζώων καὶ τῶν μορίων, ὀρθῶς ἂν
 ὁ Δημόκριτος λέγοι· εἰ δὲ μὴ κατὰ ταῦτα, ἀλλὰ κατὰ τὸν ὀριστικὸν λόγον,
 οὐκ ὀρθῶς· εἰ γὰρ ἦν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι κατὰ τοινοῦδ'
 σχῆμα, ἦν ἂν καὶ ὁ τεθνεὺς ἄνθρωπος· σώζει γὰρ καὶ οὗτος τὸ τῶν
 ζώντων σχῆμα· ἀλλ' ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν. λίαν οὖν περὶ τούτων ἀπλῶς
 10 καὶ ἀνεπισκέπτως εἴρηκε, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ ἂν εἰ τέκτων λέγοι 20
 περὶ χειρὸς ξυλίνης ὅτι χεὶρ ἐστὶ ξύλον οὕτως· λευανθὲν κοιλανθὲν τε καὶ
 σχισθὲν. οὕτω γὰρ καὶ οἱ φυσιολόγοι τὰς τῶν σχημάτων αἰτίας λέγουσιν·
 ἔπει τὸ ὕδωρ κάτω ῥεῖ, γέγονεν ἡ κοιλία, καὶ οἱ μυκτῆρες, ὅτι ὁ ἄηρ ἄνω·
 ἀπὸ γὰρ τῆς ὕλης καὶ τῶν δυνάμεων, κορυφότητος βαρύτητος, τὰς αἰτίας
 15 τοῦ σχήματος ἀποδιδοάσι. καὶ ἴσως ὁ μὲν τέκτων αἷτια τοῦ σχήματος 25
 εἶπεν ἂν τὰ ὄργανα, τρύπανον καὶ σκέπαρνον, ὁ δὲ Δημόκριτος ἀέρα καὶ
 γῆν, ἀλλὰ βέλτιον ὁ τέκτων τὰς αἰτίας ἔρει λέγων * * καταλέγει οὖν αὐ-
 τὰς οὗτος λίαν σαφῶς. δῆλον οὖν ὅτι οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν, ἀλλὰ λεκτέον
 τὸ εἶδος τοῦ ζώου, καὶ ἄνθρωπος καὶ ἄλλο ὅτιοῦν ἐστίν, ὅτι τοιοῦτον, καὶ
 20 περὶ ἐκείνου τοῦ εἶδους ζητητέον καὶ τί ἐστὶ καὶ ποῖόν τι, καὶ τῶν μορίων
 ἕκαστον· καὶ εἰ ἐστὶ τὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου ἢ πᾶσα ψυχὴ, ἢ λογικὴ τε 30
 καὶ ἄλογος, ἢ μέρος ψυχῆς, τουτέστι μόνη ἢ ἄλογος, ἢ ἂν ἀδύνατον χωρὶς
 ψυχῆς εἶναι τὸ τοῦ ἀνθρώπου εἶδος (ἀπελθούσης γὰρ τῆς ψυχῆς οὐκέτι
 ζῶν ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὐδὲ τῶν μορίων οὐδὲν πλὴν τῷ σχήματι μόνον,
 25 καθάπερ καὶ τὴν μυθευομένην Νιόβην ἀπολειθωθεῖσαν ἄνθρωπον μὲν μηκέτι
 εἶναι, σώζειν δὲ τὸ σχῆμα * *) εἰ δὴ εἶδος ἀνθρώπου ψυχὴ ἢ μέρος ψυχῆς,
 τοῦ φυσικοῦ περὶ ψυχῆς ἂν εἴη λέγειν, καὶ εἰ μὴ περὶ πάσης, τῆς τε 35
 λογικῆς καὶ ἀλόγου, ἀλλὰ τέως περὶ τῆς ἀλόγου, καθ' ἣν τὰ ζῶα τὸ ζῶα
 εἶναι ἔσχηκεν. ἄλλως τε καὶ τῆς φύσεως τῆς μὲν ὡς ὕλης λεγομένης,
 30 τῆς δὲ ὡς εἶδους (καὶ ἐστὶν ἡ εἰδικὴ φύσις καὶ ὡς κινούσα καὶ ὡς τέλος·
 αὕτη γὰρ ὡς ἐφετὸν καὶ κοσμοῦν κινεῖ τὴν ὕλην· ἀλλὰ καὶ τὸ τέλος αὕτη·
 πάντα γὰρ τὰ πρὸ τοῦ εἶδους γινόμενα ἕνεκα τούτου γίνονται) διχῶς οὖν 40
 τῆς φύσεως λεγομένης, ὣν ἡ μὲν ἐστὶν ὡς οὐσία καὶ ἐστὶν αὕτη ἥτοι ἡ
 πᾶσα ψυχὴ, ἡ λογικὴ καὶ ἄλογος, ἡ μέρος τι αὐτῆς οἷον ἡ ἄλογος, καὶ
 35 διὰ τοῦτο ῥητέον ἂν εἴη τῷ φυσικῷ περὶ ψυχῆς καὶ τοῦ εἶδους μάλλον ἢ
 περὶ τῆς ὕλης, ὅσῳ μάλλον ἢ ὕλη ὥσπερ φύσις ἐστὶ διὰ τὸ εἶδος ἢ τοῦτο
 δι' ἐκείνην.

Ταῦτα εἰπὼν ζητεῖ, πότερον περὶ πάσης ψυχῆς ἐστὶ τῆς φυσικῆς εἰπεῖν
 ἢ περὶ τίνος· εἰ γὰρ περὶ πάσης, δῆλον ὅτι καὶ περὶ τοῦ νοῦ· ὁ δὲ νοῦς 15

4 οὖν supr. v. P

6 λέγει α

9 ζώντων] ζώων Pa

11 λευανθὲν S

κοιλανθὲν τε om. S

17 lacuna ex Arist. p. 641^a12 sqq. explenda

18 οὗτος]

fort. οὕτως

23 τῆς om. a

24 ὁ om. a

26 addendum λέγομεν

δὴ scripsi: δὲ libri

30 εἶδος PS

τέλεια (sic) a

38 ἐστὶ ψυχῆς coll. S

τῆς om. S

τῶν πρὸς τι (ὁ γὰρ νοῦς νοητῶν ἐστὶ νοῦς), ἐν δὲ τοῖς πρὸς τι ὁ θάτερον
εἰδῶς καὶ θάτερον οἶδεν· ὥστε εἰ περὶ τοῦ νοῦ λέγει ὁ φυσικός, ἐρεῖ καὶ
περὶ τῶν νοητῶν. εἰ οὖν ἡ φυσικὴ λέγει καὶ περὶ τῶν αἰσθητῶν καὶ περὶ
τῶν νοητῶν, οὐδεμία ἐστὶ ἄλλη ἐπιστήμη παρὰ τὴν φυσικὴν· οὐχ ἰχθεύεται 71
5 ἄρα ἡ θεολογία. εἰπὼν δὲ ὅτι τῆς αὐτῆς ἐστὶν ἐπιστήμης λέγειν περὶ
νοῦ καὶ τῶν νοητῶν, ἐπήγαγεν εἴπερ ἄλλα, τουτέστιν εἴπερ ἕτερον ὁ νοῦς
καὶ τὰ νοητά, ἀλλὰ μὴ ταυτά· εἴρηκε γὰρ ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Περὶ ψυχῆς
ὅτι πᾶς νοῦς νοητὸς καὶ πᾶν κυρίως νοητὸν νοῦς. ἀπορήσας οὖν λόβει
λέγων οὐκ ἐστὶ πᾶσα ψυχὴ κινήσεως ἀρχή, οὐδὲ τὰ μόρια πάντα 5
10 τῆς ψυχῆς, ἀλλ' αὐξήσεως μὲν αἰτὶον τὸ θρεπτικὸν μόριον, ἀλλοιωσεως
δὲ τῆς μετὰ συναισθήσεως γινομένης καὶ μὴ ἄνευ αἰσθήσεως τὸ αἰσθητι-
κόν, φράς δὲ τὸ ὀρεκτικὸν καὶ οὐ τὸ νοητικόν. ἐπεὶ οὖν ἡ φύσις ἀρχὴ
κινήσεως ἐστὶ καὶ ἡρεμίας, τὸ δὲ νοητικὸν αἰτὶον κινήσεως οὐκ ἐστὶ, ὁῖον
ὅτι περὶ τῶν κινήτικων μορίων τῆς ψυχῆς ὁ φυσικός ἐρεῖ καὶ οὐ περὶ τοῦ
15 νοητικοῦ. τὸ δὲ ἐν ἡ καὶ πλείω εἶπεν ὡς εἰ ἔλεγε τὰ δὲ κινήτικα τῆς 10
ψυχῆς μόρια εἴτε ἓν ἐστὶν εἴτε καὶ πλείω ἑνός, περὶ τῶν τοιούτων ὁ
φυσικός ἐρεῖ καὶ οὐ περὶ τοῦ νοητικοῦ· δείκνυσι δὲ ὅτι οὐδὲ περὶ τῶν
μαθηματικῶν ὁ φυσικός ἐρεῖ, διότι ἡ φύσις ἕνεκά του πάντα ποιεῖ, τὰ δὲ
ἐξ ἀκαμψέσεως, ἅπερ ἐστὶ τὰ μαθηματικά, οὐκ ἕνεκά του εἰσὶ. καὶ ὥστε,
20 φησὶν, ἐν τοῖς τεχναστοῖς ἐστὶν ἀρχὴ κινήσεως ἡ τέχνη, οὕτως ἐν ἡμῖν
ἄλλη τις ἀρχὴ καὶ αἰτία, εἴτε ψυχὴν εἴτε φύσιν αὐτὴν καλεῖν δεῖ. αὐτὸς 15
γὰρ καὶ τὴν ψυχὴν φύσιν ἐνταυθα εἴρηκεν, ὥστε καθολικώτερον ἡ φύσις
τῆς ψυχῆς. ταύτην δέ, φησὶ, τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τὴν ἀνάλογον οὖσαν
τῇ τέχνῃ, ἔχομεν ἐκ τοῦ σύμπαντος κόσμου ὥστε καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ
25 θερμὸν· ἐκ τοῦ κόσμου γὰρ καὶ αὐτὰ σύνεσιν ἡμῖν. σαφεῖ δὲ τὰ λοιπά.
Τὸ δὲ ἀλλὰ μὴν τούτου πρότερον τὸ οὐ τὸ σπέρμα εἴρηκεν
ἀντὶ τοῦ τὸ δὲ σπέρμα ὕστερόν ἐστι τοῦ οὐ ἐστὶ σπέρμα. τὸ γὰρ ποιῆσαν
τὸν Σωκράτην σπέρμα εἰ καὶ πρότερόν ἐστι Σωκράτους τῇ χρόνῳ, ἀλλὰ 20
τῇ φύσει καὶ τῇ τιμῇ καὶ ὅλως τῇ τελείῳ ὕστερόν ἐστι τοῦ Σωκράτους.
30 ὁ καὶ κατασκευάζων ἐπήγαγε τὸ γένεσις μὲν γὰρ τὸ σπέρμα, οὐσία
δὲ τὸ τέλος, ἴσον λέγων τῇ τὸ μὲν σπέρμα γένεσις ἐστὶ, πᾶσα δὲ γένεσις
ἀτελής, τὸ δὲ ἐκ τοῦ σπέρματος γηγόνος τέλος καὶ οὐσία· τὸ δὲ τέλος καὶ
ἡ οὐσία πρότερον τῇ φύσει τοῦ ἀτελοῦς. ἀλλ' ὁ μὲν Σωκράτης πρότερος
τῇ φύσει τοῦ ἐξ οὗ γίγνετο σπέρματος, ὁ δὲ Σωφρονίσκος ἀμφοτέρων τῇ 25
35 χρόνῳ καὶ Σωκράτους καὶ τοῦ ἐξ οὗ ὁ Σωκράτης σπέρματος. λέγεται δὲ
τὸ σπέρμα διχῶς· τὸ γὰρ σπέρμα ἐξ οὗ ὁ Σωκράτης λέγεται καὶ Σωκρά-
τους σπέρμα, λέγεται καὶ Σωφρονίσκου, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ
τὸν εἰρημένον· τοῦ μὲν γὰρ Σωφρονίσκου ὡς ἐξ οὗ· ἐξ αὐτοῦ γὰρ ἐξῆλθε·
τοῦ δὲ Σωκράτους ὡς οὗ· αὐτοῦ γὰρ ἕνεκα, ἡ τούτου γὰρ ἐστὶ ποιητικόν.

6 ἀλλα] sic libri et Arist. ESUY: ἅμα Arist. P: πρὸς ἀλλῃλα Arist. vulg. 7 ἐν τοῖς
τρίτῃ τῶν Περὶ ψυχῆς] c. 4 9 κινήσεως] κινουμένου a 11. 12 αἰσθητὸν a
14 τῶν νοητικῶν Pa 15 ἡ καὶ] καὶ om. P: ἡ om. S 16 ἐστὶν ἡ καὶ Pa
18 ποιεῖ πάντα coll. S 23 ταύτην] ταῦτα Pa οὖσαν om. Pa 27 ποιούσαν a
39 γὰρ ἐστὶ] χάριν a

p. 642a3 "Ἴσως δ' ἂν τις ἀπορήσειε ποῖαν λέγουσιν ἀνάγκην.

30

Εἰπὼν ὅτι πολλὰ γὰρ γίνεται καὶ διὰ τὴν ἀνάγκην, λέγει 'ἀπορήσειε
δ' ἂν τις, ἐπειδὴ πολλαχῶς ἡ ἀνάγκη λέγεται', ὡς ἐν τῷ Δ τῶν Μετὰ τὰ
φυσικὰ εἴρηται'. ταῦτα γὰρ ἤνιστα διὰ τοῦ ὡς ἐν τοῖς κατὰ φιλο-
σοφίαν εἴρηται'. εἶπε γὰρ ἐκεῖ 'ἀναγκαῖον λέγεται καὶ τὸ βίᾳ ἀναγκαῖον,
καὶ αἱ προτάσεις· εἰ γὰρ ἔσται τοιόνδε συμπέρασμα, ἀνάγκη τοιάσδε εἶναι
προτάσεις. λέγεται ἀναγκαῖον καὶ οὗ ἄνευ οὐκ ἔστι τόδε εἶναι'. λέγει οὖν
ὅτι ἡ ζητούμενη ἐνταυθα ἀνάγκη κατ' οὐδένα λέγεται τῶν πρότερον δύο
τρόπων, οὔτε ὡς τὸ βίᾳ οὔτε ὡς αἱ προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ τὸν τρίτον τὸν
οὗ ἄνευ οὐκ ἔστι τόδε εἶναι'. ἄνευ γὰρ τροφῆς οὐχ οἷόν τε ζῆον εἶναι.
τοῦτο, δέ, φησί, τὸ τρίτον ἀναγκαῖον ὥσπερ ἐξ ὑποθέσεως ἔστιν, ἥτοι
τρόπον τινὰ ἐξ ὑποθέσεως ἔστι· καὶ σαφηνίζει διὰ παραδείγματος, ὅπως
ἔστιν ὥσπερ ἐξ ὑποθέσεως. ὥσπερ γάρ, φησὶν, ἐπειδὴ δεῖ σχίζειν τῷ
πελέκει, ἀνάγκη σκληρὸν εἶναι, εἰ δὲ σκληρόν, χαλκοῦν, οὕτω καὶ ἐπειδὴ
τὸ σῶμα ὄργανον, ἀνάγκη τάδε εἶναι. καὶ συμπεραίνεται λέγων ὅτι μὲν
οὖν δύο τρόποι εἰσὶ τῆς αἰτίας, ὅλη καὶ εἶδος, καὶ δεῖ λέγοντας
τυγχάνειν ἀμφοῖν, εἰ δὲ μὴ, δῆλόν γε πειραῖσθαι ποιεῖν· τουτέστιν
εἰ δὲ μὴ ἔστιν ὅλη, ὥσπερ ἐν τῷ οὐρανίῳ σώματι, δεῖ πειραῖσθαι δηλοῦν
καὶ φανερόν ποιεῖν ὡς ἐνταυθα ὀλικὸν αἴτιον οὐκ ἔστιν. ὅτι μὲν οὖν ταῦθ'
οὕτως ἔχει, δῆλον· λείπει γὰρ τὸ δῆλον. τὸ δὲ ἐνιαχοῦ δέ που αὐτῇ
καὶ Ἑμπεδοκλῆς περιπίπτει εἴρηται ἀντὶ τοῦ ἄκων ὑπ' αὐτῆς τῆς
ἀληθείας ἀναγκαζόμενος ἄπτεται τῆς εἰδικῆς αἰτίας. ἤνιστο δέ, φησὶν, αὐ-
τῆς καὶ Δημόκριτος, οὐχ ὡς ἀναγκαίᾳς δὲ οὕσης τῷ περὶ φύσεως λέγοντι
εἴρηκε περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἄκων ὑπὸ τῆς ἀληθείας παρασυρεῖς.
τούτου γὰρ ἔστι δηλωτικὸν τὸ ἀλλ' ἐκφερόμενος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
πράγματος.

Ταῦτα εἰπὼν λέγει καὶ πῶς δεῖ ποιεῖσθαι τὰς τοιαύτας ἀποδείξεις τῆς
ἀνάγκης λέγων 'ἔστιν ἡ ἀναπνοὴ χάριν τοῦ περιψύχεσθαι τὴν καρδίαν·
τοῦτο δὲ γίνεται διὰ τὰδε ἐξ ἀνάγκης'. ἐπὶ δὲ τῆς ἀνάγκης, φησὶν, ὅταν
λέγῃ τις ὅτι τοῦτο γίνεται διὰ τὰδε ἐξ ἀνάγκης, ὅτε μὲν τοῦτο λέγει ὡς
εἰ μέλλει ἔσσεσθαι ἐκείνο τὸ οὗ ἕνεκα, ἀνάγκη ταῦτα ἔχειν τὰ μόρια (εἰ
γὰρ ἔσται ἀναπνοή, δεῖ πνεύμονος, τραχείας ἀρτηρίας ἢ πνοῆς ἥς ἕνεκα
ἀναπνοῆς ταῦτα γέγονεν), ὅτε δὲ οὐ τοῦτο σημαίνει διὰ τοῦ ἐξ ἀνάγκης,
ἀλλ' ὅτι ἔστι τόδε, ὅτι οὕτω πέφυκεν· ἔστι γὰρ ἐξ ἀνάγκης τῷ πυρὶ τὸ
ἄνω φέρεσθαι οὐχ ὅτι ἕνεκα τῆς ἄνω φορᾶς γέγονέ τινα, ἀλλ' ὅτι οὕτω
πέφυκεν. ὥστε εἰ τις εἴπῃ 'ἀνάγκη τὸ πῦρ ἄνω φέρεσθαι', τοῦτο φησι

2 ὅτι om. S

3. 4 ἐν τῷ Δ τῶν Μετὰ τὰ φυσικά] c. 5

6 εἰ γὰρ τοιόνδε ἔστι

συμπέρασμα S

13 ἐπεὶ S

16 οὖν om. S

17 post τυγχάνειν add.

μάλιστα μὲν Arist.

20 δὲ post τὸ om. S

24 ὑποσυρεῖς S

27 ἀποδόσεις Pa

29 διὰ τὰδε om. S

30 λέγει τις a

31 τὸ οὗ ἕνεκα post ἀνάγκη ponunt libri

32 πνοῆς ἥς] sic libri: res tale quid postulat ὥστε ἐξ ἀνάγκης ἕνεκα κτλ.

34 ἔστι

(ante γάρ) scripsi: ἔσται libri

36 ὥστε om. Pa

εἴποι Pa

'πέφυκε τὸ πῦρ ἄνω φέρεσθαι'. ἀσαφῶς δὲ τῆς ἀνάγκης τῆς δευτέρας
 τέθεικε τὸ παράδειγμα εἰπὼν τὸ θερμὸν γὰρ ἀναγκαῖον ἐξιέναι καὶ 10
 πάλιν εἰσιέναι ἀντικροῦσιν. ῥητέον δὲ πρὸς σαφήνειαν αὐτοῦ ταῦτα·
 ὁ Πλάτων πῶς ποτε τὸ ἀναπνεῖν γίνεται λέγων, εἰργκεν ὅτι ὁ ἐξερχόμενος
 5 ἐν τῷ πνεύμονι ἀήρ διὰ τῶν μυκτήρων ἢ τοῦ στόματος, θερμαινόμενος ἐν
 τῷ πνεύμονι καὶ διὰ τοῦτο λεπτυνόμενος φέρεται ἄνω καὶ ἐξέρχεται διὰ
 τῶν μυκτήρων. ἐξερχόμενος δὲ καὶ προσεγγίζων τῷ ἀέρι ἄρι τῷ εὐθέως
 ἀποτομένῳ τῶν μυκτήρων ψυχρῷ ὄντι πυκνωταὶ καὶ συστέλλεται ἐντὸς εἰς 15
 ἐλάττωνα κατὰ πόλιν τόπον τοῦ ὃν κατεῖχε πρὸ τοῦ πυκνωθῆναι. εἶπει δὲ
 10 οὐκ ἔστι κενόν, διὰ τὴν τοιαύτην ἀνάγκην συνέπεται τῷ πυκνωθέντι ἀέρι
 ἐκτὸς ἄλλος ἀήρ ἀναπληρώσων τὸν τόπον ὃν ἀπέλιπεν ὁ πυκνωθεὶς. οὕτως
 οὖν ὁ Πλάτων ἐφυσιολόγει τὸ ἀναπνεῖν. λαμβάνει δὲ ταύτην Ἀριστοτέλης
 τὴν δόξαν εἰς παράδειγμα οὐχ ὡς ἀρεσκόμενος ταύτη, ἀλλὰ σαφηγίσει δι'
 αὐτῆς βουληθεῖς, πῶς τὸ ἀναγκαῖον ποτε σημαίνει τὸ οὕτω πέφυκε. τὸ 20
 15 θερμὸν γάρ, φησὶν, ἀναγκαῖον ἐξιέναι, λέγων θερμὸν τὸν ἐν τῷ πνεύ-
 μονι ἀέρα· ἀναγκαῖον οὖν, τουτέστι πέφυκε τὸ θερμὸν ἄνω φέρεσθαι ἐξ-
 ἐρχεσθαι τε ἢ ἂν εὐρήσει δόξαν, καὶ ἐξερχόμενον ἀντικροῦσαν τῷ ἐκτὸς
 ἀέρι καὶ πυκνωθὲν πέφυκε συστέλλεσθαι καὶ εἰσιέναι ἐντὸς ὥσπερ τις κοχλίας
 ἢ χελώνη ἐν τῷ οἰκείῳ ὑστράκῳ, τούτου δὲ συστελλομένου εἰσεῖν τὸν
 20 ἐκτὸς ἀέρα εἴσω διὰ τῶν μυκτήρων. τοῦτο δὲ ἀναγκαῖον, ἥτοι τοῦτο 25
 δὲ οὕτω πέφυκε γίνεσθαι. τίθησι δὲ καὶ παράδειγμα τοῦ αὐτοῦ λέγων
 τοῦ ἐντὸς δὲ θερμοῦ ἀντικρόποντος ἐν τῇ ψύξει τοῦ θύραθεν
 ἀέρος ἢ εἴσοδος. ὑποστικτόν δὲ εἰς τὸ ἀντικρόποντος, εἶτα ἐπακτόν τὸ
 ἐν τῇ ψύξει τοῦ θύραθεν ἀέρος, τὸ δὲ λειόμενον τοιοῦτόν ἐστιν 'τοῦ
 25 ἐντὸς δὲ θερμοῦ ἀντικρόποντος καὶ σίονει ἀναγκαιζόμενον καὶ εἰς τοῦ-
 πίσω παλινροστοῦντος, ἐν τῇ ψύξει ἥτοι διὰ τῆς ψύξεως γίνεται τοῦ θύραθεν 30
 ἀέρος ἢ εἴσοδος· τούτου δὲ εἰσελθόντος καὶ θερμανθέντος καὶ φερομένου
 ἄνω, ὡς πέφυκε φέρεσθαι, γίνεται ἡ εἴσοδος.

p. 642b5 Λαμβάνουσι δ' ἔνιοι τὸ καθ' ἕκαστον διαιρούμενοι τὸ
 30 γένος εἰς δύο διαφοράς.

Τὰ εἰδικώτατα εἶδη λαμβάνειν ὁ Πλάτων βουλόμενος (ταῦτα γὰρ εἶπε
 καθ' ἕκαστον) ἐλάμβανε τὸ γένος καὶ διήρει εἰς δύο, καὶ ἐκάτερον πάλιν
 τῶν τμημάτων εἰς δύο καθεῖνο, οὕτω λέγων 'τῆς ποδότητος τὸ μὲν ἐστὶ 35
 πολύπου, τὸ δ' ὀλιγόπου', καὶ ἐκάτερον τούτων διήρει πάλιν εἰς δύο, καὶ
 30 διὰ τῆς τοιαύτης διαιρέσεως ἐπειρᾶτο λαμβάνειν τὰ εἰδικώτατα εἶδη. δεῖ-
 κνυσι δὲ οὗτος διὰ πλείονων ὡς ἀδύνατόν ἐστι διὰ τῆς τοιαύτης μεθ' ὅπου λαμ-
 βάνειν τὰ εἶδη· συμβαίνει γὰρ οὕτω τὸ αὐτὸ καὶ ἐν εἶδος πίπτειν ὑπὸ τὰς

2 τέθηκε a 4 ὁ Πλάτων] cf. Tim. p. 79 A sqq. 5 ἡ τοῦ στόματος—μυκτήρων (7)
 in marg. add. P 12 ἀναπνεῖ S 12. 13 τὴν δόξαν Ἀριστοτέλης coll. S
 13. 14 βουληθεῖς δι' αὐτῆς coll. S 14 ποτε om. S 21 δὲ post τίθησι om. Pa
 23 ἢ εἴσοδος om. P ἐπακτόν] ἀπακτόν Pa 26 παλινροστοῦντος P
 28 ἄνωθεν S 31 ὁ Πλάτων] cf. Bonitz, Ind. Ar. p. 599a14 32 ἐκάτερον scripsi:
 ἕκαστον libri

ἐναντίας διαφοράς, ὡς δείξει, ὅπερ οὐ καλόν· ἡ γὰρ διαίρεσις ἐπὶ τούτῃ
 γίνεται, ἵνα ἐν θατέρῳ τμήματι τὸ ζητούμενον ἐμπεσεῖται, ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς 10
 ἀμφοτέροις· γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τὸ τὴν διαίρεσιν εἰς δύο βούλεσθαι ποιεῖν.
 πῶς δὲ δεῖ τὰς διαίρεσεις ποιεῖσθαι, αὐτὸς ἐρεῖ μετὰ τὰς πρὸς τὴν Πλάτωνα
 ἀντιλογίας. αἱ δὲ νῦν λέγει ταῦτα ἂν εἴη· λαμβάνειν, φησί, πειρῶνται τὸ
 καθ' ἕκαστον ἥτοι τὸ εἰδικώτατον εἶδος, διαιροῦντες τὸ γένος εἰς δύο δια-
 φοράς· τὸ δὲ οὕτω λαμβάνειν αὐτὸ πειρᾶσθαι τῇ μὲν ἐστὶν οὐ ῥάδιον, τῇ
 δὲ ἀδύνατον. καὶ τῆς δυσκολίας καὶ τοῦ ἀδυνάτου τὴν αἰτίαν ἐπήγαγεν 15
 εἰπὼν ἐνίων γὰρ ἔσται διαφορὰ μία μόνη, τουτέστιν ἐπὶ τινων μία
 10 διαφορὰ ἡ τελευταία ἐστὶν ἡ τὸ πρᾶγμα εἰδοποιῶσα· συμβαίνει οὖν ἐκ τῆς
 διχοτομίας πολλάκις λέγειν τὸ αὐτό. ἔστω οὖν λαβεῖν ἐκ τῆς τοιαύτης
 διαιρέσεως τὸν ἄνθρωπον καὶ ῥητέον· τοῦ ζῴου τὸ μὲν ἐστὶν ὑπόπουν τὸ
 δ' ἄπουν· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἄπουν μὲν οὐκ ἔστιν, ὑπόπουν ἄρα. καὶ τοῦ
 ὑπόποδος τὸ μὲν ἐστὶ δίπουν τὸ δὲ πολύπουν· | ὁ δ' ἄνθρωπος πολύπουν 73
 15 μὲν οὐκ ἔστι, δίπουν δ' ἄρα. ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἐστὶ ζῶον ὑπόπουν δίπουν·
 ὥστε δις εἰρηται τὸ ὑπόπουν· τὸ γὰρ δίπουν ὑπόπουν ἐστίν. οὕτως δὲ
 ἔδει λέγειν, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον δίπουν, οὐ μὴν ζῶον ὑπόπουν δίπουν.
 πάλιν τὸ ζῶον διαιρεῖται εἰς ὑπόπουν καὶ ἄπουν, τὸ ὑπόπουν εἰς δίπουν
 καὶ πολύπουν, τὸ δίπουν εἰς σχιζόπουν καὶ ἀσχιθές· ὁ ἄνθρωπος ἄρα ἐστὶ 5
 20 ζῶον πεζὸν δίπουν σχιζόπουν. τρις ἄρα εἰρηται τὸ ὑπόπουν [καὶ δις τὸ
 δίπουν, καὶ πολύπουν τὸ δίπουν]· ὅτε γὰρ εἶπε δίπουν, ὑπόπουν εἶπεν,
 ἀλλὰ μὴν εἶπε τὸ ὑπόπουν καὶ ἐν τῇ ἀπαριθμῆσαι, ὅτε ἔλεγεν ὁ ἄνθρωπος
 ἐστὶ ζῶον ὑπόπουν δίπουν· ὥστε ὅτε εἶπεν ὑπόπουν, εἶπεν ἐξ ἀνάγκης τὸ
 ὑπόπουν, ἀλλὰ καὶ ὅτε εἶπε τὸ δίπουν, ὑπόπουν εἶπε· τὸ γὰρ δίπουν ὑπό-
 25 πουν ἐστίν. ἀλλὰ καὶ ὅτε σχιζόπουν εἶπεν, ὑπόπουν εἰρηκεν ὁμοίως [καὶ 10
 δίπουν]. εἰ δὴ ἡ ἐσχάτη διαφορὰ κυρία ἐστὶ τοῦ εἰδοποιεῖσθαι τὰ πράγματα,
 μάτην ἦσαν εἰλημμένοι αἱ λοιπαί· συνεπιφέρει γὰρ ἡ ἐσχάτη τὰς πρὸ αὐτῆς.
 εἰ δὲ λέγει τις ὡς οὐκ ἔστιν αὕτη κυρία, ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαί, καὶ δεῖ
 κακείνας λέγειν, συμβήσεται τὸ αὐτὸ πολλάκις λέγειν. τοῦτο δὲ εἶρηκε καὶ
 30 ἐν τῷ Ζ τῶν Μετὰ τὰ φυσικά.

Ἔτι, φησί, προσήκει μὴ διασπᾶν ἕκαστον γένος, λέγων γένος
 τὸ εἰδικώτατον εἶδος. οὐ δεῖ οὖν διασπᾶν καὶ τιθέναι τὸ αὐτὸ καὶ ἐν εἶδος 15
 ἐν ταῖς ἐναντίαις διαφοραῖς, οἷον εἴ τις διαιρεῖ τοὺς ὄρνιθας καὶ τοὺς μὲν
 τίθησιν ἐν τῇδε τοὺς δὲ ἐν ἄλλῃ διαιρέσει, καθάπερ ἔχουσιν αἱ γεγραμ-
 20 μέναι τῷ Πλάτῳ διαιρέσεις· ἐν κακείναις γὰρ τοὺς μὲν τῶν ὀρνίθων μετὰ
 τῶν ἐνὸδρων τετάχθαι λέγει, τοὺς δὲ ἐν ἄλλῳ γένει.

2 γίνεται] γέγονεν S ἐμπεσῆται Pa τοῖς rurs. del. P 5 post εἴη add.
 λέγων S 11 ἔσται οὖν a 13 δ' ἄρα P sed δ' rurs. del. καὶ τοῦ—
 δ' ἄρα (15) in marg. add. P 15 δίπουν ἄρα S 20 ζῶον om. S
 20, 21 καὶ δις—πολύπουν τὸ δίπουν delevi: καὶ πολύπουν τὸ δίπουν om. S 21 εἶπε
 om. S 22 ἔλεγεν] λέγει a 23, 24 τὸ ὑπόπουν] τὸ καὶ δίπουν a 25 ὅτε]
 οὕτε a 25, 26 καὶ δίπουν delevi 30 ἐν τῷ Ζ τῶν Μετὰ τὰ φυσικά] c. 12
 31 προσήκειν S 34, 35 γεγραμμένοι—διαιρέσεις] cf. Bonitz Ind. Arist. p. 98b18,
 101a21 b28, 599a14 sqq. 36 ἐνὸδρων τέταχθε τοὺς δὲ Pa ἐν om. P

Καὶ ταύτη μὲν οὖν τῇ ὁμοιότητι, τῷ τε σχιζοπτέρῳ (καὶ) τῷ ῥυγ-
χωτῷ κεῖται ὄνομα ὄρνις, ἀλλή ὅς ὁμοιότητι ἐχθός, τινὲς δὲ ὁμοιότητες ἀνώ- 20
νομοί εἰσιν· ἐπὶ γὰρ τῶν ἐναίμων οὐ κεῖται ὄνομα ὥσπερ ἐπὶ τῶν σχιζο-
πτέρων ὁ ὄρνις. ἀπορήσεις δ' ἂν τις, πῶς ὥσπερ ὁ ὄρνις ὄνομά ἐστιν,
5 οὐκ ἂν εἴη καὶ τὸ ἐναίμων ὄνομα, ἀλλ' ἀνώνυμον. ἡ ἐπὶ μὲν τῶν ὀρνίθων
πάνυ πολλή ἢ πρὸς ἀλλήλα ὁμοιότης· καὶ γὰρ κατὰ τὸ σχιζόπττερον ὁμοιά
εἰσι κόραξ, κορώνη, τὰ ἄλλα καὶ κατὰ τὰ ῥύγχη καὶ κατὰ τοὺς πόδας, ἀλλὰ
δὴ καὶ κατὰ τὰ ἐντός, μόνῃ δὲ τῷ μεγάλῳ καὶ μικρῷ διαφέρουσι· τῶν
γὰρ ὀρνίθων τινῶν μὲν εἰσι καὶ οἱ πόδες καὶ τὰ πτερὰ μεζονα, τινῶν δ' 25
10 ἐλάττονα. διὰ οὖν τὴν τοιαύτην ὁμοιότητα ὄνομα καλεῖν τὸ κοινῶς κατ'
αὐτῶν λεγόμενον, φημί δὴ τὸν ὄρνιν, οὐκ ἀπηξίωσεν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐναίμων,
ἐπειδὴ λίαν ἀνόμοια ἦ καὶ πάντῃ πρὸς ἀλλήλα τυγχάνουσιν, οὐκ ἠθέλησε
τὸ ἐναίμων ὄνομα εἰπεῖν. τίνα γὰρ ὁμοιότητα ἔχει ὁ τοῦ ἀνθρώπου πούς
πρὸς τὸν τοῦ ἵππου ἢ ἡ κεφαλὴ πρὸς τὴν κεφαλὴν ἢ τὰ πλείω τούτων,
15 ἵνα μὴ λέγω πάντα. 30

Εἰπὼν οὖν ἔτι προσήκει μὴ διασπᾶν ἕκαστον γένος, καὶ μεταξὺ
ἀκόλουθά τινα τοῖς λεχθεῖσιν εἰπὼν ἐπήγαγεν εἵπερ οὖν μηδὲν τῶν ὁμο-
γενῶν διασπαστέον, ἡ εἰς δύο διαιρέσεις μάταιος ἂν εἴη, τουτέστιν
εἰ δεῖ μὴ διασπᾶν τὰ ὁμογενῆ μηδὲ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ὑπὸ τὰς ἐναντίας τι-
20 θέναι διαιρέσεις, μάταιός ἐστιν ἡ εἰς δύο διαιρέσεις· διασπᾶ γὰρ καὶ ὑπὸ
ἐναντίας τίθῃσι διαιρέσεις τὸ αὐτὸ καὶ ἐν. τοῦ γὰρ *πολύποδος* τὸ μὲν 30
ἐστὶν ἐν τοῖς πεζοῖς, τὸ δ' ἐν τοῖς ἐνύδροις.

Ἐπὶ τοὺς εἰς δύο τὴν διαιρέσιν ποιῶντας ἀναγκαῖον στερῆσαι διαιρεῖν,
καὶ οὐχ ἡμεῖς τοῦτο φάμεν, ἀλλὰ χάκεινοι οὕτω ποιῶσι. τοῦ γὰρ ζήφου
25 φασὶ τὸ μὲν ἐστὶν ὑπόπουν τὸ δ' ἄπουν, καὶ τὸ μὲν πτερωτὸν τὸ δ' ἄπτερον·
στερήσεις δὲ καὶ τὸ ἄπτερον καὶ τὸ ἄπουν, συμβαίνει δ' ἐκ τούτου εἶδη
εἶναι τῆς στερήσεως. οὐκ ἔστι δὲ διαφορὰ, τουτέστιν οὐκ ἔστιν εἶδη τῆς
στερήσεως, καθὼς στερήσεις· τοῦ γὰρ μὴ ὄντος (μὴ ὂν γὰρ ἡ στερήσεις, ὥς 40
ἐν τῷ Α τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως εἴρηται) τοῦ γὰρ ὄντος *ἀλόγου*
30 εἶναι εἶδη. δεῖ δὲ καὶ ἔχειν εἶδη, εἵπερ ἐστὶ καθόλου διαφορά· εἰ γὰρ μὴ
ἔχει εἶδη, διὰ τί ἂν εἴη τῶν καθόλου καὶ οὐ τῶν καθ' ἕκαστα; τὰ μὲν
οὖν λεγόμενα οἶμαι τοιαῦτα· κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὴν οὐκ ἔστι δὲ διαφορὰ
στερήσεως ἢ στερήσεις τὸ διαφορά ἀντὶ τοῦ εἶδος εἶπεν· ἔδει γὰρ εἰπεῖν
'οὐκ ἔστι δὲ εἶδος στερήσεως'. τοῦτο δὲ εἶπε διὰ τὸ τὰ εἶδη ὑπὸ τῶν δια- 45
35 φορῶν συνίστασθαι τε καὶ οὐσιῶσθαι.

1 καὶ deest Arist. οὖν om, S καὶ addidi 3 ἀναίμων a 5 ἀναιμον Pa
6 post πάνυ add. ἡ sed rurs. del. P ἡ πολλή coll. a 11 ἀναίμων a
12 ἀνόμοιοι Pa post καὶ add. οὐ P 13 ἀναιμον Pa 17 ἐπήγαγεν
ex ἐπήγαγεν corr. P 21 ἐν ras. deletum S 23 τοὺς et ποιῶντας
seripsit: ol et ποιῶντες libri ἀναγκαῖως S 24 ante οὐχ add. ποιεῖν
sed rursus del. P 26 ἀπτέρωτον Pa 29 ἐν τῷ Α τῆς Φυσικῆς ἀκροά-
σεως] A S p. 191^b 13 sqq. 30 εἶδη εἶναι coll. S 32 δὲ post οὐκ ἔστι
om. P

p. 642^b30 Χαλεπὸν μὲν οὖν διαλαβεῖν καὶ εἰς τοιαύτας διαφοράς,
ὧν ἔστιν εἶδη.

Εἰπὼν ὅτι τοῖς διαιροῦσιν εἰς δύο τὰ γένη ἀναγκαῖον στερῆσαι τὴν
διαίρεσιν ποιεῖν, καὶ δὴ ποιούσι, καὶ εἰς ἄτοπον συνωθήσας τὸν λόγον τὸ
εἶδη εἶναι τῆς στερήσεως καὶ τοῦ μὴ ὄντος, λέγει ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν δια-
φορῶν τῶν ὡς ἔξωθεν λεγομένων, ὑφ' ὧς φανερώς ἐστιν εἶδη, χαλεπὸν ἐστὶ
διχοτομοῦντας διαλαβεῖν καὶ ὑπὸ μίαν διαίρεσιν θεῖναι εἰδός τι, ὡς μὴ ἔ-
μπεσεῖν καὶ εἰς τὴν ἀντικειμένην. εὐθὺς γὰρ ὁ μόρμηξ καὶ ὑπὸ τὸ πτερωτόν
ἐστὶ καὶ ὑπὸ τὸ ἄπτερον· ἀνάγκη οὖν μὴ μόνον ἐπὶ τῆς στερήσεως τοῦτο
10 πᾶσχειν πρὸς τῷ καὶ εἶδη εἶναι αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἔξωθεν. πάντων
δὲ χαλεπώτατον ἢ ἀδύνατον εἰς τὰ ἀναιμα. τοῦτο οὐ πρὸς τὸ
χαλεπὸν μὲν οὖν διαλαβεῖν καὶ εἰς τοιαύτας διαφοράς, ὧν ἔστιν
εἶδη εἰρηται, ἀλλὰ πρὸς τὸ δεῖ δὲ τῆς καθόλου διαφορᾶς εἶδη εἶναι·
εἰ γὰρ μὴ ἔσται, διὰ τί ἂν εἴη τῶν καθόλου; ὥστε ἔσται τῆς
15 στερήσεως εἶδη, <οἷον> τῆς ἀποδίας. τοῦτο δὴ κἀνταῦθα κατασκευάζει
λέγων πάντων δὲ χαλεπώτατον ἢ ἀδύνατον εἰς τὰ ἀναιμα, καὶ
προσυπακουστέον τὸ μὴ εὐρίσκεισθαι εἶδη. ἀδύνατον γὰρ, φησί, μὴ εἶναι
εἶδη τῆς ἀναιμίας, καὶ συντόμως ἐπήγαγε τὴν τοῦ ἀδυνατοῦ αἰτίαν εἰπὼν
ἀναγκαῖον ἐκαστὴν τῶν διαφορῶν ὑπάρχειν τινὲ τῶν καθ' ἑκαστον. εἰ οὖν
20 τὸ ἔναιμον ὑπάρχει τινί, ὅλγον ὅτι καὶ τὸ ἀντικείμενον τὸ ἀναιμον, εἴπερ
ἐστὶ διαφορά. δεῖξας οὖν οὕτως ὅτι ὑπάρχει καὶ τὸ ἀναιμόν τισι τῇ τοῦ
ἐναιμον παραθέσει, κατασκευάζει τὸ προκείμενον, φημί ὅτι τὸ εἶναι εἶδη
καὶ τοῦ ἀναιμον, λέγων εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται τοῖς εἶδει διαφέρειν, καὶ
τὰ ἔξωθεν. διαφέρει δὲ τῷ εἶδει ἄνθρωπος καὶ ὄρνις καὶ τὰ ὅμοια· εἰ
25 οὖν μὴ ἐνδέχεται τοῖς διαφέρουσι τῷ εἶδει ὑπάρχειν εἰδός τι ἄτομον
τῆς οὐσίας καὶ ἓν (λέγων εἰδός τι ἄτομον καὶ ἓν ἐνταῦθα τὴν διαφοράν,
οἷον τὴν διποδίαν), εἰ οὖν μὴ ἐνδέχεται τὴν αὐτὴν καὶ μίαν τῷ ἀριθμῷ
διποδίαν ὑπάρχειν ἀνθρώπῳ καὶ ὄρνιθι (ἄλλη γὰρ ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ
διποδία καὶ ἑτέρα ἡ ἐν τῷ ὄρνιθι) ὡσαύτως ἄλλο τὸ ἐν ἀνθρώπῳ ἔναιμον
30 καὶ ἕτερον τὸ ἐν ὄρνιθι. καὶ ὅτι ἕτερον καὶ ἕτερον καὶ τὸ ἔναιμον καὶ τὸ
δίπουν, κατασκευάζει διὰ τοῦ ἢ οὐδὲν τῆς οὐσίας τὸ αἶμα θετέον.
ἐλλιπῶς δὲ τοῦτο τεθὲν καὶ ἀσαφῶς εἴη ἂν τὸ πλῆρες τοιοῦτον· πότερον
τὸ ἔναιμον τῆς οὐσίας ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὄρνιθος ἢ οὐ; εἰ μὲν οὐκ
ἐστίν, ἔσται ἀναιμον ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ὄρνις, ὅπερ ἀδύνατον· εἰ δ' ἐστὶ τῆς
35 οὐσίας, πότερον ἕτερον τὸ ἐν ἀνθρώπῳ ἔναιμον καὶ ἄλλο τὸ ἐν ὄρνιθι, ἢ

4 δὴ om. S

6 ἔξωθεν S

7 διαλαβεῖν] διχοτομεῖν P

8 τὸ ἀντικεί-

μενον Pa

γὰρ om. Pa

12 οὖν supr. v. P

εἰς τὸ τὰς τοιαύτας P

15 οἷον addidi

17 τὸ] τοῦ Pa

22 τὰ προκείμενα Pa

24 καὶ post

ὄρνις om. PS

26 λέγει S

30 καὶ ἄλλο τὸ ἐν S

32 Ἐλλιπῶς a

33 post μὲν ras. II litt. S

34 ὁ ante ὄρνις om. a

34. 35 εἰ—οὐσίας]

εἴπερ δὲ τῆς οὐσίας αὐτοῦ Pa (δὲ supr. v. P)

ταυτόν; εἰ μὲν οὖν ταυτόν, ἡ μία καὶ ἡ αὐτὴ διαφορὰ ὑπάρξει δυσί, καὶ
 ἔσται ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ὄρνις τὸ αὐτό· λείπεται ἄρα ἕτερον εἶναι καὶ ²⁵
 ἕτερον. εἰσὶν ἄρα εἶδη τοῦ ἐναίμου· εἰ δὲ τοῦτο, ἡ ἀδύνατον τὸ ἀναιμον
 καὶ τὴν στερήσιν διαφορὰν εἶναι, ἡ εἴπερ ἔστιν, ἔσονται τῆς στερηήσεως
 5 εἶδη· διὰ τί γὰρ τοῦ ἐναίμου διαφορᾶς ὄντος ἔσονται εἶδη, τοῦ δὲ ἀναίμου
 διαφορᾶς καὶ αὐτοῦ ὄντος οὐκ ἔσται; ἔστιν οὖν ἡ συναγωγὴ τοῦ λόγου τοι-
 αύτη· εἰ οὖν μὴ ἐνδέχεται τὴν αὐτὴν καὶ μίαν διαφορὰν ὑπάρχειν τοῖς
 διαφέρουσι τῇ εἰδει, ἔσονται τοῦ ἐναίμου εἶδη. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἐνδέχεται, ³⁰
 ὡς δέδεικται· εἰσὶν ἄρα τοῦ ἐναίμου εἶδη. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τοῦ ἀναίμου,
 10 ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

p. 643^a7 Ἔσονται δὲ διαφοραὶ ἔσαι τοῖς ἀτόμοις ζῴοις.

Καὶ τοῦτο ἐκ τῆς εἰς δύο διαιρέσεως τῶν γενῶν συναγεται, τὸ εἶναι
 τισαύτας τὰς διαφοράς. ὅσα τὰ εἶδη. ἐπειδὴ γὰρ τὴν διαίρεσιν ποιοῦνται.
 ἔως ἂν εἰς διαφορὰν κατατηγῶσι μὴ ἐπιδεχόμενῃ διαίρεσιν. αὕτη δὲ μετὰ
 15 τοῦ οἰκείου γένους εὐθὺς εἰδός ἐστι, φανερόν ὅτι ὅσα ἄτομα ζῶα, ἔχουν ²⁰
 εἰδικώτατα εἶδη, τισαύται καὶ αἱ διαφοραί, εἴπερ ἄτομοι καὶ αὗται καὶ
 μηδεμία κοινή· εἰ γὰρ ἔστι κοινή τις διαφορὰ, ἔσται τὸ αὐτὸ ὑπὲρ τὰς
 ἀντικειμένους διαφοράς. ὅπερ ἤδη λέγειν πεπαύμεθα. τὸ δὲ εἰ ἐνδέχεται
 μὴ ὑπάρχειν καὶ κοινήν, ἄτομον δέ, δῆλον ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ ἔστι
 20 δυνάμει τοιοῦτόν ἐστιν· εἰ δὲ λέγουσιν οἱ τὰς τοιαύτας διαιρέσεις ποιοῦμενοι
 ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἐν τῇ τοῦ εἶδους συστάσει κοινήν καὶ κατ' ἄλλων εἰδῶν ²⁵
 λεγόμενῃ λαμβάνειν διαφορὰν, ἀλλ' ἄτομον, εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἔσονται τῆς
 στερηήσεως εἶδη (εἰς τοῦτο γὰρ πάλιν ὁ λόγος τείνει), εἰ οὖν τοῦτο, φησί,
 λέγουσι, δῆλον ὡς εἰ μὴ κατὰ τὰς ἀτόμους τοῦτο συμβαίνει διαφοράς,
 25 ἀλλὰ κατὰ τὴν κοινήν συμβήσεται, καὶ ἔσται τὰ ἕτερα τῇ εἰδει ζῶα ἐν
 τῇ αὐτῇ διαφορᾷ· τοῦτο δὲ ταυτόν ἐστι τῇ εἶδει τῶν διαφορῶν, ὥστε
 καὶ τῶν στερηήσεων, εἴπερ καὶ αὗται διαφοραί. εἰ οὖν ἴδιοι καὶ ἄτομοί ³⁰
 εἰσιν αἱ διαφοραί, οὐκ ἔσται οὐδεμία κοινή, ἡ εἰ ἔσονται κοιναί, τὰ ἕτερα
 τῇ εἰδει εἰς τὴν αὐτὴν βαδιεῖται καὶ ἔσται καὶ τῆς στερηήσεως. ὡς πολλάκις
 30 εἵπομεν, εἶδη. ταῦτα εἰπὼν προσδιορίζεται λέγων δεῖ δὲ οὕτε τὸ αὐτὸ
 καὶ ἄτομον εἰς ἐτέραν καὶ ἐτέραν εἶναι διαφορὰν, ὥσπερ ὁ μύρμηξ
 εἰς τὸ πτερωτὸν καὶ ἄπτερον, οὕτε εἰς τὴν αὐτὴν τὰ ἕτερα, ὥσπερ ὁ
 ἄνθρωπος καὶ ὁ ὄρνις εἰς τὸ ὑπόπουν· οὕτω γὰρ ἔσται καὶ τῶν στερηήσεων
 εἶδη. | καὶ πάντα εἰς ταύτας, τουτέστι καὶ δεῖ τὴν τοῦ ζῴου διαίρεσιν ³⁵
 οὕτω ποιήσασθαι, ἵνα πάντα τὰ ζῶα εἰς τὰς τοῦ ζῴου διαφοράς ἐμπεσεῖται.
 καὶ λοιπὸν συμπραίνεται λέγων· φανερόν τοίνυν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς διχο-
 τομίας λαβεῖν τὰ ἄτομα εἶδη. ἀναγκαῖον γὰρ κατ' ἐκείνους ἔσας εἶναι τὰς

1 ὑπάρχει P

7 ὡς a

ἕτερα S

3 τοῦ ἐναίμου εἶδη coll. S

28 ante οὐκ add. καὶ S

36 τῆς om. S

5 εἶδη ἔσονται coll. S

32 τὸ πτερόν καὶ P

15 ἔχουν]

εἰς αὐτὰ τὰ

διαφορὰς τοῖς εἶδεσιν, ὅπερ ἀδύνατον· δεῖ γὰρ τὰ εἶδη πλείονα εἶναι τῶν 5
 διαφορῶν. εἴτα καὶ δι' ὑποδείγματος σαφηνίζει, πῶς συμβαίνει ἴσας εἶναι
 τὰς διαφορὰς τοῖς εἶδεσιν. ἔστω γάρ, φησίν, σαφηνεῖας ἕνεκα τοῦδε τι γένος
 καὶ διηγήσθω πρῶτον εἰς δύο φέρε εἰπεῖν λευκὸν καὶ μέλαν, καὶ ἐκότερον
 10 τοῦτων πάλιν εἰς δύο, καὶ ἔστωσαν αὗται αἱ τελευταῖαι καὶ ἄκρονι τοῦ
 προκειμένου γένους διαφοραί. τέσσαρες οὖν, δύο μὲν αἱ τοῦ λευκοῦ, δύο
 δὲ αἱ τοῦ μέλανος, ἐκάστη δὲ τοῦτων μετὰ τοῦ οἰκείου γένους, ὥς καὶ 10
 αὐτοὶ φαίνε, εἶδους ἐστὶ γεννητικῇ· τέσσαρα οὖν καὶ τὰ εἶδη. ὅσαι ἄρα
 αἱ διαφοραὶ τοῦ προκειμένου γένους, τοσαῦτα καὶ τὰ εἶδη. τοῦτο καὶ ἐπὶ
 10 τῶν ἄλλων ἀπάντων. τὸ δὲ ἢ ἄλλο τι πλῆθος τῶν ἀφ' ἐνὸς διπλα-
 σιαζομένων ἴσον ἐστὶ τῷ καὶ μὴ λευκὰ καὶ μέλανα εἶη τὰ διαιρούμενα
 καὶ διπλασιαζόμενα. εἰς δύο γὰρ τὸ λευκὸν διήρηται ἐν ὄν· τὰ δὲ δύο 15
 διπλάσια τοῦ ἐνός. καὶ οὖν μὴ λευκὸν εἶη ἀλλ' ἄλλο τι, τὸ αὐτὸ ποιήσει.
 ἐπεὶ οὖν ἡ διαφορὰ ἐν τῷ οἰκείῳ γένει ὥς εἶδος ἐν ὅλῃ ἐστίν, ὅσαι δὲ
 15 εἶναι αἱ διαφοραί, τοσαῦτα ἔσται καὶ τὰ εἶδη. οὔτε γὰρ τὰ εἶδη, τουτέστιν
 αἱ εἰδοποιοὶ διαφοραί, χωρὶς ὅλης ἤτοι χωρὶς τοῦ γένους ζῶον ποιοῦσιν
 οὔτε ἡ ὅλη καὶ τὸ γένος χωρὶς τῶν εἰδῶν.

Ἔτι δεῖ τὰς διαιρέσεις ποιῆσθαι τοῖς ἐν τῇ οὐσίᾳ, τουτέστι διὰ τῶν
 οὐσιωδῶς ὑπαρχόντων, ἀλλ' οὐ τοῖς καθ' αὐτὸ συμβεβηκόσιν, ὥς οὗτοι ποι- 20
 οῦσιν, ἐξ οὗ μάλιστα συμβαίνει τὸ καὶ τὸ αὐτὸ εἶδος ὑπὸ τὰς ἐναντίας
 πίπτειν διαφορὰς καὶ εἶναι τῶν στερήσεων εἶδη. τὸ γὰρ πτερωτὸν καὶ
 ἄπτερον, καὶ ἄπουν καὶ ὑπόπουν τῶν καθ' αὐτὸ συμβεβηκότων εἰσὶ τῷ
 ζῳῳ, ὥσπερ καὶ τῷ τριγώνῳ τὸ ἔχειν τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας·
 ἔτι, φησί, τοῖς ἀντικειμένοις διαιροῦσιν, οἷον εἰς λευκότητα καὶ μελάναν,
 25 καὶ οὐκ εἰς λευκότητα καὶ λειότητα· ἐξ οὗ συμβαίνει εἶναι εἶδη τῶν 25
 στερήσεων.

Πρὸς δὲ τοῦτοις, ἐπεὶ τὰ ζῷα ἐκ ψυχῆς εἰσι καὶ σώματος, καὶ τὰ ἐν
 τοῖς ζῳῳς τὰ μὲν τῆς ψυχῆς ἐστὶ, τὰ δὲ τοῦ σώματος, τὰ δὲ τοῦ συν-
 αμφοτέρου, ὥς ἐν τοῖς Περὶ ψυχῆς εἴρηται, τὴν διαίρεσιν, φησί, τῶν ζῳῳν
 30 κατὰ τὰ κοινὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ποιοῦνται· τὸ γὰρ πτηνὸν
 καὶ τὸ πορευτικὸν καὶ τὰ ὅμοια τοῦ συναμφοτέρου τοῦ ἐκ ψυχῆς καὶ 30
 σώματος. συμβαίνει δ' ἐκ τούτου τὰ ἀντικείμενα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν * *
 ὦν ἕκαστον τῶν ἀπηριθμημένων, εἰ μὲν ὁμώνυμον τὸ ἄγριον πρόβατον
 καὶ τὸ ἡμερον, οὐ διήρηται χωρὶς ἡ τοῦ προβάτου φύσις εἰς ἕτερα τῷ
 35 εἶδει, ὥσπερ χρὴ τὰς διαιρέσεις ποιῆσθαι, ἀλλὰ μόνον τὸ ὄνομα· εἰ δὲ
 ἐν εἰσι τῷ εἶδει τὰ ἡμερα καὶ τὰ ἄγρια πρόβατα, οὐ διαφοραὶ τὸ ἡμερον
 καὶ τὸ ἄγριον, ἀλλὰ συμβεβηκότα· τοῦτο δὲ οὐ διαίρεσις. εἰ δὲ διαφοραί, 35
 ἔσται τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἐν τοῖς ἀντικειμένοις.

6. 7 δύο δὲ] καὶ δύο Pa

10 πάντων S

14 ἐν ante τῷ om. S

18 τοῖς ἐν] ἐν τοῖς coll. S: ἐν τοῖς ἐν P

19 et 22 καθ' αὐτὰ Pa

19 οὔτοι]

αὐτοὶ S

20 ἐξ ὧν S

22 ὑπόπουν καὶ ἄπουν coll. S

25 εἶδη εἶναι coll. S

28 εἰσὶ Pa

29 ἐν τοῖς Περὶ ψυχῆς] A 1

30 ποιοῦσι S

32 lacunauf

indicavi: explenda est ex Arist. p. 643b3 sqq.

34 τὸ om. a

p. 643^b9 "Ὅλως δὲ ὁποιανοῦν διαφορὰν μιᾷ διαιροῦντι τοῦτο συμβαίνειν ἀναγκαῖον.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀτόποις τοῖς τῇ ἐκ διαιρέσεως μεθόδῳ παρακολου-
θῶσι καὶ ἐκείνῳ ἐπείσθαι δεῖξας, τὸ συμβαίνειν τὸ αὐτὸ καὶ ἐν εἶδος ὑπὸ
5 τὰ ἐναντία εὐρίσκεισθαι ἢ τὰ ἐναντία ἐν τῇ αὐτῇ (ὁ γὰρ μύρμηξ καὶ περρω-
τὸν ἐστὶ καὶ ἄπτερον, καὶ τὸ περρωτὸν καὶ ἄπτερον ἐν τῇ μύρμηκι), λέγει
ὅλως δὲ τοῖς διαιροῦσιν ὁποιανοῦν διαφορὰν μιᾷ διαιρέσει, ἥτοι δέχα, 40
ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν, ἥγουν τὸ τὰ ἐναντία ἐν τῇ αὐτῇ εὐρίσκει-
σθαι καὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὰ ἐναντία. καὶ τοῦτο θεῖς πάνυ διὰ βραχέων
10 ἡνέετο. ὅπως δεῖ τὰς διαιρέσεις ποιεῖσθαι, καὶ φησὶν 'ἀλλὰ πειρατέον κατὰ
γένος λαμβάνειν τὰ ζῷα, ὥσπερ καὶ οἱ πολλοὶ ποιοῦσιν'. παρὰ γὰρ δὲ τοὺς
πολλοὺς συνήθως· συνήθες γὰρ αὐτῇ μαρτύρασθαι καὶ τὴν τῶν πολλῶν ὑπό- 45
ληψιν, ὅταν συμφωνῇ τῇ ἀληθείᾳ. δεῖ οὖν κατὰ γένος πειραῖσθαι λαμβάνειν
τὰ ζῷα· πῶς δέ, ῥητέον οὕτω. τοῦ ζῴου τὸ μὲν ἐστὶ περρωτὸν, τὸ δὲ πεζόν,
15 τὸ δὲ ἐνυδρὸν· εἶτα τοῦ ζῴου τὸ μὲν ἐστὶ πολύπουν, τὸ δὲ δίπουν· εἶτα
τοῦ ζῴου τὸ μὲν ἐστὶ λεπιδωτὸν τὸ δὲ φολιδωτὸν· πάλιν τοῦ ζῴου τὸ μὲν
ἐστὶν ἔναιμον τὸ δ' ἄναιμον. καὶ | διαιρετέον τὸ ζῷον εἰς ὅσα ἂν διαιρε- 76
θῇ γὰρ ὁνομαζομένη. εἶτα βλεπτέον εἰς ποῖα τῶν τῆς διαιρέσεως ὁ ὅρις ἐμπε-
σαῖν δύναται, καὶ μὲν ἐμπύπτη φέρε εἰπεῖν εἰς τὸ περρωτὸν, εἰς τὸ ἔναιμον,
20 εἰς τὸ δίπουν, εἰς τὸ ῥυγχωτὸν, ῥητέον ὅρις ἐστὶ ζῷον περρωτὸν ἔναιμον
δίπουν ῥυγχωτὸν· καὶ ἐπὶ τοῦ ἰχθύος ὁμοίως, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως.
οὕτως οὖν τὰ τοῦ ζῴου γένη πειρατέον λαμβάνειν ἐπιδιαιρέσεις ποιουμένους
5 τοῦ ζῴου, ἀλλ' οὐχὶ ἐκάστης τῶν διαιρέσεων ὑποδιαιρέσεις· καὶ οὕτω
ποιῶμεν, τὰ τε γένη καὶ τὰ εἶδη ληψόμεθα καὶ τὰ ἐπόμενα ἄτοπα τοῖς
25 τὰς ὑποδιαιρέσεις ποιουμένοις φευξόμεθα· εἶπετο γὰρ αὐτοῖς πρὸς ἄλλοις
πολλοῖς καὶ τὸ εἶναι εἶδη τῆς στερήσεως ἢ μὴ εἶναι τὴν στερήσιν διαφορὰν.
ἡμῖν δὲ ὥσπερ λέγοντες ποιουμένοις οὐχ ἔλθεται τοῦτο· ἐκείνοι γὰρ λέγοντες 10
ὅτι τοῦ ζῴου τὸ μὲν ἐστὶ περρωτὸν τὸ δὲ ἄπτερον, καὶ ἐκάτερον τούτων
ὑποδιαιροῦντες καὶ λέγοντες 'τοῦ δὲ περρωτοῦ τὸ μὲν ἐστὶ σχιζόπτερον τὸ
30 δὲ ἀσχιδές, καὶ τοῦ ἀπτέρου τὸ μὲν ἐστὶ πολύπουν τὸ δ' οὐ πολύπουν',
καὶ ἐπὶ τοῦ ἀναιμοῦ καὶ τῆς ἀναιμίας καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ποιῶντες,
οὕτως οὖν ἐκείνοι ποιῶντες ἀναγκαίως αὐτοῖς εἶπετο τὸ εἶναι εἶδη τῆς
στερήσεως, ἥγουν τοῦ ἀπτέρου τὸ πολύπουν καὶ τὸ μὴ πολύπουν, ἢ μὴ 15
εἶναι τὸ ἄπτερον διαφορὰν. ἡμεῖς δὲ τὰς διαιρέσεις ποιῶντες φάμεν 'τοῦ
35 ζῴου τὸ μὲν ἐστὶν ἔναιμον τὸ δ' ἄναιμον', καὶ τοῦτο εἰπόντες οὐχ ὑπο-
διαιροῦμεν τούτων ἐκάτερον, ὥστε ἐκ τούτου συμβαίνειν καὶ ἡμῖν εἶδη

1 ὁποιαοῦν διαφορὰ libri, sed cf. v. 7 et Arist. vulg.

3 τῇ scripsi: τῆς P: om. Sa

4 ἐπείσθαι Pa

6 τὸ περρωτὸν S

8 ἥγουν] ἢ ὡς a

10. 11 λαμβάνειν κατὰ

τὸ γένος S

12 μαρτύρεσθαι S

18 post ποῖα add. ἂν Pa

20 εἰς τὸ

ῥυγχωτὸν post εἰπεῖν (19) ponit S

ὁ ὅρις S

22 γένη post λαμβάνειν ponit S

ποιούμενοι S

23 post ζῴου add. ἥτοι τοῦ ζῴου S

29 ὑποδιαιροῦντα a

33 ἥγουν] ἢ ὡς a

ποιεῖν τῆς ἀναιμίας, ἀλλὰ πάλιν ἐπιδιαίρεσιν τοῦ ζῆφου ποιούμεθα λέγοντες
 τοῦ ζῆφου τὸ μὲν ἐστι πτερωτὸν τὸ δ' ἄπτερον, καὶ πάλιν τοῦ ζῆφου τὸ μὲν
 ἐστὶν ὑπόπουον τὸ δ' ἄπουον, καὶ πάλιν τοῦ ζῆφου τὸ μὲν ἐστὶν ἀμφίβιον τὸ δὲ
 5 χερσαῖον, τὸ δὲ ἐνυδρὸν, εἴτα τοῦ ζῆφου τὸ μὲν ἐστὶ πελάγιον τὸ δὲ
 πετραῖον, καὶ τὸ μὲν ἀγελαιὸν τὸ δὲ μοναδικόν. καὶ οὕτω διαιρήσαντες
 τὸ ζῆφον εἰς ἅπαντα ὅσα ἂν διαιρεθῇναι δύνῃται, ἡρῶμεν εἰς τίνας τούτων
 ἐμπίπτειν ὁ ἄνθρωπος ἢ ὁ κόραξ ἢ ἄλλο ὁποιοῦν δύνανται, καὶ συντιθέντες
 ἀποτελοῦμεν τὸ ζητούμενον εἶδος. ὥστε καὶ τὸ ἔναμιον μετὰ καὶ ἄλλων
 τινῶν οἷον φέρε εἰπεῖν τοῦ ὑπόποδος, τοῦ πτερωτοῦ συντεθὲν εἶδος μὲν
 10 ποιήσει. ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι. εἶδη δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔσται· οὐ γὰρ ὑποδιαίρεσιν
 αὐτοῦ πεποιήκαμεν, ὥσπερ οἱ τὰς διαιρέσεις οὕτω ποιοῦντες.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰρηται μοι πρὸς σαφήνειαν τῶν λεχθησομένων, καὶ
 ὅπως τὰς διαιρέσεις γίνεσθαι ὁ δαιμόνιος οὗτος βούλεται· λοιπὸν δ' ἐπὶ
 τὰ ἐξῆς ἵνα. δεῖ, φησί, πειρᾶσθαι λαμβάνειν κατὰ γένος τὰ ζῷα·
 15 ἔχοντες γὰρ ἅπασας τὰς τοῦ ζῆφου διαιρέσεις οὕτως ληφόμεθα τὸν ὄρνιν
 τὸν ἰχθύν, τὰ ἄλλα· καὶ ἐπεὶ πάλιν τούτων ἕκαστον, τοῦ τε ὄρνιθος, ἰχθύος
 καὶ τῶν ἄλλων, εἰς πολλὰ διαιρεῖται (τούτου γὰρ ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ
 τούτων δ' ἕκαστον πολλαῖς ὥριται διαφοραῖς) εἰς τε μακρότερα
 καὶ βραχύτερα καὶ εἰς ἄλλα πλείστα, ἔχοντες οὖν καὶ τούτων τὰς τοι-
 20 αύτας διαφορὰς ἐν τῇ τοῦ ζῆφου διαιρέσει (εἰς ἅπαντα γὰρ ὅσα δυνατόν
 ἦν διαιρεθῇναι διήρηται τὸ ζῆφον) ληφόμεθα καὶ τὰ τούτων εἶδη, τὸν
 κόρακα, τὴν κορώνην, τὸν δελφῖνα, τὸν λάβρακα, τὰ ὅμοια. εἰπὼν δὲ ὅτι
 τούτων ἕκαστον πολλαῖς ὥριται διαφοραῖς ἐπήγαγεν οὕτω μὲν γὰρ ἤτοι
 25 τῆς κατὰ Πλάτωνα ἢ οὐκ ἔστι τὰ εἶδη λαβεῖν (εἰς πλείους γὰρ ἐμπε-
 σῆται διαφορὰς, ὥσπερ ὁ μύρμηξ εἰς πτερωτὸν καὶ ἄπτερον) ἢ μία μόνον
 διαφορὰ ἔσται, ἥτις ἢ ἐκ συμπλοκῆς ἢ ἀπλῶς ποιήσει τὸ τελευταῖον εἶδος.
 εἰδοποιεῖσθαι λόγου ἕνεκα τὸν ἄνθρωπον τὸ δῖπον· εἰ οὖν λέγει τις
 'ἄνθρωπός ἐστι ζῆφον δῖπον', ἀπλῇ αὕτῃ, εἰ δὲ λέγει 'ἄνθρωπός ἐστι ζῆφον
 30 ὑπόπουον δῖπον', ἐκ συμπλοκῆς. συνέπλεξε γὰρ τὸ ὑπόπουον τῇ αὐτοῦ δια-
 φορᾷ· τὸ γὰρ δῖπον διαφορὰ ὑπόποδος ἐστίν. εἴτε δὲ ἀπλῶς εἴτε συμπε-
 πλεγμένως τοῦτο ποιεῖ, συμβήσεται τὸ ἐναγχος λεχθέν, λέγω δὴ τὸ δις
 λαμβάνειν τὸ ὑπόπουον. ἐπεὶ δὲ τις ἔμελλε προχείρως ἐνίστασθαι καὶ λέγειν
 35 ἀλλ' οὐ ληφόμεθα τῆς τοῦ ὑπόποδος διαφορᾶς ἄλλην διαφοράν, οἷον τὸ
 δῖπον, ὥστε συμβαίνειν δις τὸ ὑπόπουον λαμβάνειν, ἀλλὰ ἐτέραν, ἥτις οὐκ
 ἔσται ὑπὸ τὸ ὑπόπουον· εἴποιμεν γὰρ ἂν, φησί, οὕτω· τοῦ ζῆφου τὸ μὲν

6 τίνας τούτων] fort. addendum διαιρέσεις 7 ἄλλο ὁποῖον a συντιθέντες
 scripsi: συντεθέν PS: συντεθέντα a 8 ἀποτελοῦμενον a τὸ ζητούμενον om. a
 9 εἰπεῖν om. Pa συντεθέντα Pa 10 αἱ om. a αὐτῷ S οὐδὲ
 γὰρ Sa 12 μὲν πρὸς σαφήνειαν εἴρηται τῶν S 13 γίνεσθαι—πειρᾶσθαι (14)
 in marg. add P 15. 16 τὸν ἰχθύν τὸν ὄρνιν coll. S 19 βραχύτερα] κοντό-
 περα P: κολεόπερα a 21 καὶ] κατὰ a 22 λαύρακα Pa 25 τῆς om. a
 28 fort. εἰδοποιεῖτω 36 εἴποιμι Pa

ἔστιν ἄπτερον, τὸ δὲ πτερωτόν· ὁ δὲ κόραξ ἄπτερον μὲν οὐκ ἔστι, πτερωτόν ἄρα. πάλιν | τοῦ πτερωτοῦ τὸ μὲν ἔστιν ἡμερον τὸ δὲ ἄγριον, 77 ὁ δὲ κόραξ ἄγριον· πάλιν τοῦ πτερωτοῦ τὸ μὲν ἔστι λευκὸν τὸ δὲ μέλαν, ὁ δὲ κόραξ μέλαν. ἔστιν ἄρα ὁ κόραξ ζῷον πτερωτόν (ἄγριον) μέλαν, καὶ 5 οὐδὲτέρον τούτων δις εἴρηται, οὔτε τὸ πτερωτόν οὔτε τὸ ἄγριον. εἰ δὴ ταῦτά τις ἐνιστάμενος λέγει, ὥσπερ, φησί, τὸ Σωκράτης περιπατεῖ καὶ Πλάτων ἀναγινώσκει καὶ Θεμιστοκλῆς ναυαρχεῖ εἰς ἔστι ταῦτα λόγος, ἀλλὰ τῷ συνδέσμῳ εἰς, οὕτω κακείνους ἀναγκαῖον τοῖς συνδέσμοις ἔνα λόγον τοῦ κόρακος ποιῆσαι ἐκ τῶν τοιούτων διαιρέσεων, ἄλλως δ' οὐκ ἐνδέχεται. 10 πῶς γὰρ ἐκ τοῦ πτερωτοῦ καὶ ἀγρίου καὶ μέλανος, ἐτέρων ὄντων, ὥσπερ καὶ τὸ Σωκράτης διαλέγεται ἕτερον τοῦ Πλάτων βαδίζει, πῶς οὖν ἐκ τούτων ἄλλως δυνατόν ἐστιν ἔνα καὶ συνεχῆ ποιήσασθαι λόγον, εἰ μὴ τῷ συν- 10 δέσμῳ; οὐ γάρ ἐστι διαφορὰ τοῦ πτερωτοῦ τὸ ἡμερον ἢ τὸ μέλαν, ἵνα φύσει ἐν γένωνται καὶ μὴ τῷ συνδέσμῳ, ἀλλ' ἐτέρας ἀρχῇ διαφορᾶς (ἄλλη γάρ τις διαφορὰ διαιρεῖται εἰς τὸ ἄγριον, ἀλλ' οὐ τὸ πτερωτόν), 15 ἐκεῖ δὲ κατὰ συμβεβηκός, τουτέστι κατὰ συμβεβηκὸς δὲ τὸ πτερωτόν εἰς τὸ ἄγριον καὶ τὸ ἡμερον διαιρεῖται ἢ τὸ μέλαν καὶ λευκόν. διό, φησίν, οὐ διχοτομητέον, ἀλλ' εὐθύς πολλαῖς διαφοραῖς τὸ ἐν διαιρετέον, ὥσπερ 15 προσείπομεν· καὶ γὰρ οὕτω μὲν, ὡς ἡμεῖς λέγομεν τὰς διαιρέσεις γίνεσθαι, 20 ποιήσουσι διαφορὰν αἱ στερεήσεις, κατὰ δὲ τὴν διχοτομίαν οὐδαμῶς· ἔσονται γὰρ εἶδη τῆς στερεήσεως.

p. 643^b26 "Οτι δ' οὐκ ἐνδέχεται τῶν καθ' ἕκαστον εἰδῶν λαμβάνειν οὐδὲν διαιρουῖσι δίχῃ τὸ γένος, ὥσπερ τινὲς φησὶν ἔχσαν.

Καὶ διὰ τούτων δεῖνυσιν ὅτι ἐκ τῆς κατὰ τὴν διχοτομίαν διαιρέσεως 25 ἀδύνατόν ἐστι λαμβάνειν τὰ καθ' ἕκαστα εἶδη. ἰστέον δὲ ὅτι, ὅτε ἔλεγε 20 καὶ ἐν τῷ Ζ τῶν Μετὰ τὰ φυσικὰ καὶ ἐνταῦθα μίαν εἶναι τὴν ἐλαχίστην διαφορὰν, καθ' ἣν εἰδοποιεῖται καὶ τὸ εἶναι τὰς λαμβάνει τὰ εἶδη. οὐχὶ ἀρεσκόμενος τοῦτο ἔλεγεν, ἀλλ' ὡς ἐπόμενος τοῖς τὰς διαιρέσεις δίχῃ ποιουμένοις. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ ζῴου ὑπόποδος πεζοῦ φέρε ὁ ἄνθρωπος ἔστι, 30 τὸ δὲ ὑπόπουον συνεπιφέρει τὸ πεζόν, φανερώτατον ὅτι ἐκ τοῦ ζῴου καὶ 25 τοῦ πεζοῦ συνίσταται ὁ ἄνθρωπος. καὶ τοῦτο μὲν προελέχθω πρὸς δὴλωσιν τῆς τοῦ Ἀριστοτέλους γνώμης καὶ βουλήσεως. εἰπὼν δὲ ὅτι κἀν- τεῦθεν δῆλον ὡς οὐκ ἐνδέχεται οὐδὲν τῶν καθ' ἕκαστον εἰδῶν λαμβάνειν 30 δίχῃ διαιρουῖσιν, ἐπήγαγεν ἀδύνατον γὰρ μίαν ὑπάρχειν διαφορὰν

2. 3 ἔστιν λευκὸν τὸ δὲ μέλαν, ὁ δὲ κόραξ μέλαν S 3 μὲν ἔστιν ἡμερον τὸ δ. ἄγριον S 4 ἄγριον addidi 5 εἴρηται δις coll. S S ἀναγκαῖον om. P 10 καὶ τοῦ ἀγρίου S 15 fort. εἰς τὸ ἡμερον καὶ τὸ ἄγριον 17 εἰς] καὶ α τὸ post καὶ om. a 26 ἐν τῷ Ζ τῶν Μετὰ τὰ φυσικὰ] c. 12 p. 1038^a19 εἶναι μέλαν coll. S 27 τὸδε τι Pa 28 τοῦτο] τοῦτω a 30 δὲ om. a φανερώτατα a 31 πεζοῦ] immo ὑπόποδος 33 εἰδῶν ex εἰδῶν corr. P 34 διαίρεσιν S

τῶν καθ' ἕκαστον διαιρετῶν, τουτέστιν ἀδύνατον γὰρ ὑπὸ μιᾶς δια-
 φορᾶς συνίστασθαι τὸ ἄτομον εἶδος τὸ διαιρούμενον εἰς τὰ καθ' ἕκαστα καὶ 30
 ἐν ἀριθμῷ· τὸ γὰρ ἐλάχιστον πᾶν εἶδος ἐκ δύο διαφορῶν συνίσταται.
 εἴρηκε δὲ τὸ τῶν καθ' ἕκαστον διαιρετῶν ἀντὶ τοῦ τῶν εἰς τὰ καθ'
 5 ἕκαστα καὶ ἐν ἀριθμῷ διαιρουμένων· ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἰς Σωκράτην καὶ
 Πλάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς καθ' ἕκαστα διαιρεῖται. εἰ οὖν ἀδύνατον
 ἐκ μιᾶς διαφορᾶς μὴ διαιρουμένης εἰς ἄλλας διαφοράς συνίστασθαι τὰ εἶδη,
 ἐκ δὲ τῆς κατὰ διαιρέσιν διχοτομίας τοιαύτας διαφοράς δύο ἢ τρεῖς λαβεῖν 35
 οὐκ ἐνδέχεται, εἰ μὴ μίαν μόνην, πῶς οἶόν τε λέγειν ὅτι ἐκ τῆς διχοτο-
 10 μίας ληφόμεθα τὰ εἶδη; σαφέστερον δὲ ἔσται τὸ λεγόμενον ἐκ τοῦ παρα-
 θεύγματος. κείσθω εἶναι τοῦ κόρακος ὁρισμὸν τὸ ζῆλον δίπουν ῥυγχωτόν,
 θέον δὲ ἔστω ἐκ τῆς διχοτομίας λαβεῖν τὸν τοιούτον ὁρισμόν. πειρατέον
 οὖν κατ' ἐκείνους οὕτω· τὸ ζῆλον διαιρεῖται εἰς πτερωτὸν καὶ ἄπτερον, τὸ
 15 πτερωτὸν εἰς ὑπόπουν καὶ ἄπουν, τὸ ὑπόπουν εἰς δίπουν καὶ πολύπουν· ὁ 40
 15 δὲ κόραξ πολύπουν μὲν οὐκ ἔστι, δίπουν ἄρα. κείσθω δὲ ὅτι καὶ τὸ
 δίπουν τελευταία ἐστὶ καὶ ἐσχάτη διαφορὰ καὶ εἰς ἄλλας διαιρεῖσθαι μὴ
 δυναμένη· ἔστιν ἄρα ὁ κόραξ ζῆλον δίπουν. ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ δίποδος μόνον
 καὶ τοῦ ζήφου ὑπόκειται συγκεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ῥυγχωτοῦ, τὸ δὲ
 ῥυγχωτόν ἐκ τῆς τοιαύτης διαιρέσεως οὐδαμῶς ἐπακολουθήσαν ἔχομεν.
 20 ἀνάγκη οὖν καὶ ἄλλην διαιρέσιν ποιήσασθαι, ἵνα ἐκ ταύτης ληφθῇ καὶ τὸ 45
 ῥυγχωτόν. εἰ οὖν, ὥσπερ λέγομεν, τὰ εἶδη ἐκ πλείονων ἀτόμων διαφορῶν
 συνίσταται, ταύτας δὲ ἐκ μιᾶς διαιρέσεως λαβεῖν οὐκ ἐνδέχεται, (ἀλλ') ἀνάγκη
 δύο ποιεῖν διαιρέσεις, εἰ δύο εἰσὶν αἱ συστατικαὶ διαφοραί, ἢ τρεῖς, ἐὰν
 25 τρεῖς, τί οὐκ εὐθὺς διαιροῦμεν τὸ ζῆλον εἰς ὅσα δυνατόν ἦν | διαιρεθῆναι, 78
 25 ἀκείθην λαβόντες τὰς συμπληρωτικὰς τοῦ κόρακος διαφοράς ἀπετελέσαμεν
 τὸν κόρακα, ἀλλὰ πολλὸν χρόνον πονοῦμεν καὶ κακοπαθοῦμεν τῇ ἐκ διχο-
 τομίας διαιρέσει; ἡ μὲν οὖν αἰτία, δι' ἣν καὶ νῦν κακίζει τὴν διχοτομίαν
 διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐκ ταύτης τὰ εἶδη λαμβάνειν, αὕτη ἐστίν. εἰπὼν δὲ
 ὅτι ἀδύνατον γὰρ μίαν ὑπάρχειν τὴν συστατικὴν διαφορὰν τῶν εἰς τὰ καθ' 5
 30 ἕκαστα καὶ ἐν ἀριθμῷ διαιρουμένων εἰδῶν, προσέειπε τὸ ἐάν τε ἀπλᾶ
 λαμβάνη ἐάν τε συμπεπλεγμένα, τουτέστιν εἴτε τὴν τελευταίαν διαφορὰν
 μόνην μετὰ τοῦ γένους λαμβάνει, ἢ νῦν λέγει ζῆλον δίπουν, εἴτε συμπεπλεγ-
 μένην, ὅταν μετὰ τῆς καθολικωτέρας, ἐπειδὴν λέγει ζῆλον ὑπόπουν δίπουν,
 εἴτε οὖν ἀπλᾶ εἴτε συμπεπλεγμένα, ἀδύνατον ἐκ μιᾶς διαφορᾶς τὸ εἶδος 10
 35 συνίστασθαι. σαφηνίζων δὲ τί τὸ ἀπλοῦν καὶ τί τὸ συμπεπλεγμένον,
 προσέειπε τὸ ἀπλᾶ μὲν, ἐὰν μὴ ἔχη διαφορὰν, τουτέστιν ἐὰν ἡ
 ἐσχάτη διαφορὰ μετὰ τοῦ οἰκείου γένους μόνου ληφθῇ, οἷον τὸ σχιζόπουν
 μετὰ τοῦ ζήφου, συμπεπλεγμένα δὲ, ἐὰν ἡ καθολικωτέρα διαφορὰ μετὰ τῆς
 ὑπ' αὐτὴν καὶ τοῦ οἰκείου γένους συντεθῇ, οἷον ζῆλον σχιζόπουν πολυ-

5 καὶ prius om. Pa

12 δὲ ἐστὶν S

15 ἄρα om. a, in marg. add. P

16 τελευταῖον Pa

22 συνίστανται Pa

ἀλλ' addidi post ἀνάγκη supra

v. add. δὴ P

26 post ἐκ add. τῆς Pa

28 τὰ εἶδη om. Pa

29. 30 τὸν

καθ' ἕκαστα S

32 λαμβάνειν S

39 συντετῇ a

σχιζόμε· καθολικώτερον δὲ τὸ σχιζόμενον τοῦ πολυσχιζοῦς· τὸ δὲ τοῦτο 15
 γὰρ ἡ συνέχεια βούλεται ἴσον ἐστὶ τῷ βούλεται γὰρ αὐτοῖς ἡ συν-
 ἔχεια καὶ ἡ σύζευξις τῶν καθολικωτέρων διαφορῶν μετὰ τῶν μερικωτέρων
 ἐν τι ἐκ τῶν πολλῶν ποιεῖν, καὶ ἐπὶ τούτῳ συντιθέασιν τὰ πολλὰ. τοῦτο
 5 δ' ἂν, οἶμαι, ἐνδεικτικὸν εἶη τοῦ ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ἐκ μιᾶς διαφορᾶς συν-
 ἵστασθαι εἶδος τὸ οἰονοῦν, ὡς ἂν εἰ ἔλεγε· τοσοῦτόν ἐστι χρεῖα πλείονων μιᾶς
 διαφορᾶς εἰς σύστασιν παντὸς εἶδους, ὥστε καὶ ἐκείνοι πολλὰς λαμβάνοντες 20
 πειρώνονται ἐν τι ἐξ αὐτῶν ἀποτελεῖν· ἀλλὰ κἂν ποτε τὸ γένος λάβωσι καὶ
 τὴν τελευταίαν μόνην διαφοράν, οἷον τὴ ζῶον καὶ τὴ δέκον ἢ τὴ ζῶον
 10 καὶ τὸ πολυσχιζόμεν, ἐν τῷ λέγειν καὶ τῷ προφορικῷ λόγῳ, αὐτῇ δὴ τῇ
 ἐκφωνουμένη φωνῇ δοκεῖ ὅτι μία ἐστὶ διαφορά, κατ' ἀλήθειαν δὲ οὐ μία,
 ἀλλὰ πολλὰ διὰ τὸ συνεπιφέρειν τὴν ἐσχάτην τὰς πρὸ αὐτῆς, κἂν μὴ
 ἐκφωνῶνται. τοσοῦτον δὲ συνεπιφέρει, ὥστε κἂν ἐκφωνηθῇ ἢ τὸ πολύ- 25
 πον ἢ τὸ ὑπόπον, περιέρχον καὶ μάτην εἰρησθαι δοκεῖ.
 15 Εἰπὼν οὖν ὅτι ἀδύνατον ἐκ μιᾶς ἀτόμου διαφορᾶς συνίστασθαι τὸ εἶδος
 λέγει ὅτι δὲ ἀδύνατον ἐκ μιᾶς διχοτομίας πλείους λαβεῖν τοιαύτας
 διαφορὰς ἥρουν ἀτόμους, ὁῦλον· ἀεὶ γὰρ βαδίζων ἐκ τῆς διαιρέσεως ἐπὶ
 τὴν ἐσχάτην μὲν βαδίζει καὶ ἄτομον διαφοράν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τὴν εἰδοποιόν 30
 καὶ τελειωτικὴν τοῦ εἶδους· διὰ τί; διότι οὐκ ἐκ μιᾶς, ὡς πολλάκις εἴρηται,
 20 συνίσταται διαφορᾶς τὸ οἰονοῦν εἶδος. αὕτη δὲ ἡ ἐσχάτη διαφορά, εἰς ἣν
 οἱ διχοτομοῦντες κατανεῶσιν, ἢ τὸ σχιζόμενον ἐστὶ μόνον· ἢ γὰρ τὸ
 σχιζόμενον μόνον μετὰ τοῦ ζῴου λήψεται ὁ τὸν ἄνθρωπον λαβεῖν ζῴων,
 ἢ καὶ τὰς ἐπάνω τοῦ σχιζομένου τὸ ὑπόπον καὶ τὰς λοιπὰς· σύμπλεξις
 γὰρ τὴν σύνθεσιν εἴρηκε τῶν καθολικωτέρων μετὰ τῶν μερικωτέρων δια- 35
 25 φερῶν. ἀλλ' εἰ μὲν ἦν ὁ ἄνθρωπος ζῶον σχιζόμενον μόνον, δυνατόν ἦν
 ληφθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς κατὰ διχοτομίαν διαιρέσεως· νῦν δ' ἐπειδὴ
 οὐκ ἔστιν ὑπὸ ζῴου καὶ σχιζομένου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων, αἵτινες οἷα εἰσιν
 ὑπὸ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν, ἐξ ἧς τὸ σχιζόμενον ἐλήφθη, ἀλλ' ἄλλη μὲν διαί-
 ρεσις τελευτᾷ καὶ περατοῦται εἰς τὸ σχιζόμενον, ἄλλη δὲ εἰς ἄλλο, νῦν δ' 40
 30 ἐπειδὴ οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀδύνατον ὅτι οὖν τῶν καθ' ἕκαστον ζῴων
 λαβεῖν διαιρουμένους δίχαι, λέγων πάλιν καθ' ἕκαστον ζῶον τὸ εἰδι-
 κιώτατον εἶδος.

p. 644^a12 Ἀπορήσεις δ' ἂν τις διὰ τί οὐκ ἄνωθεν ἐνὶ ὀνόματι
 ἐμπεριλαβόντες ἅμα ἐν γένος προσηγόρευσαν οἱ ἄνθρωποι.

35 Ζητήσεις ἂν τις, φησί, διὰ τί οἱ ἄνθρωποι, ὥσπερ κόρακα, κορώνην,
 ἀετόν, τὰ τοιαῦτα κοινῷ ὀνόματι τῷ ὄρνιθι προσηγόρευσαν ὄρνιθας, οὐχ 45
 οὕτω καὶ τὸ πτηνὸν καὶ ἐνυδρὸν ἐκάλεσαν φέρε εἰπεῖν ἔμφυχον ἢ αἰσθη-

3 σύνεξις τὸν καθολικωτέρων a

5 ante εἶη add. ἂν S

7 καὶ om. S

9 καὶ τὸ δέκον om. Pa

10 τῷ λέγειν] τῷ λόγῳ, sed supr. v. τῇ λέξει S

16 ἐκ τῆς μιᾶς Pa

19 διότι] ὅτι Pa

30 ζῶν Pa

31 ἐμπεριλαβόντες]

λαβόντα P

γένος προσηγόρευσαν] sic etiam Arist. S: post γένος add. ἄμφω Arist. vulg.

τικόν, ὥσπερ ἐκεῖνα ὄρνις. εἰ γὰρ διὰ τὸ ἔχειν κοινὰ πάθη ὁ κόραξ,
 ἡ κορώνη, ὁ ἀετός (ταῦτα δ' ἂν εἶεν τὸ ρύγχος, τὸ πτερὸν, τὰ λοιπά, ὅσα
 κοινῶς αὐτοῖς ὑπάρχει) εἰ οὖν διὰ τὴν τῶν παθῶν κοινωνίαν κοινῶν ὀνόματι 79
 ὄρνιθας αὐτὰ προσηγόρευσαν, διὰ τί οὐ καὶ τὸ πτηνὸν καὶ τὸ ἐνυδρὸν; εἰσι
 5 γὰρ καὶ ἐν τούτοις, τῇ τε πτηνῷ καὶ ἐνυδρῷ, ἑνὶ τινι κοινὰ πάθη. θίσις
 οὖν τὴν ἀπορίαν λύει αὐτὴν λέγων 'καλῶς τοῦτο πεποιήκασιν οἱ ἄνθρωποι,
 καὶ τὰ μὲν ἐνὶ ὀνόματι περιέλαβον, τὰ δὲ ἐχώρισαν καὶ ἄλλως μὲν ταῦτα,
 ἑτέρως δὲ ἐκεῖνα προσηγόρευσαν'. ὅσα μὲν γὰρ κατὰ τὴν φύσιν οὐ δια- 5
 φέρει, ἀλλὰ μόνην τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, ταῦτα
 10 ὑπέξευκται ἐνὶ γένει, τουτέστι ταῦθ' ὡς ἐν τι γένος περιέλαβον καὶ
 κοινῶν ὀνόματι προσηγόρευσαν τόδε τι, οἷον ὄρνιν ἢ ἰχθύν. τὸ γὰρ τοῦ
 κόρακος πτερὸν ἢ τὸ ρύγχος καὶ τοῦ πυργίτου ὁμοίως καὶ τῶν ἄλλων
 ὀρνιθῶν, ἢ πτερὰ καὶ ἢ ρύγχη, οὐδὲν διαφέρει, μόνη δὲ τῇ μακρῷ καὶ
 βραχεῖ· τὰ μὲν γὰρ τῶν ὀρνιθῶν ἐστὶ μακρόπτερα, τὰ δὲ βραχύπτερα. 10
 15 ἀλλὰ καὶ οἱ πόδες γεράνουν καὶ πυργίτου καὶ ἀλεκτορίδος καὶ ἀετοῦ τῇ
 μὲν σχήματι διαφέρουσιν οὐδέν, τῷ μᾶλλον δὲ καὶ ἥττον. ἀλλὰ καὶ κατὰ
 τὰ ἐντὸς μέρη πολλὴν ἔχουσιν ἅπαντες οἱ ὄρνιθες πρὸς ἀλλήλους τὴν
 ὁμοιότητα. ὅσα μὲν οὖν ἦν τοιαῦτα, ταῦτα ὑπέξευκται ἐνὶ γένει· ὅσα δὲ
 μὴ τῇ φύσει κοινωνεῖ ἀλλὰ διαφέρει, μόνη δὲ τῇ ἀναλογίᾳ ἔχουσι τὸ 15
 20 ταῦτόν, ταῦτα κεχώρισται, καὶ διαφόροις ὀνόμασι ὀνόμασται· τε καὶ ὡς
 διάφορα φύσει νενομίσται· τίνα γὰρ κοινωνίαν φύσεως καὶ ταυτότητα ἔχει
 λεπίς καὶ πτερὸν ἢ βράγχιον καὶ πνεύμων, ὥστε ὡς μία τις φύσις λογί-
 ζεσθαι [ὁ ὄρνις καὶ ὁ ἰχθύς] καὶ διὰ τοῦτο καὶ κοινῶν ὀνόματι πρὸς τῇ
 ταυτότητι τῆς φύσεως προσαγορεύεσθαι; πάντως οὐδεμίαν, ἀλλὰ μόνη τῇ
 25 ἀναλογίᾳ τὸ ταῦτόν σώζει· ὁ γὰρ ἐν κόρακι ποιεῖ πνεύμων, τοῦτο ἐν 20
 λάβρακι ποιεῖ βράγχιον. τὸ δὲ τοῦτο δὲ ποιεῖν ἐπὶ πᾶσιν οὐ ῥάδιον
 εἶρηται ἀντὶ τοῦ ἐπὶ πᾶσι δὲ εὐρίσκειν κοινότητα μὲν φύσεως, ὥσπερ ἐπὶ
 τῶν πτερῶν καὶ τῶν ρύγχων, διαφορὰν δὲ κατὰ μόνον τὸ μᾶλλον καὶ
 ἥττον οὐ ῥάδιον. τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν ζώων τῇ ἀναλογίᾳ τὸ ταῦτόν
 30 σώζει, οὐ τῇ φύσει· εἰ δὲ τοῦτο, πῶς οἶόν τ' ἦν ἅπαντα ἐνὶ προσαγορεύσει
 ὀνόματι.

p. 644^a 23 Ἐπεὶ δὲ οὐσίαι μὲν εἰσι τὰ ἔσχατα εἶδη.

25

Ἡ μὲν τοῦ ῥήτου διάνοια αὕτη ὅτι μᾶλλον οὐσίαι εἰσὶ τὰ εἶδη τῶν
 γενῶν. ἐλλιπῶς δὲ πέφρασται· λείπει γὰρ τὸ τὰ διαιρούμενα εἰς τὰ ἔσχατα,
 35 λέγων ἔσχατα Σωκράτην, Πλάτωνα, ἀπλῶς τὰ άτομα. καὶ εἴη ἂν τὸ

1 ἐκεῖνο Pa	ὁ] ὁ τε libri	12 πυργίτου] πτερυγίου P	15 ἀλεκτορί-
δου Pa	17 οἱ om. S	ἀλληλα Pa	τὸ om. S
21 διάφοροι φύσεις νομίζονται S		καὶ] ἢ a	ταυτότητος S - 22 ἢ] καὶ S
23 ὁ ὄρνις—ἰχθύς delevi	26 λαύρακι Pa	33 αὕτη] τοιαύτη Pa	
35 ἔσχατα λέγων coll. S			

πληῖρες τῆς λέξεως τοιοῦτον ἔπει δὲ μᾶλλον οὐσαί εἰσι τὰ εἶδη τὰ εἰς
τὰ ἄτομα προσεχῶς διαιρούμενα, ταῦτα δὲ τὰ ἄτομα κατ' εἶδος ἀδιάφορα,
καὶ τὰ ἐξῆς. ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον λύσις ἀπορίας τινὸς δυναμένης φέρεσθαι
πρὸς τὰ λεγόμενα· ἠπόρησε γὰρ ἂν τις ἔπειδὴ μᾶλλον οὐσαί τὰ εἶδη τῶν
γενῶν εἰσι, διὰ τί οὐκ ἐπὶ τῶν μᾶλλον οὐσιῶν τὰ μέλλοντα δεῖκνυσθαι
δείκνυεις, ἀλλ' ἐπὶ τῶν καθολικωτέρων, ἃ ἡττόν εἰσιν οὐσαί; δεῖ δὲ τὰς
δείξεις ἐπὶ τῶν μᾶλλον ὄντων ποιεῖσθαι· μᾶλλον δὲ ὄντα αἱ μᾶλλον οὐσαί.
πρὸς δὲ τοιαύτην ἀπορίαν ἐπάγει ταῦτα, δυνάμει λέγων ἥ μὲν γὰρ εἰσι
μᾶλλον οὐσαί τὰ ἔσχατα εἶδη, ὅ τε κόραξ, κορώνη καὶ τὰ ὅμοια, δεῖ ἐπὶ
τούτων τὰς δείξεις ποιεῖσθαι· ἥ δὲ ἐκ τούτων συμβαίνει πολλάκις τὰ αὐτὰ
λέγειν, ὥσπερ καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ βιβλίου εἵπομεν, ἀναγκαῖον τὰ καθόλου
καὶ κοινῶς πᾶσιν ὑπάρχοντα πρῶτον εἰπεῖν· εἰ δὲ πῃ καὶ ἰδιὰ τινα πρόσσεστιν
αὐτοῖς, ὕστερον καὶ περὶ τούτων λελέξεται'.

p. 644^a 28 Ἀπορίαν δ' ἔχει περὶ πότερα δεῖ πραγματεῦεσθαι.

Τὴν προρρηθῆσαν ὑφ' ἡμῶν ἀπορίαν νῦν ἐκτίθεται καὶ λύει· ἔχει γάρ, ἡ
φησίν, ἀπορίαν περὶ ποῖα δεῖ τὴν πραγματείαν ποιεῖσθαι· ἥ μὲν γὰρ οὐσία,
τὸ τῷ εἶδει ἄτομον κράτιστον, τουτέστι καθὸ μὲν γὰρ οὐσία, κρ-
ατιστον καὶ κυριώτατον τὸ τῷ εἶδει ἄτομόν ἐστι· τοῦτο δὲ ταυτόν ἐστι τῷ
ἐπεὶ δὲ κρατίστη καὶ κυριωτάτη καὶ μᾶλλον οὐσία ἐστὶ τὸ ἄτομον καὶ
εἰδικώτατον εἶδος (μᾶλλον γὰρ οὐσία τὸ εἶδος τοῦ γένους, ὥσπερ καὶ
Σωκράτης καὶ ὅλως τὰ ἄτομα τῶν εἰδῶν), εἴ τις ἐν τοῖς τοιούτοις εἴδεσι
δύναται τὴν πραγματείαν οὕτω ποιεῖσθαι χωρὶς μὲν περὶ ἀνθρώπου, χωρὶς
δὲ περὶ ὀρνίθου (λέγων ὀρνίθα οὐ τὸ τῶν ὀρνίθων γένος, ἀλλὰ στρουθὸν
ἢ γέρανον ἢ τοιοῦτον, ὃ καὶ σαφηνίζων ἐπήγαγεν ἔχει γὰρ εἶδη τὸ γένος
τοῦτο, δυνάμει λέγων ἔπει ὃ ὄρνις λέγεται μὲν καὶ κατὰ τοῦ | τῶν ὀρνί-
θων γένους, λέγεται δὲ καὶ κατὰ τῶν τοῦ ὀρνίθου εἰδῶν, κόρακος, κορώνης,
τῶν ἄλλων, ὀρνίθος εἰπὼν οὐ τὸ γένος εἶπον τῶν ὀρνίθων, ἀλλ' εἶδος
ὀρνίθου), εἴ τις οὖν δύναιτο τὴν πραγματείαν ποιεῖσθαι περὶ ὅτουσιν ὀρνι-
θός, ὥστε μὴ πολλάκις λέγειν τὰ αὐτὰ, δικαίως ἂν τοῦτο παύσειεν. ὃ δὲ
τις, φησίν, ὄρνις ἢ στρουθός ἐστιν ἢ γέρανος, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. ἥ δὲ
περὶ ἑνὸς ἐκάστου τούτων λέγων συμβαίνει πολλάκις λέγειν περὶ τοῦ αὐτοῦ
πάθους διὰ τὸ κοινῶς πλείοσιν ὑπάρχειν, ταύτη δ' ἐστὶν ὑπάτοπον τὸ χωρὶς
περὶ ἐκάστου λέγειν. ὑπάτοπον δὲ ἐστὶ τὸ μεταξὺ ἀτόπου καὶ μὴ ἀτόπου
ὥσπερ ὑπόδηρον τὸ μεταξὺ χλωεροῦ καὶ ξηροῦ. ταῦτα εἰπὼν πάλιν ἐπι-
κρίνει λέγων ὅσα καλῶς οἱ ἄνθρωποι ὥρισαν ἤτοι συνήθρισαν καὶ ὥς

1 εἰσὶ om. S

1. 2 εἰς ἄτομα S

2 διάφορα S

5 ἐστὶ S

6 τὰς

supr. v. P

9 fort. κόραξ καὶ ἡ κορώνη

καὶ om. S

11 καὶ om. a

12 ὑπάρχοντα πᾶσι coll. S

20 τοῦ γένους τὸ εἶδος coll. S

26 ὀρνίθος]

ὀρνίθα S

post κόρακος add. καὶ Pa

27 εἶπον] εἶπεν a

28 οὖν]

γούν Pa

34 χλωεροῦ] τοῦ χλωροῦ S

34. 35 ἐπικρίνει πάλιν coll. S

μίαν τινὰ φύσιν καὶ ἓν τι γένος τετάχασι διὰ τὸ μὴ πολὺ διεστάναι ἀπ' ἀλλήλων, ὅποῖόν ἐστιν ὁ ὄρνις (τοῦτον γὰρ ὡς ἓν τι γένος καὶ μίαν φύσιν νομίζεσθαι ἔθοντο διὰ τὸ μὴ πολὺ διεστηκέναι κόρακα κορώνης, καὶ τοὺς ἄλλους ὄρνιθας ἀπ' ἀλλήλων), ὅσα μὲν οὖν τοιαῦτα, δεῖ περὶ τούτων κοινῶς
 5 λέγειν, ὅσα δὲ μὴ τοιαῦτα, καθ' ἕκαστον, τουτέστι χωρὶς περὶ ἑνὸς ἑκάστου, οἷον χωρὶς μὲν περὶ ἀνθρώπου, ἰδίως δὲ περὶ ἵππου'. τίνα δέ 15 εἰσιν ἅπερ ὡς ἓν τι γένος ἐτάχθη, ἐπήγαγεν εἰπὼν 'σχεδὸν γὰρ ὅσα τῶν μορίων ἔχει ὁμοιότητα καὶ ὅλον τὸ σῶμα, ὥρισταί τε καὶ ὡς μία τις φύσις καὶ ἓν τι γένος νοημίσται καὶ καθ' ἑαυτὸ κεχωρισμένον καὶ τῶν ἄλλων
 10 ἀφωρισμένον εἶναι λελόγισται, ὥσπερ ὁ ὄρνις. ὁμοίως καὶ τὰ μαλάκια· καὶ ταῦτα γὰρ διὰ τὴν τῶν μορίων ὁμοιότητα ὡς γένος εἶναι διώρισαν. ἀλλὰ καὶ τὰ ὕστρια· τὰ γὰρ μόρια τούτων οὐ τῇ ἀνάλογον ὁμοιότητι τὸ ταῦτόν 20 ἔχει, τῇ φύσει δὲ καὶ τῷ σχήματι τὸ διάφορον, ἀλλὰ μόνοις τοῖς αἰθεσι, μεγέθει καὶ μικρότητι, λειότητι τραχύτητι, καὶ ὅλως τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον'.
 15 ταῦτα εἰπὼν συμπεραίνεται τὸν ἅπαντα λόγον λέγων πῶς μὲν οὖν ἀποδέχεσθαι χρὴ τὴν περὶ φύσεως μέθοδον, καὶ τὰ ἐξῆς.

Σαφῆ δὲ τὰ λοιπὰ διὰ τὸ τούτων τὰ μὲν εἰπεῖν αὐτὸν ἐν τῷ Περὶ οὐρανοῦ, τὰ δὲ καθαρῶς ἐνταῦθα καὶ σαφῶς ἀπαγγέλλειν. ὅμως εἰσὶ τινα 25 θεούμενα βραχέας ἐπιστάσεις· ὧν οὐδὲν ἀνεξέταστον καταλειφθήσεται.
 20 αὐτίκα τὸ ἀντικαταλλάττεται τι πρὸς τὴν περὶ τὰ θεῖα φιλοσοφίαν εἵρηται ὥσπερ ἂν εἰ ἔλεγε πρὸς ἡμᾶς τὰ φυτὰ καὶ ζῷα 'ἄνθρωποι, εἰ γὰρ καὶ τίμια καὶ θεϊότατα τὰ οὐράνια σώματα τυγχάνει, ἀλλ' οὖν ἐπειδὴ ἔνεισι καὶ ἡμῖν πολλὰ θαυμάσια, ποιητέον λόγον καὶ ἡμῶν, καὶ μὴ πάντῃ 30 καταφρονητέον'. μὴ κεχαρισμένα δὲ πρὸς αἴσθησιν εἵρηκε τὰ ἀηδέστατά τε καὶ εἰδεγθέστατα, οἷόν ἐστιν ὁ κοχλίας καὶ ἄλλα πάμπολλα. καὶ τὸ μὴ δυσχεραίνειν παιδικῶς ἴσον ἐστὶ τῷ οὐ δεῖ ὥσπερ τοὺς παῖδας φεύγειν τὰ μὴ ἡδέα τῶν ζώων, ἀλλὰ προσιέναι τούτοις διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς θαυμάσιον. τὸ δὲ περὶ Ἡρακλείτου τοιοῦτόν ἐστιν· Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος καθήμενος ἐντός ποτε τοῦ ἱπποῦ (ἱππὸς δὲ ἐστὶν οἷον οἰκίδιον ἐν ᾧ τοὺς 35 ἄρτους ἐφομεν, ἀπ' οὗ καὶ ἱπνίτης ἄρτος λέγεται) καθήμενος οὖν ἐντὸς τοῦ ἱπποῦ καὶ θερόμενος ἐκέλευσε τοὺς προσιόντας αὐτῷ ξένους εἰσελθεῖν· εἶναι γάρ, φησί, καὶ ἐνταῦθα θεούς· τὸ γὰρ 'πάντα πλήρη θεῶν' Ἡρακλείταιόν ἐστι δόγμα. καὶ ἐπεὶ μάλιστα ἐν τοῖς τῆς φύσεως ἔργοις ἔνεστι τὸ οὐ ἕνεκα, ἕκαστον δὲ οὐ ἕνεκα τέλους ἢ ἔστιν ἢ γίνεται, ὡς τέλος τὴν
 35 τοῦ καλοῦ χώραν εἴληφε (πᾶν γὰρ τὸ γινόμενον ἕνεκά τινος ὡς καλοῦ 40

2 τοῦτο γὰρ Pa

3 τὸ] τοῦ (ex τὸ) S²

4 post ἀλλήλων spatium XXVI litt.

vacuum rel. S

4. 5 λέγειν κοινῶς coll. S

6 ἰδίως δέ] καὶ ἰδίως Pa

S fort. ὅλου τοῦ σώματος

9 ἑαυτὴν κεχωρισμένην Pa

10 ἀφωρισμένην Pa

λελόγισται] γενόμεναι S

15 λέγων om. S

17 αὐτόν om. S

17. 18 ἐν

τῷ Περὶ οὐρανοῦ] cf. A 2 sqq.

19 ἐπιστάσις S

22 καὶ post γὰρ om. Pa

τυγχάνει om. S

ἐπεὶ S

23 καὶ ante ἡμῶν om. S

25 ἄλλα πολλὰ S

27 μὴ τὰ coll. Pa

28 τὸ δὲ—θεούς (32) σαφές δὲ καὶ τὸ περὶ τοῦ ἱπποῦ καὶ ἡρα-

κλείτου S

33 ἔργοις om. Pa

35 post καλοῦ add. τινός S

- ἐκείνου ἐπριέμενον γίνεται) ἐπεὶ οὖν οὕτω ταῦτα, σχεπτέον περὶ αὐτοῦ. εἰ
 δέ τις ἄτιμον νομίζῃ τὴν θεωρίαν τῶν μερῶν, ἐξ ὧν τὰ ἄλλα ζῶα συν-
 ἔστηκε, διὰ τὸ μὴ ποιεῖν ἡδύτητα τῇ αἰσθήσει, τοῦτο καὶ περὶ αὐτοῦ
 νομιζέτω· τίνα γὰρ ἡδονὴν ἐμποιεῖ καταμήνιον ἢ χιτῶν ὁ περιέχων τὸ
 5 βρέφος, ὅτε ἐξέρχεται ἐκ τῆς κοιλίας τῆς μητρός, ἢ σάρκεις, νεῦρα, τὰ
 τοιαῦτα, ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος συνέστηκε; τούτου γὰρ ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ οὐκ
 ἔστι· γὰρ ἄνευ πολλῆς δυσχερείας ἰδεῖν, ἐξ ὧν συνέστηκε τὸ τῶν
 ἀνθρώπων γένος, δυσχερείαν εἰπὼν τὴν γινομένην τῇ αἰσθήσει λύπη
 καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἀηδίαν.
- 10 Ταῦτα εἰπὼν πάλιν διορίζει τὰ περὶ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος λέγων
 δεῖ νομίζειν τὸν διαλεγόμενον περὶ οὐτινοσοῦν μορίου τῶν ζώων ἢ καὶ 81
 περὶ σκεύους μὴ περὶ τῆς ὕλης μόνης ποιεῖσθαι τὴν μνήμην μηδὲ ταύτης
 χάριν, ἀλλὰ περὶ τῆς ὅλης μορφῆς, λέγων ὅλην μορφήν τὸ σύνθετον τὸ
 ἐξ ὕλης καὶ εἶδους, ἔν τε τοῖς κατὰ τέχνην, καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς. καὶ
 15 ἐν τοῖς φυσικοῖς γὰρ περὶ τῆς ὅλης οὐσίας τῆς ἐξ ὕλης καὶ εἶδους ποιητέον
 τὴν μνησίαν, ἀλλὰ μὴ περὶ τῆς ὕλης, ἥτις οὐδέποτε χωρίζεσθαι πέφυκε τῆς
 οὐσίας αὐτῶν. τούτου γὰρ ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ ἀλλὰ μὴ περὶ τούτων.
 ὁ μὴ συμβαίνει χωριζόμενά ποτε τῆς οὐσίας αὐτῶν. οὐδέποτε γὰρ
 20 χωρὶς τῆς οἰκείας ὕλης ἢ ἡ σὰρξ σὰρξ ἐστὶν ἢ ἡ χεὶρ χεὶρ ἢ ἄλλο τι τῶν
 τοιούτων. τὸ δὲ πράξειώς τινος ἔνεκα πλήρους, τὸ πλήρους ἀντὶ τοῦ
 τῆς ὅλης· εἰ γὰρ ἡ χεὶρ ἔνεκά τινος πράξεως συνέστηκε καὶ ὁ ὀφθαλμός, 10
 ὅλην ὅτι καὶ τὸ ὅλον σῶμα ἔνεκα πράξεως ὅλης συνέστηκε, καὶ ὁ λόγον
 ἔχει τὰ μέρη πρὸς τὸ ὅλον, τὸν αὐτὸν καὶ αἱ τῶν μερῶν πράξεις πρὸς
 τὴν τοῦ ὅλου. λέγει δὲ καὶ τίνες αἱ κοιναὶ πράξεις καὶ τίνες οὐ· κοιναὶ
 25 μὲν οὖν, φησί, πράξεις εἰσὶν, ὅσαι πᾶσιν ὑπάρχουσι τοῖς ζώοις, κατὰ
 γένος δέ, ὅσων παρ' ἄλληλα τὰς διαφορὰς ὁρῶμεν καθ' ὑπερ-
 οχλὴν οὐσας, ταυτέστιν ὅσων τὰ μέρη παρ' ἄλληλα τιθέμενα καὶ ἐξεταζό- 15
 μενα μὴ ἔχει διαφορὰς τῇ φύσει, μόνῃ δὲ τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον· πτερόν
 γὰρ πτεροῦ καὶ ῥύγχους ῥύγχος τῷ μᾶλλον καὶ ἥττον μόνῃ διαφέρουσιν.
- 30 p. 645b28 Ὅσαι μὲν οὖν πράξεις ἄλλων ἔνεκα. ὅλην ὅτι καὶ ὧν
 αἱ πράξεις τὸν αὐτὸν τρόπον διεστᾶσι.

Τὸ λεγόμενον ὥδε ἔσται φανερόν· πρᾶξις ἐστὶ καρδίας τὸ γεννᾶσθαι
 ἐν αὐτῇ τὸ ἔμφυτον θερμόν, πράξεις δὲ χειρὸς εἰσι μὲν καὶ ἄλλαι, ἀλλὰ
 καὶ τὸ προσάγειν τὰ βρώματα ἐν τῷ στόματι, ὁδόντων δὲ τὸ λεαίνειν αὐτά, 20
 35 κοιλίας τὸ δέχεσθαι καὶ ἔψειν, ἥπατος τὸ ἐξαιματοῦν. αὐταὶ δὲ πᾶσαι αἱ

1 περὶ αὐτῶν Pa

ρεται δὲ εἶπε τὴν S

καὶ εἶδους σύνθετον S

εἶδους sup. v S

τῆς ὕλης, ἢ οὐδέποτε S

21 καὶ ὁ ὀφθαλμός om. S

35 post κοιλίας add. δὲ S

5 ὅτε ἐξέρχεται εἰπὼν τὴν (S) καὶ τὰ ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος. δευτέ-

13 τῆς τοῦ ὅλου μορφῆς S

14 ἐν τοῖς φυσικοῖς, κατὰ φύσιν S

15, 16 εἶδους τὸν λόγον δεῖ ποιεῖσθαι καὶ τὴν μνησίαν, ἀλλ' οὐ περὶ

17 τούτων—αὐτῶν (18) in marg. P

25 εἰσι πράξεις φησὶν coll. a

28 τῆς φύσεως a

13, 14 τὸ—εἶδους] τὸ ἐξ ὕλης

15 τῆς ἐξ

20 τοῦ om. a

πράξεις ἕνεκα τῆς πράξεως τῆς καρδίας εἰσί· διὰ γὰρ τὸ ἔμφυτον θερμὸν
 ταῦτα πάντα γίνεται· καὶ ἔστι τῇ τῆς καρδίας πράξει ἐγγυτέρα ἢ τοῦ
 ἥπατος, πορρωτέρα δὲ ἢ τῆς κοιλίας, καὶ ταύτης ἢ τῶν ὀδόντων, καὶ ταύτης
 ἢ τῶν χειρῶν. τούτων οὖν προρρηθέντων τὸ λεγόμενόν ἐστι τοιοῦτον· ὅσαι
 5 μὲν οὖν πράξεις ἄλλων ἕνεκα (αὐτίκα ἢ τοῦ ἥπατος πράξεις καὶ τῆς 25
 κοιλίας καὶ τῶν ἄλλων ἕνεκα τῆς πράξεώς εἰσι τῆς καρδίας), ὅσαι οὖν πράξεις
 ἄλλων πράξεων ἢ ἄλλης ἕνεκά εἰσι, ὁῦλον ὅτι ὡς αἱ πράξεις πρὸς τὴν
 πράξιν, οὕτω καὶ τὰ μέρη, ὧν αἱ πράξεις, πρὸς τὸ μέρος. ἐγγυτέρα δέ,
 ὡς εἴρηται, ἢ τοῦ ἥπατος πράξεις τῇ τῆς καρδίας πράξει· καὶ τὸ ἥπαρ
 10 ἄρα ἐγγύτερον τῇ καρδίᾳ ἢπερ τᾶλλα μέρη. ἐγγύτερον δὲ οὐ τῷ τόπῳ, 30
 καίτοι ἴσως καὶ τούτῳ, ἀλλ' ὡς ἡ πράξις ἔχει τὸ ἐγγύς, οὕτω καὶ τὸ
 μέρος· καὶ ἀντιστρέφει τὸν λόγον λέγων ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινές εἰσι
 πρότεραι πράξεις καὶ τυγχάνουσιν οὖσαι τέλος ἐτέρων πράξεων,
 τὸν αὐτὸν τρόπον ἔξει τὰ μέρη ὡς αἱ πράξεις καὶ αἱ πράξεις ὡς τὰ μέρη. 35
 15 καὶ τρίτον ὧν ὄντων ἀναγκαῖον τόδε τι ὑπάρχειν, τὴν αὐτὸν τρόπον
 ἔξουσιν αἱ πράξεις ὡς τὰ πράγματα, καὶ ταῦτα ὡς αἱ πράξεις. τὰ δὲ 40
 ἐξῆς σαφῆ ἕως τέλους τοῦ βιβλίου καὶ μηδεμίαν ἔχοντα δυσχέρειαν.

4 ἐστι om. S

10 ἐγγυτέρῳ δὲ S

11 τούτῳ] τοῦτο Pa

13. 14 καὶ τυ-

γάνουσιν—ὡς αἱ πράξεις in marg. add. P

13 τυγχάνουσιν a Arist. P

14 αἱ post

καὶ om. Pa

17 ἐξῆς ἕως τοῦ τέλους σαφῆ S

τοῦ βιβλίου—δυσχέρειαν om. S

⟨Εἰπὼν⟩ ἐν τῷ πρώτῳ, ποταπὸν δεῖ εἶναι τὸν ἀκρατήν, ὅτι πεπαιδευ-
μένον καὶ ὅτι δεῖ πρῶτα περὶ τῶν κοινῇ πᾶσι τοῖς ζώοις ὑπαρχόντων
5 εἰπεῖν, εἰδ' ὅστερον περὶ τῶν ἰδίων ἐκάστῳ, ἵνα μὴ πολλάκις περὶ αὐτῶν
ἀναγκάζοιτο λέγειν, καὶ ὅτι δεῖ τὰ φαινόμενα περὶ τὰ ζῶα θεωρῆσαι πρῶ-
τον, ἔπειτα καὶ τὰς αἰτίας τούτων ζητεῖν, καὶ ποσαχῶς τὸ ἀναγκαῖον, ἔτι
τε καὶ τὰς τοῦ Πλάτωνος διαιρέσεις μεμφάμενος, νῦν περὶ τῶν αἰτιῶν
μέλλει ἔρεῖν. ἐκ τίνων οὖν, φησί, μορίων συνέστηκε καὶ πόσων ἕκαστον
10 τῶν ζώων, ζητητέον ἐν τῇ πραγματείᾳ τῇ Περὶ ζώων ἱστορίας, ὅπου ἐν
ἐννέα βιβλίοις τὰ περὶ πάντων τῶν ζώων διαλαμβάνει, τὰς δὲ αἰτίας τού-
των καὶ καθ' ὃν τρόπον ἐτάχθη ἕκαστον παρὰ τῆς φύσεως ἐπισκεπτέον.

p. 646^a 12 Τριῶν δ' οὐσῶν τῶν συνθέσεων.

Τρεῖς συνθέσεις λέγει ἐν ἐκάστῳ τῶν ζώων, καὶ πρώτην τὴν ἐκ τῶν
15 τεσσάρων στοιχείων. εἶτα ἀπορίαν ἦν ἂν τις ἠπόρησε λύει, πῶς ἐκ τῶν
τεσσάρων στοιχείων συνιστάμεθα ἐναντίων ὄντων καὶ διὰ τοῦτο φθαρτικῶν
ἀλλήλων, ὅτι βέλτιον εἰπεῖν συνίστασθαι τὰ σώματα τὴν πρώτην ταύτην
σύνθεσιν οὐκ ἐκ τῶν στοιχείων ἀλλ' ἐκ τῶν δυνάμεων τούτων, ψυχροῦ
θερμοῦ καὶ ἔτι ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, μᾶλλον δὲ τῶν πρώτων ὡς ποιητικῶν
20 ἢ ἐκ τῶν δευτέρων ὡς παθητικῶν· τέως δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων ποιότητων
καὶ δυνάμεων, καθὼς καὶ ἐν τῷ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ἔλεγε. καὶ
αὕτη μὲν ἡ πρώτη σύνθεσις ἢ ἐν τῶν δυνάμεων· αἱ γὰρ δυνάμεις διὰ
ταύτας εἰσί. δευτέρα σύστασις καὶ σύνθεσις ἢ ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν καὶ
τρίτη ἢ ἐκ τῶν ἀνομοιομερῶν. πᾶσαι δὲ αἱ ἄλλαι δυνάμεις ἀπὸ τούτων,

1. 2 Σχόλια—πραγματείας P, addito tamen uno verbo quod legi non potest: Σχόλια εἰς
τὸ δευτέρον τῆς Ἀριστοτέλους πραγματείας περὶ ζώων μορίων a: σχόλια τοῦ δευτέρου β'/// ἀπὸ
τοῦ μέτρια μὲν οὖν S (cf. p. 36,12)

3 Εἰπὼν ἐν τῷ πρώτῳ] hinc incipit versio codicis F, de quo cf. Praef.
addidi 21 ἐν τῷ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς] B 2

Εἰπὼν
24 πᾶσαι scripsi: πῶς F

οἷον εἰ πλεονάσει τὸ πυρῶδες ἢ ἀερῶδες, γίνεται τὸ σῶμα κοῦφον καὶ μανόν, εἰ δὲ πλεονάσει τὸ γεῶδες, γίνεται βαρὺ καὶ πυκνόν.

p. 646^a24 Ἐπεὶ δὲ ἐναντίως ἔχει.

Γένεσιν τὴν ὕλην φησίν, οὐσίαν δὲ τὸ εἶδος. ἐπεὶ γοῦν ἐναντίως
 5 ἔχει ταῦτα· τὰ γὰρ ὑστερα τῇ γενέσει, ὥσπερ ἐστὶν ἡ οὐσία, πρότερα τῇ
 φύσει ἐστίν· εἰς γὰρ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφήν ἀποβλέπουσα ἡ φύσις κινεῖ
 τὴν ὕλην, καὶ διὰ τοῦτο τὸ τῇ γενέσει τελευταῖον πρῶτον ἐστὶ. καὶ τίθησι
 καὶ παράδειγμα ὅτι οὐχ ἕνεκα τῶν πλίνθων καὶ τῶν ξύλων ἡ οἰκία, ἀλλὰ
 ταῦτα τῆς οἰκίας ἕνεκα. ὥς γοῦν ἐπὶ τῶν τεχνητῶν, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ
 10 τῶν φυσικῶν. τοῦτο δὲ οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς δῆλον, ἀλλὰ καὶ ἐκ
 τοῦ λόγου. πᾶν γάρ τι, φησί, τὸ γινόμενον ἐκ τινος ὑλικοῦ εἰς τι εἰδικόν
 ποιεῖται τὴν γένεσιν, καὶ ἀπ' ἀρχῆς ὑλικῆς εἰς ἀρχὴν εἰδικὴν ἔλθει· τὴν
 γοῦν ὕλην φύσιν φησί, τὸ δὲ εἶδος οὐσίαν. ἐκ τούτου γοῦν δῆλον ὅτι ἡ
 ὕλη ἕνεκα τοῦ εἶδους καὶ πρότερα ἢ ὕλη τῷ χρόνῳ, τῷ δὲ λόγῳ ἡ οὐσία
 15 καὶ ἡ ἐκάστου μορφή.

p. 646^b2 Δῆλον δ' ἂν λέγει τις.

Ἡ ὕλη τῶν στοιχείων ἕνεκα τῶν ὁμοιομερῶν, τὰ δὲ ὁμοιομερῆ ἕνεκα
 τῶν ἀνομοιομερῶν· τοῦτο γὰρ θέλων δεῖξαι ποιεῖται τὸν λόγον ἐκ τῶν τεχνη-
 τῶν ὅτι ὁ τῆς οἰκοδομήσεως λόγος ἔχει τὸν τῆς οἰκίας, ὁ δὲ τῆς οἰκίας
 20 ὁὐκ ἔχει τὸν τῆς οἰκοδομήσεως. λόγος γὰρ οἰκοδομήσεως τὸ οἰκίαν
 ποιῆσαι τοιανδί, λόγος δὲ οἰκίας τὸ σκέπειν καὶ φρουρεῖν τὰ ἐμπεριεχόμενα
 ἐν αὐτῇ. ὥστε ἡ οἰκοδόμησις ἕνεκα τῆς οἰκίας, οὐ μὴν ἡ οἰκία ἕνεκα
 τῆς οἰκοδομήσεως. πρότερα γοῦν τῷ χρόνῳ ἡ οἰκοδόμησις τῆς οἰκίας,
 ὑστέρᾳ δὲ ἡ οἰκία. ὥστε καὶ τὰ στοιχεῖα τῶν ὁμοιομερῶν πρότερα, τὰ
 25 δὲ ὁμοιομερῆ τῶν ἀνομοιομερῶν. καὶ ἔσχε καὶ ταῦτα ἐπὶ τοῦ τρία ἀριθμοῦ
 τὸ τέλος καὶ τὸ πέρας, καθὼς ἐν τῷ Περὶ οὐρανοῦ τὸν τρία ἐξέμνη.

p. 646^b14 Πολυμέρφων δέ.

Πολυεἰδεῖς εἰσὶν αἱ πράξεις τῆς χειρός. ἄλλη γὰρ πράξις τοῦ πιέσαι
 καὶ ἄλλη πράξις τὸ λαβεῖν καὶ ἄλλη τὸ ἀποτρέψαι. ὁμοίως καὶ τοῦ ποδοῦ·
 30 ἄλλη γὰρ πράξις τοῦ βαθεῖσαι καὶ ἄλλη τοῦ πατάξαι καὶ ἄλλη τοῦ ὑρῆσθαι.
 πολυεἰδῶν γοῦν οὐσῶν τῶν πράξεων καὶ αἱ δυνάμεις, ἐξ ὧν συνίστανται τὰ
 μέρη, διαφέρει. δυνάμεις δὲ εἰσι μαλακότης σκληρότης κραυρότης, τὰ τοιαῦτα.
 ἀνόμοιοι τοίνυν αἱ πράξεις, ἀνόμοιοι καὶ αἱ δυνάμεις ἐξ ὧν συνετέθησαν οὕτω
 τῆς φύσεως οἰκονομησάσης εἰς τὴν προσήκουσαν πρᾶξιν. τὰ γὰρ ὁμοιομερῆ
 35 κατὰ μέρος διείληφε τὰς δυνάμεις· τοῦ γὰρ ἥπατος τυχόν τὸ μὲν μέρος
 σκληρόν τὸ δὲ μαλακόν, ἢ καρδίας τὸ μὲν ὑγρόν τὸ δὲ ξηρόν· τὰ δὲ

ἀνομοιομερῇ κατὰ πολλὰς δυνάμεις εἰσὶ καὶ ἀλλήλαις συγχεϊμένας. καὶ ὁῦλον ἐκ τῆς χειρὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὀργανικῶν μορίων, ποδὸς καὶ τῶν τοιούτων.

p. 646^b27 <Ὡς μὲν οὖν ἕνεκά τιν>ος.

- 5 Ὡς μὲν οὖν ἕνεκά τινος πράξεως ταῦτα τὰ μόρια διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τὴν τελικὴν δηλονότι οὕτως ἔχει. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τῆς ὑλικῆς αἰτίας ζητεῖται, φανερόν ὅτι οὕτως ἔχει ὡς πέφυκεν ἔχειν πρὸς ἄλληλα. τὰ γὰρ ἀνομοιομερῇ καὶ ἐκ πλειόνων, οἷον χεῖρ πρόσωπον πούς, τὰ δὲ ἐκ πλειόνων καὶ ἐξ ἑνὸς τὰ σπλάγχνα. ταῦτα γὰρ ἐξ ἑνὸς ὁμοιομεροῦς σύγ-
 10 κείται, λέγω τοῦ αἵματος, ἐκ πλειόνων δὲ σχημάτων· αὐτίκα ἡ καρδιά ἔχει σχῆμα κυλινδροειδὲς καὶ κωνοειδὲς καὶ σφαιροειδές. τὰ δὲ ὁμοιο-
 15 μερῇ πολλὰ ἂν εἴη ὁμοιομερῇ. γράφεται καὶ ἀνομοιομερῇ. ἡ μὲν οὖν προτέρα γραφὴ τοῦτ' ἂν βούλοιο· ἐπεὶ, φησί, τὸ ἀνομοιομερές πολλὰ ἐστὶν ὁμοιομερῇ, διότι ἐξ αὐτῶν σύγκεται, εἴπερ καὶ τὸ ὁμοιομερές ἐκ τῶν
 20 ἀνομοιομερῶν συνέκετο, ἣν ἂν καὶ αὐτὸ ἐξ ὁμοιομερῶν συγχεϊμένον πολλῶν· τὰ γὰρ ἀνομοιομερῇ οὐδὲν εἰσιν ἕτερα ἢ ἕκαστον πολλὰ ὁμοιομερῇ. συνέκετο οὖν τὸ ὁμοιομερές ἐξ ὁμοιομερῶν, καὶ αὐτὸ ἐξ ἑαυτοῦ, ὅπερ ἄτοπον. ἡ δὲ δευτέρα τὸ ἀνομοιομερῇ εἶη ἂν τοιοῦτον· εἴπερ, φησί, τὸ ὁμοιο-
 25 μερές συνέκετο ἐκ τῶν ἀνομοιομερῶν, ἣν ἂν καὶ αὐτὸ πολλὰ ἀνομοιομερῇ, ὥσπερ τὸ ἀνομοιομερές ἐξ ὁμοιομερῶν συνιστάμενόν ἐστι πολλὰ ὁμοιομερῇ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄτοπον τὸ εἶναι τὸ αἶμα τυγχόν (ὁμοιομερές γάρ) πολλὰ πρόσωπα ἢ πολλὰς χεῖρας.

p. 647^a5 'Η δ' αἰσθησις ἐγγίνεται πασιν.

- Τὰ μὲν ὀργανικά μόρια ἀνομοιομερῇ εἰσι, τὰ δὲ αἰσθητήρια ὁμοιο-
 25 μερῇ. καὶ γὰρ ἡ αἰσθησις ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι, διότι μία ἐκάστη τῶν αἰσθήσεων ἑνὸς γένους καὶ ὑποκειμένου δεκτικὴ ἐστίν, οἷον ἀκοὴ ψόφων, χυμῶν γεύσις, χρωμάτων ὄρασις, ὀσμῆς ὀσφρησις. περὶ δὲ τῆς ἀφῆς παρακατιῶν ἐπαπορεῖ, ὅτι πλειόνων αὕτη δεκτικὴ ἐστίν. ἡ τοίνυν αἰσθησις
 30 δυνάμει οὕσα ὅπερ τὸ αἰσθητὸν πᾶσχει ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ ἐνεργείᾳ ὄντος, ὥστε εἰ ἔστι τὸ αἰσθητὸν τὸ αὐτὸ ἥτοι ἐν τῷ γένει, καὶ τὸ αἰσθητήριον λοιπὸν τὸ τοῦτου ἀντιληπτικὸν ἐν ἐστὶ καὶ ἀπλούστατον. ἡ γὰρ ὕδωρ ἐστίν ὡς τὸ χρυσταλλοειδὲς ὑγρὸν τὸ τῆς ὕψεως, ἡ ἀήρ τὸ τῆς ἀκοῆς ἡ ἄλλο τῶν στοιχείων τὰ τῶν λοιπῶν αἰσθητηρίων, καθὼς ἐν τῷ Περὶ αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν λέγει.

35 p. 647^a15 'Ἐν ὁμοιομερεῖ μὲν.

Τῶν ἄλλων αἰσθήσεων καὶ ὁμοιομερῶν ὄντων καὶ ἁπλῶν, ὡς ἐρρήθη, ὕδατος τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τῆς ὕψεως, καὶ ἀέρος ἐπὶ τῆς ἀκοῆς, εὐλόγως

συμβέβηκεν ἐπὶ τῆς ἀφ᾽ ἧς ἔχειν μὲν ταύτην τὸ ὁμοιομερές, οὐ μὴν δὲ καὶ
τὸ ἀπλοῦν, ὡς εἶναι καὶ ταύτην ἐξ ἑνὸς στοιχείου. οἷόν ἐστιν ἡ σὰρξ καὶ
ὁμοιομερές καὶ οὐχ ἀπλοῦν, ἀλλ' ἐκ τῶν τεσσάρων συγκαίμενον στοιχείων,
ὅτι καὶ διάφορα τὰ ὑποκείμενα αὐτῇ θερμὸν ψυχρόν, ξηρὸν ὑγρόν, μαλακὸν
5 σκληρόν. τραχὺ λείον, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἡ γοῦν σὰρξ τῆς ἀφ᾽ ἧς αἰσθητήριον
οὔσα ὡς ὀφθαλμὸς τῆς ὁράσεως, καὶ τὸ ἀνάλογον τῆς σαρκὸς ἐπὶ τῶν
ἄλλων, οἷοναί ἐπὶ τῆς σηπείας τὸ ὁστραχόδερμον, εἰκότως ὑλικώτερον καὶ
σύνθετόν ἐστιν. ἐπεὶ δὲ ἀδύνατον αἰσθησιν <μὴ> ἔχειν τὸ ζῶον, διὰ τοῦτο
καὶ ὁμοιομερῇ μόρια ἔχει· ἡ γὰρ αἰσθησις ἐν τοῖς τοιοῦτοις, αἱ δὲ πράξεις
10 ἐκ τῶν ἀνομοιομερῶν. ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ ἐστὶν ἡ αἰσθητικὴ δύναμις καὶ ἡ
θρεπτική· διὰ τοῦτο καὶ ἡ καρδιά ἀμφοτέρων ἔχει.

p. 647^a 28 Ἡ μὲν ἐστὶ δεκτικὸν πάντων τῶν αἰσθητῶν τῶν ἀπλῶν.

Ἐπεὶ ἡ καρδιά ἢ τὸ ταύτῃ ἀνάλογον ἐν τοῖς ἀναίμοις ἐστὶ καὶ δεκτικὴ
πάντων τῶν αἰσθητῶν, ἐστὶ καὶ κινητικὴ διὰ τῶν ἐόντων αὐτῇ νεύρων, ἧ
15 μὲν τὰ αἰσθητήρια ὁμοιομερῇ καὶ ἀπλᾷ, τῶν ἀπλῶν καὶ αὐτὴν εἶναι μορίων
συμβέβηκεν, ἧ δὲ κινητικὴ καὶ πρακτικὴ ἐστὶ καὶ αἱ πράξεις διὰ τῶν
ἀνομοιομερῶν, ἀνομοιομερῇ καὶ ταύτῃ εἶναι. διαιρεῖται γὰρ καὶ αὕτη
καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα τῶν σπλάγχων εἰς ὁμοιομερῇ· διὰ δὲ τὸ τῶν σχη-
μάτων πολυειδὲς καὶ ἀνομοιομερὲς ἐστίν. ἡκολούθηκε δὲ ταύτῃ καὶ τὰ
20 ἄλλα σπλάγχνα· αἱματικὴ γὰρ ἡ φύσις αὐτῶν, διότι διαλαίψεις ἔχει τοῦ
αἵματος ἐπὶ πόροις φλεβικοῖς· καθάπερ οὖν ὕδατος ἱλύς, οὕτω προχεῖται
ἐκεῖσε διὰ τῶν φλεβῶν ἡ τοιαύτη πρόχυσις. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ καρδιά τρέφε-
ται ἐξ αἵματος, <εὐλογον ἐξ αἵματος> συνεστάναι· πᾶν γὰρ τὸ τρεφόμενον
ὑπὸ τοῦ συγγενοῦς καὶ ὁμοίου τρέφεται, οἷον ἡ σὰρξ ὑπὸ τῆς σαρκὸς καὶ
25 ἡ καρδιά ὑπὸ τοῦ αἵματος.

p. 647^b 10 <Τῶν δὲ ὁμοιομερῶν>.

Περὶ τῶν ὁμοιομερῶν μορίων λέγει ὅτι τὰ μὲν μαλακὰ καὶ ὑγρά, τὰ
δὲ σκληρὰ καὶ στερεὰ, ὑγρά μὲν ἢ ὕλως <ἧ> ἔστ' ἂν ἡ ἐν τῇ ζώῳ [ἢ
ὕλως]· τὸ γὰρ αἷμα ἐξεληθὲν πηγνυται καὶ οὐ μένει ὑγρόν. [αἷμα] ἰχώρ
30 οἷον αἷμα διεφθαρμένον, πιμελὴ ἢ ἐπὶ τῶν χοίρων, στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν προ-
βάτων, μυελός, γονή, χολή, γάλα ἐν τοῖς ἔχουσιν. τούτων γὰρ τὰ μὲν
ὑγρά, τὰ δὲ μόνον μαλακὰ· τὰ δὲ ξηρὰ καὶ στερεὰ ὡς ἄκανθα, τὸ μεσαί-
τατον ὅσπου τοῦ ἰχθύος, νεῦρον, φλέψ. ἡ δὲ φλέψ εἰ μὲν ἐγκαρσίως
διαρρηθῇ, οὐ διαιρεῖται εἰς ὁμώνυμα ἑαυτῇ· οὐκέτι γὰρ τὸ διαιρεθὲν λέγε-
35 ται φλέψ, ἐπεὶ οὐδὲ κοιλότης ἐστὶ περιεκτικὴ αἵματος, ὅπερ ἐστὶν ὁρισμὸς
τῆς φλεβός· εἰ δὲ δόξα διαιρεθῇ, διαιρεῖται εἰς ὁμώνυμα ἑαυτῇ, καὶ φλέβες
τὰ μόρια λέγονται.

p. 647^b18 Ἔστι γὰρ ὡς ἐνίων.

Εἰ μὲν ἐγκαρσίως διαιρεθῇ, οὐχ ὁμώνυμα τὰ μέρη τῆς φλεβός· εἰ
δὲ δίχα, ὁμώνυμα. προσώπου δὲ πρόσωπον, ὅπερ ἐστὶν ἀνομοιομερές,
οὐδαμῶς ἐστὶν ὁμώνυμον μεριζόμενον. τέως δὲ καὶ τοῖς ὑγροῖς καὶ τοῖς
5 ξηροῖς πολλοὶ τρόποι τῆς αἰτίας εἰσίν. ἐκ γὰρ τῶν ὁμοιομερῶν συνέστηκε
τὰ ὀργανικά μέρη· ἐκ γὰρ ὕστων καὶ νεύρων καὶ σαρκῶν καὶ ἰνῶν καὶ
φλεβῶν συνίσταται ταῦτα, ὥστε συμβάλλεσθαι τὰ μὲν εἰς τὸ εἶναι, ὡς ἡ
γλῶττα οὐκ ἐν τῇ λαλεῖν ἀλλ' ἐν τῇ γεύεσθαι, τὰ δὲ εἰς τὸ ἐνεργεῖν ὡς
αἱ χεῖρες, τὰ δὲ ὡς τροφή εἶναι τῶν ἄλλων, ὥσπερ τροφή ἐστὶν ὁ μυελὸς
10 τῶν ὀστέων, εἰ καὶ ὀστεογενῇ τὸν μυελὸν Ἑμπεδοκλῆς λέγει. εἴ τι γὰρ
ἔστι τὸ ἐν τοῖς σώμασιν αὐξανόμενον, ἐξ ὑγροῦ λαμβάνει τὴν αὔξησιν· εἰ
δὲ καὶ ἐξ ἐτέρου ἡγουν ἐκ ξηροῦ, ἀλλ' ὑγρανθέντος τέως. τὰ δὲ περιπτώ-
ματα ἡγουν ἀφοδεύματα συμβέβηκεν εἶναι τῆς ξηρᾶς τροφῆς ὑπόστασιν,
ὥσπερ τοῦ ὑγροῦ τὸ οὖρον.

15 p. 647^b29 Αὐτῶν δὲ τούτων.

Τῶν αἱμάτων αἱ διαφοραὶ πρὸς ἄλληλα τοῦ βελτίονος ἔνεχεν. ὡς γὰρ
τὸ παχύτερον ἰσχύος ποιητικώτερον, οὕτω τὸ λεπτότερον νοήσεως. διαφέρει
δὲ αἷμα αἵματος καὶ ἐν ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ ζῳῇ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ καὶ ἐνὶ τοῦ
ζῳοῦ σώματι, οἷον ἄλλο αἷμά ἐστι πρὸς τὰ ἄνω μέρη καὶ ἄλλο πρὸς τὰ
20 κάτω. μὴ μόνον δὲ ἐπὶ τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ἐναίμοις ἐστὶ διαφορά, ἀλλὰ
καὶ τοῦ ἀναλόγου τῇ αἵματι ἐν τοῖς ἀναίμοις. καὶ γὰρ μέλιττα καὶ μυῖα
ἀναιμα, ἀλλ' ἡ μέλιττα πολλῶν ἀναίμων φρονιμωτέρα τὴν φύσιν ἐστίν.
ὅρα γὰρ τὴν ἐργασίαν αὐτῆς καὶ τὰς ἐξαγώνους σύριγγας· ἰδὲ πάλιν καὶ
τοῦ ἀράχου τὴν ἰστουργικὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ τὰς μυῖας ἀλίσκεσθαι.

25 p. 648^a9 Ἄριστα δέ.

Ἦι μὲν γὰρ λεπτὸν τὸ αἷμά ἐστι, ποιεῖ αὐτὰ φρόνιμα, ἥ δὲ θερμόν,
ποιεῖ αὐτὰ ἀνδρεία. διὰ τοῦτο πρὸς τε ἀνδρείαν καὶ πρὸς φρόνησιν ἔχει
καλῶς τὰ τοιαῦτα τῶν αἱμάτων. διὸ διαφέρει καὶ ἐν τῇ ἐνὶ ζῳῇ τὸ
αἷμα κατὰ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω, καὶ τὸ θῆλυ <πρὸς> τὸ ἄρρεν καὶ τὰ
30 δεξιὰ μέρη πρὸς τὰ ἀριστερά. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τοῦ αἵματος ἔχει, ὅτι ἐστὶ
διαφορὰ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ διαφόρων σωμάτων τῇ εἵδει καὶ ἐπὶ διαφόρων
τῇ ἀριθμῷ, ὡς ἐπὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνὸς ζῳοῦ
τῇ ἀριθμῷ κατὰ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω καὶ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερά,
οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μορίων ἔχει τῶν τε ὁμοιομερῶν καὶ τῶν ἀνομοιο-
35 μερῶν. ἔχουσι γὰρ μὴ μόνον πρὸς ἄλληλα ταῦτα διαφοράν, ἀλλὰ καὶ

2 ἐγκαρδίως F

21 ἐναίμοις F

22 ἀναίμων] sic etiam Arist. ESUV: ἐναίμων

Arist. vulg. 26 λεπτόν scripsi: χαλεπόν F

29 πρὸς addidi

31 σωμάτων—

εἶδει] σω deinde IX litt. evanidae F

αὐτὰ πρὸς ἑαυτὰ ἐν τε ἄλλοις καὶ ἄλλοις ζώοις καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐνὶ τῷ ἀριθμῷ, ὥσπερ τὰ σπλάγχχνα καὶ αἱ χεῖρες καὶ αἱ κεφαλαὶ καὶ τὰ λοιπά.

p. 648^a 23 (Πολλῶν) γὰρ ἡ φύσις.

Πολλῶν γὰρ μορίων φύσις ἀνάγκη εἰς ταύτας τὰς ἀρχὰς ἤτοι τὸ
5 θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ διὰ τοῦτό ἐστιν ἀναγκαῖον εἰπεῖν περὶ θερμοῦ
καὶ ψυχροῦ. ἀμφισβητοῦσι γὰρ πολλοί, φησί, ποῖα τῶν ζώων θερμὰ καὶ
ποῖα ψυχρά, καὶ λέγουσιν οἱ τινες τὰ ἐνυδρὰ θερμὰ, τὰ δὲ περὶ ψυχρά, καὶ
τὰ ἀναιμα θερμὰ. τὰ δὲ ἐναιμα ψυχρά, καὶ τὰ θήλια θερμὰ. ὡς Παρμενίδης.
τὰ δὲ ἄρρενα ψυχρά· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ πολυαῖμους γίνεσθαι τὰς γυναῖκας
10 καὶ τοῖς καταμηγνίοις συνέχεσθαι. Ἐμπεδοκλῆς τὸνναντίον φησὶν. οἱ δὲ
λέγοντες τὰ ἀναιμα θερμότερα τῶν ἐναιμῶν τάχα ἂν εἴποιεν καὶ αἰτίαν,
ὅτι οὐκ ἐχώρησεν ἡ φύσις προστιθέναι καὶ αἷμα τοῖς τοιοῦτοις ἀναίμοις
θερμοῖς οὐσί, μὴ πως πάντῃ θερμανθέντα ἀπόλωνται.

p. 648^a 33 Εἰ δ' ἔχει τοσαύτην.

Τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐναργέστατον περὶ τὴν αἴσθησίν ἐστιν. εἰ
γούν περὶ ταῦτα τὰ ἐναργῆ ἐστὶν ἀμφισβήτησις τι. τί ἂν πηρήσαιεν ἐκείνοι
περὶ τῶν ἄλλων, ἥρουν τοῦ ὕγρου καὶ τοῦ ξηροῦ; ἐπεὶ δὲ φιλόσοφοι εἰσιν
οἱ περὶ τούτων ἀμφισβητοῦντες, δεῖ μὲν ὑπολαμβάνειν εὐλόγως τούτους
καὶ παρὰ τινα αἰτίαν εὐλογον ἀμφισβητεῖν. ἔοικε γούν διὰ τὸ πολλαχῶς
20 λέγεσθαι οὐχ ἀπλῶς τὸ θερμὸν ἀλλὰ τὸ θερμότερον ταῦτα λέγειν ἐκείνους
τὰ ἐναντία. ἕκαστος γὰρ τὰναντία λέγων δοκεῖ τι λέγειν. διὸ ἐπεὶ περὶ
φυσικῶν πραγμάτων ζητοῦμεν, ποῖα θερμὰ καὶ ποῖα ψυχρά, δεῖ μὴ
λανθάνειν κατὰ ποῖον σημαίνόμενον πολλαχῶς λεγόμενων τούτων δεῖ λέγειν
ἐπὶ τούτοις· ταῦτα γάρ εἰσι καὶ αἰτία σχεδὸν παρὰ τὰς ἄλλας ἐναντιώσεις
25 καὶ ζωῆς καὶ θανάτου καὶ ὕπνου καὶ ἐργηγόρσεως καὶ νεότητος καὶ γήρως
καὶ νόσου καὶ ὑγείας καὶ τῶν λοιπῶν.

p. 648^b 12 Ἐνα μὲν οὖν τρόπον.

Ἐξαχῶς φησι τὸ θερμότερον· πρῶτον μὲν ὑφ' οὗ μᾶλλον θερμαίνεται
τὸ ἀπτόμενον, ὡς τὸ ζέον ὕδωρ μᾶλλον θερμαίνει ἂν τὸν ἀψάμενον αὐτοῦ
30 παρὰ τὸ πῦρ· τὸ γὰρ πῦρ φθάνει διαφορεῖσθαι διὰ τὴν λεπτομέρειαν.
δεύτερον τὸ μᾶλλον αἰσθητὴν ἐμποιοῦν, ὡς ὁ πεπυρακτωμένος σίδηρος θερ-
μότερος πυρός. τρίτον ἂν μετὰ λύπης ἤτοι ἀλγηδόνος ἐμποιεῖ τὴν αἴσθησιν
τῷ αὐτοῦ θιγγάνοντι· μᾶλλον γὰρ ἂν ἐκείνῳ λυπήσοι ὁ πεπυρακτωμένος
σίδηρος παρὰ τὸ πῦρ. ἔστι δ' ὅτε δοκεῖ τοῦτο ψεῦδος· πολλάκις γὰρ ἡ

3 lemma explevi ex Arist.

9 πολυαίμου (v litt. evanid.) σθαι γίνεσθαι F

27 Ἐνα—οὖν] ἐναντίον F

29 ἂν] ἐν F

33 ἂν ἐκείνῳ scripsi: c. IX litt.

evanidae F

34 παρὰ] παρὰ F

ἔξις ἐκείνου τοῦ σώματος τοῦ ἀψαμένου αἰτία γίνεται τοῦ ἀλγῆσαι· ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦτο ρηθῆσεται τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ἀπλῶς θερμόν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν τοιάνδε ἔξιν τῆς σαρκός. τέταρτον τὸ τηκτικώτερον· τὸ γὰρ πῦρ τήκει πλεόν τοῦ ξύλου τοῦ ἀπτομένου. πέμπτον τὸ πλεόν πῦρ τοῦ ὀλίγου πυρός. ἕκτον τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ὡς μὴ ταχέως ψυχόμενον θερμότερον τοῦ ἄλλου. ἑβδομον τὸ θάττον θερμαινόμενον ὡς τὸ ποτάμιον ὕδωρ. ἐκβληθέντος οὖν τοῦ μετὰ λύπης ἐξ ἐγκαταλείπονται.

p. 648b26 Θερμαίνει μὲν γάρ.

Τίθησιν ἐντεῦθεν τὰ παραδείγματα τῶν τοῦ θερμοῦ τρόπων. τοῦ γοῦν
10 πρώτου τρόπου ὅτι θερμότερον τὸ ζέον ὕδωρ τῆς φλογός, τοῦ δὲ τρίτου παραδειγμα καίει δὲ καὶ τήκει τὸ καυστὸν καὶ τηκτὸν ἢ φλόξ, τὸ δ' ὕδωρ οὐδέν. τοῦ δὲ τετάρτου ἔτι θερμότερον μὲν τὸ ζέον ὕδωρ ἢ πῦρ ὀλίγον, τοῦ δὲ πέμπτου τὸ ψύχεται δὲ καὶ θάττον καὶ μᾶλλον τὸ θερμὸν ὕδωρ μικροῦ πυρός. [τοῦ δὲ τρίτου τὸ ἔτι δὲ θερμότερον
15 μὲν κατὰ τὴν ἀφὴν τὸ ζέον, ψύχεται δὲ θάττον καὶ πηγνυται τοῦ ἐλαίου.] τοῦ δὲ ἕκτου τὸ ἔτι δὲ λίθοι καὶ σίδηρος καὶ τὰ τοιαῦτα.

p. 648b35 Πρὸς δὲ τοῦτοις τῶν λεγομένων θερμῶν.

Καὶ πρὸς τοῦτοις ἄλλην αὐθις διαφορὰν λέγει τῶν λεγομένων θερμῶν, καὶ ὅτι τὰ μὲν οἰκείαν ἔχει τὴν θερμότητα (τὰ δὲ ἀλλοτρίαν)
20 καὶ ἡ ἀλλοτρίαν ἡ οἰκείαν πλεῖστον διαφέρει. θάτερον μὲν γὰρ αὐτῶν οἶονεῖ τὸ ἔχον ἀλλοτρίαν τὴν θερμότητα κατὰ συμβεβηκὸς θερμόν ἂν εἶη, ὥσπερ καὶ ὁ μουσικὸς θερμότερος τοῦ ἄλλως πῶς καὶ εἰς ὑγείαν διακειμένου, διότι πυρρτέρ. οὐ γὰρ ὁ μουσικὸς θερμότερος, ἀλλ' ὁ πυρρτέρων πρὸς τὸν μεθ' ὑγείας θερμόν. ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν αἶμα ὡς οἰκείαν ἔχον
25 τὴν θερμότητα καθ' αὐτὸ θερμόν, τὸ δὲ ὕδωρ ὡς ἀλλοτρίαν ἔχον τὴν θερμότητα κατὰ συμβεβηκὸς, ψύχεται μὲν βραδύτερον τὸ καθ' αὐτὸ θερμόν, ὅτι οἰκείον ἔχει τὸ θερμὸν ὡς αἶμα καὶ ἔλαιον, μᾶλλον δὲ θερμαίνει τὴν αἰσθησιν τὸ κατὰ συμβεβηκὸς θερμόν, διότι ξένην καὶ ἀλλοτρίαν δεξιόμενον τὴν θερμότητα παρὰ λόγον ἔχον ταύτην καὶ πλείονα τοῦ εἰκότος εἰκὸς δέξα-
30 σθαι τοῦτο τὴν θερμότητα. εἰς δὲ τὴν καθῶσιν τὸ ἀνάπαλιν γίνεται· τὸ γὰρ καθ' αὐτὸ θερμὸν μᾶλλον καίει ἢ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς, ἥγουν φλόξ τοῦ ζέοντος ὕδατος. ὥστε τὸ κρῖναι ὁποῖον θερμότερον δυοῖν ὄντων οὐχ ἀπλοῦν ἐστίν.

p. 649a13 Ἐνία δὲ τῶν τοιούτων.

35 Εἰσὶ τινα τῶν θερμῶν ἅπερ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ἀπλῶς ἢ θερμὰ ἢ οὐ θερμὰ. οὕτε γὰρ κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσι τὸ θερμὸν οὕτως ὥστε γίνεσθαι

14 ἔτι] ὅτι F τοῦ δὲ—ἐλαίου (16) delevi

23 διακειμένης F ὁ μουσικὸς] /// ικ /// F

19 τὰ—ἀλλοτρίαν addidi

36 οὔτε] οὕτω F

καὶ ἀπογίνεσθαι ἐν αὐτοῖς τοῦτο δὴ τὸ θερμόν, καὶ μένειν ἐκείνο οἷόν
 ἐστίν, ὥσπερ [τῷ] ἐν τῷ λίθῳ θερμῷ, οὔτε αἰθίς φύσει καὶ ἀρχῇθιν
 ἔχουσι τὸ θερμόν ὥσπερ ὁ ἥλιος, εἰ μὴ γε καὶ περὶ τούτου ἔστιν εἰπεῖν
 5 κατὰ τινος τῶν φυσικῶν ὅτι ἐκ τῆς ταχυτήτος τὸ θερμόν λαμβάνει. τίνα
 δὲ εἰσι ταῦτα τὰ μὴ ἀπλῶς θερμὰ ἢ οὐ θερμὰ; ὥσπερ τὸ αἷμα, φησὶν·
 τοῦτο γὰρ θερμόν ἐστιν, ἀλλ' οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς ἔχει τὸ θερμόν, ὥστε
 γίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαι ἐν αὐτῷ τὸ θερμόν, μένειν δὲ ἐκείνο καὶ πάλιν
 αἷμα, οὔτε μὴν φυσικῶς καὶ ἀρχῇθιν ἐξ αὐτῆς δὴ τῆς φύσεως τῆς ὑπο-
 10 κειμένης αὐτῷ· τὸ γὰρ φλέγμα ψυχρὸν ὃν ὕλη τοῦ αἵματός ἐστι. καὶ τί
 λέγω περὶ αἵματος, φησὶν, ὅπου γε καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ τοιοῦτόν τι ἐστί; τὸ
 γὰρ ὑποκείμενον τῷ πυρὶ ἢ καπνὸς ἢ ἀνθράξ ἐστίν· ὁ δὲ καπνὸς θερμόν
 μέν, οὐ μὴν δὲ ὡς τὸ πῦρ, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο συγχρινόμενον ψυχρὸν ἐστίν·
 ὁ δὲ ἀνθράξ ἀποσβεσθεὶς ψυχρὸς ἐστίν. ἔλαιον δὲ καὶ πεύκη ἤγουν ῥητίνη
 ἄλλον τρόπον θερμόν, ὅτι γίνονται ἂν καὶ ψυχρά, μέιναντα ἔλαιον καὶ ῥητίνη.

15 p. 649^a 24 Ἐχει δὲ θερμότητα.

Ἀλλὰ λαμβάνουσι τὴν θερμότητα ἐν τῷ πυρωθῆναι, οἷον κονία ἤτοι
 ἄσβεστος καὶ τέφρα καὶ κατὰ ἀνάλογον ταύτης καὶ τὰ ὑποστήματα τῶν ζώων,
 αἱ ἀφοδεύσεις· κακείνα γὰρ θερμὰ εἰσιν ὡς ἡ τέφρα. ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν
 20 περιττωμάτων ἡ χολή, ἣν ὠχράν φασιν οἱ ἰατροί. ἄλλον τρόπον πάλιν
 θερμόν ἐστιν τὰ πίονα ἐν τῷ ταχὺ θερμαίνεσθαι καὶ τὸ δυνάμει εἰς ἐνέρ-
 γειαν γίνεσθαι. τὸ οὖν θερμόν καὶ πῆγνυσι καὶ τῇκει ἤγουν διαλύει, καὶ
 τὸ ψυχρὸν ὁμοίως. καὶ λέγει περὶ τοῦ ψυχροῦ ὅτι τὰ ἐξ ὕδατος συνιστά-
 25 μενα πῆγνυσι τὸ ψυχρὸν ὡς τὸν κρύσταλλον, τὰ δὲ (γῆς ὄντα) πῦρ, ὡς
 τὸν κέραμον. καὶ τὰ θερμὰ πῆγνυται ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ταχὺ μὲν καὶ
 ἀλύτως ὅσα μᾶλλον γῆς, λυτῶς δὲ [καὶ] ὅσα ὕδατος, ὡς τὸ πηγνύμενον ὕδωρ.

p. 649^b 1 Οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον.

Τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ καὶ τὸ καθ' αὐτὸ καὶ τὸ κατὰ συμβεβη-
 κός, ὡς φασιν ἐξηγηταί, Ἀριστοτέλης πρῶτος ἢ κομιδῇ σὺν ὀλίγοις καὶ
 εὖρε καὶ ἐπλάτυνε, δι' ὧν ἀμφιβαλλόμενα τοῖς παλαιοῖς φιλοσόφοις συνεβί-
 30 βασεν, ὥσπερ ἀρτίως καὶ περὶ αἵματος. ψυχρὸν γὰρ εἰπόντων αὐτὸ τινων
 θερμοῦ φανεροῦ φαινομένου συμβιβάζει ὁ φιλόσοφος ὅτι τὸ μὲν τί ἦν εἶναι
 ἤγουν τὸ εἶδος αὐτό, ὅπερ φησὶ συνδυαζόμενον, ἤγουν μετὰ τῆς ὕλης,
 θερμόν ἐστιν. ἡ δὲ τοῦ αἵματος ὕλη ψυχρά· φλέγμα γὰρ ψυχρὸν ἢ τοῦ
 αἵματος ὕλη. ἔτι, φησί, καὶ κατὰ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ πολλὰ καὶ
 35 ψυχρά εἰσι κατ' ἐνέργειαν καὶ θερμὰ κατὰ δύναμιν ὡς τὰ ψυχρά ὕδατα, καὶ
 θερμὰ πάλιν κατ' ἐνέργειαν καὶ ψυχρά κατὰ δύναμιν ὡς τὰ ζέοντα ὕδατα.

2 τῷ prius delevi	3 μὴ] μὲν F	10 φησὶν] φύσιν F	13 ῥητίνη F
17 τῶν ζώων] τῆς ζωῆς F	19 ἦν] καὶ F	φασιν] φ/// F	21 οὖν]
γῶν F	τῇκει] /// φει F	23 γῆς ὄντα] litt. VII evanidae F	25 ἐλύτως F
post γῆς spatium IX litt. vacuum rel. F	καὶ delevi	ὕδατα F	

p. 649^b9 Ἐχόμενον δέ.

Εἰπὼν περὶ τῶν ποιητικῶν δυνάμεων θερμοῦ καὶ ψυχροῦ νῦν λέγει καὶ περὶ τῶν παθητικῶν ξηροῦ καὶ ὑγροῦ· οὕτω γὰρ λέγει ταύτας τὰς τέσσαρας δυνάμεις ἐν τῷ Περι γενέσεως καὶ φθορᾶς. εἰσι γοῦν τὰ τε ξηρά
5 καὶ ὑγρά τὰ μὲν δυνάμει τὰ δὲ ἐνεργείᾳ. πᾶν γὰρ πεπηγὸς ὑγρὸν ξηρὸν μὲν ἐνεργείᾳ καὶ κατὰ συμβεβηκός, δυνάμει δὲ καὶ καθ' αὐτὸ ὑγρὸν. γῆ δὲ καὶ τέφρα μιχθέντα ὑγρῷ ἐνεργείᾳ μὲν εἰσι καὶ κατὰ συμβεβηκός ὑγρά, καθ' αὐτὰ δὲ καὶ δυνάμει ξηρά. διακριθέντα δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὑγρά καὶ ἀναπληστικά. τί δὲ τοῦτο ἐστίν; ὅτι ὑγρὸν, φησί, τὸ τῷ οἰκείῳ ὄρω
10 δυσόριστον, τῷ δὲ ἀλλοτρίῳ εὐόριστον· ἀναπληστικὸν γοῦν λέγεται τὸ ὑγρὸν, ὅτι περιορίζεται ἐν ὁποιοῦν ἀγγείῳ καὶ ἀναπληροῖ οἷον δὴ τινα τόπον. ταῦτα γοῦν εἰσι καὶ ἐνεργείᾳ καὶ δυνάμει ὑγρά τὰ ἐξ ὕδατος. τὰ δὲ γῆς ἅπαντα ξηρά. δυνάμει δὲ λέγει ἐν τούτοις τὸ τέλειον δυνάμει καὶ κατὰ φύσιν ὑπάρχον. οὕτω καὶ τὸ αἷμα τῷ εἶδει μὲν ἐστὶ θερμὸν, τῷ δὲ ὑπο-
15 κειμένῳ καὶ τῇ ὅλῃ ψυχρόν· φλέγμα γάρ.

p. 649^b25 Ἐν μὲν γὰρ τῷ λόγῳ.

Ἐπεὶ τὸ αἷμα τῷ ὑποκειμένῳ καὶ τῇ ὅλῃ ψυχρὸν τῷ δὲ εἶδει καὶ τῇ οὐσίᾳ θερμὸν, ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ ὑπάρξει ἡ θερμότης, ὥσπερ ἐν τῷ τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου τὸ λευκόν· ἡ γὰρ κατὰ πάθος αἷμα ἔχουν κατὰ
20 συμβεβηκός, οὐ καθ' αὐτὸ θερμὸν. ὁμοίως καὶ περὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ. διὸ ἐν τῇ <φύσει> τῶν τοιούτων τοῦ ψυχροῦ ὄντος χωριζομένου τοῦ θερμοῦ πηγνυται ταῦτα καὶ ψυχρὰ φαίνονται. χολὴ δὲ θερμὸν οὔσα καὶ πάχος ἔχουσα χωριζομένου τοῦ θερμοῦ <ψύχεται> καὶ ὑγραίνεται. τὸ μὲν γὰρ αἷμα ξηραίνεται, ἡ δὲ ξανθὴ χολὴ ὑγραίνεται. τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἥττον
25 μετέχειν ἡ θερμότητος ἡ ψυχρότητος δεῖ τιθέναι ὡς διαφοράν. αἷμα γὰρ αἵματος διαφέρει ἐν τῷ θερμότερον εἶναι ἄλλου αἵματος ἢ ψυχρότερον παρ' ἄλλο θερμότερον· κεκοινώνηκε γὰρ τῶν ἐναντίων ἡ φύσις τοῦ αἵματος.

p. 650^a2 Ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη πᾶν τὸ αὐ<ξανόμενον>.

Ἐπεὶ πᾶν τὸ αὐξανόμενον λαμβάνει τροφήν, ἡ δὲ τροφή ξηρὰ ἢ ὑγρά,
30 ἢ πέψις τούτων πάντων καὶ ἡ μεταβολὴ διὰ τῆς τοῦ θερμοῦ δυνάμεως γίνεται. διὰ γοῦν ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ τὰ ζῷα πάντα καὶ τὰ φυτὰ ἔχει ἀρχὴν θερμοῦ φυσικῆν, καὶ ταύτην εἰς ἐργασίαν τῆς τροφῆς * * ὅτι πλειό-
νων εἰσι μορίων αἱ ἐργασίαι αὐταὶ τῆς τροφῆς. ἡ μὲν γὰρ πρώτη λει-

4 ἐν τῷ.—φθορᾶς] B 2, cf. Meteorol. Δ 1 p. 378^b12

19 τὸ λευκόν bis F 21 φύσει] c. IV litt. evan. F

evan. F 25 διαφορὰ F 28 πᾶν τὸ αὐ (sic) F

δῆλον δέ

17 τὸ ὑποκείμενον F

23 ψύχεται] VII litt.

32 ante ὅτι fort. addendum

τουργία τῆς τροφῆς ἢ διὰ τοῦ στόματός ἐστι καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὀδόντων·
 δεῖται γὰρ πρῶτον διαιρέσεως ἢ τροφῆς. ἀλλ' αὕτη ἡ λειτουργία οὐδεμιᾶς
 ἐστὶν αἰτία πέψεως, εὐπεψίας δὲ μᾶλλον. διαιρεῖται γὰρ εἰς μικρὰ διὰ τῶν
 ὀδόντων, καὶ ῥάων γίνεται εἰς τὸ κατεργασθῆναι. εἴτα ἡ ἐν στομάχῳ
 5 δύναμις πεπτική, ἥτις γίνεται διὰ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ· καὶ οὕτως αἴτιον
 τῆς αὐξήσεως τοῦ ζώου καὶ τῶν φυτῶν ἐστὶ τὸ θερμόν.

p. 650^a13 Ἡ δὲ τῆς ἄνω καὶ τῆς κάτω.

Δύο κοιλίαι εἰσὶν ἐν τῷ ζῳῳ, ἡ μὲν ἄνω τῆς ἀκατεργάστου τροφῆς
 στόμαχος, ἡ δὲ κάτω τῆς κατεργασίας, ἐξ ἧς αἱ φλέβες λαμβάνουσι τὸ
 10 αἷμα καὶ τρέφουσι τὸ ζῷον. ὡς φάνη γάρ ἐστιν ἡ κοιλία τοῖς ζώοις,
 τοῖς δὲ φυτοῖς ἡ γῆ· ἐκ δὲ ταύτης ἀκατέργαστον λαμβάνει διὰ στόματος
 τὴν τροφήν, θῖεν καὶ περιττώματα γίνεται ἐν αὐταῖς. τὰ δὲ φυτὰ κατε-
 ειργασμένην ἐν τῇ γῇ τὴν τροφήν λαμβάνει ὡς ἐκ κοιλίας αὐτῆς· διὸ καὶ
 15 θερμότης, ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς γῆς θερμότης, τὴν λαμβάνει ἐκ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ
 περιέχοντος ἀέρος κατεργαστικὴ ἐστὶ τῆς τούτων τροφῆς.

p. 650^a27 Ἡ μὲν γὰρ τοῦ στόματος.

Ἡ πρώτη λειτουργία τῆς τροφῆς διὰ τοῦ στόματος γίνεται καὶ τῶν
 ὀδόντων. διὰ δὲ τοῦ οἰσοφάγου εἰς τὴν ἄνω κοιλίαν κατέρχεται ἡ τροφή,
 20 ἀπ' ἐκείνης δὲ εἰς τὴν κάτω κοιλίαν καταντᾷ, κάκειθεν ὡς ἀπὸ φάνης
 τρέφεται ἅπαν τὸ ζῷον διὰ τῶν φλεβῶν. τείνουσι γὰρ διὰ τοῦ μεσεντερίου
 κάτωθεν ἀρξάμενοι μέχρι τῆς κοιλίας. δεῖ δὲ ταῦτα θεωρεῖν, φησὶν, ἐκ τε
 τῶν ἀνατομῶν καὶ ἐκ τῆς φυσικῆς τῶν ζώων θεωρίας τῆς περὶ γενέσεως
 πραγματείας. ἡ τελευταία δὲ τροφή τὸ αἷμα ἐστὶ τοῖς ζώοις, τοῖς δὲ
 25 ἀνέμοις τὸ ἀνάλογον τῷ αἵματι. διὰ τοῦτο ὅτε λαμβάνει τὰ ζῷα τροφήν,
 αὐξάνεται τὸ αἷμα, καὶ ὅτε μὴ λαμβάνει, ὑπολείπει τὸ αἷμα καὶ τὸ σῶμα.

p. 650^b3 Καὶ γὰρ διὰ τοῦτο.

Τὸ αἷμα θέλων δεῖξαι ὅτι περιττωμά ἐστι τῆς τροφῆς ἐκ τούτου δε-
 κνύει ὡς ἐκ μέσου τινὸς καὶ αἰτίου, οἷον τὸ αἷμα αἰσθησιν οὐ ποιεῖ θιγ-
 30 γανόμενον, τὸ ἐν σώματι αἰσθησιν οὐ ποιοῦν περιττωμα, τὸ αἷμα ἄρα
 περιττωμα. καὶ αὕτη γὰρ ἡ τροφή αἰσθησιν οὐ ποιεῖ ἡ κειμένη ἐντὸς
 τοῦ στομάχου· οὐ γὰρ διὰ τὴν ἔξω τροφήν λέγει ταῦτα. ἡ δὲ σὰρξ αἰσθη-
 σιν ἐμποιεῖ· οὐ γὰρ ἐστὶ ταύτη, φησί, συνεχὲς τὸ αἷμα, ἀλλ' ὡς ἐν ἀγγείῳ
 [ὡσπερ] ἐστὶ τοῦτο τῇ τε καρδίᾳ καὶ ταῖς φλεσί.

p. 650^b14 Τὰς δὲ καλοῦμένας ἴνας.

Εὐργηται αἵματα ἔχοντα ἴνας, καὶ εἰσὶ ταῦτα γεωδέστερα· αἱ γὰρ ἴνες τοῦ γεώδους εἰσὶ. τὰ γοῦν τοιαῦτα αἵματα τὰ ἴνας μὴ ἔχοντα οἷα τὰ τῶν ἐλάφων καὶ τῶν προβάτων, οὐ πηγνύνται ὥς καθαρά καὶ ψυχρά καὶ ὑδατώδη.
5 ἴνα τί δὲ μᾶλλον ὥς ὑδατώδη οὐ πηγνύνται ἔξω γεγόνότα; ἢ ὁῦλον ὅτι αὐτὸς λύει τὴν ἀπορίαν· τὸ δὲ γεῶδες, φησί, πηγνύται συνεξατρίζοντος τοῦ ὕγρου· τὸ γὰρ γεῶδες ἐστὶ τὸ ποιοῦν τὴν πῆξιν.

p. 650^b18 Συμβαίνει δ' ἐνιά γε.

Ἐνια, φησί, καὶ νοερώτερά εἰσι τῶν ἐχόντων τοιαῦτα αἵματα, πλὴν οὐ
10 διὰ τὴν ψυχρότητα ἀλλὰ διὰ τὴν καθαρότητα· τὸ γὰρ γεῶδες οὕτε ψυχρὸν ἐστὶ πάντῃ οὕτε καθαρὸν. ἀλλὰ οἷον ἔχει τὴν ὑγρότητα καθαρωτέραν, διὰ τοῦτο νοερώτερά εἰσι τὰ ἔχοντα τὸ τοιοῦτον αἷμα· εὐκίνητότερα γὰρ πρὸς νόησιν ἢ μᾶλλον αἰσθησιν τὰ τοιαῦτα. διὰ τοῦτο ἔλεγε καὶ πρῶτον ὅτι πολλὰ τῶν ἀναιμῶν φρονιμώτερά εἰσι τὴν ψυχὴν πολλῶν ἐναιμῶν,
15 οἷον μέλιττα, ἀράχνης. τὰ δὲ ὑδατώδη αἵματα ψυχρὰ ὄντα φόβον ποιεῖ.

p. 650^b28 Προωδοποιῆται οὖν.

Προωδοποιεῖται οἷονεἰ συνεργεῖται τὰ τοιαῦτα τῶν ζῴων ὑπὸ τοῦ τοι-
οῦδε πάθους, ὅτι τοιαύτην ἔχουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ κραῖναι τοῦ αἵματος, ψυχρὰν ὁῦλον. ὥσπερ γὰρ τὸ ὕδωρ τὸ ψυχρὸν πηκτόν ἐστιν, οὕτω πηγνυ-
20 ται καὶ τὸ ὑδαρὸν αἷμα ὑπὸ ψυχρότητος ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ φόβον ἐμποιεῖ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ φόβος ἐκ ψυχρότητος τοῦ αἵματος. διὸ καὶ τὰ ἄλλα ἀναιμα, μυταὶ δηλονότι καὶ τὰ λοιπά, δειλότατα πάντων ὥς μὴ ἔχοντα αἷμα, καὶ ἀκίνητιζαι καὶ περιττώματα προίενται πάντες ἀπὸ ψυχρότητος· οὐδὲ γὰρ ἔχουσι τὴν φυσικὴν θερμότητα ἱκανὴν εἰς τὸ συνέχειν τὰ περι-
25 τώματα.

p. 650^b33 Τὰ δὲ πολλὰς ἔχοντα.

Τὰ πολλὰς ἔχοντα ἴνας γεωδέστερα τὴν φύσιν εἰσὶ καὶ θυμώδη τὸ ζῆλος. διὰ τί δὲ θυμώδη, αὐτὸς φησιν, ὅτι πᾶν στερεὸν ἐκπυρούμενον λίαν ἐκκαίει· ὥστε καὶ αἱ ἴνες στερεαὶ οὔσαι καὶ πυρωθεῖσαι οἷον πυρίαι γίνονται
30 αἱ ἐν τοῖς χαλκείοις ἐκ τῶν μύδρων ἀποτινασσόμεναι, καὶ ἐπὶ πλεῖστον κατελλόμεναι τὸ θερμὸν ἐκπυροῦσι τὸ ζῶον, ὥσπερ καὶ τὸ ταύρου αἷμα ἔχει· ἰνωδέστερον γὰρ παρὰ τὰ ἄλλα. διὰ τοῦτο καὶ εἰ τις πῆξ τοῦ ταυρι-
κοῦ αἵματος, ἀποθνήσκει· πηγνύται γὰρ ἐντὸς ὃν περὶ τὴν καρδίαν καὶ ἀπο-

πνίγει τὸ ζῷον. εἶτα λέγει καὶ τὴν αἰτίαν, πῶς οὐ πήγνυται τὸ αἷμα ἐντὸς τοῦ σώματος ὅν· ὅτι, φησὶν, ἐν τοῖς ἔξω τοῦ θερμοῦ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἐκθλιβόμενον συνεξαρμύζεται τὸ ὑγρὸν καὶ πήγνυται ξηραίνόμενον οὐχ ὑπὸ θερμοῦ, ὡς πολλὰ τινα ἄλλα, ἀλλ' ὑπὸ ψυχροῦ· καὶ γὰρ τὸ ψυχρὸν πήγνυσιν.

5 p. 651^a17 Ἰχώρ δ' ἐστὶ τὸ ὑδατῶδες.

Ἰχώρ διττός ἐστιν. ὁ μὲν διὰ τὸ διεφθάρθαι τὸ αἷμα, ὁ δὲ αἵματος χάριν, διὰ τὸ μέλλειν αὐτὸ πεπανθῆναι. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐστὶ τὸ ὑδατῶδες τοῦ αἵματος, τὸ ἀπεπτον αἷμα, δε καὶ ἐξ ἀνάγκης ἰχώρ ἐστὶ, τὸ δὲ πεπεμμένον χάριν αἵματος ὁμοίως καὶ πιμελὴ καὶ στέαρ. ἐὰν μὲν γὰρ
10 πεφθῇ τὸ αἷμα κατὰ πολὺ, γίνεται πιμελή, ἐὰν δὲ ὀλίγιστον, γίνεται στέαρ· ὥστε ἐν τοῖς χοίροις ἡ πιμελή, ἐν δὲ τοῖς προβάτοις τὸ στέαρ. |

p. 651^a36 Μέτρια μὲν οὖν ταῦτ' ὄντα ἐν τοῖς μορίοις τῶν ζώων 83
ὠφελεῖ.

Μέτρια μὲν οὖν, φησί, τὸ στέαρ καὶ ἡ πιμελή ἐν τοῖς τῶν ζώων
15 μορίοις ὑπάρχοντα ὠφελεῖ. ὑπερβάλλοντα δὲ βλάπτει καὶ φθείρει. καὶ πῶς τῇ ὑπερβολῇ φθείρουσι, λέγει· τὸ ζῷον γάρ, φησί, ζῷόν ἐστὶ κατὰ τὸ 5 αἰσθητικὸν μόριον, τουτέστι τὸ ζῷον, ἢ ζῷον, οὐσίωται καὶ εἰδοποιεῖται κατὰ τὸ αἰσθάνεσθαι. οὔτε γὰρ ἡ οὐσία οὔτε τὸ ἔμψυχον εἰδοποιεῖ τὸ ζῷον (ἐστὶ γὰρ καὶ τὸ φυτὸν οὐσία ἔμψυχος), ἀλλὰ τὸ αἰσθητικὸν ζῷον·
20 ζῷον γάρ ἐστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική. ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ σὰρξ καὶ τὸ ἀνάλογον ταύτῃ αἰσθητικόν ἐστὶ, τουτέστιν αἰσθητήριον ἐστὶ τῆς ἀφῆς. τὸ γὰρ αἷμα, ὡς εἴρηται, αἰσθῆσιν οὐ ποιεῖ οὐδὲ εἶναι δύναται αἰσθητήριον, 10 ναὶ μὴν οὐδὲ τὸ στέαρ οὐδὲ ἡ πιμελή· αἷμα γὰρ καὶ αὐτὰ πεπεμμένον. εἰ οὖν τῷ ζῳῳ τὸ ζῷον εἶναι ἐστὶν ἐν τῷ αἰσθῆσιν ἔχειν, αὕτη δὲ διὰ
25 σαρκὸς γίνεται, τὸ μὴ σὰρκα ἔχον οὐκ αἰσθῆσεται, ὥστε οὐδὲ ζῷον ἔσται· εἰ γὰρ ζῷον, καὶ αἰσθῆσεται. εἰ οὖν ἡ πᾶσα σὰρξ πιμελὴ γένοιτο, ἡ δὲ πιμελὴ αἰσθῆσιν οὐ ποιεῖ, οὐκ ἂν ἔχοι οὐδεμίαν αἰσθῆσιν. τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ ἀναιρεῖσθαι τὸ ζῷον, εἴπερ, ὡς εἴρηται, ζῷον ἄνευ αἰσθήσεως 15 εἶναι οὐ δύναται. σαφὴ δὲ τὰ ἐξῆς. κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὴν καὶ τὸ ὀλίγον
30 παθητικὸν καὶ ὑπὸ ψυχροῦ τοῦ τυχόντος ὑποστικτέον εἰς τὸ ὀλίγον· πᾶν γὰρ ὀλίγον πεφυκὸς πάσχειν ὑπὸ ψυχροῦ ἢ θερμοῦ εὐπαθέστερόν ἐστι τοῦ πλείονος.

Μετὰ ταῦτα λέγει καὶ περὶ μυελοῦ, οὐ τοῦ καλουμένου ἐγκεφάλου (περὶ γὰρ τούτου μετὰ ταῦτα ἐρεῖ καὶ δεῖξει ὅτι ὁ ἐγκέφαλος οὐκ ἔστι 20
35 μυελός), ἀλλὰ τοῦ ἐν τοῖς ὀστέοις ἐνόντος, καὶ φησιν ὅτι ὁ μυελὸς αἷμα-

12 Μέτρια μὲν οὖν] hinc incipit versio librorum PSA 14 ἐν τοῖς—μορίοις supr. v. S
19. 20 αἰσθητικὸν ζῷον γὰρ φησὶν οὐσία S 21 post ἀνάλογον add. ἡ οὐσία sed rursus
del. S 22 δύναται εἶναι coll. S 23 τὸ om. Pa 24 τὸ ζῳῳ τὸ ζῳῳ
εἶναι a ἐστὶν ante τὸ ζῳῳ ponit S αὕτη a 26 ἡ (ante δε)] οἱ a

τός τις φύσις ἐστί, καὶ οὐχ ὥσπερ οἴονται τινες, τῆς γονῆς
 σπερματικῆς δύναμις, τουτέστιν ἀρχὴ σπέρματος· ἀρχὴν γὰρ σπέρματος
 ἐτίθεντο τὸν μυελὸν οἱ περὶ Πλάτωνα, ὥσπερ καὶ τὸν ἐγκέφαλον νεύρων.
 ὅτι δὲ ὁ μυελὸς φύσις τις αἱματός ἐστι, δηλοῖ τῶν νεογνῶν ζώων ὁ μυελὸς
 ἐρυθρὸς καὶ αἱματώδης ὢν, ἀλλ' οὐ λευκός, αὐθιγανόμενων δὲ καὶ πεπτομένων
 μεταβάλλει τὴν χροάν, ὥσπερ καὶ τὰ σπλάγχνα, καὶ γίνεται ἐξ αἱματώδους
 λευκός. καὶ τὸ μὲν λεγόμενον τοιοῦτόν ἐστι, τὴν δὲ λέξιν οὕτως ἀναγνωστέον·
 καθάπερ καὶ τὰ μύρια μεταβάλλει καὶ τὰ σπλάγχνα τὰς αἱματώ-
 δους χροάς (ὑπερβολῇ γὰρ αἱματωδές, τουτέστι λίαν γὰρ αἱματωδές
 ἔστιν ἕκαστον τῶν σπλάγγων ἔτι νέων ὄντων τῶν ζώων), καθάπερ
 οὖν ταῦτα μεταβάλλει, οὕτω καὶ ὁ μυελός· ἀλλ' ὁ μὲν τῶν ἄλλων ὁσῶν
 μυελὸς τοιοῦτός ἐστιν οἷον εἵπομεν, ὁ δὲ τῆς ῥάχως οὐ τοιοῦτος, ἀλλὰ
 γλίσχρος καὶ νευρώδης διὰ τὸ θεῖν αὐτὸν εἶναι συνεχῆ καὶ διήκειν ὥσπερ
 περὶ πύλην τινα διὰ πάσης τῆς ῥάχως διηρημένης κατὰ τοὺς σπονδύλους.
 ὥς γὰρ ὁ ἄτρακτος, δι' οὗ νήθουσιν αἱ γυναῖκες, τοὺς ἐν αὐτῇ σπονδύλους
 συνέχει καὶ οὐκ ἐξ διαπίπτειν, ἐπειθὰν δὲ ἐξαιρεθῇ, διαπίπτουσιν, οὕτω
 τρόπον τινα ὁ ῥαχίτης μυελὸς οἷον ἄτρακτός τις ἢ περὶ πύλην τῶν τῆς ῥάχως
 ἐστι σπονδύλων. εἰ δὲ τοῦτο, οὔτε λιπαρὸν καὶ πιμελωδὲ οὔτε στεατώδης
 τὸν ῥαχίτην ἐνδέχεται εἶναι μυελόν· στεατώδης μὲν γὰρ ὢν ἐθραύετο ἂν
 (θραυστὸν γὰρ τὸ στέαρ) καὶ οὐκέτ' ἂν ἦν συνεχὴς καὶ οἷον περὶ πύλην, πιμε-
 λώδης δὲ ἦν ἂν ὑγρὸς καὶ ῥυτὸς καὶ οὐδ' οὕτω συνεχὴς οὐδὲ δι' ὅλης τῆς
 ῥάχως, ἀλλὰ ῥέων ἐν μὲν τῇ κάτω μέρει τὴν ἂν, ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ
 οὐκέτι. ἔνια δὲ τῶν ζώων ἔχει μὲν μυελόν, οὐχ οὕτω δὲ φανερόν, ὥστε
 ἀξίως ὀνομάσαι αὐτὸν μυελόν, ὥσπερ ὁ λέων· τοῦτου γὰρ τὰ ὅστ' αὐτὸν
 διὰ τὸ πάμπαν ἄσημον ἔχειν, τουτέστι διὰ τὸ λίαν ἔχειν τοὺς τῶν ὁσῶν
 πόρους στενωτάτους δοκεῖ μὴ ἔχειν ὅλως μυελόν, καίπερ ἔχων ὅσον ἦν
 εἰκὸς χωρῆσαι ἐν τοιούτῳ πόρῳ.

Ταῦτα εἰπὼν ἐπισημαίνεται ὅτι τῶν ἐχόντων τὰ ὅστ' αὐτὰ πυκνὰ καὶ
 ἰσχυρά, τούτων τὰ μὲν οὐδ' ὅλως ἔχει μυελόν, τὰ δ' ἔχει, ἀλλ' ὀλίγον διὰ
 τὸ τὴν τροφὴν ἀναλίσκεσθαι εἰς τὴν τῶν ὁσῶν φύσιν καὶ μὴ ἐπαρκεῖν
 καὶ εἰς μυελοῦ γένεσιν. χρηρίζουσα γὰρ ἡ φύσις μᾶλλον τῶν ὁσῶν, ἢ περ
 τοῦ μυελοῦ, εἰς ἐκεῖνα τὴν τροφὴν ἀναλίσκει.

p. 652^a24 Μετὰ ταῦτα λέγει περὶ ἐγκεφάλου, καὶ φησιν ὅτι πολλοῖς, ἐξ
 ὧν καὶ ὁ Πλάτων, ὁ ἐγκέφαλος δοκεῖ μυελὸς εἶναι καὶ ἀρχὴ τοῦ
 μυελοῦ, διὰ τὸ τὸν ῥαχίτην ὁρᾶν αὐτῷ συνεχῆ· τοσοῦτον δ' οὐκ ἔστι, φησὶν,
 ὁ ἐγκέφαλος οὔτε μυελὸς οὔτε μὴν ἀρχὴ μυελοῦ, ὥστε καὶ ἐναντίας ἐστὶν ὁ
 μυελὸς κατὰ τὴν φύσιν τῇ ἐγκεφάλῳ. καὶ πῶς, ἐπάγει· ὁ μὲν γὰρ ἐγκέ-

1 τις] τε P	2 σπέρματος (post γάρ) ex αἵματος corr. S	3 οἱ περὶ Πλάτωνα]
cf. Tim. p. 73 Bsqq.	νεύρων S	4 post τῶν add. λίαν a
ἐρυθρὸς ponunt Sa	πεπτομένων Pa	6 τὰ λοιπὰ σπλάγχνα Pa
νέων coll. S	12 οὐ τοιοῦτος ἀλλὰ om. P	15 σπονδύλους P
τινά add. καὶ a	19 μὲν om. P	21 post συνεχὴς add. καὶ S
om. S	31 ἢ περ] εἴπερ Pa	25 τῶν
	34 ὁ Πλάτων] Tim. p. 73 Csq.	

φαλος ψυχρότατος ἐστίν, ὁ δὲ μυελὸς θερμὸς, ἐναντίον δὲ τὸ θερμὸν τῷ
 ψυχρῷ. καὶ εὐλόγως ἐστίν ὁ μυελὸς θερμὸς, ὧν συνεχῆς τῷ ἐγκεφάλῳ,
 ψυχρῷ ὄντι, ἵνα θερμαίνῃ καὶ κολάζῃ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ ψυχρό-
 τητα. ἀεὶ γὰρ ἡ φύσις μηχανᾶται πρὸς τὴν ἐκάστου ὑπερβολὴν 20
 5 βοήθειαν τὴν τοῦ ἐναντίου παρεδρίαν. ὅτι δὲ ὁ ἐγκέφαλος ψυχρό-
 τατός ἐστι, φανερὸν καὶ ἐκ τῆς θίξεως· ἀπτόμενος γὰρ ψυχρὸς ἐστίν. ἔστι
 δὲ οὔτε περίττωμα ὁ μυελὸς οὔτε τῶν συνεχῶν μορίων, ὥσπερ αἱ σάρκες,
 ἀλλ' αὐτὸς καθ' αὐτόν. καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἔχει συνεχίαν ὁ μυελός, ἀλλ'
 ὡς ἐν ἀγγεῖῳ τινὶ ἐστίν ἐν τῇ κεφαλῇ καθ' αὐτόν, ὁῦλον καὶ ἐκ τῆς ὀψευς
 10 καὶ ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν αἰσθησιν θιγγανόμενος, ὥσπερ οὐδὲ τὸ αἶμα· οὐδὲ 25
 γὰρ τοῦτο συνεχές, ἀλλ' ὡς ἐν ἀγγεῖῳ ταῖς φλεψίν· ἡ δὲ σὰρξ συνεχῆς
 οὕσα ποιεῖ αἰσθησιν.

Εἰπὼν δὲ τί ἐστίν ὁ ἐγκέφαλος, λέγει καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐγεγόνει·
 πρὸς γὰρ σωτηρίαν αὐτῶν, καὶ τὸ περιψύχειν τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμόν.
 15 πρότερον δὲ δεῖκνυσιν ὡς ἔνεστιν ἡμῖν θερμόν, καὶ οὕτω λέγει, διὰ τί
 γέγονεν ὁ ἐγκέφαλος. τοσοῦτον οὖν, φησίν, ἐκδηλότατον τυγχάνει ὅτι
 ἔνεστιν ἡμῖν θερμόν, ὥστε τινὲς τὴν ψυχὴν πῦρ τιθέασι, δυνάμει λέγοντες 30
 ὅτι ὥσπερ ἄνευ ψυχῆς οὐ δύναται ζῆον εἶναι, οὕτω καὶ ἄνευ θερμοῦ,
 φορτικῶς πῦρ εἰπόντες τὴν ψυχὴν. βέλτιον οὖν λέγειν τὴν αἰσθητικὴν
 20 ψυχὴν ἐν πυρὶ εἶναι, ἢ λέγειν αὐτὴν πῦρ. λέγει δὲ τὴν αἰτίαν, ἐξ ἧς πῦρ
 αὐτὴν λέγειν ὠρμήθησαν· ὀρῶντες γάρ, φησί, τὸ ἐν ἡμῖν πῦρ, ἡγουν τὸ
 ἔμφυτον θερμόν, ὑπερστικτώτατον καὶ οἶον ὄργανον ὑπάρχον τῶν τῆς ψυχῆς 35
 ἔργων (ἄνευ γὰρ τούτου οὔτε κινεῖν οὔτε τρέφειν δύναται) ὑπέλαβον ὅτι τὸ
 πῦρ ἐστίν ἡ ψυχὴ. ὅμοιον οὖν τὸ τὴν ψυχὴν πῦρ λέγειν καὶ τὸν τέκτονα
 25 πρίονα ἢ σκέπαρνον· οὐδὲ γὰρ οὗτος χωρὶς τούτων τὰ τῆς τεκτονικῆς ἔργα
 πράττειν δύναται. ὥσπερ οὖν τὸ σκέπαρνον ἐγγὺς ὂν τῷ τέκτονι (ἀπτεται
 γὰρ αὐτοῦ) καὶ οὕτω τῷ σκεπάρνῳ τὸ ἔργον περαίνουσιν, οὕτω καὶ ἡ
 αἰσθητικὴ ψυχὴ καὶ τὸ ἔμφυτον θερμόν. οὕτω μὲν οὖν ὁῦλον ὅτι ἔνεστιν 40
 ἡμῖν θερμόν. ἐπεὶ δὲ πᾶν ἄκρον, εἴτε θερμόν ἐστι τοῦτο εἴτε ἄλλο
 30 ὅτιοῦν, δεῖται τῆς ἐναντίας ῥοπῆς, ἵνα εἰς συμμετρίαν ἔλθῃ (τὴν γὰρ
 οὐσίαν καὶ τὸν ἐκάστου λόγον ἡ τῶν ἄκρων σύμμετρος ἔχει μῖξις, τῶν δ'
 ἄκρων ἐκάτερον χωρὶς οὐκ ἔχει), διὰ τοῦτο γέγονεν ὁ ἐγκέφαλος καὶ ποιεῖ
 τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότητα εὐκρατον. ἵνα δὲ καὶ οὗτος διὰ τὸ ψυχρό-
 35 τατος εἶναι τυγχάνῃ μετρίας θερμότητος, ὅπως μὴ παγῇ ὥσπερ κρύ- 45
 35 σταλλος, ἀφ' ἐκατέρας τῆς φλεβός, τῆς μεγάλης καὶ τῆς ἀορτῆς, τελευτῶσι
 φλέβες εἰς τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον μήνιγγα· ἵνα δὲ πάλιν μὴ πολλὰ θερ-
 μαινόμενος θερμαίνῃ τὴν καρδίαν καὶ βλάβῃ, ἀντὶ μεγάλων δολίγων φλε-

1. 2 τῷ θερμῷ τὸ ψυχρόν S 7 et S μυελός] immo ἐγκέφαλος 10 post ποιεῖν
 add. τὴν S 13 τί scripsi: τίς Pa: ὅτι τις S ἐστίν om. P 15 πρό-
 τερον· θερμόν om. P 20, 21 αὐτὴν πῦρ S 22 ὑπερστικτώτατον post οἶον
 ponit S 25 σκέπαρνον ἢ πρίονα coll. S 26 οὖν] οὐδὲ P: δὲ a
 29 ἡρπὶν om. S 33 δὲ om. a 34 τυγχάνει a μετρίας supr. v. P
 34. 35 κρύσταλλος S

βῶν πυκναὶ καὶ λεπταὶ περιέχουσιν αὐτόν, ἵν' εἰς πολλὰ φλεβία καὶ λεπτά 85
κατακερματίζομένη ἢ εἰς αὐτὸν ἀναδιδομένη θερμότης ἀσθινεστέρα γίνηται.

Ποιεῖ δὲ καὶ τὸν ὕπνον ὁ ἐγκέφαλος ἐν ὅσοις ἔνεστιν, ἐν οἷς δὲ μὴ
ἐστίν, τὸ ἀνάλογον· καὶ πῶς, ἐπήγαγεν καταψύχων γὰρ τὴν ἀπὸ τῆς
5 τροφῆς τοῦ αἵματος ἐπίρρυσιν, καὶ τὰ ἐξῆς. τὸ δὲ λεγόμενον τοι-
οῦτόν ἐστι· τὸ πνεῦμα τὸ ἀναδιδομένον σὺν τῷ αἵματι (μετὰ πνεύματος ὁ
γὰρ αἶς ἢ τοῦ αἵματος ἀνάδοσις) τὸ δὴ πνεῦμα τοῦτο ψυχόμενον ὑπὸ τοῦ
ἐγκεφάλου κατέρχεται καὶ ποιεῖ τὸν ὕπνον. διὸ καὶ οἱ ὑπνώττοντες, του-
τέστιν οἱ ἤδη πρὸς ὕπνον τραπῆναι μέλλοντες, κερηβαροῦσι· τοῦ γὰρ πνεύ-
10 ματος ψυχθέντος καὶ ἐν τῷ περὶ τὴν καρδίαν τόπῳ πεπτωκότος καὶ ἤδη
ἀναισθητεῖν τοῦ ζῆντος μέλλοντος κερηβαρεῖ καὶ κλίνει ἐνθὺν κἀκείθεν τὴν
κεφαλὴν. σαφεὲς δὲ τὰ ἐξῆς. τὰ δὲ τῶν λέξεων τοιαῦτα· καταψύχων γὰρ 10
τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς τοῦ αἵματος ἐπίρρυσιν, τουτέστιν καταψύχων
γὰρ ὁ ἐγκέφαλος τὴν ἐπίρρυσιν τοῦ αἵματος (λέγων ἐπίρρυσιν τὸ πνεῦμα
15 τὸ ἀνὴν σὺν τῷ αἵματι), τὸ δὴ πνεῦμα τοῦτο τὸ ἀπὸ τοῦ αἵματος, ὅπερ
αἷμα ἢ ἐσχάτη ἐστὶ τροφή, ψυχόμενον ποιεῖ τὸν ὕπνον. τὸ δὲ ἡ καὶ διὰ
τινας αἰτίας ὁμοίας ἄλλας εἶπεν, ἐπειδὴ οὐκ ἀπὸ τροφῆς αἶς τὸ πνεῦμα
ἄνεισι καὶ ποιεῖ ἡμᾶς ὑπνώττειν, ἀλλὰ πολλάκις ὑπνώττομεν καὶ διὰ κόπον· 15
κινουμένων γὰρ λεπτότερον γίνεται τὸ πνεῦμα καὶ ἄνεισι τότε μᾶλλον. καὶ
20 ταῦτα μὲν οὕτως.

Ὅτι δ' ἐστίν ὁ ἐγκέφαλος κοινὸς ὕδατος καὶ γῆς, τουτέστιν
ψυχρότατος, δηλοῖ πρὸς τοῖς εἰρημέναις καὶ τὸ συμβαῖνον περὶ αὐτόν·
ἐψόμενος γὰρ γίνεται ξηρὸς καὶ σκληρὸς ὥσπερ τὰ τῶν χεδροπῶν ἐψήματα.
ὅτι δὲ τὰ χεδροπὰ ἐψήθέντα τοιαῦτά ἐστι, ὀθλον ὡς ἐπὶ τοῦ ἀληλεσμένου 20
κυάμου· ὁ γὰρ τοιοῦτος κύαμος καλῶς ἐψήθει· εἴτα ψυχθεὶς ξηραίνεται τε
καὶ σκληρύνεται. ὅτι δὲ τὰ χεδροπὰ καὶ ὕδατος ἐστὶ καὶ γῆς, δεόδεικται.

Τὸν δ' ἐγκέφαλον ἔχει ὁ ἄνθρωπος πλεῖστον ὡς κατὰ μέγεθος.
ἀσφαλῶς δὲ πρόσκειται τὸ ὡς κατὰ μέγεθος· εἰ γὰρ εἴη ὁ ἄνθρωπος
ὑποδεκαπλάσιος ἐλέφαντος, οὐκέτι καὶ ὁ τοῦ ἀνθρώπου ἐγκέφαλος ὑπο-
30 δεκαπλάσιός ἐστι τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ἐλέφαντος, ἀλλ' ἴσως οὐδὲ ὑποτρι-
πλάσιος. καὶ εὐλόγως διὰ τὸ τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὸν εἶναι καὶ ψυχρὸν ὀψιαί-
τατα πηγνυται τὸ καλούμενον βρέγμα· ὑγρότατα γὰρ ὄντα τὰ βρέφη καὶ
ἐπὶ τούτῳ πολλῆς τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμοῦ
πρὸς τὸν ἐγκέφαλον διαδιδομένης πολὺν τινα χρόνον ἀπατμίζει· ὥστε εἰ
35 μὴ ἦν τὸ βρέγμα εὐπνουν καὶ ἐξήρχετο ἀπ' αὐτοῦ ἡ ἀναθυμίασις ἢ πρὸς 30
τὸν ἐγκέφαλον ἀναδιδομένη, ἀλλὰ σκληρὸν καὶ κωλυτικὸν τοῦ ἐξέρχεσθαι
τὴν ἀναθυμίασιν, ἦν θερμὸν οὗτος εἶπεν, ἡ ἐξηραίνετο ἄν καὶ ἐθερμαίνετο
ὁ ἐγκέφαλος, εἰ τοιοῦτον ἦν τὸ ἀνὴν πνεῦμα, καὶ οὐκ ἄν ἔψυχε τὴν καρ-

2 κερματίζομένη S αὐτὴν S γένηται S 4 et 12 καταψύχου P
6 ἀναδιδομένη] ἐρχόμενον P: ἀνερχόμενον a 9 κερηβαροῦσι S 14 ἐπίρρυσιν
λέγων coll. S 16 καὶ om. a 17 εἰπεῖν a 19 κινουμένων ex κινούμενων
corr. P: κινουμένοις S 23 ξηρὸς] ψυχρὸς a σκληρὸς καὶ ξηρὸς coll. S
25 ψυχθεὶς a τε om. a 26 εἰς P 28 ὁ om. a 31. 32 ὀψιαίτατον a
37 οὗτος] οὕτως P

δίαν, ἣ ὑγραίνεται ἄν καὶ ἐψύχετο, εἰ πάλιν τοιοῦτον ἦν τὸ ἀνὴν πνεῦμα·
 τούτου δὲ γινομένου συνέβαινε σβέννυσθαι τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμόν. τού-
 των γὰρ ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ ἣ οὐ ψύξει· ἣ [οὐ] πῆξει. πῶς δὲ τοῦτο ἔπα- 35
 σκεν ἄν τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμόν, κατεσκεύασε διὰ τοῦ 'συμπαθέστατον γὰρ
 5 ὃν τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ θερμόν ταχέως αἰσθάνεται καὶ πάσχει ὑπὸ τοῦ τυχόντος
 περὶ τὸν ἐγκέφαλον γινομένου πάθους'.
 p. 653^b19 Ταῦτα εἰπὼν λέγει καὶ περὶ σαρκὸς ὅτι ἐστὶν ἀρχὴ καὶ σῶμα
 καὶ αὐτὸ τῶν ζώων ἢ σάρξ. ὅτι δὲ τοιοῦτον ἢ σάρξ, δῆλον, φησί, καὶ κατὰ
 τὸν λόγον· ἐπειδὴ γὰρ τῷ ζώῳ τὸ εἶναι ἐστὶν ἐν τῷ αἰσθησιν ἔχειν καὶ 40
 10 πρῶτον ἐν τῷ τὴν πρώτην ἔχειν (εἰδοποιεῖται γὰρ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων
 αἰσθήσεων τὸ ζῶον, ἀλλὰ πρῶτως ὑπὸ τῆς πρώτης· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ ἀφή,
 ἀφῆς δὲ αἰσθητήριον ἢ σάρξ) εἰ δὴ τὸ ζῶον μᾶλλον ὠρισταί τῇ ἀφῇ,
 ἀφῆς δὲ αἰσθητήριον ἢ σάρξ, δῆλον ὅτι ἡ σάρξ καὶ αὐτὸ τοῖς ζώοις ἐστίν.
 ὥσπερ καὶ τῇ ὄψει ὁ ὀφθαλμός. εἰπὼν δὲ ὅτι τῆς ἀφῆς αἰσθητήριόν ἐστὶν
 15 ἡ σάρξ, ἐπιγίγαγεν ἥτοι τὸ πρῶτον, ὥσπερ ἡ κόρη τῆς ὀψεως, ἣ
 τὸ δι' οὗ συνειλημμένον. ἐστὶ δὲ τὸ λεγόμενον δῆλον, εἰ προσέτιμον
 ὅτι ὥσπερ ἡ διαφάνεια τοῦ ἀέρος διαπορθμεύει τὰ χρώματα χωρὶς ὕλης 45
 πρὸς τὴν κόρη, ἥτις πρῶτον αἰσθητήριόν ἐστὶ τῆς ὀψεως. οὕτω καὶ ἡ
 σάρξ πρὸς τὸ ἔμφυτον θερμόν, ὅπερ ἐστὶ πρῶτον αἰσθητήριον τῆς ἀφῆς.
 20 ἀλλ' ἡ μὲν σάρξ συμφοῆς οὕσα ἡμῖν δοκεῖ ὅτι αὕτη ἐστὶ τὸ πρῶτον αἰσθη-
 τήριον, ὁ δ' ἀήρ, μὴ συμφοῆς ὢν τῷ ὀφθαλμῷ ἀλλ' ἀπτόμενος, διαδοχῶς
 ἐστὶν ὅτι | οὐκ ἐστὶ τὸ πρῶτον αἰσθητήριον τῆς ὀψεως· εἰ δ' ἦν τῷ ὀφθαλμῷ 86
 συμφοῆς, ἐδόκει ἄν καὶ οὕτως πρῶτον αἰσθητήριον τῆς ὀψεως. τούτων
 οὕτω προλεχθέντων τὸ λεγόμενον εἴη ἄν τοιοῦτον· τῆς ἀφῆς αἰσθητήριόν
 25 ἐστὶν ἡ σάρξ, ἥτοι τὸ πρῶτον, ὥσπερ ἡ κόρη τῆς ὀψεως, ἣ τὸ δι' οὗ
 συνειλημμένον, τουτέστιν ἣ τὸ δι' οὗ αἰσθάνεται, ἥτοι [ἣ] τὸ διαπορθμευ-
 τικὸν ὥσπερ ὁ ἀήρ. τὸ δὲ συνειλημμένον ἀντὶ τοῦ συμφοῦς· συμφοῆς 5
 γὰρ ἐστὶν ἡμῖν ἡ σάρξ, ἀλλ' οὐ χωρὶς ὥσπερ ὁ ἀήρ. ἀλλὰ διὰ τί, ὥσπερ
 ἐπὶ τῆς ἀφῆς τὸ αἰσθητήριον, δι' οὗ τὸ πρῶτον αἰσθητήριον τὰ ἀπτά δέχεται,
 30 σάρξ ἐστὶν, οὐ καὶ τὸ τῆς ὀψεως καὶ τὸ τῆς ἀκοῆς σάρξ ἦν, ἀλλὰ τῆς μὲν
 ἡ διαφάνεια τοῦ ἀέρος, τῆς δὲ ἀκοῆς ὁμοίως τὸ διηχῆς τοῦ αὐτοῦ ἀέρος·
 ἣ ἐπὶ μὲν τῶν δύο τούτων, φησὶν, αἰσθήσεων ἀδύνατον ἦν σάρκινον γενέ- 10
 σθαι τὸ αἰσθητήριον τὸ ἀναλογοῦν τῇ σαρκί, καὶ οὐδὲν ἄν ἦν προὔργου
 οὐδ' ὠφέλιμον. πολλῶν γὰρ οὕσα ἀντικειμενικὴ ἡ ἀφή, σκληρῶν μαλακῶν,
 35 ψυχρῶν θερμῶν, τραχέων λείων καὶ ἄλλων πολλῶν, εὐλόγως καὶ τὸ αἰσθη-
 τήριον αὐτῆς συνέστησεν ἡ φύσις ἐκ πολλῶν· ἣ δὲ ὅψις ἐνὸς οὕτως γένους
 (χρώματος γάρ) καὶ ἡ ἀκοὴ ψόφων ἀπλοῦν καὶ τὸ ἀναλογοῦν τῇ σαρκί

2. 3 τούτων] τοῦτο Pa 3 οὐ ante πῆξει deleui S καὶ om. P 10 καὶ
 om. S 12 ἀφῆς] ἀφ' ἧς P εἰ δὴ—αἰσθητήριον ἢ σάρξ (13) om. Sa
 14 ἐστὶν om. S 16 ἐστὶ a προσέτιμον a 18 αἰσθητήριον post ὀψεως
 ponit S 25 τὸ prius supr. v. P 26 αἰσθάνεσθαι S ἣ deleui¹ 29 ἐπὶ
 om. S τὸ αἰσθητήριον δι' οὗ in marg. add. P πρῶτον supr. v. P
 30 τὸ τῆς (ante ἀκοῆς) om. P 31. 32 τῆς δὲ πάλιν τοῦ αὐτοῦ ἀέρος τὸ διηχῆς· ἣ
 ἐπὶ S 36 γένους ex γένος corr. P²

αἰσθητήριον ἀπειργάσατο. σωματῶδες οὖν εἶρηκε τὴν σάρκα αἰσθη- 15
τήριον ἀντὶ τοῦ σύνθετον καὶ ἐκ πλείονων συγκεϊμενον. ἀλλὰ κατὰ μὲν
τὸν λόγον οὕτω δῆλον ὅτι ἡ σὰρξ πρῶτόν ἐστι καὶ ἀρχή, κατὰ δὲ τὴν
αἰσθησιν οὕτως, ἐπειδὴ τὰλλα πάντα, οἷον νεῦρα [σάρκες] τρίχες, τὰ
5 λοιπὰ δι' αὐτὴν εἰσιν, οὗ δὲ ἕνεκα τὰ λοιπὰ ἐστὶ, τοῦτο πρῶτον ἐκείνων
ἐστὶ τῇ φύσει. σαφῆς δὲ τὰ λοιπὰ.

p. 651a8 Ἦ δὲ ἡ δὲ χελώνη καὶ τὸ τῶν ἐμύδων γένος ὁμοίως 20
ἔχειν δοκεῖ τούτοις εἶρηται ἀντὶ τοῦ ὁμοίως τοῖς λεγθεῖσιν ἔχει τὸ μὲν
σαρκῶδες ἐντός, τὸ δὲ συνέχον καὶ φυλάττον ἐκτός. τὰ δ' ἔντομα καὶ τὰ
10 μαλάκια ἐναντίως ἔχει καὶ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἔχουσιν ἐκτός τὴν βοήθειαν.
αὐτίκα ἡ μὲν σηπία ἔχει ἐν τῇ κύτει, ἢ καλεῖται κεφαλῇ, τὸ σηπίων. ἡ δὲ
πολύπους τοῦτο οὐκ ἔχει. ἡ δὲ αἰτία, ὅτι τὸ μὲν τῆς σηπίας εὐμηκες ὅν εἰ
μὴ εἶχε τὸ σηπίων, ἔν' ὀρθοῖ αὐτὸ καὶ ὀρθιον ἴστασθαι παρασκευάζη, ἐκινεῖτο 25
ἂν ὥδε κἀκεῖσε ὥσπερ αἱ κατεψυγμέναι χεῖρες, τὸ δὲ τοῦ πολύποδος διὰ
15 τὸ βραχύτατον εἶναι καὶ χωρὶς τινος στερεωτέρου δύναται ἀνορθοῦσθαι.

p. 651a32 Ἐχει δ' ὁμοίως ἥ τε τῶν ὀστέων καὶ τῶν φλεβῶν φύσις.

Ὅσπερ γὰρ αἱ φλέβες ἀπὸ μιᾶς εἰσιν ἀρχῆς τῆς καρδίας, οὕτως καὶ τὰ
ὀστᾶ ἐκ τῆς ῥάχews. καὶ διὰ τοῦτο οὐδέν ἐστιν ὁστοῦν αὐτὸ καθ' αὐτὸ
ἀποκεκριμένον, ἀλλὰ πᾶν συνεχές ἐστι πρὸς ἄλλο ἢ ἀπτόμενον, κἀκεῖνο 30
20 πρὸς ἄλλο· ἅπαντα δὲ τελευτῶσιν εἰς τὴν ῥάχιν. εἴτε δὲ ὁστοῦν ᾗ τι
καθ' αὐτὸ εἴτε φλέψ, μάτην ἂν ᾗ ἐκάτερον τούτων. ἡ γὰρ φλέψ εἰ μὴ
συνεχῆς ᾗ τὴν ἀρχήν, οὐκ ἂν ἐσώζετο αἷμα ἐν αὐτῇ· ἀλλὰ πᾶσα φλέψ
γέγονε διὰ τὸ σῶζεσθαι ἐν αὐτῇ αἷμα. καὶ πῶς οὐκ ἂν ἐσώζετο ἐν αὐτῇ
αἷμα ἐπήγαγεν εἰπὼν ἡ γὰρ ἀπ' ἐκείνης θερμότης κωλύει πῆγνυσθαι.
25 ἡ ἀπὸ τῆς καρδίας, ἥτις καρδία ἀρχὴ τῶν φλεβῶν ἐστίν· ἡ οὖν θερμότης 30
αὕτη κωλύει πῆγνυσθαι τὸ ἐν ταῖς φλεβῖν ἐνὸν αἷμα. εἰ δὲ ᾗ τις φλέψ
χωρὶς καθ' ἑαυτήν, πῶς ἂν πρὸς αὐτὴν διεπέμπετο τὸ ἐκ τῆς καρδίας
θερμόν;

Τοῦτο τε εἰπὼν καὶ ὅτι πολυμερὲς τῇ διαιρέσει τῶν σπονδύλων ἐστίν
30 ἡ ῥάχis, ἐπήγαγεν ἐκ δὲ ταύτης τοῖς ἔχουσι κῶλα συνεχῆ πρὸς
αὐτὴν τὰ τούτων ὀστᾶ τῶν ἀρμονιῶν ἐστίν. κῶλα δὲ κυρίως εἰσὶν
αἱ τε χεῖρες καὶ οἱ πόδες. τὸ δὲ λεγόμενον εἴη ἂν τοιοῦτον· τοῖς ζώοις 40
ἵσσις συμβέβηκεν ἔχειν κῶλα, τούτων τῶν ζώων τὰ ὀστᾶ ἐκ τῶν ἀρμονιῶν
τῆς ῥάχews ἐστὶ συνεχῆ πρὸς αὐτήν· αἱ γὰρ τῆς ῥάχews ἀρμονίαι συνε-
35 χίζουσι πρὸς αὐτήν τὰ κῶλα τῶν ζώων. τῶν δὲ ὀστέων, φησί, τὰ μὲν

2 ante ἀντὶ add. ἡ α 4 σάρκες delevi 6 λοιπὰ] ἐξῆς S 7 ἐμύδων Arist. vulg.:
αἰμύδων PS Arist. ESVY: αἰμύδων α 11 σηπίων S 12 εὐμηκες ex αμηκες
corr. P² 12. 13 εἰ μὴ ἔχει τὸ σηπίων ὀρθοῦν αὐτὸ S 13 σηπίων P παρα-
σκευάζον S 15 στερεωτέρου τινός coll. S 17 γὰρ om. Pa 20 τε ᾗ coll. S
21 εἰ γὰρ ἡ φλέψ μὴ coll. S 23. 24 αἷμα ἐν αὐτῇ ἐπήγαγεν coll. S 25 ἡ prius
om. P ἐστὶ τῶν φλεβῶν coll. S 26 ἐνὸν ὅν S 27 καθ' ἑαυτὸν S 31 κῶλα δὲ
κυρίως— ῥάχews ἐστὶ (34) iterat sed rursus del. P κυρίως ἐστίν α 34. 35 σχίζουσι P

εἰσι χάριν τῆς σαρκός, τὰ δ' ἕνεκα φυλακῆς, ὥσπερ αἱ συγκλείουσαι πλευ-
 ραὶ τὸ στῆθος· χάριν γὰρ σωτηρίας αὐται τυγχάνουσι τῶν περὶ τὴν καρδίαν
 σπλάγγνων. ἀλλὰ τὸ μὲν στέρνον ἅπαν ὁστοῖς περικλείεται τε καὶ συνέ- 15
 χεται, τὸ δὲ μετὰ τὸ στῆθος ἄχρι τοῦ ἥτρου, ἐν ᾧ ἡ κοιλία καὶ τὰ ἔντερα
 5 κεῖται κάτωθεν τοῦ ὑποζώματος, τὸ δὲ μετὰ τὸ στῆθος ἄχρι τοῦ ἥτρου
 ἀνόςτεόν ἐστιν. εἰ γὰρ ἦν ὁστώδες, ἐπειδὴ τρωγόντων τῶν ζώων ὀγκοῦται
 ἡ κοιλία ὑπὸ τῶν βρωμάτων, καὶ τῶν θηλειῶν ὑπὸ τε τούτων καὶ τῶν
 ἐμβρύων, ἐπειδὴν ὠδίνωσιν, ἐκωλύετ' ἂν ἡ τῆς κοιλίας ἀνοῖξις καὶ ἐξ- 87
 ὄγκωσις· ὥστε συνέβαινεν ἐκ τούτου μῆτε τὰ ἐμβρυα αὔξασθαι καὶ ὀδύνας
 10 ἐγγίνεσθαι διὰ τὴν ἐκ τῶν βρωμάτων στενοχωρίαν.

p. 655^a20 Μετὰ ταῦτα λέγει ὅτι τοῖς ὄφεσιν ἀκανθώδης ἐστὶν ἡ
 τῶν ὁστέων φύσις, πλὴν τοῖς λῖαν μεγάλοις. πλὴν τῶν λῖαν μεγάλων
 ὄφεων ὁστώδης ἡ τοιαύτη φύσις· πρὸς γὰρ τὴν ἰσχὺν ἰσχυροτέρων 5
 δεῖται τῶν στερεωμάτων. τὰ δὲ καλούμενα σελάχη τὰς ἀκάνθας ἔχει
 15 οἷον χόνδρους· χόνδρος δ' ἐστὶ σαρκὸς μὲν σκληρότερος, ὁστοῦ δὲ μαλα-
 κώτερος. ἔχουσι δὲ τὰς ἀκάνθας χονδρώδεις, ἐπειδὴ πλατέα ὄντα οἷον
 θυροί, ἀνάγκη τὴν κίνησιν αὐτῶν ὑγροτέραν εἶναι· ὑγροτέρα δὲ ἡ κίνησις
 λέγεται λυγίζομένων καὶ καμπτομένων, ὥσπερ λύγος ἢ κάλαμος, τῶν
 χόνδρων, δι' ὧν κινούνται. τὰ γὰρ σελάχη τὴν κίνησιν ποιεῖται διπλού- 10
 20 μενα· ἀπερριθόμενα γὰρ τῇ περιφέρειᾳ τοῦ σώματος αὐτῶν καὶ κυρτούμενα
 οὕτω κινεῖται· εἰ δὲ ἦσαν κραῦροι αἱ ἀκάνθαι, οὐκ ἂν ἡδύναντο διπλοῦσθαι
 καὶ κάμπτεσθαι ἢ ὅλως κυρτοῦσθαι. ἄλλως τε καὶ τὸ γεῶδες πᾶν εἰς τὸ
 δέρμα καταναλώσασα ἡ φύσις (σκληρόδεσμα γὰρ τὰ σελάχη) οὐκ ἡδυνήθη
 χορηγῆσαι καὶ ταῖς ἀκάνθαις ἐκ τοῦ γεώδους καὶ σκληροῦ. εἰσὶ δέ, φησί, 15
 25 καὶ ἐν τοῖς ζωοτόχοις χονδρώδη τινα τὴν φύσιν, οἷον ῥίνες καὶ ὦτα, εὐλόγως
 δέ· εἰ γὰρ μὴ τοιαῦτα ἦσαν ἀλλὰ κραῦρα, ἐπειδὴ ὑπερανεστηκῶτα εἰσὶ καὶ
 δυνάμενα μᾶλλον τῶν ἄλλων μορίων προσπταίνειν, ἐθραύοντο ἂν.

p. 655^a34 Οἱ μὲν οὖν τοῖς πεζοῖς ἀμύελοι χόνδροι κεχωρισμένῳ
 μυελῷ.

30 Τὸ ἐξῆς οὕτως· οἱ μὲν οὖν τοῖς πεζοῖς χόνδροι ἀμύελοι κεχωρισμένῳ
 μυελῷ. τὸ δὲ λεγόμενον κατασκευαστικόν ἐστὶ τοῦ διὰ τί οἱ τῶν πεζῶν 20
 ζώων χόνδροι σκληρότεροί εἰσι τῶν ἐν τοῖς σελάχεσι χόνδρων. λέγει οὖν
 ὅτι ἐν τοῖς πεζοῖς ζώοις χόνδροι κεχωρισμένους ἔχουσι τοὺς ἐν αὐτοῖς
 μυελούς καὶ καθ' αὐτούς, ὥσπερ καὶ τὰ ὁστέα, καὶ διὰ τοῦτο εἰσι σκληροί,
 35 ἐν δὲ τοῖς σελάχεσιν ὁ μυελὸς ἀνακεκραμένος ὢν μετὰ τῶν χόνδρων καὶ
 οἷον ἀνεξυμωμένος μαλακωτέραν ἀπεργάζεται τὴν φύσιν αὐτῶν, ὥσπερ

3 τε om. S 4 τὰ δὲ P τοῦ στῆθους S ἐν ᾧ ἡ κοιλία—τοῦ ἥτρου (5)
 iterat P 5 τὸ δὲ μετὰ—ἥτρου om. S 7 τῶν post ὑπὸ om. a 12 πλὴν
 τῶν] τῶν γὰρ S 15 οἷον χόνδρος P 18 λυγίζομένων P λίγος P
 19 κινεῖται a 20 τὴν περιφέρειαν S 24 καὶ τοῦ σκληροῦ S 26 δέ] fort. δὴ
 ἐστὶ a 28 οὖν ἐν τοῖς Arist. κεχωρισμένοι PS 30. 31 οἱ μὲν οὖν—μυελῷ
 om. S

ἐλαιον πίσση μιχθέν· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο μαλαχωτέραν τὴν πίσσαν ἀποτελεῖ 25
 μιχθέν μετ' αὐτῆς. εἰπὼν δὲ ἀμύελους τοὺς ἐν τοῖς πεζοῖς χόνδρους, καί-
 τοι ἔχοντας μυελόν, σαφηνίζων ὅπως εἶπεν αὐτοὺς ἀμύελους, ἐπήγαγε τὸ
 κεχωρισμένον μυελῷ, ὡς ἂν εἰ ἔλεγε 'μὴ γὰρ πάμπαν ἀμύελοι τυγχά-
 5 νουσιν· ἔνεστι γὰρ αὐτοῖς μυελός· ἀλλ' ἐπειδὴ κεχωρισμένος ἐστὶ καὶ καθ'
 ἑαυτόν, ὥσπερ καὶ ὁ οἶνος ἐν τῇ ἀμφορεῖ, καὶ οὐκ ἀναμεμιγμένος οὐδ' 30
 ἀνακεκραμένος μετ' αὐτῶν, τρόπον τινὰ ἀμύελόν ἐστιν'. ἰστέον οὖν ὅτι τὸ
 χωριζόμενον καὶ καθ' αὐτὸ εἶναι δυνάμενον ὥσπερ ὁ μυελὸς μαλακὴν εἰς
 ἅπαν ποιεῖ τοῦ χόνδρου τὴν σύστασιν καὶ ζυμώδη μιχθεὶς μετ' αὐτοῦ.

10 p. 655b28 Ἐαῦτα εἰπὼν οἷον πάλιν ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ἀρξάμενος λέγει
 ὅτι πᾶσι τοῖς τελαίοις ζῷοις δύο τὰ ἀναγκαῖότατα ὑπάρχει μῦρια, ἐν μὲν ἐν
 ᾧ δέχεται τὴν τροφήν, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ καλούμενον στόμα, ἄλλο δὲ δι' οὗ
 ἀφίαισι τὸ περιττώμα. τοῦτο δὲ τὸ μῦριον τὸ ἄφ' οὗ τὸ περιττώμα ἐξέρ- 35
 χεται τὰ φυτὰ οὐκ ἔχει καίπερ ζωὴν ἔχοντα, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ περιττώματος
 15 προεῖται τὰ σπέρματα καὶ τοὺς καρπούς. πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις μῦριοις
 ὑπάρχει καὶ τρίτον τι, ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ
 καρδιά. ἀλλ' ἐπειδὴ ἔχει καὶ τὰ φυτὰ ἀνομοιομερῇ μέρη, οὐκ ἐστὶ δὲ
 τῶν τοιούτων ἀνομοιομερῶν μερῶν ἡ φύσις πολυειδής (ὁλίγων γὰρ πράξεων 40
 ὄντα πρακτικὰ ὁλίγων καὶ τῶν ὀργάνων χρήζει), θεωρητέον περὶ τούτων
 20 ἰδίᾳ· περὶ δὲ τῶν ἀνομοιομερῶν μερῶν τῶν ζώων, ἐπειδὴ τὰ ζῷα πολυ-
 μορφοτέραν ἔχει τὴν ἰδέαν, καὶ τούτων ἄλλα ἄλλων πρότερα ἔχει [δὲ]
 ταύτην τὴν ἰδέαν, καὶ πολυχουστέραν ἤτοι πολυειδεστέραν, θεωρητέον
 περὶ τούτων, καὶ ἀρκετέον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. τὸ μὲν οὖν ἔχειν τὴν κεφαλὴν
 ἄσαρκον δῆλον ἐκ τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ νῦν ῥηθῇ- 45
 25 σται. οὐχ ὥσπερ φασί τινες, ἐστὶν ἄσαρκος· ῥητέον γὰρ οἷά ἐστι τὰ
 ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα. λέγουσι δὲ ὡς, εἰ σαρκώδης ἦν, μακροβιώτερον ἂν
 ἦν τὸ γένος, ὅμως οὐ πεποίηκεν αὐτὴν σαρκώδη (οὐ γὰρ μέλει τῇ φύσει τῆς
 μακροβιότητος) πεποίηκε δὲ αὐτὴν ἄσαρκον χάριν εὐαισθησίας· τοῦτο γὰρ |
 ἀναγκαῖότατόν ἐστι τοῖς ζῷοις, εἴπερ αὐτοῖς ἐν τῇ αἰσθάνεσθαι τὸ εἶναι 88
 30 ἐστίν. οὐδέτερον δὲ τῶν λεχθέντων ἀληθές· καὶ γὰρ ὅτι τῷ ἐγκεφάλῳ
 αἰσθάνεται τὰ ζῷα ψευδός (δέδεικται γὰρ ὅτι οὐδεμιὰς αἰσθήσεως αἵτις),
 ἀλλὰ καὶ τὸ λέγειν ὅτι τὰ λίαν σαρκώδη μέρη αἰσθησιν οὐ προσίεται οὐκ
 ἀληθές· εἰ γὰρ ἡ σὰρξ καὶ αἰσθητήριον, τὰ ἔτι σαρκωδέστερα μᾶλλον 5
 αἰσθήσεται. οὐ δὲ οὖν δι' αὐτοῖς φασιν αἰτίας ἄσαρκός ἐστιν ἡ κεφαλὴ,
 35 ἀλλ' εἴπερ ἦν πολύσαρκος ὁ τόπος ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἀλεαίνων, του-
 τέστι θερμαίνόμενος ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τῆς πολυσαρκίας οὐκ ἂν ἠδύνατο
 καταψύχειν τὴν καρδίαν. ἐπεὶ δὲ τις ἔμελλε λέγειν 'καὶ πῶς εἶναι τῶν

2 τοὺς] τῶν PS 6. 7 καὶ οὐδ' ἀνακεκραμένος καὶ οὐκ ἀναμεμιγμένος a
 7 μετ' αὐτῶν om. S 8 καὶ om. Pa 13 ἀφίησι a 15 προεῖται] sic libri
 et Arist. ESU: προεῖται recte Arist. vulg. 16 καὶ τὸ τρίτον a 17 καὶ om. a
 19 ante περὶ add. καὶ S 21 δὲ delete 24. 25 νῦν θεωρηθήσεται S
 25 ante οὐχ add. καὶ a post τὰ add. καὶ a 27 post ὅμως desideratur
 δ' ἡ φύσις 30 δὲ] γὰρ S 31 ψευδὲς S ὅτι om. S 37 ἡμελλε S

αἰσθησεων ἤτοι τῶν αἰσθητηρίων ἐν τῇ κεφαλῇ εἰσι, τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς
 φῆς, οὐδεμιᾶς αἰσθήσεως ὄντος αἰτίου; λέγει δτι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἔναια 10
 τούτων ἐν τῇ κεφαλῇ εἰσι, μὴ δυνηθέντες εὐρεῖν οὕτως ἀπεφάναντο. ἔλεγον
 γὰρ 'τίνος ἕνεκα ἐν τῇ κεφαλῇ τυγχάνουσιν ὄντες ὀφθαλμοί, ῥίνας, ὦτα;
 5 ἄρα γε διὰ τὸ εἶναι ἐν αὐτῇ σάρκας, νεύρα, φλέβας; καὶ μὴν ἔναισι ταῦτα
 καὶ ἐν τῷ λοιπῷ σώματι· διὰ τί οὖν οὐκ ἐν ἄλλῃ μέρει, ἀλλ' ἐν τῇ
 κεφαλῇ πεποιήκεν αὐτὰ ἡ φύσις; ὀγλὸν οὖν ὅτι οὐ διὰ ταῦτα ἐν τῇ κεφαλῇ 15
 τυγχάνουσιν ὄντα, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἐγκέφαλος φανερώς ἑτερός ἐστι τὴν φύσιν
 τῶν ἄλλων μερῶν. ἐστὶ δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ δι' αὐτὸν καὶ τὰ αἰσθητήρια
 10 καὶ αἱ διὰ τούτων αἰσθήσεις ἐν αὐτῇ εἰσιν· εἰκὸς γὰρ διὰ τὸ διαφέρειν
 τῶν ἄλλων ἀπάντων μορίων ἐν αὐτῇ ταύτας εἶναι ἥπερ διὰ τὰ μὴ δια-
 φέροντα· καὶ ἡ μὲν αἰτία καὶ ὁ συλλογισμός, δι' οὗ συνδυάζουσι τὰς
 αἰσθήσεις τῇ ἐγκεφαλῇ, αὕτη· τὰ δὲ κατὰ τὴν λέξιν τὴν τοῦτο δ' ὁρῶν- 20
 τες ἰδιώτερον ὢν τῶν ἄλλων μορίων ἐκ συλλογισμοῦ πρὸς
 15 ἄλληλα συνδυάζουσι, τὰ δὲ κατὰ τὴν λέξιν τοιαῦτα· αὐτίκα τὸ τοῦτο
 δὲ (τοῦτο λέγων τὸν ἐγκέφαλον) τὸν ἐγκέφαλον δὲ ὁρῶντες ἰδιώτερον καὶ
 ἑτερον ὄντα τῶν ἄλλων μορίων καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ κείμενον συνάπτουσιν
 αὐτῷ τὰς αἰσθήσεις· διάφορος γὰρ ὢν πρὸς τὰ ἄλλα μέρη διὰ τοῦτο ἂν
 εἴη ἐν αὐτῇ, καὶ οὐ διὰ τὰ νεύρα ἢ τὰς σάρκας. 25

20 "Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ὁ ἐγκέφαλος ἀρχὴ τῶν αἰσθησεων, ἀλλ' ἡ
 καρδία, διωρίσται ἐν τοῖς Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν· ἀλλὰ καὶ νῦν ὥδε
 ἔσται ὀγλὸν ὅτι ἡ καρδία ἐστὶν ἀρχή, καὶ οὐχ οὗτος. καὶ τέως ὅτι ἡ
 καρδία ἐστὶν ἀρχὴ τῶν ἀπτῶν καὶ γυμῶν, ὀγλὸν· ἐπεὶ γὰρ ἀμφοτέρων
 αἰσθητηρίον ἐστὶν ἡ σὰρξ, ἡ δὲ σὰρξ ἐξ αἵματος, τὸ δὲ αἷμα ἐκ τῆς καρ- 30
 25 δίας, ὀγλὸν ὡς ἐκείθεν ἐστὶ τῶν δύο τούτων ἡ ἀρχή. τῶν δὲ λοιπῶν
 τριῶν πρῶτον μὲν φανερόν ὅτι ἡ ὁσφρησις μέση ἐστὶ καὶ μετὰ τῶν
 ὁμμάτων κεῖται, καὶ οἱ μυκτῆρες κατωτέρω τούτων τὴν θέσιν ἔχουσιν· ἡ
 δὲ ἀκοή καὶ ἡ ὄψις μάλιστα εἰσιν ἐν τῇ κεφαλῇ, ἐπειδὴ καὶ τὰ αἰσθη-
 τηρία τούτων, τὰ τε ὦτα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν αὐτῇ κεῖνται· ἀλλ' οὐχ ὅτι
 30 ταῦτα ἐν ταύτῃ, ἀρχὴ τούτων ὁ ἐγκέφαλος ἐκ τούτου τε ἔχουσι τὴν τοῦ
 ὁρᾶν καὶ ἀκοῦειν δύναμιν. καὶ τοῦτο ὀγλὸν ἐπὶ τῶν ἰχθύων· ἀκούουσί τε 35
 γὰρ καὶ ὁσφραίνονται, αἰσθητήριον δὲ τούτων οὐδὲν ἔχουσι φανερόν ἐν τῇ
 κεφαλῇ, ὡς ἐκ τῶν ἀνατομῶν ἔγνωμεν. εἰ δ' ἦν ὁ ἐγκέφαλος τούτων
 ἀρχή, ἦν ἂν ἐν αὐτῇ καὶ αἰσθητήρια. ἀλλ' ὅτι μὲν ὁ ἐγκέφαλος οὐκ ἔστι
 35 τούτων τῶν αἰσθησεων ἀρχή, δέδεικται· δι' ἣν δ' αἰτίαν ἐν τῇ κεφαλῇ
 τυγχάνουσι τὰ τούτων αἰσθητήρια καίπερ οὐκ ὄντος τοῦ ἐγκεφάλου ἀρχῆς,

2 μηδεμιᾶς a

8 ἐπεὶ a

9 δὲ scripsi: δὲ libri

10 διαφέρειν P

11 μορίων ἀπάντων coll. S

ἥπερ μὴ διὰ τὰ coll. P

12 ὁ om. Sa

συνδυάζουσι P

15 τὸ om. P

16 δὲ scripsi: δὲ libri

19 ἐν αὐτῷ S

21 ἐν τοῖς Περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν c. 1. 2

22 καὶ οὐχ ἀρχή (23) in

marg. add. P

23 ἐπεὶ—ὀγλὸν (25) om. S

24 ἡ σὰρξ ἐστὶ coll. a

29 οἱ om. a

32 φανερόν om. P

34 ἐν αὐτῷ Pa

αἰσθητή-

ριον Sa

ὁλῆλον ἐντεῦθεν· ἐπεὶ γὰρ ἐστὶ τὸ τῆς ὀψέως αἰσθητήριον τὸ κρυσταλλο- 10
 εἰδές, τοῦτο δ' ἐστὶν ὑγρὸν καὶ ψυχρόν, ἐστὶ δὲ καὶ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς
 καὶ ψυχρός, ἔθηκεν ἡ φύσις τοὺς ὑφθαλμοὺς ἐν τῇ κεφαλῇ, ἵν' αὐτοῖς
 χρηρηγῇται τὸ κρυσταλλοεἰδές ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου. καὶ τὰ μὲν φλεβία, δι'
 5 ὧν αὐτοῖς διόδοι τὸ κρυσταλλοεἰδές, ἄρχονται μὲν ἀπὸ τῆς κόρης, ῥιζοῦνται
 δὲ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον· ἐκ δὲ τῆς καρδίας ἄγουσιν ἕτερα φλεβία καὶ συμ-
 φύονται τοῖς περὶ τὸν ἐγκέφαλον φλεβίοις, ἀφ' ὧν φλεβίων τῶν ἀπὸ τῆς 15
 καρδίας ἀνερχομένων ἀναδιδόται ἡ ὑπτική δύναμις εἰς τὰ ὑπὸ τῆς κόρης
 πρὸς τὴν κεφαλὴν τείνοντα φλεβία, καὶ διὰ τούτων εἰς τὴν τῶν ὑφθαλμῶν
 10 κόρην. ἐπεὶ δὲ ἔδει τοὺς χιτῶνας τῶν ὑφθαλμῶν λεπτοτάτους εἶναι, ἵνα
 ταχέως τὰς αὐγὰς δέχωνται (παχύ|τατοι γὰρ ὄντες ἐνεποδίζοντο ἂν πρὸς 89
 τοῦτο ὑπὸ τοῦ πάχους) ἐπεὶ οὖν οὕτως ἔδει τούτους εἶναι, πεποίηκεν ἡ
 φύσις ἐξ ὑγροῦ τὸ αἰσθητήριον, καὶ οὐκ ἀπὸ ἀέρος· ἐξ ἀέρος γὰρ ὂν διὰ
 τὴν λεπτότητα διέπνει ἂν καὶ ἐξήρχετο· δυσκράτητος γὰρ καὶ δυσφύλακτος
 15 ὁ ἀήρ, τὸ δ' ὕδωρ εὐφύλακτον. ἔτι ἐπεὶ αἱ ἀκριβέστεραι τῶν αἰσθήσεων 5
 ἀκριβέστεραι γίνονται διὰ τῶν καθαρώτερον ἐχόντων τὸ αἷμα μορίων, καθα-
 ρώτερον δὲ τὸ ἐνυπάρχον τοῖς ἐν τῇ κεφαλῇ οὔσι φλεβίοις, καὶ διὰ τοῦτο
 ἂν εἶεν ἐν τῇ κεφαλῇ ταυτὶ τὰ αἰσθητήρια. σαφεῖ δὲ τὰ ἐξῆς.

Τὰ δὲ ὅσα κείνται ἐν τῇ κεφαλῇ, ὅτι τῆς ἀσθεῖς αἰσθητήριον ὁ ἀήρ
 20 ἐστίν. ὥς ἐν τοῖς Περὶ αἰσθήσεως δέδεικται· εἰ δ' ἦσαν τὰ ὅσα ἐν ἄλλῳ
 τόπῳ, οὐκ ἂν ῥαδίως ἐδέχοντο τὸν ἀέρα. ταῦτα μὲν οὕτως. τῶν δὲ 10
 ἐναίμων ζώων οὐδέν ἐστιν ἀναιμον μόριον αἰσθητικόν, οὔτε μὲν τὸ αἷμα,
 ἀλλ' ὄχημα μὲν τὸ αἷμα τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως, ὥς καὶ πρότερον εἴπο-
 μεν, ἐστίν, αἰσθητικὸν δὲ οὐκ ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ἐξ αἱμάτων, ἥτοι ἡ σὰρξ.
 25 ἀλλὰ πῶς, εἴπερ ἡ σὰρξ ἐξ αἵματος, τὸ δ' αἷμα ἀναίσθητον, τὸ ἐξ ἀναι-
 σθήτου ὂν ἔσται αἰσθητικόν; ἢ ἐπειδὴ τὸ αἰσθησόμενον μόριον λαβὼν τὸ
 αἷμα καὶ συμπέψαν καὶ ὅμοιον ἑαυτῇ ποιῆσαν οὕτω τρέφεται, ὁλῆλον ὅτι 15
 καὶ τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν, ἥτις ἐν τῷ αἵματι ἐποχεῖται, συνανακεραυνώσει
 καὶ ἀναζυμώσει ἑαυτῇ· εἰ δὲ τοῦτο, ὁλῆλον ὅτι ἡ σὰρξ οἷον κράμα ἐστίν
 30 αἰσθήσεως καὶ αἵματος, καὶ εἰ τοῦτο, εὐλόγως, μᾶλλον δ' ἀνάγκη αὐτὴν
 μὲν εἶναι αἰσθητικὴν, τὸ δ' αἷμα ἀναίσθητον.

Μετὰ ταῦτα λέγει, τίνας ἔνεκεν ὁ ἐγκέφαλος ἔμπροσθεν ἐστὶ, καὶ φησιν
 ὅτι ἐπεὶ διὰ τὸ τὴν καρδίαν περιψύχειν γέγονεν, αὕτη δ' ἔμπροσθεν ἐστίν, 20
 ἀνάγκη καὶ τοῦτον ἔμπροσθεν εἶναι. δι' ἣν δ' αἰτίαν ἡ καρδία ἔμπροσθεν
 35 κεῖται, ἔρξ' ἐν τῷ ἐφεξῆς βιβλίῳ, ὅτε περὶ σπλάγχνων λέγει. ἔτι ἐπεὶ τὸ

1 ἐπειδὴ S 1. 2 κρυσταλλοεἰδές ubique S 2 ἐστὶ τ' ὑγρὸν S καὶ post
 δὲ om. Sa 5 post κρυσταλλοεἰδές add. εἰσιν PS ἄρχοντα S 12 exspectas
 οὖν αὐτοὺς ἔδει τοιούτους εἶναι 13 αἰσθητὸν S 14 διεξήρχετο Pa
 15 ἀκριβέστεροι S 18 τὰ αἰσθητήρια ταυτὶ coll. S ἐφεξῆς P 19 Τὰ δὲ
 ὦτα] περὶ ὧτων in marg. S δὲ om. P κείνται post κεφαλῇ ponit S
 αἰσθητήρια Sa 20 ἐν τοῖς Περὶ αἰσθήσεως] c. 2 p. 438^b20 21 ῥαδίον Sa
 22 ἀναιμον post αἰσθητικόν ponit S 24 τὸ δ' ἐξ P 26 λαβὼν a
 30 εἰ om. a 31 μὲν om. P αἰσθητικόν Pa 33 ἐπειδὴ S 35 ἐν τῷ
 ἐφεξῆς βιβλίῳ] Γ 3 p. 665^a10 sqq. 4 p. 665^b18 sqq.

αἰσθάνεσθαι διὰ τῶν ἀναίμων γίνεται μορίων, τὰ δ' ἔναιμα μόρια, δι' ὧν
ἡ αἰσθησις πρὸς τὰ αἰσθητήρια ἀνεισιν, ἔμπροσθεν εἰσιν (ἐκ τῆς καρδίας
γὰρ ταῦτα), τῶν δὲ τοιούτων αἰσθητηρίων αἱ φλέβες, ὡς εἴρηται, πρὸς τὸν
ἐγκέφαλόν εἰσι καὶ διὰ τοῦτο ἂν εἴη ὁ ἐγκέφαλος ἔμπροσθεν. 25

5 p. 656 b 26 Μετὰ ταῦτα λέγει, διὰ τί οὕτω τέτακται τὰ αἰσθητήρια.
σαφῶς δὲ καταλέγει τὰ περὶ ὀφθαλμῶν καὶ ὠτων. περὶ δὲ τῶν ῥινῶν
δι' ἣν αἰτίαν οὕτω κεῖνται μέλλων εἰπεῖν, πρῶτον λέγει ὅτι ἕκαστον τῶν
αἰσθητηρίων διπλοῦν ἐστίν, εἰ καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς ἀδελφὸν ὃν τοῦτο διὰ
τὸ μὴ εἶναι πρῶτον αἰσθητήριον τὴν σάρκα. ἀλλ' οὖν ἐπὶ τῆς γεύσεως
10 μᾶλλον ἐστὶ ὁ γλῶττον· φαίνεται γὰρ ἡ γλῶττα κεχαρταμένη καὶ οἷον ἐσχισμένη. 30
εἰπὼν οὖν ὅτι ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων διπλοῦν ἐστὶ, λέγει ὅτι εἰ μὴ
ἔκειτο ἡ ῥίς ὥσπερ κεῖται, ἀλλ' ἦν διεσπασμένη ὥσπερ τὰ ὦτα, ἐπειδὴ οἱ
πόροι αὐτῆς κατὰ στάθμην καὶ ἐπ' εὐθείας πρὸς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν
εἰσβάλλουσιν, οὐκ ἂν ἐποίησε τὸ αὐτῆς ἔργον· οὐ γὰρ ἡδύνατο τὸ πνεῦμα
15 πρὸς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν εἰσερχέσθαι τῶν μυκτήρων, τοῦ μὲν ἐν τῇ
κεφαλῇ φέρε εἰπεῖν κειμένου, τοῦ δὲ ἐν ἄλλῳ μέρει τοῦ σώματος. λέγει 35
καὶ διὰ τί ποτε οὕτω καὶ τὰ ἄλλα ζῶα ἔχει τὰ ὦτα· διότι, φησί, τὰ
τετράποδα κυπτάζει καὶ οὕτω κινεῖται, ἀλλ' οὐκ ὀρθιά ἐστίν· εἰ γὰρ οὕτω
κινούμενα [εἰ] μὴ μετέωρα εἶχον τὰ ὦτα καὶ κινούμενα, ἀλλὰ κάτω που
20 καὶ ἀκίνητα, οὐκ ἂν ἐδέχετο πάντοθεν τοὺς ψόφους. οἱ δὲ ὀρνίθες σκληρό-
δερμοι ὄντες καὶ πτερωτοί, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ δέρματος σκληρότητα
ὥτα ποιῆσαι ἐν αὐτοῖς ἡ φύσις οὐκ ἡδυνήθη, ἔπειτα πάσης τῆς ὕλης εἰς τὴν 40
τῶν πτερῶν φύσιν καταναλωθείσης οὐκ εὐπόρησε καὶ ἄλλης εἰς ὧτων
γένεσιν. διὰ ταύτας δὲ τὰς αἰτίας οὐδὲ τὰ τετράποδα καὶ ψοτόκα ἔχει
25 ὦτα. ἡ δὲ φώκη τετράπους μὲν ἐστίν, ἀλλὰ διὰ τὸ λίαν ἔχειν βραχυ-
τάτους καὶ δακτυλιαίους τοὺς πόδας, καὶ οἷον πεπηρωμένη διὰ τοῦτο οὐσα,
οὐκ ἔχει ὦτα.

p. 657 a 25 Μετὰ ταῦτα λέγει διὰ τί οἱ ὀφθαλμοὶ ἔχουσι φυλακὴν 45
τὰ καλούμενα βλέφαρα, ὑφ' ὧν καὶ σκαρδαμύττουσι. σκαρδαμύττειν δὲ
30 λέγεται τὸ συνεχῶς καὶ πυκνῶς μύειν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σκαρδαμύττει
ταῖς βλεφαρίσιν, οἱ δὲ ὀρνίθες δι' ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐξερχομένου ἀπὸ τῶν κανθῶν
τῶν πρὸς τοῖς μυκτήρσι. σαφῶς δὲ λέγει, διὰ τί τὰ βλέφαρα ἔχει
ὅσα βλέφαρα ἔχει. λέγει δὲ καὶ ὅτι σκαρδαμύττουσιν ὅσα σκαρδαμύττει
οὐκ ἐκ προαιρέσεως, ἀλλ' ἀπροαιρέτως καὶ μηδὲ | συναισθανόμενα ὅτι 90
35 τοῦτο πάσχει. μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων σκαρδαμύττει ὁ ἄνθρωπος, ὅτι
λεπτόδερμός ἐστιν, εὐκίνητότερον δὲ τὸ λεπτόν. τὸ δὲ ἡ δὲ βλεφαρίς
ἐστὶ δέρματι περιεληγμένη ἵσον ἐστὶ τῇ ἡ δὲ βλεφαρίς δέρμα ἐστί,
διὰ δὲ τὸ εἶναι δέρμα τμηθεῖσα οὐ συμφύεται· τοῦτο γὰρ φύσις δέρματος.
οὕτε δὲ αὕτη συμφύεται οὕτε ἡ ἀκροποσθία· ἐστὶ δὲ ἡ ἀκροποσθία τὸ 5

2 ἐστὶν a 6 καταλέγει] κατὰ λέξιν P 16 κειμένου φέρε εἰπεῖν coll. S
17 τὰ post φησί om. S 19 εἰ deleti 25 τετράπου μὲν Sa 33 ὅσα ἔχει
βλέφαρα coll. S καὶ om. Sa 35 τοῦτο πάσχει] σκαρδαμύττει S 36 δὲ post
ἡ om. P 37 τῷ δὲ ἡ coll. P 38 γάρ] δὲ Pa

περιέχον δέρμα τὴν βάλανον τοῦ αἰδοῦ, ὃ καὶ τέμνουσιν Ἰουδαῖοι καὶ
 Αἰγύπτιοι, καὶ λέγουσι τὴν ταιάυτην τομὴν περιτομήν. λέγει δὲ καὶ διὰ
 τί οἱ ὄρνιθες τῷ κάτω, ἀλλ' οὐ τῷ ἄνω βλεφάρῳ σκαρδαμύττουσι καὶ
 ὅλως μύουσι, καὶ φησιν ὅτι διὰ τὴν τοῦ δέρματος τοῦ περὶ τὴν κεφαλὴν
 5 σκληρότητα· σκληρὸν γὰρ ὃν δυσκίνητόν ἐστι. καὶ διὰ τί σκληρὸν λέγει,
 ὅτι οἱ βαρεῖς τῶν ὀρνέων πτητικοὶ μὴ ὄντες, ἀλλὰ δυσκίνητοι διὰ τὴν 10
 τῶν πτερῶν ὀλιγότητα, ὥπλισεν αὐτοὺς ἢ φύσις σκληρῷ δέρματι, ἵνα
 τυπτόμενοι ὑπὸ τῶν θηρευόντων ἀντέχωσι διὰ τὴν σκληρότητα, καὶ μὴ
 ταχέως ἀποθνήσκωσιν. ὥπερ οὖν ἔμελλε χρήσασθαι ἢ φύσις πρὸς αὐξήσιν
 10 τῶν πτερῶν, ἐχρήσατο πρὸς τὴν τοῦ δέρματος σκληρότητα. λέγει δὲ καὶ
 περὶ τῶν τετραπόδων τῶν ὀφιοκούντων ὅτι φοιλιώτά ἐστιν· καὶ ἐστὶν ἡ 15
 φολὶς σκληροτέρα τῶν τριχῶν, ὥστε καὶ τὸ δέρμα τὸ τὰς φολίδας ἔχον
 σκληρότερον τοῦ δέρματος τοῦ τὰς τρίχας ἔχοντός ἐστιν. λέγει δὲ καὶ διὰ
 τί σκαρδαμύττουσιν οἱ ὄρνιθες τῷ ὑμένι τῷ ὄντι ἐν τοῖς πρὸς τοὺς μυκτῆρας
 15 κανθοῖς, καὶ οὐ διὰ τοῦ ὄντος πρὸς τοὺς ἐν τοῖς κροτάφοις κανθούς· καὶ
 φησιν ὅτι βέλτιον ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς εἶναι τὴν φύσιν αὐτῶν, δύνανται δὲ 20
 ἀπὸ τῶν πρὸς τοὺς μυκτῆρας κανθῶν διὰ τὸ σύνεργος εἶναι ἀλλήλων ἀπὸ
 μιᾶς εἶναι ἀρχῆς, ἐκ δὲ τῶν ὄντων πρὸς τοῖς ὣσιν οὐ δύνανται, ἀπρωσι-
 μένοις οὖσιν ἀπ' ἀλλήλων, ἄλλως τε τῶν ὤτων πρὸς τὰ πλάγια κειμένων,
 20 τῶν δὲ μυκτῆρων ἔμπροσθεν. βέλτιον δὲ τὸ ἔμπροσθεν διὰ τὸ καὶ τὴν καρ-
 δίαν τὴν ἀρχὴν τῶν ζώων ἔμπροσθεν κεῖσθαι, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν
 βέλτιον ἐκ τῶν ἔμπροσθεν, ὃ ταυτόν ἐστι τῷ ἐκ τῆς ἀρχῆς πάσης κινή-
 σεως καὶ ζωῆς, σκαρδαμύττειν ἢ ἐκ τῶν πλαγίων. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. 25

p. 657b34 Τὸ δὲ οἶον βλέποντα διὰ τοῦ βλεφάρου προσπεφυκό-
 25 τος σαφὲς ἐσται, εἰ οὕτω πως εἴποιμεν· νενοήσθω ὅτι συμπεφυκότα καὶ συνεχῆ
 γεγονότα τὸ ἄνω καὶ κάτω βλέφαρον δύναται ὁρᾶν οὕτω τὸ ζῶον· τοιοῦτόν
 τί εἰσι τὰ σκληρόφθαλμα, οἷον εἰ βλέποντα συμπεφυκότων τῶν βλεφάρων.
 ὥσπερ οὖν εἰ ἑώρων ἐγὼ τε καὶ σὺ καὶ πάντες συμπεφυκότων τῶν βλε- 30
 φάρων, οὐδ' ἂν ἦν ἡμῖν ἄλλων χρεῖα βλεφάρων πρὸς φυλακὴν τῶν ὀφθαλ-
 30 μῶν διὰ τὸ ἅμα τὰ προσπεφυκότα βλέφαρα καὶ φυλάττειν αὐτοὺς καὶ μὴ
 κωλύειν πρὸς τὸ ὁρᾶν, οὕτως οὐδὲ τοῖς σκληρόφθαλμοις ἐστὶ χρεῖα βλε-
 φάρων. ἀλλ' ἐπεὶ διὰ τὴν τῶν ὀφθαλμῶν σκληρότητα ἀναγκαῖον ἦν ἀνβλύ-
 τερον βλέπειν. ὥσπερ τὰ ὦτα τῶν τετραπόδων κινούμενα γέρονεν. ἵνα διὰ
 τὴν κίνησιν πάντοθεν δέχεται τοὺς ψόφους, οὕτω καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ- 35
 35 των κινεῖσθαι παρασκευάζει, ἵνα πάντοθεν δέχωνται τὰς αὐγὰς.

Εἴτα λέγει διὰ τί βλέφαρα τοῖς ἐχθύσιν οὐ ἐξώκεν ἢ φύσις, καὶ
 φησιν ὅτι ἐπειδὴ ἐν τῷ ὕδατι ζῶσιν, ἐμποδιστικὸν δὲ τὸ ὕδωρ πρὸς τὸ

1 τὴν scripsi: τὸν libri	post τέμνουσιν add. οἱ α	6 μὴ] μὲν S
δυσκίνητοι post ὀλιγότητα (7) ponit S	14 πρὸς τοῖς α	15 κανθοῖς] κανθοῖς α
fort. ἐν τοῖς πρὸς τοὺς κροτάφους κανθοῖς	22 ἀπάσης S	23 ἐφεξῆς P
24 τῶν βλεφάρων S	25 εἴποιμι Pa	νενοήσθω] νενοεῖσθω P: καὶ νοήσθω α
27 βλέπον P	28 καὶ post σὺ om. S	32 ἐπειδὴ S
		34 δέχοιτο S
35 παρασκευάζει] desideratur ἢ φύσις	τάς] πρὸς P	36 post λέγει add. καὶ Sa
οὐ supr. v. P	οὐκ ἐξώκεν S	37 ὅτι om. S
		δὲ] γάρ S

ὁρᾶν διὰ τὸ μήτε διαφανέστερον εἶναι τοῦ ἀέρος, μήτε εὐδιαιρετώτερον, ἔχουσιν ὑγροτέρους τοὺς ὀφθαλμούς καὶ πλεόν τῶν ἄλλων τὸ χρυσταλλοειδές, ἵνα νικήῃ τὸ τοῦ ὕδατος πρὸς τὸ ὁρᾶν ἐμποδίων. ἐπεὶ οὖν πολὺ 10 τούτοις τὸ χρυσταλλοειδές, ἀνάγκη ἦν ἔχειν βλέφαρα, ἀλλ' ἐπεὶ ἐν τῷ ὕδατι οὐκ εἰσι κοινηρώδῃ τινὰ καὶ προσκρούσματα τῶν ὀφθῶν, οὐ δέδωκεν αὐτοῖς ἢ φύσις βλέφαρα εἰς φυλακὴν τῶν ὀμμάτων, διὰ τὸ μηθὲν μᾶτην ἢ περιεργὸν ποιεῖν.

p. 658^a21 Σαφῆ δὲ τὰ περὶ τριχῶν. τὸ δὲ ἀλλ' ἀλεάζει διὰ τὴν κάμψιν ἵσον ἐστὶ τῷ θερμαίνεται διὰ τὸ κυπιάζειν. πρὸ δὲ τούτου ὅταν λέγῃ 10 ὅτι τὰ τετράποδα ἐν τοῖς ὑπτίοις οὐκ ἔχει τρίχας, ἢ τὸ μὴ ἔχειν εἴρηται ἀντὶ τοῦ ἡττονας ἔχουσιν ἐν τοῖς ὑπτίοις, πλείονας δὲ ἐν τοῖς πρανεσίν, ἢ τὰς ἐν τοῖς ὑπτίοις οὐ βούλεται λέγειν τρίχας διὰ τὸ διαφέρειν πρὸς τὰς ἐν τοῖς πρανεσί. λέγει δὲ καὶ πλείονας τρίχας ἔχειν τὸν ἄνθρωπον διὰ τε τὴν ὑγρότητα τοῦ ἐγκεφάλου καὶ διὰ τὰς ῥαφάς· ἀλλ' ἢ μὲν ὑγρότης ὡς 15 ὕλική | αἰτία, αἱ δὲ ῥαφαὶ ὡς μὴ ἐμποδίζουσαι ἐξέρχεσθαι τὴν ὑγρότητα. 91 διὰ τούτου δὲ τὰς αἰτίας ἔχει καὶ τὰς ὁφρύδας· ἐπὶ συνιδέσει γὰρ καὶ ἀρμογῇ ὁσῶν οὐσα οὐκ ἐμποδίζουσι τὸ ὑγρὸν αἱ ἀρμογαὶ ἐξέρχεσθαι. τὰς δὲ βλέφαριδας ἔχει ἢ περατοῦνται τὰ φρεβία· ἢ δὲ περατοῦνται, πόρους ἔχουσιν, ἢ δὲ πόροι τυγχάνουσιν ἄντες, διδοῦναι διέξοδος τῷ ὑγρῷ, εἰ μή 5 20 πού ἔργον τι φύσεως ἐμποδίσαι πρὸς ἄλλο ἔργον καὶ χρῆσιν.

p. 658^b27 Ταῦτα εἰπὼν ἐπάγει ὅτι οὐ πόρρω διέστηκεν ἀλλήλων τὸ τῆς ὁσφρήσεως αἰσθητήριον, τῷ διέστηκε χρησάμενος ἀντὶ τοῦ μὴ ἔχειν μέγεθος. ἀλλὰ τὸ μὲν τῶν πετηνῶν καὶ τετραπόδων οὕτε μήκος ἔχει οὐδὲ ὅλως ἐπανέστηκεν, ἀλλὰ καὶ πάντῃ ἀδιάρθρωτον τὸ τῶν πετηνῶν, τῶν δὲ 25 τετραπόδων μᾶλλον διηρθρωμένον. ὁ δὲ ἐλέφας, φησὶν, ἰδιώτατον ἔχει 10 τοῦτο τὸ μῆριον. σαφῆ δὲ αὖ λέγει περὶ τῆς ῥινὸς τοῦ ἐλέφαντος· τινὰ δὲ δεόμενα μικρὰς ἐπιστάσις τεύξεται αὐτῆς. αὐτίκα τὸ τὸ γὰρ μέγεθος ὃν ὑπερβάλλον ἀναγκαῖον ὁμοίως ἦν χρῆσθαι τῷ ὑγρῷ ὥσπερ τῇ γῇ ἵσον ἐστὶ τῷ μέγιστος γὰρ ὢν ὁ ἐλέφας καὶ διὰ τοῦτο δυσκίνητος, 30 ἀναγκαῖόν ἐστιν ὅσον ἂν χρόνον ἐν τῇ γῇ διατρίβῃ, τοσοῦτον εἶναι καὶ ἐν τῷ ὕδατι. τὸ δὲ λεγόμενον περὶ τῶν ὀπισθονόμων βοῶν τοιοῦτόν ἐστι· 15 φασὶ γὰρ κινεῖσθαι τὰ κέρατα τούτων. καὶ ἐπειδὴν κύβωσιν εἰς τὴν νορήν, πηγνυνται ἐν τῇ γῇ καὶ οὐκ ἐῷσιν αὐτοὺς πρῶτον προβῆναι· καὶ διὰ τοῦτο ὑποχωροῦσιν ὀπίσω. οὕτω δὲ ἐλκόμενα τὰ κέρατα ὑπ' αὐτῶν, ἀλλ' οὐκ 35 ὠθηόμενα οὐ πηγνυνται· ἐν γὰρ τῇ ὠθησεί, ἀλλ' οὐ τῇ ἔλξει πηγνύται πᾶν εἶδός. τὸν δὲ ἐλέφαντά φησι χρῆσθαι τῷ μυκτῆρι ἀντὶ τῆς τῶν ἐμπρο- 20 σθίων ποδῶν χρείας· ὡς γὰρ τὰ τετράποδα χρῶνται τοῖς ἐμπροσθίοις ποσὶν ἀντὶ χειρῶν, οὕτω καὶ οὗτος τῷ μυκτῆρι. ὅτι δὲ χρῶνται τοῖς τοιούτοις

3 νικήῃ post ἐμποδίων ponit S

13 τρίχας πλείονας coll. S

μένος P: διηρθρωμένων S

27 post ἐπιστάσις add. καὶ Pa

36 ἰθὺ S

37 χρῆται S

S ἀλλὰ λεάζει Arist. ESY

23 post μέγεθος add. μηδὲ μήκος Pa

ἔχειν P

26 τὸ om. a

alterum τὸ om. Pa

38 ἀντὶ χειρῶν post τετράποδα (37) ponit S

10 τὸ μὴ ἔχει a

25 διηρθρω-

δὲ (post τινὰ) om. P

33 πηγνυνται Sa

ποσὶν ἀντὶ χειρῶν, ὁῦλον μὲν καὶ ἐξ ἄλλων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν κυνῶν· οὗτοι γὰρ τοὺς ὀδόντας αὐτῶν διὰ τούτων καθαίρουσι τοὺς τε κυνορραϊστας καὶ ἄλλο τι ὀδάνη, διὰ τούτων μάλιστα ἀπορρίπτουσι, καὶ ἄλλα πολλὰ μετὰ τούτων ἐργάζονται· οἱ κατοικίδιοί τε αἰλουροι τοὺς μὺς μετὰ τούτων τύπτουσι 25 5 τε καὶ κατέχουσιν.

Οἱ δὲ ὄρνιθες καὶ οἱ ὄφεις καὶ ὅσα ἄλλα ἔναιμα, ἔχουσι τοὺς μυκτῆρας πρὸ τοῦ στόματος· ἐν τῷ πέρατι γὰρ σχεδὸν τοῦ ἀνωθεν χεῖλους, οἱ δὲ ὄρνιθες ἐν τῷ ῥύγχει. ἔχουσι δὲ οἱ ὄρνιθες τοὺς μυκτῆρας, ὥστε μὲν εἰπεῖν μυκτῆρας διὰ τὸ ἔργον ὃ ποιῶσιν, οὐκ εἰσι δὲ διὰ τὸ μὴ εἶναι 10 φανερώς διηρθρωμένοι. αἰτία δὲ τούτου ἡ τῶν ὀρνίθων φύσις, διόπουσιν οὕσα καὶ περὶρωτή· διὰ μὲν οὖν τὸ πέτρους ἔχειν οὐκ ἔχει μυκτῆρας, 30 ὅτι καταναλισκομένη ἡ ὕλη εἰς τὴν τῶν πετρῶν φύσιν οὐκ ἀρκεῖ καὶ εἰς γένεσιν μυκτῆρων· διόπουσιν δὲ οὕσα καὶ οὐκ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σώματος ἔχουσα τοὺς πόδας, ἀλλὰ πρὸς τῷ τέλει, εἴπερ εἶχε μυκτῆρας, εἶχεν ἂν 15 καὶ μεγάλην κεφαλὴν, ἔχουσα δὲ ταύτην μεγάλην ἔπιπτεν ἂν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς τρυτάνης συμβαίνει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ εἰ δύο τινα βάρη 35 ἐν ἐκάστῃ τῶν πλαστίγων θήσεις, βρίθκει ἐπὶ τὴν ἔχουσαν τὸ μείζον βάρος. σαφεῖς δὲ τὰ ἐξῆς.

Μετριοὺς δὲ λέγει τοὺς ποιητάς τοὺς ἔμμετρα γράψαντας, ὥσπερ 20 Ὅμηρος καὶ οἱ λοιποί. τὸ δὲ τραυλίζειν, φησὶν, ἐστὶ καὶ μὴ ἐν τῷ ἔχειν πλατεῖαν ἢ στενὴν τὴν γλῶτταν· ὁ γὰρ πλατεῖαν ἔχων τὴν γλῶτταν καὶ συμμέτρως ἀπολελυμένην οὐ τραυλίζει. ἰστέον δὲ ὅτι ὁ ἔχων πλατεῖαν ἔχει καὶ στενὴν, ὥσπερ καὶ ὁ μέγα ἔχων ἔχει καὶ μικρόν (δύναται γὰρ 40 στενοῦν αὐτήν), ἀλλ' οὐχ ὁ στενὴν ἥδη καὶ πλατεῖαν. τὴν δὲ γλῶτταν 25 ἔχουσιν οἱ ὄφεις δικρόαν καὶ ἐσχισμένην διὰ τὴν λιχνότητα· λίχνοι γὰρ ὄντες ἔλαβον αὐτὴν ἐσχισμένην καὶ οἰονεὶ διπλῆν, ἵνα ἔχωσι διπλῆν καὶ τὴν ἥδονην. οἱ δὲ ἰχθύες ἔχουσι βραχεῖαν τὴν τῆς γλώττης διάρθρωσιν καὶ δι' αὐτὴν μὲν εἴπερ σαφῶς αἰτίας καὶ διὰ ταύτην, ἣν καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα μετὰ τῶν προειρημένων εἰρησιν· ἐν ὕδατι, φησί, διατρέχοντες καὶ ταχέως 45 30 διαβιβάζοντες τὴν τροφήν εἰς τὴν κοιλίαν, ἵνα μὴ λεαίνοντες αὐτὴν διὰ τῶν ὀδόντων εἴσεισι τὸ ὕδωρ εἰς τὴν κοιλίαν αὐτῶν καὶ ἀποπνίγωνται, οὐ δέδοται αὐτοῖς γλῶττα. ἐπεὶ γάρ, ὡς εἴρηται, ἅμα τῷ ἀψασθαι τῆς τροφῆς εἰς τὴν κοιλίαν αὐτὴν παραπέμπουσιν, ἐκ τούτου δὲ αἰσθησιν οὐκ ἔχουσι 92 τῶν χυμῶν, ἀφῆρηται καὶ τὸ τῶν χυμῶν αἰσθητήριον, καὶ τοσοῦτον ὥστε, 35 εἰ μὴ τις αὐτῶν τὸ στόμα ἐπικλίνει καὶ οἰονεὶ κυρτώσει ἢ κοιλανεῖ, οὐ φαίνεται ἡ τοιαύτη διάρθρωσις.

p. 660b25 Οἱ δὲ κορυόδελοι πεπηρωμένην ἔχουσι τὴν γλῶτταν ἴσως τοῖς ἰχθύσι, διὰ ταυτηνὴν τὴν αἰτίαν· ἐπεὶ γὰρ ἐν τῇ κάτω σιαγόνι πέφυκεν ἡ

2 αὐτῶν S 6 δὲ om. S 10 διηρθρωμένους Sa τούτων PS
12 ἡ om. a περὶρων P 17 θήσεις scripsi: θήσεις libri βρίθκει a
18 δὲ ἐστὶ τὰ a 19, 20 ὥσπερ—λοιποὶ om. S 20 ὁ Ὅμηρος a φησὶν
om. S 21 τὴν γλῶτταν ἔχων coll. a 26 καὶ post διπλῆν om. Pa 33 τὴν
οἰκείαν κοιλίαν Sa 34 ἀφῆρηται P 35 αὐτῶν τὸ στόμα αὐτῶν ἐπικλίνει S
38 ταύτην S

γλῶττα κείσθαι (ἄνω γὰρ κειμένη ἐκώλυε τὴν τροφήν εἰσερχεσθαι εἰς τὸν 5
 οἰσοφάγον) τοῖς δὲ κροκοδείλοις τὸ κάτω ἄνω ἐστί (τὴν γὰρ ἄνω κινουῖσιν,
 ἐν ἅπασιν δὲ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἡ κινουμένη σιαγὼν κάτω ἐστί), κάτω μὲν
 τὴν γλῶτταν οὐκ ἔχει, ὅτι τὸ κάτω ἄνω ἐστίν, ἄνω δὲ κείσθαι οὐ πέφυκεν·
 ὁ ἄνω δέ, ὅπερ ἐστὶ κάτω, οὐκ ἔχει τὴν γλῶτταν· ἵνα μὴ ἐμποδίῃ τὴν
 τροφήν· ἐπάνω γὰρ τῆς γλώττης πίπτει τὰ βρώματα, καὶ οὕτως ὑπ' αὐτῆς
 διασέμνεται πρὸς τὸν οἰσοφάγον. αἱ δὲ πορφύραι ἰσχυρότατον ἔχουσιν τὸ 10
 κέντρον διατρυπῶσι τὸ τῶν στρόμβων ὄστρακον, ὑφ' ὧν στρόμβων καὶ
 δελεάζουσιν αὐτάς· οἱ ἀσπαλιεῖς· τίθενται γὰρ περὶ τὸ ἄγκιστρον στρόμβον,
 10 ὃν ἰδοῦσαι ἔρχονται πρὸς αὐτόν, καὶ οὕτως ἀλίσκονται. σαφῆς δὲ τὰ λοιπὰ 15
 πάντα τοῦ παρόντος βιβλίου, διὸ ἐκτέον τῶν ἐφεξῆς. |

2 τὴν μὲν γὰρ S

3 δὲ] μὲν S

3. 4 κάτω δὲ τὴν S

8 διατρυποῦσι P

9 οἱ ἀλιεῖς Pa

τιθέασιν a

10 ὃν ἰδοῦσαι—ἐφεξῆς (11)] καὶ τὰ ἐξῆς S

Μετὰ τὰ εἰρημένα, φησί, περὶ κεφαλῆς ἢ τῶν ὀδόντων ἐστὶ φύσις,
 καὶ τὸ στόμα τὸ περιεχόμενον ὑπὸ ὀδόντων καὶ ἐξ ὀδόντων συνεστηκός. 5
 λέγει δὲ καὶ ὅτι οὐ μόνον πρὸς τὴν τῆς τροφῆς ἐργασίαν ἔχει τὰ ζῷα
 5 τοὺς ὀδόντας, ἀλλὰ καὶ χάριν ἀλκῆς. διαιρεῖ δὲ τὴν ἀλκὴν εἰς τε τὸ
 ποιεῖν καὶ ἐπιτίθεσθαι ἀλλήλοις καὶ εἰς τὸ μὴ πάσχειν καὶ ἀμύνεσθαι τὰ
 ἐπιτιθέμενα. τῶν γὰρ ζώων τὰ μὲν ἐπιτίθενται ἄλλοις, οἷον λέων, ἀετός, 10
 καὶ κατεσθίουσι τὰ οἷς ἐπιτίθενται, τὰ δὲ οὔτε ἐπιτίθεται οὔτε ἐπιβουλεύει,
 οἷον λαγώς, ἀηδών, ἀλλ' ἀμύνεται καὶ μάχεται, ὡς δύνатаι, τοῖς ἐπιτιθε-
 10 μένοις καὶ ἀναιρεῖν αὐτὰ σπουδάζουσιν. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἔχει τοὺς κυνόδοντας
 καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοσοῦτους πρὸς τὴν διάλεκτον· ἦν γὰρ τις λείπη,
 ψελλίζεται ὁ ἄνθρωπος. χαυλιόδοντας δὲ λέγει τοὺς ὀμοκότας τοῖς τῶν 15
 βουβάλων κέρασιν, οἱοί εἰσιν οἱ τῶν κάπρων. οὐδὲν δὲ τῶν ζώων ἔστιν
 ἅμα καρχαρόδουν καὶ χαυλιόδουν· ἐπεὶ γὰρ τὸ καρχαρόδουν ἔνεκα τοῦ
 15 δάκνειν ἐστὶ, τὸ δὲ χαυλιόδουν τοῦ πλήττειν καὶ τιτρώσκειν, οὐδὲν δὲ μάτην
 ἢ φύσις ποιεῖ, διὰ τοῦτο οὐδὲν ἔστιν ἅμα καρχαρόδουν καὶ χαυλιόδουν.
 ἐπεὶ δὲ ὁ τε κάπρος καὶ ἡ θήλεια ὅς ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰσι γένους (λέγω
 γένος τὸ εἶδος), ὁ τε ἄρρην ἔλαφος καὶ ἡ θήλεια (ὁμοειδῆ γὰρ καὶ ταῦτα) 20
 καὶ ὁ μὲν κάπρος ἔχει χαυλιόδοντας, ἡ δὲ ὅς οὐκ ἔχει, ὁμοίως ὁ ἄρρην
 20 ἔλαφος ἔχει κέρατα, ἡ θήλεια δὲ οὐ, ἐπεὶ οὖν ταῦθ' οὕτως ἔχει, καὶ ἦν
 εἰκὸς τὸν μὴ ἀργὸν τὴν διάνοιαν ζητεῖν, διὰ τί ὁμοειδῆ ὄντα ὁ τε κάπρος
 καὶ ἡ ὅς ὁ μὲν ἔχει χαυλιόδοντας, ἡ δὲ οὐκ ἔχει, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν
 ἐλάφων ὁ μὲν κέρατα, ἡ δὲ οὐ, μέλλων τὴν αἰτίαν τούτων εἰπεῖν λέγει ὅτι
 δεῖ καθόλου περὶ τούτων εἰπεῖν, ὁ χρήσιμον ἔσται καὶ περὶ τούτων καὶ 25
 25 τῶν ἄλλων τῶν ὑστερον λεχθησομένων· καὶ ἐπάγει ὅτι ἐπειδὴ χάριν ἀλκῆς
 καὶ βοηθείας ὑπὸ τῆς φύσεως δίδεται οἷς δίδεται κέρατα, κέντρα, πλήκτρα,

1 Tit. om. S: Σχόλια τῶν δεομένων ῥητῶν σαφηνείας τοῦ 7 βιβλίου τῶν περὶ ζώων μορίων α
 3 ὑπὸ τῶν ὀδόντων α 6 ἄλλοις α 8 καὶ om. α οὔτε ἐπιτίθενται P
 10 σπουδάζει S κοινόδοντας P 11 post τοσοῦτους add. δὲ S λείπη Pa
 13 βουβάλων Pa 14 post ἅμα add. καὶ α 17 δὲ om. Pa λέγω P
 21 ὁμοειδῆ τε ὄντα P 24 περὶ τούτου εἰπεῖν S καὶ περὶ τούτου P
 26 φύσεως ex βοηθείας corr. P rec.

ἐκείνοις ταῦτα δίδωσιν ἢ φύσις τοῖς δυναμένοις χρῆσθαι. ὥσπερ γὰρ στρατηγὸς οὐκ ἂν δώσει τῷ βρέφει σπάθην ἢ λόντον, ἀλλ' ἀνδρί, καὶ ἀνδρὶ τῷ δυναμένῳ χρῆσθαι, οὕτω καὶ ἡ φύσις τοῖς μὲν ἄρρεσι τῶν ζώων ἰσχυροτέροις οὖσι καὶ δυναμένοις χρῆσθαι δέδωκε κέρατα, κέντρα, χαυλιό- 30
5 θοντας, τοῖς δὲ θήλεσι διὰ τὴν ἀσθενείαν οὐ δέδωκε, καὶ τῶν ἀρρένων πάλιν τὰ μεῖζω κέρατα καὶ πληκτρά καὶ τὰ λοιπὰ δέδωκε τοῖς ἰσχυροτέροις, τὰ δ' ἐλάττω τοῖς ἀσθενεστέροις. εἰ δέ που συμβαίῃ τὰ αὐτὰ ἔχειν τὸ θῆλυ, ἅπερ καὶ τὸ ἄρρεν, οἷά εἰσι τὰ πρὸς τὴν τροφὴν χρησι-
μεύοντα, ἤτιτονά εἰσι τὰ τῶν θηλειῶν, μεῖζω δὲ τὰ τῶν ἀρρένων. λέγει
10 δὲ τοὺς ἰχθύας ἔχειν τοὺς ὀδόντας γαμψοὺς καὶ κεκαμμένους, ὥσπερ τὸ 35
τῶν ἱεράκων ῥύγχος, διὰ τὸ πᾶσαν τὴν ἰσχὺν αὐτῶν ἐν τούτοις εἶναι· ἐπιτηδειότερα δὲ τὰ γαμψὰ πρὸς τὸ σπαράττειν καὶ διατέμνειν.

p. 662^a 16 Ἔχει δέ, φησί, τὰ ζῶα τὸ στόμα ἔνεκεν τῶν ἔργων τούτων, λέγων ἔργα τὸ ἐσθίειν, τὸ ἔχειν ὀδόντας ἐν αὐτῷ, καὶ πρὸς
15 τούτοις χάριν | τοῦ ἀναπνεῖν· ἀναπνεῖ γὰρ καὶ ἐκ τοῦ στόματος. ἔχει 94
δὲ τῶν ζώων τινὰ μὲν τὸ στόμα χάριν τοῦ ἐσθίειν μόνον, τὰ δὲ καὶ πρὸς τὸ ἀμύνασθαι, τὰ δὲ πρὸς τούτοις καὶ πρὸς τὸ διαλέγεσθαι, ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος· καὶ διὰ τοῦτο γέγονε τὰ στόματα τῶν ζώων διάφορα, ὅτι καὶ αἱ ἐργασίαι αὐτῶν διάφοροί εἰσι. μύουρον δὲ εἶπε τὸ τῶν μὴ
20 σαρκοφάγων ἰχθύων στόμα, ὅτι ἐκ παχέος ἢ πλατέος εἰς λεπτὸν λήγει· 5
τοιαύτη γὰρ ἐστὶ καὶ ἡ τῶν μυῶν οὐρά. γλαφυρὸν δὲ εἶπε τὸ τῶν μικρῶν ὀρνίθων ῥύγχος ἀντὶ τοῦ περιφερὲς καὶ κυρτόν. στεγανόποδα δὲ λέγει τὰ μὴ ἐσχισμένους ἔχοντα τοὺς δακτύλους, οἷοί εἰσιν οἱ τῶν χηνῶν καὶ νηπτιῶν. τὸ δὲ πρόσωπον, φησὶν, ἢ ἐκ τοῦ πρόσθεν ὀπωπέναι καλεῖται πρόσωπον ἢ
25 ἐκ τοῦ πρόσω τὴν φωνὴν διαπέμπειν.

p. 662^b 23 Σαφῆ δὲ αὖ περὶ κεράτων λέγει· κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὴν 10
ἔσοις δὲ μή, δέδωκεν ἡ φύσις ἄλλην ἀλκὴν πρὸς σωτηρίαν, οἷον ταχυτῆτα σώματος λείπει τὸ 'κέρατα δέδωκεν', ἐν' ἣ τὸ πλήρες τοιοῦτον
'ἔσοις δὲ μὴ δέδωκεν ἡ φύσις κέρατα, δέδωκεν αὐτοῖς ἄλλην ἀλκὴν πρὸς
30 σωτηρίαν'. καὶ τίς ἡ τοιαύτη ἀλκή, ἐπάγει λέγων 'οἷον τοῖς μὲν ἵπποις βεβοήθηκε, τοιτέστιν εἰς βοήθειαν δέδωκε ταχυτῆτα σώματος, ταῖς δὲ καμήλοις μέγεθος. ἡ γὰρ ὑπερβολὴ τοῦ μεγέθους ἱκανὴ ὑπάρχει βοηθεῖν 15
αὐταῖς'. ταῦτα μὲν οὕτω βεβοήθηκεν, ἀλλὰ δέ, ὥσπερ εἴρηται, πεποίηκε χαυλιόθοντα. ἐπεὶ δέ τινα, ὥσπερ οἱ ἔλαφοι, κέρατα μὲν ἔχουσιν, οὐδὲν δὲ
35 πρὸς βοήθειαν αὐτοῖς συντελεῖ, διὰ τε τὸ μέγιστα εἶναι καὶ πολυσχιδοῦ (κατεσχισμένα γὰρ τὰ τῶν ἐλάφων κέρατα καὶ πολλαῖς παραφυσί καταπεπύκνω-
ται, ὥσπερ καὶ τὰ δένδρα τοῖς κλάδοις), δέδωκεν αὐτοῖς ταχυτῆτα. οἱ δὲ 20
βόνασοι, φησὶν, ἐπειδὴν διώκωνται, ἀπορρίπτουσιν ἐκ τοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῶν

1 δώσει Pa 3 τῷ om. Sa 4 post οὖσι add. τῶν ζώων, sed rursus del. S
4. 5 χαυλιόθοντα a 5 οὐκ ἔδωκε S 8 πρὸς τροφὴν P 9 τὰ post
εἰσι om. S 13 ἔχειν S 19 μὴ supr. v. add. P rec. m.: om. S
20 ἢ] καὶ S 21 μυῶν] μυούρων P 22 στεγανόποδα ex στεγανόποδα corr. P
24 καλεῖται πρόσωπον om. S 30 ἐπάγει a 31 εἰς τὴν βοήθειαν a 32 προσ-
βοηθεῖν Pa 33 αὐτοῖς S ταῦτα] sic libri 38 βόνασοι Pa διώκονται a

ἐνόντος περιττώματος· τοῦτο δὲ λίαν δυσωδέστατον ὃν ἀποπνίγει ἡ φύσις
 παρασκευάζει τὸ διώκον· ὥστε διὰ τῆς τοιαύτης τοῦ περιττώματος προσθήκης
 ἐφευρεν ἡ φύσις σωτηρίαν τοῖς ζῴοις. ἐπεὶ δὲ εἰσι μονόκερα καὶ διχλήλα καὶ
 μώνυχα, εὐλογώτερόν ἐστι, φησί, τὸ τὰ μώνυχα μονόκερα εἶναι ἥπερ τὰ δι- 25
 5 χλήλα· τῷ μωνύχῳ γὰρ διὰ τὸ ἐν ἀρμόζει καὶ τὸ μονόκερων, τῷ δὲ διχλήλῳ
 διὰ τὴν δυάδα τὸ δίκερων. ἔτι ἐπεὶ ἡ σχῆσις κατ' ἑλλειψιν ὕλης ἐστί· μὴ
 γὰρ εὐποροῦσα ἡ φύσις ὕλης ὁλόκληρον ὥσπερ τὸ τῶν μωνύχων ἀπεργά-
 σασθαι, πεποιήκεν αὐτὸ διχλήλόν. ἀποβάλλει δὲ μόνος ὁ ἑλαφος τὰ κέρατα
 διὰ τὴν εἰδικὴν αἰτίαν καὶ διὰ τὴν ὕλικήν· διὰ μὲν τὴν εἰδικήν, ὅπως τῇ
 10 ἀποθέσει ἐλαφρίζόμενα ὠφελοῖντο, ἐξ ἀνάγκης δέ, τουτέστι διὰ τὴν ὕλην, 30
 ὅτι βαρυτάτα ὄντα καὶ διὰ τοῦτο διηνεκῶς κινούμενα σάττεται τε καὶ ἐκρι-
 ζοῦται. οὐ πέφυκε δὲ τὰ κέρατα ἐκ τοῦ δέρματος, ἀλλ' ἐν τῷ δέρματι
 ἐνῆρμυσται στερεὸν ἐκ τῶν ὀστέων, τουτέστιν ἐκ τοῦ κρανίου διὰ τοῦ
 δέρματος δίσκισιν ὀστοῦν τι, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ τοῦ κέρατος κοῖλον.

15 p. 663^b22 Ταῦτα εἰπὼν λέγει ὅτι ῥητέον πῶς ἔχουσα ἡ ἀναγκαία
 καὶ ὕλική φύσις λαμβάνει αὐτὴν τὸ εἶδος καὶ καταχρῆται ἕνεκά του. 35
 καὶ λέγει ὅτι τῷ σωματώδει καὶ γεώδει, ὅπερ ἐστὶν ἡ φύσις τῶν ὀστέων,
 καταχρῆται ἡ φύσις ἐπὶ βοήθειαν καὶ τὸ συμφέρον. τὰς δὲ θηλείας
 τῶν ἐλάφων, τὰς αὐτὰς τὴν φύσιν οὔσας τοῖς ἄρρεσι καὶ μηδὲ ὀδόντας
 20 ἄνωθεν ἐχούσας ὅσον ἐπὶ τούτῳ ἔδει κέρατα ἔχειν· οὐκ ἔχει δὲ διὰ τὸ
 μηδὲ τοῖς ἄρρεσιν, ὥσπερ εἴρηται, χρήσιμα εἶναι· ἔχουσι δὲ ταῦτα οἱ
 ἄρρενες, ὅτι ἰσχυρότεροι τῶν θηλειῶν ὄντες, ἤττον βλάπτονται. 40

p. 664^a23 Λέγει δὲ καὶ περὶ τοῦ ὀισοφάγου ὅτι οὐκ ἀναγκαῖον ἔχειν αὐτὸν
 ἕνεκα τῆς τροφῆς. οὐθὲν γὰρ παρασκευάζει πρὸς αὐτήν, τουτέστι οὐθὲν
 25 συντελεῖ πρὸς αὐτήν· οὔτε γὰρ λειάνει ταύτην ὥσπερ οἱ ὀδόντες οὔτε πέττει
 ὥς ἡ κοιλία οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ποιεῖ πρὸς αὐτήν. ἔτι ἐπεὶ ἐνδέχεται εὐθὺς μετὰ
 τὸ στόμα κεῖσθαι τὴν κοιλίαν, ἱκανόν ἐστὶ τὸ στόμα διακομίζειν τὴν τροφήν 45
 πρὸς τὴν κοιλίαν, ὥστε οὐδεμία ἐστὶ τοῖς οὕτως ἔχουσι καίμενην τὴν κοιλίαν
 ὀισοφάγου χρεία. τὸν δὲ πνεῦμονα ἐπεὶ οὐκ ἐνδέχεται εὐθὺς μετὰ τὸ στόμα
 30 κεῖσθαι, χρεία τῆς τραχείας ἀρτηρίας, δι' ἧς μερισθῆσεται τὸ πνεῦμα κατὰ
 τὰς ἀρτηρίας, αἵτινες περιέχονται ὑπὸ τῶν ἐν τῷ πνεύμονι σφίγγων· οἷον
 γὰρ σωλῆνες οὔσαι αἱ ἐν τῷ | πνεύμονι σύριγγες ἔχουσιν ἐν ἑαυταῖς τὰς 95
 ἀρτηρίας. ἐπεὶ δὲ ἡ κοιλία πόρρω κεῖται τοῦ στόματος, ἀναγκαῖος γέγονε
 μεταξὺ τοῦ στόματος καὶ τῆς κοιλίας ὁ ὀισοφάγος, ἵνα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ

1 τοῦτο δὲ] καὶ τοῦτο S 2 τῆς om. S 3 et 4.5 διχλήλα a 4 εἴπερ a
 5 διὰ om. Pa μονόκερον a τὸ δὲ a 6 δίκερων a 7 τὸ om. a
 8 post δὲ add. καὶ a 9 ὅπως] ὥσπερ S 10 post ὕλην add. δὲ Sa
 13 στερόν PS 16 et 18 καταχρᾶται a 22 ἰσχυρότεροι scripsi: ἰσχυρότατοι
 libri 24 ante ἕνεκα add. τοῦ S post τουτέστι add. περὶ a 25 ὥσπερ
 οἱ ὀδόντες om. S 25. 26 οὔτε πέττει, τὸ μὲν ὥς οἱ ὀδόντες τὸ δ' ὥς ἡ κοιλία S
 30 χρεία τῆς τραχείας ἀρτηρίας in marg. add. P μερισθῆσεται ex μετρουθῆσεται
 corr. P 30. 31 πνεῦμα κατὰ τὰς supr. v. add. P 32 post οἷον γὰρ add.
 ἡ κοιλία sed rursus del. P οὔσαι supr. v. S: ὄντες Pa, itemque in contextu S
 ἐν αὐταῖς PS 34 δι' αὐτοῦ Pa

στόματος πρὸς τὴν κοιλίαν κομίζεται τὰ βρώματα. ἡ δὲ τραχεῖα ἀρτηρία
 κεῖται ἔμπροσθεν τοῦ οἰσοφάγου, καίπερ ἐμποδίζουσα αὐτόν· πεφειδωμένος
 γὰρ καὶ οἶονεῖ μετὰ ἐμποδισμού ὁ οἰσοφάγος τὰς τροφὰς ἐκ τοῦ στόματος 5
 λαμβάνει διὰ τὸ ὥσπερ δεδιέναι μὴ τι ἐκδραμὸν εἰσέλθαι τῆς ἐρηρᾶς ἢ ὑγρᾶς
 5 τροφῆς πρὸς τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν. σαφὴ δὲ τὰ ἐξῆς.

p. 664^b 14 Τὸ δὲ δῆλον δὲ ὅτι οὐκ εὐθὺς εἰς τὴν κύστιν
 συλλέγεται τὸ ὑγρὸν λύσις ἐστὶν ἐνστάσεως ὑπὸ τῶν ἀντιδοξούντων
 λεγομένης. ἔφασκον γὰρ ὅτι μὴ γὰρ εἰς τὴν κοιλίαν ἀπέρχεται τὸ ποτόν,
 ἴν' ὧσιν ἐκ τοῦ πνεύμονος πόροι πρὸς αὐτήν, ἀλλ' εἰς τὴν κύστιν. πρὸς δὲ 10
 10 ταύτην τὴν ἔνστασιν ἐπῆχται τὸ 'δῆλόν ἐστιν ὅτι οὐκ εὐθὺς εἰς τὴν κύστιν
 συλλέγεται τὸ ὑγρὸν, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν πρότερον'. πίστις δὲ τούτου ὅτι
 μελαίνεται τὰ τῆς κοιλίας περιττώματα ὑπὸ τοῦ ἐρυθροῦ οἴνου· ὥστε, εἰ
 μὴ ἀπῆρχετο ὁ οἶνος πρότερον εἰς τὴν κοιλίαν, οὐκ ἂν ἐμελαίνετο ὑπ' αὐτοῦ
 τὰ περιττώματα. ἀλλὰ καὶ κοιλίας πολλάκις ὑπὸ βέλους τραυθείσης ὠράθη 15
 15 ἐξ αὐτῆς ἐξερχόμενον τὸ ποτόν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, φησί, εὐηθες ἀντι-
 λέγειν. ἡ δὲ φύσις πεποίηκε τὴν ἐπιγλωττίδα, ἥτις περιέχειται τὴν τρα-
 χεῖαν ἀρτηρίαν, ὥπως μὴ ἐξ εἰς αὐτὴν εἰσέρχασθαι ὑγρὸν ἢ ἐηρόν. ὅσα
 δὲ μὴ ἔχουσιν ἐπιγλωττίδα, τούτων συνάγεται καὶ συστέλλεται ὁ φάρυγξ
 εἰσιούσης τῆς τροφῆς καὶ οὐκ ἐξ εἰσέρχασθαι τι τῆς τροφῆς εἰς αὐτήν.
 20 μεμηχάνηται δὲ θαυμαστῶς καὶ ἡ ταύτης καὶ ἡ τῆς ἐπιγλωττίδος κίνησις· 20
 τῆς γλώττης γὰρ κινουμένης ἡνίκα ἡ τροφή ὑπὸ τῶν ὀδόντων λεαίνεται,
 οὐδαμῶς αὕτη δέχεται ὑπὸ τούτων, εἰ μὴ σπανίως· τούτου γὰρ ἐστὶ δηλω-
 τικὸν τὸ ὥστε τῆς τροφῆς ἐν μὲν τῷ στόματι λεαινομένης, παρ'
 αὐτὴν δὲ διουούσης καὶ τὰ ἐξῆς. τὸ δὲ ἀλλ' αὐτῆς τῆς ἀρτηρίας τῶν
 25 ἐσχάτων θᾶσσον ἂν ἐγίνετο ἢ συναγωγὴ τῆς ἐκ τῆς οἰκείας
 25 σαρκὸς ἐπιγλωττίδος τοιοῦτόν ἐστιν 'ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐσχάτων μορίων 25
 τῆς τραχείας ἀρτηρίας θᾶσσον γίνεται ἢ συναγωγὴ τῆς ἐπιγλωττίδος, ἢ τις
 ἂν ἐγίνετο ἐκ τῆς οἰκείας σαρκός'. τοῦτο δὲ ταυτόν ἐστι τῷ 'θᾶσσον συν-
 ἀγεται καὶ συστέλλεται τὰ ἔσχατα μέρη τῆς τραχείας ἀρτηρίας', ἔσχατα
 30 λέγων τὰ ἐγγὺς τοῦ στόματος· 'εἰ δὲ εἶχεν ἀπὸ τῆς οἰκείας σαρκὸς ἐπι-
 30 γλωττίδα, ἐπειδὴ ἐγγὺς ἐστὶν ἢ σάρξ, βραδέως ἂν συνήγετο'. κεῖται δ' ἔμπρο-
 σθεν ὁ φάρυγξ τοῦ οἰσοφάγου ἐξ ἀνάγκης· ἐπεὶ γὰρ ἡ καρδία ἔμπροσθεν 30
 κεῖται δι' ἧς αὐτὸς σαφῶς λέγει αἰτίας, ὁ δὲ πνεύμων περὶ τὴν καρδίαν.
 ἵνα καταψύχῃ αὐτήν, ἡ δὲ ἀρτηρία, ἣν φάρυγγα εἶπε, κομίζει περὶ τὸν
 35 πνεύμονα τὸ πνεῦμα, ἀνάγκη τὴν ἀρτηρίαν ἔμπροσθεν κεῖσθαι τοῦ οἰσο-
 35 φάγου. τὸ μὲν οὖν λεγόμενον τοιοῦτόν· τὸ δὲ αὐτῷ γὰρ τῷ λόγῳ τούτῳ
 διώριστα τὸ ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν ἴσον ἐστὶ τῷ 'οὕτω γὰρ ὀριζό-
 μεθα τὸ ἔμπροσθεν· ἔμπροσθεν ἐστὶν ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως καὶ τῆς 35

7 et 11 συστέλλεται S

coll. a

post μὲν add. οὖν P

14 κοιλία et τραυθείσα S

φησί om. P

15 ἐξερχόμενον ἐξ αὐτῆς

18 συνεισάγεται a

20 ἐπιγλωττίδος corr. in γλώττης al. m. P

22 διέχεται a

25 ἐγίνετο' ἂν a

26 τοιοῦτόν ἐστιν—ἐπιγλωττίδος (27) in marg. add. P

31 ἡ τούτου σάρξ S

32 ὅ] ἡ S

ἐπεὶ ex ἐπειδὴ corr. P: ἐπειδὴ a

33 σαφῶς αὐτὸς coll. S

38 ἐστὶν ante ἐν om. S

αἰσθησεως'. τὸ δὲ τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν πνεύμονα τείνει, τὰ μὲν
εἶπε φάρυγγα καὶ τὴν ἀρτηρίαν· ὁ δὲ πνεύμων εἰς τὴν κοιλίαν. σημειω-
τέον δὲ ὅτι πρότερον μὲν φάρυγγα καὶ ἀρτηρίαν τὸ αὐτὸ ἔλεγε, νῦν δὲ
φάρυγγα λέγει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρτηρίας τὴν εὐθὺς μετὰ τὸ στόμα. ἀρτηρίαν
5 δὲ τὸ λοιπὸν ἅπαν· καὶ διὰ τοῦτο ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν 'ὁ μὲν γὰρ' ἢ 'ἡ μὲν
γὰρ' ἐνικῶς, εἶπεν ὅτι τὰ μὲν γάρ. ὅλως δέ, φησὶν, αἰεὶ τὸ βέλτιον καὶ 40
τιμιώτερον ἐν τῷ βελτίονι τίθησιν ἢ φύσις τύπῳ, ἅν μὲν εἴη τὸ βέλτιον
ἄνω, ἐν τῷ ἄνω, εἰ δὲ τὸ ἔμπροσθεν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν, εἰ δὲ τὸ ἡετιόν,
ἐν τούτῳ· ταῦτα γὰρ ἐδῆλωσε διὰ τοῦ τοῦ μὲν ἄνω καὶ κάτω ἐν τοῖς
10 μαλλόν ἐστιν ἄνω καὶ ἐξῆς. ἐλλιπῶς δὲ καὶ ἀσαφῶς ἀπηγγέλται τὸ
τοῖς μάλιστα ἐστιν ἄνω· εἴη δ' ἂν τὸ πλήρες τοιοῦτον 'ἐν τοῖς ἔχουσι 15
τὸ ἄνω μαλλον, ἥτοι τιμιώτερον, ἐν ἐκείνοις τὸ τιμιώτερον ἄνω κεῖται'.
p. 665^b2 Ἄ δὲ λέγει περὶ τῶν σπλάγχων σαφῆ. τὸ δὲ ὥσπερ
τῶν ἐκτὸς μορίων οὐ πᾶσι τῶν αὐτῶν χρῆσις ἴσον ἐστὶ τῷ 'οὐ πᾶσι
15 τοῖς ἐκτὸς μορίοις πρὸς τὰ αὐτὰ χρώμεθα'. οὐ γὰρ οἷς χρώμεθα
μορίοις πρὸς βάδισιν, τούτοις καὶ πρὸς τὸ τὴν τροφήν | λεαίνειν, ἀλλ' 96
ἑτέροις. τὸ δὲ αἵματωδέστερα γὰρ καὶ μέγιστα κατὰ λόγον,
μέγιστα μὲν εἶπε, διότι αἱματικά εἰσι, πάμπολυ δὲ ἐν τοῖς νεογνοῖς τὸ
αἷμα. τούτου γάρ ἐστι δηλωτικὸν τὸ διὰ τὸ εἶναι τὸ εἶδος τῆς
20 ὕλης καὶ τὸ πληθὺς ἐμφανέστατον, εἶδος καὶ πληθὺς ἐκ παραλλήλου
θεῖς, ἐμφανέστατον δὲ ἀντὶ τοῦ πολὺ· πολὺ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ αἷμα, 5
ὅπερ ἐστὶν ὕλη τῶν σπλάγχων. τὸ δὲ κατὰ λόγον πρόσκειται, ὅτι ὑπερ-
βαίνει τὴν ἀναλογίαν τοῦ ὅλου σώματος. ἀναγκαῖον δὲ λέγει σῶμα τὸ
ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τοῦ ἄφ' οὗ ἐξέρχεται τὰ περιττώματα. κεῖται
25 οὖν ἡ καρδία ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀναγκαίου σώματος· ὥσπερ δὲ ἀρχὴ τοῦ
ἀναγκαίου σώματος ἡ κεφαλὴ, οὕτω πέρας ἢ τὰ περιττώματα ἐκκρίνεται.
ἀναγκαῖον δὲ καλεῖ τὸ τοιοῦτον σῶμα διὰ τὸ μὴ δύνασθαι χωρὶς τούτου 10
εἶναι τὸ ζῆν· χωρὶς μὲν γὰρ χειρῶν ἢ ποδῶν ἢ ὠτων ἢ ῥινῶν εἶναι
δύναται, ἄνευ δ' ἐκείνου ἀδύνατον. τὸ δὲ ὁπλὸν δ' ὥς οὐδὲ προστι-
30 θέμενα φθίρει· εἴρηκε διὰ τὸ γίνεσθαι τινὰς ἀνθρώπους ἐξαδακτύλους.
ὅμως μὴ φθίρεσθαι τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τῆς τριαύτης προσθέσεως. δύσ-
ριγον δὲ εἶπε τὸν ἐγκέφαλον ἀντὶ τοῦ ταχέως ῥιγρῶντα. καὶ ἐπεὶ ψυχρὸς
ὁ ἐγκέφαλος, αἱ δὲ φλέβες θερμαί, ἐπεὶ καὶ τὸ ἐν αὐταῖς αἷμα, οὐκ ἂν 15
εἶεν αἱ φλέβες ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου· ψυχραὶ γὰρ ἂν ᾗσαν καὶ αὗται. τῷ δὲ
35 αὕτῃ γὰρ ἐστὶν ἀρχὴ καὶ πηγὴ αἵματος προστέθηκε τὸ ἢ ὑποδοχὴ
πρώτῃ. ὥσπερ εἰ ἔλεγεν 'εἰ δέ τις ἀρχὴν αἵματος μὴ λέγοι τὴν καρδίαν,
ἀλλὰ τὴν ἐν αὐτῇ ψυχὴν, λεγέτω τὴν καρδίαν πρώτην ὑποδοχὴν τοῦ

1 τὸ δὲ—γάρ om. S 2 εἶπε τὴν φάρυγγα S τὴν post καὶ om. S πνεύμων] immo
οἰσοφάγος 6 αἰεὶ ex Arist. scripsi: εἰ PS: εἰς a 7 ἂν] ἐάν a 10 ἐστὶν
ἄνω—toῖς μάλιστα (11) in marg. add. P καὶ τὰ ἐξῆς Sa δὲ om. P
ἐπήγγελλται P 14 post αὐτῶν add. ἡ a 20 post εἶδος add. δὲ S
παραλλήλων a 22 ante ὕλη add. ἡ S 23 λέγει ex λέγειν corr. P al. m.
28, 29 εἶναι δύναται ἢ ῥινῶν coll. P 32 ῥιγρῶντα P 34 τῷ] τὸ P
35 καὶ om. P προσέθηκε Pa 36 λέγει P

αἵματος'. τὸ δὲ καὶ ἐπὶ πᾶν ἐφικτὸν ὁμοίως ἢ παραπλησίως.
 δυνάμει τοιοῦτόν ἐστι 'τὸ κείμενον μέσον μᾶλλον δύναται μεταδιδοῖναι 20
 ὁμοίως δυνάμειός τινος τοῖς κύκλῳ αὐτοῦ· ἡ δὲ καρδία μέση κεῖται· αὕτη
 ἄρα δυνήσεται ὁμοίως καὶ τοῖς πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς πρὸς τοῖς ποσὶ
 5 μέρεσι χορηγεῖν ζωτικὴν τινα δύναμιν, ἥπερ ὁ ἐγκέφαλος ἄνω κείμενος'.
 τὸ δὲ ἢ παραπλησίως εἶρηται ἀντὶ τοῦ ἥττον ὁμοίως· ἢ γὰρ ὁμοίως
 πᾶσι χορηγεῖ ἢ ὀλίγον τι νεύει πρὸς τὸ ἀνομοίως χορηγεῖν. τὸ δὲ αἷμα 25
 ἔχει ἢ καρδία ὥσπερ τὸ ἀγγεῖον τὸν οἶνον. τὸν δὲ σπλῆνα εἶπεν ἀντί-
 ζυγον ἀντὶ τοῦ ὁμόζυγον· ὥς γὰρ ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς ὁμόζυγον ἔχει
 10 τὸν ἀριστερόν, οὕτως καὶ τὸ ἥπαρ τὸν σπλῆνα. λέγει δὲ τὴν καρδίαν
 κεῖσθαι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τοῦ σώματος, ὅπως μὴ καταψύχεται, καὶ
 τὴν αἰτίαν ἐπήγαγε διὰ τοῦ πᾶσι γὰρ ἀσαρκότερον τὸ στήθος,
 τὰ δὲ πρηνῇ σαρκωδέστερα· ἐπεὶ γὰρ τὰ ἄλογα κυπτάζει καὶ διὰ
 τοῦτο δέχεται ἐν τοῖς πρηνέσι τοὺς τε ὕμβρους τὰ τε ψύχη, ἐν δὲ 30
 15 τοῖς ὑπταίοις διὰ τὴν κάμψιν οὐδαμῶς, ὥστε καὶ θερμότερα, διὰ τοῦτο
 καὶ ἀσαρκωδέστερα τυγχάνη, τέθεικεν ἢ φύσις τὴν καρδίαν πρὸς τῷ
 στήθει. εἰ γὰρ ἔκειτο πρὸς τοῖς πρηνέσιν, ἐπειδὴ περ, ὥς εἶρηται, ἐν
 τούτοις δέχεται τοὺς ὕμβρους καὶ τὰ ψύχη, ἐψύχετο ἄν. διὰ τοῦτο καὶ
 σαρκωδέστερα γέγονε ταῦτα, ἵνα μὴ ταχέως διέρχεται διὰ τούτων εἰς τὴν
 20 καρδίαν τὸ ψύχος. ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις γέγονε τὰ πρηνῇ * * διὰ τὴν 35
 αὐτὴν αἰτίαν, ἔχει δὲ τὸ στήθος τὸ θερμὸν διὰ τὴν ἀπὸ τῶν χειρῶν φυλα-
 κήν. ἐπεὶ δὲ τὸ ὀξὺ τῆς καρδίας ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ζῴοις πρὸς τῷ στήθει
 κεῖται (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἔμπροσθεν, ὥσπερ ἡ κεφαλὴ τὸ ἄνω) ἐν δὲ τοῖς
 ἰχθύσιν οὐχ οὕτω κεῖται, ἀλλὰ πρὸς τῇ κεφαλῇ, ἐπήγαγε τὸ ὅτι δὲ καὶ
 25 ἐν τοῖς ἰχθύσιν ἡ καρδία ὁμοίως κεῖται, τουτέστιν ἔμπροσθεν, καὶ
 πρὸς τῇ κεφαλῇ κειμένη οὐ φαίνεται εἰς τὸ ἔμπροσθεν κεῖσθαι, ἀλλ' εἰς 40
 τὸ ἄνω, ὁῖον· ἐν γὰρ τοῖς ἰχθύσι τὸ ἔμπροσθεν ἡ κεφαλὴ ἐστὶ. πῶς δὲ
 ἐν τοῖς ἰχθύσιν ἡ κεφαλὴ ἐστὶ τὸ ἔμπροσθεν, κατασκευάζων ἐπήγαγεν ἐπὶ
 ταύτην γὰρ ἡ κίνησις· ἐφ' ὃ δὲ ἡ κίνησις, τοῦτό ἐστὶ τὸ ἔμπροσθεν.
 30 ἔχει δὲ καὶ νεύρων πλῆθος ἡ καρδία εὐλόγως· ἀπὸ ταύτης γὰρ αἱ κινήσεις
 πᾶσαι περαίνονται. πῶς δὲ ἀπὸ ταύτης περαίνονται, ἐπήγαγε τὸ διὰ τοῦ 45
 ἔλκειν καὶ ἀνιέναι· ἔλκουσα γὰρ ἡ καρδία διὰ τῶν ἐξ αὐτῆς νεύρων τὰ
 τῆς πορείας ὄργανα καὶ πάλιν ἀνιέισα, κινεῖ τὸ ζῶον. ἐπεὶ οὖν διὰ τῶν
 νεύρων κινεῖ τὸ ζῶον, δεῖ αὐτῇ τῆς ἀπὸ τῶν νεύρων ὑπηρεσίας καὶ ἰσχύος.
 35 διὰ ταύτην ἄρα τὴν αἰτίαν ἐστὶ καὶ τῶν νεύρων ἀρχὴ ἡ καρδία. λέγει δὲ
 καὶ διὰ τί αἱ τῶν μεγάλων ζῴων καρδαίαι ἀνά τρεῖς ἔχουσι κοιλίας, ἄλλαι 97
 δὲ ἀνά δύο, πρὸς δὲ τούτοις καὶ διὰ τί οὐδεμία καρδία ἀκοιλίος ἐστίν,

2 μέσον Pa

7 νεύει εἰς τὸ S

9 ὥσπερ γὰρ S

13 ἄλογα] ἄλλα S

15 θερμότερα scripsi: θερμότερον libri

16 τέθεικεν] καὶ ἔθηκεν P

17 ἐπεῖπερ S

18 τοῦτο δὲ καὶ Sa

19 γέγονεν αὐτὰ Pa

20 lacunam indicavi: addendum

tale quid σαρκωδέστερα μὲν ἄλλ' οὐ

21 τὸ ante θερμὸν om. Pa

24 καὶ om. S

25 καὶ] καὶ S

27 πῶς—ἐμπροσθεν (28) om. PS

31 ἀπὸ ταύτης περαίνεται PS

33 ἀνιέουσα S: ἀνιέουσα a

36 ἀνά τριῶν Pa

κοιλίας scripsi: κοιλῶν libri

ἀλλὰ τοῦλάχιστον τέως μίαν ἔχει· τὸ γὰρ μίαν δὲ πᾶσαι, ἴσον ἐστὶ τῷ
 ὅτι ἐστὶ δὲ τις καρδία. ἵνα τέως μίαν μὴ ἔχῃ· πρὸς μὲν γὰρ μὴ ἔχειν
 μηδὲ δύο εὐρήνται πολλαί, μηδεμίαν δὲ οὐδεμία ὥπται. καὶ ἡ αἰτία τοῦ
 τίνος χάριν ἔχει μίαν εἴρηται· ἀνάγκη γὰρ ἀρχὴν οὗτων τοῦ ἀριστοῦς τὴν
 5 καρδίαν ἔχειν ἀρχεῖον τὸ ὑποδεξόμενον τὸ αἷμα· ἐπεὶ δὲ αἱ ἀρχαὶ καὶ
 πρῶται καὶ ρίζαι τῶν ἄλλων φλεβῶν δύο εἰσὶν, ἡ τε μεγάλη καὶ ἡ καλου-
 μένη ἀορτή, βέλτιον καὶ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν κεχωρίσθαι, ἀρχαὶ δὲ τῶν τοιού-
 των δύο φλεβῶν τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ αἷμα. βέλτιον οὖν τὸ καὶ τὸ ἐν τῇ
 καρδίᾳ αἷμα κεχωρισμένον εἶναι καὶ διάφορον τὸ ἐξ οὗ γέγονεν ἡ μεγάλη πρὸς
 10 τὸ ἀφ' οὗ ἡ ἀορτή· διάφορον δὲ ὅτι ἂν ᾔην. εἰ μὴ δύο ἦσαν αἱ ἐν τῇ
 καρδίᾳ κοιλίαι, καὶ ἐν θατέρᾳ μὲν ᾔην τὸ ἀφ' οὗ ἡ μεγάλη φλεβὶ γέγονεν
 αἷμα, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ τὸ ἀφ' οὗ ἡ ἀορτή. δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν ἀνάγκη
 πρὸς τῇ μιᾷ καὶ ἄλλῃν εἶναι κοιλίαν ἐν τῇ καρδίᾳ εἴρηται· δι' ἣν δὲ καὶ
 15 τρίτη προσευρίσκεται, ἐπάγει λέγων ἀνάγκη καὶ τρίτην εἶναι ἐν τοῖς μεγά-
 λοις, ὅπως ἡ ἀρχὴ τῶν λοιπῶν δύο· δύο γὰρ οὐσῶν τῶν κοιλιῶν τίνος
 ἂν ἕνεκα ἡ ἐν τῷ δεξιῷ μέρει φέρε εἰπεῖν ἀρχὴ ᾔην τῆς ἐν τῷ ἀριστερῷ,
 καὶ οὐχ αὕτη ἐκείνης; διὰ τοῦτο καὶ μέσου τινὸς ἐδῆσεν, ἔν' ἣ τὸ περισσόν
 καὶ τρίτον ἀρχὴ τῶν λοιπῶν δύο. τὸ δὲ ὥστε μεγέθους δεῖ μετρίονος
 20 αὐταῖς ἀεὶ ἴσον ἐστὶ τῷ ὥστε ταῖς μελλούσαις ἔχειν καρδίαις τρεῖς κοι-
 λίας ἀνάγκη μέγεθος ἔχειν· εἰ γὰρ μὴ ὧσι μεγάλοι, πῶς ἂν χωρήσωσι
 τὰς τρεῖς κοιλίας; σαφὴ δὲ τὰ ἐξῆς.

20

p. 667a4 Διὰ τί δὲ καθαρώτατον τὸ ἐν τῇ μέσῃ τῆς καρδίας κοιλίᾳ
 αἷμά ἐστι, σαφῶς ἐκτίθεται λέγων δεῖ γὰρ τὴν ἀρχὴν, λέγων ἀρχὴν
 τὴν αἰθητικήν ψυχὴν καὶ ὅπως πᾶσαν ψυχὴν τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ καθιδρύ-
 25 μένην, δεῖ οὖν, φησί, τὴν ἀρχὴν ἡρεμεῖν· ἡρεμήσεις δ' ἂν καθαροῦ τοῦ
 αἵματος ὄντος καὶ μέσου τῷ τε πληθῇ καὶ τῇ θερμότητι. εἰ γὰρ ὑπερβάλλῃ ἢ
 τῷ πληθῇ ἢ τῇ θερμότητι, ταραχὴν παρέξει τῇ ἀρχῇ. λέγει δὲ τὴν καρδίαν
 25 ἔχειν διαίρεσιν καὶ οἶοναί ῥαφήν, οἷα τυγχάνει ὄντα τὰ χαράγματα τὰ ἐν τῇ
 μέρει τῆς χειρός, ὃ καλεῖται θέναρ. τοιαύτην δὲ τινα διαίρεσιν ἔχειν λέγει
 30 τὴν καρδίαν· οὐκ εἰσι δὲ συναφεῖς καὶ συνεχεῖς ὑπὸ τῶν τοιούτων διαίρε-
 σεων αἱ καρδίαι ὥσπερ τὰ ἐκ διαφόρων τινῶν καὶ ἀνομοίων μερῶν συγ-
 κείμενα. τὰ γὰρ ἀνομοιομερῆ, ὥσπερ αἱ ἐπιφάνειαι φέρε εἰπεῖν, ὑπὸ τῶν
 γραμμῶν συνεχίζονται, καὶ ταῦτα ὑπὸ τῶν τοιούτων ῥαφῶν· αἱ δὲ καρδίαι
 30 ὁμοιομερεῖς οὔσαι ἑαυταῖς ἔχουσι τὰς ῥαφὰς οἶοναί διαριθρώσεις καὶ ῥαφάς,
 35 οἷα εἰσι καὶ αἱ ἐν τοῖς δακτύλοις ἢ κάμπτονται ῥαφαί· φανερώς γὰρ φαί-
 νονται, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς περιφερείαις, καθ' ἃς κάμπτονται οἱ τῶν χειρῶν

- 1 δὲ om. S 2 ἔχῃ] ἔχει a 4 τινὸς Pa S τὸ post οὖν om. Pa
 12 δὲ post λοιπῇ ponunt Sa 13. 14 καὶ τῇ τρίτῃ S 15 ante ἀρχὴ add. ἡ S
 16 ᾔην τῇ ἐν P 21 τὰς om. Sa 22 post μέσῃ add. καρδία, sed rursus del. P
 23 ἐκτίθεται P 25 ἡρεμήσεις a 26 ὑπερβαλεῖ Pa 28 ἐν om. P
 29 post τοιαύτην add. ἀλλὰ S δὴ] δεῖ S ἔχειν διαίρεσιν λέγει coll. S: διαίρεσι
 λέγει ἔχειν coll. a 30 συνεχεῖς καὶ συναφεῖς coll. S 31 post ὥσπερ add. καὶ S
 καὶ om. S 31. 32 ἀνομοιομερῶν συγκείμενα S 33 σχίζονται S 34 αὐταῖς S
 35 αἱ om. PS

δάκτυλοι, ῥαφαί τινες, ὡς ῥαφάς καὶ ἄρθρα ὀνομάζει πολλάκις, διὰ τὸ ἐν
 τοῖς ἄρθροις εὐρίσκεισθαι περιχειμένας. ἀλλ' αἱ μὲν τῶν αἰσθητικῶν καρ- 35
 διαί, φησὶν, εἰσὶν ἀρθρωδέστεραι, τουτέστιν ἔχουσιν εἰς βάθος ἐνσεση-
 μασμένας καὶ διὰ τοῦτο διαδηλοτέρας τὰς τοιαύτας ῥαφάς, τῶν δὲ νωθρο-
 5 τέρων ἀναρθρότεροι ἡγούσιν ἐπιπόλαιαι αἱ ῥαφαί τούτων εἰσὶ, καὶ οὐ διά-
 δηλοι, ἀλλ' ἁμαυραί. λέγει δὲ καὶ διὰ τί τὰ μεγάλας ἔχοντα τὰς καρδίας
 δευρά ἐστι, καὶ φησιν ὅτι ἐπεὶ ὁ φόβος γίνεται ψυχρανθέντος τοῦ αἵματος,
 ἐν δὲ τῇ μεγάλῃ καρδίᾳ μικρὸν ὂν τὸ αἷμα (λέγει μικρὸν τὸ ὀλίγον) 40
 ὀλίγον οὖν ἐν ταύτῃ ὂν τὸ αἷμα ψύχεται διὰ τὸ μὴ ἀνάλογον ἔχειν τῷ
 10 μεγέθει αὐτῆς τὸ θερμὸν, διῆλον τὸ διὰ τί δευρά ἐστι τὰ μεγάλας ἔχοντα
 τὰς καρδίας. παραπλήσιον δὲ ταύτῃ εἰσὶ ψυχραὶ καὶ αἱ μεγάλαι κοιλίαι,
 ὁμοίως δὲ καὶ αἱ μεγάλαι φλέβες. ὥς γὰρ τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἀριθμῷ πῦρ
 ἐν μὲν μεγάλῃ οἰκίᾳ τεθὲν ἡσσον θερμαίνει, ἐν δὲ βραχυτάτῃ μᾶλλον,
 οὕτως καὶ ἐν ταῖς μικραῖς καρδίαις ἢ φλεψὶ τὸ αὐτὸ θερμὸν μᾶλλον θερ- 45
 15 μαίνει, ἥττον δὲ ἐν ταῖς μεγάλαις. ἄλλως τε ἐπειδὴ αἱ ἀλλότριαι κινήσεις,
 οἷον ἀνέμων καὶ ἀέρος, καταψύχουσιν ἕκαστον τῶν θερμῶν (εἰ γὰρ τι θερμὸν
 ὂν ἐν ἀνέμῳ ἢ ἀέρι ὑπ' ἀνέμου κινουμένην τεθείη, ψυχρὸν γίνεται), ἐν δὲ
 ταῖς εὐρυχωροτέραις καρδίαις ἢ φλεψὶν ἢ κοιλίαις ἔνεστι πολὺ πνεῦμα,
 ἀνάγκη ὑπὸ τούτου ψύχεσθαι τὸ ἐν αὐταῖς αἷμα· καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ 98
 20 πίνον ἐστι τὰ μεγαλόφλεβα καὶ μεγαλοκοιλία, ὅτι ὀλίγον τὸ ἐν αὐταῖς θερ-
 μόν, τὸ δὲ πῖον πέψις ἐστὶν αἵματος διὰ θερμοῦ. λέγει δὲ καὶ τίνος
 ἕνεκα τὰ μὲν ἄλλα σπλάγχνα ὑπομένει χαλεπὰ πάθη, ἡ καρδία δὲ οὐδαμῶς,
 ἀλλ' ἂν τι τοιοῦτον περὶ αὐτὴν συμβῇ, εὐθὺς φθείρεται τὸ ζῶον. οἱ δοθῆντες 5
 δὲ εἰδὸς ἐστι φουμάτων. περὶ δὲ τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν καὶ ἐν τῷ ἥπαι
 25 περὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο, καθ' ὃ συνάπτει ἐν αὐτῇ ἡ μεγάλη φλεψ, λέγει μὴδ'
 ὅλως γίνεσθαι ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν χαλεποῦ πάθους. διὰ τί; ὅτι κατὰ
 ταῦτα τὰ μέρη κοινωνοῦσι τῇ καρδίᾳ, ὥστε τὸ γεγνός ἐν τούτοις πάθος
 εὐθὺς ὑπὸ τούτων διαδιδόμενον εἰς τὴν καρδίαν φθείρει τὸ ζῶον. καὶ διὰ
 30 καρδίαν αὐτοῦ· εἰ μὴ γὰρ εἰς αὐτὴν φθάσει τὸ πάθος, οὐκ ἀποθνήσκει
 τὸ ζῶον.

ρ. 667^b21 Λέγει δὲ καὶ διὰ τί δύο εἰσὶν αἱ μεγάλαι φλέβες, καὶ ἀπὸ μιᾶς
 ἀρχῆς τῆς καρδίας. ἀπὸ μὲν οὖν μιᾶς ἀρχῆς λέγει εἶναι αὐτάς διὰ τὸ καὶ τὴν
 αἰσθητικὴν ψυχὴν μίαν εἶναι. μιᾶς δὲ οὕσης ταύτης τῆς ψυχῆς εὐλογον καὶ τὸ
 35 ταύτην ἔχον μόριον ἐν εἶναι· ἀμερῆς γὰρ οὐσα καὶ ἀσώματος, πῶς ἐνδέχεται 15
 ἐν πλείοσι μέρεσι τὴν οὐσίαν αὐτῆς εὐρίσκεισθαι; ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς ἐναίμοις
 καὶ πᾶσι τοῖς γεννησὶν ὅμοια ἑαυτοῖς ἐστὶν ἡ αἰσθητικὴ ψυχὴ καὶ δυνάμει

5 ἐπίπολοι a

6 μεγάλην ἔχοντα τὴν καρδίαν S

6 et 11 τὰς om. a

11 αἱ om. S

13 post μὲν add. γὰρ P

14 καὶ om. P

17 ὑπ' ἀνέμῳ S

κινούμενον P

22 χαλεπὰ] πολλὰ S

23 εὐθὺς S

οἱ δοθῆντες scripsi

coll. Arist. vulg.: οἱ δοθῆντες S:

οἱ δοθῆντες a

27 γεγνός ex γένος

corr. al. m. P

29 ante ζῶον add. τὸ S

περὶ] ὑπὸ S

30 φθάσει P

32 εἰς δύο coll. S

35 ἀμεροῦς γὰρ οὕσης καὶ ἀσώματος a

36 εὐρίσκεισθαι

ante μέρεσι ponit S

καὶ ἐνεργεῖα, ἐνεργεῖα μὲν, καθὼς ἔχουσι τὴν τοιαύτην ψυχὴν ἐνεργεῖα,
 δυνάμει δέ, καθὼς δύνανται μεταδοῦναι τοιαύτης ψυχῆς καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν
 γινόμενοις· ἐν δὲ τοῖς μὴ γεννώσιν ὅμοια ἑαυτοῖς, οἷά ἐστι τὰ ἐκ σήψεως
 γινόμενα, ἐνεργεῖα μόνον, καθὼς ἤδη ἔχουσιν αὐτήν, οὐδαμῶς δὲ δυνάμει, 20
 διότι οὐ γεννώσιν ὅμοια ἑαυτοῖς, ἵνα ἐκ τούτου ἔχῃσι δύνανται τοῦ καὶ
 ἄλλοις διδόναι. ὅτε οὖν ἔστιν ἡ τοιαύτη ψυχὴ ἐνεργεῖα ἐν τῇ καρδίᾳ,
 ἀνάγκη τότε ἐν αὐτῇ εἶναι καὶ τὴν τοῦ αἵματος ἀρχήν· αὕτη γὰρ ἡ ψυχὴ
 ἔστιν αἰτία καὶ τοῦ εἶναι τὸ αἷμα ὑγρὸν καὶ θερμόν. διότι μὲν οὖν ἔστιν
 ἡ αἰσθητικὴ ψυχὴ ἐν τῇ καρδίᾳ, διὰ τοῦτο καὶ τὸ αἷμά ἐστιν ἐν αὐτῇ, 25
 διὰ δὲ τὴν τοῦ αἵματος ἐνότητητα, ἤτοι διὰ δὲ τὸ αἷμα ἐν αὐτῇ ἡθροῖ-
 σθαι, διὰ τοῦτο καὶ αἱ φλέβες εἰσὶν ἀπ' αὐτῆς. δύο δὲ τυγχάνουσιν οὔσαι,
 ὅπερ προῦκειτο ζητῆσαι, διὰ τὸ καὶ τὰ τῶν ζώων σώματα διμερῆ εἶναι.
 εὐθὺς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν καὶ τὸ ὀπίσθεν δύο καὶ οὐχ ἓν. καὶ τὸ ἄνω δὲ
 καὶ τὸ κάτω δύο, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἀριστερόν. λέγει δὲ καὶ
 15 τὴν μεγάλην φλέβα πάντα ἔχειν τὰ ἔναιμα, ἔνια δὲ τὴν ἀσπρὴν ἀφανῶς, 30
 σαρξὴ δὲ τὰ ἐξῆς· ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ καὶ ἄλλους αἰεὶ πρὸς τὸ πάντῃ
 μεταδιδόναι, λείπει ἡ εἰς πρόθεσις, ἵν' ἡ τὸ πληρὲς 'εἰς πολλοὺς ὀχετοὺς
 καὶ ἐκ τούτων εἰς ἄλλους πρὸς τὸ πάντῃ μεταδιδόναι'. τὰ δὲ περὶ τῶν
 τάρφων, ὅς ὁ πολὺς ἄνθρωπος τράφους καλεῖ, ὁ γὰρ ὅτι αἱ μὴ εἰς βῆθος,
 20 ἀλλ' ἐπιπολαίως ὀρωρυγμέναι ταχέως ἀφανίζονται ὑπὸ τῆς ἰλῦος, ἣν κατ-
 ἄγει τὸ ὕδωρ, αἱ δὲ μὴ τοιαῦται βραδέως. ὁ γὰρ ὅτι καθαιρομένης 35
 πάλιν τῆς ἰλῦος φαίνονται αἱ τάρφαι. λέγει δὲ καὶ ὅτι ἐπειδὴν ἐλάσσους
 αἱ φλέβες γένωνται, δίοδος αἵματος ἐν αὐταῖς οὐ γίνεται δι' ἣν ἔχει παχύ-
 τητα. καὶ αἵματος μὲν δίοδος οὐ γίνεται ἐν αὐταῖς, γίνεται δὲ τοῦ περι-
 25 τώματος, ὃ καλοῦμεν ἰδρωῖτα· λεπτότατον γὰρ τοῦτο. λέγει δὲ καὶ ὅπως
 συνέβη τισὶ διὰ καχεξίαν ἰδρωῖσαι αἷμα, καὶ φησι 'γενόμενον γὰρ τοῦ
 σώματος αὐτῶν ρυάδος', καὶ σαρηνίζων, τί δηλοῖ ἡ ρυάς, ἐπήγαγε τὸ καὶ 40
 μανού. ρυάδος γὰρ καὶ μανού γενομένου τοῦ σώματος, ὑγροῦ δὲ τοῦ
 αἵματος διὰ τὴν ἀπεψίαν, καὶ μὴ δυναμένου τοῦ σώματος δι' ἣν πέπονθε
 30 μανότητα καὶ ἀραιότητα τὴν τοιαύτην κατέχειν ὑγρότητα. συμβαίνει αἷμα-
 τώδεις ἰδρωῖτας ἐκκρίνεσθαι ἀπ' αὐτοῦ. λέγει δὲ καὶ τὴν υπερβολὴν δισσήν
 εἶναι ἢ τῷ ποσῷ ἢ τῷ ποιῷ. τῷ μὲν ποιῷ φέρε εἰπεῖν τῆς δυσπεψίας
 ὑπερβάλλει ὁ τυρός· ὁ γὰρ καρναῖος τυρὸς δυσπεπτότερός ἐστιν, εἰ τύχῃ, 45
 ἀλεκτοριῶς· ὑπερβάλλει οὖν ὁ τοιοῦτος τυρὸς καὶ νικᾷ τὴν ἀλεκτοριῶδα οὐ
 35 τῷ ποσῷ (σμικρότατος γάρ), ἀλλὰ τῷ ποιῷ. αἱ δὲ πέντε ἀλεκτοριῶδες
 ὑπερβάλλουσι τὴν μίαν οὐ τῷ ποιῷ (εὐχυμότεται γὰρ πᾶσαι), ἀλλὰ
 τῷ ποσῷ. τὰς δὲ αἰμορροίας λέγει γίνεσθαι ἐκ τῆς τραχείας ἀρτηρίας 99
 μετὰ βίας· μετὰ γὰρ βηχῶν καὶ ὀδυνῶν ἀποπτύονται. διεστῶσαι δὲ

4 ἔχουσιν ἤδη coll. S 7 εἶναι ἐν αὐτῇ coll. a αὕτη γὰρ a 12 ὅπερ P
 13 τὸ ante ὀπισθεν om. Pa δὲ om. a 19 τάρφων corr. ex τράφων S²
 τράφας P 20 ἐπιπολῆς Sa ὀρωρυγμέναι om. a 21 καθαιρομένοις a
 22 οἱ τάρφαι PS¹ λέγει a 23 αἱ scripsi: καὶ libri οὐ γίνεται ante
 δίοδος ponit S 25 post γὰρ add. καὶ S 27 ἡ ρυάς] sic libri: fort. τὸ ρυάδος
 33 καρναῖος Sa τύχοι Sa 34 καὶ νικᾷ om. P

ἄνωθεν (λέγων ἄνωθεν τὴν καρδίαν) ἄνωθεν οὖν ἐκ τῆς καρδίας διεστῶσαι
καὶ εὐθὺ χωριζόμεναι αἱ δύο φλέβες, ἥ τε μεγάλη καὶ ἡ ἀσπλην, κάτω δὲ
πρὸς τοὺς μηρούς καὶ ἄνω ὁμοίως πρὸς τῇ κεφαλῇ ἐναλλάσσουσιν αὐταί 5
τε καὶ αἱ ἀπ' αὐτῶν φερόμεναι φλέβες, καὶ αἱ μὲν πρὸς τὰ δεξιὰ κείμεναι
5 γινόμεναι πρὸς τὰ ἀριστερά, ἐκτείνονται δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ, συνέχουσι τὸ σῶμα.
σαφῆς δὲ τὰ ἐξῆς.

p. 669^a 12 Ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ὥστε ἐν τῷ πνεύματι αὐτῶν
εἶναι τὸ τέλος τοῦ ζῆν ἴσον ἐστὶν τῷ ἔως ἂν ἀναπνέῃ, ἔως τότε καὶ
ζῆ. ὄργανον δὲ τοῦ ἀναπνεῖν ἐστὶν ὁ πνεύμων· τὴν δὲ ἀρχὴν τοῦ εὐρύνε-
10 σθαι καὶ πάλιν συστέλλεσθαι ἔχει ὁ πνεύμων ἀπὸ τῆς καρδίας. τοῦ 10
Πλάτωνος δὲ λέγοντος ὅτι κεῖται δὲ ἡ καρδία ὑπὸ τὸν πνεύμονα διὰ τὴν
ἄλσιν (διότι γάρ, φησὶν, ἄλλεται ἡ καρδία, τέθεικεν αὐτὴν ἡ φύσις ἐπάνω
τοῦ πνεύμονος, ἵνα ἐν αὐτῷ σμφῶ ὄντι καὶ μαλακῶ προσκρούουσα μὴ
βλάπτηται· εἰ γὰρ μὴ τοῦτον τέθεικεν ἐπάνω αὐτῆς, προσέκρουεν ἂν
15 στερεοῖς τισι καὶ ἐβλάπτετο), ταῦτα τοῦ Πλάτωνος λέγοντος ἐπάγει τὸ 'τὸ
δὲ διὰ τὴν τῆς καρδίας ἄλσιν γενέσθαι τὸν πνεύμονα, ἵνα ἐν αὐτῷ προσ- 15
πταίῃ ἡ καρδία καὶ μὴ ἐν στερεῶ τινι, οὐ καλῶς εἴρηται· ἐν πολλοῖς
γὰρ πλεῖστον ἀφείστηκεν ἡ καρδία τοῦ πνεύμονος, ὥστε μηδὲ προσεγγίζειν
αὐτῷ καὶ λίαν ἀλλοιᾶται, ἐν τισι δὲ οὐδὲ ὑπὸ τὸν πνεύμονα κεῖται, ἀλλ'
20 ἐπάνω αὐτοῦ'. τὸ δὲ φαινόμενον ἐν τοῖς ὄρνεσι αἱματῶδες ἴστέον ὅτι
οὐκ ἔστιν ὁ πνεύμων, ἀλλὰ τὸ ἦπαρ· ὁ δὲ πνεύμων αὐτῶν ἐστὶ τὸ κεί-
μενον ἐν τῇ ῥάχει καὶ ἀπτόμενον αὐτῆς μακρὸν καὶ φλεβῶδες. τὸν δὲ 20
ἀσπλην λέγει ἐκ μεγάλου μικρὸν γίνεσθαι διὰ τὸ ἐξέρχεσθαι τὸν ἐν αὐτῷ
ἀέρα· τοῦ γὰρ τοιοῦτου ἀέρος ἐξερχομένου συστέλλεται ὁ ἀσπλην εἰς
25 ἐλάττωνα ὄγκον. αἰψοὶ δὲ καὶ ὀλιγόποτοι εἰσιν οἱ ὄρνευες διὰ τὸν
πνεύμονα αὐτῶν ὀλιγαίμων εἶναι καὶ διὰ τοῦτο ψυχρόν. τοῦτο δὲ αἴτιον
τοῦ καὶ τοὺς ὄρνιθας πολλὸν χρόνον ὑπὸ τὸ ὕδωρ εἶναι· ξηρὸς γὰρ ὢν διὰ
τὴν ὀλιγαίμιαν καὶ σμφός ὁ πνεύμων αὐτῶν, καὶ διὰ μὲν τὴν ὀλιγαίμιαν, 25
ὥς εἴρηται, ψυχρός, διὰ δὲ τὴν σμφότητα πολλὸν ἔχων ἀέρα, ἱκανῶς
30 ἐμψύχονται ὑπ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δεῖται τοῦ θύραθεν ἀέρος· τοῦτου
δὲ μὴ θεόμενα οὐδὲ σπεύδει γενέσθαι ἐκτὸς τοῦ ὕδατος. λέγει δὲ καὶ ὅτι
οὐδὲν τῶν ζωοτόκων τραγλοδυτεῖ· θερμὰ γὰρ ὄντα ὄρνια ἐστὶ, τὸ δὲ
ὄρνιον οὐ δύναται ὑπὸ τὴν τρώγλην εἰσερχέσθαι, ὥσπερ οἱ σαῦροι· οὗτοι 30
γάρ, καίπερ ὑπόποδες ὄντες, ὅμως διὰ τὴν τῶν σκελῶν βραχύτητα καὶ
35 μᾶλλον διὰ τὸ μὴ ὄρνια εἶναι, οὐκ ἐμποδίζονται εἰσερχέσθαι, καθάπερ
οὐδὲ οἱ ὄφεις. ὅλως μὲν οὖν ὁ πνεύμων ἐστὶ χάριν τοῦ ἀναπνεῖν. τὸ δὲ
γένους τινὸς πρόσκειται, διότι οὐ πάντα ἀναπνεῖ. ἔστι δὲ ὁ πνεύμων

2 αἱ om. P 3 μηρούς] μικρούς P^{1a} αὐται PS 8 τὸ—ζῆν fort. iteranda
τῷ om. a ἀναπνῆ Pa: ἀναπνεῖ S 11 Πλάτωνος] Tim. p. 70 C 12. 13 φύσις τοῦ
πνεύμονος ἄνω S 12 ἐπάνω] immo ὑποκάτω 14 τοῦτον scripsi: τοῦτο libri
15 alterum τὸ om. P 19 καὶ λίαν καὶ λίαν (ex καὶ κοιλιαν corr.) P 21 αὐτοῦ libri
24 ὁ γὰρ τοιοῦτος ἀπὸ ἐξερχόμενος S 26. 27 τοῦτου δὲ αἴτιον καὶ τὸ τοὺς S
27 καὶ τοῦ coll. a 30 ἐμψύχονται P: ἐμψύχον S τοῦτου] τοιοῦτου a
31 σπεύδει et ὕδατος scripsi: συνεύδει et ἀέρος libri 35 ὄρνια scripsi: ὄρνια libri

καὶ ἀναιμος καὶ τοιοῦτος, τουτέστι καὶ ἔχων αἷμα· τινῶν μὲν γὰρ ὁ πνεύμων
ἔχει αἷμα, τινῶν δὲ ἔχει μὲν, ἀλλὰ πάμπαν ὀλίγον, ὥσπερ ὁ τῶν ὀρνέθων· 35
τοὺς γὰρ ὀλιγαίμους πνεύμονας εἶπε καὶ ἀναιμούς.

p. 669b15 Τοῦ δὲ σπληνὸς παραπλησίαν ἔχοντος τὴν φύσιν τῇ ἥπατι,
5 πῇ μὲν δοκεῖ τὸ ἥπαρ μονοφυὲς εἶναι, πῇ δὲ διφυές· ἥ μὲν γὰρ διαφέρει
σπληνός, ταύτῃ δόξειεν ἂν μονοφυές, ἥ δὲ κοινωνεῖ αὐτῇ, ταύτῃ διφυές.
αἷτιον δὲ τοῦ διφυὲς εἶναι δοκεῖν καὶ μονοφυὲς τό τε διφυῆ μὲν εἶναι τὴν τοῦ
σώματος φύσιν, συντελοῦσαν δὲ πρὸς μίαν ἀρχὴν, λέγων πάλιν ἀρχὴν ἢ 10
τὴν καρδίαν ἢ τὴν ἐν αὐτῇ ψυχὴν. ὥς μὲν οὖν διφυὲς τὸ σῶμα δοκεῖ
10 καὶ τὸ ἥπαρ διφυὲς εἶναι, ὥς δὲ συντελοῦν πρὸς μίαν ἀρχήν, ταύτῃ πάλιν
μονοφυὲς δόξειεν ἂν εἶναι. τὰ δὲ ἐξῆς σαφῆ. τὸ δὲ ἐνίοις δὲ κακεῖ
τὸ κακεῖ ἀντὶ τοῦ τοῖς ὀφτόχοις· κακεῖ δὴ ἐν τοῖς ὀφτόχοις ἐπιδήλως
διέστηκε τὸ ἥπαρ, ὥσπερ ἐν τοῖς ζωοτόχοις. πάντα δέ, φησί, τὰ κάτω 15
τοῦ ὑποζώματος σπλάγχνα χάριν τῶν φλεβῶν εἰσι· μετεώροις γὰρ οὖσαις
15 ὑπέστρωσεν αὐταῖς ἡ φύσις τὰ σπλάγχνα, ἵνα ἀνέχωσιν αὐτάς. ὥσπερ
γὰρ ἀχύρας τινας καὶ βοηθείας τῶν φλεβῶν πεποιήκεν αὐτάς τῇ φύσει,
ἵνα μὴ τέμνονται ὑπὸ τοῦτων ἀνεχόμεναι. βέβληνται δὲ ὑπ' αὐτάς τὰ 100
σπλάγχνα διὰ τῶν ὑποτεταγμένων μόριων. τουτέστιν ὑπὸ τὰ ὑποτετα-
μένα μόρια, λέγων ὑποτεταμένα μόρια τὰς ἀπὸ τῶν μεγάλων φλεβῶν σχιζο-
20 μένας φλέβας. καὶ τοῦ αἵ τοιαῦται φλέβες τέτανται λέγει, ὅτι ἀπὸ τῆς
μεγάλης ἀρχόμεναι φλεβὸς τείνουσι πρὸς τε τὸ ἥπαρ καὶ τὸν σπλῆνα. 5
προσλαμβάνουσι γὰρ καὶ ἑαυτοῖς τό τε ἥπαρ καὶ ὁ σπλήν συμφέρουσιν
αὐτήν, ἥτοι τὴν μεγάλην φλέβα, διὰ μέσων τῶν λοιπῶν σπλάγχμων. ὥσπερ
γὰρ εἰ νοήσῃ τις δύο ἄνδρας ἱσταμένους τὸν μὲν πρὸς τῇ ἀρχῇ τοῦ
25 καμπτήρος τὸν δὲ πρὸς τῇ τέλει, κατέχοντας ἐν ταῖς χερσὶν ἐνὸς σχοινίου
τὰ ἄκρα καὶ τείνοντας αὐτό, μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων ἀνδρῶν ἄλλους
ἐπ' εὐθείας ἱσταμένους καὶ ἀνέχοντας τὸ τοιοῦτον σχοινίον διὰ τῶν ὥρων. 10
ἀλλ' ἔστω καὶ τοῦτο ὅτι ὁ πρὸς τῇ ἀρχῇ τοῦ καμπτήρος ἱστάμενος δέδωκε
τῇ μετ' αὐτὸν τὸ ἄκρον τοῦ σχοινίου κακείνης τῇ μετ' ἐκείνου. καὶ αὐτὸς
30 ἐφεξῆς ἕως τοῦ ἱσταμένου πρὸς τῇ πέρατι τοῦ καμπτήρος, καὶ εἰ τοῦτο
γένειτο, δυνάμεθα λέγειν ὅτι προσλαμβάνουσιν οἱ ἄκροι τὰ τοῦ σχοινίου
ἄκρα διὰ τῶν μεταξὺ ἀνδρῶν, τοιοῦτόν τι καὶ ἐνταῦθα γίνεται καὶ προσ-
λαμβάνουσιν τῇ συστάσει τῶν ζώων, ἥτοι πρὸς σύστασιν τῶν ζώων. 15
ταῦτα οὖν (λέγω ταῦτα τό τε προσλαμβάνεσθαι τὴν φλέβα διὰ τῶν σπλάγχμων
35 εἰς τὸ ἥπαρ καὶ τοὺς νεφρούς) ταῦτα οὖν γίνεται διὰ μέσων τῶν σπλάγχμων
πρὸς σύστασιν τῶν ζώων. λέγει δὲ ὅτι καὶ ἡ καρδία ἀναγκαῖα ἐστὶ τοῖς
ζώοις· θεὶ γὰρ αὐτὴν εἶναι οἶον ἐστὶν καὶ σῆμα καὶ τὸ θεὸν ἀνέκτικον.
ἐν ἣ ὥσπερ τις βασιλεὺς κείσεται τὸ τῆς φύσεως ζωποροῦν. τοῦτο δ' ἂν 20

1 ἀναιμος] ἀνεμος a

5 γὰρ om. Pa

8 post λέγων add. δὲ Pa

11 ἀν

om. S

12 ἐπιδήλως—ζωοτόχοις (13) iterant Sa

14 μετέωροι γὰρ οὖσαι P

15 αὐτάς] αὐτὰ P

18 ὑποτεταγμένων P

18. 19 ὑποτεταγμένα utrobique P, sed

post λέγων (19) corr. in ἀποτεταμένων

19 λέγων ἀποτεταμένα S

22 καὶ ἑαυτοῖς

fort. post σπλῆν ponendum

24 γὰρ om. S

26 τείνοντος S

τούτων

τῶν δύο coll. S

34 ante τὴν add. καὶ S

38 ζώπορον S

εἴη ἢ τὸ ἔμφυτον θερμὸν ἢ αἰσθητικὴ ψυχὴ. ὁ δὲ σπλήν, φησί, κατὰ
 συμβεβηκὸς ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τοῖς ἔχουσιν, ὥσπερ καὶ τὰ
 περιττώματα. ὥς γὰρ οὐκ ἔχει σκοπὸν ἢ φύσις περιττώμα ποιῆσαι, ἀλλ'
 ἐξ ἀνάγκης γίνεται τοῦτο, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἅπασαν τὴν ξηρὰν καὶ ὑγρὰν
 5 τροφὴν πεφθῆναι, καὶ γίνεται μὲν ἐξ ἀνάγκης διὰ τὴν ὕλην, κατὰ συμ-
 βεβηκὸς δέ, ὅτι μὴ ἔχει σκοπὸν ἢ φύσις περιττώμα ποιῆσαι, οὕτω καὶ ἐπὶ 25
 τοῦ σπληνός· οὗτος γὰρ ἀντισπῶν καὶ ἔλκων πρὸς ἑαυτὸν τὰς περιττε-
 ούσας ἱκμάδας ἐκ τῆς κοιλίας καὶ συμπτέτων, αἱματώδης ὢν συνίσταται τε
 καὶ ἔστιν· ὥστε διὰ μὲν τὴν τοιαύτην ἱκμάδα ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ, διὰ δὲ τὸ
 10 μὴ σκοπὸν ἔχειν σπλήνα ποιῆσαι, κατὰ συμβεβηκὸς ἐνυπάρχει τοῖς ἔχουσιν.
 εἰ μὲν οὖν σύμμετρος ἔστιν ἡ τοιαύτη ἱκμάς, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τῆς τοῦ
 σπληνὸς θερμότητος συμπτέττεισθαι, ὑγιεινὰ καὶ εὐχροα τὰ σώματα τυγ- 30
 χάνει· ἂν δὲ τὸ περιττώμα πλέον ᾖ καὶ νικῶν τὴν τοῦ σπληνὸς θερμότητα,
 νοσασκερά καὶ ὠχρά τὰ σώματα γίνεται πληρωθέντα τροφῆς. καὶ διὰ τὸ
 15 τὴν τοιαύτην ὑγρότητα πρὸς τὸν σπλήνα ἐκ τῆς κοιλίας ἔλκεσθαι καὶ
 παλίστροφον πρὸς αὐτὸν γίνεσθαι, σκληραὶ καὶ λιθώδεις τοῖς σπληνιῶσιν αἱ
 κοιλίαι γίνονται, ὥσπερ καὶ τοῖς λίαν οὐρητικοῖς, λέγων λίαν οὐρητικούς
 ὢν ἐν τῇ κύστει πολὺ τὸ περιττώμα συναθροίζεται· καὶ ἐν τοῦτοις γὰρ 35
 ὥσπερ καὶ τοῖς σπληνιῶσι πολὺ τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίας διὰ μέσων τῶν
 20 νεφρῶν. ὥς ἐρεῖ, ἀντισπᾶται. οἷς δὲ οὐ γίνεται πολλὴ ἡ περιττώσις, ἐξ
 ἧς ὁ σπλήν συνίσταται καὶ τὸ εἶναι ἔχει, τοῖς μὲν οὐ μέγας ἐστὶν ὁ σπλήν,
 τοῖς δὲ σμικρότατος, ὅπερ ἐδήλωσε διὰ τοῦ εἰπεῖν σημείου χάριν. ἀλλὰ
 καὶ ἐν τοῖς τετράποσι τοῖς ὀστέοις μικρὸς καὶ στυφρὸς ἐστὶ, λέγων στυφρὸν
 τὸ μανὸν καὶ ξηρὸν, ὥσπερ ἐστὶν ὁ μὴ βεβρεγμένος σπύγγος. ἐπεὶ δὲ ὁ 40
 25 σπλήν ἐκ τῆς ὑγρότητος τρέφεται, ὥς εἴρηται, τὰ δὲ ἔχοντα τὸν πνεύμονα
 σομφὸν καὶ ὀλίγαιμον ὀλιγοποτεῖ, τὰ δὲ ὀλιγοποτοῦντα ἔνδειαν ἔχει ὑγρό-
 τητος, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τὰ τὸν πνεύμονα σομφὸν ἔχοντα ἔχει τὸν
 σπλήνα μικρόν. ὀλιγοποτεῖ δὲ τὰ ἔχοντα τὸν πνεύμονα σομφὸν διὰ τὸ
 ὀλίγαιμον καὶ οἰονεῖ κενὸν εἶναι· τὸ δὲ ὀλίγαιμον ψυχρὸν ἐστὶν, ἡ δὲ διψα
 30 γίνεται διὰ τὴν πνεύμονος θερμότητα. εἰ δὲ καὶ συμβαίη γενέσθαι τοῖς 45
 ὀλιγοποτοῦσι περιττώμα ὑγροῦ, εἰς πτερῶν ἢ λεπίδων σύστασιν τὸ τοιοῦτον
 ἀναλίσκεται. οἷς δὲ ἔνεστι κύστις καὶ ὁ πνεύμων ἔναιμος, τοῦτων ὁ σπλήν
 ὑγρὸς ἐστὶ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν καὶ διὰ τὸ τὴν φύσιν τῶν ἀριστερῶν
 ὑγροτέραν εἶναι καὶ ψυχροτέραν· ἔδει γὰρ τὸν σπλήνα, ὑγρὸν ὄντα καὶ ψυχρόν, 101
 35 κεῖσθαι πρὸς τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν μέρος. καὶ ὁ μὲν σπλήν, ὥς εἴρηται,
 κατὰ συμβεβηκὸς ἐξ ἀνάγκης, οἱ δὲ νεφροὶ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τοῦ εὔ καὶ
 καλῶς ἔνεκεν * * δι' αὐτῶν εἰς τὴν κύστιν συναθροίζεσθαι τὴν τῆς ὑγρᾶς

2 ἐξ--ὑπάρχει] ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης S

7 πρὸς] εἰς α

9 δὲ om. a

10 σκοπὸν

μὴ coll. S

13 καὶ δὲ P

14 νοσερά S

τά om. S

16 σπλη-

νωσιν P

17 λέγων] λέγει α

18 συναθροίζεται scripsi: συναθροίζεσθαι libri

23 τετράποσι καὶ ὀστέοις S

24 τὸν μανὸν S

ἐστὶν om. S

25 τὸν

om. P

28 σμικρὸν S

30 γενέσθαι scripsi: γεγεσθαι libri

35 ὥσπερ Sa

36 ἐξ ἀνάγκης om. Pa

37 lacunam indicavi: fort. addendum ὑπάρχουσι διὰ τὸ

τροφῆς περιττώσιν. τὸ δὲ κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἴσον ἐστὶ τῷ χάριν
τῆς περιττώσεως ταύτης γέγονεν ἢ τῶν νεφρῶν φύσις.

p. 670b33 Σαφῆ δὲ ἃ λέγει περὶ κύστεως, πλὴν ἐνίων· αὐτίκα δεῖται
ἐπιστάσεως τὸ τοῖς ἔχουσι τὸν πνεύμονα ἔναιμον καὶ μέγαν, τούτοις
ἀποδέδωκε κύστιν διὰ ταιούτην αἰτίαν. ἀνάγκη γὰρ μεγάλου ὄντος καὶ
ἐναιμου τοῦ πνεύμονος θερμὸν αὐτὸν εἶναι, θερμοῦ δὲ τούτου ὄντος ἀνάγκη
διψητικώτατα τὰ τοῦτον ἔχοντα εἶναι· διψητικὰ δὲ ὄντα ἀνάγκη δι' αἰ-
αίτίας σαφῶς αὐτὸς λέγει, κύστιν ἔχειν. ὅσα δὲ τὸν πνεύμονα ἔχει σμφὸν
καὶ πλήρη ἀέρος· ἀλλ' οὐχ αἵματος (τὸ γὰρ πλήρες αἵματος οὐ σμφόν) 10
ὅσα οὖν σμφόν ἔχει τὸν πνεύμονα καὶ διὰ τοῦτο ψυχρόν, ὀλιγόποτά ἐστι
καὶ ἄδιψα. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ διὰ τὸ τρέπεσθαι εἰς
ταῦτα τὸ περιγινόμενον τοῦ περιττώματος εἰς ταῦτα λέγει τὰς
φολίδας καὶ τὰς λεπίδας. λέγει δὲ μὴ ἔχειν κύστιν ὅσα φολίδας ἔχει,
πλὴν τῶν χελωνῶν· αἱ γὰρ χελωναί, καίπερ οὖσαι φολιδωταί, ἔχουσι
15 κύστιν. αἵτιον δ' ἐτι αἱ μὲν θαλάττιαι χελωναί ἔχουσι τὸν πνεύμονα σαρ- 15
κώδη καὶ ἔναιμον καὶ διὰ τοῦτο θερμόν, καὶ διὰ τοῦτο διψητικώταται, αἱ
δὲ χερσαῖαι μείζων τῆς ἀναλογίας τοῦ ὅλου σώματος αὐτῶν, καὶ διὰ τοῦτο
καὶ θερμόν· μείζων γὰρ ὢν τῇ ἀναλογίᾳ νικᾷ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ θερμότης.
διὰ τοι τοῦτο καὶ αἱ κύστεις τῶν θαλαττίων χελωνῶν μείζους εἰσὶ, τῶν δὲ
20 χερσαίων σμικρόταται. ἀλλ' οὐδὲ νεφροὺς οὐδὲν ἔχει τῶν φολιδωτῶν ἢ
λεπιδωτῶν πλὴν τῶν εἰρημέων χελωνῶν· ἐν τισι δέ, φησί, τῶν ὀρνίθων 20
νεφροὶ μὲν οὐχ ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ σαρκία πλατέα εἰς πολλὰ διεσπαρμένα,
νεφροειδῆ ὄντα εὐρίσκεται, ἅπερ πλατέα καὶ νεφροειδῆ ἔχουσιν ἀντὶ νεφρῶν·
τούτων γὰρ ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ ἀλλ' ὡς τῆς εἰς τοὺς νεφροὺς τεταγ-
25 μένης σαρκὸς οὐκ ἐχούσης χώραν. καὶ τὰ ἐξῆς. εἴη δ' ὅν τὸ τῆς
λέξεως κατάλληλον τοιοῦτον 'ἀλλ' ἐν ἐνίοις τῶν ὀρνίθων οὐκ ἐχούσης
χώραν τῆς σαρκὸς τῆς εἰς τοὺς νεφροὺς τεταγμένης, τουτέστι μὴ δυνα- 25
θείσης συστήναι καὶ εἰς ἐν τι συναθροισθῆναι τῆς σαρκὸς τῆς εἰς γένεσιν
νεφρῶν ὑπὸ τῆς φύσεως δημιουργουμένης, ἀλλὰ τῇδε κάκεισε διασπαρείσης
30 καὶ εἰς πλείονα μέρη κατακερματισθείσης, ἀντὶ νεφρῶν ἐν τισιν αὐτῶν
εὐρίσκεται πλατέα νεφροειδῆ'. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. λέγει δὲ καὶ τοὺς
νεφροὺς πάντων εἶναι κοίλους, τοὺς μὲν μᾶλλον, τοὺς δ' ἥττον, πλὴν τῆς
φώκης· τούτους δὲ φησι στερεωτάτους εἶναι καὶ ναστοὺς καὶ μὴ ἔχοντας 30
κοιλότητα ἢ κενὸν συγγενοῦς σώματος. λέγει δὲ καὶ τὸν πόρον τὸν ἀπὸ
35 τῆς φλεβὸς πρὸς τοὺς νεφροὺς φέροντα μὴ τελευτᾶν ἔσωθεν εἰς τὸ κοῖλον
τῶν νεφρῶν, ἀλλὰ μέχρι τῆς κυρτῆς περιφερείας αὐτῶν ἐρχόμενον ἐν
ταύτῃ καταναλίσκεσθαι. σημεῖον δὲ τοῦ μὴ ἄχρι τοῦ κοίλου φέρεσθαι τὸν

7 διψητικώτατα S: διψηκώτατα a S αὐτὸς σαφῶς coll. a λέγει] εἶπε S
11 τῇ τὸ διατρέπεσθαι Pa 12 περιγεγόμενον S εἰς τὰς P λέγει om. P
14 φολιδωτά a 16 διψηκώτατον a 18 καὶ post νικᾷ om. S 20 ἢ]
οὐδὲ S 21 πλὴν—χελωνῶν in marg. add. P 25 καὶ τὰ ἐξῆς—χώραν (27)
in marg. adscr. P 26 ἐν om. S 27 τεταγμένους S 31 εὐρίσκεισθαι P
33 τούτους] τοὺς S post ναστοὺς add. φησι S 34 ἢ κενόν] ἢ μὲν S
37 τὸ μὴ P

πόρον τὸ μὴ γίνεσθαι αἷμα ἐν τῷ τῶν νεφρῶν κοίλῳ. ὥστε εἴπερ ὁ τῆς 35
 φλεβὸς πόρος ἐκείσε ἐτελεύτα. ἦν ἂν αἷμα ἐν αὐτῷ, νῦν δὲ τελευτήσαντων
 καὶ ἀποθανόντων τῶν ζώων οὐχ εὐρίσκεται. ἀπὸ δὲ τῆς κοιλότητος
 ἐκάστου τῶν νεφρῶν εἰς φέρεται πόρος πρὸς τὴν κύστιν· ὥστε ἐπεὶ δύο
 5 οἱ νεφροί, ἀφ' ἐκάστου δὲ τούτων εἰς φέρεται πόρος πρὸς τὴν κύστιν,
 ὁτλον ὅτι καὶ οἱ πόροι δύο εἰσὶ καὶ οὐ πλείους. ἔχει δὲ ταῦτα οὕτω διὰ
 ταύτην τὴν αἰτίαν, ὅπως ὑπὸ μὲν τῆς φλεβὸς βαδίξῃ τὸ περίττωμα εἰς τὴν 40
 τοῦ νεφροῦ κυρτὴν περιφέρειαν· ἐνταῦθα γὰρ ἡ φλεψ, ὡς εἴρηται, τελευτᾷ·
 ἐνταῦθα δὲ γινόμενον τὸ περίττωμα καὶ διὰ τὴν τῆς τῶν νεφρῶν σαρκὸς
 10 μανότητα διηθηθὲν καὶ εἰς τὸ κοῖλον συρρεῦσαν ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου κοίλου
 εἰς τὴν κύστιν φέρεται διὰ τῶν εἰρημένων πόρων. ἡ δὲ κύστις καθ' ὅρ-
 μισται τοιούτων ἀπώρηται ἐκ τῶν νεφρῶν. καίτοι δὲ ὁ δεξιὸς νεφρὸς
 ἀνωτέρω τοῦ ἀριστεροῦ διὰ τὸ τὴν κίνησιν ἐκ τῶν δεξιῶν εἶναι, ὥστε
 εἴπερ ἔκειτο τὰ ἐν τοῖς δεξιῷ σπλάγχνα κάτω, βάρος ἂν παρεῖχε καὶ 45
 15 ἐνεπόδιζε τὰ ἄρχοντα τῆς κινήσεως.

p. 672^a1 Σαφῆ δὲ τὰ περὶ τῶν νεφρῶν. εἰπὼν δὲ πῶς διὰ τὴν ὕλην
 πιμελώδεις ἢ στεατώδεις γίνονται, ἐπάγει ὅτι πιμελώδεις ἢ στεατώδεις γίνον-
 ται ἐκ τῶν συμβαινόντων ἐξ ἀνάγκης, λέγων ἀνάγκην τὴν ὕλην. διὰ μὲν
 τὴν ὕλην | εἰσὶ τοιοῦτοι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ εἶ· καίμενοι γὰρ κάτωθεν τοῦ νώτου 102
 20 καὶ πρὸς τῇ ὀσφύϊ, καὶ δεόμενοι ἀλέας διὰ τὴν τῆς ὀσφύος ἀσαρκίαν καὶ τὴν
 ἐκ τῆς ἀσαρκίας ἐπιγινωμένην ψυχρότητα, χρειά πιμελῆς τοῖς νεφροῖς, ἵνα
 θερμαίνωνται ὑπ' αὐτῆς. οἱ δὲ νεφροί, φησί, τῶν προβάτων καὶ πάνυ πόνοιες
 ὄσιν, ἔλλειπει τι ἐν αὐτοῖς· εὐρίσκεται γὰρ τινα διαλείμματα ἐν αὐτοῖς, 5
 25 ἔνθα οὐ καίται πιμελή, ἀλλ' εἰσὶν ἀπίμελα. λέγει δὲ καὶ διὰ τί μόνον τὰ
 πρόβατα ἀποθνήσκουσι, ἐπειδὴ οἱ νεφροὶ αὐτῶν πιμελώδεις γίνονται, καὶ
 φησιν ὅτι τὰ πιμελώδη οὐκ ἀποθνήσκουσι διὰ τὸ ὑγρὸν καὶ ἀραιὸν εἶναι
 τὸ πῖον καὶ διὰ τοῦτο μὴ κωλύον ἐξέρχεσθαι τὸ ἐν τοῖς νεφροῖς συνιστά-
 μενον πνεῦμα. αἱ δ' αἶγες στεατώδεις μὲν ἔχουσι τὸ πῖον ὥσπερ καὶ τὰ
 πρόβατα, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως πυκνόν· λίαν γὰρ ἐστὶ πυκνότερον τὸ τῶν 10
 30 προβάτων.

p. 672^b10 Τὸ δὲ διάζωμα λέγει καίεσθαι μεταξὺ τῆς καρδίας καὶ τῆς
 κοιλίας, ἵνα κωλύῃ τὰ ἀνερχόμενα ἐκ τῆς κοιλίας πνεύματα, καὶ μὴ ἐξ
 προσβάλλειν τῇ καρδίᾳ καὶ ταραττεῖν τὴν ἐν αὐτῇ ψυχὴν. λέγει δὲ καὶ ὅτι
 ἄνω ἐκεῖνο λέγομεν, οὗ χάριν ἐστὶ τὰ κάτω (διὰ γὰρ τὸ ἄνω τὰ κάτω)
 35 κάτω δ' ἐστὶν τὸ ἔνεκεν τοῦ ἄνω ὑπάρχον. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ δεχόμενον 15
 τὴν τροφήν· τὸ γὰρ δεκτικὸν τῆς τροφῆς ἐκεῖνο ἔστι τὸ κάτω καὶ ἀναγκαῖον
 διὰ τὴν τροφήν. ὅτι δὲ αἱ φρένες διὰ τὸ κωλύειν τὴν ἀπὸ τῆς κοιλίας
 ἀνιῶσαν θερμότητα γεγόνασι, σημειῶν τὸ συμβαῖνον· ὅταν γὰρ αὐται διὰ
 τὴν γειτνίασιν, ἣν ἔχουσι πρὸς τὴν κοιλίαν, ἐλκύσωσιν ἀπ' αὐτῆς θερμότητα,
 40 εὐθύς τῇ καρδίᾳ μεταδιδούσαι ταραττοῦσι τὴν διάνοιαν, ὅπερ ἐπὶ τῶν μεθυ-

2. ὁ τελευτήσαντα καὶ ἀποθανόντα τὰ ζῶα P

5 ἐφ' ἐκάστου P

7 βαδίξει a

10 διουθεν P

16 Σαφῆ—νεφρῶν fort. delenda sunt

17 ἢ posterius] καὶ Pa

25 θνήσκει a

31. 32 κοιλίας καὶ τῆς καρδίας coll. S

36 τὸ γὰρ—τροφὴν (37) in

marg. add. P

όντων ἔστιν ἰδεῖν. σαρκώδη δὲ λέγει εἶναι τὰ τῶν φρενῶν μέρη τὰ πρὸς 20
ταῖς πλευραῖς ὄντα, ὅτι καὶ αἱ πλευραὶ σαρκώδεις, ἐξ ὧν αἱ φρένες τὴν
ἀρχὴν ἔχουσι, τὸ δὲ μᾶλλον πλησιάζον τῇ ἐξ οὗ γέγονεν ἀνάγκη μᾶλλον
κοινωνεῖν ἐκείνῳ. ὅτι δὲ αἱ φρένες θερμαίνονται μεταδιόδωσι τῇ αἰσθητικῇ
5 ψυχῇ τοῦ τοιοῦτου πάθους, σημεῖον καὶ τὸ περὶ τοὺς γέλωτας συμβαῖνον·
ὅταν γάρ τις γαργαλίσῃ καὶ κινήσῃ τὴν μασχάλην, εὐθὺς θερμαίνονται ὑπὸ 25
τῆς τοιαύτης κινήσεως αἱ φρένες διὰ τὸ ἔχουσθαι τῶν μασχαλῶν, ἣ δὲ ὑπὸ
τοῦ γαργαλισμοῦ γενομένη θερμότης, ξηρὰ οὖσα, διαχέει τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ
θερμότητα καὶ ποιεῖ τὴν διάνοιαν κινεῖσθαι· ἣ δὲ τοιαύτη κίνησις γέλως
10 ἔστιν. ἔστι δὲ γέλως κίνησις παρὰ τὴν προαίρεσιν. ἴστέον δὲ ὅτι τὸ ἐκ
τῆς κοιλίας ἀνίον, θερμὸν ὃν καὶ ὑγρὸν, ἐπιθολοῖ μᾶλλον τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ
θερμὸν, τὸ δὲ θερμὸν καὶ ξηρὸν διὰ τὴν ξηρότητα λεπτόνεται καὶ διαχέει. 30
μόνος δὲ ὁ ἄνθρωπος γαργαλίζεται, διὰ τὴν τοῦ δέρματος λεπτότητα καὶ
διὰ τὸ γελᾶν· οὐ γὰρ γελᾷ καὶ τὰ ἄλλα, ἵνα γνωσθῇ εἰ γαργαλίζεται.
15 σαφὲς δὲ τὰ ἐξῆς. λέγει δὲ τὸ τοῦ 'Ομήρου ἔπος τινὸς 'φθειγγομένη' γρά-
φειν διὰ τοῦ ἦ, ἀλλ' οὐ 'φθειγγομένου' διὰ τῆς οὐ διφθόγγου, ἵν' ἦ κατ'
ἐκείνους τὸ λεγόμενον ὅτι καὶ ἀποκοπεῖσα ἡ κεφαλὴ φθειγγομένη ἦν, ἀλλ'
οὐχὶ φθειγγομένου τοῦ ἀνθρώπου ἀπεκόπη ἡ κεφαλὴ. ἔτι δέ, φησί, διὰ 35
τί καὶ τὰ ἄλλα ζῷα ἀποτεμνόμενα τὴν κεφαλὴν οὐ φθίγγεται αὐτῶν ἢ
20 κεφαλὴ, ὡς πέφυκε φθέγγεσθαι;

ρ. 673a33 Λέγει δὲ καὶ τὰ σπλάγχνα ὅμοια εἶναι ἀλλήλοις, διὰ
τὸ εἶναι πάντα αἱματικά· ὅμοιος γὰρ ὁ σπλὴν τῇ ἥπατι. γεγόνاسι δὲ
τὰ σπλάγχνα ἐντός, ὅτι καὶ αἱ φλέβες, ἐξ ὧν τὰ σπλάγχνα, ἐντός εἰσι.
λέγει δὲ καὶ ἕνα τῶν ζωοτόκων μὴ ἔχειν χολὴν διὰ τὴν τοῦ ἥπατος θερ- 40
25 μότητα. αὕτη γὰρ εὐπεπτα καὶ διὰ τοῦτο εὐκράτα τοῦτων ἀποτελοῦσα τὰ
σώματα οὐ δίδωσι χώραν τοῦ συστῆναι φούλην περιττώσιν, ἀφ' ἧς ἂν
γένοντο χολή. λέγει δὲ διαφέρειν τὰ σπλάγχνα πρὸς τὴν σάρκα οὐ μόνον
τῷ ὄγκῳ ἦτοι τῷ πάχει, ἀλλὰ καὶ τῇ θέσει. τὰ μὲν γὰρ σπλάγχνα ἐντός
κεῖται, ὅτι καὶ αἱ φλέβες, ἀφ' ὧν τὰ σπλάγχνα, ἣ δὲ σὰρξ ἐκτός· μεταξὺ
30 γὰρ τοῦ θώρακος, ἐν ᾧ κεῖται τὰ σπλάγχνα, σὰρξ οὐκ ἔστι. καὶ τινὰ μὲν 45
τῶν σπλαγγων, ὡς εἴρηται, χάριν τῶν φλεβῶν εἰσιν, αὐτὰ δὲ φλέβας οὐκ
ἔχει, ὥσπερ τὸ ἐπιπλόν, τινὰ δὲ οὐκ ἄνευ φλεβῶν. καταλέγει δὲ καὶ τινὰ
ἔστι τὰ μονοκοιλία, μεθ' ὧν τάττει καὶ τὰ διχληλὰ καὶ ἀμφώδοντα, οἷόν
ἔστιν ὁ χοῖρος ὁ ὑσπληγῆς. 'πολλάκις δέ, φησί, τινὰ τῶν ζώων διὰ τὸ
35 μέγιστον εἶναι καὶ ἐπιθεῖν τροφὴν ἀκανθώδη | καὶ ζυλικήν (ρίζας γὰρ δένδρων 103
καὶ φλοιοὺς καὶ κλάδους ἐσθίουσι) τοιαύτην οὖν ἐσθιόντα τροφὴν δύσπεπτον
ἔχουσιν ἐξ ἀνάγκης πλείους κοιλίας. ἵνα κατεργάζεται διὰ τούτων ἡ τροφή.
πάντα δὲ τὰ κερατοφόρα μὴ ἀμφώδοντα καὶ τὰ μὴ ἀμφώδοντα κερατοφόρα,

6 εὐθὺς a S γνωμένη a 10 ἔστιν om. a 14 οὐδὲ γάρ P καὶ τὰ
ἄλλα iterum ser., sed rursus del. P 15 'Ομήρου' K 457 cf. γ 329 τινὲς S
φθειγγομένην S: φθειγγομένου P 15. 16 γράφουσι S 19 ἢ om. P
24 ἔχει S 32 τὸ scripsi: δ' libri 34 ὁ prius om. S ὕσπληξ] sic libri:
ὕσπληξ Arist. codd., cf. Lob. Phryn. p. 71: ὕς Arist. vulg. 35 μέγιστον P
36 οὖν ἐσιτώμενα (sic) P 37 κατεργάζεται—δι' 2ς (ρ. 66,1) in marg. add. P

καὶ ἔχει ταῦτα πλείους κοιλίας δι' ἃς μετ' ὀλίγον εἴποι αἰτίας. ἡ δὲ 5
 κήληλος, καίπερ οὔσα μὴ ἀμφώδους, κέρατα μὲν οὐκ ἔχει, ἔχει δὲ κοιλίας
 πλείους ὁμοίως τοῖς μὴ ἀμφώδουσι διὰ τὸ δύσπεπτον τῆς τροφῆς, ἐξ ἧς
 τρέφεται. ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἡ τῆς καμῆλου τροφὴ ἀκανθώδης ἐστίν,
 5 ἀνάγκη δὲ διὰ τὰς ἀκάνθας σκληρὰν καὶ σαρκώδη τὴν γλῶτταν ἔχειν,
 ὁμοίως δὲ καὶ τὸν οὐρανόν, τῇ σκληρότητι τῆς τοιαύτης γλώττης καὶ τοῦ
 οὐρανοῦ κέχρηται ἀντὶ ὁδόντων· τοῦτο γὰρ ἐδήλωσε διὰ τοῦ πρὸς σκλη- 10
 ρότητα τοῦ οὐρανοῦ κατακέχρηται τῷ ἐκ τῶν ὁδόντων γεώδει ἢ
 φύσις. ὥστε τὸ μὲν πρὸς σκληρότητα εἶη ἂν ἴσον τῷ τῇ σκληρότητι
 10 τοῦ οὐρανοῦ, καὶ προσυπακουστέον οἶμαι καὶ τοῦ 'καὶ τῆς γλώττης'· τὸ δὲ
 τῷ ἐκ τῶν ὁδόντων γεώδει ἀντὶ τοῦ τῶν ὁδόντων. σαφὴς δὲ τὰ ἐξῆς.
 τὸ δὲ λεγόμενον κατὰ τὴν λέξιν τὴν οἱ δὲ τὸν οἰσοφάγον ἔχουσι
 πλατὺν τοιοῦτόν ἐστιν· 'πλατὺς ὢν ὁ οἰσοφάγος καὶ εὐρύς καὶ διὰ τὴν 15
 εὐρύτητα κοιλαίνεσθαι δυνάμενος δύναιται κατέχειν διὰ τῶν κοιλοτήτων τὰ
 15 βρώματα καὶ πέττειν ἐκείσε χρονοτριβοῦντα'. ἡ τὸν μὲν οἰσοφάγον πλατὺν
 οὐκ ἔχουσι, ἔχουσι δὲ τὴν κοιλίαν ἰσχυράν καὶ σαρκώδη, ὥσπερ αἱ χῆνες
 καὶ ἄλλα πολλά, ἧτις δι' ἄμφω θερμὴ ἐστὶ, διὰ μὲν τὸ σαρκώδες, ὅτι ἡ
 σὰρξ θερμὴ, διὰ δὲ τὸ ἰσχυρὸν καὶ πυκνόν, ὅτι οὐ διδῶσι χώραν διεξόδου 20
 τῷ ἐν αὐτῇ θερμῷ. τοῦ δὲ πρὸς τὸ δύνασθαι πολλὸν χρόνον θησαυ-
 20 ρίζειν ἐρμηνευτικὸν ἐπῆχται τὸ πέττειν· τὸ γὰρ πολλὸν χρόνον κατεχό-
 μενον μᾶλλον πέττεται, τὸ δ' ἐν ὀλίγῳ ἤττον. ἡ οὖν θερμότης τῆς σαρκώ-
 δους καὶ σκληρᾶς κοιλίας ἀνακαμβάνει καὶ ἀναπληροῖ τὴν τοῦ στόματος
 ἔνδειαν. ἄλλα δὲ τίνα οὔτε κοιλίαν ἔχει οὔτε τινὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐπανεστη-
 25 χότα μόρια ἐοικότα τοῖς προλόβοις, ἀλλ' ἔχει τὸν πρόλοβον μακρόν, οἷά ἐστι 25
 25 τὰ μακροσκελῆ ὥσπερ γέρανός. εἰσὶ δὲ τῶν μακροσκελῶν τὰ σέλη λεῖα
 καὶ παντελῶς ἐστερημένα πτερῶν διὰ τὴν τῆς τροφῆς ὑγρότητα καὶ
 ψυχρότητα· τοῦτο γὰρ λείπει. ὥσπερ γὰρ τὰ θερμὰ καὶ ὑγρά θασέα, οὕτω
 τὰ ψυχρά καὶ ὑγρά λεῖα. ἔχουσι μὲν οὖν τὰ μακροσκελῆ ἀντὶ κοιλίας καί
 τινος ἐπανεστηχότος τὸν πρόλοβον μακρόν. ἡ γὰρ τροφή τούτων εὐλέαντος
 30 οὔσα (ἐν τέλμασι γὰρ καὶ λίμναις τὰ πλεῖστα διατεταται) οὐ δεῖται χρόνου 30
 πρὸς τὸ κατεργασθῆναι· οὐ γὰρ ἐστὶ ξυλώδης ἢ χορτώδης ἢ τις τῶν δυσ-
 κατεργάστων. καὶ διὰ τὸ τὴν τροφήν αὐτῶν εἶναι ὑγρὰν καὶ τελματώδη
 συμβαίνει τὰς κοιλίας αὐτῶν εἶναι ὑγράς, καὶ διὰ τὴν ἀπεψίαν· καὶ ἡ μὲν
 εὐλέαντός ἐστιν ἡ τροφή, ταύτῃ εὐκατέργαστος καὶ εὐπεπτός ἐστιν, ἡ δὲ
 35 πολλῇ ταύτῃ χρώνται, ταύτῃ ἀπεπτοῦσι καὶ ἔχουσιν ὑγράς τὰς κοιλίας. 35
 τὸ δὲ τῶν ἰχθύων γένος ἅπαν καὶ ἀμφώδουν καὶ καρχαρόδουν ἐστί, πλὴν
 τοῦ σκάρου· οὗτος γὰρ διὰ τὸ μὴ ἀμφώδους εἶναι οὐδὲ καρχαρόδους ἐστί.
 μὴ ὄντων γὰρ τῶν ἄνω ὁδόντων πῶς ἂν ἐπάλλαξις γένηται, ἔν' ἡ καρχα-

1 εἴποι Pa: εἴπη S: exspectas ἐρεῖ

3 ἀμφώδουσι S

6 τῇ σκληρότητι om. P

6, 7 τῷ οὐρανῷ P

10 καὶ τὸ καὶ τῆς α

12 prius τὴν om. S

ante διὰ om. S

15 πέττεσθαι Sa

17 δ' ἄμφω a

19 τὸ ἐν αὐτῇ

θερμὸν P ἐν αὐτῇ a

20 τῷ πέττειν P

24 post μόρια add. καὶ Pa

οἷα εἰσὶ P

30 τέλματι P

33 κοιλίας a

36 καρχαρώδουν P

38 post ἡ add. καὶ a

ρόδους· ὥστε διὰ τὸ μὴ ἀμφώδοντα εἶναι καὶ διὰ τοῦτο μὴδὲ καρχαρόδοντα
 τὸν σκάρων, ἀνάγκη αὐτὸν μηρυκάζειν· πᾶν γὰρ μὴ ἀμφώδον μηρυκάζει.
 ἀποφυσάδας δὲ λέγει τὰ ἐπανεστηκότα ἐν ταῖς κοιλίαις καὶ προλόβοις 10
 ἐοικότα· ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ἀλλ' ἄπεπτα διαχωρεῖν τὸ ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ
 5 καὶ συνδέσμου εἴρηται. ἐν δὲ τῇ καὶ τινες ἔχουσι μετρίας πλάνας
 τὸ πλάνας ἀντὶ τοῦ ἔλικας κεῖται. δύνανται γὰρ αἱ ἔλικες διὰ τὴν ποικίλην
 καὶ κεκλασμένην αὐτῶν θέσιν κατέχειν τὴν τροφήν, ὥσπερ πάλιν τὰ ἐοικότα
 εὐθείαις γραμμαῖς μὴ κατέχειν. τοῦτο δὲ τὸ μῦθον λέγει τὸ ἔντερον.
 κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὴν πάντα γὰρ ὡς εἰπεῖν μεγάλα τὰ κερατοφόρα 15
 10 διὰ τὴν κατεργασίαν τῆς τροφῆς λείπει τὸ ἔχει τὰ ἔντερα, ἢ τὴν
 πλῆρες τοιούτων· πάντα γὰρ τὰ κερατοφόρα μεγάλα ἔχει τὰ ἔντερα διὰ τὴν
 κατεργασίαν τῆς τροφῆς· τὸ γὰρ μέγα καὶ εὐρύτατον δύναται κοιλιᾶνσθαι,
 τὸ δὲ κοιλιᾶνόμενον δύναται ἐν ταῖς κοιλότησι συνέχειν τὴν τροφήν. ἀλλὰ
 καὶ πᾶσι τοῖς μὴ εὐθυεντέροις εὐρύτατον γίνεται τὸ ἔντερον· ἐξ ἀρχῆς 104
 15 μὲν γὰρ στενόν ἐστιν, ὅσον δὲ κάτεισι, τοσούτον εὐρύνεται. λέγει δὲ καλεῖ-
 σθαι ἀρχὸν τὸ εὐθὺ πρὸς τὴν ἑξοδὸν διατεῖνον τοῦ περιττώματος. εὐρύνεται
 δὲ τοῖς εὐχλιοτέροις, τοιούστιν εὐπεπτοτέροις (χιλὸς γὰρ ἢ τροφή)
 εὐρύνεται οὖν τοῖς εὐχλιοτέροις καὶ εὐπεπτοτέροις καὶ διὰ τοῦτο εὐτραφε- 5
 στέροις τὸ ἔντερον, ἵνα κατερχόμενον τὸ περίττωμα ἰστυῇται ἐν ταῖς διὰ τὴν
 20 εὐρυχωρίαν αὐτοῦ γινομέναις κοιλότησι, καὶ μὴ τάχιν ἐξερχόμενον πεινῇ.
 εἰς πλῆθος δὲ γαστρίμαργα λέγει τὰ ἐσθίοντα πάνυ πολλά, ἀπᾶς δὲ ἡ
 θίς τῆς ἡμέρας, εἰς τάχος δὲ γαστρίμαργα τὰ πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐσθίοντα.
 ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ τοῦτο γὰρ μεταξὺ τῆς ἄνω, ἐν ἣ ἄπεπτον, καὶ
 τῆς κάτω, ἐν ἣ τὸ ἄχρηστον περίττωμα, τὸ τοῦτο ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ 10
 25 εἴρηται· περὶ γὰρ τῆς νήστιδος ἔτι ὁ λόγος αὐτῷ. τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ
 τοῦ ἐπαχθέντος τοῦ γίνεται ὃ' ἐν πᾶσι μέν, ὁ γὰρ ὃ' ἐν τοῖς μερίζουσι
 καὶ νηστεύουσιν, ἀλλ' οὐκ ἐδοξοκόσιν. ἀλλὰ πῶς δῆλη ἐν τοῖς νηστεύ-
 οντι· γίνεται ἢ ἐπειδὴ ἡ ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ τροφή νεαρὰ ἐστίν, ἢ ἐν τῇ κάτω
 δὲ κομπρώδης, ἢ δὲ ἐν τῇ νήστιδι ἑτέρα τούτων ὁράται, φαίνεται ὅτι ἑτέρα
 30 ἔστιν ἢ νήστις τῆς τε ἄνω καὶ τῆς κάτω κοιλίας. εἰ γὰρ ἦν ἡ αὐτὴ τι 15
 τούτων, ἦν ἂν καὶ ἡ ἐν αὐτῇ περιττώσις ὁμοία τινὶ τῶν ἐν ταύταις περι-
 ττώσεων· φαίνεται δὲ ἡ ἐν τῇ νήστιδι περιττώσις ἑτέρα τῶν ἄλλων, ἐπειδὴν
 νηστεύουσιν, ὅτι ἡνίκα φάγωσι καὶ πλησθῶσιν, ἀναμίνγνυται ἡ ἐν τῇ ἄνω
 κοιλίᾳ τροφή μετὰ τῆς ἐν τῇ νήστιδι περιττώσεως, καὶ οὐ γίνεται διὰδηλος,
 35 εἰ ἑτέρα ἐστὶ· βραχὺς γὰρ ὁ καιρὸς, ἀφ' οὗ ἔφαγε τὸ ζῷον καὶ οὐπω ἐπέφυθη, 20
 ἵνα φανῇ ἡ ἑτερότης αὐτῶν. σαφεῖ δὲ τὰ ἐξῆς ἕως τοῦ τέλους τοῦ βιβλίου.

- 2 ἀμφώδον S μηρυκάζει S 5 πλάνας] sic libri et Arist. SUY: πλάνας
 Arist. vulg. 6 τὸ πλάνας om. P 7 κεκλασμένην a 8 τὸ post δὲ
 om. Pa 10 ἢ τὴν ἔχει τὰ (11) in marg. adscr. P 14 εὐθυεντέροις P
 17 χιλὸς γὰρ—εὐπεπτοτέροις (18) in marg. adscr. P, om. S 19 ἴσταιται S: ἴσταται Pa
 26 δ' prius om. P 28 ἢ post ἐπειδὴ om. P 29 ὁράται] ὁρατῶν a
 31 ταύταις] αὐταῖς Pa 32 ἢ om. P 36 ἕως—βιβλίου om. S

Ἀρχόμενος τοῦ τετάρτου τῶν Περὶ ζῳῶν μορίων λέγει ὅτι τὰ τετρά-
ποδα καὶ ὀστόκα τῶν ζῳῶν καὶ τὰ ἄποδα, οἷον οἱ ὄφεις, ὁμοίαν ἔχουσι
τὴν τε κοιλίαν καὶ τὰ σπλάγχνα καὶ ἕκαστον τῶν εἰρημένων μορίων. ἡ
5 γὰρ τῶν ὄψεων φύσις συγγενῆς ἐστὶ τοῖς τετράποσι καὶ ὀστόχοις· ὅμοιοι 5
γὰρ εἰσιν οἱ ὄφεις σαύρῳ μακρῷ, εἴ τις τοῦτον ἄποδα νοήσῃ. πάλιν δὲ
τοῖς τετράποσι καὶ ὀστόχοις καὶ τοῖς ὄφεσιν ἔχουσιν οἱ ἰχθύες πάντα τὰ
σπλάγχνα παραπλήσια. λέγει δὲ καὶ διὰ τοὺς ἰχθύας ὅτι ἐμφαίνεται λευ-
κότης ἐν τῷ περιττώματι αὐτῶν τῷ ἐκ τῆς ὑγρᾶς τροφῆς, καθάπερ καὶ ἐν
10 τῷ τῶν ὀρνίθων· τούτου γὰρ ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ ἐπιλευκαίνειν δὲ τὸ 10
περίττωμα πᾶσι καὶ τούτοις. διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἔχουσι κύστιν
ὕφίσταται ἡ ἀλμυρίς, γεωδῆς οὖσα καὶ λευκή, τὸν αὐτὸν ἔχουσα λόγον
ὅνπερ ἐν ἐκείνοις τὸ ἐμφαινόμενον λευκόν. λέγει δὲ τοὺς ἔχεις διαφέρειν
πρὸς τοὺς ὄφεις ὃν τρόπον καὶ οἱ ἰχθύες πρὸς τὰ σελάχη, καὶ τί δια-
15 φέρουσιν ἐπάγει· ζωοτοκοῦσι γὰρ καὶ τὰ σελάχη καὶ οἱ ἔχεις, οἱ δὲ
ὄφεις καὶ οἱ ἰχθύες ὠοτοκοῦσι. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς.

15

ἢ 676^b 22 Ἄ δὲ ἀντιλέγει πρὸς τὸν Πλάτωνα περὶ χολῆς ἔσται ὀηλα, εἰ
πρότερον τεθείη τὰ τῷ Πλάτῳ δοκούντα. ὁ μὲν δὲ Πλάτων ἐν τῷ ἥπατι
λέγων εἶναι τὸ ἐπιθυμητικὸν ἔλεγεν ὅτι τὸ ἐπιθυμητικὸν πρὸς ἡδονὴν καὶ
20 ἄνεσιν ἔλκον τὸ ζῳον ἐκλύει καὶ παντάπασι φθείρει αὐτό· προνοουμένη οὖν ἡ
φύσις τοῦ ζῳου πεποίηκεν ἐν τῷ ἥπατι τὴν χολὴν ὅπου τυγχάνει ὃν καὶ τὸ
ἐπιθυμητικόν, ἵνα ὀριμεῖα οὖσα δάκνη τὸ ἥπαρ, ἐν ᾧ τὸ ἐπιθυμητικόν, τούτου
δὲ δακνομένου πονῇ τὸ ζῳον, πονοῦν δὲ συσφίγγηται καὶ συνίστηται καὶ ἀνι- 20
στῆται ἀπὸ τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς ἐκ ταύτης καὶ διὰ ταύτην γινομένης φθορᾶς.
25 ἀλλ' ὅταν μὲν, φησὶν ὁ Πλάτων, δάκνη ἡ χολή, συνίσταται καὶ διεγείρεται τὸ
ζῳον, λυομένης δὲ τῆς δῆξσεως ὕλων γίνεται καὶ πρὸς ἄνεσιν περιπετές. ταῦτα
τοῦ Πλάτωνος λέγοντός φησιν ὁ Ἀριστοτέλης ὅτι πολλὰ τῶν ζῳῶν ἐπιθυμῶ
μὲν, χολὴν δὲ οὐκ ἔχει τὴν δάκνουσαν, ὥστε οὐ διὰ τοῦτο γέγονεν ἡ χολή. 25

1 Tit. om. S

2 τὰ om. a

14 οἱ om. P

18 Πλάτων] Tim. p. 71 A sqq.

19 λέγων om. Pa

20 οὖν] γὰρ P

21 ὃν τυγχάνει coll. S

23 συνίσταται

Hibri

23. 24 ἀνίσταται PS: om. a

26 λυομένη δὲ ἡ δῆξις S

σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. λέγει δὲ καὶ πρὸς Ἀναξαγόραν ὡς εἴπερ τῆς χολῆς
 κατὰ σε ἀπορραϊνομένης πρὸς τὸν πνεύμονα καὶ τὰς φλέβας ἐγίνετο τὰ
 ὀξέα νοσήματα, νόσα τῶν ζῴων περιπνευρόναι· καὶ τοῖς ὀξέσι νοσήμασι
 περιέπιπτον ὅσα ἔχει χολήν· νῦν δὲ πολλὰ τῶν ἀγρόλων τούτοις ἀναλίσκεται
 5 τοῖς νοσήμασιν. ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολλὰ ζῶα ἄρα τῷ θανάτῳ ἀνεπιμήθη καὶ
 οὐχ εὐρέθη ἀπορροια χολῆς οὔτε ἐν τῷ πνεύμονι οὔτε ἐν ταῖς φλεβῶν 20
 οὔτε ἐν ταῖς πλευραῖς. καὶ ἡ ἀπεμουμένη δὲ χολή ὑπὸ τῶν νοσούντων,
 πολλαπλάσιος οὔσα τῆς ἐν τῇ χοληδόχῳ κύστει, ἣν οὗτός φησιν ἀπορραίνε-
 σθαι, πολλαπλάσιος οὖν οὔσα ἡ ἀπεμουμένη τῆς ἐν τῇ χοληδόχῳ κύστει
 10 μαρτυρεῖ ὅτι οὐ γέγονεν ἡ χολή πρότερον καὶ ἀναπετέλλη ἐν τῇ κύστει.
 ὅπως ἀπορραίνηται πρὸς τὸν πνεύμονα καὶ τὰς φλέβας καὶ ἔτι τὰς πλευράς. 25
 εἰ γὰρ διὰ τοῦτο ἐγίνετο, ἔδει μὴ ἐν ἄλλῳ μορίῳ γίνεσθαι πλήν ἐν τῇ
 εἰρημένῃ κύστει, ἀφ' ἧς οὗτός φησιν ἀπορραίνεσθαι· ἐπεὶ δὲ πολλαπλάσιος,
 ὥσπερ εἰρηται, ἡ ἀπεμουμένη ἐστὶ τῆς ἐν τῇ κύστει, δῆλόν ἐστιν ὡς ἡ 106
 15 σὰρξ τοῦ τοιοῦτου ζῴου ἐπιτήδειος γέγονεν ὑπὸ τῆς νόσου εἰς τὸ μετα-
 βαλλεῖν εἰς χολήν, καὶ μεταβάλλουσα καὶ συντηχομένη καὶ εἰς γένεσιν
 χολῆς ἀναλυομένη συμβαίνει ἀπεμείσθαι τὸ τοιοῦτον πλῆθος τῆς χολῆς.
 ταῦτα εἰπὼν ἐπάγει πρὸς τὸν Πλάτωνα ἀποτεινόμενος τὸ 'οὐ διὰ ταῦτα 5
 γέγονεν ἡ χολή, ὥσπερ φησὶν ὁ Πλάτων, διὰ τὸ τὸ ζῶον ἀπὸ τῆς ἡδονῆς
 20 ἀνεγείρεσθαι καὶ τῆς ἐκ ταύτης ἀνέσεως, ἀλλ' ὥσπερ ἡ χολή ἡ γινόμενη κατὰ
 τὸ ἄλλο σῶμα περίττωμά ἐστιν ἡ σύντηξις καὶ ἀνάλυσις σαρκὸς εἰς χολήν
 διὰ τινος καχεΐαν. οὕτω καὶ ἡ ἐν τῷ ἥπατι. καὶ ἐπεὶ οὐ πάντα ἕνεκά
 τινος γίνεται, ἀλλὰ γίνεται καὶ ὡς περιττώματα, οὐ δεῖ περὶ πάντων ζητεῖν,
 τίνος ἕνεκα γίνεται, ἀλλὰ τίνων ὄντων καὶ τίνων προηγησαμένων ταῦτα 10
 25 γέγονε'. λέγει δὲ τὸ μέρος τοῦ ἥπατος, ὃ περιέκειται ἡ χολή, γλυκύτατον
 εἶναι, καὶ τοῦτο εὐλόγως· τὸ γὰρ ἀλμυρὸν ἢ πικρὸν ἢ ὅλως παρὰ τὸ
 γλυκὺ ἐλκόμενον ὑπὸ τῆς χολῆς πρὸς ἑαυτὴν διὰ τε τὴν συγγένειαν καὶ
 τὴν γειννῆσιν, λείπεται τὸ γλυκύτατον καὶ ἀνόμοιον τῇ χολῇ ἀνεπίμικτον
 καὶ καθαρόν. ὅτι δὲ ὅλως ἡ χολή περίττωμά ἐστι, καὶ ἐκ τῶνδε δῆλον.
 30 ἐπεὶ γὰρ τῇ τροφῇ ἐναντίον τὸ περίττωμα (τὸ γὰρ μὴ περὶθεν μὴδὲ γενέ- 15
 σθαι δυνήθην τροφῇ περίττωμα) ἐπεὶ οὖν τὸ περίττωμα ἐναντίον τῇ τροφῇ
 καὶ τῷ γλυκεῖ τὸ πικρὸν, ἔστι δὲ ἡ τροφὴ γλυκεῖα, δῆλον ὡς ἡ χολή
 πικρὰ οὔσα οὐκ ἔστι τροφή, εἰ δὲ μὴ τροφή, περίττωμα· εἰ γὰρ ἦν τροφή,
 ἦν ἂν γλυκεῖα. λέγει δὲ καὶ ὅτι εὐλογον τὴν τοῦ ἥπατος φύσιν ἐπίκαιρον
 35 οὔσαν, τουτέστιν εἰς ἐπιτηδείατον τόπον κειμένην (ἐν γὰρ τῷ δεξιῷ
 μέρει κεῖται) εὐλογον οὖν ἐπίκαιρον οὔσαν αἰτίαν εἶναι τοῦ ζῆν ἢ πολλὸν 20
 ἢ ὀλίγον χρόνον τὰ ζῶα κατὰ τὴν αὐτοῦ ποιότητά τε καὶ κρᾶσιν. λέγει
 δὲ καὶ διὰ τί ἐν τῷ ἥπατι μόνῳ καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὲ τῶν σπλάγχμων

1 ἡ χολή S	2 ἀπορραϊνομένη S	3 ὀξέσις a	4 ἀλίσκεται a	S et 9 τῇ ἐν
τῇ Pa	9 οὖν supra vers. S	9 χοληδόχῳ a	14 τῇ om. a	ἐστὶν om. S
16 μεταβαλλούσης καὶ συντηχομένης a	17 ἀναλυομένης a	19 τὸ semel exh. a		
ὑπὸ S	21 καὶ] ἡ a	22 ἕνεκά του S	23 γίνεται post περιττώ-	
ματα ponit S	26 τοῦ γὰρ ἀλμυροῦ ἢ πικροῦ a	παρὰ] περὶ a	27 ἐλκο-	
μένου a	35 ἐπιτηδείον Pa	37 τὴν αὐτῆς πίστητα S	38 μόνον S	

γίνεται ἡ χολή, καὶ φησιν ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ ἀδύνατον αὐτὴν γενέσθαι·
 ἡνίκα γὰρ πικρὸν ἢ ἄλλο τι πάθος πλησιάζει ἐν αὐτῇ, θνήσκει τὸ ζῷον.
 ἐν ἄλλῳ δὲ σπλάγχνῳ εἰ μέλλει γενέσθαι, εὐλογον ἐν ἐκείνῳ γίνεσθαι,
 ὅπερ ἐν ἅπασιν εὐρίσκεται· εὐρίσκεται δὲ ἐν ἅπασιν ἡ ἥπαρ ἢ τὸ ἀνά-
 5 λογον τῷ ἥπατι, νεφροὶ δὲ ἡ σπλὴν ἢ πνεύμων οὐκ ἐν ἅπασιν εὐρίσκεται
 τοῖς ἐναίμοις. ἐπεὶ δὲ τινες ἦσαν οἱ λέγοντες ὡς εἴπερ ἦν ἡ χολή
 περὶ ττωσις, εὐρίσκατο ἂν ὅπου καὶ ἡ τῆς ξηρᾶς καὶ ὑγρᾶς τροφῆς περὶ-
 ττωσις, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ ἥπατι, λέγει ὅτι ὥσπερ γὰρ ὅπου ἂν τις ἴδῃ
 φλέγμα ἢ τὸ ὑπόσθημα τῆς κοιλίας, εἴτε ἐν τῇ κοιλίᾳ εἴτε ἀλλαχοῦ,
 10 εἰ μὴ νομίζει τοῦτο περὶ ττωμα, ἀλλ' ἐν μὲν τῇ κοιλίᾳ βλέπων αὐτὸ λέγει 30
 εἶναι περὶ ττωμα, ἐκτὸς δὲ ταύτης ὁρῶν αὐτὸ οὐ λέγει περὶ ττωμα, ὥσπερ
 οὖν οὗτος ἄτοπος λογισθῆσεται, οὕτως ἂν εἴη ἄτοπος καὶ ὁ μὴ λέγων τὴν
 χολὴν περὶ ττωμα, ὅπου ἂν αὐτὴν ἴδῃ'.

p. 677^b12 Τὸ δὲ ἔπιπλον λέγει ἵσχυθαι ἀπὸ μέσης τῆς κοιλίας καὶ
 15 περιέχειν τὸ ἥμισυ μέρος αὐτῆς. καὶ λέγει τὴν αἰτίαν. τίνος χάριν τὸ
 ἥμισυ περιέχει αὐτῆς, καὶ οὐχ ἅπασαν· λέγει δὲ ταύτην παρακατιῶν, ὅταν 35
 φησὶν καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ μέσης ἵσχυται τῆς κοιλίας, ὅτι τὸ ἐπέκεινα
 μέρος συμπέττει τὸ παρακαείμενον ἥπαρ. ἐπειδὴ γὰρ χάριν τοῦ θερ-
 μαίνειν τὴν κοιλίαν γέγονε τὸ ἔπιπλον, τοῦ δὲ ἡμίσεος μέρους αὐτῆς ἐπί-
 20 κειται τὸ ἥπαρ, ἀρκεῖ τοῦτο θερμώτατον ὃν πρὸς τὸ θερμαίνειν τὸ μέρος
 αὐτῆς, ἐν ᾧ μὴ ἐστὶν ἔπιπλον· τοῦ δὲ λοιποῦ μέρους μὴ ἀπτόμενον τὸ
 ἥπαρ, ἀναγκαίως ἡ φύσις περιεκάλυψε αὐτὸ διὰ τοῦ ἐπίπλου, ἔν' ὥσπερ 40
 τὸ ἥπαρ συμπέττει, τουτέστι θερμαίνει τὸ ἥμισυ τῆς κοιλίας, οὕτω καὶ
 τὸ ἔπιπλον τὸ ἐπίλοιπον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὥσπερ εἴπομεν, παρακατιῶν
 25 λέγει διὰ τῆς λέξεως. ἦν παρθεύμεθα· περὶ δὲ τῆς τοῦ ἐπίπλου γενέσεως
 λέγων φησὶν ἔτι δὲ διὰ τὴν τοῦ ὑμέρος πυκνότητα τὸ διηθούμενον καὶ δι'
 αὐτοῦ ἐξερχόμενον τῆς αἱματώδους τροφῆς ἀναγκαῖον λεπτότατον εἶναι καὶ
 εὐπεσπον, καὶ διὰ τοῦτο λιπαρόν'. σαφῆ δὲ τὰ ἐφεξῆς. 45

p. 678^a31 Λέγει δὲ περὶ τῶν ἐντόμων καὶ πάντων τῶν ἀναίμων μὴ
 30 ἔχειν σπλάγχνα διὰ τὸ μηδὲ αἷμα, ἐξ οὗ τὰ σπλάγχνα συνέστηκε· τοῦτο γὰρ
 ἐδηλώσας διὰ τοῦ ἐξ ὧν γὰρ συνέστηκεν ἡ τῶν σπλάγχνων φύσις,
 οὐδὲν ἔχει τοῦτων αἷμα. ἔσται δὲ σαφές ἡ λέξις, εἰ τὸ ἐξ ὧν ἀντὶ
 τοῦ ἐξ οὗ | ἀκούσομεν, καὶ εἴη ἂν οὕτω τὸ λεγόμενον τοιοῦτον 'οὐδὲν τῶν 107
 ἀναίμων ἔχει αἷμα. ἐξ οὗ αἷματος συνέστηκεν ἡ τῶν σπλάγχνων φύσις.
 35 καὶ διὰ τί οὐδὲν τοῦτων ἔχει αἷμα, ἐπήγαγεν εἰπὼν διὰ τὸ τῆς οὐσίας
 αὐτῶν εἶναι τι τοιοῦτον πάθος αὐτῆς, εἰπὼν πάθος νῦν τὴν οὐσιώδη
 διαφοράν. ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· 'διὰ τὸ οὐσιωθῆναι καὶ εἰδοποιεῖσθαι 5

1 αὐτὴν ἀδύνατον coll. S

2 πλησιάζει a

3 μέλλοι P

7 ἡ om. P

10 εἰ scripsi: καὶ libri

11 ὁρῶν supr. vers. P

12 καὶ om. S

15 αὐτῆς ante τὸ ponit S

17 ἵσχυται Arist. codd.: ἵσχυθαι PSa: ἵσχυται Arist.

vulg.

23 συμπέττει Sa

θερμαίνει a

25 ante λέγει add. δὲ S

28 ἐφεξῆς] ἐφ' supr. vers. P

29 ἀναίμων ex ἐναίμων corr. S

31 et 32 ἐξ ὧν]

sic etiam Arist. codd.: ἐξ οὗ Arist. vulg.

36 τι om. a

αὐτῆς] αὐτοῖς a

37 εἰδοποιεῖσθαι] post εἶδο supr. vers. inser. πε m. rec. P

τὰ ἀναιμα ἐν τῷ μὴ ἔχειν αἷμα, διὰ τοῦτο ἔστιν ἀναιμα⁶. ὥς γὰρ ὁ
 ἄνθρωπος ἐν τῷ λογικῷ καὶ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸς εἶναι ἔχει τὸ
 εἶναι, οὕτω καὶ τούτων τὸ εἶναι ἐστὶν ἐν τῷ μὴ ἔχειν αἷμα, καὶ ὑπάρξει
 δὴ τὸ ἀναιμον ἐν τῷ λόγῳ τῷ ὀρίζοντι τὴν οὐσίαν αὐτῶν, ὥσπερ καὶ τὸ
 5 λογικὸν ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου. οὐκ ἔχει οὖν τὰ ἔντομα σπλάγχνα, ὅτι
 οὐδὲ αἷμα· ἀναγκαῖον δὲ αὐτοῖς μόνον ἔχειν τὸ ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ, ἢ ἡ 10
 ἐν αὐτῷ ἢ αἰσθητικῇ ψυχῇ, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐναίμων ἐν τῇ καρδίᾳ.
 τὸ γὰρ αἰσθητικὸν ψυχῆς, τοιούτῃ τὴν γὰρ αἰσθητικὴν ψυχὴν ἀνάγκη
 ἐν ἀρχῇ τινὶ τῶν μορίων, τοιούτῃ ἐν ἀνάγκῃ ἐν μορίῳ τινὶ τοῦ σώματος
 10 λόγον ἀρχῆς ἔχοντι ὑπάρχειν ἐν πᾶσι τοῖς ζῷοις· ἀρχῆς δὲ λόγον ἐν πᾶσιν
 ἔχει τοῖς ζῷοις ἢ καρδίᾳ ἢ τὸ ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ.

p. 679a5 Λέγει δὲ τὴν σηπῖαν πλείονα τὸν θολὸν ἔχειν, ἥπερ αἱ τευθί- 15
 δες, διὰ τὸ πρόσγειον εἶναι τὸν βίον αὐτῆς, λέγων πρόσγειον τὸν αἰγιαλώδη·
 ἐν γὰρ τοῖς αἰγιαλοῖς οὐσα μᾶλλον ἐπιβουλεύεται τῶν τευθίδων, πελαγίων
 15 τούτων οὐσῶν. λέγει δὲ καὶ τὸν θολὸν ἔχειν τὴν σηπῖαν κάτωθεν, διὰ τε
 τὸ πολλὸν εἶναι καὶ διὰ τὸ βραδίως αὐτόθεν πέμπειν αὐτόν· καὶ γὰρ καὶ αἱ
 τευθίδες αἱ πρὸ τῆς μύτιδος αὐτὸν ἔχουσαι καὶ αὐταὶ κάτωθεν αὐτὸν προ-
 ίενται. λέγει δὲ καὶ ὅτι ὥσπερ ἔνια τῶν ἐναίμων, ὅταν φοβηθῶσιν, 20
 οὐροῦσιν, οὕτω καὶ αἱ σηπῖαι ἀντὶ οὔρου προίενται τὸν θολόν, ἐπειδὴ
 20 φοβηθῶσι. σαφῆς δὲ τὰ ἐξῆς.

p. 679b15 Μετὰ ταῦτα λέγει εἶναι καὶ εἴδη πολλὰ τῶν ὀστρακοδόρμων,
 καὶ τὰ μὲν αὐτῶν εἶναι στρομβώδη τὰ δὲ δίθυρα, λέγων δίθυρα τὰ ἔχοντα
 δύο ὀστρακα, ὥσπερ οἱ κτένες, τὰ λιμνόστρεα καὶ ἄλλα πολλὰ, τὰ δὲ
 μονόθυρα, λέγων μονόθυρα τὰ ἔχοντα τὸ σαρκῶδες αὐτῶν τῇ πέτρᾳ προσ- 25
 25 πεφυκὸς καὶ ἄνωθεν ὀστρακον ἓν, οἷά εἰσιν αἱ καλούμεναι λεπάδες. ὥς
 γὰρ οἱ κτένες ἔχουσι μὲν κάτωθεν τῆς σαρκὸς ἓν ὀστρακον, ἕτερον δὲ ἄνωθεν,
 οὕτως αἱ λεπάδες κάτω μὲν ἀντὶ τοῦ ἐνὸς ὀστράκου ἔχουσι τὴν πέτραν,
 ἐν ἣ ὑποσπένδυκε τὸ σαρκῶδες, ἄνωθεν δὲ ὀστρακον. σκέπεται οὖν καὶ
 30 σῶζεται ἢ λεπὰς ἄνω μὲν ὑπὸ τοῦ ὀστράκου, κάτω δὲ ὑπὸ τῆς πέτρας,
 30 ἣν πέτραν ἀλλότριον εἶρηκε φράγμα. ὁ δὲ ἐχλῖνος, φησὶν, ὁ θαλάσσιος 30
 ἔχει τὸ ὀστρακον ἴδιον τῶν ἄλλων ὀστρακοδόρμων· οὐδὲν γὰρ τῶν ἄλλων
 ὀστρακοδόρμων κύκλιψ, τοιούτῃ σφαιροειδὲς τὸ ὀστρακον ἔχει, καὶ πρὸς
 τούτῳ κεχαρακωμένον ταῖς ἀκάνθαις. τὰ δὲ μαλάκια ἀντικειμένως
 35 ἔχει τοῖς μαλακοστράκοις καὶ ὀστρακοδόρμοις· τοῖς μὲν γὰρ μαλάκιοις,
 35 ὥσπερ ἐπὶ τῶν σηπῖων, ἔξω τὸ σαρκῶδες, τοῖς δὲ ἐντὸς. σαφῆς δὲ τὰ ἐξῆς.
 κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὴν τὰ μὲν γὰρ τῷ λόγῳ, τὰ δὲ πρὸς τὴν ὄψιν 35

6 ἢ ἡ—καρδίᾳ (7) om. P 7 καὶ om. S 8 τῆς ψυχῆς Sa 11 ἔχειν P
 12 σηπῖαν a 13 λέγω a 14 post πελαγίων add. περὶ πελαγίων P
 15 καὶ om. a 16 αὐτόθι PS 17 ἔχουσαι ex ἔχουσι corr. P: ἔχουσι Sa
 18 ὅτι om. P 22 καὶ ταῦτα μὲν P αὐτῶν om. P 22, 23 λέγων—
 ὀστρακα om. S 23 λιμνόστρεα scripsi: λιμνόστρεα libri 24 λέγων—εἶναι (25)]
 ὥς S 25 ὥς γὰρ—ὑπὸ τῆς πέτρας (29)] αἱ χρῶνται τῇ πέτρᾳ ὥς ὀστράκω S
 33 post τούτῳ add. καὶ S 34 γὰρ om. Pa

αὐτῶν σαφηνίζειν δεῖ μᾶλλον, τῇ μὲν οὖν λόγῳ σαφηνίζειν δεῖ τὸ διὰ
 τί τούτων ἕκαστον οὕτως ἔχει, οἷον διὰ τί τὰ μὲν ἔχει πρόλοβον, τὰ δὲ
 οὐκ ἔχει, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως· ὑπὸ δὲ τῆς ὀψέως σαφῇ γέγονεν
 ὅτι τὰ μὲν ἔχει χολήν, τὰ δ' οὐκ ἔχει, καὶ ὅτι πρῶτον μὲν καίται τόδε
 5 τὸ μῆριον, εἴτα τόδε, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ὑπὸ δὲ τῆς λέξεως τῆς
 ἰδιώσεως δ' ἔχουσι τῶν ὕστρακοδέρμων οἳ τε ἐχῖνοι καὶ τὸ τῶν 40
 καλουμένων τηθύων γένος οὐ τοῦτο λέγεται, ὥς ἂν τις ὑπολάβῃ, ὅτι
 διαφέρει τὰ τήθουα πρὸς τοὺς ἐχίνους, ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ λεγόμενον, ὅτι
 οἱ ἐχῖνοι καὶ τὰ τήθουα διαφέρουσι πρὸς τὰ ἄλλα ὕστρακοδέρμα. λέγει δὲ
 10 τοὺς ἐχίνους ἔχειν καὶ τὰ φά μικρὰ πᾶμπαν ἔξω τῶν ἐπιπολαζόντων,
 λέγων ἐπιπολαζόντας ἐχίνους τοὺς παρ' ἡμῖν εὐρισκομένους· μεγάλα γὰρ
 οὗτοι ἔχουσι τὰ φά. τὰ δὲ ὕστρακοδέρμα, φησίν, ἐν τῇ χειμῶνι οὐκ 45
 εἰσι πύονα διὰ τὸ πονεῖν ὑπὸ τοῦ φύχους· τὸ δὲ πονοῦν λυπεῖται, τὸ δὲ
 λυπούμενον οὐ πιαίνεται. οἱ δὲ ἐχῖνοι ἐν τῇ θέρει μᾶλλον εὐθηνοῦσιν,
 15 ἥρουν πύονες γίνονται, πλὴν τῶν ἐν τῇ Πυρραίῳ εὐρίπῳ· ἐκείνοι γὰρ οὐχ
 ἦττον τοῦ χειμῶνος πύονες εἰσιν, ἀλλ' ἐπίσης τῇ θέρει καὶ κατὰ τὸν χει- 108
 μῶνα πύονες εἰσιν. ἀναχωρούντων γὰρ ἐκεῖθεν τῶν ἰχθύων ἐν τῇ χειμῶνι
 προσπίπτει αὐτοῖς πλείστη νομή, ὥστε καὶ ῥιγὴ καὶ διὰ τοῦτο λυπῆται,
 ἀλλὰ διὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς τροφῆς εὐθηνεῖ τὸ τούτων γένος. οἱ δὲ κατὰ
 20 τοὺς ἄλλους τόπους πρὸς τῇ ῥιγῶν καὶ λυπεῖσθαι καὶ σπάνιν ἔχουσι
 τροφῆς, καὶ ἐπὶ τούτῳ οὐκ εὐθηνεῖ.

p. 680^b 3 Μετὰ ταῦτα λέγει καὶ διὰ τί πέντε ἔχουσιν οἱ ἐχῖνοι τὰ
 καλούμενα φά, καὶ οὔτε πλείονα οὔτε ἐλάττωνα· καὶ φησιν ὅτι μία μὲν
 αἰτία τοῦ ἔχειν πλείω ταῦτα τὸ μὴ εἶναι φά. ζητήσεις δ' ἂν τις, τίνας
 25 ἔνεκα διὰ τὸ μὴ εἶναι φά πλείω ἐνός ἔχει ταῦτα. ἢ τὸ αἷτιον δὲ οἶμαι
 εἰρησθαι ἀντὶ τοῦ αἷτιον δὲ τοῦ μὴ ἐπ' ἀμφοτέρα τὰ μέρη ἔχειν τὰ καλού-
 μενα φά, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἕτερον μόνον μῆτε τοὺς ἐχίνους μῆτε τὰ ὕστρακο- 10
 δέρμα τὸ μὴ εἶναι φά· τὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς φά ἐπ' ἀμφοτέρα τὰ μέρη
 εὐρίσκειται. οἳ τε γὰρ κέφαλοι καὶ λάβρακες καὶ ὄρνιθες καὶ ἀπλῶς πάντα,
 30 ὅσα ἔχει φά, ἐπ' ἀμφοτέρα τὰ μέρη, τὴ τε δεξιὴν καὶ τὸ ἀριστερόν, ἔχει
 ταῦτα. εἰπὼν οὖν κοινὴν αἰτίαν ἐπὶ πάντων τῶν ὕστρακοδέρμων, τίνας
 ἔνεκα ἐπὶ τὸ ἕτερον μόνον μῆριον ἔχουσι τὸ καλούμενον μὲν φόν, μὴ δὲ
 δὲ φόν, πρῶτον μὲν λέγει, διὰ τί τὰ μὲν ἄλλα ὕστρακοδέρμα ἐν βραχεῖ 15
 τόπῳ ἔχει τὸ καλούμενον φόν, ὁ δὲ ἐχίνος ἐν ὅλῃ τῇ ἡμικυκλίῳ, καὶ
 35 φησιν ὅτι ἐπεὶ ὁ ἐχίνος σφαιροειδὴς ἐστὶ καὶ δυνατόν ἐν αὐτῷ πολλοὺς
 κύκλους γραφεῖναι, τὸν τε ἀναλογοῦντα φέρε εἰπεῖν τῇ ὀρίζοντι καὶ τὸν τῷ
 μεσημβρινῷ καὶ τὸν τῷ ἰσημερινῷ καὶ τὸν τῷ λοξῷ καὶ ἄλλους πλείους,
 ἀνάγκη καὶ τὸ φόν ὁμοίως ἔχειν, τουτέστι χώραν ἔχειν μὴ ἐν ἐνός κύκλου

5 ὁμοίως] οὕτως Sa	6 δ' om. a	7 τιθύων P: τηθύων S	8 et 9 τήθουα P:
τήθουα S	14 μᾶλλον ἐν τῇ θέρει coll. S	18 λυπεῖται a	19 αὐφονίαν a:
εὐθηνίαν P	20 λυπεῖται P	22 ἔχουσι πέντε coll. a	24 ante ἔχειν
supr. vers. ins. μὴ P	25 διὰ τὸ] τῷ S	29 λάβρακες PS	30 τὸ post
καὶ om. Pa	37 prius τὸν om. P	38 ἐν om. S, supra vers. add. al. m. P	

μέρει εὐρίσκεισθαι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁσπρακτοδέρμων, ἀλλ' ἐν πλεί-
 οντων κύκλων μέρεσιν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων ὁσπρακτοδέρμων, οἷον τῶν
 κτενῶν καὶ τῶν τοιούτων, εἰς μόνος κύκλος ἐστὶν ὁ τῷ ὀρίζοντι ἀναλογῶν,
 ἄλλος δὲ ἢ νοηθῆναι ἢ γραφῆναι οὐ δύναται. ἐπεὶ οὖν ταῦτα διὰ τὸ εἶνα
 5 κύκλον ἐν αὐτοῖς, ὡς εἴρηται, εὐρίσκεισθαι τὸν ἀναλογῶντα τῷ ὀρίζοντι, ἐν
 ἐνὶ ἡμισυκύκλῳ, οἷον ὡς εἶπεν τῷ δεξιῷ. ὁρᾶται ἔχοντα τὸ φῶν, ἔξει καὶ
 ὁ ἐχίνος διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐν φῶν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ ἀναλογῶντος
 10 κύκλου τῷ ὀρίζοντι. τέμνει δὲ τὸν ὀρίζοντα ὁ μεσημβρινός· ἔξει οὖν καὶ
 ἕτερον φῶν, καθ' ὃ οὗτοι τέμνουσιν ἀλλήλους οἱ κύκλοι, ἔξει δὲ ταῦτα τὰ
 15 φῶν οὐκ ἐν ἄλλῳ μέρει, ἀλλ' ἐν ᾧ καὶ ὁ ὀρίζων αὐτὸ ἔχει, διὰ τὸ μὴ
 ἐνδύχεσθαι αὐτὸν καὶ ἐν θατέρῳ μέρει ἔχειν τὸ φῶν, ὁσπρακτοδερμὸν τε
 ὄντα καὶ (διὰ τὸ) τὸ λεγόμενον φῶν μὴ εἶναι φῶν. ἔξει οὖν, ὡς εἴρηται,
 καὶ διὰ τὸν μεσημβρινὸν καὶ ἄλλο φῶν· πᾶς γὰρ κύκλος ἐπὶ τῶν ὁσπρακ-
 20 τοδέρμων πέφυκεν ἐν θατέρῳ μέρει ἔχειν φῶν· ἀλλὰ μὴν ἔξει καὶ ἕτερον
 15 διὰ τὸν λοξόν, καὶ κατὰ τὸ μέρος, ἐν ᾧ καὶ οἱ ἄλλοι διὰ τὰς εἰρημένας
 αἰτίας. καὶ ἐπεὶ ἄπειροι κύκλοι δύναται γραφῆσθαι ἐν τῇ σφαίρᾳ, ἄπειρα
 καὶ ψά συμβαίνει ἐκ τούτου εὐρίσκεισθαι ἐν αὐτῇ. ἀλλ' ἐρεῖ τὴν αἰτίαν
 αὐτός, καίτοι τούτου συμβαίνοντος, δι' ἣν πλείω τῶν πέντε γενέσθαι ἀδύνατον.
 διὰ μὲν οὖν τὰς εἰρημένας αἰτίας χώραν ἔχει τὸ φῶν ἐπὶ τοῦ ἐχίνου ἐν 35
 20 πλείοσιν εὐρίσκεισθαι. οὐ γὰρ ἐστὶν ἀνόμοιον τὸ κύκλῳ σῶμα τοῦ ἐχίνου,
 ὅν' εἰς μόνος κύκλος ἐπ' αὐτοῦ γράφεται. ὥσπερ τὰ τῶν ἄλλων ὁσπρακ-
 τοδέρμων· πᾶσι γὰρ ἐν τούτοις διὰ τὸ ἐν μέσῳ εἶναι τὴν κεφαλὴν εἰς ἐστὶ
 κύκλος καὶ ἔχουσιν ἄνω τὸ τοιούτων μέρος· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων
 25 ζώων τὸ τοιούτων ἄνω ἢ κεφαλῇ αὐτῶν ἐστίν, οὕτω καὶ τὸ τοιούτων ἄνω ἢ
 30 κεφαλῇ αὐτῶν ἐστίν, εἰ καὶ ἐν μέσῳ καίεται τοῦ ὅλου σώματος. πρὸς τού-
 τοις προσδιορίζεται καὶ ἕτερα δύο, χρήζων καὶ τούτων πρὸς τὴν δεξιὴν τοῦ
 διὰ τί πέντε ἔχει τὰ ψά. προσδιορίζεται οὖν λέγων· ἀλλὰ μὴν οὕτε συν-
 εχῇ δυνατὸν εἶναι τὰ ψά (οὐδὲ γὰρ τὰ τῶν ἄλλων ζώων) ἀλλὰ ἐπὶ
 35 θάτερα, ἀντὶ τοῦ καὶ ἐπὶ θάτερα τοῦ κύκλου μόνον. δεῖ οὖν μήτε συν-
 30 εχῇ ἔχειν ταῦτα καὶ ἐπὶ θάτερα τοῦ κύκλου μόνον, καὶ μὴ πόρρω ἀπ' 45
 ἀλλήλων διεστηκότα. ταῦτα προειπὼν δείκνυσιν ὅτι, διὰ τί οὐκ ἐνδύχεται
 ἔχειν τὸν ἐχίνον ἄρτια τὰ ψά, καὶ φησιν ἀνάγκη τοίνυν, ἐπεὶ ταῦτα
 μὲν ἀπάντων κοινόν. τουτέστι τὸ ἐπὶ θάτερα μόνον τοῦ κύκλου ἔχειν
 40 τὸ φῶν. ὅτι οὐκ ἐκείνου ἐστὶ τὸ ἔχειν τὸ σῶμα σφαιροειδές, μὴ
 35 εἶναι ἄρτια τὰ ψά. εἰ γὰρ ἦσαν ἄρτια, κατὰ διάμετρον ἂν ἕκαστος 109
 καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσι· καὶ γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἄσασιν. ἐν οἷς
 ἄρτια εὐρίσκεται, οὐκ ἐν τῷ ἐνὶ μέρει, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις καίεται, τὰ μὲν
 ἐν τῷ δεξιῷ τὰ δ' ἐν τῷ ἀριστερῷ. εὐθὺς οὐ μόνον ἐπὶ τῶν φῶν δῆλον

2 μέρει a	5 ἐαυτοῖς P	9 ἀλλήλοις S	11 τὸ om. Pa	12 διὰ τὸ
addidi	15 κατὰ μέρος S	17 ἐν αὐτῇ εὐρίσκεισθαι a	19 post ἐπὶ	
add. τῷ a	20 τοῖ τῷ a	23 τὸ om. S	24 ἐστὶν αὐτῶν coll. S	
28 οὐδὲ οὐδ' P	29 αἰ 30 καὶ ἐπὶ θάτερον S	36 οὐδὲ οὐδ' P	37 καίεται S	
37 καίεται Pa				

τοῦτο, οἷον σκόμβρου, λάβρακος, κεφάλου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν, 5
 ὀφθαλμῶν, ὠτων, τῶν ὁμοίων. εἴπερ οὖν ἦσαν ἄρτια τὰ ψά, ἀνάγκη ἐν
 ἀμφοτέροις καῖσθαι τοῖς μέρεσιν· οὐδὲν δὲ ὁστρακώδεσμον οὕτως ἔχει, ἀλλ'
 ἐπὶ θάτερα μόνον τοῦ κύκλου. διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἄρτια οὐχ οἷον τέ ἐστιν
 5 ἔχειν τὰ ψά τοὺς ἐχίνους· ἀνάγκη τοῖνον ἢ τρία ἢ πέντε εἶναι ἢ ἄλλον
 τινὰ ἀριθμὸν. εἰ μὲν οὖν εἶχον τρία, ἐπειδὴ δεῖ τὰ ψά ὅλον συνεχεῖν τὸ
 ἡμικύκλιον, μέγα δὲ τοῦτο, ὅτι καὶ οἱ ἐχῖνοι μεγάλοι, πόρρω ἂν ἦσαν ἀπ' 10
 ἀλλήλων· δεῖ δὲ μήτε συνεχῆ εἶναι, ὥσπερ εἴρηται, καὶ μὴ πόρρω ἀπ'
 ἀλλήλων διεσπηρεῖναι. εἰ δὲ ἦσαν πλείω τῶν πέντε, ἦσαν ἂν συνεχῆ διὰ
 10 τὸ μὴ δύνασθαι χωρεῖν αὐτὰ τὸ ἡμικύκλιον. τούτων δέ, τουτέστι τοῦ
 τε πόρρω λίαν ἀπ' ἀλλήλων διεσπηρεῖναι καὶ τοῦ εἶναι συνεχῆ, τὸ μὲν
 πόρρω διεσπηρεῖναι οὐ βέλτιον, τὸ δὲ εἶναι συνεχῆ οὐκ ἐνδέχεται· λείπεται
 τοῖνον πέντε εἶναι. διὰ τὴν αὐτὴν δ' αἰτίαν ἀνάγκη καὶ τὰς κοιλίας ἔχειν 15
 πέντε, καὶ τοὺς ὁδόντας ὁμοίως τοσούτους· ἕκαστον γὰρ ψόν, ὥσπερ ἐν
 15 ζῶον ὃν καθ' αὐτό, οἷον Σωκράτης ἢ Πλάτων ἢ ἄλλο ὅτιοῦν τῶν ἀτόμων,
 κοιλίας δεῖται καὶ ὁδόντας πρὸς τὸ ζῆν· τούτου γὰρ ἐστὶ δηλωτικὸν τὸ
 ἕκαστον γὰρ τῶν ψῶν οἷον σῶμά τι τοῦ ζῴου, τουτέστιν ἕκαστον
 γὰρ ψόν οἰονεῖ σῶμα ὑπάρχον ζῴου ἀναγκαῖον ἔχειν πρὸς τὸν τρόπον
 τῆς ζωῆς ἥτοι πρὸς τὸ ζῆν ὁμοιον, καὶ προσπακυστέον τὸ μόριον, 20
 20 οἷον ἔχει τὰ λοιπὰ ζῶα. τὸ δὲ πρὸς τὸ ζῆν μόριόν ἐστιν ἡ κοιλία. ἕκαστον
 οὖν ψόν, σῶμα ὑπάρχον ζῴου, ἀναγκαῖον ἔχειν πρὸς τὸ ζῆν κοιλίαν, ὥσπερ
 καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, (καὶ) διὰ ταῦτα καὶ ὁδόντα. τὸ δ' ἐντεῦθεν γὰρ ἡ
 αὐξήσις ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τῆς κοιλίας. ἀναγκαῖα δὲ ἡ αὐξήσις δι' αἰτίαν τοι-
 αύτην· πάντα τὰ ὄντα ἐφέεται τῆς αἰδιότητος· ὅσα οὖν μὴ δύναται ἀεὶ
 25 εἶναι κατ' ἀριθμὸν τὰ αὐτά, σπεύδει γεννηῖσαι ἕτερα οἷα εἰσὶν αὐτά. οὐδὲν 25
 δὲ δύναται ὅμοιον ἑαυτῷ γεννηῖσαι μὴ εἰς ὠρισμένον καὶ κατὰ φύσιν μέτρον
 ἐλθόν· ἔρχεται δὲ εἰς τὸ τοιοῦτον μέτρον δι' αὐξήσεως. ὥστε ἐπεὶ ἡ
 αὐξήσις ἀναγκαῖα, γίνεται δὲ ἡ αὐξήσις πεττομένης τῆς τροφῆς, πέττεται
 δὲ ὑπὸ τῆς κοιλίας, ἀναγκαῖα ἄρα καὶ ἡ κοιλία, ὅθεν ἡ αὐξήσις. εἰπὼν
 30 οὖν μίαν αἰτίαν τίνος ἔνεκεν πέντε κοιλίας ἔχει ὁ ἐχῖνος, ἐπάγει καὶ ἑτέραν 30
 λέγων· εἰ μὲν οὖν ἦν μία ἡ κοιλία, ἢ μεγάλη ἂν ἦν ἢ μικρά. εἰ μὲν οὖν
 μεγάλη, πόρρω ἂν ἦσαν ἀπ' ἀλλήλων τὰ ἐν αὐτῇ ψά· τοῦτο δ' εἴρηται
 ὅτι οὐκ ἐνδέχεται· εἰ δὲ μικρά, κατεῖχετο ἂν πᾶν τὸ τῆς κοιλίας κύτος
 ὑπὸ τῶν ψῶν'. εἰ δὲ τοῦτο, πρῶτον μὲν δυσκίνητος ἂν ἦν ὁ ἐχῖνος, ὅπερ
 35 πᾶσχομεν καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴν ὑπερπλησθῶμεν ὑπὸ τῆς τροφῆς, ἔπειτα κατ-
 ἔχοντα πᾶν τὸ τῆς κοιλίας κύτος χώραν οὐκ ἂν ἐδίδου εἰσόδου τῇ τροφῇ· 35
 τῆς τροφῆς δὲ χώραν μὴ ἐχούσης εἰσόδου, οὐκ ἂν ἐπληροῦτο τὸ ζῶον, ἀλλ'

1 σκόμβρου P

λάβρακος P: λαμραῶ S

2 ἦσαν] εἰσὶν a

4 θάτερου S

10. 11 τοῦ τε] τότε Sa

11 καὶ τοῦ scripsi: καὶ τὸ PS: κατὰ τὸ a

12 λείπει S

14. 15 ὥσπερ εἰ ζῶον Pa

16 δεῖται κοιλίας coll. Sa

17. 18 τουτέστιν—ζῴου] καὶ διὰ

τοῦτο S

18 πρὸς om. S

19 τοῦ μορίου P

22 καὶ addidi

23 τῆς om. a

23. 24 τοιαύτην] ταύτην S

25 ἐστὶν a

26 καὶ om. a

37 μὴ χώραν coll. S

εἰσόδου om. P

τὰ ζῶα S

ἐπεινή. πάντες οὖν ὄντων τῶν διαλειμμάτων (λέγων τὰ διαλείμματα
τοὺς κατεχομένους ὑπὸ τῶν ὧν τόπους) ἀνάγκη ἐν ἐκάστῳ τῶν τόπων
ἢ ὧν οὕσαν κοιλίαν πάντες καὶ ταύτας εἶναι· καὶ ἐπεὶ τὰ ἄλλα ὅστρεα
μονοκοιλία ὅντα ἀνὰ ἓνα ἔχει ὀδόντα, ἀναγκαῖον τὸν ἐχῆνον, ἐπειδὴ πάντες
ἔχει κοιλίας, τοσούτους ἔχειν καὶ τοὺς ὀδόντας. οὕτω γὰρ ἂν τὸ ἀνάλογον 10
σωθείη, καὶ ἕξει ὡς ὁ εἰς ὀδοὺς πρὸς τὴν μίαν κοιλίαν, οὕτως οἱ πάντες πρὸς
τάς πάντες. ὅτι δέ, φησὶν, οἱ θερμότεροι τῶν ἐχίνων καὶ κινητικώτεροί
εἰσι, σημείον τὸ ἔχειν ἐν τοῖς ποσὶ χορτώδη τινὰ περιπεπλεγμένα· κινουμένων
γὰρ περιπλέκονται ἐν τοῖς ποσίν, ἀκανθώδεις οὖσι. πῶς δὲ εἰπὼν τοὺς
10 ἀβρώτους περιττώματος εἶναι πλήρεις, ἐπήγαγεν ὅτι παρασκευάζει αὐτοὺς
ἡ οἰκεία θερμότης κινητικωτάτους εἶναι; εἰ γὰρ θερμοί, εὖ πέττουσιν· εἰ
δὲ εὖ πέττουσιν, οὐ πλήρεις περιττώματος· εἰ δ' οὐ περιττώματος πλήρεις, 15
οὐκ ἄβρωτοι. ἢ θερμοὶ μὲν εἰσιν, ἀλλὰ διὰ τὸ πάμπολλα ἐσθίειν λαίμαργοι
ὄντες νικᾶται ὑπὸ τοῦ τῶν βρωμάτων πλήθους ἢ ἔμφυτος αὐτῶν θερμότης,
15 καὶ ἀπεπτύσσει.

p. 681^a15 Τὸν δὲ σπόγγον λέγει ὁμοίως ἔχειν τοῖς φυτοῖς· ὥσπερ
γὰρ τὰ φυτὰ ἐν τῇ προσπεφυκέναι καὶ ἐρριζωθῆαι τῇ γῇ ζῇ. ἀπολυ- 110
θέντα δὲ καὶ ἀπορριζωθέντα οὐ ζῇ, οὕτω καὶ ὁ σπόγγος προσπεφυκὼς τῇ
πέτρᾳ ζῇ, ἀπολυθεὶς δὲ θνήσκει. ὁ οὖν σπόγγος, φησὶν, ὁμοίως ἔχει τοῖς
20 φυτοῖς (οὕτω γὰρ ἐστὶ τὸ ἐξῆς τῆς λέξεως)· ὁμοίως οὖν ἔχει κατὰ δύο
τρόπους, καὶ ἐν τῇ ζῇ μόνον προσπεφυκὼς καὶ ἐν τῇ μὴ ζῇ ἀπολυθείς.
εἰπὼν δὲ καὶ ὅτι οἱ πνεύμονες καὶ τὰ ὁλοθυρία οὐδεμίαν ἔχει αἴσθησιν, 5
ζῇ δὲ ἀπολελυμένα (οὐ γὰρ προσπεφυκότες εἰσὶν οἱ πνεύμονες) ζῇ οὖν
ἀπολελυμένα ὥσπερ φυτὸν ἀπολυθὲν τῆς γῆς καὶ ζῶν, ἐπήγαγεν ἐστὶ δὲ
25 καὶ ἐν τοῖς ἐπιγεῖοις φυτοῖς, προσέθηκε δὲ ἐπιγεῖοις, διότι ὃν τρόπον
ἔχει τὰ φυτὰ ἐν τῇ γῇ, οὕτως ἔχουσι καὶ οἱ πνεύμονες καὶ τὰ τοιαῦτα
ἐν τῇ θαλάττῃ, καὶ εἰσιν οἱ μὲν πνεύμονες θαλάττια φυτά, τὰ δὲ δένδρα
ἐπίγεια φυτά. ὥσπερ οὖν οἱ πνεύμονες, τὰ θαλάττια φυτά, ζῇ ἀπολελυμένα, 10
οὕτως εἰσὶν ἔνια τῶν ἐπιγεῖων φυτῶν, καὶ ζῇ ἀπολυθέντα καὶ γίνονται,
30 τουτέστι βλαστάνει· τὰ γὰρ κρόμμυα ἐν τῇ παττάλῃ κρεμάμενα βλαστάνει.
ἀλλὰ καὶ βοτάνη τις ἀνώνυμος κοπεῖσα καὶ ἐπάνω τοῦ θύμου ὡς ἔτυχε
τεθεῖσα βλαστάνει, καὶ γίνονται τὸ καλούμενον ἐπίθυμον, σύνθετον ὃν τρόπον
τινὰ ἐκ τοῦ θύμου καὶ τῆς ἐπιτεθείσης ἀνωνύμου βοτάνης. ἀλλὰ τὸ μὲν 15
κρόμμυον καὶ τὸ ἐπίπετρον καὶ ἄλλ' ἅττα ἀπολυθέντα τῆς γῆς καὶ ἐν
35 παττάλῃ κρεμάμενα ζῇ καὶ βλαστάνει, τὸ δ' ἐπίθυμον ἐν ἐτέρῳ οὐκ ἐκκεν-
τρισθὲν, ἀλλ' ὡς ἔτυχεν ἐπιτεθὲν. τὰ δὲ τήνθα φησι δύο ἔχειν πόρους.
ἓνα μὲν ἢ δέχονται τὴν ὑγρὰν τροφήν, ἄλλον δὲ ἢ διαπέρπει τὴν ὑπο-
λειπομένην ἱκμάδα· ἱκμάς γὰρ ἄλλ' οὐ περιττώμα ἐν αὐτοῖς ὀνομάζεται. πόρους
μὲν οὖν ἔχει δύο, διαίρεισιν δὲ μίαν, ὥσπερ ἂν εἰ νοήσαις ὁμοιωθῇ σωλήνα 20

1 ἐπεινά a λέγει a τὰ om. S

6. 7 πρὸς τοὺς πάντες PS

8. 9 χορτώδη —

ποσίν] αὐτῶν a 12 εἰ δ' οὐ—πλήρεις] εἰ δὲ τοῦτο S

13. 14 λαίμαργων

ὄντων S 23 ζῇν οὖν a 30 κρόμμυα Sa

35 κρεμάμενα S: κρεμό-

μενα a

35. 36 ἐκκεντρισθὲν S

36 τήνθα S

πόρους ex τρόπους corr.

al. m. P

37 ἓνα μὲν om. S

ἐξωγαγμένον καὶ σχίσαις αὐτὸν ἄνωθεν ἕως κάτω ἐν θατέρῳ μέρει. ἔχει
 ὁ δὲ διὰ μέσου καὶ ὑμένα λεπτόν, ὃς ἀναλογεῖ τῇ καρδίᾳ, ἐν ᾧ καὶ ὑπάρχει
 τὸ κύριον τῆς ζωῆς· τὸ γὰρ κύριον τῆς ζωῆς ἡ καρδία ἢ τὸ ἀνάλογον
 αὐτῇ. σαφῆς δὲ ὁ λέγει περὶ τῶν ἀκαληφῶν· λέγει δὲ αὐτὰς καὶ ἐοικέναι
 5 τοῖς φυτοῖς ἐν τε τῷ μὴ ἔχειν περίττωμα καὶ ἐν τῷ ἔχειν στόμα· τὰ γὰρ
 φυτὰ περίττωμα μὲν φανερόν οὐκ ἔχει, στόμα δ' ἔχει. λέγει δὲ τὸ τῶν 25
 ἀστέρων γένος ὅμοιον εἶναι ταῖς ἀκαληφαῖς καὶ τοῖς ἀποκελυμένοις τῶν
 εἰρημένων ζώων, λέγων εἰρημένα ζῶα τὰ τε μαλάκια καὶ τὰ μαλακό-
 στρακα.

10 p. 681^b 12 Καὶ τὰ μὲν οὖν μόρια τὰ περὶ τὴν τροφήν τοῖς ὀστρακο-
 δέρμοις καὶ μαλακίοις καὶ τοῖς τοιούτοις τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ὥσπερ δὲ
 τὰ ἔναιμα τῶν ζώων ἔχει τινὰ ἀρχήν, τοῦτο δ' ἔστι τὸ κύριον τῶν αἰσθη- 30
 σεων, τοῦτο δ' ἔστιν ἡ καρδία, οὕτω δεῖ καὶ τὰ ὀστρακόδεσμα καὶ τὰ μαλάκια
 καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὰ τε ἔναιμα καὶ πάντα τὰ ζῶα ἔχειν ἢ τοῦτο τὸ μόριον
 15 ἢ τὸ ἀνάλογον· τοῦτου γάρ ἐστι δηλωτικὸν τὸ δεῖ δεῖ δηλονότι καὶ τῶν
 τοῖς ἐναίμοις ὑπαρχόντων κατὰ τὸ κύριον τῶν αἰσθήσεων ἔχειν
 ἀνάλογόν τι μόριον. σαφὲς δ' ἂν ᾔην ἡ λέξις, εἰ ἀντὶ γενικῆς τῆς τῶν
 τοῖς ἐναίμοις ὑπαρχόντων ἦν δοτική, ἵνα ᾔην οὕτω 'τὸ ἀνάλογον τοῖς 25
 ὑπάρχουσι τοῖς ἐναίμοις'. δεῖ γὰρ ὑπάρχειν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ κύριον
 20 τῶν αἰσθήσεων ἀναλογεῖν τοῖς παρέχουσι κυρίως τὴν αἴσθησιν τοῖς ἐναί-
 μοις. τὸ δὲ κύριον τῶν αἰσθήσεων τὸ ἀναλογεῖν τῇ καρδίᾳ ἐν μὲν τοῖς
 μαλακίοις κείμενόν ἐστιν ἐν ὑμένι, ὑγρὸν ὃν τὴν φύσιν. διέρχεται δὲ διὰ
 μέσου τοῦ τοιούτου ὁ στόμαχος πρὸς τὴν κοιλίαν ὥσπερ τις ἄτρακτος διὰ
 σπονδύλου ἢ βελόνης διὰ κηροῦ. προσπέφυκε δὲ τοῦτο τὸ ὑγρὸν καὶ 40
 25 μᾶλλον πλησιάζει τοῖς πρηνέσι, τουτέστι [τοῖς ἀναλογοῦσιν ὀστράκοις τῷ
 νώτῳ καὶ τῇ ῥάχει· ὅπερ ὑγρὸν καλοῦσιν τινες μύτιδα. ταῦτα εἰπὼν λέγει
 τὴν αἰτίαν, δι' ἣν διὰ μέσου τοῦ εἰρημένου ὑγροῦ ὁ στόμαχος τείνει πρὸς τὴν
 κοιλίαν, καὶ φησιν 'εἰ γὰρ ἐφεξῆς τῷ ὀστράκῳ ᾔην ὁ στόμαχος, εἴτ' ἐφεξῆς
 τοῦτῳ ἢ εἰρημένη μύτις, εἰσιούσης τῆς τροφῆς διὰ τοῦ στομάχου οὐκ ἂν
 30 ἡδύνατο ὁ στόμαχος λαμβάνειν διάστασιν', τουτέστιν οὐκ ἂν ἡδύνατο εὐρύ- 45
 νεσθαι καὶ χώραν διδόναι τῇ τροφῇ δι' ὅλου διὰ τὴν σκληρότητα τοῦ
 περικειμένου ὀστράκου. εἰ γὰρ ᾔην μαλακὸν τὸ ἀναλογεῖν νώτῳ ὀστρακον,
 ὑπεῖκεν ἂν καὶ ἐλάμβανε διάστασιν ὁ στόμαχος· νῦν δὲ διὰ τὴν σκληρότητα
 ἄδυναται τοῦτο γενέσθαι. ἐξωθεν δὲ τῆς τοιαύτης μύτιδος ἐστι τὸ ἔντερον,
 35 καὶ ὁ θολὸς πρὸς τῷ ἐντέρῳ, ἔν' ἣ τὸ δυσχερὲς καὶ δυσῶδες πόρρω τῆς III
 ἀρχῆς. ὅτι δέ, φησίν, ἡ τοιαύτη μύτις τὸ ἀνάλογόν ἐστι τῇ ἀρχῇ, ἥρουν
 τῇ καρδίᾳ, δηλοῖ ὁ τόπος· κεῖται γὰρ ἐν τῷ μέσῳ, πᾶσα ὁ δὲ καρδία ἢ τὸ
 ἀνάλογον ἐν τῷ μέσῳ κεῖται. εἰπὼν δὲ ὅτι περὶ μέσον δεῖ ζητεῖν τὴν

2 καὶ post ᾧ om. a

scripsi: αὐτὰ libri

11 τοῦτον] τοιούτον a

om. S

26 post ὑγρὸν add. καὶ Sa

33 διάστασιν a

3 κύριον τοῖς ζώοις τὸ S

10 Καὶ τὰ] κατὰ P: Καὶ fort. delendum οὖν τὰ μόρια Pa

12 τοῦτο] τό P

18 τοῖς ante ἐναίμοις supra vers. S

30 διάστασιν Pa

36 ἥρουν] ἥτοι S

τὸ γὰρ—ζωῆς om. P

4 αὐτὰς

14 εἰπεῖν

24 σπονδύλου P

31 τροφῇ διδόνου διὰ S

38 μέσον ex μέσων corr. P

τοιαύτην ἀρχὴν καὶ τὴν καρδίαν ἢ τὸ ἀνάλογον, λέγει καὶ πῶς δεῖ τὸ μέσον
 εὐρίσκειν, καὶ φησιν ὅτι ὅσα μὲν ἐστὶ μόνιμα, δεῖ ζητεῖν τὴν τοιαύτην
 ἀρχὴν περὶ τὸ μέσον τοῦ δεχομένου μορίου τὴν τροφήν (τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ
 στόμα) καὶ τοῦ πέρας τοῦ πόρου, δι' οὗ ποιεῖται τὴν ἀπόκρισιν τῶν σπερμα-
 5 τικῶν ἢ τὴν περιτοματικὴν· ὥστε ἐν τῇ τέττιγι, ἧς οὐ ἔστι σπυδαία πρω-
 πίπτουσιν πρὸς τε τὸ στόμα καὶ τὸ τοῦ εἰρημένου πόρου πέρας, δεῖ ζητεῖν
 ἐν τοῖς μονίμοις τὴν τῆς καρδίας θέσιν· ὅσα δὲ πορευτικά τῶν ζώων, ἀεὶ 10
 ἐν τῇ μέσῃ τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν. ὥστε ἐν τοῖς μονίμοις κατὰ τὸ
 μήκος δεῖ ζητεῖν τὴν μεσότητά, ἐν δὲ τοῖς πορευτικοῖς κατὰ τὸ πλάτος.
 10 τοῖς δ' ἐντόμοις, φησὶν, ὥσπερ ἐλέγχθη ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις, λέγων
 πρώτους λόγους τὴν Περὶ ζώων ἱστορίαν, ἡ τοιαύτη ἀρχὴ ἐν ταῖς ἐντομαῖς
 ἐστίν. διὸ ὅσαι εἰσὶν ἐν ἐκάστῃ τῶν τοιούτων ζώων ἐντομαί, τσαύτας
 ἔχει καὶ ἀρχάς, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἔρεϊ ἐν τῇ Περὶ ζώων πορείας, τεμνό- 15
 μενα δύνανται τὰ ἀποτομηθέντα μόρια ἐπὶ πολλὴ ζῆν. καὶ ἐπει ἡ τοιαύτη
 15 ἡ αἰ τοιαῦται ἐντομαί εἰσιν ἀρχαὶ αἱ τῇ καρδίᾳ ἀναλογοῦσαι, βούλεται μὲν
 ἡ φύσις ἐν πᾶσι τοῖς ζώοις μίαν ταύτην ἐκάστῃ τοῦτων ἀποδιδόναι, καὶ
 διδῶσιν ἔνθα δυνατόν· ἔνθα δὲ οὐ δύναται οὐδὲ ἐνδέχεται διὰ μιᾶς ζῆν τε
 καὶ εἶναι, ἀποδιδῶσι πολλὰς. διὸ ἐν τοῖς ἰουλώδεσιν ἀδυνατήσασα μίαν 20
 ἐντομὴν καὶ ἀρχὴν ποιῆσαι ἀπέδωκεν ἐκάστῃ τοῦτων πλείους· διὸ καὶ
 20 τεμνόμενα, ὡς εἴρηται, ζῆ. τίνα δὲ τὰ ἰουλώδη, αὐτὸς σαφηνίζων ἐπήγαγε
 τὸ καὶ μακροῖς. εὐλόγως οὖν διατεμνόμενα ζῆ· ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἐντομὴ
 ἀρχὴ καὶ ἐστία καὶ ἀκρόπολις τίς ἐστι τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς, ὅσας ἂν
 ἔχῃ τὸ ζῶον ἐντομαί, τσαύτας καὶ τὰς αἰσθητικὰς ἔχει ψυχάς, καὶ ἐστὶν
 αἰσθάνει ἐν τι ζῶον ἐκ πολλῶν ζώων συγκαίμενον. διὰ τοῦτο χωρίζόμενα ἀπ' 25
 25 ἀλλήλων τὰ μέρη καὶ ζῆ καὶ κινεῖται καὶ αἰσθάνεται, ὡς ἔχον ἕκαστον ἐν
 ἑαυτῇ αἰσθητικὴν ψυχὴν· εἰ δὲ εἶχον καὶ ὄργανα, δι' ὧν ἂν ἐτρέφοντο.
 ὥσπερ εἴρηται ἐν τῇ Περὶ ψυχῆς, ἔζων ἂν ἐπὶ πολὺ. εἰσὶ δὲ αἱ τοιαῦται
 ἐντομαί ἐν ἑτέροις δῆλαι μᾶλλον ἑτέρων· οὐ γὰρ ὁμοίως ἐν πᾶσιν εἰσι
 δῆλαι. οἱ δὲ τέττιγες, φησί, τὸ αὐτὸ καὶ ἐν μόριον ἔχουσι καὶ ἀντὶ στό-
 30 ματος καὶ ἀντὶ γλώττης· τὸ δὲ συμπεφυκὸς ὥσπερ εἰ σύμφυσις γλώτ- 30
 τῆς καὶ στόματος ἐγεργίνει καὶ ἀπατελέσθη ἐν τι μόριον συγκαίμενον ἐκ
 στόματος καὶ γλώττης εἴρηται. λέγει δὲ καὶ τρέφεσθαι τοὺς τέττιγας ἐκ
 τῆς καταλειφθείσης ἐκ τοῦ σώματος ὑγρότητος· ἐξ ὑγροῦ γὰρ τὴν σύστασιν
 ἔχοντες τῇ περιτεύσαντι ὑγρῷ ἐκ τῆς τοῦ σώματος αὐτῶν συστάσεως
 35 χροῶνται εἰς τροφήν. λέγει δὲ καὶ τὰ ἐφ' ἡμέρα ζῶα ζῆν μίαν ἡμέραν,
 τοὺς δὲ τέττιγας πλείονας μὲν ἡμέρας ζῆν τῆς μιᾶς, ἣν ζῶσι τὰ ἐφ' ἡμέρα, 35
 ἀλλ' ἄλλας δέ.

4 τοῦ πέρας scripsi: τὸ πέρας libri

4. 5 τὴν σπερματικὴν ἀπόκρισιν ἢ S

6 πόρου] τόπου P

8. 9 κατὰ μήκος S

11 τὴν Περὶ ζώων ἱστορίαν] cf. Δ 7:

τὰ περὶ ζώων ἱστορίας Pa

13 ἐν τῇ Περὶ ζώων πορείας] c. 7 p. 707^a27 b2

ἐν τοῖς a

15 post εἰσιν add. αἱ a

22. 23 ἂν ἔχει a

25. 26 ὡς ἔχοντος

ἐκάστου a αὐτῷ a

26 καὶ om. S

27 ἐν τῇ Περὶ ψυχῆς] A 5 p. 411^b23

ἐν τῷ S

28 ἐτέρων] ἐτέρως P

30 ὥσπερ ἢ σύμφυσις a

33 σώματος Sa

Arist. SUY: στόματος (ex σώματος corr.) P: πνεύματος recte Arist. vulg.

p. 682^a35 Ταῦτα εἰπὼν ἐφεξῆς πάλιν περὶ τῶν ἐκτὸς μορίων τῶν ἐντόμων λέγει, καὶ φησιν αὐτὰ μὴ εἶναι πολυμερῆ· οὐ γὰρ ἔχουσιν αὐχένα καὶ χεῖρας καὶ τὰ τοιαῦτα· εἰσὶ δὲ πολυπόδα, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πολυποδίας λέγει σαφῶς. ἔχουσι δέ, φησί, πλείονας ἐντομάς, διότι καὶ ἀρχὰς πλείονας, αἱ δὲ ἀρχαὶ αἱ ἀναλογεῖσαι τῇ καρδίᾳ αἱ ἐντομαὶ εἰσιν, ἐν αἷς εἰσιν αἱ αἰσθητικαὶ ψυχαί. διὰ δὲ ταύτας ἐστὶ τὰ τοιαῦτα ζῶα καὶ 40 πολυπόδα, ὅπως ἀνέχωνται τε καὶ φέρονται ὥσπερ εἰ μὲλη παραλελυμένα ὑπὸ τῶν ποδῶν. ὅσα δὲ τῶν ἐντόμων ὀλιγόποδά ἐστιν, ἀντὶ ποδῶν δέδωκεν αὐτοῖς ἡ φύσις πτερὰ. λέγει δὲ τοῖς βίοις ἐδραῖα τὰ μὴ ἐκτοπιζόμενα 10 καὶ πόρρω ἀποπλανώμενα, καὶ λέγει ἔχειν αὐτὰ καὶ ἔλυτρα ἐν τοῖς πτεροῖς διὰ τὴν ἐδραιότητά καὶ δυσκινήσιάν· δυσκίνητα γὰρ ὄντα καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον δυνάμενα βλάπτεσθαι ὑπὸ τῶν ἐπιβουλεύοντων, δέδοται αὐτοῖς τὰ 45 ἔλυτρα εἰς σκέπην καὶ βοήθειαν. τὰ δὲ πτερὰ, φησί, τῶν τοιούτων εἰσιν ὑμένες δερματικοί, οἵτινες διὰ τὴν σκληρότητα τοῦ σαρκώδους ψυχόμενοι 15 ἀφίστανται τοῦ σώματος, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν δένδρων φύλλα, ἐπειδὴν ὁ ὁπὸς παγῇ. ὥστε καὶ διὰ τοῦτο ἂν εἴη αὐτοῖς ὑπὸ | τῆς φύσεως τὰ 112 ἔλυτρα δεδομένα, ἵνα θερμαίνηται ὑπὸ τούτων τὰ πτερὰ καὶ μὴ ταχέως φύγχηται. εἰπὼν δὲ τὰ ἐντομα ἔχειν τὰς ἐντομάς πλείονας διὰ τὸ καὶ τὰς ἀρχὰς πλείονας, λέγει καὶ ἄλλην αἰτίαν τούτου λίαν σαφῶς 'καὶ τὰ μὲν 20 ἐλικτὰ τῶν ἐντόμων συνελίττεται, τὰ δὲ μὴ ἐλικτὰ συνιόντα καὶ εἰς ἑαυτὰ συνιζάνοντα ὥσπερ σπόγγοι, ἐπειδὴν τις αὐτῶν ἀψήται, σκληρύνεται'. εἰ 5 γὰρ τὸ μανούμενον μαλακόν, τὸ πυκνούμενον καὶ εἰς ἑαυτὸ συνιζάνον ὀῆλον ὡς σκληρόν. σαφῇ δὲ τὰ ἐξῆς.

p. 683^a8 Λέγει δὲ τὰς μελίττας ἐν ἑαυταῖς ἔχειν τὸ κέντρον, ἀλλ' οὐκ 25 ἐκτὸς. καὶ μίαν μὲν ἐπήγαγε τοῦ ἐντὸς ἔχειν τὸ κέντρον αἰτίαν τὸ εἶναι πετηνὰ· πετηνὰ γὰρ ὄντα δύναται φεύγειν τὰ ἐπιβουλεύοντα, ἕως ἂν ἐκβάλῃσι τὰ κέντρα πρὸς ἄμυναν, ὥστε οὐκ ἀνάγκη ἐκτὸς καὶ ἔτοιμον ἔχειν τὸ κέντρον. 10 ἄλλην δὲ πάλιν αἰτίαν ἐπήγαγε λίαν σαφῶς αὐτὴν ἐρμηνεύσας. ἀλλὰ ταῦταις μὲν οὐκ ἀνάγκη τὸ κέντρον ἐκτὸς ἔχειν, τοῖς δὲ σκορπίοις πεζοῖς οὖσι 30 καὶ μὴ δυναμένοις τάχιον ὑπὸ τῶν ἐπιβουλεύοντων ἀμύνεσθαι, ἀναγκαῖον ἐπὶ ταῦτα, τουτέστιν ἐκτὸς ἔχειν τὸ κέντρον. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἂν εἴη χρήσιμον αὐτοῖς· φονευθήσονται γὰρ θάπτον τοῦ ἐκβαλεῖν τὸ κέντρον. τὰ δὲ μικρὰ καὶ δίπτερα καὶ διὰ τοῦτο ἀσθενῆ λέγει ἔχειν ἔμπροσθεν τὸ 15 κέντρον· μόλις γὰρ δύναται καὶ τοῖς ἔμπροσθεν τύπτειν δι' ἀσθενείαν· τὰ 35 γὰρ ἐκ τῶν ὀπισθεν τύπτοντα ἰσχυρὰ πάντα. λέγει δὲ καὶ ὅτι βέλτιόν ἐστιν, ἐν οἷς ἐνδέχεται μὴ τὸ αὐτὸ ὄργανον ἔχειν ἐπὶ ἀνομοίας χρήσεις, ἔχειν ἄλλο πρὸς ἄλλην. ἥ γὰρ ἐνδέχεται εἰς δύο πράξεις δύο ὄργανα εἶναι, οἷον ἄλλο μὲν πρὸς τὸ ὀρεῖν, ἄλλο δὲ πρὸς τὸ ἀκούειν, οὐκ εἰώθεν

2 αὐχένος P

5 αἱ post ἀρχαὶ om. S

7 ἀνεχόντως (ex ἀνέχωνται) corr. P

φέρωνται] ἀπαίρωνται P

9 ἡ φύσις αὐτοῖς coll. S

14 οἵτινες] οἱ S

16 καὶ om. a

16. 17 δεδομένα τὰ ἔλυτρα coll. S

26 ἐκβάλῃσι a

28 πάλιν] πᾶσαν S

28. 29 ταύτας a

29 ἔχειν ἐκτὸς coll. S

30 μὴ om. Pa

32. 33 τὰ δὲ μικρὰ - κέντρον (34) in marg. add. P

35 πάντως S

βέλτιστον S

ἡ φύσις ἐν ποιεῖν καὶ τὸ αὐτό, οἷον οὗς καὶ πρὸς τὸ ἀκούειν καὶ πρὸς
 τὸ ὁρᾶν, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται, ἄλλο μὲν πρὸς τὴν ἀκουσιν, ἄλλο δὲ πρὸς
 τὴν ὄρασιν ἀποδίδωσιν. οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ φύσις εὐτελὴς καὶ φειδωλὴς,
 ἵνα τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ὄργανον ἀπεργάζεται πρὸς δύο πράξεις ὥσπερ ἡ χαλ-
 5 κευτική· ἐκείνη γὰρ διὰ μικροπρέπειαν καὶ φειδωλίαν ἀπεργάζεται πρό-
 μηκες σιδήριον, καὶ χρῆται τῷ αὐτῷ καὶ ἐνι προμήκει σιδηρίῳ καὶ ὡς
 λύγῳ καὶ ὡς ὀβελίσκῳ, ὃ δὲ καὶ ὀβελισκολύγιον ἐπονομάζεται. σαφῆ 25
 δὲ τὰ ἐξῆς. τὸ δὲ αἰεὶ γὰρ χαρακίζουσιν αἱ μυῖαι τοῖς προσθίοις
 σκέλεσι, τὸ δὲ χαρακίζουσιν ἴσιν ἐστὶ τῷ ἀποκαθαίρουσιν· αἰεὶ γὰρ
 10 ἀποκαθαίρουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῖς προσθίοις σκέλεσιν. ὥς γὰρ οἱ χάρaxes
 ἀπερύκουσι τοὺς πολεμίους, οὕτω καὶ τὰ πρόσθια σκέλη τῶν μυῶν ἀπο-
 διώκουσι τὰ προσπίπτοντα τοῖς ὀφθαλμοῖς. ὅτι δέ, φησί, καὶ τὰ ὀπίσθια
 σκέλη μείζω ἐστὶν διὰ τὸ αἰρεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς, μᾶλλον οὐκ ἐπὶ τῶν 30
 πεδοντικῶν, οἷον ἐπὶ τῶν ἀκρίδων καὶ ψυλλῶν. ὅταν γὰρ κάμψαντα τὰ
 15 ὀπίσθια σκέλη καὶ ταπεινότερα γινόμενα ἐκ τῆς καμπῆς πάλιν ἐκτείνῃ,
 ἀνάγκη αἰρεσθαι μᾶλλον· εἰ γὰρ κάμψαντα ταπεινοῦται καὶ ἴσα ἐκ τῆς
 καμπῆς γένηται τοῖς προσθίοις τὰ ὀπίσθια, ἀνάγκη ἐκταθέντα αἰρεσθαι καὶ
 ὑψηλότερα γίνεσθαι τὰ ὀπίσθια τῶν προσθίων. οὐκ ἔχουσι δὲ τὰ πεδοντι- 35
 κῶδη σκέλη ἔμπροσθεν αἷ τε μυῖαι καὶ ἀκρίδες καὶ αἱ ψύλλαι καὶ τὰ
 20 ὅμοια, ἀλλ' ὀπισθεν, ὅτι ἀνάγκη τὴν καμπὴν εἶσω, τουτέστι πρὸς τὴν
 κοιλίαν καὶ τὰ στέρνα ἔχειν, οὐδὲν δὲ τῶν τοιούτων ζώων τὰ πρόσθια
 σκέλη ὑπὸ τὴν κοιλίαν καὶ τὰ στέρνα κάμπτει, ἀλλ' εἰς τὰ πλάγια. τὴν
 δ' ἀνάγκην τοῦ τὰ ὀπισθεν εἶσω κάμπτειν, τὰ δὲ πρόσθια εἰς τὰ σκέλη
 εἴρηκεν ἐν τῇ Περὶ ζώων πορείας. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς.

25 p. 683b24 Λέγει δὲ ὅτι πάντα τὰ τοῦ σώματος τῶν ὀστρακοδέρ- 40
 μων μόρια ἀνώνυμά ἐστι, πλὴν τοῦ δι' οὗ δέχονται τὴν τροφὴν· τοῦτο
 γὰρ μόνον καλεῖται στόμα. τὰ δὲ μαλακόστρακα πάντα πρὸς τῇ νευ-
 στικῇ εἶναι καὶ πορευτικῇ ἐστίν. ὅσα δέ, φησὶν, ἔχει χηλᾶς, οὐ πρὸς
 τὸ πορεύεσθαι ἔχει αὐτάς, ἀλλὰ πρὸς τὸ λαμβάνειν· διὸ καὶ ἐλίσσουσι
 30 καὶ συστρέφουσιν αὐτάς πρὸς τὸ στόμα, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς τὰς χεῖρας.
 πλάττας δὲ λέγει τὰς κώπας. οἱ δὲ μικροὶ πάνπαν, φησί, καρκίνοι ἀλί- 45
 σκονται διὰ τῶν μικρῶν ἰχθυοῶν· τοῦτο γὰρ ἐδήλωσε διὰ τοῦ οἱ δὲ
 πάνπαν μικροὶ καρκίνοι, οἱ ἀλίσκονται ἐν τοῖς μικροῖς ἰχθυοῦσι.
 ἡ τὸ λεγόμενον ἴσιν ἐστὶν τῷ οἱ ἀλίσκονται μετὰ τῶν μικρῶν ἰχθυοῶν.

1 πρὸς ante τὸ ὁρᾶν om. a

3 ἀποδίδωται P

5, 6 πρόμηκες σιδήριον om. S

6 σιδήριον P σιδήρῳ P

7 λύγῳ in ras. al. m. S

ὀνομάζεται Sa

S. 9 αἱ μυῖαι—χαρακίζουσιν om. S

10 post ἀποκαθαίρουσι add. αἱ μυῖαι S

15 γινόμενα scripsi: γένηται libri

16, 17 καὶ ἴσα—καμπῆς bis scr. sed priora

rursus del. P

17 τὰ ὀπίσθια post καμπῆς ponit S

18 τῶν προσθίων] τοῖς

προσθίοις PS

21 καὶ om. P

ἔχειν om. Pa

23 σκέλη] expectas

πλάγια

24 ἐν τῇ Περὶ ζώων πορείας] c. 16

25 δὲ post λέγει om. P

30 στρέφουσιν a

ὡς καὶ S

32 τοῦτο γὰρ—ἰχθυοῶν (34) post τοιούτοις (p. 80,1)

ponit P

34 τῷ om. Pa

οἱ] οἱ Pa: om. S

συναλίσκονται γὰρ ταῖς μικραῖς ἀθρίναις καὶ ἀμύαις καὶ τοῖς τοιοῦτοις.
τὰ δὲ καταβροειδῇ λέγει ἔχειν πολλοὺς πόδας διὰ τὸ μὴ μᾶλλον νευστικά 113
εἶναι ἢ πορευτικά· εἰ μὲν γὰρ ἦσαν μᾶλλον νευστικώτερα, εἶχον ἂν ὀλίγους
πόδας· ἐπεὶ δὲ μᾶλλον εἰσι πορευτικώτερα, ἔχουσι πολλοὺς πόδας. εἴρηται
5 δὲ καὶ τούτων ἡ αἰτία ἐν τῷ Περὶ πορείας ζώων. αἱ δὲ θήλεια τῶν
καράβων ἔχουσι τὰ κάτω πλακωδέστερα, καὶ αἱ θήλεια τῶν καρκίνων τὰ 5
ἐν τῷ ἐπιπτόγματι θασύτερα, διότι τὰ πρὸς αὐτὰ ἐκτείνουσι καὶ ἀπο-
τίνονται, ἔνθα καὶ ζῶα γινόμενα ἐξέρχεται. εὐρυχωρότερα γὰρ ὄντα
καὶ μείζω τὰ τε κάτω τῶν καράβων καὶ τὰ ἐν τῷ ἐπιπτόγματι τῶν καρ-
10 κίνων χώραν ἔχει τοῖς ὥοις μᾶλλον, τουτέστι χώραν διδῶσι μονῆς
τοῖς ὥοις. τὰ δὲ ἐξῆς σαφῆ.

p. 684a6 Λέγει δὲ τὰ μαλάκια τὸ κύτος τοῦ σώματος ἔχειν ἀδιόριστον·
οὐ γὰρ ἔχει στέρνα ὠρισμένα καὶ διηριθρωμένα πλευράς τε καὶ τὰ λοιπά, ἀλλ' 10
ἀόριστα καὶ ἄδηλα, καὶ τούτου τοῦ κύτους ἔχει τοὺς πόδας ἔμπροσθεν περὶ τὴν
15 κεφαλὴν. ἐντὺς μὲν, φησί, τῶν ὀφθαλμῶν, τουτέστιν οὐκ ἐγγὺς τῶν
ὀφθαλμῶν, ἀλλ' ὀλίγον πορρώτερον ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν, οἷον εἴ τις νοήσῃ τὴν
ἑαυτοῦ χεῖρα τὸ κύτος τοῦ πολυπόδου, ἐν δὲ τῷ ἄκρῳ ἐνὸς τῶν δακτύλων τοὺς
ὀφθαλμούς, ἐν δὲ τῇ καμπῇ τοῦ πρώτου κονδύλου τοῦ μετὰ τὸν ὄνυχα τοὺς 15
πόδας, καὶ λέγει ὅτι ἐντὺς τῶν ὀφθαλμῶν εἰσιν οἱ πόδες, τοιοῦτόν τι ἐστὶ
20 καὶ ἐπὶ τῶν πολυπόδων· ἡ τὸ ἐντὺς ἀντὶ τοῦ ἔμπροσθεν. ἔχουσι μὲν οὖν,
ὡς εἴρηται, τοὺς πόδας ἐντὺς τῶν ὀφθαλμῶν, περὶ δὲ τὸ στόμα καὶ
τοὺς ὀδόντας, τουτέστιν ἔχουσι μὲν ἐντὺς τῶν ὀφθαλμῶν, πλησίον δὲ
καὶ ἐγγὺς τοῦ στόματος καὶ τῶν ὀδόντων· τὸ γὰρ περὶ τὸ στόμα ἴσον
ἐστὶ τῷ πλησίον τοῦ στόματος. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα, ὅσα ἔχει πόδας, 20
25 τοὺς μὲν ἔχει ἔμπροσθεν, ὥσπερ τὰ τετράποδα, τοὺς δὲ ὀπισθεν, τὰ δὲ
πάντας ἐκ τοῦ πλαγίου, ὡς τὰ ἄναιμα καὶ ὅλως τὰ πολυπόδα. τὸ δὲ
γένος τὸ τῶν πολυπόδων ἰδίως καὶ διαφερόντως παρὰ τὰ εἰρημένα ζῶα
ἔχει τοὺς πόδας· πάντας γὰρ ἔχουσιν ἐπὶ τὸ καλούμενον ἔμπροσθεν. αἴτιον
δὲ τοῦ πάντας ἔχειν τοὺς πόδας ἐπὶ τὸ καλούμενον ἔμπροσθεν, ὅτι τὸ 25
30 ὀπισθεν συναχθὲν καὶ συναφθὲν τῷ ἔμπροσθεν καὶ ὥσπερ εἰ κύκλος ἢ
σφαῖρα τὸ ὅλον σῶμα γινόμενον ἀνάγκη καὶ τοὺς πόδας ἔχειν κύκλῳ.
ὥσπερ γὰρ εἰ ἦν ὄφεις ἐν θατέρῳ μέρει οἷον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄχρι τῆς
οὐρᾶς ἔχων τρίχας, καὶ συνήγαγε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν
οὐράν, ὥστε κύκλον ἀποτελέσαι, ἀνάγκη καὶ τὰς τρίχας κύκλον ἀποτελέσαι,
35 οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων συμβέβηκε τῶν πολυπόδων καὶ τοῖς ποσὶν αὐτῶν, 30

1 ἀλίσκεται S ἀθρίναις scripsi: ἀνθρίναις libri ἀμύαις, οὐ τοῖς a
2 καταβροειδῇ om. a μὴ supr. vers. add. P m. rec.: om. P¹Sa νευστικόν P
3 πορευτικόν P 4 πορευτικώτεροι P 5 ἐν τῷ Περὶ πορείας ζώων] cf. c. 16
ἐν τῇ S ἡ τούτων ἐν τῷ π. ζ. πορείας αἰτία P 7 ἐπιπτόγματι P
θασύτερα] ἀκριβέστερα S διὸ τὰ S S εὐρυχωρότερα a Arist. 9 τό, τε
κάτω S ἐπιπτόγματι (sic) ex ἐπιπτόγματι corr. P: πτόγματι S 16 πορρω-
τέρω S 18 κονδύλου P 19 τί om. S 27 τὸ om. S 28 ἔχουσιν]
-χει S 30 καὶ συναχθὲν τῷ a 31 καὶ om. P 32 ὄφεις a

ὅπερ ὁμῶς συμβέβηκε καὶ ἐπὶ τῶν ὀστρομυώδεσσι· καὶ
ἐπὶ τούτων γὰρ συνῆκται τὸ ὀπισθεν πρὸς τὸ ἔμπροσθεν. ὅλως γὰρ τὰ
ὀστρομυώδεσσι κατὰ τι μὲν τοῖς μαλακοστροφάκοις ἐοίκασι, κατὰ τι δὲ καὶ
τοῖς μαλακίοις. ἥ μὲν γὰρ ἐξωθεν ἔχουσι τὸ γεωδές, ἐντὸς δὲ τὸ σαρκώδες,
ἐοίκασι τοῖς μαλακοστροφάκοις (καὶ γὰρ καὶ οἱ κάραβοι καὶ οἱ καρ-
κίνοι καὶ πάντα τὰ μαλακόστροφάκα ἐντὸς μὲν ἔχει τὸ σαρκώδες, ἐκτὸς δὲ
τὸ γεωδές), κατὰ δὲ τὸ σχῆμα καὶ τὸ συναχθῆναι καὶ συναφθῆναι τὰ
ὀπισθεν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν, καὶ οἶονεὶ κύκλον τὸ ὅλον αὐτῶν σῶμα γενέ-
σθαι ἐοίκασι τοῖς μαλακίοις· τοῦτο γὰρ βούλεται δηλοῦν διὰ τοῦ τὸ δὲ
σχῆμα τοῦ σώματος ὅν τρόπον συνέστηκε, τοῖς μαλακίοις, τρόπον
μὲν τινα πάντα, καὶ διὰ τῶν ἐξῆς. ἀσαφῶς δὲ ἐρμηνευθὲν κατὰ μὲν τὴν
διάνοιαν σεσαφηνίσταται ὅτι κατὰ τὸ κυκλικὸν σχῆμα ἔοικε τοῖς μαλακίοις,
τὰ δὲ κατὰ τὴν λέξιν τοιαυτὴ ἂν εἴη· κατὰ δὲ τὸ σχῆμα τοῦ σώματος
πάντα συνέστηκε τὰ ὀστρομυώδεσσι τοῖς μαλακίοις, τοιούτεστι τὸν ὁμοίον
τρόπον τοῖς μαλακίοις, καὶ τὰ μαλάκια τοῖς μαλακοστροφάκοις· ἀμφοτέρων
γὰρ τὰ ὀπισθεν συνῆκται πρὸς τὰ ἔμπροσθεν, καὶ ἐοίκασι κύκλῳ· καὶ
τρόπον μὲν τινα κατὰ τὸ σχῆμα πάντα συνέστηκεν ὁμοίως τοῖς μαλακίοις,
μάλιστα δὲ ἀπὸ τῶν στρομυωδῶν ὁμοίωται τοῖς μαλακίοις τὰ ἔχοντα τὴν
ἐλίχην· καὶ πῶς ὁμοίωται τὰ μαλάκια τῶν στρομυωδῶν τοῖς ἔχουσι
τὴν ἐλίχην, καὶ ταῦτα τοῖς μαλακίοις, ἐπάγει λέγων ἀμφοτέρων γὰρ
τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ἢ φύσιν, λέγων ἀμφοτέρω τὰ στρομυωδῆ τὰ
ἔχοντα τὴν ἐλίχην καὶ τὰ μαλάκια. ἀμφοτέρων οὖν τῶν στρομυωδῶν καὶ
τῶν μαλακίων ἢ φύσιν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὥσπερ εἴ τις νοήσεις
εὐθεῖαν τινα ὅπερ ἐφ' ἡμῖν τε καὶ τοῖς τετράποσι καὶ ἄλλοις πάνυ πολλοῖς,
τὴν Α Β Γ Δ, καὶ ἐπὶ μὲν τῷ ἄνω ἄκρῳ τῆς εὐθείας τῷ Α νοήσεις κεί-
μενον τὸ στόμα, ἐπὶ δὲ τῷ Β τὸν στόμαχον, ἐπὶ δὲ τῷ Γ τὴν κοιλίαν,
ἀπὸ δὲ τοῦ Γ ἄχρι τοῦ Δ τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ σώματος ἅπαντος, ὡς
νοεῖσθαι τὸ Δ ἐφ' ἡμῶν μὲν τοὺς πόδας, ἐπὶ δὲ ὄψεων τὸ πέρας τῆς
οὐρᾶς καὶ ἀπλῶς ἐπὶ πάντων τὸ ἔσχατον τοῦ σώματος ἐκάστου, ἔπειτα
τὸ Δ ὅτι συνήχθη καὶ συνήφθη τῷ Α, καὶ γέγονεν ὁ Α Β Γ Δ
κύκλος. ὡς οὖν ἐπὶ τούτων, τοιοῦτόν τι χρὴ νοεῖν καὶ ἐπὶ τῶν μαλακίων
καὶ τῶν στρομυωδῶν, καὶ τὴν μὲν Α Β Γ Δ εὐθεῖαν ὑπονοεῖν ἀνθρωπιν
ἢ ὅτιν ἢ ἄλλο τι τῶν προσηγορῶν ζώων. τὸν δὲ Α Β Γ Δ κύκλον τὰ μαλά-
κια καὶ τὰ εἰρημένα στρομυωδῆ, ἔχοντα συνηγμένα τὸ Δ ἥτοι τὸ κάτω
πρὸς τὸ Α τὸ στόμα ἢ τὴν κεφαλὴν. ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν ἐναίμων τοῦτον
ἔχει τὸν τρόπον, ὃν εἵπομεν ἐπὶ τῆς Α Β Γ Δ, καὶ περὶ τοῦτο, τοιούτεστι

2 πρὸς τὸ ὀπισθεν PS ὅλως] ὅλα a 3 καὶ om. Sa 11 ἀσαφῶς PS
13 τὰ] τὸ a τὴν om. a τοιοῦτ' ἂν a 17 πάντα om. S
18 et 19 ὁμοίωται Pa 21 ἀμφοτέρω λέγων coll. S 24 εὐθεῖαν] in marg.
add. rectam lineam c. litt. α β γ δ Pa τοῖς τετράποσι in marg. S 25 νοή-
σει Pa 26 ἐπὶ δὲ τῷ Γ] τῷ δὲ γ Sa 31 κύκλος] in marg. circulum litt. α β γ δ
notatum add. Pa νοεῖν om. PS 32 τῶν super vers. scr. P ὑπονοεῖν
ex ὑπονοεῖ corr. m. al. P 35 ἢ] καὶ S ἀλλὰ τῶν μὲν ἐναίμων P

περὶ τὸ μέρος τὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄχρι τοῦ πόρου, ἣ τὸ περίττωμα
ἀφίεται, ἔχουσί τε τὸ εἶναι, καὶ ἄνευ τούτου οὐδέν τι τῶν ζώων δύναται 15
εἶναι τε καὶ ζῆν. τὰ δὲ λοιπὰ μόρια, οἷον πόδες, χεῖρες, τούτων τε
χάριν εἰσὶ, λέγω δὴ τῆς κεφαλῆς καὶ παντὸς τοῦ θώρακος, καὶ ἕνεκα τοῦ
5 κινεῖσθαι. βούλεται δὲ καὶ ἐν τοῖς μαλακίοις καὶ μαλακοστράχοις καὶ ἐντό-
μοις ἢ εὐθυωρία τῶν σπλάγγων καὶ πάντων τῶν ἐντὸς τὴν αὐτὸν ἔχειν
τρόπον, καὶ εἶναι πρῶτον μὲν τὸν στόμαχον, εἶτα τὴν κοιλίαν, εἶτα τὸ
ἐντερον τὸ ἀπὸ τῆς κοιλίας ἄχρι τοῦ πόρου, ἣ τὸ περίττωμα ἀφίεται, δια- 20
τείνον· ἀλλὰ διὰ τὸ συνῆχθαι τὰ ὀπισθεν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ἢ τὰ κάτω
πρὸς τὰ ἄνω οὐ δοκεῖ τοῦτον ἔχειν τὸν τρόπον. καὶ τὰ μὲν ἐντὸς βούλε-
ται ὁμοίως ἔχειν, τὰ δὲ ὄργανα οἷς χρῶνται πρὸς τὰς ὑπηρεσίας τὰς ἐκτὸς
τὰ τε ἔναιμα καὶ τὰ μαλάκια καὶ τὰ στρομβώδη διαφέρουσι· καὶ πρὸς τού-
τοις, ὥσπερ εἴρηται, τὰ μαλάκια καὶ στρομβώδη τῶν ὀστρακοδόερμων ἔχει 25
μὲν ἑαυτοῖς, τουτέστιν ἀλλήλοις, παραπλησίως, τούτοις δὲ ἤγουν τοῖς ἐναι-
μοις δὲ ἀντεστραμμένως· τῶν μὲν γὰρ μαλακίων καὶ στρομβωδῶν κέκαμ-
πται τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄνω, τῶν δὲ ἐναιμῶν οὐδαμῶς. σημειωτέον δὲ
ὅτι τὴν Α Β Γ Δ εἰθεῖαν νῦν Ε ἐκάλεσε. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς.

p. 685^a 14 Λέγει δὲ τὰς σηπίας καὶ τὰς τευθίδας ἀνομοίως ἔχειν τοῖς
πολύποσι διὰ τὸ τὰς μὲν νευστικὰς μόνον εἶναι, τοὺς δὲ πολύποδας καὶ 30
νευστικούς καὶ πορευτικούς. καὶ λέγει πῶς ἀνομοίως ἔχουσιν, ὅτι αἱ μὲν
σηπίαι καὶ αἱ τευθίδες ὀκτάποδες οὔσαι ὥσπερ καὶ οἱ πολύποδες (ὀκτά-
ποδες γὰρ καὶ οὗτοι) αἱ μὲν οὖν τοὺς πόδας τοὺς ὑπάρχοντας ἄνωθεν τῶν
ὀδόντων αὐτῶν ἔχουσι μεῖζους, καὶ τούτων ἤγουν τῶν ὑπαρχόντων ἄνωθεν
τῶν ὀδόντων μᾶλλον εἰσι μεῖζους οἱ ἔσχατοι, καὶ αὖ πάλιν τούτων τῶν
25 ὀκτῶ ποδῶν μεγίστους ἔχουσι τοὺς κάτωθεν δύο, οἵτινες κάτωθεν δύο μεῖ- 35
ζονες τυγχάνουσι καὶ τῶν ἄνωθεν δύο μεγάλων, τοὺς δὲ λοιποὺς μικροὺς·
οἱ δὲ πολύποδες ἀνομοίως τοὺς μὲν μέσους τέσσαρας μεγάλους, τοὺς δὲ
ἄκρους μικροὺς. εἰπὼν δὲ τὰς τευθίδας καὶ σηπίας τοὺς κάτωθεν δύο
πόδας μεγίστους ἔχειν καὶ μεῖζονας τῶν ἄνωθεν δύο μεγάλων, τὴν αἰτίαν
30 τοῦ διὰ τί οὕτως ἔχουσιν ἐπήγαγεν εἰπὼν τὸ γὰρ φορτίον καὶ τὸ βάρος 40
τοῦ ὅλου σώματος οὗτοι ἔχουσι καὶ κινουσι μάλιστα· καὶ ἀπὸ τῶν
μέσων δὲ μάλιστα οἱ ἔσχατοι δύο μεῖζους εἰσὶ τῶν πρὸ αὐτῶν, διότι συν-
υπηρετοῦσι πρὸς τε τὸ βάρος ἔχειν τοῦ σώματος καὶ πρὸς τὸ κινεῖν,
διότι δὴ συνυπηρετοῦσι τοῖς ἐσχάτοις τοῖς οὖσι μεῖζουσι τῶν ἄνωθεν μεγά-
35 λων. ἔχουσιν οὖν οἱ πόδες τῶν τευθίδων καὶ σηπίων ὡς συναγαγόντα
εἰπεῖν ὧδε· οἱ δύο οἱ ἄνωθεν ὄντες τῶν ὀδόντων εἰσὶ μεῖζους, οἱ δὲ ἐφεξῆς
τούτων, οἵτινες καὶ κάτωθεν εἰσὶ τῶν ὀδόντων, ἐλάττωες. οἱ δὲ ἐφεξῆς 45
δύο μεῖζονες τῶν πρὸ αὐτῶν διὰ τὸ συνυπηρετεῖν τοῖς ἐφεξῆς τούτων οὖσιν·

2 ἀφίεται] ambiguus S

διατείνοντος libri

15 δὲ om. P

ποδῶν] ὀκταπόδων a

36 οἱ post δύο om. Sa

5 καὶ ἐν τοῖς μαλακοστράχοις a

9 ἢ] καὶ Sa

22 τοὺς ὀκτὶ πόδας ὑπάρχοντας P

33 fort. πρὸς τὸ τὸ βάρος

8. 9 διατείνον scripsi:

14 ἤγουν] ἢ S: ἤτοι a

23 ἤτοι a 25 ὀκτῶ

35 συναγαγόντας P

οἱ δὲ ἐφεξῆς πάλιν τούτων δύο εἰσὶ μείζους πάντων. ἔστωσαν δὴ οἱ μὲν
 ἄνωθεν τῶν ὀδόντων δύο πόδες ἐφ' ᾧ τὸ Δ, οἱ δὲ ἐφεξῆς τούτων ἐφ' ᾧ H6
 B, οἱ δὲ ἐφεξῆς τοῖς B ἐφ' ᾧ Γ', καὶ ἔτι οἱ ἐφεξῆς τοῖς Γ' ἐφ' ᾧ Δ. οἱ
 μὲν οὖν ἐφ' ᾧ Δ. οἱ καὶ ἔσχατοι εἰσι. μεῖζους τῶν λοιπῶν τυγχάνουσιν
 5 ἔξ· οἱ δὲ ἐφ' ᾧ Γ' μεῖζους μὲν τῶν ἐφ' ᾧ B ὥς συνυπηρετοῦντες τοῖς
 ἔσχατοις τοῖς ἐφ' ᾧ Δ, ἐλάττωνας δὲ τῶν ἐφ' ᾧ Δ. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς.
 κοτυληθόνας δὲ καὶ πλεκτάναι ἐκ παραλλήλου κεῖνται τὸ αὐτὸ σημαίνου- 5
 σαι. ὥσπερ δέ, φησί, τὰ πλεγματία, αἱ ἐποιοῦν οἱ ἀρχαῖοι ἱατροί, δύνανται
 εἶχον τοῦ κατέχειν καὶ μὴ ἔαν ἐξέρχασθαι ἢ ὅλως κινεῖσθαι τὸν ἐμβληθέντα
 10 δάκτυλον ἐν αὐτοῖς, ὥστε τηρῆναι ἢ καυθῆναι ἢ ἄλλως πως θεραπευ-
 θῆναι, οὕτω καὶ αἱ πλεκτάναι πεπλεγμέναι εἰσὶν ὑπὸ τῆς φύσεως ἐκ τῶν
 ἰνῶν, αἷς πλεκτάναις ἔλκουσι τὰ προσπίπτοντα· περιλαμβάνουσι γὰρ αἱ 10
 πλεκτάναι τὸ προσπίπτον, ὅταν οἱ πολύποδες οὐκ ὦσιν ἐκτεταμένοι. οἷόν
 τι ἐθεασάμην καὶ ἐγὼ ποιῶντας τοὺς παῖδας ἐν ταῖς παιδιαῖς· οὕτοι γὰρ
 15 ἔκαμπτον τὴν μέγαν δάκτυλον τῆς χειρός, εἴτα ἐν τῇ καμπῇ ἐτίθουν μικρὸν
 ξυλάριον ὀρθιον κατὰ κάθετον ἰστώντες αὐτό, εἴτα ἐξέτεινον τὸν δάκτυλον
 ἐκ περιφεροῦς εὐθύ, καὶ οὕτως κατείχετο ὑπὸ τῆς τοῦ δακτύλου τάσεως,
 ὥστε ἴστατο ὀρθιον. τοιοῦτον δὲ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν πολυπόδων. ἄπτον· 15
 ται γὰρ ἀλλήλων αἱ πλεκτάναι τεταμένων ὄντων τῶν ποδῶν· ἐπειθὲν δὲ
 20 κάμψουσιν αὐτούς, ἀνοίγονται καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀφίστανται· ὅταν δὲ ἐντὸς
 τῶν διακειμμάτων ἐμπέσῃ τι, ἐκτείνουσι καὶ συνεχέσθαι τὸ ἐμπесόν, ὥσπερ
 καὶ τὸ εἰρημένον ξύλον ὑπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου. λέγει δὲ καὶ τοὺς
 πολύποδας τοὺς ἔχοντας λεπτοὺς καὶ προμήκεις τοὺς πόδας, μονοκοτύλους 20
 εἶναι οὐ διὰ τὸ βέλτιον εἶναι τὸ μονοκοτύλους εἶναι τοῦ δικοτύλους (βέλτιον
 25 γὰρ μᾶλλον τὸ δικοτύλους εἶναι τοῦ μονοκοτύλους), ἀλλ' ὅτι ἀνάγκη οὕτως
 ἔχειν διὰ τὸν ἴδιον τῆς οὐσίας λόγον· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ εἶναι ἔχουσιν,
 ὥσπερ καὶ τὰ ἀναιμα ἐν τῷ μὴ ἔχειν αἷμα. λέγει δὲ καὶ περὶ τῶν ἐλατ-
 τόνων τευθίδων ὅτι τοῦτο δὲ ἔχουσι, λέγων τοῦτο τὸ πλατὺ πτερύγιον·
 ἔχουσιν οὖν τὸ πτερύγιον πλατύ, ἵνα χρῶνται αὐτῷ ὥσπερ τινὶ κώπῃ πρὸς 25
 30 τὴν νεῦσιν. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς.

ρ. 686^a6 Ἀνάγκη δέ, φησί, τοῦτο τὸ μόριον, λέγων τοῦτο τὸ μόριον
 τὸν ἐκέφαλον· ἀνάγκη οὖν τὸν ἐκέφαλον ὑπάρχειν τοῖς ἀναιμασι. ἵνα κατα-
 φύξη τὴν καρδίαν. ἀντικείμενον δὲ τόπον εἶρηκε τὴν κεφαλὴν· ἡ γὰρ
 κεφαλὴ ἀντίκειται τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ κεῖται ἡ καρδία, ὡς τὰ πρὸς τι· ἡ μὲν
 35 γὰρ ἄνω, ὁ δὲ κάτω. εἰπὼν δὲ καὶ περὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ αὐχένος λέγει 30
 ἔτι δὲ τρίτον μόριον ὑπέθετο τὸ τὴν τῆς τροφῆς εἰσόδον δημιουργο-
 γοῦν, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ στόμα. καὶ λέγει τὰς αἰτίας δι' ἃς τὸ στόμα ἐνταῦθα

2 ἐξῆς P 3 ἐφεξῆς τῆς β ἐφ' ᾧ τὸ γ P ἐφεξῆς τῆς γ P 4 οἱ καὶ—ἐφ'
 ᾧ Δ (6) om. S 5 μὲν om. P 6 δὲ ante τῶν om. S 10 ἄλλως] ὅλως P
 12 προσπίπτοντα] περιττώματα P 13 τὸν προσπίπτοντα P οἱ πόδες P ὥσιν
 ἰσιν PS 15. 16 ξυλάριον μικρὸν coll. S 18 ἴστασθαι S 23. 24 μονο-
 κοτύλους εἶναι] μονοδακτύλους a 28 λέγων τοῦτο το τὸ P 32 ὑπάρχειν]
 ὑπερέχειν S 35 ὁ δὲ] ἡ δὲ S καὶ post δὲ om. P 36 τὸ om. Sa
 36. 37 δημιουργοῦν om. Sa

καίται, ἐν ᾧ ἔστι, καὶ οὕτε ἄνωθεν οὕτε κάτωθεν, καὶ φησιν οὕτε γὰρ
 ἄνωθεν τῆς καρδίας καὶ τῆς ἀρχῆς ἐνεδέχεται τὴν κοιλίαν. εἰσὶ
 δὲ τὰ λεγόμενα διὰ τούτων τοιαῦτα· εἰ μὲν οὖν ἦν τὸ στόμα ἐν τῷ βρέγ-
 ματι ἢ τῇ κορυφῇ, ἔδει τὴν κοιλίαν ἄνωθεν καίσθαι τῆς καρδίας. οὐ γὰρ
 5 εἰκὸς ἦν τὸ μὲν στόμα καίσθαι ἐν τῇ κορυφῇ ἢ τῷ βρέγματι, τὴν δὲ
 κοιλίαν εἶναι ὅπου νῦν ἐστίν· οὕτω γὰρ ἂν πόρρω λίαν ἀπ' ἀλλήλων ἦσαν
 τὸ στόμα καὶ ἡ κοιλία, οὐκ ἐνδέχεται δὲ πόρρω λίαν ἀπ' ἀλλήλων διεστη-
 κέναι, ὅπου γε ἔν τισιν. ὥσπερ τοῖς ἰχθύσιν, εὐθὺς μετὰ τὸ στόμα καίται.
 ἄνωθεν μὲν οὖν τοῦ ἐν ᾧ ἔστιν οὐκ ἐνδέχεται τὸ στόμα εἶναι· ἀλλὰ μὴν
 10 οὐδὲ τὴν κοιλίαν ἄνωθεν τῆς καρδίας δι' αὐτὴν εἴρηκε πρότερον αἰτίας. εἰ
 δὲ κάτωθεν τῆς καρδίας ἦν ἡ κοιλία, ὅν τρόπον καὶ ἐνδέχεται ἔχειν καὶ
 ἔχει. εἰ οὖν ὥς εἴρηται κάτωθεν ἦν τῆς καρδίας ἡ κοιλία καὶ τὸ στόμα
 ἔκειτο κάτωθεν τῆς καρδίας, ἀναγκαῖον ἦν τὴν κοιλίαν κατωτέρω καίσθαι,
 καὶ οὐχ οὐ νῦν καίται· εἰ δὲ τοῦτο, ἦν ἂν πολὺ τὸ μήκος τοῦ σώματος
 15 καὶ ἀσύμμετρον. πρὸς δὲ τούτοις ἦν ἂν ἡ κοιλία καὶ πόρρω τῆς ἀρχῆς
 τῆς κινήσεως καὶ περτούσεως· εἰ γὰρ τοῦ στόματος ὄντος κάτωθεν τῆς καρ-
 δίας ἀναγκαῖον ἦν τὴν κοιλίαν ἀφεστηκέναι τοῦ στόματος ὅσον καὶ νῦν
 ἀφεστήκε, πόρρω ἂν τῆς καρδίας ἦν ἡ κοιλία. κοινὴν δὲ αἵσθησιν
 117 ἢ τὴν ἀφὴν λέγει (ταύτην γὰρ ἔχουσι πάντα τὰ ζῷα) ἢ ὅπερ οἶμαι, ὁμοῦ
 20 πάσας τὰς πέντε. ὅτι δὲ τοῖς ἀνθρώποις τὸ ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἄχρι τῆς
 ὀσφύος καὶ τοῦ ἥτρου ἑλαττόν ἐστιν τοῦ ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ τοῦ ἥτρου
 ἄχρι τῆς πτέρνης, δῆλον· ὅτι δὲ καὶ πολυσαρκοτέρα τὰ κάτω τῶν ἄνω,
 ἐκδηλότερον. τὰ γὰρ ἰσχία (εἰσὶ δὲ ἰσχία, ὡς προῖων ἐρεῖ, ἢ εὐθὺς μετὰ
 5 τὴν ὀσφύν πᾶσα σαρκώδης πρόσφυσις τε καὶ προβολή, ὅφ' ὧν καὶ τὰς
 25 καθέδρας ποιοῦμεθα, αἱ δὲ σάρκες καὶ ἰσχία καὶ πυγαὶ καλοῦνται) τὰ οὖν
 ἰσχία καὶ οἱ μηροὶ καὶ αἱ γαστροκνημῖαι πολὺ τὸ σαρκώδες πεπλουτήκασιν.
 ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων οὕτως, ἐπὶ δὲ τῶν ἀλόγων καὶ τετραπόδων
 ἀνάπαλιν· τὸ μὲν γὰρ ἄνω μέγα (ἄνω λέγων τὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄχρι
 30 τῆς ἔδρας, δι' ἧς ἐξέρχεται ἡ τῆς ἐξῆς τροφῆς περίττωσις), τὸ δὲ κάτω
 ἐστὶ τὰ σκέλη ἄσαρκα καὶ νευρώδη. λέγει δὲ τοὺς ἵππους ἢ μᾶλλον τοὺς
 ὄνους (ἐγὼ γὰρ ἐωράκειν ἵππον πρὸςβύτην θίξαντα τῆς κεφαλῆς μετὰ τοῦ
 ὀπισθεν ποδός), λέγει δὲ τοὺς ὄνους, νέους μὲν ὄντας, θιγγάνειν τῆς κεφα-
 λῆς μετὰ τοῦ ὀπισθεν ποδός, πρὸςβυτέρους δ' ὄντας ἀδυνατεῖν τοῦτο ποι-
 35 ῆσαι. καὶ τὰ μὲν οὖν μώνυχα καὶ διχελυὰ οὕτως ἔχουσι τὰ ἄνω καὶ τὰ ἵ-
 37 κάτω· τὰ δὲ πολυδάκτυλα, οἷον κύνες καὶ τὰ ὅμοια τὴν τῶν ἄνω αὔξησιν
 πρὸς τὴν τῶν κάτω ἑλλειψιν σύμμετρον ποιοῦνται. λέγει δὲ καὶ πάντα τὰ
 ζῷα ἀφρονέστερα τῶν ἀνθρώπων εἶναι διὰ τὸ εἶναι νανώδη· καὶ ἐπ' αὐτῶν
 δὲ τῶν ἀνθρώπων τὰ παιδία διὰ τὸ νῆα εἶναι ἀφρονέστερά εἰσι τῶν ἀνδρῶν.

6 εἴησαν a
 7 ἡ κοιλία καὶ τὸ στόμα coll. Sa
 9 οὖν om. S
 11 καὶ (post
 τρόπον) om. S

12 ὡς—κοιλία om. S
 14 οὐχί S
 16 κενόδοξης P
 25 αἱ scripsi: αἱ libri
 26 δὲ P
 27 τὰ μὲν οὖν S
 31 θίξαντα τὴν κεφα-
 λὴν P
 34 δι' ἡλ' S
 37 ἀπ' αὐτῶν P

καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ νάνοι, καὶ ἰσχυροὶ τύχωσιν ὄντες, ὅμως ἀφρονέστεροί 20
εἶσι τῶν μὴ νάνων. λέγει δὲ καὶ ὅτι ἐλάττωτος γινόμενης τῆς θερμότητος
καὶ τὰ σώματα τῶν ζώων ἐλάττωνα γίνονται καὶ πολύποδα, καὶ τοῦτο εὐλό-
γως· οἶονεῖ γὰρ νεκρὰ ὄντα διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ὀλιγότητα δέονται πολυ-
5 ποδίας πρὸς τὸ κινεῖσθαι. ὁῦλα δὲ τὰ ἐξῆς.

ρ. 687^a 7 Τὸν δὲ Ἀναξαγόραν ἱστορεῖ λέγειν τὸν ἀνθρώπου φρο-
νιμώτατον εἶναι διὰ τὸ χεῖρας ἔχειν· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι μᾶλλον
διότι φρόνιμός ἐστιν ἔχει χεῖρας, οὐ μὴν διότι χεῖρας ἔχει. ἐστὶ φρά- 25
σιμος. ὥσπερ γὰρ ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος τὰ ὄργανα διδῶσιν οἷον κορώνην,
10 σπάθην, τῶν δυνάμενῶν τούτοις χρῆσθαι, ὁμοίως πρίονα τῷ δυνάμενῳ
πρίζειν, οὕτω καὶ ἡ φύσις δέδωκε χεῖρας τῷ δυνάμενῳ χρῆσθαι αὐταῖς.
εὐλογον γὰρ καὶ ἀναγκαῖον τῷ μέλζονι καὶ κυριωτάτῳ, λέγω δὴ τῇ λογικῇ
ψυχῇ, δοῦναι τὸ ἐλάττω ἦτοι τὰς χεῖρας, ἀλλ' οὐ τῷ ἐλάττωι ταῖς χερσὶ 30
δοῦναι τὸ μέλζον τὴν λογικὴν ψυχὴν. εἰ οὖν οὕτω βέλτιον διδοῖσθαι τὰ
15 ἐλάττωνα τοῖς μέλζουσι, καὶ οὐ τὰ μέλζονα τοῖς ἐλάττωσιν, οὐχ ὡς Ἀναξα-
γόρας λέγει, ἔχει τὰς χεῖρας ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς ὁ Ἀριστοτέλης. ἡ δὲ
χείρ, φησὶν, οὐκ ἐστὶν ἐν ὄργανον, ἀλλὰ πολλὰ· ἐπειδὴ γὰρ τὰ ὄργανα οὐ
δύναται τὰς οἰκείας ἐνεργεῖν ἐνεργείας χωρὶς τῆς χειρός, ὅσοις ἄρα ὀργάνοις
χρηῖται ἡ χεῖρ, τοσαυτὰ ἐστὶν ἡ χεῖρ ὄργανα· ἐστὶ γὰρ αὕτη πρότερον 35
20 ὄργανον, καὶ μετ' αὐτὴν τὰ οἷς χρηῖται. ταῦτα μὲν πρὸς τὸν Ἀναξαγόραν.
λέγει δὲ μὴ καλῶς λέγειν τοὺς λέγοντας οὐ καλῶς ἔχειν τὴν τοῦ ἀνθρώπου
σύστασιν, διὰ τε τὸ ἀνυπόδετον εἶναι καὶ γυμνὸν καὶ μὴ ἔχειν μηδὲν ὄπλον
πρὸς ἀλκὴν, ὥσπερ οἱ κάπροι μὲν τοὺς χαυλιόδοντας, ἵπποι τὰς ὀπλάς,
μέλισσαι τὰ κέντρα, καὶ ἄλλα τῶν ζώων ἕτερα. εἰπὼν δὲ μὴ καλῶς αὐτοὺς
25 λέγειν ταῦτα περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαινεῖ αὐτὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου κατασκευὴν 40
ἅμα τε καὶ δείκνυσιν ὅτι καλῶς ἔχει, καὶ φησι τὰ μὲν γὰρ ἄλλα μίαν
ἔχει βοήθειαν, οἷον κάπρος τοὺς χαυλιόδοντας μόνους καὶ μέλιττα τὸ
κέντρον, καὶ ἀπλῶς ἅπαντα οὕτω, καὶ οὐ μόνον ἐν ἑκάστῳ τούτων ἔχει
τὸ ὄπλον, ἀλλ' οὐδὲ μεταλαβεῖν ὁ μὲν κάπρος ἀντὶ τῶν χαυλιοδόγων ἄλλο
30 δύναται καὶ ἡ μέλιττα ἀντὶ τοῦ κέντρου ἕτερον· ἀλλ' ἀναγκαῖον αἰεὶ καθεῦ-
δεῖν ὥσπερ εἰ νοήσομεν ἄνθρωπον αἰεὶ καθεῦδοντα ὑποδεδεμένον ἢ ὀπλι- 45
σμένον καὶ μηδέποτε δυνάμενον τὰ ὄπλα καταθέσθαι. ὁ δὲ ἄνθρωπος
πολλὰς ἔχει τὰς βοηθείας καὶ δύναται τοῦτο μὲν καταλιπεῖν τὸ ὄπλον,
λαβεῖν δ' ἕτερον, καὶ διότι δύναται πλείονα ὄργανα λαμβάνειν, ἐμνηχανήσατο
35 ἡ φύσις καὶ τὸ τῆς χειρός εἶδος | τοιοῦτον. διαιρετὴν γὰρ αὐτὴν κατὰ 118
τοὺς δακτύλους πεποίηκε καὶ πολυσχιδῇ, καὶ διαιρετὴν ποιήσασα αὐτὴν
τρόπον τινα διὰ τῆς διαιρέσεως ἐποίησεν αὐτὴν καὶ σύνθετον καὶ ἡνωμένην.
ἔστι γὰρ ἐν τῷ διαιρετῷ τὸ σύνθετον καὶ ἡνωμένον· ἐπειδὴ γὰρ οἱ
δάκτυλοι ἀφῶνται ἀλλήλων, ὥσπερ εἰ ἐν τι καὶ συνεχὲς γίνονται ἡ χεῖρ.

2 γινόμενης a

7 λέγει om. S

ὅτι om. P

S ἔχει post χεῖρας om. S

11 πρίονειν a

14 διδοῖσθαι] διδόναι a

16 ὁ ante Ἀριστοτέλης om. P

17 ἐν om. S

19 χρᾶται S

21 μὴ καλῶς ἔχειν τοὺς P

τοὺς λέγοντας]

cf. Plat. Protag. p. 321 C

22 ἀνυπόδετον a

25 τοῦ post περὶ om. a

35 τοιοῦτον] deficit S

36 ποιήσας libri

38 διαιρετὴ P

38. 39 γὰρ δακτύλοι a

ὥστε ἐστὶν ἐν τῇ διαιρετῇ τὸ σύνθετον καὶ ἀπτόμενον· ἐν δὲ τῇ συνθέτῃ 5
 καὶ συνεχεῖ τὸ διαιρετὸν οὐκ ἔνεστι. καὶ ἔστι χρῆσθαι τῇ χειρὶ καὶ ἐνὶ
 καὶ δυοῖν καὶ πολλαχῶς, τουτέστι καὶ ἔστι χρῆσθαι τῇ χειρὶ καὶ πρὸς
 μίαν πρᾶξιν καὶ δύο καὶ πολλάς. σαφῆ δὲ τὰ περὶ τῶν δακτύλων λεγόμενα.
 5 ἐκ πλαγίου δὲ βραχὺν καὶ παχὺν δάκτυλον λέγει τὸν καλούμενον μέγαν,
 ὅστις μέγας δάκτυλος ἀνωθεν κάτω πιέζει καὶ συνωθεῖ ὥπερ οἱ ἕτεροι κάτω- 10
 θεν ἄνω· ἐκείνων γὰρ κάτωθεν ἄνω πιεζόντων καὶ τούτου ἄνωθεν κάτω, ἐδραίως
 συνέχεται τὸ πιεζόμενον. τὸ δὲ δεῖ δὲ τοῦτο συμβαίνειν, εἰ μέλλει
 ἰσχυρῶς ὥσπερ σύναμμα ἰσχυρὸν συνδεῖν ἵσον ἐστὶ τῷ ὁδεῖ δὲ τοῦτο
 10 τὸ βραχὺ καὶ παχὺ συμβαίνειν τῷ μεγάλῳ δακτύλῳ, ἵνα εἰς ὧν ἰσάζῃ τοῖς
 πολλοῖς. τὸ γὰρ βραχὺ καὶ παχὺ ἐπὶ τῶν ὁμοειδῶν ἴσην ἔχει δύναμιν πλειό-
 νων μακρῶν καὶ λεπτῶν. λέγει δὲ καὶ τὸν ἔσχατον δάκτυλον μικρόν, τὸν δὲ 15
 μέσον μακρόν· καὶ γὰρ καὶ αἱ μέσαι κῶπαι τῶν νεῶν μακρότεραι τυγχά-
 νουσι τῶν ἄκρων. τὸ δὲ καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται μέγας, μικρὸς ὧν
 15 περὶ τοῦ βραχέος καὶ παχέος εἴρηκεν. αἱ δὲ καμπαί, φησί, τῶν βραχιόνων
 ἐναντίως ἔχουσι τοῖς τετράποσιν. ἐκείνων μὲν γὰρ εἴσω κάμπτοι τὰ ἐμπρό-
 σθια κῶλα· ἡ γὰρ ὅπλη τοῦ προσθίου σκέλους, ὅταν τοῦτο κάμψῃ, πρὸς
 τὰ ὀπισθεν σκέλη ἄπεισι, τῶν δὲ ὀπισθεν πρὸς τὰ πρόσθια, ὥστε εἴσω 20
 καὶ πρὸς τὰ στέρνα κάμπτουσι. διὰ τί δὲ οὕτω κάμπτουσιν, εἴρηκεν ἐν
 20 τῇ Περὶ ζῶων πορείας. κάμπτουσιν οὖν οὕτως, ἢ ἢ χρῆσιμα πρὸς τὴν
 πορείαν, ἐπεὶ βούλεται καὶ ἐν τοῖς πολυδάκτύλοις τῶν τετραπόδων μὴ μόνον
 εἴσω κάμπτειν, ἀλλὰ καὶ ἐλίσσασθαι καὶ ὀπισθεν πρὸς τὴν ῥάχιν καὶ ἄνω
 πρὸς τὴν κεφαλὴν, ὥσπερ καὶ αἱ χεῖρες· χρῶνται γὰρ ἀντὶ χειρῶν τοῖς 25
 προσθίοις ποσίν· ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι χρησίμους πρὸς τὴν πορείαν ἀλλὰ
 25 καὶ μάλλον ἀχρήστους, εἴπερ εἰλίσσοντο, οὐ δέδοται τοῦτο αὐτοῖς ὑπὸ τῆς
 φύσεως, ἀλλὰ τῶν τετραπόδων τὰ μὲν πολυδάκτυλα τοῖς προσθίοις σκέλεσιν
 ἀμύνεται, τὰ δὲ μώνυχα τοῖς ὀπισθεν. οὐ γὰρ ἔχει τοῖς μώνυξιν ἀνάλογον
 τὰ πρόσθια σκέλη τοῖς ἀγκῶσι, τῶν δὲ πολυδακτύλων ἕνια ἔχει ἀνάλογον 30
 τὰ πρόσθια τοῖς ἀγκῶσι, καὶ διὰ τοῦτο ἀμύνεται τοῖς προσθίοις· ἔχει γὰρ
 30 αὐτὰ ὥσπερ ἀγκῶνας. ἰστέον δὲ ὅτι νῦν διὰ τοῦ ἀγκῶνος τὴν ἅπασαν
 χεῖρα διήλκε. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ῥᾶον γὰρ ἀνείργει πρὸς τὸ μετεωρό-
 τερον τὸ ἀνείργει ἀντὶ τοῦ ἀνυψοῦ· μετεωρίζει εἰληπται. μεταξὺ δὲ
 φησί, τῶν ἀγκῶνων, λέγων ἀγκῶνας καὶ νῦν καὶ πρότερον τὸν τε βρα-
 χίονα καὶ τὸ ἐφεξῆς ἄχρι τῶν δακτύλων, μεταξὺ δὲ τῶν ἀγκῶνων ἐστὶ, 35
 35 φησί, τὸ στῆθος ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ δὲ τῶν τετραπόδων μεταξὺ τῶν
 προσθίων σκελῶν. λέγει δὲ καὶ ὅτι διήρθωνται οἱ μαστοὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώ-
 πων, διὰ τὸ εἶναι σαρκῶδεις· εἶναι δὲ καὶ τὸ στῆθος, ὅθεν ἔχουσι τὸ
 εἶναι, σαρκῶδες. καὶ τοῖς μὲν ἄρρεσιν ὑπάρχουσιν οἱ μαστοὶ διηρθρωμένοι

4 τὰ om. a 7 γὰρ ἄνωθεν κάτω πιεζόντων καὶ τούτου κάτωθεν ἄνω corr. m. rec. P

9 δὲ om. a

19. 20 ἐν τῇ Περὶ ζῶων πορείας] c. 12

25 ἐλίσσοντο a

28 τὰ πρόσθια—πολυδακτύλων iterat a

29 προσθίοις in ὀπισθίοις corr. al. m. P

34 δὴ] δὲ P

36 μαστοὶ a, itemque porro

37. 38 σαρκῶδεις—εἶναι σαρ-

κῶδεις] . . κῶδεις—εἶναι σαρ . . in marg. add. P

καὶ ὅλῃσι διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν (εἶπε γὰρ ὅτι δεῖ σαρκώδη εἶναι 10
τὰ περὶ τὸ στήθος, ἵνα σκέπῃσι τὴν καρδίαν· τοῦ δὲ στήθους διὰ τοῦτο
σαρκώδους ὄντος ἔπεται καὶ ἡ τῶν μαστῶν διάθρησις, σαρκώδης οὖσα).
τοῖς δὲ θήλεσιν ὑπάρχουσιν οἱ μαστοὶ δι' ἃς σαφῶς λέγει αἰτίας. εἰσὶ δέ.
5 φησὶν, οἱ μαστοὶ σκληρότεροι μὲν τῆς ἄλλης σαρκός, διωρισμένοι δὲ καί
κεχωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων· εἰ γὰρ μὴ ἦσαν κεχωρισμένοι, ἀλλ' ἡνωμένοι,
οὐτ' ἂν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει ἔκαιντο οὐτ' ἂν ἐν τῷ ἀριστερῷ. ἐν οἷς γὰρ
ἄρτια εὐρίσκεται τὰ μέρη, τὰ μὲν τοῖς δεξιotoῖς τὰ δὲ τοῖς ἀριστεροῖς πρῶτον 15
γενέμενται μέρεσιν ὑπὸ τῆς φύσεως. διὰ μὲν οὖν ταύτην τὴν αἰτίαν ἐν
οὐδενὶ τῶν εἰρημένων εἴησαν ἂν μερῶν. λοιπὸν ἦν ἄρα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ
10 στήθους κεῖσθαι αὐτούς, ἧ | συνάπτουσιν αἱ πλευραί· ἀλλ' ἦν ἂν ἐπίπνονος H9
ἡ φύσις τῶν μαστῶν ἐνταῦθα κειμένων· δεῖ δὲ μὴ ἐπίπνονον εἶναι. ἦν δ'
ἂν ἐπίπνονος πρῶτον μὲν διὰ τὸ ἄτακτον εἶναι τὸ μέρος τοῦτο, καθ' ὃ συνά-
πτουσιν αἱ πλευραί· τούτους δὲ δεῖ σαρκώδεις εἶναι διὰ τὸ τὴν φύσιν
15 αὐτῶν εἶναι σάρκας· ὥστε ἐπιπνῶνς ἂν ἐκ τοῦ ἀσάρκου τὴν τροφὴν καὶ
μετὰ πολλῆς τῆς σπάνης ἐλάβανην. ἔπειτα καὶ ῥαδίως ἂν πολλοῖς προσε- 5
τρέβοντο διὰ τὸ πρόχειρον τῆς τοῦ τοιοῦτου τέπου θέσεως. τὰ δὲ ἑξῆς ὅγλα.
p. 688^b5 Λέγει δὲ τοὺς ἐλέφαντας ἄνω πρὸς ταῖς μασχάλαις ἔχειν τοὺς
μαστούς, ὅτι ἐν τοῖς πολυτόχοις καὶ πλείονας ἔχουσι τοὺς μαστούς πρῶτοι οἱ
20 πρὸς ταῖς μασχάλαις εἰσὶ, καὶ τάχα διότι καὶ ἐν ἐκείνοις πρῶτοι οὗτοί εἰσιν,
ἔχει καὶ ὁ ἐλέφας τοὺς πρῶτους, οἱ δὲ πρῶτοι τῶν μαστῶν ἐν τοῖς ἔχουσι 10
πλείονας μαστούς περισσότερον ἐκ τοῦ σώματος ἱμῶνται καὶ λαμβάνουσι
γάλα τῶν ἄλλων μαστῶν· οἱ γὰρ ἄλλοι ὀλιγώτερον καὶ λαμβάνουσι καὶ
ἔχουσι τὸ γάλα. ἐπεὶ οὖν, ὡς εἴρηται, οἱ πρῶτοι μαστοὶ πλεόν ἔχουσι τὸ
25 γάλα ἢ περ οἱ ἄλλοι, δεῖται δὲ τὸ τοῦ ἐλέφαντος τέκνον πλείονος τροφῆς
διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν θερμότητα, δέδωκεν ἡ φύσις τοῖς ἐλέφασιν ἀπὸ
τῶν μαστῶν τοὺς πλείονα ὀνομαζόμενους χορηγεῖν τὴν τροφήν· οὗτοι δ' εἰσὶν. 15
ὡς εἴρηται, οἱ πρῶτοι καὶ πρὸς ταῖς μασχάλαις ὄντες. ὅτι δὲ οἱ πρῶτοι
τῶν μαστῶν πλεόν τῶν ἄλλων ἱμῶνται γάλα, σημειὸν φησι τὸ συμβαῖνον
30 ἐπὶ τῶν ὤων· τοῖς γὰρ πρῶτοις γενομένοις τῶν χοίρων ὡς μεῖζοσι καὶ διὰ
τοῦτο πλείονος θεομένουσ τροφῆς τοὺς πρῶτους παρέχουσι μαστούς, φύσι-
κῶς εἰδυῖαι τούτους πλεόν ἔχειν τὸ γάλα. ἐπεὶ οὖν ἐπὶ τῶν πολυτόχων
οὕτως ἔχει, καὶ οἱ πρῶτοι μαστοὶ τοῖς πρῶτοις δίδονται παισίν, ἐφ' ὧν 20
ἄρα τὸ πρῶτον γεγόμενον ἐν μόνον ἐστίν, ἀνάγκη τῷ τοιοῦτῳ τοὺς πρῶ-
35 τους ἔχειν. λέγει δὲ καὶ διὰ τί ἐν τοῖς μηροῖς ἔχει τοὺς μαστούς ἵππος,
αἶξ, βοῦς καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ φησιν αἵτιον δὲ ὅτι τοῦτοῖς
ἡ αὐξήσις ἐπὶ τὸ ἄνω τοῦ σώματός ἐστι. καὶ ὅτι μὲν ἐπὶ τὸ ἄνω
αὖξει ταῦτα πάντα, ὅλην· νανώδη γάρ εἰσιν. ὅτι δὲ καὶ τὸ γάλα περὶ- 25
τωμα αἵματός ἐστι, δέδεικται ἐν τῷ Περὶ ζώων γενέσεως. ὅτι δὲ καὶ

1 ὅλῃσι scripsi: ὀλῃσι Pa

18 post λέγει δὲ add. διὰ P

27 πλείονας a

33 ἀφ' ὧν a

34 τὸ τοιοῦτον a

37 μὲν ἐπὶ τῷ ἄνω a

39 ἐν τῷ Περὶ

ζώων γενέσεως] Δ 8

πάντα τὰ περιττώματα, τὰ τε ὑγρά καὶ ξηρά, πρὸς τὸ κάτω βρίθκει, καὶ
τοῦτο ἴσμεν. τούτων οὖν προδιωρισμένων τὸ λεγόμενον τοιοῦτον ἂν εἴη·
'ἐν ᾧ δύναται συλλογὴ γενέσθαι τοῦ γινομένου περιττώματος ἀπὸ τοῦ αἵμα-
τος καὶ πλῆθους, ἐκεῖσε πεποιήκεν ἡ φύσις τοὺς μαστούς. δύναται δὲ συ-
5 λογὴ περιττώματος γίνεσθαι ἐν τῇ κάτω τόπῳ καὶ περὶ τὰς ἐκροάς· διὰ 30
γὰρ τοῦ κάτω τόπου ἐκρεῖ τὰ περιττώματα. εἰκότως ἄρα ἐν τῇ τόπῳ τῇ
κάτω γεγόνασιν οἱ μαστοί'. τὸ δὲ ὅπου γὰρ κινήσεις γίνονται τῆς τροφῆς,
ἐντεῦθεν καὶ λαβεῖν ἐστὶν αὐτοῖς δυνατόν ταυτὸν ἐστὶ τῷ ὅπου γὰρ
κινήσεις καὶ χορηγία γίνεται τῆς τροφῆς, ἐντεῦθεν αὐτοῖς, ἡγουν ταῖς μαστοῖς,
10 δυνατόν ἐστὶ λαβεῖν'. ἐπειδὴ οὖν ὅπου ἡ χορηγία, ἐκεῖθεν καὶ λαμβάνειν 35
ἐστὶ δυνατόν, γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη χορηγία ἐν τῇ κάτω τόπῳ καὶ περὶ
τὰς ἐκροάς, εὐλόγως ἄρα ἐκεῖσε ἀπετέθησαν οἱ μαστοί. ἵνα εὐχερῶς τὴν
τροφὴν λαμβάνωσι. σαφὴς δὲ τὰ ἐξῆς.

Ἰστέρας δὲ λέγει τὰς μήτρας, ἐν αἷς εἰσι τὰ ἔμβρυα. λέγει δὲ καὶ τὴν
15 αἰτίαν διὰ τί ὅθεν ἐξέρχεται ἡ περιττώσις τῆς ὑγρᾶς τροφῆς, ἐκεῖθεν καὶ ἡ
γονή καὶ τὰ καταμήνια. φησὶν οὖν ὅτι ἐπειδὴ ἡ γονή καὶ τὰ καταμήνια ὑγρά
εἰσι καὶ περιττώματα, εἰσὶ δὲ καὶ οὖρα ὑγρά καὶ περιττώματα, εὐλογον, ὅθεν
ἐκρεῖ τὸ ἕτερον, ἐκεῖθεν ἐκρεῖν καὶ θάτερον. ἰστέον δὲ ὅτι καὶ τὸ τῶν γυναι- 40
κῶν αἰδοῖον οὗο ὅπας ἔχει, ὣν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἕξεισι τὸ καταμήνιον, ἀπὸ δὲ τῆς
20 λοιπῆς τὸ οὖρον. λέγει δὲ ὅτι καὶ τὸ τῶν ἀρρένων ὄργανον, δι' οὗ ἀφίπαι τὴν
τῆς ὑγρᾶς τροφῆς περιττώσιν, διαφορὰς ἔχει κατὰ τὰς τοῦ σώματος διαφοράς·
οὐ γὰρ ὁμοίως ἅπαντα νευρώδη τὴν φύσιν ἐστίν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀκανθώδη, τὰ
δὲ ὀστώδη, ὥσπερ εἴρηκε καὶ ἐν ταῖς Περὶ τῶν ζῴων ἱστορίαις. φησὶ δὲ καὶ 45
ὅτι μόνον τὸ μύριον τὸ περὶ τὴν τῆς ὑγρᾶς περιττώσεως ἔξοδον ἄνευ νοσε-
25 ρᾶς μεταβολῆς αὐξῆσιν ἔχει καὶ ταπεινώσιν· ἐν μὲν γὰρ ταῖς ὀχρείαις αὖξει
καὶ τάσιν λαμβάνει, ἐπειδὴ δὲ ἀποσπερμήνη τὸ ὄγεῦον ζῶον, ταπεινοῦται. 120
ἀμφοτέρων γὰρ τούτων, τῆς τε αὐξήσεως τοῦ τοιοῦτου μορίου καὶ τῆς ταπει-
νώσεως, ἡ μὲν αὐξῆσις χρήσιμος πρὸς τὴν συνδυασμὸν, ἡ δὲ ταπεινώσις
πρὸς τε τὸ πορεύεσθαι ἀνεμποδίστως καὶ ἐξέρχεσθαι τὸ οὖρον καὶ τὰς ἄλλας
30 τὰς τοῦ σώματος χρεῖας· εἰ μὲν γὰρ αἰεὶ ἠρέμῳ ἦν, ἐνεπύδιζεν ἂν πρὸς 5
τὴν πορείαν καὶ τὰ λοιπά, εἰ δ' αἰεὶ τεταπεινωμένον, οὐκ ἂν συνήργει πρὸς
τὰς ὀχρείας. συνέστηκε δὲ τὸ τοιοῦτον τῶν ἀρρένων μύριον ἐκ χόνδρου καὶ
νεύρου· ταῦτα γὰρ ἐδῆλωσε διὰ τοῦ ἐκ τοιούτων ὥστε δύνασθαι ταῦτα
ἀμφοτέρω, τὴν τε αὐξῆσιν καὶ τὴν ταπεινώσιν λαμβάνειν. τὰ γὰρ νεῦρα
35 καὶ τείνεται καὶ ἀνίσταται τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ πνεύματος ἐκτεινομένου καὶ
συστελλομένου, ὥς ἐν τῇ Περὶ ζῴων κινήσεως δέδεικται. συνεργεῖ δὲ καὶ 10
πρὸς τὸ ἰσχυροτέραν γίνεσθαι τὴν τοιαύτην τάσιν καὶ ὁ χόνδρος. ὅταν δὲ
ἐξεληθὼν τὸ σπέρμα συνεξέλθῃ καὶ τὸ πνεῦμα, ταπεινοῦται. λέγει δὲ δια-
φέρειν καὶ τὰ ὀπισθεν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ σκέλη πρὸς τὰ τετράποδα·

5 ἀχροάς P: ἐκχροάς (sic) corr. m. rec. P

6 ἐκρεῖ| ἐκεῖ P

6. 7 ἐν τῇ κάτω

τόπῳ a

17 εἰσὶ δὲ καὶ—περιττώματα om. P

22 ἀκανθώδη a

23 ἐν ταῖς

Περὶ τῶν ζῴων ἱστορίαις] B 1 p. 500^b19 sqq.

καὶ post δὲ om. a

26 ἀπο-

σπερμήνη a

27 ἀμφοτέρω a

31 συνεργεῖ a

33 διὰ τῶν a

36 ἐν τῇ Περὶ ζῴων κινήσεως] cf. c. 10

37 γενέσθαι a

38 συνεξέλθοι a

τὰ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων σκέλη σαρκώδη, τὰ δὲ τῶν τετραπόδων ἄσαρκα
καὶ νευρώδη. ὅτι δὲ καὶ αἱ ὠμοπλάται καὶ τὰ ἐφεξῆς τῶν ἀνθρώπων 15
διαφέρει πρὸς τὰ τετράποδα φανερόν. ἔχει δὲ πάντα σχεδὸν οὐ μόνον τὰ
ζώστικα, ἀλλὰ καὶ τὰ ψυχτικὰ κέρκον. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν οὐκ ἔχει μέλους
ἢ κέρκου, ὥσπερ καὶ ἐπὶ ἐλάφου καὶ θασύποδος καὶ αἰῶνος περὶ τῶν, αἵτις
σμηκροῦ γε ἕνεκα, τουτέστι τύπου γε ἕνεκα καὶ χάριν ἀποπληρώσεως
κέρκου ἔχουσιν τινα βραχύτατον στόλον, λέγων στόλον τὸ ὁσπῶδες ἀφ' οὗ
αἱ τῆς οὐρᾶς τρίχες ἐκφύονται. μόνος δὲ ὁ ἀνθρωπὸς ἐστὶν ἄκερκος, ἔχει 20
ὁ ἀντὶ κέρκου τὰ ἰσχία, τὴν μετὰ τὴν ὁσφὺν σαρκώδη οὐσίαν, δι' ἧς τὰς
καθέδρας ποιούμεθα. καὶ διὰ τοῦτο τῶν τετραπόδων οὐδὲν ἔχει ἰσχίον·
εἰ γὰρ εἶχεν, ἡδύνατο ἀν καθεῖξασθαι, ὥσπερ καὶ οἱ ἀνθρωποι. λέγει δὲ
καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ὁ μὲν ἀνθρώπος σαρκώδεις ἔχει τοὺς μηρούς καὶ τὰς
κνήμας, τὰ δὲ τετράποδα ἄσαρκα καὶ νευρώδη· φησὶν οὖν ὅτι τούτων μὲν 25
πάντων αἰτία μία ὥς εἰπεῖν. ἔτι μόνος ἐστὶν ὁρθὸς τῶν ζώων ὁ ἀνθρώπος.
καὶ διὰ τοῦτο ἔδει τὰ ἄνω ἄσαρκα ἔχειν καὶ κοῦφα, τὰ δὲ κάτω σαρκώδη
καὶ ἰσχυρά, ἵνα βράδιως φέρηται. ἀμα δὲ ἐπεὶ οὐ βράδιον τοῖς ἀνθρώποις
δι' ὅλου ἵστασθαι, ἀφελούσα ἀπὸ τῶν ἄνωθεν τὸ σαρκώδες πεποίηκε τὴν
τῶν ἰσχιῶν φύσιν, ἵνα διὰ τούτων καθήμενοι ἀναπαυόμεθα. τοῖς δὲ τετρά- 30
ποσιν ἐφ' ἕνα τόπον ἐστάναι, καὶ προσουπακουστέον τὸ ἀπέδωκεν, ἔν' ἡ
τὸ πληῆρες 'τοῖς δὲ τετράποσιν ἐφ' ἕνα τόπον ἐστάναι ἀπέδωκεν'. ὑποκει-
μένων γὰρ τῶν τεττάρων ποδῶν (τούτους γὰρ εἶπεν ἐρείσματα) περικει-
μένου δὲ ἄνωθεν τοῦ λοιποῦ παντὸς σώματος τρόπον τινα ὥσπερ εἰ κατακεί-
μενα διατελεῖ τὰ τοιαῦτα ζῶα. διὰ ταύτας οὖν τὰς αἰτίας ὁ ἀνθρώπος
ἄκερκος ἐστὶ καὶ ἔχει ἰσχία καὶ τὰ σαρκώδη σκέλη. οὐκ ἔχει δὲ κέρκον 35
ὁ ἀνθρώπος καὶ διὰ τὸ τὴν μέλλουσαν καταναλίσκεσθαι εἰς τὴν κέρκον τρυφήν
εἰς τὰ σκέλη ἀναλίσκεσθαι. ἔχει οὖν, ὥσπερ εἴρηται, ὁ ἀνθρώπος ἐναντίως
τοῖς τετράποσιν· ὁ μὲν γὰρ τὰ κάτω σαρκώδη καὶ βαρέα, τὰ δὲ ἄνω κοῦφα
καὶ ἄσαρκα, τὰ δὲ τετράποδα νανώδη ὄντα τὰ μὲν ἄνω ἔχει βαρέα καὶ
σωματώδη, τὰ δὲ σκέλη ἀνίσχια, ἥτοι ἄσαρκα, καὶ σκληρά. σαφεῖ δὲ 40
τὰ ἐξῆς.

p. 690a9 Λέγει δὲ τὰ μόνουχα ὡς ἐπὶ πολλὸ μὴ ἔχειν ἀστράγαλον
καὶ διὰ τὸ τὴν ὕλην τὴν μέλλουσαν καταναλίσκεσθαι εἰς γένεσιν ἀστραγάλων
ἀναλίσκεσθαι εἰς γένεσιν ὀπλῶν καὶ ὀνύχων· διὰ τε οὖν τοῦτο λέγει αὐτὰ
μὴ ἔχειν ἀστράγαλον καὶ διὰ τὸ δυσκίνητοτέραν εἶναι τὴν καμπήν τοῦ
35 ὀπισθεν σκέλους ἀστραγάλου ἐνόντος· τὰ γὰρ μίαν ἔχοντα γωνίαν ὥσπερ 15
τά τε ἡμέτερα γόνατα καὶ αἱ χεῖρες θάπτον εὐθύνεται τε καὶ κάμπτει.
βραδυτέρον δὲ τὰ ἔχοντα πλείους γωνίας. ποιεῖ δὲ πολλὰς γωνίας ὁ ἀστρά-

11 καὶ om. a 14 ἀπάντων a 16 [βράδιον] βράδια P 19 ἐφ' ἕνα
τόπον a Arist. SUY: ἐφ' ἕνα τοπον P: ἄκροπον Arist. vulg. 19. 20 καὶ προσου-
πακουστέον—ἐστάναι om. P 21. 22 παρακειμένους a 24 σκέλη σαρκώδη
coll. a 31 ἐπιτοπολὸν a 32 καὶ om. a ἀναλίσκεσθαι a 33 κατανα-
λίσκεσθαι a 35 μίαν Arist.: μὴ Pa ὥσπερ—οὗτος γὰρ (p. 90,1) iterat, sed
praeter oculos γὰρ rursus del. P

γαλος· οὗτος γὰρ ὥσπερ γόμφος ἐμβεβλημένος μεταξύ τῶν δύο | ὁστῶν 121
 τοῦ τε ὑποκειμένου καὶ ὑπερκειμένου γωνίας ποιεῖ καὶ ἄνω καὶ κάτω,
 ὥσπερ καὶ οἱ ἀνέχοντες κίονες τὰς στοάς. ἀκκινοὶ γὰρ καὶ πρὸς τῇ ὑπο-
 κειμένῃ γῇ γωνίας ποιοῦσι καὶ πρὸς ταῖς ὑπερκειμέναις καὶ ὑπ' αὐτῶν
 5 ἀνεχομέναις στοαῖς. ἀλλ' εἰ καὶ δυσκινητοτέρους ποιοῦσι τοὺς πόδας οἱ
 ἀστράγαλοι βάρος τε παρέχουσιν, ἀλλ' οὖν ἀσφαλεστέραν τὴν βᾶσιν ἀπεργά- 5
 ζονται. ὁῖα δὲ τὰ ἐξῆς. λέγει δὲ τὰ διγῆλα καὶ μὴ μώνυχα ἔχειν
 ἀστράγαλον, ὅτι ἡ ὕλη καὶ τὸ ὁστώδες τὸ μέλλον ἀναλωθῆναι εἰς τὸ
 μώνυχα ἀποτελεῖσαι αὐτὰ καταδαπανᾶται εἰς γένεσιν ἀστραγάλων. οὐκ
 10 ἔχει δὲ τὰ πολυδάκτυλα ἀστράγαλον εὐλόγως· εἰ γὰρ εἶχεν ἀστράγαλον,
 τοσοῦτον ἂν ἐσχίζετο ὁ πούς αὐτῶν, ὅσον ἐπεῖχεν ὁ ἀστράγαλος· ἐπέχει δὲ 10
 ὁ ἀστράγαλος ὀλίγον πάμπαν τόπον, ὀλίγη ἄρα ἂν ἦν καὶ ἡ σχῆσις· εἰ δὲ
 τοῦτο, οὐκ ἂν ἦν πολυδάκτυλα. λέγει δὲ ὅτι τὸ ἄσχιστον μόριον τοῦ ποδὸς
 τῶν δακτύλων ἐστὶ μόριον· τοῦτο γὰρ ἐδήλωσε διὰ τοῦ δεξιῦ δὲ τοῦτο τὸ
 15 μόριον νομίζειν εἶναι τὸ ἄσχιστον τοῦ ποδὸς τῶν δακτύλων.
 ἀναγνωστέον δὲ τὴν λέξιν οὕτως· 'τοῦτο τὸ ἄσχιστον μόριον τοῦ ποδὸς ὅτι
 νομίζειν μόριον εἶναι τῶν δακτύλων'. λέγει δὲ καὶ βραχεῖς εἶναι τοὺς τῶν 15
 ποδῶν δακτύλους καὶ οὐ μακροὺς εὐλόγως· εἰ γὰρ ἦσαν μακροί, προσέπταιον
 ἂν τοῖς λίθοις καὶ ἐβλάπτοντο. τὰ δὲ ἐξῆς δῆλα· ἰστέον δὲ ὅτι πολλὰκις
 20 θέντες τὸ 'τὰ δὲ ἐξῆς δῆλα' καὶ 'σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς' οὐκέτι ἄλλο προσθή-
 σομεν, ἀλλὰ τὰ μὲν σαφῆ σιγῇ παραδραμοῦμεν, τοῖς δὲ δεομένοις σαφη-
 νείας ἐπιστήσομεν.

p. 690^b13 Λέγει δὲ τοὺς ὄψεις παραπλησίως ἔχειν τὴν μορφὴν τοῖς 20
 τετραπόσι καὶ ὀστόκοις. τετράποδα δὲ καὶ ὀστόκια εἰσὶν αἵ τε σαῦραι καὶ
 25 ἄλλα πολλά. λέγει δὲ καὶ τοῖς ἰχθύσι διὰ τὸ μὴ ἐνδύχεσθαι αὐτοὺς μασσά-
 σθαι μηδὲ προγεύεσθαι μὴ ἐγγίνεσθαι τὴν ἀπὸ τῆς γεύσεως καὶ μασήσεως
 ἡδονήν, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀπὸ τῆς καταπόσεως. ἡ μὲν γὰρ γλῶττα αἰσθήσιν
 ποιεῖ τῶν χυμῶν, οἷον γλυκέων, πικρῶν καὶ τῶν τοιούτων· οἱ δ' ἰχθύες,
 γλῶτταν μὴ ἔχοντες, εὐδῆλον ὡς οὐδ' αἰσθήσιν ἔχουσι τῶν χυμῶν. τῶν 25
 30 δὲ ἐδεστῶν οἷον λιπαρῶν καὶ θερμῶν καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων ἐπειδὴ ἡ
 αἰσθήσις, ὅταν καταπίνωμεν, ἐγγίνεται (ἐν γὰρ τῇ καταπόσει ἡ τῶν ἐδεστῶν
 ἐγγίνεται αἰσθήσις), καταπίνουσι δὲ καὶ οἱ ἰχθύες, αἰσθάνονται τῆς ἀπὸ
 τούτων ἡδονῆς ἐν τῇ καταπόσει. ἔχει μὲν οὖν καὶ τὰ ζωοτόκα πρὸς τῇ
 ἀπὸ τῆς γεύσεως αἰσθήσει καὶ τὴν ἀπὸ τῆς καταπόσεως αἰσθήσιν. καὶ 30
 35 σχεδὸν τῶν πλείστων ὀψων καὶ ἐδεστῶν ἡ χάρις καὶ ἡ ἡδονὴ γίνεται ἐν τῇ
 καταπόσει τεινομένου τοῦ οἰσφάγου καὶ εὐρυνομένου. ὅτι δὲ ἡ ἀπὸ τῆς
 καταπόσεως ἡδονὴ καὶ αἰσθήσις ἑτέρα ἐστὶ τῆς ἀπὸ τῆς γεύσεως, σημεῖον
 τὸ μὴ τοὺς αὐτοὺς εἶναι ἀκρατεῖς περὶ τε τοὺς χυμοὺς καὶ τὰ πόματα,

6. 7 ἐργάζονται P

8 τὸ post εἰς ex τὰ corr. P¹

11 post ἐσχίζετο add.

καὶ a 12 ἄρα om. a

ἦν ἂν coll. P

13 πολυδάκτυλον P

post δὲ add. καὶ a

14 τὸ om. a

16 τὸ om. P

24 ὀστόκοις Pa

Arist. PUY: ζωοτοχοῖς Arist. vulg.

26 προγεύεσθαι] προγενέσθαι a

28 καὶ]

τε a

29 ὡς om. P

30 δὲ om. a

ὧν χυρῶν καὶ πορώδων ἡ αἰσθησις ἐν τῇ γένεσιν γίνεται, καὶ τὰ ἄλλα καὶ
τὴν ἐδωδὴν, ὧν ὄψων καὶ ἐδωδῆς πάλιν ἡ αἰσθησις γίνεται ἐν τῇ καταπόσει. 5
ὁ γὰρ ἦν ἡ ἀπὸ τῆς καταπόσεως αἰσθησις ἡ αὐτὴ τῇ ὁπῶ τῆς γένεσως.
πᾶς ὁ ἀκρατεύμενος περὶ μίαν τούτων ἡκρατεύετο ἂν καὶ περὶ θατέραν.
καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις πρὸς τῇ ἀπὸ τῆς καταπόσεως καὶ ἡ κατὰ τὴν
γεῦσιν ὑπάρχει αἰσθησις, ἐκείνοις δὲ τοῖς τε ἰχθύσι καὶ τοῖς τετραπόσι καὶ
ῥοτόχοις ἡ ἀπὸ τῆς καταπόσεως μόνη. πάντα δὲ τὰ ἔχοντα τὴν γλῶτταν
διερῶν εἰ καὶ λίγνα ἐστίν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εὐπο- 10
ρεῖν πολλῆς τῆς τροφῆς ἰσχνά ἐστι. λέγει δὲ καὶ περὶ τοῦ ποταμίου κροκο-
10 θεῖου κινεῖν τὴν ἄνω σιαγόναν δι' αἰτίαν τοιαύτην· ἐπειδὴ γὰρ, ὡς εἴρηται,
ἀκρήστους ἔχει τοὺς πόδας πρὸς τὸ λαβεῖν καὶ κατασχεῖν, ἀντὶ τοῦτο ἡ
φύσις τὸ στόμα χρήσιμον αὐτῷ πεποίηκεν· ὅθεν οὖν χρήσιμον ἦν ἰσχυρο-
τάτην γενέσθαι τὴν πληγῆν, ἐκεῖθεν καὶ τὴν σιαγόναν κινεῖσθαι πεποίηκεν. 15
ἰσχυροτέρα δὲ γίνεται ἡ πληγὴ αἰεὶ ἢ ἄνωθεν· εἰκότως ἄρα τὴν ἄνω σια-
15 γόναν κινεῖσθαι πεποίηκε. καὶ τοῖς μὲν καρκίνοις καὶ (τοῖς) ἄλλοις, ὅσοις
ἐνδέχεται σχολαίως τὴν λῆψιν ποιεῖσθαι διὰ τὸ μὴ ἐν ὑγρῷ εἶναι τὴν
χρῆσιν τοῦ στόματος (τὰ γὰρ | ἐνυδρὰ καὶ τὴν λῆψιν καὶ τὴν κατάποσιν 122
ταχεῖαν ποιεῖται) τοῖς μὲν δὴ καρκίνοις καὶ τοῖς τοιούτοις διήρηται τὰ
μόρια, καὶ ἄλλα μὲν ἔχει πρὸς τὸ λαβεῖν καὶ κατασχεῖν, ἄλλα δὲ πρὸς τὸ
20 μασᾶσθαι· τοῖς δὲ κροκοδείλοις καὶ πρὸς τὸ λαμβάνειν καὶ πρὸς τὸ μασᾶ-
σθαι τὸ στόμα πεποίηκεν ἡ φύσις χρήσιμον.

p. 691b29 Λέγει δὲ τοὺς ὄφεις μὴ ἔχειν αὐχένα διὰ τὰδε· ἐπειδὴ
γὰρ ὁ αὐχὴν μεταξὺ ἐστὶ κεφαλῆς καὶ ὤμων, οἱ δὲ ὄφεις ὤμους 5
οὐκ ἔχουσιν, οὐδ' ἂν αὐχένα ἔχουσιν· ὁ γὰρ αὐχὴν, ὡς εἴρηται, τοῖς
25 εἰρημένοις ἐσχάτοις, τουτέστι τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς ὤμοις διορίζεται
τε καὶ περιορίζεται. λέγει δὲ τοὺς ὄφεις στρέφειν τὴν κεφαλὴν
εἰς τοὔπισθεν ἡρεμοῦντος τοῦ λοιποῦ σώματος. οὐ τοῦτο δὲ
φησιν ὅτι ἀκινήτιζοντος πάμπαν τοῦ λοιποῦ σώματος στρέφει τὴν κεφαλὴν
(κινούμενος γὰρ τὴν κεφαλὴν αἶρει τε καὶ εἰς τοὔπισθεν στρέφει), ἀλλὰ
30 τὸ ἡρεμοῦντος ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι μένοντος, ἐν ᾧ τυγχάνει 10
ὃν κινούμενον, εἰληπται· τυγχάνει δὲ κακαυμένους· διὰ γὰρ καμπῶν τὴν
κίνησιν ποιεῖται, ὡς ἐν τοῖς Περὶ ζώων πορείας εἴρηται. ἐν δὴ τῷ τοιούτῳ
σχήματι ὧν καὶ κινούμενος αἶρει τε καὶ στρέφει τὴν κεφαλὴν καὶ φυλάττει τὸ
ὀπισθεν. λέγει δὲ τὴν τῆς κεφαλῆς εἰς τοὔπισθεν στροφὴν ποιεῖσθαι διὰ 15
35 δύο αἰτίας, διὰ μὲν τὴν ὑλικὴν (ταύτην γὰρ ἀνάγκην εἶπεν), ὅτι ἐλκτόν
ἐστὶ, καθάπερ καὶ τὰ ἔντομα, διὰ δὲ τὸ βέλτιστον καὶ τὸ οὐ ἔνεκα χάριν
φυλακῆς τῶν ὀπισθεν βλαπτόντων. λέγει δὲ τὸν χαμαιλέοντα εἶναι ἰσχνό-

3 τῇ om. a 8 διερῶν a 13 γένεσθαι a 14 δέ] γὰρ a 14. 15 τῶν
ἄνω σιαγόνων P 15 καὶ post καρκίνοις om. a τοῖς addidi 17 ἐνω-
γρα a 20. 21 τοῖς δὲ — μασᾶσθαι om. P 24 ἔχοι P 29 τοὔπισθεν]
τοῦ πίσω P 31 ὧν κινούμενος a καμπῶν P 32 ἐν τοῖς Περὶ
ζώων πορείας] c. 9 33 τὴν] τὸ P 35 ἐλκτόν Pa Arist. S: ἐλκτόν recte
Arist. vulg.

τατων διὰ τὸ δειλὸν εἶναι· τὸ γὰρ δειλὸν ψυχρὸν, τὸ δὲ ψυχρὸν οὐ θερμόν, τὸ δὲ μὴ θερμὸν ἀλείψαιμον. τὸ δὲ ἀλείψαιμον ἰσχνόν· ἡ γὰρ εὐσαρκία διὰ πῆψιν αἵματος γίνεται.

- p. 692^b15 Οἱ δὲ ὀρνιθες, φησίν, ἔχουσι τὴν τοῦ ῥύγχους φύσιν περι- 20
 5 τήν, ἥτοι μεγάλην ἢ μᾶλλον εὐ ἔχουσαν πρὸς φυλακὴν τῶν ἐπιβουλεύοντων. λέγει δὲ αὐτοὺς ἔχειν καὶ τὸν αὐχένα τεταμένον καὶ εὐθύτατον καὶ οὐχὶ κεκαμμένον. λέγει καὶ ὅτι εἰ εἶχον βραχὺν αὐχένα οἱ ὀρνιθες ἐπὶ σκέλεσι μακροῖς, οὐκ ἂν ὑπῆρέτει αὐτοῖς πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς γῆς νομήν. ὁμοίως δὲ ἀχρεῖστος ἂν ἦν, εἰ μακρὸς ἦν ἐπὶ σκέλεσι βραχέσιν· εἰλαστο γὰρ ἂν ἐπὶ 10
 τῆς γῆς καὶ παρῆρχεν αὐτοῖς βάρος καὶ πόνον. μάλιστα δὲ ἀχρεῖστος ἂν ἦν 25
 ἐπὶ τῶν σαρκωφάγων, εἰ μακρὸς ὑπῆρχεν αὐτοῖς, καὶ ἐναντίως πρὸς τὸν βίον. ὁ γὰρ μακρὸς αὐχὴν ἀσθενής· ὁ δὲ βραχὺς ἰσχυρός· δέονται δὲ ἰσχυροῦ διὰ τὸ τὸν βίον αὐτῶν καὶ τὸ ζῆν εἶναι ἐκ τοῦ κρατεῖν καὶ θηρεύειν. τὰ αὐτὰ δὲ εἶρηκεν ἅμα τε στεγανόποδα καὶ διηρημένους ἔχοντα τοὺς 15
 πόδας καὶ σεσιμωμένους, διηρημένους μὲν, διότι οὐκ εἰσιν ὥσπερ οἱ τῶν 30
 χηλῶν καὶ νησῶν, ἀλλ' ἐσχισμένοι ὥσπερ καὶ τῶν ἀλεκτοριδῶν. διὰ τοῦτο οὖν αὐτοὺς εἶπε διηρημένους, στεγανόποδα δὲ εἶναι αὐτὰ, διότι πλατυ-
 δάκτυλα ὄντα καὶ σεσιμωμένους ἔχοντα τοὺς δακτύλους, τοιούστιν ὥσπερ 35
 σιμὴν ῥίνα (ἡ γὰρ σιμὴ ῥίς πλατεῖά ἐστι) πλατεῖς οὖν ἔχοντα τοὺς δακτύ-
 20 λους καὶ διὰ τὸ πλατὺς ἀπτομένους ἀλλήλων οὐδὲν ἀποδύουσι τῶν στε-
 γανόποδων. ἀπλῶς δὲ στεγανόποδα λέγει τὰ κυρίως στεγανόποδα, οἷον 35
 χήνας καὶ τὰ ὅμοια, κατὰ δὲ τὸ μῦθον ταυτὸ στεγανόποδά φησι τὰ σεσι-
 μωμένους ἔχοντα τοὺς δακτύλους. λέγει δὲ τὰ πρηνῆ τοῦ σώματος καὶ τὰ 40
 ὕπτια καὶ τὰ ἐπὶ τῶν τετραπόδων καλούμενα θώρακος μέρη ἐπὶ τῶν ὀρνί-
 25 θων εἶναι ὁλοφυεῖ, τοιούτῃ περιφερεῖ καὶ στρογγύλῃ. λέγει δὲ τὰς πτέρυ-
 γας ἔχειν ἀπηρτημένας ἀπὸ τῶν βραχιόνων, λέγων βραχίονας ἐπὶ τῶν ὀρνί-
 θων τὸ μῦθον τὸ ἀναλογεῖν τῷ ἡμετέρῳ βραχίονι, τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ἀπὸ 40
 τοῦ ἀναλογεῖντος τῷ ἡμετέρῳ ὠλεκράνῳ (ὠλεκράνον δ' ἐστὶ δι' οὗ κάμ-
 πτεται ὁ βραχίον) τὸ δὴ ἀπὸ τοῦ ἀναλογεῖντος τῷ ἡμετέρῳ ὠλεκράνῳ
 30 ἄχρι τοῦ τέλους μέρους πτέρυγας ὀνομαζέει. ἔχουσι δὲ οἱ ὀρνιθες τὰ τελευ-
 τὰ τῶν οἰκείων βραχιόνων τὰ προσπεφυκῶτα τοῖς νώτοις, ταῦτα δὲ ἔχουσιν 45
 ἀντὶ ὠμοπλάτης. ἔχουσι δὲ καὶ τὰ σκέλη κεκαμμένα εἴσω πρὸς τὴν κοιλίαν. 15
 καὶ οὐκ ἔξωθεν ὥσπερ ὁ ἀνθρώπος. τὰς δὲ πτέρυγας, ἀνθ' ὧν ἔχουσι τὰ
 τετραπόδα τὰ πρόσθια σκέλη, ἔχουσι κεκαμμένας ἐπὶ τὸ περιφερές. τί δὲ 35
 33 τὸ εἴσω καὶ ἔξω καὶ περιφερές, εἴρηται μοι ἐν ταῖς εἰς τὸ Περὶ ζῴων
 πορείας σχολαῖς· ἐκείνης γὰρ οἰκεία ταῦτα· ἐκεῖ γὰρ οὗτος περὶ τούτων
 προηγουμένως λέγει. εἶπει οὖν τὸ μὲν στῆθος ἔχουσιν οἱ ὀρνιθες ὅςθ', 123
 τὰς δὲ πτέρυγας καὶ τοὺς βραχίονας οὕτως κεκαμμένους, εἰκότως συμβαίνει
 τὸ σῶμα αὐτῶν εἶναι ὁλοφυεῖς, ἥτοι περιφερές καὶ στρογγύλον. εἶπει δὲ

2 δὲ ante μὴ om. a

7 λέγει δὲ ὅτι a

11 ἐναντίως P

19 ἔχοντες P

26 ἀπὸ Pa Arist. codd. plerique: ἀντὶ Arist. vulg.

28 et 29 ὠλενοκράνῳ et ὠλενό-

κρανον a

32 post ἀντὶ add. τῆς a

34 κεκαμμένα P

35. 36 ἐν ταῖς

Περὶ ζῴων πορείας σχολαῖς] Ald. fol. 176v

38 οὕτως a

πάντα τὰ ἔναιμα τέτρασι σημείοις κινεῖται, ὡς ἐν τοῖς Περὶ ζώων πορείας
 δέδεικται. ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ δίσκουν τὸ τῶν ὀρνίθων γένος. εἰ γὰρ ἡ τετρα-
 πουν, ἐκινεῖτο ἂν πλείοσι τῶν τεττάρων σημείων, τοῖς τέτρασι ποσὶ καὶ
 ταῖς δυσὶ πτέρυξιν· οὐδὲν δὲ ἔναιμον πλείοσι τῶν τεττάρων σημείων κινεῖται,
 ὡς ἐν ἐκείνοις δέδεικται. ὅτι δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος τέτρασι σημείοις κινεῖται,
 δύο μὲν τοῖς ποσὶ καὶ δύο δὲ τοῖς ὤμοις, δέδεικται καὶ τοῦτο ἐν ἐκείνοις.
 λέγει δὲ τοὺς ὀρνίθας εἶναι τονικοὺς καὶ ἰσχυροὺς κατὰ τὰ πτερύγια. λέγει
 δὲ καὶ πάντα ὅσα ζωοτοκεῖται ἢ φροτοκεῖται ἐν τῇ γενέσει· ἔχειν ὁμφαλόν,
 τῶν δ' ὀρνίθων αὐξηθέντων ἀδηλός ἐστιν. λέγει δὲ τὴν ἀκριβῆ τού-
 των αἰτίαν εἰπεῖν ἐν ταῖς Περὶ ζώων γενέσεως, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα λέγει
 ὅτι ἐπὶ τῶν ὀρνίθων ἡ σύμφυσις τοῦ ὁμφαλοῦ εἰς τὸ ἔντερόν ἐστιν, οὐδὲν
 δὲ ἔντερον δύναται ἐκτὸς εἶναι τοῦ θώρακος· διὰ τοῦτο εἰσερχόμενος
 ἀδηλός γίνεται ἐπὶ τῶν ὀρνίθων ὁ ὁμφαλός. ἐπὶ δὲ τῶν ζωοτόκων ἐπειδὴ
 μόνον τι τῶν φλεβῶν τυγχάνει ὃν ὁ ὁμφαλός, αἱ δὲ φλέβες δύναται ἐκτὸς
 εἶναι καὶ περὶ τὸ δέρμα, εὐλόγως ἐστὶ φανερός. λέγει δὲ τοὺς πετητικούς
 ὀρνίθας ὡς πρὸς τὴν ἀναλογίαν τοῦ οἰκείου σώματος μεγάλας ἔχειν τὰς
 πτέρυγας καὶ τὰ ἐν ταύταις πετρά· τοῖς δὲ γαμφύωνυξιν ἄχρηστα εἶναι τὸ
 πλῆκτρα, ὑπάρχειν δὲ μᾶλλον ταῦτα ἐν τοῖς τῶν βαρέων ὀρνίθων σκέλεσι,
 διὰ τὸ χρήσιμα εἶναι ἐν ταῖς πεζαῖς μάχαις. τοῦτοις δὲ τοῖς βαρέσιν ὀρνίσι
 καὶ πεζόουσι οὐ μόνον ἄχρηστοί εἰσιν οἱ γαμφύοι ὄνυχες, ἀλλὰ καὶ βλα-
 βεροί· ἐμπηγνύμενοι γὰρ ἐν τῇ γῇ οὐκ ἐῷσιν αὐτοὺς ἀνεμπόστως παραύ-
 σθαι. διὸ καὶ τὰ γαμφύωνυχα πάντα χαλεπῶς πορεύεται ἢ οὐδὲ πορεύεται,
 ἀλλὰ ἀλλεται. οὐδεὶς δὲ τῶν ὀρνίθων ἅμα πλῆκτρά τε ἔχει καὶ ῥύγχους
 μέγεθος, ὁμοίως δὲ καὶ ὀνύχων μέγεθος ἐπὶ τῶν ποδῶν· τοῦτου γάρ ἐστι
 δηλωτικὸν τὸ ἅμα δ' ἄλλοθι καὶ ἄλλοθι ἕκαστα τούτων οὐ ποιεῖ.
 ὁμοίως γὰρ γίνεται ἡ ὄλη εἰς πολλὰ διασπομένη, καὶ οὐκ ἀρκεῖ ἅμα εἰς
 γένεσιν πολλῶν. εἰσὶ δὲ οἱ δάκτυλοι τῶν μὴ ἀπλῶς στεγανόποδων οἷον
 πλάται καὶ κῶπαι συνεχεῖς. λέγει δὲ καὶ ὅτι καὶ τῶν ἰχθύων τὰ πε-
 ρύγια κοπῇ ἢ τῶν στεγανόποδων οἱ πόδες σχισθῶσιν, οὐκέτι νέουσιν.
 ἔνιοι δὲ τῶν ὀρνίθων μακροσκελεῖς εἰσι διὰ τὸ τὸν βίον τῶν τοιούτων ἐν
 ἔλσει καὶ τέλμασιν εἶναι. ἡ δὲ φύσις ποιεῖ τὰ ὄργανα ὁμοίως καὶ ἡ τέχνη
 ἐπιτηδεύει πρὸς τὰ ἔργα, ἀλλ' οὐ τὰ ἔργα πρὸς τὰ ὄργανα. διὰ μὲν οὖν τὸ
 μὴ πλωτὰ εἶναι τὰ ἐν ἔλσει ζῶντα οὐκ εἰσι στεγανόποδα, διὰ δὲ τὸ ἐν
 ὑπείκοντι, τουτέστιν ἐν πηλοῖς καὶ τέλμασιν εἶναι τὸν βίον αὐτῶν μακρο-
 σκελὴ καὶ μακροδάκτυλα. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐν τῇ ἔργῃ ὁ βίος αὐτῶν, ἴσταν
 ἂν βραχυδάκτυλα, ἵνα μὴ προσπταίνοντα βλάπτωντο· ἐπειδὴ δὲ ἐν ὑπείκοντι,
 ἵγρουν τέλματι, πεποίηκεν αὐτὰ ἡ φύσις μακροδάκτυλα. ἐπεὶ δὲ πετητικά

1 ἐν τοῖς Περὶ ζώων πορείας] c. 6. 7

5 ἐν ἐκείνοις] c. 6 p. 707a20

6 ἐν ἐκεί-
νοις] c. 5 p. 706a26

δὲ τοῖς ὤμοις] τῶν ὤμων P

9 post ὀρνίθων add.

τῶν P

ἀδηλός ἐστιν P

10 ἐν τοῖς Περὶ ζώων γενέσεως] cf. I' 2

12 εἰσερ-
χόμενος scripsi: εἰσερχόμενου P:

εἰσερχομένου a

13 ἀδηλόν a

23 post ἀλλὰ add.

καὶ a

δὲ] γὰρ P

τῶν supr. vers. add. P

25 τὸ] τὸ δ' P

29 σγιθῶσιν a

31 ὁμοίως καὶ—τὰ ὄργανα (32) om. P

36 προσπταίνοντες

μὲν οὐκ εἰσι τὰ ἐν τέλμασι καὶ ἔλκεσι ζῶντα, ἐκ τῆς δ' αὐτῆς ὕλης εἰσι
 πάντα ἤτοι τὸ ὀρροπούγιον, τὸ ρύγχος, τὰ σκέλη, (οἱ) ὄνυχες, τὰ πλῆκτρα
 (ἐκ τῆς γεώδους γάρ) ἢ μέλλουσα καταναλίσκεσθαι ὕλη εἰς αὐξήσιν ὀρρο-
 πυγίου εἰς τὰ σκέλη καταναλίσκομένη· τὰ μὲν σκέλη ἡύξησεν, ἐκείνο δὲ
 5 βραχύτατον ἐγεγόνει. καὶ τὰ μὲν μακροσκελῆ τὴν πτῆσιν ποιεῖται εἰς τὸ
 ὀπισθεν ἀποτείνοντα τὰ σκέλη (χρῆται γὰρ αὐτοῖς ἀντὶ πηδαλίου, ὥσπερ 40
 ἄλλα τῷ ὀρροπούγιῳ), τὰ δὲ βραχυσκελῆ τῷ μὲν ὀρροπούγιῳ, ὡς εἴρηται,
 χρώμενα ἀντὶ πηδαλίου, τὰ σκέλη ἔχουσι πρὸς τῇ γαστρὶ. ἀλλὰ τοῖς μὲν
 βραχυσκελέσιν ὄντα πρὸς τῇ γαστρὶ οὐκ ἐμποδίζει πρὸς τὴν πτῆσιν, τοῖς
 10 δὲ γαμφώνουσιν ὄντα ἐν αὐτῇ καὶ συμβάλλεται μεγάλη πρὸς ἀρπαγὴν· ἐν
 τῇ γαστρὶ γὰρ κείμενα εὐκόλως ἀρπάζουσι τὰ διωκόμενα. λέγει δὲ τοὺς
 ἔχοντας λεπτόν καὶ μακρὸν τὸν αὐχένα ἵπτασθαι συγκαμπτοντας αὐτόν· 45
 οὐδαμῶς γὰρ θραύεται, διὰ τὸ ὥσπερ εἰ σκέπεσθαι καὶ φυλάττεσθαι ὑπὸ
 τῶν καμπῶν. πάντες δὲ οἱ ὄρνιθες ἔχουσιν ἰσχίον, ἐκείσε δὲ ἔχουσι τοῦτο
 15 κείμενον, ὅπου οὐκ ἂν ὑπονοήσεις τις ὅλως εἶναι ἰσχίον· ἐντὸς γὰρ ἔχουσι
 τοῦτο τοῦ θώρακος κείμενον, ἐφεξῆς δὲ τῷ ἰσχύῳ τὸν μηρὸν συνεχῆ μὲν
 τῷ ἰσχύῳ, ἐκτὸς δὲ τοῦ | θώρακος. ἴσχει δὲ καὶ ἰσοδυναμεῖ τὸ τοιοῦτον 124
 ἰσχίον δύο μηροῖς· τείνει γὰρ μέχρι μέσης τῆς γαστρός. αἷτιον δὲ τοῦ
 τετάσθαι μέχρις αὐτῆς τὸ οἴουσιν εἶναι τὸ τῶν ὀρνίθων γένος καὶ μὴ ὀρθόν,
 20 ὥστε εἴ γε βραχὺ τὸ τῶν ὀρνίθων γένος εἶχε τὸ ἰσχίον καὶ ἀπὸ τῆς ἑώρας
 ἀρχόμενον καὶ μὴ ἐρηρσιζόμενον μέχρι μέσης τῆς γαστρός, εἴτα τὸ σκέλος
 εὐθὺ ἐχόμενον, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀνθρώποις καὶ τετράποσιν ἔχει, εἰ δὴ οὕτως 5
 εἶχεν, ἡδυνάτει ἂν ὅλως ἐστάναι. ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος, καίτοι οὕτως
 ἔχων, δύναται ὀρθὸς ἐστάναι, ὅτι φύσει ἐστὶν ὀρθίος καὶ οὐ νανώδης· οἱ δὲ
 25 ὄρνιθες οὔτε ὀρθιοὶ καὶ νανώδεις, οὔτε πρόσθια σκέλη ἔχουσιν. ἀντὶ οὖν
 τῶν πρόσθιων σκελῶν μακρὸν ἢ φύσις τὸ ἰσχίον ποιήσασα εἰς μέσον προσ-
 ῆρσιεν. ὑπέβηκε δὲ ἢ φύσις τοῖς ὄρνεσι τὰ σκέλη ὅπου καὶ κεῖνται, 10
 ὅπως μήτε ἔμπροσθεν τοῦ σώματος ῥέποντος μήτε ὀπισθεν, ἀλλ' ἰσορρόπου
 τοῦ βάρους ὄντος, μικρὸν πάμπαν εἰς τοῦ ὀπισθεν παρεκκλίνοντος ἀνεμποδίστως
 30 δύνηται τὴν πορείαν ποιεῖσθαι. λέγει δὲ καὶ πάντας ὄρνιθας τέσσαρας ἔχειν
 τοὺς δακτύλους, τρεῖς μὲν ἔμπροσθεν, ἓνα δ' ὀπισθεν. ἐπὶ δὲ τῶν μακρῶν
 δοκεῖ ἐλλείπειν ὁ ὀπισθεν δάκτυλος διὰ τὸ βραχύτατος εἶναι, ὥσπερ ἐπὶ
 τῆς κρεατὸς.

p. 695^b 2 Τὸ δὲ γένος, φησί, τῶν ἰχθύων μᾶλλον τῶν πτηνῶν κεκολό- 15
 35 βῶνται καὶ ἐστέρηται τῶν ἐκτὸς μορίων. οἱ μὲν γὰρ ὄρνιθες καὶ ἐστέρηνται
 χειρῶν, ἀλλ' ἔχουσιν ἀντ' αὐτῶν πτέρυγας, οἱ δ' ἰχθύες οὔτε σκέλη οὔτε
 πτέρυγας οὔτε χεῖρας ἔχουσι. τὸ δὲ ὅλον περὶ τῇ κεφαλῇ τὸ κύτος
 συνεχές ἐστι μέχρι τῆς οὐρᾶς ἴσον ἐστὶ τῷ 'ἀλλ' ὅλον τὸ κύτος καὶ

2 οἱ addidi

28 ῥέποντα P

πάντα ὀρνίθα P

κεφαλῆς Arist. vulg.

ἐπήγαγε iterat P

14 καμπῶν P

29 ὄντα P

37 περὶ τῇ κεφαλῇ P

38 ἴσον ἐστὶ τῷ—τῆς οὐρᾶς (p. 95,3) in marg. add. simulque ὅλου a

15 ὅλως om. P

παρεκκλίνοντος a

24 ὀρθῶς P

30 δύνανται P

τὸ σῶμα τῶν ἰχθύων τὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς οὐρᾶς συνεχές καὶ
 ἔν ἐστιν ὥσπερ ἐὶ κύλινδρος, μὴ ἔχον διαρθρώσεις ποδῶν ἢ χειρῶν'. εἰπὼν 20
 δὲ ὅτι συνεχές ἐστὶ μέχρι τῆς οὐρᾶς, ἐπήγαγε ταύτην δὲ τὴν οὐρὰν οὐχ
 ἰμοίαν ἔχουσι πάντες οἱ ἰχθύες, ἀλλ' οἱ μὲν παραπλησίαν, τῶν δὲ
 5 πλατέων ἔνια ἀκανθώδη καὶ μακράν. ὥσπερ βάτος. τὴ δὲ ἡ ἐκείνη
 γὰρ αὐξήσις γίνεται εἰς τὸ πλάτος δηλωτικόν ἐστὶ τοῦ ἡ ὕλης ἡ
 μέλλουσα καταναλωθῆναι εἰς τὸ αὐξῆσαι καὶ μακράν ποιῆσαι τὴν οὐρὰν
 καταναλίσκεται εἰς τὸ πλάτος'. καὶ διὰ τοῦτο αἱ τρυγόνες καὶ εἴ τι ἕτερον 25
 τοιούτων σέλαχός ἐστιν, ἀντὶ μακροῦ καὶ ἀκανθώδους βραχὺ καὶ σαρκῶδες
 10 ἔχουσι τὸ οὐραῖον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, (δι') ἦνπερ καὶ αἱ νάρκαι. τὸ δὲ
 τῶν μὲν οὖν τοιούτων ἀκανθῶδες καὶ μακρὸν οὐ περὶ τῶν τρυγόνων
 εἴρηται καὶ ναρκῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ ὧν πρὸ ὀλίγου εἴρηκεν εἰπὼν [ὅτι] τῶν
 δὲ πλατέων ἔνια ἀκανθώδη καὶ μακράν. λέγει δὲ καὶ ὅτι οἱ βάτρα-
 χοι διὰ τὸ μὴ σαρκῶδες ἔχειν τὸ πλάτος τὸ ἐμπρόσθιον, τὸ ἀφηρημένον 30
 15 ἐκεῖθεν σαρκῶδες πρὸς τὸ ὀπίσθεν ἔθηκεν ἡ φύσις καὶ τὴν οὐρὰν. οὐκ
 ἔχουσι δὲ κῶλα ἀπηρτημένα οἱ ἰχθύες, ὅτι νευστικὴ ἐστὶν ἡ φύσις αὐτῶν
 καὶ οὐ πορευτικὴ. τοῖς δὲ πορευτικοῖς ἀρμόζει τὰ κῶλα πρὸς τὴν πορείαν.
 ἄλλως τε ἐπειδὴ τέτταρα ἔχουσι πετερυγία, εἴπερ εἶχον καὶ πόδας, ἐκινουῦντο
 ἂν πλείους ἢ τέτταρι σημείοις ἔναίμα ὄντα· οὐδὲν δὲ ἔναίμα πλείους τῶν
 20 τεττάρων κινεῖται σημείων. ἔχουσι δὲ τῶν ἰχθύων ὅσοι μὴ πλατεῖς τέτταρα 35
 πετερυγία· ὁ γὰρ βάτος καὶ ἡ τρυγὼν πλατεῖς εἰσι. λέγει δὲ τὰ ὀφιδῶδη τῶν
 ἰχθύων, οἷόν ἐστιν ἡ σκύρανα, μὴ ἔχειν πετερυγία, ἀλλὰ ταῖς καμπαῖς κινεῖ-
 σθαι, ὥσπερ καὶ οἱ ὄφεις· οἱ γὰρ ὄφεις καὶ ἐν τῇ γῇ τὴν πορείαν καὶ ἐν
 τῇ ὕδατι τὴν νεῦσιν διὰ τῶν καμπῶν ποιοῦνται, ὡς ἐν τοῖς Περὶ ζώων
 25 πορείας δέδεικται. οἱ δὲ ὀφιδῶδεις τῶν ἰχθύων εἴπερ εἶχον πετερυγία, τέτταρα
 ἂν εἶχον αὐτά· πᾶν γὰρ ἔναίμα τέτταρσι κινεῖται σημείοις. ἡ οὖν πρὸς 40
 τῇ κεφαλῇ καὶ σύνεγγυς εἶχον ἂν αὐτά, καὶ μόλις ἂν ἐκινουῦντο διὰ τὸ
 πολὺ τὸ ὀπίσθιον εἶναι σῶμα, ἢ ὀπίσθεν, καὶ τὸ αὐτὸ ἂν καὶ οὕτω συνέ-
 βαιεν, ἢ τὰ μὲν δύο πρὸς τῇ κεφαλῇ, τὰ δὲ δύο πρὸς τῇ οὐρᾷ, καὶ πάλιν
 30 κακῶς ἂν ἐκινουῦντο διὰ τὸ πολὺ εἶναι τὸ μεταξὺ τῶν κινητικῶν σημείων.
 τὰ δὲ προμήκη τῶν ὀφιδῶδων καὶ ἔχοντα δύο πετερυγία κέχρηται τῇ κάμ-
 ψει ἀντὶ δύο πετερυγίων. ὅτι ὅτι καὶ διὰ τῶν κάμψεων κινήσεις γίνονται. 45
 ὥσπερ καὶ διὰ ποδῶν καὶ πετερυγίων, δέδεικται ἐν τῷ Περὶ ζώων πορείας.
 διὰ μὲν οὖν τὰς κάμψεις ἐνυθρα ὄντα ἔρπουσιν ἐν τῇ ἑρῳᾷ, διὰ δὲ τὸ ὀφιδῶδη
 35 εἶναι καὶ ζῶσιν ἐν αὐτῇ πολλὸν χρόνον, καὶ τὰ μὲν οὐκ εὐθὺ ἀσπαρίζει
 καὶ θνήσκει, ἀλλὰ μετὰ βραχύν τινα χρόνον, τὰ δὲ ὄντα οἰκεία 1 τῆς πετῆρας 125
 φύσεως ἦττον, ἀντὶ τοῦ βραδέως, ἀσπαρίζει καὶ θνήσκει. τῶν δὲ ἔχοντων

2 ὥσπερ a κύλινδρος ex κύλινδρον corr. P ἔχων a ἦ] καὶ P
 5 βάθος a ἡ om. P 10 δι' ἦνπερ Arist.: ἦνπερ libri 12 δὲ delevi
 13 δὲ post τῶν om. a 15 πρὸς τὰ ὀπίσθεν a 19 post ἂν add. καὶ a
 22 σκύρανα a πετερυγίων a 24 τῶν om. a 24. 25 et 33 ἐν τοῖς
 Περὶ ζώων πορείας] c. 9 26 σημείοις κινεῖται coll. a 31. 32 κέκτηνται τὴν
 κάμψιν a

δύο πετερύγια ἐν τοῖς πρηνέσιν ἔχει ταῦτα, ὅσα μὴ κωλύεται διὰ τὸ πλάτος.
 ἐπειδὴ γὰρ τὰ πετερύγια διὰ τὸ νεῖν ἔχει, εἴπερ ἔχει ταῦτα ἐν τῷ πρηνεῖ
 καὶ οὐχ ὑπὸ τὴν κοιλίαν πλατέα ὄντα, κωλυόμενα τὰ πετερύγια ὑπὸ τοῦ
 πλάτους τοῦ ἰχθύος ἄπτεσθαι καλῶς καὶ ἐπιτηδείοως πρὸς νεῦσιν τοῦ ὕδατος, 5
 οὐκ ἂν συνεργήσεις πρὸς τὴν νεῦσιν. ὥσπερ γὰρ εἰ ἦν ἡδὲ ἡ θύρα ἰχθύος,
 εἶχε δὲ ἐν τῷ πρηνεῖ τὰ πετερύγια, οὐκ ἂν ἤπτοντο τοῦ ὕδατος. κἂν ἤπτοντο.
 ἀλλὰ γε πρὸς νεῦσιν οὐκ ἂν ἦν ἐπιτηδεύς ἡ ἀφή, οὕτω καὶ ἐν ἐκείνοις
 συμβαίνειν ἔδει. ἰστέον δὲ ὅτι τὰ ἔχοντα δύο πετερύγια πρὸς τῇ κεφαλῇ
 ταῦτα ἔχει διὰ τὸ μὴ ἔχειν μῆκος τὸν τόπον τῆς κεφαλῆς, ὅπερ μῆκος 10
 καμπτόμενον ἀντὶ πετερυγίων τὴν κίνησιν ποιήσεται· εἰ γὰρ ἦν προμήκης
 ἡ κεφαλὴ, ἐκάμπτετο ἂν καὶ τὴν τῶν πετερῶν χρῆσιν ἀνεπλήρουν αἱ καμ-
 παί. καὶ ἐν μὲν τῇ κεφαλῇ ἔχουσι τὰ πετερύγια διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν,
 ἐν δὲ τῇ οὐρᾷ οὐκ ἔχουσι διὰ τὸ πρόμηκες εἶναι τὸ τῶν ἰχθύων σῶμα.
 αἱ δὲ βάται καὶ τὰ λοιπὰ σελάχη ἀντὶ τῶν πετερυγίων τῷ ἐσχάτῳ καὶ πρὸς
 15 τῇ οὐρᾷ πλατεῖ νεύουσιν. ἡ δὲ νάρκη καὶ ὁ βάτραχος τὰ ἐν τῷ πρηνεῖ 15
 κάτω, τουτέστι τὰ πετερά, ὅπερ ἔχουσιν ἐν τῷ πρηνεῖ, κάτω καὶ πρὸς τῇ
 οὐρᾷ ταῦτα ἔχουσι. πλατεῖς γὰρ ὄντες πρὸς τῇ κεφαλῇ, εἴπερ εἶχον τὰ
 πετερύγια ἐν τῷ ἐν αὐτῇ πρηνεῖ, οὐδὲν ἂν ὠφέλει αὐτοὺς πρὸς τὴν νεῦσιν.
 ἂ δὲ ἔχουσιν ἐν τοῖς ὑπτίοις πετερύγια, πρὸς τῇ κεφαλῇ ταῦτα ἔχουσιν·
 20 οὐ γὰρ κωλύει ταῦτα ὑπὸ τὴν γαστέρα ὄντα τὸ πλάτος ἄπτεσθαι τοῦ ὕδατος
 καὶ κινεῖσθαι· τῶν γὰρ ἐν τοῖς πρηνέσιν ὄντων πετερυγίων ἐστὶ κωλυτικόν 20
 τὸ πλάτος. τὸ δὲ ἄλλ' ἀντὶ τοῦ ἄνω ἐλάττω ταῦτα τῶν ἐν τῷ
 πρηνεῖ ἔχει τοιοῦτον ἂν εἴη· ἐπειδὴ τὰ ἄνω μέρη τῶν ζώων τιμιώτερα ἐστὶ
 τῶν κάτω, τὰ τὸν ἄνω τόπον κατέχοντα πετερύγια πεποιήκεν ἡ φύσις ἐλάττω,
 25 τὰ δὲ κατὰ τὸν κάτω μεῖζω, κἀνταῦθα δὴ ἀντανίσωσιν ἡ φύσις ποιήσασα'.
 p. 696^b2 Εἰπὼν δὲ ὅτι τὰ ἔχοντα βράγχια τὰ μὲν ἐπικαλύμματα ἔχει
 ἐν τοῖς βραγχίοις, οὐκ ἀνταπέδωκε τὸν μὲν σύνδεσμον πρὸς τὸν δέ. ἔχει 25
 οὖν πάντα τὰ σελάχη ἐπικαλύμματα τοῖς βραγχίοις· διὰ (γὰρ) τὸ εἶναι
 χονδράκανθα καὶ διὰ τοῦτο μαλακόσαρκα ἀλλ' οὐ σκληρόσαρκα οὐ κεκώ-
 30 λυται τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν δέρμα κατέρχεσθαι καὶ ἐπικαλύπτειν τὰ βράγχια.
 ὁ γὰρ χόνδρος καὶ μάλιστα ὁ ἐν τοῖς ἰχθύσι μαλακός· εἰ δὲ οὗτος, καὶ
 ἡ λοιπὴ σάρξ· εἰ γὰρ ὁ χόνδρος ὁ ἀναλογῶν ὅσῳ μαλακός, ὁηλονότι καὶ 30
 ἡ λοιπὴ σάρξ. ἔτι αἱ κινήσεις τῶν μὲν ἀκανθιδῶν, ἥτοι τῶν μὴ ἐχόντων
 τὰς ἀκάνθας χονδρῶδεις καὶ μαλακάς, ἀλλὰ σκληράς, τούτων αἱ κινήσεις
 35 βραδεῖται τῷ μὴ ταχέως κάμπτεσθαι διὰ τὴν σκληρότητα· πᾶσα δὲ κίνησις,
 ὥς ἐν τοῖς Περὶ ζώων πορείας δέδεικται, κατὰ ἔκτασιν καὶ κάμψιν τῶν
 κώλων γίνεται. ταῦτα εἰπὼν λέγει ὅτι δεῖ τὰς κινήσεις τῶν ἐπικαλυμμάτων
 ταχέας εἶναι. ἐπειδὴ γὰρ ὥσπερ ἡμῖν αἱ ῥίνες πρὸς ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν 35

1 κωλύονται P

5 συνεργήσεις scripsi: συνεργήση libri

6 κἂν ἤπτετο a

10 post ἀντὶ add. τῶν a

16 τουτούστι P

22 τῶν] τῷ P

25 κατὰ

τὸν κάτω] κἂ P

27 οὐκ—τὸν δέ] cf. Arist. (p. 696^b3) SU

28 γὰρ addidi

32, 33 εἰ γὰρ ὁ—λοιπὴ σάρξ in marg. add. P

33 μὲν ex μὴ corr. P: μὴ a

36 ἐν τοῖς Περὶ ζώων πορείας] c. 9

εἰσιν, οὕτω καὶ τοῖς ἰχθύσιν ἢ τῶν βραγχίων φύσις, ἀλλὰ μὴν ἡ ἐκπνοὴ
ταχέως γίνεται, δεῖ ἄρα καὶ τὰ ἐπικαλύμματα τῶν βραγχίων τάχιστα κινεῖ-
σθαι, ὥπως μὴ ἐμποδίζοι τὴν οἶον ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν αὐτῶν. καὶ διὰ
τὸ δεῖν ταχέϊαν τὴν τῶν ἐπικαλυμμάτων συστολὴν καὶ διαστολὴν γίνεσθαι
5 διὰ τὴν ἐκπνοὴν φησιν ὅτι ἐν τοῖς σελαχώδεσιν οὐ μόνον τὰ ἐπικαλύμματα 10
ἀνοίγεται καὶ κλείεται, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν πόρων, οὓς ἐν ἑαυτοῖς ἔχει
τὰ βράγχια, συναγωγὴ καὶ διαστολὴ γίνεται, ὥπως πλείων ἢ ἡ ἐκπνοή·
ἀνοιγόμενοι γὰρ καὶ οἱ πόροι δέχονται τὸ ὕδωρ ὥσπερ καὶ τὰ ἐπικαλύμ-
ματα, κλειόμενοι δὲ ἀφίπῃσι. δηλοῖ δὲ διὰ τῆς ἐκπνοῆς ἅμα καὶ τὴν εἴσπνευσιν.
10 τοῦ δὲ τοὺς μὲν ἔχειν τῶν ἰχθύων τὰ βράγχια διπλᾶ, ὥσπερ τις πόλις 45
δυοὶ τείχεσι περιπεφραγμένη, καὶ τοῦ μὲν ἐντὸς ὄντος καὶ περιεχομένου,
τοῦ δ' ἐκτὸς καὶ περιέχοντος, τοῦ μὲν δὴ τοὺς | μὲν ἔχειν ταῦτα διπλᾶ, 126
τοὺς δὲ ἀπλᾶ αἰτίων ἢ ὀλιγότης καὶ τὸ πλῆθος τοῦ περὶ τὴν καρδίαν θερ-
μοῦ. τὰ μὲν γὰρ ἔχοντα πολὺ τὸ θερμὸν δεῖται καὶ πλείονος τῆς καταψύξεως.
15 γίνεται δὲ ἡ ἐμφυξὶς καὶ πλείων καὶ ταχέϊα ὑπὸ τῶν πλείονων βραγχίων·
διὰ τοῦτο οὖν ἔχουσι τὰ βράγχια διπλᾶ, τὰ δὲ ὀλίγον ἔχοντα τὸ θερμὸν
ἀπλᾶ, διότι καὶ ἐλάττωτος δεῖται τῆς καταψύξεως. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα 5
τοιαῦτα· κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὴν θάττω γὰρ καὶ ἰσχυροτέραν τὴν κίνη-
σιν δεῖ εἶναι τοῖς πλείω ἔχουσι θερμότητα τὴν κίνησιν ἀντὶ τοῦ
20 καταψύειν εὐληπεῖ· δεῖ γὰρ θάττω καὶ ἰσχυροτέραν γίνεσθαι τὴν καταψύειν
τοῖς ἔχουσι πολλὴν θερμότητα. ἔχει δὲ τὰ πλείω βράγχια φύσιν θάττω
καὶ ἰσχυροτέραν ποιεῖν τὴν καταψύειν τῶν ἐλαττόνων· τὰ γὰρ ἐλάττωνα 10
βράγχια καὶ βραδεῖαν καὶ ἀσθενεστέραν ταύτην ποιεῖται. καὶ διὰ τοῦτο
ἓνα τῶν ἐχόντων τὰ βράγχια ἐλάττω καὶ ἀπλᾶ καὶ ἥττον ἐγκρατῇ, του-
25 τέστιν οὐδαμῶς ἰσχυρά, ἀλλὰ ἀσθενῇ (τὸ γὰρ ἥττον ἐγκρατῇ ἀντὶ τοῦ οὐδα-
μῶς ἰσχυρὰ εὐληπται· ἰσχυρὰ μὲν γὰρ καὶ ἰσχυράν καὶ ταχέϊαν ποιεῖται
τὴν κατάψυξιν τὰ διπλᾶ καὶ πολλὰ βράγχια, ἀσθενῇ δὲ ταύτην ποιεῖται τὰ
ἀπλᾶ, καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ ἡ ἀπ' αὐτῶν κατάψυξις ἀσθενής) διὰ τὸ ὀλίγον 15
οὖν ἔχειν τὸ θερμὸν καὶ διὰ τοῦτο καὶ βράγχια ὀλίγα, ἓνα αὐτῶν ἔξω τοῦ
30 ὕδατος δύνανται ζῆν πολὺν χρόνον. τὰ μὲν <οὖν> ἔχοντα πολλὰ βράγχια
διὰ τὸ περὶ τὴν καρδίαν πολὺ θερμὸν καὶ δεόμενα πολλῆς τῆς καταψύξεως
ἅμα τῷ ἐξελθεῖν τοῦ ὕδατος θνήσκει· οὐ γὰρ δύνανται ὁ ἀὴρ τοσαύτην
αὐτοῖς τὴν κατάψυξιν ἐμποιεῖν ὁπόσῃν τὸ ὕδωρ· τὰ δὲ ἔχοντα βράγχια 20
ὀλίγα διὰ τὸ καὶ θερμὸν ὀλίγον δύνανται ἔξω πολὺν χρόνον ζῆν. διὰ τί;
35 ὅτι οὐ δεῖται πολλῆς τῆς καταψύξεως. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

p. 696^b23 Τὰ δὲ στόματα τὰ μὲν ἔχει καταντικρὺ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν.

ὥσπερ λάβραξ, σκόμβρος, κέφαλος, τὰ δὲ ἐν τοῖς ὑπτίοις, ὥσπερ δελφίς καὶ τὰ

- 3 ἐμποδίζοιεν α 7 ἢ om. P 9 κλειόμενα P 10 post τοῦ δὲ add. τὸ P
13 τὰ δὲ α 14 τῆς om. α 17 καταψύξεως α 22 ἐλάττω α
24 τὰ supr. vers. P 27 ταύτην ποιεῖται fort. delendum 29 διὰ τοῦτο καὶ
om. P 30 οὖν addidi 33 αὐτῆς α 34 καὶ τὸ θερμὸν α
37 λάβραξ scripsi: λαοράξ libri

σελαχώδη. ταῦτα δὲ τὰ σελαχώδη τὸν μὲν ἄλλον ἅπαντα χρόνον, καθ' ὃν τε
 νεῖ καὶ ἡρεμεῖ, τὰ μὲν ὕπτια ἔχοντα, ὥσπερ καὶ τὰ τετράποδα τῶν ζώων, 25
 πρὸς τῇ γῇ, τὰ δὲ πρηνῇ ἄνω καὶ πρὸς τὸν οὐρανόν, ὅταν μέλλῃ λαβεῖν
 τὴν τροφήν, στρέφεται, καὶ τὰ μὲν πρηνῇ ἔχει πρὸς τῇ γῇ, τὰ δὲ ὕπτια
 5 ἄνω καὶ οὕτω θηρεύει. πεποιήκε δὲ ἡ φύσις τὰ σελαχώδη λαμβάνειν τὴν
 τροφήν στρεφόμενα διὰ τρεῖς αἰτίας, μίαν μὲν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ὑπ'
 αὐτῶν ἀγρευομένων ἐχθρῶν. φεύγουσι γὰρ καὶ σώζονται βραδυδόντων τῶν
 σελαχωδῶν ἐν τῇ στρέψει· οὐ γὰρ τάχιον δύναται στρέφεσθαι πλατέα ὄντα· 30
 ὄντων οὖν ζωοφάγων, ἀλλ' οὐ ποηφάγων πάντων τῶν σελαχωδῶν, πρόνοιαν
 10 ποιουμένη ἡ φύσις τῶν ὑπ' αὐτῶν θηρευομένων πεποιήκεν αὐτὰ στρεφόμενα
 λαμβάνειν τὴν τροφήν. διὰ μίαν μὲν οὖν αἰτίαν ταύτην στρέφεται τὰ σελα-
 χώδη, (ὁί') ἄλλην δὲ ἐπειδὴ ἀδηφάγα ἐστὶ καὶ λαίμαργα, στρέφεται, ἔν' οὕτω
 βραδύως λαμβάνοντα τὴν τροφήν, μὴ ἐτοίμως, ὀλιγοτροφῇ καὶ μὴ φθίρει- 35
 ται ὑπὸ τοῦ κόρου· εἰ γὰρ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸ λαίμαργον αὐτῶν
 15 ἀναλόγως ἐδίδοτο αὐτοῖς ἡ τροφή, ἐφθίρειτο ἄν. οὕτω γάρ ἐστιν ἡ τοῦ
 λόγου συνέχεια· ἀλλὰ καὶ γραπτέον αὐτὴν τοῦ σαφοῦς ἕνεκα ἀλλὰ καὶ
 πρὸς τὸ μὴ ἀκολουθεῖν τῇ λαιμαργίᾳ τῇ περὶ τὴν τροφήν· ῥᾶον
 γὰρ λαμβάνοντα διεφθίρειτο ἂν ταχέως διὰ τὴν πλήρωσιν, καὶ
 προσυπακουστέον τοῦ 'πεποιήκεν αὐτὰ στρέφεσθαι'. τὸ δὲ πρὸς τοῦτοίς 40
 20 περιφερῇ καὶ λεπτῇ ἔχοντα τὴν τοῦ ῥύγχους φύσιν οὐχ οἷόν τε
 εὐδαιάρετον ἔχειν μεταξὺ παρεμβέβληται· ἐστὶ δὲ ἡ τρίτη αἰτία, δι' ἣν
 στρεφόμενα λαμβάνει τὴν τροφήν. ὁ δὲ καὶ δι' αὐτῆς λέγει, τοιοῦτόν ἐστι
 'πρὸς δὲ τοῖς εἰρημέναις ἔχοντα τὰ σελαχώδη τὴν τοῦ ῥύγχους, τουτέστι
 τοῦ στόματος, φύσιν περιφερῇ καὶ στρογγύλῃ, ἀλλ' οὐκ ὀξείαν ὥσπερ οἱ
 25 σκόμβροι καὶ τὰ ἄλλα, ἔχοντα οὖν τοιαύτην τὴν τοῦ στόματος φύσιν καὶ 45
 ὑπὸ τὰ ὕπτια, ἀλλ' οὐκ ἔμπροσθεν, οὐχ οἷόν τε εὐδαιάρετον ἔχειν,
 τουτέστιν οὐχ οἷόν τε κάλλιον οὕτως τὴν θήραν ποιεῖν, ἢ μᾶλλον οὐχ οἷόν
 τε καλῶς τὴν τροφήν διαιρεῖν (ἐξέπιπτε γὰρ ἂν τοῦ στόματος), ἀλλὰ ποιή-
 σουσιν αὐτὴν κάλλιστα στρεφόμενοι'. ἔτι δὲ ἔχουσι διαφορὰς τὰ στόματα
 30 πρὸς ταῖς εἰρημέναις καὶ ἐν τῇ | τὰ μὲν ἀνερρωγὸς ἔχειν τὸ στόμα, τὰ 127
 δὲ μύουρον ἤτοι (μὴ) ἀνερρωγός, ἢ μύουρον ἀντὶ τοῦ ἐκ πλατέος εἰς ὀξὺ
 λήγρον· τοιαύτη γὰρ καὶ ἡ τῶν μυῶν οὐρά. εἰπὼν δὲ καὶ ὅτι τὸ ὄμμα οἱ
 μὲν ἔχουσι λεπιδωτόν, λέγει καὶ διὰ τί πίπτει ἐξ αὐτῶν ἡ λεπίς· διὰ γὰρ
 λαμπρότητα, φησί, καὶ λεπτότητα. λαμπρά γὰρ οὖσα καὶ λεῖα καὶ καθαρὰ,
 35 καὶ μηδὲν ὅλως ἔχουσα γλίσχρον, ἔν' ὑπ' αὐτοῦ ὥσπερ ὑπὸ κόλλης συν- 5
 ἔχεται, ἐκπίπτει. σαφὴς δ' ἂν ᾖν ἡ λέξις, εἰ ἀντὶ τοῦ ἡ γὰρ λεπίς διὰ

2 τὰ καὶ coll. a

3 ante ὅταν add. καὶ P

7 αὐτῶν ex αὐτὴν corr. P

8 δύναται a

9 ποοφάγων a

12 δι' addidi

ἀδηφάγα P

στρέφονται a

13 post τροφήν add. καὶ a

16 σαφοῦς ex σαφῶς corr. P

19 τοῦ] τὸ a

21 post μεταξὺ add. γὰρ a

23 post τουτέστι add. τὴν a

24 στόματος ex στόματος corr. P

29 στρεφομένην (ex τρεφομένην corr.) P

διαφορά a

31 μὴ addidi

λαμπρότητα ἣν ἡ δὲ λεπίς διὰ λαμπρότητα· οἶμαι γὰρ ὅτι τὸ γὰρ οὐκ
 ἔστιν αἰτιολογικὸς σύνδεσμος, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ δὲ συνδέσμου εἰληπται. οὐδείς
 δέ, φησί, τῶν ἰχθύων ἔχει ὄρχεις, διὰ τὸ μὴ ἔχειν μήτε κύστιν μήθ'
 γίνεσθαι ἐν αὐτοῖς περιττώματι ὑγρὸν. οὐδὲ οἱ ὄψεις ἔχουσιν ὄρχεις· ἀλλὰ 10
 5 καὶ αἱ ἰχθύες καὶ οἱ ὄψεις τὸν πόρον, ὃν ἔχουσιν εἰς τὴν ἀνασπιν τοῦ ἐκ
 τῆς τροφῆς περιττώματος, τὸν αὐτὸν ἔχουσι καὶ εἰς τὴν τῶν περὶ τῆν
 γένεσιν, ἥτοι τῶν σπερμάτων. αἱ δὲ φάλλαναι, φησί, καὶ οἱ θαλάττιοι
 δεχόμενοι ἐν τῇ κατὰ τὸ στόμα εἰσόδῳ θαλάττιον ὑγρὸν ἀνασπιν τῇ κατὰ
 τὸν αὐλὸν ἐξόδῳ· δέχονται μὲν γὰρ διὰ τοῦ στόματος, ἀφίαισι δὲ διὰ τοῦ
 10 αὐλοῦ. ὁ δ' αὐλὸς οὗτος κεῖται πρὸ τοῦ ἐγκεφάλου, ἥτοι ἐν τῇ μορίῳ 15
 τῇ ἀναλογοῦντι βρέγματι· εἰ γὰρ ἔκειτο ὅπισθεν κατὰ τὸ μόριον τὸ ἀναλογοῦν
 τῇ ἰνίῳ, διελάμβανεν ἂν ἀπὸ τῆς ῥάχεως αὐτόν, τοιούτῃ διεχώριζεν
 ἂν ὁ αὐλὸς τὸν ἐγκέφαλον ἀπὸ τοῦ ῥαχίτου μυελοῦ καὶ ἐνεπόδιζεν αὐτὸν
 ὅπτεσθαι αὐτοῦ. ἀλλ' ἀνάγκη, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, τὸν ῥαχίτην μυελόν,
 15 θερμὸν ὄντα, ὅπτεσθαι τοῦ ἐγκεφάλου, ἵνα εἰς συμμετρίαν ἄγῃ τὸ ἄγαν
 αὐτοῦ ψυχρόν. ἐπειδὴ δὲ τὸ θερμὸν ἔστιν αἴτιον τοῦ κινεῖσθαι τὰ ζῶα, 20
 ἔχει ὁ θαλάττιος καὶ τὰ μεγάλα τῶν θαλαττίων ζώων πνεύμονα ὄντα πλήρη
 θερμότητος αἱματικῆς. σαφῶς δὲ τὰ ἐξῆς ἕως τοῦ τέλους τοῦ βιβλίου.
 ὥς μὲν οὖν πεπληρωται πᾶσα ἡ Περὶ ζώων μορίων Ἀριστοτέλους πραγ-
 20 ματεία καὶ αἱ εἰς αὐτὴν σχολαί.

25

1 δέ] sic Arist. vulg.

4 ἐν om. a

8 θαλάττιον scripsi: ἑλαττον libri

17 ὄντα om. P

18 ἕως—τέλους] ἐστὶ a

19 post μορίων add. ἡμῖν a

20 αὐτὰ P

post σχολαί add. Τέλος a, sed infra separatim haec subicit: Absolutis

iam scholiis Ephesii, in quodam scripto codice haec praeterea inveni: quae cuiusmodi sunt, adscribere libuit. Videntur autem declarationes alicuius esse, qui explananda censuerit, quae, ut dilucida in extremo libro, reliquerat scholiastes.

Εἰς τὸ [Αἱ φῶκαι καὶ αἱ νυκτερίδες διὰ τὸ ἐπαμφοτερίζειν αἱ μὲν τοῖς ἐνὸδροις καὶ πεζοῖς.] τῇ δὲ τὰ μὲν κοινωνεῖν τοῖς ἐνὸδροις φησί: τῇ δὲ τοῖς πεζοῖς τοιοῦτον ἔστιν. τῇ μὲν, τοῖς πετηνοῖς: τῇ δὲ, τοῖς πεζοῖς. τὸ δὲ [Αἶ τε γὰρ φῶκαι ὡς μὲν ἐνυδροὶ πόδας ἔχουσιν: ὡς δὲ πεζαί, πετερύγια.] τοιοῦτον ἔστιν: τὰς φώκας ἐπειδὴ ἐνυδροὶ εἰσὶν, ἔδει μὴ ἔχειν πόδας: οὐδὲν γὰρ ἐνυδρον πόδας ἔχει. ἐπειδὴ δ' ἔχει, κοινωνεῖ κατὰ τοῦτο τοῖς πεζοῖς, καὶ εἰσὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ πεζά. πάλιν ἐπειδὴ πετερύγια ἔχει, κοινωνεῖ τοῖς ἐνὸδροις: ὑγρῶν γὰρ τὸ πετερύγιον ἔχειν, ἀλλ' οὐ πεζῶν. ἰστέον δὲ τὸ διὰ τί αἱ νυκτερίδες, τετράποδα. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ [Διὰ τὸ πετὰ ὀροπούγια.] προσπακουστέον, τὸ μὴ ἔχειν. διὰ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν πετρά, οὐκ ἔχει ὀροπούγια. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ λέξει τῇ [Καὶ ψιλὸς ἐστὶ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν] λείπει τὸ, πετῶν τρίγας. οὐ πέταται δὲ διὰ τὸ ὡς τετράπουον ἔχειν μέγεθος· οὐ δεῖ δὲ τὸ μέλλον πέτεσθαι, μέγεθος ἔχειν: τὰς δὲ νυκτερίδας λέγει τετράποδα, διὰ τὸ ἔχειν κεφαλὴν ὁμοίαν τῇ μυῖ, καὶ διὰ τὸ ἔχειν ὥτα: οὐδὲν δὲ πετηνὸν ὥτα ἔχει. extrema verba τὰς [om. δέ] νυκτερίδας— ὥτα ἔχει al. m. adscripta in inferiore marg. exh. P

MICHAELIS EPHESII
IN LIBRUM
DE ANIMALIUM MOTIONE
COMMENTARIUM

Ἡπειδὴ ἡ ὁρεκτικὴ τε καὶ ὁρμητικὴ τῆς ψυχῆς δυνάμεις συνευρεγμέναι
οὔσαι ἀλλήλαις (ὁρμὴ γάρ τις καὶ ἡ ὀρεξις) αἰτίαί εἰσι τῆς κατὰ τόπον
κινήσεως τῶν ζώων (ἡ γὰρ ὁρεγόμενά τινος ἐπὶ τὸ λαβεῖν αὐτὸ ὁρμῇ καὶ
5 κινεῖται ἢ ἀποστρεφόμενα ἐπὶ τὸ ἐκκλῖναί τε καὶ φυγεῖν), ἔχουσι δὲ τὴν
τάξιν μετὰ τὴν φανταστικὴν τῆς ψυχῆς δυνάμιν (δοκεῖ γὰρ ἔπεσθαι μετὰ 5
τὴν ἐπὶ ταῖς φαντασίαις συγκατάθεσιν ὁρμὴ, ὥσπερ οὔσα τέλος αὐτῆς.
οὐκέτ' οὔσα ἡ ὁρμητικὴ τε καὶ ὁρεκτικὴ κριτικὴ, ἀλλὰ τοῦ ἐτέρου μέρους
τῆς ψυχῆς τοῦ πρακτικοῦ· εἰς δύο γὰρ ἡ τῶν ζώων διαιρουμένη ψυχὴ.
10 εἰς τε τὸ κριτικὸν καὶ τὸ πρακτικόν, τοῦ πρακτικοῦ ἐστὶν ἡ ὁρμητικὴ τε
καὶ ὁρεκτικὴ) ἐπεὶ οὖν ἡ ὁρεκτικὴ τε καὶ ὁρμητικὴ αἰτίαί οὔσαι τῆς κατὰ
τόπον κινήσεως μετὰ τὴν φαντασίαν εἰσίν, ἡ δὲ μνήμη ἐστὶν ἕξις φαντά- 10
σματος ὡς εἰκόνης οὗ φάντασμα, εἰκότως μετὰ τὸ Περὶ μνήμης τάττεται
τὸ Περὶ ζώων κινήσεως. ζητεῖ δὲ ἐν αὐτῇ τίς ἡ αἰτία τοῦ κινεῖσθαι τὰ
15 ζῷα κίνησιν ὁποιανοῦν. καὶ ὅτι τὸ κινούμενον ὡς ἐν αὐτῷ δεῖ τι ἔχειν ἐν
αὐτῷ ἀκίνητον δεῖν οὖσι καὶ ὅτι καὶ ἐκτός, ἕτερόν γε ὂν αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα
ζητεῖ τί ἐστὶ τὸ κινεῖν τὸν οὐρανόν, εἰτα ἐνίσταται πρὸς τοὺς λέγοντας
τὸν Ἀτλαντα ὀχεῖν τὸν οὐρανόν. εἰτα ζητεῖ εἰ ἐνδέχεται φθαρῆναι ὁ κόσμος,
εἰτα λέγει διὰ τί δεῖ ἀκίνητον εἶναι, ἵνα κινήται ὁ κόσμος. εἰτα ἐφίστάναι 15
20 εἰ τοῖς ἀφύχοις τοῖς κινουμένοις δεῖ τι καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτός εἶναι ἀκίνητον.
εἰτα ζητεῖ πότερον τῶν κατὰ τόπον κινουμένων δεῖ τι ἐκτός ἡρμεῖν ἢ καὶ
τῶν ἀξανακινουμένων καὶ ἀλλοιουμένων. εἰτα πῶς ἡ ψυχὴ κινεῖ τὰ σώματα,
καὶ τίς ἀρχὴ τῶν ζώων τῆς ἐκτατοῦς κινήσεως, καὶ πῶς ἐν αὐτῷ κινούμεναι
οὐ πράττουσιν. εἰτα λέγει ὅτι τὸ πρῶτον κινεῖν τὸ ζῷον σὺν τῇ ἀρχῇ
25 ἐστὶν, εἰτα ὅτι τῷ πνεύματι κινουμένῳ τὰ ζῷα κινεῖται, καὶ πῶς κινεῖται

1 Tit. Σχόλια—κινήσεως SCa: ante σχόλια add. τοῦ αὐτοῦ· PR

2 τε om. CPR

δυνάμεις καὶ ὁρμητικὴ τῆς ψυχῆς coll. CPR

4 τοῖς ζώοις CPR

αὐτὰ S

8 ἐτέρου] ἡμετέρου CSa

10 πρακτικὸν καὶ τὸ κριτικὸν coll. C et omisso τὸ PR

14 ἐν αὐτῷ om. Sa

17 οὐρανόν] ἄνθρωπον CPR

19 τὸν κόσμον CPR

23 post τίς add. ἡ α

νοοῦντες] κινεῖντα CPR

25 post εἰτα add. λέγει CPR

κινούμενα CPR

τὰ ζῷα τὰς οὐχ ἔκουσious κινήσεις καὶ τὰς ἔκουσious, καὶ διὰ τί μάλιστα 149^r
καρδία καὶ αἰδοῖον οὕτω κινούνται, καὶ πῶς ἡ μὲν ἀρχὴ ἀπὸ τῶν μορίων, 21
τὰ δὲ μόρια πάλιν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς κινεῖται. φροϊμίων μὲν ἄλλις, ἐπὶ δὲ
τὴν τῶν λεγομένων σαφέναιαν ἴωμεν εὐχόμενοι τῷ τῶν λόγων ἐφόρῳ θεῷ
· ἀκριβῆ τούτων δοῦναι ἡμῖν κατανόησιν.

p. 698^a 1 Περὶ δὲ κινήσεως τῆς τῶν ζώων, ὅσα μὲν περὶ ἕκαστον
αὐτῶν ὑπάρχει γένος καὶ τίνες διαφοραί. 25

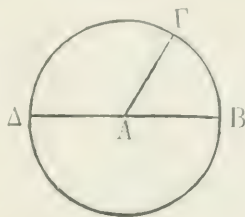
Εἶρηκεν ἐν τῇ Περὶ ζώων πορείας περὶ ἀπάντων τῶν ὑπαρχόντων
ἕκαστον γένει ἢ εἶδει τῶν ζώων | καὶ περὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν· εἶπε 149^v
10 γὰρ ἔκει διὰ τί τὰ μὲν αὐτῶν τέτρασι σημείοις κινεῖται τὰ δὲ πλείοσι,
καὶ διὰ τί τὰ μὲν ἐστὶν αὐτῶν ἄποδα τὰ δ' ὑπόποδα, καὶ ὅλως περὶ τε
τῆς διαφορᾶς αὐτῶν περὶ τε τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς χρησίμων πρὸς τὴν
πορείαν εἶπεν ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ. ἐνταῦθα δὲ ζητήσῃ τί τὸ κοινὸν αἷτιον 5
τοῦ κινεῖσθαι ἕκαστον ὡς πέφυκε κινεῖσθαι· καὶ γὰρ τὰ μὲν πτήσῃ τὰ δὲ
15 ἔρψῃ τὰ δὲ ἄλλως πέφυκε κινεῖσθαι. δέδεικται δὲ καὶ ἐν τῷ Θ τῆς Φυσι-
κῆς ἀκροάσεως ὅτι τοῦ αὐτοκινήτου τὸ ἀκίνητον, τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ ψυχὴ,
ἀρχὴ τῶν ἄλλων ἐστὶ κινήσεων. πρῶτον δὲ κινεῖν λέγει τὸν πρῶτον θεόν.

p. 698^a 11 Δεῖ δὲ τοῦτο μὴ μόνον τῷ λόγῳ λαβεῖν.

Τὸ <τῷ> λόγῳ ἀντὶ τοῦ καθόλου. εἰπὼν 'ὅτι δὲ τῶν ἄλλων πασῶν
20 κινήσεων ἀρχὴ ἐστὶ τὸ ἀκίνητον, δέδεικται καθόλου' (ἐδείχθη γὰρ ἐν τῷ
Θ τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως) λέγει ὅτι δεῖ δὲ τοῦτο, τουτέστι τὸ λέγειν 25
ὡς ἀνάγκη εἶναι τι ἀκίνητον, εἰ μέλλει εἶναι κινήσεις, μὴ μόνον τῷ λόγῳ
καὶ καθόλου λαβεῖν, μηδὲ ἀρκεῖσθαι τῇ ἐν τῷ Θ καθόλου δεῖξει, ἀλλὰ
καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα βασανίσαι τὸν λόγον. διὰ γὰρ τῶν καθ'
25 ἕκαστα ζητοῦμεν καὶ τοὺς καθόλου λόγους· οὗς εἰ μὲν εὐρήσομεν ἐφαρμο-
ζοντας τοῖς μερικοῖς, πιστεύομεν, εἰ δὲ μὴ, ἀποσειώμεθα. ὅτι δ' ἡρεμοῦσιν
ἐν ἡμῖν αἱ καμπαί, εἴρηται ἐν τῷ Περὶ πορείας ζώων· τοῦ γὰρ βραχίονος 30
κινουμένου ἡρεμεῖ τὸ ὠλέκρανον καὶ τῆς κνήμης τὸ γόνυ· ἐκτὸς δ' ἡμῶν

2 κινεῖται CPR 5 ἀκριβῶς C ἡμῖν δοῦναι τὴν κατανόησιν CPR
6 τῆς τῶν om. CPR 6. 7 ἐκάτερον γένος αὐτῶν ὑπάρχει S 9 γένει ἢ
εἶση a 10. 11 αὐτῶν—μὲν ἐστὶν om. CPR 12 πρὸς] εἰς CPR
13 ante ἐνταῦθα add. τὰ PR ζητεῖ C 15 ἔρψῃ a δὲ καὶ
om. CPR 15. 16 et 20. 21 ἐν τῷ Θ τῆς Φυσικῆς ἀκρ.] c. 5 17 ἐστὶ om. S
post τὸν add. παρ' ἐκείνῳ CPR 18 λόγῳ καθόλου λαβεῖν a Arist. vulg.
19 Το—καθόλου om. a: Το—λόγῳ om. S τῷ addidi εἰπὼν om. R
21 λέγει] λέγει δὲ S: λόγῳ CR δεῖ δὲ ὅτι coll. a 22 εἶναι τι] θεῖναι τι a
μέλλει a 23 τῇ θῆτα a 26 ἀποσειώμεθα a 27 ἐν τῷ Περὶ πορείας
ζώων] c. 3. 9

ἡρεμεῖ ἢ γῆ ἢ ὅ τι ἂν ᾗ ἐφ' οὗ τὴν πορείαν ποιούμεθα. τὸ δὲ ὅλον 149^v
 κῶλον ἐν μὲν ἐστὶ δυνάμει ἐνεργείᾳ δὲ δύο ἐν τῇ κάμψει, ἐν δὲ ἐνεργείᾳ
 δυνάμει δὲ δύο ἐν τῇ ἐκτάσει, ὥσπερ, φησὶν, ἂν ἐπὶ τῆς διαμέτρου ἢ μὲν
 Α καὶ Δ μέντοι, τοιούτῃν ἢ ΑΔ μέντοι, ἢ δὲ Β κινούτο, τοιούτῃν ἢ δὲ
 5 ΑΒ κινούτο, καὶ γίνουτο ἢ ΑΓ' κίνησις. ἔστω δὲ ΑΔ τὸ ἀπὸ τοῦ ὥρου 35
 ἕως τοῦ ὠλεκράνου, ΑΒ δὲ ὁ βραχύνων. ἀλλ'
 ἐπὶ μὲν τῆς διαμέτρου τοῦ κύκλου δοκεῖ κατὰ
 πάντα ἀδιαίρετον εἶναι τὸ κέντρον, τὰ δὲ ἐν ταῖς
 10 ρετῶν, τοιούτῃν ὅτε δὲ δύο. καὶ εἴρηται πότε
 ἐν καὶ πότε δύο δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ. σαφὺς
 δὲ τὰ λοιπὰ ἀπαγγέλλει. ὅλον δὲ ἀθρόον κινεῖ-
 ται τὸ ἀλλόμενον. τὸ δὲ ἀλλὰ πᾶσα ἢ ἐν
 αὐτῷ ἡρεμείᾳ τοιούτῃν ἐστὶ δυνάμει 'κᾶν μέρη
 15 τινὰ ἡρεμῇ κᾶν ἅπαντα, εἰ μὴ ἢ τι ἔξωθεν ἀπλῶς ἡρεμοῦν καὶ κυρίως, 41
 οὐδ' ὅλως ἂν γένοιτο κίνησις'.

p. 698^b10 Ἐχει γὰρ τὴν θεωρίαν οὐ μόνον ὅσον ἐπὶ τὰ ζῶα
 συντείνουσιν.

Τὸ δεικνύμαι, φησὶν, ὡς εἰ μὴ εἴη τι ἔξωθεν ἀπλῶς ἀκίνητον, οὐκ
 20 ἂν γένοιτο κίνησις, οὐ μόνον ἐπὶ τὰ ζῶα συντείνει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν 50
 σύμπαντα κόσμον· ἀνάγκη γὰρ καὶ ἐν τούτῳ εἶναι τι πάντως ἀκίνητον, εἰ
 μέλλει κινεῖσθαι ὁ οὐρανός. πάντῃ δὲ ἀκίνητόν ἐστιν ὅπερ αὐτὸς ἐν τῇ
 Μετὰ τὰ φυσικά ζῶον αἰδίων ἄριστον εἶπεν· τοιαῦτα γὰρ περὶ τούτου ἐν
 τῷ Α τῆς πραγματείας ἐκείνης μεγαληγορεῖ. ταῦτα εἰπὼν λέγει 'εἰ γὰρ
 25 ὑποδῶσει καὶ ὑπεῖξαι ἀεὶ ἢ γῆ τοῖς ἐν τῇ γῇ πορευομένοις μυσίν (ἔστω
 γὰρ λόγου ἕνεκεν τὰ πορευόμενα μῦς), οὐκ ἔσται πορεία'. ἀνάγκη δὲ τὸ
 κυρίως μένον ἕτερον εἶναι τοῦ κινουμένου, καὶ ὅλον ὅλου. δεῖ γὰρ 150^r
 ὅλον τὸ μένον ἕτερον εἶναι ὅλου τοῦ κινουμένου, καὶ μὴδὲν εἶναι μόριον
 τοῦ κινουμένου τὸ οὕτως ἀκίνητον, τοιούτῃ τὸ κυρίως ἀκίνητον.
 30 προσέθηκε δὲ τοῦτο, διότι ὁ ἐν τῷ πλοίῳ ὢν, ὡς ἔρεῖ μετ' ὀλίγον, καὶ

1 ἂν εἴη Sa	3 ἐκτάσει R ^{2a}	φησὶν, ἂν] φησὶ καὶ a	4 μένοι ante
τοιούτῃν ex μένει corr. S ¹ : μένει PRa		ἢ αὐ μένει CRa	δὲ ante AB om. Ca
4. 5 κινεῖται utrobique a	5 βα PR	γίνεται CSa: γίνῃ R	6 AB scripsi:
β libri	8 εἶναι ἀδιαίρετον coll. CPR	11 πότε om. Sa	13. 14 ἢ ἐν
αὐτῷ om. PR: ἐν αὐτῷ om. C	14 post μέρη add. αὐτοῦ CPR	15 εἰ μὴ εἴη	
τὸ ἔξωθεν CPR	ἡρεμοῦν ἀπλῶς coll. CPR	16 οὐδὲν ἂν ὅλως CPR	
γένηται libri	19 εἰ om. PR	21 τούτοις PR	τι πάντῃ πάντως CPR
22 μέλλοι PRa	22. 23 ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικά] Α 7	24 τῆς] τῶν C	
πραγματείας ἐκείνης] μετὰ τὰ φυσικά CPR	εἰ] τῇ PR	25 ὑποδήσει PR	
26 μῦς (sic) CPRs: μῦες a	27. 28 τοῦ κινουμένου — ἕτερον εἶναι om. P		
28 post μόριον add. αὐτοῦ CPR	30 ὁ om. PRS		

ὠθῶν τὸν ἰστὸν τῷ κοντῷ μῦρίον ἐστὶ τοῦ πλοίου καὶ ἐπὶ τούτῳ οὐ κινεῖται 150^r
τὸ πλοῖον· καὶ γὰρ ὁ ἐν τῷ πλοίῳ ὢν τρόπον τινὰ μῦρίον ἐστὶ τοῦ πλοίου.

p. 698^b21 Μαρτύριον δὲ τούτου τὸ ἀπορούμενον, διὰ τί ποτε τὸ ὁ
πλοῖον ἔξωθεν μὲν ἂν τις ὠθῇ τῷ κοντῷ τὸν ἰστόν.

5 Τὸ ἐξῆς τῆς λέξεως τοιοῦτον ‘διὰ τί ποτε τὸ πλοῖον κινεῖται ῥαδίως, 15
ἂν τις ἔξωθεν τοῦ πλοίου ὢν ὠθῇ τὸ πλοῖον προσβάλλων τῷ ἰστῷ τὸν
κοντόν’; τὸ δὲ λεγόμενον ‘μαρτύριον δὲ καὶ πίστις ἐναργῆς τοῦ δεῖν εἶναί
τι ἀκίνητον, εἰ μέλλει γενέσθαι κίνησις, τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τοῦ πλοίου· τὸ
γὰρ πλοῖον ἂν τις ἐν τῇ γῇ ἰστάμενος ὠθῇ μετὰ ῥάβδου ἢ κοντοῦ προσ-
10 βάλλων καὶ ἀπερείδων τὸν κοντόν τῷ ἰστῷ ἢ ἄλλῳ τινὶ μέρει τοῦ πλοίου,
οἷον τῇ πρύμνῃ, κινεῖται ῥαδίως· ἂν δ’ ἐν αὐτῇ τῇ πρύμνῃ καθήμενος
προσβάλλῃ τὸν κοντόν τῷ ἰστῷ καὶ πειρᾶται κινῆσαι, οὐκ ἂν δυνήσεται 20
τοῦτο ποιῆσαι, οὔτε ἂν ὁ Τίτυος ἢ ὁ κινῶν οὔτε ἂν ὁ Βορέας ἦν ἐν αὐτῷ
τῷ πλοίῳ καὶ ἔπνει ἀπ’ αὐτοῦ, ἐκίνησεν ἂν αὐτό. ἀλλὰ πῶς κινουσιν οἱ
15 ἄνεμοι τὰ πλοῖα; ἢ ὅτι ἐκτὸς ὄντες τοῦ πλοίου πνέουσιν· εἰ δ’ ἀπ’ αὐτοῦ
ἔπνεον, οὐκ ἂν ἐκίνησαν αὐτό. πῶς οὖν ταῦτα συμβαίνει; ἢ ὁ μὲν ἐν τῷ
αἰγιαλῷ ἢ πέτρᾳ ἢ ὅλως γῇ ἐστὼς διὰ τὸ ἐν ἀκίνητῳ ἵστασθαι καὶ μὴ
μέρος εἶναι τοῦ πλοίου κινεῖν αὐτὸ δύνανται, ὁ δ’ ἐν αὐτῷ τῷ πλοίῳ ὢν
κινεῖν οὐ δύνανται διὰ τὸ δεῖν εἶναι τι ἀκίνητον, εἰ μέλλει γενέσθαι κίνησις. 25
20 εἰ δ’ ἐκινήθῃ τὸ πλοῖον ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ ὄντος, ἦν ἄρα καὶ ἡρεμοῦν
καὶ κινούμενον, ὅπερ ἀδύνατον, ἡρεμοῦν μὲν διὰ τὸ δεῖν τὸν μέλλοντα
κινήσειν πρὸς ἡρεμοῦν τι ἀπερεῖδασθαι, ὅν’ ὠδήσῃ, κινούμενον δὲ διὰ τὸ
ὑποκεῖσθαι ὅτι κινεῖται ὑπὸ τοῦ ὄντος ἐν αὐτῷ. εἰ οὖν μήθ’ ὁ Τίτυος
μήθ’ ὁ Βορέας δύνανται κινεῖν τὸ πλοῖον ἐν αὐτῷ ὄντες, φανερόν ἄρα ὅτι
25 ἀνάγκη εἶναι τι ἀκίνητον, εἰ μέλλει γενέσθαι κίνησις, καὶ τοῦτο ἐκτὸς καὶ
μηδὲν εἶναι τοῦ κινουμένου μῦριον’. ἡ μὲν τῶν λεγόμενων διάνοια αὕτη. 30
τοὺς δὲ ἀνέμους ὅτι ὡς ἀνθρώπους γράφουσιν οἱ γραφεῖς ἐκ τοῦ στόματος
αὐτῶν πέμποντας τὸ πνεῦμα, ὁῦλον παντί. τὸ δὲ ἀνάγκη πρῶτον μὲν
πρὸς ἡρεμοῦν τι τῶν αὐτοῦ μορίων ἀπερεῖδόμενον ὠθεῖν τοιοῦτόν
30 ἐστίν· ὁ κυβερνήτης ὠθῶν τὸ πλοῖον πρῶτον μὲν φέρε εἰπεῖν ἀπερεῖδει

1 ἐστὶ τοῦ—μῦριον (2) in marg. P

2 καὶ γὰρ—πλοίου om. a

3 τοῦ^r R

ποτε om. S

4 μὲν ἔξωθεν coll. a

6, 7 τὸν ἰστὸν τῷ κοντῷ Sa

7 post πίστις add. ἰσχυρὴ καὶ CPR

8 μέλλοι libri

γίνεσθαι Ca

ἐπὶ τὸ

πλοῖον PR

9 ἐν τῇ γῇ ὠθῇ ἰστάμενον PR

10 τὸν κοντόν ex τῷ κοντῷ

corr. S

12 τὸν ἰστὸν τῷ κοντῷ S

δυνήσεται R: δύνηται SCa

13 ἂν prius] ἐξ a

βορρέας S: βορρῶς a

16 ἢ ὅτι ὁ μὲν CPR

17 πέτρᾳ ὅλως ἐστὼς ἢ γῇ διὰ Sa

18 τῷ πλοίῳ om. CPR

19 μέλλ S:

μέλλοι CPRA

γίνεσθαι a itemque 25

20 post ἄρα add. ἄρα a

22 κινῆσαι CPR

23 Τίτυος] τινός a

24 δύνανται PR

ἄρα om. CPR

25 μέλλοι CPRA

26 μῦριον τοῦ κινουμένου coll. PR

post μὲν add. οὖν a

30 ὠθῶν ὁ κυβερνήτης coll. CPR

πρῶτον om. S: πρότερον C

τὸν βραχίονα εἰς τὸ ὠλέκρανον, εἶτα ἢ αὐτὸ τὸ ὠλέκρανον ἀποσπῆρξεται 150⁺
 πρὸς τι τῶν ἔξωθεν, οἷον πρὸς πέτραν ἢ ἄλλο τι, ἢ οὖν αὐτὸ ἀποσπῆρ-
 ξεται ἢ ὁ κυβερνήτης, οὗ τινος κυβερνήτου μέρος ἐστὶ τὸ ὠλέκρανον. τὸ 35
 δὲ συμβαίνει δὲ αὐτῷ τὸ αὐτὸ ὃ τε κινεῖται καὶ πρὸς ὃ ἀποσπῆρ-
 5 ξεται ἴσον ἐστὶ τῷ συμβέβηκε δὲ αὐτῷ τῷ πλοίῳ ἅμα εἶναι καὶ κινού-
 μενον καὶ μένον· πρὸς ὃ γὰρ ἀποσπῆρξιζόμεθα μένειν ἀνάγκη.

p. 699^a12 Ἀπορήσεις δ' ἂν τις, ἄρ' εἴ τι κινεῖ τὸν ὅλον οὐρανόν,
 εἶναι θέλει ἀκίνητον.

Ὁπερ ἀπορεῖ τοιοῦτόν ἐστι· πότερον τὸ κινεῖν τὸν οὐρανὸν ἀκίνητόν
 10 ἐστὶ, καὶ πότερον ἔστιν αὐτοῦ μέρος ἢ οὐ· καὶ γὰρ ἡ ψυχὴ κινεῖ τὸ
 ζῶον ἀκίνητος οὔσα, καὶ ὅμως μέρος ἐστὶ τοῦ ὅλου ζῴου. ἄρ' οὖν καὶ
 τὸ κινεῖν τὸν οὐρανὸν μέρος ἐστὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ζῴου, 20
 ἢ οὐ· εἰσὶ δὲ τὰ ζητούμενα τρία, ἐν μὲν εἰ κινεῖται τὸ κινεῖν τὸν οὐρανόν,
 δευτέρον δὲ εἰ ἔστι μέρος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τρίτον εἰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔστιν
 15 ὥσπερ καὶ ὁ κυβερνήτης ἐν τῷ πλοίῳ ἢ ὡς ἡ ψυχὴ ἐν τῷ ζῴῳ. θεῖς
 οὖν τὸ πρόβλημα δείκνυσι τέως πρῶτον ὅτι οὐ κινεῖται λέγων· εἴτε γὰρ
 κινούμενον τὸ πρῶτως κινεῖν τὸν οὐρανόν, ἀνάγκη εἶναι τι ἀκίνητον, ὡς
 δέδεικται, οὗ θιγγάνον κινήσει, καὶ τοῦτο, ἐν ᾧ ἀπερείθεται καὶ οὗ θιγγάνει,
 μηδὲν εἶναι μέρος τοῦ κινούντος. εἰ γὰρ ἐστὶ μέρος αὐτοῦ ὥσπερ τῆς 150⁺
 20 χειρὸς τὸ ὠλέκρανον, δεήσει πάλιν ἄλλου, ἐν ᾧ ἀπερείθεται. ἀλλὰ μὴν
 ἀδύνατον τὸ πρῶτως κινεῖν θιγγάνειν τινος καὶ πρὸς τι ἀπερείθεται
 ἀμερὲς ὃν καὶ ἀσώματον, ὡς ἐν τῷ τέλει τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως δέδεικται·
 ὥστε οὐδὲ κινεῖται'. εἰ γὰρ ἀνάγκη τὸ κινεῖν κινούμενον πρὸς τι ἀπερείθε-
 σθαι καὶ οὕτω κινούμενον κινεῖν, μὴ οἷόν τε δὲ ἀπερείθεται πρὸς τι τὸ 5
 25 πρῶτως κινεῖν, οὐδὲ κινεῖται ὅλως, ἀλλ' ἔστιν ἀκίνητον. εἰ δὲ ἔστιν ἀκί-
 νητον, ἀνάγκη μηδὲν εἶναι μέρος τοῦ κινουμένου· εἰ γὰρ εἴη μέρος τοῦ
 οὐρανοῦ, ἐπειδὴ δεῖ ἀκίνητον εἶναι, ἢ καὶ πᾶς ὁ οὐρανὸς μενεῖ ἢ εἰ κινεῖ-
 ται, μένοντος τοῦ μέρους διασπασθήσεται. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν
 ὁρθῶς εἶπον οἱ λέγοντες ὅτι κύκλῳ φερομένης τῆς σφαίρας οὐδ'
 30 ὅτι οὖν μένει μέρος, ὅπερ ταῦτόν ἐστι τῷ κινεῖν οὐκ ἔστι μέρος.
 καὶ τοῦτο μὲν λέγουσι καλῶς· σφάλλονται δὲ ἢ φασιν ὡς οἱ πόλοι κινεῖσθαι

1 εἶτα—ὠλέκρανον om. C ἢ om. a 2 post αὐτὸ add. τὲ C 4 τὸ αὐτὸ
 αὐτῷ coll. CPR 6 μένον] κινούμενον S S θέλει CPRS Arist. PS: τε δεῖ a
 Arist. vulg. 12 ὡς καὶ—οὐρανοῦ (14) om. CPR 16 οὖν om. PR: δὲ Ca
 post γὰρ add. τὸ S 18 θιγγάνον κινήσει] θιγγάνει κινούμενον PR 19 μέρος
 μηδὲν εἶναι coll. CPR κινούντος] κινήτος S 20 post ᾧ add. πάλιν CPR
 ἀπερείθεται P 22 ὡς om. CPR ἐν τῷ τέλει τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως] Θ 10
 post τέλει add. τοῦ θ CPR 23 post οὐδὲ add. ὡς δέδεικται CPR ante
 κινούμενον add. τὸ Sa 27 ἢ εἴ] ἢ ἡ a 30 μενεῖ P post τῷ
 add. τὸ a 31 καλῶς λέγουσι coll. CP

τὸν οὐρανόν. οἱ γὰρ πόλοι οὐδέν εἰσιν· ἐπινοία γὰρ ἡμετέρᾳ τὸ εἶναι 150^v
 ἔχουσι. καὶ ἔτι πρὸς τῷ μηδεμίαν οὐσίαν καὶ φύσιν εἶναι τῶν πόλων, 11
 ἀδύνατον καὶ τὸ τὴν μίαν κινεῖσθαι κίνησιν ὑπὸ δυοῖν· ἡ γὰρ μία τῷ
 ἀριθμῷ κινήσεις ὑπὸ ἑνὸς τῷ ἀριθμῷ κινουμένου, ὁμοίως δὲ κινουντος
 5 γίνεσθαι, ὡς ἐν τοῖς Φυσικοῖς δέδεικται, οἱ δὲ πόλοι οὐχ εἷς, ἀλλὰ δύο·
 πῶς οὖν δυνατόν τὴν μίαν κίνησιν τὴν ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύοσιν ὑπὸ δύο
 κινούντων γίνεσθαι; ὅτι μὲν οὖν ἔστι τι καὶ ἐν ὅλῃ τῇ φύσει ἀκίνητον,
 ὅφ' οὗ τὸ πᾶν κινεῖται, καὶ ἐκ τῶν τοιούτων διαπορημάτων ἂν τις πιστεύ- 20
 σαιεν· τούτου γὰρ οἶμαι δηλωτικόν ἐστι τὸ ἐκ τῶν τοιούτων ἂν τις
 10 διαπορήσειεν.

p. 699^a27 Οἱ δὲ μυθικῶς τὸν Ἀτλαντα ποιοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς
 ἔχοντα τοὺς πόδας.

Ἡ μὲν περὶ τὸν Ἀτλαντα ἱστορία δῆλη πᾶσιν· ποιῶσι γὰρ αὐτὸν
 κίνας βασιτάζοντα καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἱστάμενον κινεῖν τὸν οὐρανόν, ἀνάλογον
 15 ὄντα τῇ ἡμισείᾳ τοῦ κύκλου διαμέτρω τῇ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περι-
 φέρειαν προσπιπτούσῃ. ὡς γὰρ ἐκείνη ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περι-
 φέρειαν, οὕτως ὁ Ἀτλας ἀπὸ τῆς γῆς κέντρου οὔσης πρὸς τὸν οὐρανόν.
 λέγει δὲ τοὺς ταῦτα λέγοντας ἀπὸ διανοίας λέγειν, καὶ εἶναι πλάσματα τῶν 25
 εἰπόντων, ἀλλ' οὐκ ἀληθῆ. ὅμως, φησὶν, εἰ καὶ ὁῶμεν εἶναι τοῦτο ἀληθές,
 20 μαρτύριον ἂν εἴη τοῖς ὅφ' ἡμῶν λεγομένοις ὅτι εἰ μέλλει εἶναι κινήσεις,
 ἀνάγκη εἶναι τι ἀκίνητον. διὰ γὰρ τὸ καὶ ἐκείνους ὑπολαμβάνειν τὴν γῆν
 μένειν, τὸν Ἀτλαντα ἐπὶ ταύτης ἱστώσι. θεῖς δὲ ταῦτα ἐνίσταται πρὸς
 τὴν δόξαν δεικνύων αὐτὴν ψευδῆ, καὶ φησιν ἀλλὰ τοῖς ταῦτα λέγουσιν
 ἀναγκαῖον φάναι μηδὲν εἶναι μόνιον αὐτὴν τοῦ παντός. ἔστι δὲ
 25 τὸ λεγόμενον 'εἰ μὲν μὴ ἦν ἡ γῆ μόνιον τοῦ παντός, εἰκότως ταῦτα λέγουσιν, 30
 εἰ δὲ μή, μάτην· ὥσπερ γὰρ ὁ ἐν τῇ πρόμνη καθήμενος οὐκ ἂν κινήσειε
 τὸ πλοῖον, διὰ τὸ εἶναι τὴν πρόμνην μόνιον τοῦ πλοίου, οὕτως οὐδ' ὁ ἐν
 τῇ γῇ ἱστάμενος κινήσειε τὸ πᾶν· μέρος γὰρ ἡ γῆ τοῦ παντός'.

p. 699^a32 Πρὸς δὲ τούτοις δεῖ τὴν ἰσχὺν ἱσάζειν τοῦ κινουντος
 30 καὶ τὴν τοῦ μένοντος.

Καὶ τοῦτο κατὰ τῆς περὶ τὸν Ἀτλαντα δόξης ἐστί. τὸ δὲ λεγόμενον 40
 τοιούτον· ὥσπερ ἔστιν ἰσχύς τις, καθ' ἣν κινεῖ τὸ κινουόν, οὕτω καὶ καθ'

2 τῷ] τὸ P: ex τὸ corr. R τὸν πόλον Sa 3 κίνησιν κινεῖσθαι coll. CPR
 δυεῖν R 4 κινουμένη PR 5 ἐν τοῖς Φυσικοῖς] Θ 6 p. 259^a18
 7 ἀκίνητον] ἀδύνατον C 11 μυθικοῖ a 13 τοῦ Ἀτλαντος CPR πᾶσι
 δῆλη coll. CPR 15 post ἡμισείᾳ add. τῇ ἐκ PR, τῆς C 17 κέντρον CSa, fort.
 recte 18 δὲ om. R 18. 19 τῶν λεγόντων CPR 19 οὐκ ἀληθές CPR
 20 μέλλοι CRa 21 καὶ om. PRa 26 κινήσειε scripsi: κινήσει P: κινήσῃ CSa
 et fort. R 30 τὴν om. C

ἦν μένει τὸ μένον, ἀνάλογον ἐξ ἀνάγκης οὔσαι. ὥς γάρ ἡ κίνησις πρὸς 150^v
τὴν κίνησιν, οὕτω καὶ ἡ ἡρεμία πρὸς τὴν ἡρεμίαν, καὶ ἐναλλάξ ὥς ἡ
κίνησις πρὸς τὴν ἡρεμίαν, οὕτω πάλιν ἡ κίνησις πρὸς τὴν ἡρεμίαν. καὶ
αἱ μὲν ἴσαι κινήσεις ἢ δυνάμεις ἀπαθεῖς ὑπ' ἀλλήλων, κινεῶνται δὲ κατὰ
5 τὴν ὑπεροχὴν. ὥστε εἰ μὴ ἔστιν ἡ τῆς γῆς ἰσχὺς, καθ' ἣν ἡρεμεῖ, ἴση
πρὸς τὴν τοῦ ἐν αὐτῇ ἀπεριεδομένου καὶ κινεῶντος, κινήθησεται ἀπὸ τοῦ 15
μέσου καὶ τοῦ κατὰ φύσιν αὐτῇ τόπου.

p. 699^b6 Κινεῖ δὲ τὸ ἡρεμοῦν πρῶτον.

Ἡρεμοῦν πρῶτον λέγει τὸν Ἄτλαντα· αὐτὸς γὰρ ἐπὶ τῆς γῆς ἡρε-
10 μῶν κινεῖ τὸν οὐρανὸν μετὰ τῶν κινῶν. κινουμένων τῶν κινῶν. καὶ
ἐπεὶ τὴν τῆς γῆς ἰσχὺν οὐ μόνον πρὸς τὴν τοῦ Ἄτλαντος ἰσχύν, ἀλλὰ καὶ
πρὸς τὴν τοῦ ὑπὸ Ἄτλαντος κινουμένου οὐρανοῦ ἰσχὺν ἀντιμάχεσθαι ἔστιν
ἀναγκαῖον, ὁῖον ὅτι χωρὶς ἐκάστης ἰσχύος μεζῶν ἔστιν ἡ τῆς γῆς, τῆς
τε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς τοῦ Ἄτλαντος. | ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον λῆγον ἔχουσαν 151^r
15 σημεῖον πρὸς τὸ πᾶν ἴσην εἶναι τὴν δυνάμιν αὐτῆς τῇ τε τοῦ παντός καὶ
τῇ τοῦ Ἄτλαντος.

p. 699^b12 Ἔστι δέ τις ἀπορία περὶ τὰς κινήσεις τῶν τοῦ οὐρα-
νοῦ μορίων.

Δείξας ὅτι ἀδύνατόν ἐστι κινεῖσθαι τὸν οὐρανὸν ὑπὸ τοῦ Ἄτλαντος
20 διὰ τοῦ δεῖξαι ὅτι ἀδύνατόν ἐστι τὴν τῆς γῆς ἰσχὺν ἴσην εἶναι τῇ τε τοῦ
οὐρανοῦ καὶ τῇ τοῦ Ἄτλαντος, ἐπάγει ἔστι δέ τις ἀπορία περὶ τὰς κινή-
σεις τῶν τοῦ οὐρανοῦ μορίων, λέγων νῦν οὐρανὸν τὸν σύμπαντα κόσμον,
μόρια δὲ αὐτοῦ γῆν πῦρ καὶ τὰ θεῖα καὶ κυκλοφορητικά σώματα, κινήσεις
δὲ τὰς ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἐκάστου τόπων μεταστάσεις. ἔστι δὲ τὸ ἀπο- 20
25 ρούμενον. ἀρὰ γὰρ εἰ τις εὐρεῖται δυνάμεις μεζῶν οὕσα τῆς τῆς γῆς δυνά-
μεως, καθ' ἣν ἡρεμεῖ, κινήσει αὐτὴν ἢ οὐ. ὅτι δὲ ἐνδέχεται εὐρεῖσθαι
μεζῶνα τῆς δυνάμεως τῆς γῆς, ὁῖον. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἡ γῆ ἄπειρος (τοῦτο
γάρ ἐστι δηλωτικὸν τὸ καὶ ἡ ἰσχὺς δὲ ἀφ' ἧς αὕτη ἡ δυνάμεις ὅτι οὐκ
ἄπειρος) εἰ μὲν οὖν ἦν ἡ γῆ ἄπειρος, ἦν ἂν καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῆς ἡ βαρύ-
30 της, δι' ἣν οὐ κινεῖται, ἄπειρος, ἀπείρου δὲ οὕσης οὐκ ἂν εὐρεῖται μεζῶν· 25

2 ὥς in lit. R 2. 3 ὥς ἡ ἡρεμία πρὸς τὴν κίνησιν οὕτω πάλιν καὶ κίνησις πρὸς
ἡρεμίαν SPRa 5 ἰσχύς τῆς γῆς coll. et post γῆς; add. ἐξ ἀνάγκης CPR
ἴση om. a 7 τοῦ supr. vers. S αὐτῆς PR: αὐτοῦ C 9 λέγοι a
11 τὴν τῆς ex τῆς γῆς corr. P¹ 12 τοῦ om. S post ὑπὸ add. τοῦ PR
13 ἐκάστου P 13. 14 μεζῶν ἐστὶν—ἀδύνατον iterat a 14 τε om. PR
τοῦ prius om. S ἔχουσα CPRa 20 τοῦ ante οὐρανοῦ om. a 21. 22 τῶν
μορίων τοῦ οὐρανοῦ κινήσεις coll. a 22 τοῦ om. PR 23 γῆν καὶ πῦρ CPR
καὶ τὰ κυκλοφορητικά CPR 24 τόπου PR καταστάσεις S 25 ἀρὰ τε C
26 post εὐρεῖσθαι add. δυνάμιν CPR 28 δηλωτικὸν ἐστὶ coll. CPR ἡ ante
ἰσχύς om. PR 30 μεζῶν] μεζῶν P

τῆς γὰρ ἀπειροῦ οὐδέν ἐστι μεῖζον· ἐπεὶ δὲ πεπεράσται (οὐδὲν γὰρ 151^r
ἐστὶν ἐνεργεῖα ἀπειρον, ὡς ἐν τῇ Φυσικῇ ἀκροάσει δέδεικται), τοῦ
πεπερασμένου μεῖζον εὑρεθῆναι οὐδὲν κωλύει. ὥστε εἰ ταύτης, καὶ
τῆς τῶν θείων καὶ κυκλοφορητικῶν σωμάτων δυνάμεως εὑρεθήσεται
5 τις δύναμις μεῖζων· πεπερασμένα· γὰρ καὶ ταῦτα, ὡς ἐν τῇ Περὶ οὐρα-
νοῦ δέδεικται. ταῦτα εἰπὼν ἐπάγει 'τὸν δ' οὐρανὸν οἰόμεθα ἐξ ἀνάγκης
ἀφθαρτον εἶναι, ὥσπερ καὶ τὴν φωνὴν ἀόρατον· συμβαίνει δὲ εἶναι αὐτὸν 30
φθαρτόν, διὰ τὸ ἐνδέχεσθαι μεῖζω δυνάμιν εὑρεθῆναι τῶν δυνάμεων, ἀφ'
ὧν αὐτός τε κινεῖται καὶ τὸ πῦρ, καὶ ἡ γῆ ἡρεμεῖ'. ἐπεὶ δὲ τις ἤμελλε
10 λέγειν ὅτι ἄδολόν ἐστιν, εἴπερ τις ὅλως ἐστὶ μεῖζων δύναμις τῶν δυνάμεων
τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῶν λοιπῶν, ἐπήγαγεν εἰ μὲν οὖν εἰσιν
ὑπερέχουσαι κινήσεις, τουτέστιν εἰ μὲν οὖν εἰσιν ὑπερέχουσαι δυνάμεις.
ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον 'εἰ μὲν οὖν εἰσιν ἐκ τῶν ὄντων καὶ ὕπαρξιν ἐχόντων
δυνάμεις τινὲς μεῖζους τῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς δυνάμεων, κινήσουσι 35
15 νῦν ἢ αὖριον ἢ ὅλως ποτὲ καὶ φεरोῦσι τὸν κόσμον' (τὸ γὰρ ὑπ' ἀλλή-
λων ἔσται ἐστὶ τῶ ἡ μὲν γῆ ὑπὸ τῆς μεῖζονος ἰσχύος τῆς ἑαυτῆς δυνάμεως,
καὶ ὁ οὐρανὸς ὑπὸ τῆς μεῖζονος τῆς ἑαυτοῦ)· 'εἰ δὲ μὴ εἰσιν ὄντα αἱ
μεῖζονες δυνάμεις, δύνανται δ' ὅμως ποτὲ γενέσθαι' (ἀπειρον γὰρ οὐκ
ἐνδέχεται, τουτέστιν οὐ γὰρ εἰσιν ἀπειρα τὰ σώματα, ἵνα καὶ αἱ δυνάμεις
20 αὐτῶν ἀπειροὶ ὦσιν, ἢ τὸ ἀπειρον γὰρ οὐκ ἐνδέχεται ἔσθαι ἐστὶ τῶ 40
οὐδὲν γὰρ ἐνδεχόμενον γενέσθαι εἰς ἀπειρον ἔχει τὴν δυνάμιν, ἀλλ' ἔρχε-
ταί ποτε εἰς ἐνέργειαν, ὡς ἐν τῇ Περὶ οὐρανοῦ δέδεικται· εἰ γὰρ ἐνδέχεται
τὸ ὕδωρ γενέσθαι ἀέρα, καὶ γενήσεται ποτὲ) 'εἰ οὖν μὴ εἰσι μεῖζονες
δυνάμεις τῶν τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ δυνάμεων, δύνανται δ' ὅμως γενέ-
25 σθαι, ἐνδέχουτ' ἂν διαλυθῆναι τὸν οὐρανόν. τί γὰρ κωλύει φθαρῆναι,
εἴπερ μὴ ἀδύνατον ἀλλ' ἐνδεχόμενόν ἐστι φθαρῆναι τὸν οὐρανόν; οὐκ ἔστι
δὲ ἀδύνατον, εἰ μὴ τὸ ἀντικείμενον ἀναγκαῖον. ὅταν γὰρ ἐστι τόδε τι 45
ἀναγκαῖον, τότε τὸ ἀντικείμενον αὐτῷ ἀδύνατόν ἐστι γενέσθαι, οἷον ἀναγ-
καῖόν ἐστιν εἶναι τὸν ἄνθρωπον ζῶον, ἀδύνατον ἄρα εἶναι αὐτὸν μὴ ζῶον·
30 ἀντίκειται δὲ τῷ μὴ ζῶον τὸ ζῶον. ὅταν δὲ ἐστι τὸ ἀντικείμενον ἐνδεχό-
μενον ἤτοι μὴ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ ἀντικείμενον οὐκ ἀδύνατον ἀλλὰ δυνατόν.
οἷον οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον βαδίζειν τὸν Σωκράτην, ὥστε τὸ μὴ βαδίζειν οὐκ
ἀδύνατον, ἀλλὰ δυνατόν· ἀντίκειται γὰρ πάλιν τὸ βαδίζειν καὶ μὴ βαδίζειν.

1 τῆς—μεῖζον om. PR

2 ἐν τῇ Φυσικῇ ἀκροάσει] Γ 5

5. 6 ἐν τῇ Περὶ

οὐρανοῦ] A 5

7 ὥσπερ καὶ in lit. P

αὐτὸν εἶναι coll. CPR

9 ἔμελλε CPa

11 καὶ τῆς γῆς om. C

12 κινήσεις] δυνάμεις C

13 ἔστι—λεγόμενον] ὡς

εἶναι CPR

post εἰσιν add. ὑπερέχουσαι δυνάμεις CPR

καὶ om. S

14 δυνάμεις τινὲς] ἡρουν CPR

16 ἡ μὲν γῆ] ἡμᾶς μὴ S

ἑαυτῆς] ἑαυτοῦ S:

αὐτῆς C

18 δύνανται PR

22 ἐν τῇ Περὶ οὐρανοῦ] A 12

23 ἀέρα]

ὕδωρ S

26 post ἀδύνατον add. ἐστὶν CPR

ἔστι om. CPR

27 post ἀναγκαῖον add. εἴη a

ἐστὶ PRS: ἡ Ca, sed cf. 30

29 ἐστὶν τὸ τὸν

ἄνθρωπον εἶναι ζῶον C

30 τὸ μὴ ζῶον R¹: τῷ μὴ ζῶω CPR²

ἐστὶ] CPRS: ἡ a

ante ἐνδεχόμενον add. μὴ PR

31 οὐκ ἐναντίον ἀλλὰ PR

32 ἔστιν ἐναντίον

βαδίζειν CR

μὴ om. CPRA

ὥστε ἂν οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον μὴ φθαρῆναι τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἐνδεδυμένον, 151^r
οὐδὲ τὸ φθαρῆναι ἀδύνατον ἔσται, ἀλλὰ δύνατόν'. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα π
τοιαῦτα. τὴν δ' ἀπορίαν αὐτὸς μετ' ὀλίγον ἐπιλύσεται. ὅτι δὲ οὐκ εἶναι ἐστὶ
τοῖς εἰρημένους, ὡς εἶρηται, ἐντεῦθεν ὀφλόν· ἐξήκει γὰρ ὅτι εἰ κινεῖ τὸν
5 οὐρανὸν ὁ Ἄτλας, ἔσται ἡ τῆς γῆς δύναμις χωρὶς μείζων τῆς τοῦ Ἄτλαντος
καὶ μείζων τῆς τοῦ οὐρανοῦ δυνάμεως· εἰ δὲ τοῦτο, τί κωλύει εἶναι καὶ
μείζονα δύναμιν τῆς δυνάμεως τῆς γῆς. | 151^v

p. 699^b32 Ἄρα δὲ δεῖ τι ἀκίνητον εἶναι καὶ ἡρεμοῦν ἔξω τοῦ
κινουμένου.

- 10 Δεῖξας ὅτι εἰ μέλλει γίνεσθαι κινήσεις, ἀνάγκη εἶναι τι ἡρεμοῦν, καὶ 20
τοῦτο μὴδὲν εἶναι μῦθον τοῦ κινουμένου, καὶ μέλλων ζητεῖν, εἰ ἐνδέχεται
καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ οὐρανοῦ κινήσεως εἶναι τι ἀκίνητον, ἵνα κινήται ὁ οὐρανός,
πάλιν ἐπανέλαβε τὸν λόγον, καὶ ἐρωτήσας ἐπὶ τῶν ζώων μεταβαίνει ἀπὸ
τῶν ζώων ἐπὶ τὸν οὐρανόν, καὶ κατὰ τὸ σιωπώμενον δοὺς ἡμῖν ἔννοεῖν ὅτι
15 ἔστι τι ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ πάντῃ πάντως ἀκίνητον ἐπήγαγεν ἵσως γὰρ ἂν
δόξειεν ἄτοπον εἶναι, εἰ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἐντός. ὥσπερ γὰρ ἀδύ- 25
νατόν ἐστι τὸ πλοῖον κινήθῃαι ὑπὸ τοῦ καθημένου εἰς τὴν πρύμναν, διὰ τὸ
μέρος γίνεσθαι τὸν καθημένον τοῦ πλοίου, οὕτω καὶ τὸν οὐρανὸν ἀδύνατον κινή-
θῃαι ἐντός ὄντος τοῦ τῆς κινήσεως αἰτίου· μέρος γὰρ ἂν καὶ τοῦτο εἴη τοῦ
20 παντός ἐντός ὃν αὐτοῦ. διὸ τοῖς ὑπολαμβάνουσι καὶ ἀποδεχομένοις ὅτι εἰ
μέλλει κινεῖσθαι ὁ οὐρανός, ἀνάγκη πάντῃ πάντως εἶναι τι ἀκίνητον καὶ
ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ. δόξει καλῶς εἰρησθῆναι Ὀμήρῳ “ἀλλ' οὐκ ἂν ἐρύσαιτ'
ἐξ οὐρανόντιεν πεδύονδε”. εἴκοι γὰρ καὶ Ὀμηρος διὰ τὸ νομίζειν δεῖν εἶναι τι 30
ἀκίνητον καὶ ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ πεποιημέναι τὸν Δία ταῦτα λέγοντα πρὸς
25 τοὺς ἄλλους θεοὺς ὅτι “οὐκ ἂν δυνήσεσθε ποτε πάντες οἱ θεοὶ καὶ πᾶσαι
αἱ θεάιναι κατασπᾶσαι καὶ καταγαγεῖν με ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν”. τὸ γὰρ
πρῶτον κινήτικόν, δι' οὗ κινεῖται ἡ ἀπλανής, πάντῃ ἀκίνητον ὃν οὐδεὶς ἂν
κινήσειεν. ὥστε διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν “ἀλλ' οὐκ ἂν ἐρύσαιτε” ἐδήλωσεν ὅτι
πάντῃ ἐστὶν ἀκίνητον, διὰ δὲ τοῦ ἐπενεγκεῖν ὅτι “ἐξ οὐρανοῦ” ἤνιξεν ὅτι 35
30 ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ. εἰ δ' ἔστιν ἀκίνητον τὸ πρῶτως κινουόν, λύεται καὶ ἡ
προσεχῶς ῥηθεῖσα ἀπορία, ἣν αὐτὸς πάλαι εἶπεν, ἡ λέγουσα πότερον
ἐνδέχεται φθαρῆναι τὸν οὐρανὸν ἢ οὐ; τὸ γὰρ ὑπ' ἀκινήτου κινούμενον
αἰτίου οὐδέποτε φθαρήσεται, ἔως ἂν μένῃ τὸ κινουόν. τὸ δὲ τῆς λέξεως

1 ἂν] εἰ a μὴ om. CPR 6 καὶ post εἶναι om. CPR 8 ἀκίνητόν τι
coll. a 10 et 21 μέλλοι CPRa 15 ἐντός PR 17 ὑπὸ τοῦ — κινή-
θῆναι (18. 19) om. CPR 19 εἴη καὶ τοῦτο coll. CPR 20 ἐντός ὢν C
21 καὶ om. a 22 Ὀμήρῳ] II. Θ 21 sqq. post Ὀμήρῳ add. γὰρ S: III litt.
eras. R ἐρύσατε CS: ἐρύσητ' a 23 ἐξ οὐνοῦ PRS post νομίζειν
add. ἔξω τοῦ οὐνοῦ CPR 24 καὶ ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ om. CPR 25 δυνή-
σῃσθε a 28 κινήσαιεν PR ἐρύσατε S: ἐρύση τε CPRa 29 ἐστὶν
om. P 30 post ἐκτός add. ἐστὶ CPR 31 expectas πάλαι λεγθεῖσαν εἶπεν
(cf. Arist. p. 700^a4) 33 μένει a

συναρχῆς τοιοῦτόν ἐστιν ὁθεν, εἰ ἐξ ἀκινήτου ἡρτηται ἀρχῆς, λύεται καὶ ἡ 151^v
 πάλαι λεχθεῖσα ἀπορία, πότερον ἐνδέχεται καὶ τὰ ἐξῆς. φέρεται καὶ ἄλλη
 γραφή τῇ διὰ τοῦ Δ ἔχουσα οὕτως ὁθεν δύεται καὶ ἡ πάλαι λεχθεῖσα 40
 ἀπορία. καὶ εἴη ἂν τὸ λεγόμενον ὁθεν, τουτέστι διὰ τὸ εἶναι ἀδῆλον,
 5 εἴτε ἔστιν ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ τι ἀκίνητον εἴτε μὴ, δύεται καὶ χώραν ἔχει
 καὶ εὐρίσκει τὸ ἀπορεῖν, πότερον ἐνδέχεται φθαρῆναι τὸν οὐρανὸν ἢ οὐ.
 εἰ δὲ ἦν δῆλον ὡς ἔστι τι ἐκτὸς τοῦ οὐρανοῦ ἀκίνητον, οὐκ ἂν εἰσεδύετο
 καὶ εἰσῆρχετο καὶ χώραν εὐρίσκειν ἡ τοιαύτη ἀπορία. σαφῶς δὲ τὰ ἐξῆς
 καταλέγει. τὸ δὲ ἀλλ' ὅφ' ὦν ταῦτα κινεῖται τοιοῦτόν ἐστιν. ἡ ἐν μὲν
 10 τοῖς ἀψύχοις εἶναι καὶ ἐκτὸς καὶ ἐν αὐτοῖς ἡρεμοῦν οὐκ ἐνδέχεται ἀλλ' ἐν 45
 τοῖς ζώοις, ὅφ' ὦν τὰ ἄψυχα κινεῖται ὑπὸ γὰρ τῶν ζώων τὰ ἄψυχα κινεῖ-
 ται. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ τῶν δὲ τοιοῦτων περὶ μὲν τῶν ζώων εἴρη-
 ται τὸ τοιοῦτων περὶ πάντων ἀπλῶς τῶν κινουμένων εἴρηται καὶ ἐμψύ-
 χων καὶ ἀψύχων. ὅτι δὲ καὶ τὰ ζῷα καὶ εἰσπνέοντα καὶ ἐκπνέοντα πρὸς
 15 τὸ ἔξω ἀπερειδόμενα τοῦτο ποιεῖ, δῆλον τοῖς προσέχουσιν. ὅταν μὲν γὰρ
 ἡρεμῶμεν, καὶ πάντα προδήλως, ἀλλὰ καὶ ὅταν βαδίζωμεν, εἴπερ ἐξ ἡρε- 50
 μίας καὶ κινήσεως ἡ βιάσις γίνεται καὶ πᾶσα ἡ κατὰ τόπον μεταβολή, ὡς
 ἐν τῷ Περὶ ζώων μορίων δέδεικται. ἅν τις δὲ προσέχη, γνώσεται ἑαυ-
 τὸν ἐν ταῖς ἐκπνοαῖς καὶ εἰσπνοαῖς ἀπερειδόμενον ὡς πέφυκε τότε γίνεσθαι
 20 ἡ ἀπέρισις. δῆλον δὲ καὶ ὅτι ὅταν μέγα βάρος ῥίψαι βουληθῶμεν, ἀπε-
 ρειδόμεθα, ἀλλὰ καὶ ὅταν πτύσαι καὶ βῆσαι. |

p. 700^a26 Πότερον δὲ ἐν τῷ αὐτὸ κινουῦντι κατὰ τόπον μόνῳ δεῖ 152^r
 τι μένειν, ἢ καὶ ἐν τῷ ἀλλοιουμένῳ αὐτῷ ὅφ' αὐτοῦ καὶ αὐξα-
 νομένῳ;

25 Οὐκ ἀλλοιούται οὐδ' αὖξεται ὅφ' αὐτῶν τὰ κατὰ γαστρὸς ὄντα ὑπὸ 25
 τῆς μητρὸς γὰρ ὡς μέρη αὐτῆς τότε καὶ αὖξεται καὶ ἀλλοιούται τὰ ἐμβρυα.
 ὅφ' αὐτῶν δὲ ἀλλοιούται καὶ αὖξεται ἐκτὸς. ἀλλοίωσιν δὲ νῦν ἀκουστέον
 καὶ τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας· ἀλλοιούμεθα γὰρ
 καὶ ὑπὸ τοῦ περιέχοντος, ἀλλὰ καὶ ὅφ' αὐτῶν, τινὸς ἐντὸς γινομένης κινή-
 30 σεως. γένεσιν δὲ ἐξ ἀρχῆς λέγει καὶ φθορὰν τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ μήτρᾳ

- 1 καὶ om. a 2 post πότερον add. εἰ CPR post φέρεται add. δὲ CPR
 3 ἡ διὰ om. P λύεται S καὶ om. a 4 ἂν om. CPR
 5 δέεται S 5. 6 ἔχει καὶ om. CPR 7 ἔστιν ἐκτὸς CPR 9 ἀλλ' ὅφ' ὦν libri;
 cf. Arist. P: ἀλλ' ὅφ' ὦν Arist. vulg. 11. 12 ὑπὸ — κινεῖται om. C 12 τῶν
 ante δὲ ex τὸ corr. PS: τὸ CR τοιοῦτων] τούτων R: ex τούτων corr. P
 13 τοιοῦτων ex τοιοῦτον corr. P εἴρηται om. CPR 15 ἀπερειδόμενον P¹R
 18 ἐν τῷ Περὶ ζώων μορίων] immo ἐν τῷ Περὶ ζ. πορείας c. 3 προσέχοι S: προσέ-
 χων PR γνώσεται PR 19 ἀπερειδόμενος PR 20 τὴν ἀπέρισις CPR:
 ἀπερίσις a post βουληθῶμεν add. ὡς a 22 αὐτὸ Arist. vulg.: αὐτὸ αὐτό PS
 Arist. EP: αὐτὸ αὐτό ex corr. R: αὐτὸ αὐτό C: αὐτό (semel) a Arist. SY μόνῳ
 om. SC Arist. P 25 ὅφ' αὐτῶν] ὅφ' αὐτοῦ S 26 τότε post ἀλλοιούται
 pronunt CPR 27 ἀλλοιούται καὶ αὖξεται om. CPR 27. 28 ἀκουστέον οὐ τὴν CPR
 30 ante ἐν add. ἡμῶν CPR

σύστασιν· περὶ γὰρ ταύτης νῦν παραιτεῖται ζητεῖν. ἀπορήσας οὖν εἰ ἐνδὲ- 152^r
 χεται εἶναι τι καὶ ἐπὶ τῶν αὐξανόμενων καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλοιούμενων ἤρε- 30
 μοῦν ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν κινουμένων κατὰ τόπον, ἐπάγει εἰ γὰρ ἔστιν
 ἥνπερ φαμὲν πρώτην κίνησιν γενέσεως καὶ φθορᾶς, πρώτην κίνησιν
 5 λέγων τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν· αὕτη γὰρ ἐν τῷ Θ τῆς Φυσικῆς ἀχροά-
 σεως δέδεται πρώτη τῶν ἄλλων, καὶ ταύτης ἡ κύκλω. ἔστι δὲ τὸ λεγό-
 μενον 'εἰ μὲν οὖν ἔστιν ἡ κατὰ τόπον κίνησις προτέρα γενέσεως καὶ ἀλλοι-
 ώσεως, αὐταὶ δὲ αὐξήσεως, καὶ χωρὶς τῆς κατὰ τόπον κινήσεως οὐκ ἐνδὲ- 35
 χεται οὔτε γένεσιν οὔτε ἄλλῃν τινὰ γενέσθαι μεταβολήν, ἡ δὲ κατὰ τόπον
 10 κίνησις χωρὶς ἡρεμοῦντός τινος γενέσθαι οὐ δύναται, οὐδὲ αὐταὶ χωρὶς
 ἡρεμοῦντος γενήσονται'. εἰ δὲ μή, οὐκ ἀνάγκη, τουτέστιν εἰ δὲ μή
 ἔστιν ἡ κατὰ τόπον μεταβολὴ προτέρα τῶν ἄλλων, οὐκ ἀνάγκη εἶναι τι
 τῶν ἀλλοιούμενων καὶ αὐξανόμενων ὑφ' αὐτῶν ἡρεμοῦν. ἀλλὰ μὴν, ὡς
 δέδεικται, ἔστι προτέρα· ἔστιν ἄρα καὶ ἐπὶ τούτων ἡρεμοῦν τι. ὅτι δὲ ἡ 40
 15 κατὰ τόπον, ἥτις εἰς τὴν κύκλω καὶ εἰς τὴν ἐπ' εὐθείας διαιρεῖται, πρώτη
 καὶ ἐν τῷ παντὶ καὶ ἐν τοῖς ζώοις, δέδεικται. τελειωθέντα γὰρ τὰ ζῷα
 πρῶτον μεταβάλλει κατὰ τόπον καὶ οὕτως ὀχεύει· ἀλλὰ καὶ ὅτε θηλάζει
 προηγεῖται ἡ κατὰ τόπον κίνησις. ἀλλὰ καὶ τοῦ αἵματος πρῶτον ἄνω καὶ
 κάτω κινηθέντος οὕτως ἔπεται ἡ πρόσκρισις, καὶ οὕτως ἡ αὖξισις. ὅταν
 20 δὲ λέγῃ ὅτι πρῆτερόν ἐστι τὸ κινεῖν τοῦ κινουμένου, οὐκ ἐπὶ παντὸς κινεῖν-
 τος καὶ κινουμένου ἀκούειν δεῖ, ἀλλ' ἐπὶ τινων. τί δὲ διαφέρει φαντασία 45
 καὶ νοῦς καὶ ὁρεῖς, εἴρηται ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς. καὶ ἐπεὶ ἡ προαιρεσις
 κίνησις διανοίας καὶ ὁρέξεως, ἔσται καὶ τι διανοητὸν προαιρετόν· οὐ γὰρ
 πᾶν διανοητόν. τὰ γὰρ μαθήματα διανοητὰ μὲν, οὐ προαιρετὰ δέ, ἀλλ'
 25 ὅσων διανοητῶν ἔστι τὸ τέλος πρακτόν, ὡς ἐπὶ τῶν τεχναστῶν καὶ ἄλλων
 τινῶν, τούτων καὶ τὸ τέλος προαιρετόν. τοῦτο γὰρ τὸ τῶν πρακτῶν τέλος
 ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἔστι τὸ κινεῖν τὸ ζῷον, ἀλλ' οὐ πᾶν τὸ καλόν. 50
 ἡ γὰρ γινῶσις τῶν ὄντων ἢ ὄντα, καλὸν οὖσα, ἡρεμίας μᾶλλον ἀλλ' οὐ
 κινήσεώς ἐστιν αἰτία, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ ψυχῆς εἴρηται, ὅτε τὸν
 30 Πλάτωνα ἤλεγχε λέγοντα τὴν ψυχὴν αὐτοκίνητον. κινεῖ οὖν τὸ ὡς πρακτὸν
 ἀγαθὸν τὸ ζῷον, ἣ ἔστιν ἄλλα τούτου ἕνεκα, καὶ ἣ τέλος ἐστὶ τῶν ἄλλου
 τινὸς ἕνεκα ὄντων. πάντα γὰρ τὰ πρὸ τοῦ τέλους ἕνεκα τοῦ τέλους ἐστίν. |

2 καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλοιούμενων om. CPR

4 πρώτην κίνησιν (post φαμὲν) libri et

Arist. P: πρώτη κίνησις Arist. vulg.

5. 6 ἐν τῷ Θ τῆς Φυσικῆς ἀχροάσεως] c. 7. 9

9 γένεσιν οὔτε om. CPR

γίνεσθαι a

μεταβολήν om. PRS

12 post

ti add. ἐπὶ CPR

18 τὸ αἶμα CPR

19 κινηθέν PR

οὕτως (prius)—αὖξισις]

προσκρίνεται καὶ οὕτως αὖξις τὸ αὐξανόμενον CPR

20 ὅτι om. PR

22 ἐν τῷ

Περὶ ψυχῆς] Γ 7 sqq.

ἐν τοῖς a

24 post διανοητόν add. προαιρετόν C

25 πρακτικόν CPR

26 τὸ ante τέλος om. PR

29 αἰτία in lit. R¹

ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ ψυχῆς] immo ἐν τῷ πρώτῳ, cf. A 3 p. 407^a32

ante περὶ add.

τῶν CPRa

30 Πλάτωνα] πλάτωνος λόγον a

ὡς om. CPR

πρακτι-

κόν R

31 ἄλλα] ἄλλο PR: ἀλλὰ καὶ S

ἕνεκα CPRa

ἄλλου ex ἄλλων

corr. S

32 ἕνεκα a

πάντα—ἐστίν om. C

τοῦ post πρὸ om. PR,

supr. vers. scr. S

Comment. in Arist. XXII 2. Mich. Ephes. in de part. mot. incess. anim.

8

p. 700^b29 Ὡστε δὴλον ὡς ἔστι μὲν ἡ ὁμοίως κινεῖται τὸ αἰ 152^v
κινούμενον.

Τὸ ἔστι μὲν ἡ ὁμοίως κινεῖται ἴσον ἐστὶ τῷ τρόπον μὲν τινα
ὁμοίως κινεῖται ὁ οὐρανὸς ὑπὸ τοῦ πρώτου κινητικοῦ καὶ τὰ ζῷα ὑπὸ
5 τοῦ ὀρεκτοῦ· τοῦτο γὰρ κινεῖ τὴν ὀρεκτικὴν καὶ ὀρμητικὴν τῆς ψυχῆς
δύναμιν, ἥτις κινεῖ τὰ ζῷα· ἔστι δ' ἡ ἄλλως, τουτέστι τρόπον δὲ τινα 10
ἀνομοίως, ὁμοίως μὲν διότι καὶ τὸ κινεῖν τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ κινεῖν τὰ
ζῷα ὡς ἐφετὰ κινεῖσιν, ἀνομοίως δὲ διότι τὸ μὲν αἰ κινεῖ τὸν οὐρανόν,
τὸ δὲ οὐκ αἰ τὰ ζῷα. τὸ δὲ αἰδίον καλὸν καὶ τὸ ἀληθῶς καὶ τὸ
10 πρῶτως ἀγαθόν. τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ γάρ, ἔν' ἡ 'τὸ γὰρ αἰδίον καλόν'· εἰπὼν
γὰρ ὅτι τὸ πρῶτως κινεῖν αἰ κινεῖ, ἐπήγαγε τὸ γὰρ αἰδίον καλὸν καὶ τὸ
πρῶτως καὶ ἀληθῶς ἀγαθὸν καὶ μὴ ποτὲ μὲν ποτὲ δ' οὐ, ὥσπερ τὰ
παρ' ἡμῖν ἀγαθὰ (ταῦτα γὰρ οὐκ αἰ ἀγαθὰ) θειότερον καὶ τιμιώτερον ἢ
ὥστ' εἶναι πρότερον· τουτέστιν οὕτως ἐστὶ θειότερον, ὥστε μὴ ἔχειν αὐτοῦ
15 πρότερόν τι κατὰ τὸ τίμιον· πάντων γὰρ τιμιώτερον τὸ τοιοῦτον. ὥστε 15
τὰ μὲν παρ' ἡμῖν, διὰ τὸ ποτὲ μὲν εἶναι ἀγαθὰ ποτὲ δὲ μὴ, καὶ ποτὲ μὲν
κινεῖ ποτὲ δὲ οὐ κινεῖ, ἐκείνο δὲ αἰ ὃν ἀγαθὸν αἰ κινῆσει. τελευταῖον
δὲ τῶν κινουμένων λέγει τὸ ζῷον, ὅπερ κινεῖ ἡ ὀρεξις καὶ αὐτὴ κινου-
μένη, κινουμένη δὲ οὐ κατὰ τόπον (ὁδὲδεικται γὰρ ὅτι ἡ ψυχὴ πάντῃ ἀκίνη-
20 τὸς ἐστίν) ἀλλ' ὡς ἀγόμενῃ ἀπὸ ἀνεκρηγισίας εἰς ἐνέργειαν. εὐλόγως
δ' ἐστὶ φερεῖα ὑστέρᾳ τῆς ὀρέξεως· προτέρᾳ γὰρ ἡ ὀρεξις κινεῖται, καὶ
οὕτω τὸ ζῷον φέρεται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως. τίσι δὲ ὀργάνοις χρω- 20
μένη κινεῖ τὸ ζῷον ἡ ψυχὴ, καὶ ὅλως πῶς κινεῖ οὐ κινουμένη, εἴρηται
ὅτε περὶ ὀρμῆς καὶ τῆς ὀρμητικῆς δυνάμεως ὁ λόγος ἦν. διὸ ἐξ ἐκείνου
25 τοῦ βιβλίου τὴν πᾶσαν τοῦ Ἀριστοτέλους διάνοιαν ἀναλέγεσθαι χρὴ τῷ
βουλομένῳ τῆς ἀληθείας ἐπιτυχάνειν· ὅμως καὶ νῦν ὀλίγα τῶν ἐκείσε
παραγράφωμεν. εἴρηται πρῶτον ὅτι τοῦ ὀρεκτικοῦ τε καὶ ὀρμητικοῦ
αἱ δυνάμεις πλείους εἰσὶ, τελευταῖον δὲ ὅτι καὶ τῶν γνωστικῶν τε
καὶ κριτικῶν δυνάμεων ἐστὶ διαφορὰ. ἡ μὲν γὰρ τίς ἐστὶ δύναμις
30 ὑπηρετικῇ κριτικῇ (τοιαύτῃ γὰρ ἡ τε αἰσθησις καὶ ἡ φαντασία), τὸ δὲ 25
τι τῆς ψυχῆς ἡγεμονικόν ἐστὶ κριτικόν· τοιοῦτον γὰρ τὸ λογιστικόν, ὃ

1 ὡς] ὅτι a: om. CPR 4 κινητικοῦ] κινεῖται PR 5 ὀρεκτικοῦ a
6 τινα om. CPR 7 μὲν] δὲ CPR 8 κινεῖ om. CPR 9 τὸ ὡς
ἀληθῶς a 9. 10 καὶ τὸ πρῶτως libri et Arist. P: τὸ om. Arist. vulg.
10 τὸ δὲ—ἀγαθόν (12) om. Sa 12 ποτὲ δὲ μὴ CPRa 13 θειότερα καὶ
τιμιώτερα S 14 ὥστ' εἶναι a Arist. vulg.: ὥστε CPRs πρότερον libri
et Arist. ESY: πρὸς ἕτερον Arist. vulg. 16 μὲν post τὰ om. CPR
μὲν tertium om. Sa 16. 17 μὲν κινεῖν P 17 κινεῖ post οὐ om. CPR
αἰ ante ὃν om. S αἰ κινεῖ a 19 δέδεικται] de an. A 3 20 ἀπό]
ὑπὸ P 21 προτέρᾳ] πρῶτον CPR 24. 25 ἐξ ἐκείνου τοῦ βιβλίου] suum aliquem
Περὶ ὀρμῆς librum dicere videtur (cf. p. 116, 10. 13 117, 16. 17); ceterum cf. Arist. de
an. I' 9. 10 27 παραγράφωμαι CPR 28 πλείους αἱ δυνάμεις coll. CPR
29 καὶ τῶν κριτικῶν a 30 post ὑπηρετικῇ add. καὶ CP ἡ ante φαντασία
om. CSA 31 ante κριτικόν add. καὶ a

διανοητικόν τέ ἐστι καὶ νοητικόν. τὸ γὰρ αἰσθητικόν ἐπὶ τὸ διανοητικόν 152^a
 ἔχει τὴν ἀναφορὰν ἐν ὅσοις ἐστὶν ἄψω, ὅπως εἰσαγγέλλῃ καὶ μηχανή τὰς
 τῶν αἰσθητῶν αὐτῶν διαφοράς. ὥς δὲ ἐν τῷ κριτικῷ τὸ μὲν ἐστὶν ἡγε-
 μονικόν, τὸ δὲ ὑπερθετικόν, οὕτως ἐστὶ καὶ ἐν τῷ πρακτικῷ τὸ μὲν ἡγεμονικόν,
 5 ὁ ὁρμητικόν τε καὶ ὁρεκτικόν καλοῦμεν, τὸ δὲ τί ἐστὶν ἐν τοῖς νεύροις ὡς ὑπερ- 30
 ρετικόν, ὃ καὶ νευροσπαστικόν καλοῦμεν. δύναμις γάρ ἐστι καὶ ἐν τοῖς νεύροις,
 καθ' ἣν ὑπερθετίζεται τὸ σῶμα ταῖς καθ' ὁρμὴν ἐνεργείαις. ἐπεὶ γὰρ τὰ
 κατ' ὅρεξιν πραττόμενα πάθους τινὸς ἐγγινομένου πράττεται, ὧν παθῶν τὰ
 μὲν ἀνίσχεται τὸ σῶμα καὶ αὐξάνει αὐτοῖς ἐμποιεῖ διὰ θερμότητα εὐκρατον,
 10 τὰ δὲ καταψύχει τε καὶ συστέλλει (αἱ γὰρ φαντασίαι καὶ αἱ αἰσθησεις καὶ
 αἱ ἔννοιαι τῶν πραγμάτων καθ' ὁμοίωσιν αὐτῶν γινόμεναι ὡς ἐπὶ παρούσιν
 ἐκείνοις ἢ ἀνίσχεται τὸ σῶμα ἢ συστέλλεσθαι τε καὶ φρίττειν ποιοῦσιν) ὧν 35
 γινομένων συστολῶν τε καὶ ἐκτάσεων περὶ τὸ σύμφυτον πνεῦμα, καὶ ἀπὸ
 τούτου διαδιδομένων ἐπὶ τὰ νεῦρα, κινεῖσθαι ταῦτα δύναται τὰς καθ' ὁρμὴν
 15 ἐνεργείας, τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἀπὸ τῆς ὀρέξεως λαμβάνοντα. μικρὰ
 γὰρ μεταβολὴ περὶ τὴν ἀρχὴν γινομένη μεγάλων καὶ πολλῶν διαφορῶν
 αἰτία γίνεται. τοῦ γὰρ οἷακος ἀκαριαῖον μεθισταμένου πολλὴ ἢ τῆς πρώρας
 γίνεται μετάστασις· καὶ περὶ τὴν καρδίαν ἥδη καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἐν αὐτῇ
 ὅταν ὁλοκλήρως τις γένηται δι' αἰσθησεις τινῶν ἢ νοήσεις, αἷς ἔπειτα τις 40
 20 κίνησις καὶ πάθος, εἰ καὶ ἐν ἀναισθητῷ μαρτυρῶν γένετο ἢ τοιαύτη τροπή. τῷ
 ἀρχὴν τοῦ ζῴου τὴν καρδίαν εἶναι πολλὴν ποιῆται τοῦ σώματος παντὸς
 διαφορὰν ἐρυθίμασιν, ὠχρότησιν, θερμότησιν, ψύχεσι, φρίκαις τε καὶ τρόμοις.
 ἀρχὴ μὲν οὖν τῆς κινήσεως τὸ ἐν τῷ πρακτικῷ διωκτὸν τε καὶ φευκτὸν.
 ἐστὶ γὰρ ὁρμὴ κίνησις ἐμψύχοις γινομένη κατὰ φαντασίαν διωκτοῦ ἢ φευ-
 25 κτοῦ. κινεῖ δὲ ἡ ὁρμητικὴ τε καὶ ὁρεκτικὴ ψυχὴ τὸ ζῶον οὐκ αὐτὴ 45
 κινουμένη, ὡς ἐν ἐκείνοις εἴρηται· ἀκίνητος γὰρ καθ' αὐτὴν πᾶσα ἐντελέ-
 χεια, ἡ ψυχὴ δὲ δεδείχθη οὕσα ἐντελέχεια. διὸ οὐδὲ κυρίως λέγεται κινεῖ-
 σθαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ψυχῆς (τοῦτο γὰρ λέγεται ἐφ' ὧν κεχώριται τὸ
 κινεῖν καὶ τὸ κινούμενον, ὡς οἱ βοῦς οἱ κινεῶντες τὴν ἄμαξαν) ἀλλ' ἐπεὶ
 30 κοινότερον λέγεται ὑπὸ τινος κινεῖσθαι καὶ τὸ κατ' αὐτὸ κινούμενον (οὕτω
 γὰρ ὁ τεχνίτης ὑπὸ τῆς τέχνης, ὅτι κατ' αὐτήν, καὶ οὕτως ὑπὸ τῆς κορυφῆς 50
 τητος τὸ πῦρ, ὅτι κατ' αὐτήν) οὕτω λέγεται τὸ ζῶον ὑπὸ τῆς ψυχῆς κινεῖ-
 σθαι, ὅτι κατ' αὐτήν· κατὰ γὰρ τὸ ἔμφυχον εἶναι ἡ τοιαύδε αὐτῷ κίνησις

1 ἐστι om. CPR

2 post ὅπως add. γὰρ CPR

4 καὶ om. a

5 ὃ] ὅπερ a

τί om. a

9 αὐξήσιν CPR

αὐτοῖς] fort. αὐτῷ

10. 11 καὶ αἰσθησεις καὶ ἔννοιαι PR

12 ἀνίσχεται S: ἀνίσχεται C: ἀνίσχεται a

12. 13 ὧν γινομένων] exspectas γινομένων οὖν τῶν

13. 14 ἀπὸ τούτων PSa

18 περὶ] παρὰ PR

19. 20 κίνησις τις CPRa

20 ἢ πάθος PR

γένηται CPR

22 ψύξει CPRa

24 post ἐστι add. μὲν P

ἐμψύχοις

ex ἐμψύχῳ corr. S: ἐμψύχου CPRa

25 ὁρεκτικῇ scripsi: θρεπτικῇ libri

27 αὐτὴ ἢ add. καὶ CPRa

ἐδείχθη] de an. B 1

οὕσα ἐντελέχεια (sic) P

27. 28 τὸ σῶμα κινεῖσθαι coll. C

28 ἀφ' ὧν C: ἐφ' ὧν PR

κεχώριται]

κεχωρακτῆριται P corr. R

28. 29 τὸ τε κινεῖν CPR

29 βόες C

30 κοινότερως CPR

τὸ καθ' αὐτὸ PR

31 ὅτι κατὰ ταύτην a

33 τοιαύδε ex τοιαύτῃ corr. S

γίνεται, οὐ κατὰ τὸ βαρὺ ἢ κοῦφον, ἢ λευκὸν ἢ μέλαν, ἢ θερμὸν ἢ ψυχρόν. 152^v
 αἰσθάνεται μὲν οὖν τὸ ζῶον καὶ νοεῖ καὶ βαδίζει κατὰ τὴν ψυχὴν, οὐ μὴν
 τῆς ψυχῆς αὐτῆς καθ' αὐτήν, ἵνα κινήσῃ, κινουμένης. ὥσπερ γὰρ κατὰ τὴν
 ὀρχηστικὴν κινεῖται ὁ ὀρχηστής καὶ κατὰ τὰς τέχνας οἱ τεχνῖται, καὶ εἰσιν
 5 αὐτοῖς αὐτὰ τῆς τοιαύτης κινήσεως αἷται, αὐτὰ μὴ | κινούμεναι (οὔτε γὰρ 153^r
 αἱ τέχναι οὔτε ἡ ὀρχηστικὴ κινούνται) οὕτω καὶ τὰ ἔμφυχα κατὰ τὴν
 ψυχὴν κινεῖται μὴ κινουμένης αὐτῆς. ἔστι δὲ ἡ ὀρμητικὴ καὶ ὀρεκτικὴ
 δυνάμεις τῆς ψυχῆς καθ' ἣν τὰ ζῶα κινεῖται· αὕτη γὰρ τοῖς ζῴοις τῆς
 οἰκείας κινήσεως αἰτία. καὶ ἔστιν ἐν ἡμῖν ἡ ψυχὴ οὐχ ὡς ἐρέτης ἐν τῇ
 10 νηΐ, ἀλλ' ὡς εἰδὸς τι καὶ τελειότης, ὡς ἐν τῷ Περὶ ὀρμῆς τε καὶ τῆς
 ὀρμητικῆς δυνάμεως λόγῳ εἴρηται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰληπταὶ ἱκανῶς 5
 πρὸς σαφῆναιαν τῶν μελλόντων λέγεσθαι· τὰ δὲ πλείονα τούτων ὁ βουλό-
 μενος θεωρεῖν ἐντοχχανέτω τῷ Περὶ ὀρμῆς λόγῳ. ἐπὶ δὲ τὰ ἐξῆς τοῦ
 Ἀριστοτέλους ἴωμεν.

15 p. 701^a7 Πῶς δὲ νοῶν ὅτε μὲν πράττει ὅτε δ' οὐ πράττει, καὶ
 κινεῖται, ποτὲ δ' οὐ κινεῖται.

Ἐπειδὴ ποτὲ μὲν νοοῦντες κινούμεθα ἐπὶ πράξιν, ποτὲ δὲ νοοῦμεν
 μὲν, οὐ κινούμεθα δέ, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἡ τοιαύτη νόησις αἰτία ἡρεμίας
 γίνεται, τὸ αἷτιον τοῦ ποτὲ μὲν κινεῖσθαι ποτὲ δὲ μὴ κινεῖσθαι διὰ τούτων 30
 20 ἐπάγει, καὶ φησιν ὅτι ὅταν τὸ νοηθὲν πρακτὸν ἔστι κινούμεθα, ὅταν δὲ οὐ
 πρακτὸν ἀλλ' ἐπιστημονικόν, καὶ ὅλως ἡ νόησις αὐτοῦ θεωρία μόνον, οὐ
 κινούμεθα. ἀκίνητα δὲ λέγει τὰ μαθηματικά. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀκινήτων
 γινώσις μόνον τὸ τέλος, καὶ διὰ τοῦτο οὐ κινούμεθα· ὅταν γὰρ νοήσῃ τὰς
 δύο προτάσεις, ἐπάγει τὸ συμπέρασμα καὶ πλεον οὐδέν· ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ
 25 τῶν πρακτῶν τὸ συμπέρασμα γίνεται πράξις. καὶ τίθησι τοῦ συλλογισμοῦ
 οὗ τὸ συμπέρασμα πράξις, σαφῆ παραδείγματα λέγων ὅταν γὰρ νοήσῃ 35
 παντὶ βαδιστέον ἀνθρώπῳ καὶ τὰ ἐξῆς. τὸ δὲ ἂν μὴ τι κωλύῃ ἢ ἀναγ-
 κάζῃ, ἐκ παραλλήλου κεῖται· τὸ γὰρ κωλύον ἀναγκάζει ἡμᾶς μὴ ποιῆσαι
 ἐκεῖνο, οὐπὲρ ἔστι κωλυτικόν. ἐπὶ δὲ τοῦ ἐτέρου συλλογισμοῦ ἐλάττων
 30 μὲν ἔστι πρότασις τὸ σκεπάσματος δέομαι, μειζων δὲ τὸ τὸ δὲ ἱμά-
 τιον σκέπασμα. τὸ δὲ πράττει δὲ ἀπ' ἀρχῆς ἵσον ἔστι τῷ τῆς δὲ
 πράξεως ἀρχὴν τινα ποιεῖται, ἐπὶ μὲν ἱματίου τὰ ἔρια ἢ τὸ νόμισμα, ἐπὶ
 δὲ οἰκίας λίθους. προτάσεις δὲ ποιητικὰς λέγει καθ' ὅς συλλογιζόμενοι 40

2 τὴν om. CPR 3 ante τῆς add. ὑπὸ α 4 κινουμένη a 4 κινούνται CPR
 ὁ ὀρχηστής—κινούνται (6) om. CPR 5 αὐτοῖς om. a αὐταὶ scripsi: αὐταὶ Sa
 7 et 8 κινούνται PR 7 post καὶ add. ἡ CPR 8 τῆς ψυχῆς om. CPR
 10 τ] τε a 11 εἰληπτα] εἴρηται CPR 12 λέγεσθαι μελλόντων coll. CPR
 16 ποτὲ] ὅτε a Arist. 17 πράξεις PR 20 ἔστι] ἡ a 21 μόνῃ CPR
 23 μόνον ex μόνῃ corr. S¹ 24 ἐπάγει C 26 post σαφῆ add. τὰ a ὅτε PR
 νοήσει P, ex νοήσῃ corr. R 27 τὸ δ' ἐάν S 31 ἐξαρχῆς PR
 32 νόμισμα] ν³ S

πράττομέν τι. αὐται δὲ διὰ δύο εἰδῶν περαιοῦνται· ὅταν γὰρ ἀγαθὸν ἢ 153^a
 φαινόμενον ἀγαθὸν καὶ προσέτι δυνατόν εἶναι συλλογισώμεθα, εὐθὺς πράτ-
 τομεν. καὶ ὥσπερ, φησὶν, ἐπὶ τῶν ἐρωτώντων ἔνιοι τὴν μὲν δὴλην πρό-
 5 τασιν παραλιμπάνουσι, προτείνουσι δὲ τὴν λοιπὴν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πρα-
 κτῶν, οἷον τὸ ὅτι μὲν βαδίζειν ἀγαθὸν προτείνει καὶ σκοπεῖ εἰ ἀγαθόν, τὴν
 δὲ ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος οὐ προτείνει ὡς δὴλην. διὸ καὶ ὅσα μὴ λογισά-
 10 μενοι πράττομεν, ταχὺ πράττομεν· οὐ γὰρ συλλογίζόμεθα, ἵνα ἐνδιατρίψωμεν
 καὶ ὁλως ἐμβραδύνωμεν συλλογίζόμενοι· ὅταν δὲ ἐνεργήσῃ τὰ ζῷα ἢ τῇ
 αἰσθήσει ἢ τῷ νῷ, εὐθὺς ἐπὶ τὴν πρᾶξιν ὁρμῶμεν οὐ ὁρεγόμεθα. ὅτι δὲ
 15 ἢ ὁρεξίς ἐσχάτη, δῆλον· πρῶτον μὲν γὰρ ἢ αἰσθησις ἢ ἡ φαντασία κινεῖ-
 ται, καὶ οὕτως ἢ ὁρεξίς. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ τῆς μὲν ἐσχάτης αἰτίας
 τοῦ κινεῖσθαι ὁρέξεως οὔσης τὸ ἐσχάτης ἀντὶ τοῦ κυρίας εἰληπται·
 οὐδὲν γὰρ ὁρελός πρὸς τὸ κινηθῆναι τὸ αἰσθῆσθαι ἢ νοῆσαι, εἰ μὴ καὶ
 ὁρεξίς ἐπακολουθήσει. ὅτι δὲ τὰ πραττόμενα δι' ὁρεξίν θυμοῦ καὶ ἐπιθυ-
 20 μίας καὶ βουλήσεως πράττεται, εἴρηται. ὁμοίως δὲ καὶ τί διαφέρει βού-
 λησις θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας καὶ ὁλως ὁρέξεως, εἴρηται ταῦτα πάντα ἐν τῷ
 Περὶ ὁρμῆς.

p. 701^b1 "Ὡσπερ δὲ τὰ αὐτόματα κινεῖται μικρᾶς κινήσεως γινο-
 μένης, λυομένων τῶν στρεβλῶν.

20 Αὐτόματα λέγει τὰ ὑπὸ τῶν θαυματοποιῶν ἐν τοῖς γάμοις καὶ ἐν 153^b
 ἄλλοις τισὶ γινόμενα. λύσαντες γὰρ οὗτοι τὴν ἀρχὴν τῶν στρεβλῶν, εὐθὺς 20
 κρούσασα τὴν ἐφεξῆς λύει αὐτήν, καὶ αὕτη τὴν ἐφεξῆς, ἕως ἂν εἰς τὰ
 ξύλινα εἰδωλα φθάσασα ἢ κίνησις κινήσῃ αὐτά, ὥστε δοκεῖν τοῖς μὴ εἰδότεσι
 τὴν τῶν στρεβλῶν κατασκευὴν ὑφ' αὐτῶν κινεῖσθαι. οὕτω καὶ τοῦ ἐν τῇ
 25 καρδίᾳ πνεύματος κινηθέντος ὑπὸ τῆς ὁρέξεως, κινεῖ τὰ ἐχόμενα νεύρα.
 καὶ ἐκεῖνα πάλιν τὰ ἐχόμενα, ἕως ἂν εἰς τὰ ὀργανικὰ μέρη χεῖρας καὶ
 πόδας φθάσασα ἢ κίνησις κινήσῃ τὸ ζῷον. ὅτι δὲ ἐν τοῖς ἀμαξίοις τοῖς
 τετρατρόχοις (ἐπὶ τούτων γὰρ τὸν λόγον ποιεῖται) ὁ ἐλάττων ὥσπερ κέν- 35
 τρον ἡρεμοῦν γίνεται, ἀνάλογος ὢν τῷ ἡρεμοῦντι ὠλεοκράνῳ, δῆλον τοῖς
 30 ἀκριβῶς προσέχουσιν. ἐπειδὴ γὰρ μέγας ἐστίν, μᾶλλον δὲ μεγάλοι οἱ
 ὀπισθεν, οἱ δὲ ἔμπροσθεν οἱ πρὸς τοῖς βουσίιν ὄντες μικροί, ἀνάγκη ἵστα-
 σθαι τοὺς ἐλάττους ἐν τῇ περιφορᾷ, ἵνα κινηθῶσιν οἱ μεζίνες. ἐπεὶ γὰρ
 ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἴσῳ χρόνῳ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ ἀποκαθίστανται
 οἱ τε ἐλάττους καὶ οἱ μεζίνες, δῆλον ὅτι ἡ τοῦ μεζίνος κίνησις μεζίνων

2 συλλογίζόμεθα PR εὐθὺς a Arist. 3 ἐρωτώντων ex ἐρώτων corr. RS
 5 εἰ om. P τὴν] τὸ a 7. S ἵνα ἐμβραδύνωμεν καὶ ἐνδιατρίψωμεν συλλογίζό-
 μενοι CPR S δὲ om. CPRS: γὰρ Arist. ἢ] ἂν P 9 ὁρμῶμεν PR
 10 γὰρ om. CPR 13 post πρὸς add. δὲ S 18 μικρᾶς a Arist.: μιᾶς S:
 μὲν CPR 20 ἐν post καὶ om. CPR 21 τισὶ om. P γινομένοις S
 22 post κρούσασα spat. II litt. P 24 post οὕτω add. δὲ a 32 ἐλάττους CPRa

ἐστὶ καὶ ταχύτερα. ἡ δὲ τοῦ ἐλάττωνος βραδυτέρα. τὸ δὲ βραδυτέρον τῇ 15^b
τοῦ ἐναντίου μίξει ἐστὶ βραδυτέρον, ἐναντία δὲ ἡ ἡρεμία τῇ κινήσει· ὥστε 31
ἡρεμεῖ ὁ ἐλάττων βραδυτέρον κινούμενος, εἰ καὶ λανθάνει ἡμᾶς μὴ βουλο-
μένους διαπονεῖν περὶ τὰ ταῦτα βλέπειν. φέρε γὰρ λόγου χάριν (τὴν γὰρ
5 ἀκρίβειαν ἐν τοῖσις οὐ ζητήτέον· σαφηνείας γὰρ μόνον τῶν λεγομένων.
ἀλλ' οὐχ ὁμοιότητος ἕνεκα τὸ ὑπόδειγμα παράγεται) φέρε οὖν λόγου χάριν
εἰπεῖν ὅτι ὥσπερ ὁ πῶλος πρὸς τὴν ἱσημερινὴν ἡ καὶ ἀπλῶς πρὸς ἅπαντας 35
τοὺς ὑπὸ τῶν ἀστέρων γραφομένους κύκλους ἔχει, οὕτω καὶ οἱ ἐλάττονες
τροχοὶ πρὸς τοὺς μείζονας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως. ἡμᾶς δὲ καλῶς ἔχει
10 εἰδέναι ὅτι τὸ τῶν αὐτομάτων ὑπόδειγμα εἰληπται ὡς ἀνάλογον τοῖς ἐν
ἡμῖν νεύροις, τὸ δὲ τοῦ ἀμαξίου διὰ δύο λόγους μόνους καὶ οὐκέτι δι'
ἄλλο τι, δι' ἓνα μὲν λόγον ὡς ἀναλογίαν ἔχοντα τὰ ξύλα πρὸς τὰ ὀστά, δι'
ἄλλον δὲ ὅτι ὡς ἐνταῦθα οἱ ἐλάττονες τροχοὶ ὥσπερ κέντρον ἀκίνητον
γίνονται, οὕτω καὶ ἐν τῷ ζώῳ αἱ καμπαί· καὶ γὰρ ἐν ταῖς καμπαῖς, ὡς 40
15 πολλάκις εἴρηται, τὸ μὲν κινεῖται, τὸ δὲ ἡρεμεῖ. ἡ μὲν οὖν τῶν λεγομέ-
νων διάνοια, οἶμαι, τοιαύτη. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ καὶ τὸ ἀμάξιον ὅπερ
αὐτὸ ὀχρούμενον κινεῖ εἰς εὐθὺ τοιοῦτόν ἐστι· τὸ ἀμάξιον εἰς εὐθὺ
κινεῖ τὸ φερόμενον ὑπ' αὐτοῦ· ὀχρούμενον γὰρ τὸ φερόμενον ὑπὸ τοῦ ἀμα-
ξίου εἶπεν. εἰ γὰρ καὶ κύκλῳ κινοῦνται οἱ τροχοί, ἀλλ' οὖν τὸ ὀχρούμενον
20 καὶ φερόμενον βάρος εἰς εὐθὺ κινούσιν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν, εἰ μὴ πλανῶμαι,
οὐδεμίαν εἰκόνα τῆς ὑφ' ἡμῶν γινομένης κινήσεως σώζει· τὸ δ' ἐφεξῆς, 45
τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τῷ ἀνίστους ἔχειν τοὺς τροχοὺς· ὁ γὰρ ἐλάττων
ὥσπερ κέντρον γίνεσθαι καὶ πάμπαν ἔχει πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν
ὑφ' ἡμῶν γινομένην κίνησιν. ὡς γὰρ ἐν τοῖσις ἵσταμένων τῶν ἐλαττόνων
25 τροχῶν, ὡς πέφυκε γίνεσθαι ἡ στάσις, γίνεσθαι ἡ τῶν μειζόνων περιαγωγὴ
ἢ μᾶλλον ἢ κυκλικὴ κίνησις (ἡ γὰρ περιαγωγὴ κυρίως τῆς σφαίρας ἐστίν)
οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῖν τὰ μὲν κινοῦνται ἐν τῇ κατὰ τόπον μεταβολῇ, τὰ δὲ
ἵστανται. ἀνίστους δὲ ποιῶσι τοὺς ἔμπροσθεν τροχοὺς, οὗς αὐτοὺς ἐν τῷ 50
εἶπεν. ἵνα ὥσπερ ὑπερχαιμένων τῶν ὀπισθεν καὶ ὠθούντων τοὺς πρόσθεν
30 γίνηται ταχέως ἡ κίνησις. τὸ δὲ καθάπερ ἐν τοῖς κυλίνδροις εἶπε διὰ
τὸ ὡς ἔοικε κακείνους τροχωτοὺς ποιεῖν, ὥσπερ καὶ νῦν τὰ ἐκ κυλίνδρων
ἀμαξίδια τὰ τετρατρόχα, ὅπερ ἔλκουσιν οἱ παῖδες παίζοντες χαρίεντα ἰδεῖν
διὰ τὸ περιτιθέμενον αὐτοῖς κάλλος ὑπὸ τῶν ζωγράφων. σίδηρον δὲ ἐν τῷ
τροχῷ λέγει τὸν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν τροχῶν περιχαιόμενον, κύκλον καὶ

3 ἡρεμεῖ] ἡρεμαῖος CPR

6 οὖν] γὰρ CPR

9 οὕτως ἡμᾶς δὲ in lit. R

10 post ὡς add. ὑπόδειγμα CPR

12 ἀναλογίαν] ἀναλόγως CR: ἀνάλογον P

14. 15 ὥσπερ εἴρηται πολλάκις CRP

16 ὅπερ—ἀμάξιον (17) om. CPR

ὅπερ S

Arist. vulg.: ὥσπερ a Arist. PS

21 γινομένης PR

22 τῷ om. CPR

29 ὑποκαίμενων CRS

30 γίνεσθαι S

31 ἔοικεν ἐκείνους CPR

32 χαρίεντες P: χαρίεν R

33 περιτιθέναι CPR

post ζωγράφων add καλλύνουσι

γὰρ αὐτὰ (γὰρ om. P) οἱ ζωγράφοι χρώμασι CPR

δὲ] μὲν C

33. 34 τοῖς

τροχοῖς CPR

αὐτὸν ὄντα. ἀλλ' ἐπεὶ ἐν τῷ περὶ τὴν | καρδίαν πνεύματι καὶ τοῖς νεύ- 154
 ροῖς συστολαὶ τινες γίνονται καὶ ἐκτάσεις καὶ ὁλως ἀλλοιώσεις, ἐν δὲ τοῖς
 ἀμαξίοις καὶ τοῖς αὐτομάτοις οὐ γίνονται, προσδιορίζεται καὶ περὶ τοῦτου
 λέγων ἐν μὲν οὖν τοῖς αὐτομάτοις καὶ τοῖς ἀμαξίοις οὐκ ἔστιν
 5 ἀλλοιώσεις, δυνάμει τοῦτο λέγων ὅτι κἂν καὶ ἐν τούτοις ἐγένετο ἀλλοιώσεις,
 ἡ αὐτὴ ἂν ἐπετελεῖτο κίνησις, ἥτις καὶ νῦν γίνεται μὴ ἀλλοιουμένων. ὅτι
 δὲ καὶ τὰ νεύρα ἡμῶν καὶ τὰ μόρια αὔξονται ἥτοι ἐκτείνονται καὶ ὁλως
 10 μείζονα γίνονται ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑπὸ τῆς τότε γινομένης εὐκράτου θερμώ-
 τητος, καὶ πάλιν συστέλλονται καὶ οἴονεϊ πιλοῦνται ἐν τοῖς φόβοις διὰ τὴν
 10 καταψύξιν (πῆγνυσι γὰρ τὸ ψύχος) εἴρηται καὶ πρότερον. σαφὲς δὲ τὸ
 ἐξῆς διὰ τὸ προσιπεῖν ἡμᾶς ταῦτα πάντα πρὸ ὀλίγου. τὸ δὲ καὶ ἐν
 ταύτῃ κατὰ μέγεθος ἐν ἀναισθητῇ μορίῳ ἴσον ἔστι τῷ κἂν ἐν μικρο-
 τάτῃ καὶ πρὸς αἰσθησιν ἀναισθητῇ μορίῳ αὐτῆς γένηται ἢ ἀλλοιώσεις. 10

p. 701^b34 Ἐξ ἀνάγκης δὲ ἀκολουθεῖ τῇ νόήσει καὶ τῇ φαντασίᾳ
 15 αὐτῶν θερμότης καὶ ψύξις.

Τὸ τῆς λέξεως συνεχὲς τοιοῦτον ἔξ ἀνάγκης δὲ ἀκολουθεῖ τῇ νόήσει
 καὶ τῇ φαντασίᾳ αὐτῶν θερμότης καὶ ψύξις. ἔστι δὲ τὰ λυπηρὰ καὶ ἡδέα
 αὐτῶν σχεδὸν πάντα μετὰ ψύξεως καὶ θερμότητος. τὰ δὲ ἄλλα μεταξύ.
 ἦν δ' ἂν κατάλληλος ἡ λέξις, εἰ εἶχεν ἀντὶ τοῦ δὲ συνδεδεμένου τὸν γὰρ. ἦν
 20 ἦν οὕτως ἔστι γὰρ τὰ λυπηρὰ καὶ ἡδέα αὐτῶν. λαμβάνει δὲ ὅτι μετὰ
 θερμότητος καὶ ψύξεως γίνονται περὶ τὰ μικρὰ λυπηρὰ καὶ ἡδέα. περὶ δὲ
 20 τὰ μεγάλα ἀάμπαν εἰσὶ καταφανῆ. ὧν θερμότητων περὶ ἡμᾶς γινομένων
 καὶ ψύξεων ὁρῶμεν ποτὲ μὲν μόρια τινα κινούμενα ἐν ἡμῖν. ὥς ἐν τοῖς
 ὀνειροποιῖς τὸ αἰθεῖον, τὰ σκέλη, ποτὲ δὲ ὅλον τὸ σῶμα. ὅτε κατὰ τὸπον
 25 μεταβάλλομεν. ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ οἷον εἰδώλοισι χρώμεναι τοῖς τοιο-
 ούτοις περὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἡδέων καὶ τῶν λυπηρῶν ἐγγινομένων ἡμῖν
 περὶ τὸ πρῶτον αἰσθητῆριον τύπων καὶ ἀναγνωγραφημάτων εἴρηται. 25

p. 702^a7 Ὡστ' εὐλόγως ἤδη δημιουργεῖται τὰ ἐντός καὶ τὰ περὶ
 τὰς ἀρχὰς τῶν ὁργανικῶν μορίων.

30 Ἀρχὰς ὁργανικῶν μορίων λέγει τὰ νεύρα. τοὺς μύς, ὁργανικὰ δὲ

3 γίνεται CRS	τούτου ex τούτων corr. P ¹ : τούτων S	4 ἐν] εἰ R
5 δυνάμεις CR	ὅτι om. a post κἂν add. εἰ a	καὶ om. CPR
6 ἀλλοιούμενω C	8 ἐγγινομένης C	9 συστέλλεται PR
πρὸ ἡμῖν corr. R	πρὸ ὀλίγου πάντα coll. CPR	11. 12 ἐν ταύτῃ ex ἐνταῦθα
corr. R	12 ἐν post μέγεθος om. P	τῷ om. CPR
ψύξις (17) in marg. P ¹	18 ἀλλὰ a	19. 20 ἦν ἢ CPR
περὶ ἡμᾶς coll. CPR	23 ὁρῶμεν] ὁράται a	22 γινομένων
ὅτε CPR	25 post τοῖς add. τούτων CR	24 ὀνειροποιῖς CPR
τικόν CPR	28 τὰ post καὶ om. a	27 αἰσθη-

μόρια χεῖρας καὶ πόδας. γίνονται δὲ τὰ νεῦρα πεπηγότα καὶ οἴονεῖ ξηρὰ 154^r
καὶ ὡς αὐτὸς λέγει σκληρὰ ἐν τοῖς φόβοις, ὑγρὰ δὲ καὶ μαλακὰ καὶ ἀπο- 30
λελυμένα ἐν ταῖς ἡδοναῖς. γινομένων γὰρ ὑπὸ φύξεως καὶ θερμότητος τῶν
τοιούτων περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ὀργανικῶν μορίων πρὸς τὰς ἐνεργείας αὐτὰς
5 καὶ τὰς ὑπηρεσίας ἄγεται τῇ ὀρμητικῇ δυνάμει, ἀφ' ἧς καὶ τὴν ἀρχὴν
ἐγγίνεται· πᾶσαι γὰρ αἱ τοιαῦται πράξεις ἐνεργοῦνται διὰ τῆς τῶν σωμα-
τικῶν μορίων ἐνεργείας.

p. 702^a 10 Τούτων δὲ συμβαινόντων τοῦτον τὸν τρόπον.

Τούτεστι τούτων δὲ μεταβαλλόντων ἐξ ὑγρῶν εἰς ξηρὰ καὶ τὰ λοιπὰ 41
10 ἅπερ εἴρηκε πασχόντων, καὶ ἐπὶ τοῦ παθητικοῦ καὶ ποιητικοῦ τοιαύτην
ἐχόντων φύσιν, ἵνα τὸ μὲν ποιῇ τὸ δὲ πάσχει, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς τοιαύτης
ὀρέξεως τὰ τοιαῦτα γίνεται πάθη, ἀνάγκη ἅμα τῷ τὴν ὀρεξίν κινῆσαι γίνε-
σθαι τοῦ πνεύματος καὶ διὰ τούτου τῶν νεύρων κίνησιν, καὶ διὰ τούτων
τοῦ ζῴου. ἡ μὲν οὖν διάνοια αὕτη. τὸ δὲ τῆς λείξεως τῆς καὶ μηδὲν
15 ἀπολείπει αὐτῶν ἐκάτερον τῶν ἐν τῷ λόγῳ τοιούτων ἐστὶ καὶ μηδὲν
ἀπολείπει τῶν εἰς τὸ τί ἦν εἶναι καὶ τὸ εἶδος ἐκάστου τούτων συντεινόν-
των. ὥσπερ γὰρ ἂν λείπη τι τῶν εἰς τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ὑπαρ-
χόντων, οὐκέτ' ἐστὶν ἄνθρωπος, οὕτως ἂν λείπη τι τῶν εἰς τὸν ὁρισμὸν
τοῦ ποιητικοῦ ἢ ποιητικὸν λαμβανομένων, οὐκ ἔσται τὸ ποιητικὸν τοῦθ'
20 ὅπερ λέγεται· ὁμοίως οὐδὲ τὸ παθητικὸν παθητικόν.

p. 702^a 21 Τὸ δὲ κινεῖν πρῶτον τὸ ζῷον ἀνάγκη εἶναι ἐν τινὶ ἀρχῇ. 50

Ὅτι μὲν οὖν τὸ κινεῖν πρῶτον τὸ ζῷον ἀνάγκη εἶναι ἐν τινὶ ἀρχῇ, 154^v
πάντες ὁμολογοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ καὶ αἱ καμπαὶ ἀρχαί, ὡς πολλάκις εἴρηται,
δείκνυσιν ὅτι ἀδύνατον ἐν τινὶ τῶν καμπῶν εἶναι, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ ἀρχῇ
25 ἀναγκαῖον εἶναι τὸ πρῶτον κινεῖν τὸ ζῷον, ἥτις οὐκ ἔστιν ἄλλου μὲν ἀρχὴ
ἄλλου δὲ τέλος, ἀλλ' οὕσα αὐτὴ καὶ αὐτὴν· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ καρδιά.

1 καὶ prius om. CPR παραπεπηγότα C 2 καὶ post ξηρὰ om. CPR σκληρὰ]
ξηρὰ S 2. 3 ἀπολελυμένα καὶ μαλακὰ coll. CPR 8 τὸν τρόπον τοῦτον coll. a
10 πασχόντων] πανθανόντων (sic) CPR ἐπὶ Sa Arist. S: ἔτι CPR Arist. vulg.
12 γίνονται PR 12. 13 γίνεσθαι ex γενέσθαι corr. P¹ 13 κίνησιν post
πνεύματος ponit P, item corr. R 15 ἀπολίπη CR αὐτῶν—ἀπολείπει (16)
om. CPR ἐκατέρων a 16 ἦν] ἦ R 17 λείπη C ἀνθρώπου—ὁρισμὸν
τοῦ (18. 19) om. CPR 18 οὐκ ἔστιν a 19 ποιητικόν (post ἦ) scripsi: ποιητικῶν S:
ποιητικοῦ Ca: ποιητικῶς PR οὐκ ἔστι a 20 τὸ παθητικόν] παθητὸν PR
21 post κινεῖν add. καὶ a τὸ om. a 22 post οὖν add. εἰ S
πρῶτον om. PR εἶναι post ἀρχῇ ponunt CPR 23 ἐπεὶ PR καὶ
om. a 25 πρῶτως PR τὸ ζῷον κινεῖν coll. CPR 26 τέλος]
τινὸς τελευτῇ C

δείκνυται δὲ διὰ πλειόνων τῷ ἀληθεστάτῳ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Ἀφροδισιῇ ἐν 154v
 τῷ Περι τοῦ ποῦ τακτέον τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς μέρος, ὅτι τὸ κινουὶν 6
 πρῶτον τὸ ζῶον (τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ ὀρεκτικὴ τε καὶ ὁρμητικὴ δύναμις τῆς
 ψυχῆς, ὡς πολλάκις εἴρηται) δέδεικται οὖν ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ ἐστίν· αὕτη
 5 γὰρ καὶ ἀρχὴ τῶν ζώων, ὡς ἐκ τοῦ λόγου καὶ τῶν ἀνατομῶν δείκνυται.
 δείκνυσσι δὲ ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ταῖς καμπαῖς, ἐπὶ τοῦ βραχίονος τὴν δεξιὴν
 ποιοῦμενος· ὁ γὰρ ἂν ἐπὶ τούτου δειχθῇ, τοῦτο κατὰ πάντων ἀρμόσει.
 ὅτι μὲν οὖν, φησὶν, ἐστὶν ἡ καμπὴ τοῦ μὲν ἀρχῇ τοῦ δὲ τελευτῇ, εἴρηται· 10
 ὡς γὰρ τὸ νῦν τέλος μὲν ἐστὶ τοῦ παρεληλυθότος, ἀρχὴ δὲ τοῦ μέλλοντος,
 10 οὕτω καὶ ὁ καρπὸς ἀρχὴ μὲν τῆς χειρὸς, τελευτῇ δὲ τοῦ βραχίονος. καὶ
 χρῆται μὲν ὡς ἐνὶ ἅπαντι τῷ κώλῳ τῷ ἀπὸ τοῦ ὤμου ἄχρι τῆς χειρὸς
 (χειρὶ δὲ ἐστὶ τὸ ὑπὸ τῶν δακτύλων καὶ τοῦ θέναρρος συνεστηκός· εἴρηται
 δὲ ἐν ταῖς Περι ζώων ἱστορίαις) χρῆται οὖν ἅπαντι τῷ κώλῳ ὡς ἐνὶ διὰ
 τὴν συνέχειαν τῶν σαρκῶν καὶ νεύρων, χρῆται δ' αὐτῷ καὶ ὡς δυοὶ διὰ τὸ
 15 κινουμένης τῆς χειρὸς ἡρεμεῖν τὸν καρπὸν (τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον) 15
 ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ βραχίονος κινουμένου ἡρεμεῖν τὸ ὠλεκράνον. τὸ δὲ
 ὅταν γὰρ κινῆται ἐντεῦθεν ταῦτόν ἐστι τῷ ὅταν γὰρ κινῆται ἐκ τοῦδε
 τοῦ τόπου εἰς τόνδε. ὅτι δὲ ἐν τῇ κινήσει οὐ μόνον πρὸς ἡρεμοῦν ἐκτός
 τι δεῖ ἀπερεῖδυσθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τι τῶν ἐν ἡμῖν, εἴρηκεν ἀρχόμενος
 20 τοῦ λόγου.

p. 702a28 Ἦς δ' ἐν τῷ ὠλεκράνῳ κάμψεως τὸ μὲν κινεῖται τὸ
 ἐν αὐτῷ τῷ ὄλῳ κινουμένῳ.

Ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· τὸ μέρος, τουτέστιν ἡ χεὶρ, συγκινεῖται τῷ
 ὄλῳ βραχίονι. ἔστι γὰρ ἡ χεὶρ ἐν τῷ βραχίονι ὡς μέρος πρὸς ὅλον· τὸ
 25 μέρος οὖν τὸ ἐν τῷ ὄλῳ συγκινεῖται τῷ ὄλῳ. ἐν τῇ κάμψει γὰρ τοῦ
 βραχίονος, κινουμένου τοῦ βραχίονος ὄλου, συγκινεῖται καὶ ἡ χεὶρ. εἰπὼν
 δὲ τὸ μὲν κινεῖται, καὶ δέον ἐπενεγκεῖν 'τὸ δ' οὐ κινεῖται', ἀντὶ τούτου
 ἐπιήγαγεν ἀνάγκη δ' εἶναί τι ἀκίνητον· δέδεικται δὲ τοῦτο πολλάκις. 35
 ταῦτα προλαβὼν δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον κινουὶν ἐν τινι τῶν

1 δέδεικται CPR τῷ ἀληθεστάτῳ—Ἀφροδισιῇ τῷ ἀφροδισιῇ ἀλεξάνδρῳ CPR

1. 2 ἐν τῷ—μέρος] Alex. de an. (Suppl. Arist. II 1) p. 97,16 sqq. 3 ὁρμητικὴ τε καὶ
 ὀρεκτικὴ coll. a 4 οὖν ὅτι om. CPR ἐστίν] εἶναι CPR 6 post δεῖξιν add.

τοῦ λόγου PR 7 ὁ γὰρ ἂν] ἐν γὰρ a: ἂν om. CPR post ἀρμόσει add. τῶν

καμπῶν CPRa 8 οὖν om. C ἐστὶν om. a 9 τὸ om. R

12. 13 εἴρηται δὲ] ὡς εἴρηται CPR 13 ἐν ταῖς Περι ζώων ἱστορίαις] A 15 p. 493b27

14 post συνέχειαν add. τοῦ παντός ἦτοι P, τ. π. ἡγούν CR χρῆται δ' αὐτῷ om. Sa

16. 17 τὸ δὲ ὅτε γὰρ κινεῖται PR 19 εἴρηκεν] c. 1 p. 698a14 sqq. 22 αὐτῷ

om. S τῷ om CPR ὅλον κινούμενον CPR 23 μέρος ex μὲν corr. S¹:

μὲν a 24 ἔστι γὰρ—βραχίονι om. CPR πρὸς ὅλον] σὺν ὄλῳ CPR

25 τὸ δὲ ἐν τῷ CPR 26 τοῦ βραχίονος ὄλου] ὄλου τούτου CPR χεῖρ]

ἀρχῇ PR 28 τι ἀκίνητον—πρῶτον κινουὶν (29) om. C 29 προλαβεῖν a

καμπῶν, λέγων ὥστε εἰ τὴν ὁ βραχίων ζῶν, τὴν ἂν ἐν τῷ ὠλεκράνῳ ἢ 154^v
 ψυχῇ. ἐπεὶ δὲ ὡς ἔχει ὁ βραχίων πρὸς τὸ ὠλέκρανον, ἐνδέχεται τι ἄλλο
 τῶν ἀψύχων, οἷον ἡ ῥάβδος, ἔχειν πρὸς τὴν χεῖρα (ἔστι γὰρ καὶ ἡ ῥάβδος
 τέλος μὲν τῆς ἐχούσης αὐτὴν χειρός, ἀρχὴ δὲ ἑαυτῆς· τὸ γὰρ τῆς ῥάβδου
 5 τέλος, οὐπερ ἡ χεὶρ ἄπτεται, τέλος μὲν ἐστὶ τῆς χειρός, ἀρχὴ δὲ τῆς
 ῥάβδου) ἐπεὶ οὖν ἐνδέχεται τι ἄλλο τῶν ἀψύχων ἔχειν πρὸς τὴν χεῖρα, 40
 ὡς ὁ βραχίων πρὸς τὸ ὠλέκρανον, μὴ ἔστι δὲ ἡ ψυχὴ μεταξὺ χειρός καὶ
 ῥάβδου, οὐδ' ἂν ἐν τῷ καρπῷ εἴη οὔτε ἐν τῷ ὠλεκράνῳ οὔτε ἐν τῷ ὤμῳ
 οὔτε ἐν ἄλλῳ, οὐδ' τὸ μὲν ἐστὶν ἀρχὴ τὸ δὲ τέλος. διὰ τί γὰρ ἂν ἐν ταύτῃ
 10 τῇ καρπῷ εἴη, καὶ οὐκ ἐν ταύτῃ, ὁμοίως ἐν πάσαις ταῖς καρπαῖς θεωρου-
 μένων καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους; ἡ μὲν οὖν διάνοια οἶμαι αὕτη.
 ἔσχατον δὲ κινούμενον λέγει τὴν χεῖρα, ἑτέραν δὲ ἀρχὴν τὴν ῥάβδον.
 ἀνάγκη οὖν, φησὶν, ἐν μηδεμιᾷ εἶναι ἀρχῇ, ἣ ἐστὶν ἄλλου τελευτῇ, 45
 μὴδὲ εἴ τι ἐστὶν ἕτερον ἐκείνου ἐξωτέρῳ, λέγων ἐξωτέρῳ τὰ ἐφεξῆς.
 15 ἔστι δὲ τοῦ μὲν καρποῦ ἐφεξῆς βραχίων, καὶ τούτου ἄλλο, κακείνου ἕτερον.
 οὐκ ἔστιν οὖν ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀρχῇ ἡ ψυχὴ, ἥτις ἐστὶν ἐφεξῆς ἄλλης. τὸ δὲ
 ἔτι γὰρ τοῦ ὠλεκράνου μένοντος κινεῖται ἅπαν τὸ κάτω συνεχές
 ἴσον ἐστὶ τῷ ὥσπερ γὰρ τοῦ ὠλεκράνου μένοντος κινεῖται ὁ βραχίων
 (οὗτος γὰρ ἐστὶ συνεχὴς τῷ ὠλεκράνῳ) οὕτω καὶ τοῦ ὠλεκράνου μένοντος
 20 κινήθῃσεται τὸ ἀνώτερον αὐτοῦ, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ μεταξὺ αὐτοῦ τοῦ ὠλεκράνου
 καὶ τοῦ ὤμου· εἰ δὲ τοῦτο, οὔτε ὁ βραχίων ἔσται ἀρχὴ οὔτε τὸ ὠλέκρανον 50
 οὐτ' ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων.

p. 702^b 12 Ἐπεὶ δ' ὁμοίως ἔχει ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν καὶ τῶν
 δεξιῶν, καὶ ἅμα τὰ ἐναντία κινεῖται. |

25 Τὸ ἅμα ἀντὶ τοῦ παρὰ μέρος εἴληπται· οὐ γὰρ αἰεὶ ἐν τῇ κατὰ 155^r
 τόπον μεταβολῇ τὸ μὲν ἀριστερὸν ἡρεμεῖ, τὸ δὲ δεξιὸν κινεῖται, ἢ ἔμπαλιν 6
 αἰεὶ τὸ δεξιὸν ἡρεμεῖ καὶ κινεῖται τὸ ἀριστερόν, ἀλλὰ παρὰ μέρος ἕως ἂν
 ἡρεμίσωμεν. ἐπεὶ οὖν, φησὶν, ὁμοίως ἔχει ἀπὸ τῶν δεξιῶν καὶ τῶν
 ἀριστερῶν. τουτέστιν ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ἡ καρδία καὶ πρὸς τὰ δεξιά καὶ
 30 πρὸς τὰ ἀριστερά (ἐν αὐτῇ γὰρ παύομεν τὰ ἀριστερά καὶ δεξιά μέρη κινού-
 μενα· ἄγχι γὰρ αὐτῆς ἡ τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν κίνησις ἀπέρχεται), καὶ

3 τὴν ῥάβδον CPR καὶ om. CPR 4 μὲν om. et post τῆς supr. vers.
 adscr. P¹ ἑαυτῆς] αὐτῆς CPR 4. 5 fort. τῆς ῥάβδου μέρος 10 καὶ οὐκ]
 οὐκ] καὶ PR ante ὁμοίως add. οἶμαι καὶ οὐκ ἐν ταύτῃ PR 11 αὐτῇ]
 τοιαύτῃ a 13 post ἄλλου add. ἀρχῇ PR 14 τὸ ἐφεξῆς PR 16 ἀρχῇ
 om. P ἄλλης scripsi: ἄλλη libri 17 κάτω—κινεῖται ὁ (18) in marg. P
 20 ἀνωτέρω CPRa 21 τοῦτο] τούτου PR 23 ἔχει om. CS καὶ ἀπὸ
 τῶν CPRa 28 ἡρεμίσωσιν a φησὶν om. CPR ἀπὸ τῶν δεξιῶν—
 ἔχει (29) om. CPR καὶ ἀπὸ τῶν a 30 παύομενα CPR 31 αὐτῆς
 γὰρ coll. C

ἐκ ταύτης αὐτοῖς ἢ τῆς κινήσεως εἴη ἂν ἀρχή. ἐφ' ὃ γὰρ αἱ ἀπὸ τῶν 155^r
 δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν κινήσεις τελευτῶσιν ὡς ἐπ' ἀρχήν, ἀπὸ τούτου 10
 εὐλόγον γίνεσθαι καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπὶ τὸ ἔξω κινήσεως. οὕτω γὰρ
 γίνονται καὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἐφ' ὃν γὰρ αἱ τῶν ἔξωθεν προσαγγελλίαι
 5 γίνονται, οὗτος δ' ἐστὶν ὁ στρατηγός, ἀπὸ τούτου καὶ αἱ πρὸς τὰ ἔξω
 κινήσεις τὴν ἀρχὴν λαμβάνουσι. γίνονται δὲ πρὸς τὴν καρδίαν αἱ ἐκτὸς
 κινήσεις· ὡς ἐν τῷ Περὶ τοῦ ποῦ τακτέον τὸ ἡγεμονικὸν τῷ Ἀφροδισιεῖ Ἀλε-
 ξάνδρῳ δέδεικται, τὰ σποράδην πολλαχού Ἀριστοτέλει περὶ τούτων λεγθέντα 15
 ἐκεῖσε συλλεξαμένῳ, καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα ἀναγκαιότατα οἰκεία προσεπι-
 10 θέντι. ἀπὸ ταύτης ἄρα τῆς καρδίας καὶ ἡ ὀρυξὶ καὶ ὄρεξις, αἰσινές εἰσιν
 ἀρχαὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως. διὸ καὶ τὰ πρὸς τὴν κίνησιν ὄργανα τὰ
 νεύρα ἀπὸ τῆς καρδίας, ὡς ἐκ τῶν ἀνατομῶν δείκνυται, τὴν ἀρχὴν ἔχει.
 ἀφ' οὗ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἔχει τὰ πρὸς τὴν κίνησιν ὄργανα, ἐν τούτῳ ἀναγκ-
 αῖον εἶναι καὶ τὸ διδόν αὐτοῖς τὴν τοῦ κινεῖν καὶ κινεῖσθαι δύναμιν. 20
 15 κινουῦνται μὲν γὰρ τὰ νεύρα ὑπὸ τῆς ψυχῆς, κινουσί δὲ τὰ κῶλα. ἐπεὶ
 οὖν, ὡς εἴρηται, ὁμοίως ἔχει καὶ ἄμα καὶ παρὰ μέρος τὰ δεξιὰ καὶ ἀρι-
 στερά, ταῦτα γὰρ εἶπεν ἐναντία (οὐ γὰρ ἄμα κινεῖται τὸ δεξιὸν καὶ ἀρι-
 στερόν, ἀλλὰ παρὰ μέρος). αἰεὶ δ' ἀμφοτέρων τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν
 κῶλων ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἀνωτέρω καὶ οὐκ ἐν ταῖς καμπαῖς, ἀνάγκη
 20 ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θώρακος, τουτέστιν ἐν τῇ καρδίᾳ εἶναι τὴν τῆς κινήσεως
 ἀρχήν. ἔσχατον γὰρ καὶ πέρας καὶ οἶονεῖ κέντρον τῶν ἄκρων τῶν δεξιῶν 25
 καὶ ἀριστερῶν τὸ μέσον ἐστίν. ἔτι δὲ καὶ καθ' ὅσον ἐν μέσῳ οὔσα ἡ
 καρδία ὁμοίως ἔχει ἂν πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω καὶ ὁμοίως ἂν αὐτοῖς
 ἀμφοτέροις χορηγίᾳ τὴν κίνησιν. καὶ οὐ τοῖς μὲν μᾶλλον τοῖς δ' ἧττον.
 25 καὶ διὰ τοῦτο ἐν ταύτῃ εἴη ἂν τὸ κινουῦν. τὰς ἀπὸ τῆς ῥάχεως δὲ
 λέγοι ἂν τὰ κῶλα, χεῖρας καὶ πόδας· τούτων γὰρ καὶ πάντων τῶν ὀστέων
 ἡ ῥάχις ἀρχή, ὡς ἐν τῷ Περὶ ζώων μορίων καὶ ἐν ἄλλοις πλεῖστον εἴρη-
 30 ται. ὅτι δὲ ἐν ᾧ ἡ αἰσθησις ἐν τούτῳ ἡ ὁρμητικὴ τε καὶ ὁρμητικὴ 30
 δύναμις, δέδεικται ἐν τῷ Περὶ τοῦ ποῦ τακτέον τὸ ἡγεμονικόν. ἐγόμενα
 30 δὲ τοῦ τόπου τοῦ περὶ τὴν ἀρχὴν λέγει τὰ νεύρα. ἡ μὲν οὖν ξύμπτουσα
 διάνοια αὐτῇ. τὸ δὲ τῆς λέξεως τῆς ὥστε μὴ τῷ ἡρεμεῖν τὸ δεξιὸν
 κινεῖσθαι τὸ ἀριστερόν. μὴ δ' αὖ τῷ τοῦτο ἐκείνο τοιοῦτόν ἐστιν·

1 ἐφ' ὃ γὰρ—λαμβάνουσι (6)] cf. Alex. l. l. p. 97,18—22

7 περὶ τοῦ om. CSA

7. 8 Ἀλεξάνδρῳ δέδεικται] Alex. de an. p. 94,7 sqq.

8 εἴρηται CPR

σποράδην

ὑπ' Ἀριστοτέλους πολλαχού περὶ τούτου CPR

9 ἐκεῖ PR

συλλεξαμένῳ] ω in

lit. R: συλλεξαμένου C

ἀναγκαῖα CR: ἀναγκαιότερα (sic) a

9. 10 προσεπι-

θέντα C

10 καὶ ἡ ὄρεξις CPRa

12 ὡς sup. v. R

δείκνυνται PR

14 καὶ τοῦ κινεῖσθαι PR

15 ὑπὸ] ἀπὸ C

17. 18 καὶ ἀριστερόν om. CPR

23 καὶ πρὸς τὰ κάτω CPR

καὶ post κάτω om. CPR

24 ἀμφοτέροις om. CPR

χορηγίῃ CPR

οὐ om. PR

25 ἂν εἴη coll. CPRa

τὰς]

τοῖς RS:

τῆς P

26 λέγοι ἂν] λέγει CPR

27 ἐν τῷ Περὶ ζώων μορίων] B⁹ p. 654^b11,

cf. Hist. anim. Γ 7 p. 516^a10

ἐν τῇ CR: ἐν τοῖς a

28 τούτῳ] ἐκείνῳ CPR

ante ἡ add. καὶ CPRa

ὁρμητικὴ in lit. P¹

29 δέδεικται κτλ.] Alex. de

an. p. 97,11 sqq.

31 μὴ εἶναι τῷ ἡρεμεῖν a Arist.

‘οὐκ ἔστιν ἡ κίνησις τοῦ δεξιῦ οὐδὲ κινεῖται τὸ δεξιὸν τῷ ἀεὶ ἡρεμεῖν τὸ 155^r
ἀριστερόν, οὐδ’ αὖ πάλιν ἐκείνο τὸ ἀριστερόν κινεῖται [ἐν] τῷ τοῦτο τὸ
δεξιὸν ἡρεμεῖν, ἀλλ’ ἐπίσης ἀμφοτέρα πεφύκασι καὶ ἡρεμεῖν καὶ κινεῖσθαι’.

p. 702^b 25 Τὸ δὲ μέσον τοῦ σώματος μέρος δυνάμει μὲν ἔν, ἐνεργείᾳ δὲ 35
5 γαίᾳ δὲ ἀνάγκη γίνεσθαι πλείω.

Μέσον τοῦ σώματος λέγει τὴν καρδίαν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα.
φησὶ δὲ ὅτι τὸ τῶν ζώων μέσον δυνάμει μὲν ἔν, ἐνεργείᾳ δὲ δύο.
ἐπειδὴ γὰρ ἀπ’ αὐτοῦ αἱ κινήσεις, ἀνάγκη ἐκτεινομένου τοῦ ἐν τῷ δεξιῷ
μέρει τῆς καρδίας πνεύματος, καὶ συνεκτείνοντος ἑαυτοῦ τὸ ἀπὸ τῆς καρ-
10 δίας νεῦρον ἢ νεῦρα, συνεκτείνεσθαι καὶ τὸ τῆς καρδίας μέρος καὶ 40
κινεῖσθαι. ἀπὸ γὰρ αὐτῆς ὡς ἀπ’ ἀρχῆς τὰ νεῦρα τὴν ἀρχὴν ἔχει ὥσπερ
καὶ αἱ φλέβες· ὥστε ὅταν τείνηται ὑπὸ τῆς τοῦ πνεύματος ἐκτάσεως τὸ
νεῦρον, ἀνάγκη συντείνεσθαι τὸ τῆς καρδίας μέρος, ἐν ᾧ τὸ τεινόμενον
νεῦρον ἐρρίζωται. ἐπεὶ δ’ ἡρεμούντων τῶν ἀριστερῶν κινεῖται τὰ δεξιὰ,
15 ὥσπερ πάλιν τῶν δεξιῶν τὰ ἀριστερά, ἀνάγκη κινουμένων τῶν δεξιῶν καὶ
ἡρεμούντων τῶν ἀριστερῶν ἡρεμεῖν καὶ τὸ ἀριστερόν μέρος τῆς καρδίας
καὶ τὸ ἐν τούτῳ πνεῦμα. οὐδὲν γὰρ κωλύει, καίπερ συνεχοῦς ὄντος ὅλου 45
τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ πνεύματος, τὸ μὲν αὐτοῦ ἡρεμεῖν τὸ δὲ κινεῖσθαι· καὶ
γὰρ καὶ τοῦ ἐν ταῖς σκάφαις ὕδατος ὁρώμεν τὸ μὲν κινούμενον, ὅπερ ἐκί-
20 νησεν ἡ χεῖρ, τὸ δ’ ἡρεμοῦν. ἡρεμοῦντος οὖν τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τῆς
καρδίας καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ πνεύματος δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἐν τούτῳ τῷ μέρει
νεῦρον ἢ νεῦρα ἡρεμεῖ. εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὅτι ἡρεμούντων τῶν δεξιῶν
μερῶν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας κινεῖται τὰ ἀριστερά, καὶ ἡρεμούν- 50
των τῶν ἀριστερῶν κινεῖται τὰ δεξιὰ, ἀπεριεδόμενα τὰ μὲν δεξιὰ, ὅτε κινεῖ-
25 ται, εἰς τὰ ἀριστερά ἡρεμοῦντα, καὶ ταῦτα εἰς τὰ δεξιὰ, ἐοικότα ὡς αὐτὸς
ἐρεῖ προῖων τοῖς τὰ νῦτα ἀπεριεδοῦσι καὶ κινουσι τὰ σκέλη. ὡς γὰρ ὁ
βραχίων ἀπεριεδόμενος ὡς πρὸς ἡρεμοῦν τὸ ὠλέκρανον κινεῖται, οὕτως
ἀνάγκη καὶ τὸ ἀριστερόν τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος ἀπεριεδοῦναι
πρὸς τὸ δεξιὸν ὡς πρὸς ἡρεμοῦν, καὶ τοῦτο πάλιν πρὸς τὸ ἀριστερόν, κινεῖ-
30 σθαι δὲ ἀμφοτέρα ὑπὸ τῆς ψυχῆς, ἀκινήτου οὔσης | καθ’ ἑαυτήν. 155^v

1 κινεῖται τοῦ δεξιῦ τῷ S post δεξιὸν add. ἐν CRP 2 αὖ] ἂν a
τὸ ἀριστερόν κινεῖται om. CPR ἐν delevi τοῦτο om. CPR 7 φησὶν
οὖν PR τὸ—μέσον a: τῇ τῶν ζώων κινήσει CPR: ἡ τῶν ζ. κινήσις S: res tale quid
postulat ὅτι ἐν τῇ τῶν ζώων κινήσει τὸ μέσον ἦτοι ἡ καρδία 8 ἀπ’ αὐτῆς Sa, fort.
recte (cf. not. ad v. 7) post ἐκτεινομένου add. τὸ ἀπὸ τῆς καρδίας νεῦρον ἢ νεῦρα,
sed rursus del. P 9 συνεκτείνω PR 10 ante μέρος add. δεξιὸν CPR
12 καὶ om. Ca 13 συντείνεσθαι καὶ τὸ CPR ἐν ᾧ—καρδίας (16) om. CPR
17 ὅλου ὄντος coll. CPR ante ὅλου add. τοῦ a 19 γὰρ om. P
καὶ τοῦ] ἐκ τοῦ PR post μὲν add. αὐτοῦ Sa 21 αὐτῇ] αὐτῷ Pa
22 ἡρεμεῖν S 26 ἀπεριεδοῦσι CPR 29 post πάλιν add. ὡς CPR

τὰ γὰρ εἶδη καὶ αἱ ἕξεις ἀκίνητα καθ' αὐτά· τοιοῦτον δὲ καὶ ἡ ψυχὴ δέδει- 15^v
 κται οὔσα. κινουμένων δὲ τῶν δεξιῶν καὶ τῶν ἀριστερῶν κινεῖται καὶ τὰ
 ἐν τούτοις νεῦρα καὶ διὰ τῶν νεύρων τὰ κῶλα. ὥστε ἐν ὃν τὸ πνεῦμα
 δυνάμει ἐν ταῖς κινήσεσιν ἐνεργεῖα γίνεται δύο, ὁμοίως καὶ ἡ καρδιά· ὡς
 5 γὰρ τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ καρδιά, καὶ ὡς αὕτη, καὶ τὸ πνεῦμα. ἐπειδὴ γὰρ
 τὸ μὲν κινεῖται τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος τὸ δὲ ἡρεμεῖ, ὅθλον ὡς 5
 δύο εἰσὶν ἐνεργεῖα· ἐν δὲ ἐνεργεῖα γίνεται ἐν ταῖς ἡρεμείαις. ἀλλὰ περὶ μὲν
 τούτων τσαῦτα εἰρήσθω, ἐπὶ δὲ τὴν λέξιν λοιπόν ἐστι τραπῆναι. εἰπὼν
 10 ὅτι ἐνεργεῖα δύο γίνεται, συντόμως τὴν αἰτίαν τούτου ἐπήγαγεν εἰπὼν καὶ
 γὰρ ἅμα τὰ κῶλα κινεῖται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς· πάλιν τὸ ἅμα ἀντὶ τοῦ
 παρὰ μέρος. περὶ ὧν ἀκριβέστερον ἐν τῷ Περὶ ζώων πορείας εἴρηται.
 ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν ἡρεμεῖ τῶν κώλων, τὸ δὲ κινεῖται, ἀνάγκη καὶ τοῦ πνεύ-
 ματος καὶ τῆς καρδίας τὸ μὲν κινεῖσθαι, τὸ δὲ ἡρεμεῖν. 10

p. 702^b28 Λέγω δὲ οἶον ἐπὶ τῆς ΑΒΓ τὸ Β κινεῖται, κινεῖ
 15 δὲ τὸ Α.

Εἰπὼν ὅτι ἐνεργεῖα γίνεται δύο δυνάμει ὄντα ἔν, δείκνυσι τοῦτο καὶ
 ἐπὶ καταγραφῆς, ὡς ἔθος αὐτῷ, ἅμα πρὸς τούτῳ δείκνυν ὅτι ἀνάγκη 15
 εἶναι τι ἀκίνητον, εἰ μέλλει κινήσεσθαι τὸ ζῶον. νενοσήσθω δὴ Α ὅλη ἡ
 καρδιά καὶ ὅλον τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα, Β δὲ τὸ ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς καρδίας
 20 νεῦρον ἢ νεῦρα, καὶ Γ ὁμοίως τὸ ἐν τῷ ἀριστερῷ μέρει αὐτῆς νεῦρον ἢ νεῦρα.
 κινεῖται οὖν τὸ Β τὸ νεῦρον, κινεῖ δὲ τὸ Α τὸ μέρος τοῦ πνεύματος καὶ
 τὸ μέρος τῆς καρδίας κινούμενα ὑπὸ τῆς ψυχῆς. ἀλλ' ἐπεὶ, ὡς δέδεικται,
 ἀνάγκη εἶναι τι ἡρεμοῦν, εἰ μέλλει γενέσθαι κίνησις, ἀνάγκη τὸ λοιπόν 20
 μέρος τοῦ Α ἦτοι τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος ἡρεμεῖν. ἐν ἅρα δυνάμει
 25 ὄντα τὰ ΑΕ ἐνεργεῖα δύο ἔσται. ἐκάλεσε δὲ τὸ ἡρεμοῦν μέρος τοῦ πνεύ-
 ματος καὶ τῆς καρδίας Ε, ἵνα τῇ διαφορᾷ τοῦ στοιχείου δηλώσῃ καὶ τὸ
 διαφέρειν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας. διαφέρει γάρ, ὡς πολλάκις εἴρη-
 ται, τὸ ἡρεμοῦν τῆς καρδίας μέρος καὶ τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ μὴ ἡρεμοῦν·
 ἡ γὰρ τὰ μὲν κινεῖται τὰ δὲ ἡρεμεῖ, διαφέρουσιν. ἐν ἅρα δυνάμει
 30 ὄντα τὰ ΑΕ τουτέστιν ἐν ἅρα δυνάμει οὔσα ὅλη ἡ καρδιά καὶ ὅλον τὸ 25

1. 2 τὰ γὰρ—δέδεικται οὔσα] cf. Phys. E 1 p. 224^b5. 11 sqq. de an. B 2 p. 414^a4 sqq.

2 τῶν post καὶ om. CPR

3 post ὥστε add. καὶ CPR

4 ἐνεργεῖα] δυνάμει C:

δυνα PR

5 αὕτη PR

7 εἰσὶν ἐνεργεῖα scripsi: εἰσὶ δυνάμει libri

9 ἐπὶ-

νεγκεν CPR

11 ἐν τῷ Περὶ ζώων πορείας] c. 4 sqq.: περὶ ζώων μορίων S

12 τὰ δὲ PR

18 μέλλοι CRSa

δὴ om. CPR

19 post πνεῦμα add.

ἔστω οὖν Α ὅλη ἡ καρδιά καὶ ὅλον τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα Sa

20 αὐτῆς μέρει coll. CPR

ἢ νεῦρα om. CPR

23 ἡρεμοῦν τι coll. a

εἶπερ CPR

μέλλοι libri

γίνεσθαι a

ἀνάγκη om. Sa

24 ἡρεμεῖ a

25 ὄντα τὸ CS: ὄν τὸ a

AE] sic libri: AB Arist. S: A Arist. vulg.

28 μὴ sup. vers. S¹

29 διαφέ-

ρουσιν. τὸ οὖν ἐν ἅρα a

30 τουτέστιν] ταῦτόν ἐστι τῷ a

οὔσα δυνάμει coll. a:

οὔσα om. CPR

πνεῦμα οὗο εἰσὶν ἐνεργεῖα. καὶ ἐπεὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἤρεμεῖ τὸ δὲ κινεῖται, 155^v
 ἀνάγκη μὴ στιγμὴν εἶναι. τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ ἀνάγκη μὴ τοῦτο
 εἶναι τὴν ψυχὴν. εἰ γὰρ τῶν κινουμένων τὸ μὲν αὐτῶν κινεῖται τὸ δὲ
 ἤρεμεῖ. ἡ δὲ ψυχὴ ἀμερῆς καὶ ἀσώματος. τῶν δ' ἀμερῶν οὐ τὸ μὲν κινή-
 5 σεται τὸ δὲ ἤρεμήσει (οὕτω γὰρ οὐκ ἂν ἦν ἀμερῆ) οὐκ ἂν εἴη οὔτε ἡ
 καρδιά οὔτε αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ἄλλο τι εἶδος οὔσα τούτων καὶ
 ἀκίνητος. εἰ γὰρ κινεῖται, πάλιν τὰ αὐτὰ ἐροῦμεν ὅτι ἀνάγκη τὸ μὲν 30
 αὐτῆς κινεῖσθαι τὸ δὲ ἤρεμεῖν. οὕτω δὲ πάλιν σῶμα ἂν εἴη καὶ οὐκ
 ἀσώματον, καὶ οὐκ εἶδος, ἀλλ' ὑποκείμενον καὶ ὄλη.

10 p. 702^b32 Ἀλλὰ μὴν ἐνδέχεται τὸ Γ τῷ Β ἄμα κινεῖσθαι.

Τὸ Γ ἐν θατέρῳ τῆς καρδίας μέρει νεῦρον ἔθεμεν. τὸ δὲ ἄμα
 πάλιν ἀντὶ τοῦ παρὰ μέρος· ἐνδέχεται γὰρ μετὰ τὸ κινήθῃναι τὸ δεξιὸν
 κινήθῃναι τὸ ἀριστερόν. ὥστε καὶ τὸ μέρος τῆς καρδίας, ἐν ᾧ ἐρρίζωται 35
 τὸ ἀριστερόν νεῦρον, κινήθῃσεται.

15 p. 702^b32 Ὡστε ἀνάγκη ἀμφοτέρως τὰς ἀρχὰς τὰς ἐν τῷ Α κινου-
 μένας κινεῖν.

Ἀρχὰς λέγων τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μέρη τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύ-
 ματος. ἦν δ' ἂν καταλληλότερον, εἰ οὕτως εἶχεν ἡ γραφὴ ὥστε ἀνάγκη
 ἀμφοτέρως τὰ μέρη τοῦ Α κινούμενα κινεῖν. οὐ γὰρ τὸ πνεῦμα μόνον
 20 κινεῖται, ἀλλὰ καὶ ἡ καρδιά. δεῖ τι ἄρα εἶναι παρὰ ταύτας τὰς ἀρχὰς
 ἕτερόν τι, ὅπερ κινήσει μὴ κινούμενον. ὥς γὰρ οἱ ἀπερείδοντες τὰ νῶτα
 καὶ κινῶντες τὰ σκέλη ἄλλο τι ἔχουσιν ἐν αὐτοῖς τὸ κινῶν τὰ σκέλη, 45
 οὕτω κἀνταῦθα εἶναι δεῖ τι ἄλλο παρὰ τὸ κινῶν κινούμενον καὶ αὐτό.
 ἀναλογεῖ δὲ τοῖς μὲν νώτοις τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν τῆς καρδίας καὶ τοῦ
 25 πνεύματος, τοῖς δὲ σκέλεσι τὰ ΒΓ νεῦρα.

p. 703^a4 Κατὰ μὲν οὖν τὸν λόγον τὸν λέγοντα τὴν αἰτίαν τῆς
 κινήσεως ἐστὶν ἡ ὁρεξίς τὸ μέσον, ὃ κινεῖ κινούμενον.

Τὸ λεγόμενον ἐστὶν ὅτι κατὰ τὸν λόγον τὸν λέγοντα καὶ δεικνύοντα τὸ 50
 αἷτιον τῆς κινήσεως φαίνεται ὅτι ἡ ὁρεξίς ἐστὶν, ἥτις ἀκίνητος οὔσα, ἐπεὶ

1 αὐτοῦ CPR	2 μὴ ante στιγμὴν om. Ca	μὴ ante τοῦτο om. a
3 αὐτῶν fort. delendum: αὐτοῦ C	5 ἀμερῇ scripsi: ἀμερῆς CRSa: ἀμερές P	
8 καὶ om. Pa	9 οὐκ om. CPR	11 μέρει τῆς καρδίας coll. CPR
τῶν ἐν τῷ a	17 λέγει CPR	18 ἦν] εἴη CPR
καταλληλότερα P	εἶχεν] ἔχει P: ἔχει CR	21 ὥσπερ οἱ CPR
τι—σκέλη om. S	αὐτοῖς CPR	22 ἄλλο·
27 ἐστὶν ἡ ὁρεξίς—κινήσεως (29) om. CPR	26 οὖν om. PR	τῆς] εἶναι S
	29 ἡ om. CPR	ἀκίνητον a

καὶ πᾶσα ἡ ψυχὴ ἀκίνητος, ἥς αὕτη μέρος ἡ δύναμις οὕσα τυγχάνει, 15^b
 ἥτις δὴ ἀκίνητος οὕσα κινεῖ τὸ κινούμενον καὶ κινῶν. τοῦτο γὰρ δεῖ
 προσυπακούειν· τὸ γὰρ πνεῦμα καὶ ἡ καρδία κινούμενα κινῶσι. δύναται
 τις τοῦ θ' κινεῖν κινούμενον καὶ ἐπὶ τῆς ὁρέξεως ἀκούειν. εἰ γὰρ καὶ
 5 μὴ κινεῖται ἡ ὁρεξις (τὰ γὰρ εἶδη ἀκίνητα) ἀλλ' οὖν διεγείρεται ὑπὸ τῶν
 ὁρεκτῶν, | ἔν' ἧ τὸ κινούμενον ἀντὶ τοῦ 'διεγείρομενον καὶ ἐπιτήδευον 156^r
 γινόμενον πρὸς τὸ κινῆσαι τὸ ζῶον'. ἡ τὸ λεγόμενόν ἐστι διὰ τοῦ θ'
 κινεῖν κινούμενον 'κατὰ τὸν τοιοῦτον λόγον δόξειεν ἂν τὸ κινῶν καὶ
 κινούμενον ὅτι ἡ ὁρεξις ἐστίν· οὐκ ἔστι δὲ αὕτη, ἀλλὰ δεῖ εἶναι σῶμά τι,
 10 θ' κινεῖ κινούμενον καὶ αὐτό'.

p. 703^a6 Τὸ μὲν οὖν κινούμενον, μὴ πεφυκὸς δὲ κινεῖν δύναται
 πάσχειν κατὰ ἀλλοτριαν δύναμιν.

Πανάληθες καὶ τοῦτο· πᾶν γὰρ θ' κινεῖται μόνον, οὐ πέφυκε δὲ κινεῖν, 15
 πάσχει κατὰ τὴν τοῦ κινῶντος δύναμιν καὶ ἄγεται ὡς ἂν ἐκείνο ἄγῃ.
 15 τοιοῦτον δὲ τί ἐστι καὶ πᾶν σῶμα ζῴου· κατὰ γὰρ τὴν ψυχὴν καὶ αὐτὸ
 κινεῖται, ὥσπερ ὁ ὀρχηστὴς κατὰ τὴν ὀρχησιν. σαφεῖς δὲ τὰ ἐξῆς. περὶ
 δὲ τῆς τοῦ πνεύματος σωτηρίας οἰκείον ἦν εἰπεῖν ἐν τοῖς Περὶ τροφῆς.
 λέγει δ' ἔχειν τὸ τοιοῦτον πνεῦμα πρὸς τὴν ψυχὴν ὥσπερ τὸ κινῶν καὶ
 κινούμενον μέρος ἐν ταῖς καμπαῖς πρὸς τὸ ἀκίνητον. ὥσπερ δὲ οὐ τὰ 20
 20 μέρη αἰεὶ τὰ αὐτά ἐστιν, ἀλλ' ἐν κινήσει (ἐν ἐπιρροῇ γὰρ καὶ ἀπορροῇ),
 οὕτως καὶ τὸ σύμφυτον πνεῦμα.

p. 703^a24 Δεῖ δὲ τὸ μέλλον κινεῖν μὴ ἀλλοιώσει τοιοῦτον εἶναι.

'Υποστικτέον εἰς τὸ ἀλλοιώσει, εἴθ' οὕτως ἐπακτέον τὸ τοιοῦτον.
 ἔστι δὲ δηλωτικὸν τὸ τοιοῦτον τοῦ ἔχειν βάρος καὶ κουφότητα· τὸ γὰρ
 25 ἐν ἡμῖν θερμὸν καὶ βαρὺ καὶ κοῦφόν ἐστιν ὥσπερ ὁ ἀήρ. εἴη δ' ἂν τὸ
 λεγόμενον 'δεῖ τὸ μέλλον κινεῖν τὴν κατὰ τόπον κίνησιν, ἀλλὰ μὴ τὴν κατ'
 ἀλλοιώσιν βάρους ἔχειν καὶ κουφότητα. κινεῖ γὰρ τὸ πῦρ τὸ ὕδωρ καὶ 30
 ἄγει ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ εἰς τὸ θερμόν, ἀλλ' οὐ κατὰ τόπον αὕτη ἡ μεταβολή,
 ἀλλὰ κατ' ἀλλοίωσιν· τὸ δ' ἐν τῇ καρδίᾳ θερμόν καὶ ἀλλοιοῖ ἡμᾶς καὶ τῆς
 30 κατὰ τόπον κινήσεως ἡμῖν ἐστὶν αἴτιον. ἀλλ' ὅμως ἡ μὲν κοῦφον, ἀντέχει
 πρὸς τὰ βαρέα τὰ ὠθεύοντα καὶ ἀποβιαζόμενα αὐτὸ κάτω, καὶ οὐκ ἐξίστα-
 ται τῆς οἰκείας ἑώρας, ἥ δὲ πάλιν βαρὺ ἐστίν, ἀντέχει πρὸς τὰ βαρέα τὰ

3 κινῶσι] κινεῖ CPR

μὲν a Arist. PS

15 τί om. P

18 λέγειν δ' ἔχει S

27 ἔχειν ἢ κουφότητα CPR

32 πρὸς τὰ κοῦφα τὰ CPR

8. 9 κατὰ—κινούμενον om. P

12 πάσχειν ἀλλοτρίᾳ δυνάμει a

17 ἐν τοῖς Περὶ τροφῆς] v. Bonitz Ind. Arist. p. 104^b16

23 ὑποστατέον S

30 ἔστιν ἡμῖν coll. CPR

11 post κινούμενον add.

κίνησιν P

14 ἄγοι CPRS

post τοιοῦτον add. εἶναι a

ὥμως] ὥσως a

ἀνωθοῦντα καὶ ἀναρριπτοῦντα αὐτὸ ἄνω (ἀνάγκη γὰρ τὰ βαρέα πρὸς τὸ 156^r
 κάτω φερόμενα ἀνωθεῖν αὐτὸ ἄνω)· ὥστ' ἐπεὶ καὶ βαρὺ καὶ κοῦφόν ἐστιν, 40
 οὗτ' ἂν ἄνω εἴη (ἦν γὰρ ἂν κοῦφον μόνως), οὔτε κάτω (ἦν γὰρ ἂν βαρὺ
 μόνως) ἀλλὰ μέσον· ἐν ᾧ δὲ τοῦτο, ἐν τούτῳ καὶ ψυχῇ. ἐν τῷ μέσῳ
 5 ἄρα ἡ ψυχῇ. ὅτι δὲ καὶ βαρὺ καὶ κοῦφόν ἐστι, ὁτλον ἐντεῦθεν· συστέλλεται
 γὰρ καὶ ἐκτείνεται κατὰ φύσιν καὶ οὐ βίᾳ, τὸ δ' ἐκτεινόμενον ἄνω
 καὶ κάτω κινεῖται, τὸ δὲ οὕτω κινούμενον βαρὺ καὶ κοῦφόν ἐστιν. τοιοῦτον
 δὲ τὸ πνεῦμα, ἐν ᾧ κινουμένων κινεῖ τὰ ζῷα ἡ ψυχῇ. ἀπεικάζει δὲ τὸ
 ζῷον πόλει εὐνομουμένη. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ ταύτης οὐ δεῖ παρεῖναι ἐφ' 45
 10 ἐκάστη πράξει τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἕκαστος τῶν ὑπ' αὐτοῦ ταχθέντων πράττει
 τὸ οἰκεῖον ἔργον διὰ τὸ ἔθος, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως μένοντος εἰς τὰ ἀνά-
 κτορα, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ζῷοις διὰ τὴν κινουσαν φύσιν ἕκαστον τῶν μερῶν
 πράττει τὸ οἰκεῖον μενούσης τῆς ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ ὥσπερ τινὸς βασι-
 λείως εἰς τὰ βασίλεια· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῆς πόλεως πράττεται διὰ τὸ ἔθος
 15 (ὡς γὰρ ἔχουσιν ἔθος, οὕτω καὶ πράττουσι τὰδε μετὰ τὰδε), ἐν δὲ τοῖς
 ζῷοις διὰ τὴν φύσιν.

50

p. 703^b4 Κινεῖται δέ τινες καὶ ἀκουσίους ἔνια τῶν μορίων, τὰς
 δὲ πλείστας οὐχ ἔκουσίους. |

Τὸ οὐχ ἔκούσιον μεταξὺ ἐστὶν ἀκουσίου καὶ ἐκούσιου, ὡς ἐπεσημῆγato 156^v
 20 καὶ ἐν τοῖς Ἱηθικοῖς τοῖς ἐπιγραφόμενοις Νικομαχεῖσις. ὅταν μὲν γὰρ
 ἐξαίφνης ἐπιστῇ γυνὴ τὸ εἶδος παγκάλῃ ἢ πολέμιος μηδὲν ἡμῶν περὶ τού-
 των ἀναλογιζομένων, καὶ ἐπὶ τῇ ἐπιστάσει αὐτῶν κινήθῃ διὰ μὲν τὴν
 γυναικα τὸ αἰδοῖον, διὰ δὲ τὸν πολέμιον ἡ καρδία, ἡ τοιαύτη τούτων
 κίνησις ἀκούσιος· ὅταν δὲ ἀναπλάσῃται τῇ διανοίᾳ γυναικα καὶ περιεργά- 10
 25 σθται τὸ εἶδος αὐτῆς ἕκαστον τε τῶν μερῶν καὶ μελῶν, καὶ καλὴν εἶναι φήσῃ
 ἡδεῖάν τε πρὸς ὁμιλίαν, καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης γε τῆς διανοίας καὶ περιεργα-
 σίας καὶ τῆς ἐπακολουθησάσης αὐτῇ συγκαταθέσεως κινήθῃ τὸ αἰδοῖον,
 πάλιν τὴν τοιαύτην τοῦ αἰδοίου κίνησιν φάμεν ἐκούσιον. οὐχ ἔκούσια δὲ
 ὕπνος, ἐργήγορσις, τὰ ὅμοια. ἡ μὲν γὰρ οὐ συγκατέθετο ὁ νοῦς ὅτι ὕπνω-

1 καί] ἡ a	γὰρ om. et τὰ βαρέα post φερόμενα (2) ponunt CPR	1. 2 τὰ
κάτω CPRa	3 εἴη scripsi: ἡ libri, ex ἦν corr. P ¹	γὰρ prius om. S
κοῦφον μόνον CPR	5 ἐστὶν οὗτ' ἂν ἄνω ἡ ὁτλον PR	6 γὰρ om. CPR
βίαν S	ante ἄνω add. καὶ PR	7. 8 ἐστὶν—πνεῦμα] καὶ (supr. vers.) ἔστι τὸ
τοιοῦτον πνεῦμα S	8 κινούμενον PR	10 ὑπ' αὐτῷ PR
13 τὸ οἰκεῖον in marg. R	17 μερῶν Ra Arist.	18 πλείστους a
19 ἔκουσίον καὶ ἀκουσίον PR	ἐπεσημῆγato post Νικομαχεῖσις ponunt adduntque	
ἐν ᾧ περὶ ἔκουσίον καὶ ἀκουσίον ἔλεγεν CPR	20 καὶ om. CPRa	ἐν τοῖς
Ἱηθικοῖς—Νικομαχεῖσις] Γ 2	21 πάγκαλος CPR	πόλεμος S
ἐπὶ add. μὲν P	κινήθῃ post γυναικα (23) ponunt CP: κινήθῃναι (pariter mutato	22 post
verb. ordine) R	μὲν διὰ coll. S	23 πόλεμον RS
25 μελῶν καὶ μερῶν coll. CPR	26 γε] δὲ S: om. CPR	24 ἀναπλάσθῃται C
τῆς διανοίας PR	28 τὴν] δὲ R	26. 27 περιεργίας
		τοῦ αἰδοίου om. P

τέον, ἔοικε τῷ ἀκουσίῳ, ἥ δὲ ὅλως ἐν ἡμῖν ἡ ἀρχὴ τοῦ ὕπνου, ἔοικε τῷ 15
ἐκούσίῳ. πῶς γὰρ ἂν ἐκούσιον εἴποι τις τὸν ὕπνον, οὐδ' ἔστιν ἡ φαν-
τασία ἢ ἡ διάνοια αἰτία; ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀκούσιον· ἐν ἡμῖν γὰρ ἡ αἰτία
τοῦ ὕπνου, ὡς μεμαθήκαμεν ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ ἐν οἷς διελέγετο
5 πῶς ὁ ὕπνος γίνεται. οὔτε οὖν ὁ νοῦς οὔθ' ἡ φαντασία ἐστὶν αἰτία, ἀλλ'
ἐπεὶ ἀναγκαῖον ἀλλοιῦσθαι τὰ ζῶα φυσικὴν τινα ἀλλοίωσιν, διὰ τοῦτο συμ-
βαίνει κινεῖσθαι ἅμα τῷ φανέντι· τοῦτο γὰρ οἶμαι προσυπακούειν καὶ ὡς
ἔοικε πρὸς τούτῳ δεῖ καὶ στίλβειν τελείαν εἰς τὸ φυσικὴν τινα ἀλλοίωσιν
(φαίνεται γὰρ ἐν τούτῳ ἡ ἀπόδοσις οὔσα τοῦ λόγου) ἀναγινώσκειν δὲ ὡς ἀπ' 20
10 ἄλλης ἀρχῆς τὸ ἀλλοιουμένων δὲ τῶν μορίων τὰ μὲν αὔξεσθαι τὰ
δὲ φθίνειν οὕτως· οὐ μόνον δὲ κατ' ἀλλοίωσιν αἰσθάνειν τὸ αἰδοῖν καὶ ἡ
καρδία κινεῖται, ἀλλὰ καὶ αἱ αὐξήσεις καὶ αἱ φθίσεις τῶν μορίων ἀλλοιου-
μένων τῶν ζῶων συμβαίνουσι'. δύναται τις μόρια σύμφυτα ἀκούειν ἐν τῇ
καρδίᾳ τὸ πνεῦμα καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ κινούμενα νεῦρα· ἢ σύμφωνον ἂν εἴη
15 καὶ τὸ ἐπαχθὲν τὸ καὶ μεταβάλλειν τὰς πεφυκυίας ἔχουσιν μετα-
βολὰς ἀλλήλων. παρὰ τὸν λόγον δὲ κινήσεις λέγει τὰς ἀκούσιους· 25
καὶ γὰρ αὐταὶ ἀλλοιουμένων τινῶν γίνονται, αἵτινες καὶ αὐταὶ γίνονται οὐ
μόνον φανέντος τινὸς κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ καὶ μὴ φανέντος τινός,
ἡμῶν δ' ἐξαίφνης φαντασθέντων τοῦ λόγου μὴ κελεύοντος πολλάκις κινεῖται
20 τὸ αἰδοῖν· ἢ γὰρ φαντασία τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς προσφέρει.

p. 703^b20 Μάλιστα δὲ τῶν μορίων ταῦτα ποιεῖ ἐπιδήλως.

Ταῦτα λέγει τὸ αἰδοῖν καὶ τὴν καρδίαν. ἀπὸ πάντων, φησί,
τῶν μορίων ταῦτα μόνα, ἢ τε καρδία καὶ τὸ αἰδοῖν, ποιοῦσιν ἐπιδήλῳ ἡν
κινεῖται κίνησιν. ταῦτα οὖν ἐπιδήλως κινεῖται διὰ τὸ ὥσπερ ζῶον εἶναι 35
25 ἐκάτερον αὐτῶν· ὥσπερ γὰρ τὰ ζῶα κινεῖται, οὕτω καὶ ταῦτα διὰ τὸ
εἶναι αὐτὰ ὥσπερ ζῶα κεχωρισμένα καὶ καθ' αὐτά. πῶς δὲ ἄλλεται ἡ
καρδία καὶ σφύζει, αὐτὸς ἐρεῖ ἀκριβέστερον ἐπὶ τέλει τοῦ Περὶ γήρωσ καὶ
νεότητος. εἰπὼν δὲ διὰ τὸ ὥσπερ ζῶον εἶναι ἐκάτερον αὐτῶν
ἐπήγαγε τοῦτου δ' αἵτιον, τουτέστι τοῦ δὲ εἶναι ὥσπερ ζῶα αἵτιον τὸ

2 εἴφη S 2. 3 ἡ φαντασία οὐκ ἔστιν coll. CPR 3 ἀκούσια PR 4 ἐν τῷ
πρὸ τούτου βιβλίῳ κτλ.] de somno et vig. 3 ἐν ante τῷ om. R διελέγετο] ἔλεγε
τὸ PR 6 ἐπεὶ δὲ CPR ἀνάγκη CPRa 6. 7 post συμβαίνει add. ἀλλοιῦσθαι
ἡγουν CPR 7 φανέντι] φανῆναι CPR τούτου R 7. S καὶ ὡς ἔοικε om. a
8 πρὸ τούτου CP δεῖ post οἶμαι (7) ponit a τελείαν om. P 9 οὔσα ἡ ἀπό-
δοσις coll. CPR 12 κινεῖται C 13 post δύναται add. δὲ a 14 τὸ om. PR,
post ἀκούειν (13) ponit C 15. 16 μεταβολὰς] κινήσεις CPR 18 μὴ καὶ coll. C
19 ἡμῶν γὰρ Ca, fort. recte 20 προσφέρει Ca cf. Arist. 24 οὖν—κινεῖται]
δὲ CPR 25 γὰρ] δὲ PR 26 ὥσπερ ζῶα εἶναι αὐτά coll. PR: ὥσπερ ζ. εἶναι
ταῦτα C 27. 28 ἐπὶ τέλει τοῦ Περὶ γήρωσ καὶ νεότητος] immo τοῦ Περὶ ἀνα-
πνοῆς c. 20 27 ἐπὶ τῷ τέλει CR: ἐν τῷ τ. P 28 post νεότητος add. καὶ
ζωῆς καὶ θανάτου CPR

ἔχειν ὑγρότητα ζωτικήν· ἡ μὲν γὰρ καρδία διὰ τὸ ἔχειν τὴν ἀρχὴν 156^v
τῶν αἰσθήσεων (τὸ δὲ ζῶον ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι τὸ εἶναι ζῶον ἔχει· τῷ 40
γὰρ ἔχειν αἰσθῆσιν διαφέρει τῶν μὴ ζῶων τὸ ζῶον), τὸ δὲ αἰδοῖον διὰ τὸ
ὥσπερ ζῶον ἐξέρχεσθαι ἐξ αὐτοῦ τὸ σπέρμα, δυνάμει ὃν ζῶον· τὸ γὰρ
δ σπέρμα δυνάμει ἐστὶ ζῶον, ὡς ἐν τῷ Περὶ γενέσεως ζῶων δεῖκνυται.

p. 703^b26 Αἱ δὲ κινήσεις τῇ τε ἀρχῇ ἀπὸ τῶν μορίων, καὶ τοῖς
μορίοις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐλλόγως συμβαίνουσι.

Εἴρηται πρὸ ὀλίγου ὅτι τῶν νεύρων τεινομένων συνταίνεται ἡ καρδία·
ὥστε τὰ μὲν μόρια κινεῖνται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ ἡ ἀρχὴ πάλιν ἀπὸ τῶν 50
μορίων. καὶ ὡς ἔθος τίθεται ἐπὶ στοιχείων τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ μόρια,
ἔστω γὰρ ἀρχὴ λέγων τὸ Α, μόρια δὲ τὰ ΒΓ'. ταῦτα λέγει ἐπιγεγραμμένα
στοιχεῖα. καὶ Β ἔστω πάλιν τὰ δεξιὰ, Γ δὲ τὰ ἀριστερά. αἱ δὲ κινήσεις
τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τὴν καρδίαν ἀφικνεῖνται (συγκι-
νεῖται γὰρ αὐτοῖς) καὶ ἀπὸ ταύτης δὲ γίνονται· ταύτης γὰρ καὶ τοῦ ἐν
15 αὐτῇ πνεύματος κινουμένων κινεῖται τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερά. καὶ ἡ μὲν τοῦ
Β ἀρχὴ ἐπὶ τὸ Β· ἡ γὰρ | ἀρχὴ καὶ αἰτία τῆς τῶν δεξιῶν κινήσεως ἐπὶ 157^r
τὰ δεξιὰ διαδίδεται, ὥσπερ ἡ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. οὔτε γὰρ
ἡ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά ἀφικνεῖται ἢ διαδίδεται, οὔτε αὖ πάλιν ἡ
τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἀλλ' ἐκάστη πρὸς τὸ οἰκεῖον μέρος ἀποτείνεται.
20 ἡ δὲ τοῦ Γ πάλιν ἀρχὴ ἐπὶ τὸ Γ τὰ ἀριστερά, ἡ δ' ἀμφοῖν ἐπ' ἄμφω,
τουτέστιν ἡ δὲ τοῦ Β καὶ Γ ἐπὶ τὸ Β καὶ Γ· ἡ γὰρ δεξιὰ καὶ ἀριστερά
ἀρχὴ ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερά περαιοῦνται. ἀπὸ δὲ τοῦ Β ἐπὶ τὸ Γ·
25 καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ Β κινήσεις ἐπὶ τὸ Α ὡς ἐπ' ἀρχὴν, ἡ δ' ἀπὸ τοῦ Α
ἐπὶ τὸ Β ὡς ἀπ' ἀρχῆς.

p. 703^b36 "Ὅτι δὲ ὅτε μὲν ταῦτα νοησάντων γίνεται κίνησις ἡ
παρὰ τὸν λόγον.

Ἐπειδὴ πολλάκις νοήσαντες γυναῖκα ἢ ἐχθρόν, κινεῖται τὸ αἰδοῖον καὶ

- 1 ante ὑγρότητα add. ὥσπερ CPR 3 τὸ ζῶον τῶν μὴ ζῶων coll. CPR 4 ἐξ] ἀπ'
Ca: τε S τὸ post αὐτοῦ om. PR 5 ἐστὶ om. a ἐν τῷ Περὶ γενέσεως ζῶων]
cf. A 18 sqq.: περὶ ζῶων γενέσεως coll. CPR 6 τῆς τε ἀρχῆς CRS 6. 7 καὶ τῶν
μορίων CR 8 πρὸ ὀλίγου] p. 124,8 9 κινεῖται CPR post πάλιν add. κινεῖται PR
10 τίθεται] τίθησιν a 11 τὸ βγ CPRa 14 ταύτης γάρ] ταύτης δὲ C
15 αὐτῇ] αὐτοῖς P¹a συγκινεῖται CPR 16 ἐπὶ τὰ β CPRs 17 δέδοται PR:
δίδεται C 18 ἐπὶ τὰ ἀριστερά ἢ τῶν δεξιῶν coll. CPR δίδεται CPR
αὐ om. PR 18. 19 πάλιν ἀπὸ τῶν PR 19 πρὸς] ἐπὶ CPR 20 ἀμφοῖν]
ἄμφω CPRs 22 περαιοῦνται] κινεῖνται P: κινεῖνται καὶ περαιοῦνται CR
27 "Ὅτι] "Ετι a Arist. EP ταῦτα om. CPR ante κίνησις add. ἡ a Arist.
29 νοήσαντες] νοησάντων ἡμῶν CPR

ἡ καρδία, πολλάκις δὲ νοήσαντες οὐ κινεῖται, αἴτιον, φησί, τοῦ ποτὲ μὲν 157^r
 κινεῖσθαι ποτὲ δὲ μὴ ἢ ὅλη. ἡ γὰρ οὐκ ἔστιν ὅλως ὅλη καὶ διὰ τοῦτο
 οὐ κινεῖται τὸ αἰδοῖον, ἡ ἔστι μὲν, ἀλλ' οὐ τοσαύτη καὶ τοιαύτη, ὥστε
 δύνασθαι κινῆσαι. ὥδε οὖν πεπληρωται καὶ ἡ Περὶ ζώων κινήσεως πραγ-
 5 ματεία καὶ αἱ εἰς αὐτὴν σχολαί.

1 νοησάντων PR

φησὶν αἴτιον coll. CPR

4. 5 ὥδε—σχολαί om. CPR

subscr. Τέλος τῶν σχολίων εἰς τὸ περὶ ζώων κινήσεως ἀριστοτέλους α: ἐνταῦθα τέρμα τοῦ
 παρόντος βιβλίου C

MICHAELIS EPHESII
IN LIBRUM
DE ANIMALIUM INCESSU
COMMENTARIUM

Τῆς προκειμένης πραγματείας τῆς Περὶ ζώων πορείας ἐπιγραφομένης
τὸν σκοπὸν τίς ποτέ ἐστι καὶ περὶ τίνων ἐνταῦθα δεῖ διαλαβεῖν, αὐτὸς εὐθὺς 20
ἀρχόμενος τοῦ βιβλίου ἀνακηρύττει λέγων περὶ δὲ τῶν χρησίμων μορίων
5 τοῖς ζώοις πρὸς τὴν κατὰ τόπον κίνησιν ἐπισκεπτέον διὰ τίνα
αἰτίαν ἕκαστον αὐτῶν τοιοῦτόν ἐστιν καὶ τίνος ἕνεκεν ὑπάρχει
αὐτοῖς, ἔτι δὲ περὶ τῶν διαφορῶν τῶν πρὸς ἄλληλα τοῖς τοῦ
αὐτοῦ καὶ ἐνὸς ζώου μορίοις, καὶ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων τῶν τῷ
γένει, ἤτοι τῷ εἶδει διαφόρων. διαφέρει μὲν γὰρ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη
10 τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐνὸς τῷ ἀριθμῷ ζώου, οἷον τοῦδε τοῦ ἵππου τῷ τὰ μὲν 25
ἐμπρόσθια σκέλη κάμπτειν πρὸς τὰ ὑπίσθια, τὰ δὲ ὑπίσθια πρὸς τὰ ἐμπρό-
σθια· τῶν δὲ διαφόρων τῷ εἶδει διαφέρουσι τὰ μέρη, ὅτι ὁ ἐπ' ἀνθρώπου
χεῖρες, τοῦτο ἐπ' ὄρνιθος πτέρυγες, ἐπὶ δὲ τῶν τετραπόδων τὰ ἐμπρόσθια
σκέλη. καὶ εἰσιν αἱ χεῖρες καὶ αἱ πτέρυγες καὶ τὰ πρόσθια τῶν τετρα-
15 πόδων σκέλη τῷ μὲν ἀνάλογον τὰ αὐτά, τῷ δ' εἶδει ἕτερα. ἀλλὰ πῶς
μὲν καὶ ποῦ τὴν κάμψιν τῶν σκελῶν ποιεῖται ἕκαστον τῶν ζώων, μετ'
ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐπὶν καὶ αὐτὸς περὶ τούτων λέγῃ. ταῦτα δὲ εἰπὼν λέγει 30
ὅτι ληπτέον καὶ κεφαλαιωδῶς θετέον πάντα τὰ προβλήματα, περὶ ἧσων
μέλλει τὴν ἐπίσκεψιν ποιήσασθαι. φησὶ δὲ ὅτι τούτων ἐν μὲν ἐστὶν ἐν
20 πόσοις ἐλαχίστοις σημείοις τὰ ζῷα κινεῖται· δεῖξει δὲ ὅτι τὰ ἔναιμα τέτρασιν
ἐλαχίστοις, τὰ δ' ἄναιμα πλείοσιν. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. τὸ δὲ ὁ μὲν γὰρ
ἄνθρωπος περὶ τὴν περιφέρειαν κάμπτει τὸ σκέλος, ὁ δὲ ὄρνις
ἐπὶ τὸ κοῖλον, ἀσαφὲς ὄντως ὃν καὶ αἰνίγματι εὐακὸς οὕτως ἂν οἶμαι 35
σαφὲς γένοιτο. νενοήσθω ἄνθρωπός τις ἐξ εὐθυωρίας καμφοθεὶς εἰς κύκλον,
25 ὥστε ἄπτεσθαι τῆς οἰκείας κεφαλῆς μετὰ τῶν δακτύλων τῶν οἰκείων ποδῶν,

1 Ἀριστοτέλους om. S . 3 τίς τέ ἐστιν PR λαβεῖν PR S ἐνὸς om. S
10 τῷ (ante τὰ)] τὸ PR 10. 11 μὲν πρόσθια σκέλη PR 12 ὃ] ὅπερ PR
14 καὶ ante εἰσιν om. PR ἐμπρόσθια α 15 ἀναλόγῳ PR 17 ἐπειδὴν PR
δὲ om. α 19 μέλλομεν PR ποιήσεσθαι P μὲν ἐν coll. P
20 ante τέτρασιν add. ἐν α 23 ὄντος ὃν α 24 γένηται Sa τις om. α
25 δακτύλων τοῦ ποδός α

καὶ εἶναι τοῦ ἐκ τῆς κάμψεως αὐτοῦ ἀποτελεσθέντος κύκλου τὴν μὲν κυρτὴν 176^r
 περιφέρειαν τὸ ἰνόν, τὴν ῥάχιν πᾶσαν, τὰς γαστροκνημίας καὶ αὐτὰς τὰς
 πτέρνας, τὴν δὲ κοιλὴν τὸ βρέγμα, τὰ στέρνα, τὰ ἐμπροσθοκνήμια ἄχρι
 τῶν δακτύλων τῶν ἑαυτοῦ ποδῶν. τοῦτ' οὖν νενοήσθω καὶ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων.
 5 εἰ δὴ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐξ εὐθείας εἰς κύκλον καμφθεὶς κάμψει τοὺς οἰκείους 40
 πόδας ὥς πεφύκασι κάμπτεσθαι, ὁ δὲ πρὸς τῇ ὀσφύϊ καὶ τῇ ῥάχει
 καμφθήσονται. πρὸς γὰρ τῇ ὀσφύϊ καὶ τῇ ῥάχει κάμπτονται κατὰ φύσιν
 ἡμῶν καμπτόντων αὐτούς, ὥστε εἰ ὕπτιοι πεσόντες ἐπὶ πολὺ κάμφομεν
 αὐτούς, ἀπτονται αἱ πτέρναι τῆς ὀσφύος· ὥστε πρὸς αὐτῇ καὶ τῇ ῥάχει
 10 ἡ κατὰ φύσιν κάμψις γίνεται τῶν ποδῶν. τὸ δὲ πρὸς τὴν ῥάχιν κάμπτειν
 ταυτόν ἐστι τῇ πρὸς τὴν κυρτὴν περιφέρειαν τοῦ κύκλου κάμπτειν· τοῦτο 45
 γὰρ καὶ αὐτὸς ἐδήλωσε διὰ τοῦ ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος περὶ τὴν περι-
 φέρειαν κάμπτει τὸ σκέλος. καὶ δεῖ ἐν τῇ τοιαύτῃ λέξει προσυπακούειν
 τὸ τὴν κυρτὴν, ἔν' ἣ τὸ πλήρες 'ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος κάμπτει τὸ σκέλος
 15 περὶ τὴν κυρτὴν περιφέρειαν τοῦ ὑπὸ τῆς τοῦ σώματος αὐτοῦ κάμψεως
 γεγονότος κύκλου. ἐπὶ δὲ τοῦ ὀρνίθου, ἐπεὶ τὴν τῶν σκελῶν κάμψιν
 οὗτος κατὰ φύσιν περὶ τὸ στῆθος ποιεῖται, καὶ οὐ περὶ τὴν ῥάχιν, ὁ δὲ
 20 τὴν κοιλὴν | περιφέρειαν τοῦ ἐξ αὐτοῦ γεγονότος κύκλου τὴν 176^v
 τῶν σκελῶν κάμψιν ποιεῖται. τὸ γὰρ περὶ τὸ στῆθος ταυτόν ἐστι τῇ περὶ
 20 τὴν κοιλὴν περιφέρειαν τοῦ κύκλου κάμπτειν· τοῦτο γὰρ πάλιν ἐδήλωσε διὰ
 τοῦ ὁ δ' ὀρνίς ἐπὶ τὸ κοῖλον. πάλιν ἀπτέσθω ἡ χεὶρ τῆς κεφαλῆς καὶ
 πεποιήσθω κύκλον κυρτὴν μὲν ἔχοντα περιφέρειαν τὸν ἀγκῶνα, καὶ πᾶν τὸ
 ἐκτὸς τῆς χειρὸς ἄχρι τῶν ὀνύχων, κοιλὴν δὲ πᾶν τὸ ἐντός· ὁ δὲ ἐκ 5
 τῶν εἰρημένων ὅτι τὴν κατὰ φύσιν κάμψιν περὶ τὴν κοιλὴν τοῦ κύκλου
 25 ποιεῖται περιφέρειαν. ἀπτέσθω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τετραπόδων τῆς κεφαλῆς
 ὁ ἐμπρόσθιος πούς, καὶ γινέσθω κύκλος ἔχων τὸ μὲν πρόσθιον μέρος τοῦ
 ποδός, ὅπερ ἐπὶ ἀνθρώπου μόνου λέγεται ἐμπροσθοκνήμιον, κοιλὴν περι-
 φέρειαν, τὸ δ' ὀπίσθιον, ὅπερ πάλιν ἐπὶ ἀνθρώπου μόνου λέγεται γαστρο-
 κνήμιον, κυρτὴν περιφέρειαν· καὶ φανερόν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι οἱ πρό-
 30 σθεν πόδες ἐπὶ τὴν κυρτὴν περιφέρειαν τὴν κατὰ φύσιν κάμψιν ποιοῦνται. 10
 πάλιν ἀπτέσθω ὁ ὀπίσθεν πούς τῆς κεφαλῆς καὶ γινέσθω κύκλος ἔχων
 κυρτὴν μὲν περιφέρειαν τὴν ῥάχιν, κοιλὴν δὲ τὸ στῆθος καὶ τὰ ἐξῆς· ὁ δὲ
 οὖν ὅτι τὴν κατὰ φύσιν κάμψιν ἐπὶ τὸ κοῖλον ποιεῖται. φανερόν ἄρα ὅτι

1 ἀποτελεσθέντος] τεθέντος PR	2 τὴν τε ῥάχιν ἄπασαν PR	γαστροκνήμας a
3 κοιλίαν CPR	5 ὁ ante ἐξ om. P	7 καμφθήσονται—ῥάχει (9) om. P
8 καμπτόντων] καμπτομένων PR	ὥστε εἰ a, ex ὥστε οἱ corr. S: εἰ in lit. om. R ¹ :	
καὶ ὅταν PR ²	κάμψομεν PR	9 τῇ om. PRS ¹
12 καὶ om. PR	μὲν γὰρ ὁ τοῦ coll. S	13 τὰ σκέλη PR
πρὸς PR	16 ἐπὶ—ὀρνίθου] ὁ δὲ ὀρνίς a	15 περὶ]
lit. ται del. S	post στῆθος add. κάμπτειν PR	20 γάρ] δὲ a
23 ἐκτός] ἐκ PR	δὴ] δὲ P	28 ὀπίσθεν a
λέγεται coll. PR	29 ante κυρτὴν add. ἔχων τοῦτο PR	28. 29 γαστροκνήμιον
πόδες CPRa	32 ἐφεξῆς PR	29. 30 οἱ πρόσθιοι
33 κοῖλον] στῆθος Sa	32. 33 ὁ δὲ οὖν] οὖν om. S: καὶ ὁ δὲ οὖν a	

ἐναντίας ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ὄρνις τὴν τῶν σκελῶν κάμψιν ποιοῦνται· ὁ μὲν 176^v
 γὰρ ἄνθρωπος ἐπὶ τὴν κυρτὴν περιφέρειαν, ὁ δ' ὄρνις ἐπὶ τὴν κοίλην.
 ἐναντίας δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος τὰ σκέλη καὶ τὰς χεῖρας κάμπτει· τὰ μὲν 15
 γὰρ σκέλη περὶ τὴν κυρτὴν, τὰς δὲ χεῖρας περὶ τὴν κοίλην. καὶ μὲν δὴ
 5 τὰ τετράποδα τὰ μὲν πρόσθια σκέλη περὶ τὴν κυρτὴν, τὰ δὲ ὀπίσθια περὶ
 τὴν κοίλην. τὰ δὲ τετράποδα, φησὶν, ὅσα μὴ ζῳοτοκεῖ, οἷον σαῦραι καὶ
 τὰ ὅμοια, εἰς τὰ πλάγια τὴν τῶν σκελῶν κάμψιν ποιεῖται, καὶ οὐχ ὡς τὰ
 τετράποδα καὶ ζῳοτόκα.

p. 701^b12 Ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως προθεμένους ὡς εἰώθαμεν χρῆ-
 10 σθαι πολλάκις.

Ἐκθέμενος τὰ πράγματα πάντα ὧν τὰς αἰτίας μέλλει ζητῆσαι, καὶ
 εἰπὼν ὅτι μὲν οὖν οὕτω ταῦτα γίνεται, ὁῦλον ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς φυσικῆς, 30
 διὰ τί δὲ οὕτως ἔχουσι, τὰς αἰτίας νῦν ζητητέον, φησὶν ὅτι ἀρχὴ δὲ καὶ
 ἀξίωμα καὶ κοινὴ ἡμῖν ἔννοια ἔστω τῆς σκέψεως, ἐπειδὴ περὶ τούτων προ-
 15 θέμεθα λέγειν, ἔστω οὖν ἡμῖν ἀρχή, ἣν πολλάκις εἰώθαμεν λαμβάνειν πρὸς
 τὴν μέθοδον τὴν φυσικὴν· αὕτη δὲ ἡ ἀρχὴ ἔστιν ὅτι οὐδὲν μάτην ἢ
 φύσις ποιεῖ. τὸ γὰρ λαβόντες τὰ τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον ἐν
 ἅπασιν τοῖς τῆς φύσεως ἔργοις ἴσον ἔστι τῇ ἐν ἅπασιν τοῖς φυσικοῖς
 ἔργοις τὰ ἑαυτῆς ἢ φύσις ἔργα δημιουργεῖ τοῦτον τὸν τρόπον, ἥγουν τὸν 35
 20 ἐνδεχόμενον. αἰεὶ γὰρ ἀπὸ τῶν ἐνδεχομένων περὶ ἕκαστον γένος ζῴου,
 τουτέστιν εἶδος ἢ ὑποκειμενον, τὸ ἄριστον καὶ τὸ ἀρμόζον τῇ ὑποκειμένῃ
 οὐσίᾳ καὶ τῇ εἵδει ποιεῖ. ὅτι δὲ τὸ ὑπὸ τῆς λέξεως τῆς 'τὸ λαβεῖν τὰ
 τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον' δηλωτικόν ἐστι τοῦ 'οὐδὲν ἢ φύσις μάτην
 ποιεῖ, ἀλλ' αἰεὶ πολλῶν ἐνδεχομένων' ἕκαστῃ τῶν ζῴων ὑπάρξειν τὸ ἄριστον
 25 προκρίνει', ἐδήλωσε καὶ αὐτὸς εἰπὼν τούτων δὲ ἐν μὲν ἔστιν ὅτι ἡ
 φύσις οὐδὲν μάτην ποιεῖ. εἰπὼν δὲ ὅτι αἰεὶ ἐκ τῶν ἐνδεχομένων τὸ
 ἄριστον καὶ τὸ βέλτιον ποιεῖ, ἐπήγαγεν δι' ὅπερ βέλτιον δὴ, οὕτω καὶ
 ἔχει κατὰ φύσιν. ὑποστικτέον δὲ εἰς τὸ δῆ, καὶ οὕτως ἐπακτέον τὸ
 οὕτω καὶ ἔχει κατὰ φύσιν. ἀλλὰ καὶ τὸ δι' ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐπίρρημα,
 30 ἀλλὰ δύο μέρη λόγου. καὶ ἔστι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον 'καὶ ἔχει τὰ πράγ-
 ματα κατὰ φύσιν διὰ τὸ βέλτιον, ὅπερ ἡ φύσις ἐκλέγεται'. τὰ δ' ἐξῆς

1 καὶ ὁ ὄρνις om. Sa ποιοῦνται] ποιεῖται S: ποιεῖται πρὸς τὸν ὄρνιν a
 2 ὄρνις περὶ τὴν PRa 3 τὰς χεῖρας καὶ τὰ σκέλη coll. a 6 δὲ om. PRS
 καὶ om. PR 7 τὸ πλάγιον PR ποιοῦνται Sa ὥσπερ τὰ PR
 9 σκέψεως ex κάμψεως corr. R προθεμένοις PRS Arist. SU: ὑποθεμένοις a Arist.
 vulg. ὡς PRS Arist. SUY: οἷς recte a Arist. vulg. 11 πράγματα] προβλη-
 ματα PRa ζητῆσειν a 12 οὖν om. PRa 15 εἰώθαμεν λαμβάνειν
 πολλάκις coll. PR: εἰώθαμεν πολλάκις λαμβάνειν coll. a 16 αὕτη S ἡ ante
 ἀρχὴ om. PR 17 τοιοῦτον PR 26 ποιεῖ om. PR δὲ om. PR
 27 δι' ὅπερ βέλτιον] cf. Arist. PS: ante βέλτιον add. εἰ Arist. vulg. δὴ PRa corr.
 Arist. U: δεῖ S: ὡδὴ Arist. PS: ὡδε Arist. vulg. 28 ἔχειν PR τὸ ante
 οὕτω om. a

σαφῆ. ὅτι δὲ πᾶσα κίνησις ὑπὸ τὴν ἑλξιν ἐστὶ καὶ τὴν ὥσιν, καὶ τί 176^v
ἐστὶν ἡ ἑλξις καὶ ὥσις, δέδεικται καὶ εἴρηται ἐν τῷ Η τῆς Φυσικῆς
ἀκροάσεως.

p. 705^a 3 Τῶν δὲ ζώων ὅσα μεταβάλλει κατὰ τόπον.]

- 5 Ἐκτίθεται τοὺς τρόπους, καθ' οὓς ἡ κατὰ τόπον γίνεται μεταβολή, 177^r
καὶ φησιν ὅτι ὅσα μὲν ἄλλεται, ταῦτα ἀθρόφ καὶ ἅμα ὅλφ τῷ σώματι
μεταβάλλει, ἄλλα δ' οὐχ οὕτως, ἀλλὰ μορίοις· προωθεῖ γὰρ τὸν ἔμπροσθεν
πόδα, εἴτα τοῦτον ἀπερείσας ἐν τῷ ἐδάφει οὕτως ἔλκει τὸν λοιπόν, ᾧ δὴ
καὶ πορεύεσθαι λέγεται. ἅμφω δὲ καὶ τὰ ἀλλόμενα καὶ τὰ πορευόμενα
10 κινεῖται πρὸς τὸ ὑποκείμενον· ὑπόκειται δὲ τοῖς μὲν πεζοῖς πρὸς τὴν 10
πορείαν ἢ τὴν ἄλσιν ἢ γῆ ἢ ξύλον ἢ πέτρα ἢ ἄλλο τι γεῶδες καὶ
στερεόν, τοῖς δὲ ἐνύδροις ὕδωρ καὶ τοῖς πτηνοῖς ἀήρ. διόπερ ἕαν τε
ὑποφέρῃται τὸ ὑποκείμενον καὶ ἐκφεύγῃ, ὃ συμβαίνει ἐπὶ τινων, ψάμμου,
κέγχρου, καρύων καὶ ἄλλων πολλῶν, ἃν δὴ τοῦτο ὑποφέρῃται καὶ θάττον
15 ἐκφεύγῃ ἢ ὥστε ἀπερείσαι τοὺς πόδας τὸ ποιούμενον ἐπ' αὐτοῦ τὴν κίνη-
σιν, ἃν τε ὅλως μηδεμίαν ἔχῃ ἀντέρεισιν, ὃ συμβαίνει τοῖς πεζοῖς ἐπὶ τοῦ
ὕδατος (οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ἀπερείσαι τοὺς πόδας δύναται, ὥστε πορείαν 15
ποιήσασθαι ἐν τῷ ὕδατι, οὐδὲ εἰς ἄλλω πλήρῃ κέγχρου χωρὶς ἀγύρου οὔσης
ἢ βάδις ῥαδίᾳ γίνεται, ἀλλὰ πάνυ δύσκολος καὶ χαλεπή, οὔτε μὴν εἰς
20 ἐτέραν ἄλλω πλήρῃ καρύων, διὰ τὸ τὴν κέγχρον καὶ τὰ κάρυα θάττον
ἐκφεύγειν ἢ ὥστε ἀπέρεισιν ἐν αὐτοῖς τῶν βαδιζόντων γενέσθαι) ἃν δὴ,
ὡς εἴρηται, ὑποφέρῃται τὸ ὑποκείμενον, ὃ γίνεται ἐπὶ τῆς ἄλλω τῆς πλή-
ρους καρύων ἢ κέγχρου, ἢ μηδεμίαν ἔχῃ ἀπέρεισιν, ὃ συμβαίνει τοῖς πεζοῖς
ἐπὶ τοῦ ὕδατος, οὐδὲν οὔτε τῶν ἀλλομένων οὔτε τῶν πορευομένων ἐπὶ 20
25 τινος τούτων δύναται κινήθῃναι. εἰπὼν δὲ ὅτι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς μετα-
βολαῖς αἰετὶ τὸ κινούμενον μεταβάλλει ἀποστηριζόμενον ἐπ' ἡγήγε καὶ γὰρ
τὸ ἀλλόμενον καὶ πρὸς αὐτὸ ἀπερειδόμενον τὸ ἄνω, τουτέστι καὶ
γὰρ τὸ ἀλλόμενον οὐ μόνον πρὸς τὸ ὑποκείμενον τοῖς ποσὶ (γενέσθω γὰρ
τὸ λεγόμενον σαφὲς ἐπὶ τῶν πεζῶν καὶ ἐχόντων πόδας) οὐ μόνον οὖν τὸ
30 ἀλλόμενον πρὸς τὸ ὑποκείμενον τοῖς ποσὶ τοὺς πόδας ἀπερειδόμενον τὴν
ἄλσιν ποιεῖται, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἄνω, λέγων ἄνω τὰ ἀνώτερα μέρη. 25
ἀπερειδεται γὰρ ὁ βραχίον πρὸς τὸν πῆχυν, ἀνώτερος ὢν τοῦ πῆχεως,
καὶ ὁ πῆχυς πρὸς τὸν καρπόν. αἱ δὲ ἀπερείσεις γίνονται πρὸς ταῖς καμ-

1 δὲ om. PR τὴν post καὶ om. a 1. 2 τί ἐστίν] τίς PRS 2. 3 ἐν τῷ Η τῆς
Φυσικῆς ἀκροάσεως] c. 2 6 ὅλφ ἅμα coll. PR: ἅμα om. a 8 ἔλκει] ἔλκω (ex
ἔλκω) S 9 ἀμφοτέρα PR 10 κινεῖται PR 11 ἢ γῆ a ξύλα a
πέτρα PR 13 φεύγῃ PR 13 et 16 ὅπερ συμβαίνει PR 13. 14 ψάμμων καὶ
κέγχρου καὶ καρύων PR 18 post οὔσης add. τῆς κέγχρου PR 19 πάνυ]
πάμπαν PR 21 ἐκφεύγειν S 22 et 23 ὅπερ PR 23 ἔχει Pa
25 κινεῖσθαι a 31 ἀνωτέρω PRA 32 ἀνωτέρω a

παῖς, τοῦ μὲν βραχίονος πρὸς τῷ ἀγκῶνι, ὃς δὴ ἀγκῶν καὶ ὠλέκρανον 177^r
 λέγεται· ἐν τῷ ἀγκῶνι οὖν τῆς κάμψεως τοῦ βραχίονος γινομένης, ἐν τούτῳ
 καὶ ἡ ἀπέρεσις αὐτοῦ. ὁ δὲ πῆχυς ἀπερείθεται ὅπου ὁ καρπὸς κάμπτει,
 ὃ δὲ καρπὸς ὅπου οἱ δάκτυλοι. ἀεὶ οὖν τὰ ἀνώτερα πρὸς τὰ κάτω τὴν
 5 ἀντέρεισιν ποιεῖται καὶ ὅλως τὰ πιεζόμενα πρὸς τὰ πιέζοντα, λέγων πιέζον 30
 τὸ ἀνώτερον καὶ ὑπερκαίμενον, πιεζόμενον δὲ τὸ κάτω καὶ ὑποκαίμενον.
 ὥς γὰρ οἱ πόδες βαδιζόντων ἡμῶν πιέζουσί τε καὶ θλίβουσιν ἐν ταῖς ἀπε-
 ρείσεσι τὴν γῆν, οὕτω καὶ ὁ βραχίον τὸν πῆχυν ἐν τῇ ἄλσει καὶ ὁ πῆχυς
 τὸν καρπὸν καὶ ἡ ὄσφυς τὸν μηρὸν καὶ οὗτος τὴν κνήμην. ὅτι δὲ πᾶσα
 10 κίνησις κατὰ ἀπέρεσιν γίνεται, σημεῖον τὸ καὶ τοὺς πεντάθλους μᾶλλον
 ἄλλεσθαι κατέχοντας τοὺς ἀλτῆρας, λέγων ἀλτῆρας τὰ ξύλινα σφαιρία, ἃ
 κατέχουσιν ἐν ταῖς χειρσίν, ἡνίκα ἄλλονται· γίνεται γὰρ κὰν τοιούτοις
 σφαιρίοις ἀντέρεισί τις. καὶ οἱ θέοντες δὲ παρασεύοντες τὰς χεῖρας θᾶττον
 θέουσιν· ἐν γὰρ τῇ διατάσει γίνεταί τις ἀντέρεισις τῶν χειρῶν πρὸς τοὺς
 15 καρπούς. καὶ ἐπεὶ πᾶσα ἡ κατὰ τόπον μεταβολὴ κατὰ ἀπέρεσιν γίνεται,
 τοῦτο δὲ ταυτὸν ἐστὶ τῷ ἐκ πιέζοντος καὶ πιεζομένου, τοῦτο δὲ ταυτὸν
 ἐστὶ τῷ ἐκ θλίβοντος καὶ θλιβομένου, ἀνάγκη τὸ κινούμενον ἐλαχίσταις
 δυσὶ χρώμενον κινεῖσθαι, ταυτέστιν ἀνάγκη τὸ κινούμενον ἐκ πιέζοντος καὶ 40
 πιεζομένου ἢ θλίβοντος καὶ θλιβομένου ποιεῖσθαι τὴν κατὰ τόπον μετα-
 20βολήν. ὅτι δ' ἐκ θλίβοντος καὶ θλιβομένου γίνεται, ὁκλον. ὅταν γὰρ ὁ
 Σωκράτης προωθήσῃ τὸν ἀριστερόν φέρε εἰπεῖν πόδα καὶ ἀπερείσας αὐτὸν
 πρὸς τὴν γῆν ἔλκη τὸν δεξιόν, ὁ ἀριστερὸς πούς, ὃς καὶ μένει, ἀνέχει τε
 καὶ φέρει πρὸς τῷ δεξιῷ ποδὶ καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν σῶμα· τότε δὲ ἡνίκα
 φέρει τὸ λοιπὸν ἅπαν σῶμα, πιέζεται τε καὶ θλίβεται ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὸ
 25 φέρειν. ὁ δὲ δεξιός, ὃς καὶ αἶρεται, τείνεται ταυτέστι προπέμπεται καὶ 15
 προωθείται ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ φέροντος τὸ φορτίον· ἐπὰν δὲ προπεμ-
 φθῇ, οὗτος μὲν γίνεται ὁ μένων καὶ φέρων τὸ λοιπὸν σῶμα, θλιβόμενός
 τε καὶ προπέμπων τὸν ἀριστερόν, ὁ δ' ἀριστερὸς γίνεται ὁ αἰρόμενός τε
 καὶ προπεμπόμενος. διόπερ οὐδὲν ἀμελές (λέγων ἀμελές τὸ μὴ ἔχον
 30 ὀργανικὰ πρὸς τὴν κίνησιν μέρη) διόπερ οὐδὲν μὴ ἔχον ὀργανικὰ πρὸς
 τὴν κίνησιν μέρη δύναται κινηθῆναι οὕτως ὥς κινεῖται τὰ ἀπεριεῖδόμενα

- 1 δὴ om. Sa 2 ἡ κάμψις τοῦ βραχίονος γινομένη Sa 4 ἀνωτέρω PR
 6 ἀνωτέρω a 7 ὥσπερ γάρ PR 8 post βραχίων add. πιέζει τε καὶ
 θλίβει PR 12 γάρ] δὲ a 13 περισεύοντες S 16 ἐκπιέζοντι καὶ
 πιέζο^ν S 17 ἐκθλίβοντι καὶ θλιβομένω S 18 δυσὶ] τέτρασι a
 18, 19 ἐκπιέζοντι καὶ πιεζομένω καὶ θλίβοντι καὶ θλιβομένω S 19 καὶ θλίβοντος a
 22 τῇ γῇ a πούς] τότε a ὅστις PR 23 φέρει ex φέρη corr. R:
 φερ' S: φέρεται a τότε—σῶμα (24) om. PR 24 φέρει scripsi: φέρεται Sa
 25 φέρειν] φερ' S: φέρεσθαι a ὅστις καὶ PR 26 ἐπειδὴν PR
 27 post φέρων add. ἅπαν PR 28 τε utrumque om. PR 29 ἀμελές]
 sic libri et Arist. PSU: ἀμερές Arist. vulg. 30 ὀργανικὸν πρὸς τὴν κίνησιν μέρος S
 διόπερ οὐδὲν μὴ ἔχον—μέρη (31) in marg. P¹

διὰ τῶν ὀργανικῶν μερῶν· οὐ γὰρ ἔχρουσι τὰ ἀμελῆ διάληψιν (λέγων 177^r διάληψιν τὴν ἀσφύρουν τῶν ὀργανικῶν μερῶν) οὐκ ἔχουσιν οὖν διάληψιν, 51
 ἵνα τὸ μὲν ποιῆσαι καὶ οἶονεῖ θλιῖναι δύνηται, τὸ δὲ παθεῖν καὶ θλιβῆναι.
 τούτου γάρ ἐστι δηλωτικὸν τὸ οὐ γὰρ ἔχει τὴν τε τοῦ πεισομένου
 5 καὶ τὴν τοῦ ποιήσαντος ἐν αὐτῷ διάληψιν.

p. 705^a26 Ἐπεὶ δ' εἰσὶν αἱ διαστάσεις τὸν ἀριθμὸν ἕξ. |

Διὰ τούτων διορίζεται ποῖα τῶν ζώντων ἔχει τὰς ἕξ διαστάσεις, οἷον 177^v
 τὸ ἄνω καὶ κάτω, τὸ ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν, τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, 10
 καὶ ποῖα τὰς τέσσαρας, καὶ ποῖα μόνας τὰς δύο, καὶ φησιν ὅτι ἐπεὶ ἕξ
 10 εἰσὶν αἱ πᾶσαι διαστάσεις, τὸ μὲν ἄνω καὶ κάτω πάντα ἔχει τὰ ζῶντα.
 ἐστὶ γὰρ καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς τὸ ἄνω καὶ κάτω· ἐπεὶ γὰρ ἄνω μὲν λέγομεν
 τὸ στόμα, δι' οὗ εἴσονται ἡ τροφή, κάτω δὲ δι' οὗ ἡ τῆς τροφῆς ἐξέρχεται
 περιττώσις, οὐδὲν δὲ τῶν ζώντων δύναται ζῆν ἄνευ τοῦ τρέφεσθαι, ἀνάγκη
 πάντα τὰ ζῶντα ἔχειν τὸ ἄνω καὶ κάτω. διελήχθητι δὲ τὸ ἄνω καὶ κάτω
 15 ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ πάντων ὅσα ὀρθοπεριπατητικά ἐστίν, οὐ μόνον τῷ 15
 ἔργῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ θέσει· τῇ γὰρ πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. τῷ μὲν
 οὖν ἔργῳ ἄνω λέγεται τὸ στόμα διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν· εἰρηται γάρ ὅτι
 ἄνω λέγεται ἐκεῖνο τὸ μῦρον, δι' οὗ εἴσονται ἡ τροφή, εἴσονται δὲ διὰ τοῦ
 στόματος. ἔχει οὖν τὴν ἄνω χώραν τὸ τῶν ἀνθρώπων στόμα οὐ μόνον
 20 διὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῇ θέσει· κεῖται γὰρ πρὸς τὸ τοῦ παντός
 ἄνω. πρὸς γὰρ τὸν οὐρανὸν ἡ ἑόμπασα κεφαλὴ, ἐν ἣ τὸ στόμα ἐστὶ καὶ
 τὰ ὦτα καὶ οἱ ὀφθαλμοί, νεύει. τὸ μὲν οὖν τῶν ἀνθρώπων ἄνω, ἦτοι τὸ
 στόμα καὶ ἡ πᾶσα κεφαλὴ καὶ τῷ ἔργῳ καὶ τῇ θέσει λέγεται ἄνω, τῶν 20
 δὲ τετραπόδων τῷ μὲν ἔργῳ λέγεται ἄνω, τῇ θέσει δ' οὐδαμῶς· πρὸς γὰρ
 25 τὰ τοῦ παντός πλάγια ἡ κεφαλὴ τούτων καὶ τὸ στόμα τὴν θέσιν ἔχει. εἰ
 μὲν γὰρ φέρε εἰπεῖν ἡ κινεῖται ἀπὸ τῶν νοτίων πρὸς τὰ βόρεια ἡ καὶ
 ἴσταται βλέπων πρὸς αὐτὰ ὁ ἵππος ἢ βοῦς, πρὸς τὸ βόρειον ἔχει τὴν θέσιν
 ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ τὸ στόμα καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ ἀναλογεῖν μέρος κορυφῇ·
 εἰ δὲ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν κινεῖται, πρὸς αὐτὸ καὶ τὴν θέσιν ἔχει τὸ ἀνα-
 30 λογεῖν τῇ κορυφῇ μέρος καὶ ἡ λοιπὴ πᾶσα κεφαλὴ· ὁμοίως δὲ καὶ εἰ 25
 πρὸς τὸ δυσμικὸν ἢ τὸ νότιον κινῆται ἢ ὀρθῶς. ὥστε καὶ τούτοις διὰ τὸ
 ἔργον λέγεται τὸ στόμα αὐτῶν καὶ ἡ σὺν αὐτῇ νοουμένη κεφαλὴ ἄνω, τῇ

1 λέγων—οὖν διάληψιν (2) om. P 3 δύνηται post ἵνα ponunt PR 4 ἐστι
 om. S 4. 5 τὴν τοῦ πεισομένου καὶ τοῦ Arist. vulg. 8 τὸ ἄνω τὸ κάτω PR
 καὶ τὸ ἀριστερόν PR 9 ὅτι om. PR 10 εἰσὶν om. Sa 11 ἐν τῷ
 φυτῷ S ἐπειδὴ PR λέγεται a 13 τῶν ζῶων a 15 ὅσα om. S
 16 τῇ γῇ a 19 post στόμα add. διὰ δὲ τῆς τοῦ στόματος προσηγορίας συνεπι-
 νοεῖται καὶ ἡ κεφαλὴ πᾶσα· ἔχει οὖν τὸ τῶν ἀνθρώπων στόμα τὴν ἄνω χώραν PR
 22 οἱ om. a 23 ἑόμπασα PR 27 πρὸς αὐτὰ βλέπων coll. P Ra
 ἢ ὁ βοῦς a 30 post λοιπὴ add. δὲ R 31 κινεῖται PR καὶ ἐν τούτοις PR
 32 στόμα αὐτοῦ a

θέσει δ' οὐ. καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν ὁμοίως τῷ μὲν ἔργῳ (ὃ γὰρ ἐργάζεται 177^a
 ἐπὶ τῶν ζώων τὸ στόμα, τοῦτο ἐπὶ τῶν φυτῶν αἱ ῥίζαι) τῷ μὲν δὴ ἔργῳ
 λέγεται ἄνω, τῇ θέσει δ' οὐκ ἔστι· μάλιστα γὰρ πρὸς τὸ τοῦ παντός κάτω
 τὴν θέσιν ἔχουσιν· ἐν γὰρ τῇ γῇ τυγχάνουσιν ἐρριζομέναι. διὸ καὶ αὐτὸς
 5 ἐπηγάγεν καίτοι δόξειε γ' ἂν ἐν τοῖς φυτοῖς οἰκεῖον εἶναι τὸ κάτω 30
 μᾶλλον, εἰπὼν τὸ οἰκεῖον ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν κρεῖττον καὶ κυριώτατον καὶ
 ἀρχήν. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἄνω κρεῖττον καὶ κυριώτατον τῶν κάτω καὶ πρὸς
 τούτῳ καὶ τῶν ἄλλων διαστάσεων ἀρχή (μὴ γὰρ ὄντος τοῦ ἄνω οὐδὲ τὸ
 κάτω ἔσται, εἰ δὲ μὴ τοῦτο, οὐδὲ τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν καὶ τὰ λοιπὰ
 10 δύο) ἐπεὶ οὖν τὸ ἄνω κρεῖττον τῶν κάτω, κρίνεται δὲ τὸ ἄνω τῇ θέσει
 καὶ τῷ ἔργῳ ἤπερ τῷ ἔργῳ μόνῳ, τὰ δὲ φυτὰ τὸ ἄνω ἵτοι τὰς
 ῥίζας ἔχουσι πρὸς τὸ τοῦ παντός κάτω τὴν γῆν, ἔμπαλιν δὲ τὸ κάτω ἵτοι 35
 τοὺς κλάδους πρὸς τὸ τοῦ παντός ἄνω ἵτοι τὸν οὐρανόν, εἴ τις μὴ τῇ
 θέσει βούλεται τὸ ἄνω ἀφορίζειν ἀλλὰ τῷ ἔργῳ, τῷ τοιούτῳ δόξειεν ἂν ἐν
 15 τοῖς φυτοῖς τὸ κάτω εἶναι μᾶλλον τὸ κρεῖττον καὶ οἰκεῖον. οὐκ ἔστι δὲ τὸ
 κάτω τὸ τῶν ῥιζῶν πλῆθος, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἄνω, ἔμπαλιν δὲ οἱ κλάδοι
 τὸ κάτω, εἰ καὶ τῇ θέσει ἄνω εἰσίν. ἔχουσιν οὖν τὰ ζῷα καὶ φυτὰ τὴν
 ἄνω καὶ κάτω τῷ μὲν ἔργῳ ὁμοίως καὶ ἀδιαφόρως, τῇ θέσει δὲ τῇ πρὸς
 τὸ πᾶν οὐχ ὁμοίως. ἔτι δὲ τὰ μὲν ζῶντα πάντα ἔχουσι τὸ ἄνω καὶ κάτω. 40

20 p. 705^b8 Ὅσα δὲ μὴ μόνον ζῇ ἀλλὰ καὶ ζῷά ἐστι, τοῦτοις ὑπάρ-
 χει καὶ τὸ ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν. |

Καὶ τίνα τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὀπισθεν, ἐπάγει. πάντα γὰρ τὰ ζῷα 178^a
 αἰσθήσιν ἔχει· ἐφ' ᾧ δ' ἐστὶν ἡ αἰσθησις καὶ θῆεν ἐκάστοις τὸ αἰσθάνε-
 σθαι, τοῦτ' ἔστι τὸ ἔμπροσθεν, τὰ δ' ἀντικείμενα τούτοις ὀπισθεν. ὅσα δὲ
 25 πρὸς τῷ αἰσθάνεσθαι καὶ τὴν κατὰ τόπον μεταβολὴν αὐτὰ δι' ἑαυτῶν
 ποιεῖται, ἐν τούτοις πρὸς ταῖς λεχθεῖσαις διαστάσεσι διώρισται τὸ δεξιὸν
 καὶ τὸ ἀριστερόν ἔργῳ μὲν, οὐ μὴν καὶ τῇ θέσει· οὐ γὰρ κεῖται τὸ μὲν 35
 αὐτῶν ἄνω, τὸ δὲ κάτω. ἔργον δὲ τοῦ μὲν δεξιοῦ τὸ ἄρχεσθαι ἀπ' αὐτοῦ
 τὴν κίνησιν. θῆεν γὰρ τοῦ σώματος ἡ τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς ἀρχή
 30 φύσει ὑπάρχει, τοῦτ' ἔστι τὸ δεξιὸν ἐκάστου, τὸ δ' ἀντικείμενον καὶ τούτῳ
 ἀκολουθοῦν ἀριστερόν. ἀλλ' ὅτι μὲν πάντα, ὅσα τὴν κατὰ τόπον ποιεῖται
 μεταβολὴν, ἔχει τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, καὶ ὅτι ἀρχὴ τῆς τοιαύτης μετα-

1 post φυτῶν add. δὲ PR γὰρ om. P 3 λέγονται PR δ' οὐκέτι a:
 οὐδαμῶς PR 5 δόξειεν ἂν τοῖς Arist. 6 εἰπεῖν om. PR
 6. 7 κυριώτερον καὶ ἀρχή a 7 ἐπειδὴ a post κάτω add. ἐστὶ PR
 8 διαστημάτων a 9 ἔσται om. PRS δὲ om. PRS τοῦ δεξιοῦ καὶ
 ἀριστεροῦ καὶ τῶν λοιπῶν S 10 δὲ] δὴ a 11 ante ἤπερ add. μᾶλλον PR
 12 ἵτοι om. PR 14 ἐφορίζειν R 18 ἀδιαφόρους Pa 20 τούτοις] τοῖς τοιού-
 τοις Arist. 23 ἐφ' ᾧ PRS Arist. S: ἐφ' ᾧ a Arist. vulg. post θῆεν add.
 ἐστὶν PR 26 ποιεῖ a 27 ἔργῳ μὲν om. P 28 τὸ (post δεξιῶς)] τοῦ R
 ἀπ' αὐτῶν S 30 ἐκάστω P ex ἐκάστων corr. R: ἐκάστων a 31 ἀλλ' ὅτι—
 ἀριστερόν (32) in marg. adscr. P¹

βολῆς τὸ δεξιόν, καὶ εἴρηται καὶ ἔτι δειχθήσεται καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τοῖς 178⁺
 Περὶ ζώων κινήσεως. ὅτι μὲν οὖν ταῦτα ἔχει τὸ δεξιόν καὶ τὸ ἀριστερόν,
 εἴρηται· διηρθρωται δὲ τοῖς μὲν μᾶλλον, τοῖς δ' ἥττον. ὅσα μὲν γὰρ 40
 ὀργανικοῖς μέρεσι χρώμενα, οἷον ποσὶ, πτέρυξιν ἢ τισιν ἄλλοις, κατὰ τύπον
 5 ποιεῖται μεταβολήν, ἐν τούτοις μᾶλλον διηρθρωται καὶ γνώριμόν ἐστι
 μᾶλλον τὸ λεχθέν, λέγων λεχθέν τὸ δεξιόν καὶ τὸ ἀριστερόν· ὅσα δ'
 ὀργανικὰ μὲν οὐκ ἔχει μέρη, αὐτῷ δὲ τῷ σώματι διαλήψεις καὶ οἷον διαρ-
 θρώσεως ὀργανικῶν μερῶν ποιούμενα προέρχεται (αἱ γὰρ καμπαί, δι' ὧν
 οἱ ὄφεις τὴν κατὰ τύπον, ὡς ἐρεῖ προῖών, ποιοῦνται μεταβολήν, τὴν τῶν 45
 10 ὀργανικῶν μερῶν χρεῖαν ἀποπληροῦσι), τὰ μὲν δὴ μὴ ἔχοντα ὀργανικὰ
 μέρη, ὑπάρχει μὲν καὶ ἐν τούτοις τὸ δεξιόν καὶ τὸ ἀριστερόν, οὐ μὴν δια-
 σεσάφηται γε καὶ διάδηλα ὁμοίως τυγχάνουσι τοῖς ἔχουσι τὰ ὀργανικὰ
 μέρη. εἰπὼν δὲ ὅτι τὸ δεξιόν ἐστὶν ὄθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, πιστοῦται
 τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ τὰ φορτία ἐν τοῖς ἀριστεροῖς φέρειν, ἵν' ἡ τὰ δεξιὰ
 15 ἀποκλυμμένα τὰ μέλλοντα τῆς κινήσεως ἄρχεσθαι, καὶ ἀπὸ τοῦ ῥῆον ἀσχω-
 λιάζειν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς. ὁ γὰρ τὸν ἀριστερόν πόδα χωλεῖον ῥῆον
 βαδίζει τοῦ τὸν δεξιόν χωλεῦντος· διὰ γὰρ τὸ ἄρχειν τῆς κινήσεως τὰ 50
 δεξιὰ, ἐπὶ πάνθ' ἡ, πᾶμπαν κακῶς τὸ οἰκεῖον ἐκπληροῖ ἔργον, τὰ δ' ἀριστερὰ
 διὰ τὸ πεφυκέναι ἀκολουθεῖν τοῖς δεξιοῖς οὐ πάνυ κακῶς, ἀλλὰ μετριῶς
 20 κακῶς τὸ ἑαυτῶν ἀποπληροῦσιν ἔργον. πιστοῦται δὲ τὸ εἶναι τὴν τῆς κινή-
 σεως ἀρχὴν ἀπὸ τῶν δεξιῶν καὶ ἀπὸ τοῦ προβάλλειν καὶ προτιθέναι τοὺς
 ἀριστεροὺς πόδας κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ δρόμου, ὡς ἀρξαμένων τῆς κινήσεως
 τῶν δεξιῶν. ταῦτα εἰπὼν λέγει ὅτι τὰ δεξιὰ πᾶσι ταῦτά ἐστιν. οὐ γὰρ
 25 ἄλλοις μὲν εἶσι τὰ δεξιὰ ὄθεν ἄρχονται | τῆς κινήσεως, ἄλλοις δ' ἄλλοθεν, 178⁺
 25 ἀλλ' ἐπὶ πάντων τὸ τῆς κινήσεως ἄρχον καὶ λέγεται καὶ ἔστι δεξιόν. ἐπεὶ
 δὲ τὰ στρομβώδη, ἡγουν τὰ στρογγύλα τῶν ὀστρακοδέρμων ἀπὸ παντὸς
 μέρους ἑαυτῶν τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ποιεῖται, πλὴν τῆς ἐλίχης (οὔτε
 γὰρ ἀπ' αὐτῆς οὔτ' ἐπὶ ταύτην κινεῖται, ἀλλ' ἀπὸ τῶν καταντικῶν τῆς
 ἐλίχης καὶ ἐπὶ ταῦτα τὴν κίνησιν ποιεῖται), ἐπεὶ οὖν ἀπὸ παντὸς μέρους 5
 30 κινεῖται πλὴν τῆς ἐλίχης, ἡ δὲ ἐλίχη πρὸς τὸ ὅλον ὀστρακον οὐδέν ἐστι,
 ῥητέον δεξιὰ πάντα τὰ τῶν στρομβοειδῶν καὶ στρογγύλων μέρη. ταῦτα
 εἰπὼν λέγει ὅτι μάλιστα τῶν ἄλλων ζώων ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὰ ἀριστερὰ
 ἀποκλυμμένα, τουτέστι διηρθρωμένα καὶ μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὰ δεξιὰ
 διαφορὰν, διὰ τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν μάλιστα τῶν ζώων. φύσει γὰρ τὸ ἄνω
 35 ἡμῖν πρὸς τὸ τοῦ παντὸς ἄνω καὶ τὸ κάτω ὁμοίως πρὸς τὸ κάτω, διότι καὶ

1. 2 ἐν τοῖς Περὶ ζώων κινήσεως] cf. c. 9

μενον a post ἄλλοις add. καὶ a

9 ἐρεῖ] c. 7

προελθὼν PR

11 τὸ post καὶ om. PRA

11. 12 διασεσάφηται a

Arist.: διασεσάφηται P: διασάφηται R: διεσάφηται S

13 τὸ om. PR

post ὅθεν

add. ἐστὶν PR

15 ἄρξασθαι PR

17 χωλεῦσαντος Sa

18 ἐπειδὴν PR

πάθοιεν PRS

ἔργον ἐκπληροῖ coll. PR

19 πάνυ] πᾶμπαν a

21. 22 τὸν

ἀριστερόν πόδα a

22 ἀρξομένων Sa

25 ἄρχον om. S: ἀρχόμενον a

28 ἐπὶ ταύτης S

35 περὶ τὸ κάτω R²

φύσει ὁρθός ὁ ἄνθρωπος. ταῦτα εἰπὼν λέγει, ὅσοις μὲν ἄλλο ἐστὶ τὸ 178^v
 ἄνω καὶ ἄλλο τὸ ἔμπροσθεν, καὶ διώριται καὶ κεχώριται ταῦτα ἀπ' 11
 ἀλλήλων, ὡς ἐπ' ἀνθρώπων καὶ ὀρνέων (ἐπὶ τούτων γὰρ ἄλλο μὲν τὸ
 ἄνω, ἄλλο δὲ τὸ ἔμπροσθεν), ὅσοις οὖν κεχώριται ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων,
 5 ταῦτα πάντα τὰ ζῶα διόποδ' ἐστίν. ἐπεὶ δέ, ὡς δεῖξει, πάντα τὰ κινού-
 μενα ἐλαχίστοις τέτρασι σημείοις κινεῖται, λέγει ὅτι τῶν τεσσάρων
 σημείων ἀντὶ τῶν λοιπῶν δύο οἱ μὲν ὀρνίθες τὰς πτέρυγας ὡς οἱ ἄνθρωποι
 τοὺς βραχίονας ἔχουσιν. ὅσα μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, κεχωρισμένα ἔχουσιν 15
 ἀπ' ἀλλήλων τὰ ἄνω καὶ τὰ ἔμπροσθεν, διόποδ' ἐστίν· ὅσα δὲ οὐ κεχωρι-
 10 σμένα, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ ἔχει καὶ πρόσθεν καὶ ἄνω * * τῶν γὰρ ἔκτων καὶ
 βοῶν καὶ τῶν λοιπῶν τετραπόδων οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες καὶ ἀντὶ ἄνω καὶ
 ἀντὶ πρόσθεν εἰσίν. ὁ γὰρ ἐπὶ ἀνθρώπου κάτω, ἐστὶ δὲ ἐπὶ τούτου κάτω
 οἱ πόδες, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν τετραπόδων, καὶ ἐστὶν αὐτοῖς τὸ κάτω οἱ
 ὀπισθεν πόδες· ὁ δὲ ἐπὶ ἀνθρώπου ἄνω, ἐστὶ δὲ αἱ χεῖρες διὰ τὸ πλησιά-
 15 ζειν τῷ αὐχένι, τοῦτο ἐπὶ τῶν τετραπόδων οἱ πρόσθιοι πόδες. τὸ αὐτὸ 20
 ἄρα καὶ ἄνω καὶ πρόσθεν ἐπὶ τῶν τετραπόδων, καὶ οὐ διώριται ἀπ' ἀλλή-
 λων. ἄλλως τε τὸ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἄνω οἷον ἡ κορυφὴ πρὸς τὸ τοῦ
 παντός ἄνω ἐστὶ τὸν οὐρανόν· τὸ γὰρ κατὰ κορυφὴν ἡμῶν λεγόμενον
 σημεῖον μέρος τοῦ οὐρανοῦ· τὸ δὲ πρόσθεν (λέγεται δὲ πρόσθεν ἐν τῷ αἰ
 20 αἰσθήσεσι) τοῦτο οὖν τὸ πρόσθεν εἰς τὰ τοῦ παντός πλάγια· ἡ γὰρ πρὸς
 ἀνατολὰς ἢ πρὸς δυσμὰς ἢ πρὸς νότον ἢ πρὸς βορρᾶν, ἡ ἐνθα ἂν τύχη
 ὁ ἄνθρωπος βλέπων. τοῦ δὲ ἔκτου καὶ ἡ κορυφὴ καὶ αἱ αἰσθήσεις πρὸς 25
 τοῖς τοῦ παντός εἰσι πλάγιοις· ὁ γὰρ (οὖν) ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ ἔχουσι τὸ ἄνω
 καὶ τὸ πρόσθεν. καὶ εἰσί, φησί, ταῦτα πάντα τὰ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔχοντα
 25 τὸ ἄνω καὶ τὸ πρόσθεν τετράποδα καὶ πολύποδα καὶ ἄποδα. ὀρίζεται
 δὲ καὶ τὸν πόδα καὶ λέγει αὐτὸν ὠνομάσθαι ἀπὸ τοῦ πέδου. τὰ δὲ
 μαλάκια, φησὶν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔχει τὸ πρόσθεν καὶ ὀπισθεν· συνήχηται γὰρ
 τὰ ὀπισθεν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν, καὶ γέγονεν οἷον αἰ κύκλος, ὡς εἴρηται καὶ
 ἐν τοῖς Περὶ ζώων μορίων. λέγει δὲ καὶ τὰ μὲν διόποδα ἔχειν τὸ ἄνω 30
 30 πρὸς τὸ τοῦ ὅλου ἄνω, τὰ δὲ πολύποδα καὶ ἄποδα πρὸς τὸ μέσον, ἵγουν
 πρὸς τὰ πλάγια τοῦ παντός, οἷον ἀνατολὴν ἢ δύσιν ἢ ἄρκτον ἢ ἄλλο τι
 τῶν τοιούτων. τὰ δὲ φυτὰ ἔχει τὸ ἄνω πρὸς τὴν γῆν, διότι εἰσὶν ἀκίνητα

1 post ὁρθός add. ἐστίν PR, item v. 3 post μὲν 3 ὥσπερ ἐπὶ ἀνθρώπων PR
 τούτοις S 6 post τῶν add. δὲ PR 10 ἔμπροσθεν PR lacunam
 indicavi; addendum ex Aristotele τετράποδα καὶ πολύποδα καὶ ἄποδα 11 post οἱ
 add. μὲν α ἔμπροσθεν πόδες α 12 πρόσθεν] προσθίων α 14 ὀπίσθιοι α
 post ἐστὶ δὲ add. ἐπὶ ἀνω ἄνω P, eademque R praeterquam quod τὸ ἄνω habet
 15 post αὐχένι add. ὁ οὖν ἐπὶ ἀνω χεῖρες καὶ ἄνω PR post τετραπόδων add.
 ἐστὶ PR 16 οὐ om. RS 17 πρὸς τῷ PRa 18 post ἐστὶ add. οἷον PR
 τὸν οὐρανόν scripsi: τῷ οὐρανῷ libri 19 post μέρος add. ἐστὶ PR οὐρανοῦ]
 ἀνω S 21 ἀνατολὴν PRa δύσιν PRa 23 οὖν addidi post
 ἔχουσι add. καὶ PR 24 καὶ εἰσι—ταῦτα] ταῦτα δὴ α 25 post ἄποδα add.
 εἰσὶν α 28 ὥσπερ PR 29 ἐν τοῖς Περὶ ζώων μορίων] Δ 9 p. 684^b14
 31 τὸ πλάγιον P

καὶ ὅτι ἡ τροφή ἐκ τῶν ἄνω εἴσεισιν, ἔστι δὲ αὐτοῖς ἡ τροφή ἐκ τῆς γῆς. 178^v
τὰ δὲ τετράποδα ἔχει τὸ ἄνω πρὸς τὸ μέσον, διότι οὐκ ὀρθὰ ἐστίν, οἱ δ' ἄνθρωποι πρὸς τὸ ἄνω, διότι ὀρθοί. ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ ἀρχαί, ὡς ἐν τῷ
Περὶ οὐρανοῦ εἴρηται, εὐλόγως εἰσὶν ἀπὸ τῶν ἄνω καὶ πρόσθεν καὶ δεξιῶν,
5 διότι ἡ ἀρχὴ τίμιον, καὶ τὸ ἄνω καὶ πρόσθεν καὶ δεξιὸν τίμιον, ὥστε ὡς 40
μὲν ἀρχαὶ τίμια τὸ δεξιὸν καὶ ἄνω καὶ πρόσθεν, καὶ ὡς τίμια ἀρχαί.
ἀρχὴ δὲ τὸ μὲν ἄνω αὐξήσεως, τὸ δὲ δεξιὸν τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς,
τὸ δὲ πρόσθεν τῶν αἰσθήσεων.

p. 706^b18 Ἐπεὶ δ' ἀνάγκη παντὸς συνεχοῦς.

- 10 Τὸ προκείμενόν ἐστι δεῖξαι ὅτι πάντα τὰ ἔναιμα τέτρασι σημείοις
κινεῖται. πρότερον δὲ προδιόριζεται ὅτι ἐν ἐκάστη μέρει, δι' οὗ ὡς ὑπὸ 45
κρίλλης συνεχίζονται τὰ ὀργανικὰ μέρη, δυνάμεις τις ἔνεστι ψυχικὴ ὡς
ἀρχὴ καὶ αἰτία αὐτοῖς οὕσα τοῦ κινεῖσθαι. αὗται δὲ πάλιν αἱ ψυχικαὶ
δυνάμεις καὶ ἀρχαὶ ἀνάγονται ὑπὸ μίαν τινα ἀρχήν, λέγω δὴ τὴν ἐν τῇ
15 καρδίᾳ ἀρχήν καὶ ψυχὴν, ἀφ' ἧς ὡς ἀπὸ κοινῆς ἀρχῆς καὶ ῥίξης καὶ
μητρὸς διαδιδόνται πρὸς τοὺς τόπους, ὅφ' ὧν συνάπτονται πρὸς τὰ ὀργανικὰ
μόρια, ἵνα κινῶσιν αὐτὰ αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις. ὅτι δ' εἰσὶ μόριά τινα, ὅφ'
ὧν ἐνοῦται καὶ συνεχίζεται τὰ ὀργανικὰ μέρη, ὁτλον ἐκ τῆς Περὶ τὰ ζῷα 50
ἱστορίας καὶ τῶν ἀνατομῶν. αἱ γὰρ ὠμοπλάται καὶ οἱ μηροὶ πρὸς τινας
20 κοινοὺς ὅρους συνάπτουσι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα· καὶ αἱ μὲν ψυχικαὶ δυνά-
μεις αἱ κινητικαὶ τῶν ὀργανικῶν μερῶν ἐνιδρυμέναί εἰσιν ἐν οἷς τὰ ὀργα-
νικὰ μέρη ὡς πρὸς τινας κοινοὺς ὅρους συνάπτουσιν, ἡ δὲ ψυχὴ, πρὸς ἣν
ὡς κοινὴν ἀρχὴν ἀνάγονται καὶ ῥίξαν, ἐν τῇ καρδίᾳ· ἐν ταύτῃ γὰρ ἐνιδρύεται.
καὶ ἔχει ὡς μὲν ἡ ψυχὴ πρὸς τὰς ἀπ' αὐτῆς δυνάμεις, οὕτως ἡ καρ|διά 179^v
25 πρὸς τὰ ἐν οἷς εἰσιν αὗται μόρια. τῶν νεύρων γὰρ ἀρχὴ ἡ καρδία κατ'
αὐτὸν· διὰ τῶν νεύρων δὲ ἡ κίνησις. προδιόριζεται δὲ ταῦτα, ἐπεὶ συμ-
βάλλεται αὐτῷ πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι τέτρασι σημείοις τὰ ἔναιμα κινεῖται.
ταῦτα μὲν οὖν προσεγήσθω χάριν σαφηνείας τῶν μελλόντων λέγεσθαι. λέγει
δὴ ὅτι ἐπεὶ ἀναγκαῖόν ἐστι παντὸς συνεχοῦς πράγματος, ὅλου μὲν δυναμέ-
30 νου τοῦ συνεχοῦς κινεῖσθαι, ἐν δὲ τῷ κινεῖσθαι τὸ μὲν αὐτοῦ ἡρεμεῖν τὸ 5
δὲ κινεῖσθαι (αἰεὶ γὰρ ἐφ' ἡμῶν ὁ μὲν εἷς τῶν ποδῶν ἡρεμεῖ, θάτερος δὲ

1 ἔστι om. a

ἐκ τῆς γῆς ἡ τροφή coll. a

2 πρὸς τὸ μέσον om. PRS

3. 4 ἐν τῷ Περὶ οὐρανοῦ] B 2

3 ἐν τῇ PR: ἐν τοῖς a

4 οὐρανῶν PR

προσθίων a

5 τίμιον ὅτι τὸ ἄνω PR

post ὥστε add. καὶ a

6 μὲν

om. a

7 δὲ post τὸ om. PR

11 διορίζεται a

11. 12 δι' οὗ—μέρη post

ψυχικῇ (12) ponunt, deinde vv. δυνάμεις—ψυχικῇ repetunt PR, sed del. haec omnia alio atr. P

16 διαδιδοται PR

τοὺς τόπους] τὰ τόπια PR: μόρια supr. v. P

πρὸς ante τὰ om. PR

18. 19 ἐκ τῆς—ἀνατομῶν] cf. Hist. anim. I' 7, Bonitz Ind.

Arist. p. 104^a4 sqq.

18 περὶ τῶν ζώων S: περὶ ζώων a

19. 20 πρὸς τινα

κοινὸν ὅρον Sa

21 αἱ] καὶ a

25. 26 κατ' αὐτὸν] cf. Hist. anim. I' 5

p. 515^a28

26 προσδιορίζεται PR

29 δὴ] δὲ P ex δὴ corr. R

ἐστὶ

om. PR

συνεχῶς a

30 ἡρεμεῖ a

31 κινεῖται a

ἡμῖν PR

κινεῖται, εἴτα ἡρμεῖ μὲν οὗτος, θάτερος δὲ προωθεῖται καὶ κινεῖται) 179^r
 ἐπεὶ οὖν ἀνάγκη ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου συνεχοῦς σώματος εἶναι τὸ κοινόν,
 καὶ ὁ ὥσπερ ὑπὸ τινος κοινοῦ ὅρου συνεχίζονται ταῦτα τὰ μέρη, του-
 τέστι τὰ ὀργανικά, δι' ὧν τὴν κίνησιν πάντα τὰ κινούμενα δι' ὀργά-
 5 νων τὴν κατὰ τόπον ποιεῖται μεταβολήν, καὶ πρὸς τοῦτον ἐπεὶ ἐνταῦθα
 ἀναγκαῖον ἐστὶ, τουτέστιν ἐν τῷ κοινῷ, ὅφ' οὗ συνεχίζονται τὰ ὀργα- 10
 νικά δι' ὧν, ὡς εἴρηται, ἡ κίνησις γίνεται, εἶναι δύναμιν τινα ψυχικὴν
 καὶ ἀρχὴν τῆς ἐκάστου τῶν ὀργανικῶν μερῶν κινήσεως, ὁμοίως δὲ καὶ
 στάσεως (τὸ γὰρ αἴτιον τοῦ κινεῖσθαι τοῦτο ἐστὶ καὶ τοῦ ἵστασθαι), ἐπεὶ
 10 οὖν ἀνάγκη ὑπάρχειν τὸ κοινὸν καὶ ἐν τῷ κοινῷ εἶναι ἀρχὴν καὶ αἰτίαν
 τῆς τε κινήσεως καὶ στάσεως, φανερόν ὅτι καὶ ὅσας τῶν λεχθεισῶν ἀντι-
 θέσεων, τῆς τε ἄνω καὶ κάτω καὶ ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν καὶ δεξιῶ καὶ
 ἀριστερῶ, ἰδίᾳ ὑπάρχει κίνησις (ἄλλη γὰρ κίνησις ἢ τοῦ ἄνω καὶ κάτω 15
 καὶ ἄλλαι αἱ τῶν λοιπῶν δύο ἀντιθέσεων) φανερόν οὖν ὅτι ταῦτα πάντα
 15 τὰ μέρη, ἐν οἷς θεωροῦνται αἱ λεχθεῖσαι ἀντιθέσεις, κοινὴν αἰτίαν καὶ
 ἀρχὴν τοῦ κινεῖσθαι ἔχει κατὰ τὴν τῶν εἰρημέων μερῶν σύμφυσιν,
 λέγων σύμφυσιν τὰ νεῦρα καὶ ὁ συνεχίζονται. εἰπὼν δὲ ὅτι κατὰ τὴν
 τῶν εἰρημέων μερῶν σύμφυσιν, τίνα ἐστὶ τὰ εἰρημέα μέρη σαφηνίζων
 ἐπήγαγε λέγων δὲ τῶν δεξιῶν καὶ τῶν ἀριστερῶν. ἀλλ' ἡ μὲν τῶν
 20 λεγομένων διάνοια, οἶμαι, τοιαύτη· κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὴν ἥ ἄμφω κινεῖ- 20
 ται τὰς ἐναντίας κινήσεις τὸ λεγόμενον ἴσον ἐστὶ τῷ ὅπου ἂν πεφύκη
 τὸ κινούμενον κινεῖσθαι, εἴτε ἐν ἀέρι εἴτε ἐν ὕδατι εἴτε ἐν γῇ, ἐστῶτος
 θατέρου κινουμένου δὲ θατέρου τὴν κίνησιν ποιεῖται. τῷ δὲ ἡ ἄμφω
 κινεῖται πρόσκειται τὸ τὰς ἐναντίας κινήσεις πάνυ καλῶς· ὁ γὰρ δύνα-
 25 ται ἄνω κινεῖσθαι, τοῦτο καὶ κάτω. ἀλλὰ καὶ ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν πληθυντι-
 κῶς 'ἐπεὶ δ' ἀνάγκη εἶναι τὰ κοινά, καὶ ὁ συνεχῆ ταῦτ' ἐστὶν ἀλλήλοισ',
 ἐνικῶς αὐτὸ ἀπήγγειλεν εἰπὼν 'ἐπεὶ δ' ἀνάγκη εἶναι τὸ κοινόν, καὶ ὁ συν- 25
 εχῆ ταῦτ' ἐστὶ', καὶ διὰ τοῦτο ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν 'καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχειν τὰς
 ἀρχάς' εἴρηκε 'τὴν ἀρχὴν' ἐνικῶς. ἡ προσηκουστέον 'τὸ ἐν ἐκάστη', καὶ
 30 εἴη ἂν τοιοῦτον 'ἐπεὶ δ' ἀνάγκη ἐν ἐκάστη συζυγίᾳ τῶν ὀργανικῶν μερῶν
 εἶναι τι τὸ κοινόν', καὶ τὰ ἐξῆς.

p. 706^b 28 Κατὰ μὲν οὖν τὸ ἔμπροσθεν καὶ τὸ ὀπίσθεν διὰ λέψις
 οὐκ ἔστι τοιαύτη.

Ἐντεῦθεν ἡ δεξιὴς τοῦ τέτρασι σημείοις κινεῖσθαι τὰ ἔναιμα. καὶ 35
 35 ἐπεὶ, ὡς εἴρηται, καὶ ὁ συνάπτουσι τὰ ὀργανικά μέρη, ἔστι τις ψυχικὴ
 δύναμις (εἰ γὰρ μὴ ἦν, ἄψυχα ἂν καὶ ἀναίσθητα καὶ ὅλως ἀκίνητα ἦν),

4. 5 post ὀργάνων add. καὶ α 5. 6 ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐνταῦθα coll. PR 6 κοινῷ ὅφ'
 65 in lit. P 7 ψυχικὴ α 13 ἢ om. Sa 15 κοινὸν αἴτιον α
 15. 16 ἀρχὴν καὶ αἰτίαν coll. PR 16 κατὰ τὴν libri et Arist. P: κατὰ om. Arist. vulg.
 19 καὶ τῶν ἀριστερῶν libri et Arist. SU: τῶν om. Arist. vulg. 21 πέφυκε PR
 22 γῇ] ἀέρι PR 23 ἡ ἄμφω R 26 δ' οὐκ ἀνάγκη S 29 τὸ] τοῦ PR
 32 τὸ ante ὀπίσθεν om. α 34 ἐνταῦθα PR

ὁτλον ὅτι ἐνθα οὐκ εἰσιν ὀργανικὰ μέρη, οὐδὲ τὸ κοινόν, εἰ δὲ μὴ τὸ 179^r
 κοινόν, οὐδὲ κινητικὴ ἀρχή. ἐξ οὗν οὐσῶν διαστάσεων. τριῶν δὲ συζυγιῶν,
 εἰ δειχθεῖν ὅτι κατὰ μίαν συζυγίαν οὐκ εἰσιν ὀργανικὰ μέρη, ὁτλον ὅτι
 οὐδὲ ἀρχὴ κινήσεως, εἰ δὲ μὴ ἀρχή, οὐδὲ κίνησις. ὥστε λείπεται κατὰ
 5 τὰς δύο συζυγίας εἶναι κίνησιν, ἐπεὶ ἀνάγκη καὶ ἀρχὴν ἐν αὐταῖς εἶναι 40
 κινητικῇ. αἱ δὲ δύο συζυγίαι εἰς τέσσαρα διαιροῦνται σημεία· ἐν τέττασιν
 ἄρα σημείοις ἡ τῶν ἐναίμων κίνησις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμῖν προειρήσθω·
 αὐτὸς δὲ φησιν ὅτι κατὰ τὰ ἔμπροσθεν καὶ ὅπισθεν διάληψις, τουτέστι
 διὰρθρωσις ὀργανικῶν μερῶν. δι' οὗν ἡ κατὰ τόπον μεταβολὴ γίνεται, οὐκ
 10 ἔστι. καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων ὁτλον· ὁ γὰρ δεξιὸς ποὺς κινητικόν ἐστι
 σημεῖον τοῦ δεξιοῦ, καὶ ὁ ἀριστερὸς τοῦ ἀριστεροῦ ὁμοίως. ἐπεὶ δ' οὐ μόνον 45
 ἐστὶ δεξιὸν κάτω καὶ ἀριστερόν κάτω, ἀλλὰ καὶ δεξιὸν ἄνω καὶ ἀριστερόν
 ἄνω, ἡ μὲν δεξιὰ χεὶρ ἤ καὶ ἡ ὠμοπλάτη κινητικόν ἐστι σημεῖον τοῦ
 ἄνω δεξιοῦ, ἡ δὲ ἀριστερὰ τοῦ ἄνω ἀριστεροῦ, ὁ δὲ δεξιὸς ποὺς τοῦ κάτω
 15 δεξιοῦ καὶ ὁ ἀριστερὸς τοῦ κάτω ἀριστεροῦ. ὥστε ἐπὶ μὲν ἀνθρώ-
 που ὁτλον ὅτι τῶν ἄνω καὶ κάτω καὶ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν εἰσι κινη-
 τικά σημεία, τῶν δ' ἔμπροσθεν καὶ ὅπισθεν οὐκ ἔστι· καίτοι κινεῖται
 μὲν ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν (ἐφ' ὃ γὰρ αἱ αἰσθήσεις), ἀλλὰ τὴν
 τοιαύτην κίνησιν διὰ τῶν σημείων τοῦ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ καὶ τῶν 50
 20 ἄνω καὶ κάτω κινεῖται. ὅπως δὲ ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος τέττασι σημείοις
 κινεῖται ὡς τὰ τετράποδα, δεῖξει προῖων. ἀλλὰ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν τετραπό-
 δων οἱ πρόσθιοι λεγόμενοι πόδες οὐκ εἰσι σημεία τῶν ἔμπροσθεν, ἀλλὰ τῶν
 ἄνω καὶ κάτω, εἴπερ ἀναλογουσι χερσίν, ὡς ἐν τῷ Περὶ ζώων μορίων
 εἴρηται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμῖν εἴρηται ὑπὲρ τοῦ ἐνδείξασθαι ὅτι οἱ
 25 δοκῶντες εἶναι πρόσθιοι πόδες δοκοῦσι μὲν οὐκ εἰσι δὲ κατ' ἀλήθειαν
 σημεία τῶν | ἔμπροσθεν. αὐτὸς δὲ δείκνυσιν ὅτι διάληψις καὶ διὰρθρωσις 179^v
 ὀργανικῶν μερῶν τοῦ ἔμπροσθεν οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ μηδὲ τοῦ ὅπισθεν εἶναι,
 τοῦτο δὲ πάλιν ἐκ τοῦ μηδὲ κίνησιν φυσικὴν ὑπάρχειν εἰς τὸ ὅπισθεν.
 εἰ γὰρ ἦν ὄργανα κινητικὰ τοῦ ὅπισθεν, οὐδὲν δὲ φυσικὸν ὅπισθεν κινεῖται,
 30 μάτην ἦσαν ἄν. ὥστ' ἐπεὶ τῶν ὅπισθεν οὐκ ἔστιν ὄργανα, ἐπεὶ μηδὲ
 κίνησις, οὐδὲ τῶν ἔμπροσθεν· τῶν δὲ λοιπῶν δύο συζυγιῶν εἰσι. καὶ διὰ 5
 τοῦτο τῶν ζώων ὅσα ὀργανικοῖς χρώμενα μέρεσι πορεύεται, τῇ μὲν κατὰ
 τὸ πρόσθεν διαφορᾷ οὐκ ἔχει ὀργανικὰ μέρη, ταῖς δὲ λοιπαῖς δύο, προτέρᾳ
 δὲ καὶ κατὰ πρῶτον τῇ φύσει λόγον τῇ διοριζούσῃ διαφορᾷ τὸ δεξιὸν καὶ
 35 ἀριστερόν, ἐπεὶ ἡ κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν διαφορὰ πρῶτη ἐνοράται
 τοῖς δοκοῦσι τέττασι σημείοις κινεῖσθαι.

1. 2 εἰ δὲ—κοινόν om. S 2 ante κινητικὴ add. ἡ a 3 κατὰ τὴν μίαν R
 5 ἐπειδὴ PRa 7 post σημείοις add. ἐστὶν R 8 τὰ] τὴν PR διάληψις]
 is in lit. P¹ 9 γίνεται om. S 10 ὁ μὲν γὰρ PR 11 ὁμοίως post δεξιῶ
 ponunt PR 18 post ἀλλὰ add. καὶ PR 20 ὁ om. R 21 et 23 ὥσπερ PR
 23 ἐν τῷ Περὶ ζώων μορίων] cf. Δ 10 p. 686^a24 sqq. ἐν τῇ PR: ἐν τοῖς a
 25 πρόσθιοι εἶναι coll. PR 26 διὰρθρωσις καὶ διάληψις coll. PR 27 τοῦ post μηδὲ
 ex τὸ corr. P: τὸ R 29 ὅπισθεν (post τοῦ) ex ἔμπροσθεν corr. R φυσικῶς PR
 31 κίνησιν S 32 χρώμενοι S 33 πρόσθεν ex ὅπισθεν corr. S δύο] ἀμφοτέροις PR
 πρότερον R et fort. P 35 ἐπειδὴ PR πρῶτως PR 36 τέττασι] ἐν δυοῖ PR

p. 707^a6 Ἐπεὶ οὖν τό τε ἄνω καὶ κάτω.179^v

Κοινὴν ἀρχὴν καὶ κυρίαν τῆς κινήσεως λέγει νῦν τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ
 ψυχῇ, ἀφ' ἧς ὡς ἀπὸ ῥίζης καὶ πηγῆς προάσιν αἱ τῶν ὀργανικῶν μερῶν
 κινήτικαί αἰτίαι. εἰρηκε δὲ αὐτὴν καὶ κυρίαν τῆς κινήσεως, ὅτι καὶ αἱ 30
 5 λοιπαὶ διὰ ταύτην καὶ ἐκ ταύτης τὸ κινεῖν ἔχουσιν. ἀλλὰ πῶς πρότερον
 εἰπὼν ὅτι ἔστι τι κοινόν, ὅφ' οὗ ὡς πρὸς τινος κοινοῦ ὅρου συνεχθῇ εἰσι τὰ
 ὀργανικὰ μέρη, νῦν διὰ τὴν κοινὴν ἀρχὴν λέγει συνηρτῆσθαι συνηνωσθαι
 τε πρὸς αὐτά; ἢ ὅτι καὶ τούτων καὶ πάντων ἀπλῶς τῶν μερῶν τοῦ συν-
 εῖναι ἀλλήλοις αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία· ἐξεληθούσης γὰρ αὐτῆς διαπνεῖ τε καὶ
 10 σῆπεται τὰ σώματα. ἐπεὶ οὖν, φησί, διὰ ταύτην συνήρτηνται πρὸς ἑαυτὰ
 τὰ μέρη, καὶ δεῖ ἐν ἅπαντι τῷ μέλλοντι καλῶς καὶ κατὰ τρόπον κινεῖσθαι 35
 τὸ τῶν λεχθεισῶν ἀπασῶν κινήσεων αἷτιον, τουτέστιν τὴν ἀρχὴν καὶ
 κυρίαν τῆς κινήσεως, ὥρισθαι πῶς καὶ τετάχθαι ταῖς ἀποστάσεσι ταῖς
 πρὸς τὰς ῥηθείσας ἀρχάς, τουτέστι καὶ δεῖ τὴν ἀπόστασιν τῆς κυρίας τῶν
 15 κινήσεων, ἣν ἀφέστηκεν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀρχῶν τῶν ἐγκατακρισμένων πρὸς
 τὰς συναφὰς τῶν ὀργανικῶν μερῶν καὶ κινουσῶν αὐτά, καὶ δεῖ οὖν τὴν
 ἀπόστασιν αὐτῆς, ἣν ἀφέστηκεν ἀπὸ τῶν ἄλλων, ὥρισμένην εἶναι (οὐ γὰρ
 δεῖ ταύτη μὲν πλησιάζειν καὶ σύνεγγυς αὐτῆς εἶναι, ἄλλης δὲ κατὰ πολλὴν 40
 ἀφίστασθαι, ἀλλ' ὥρισμένην καὶ σύμμετρον εἶναι τὴν ἀπ' αὐτῶν ἀπόστασιν),
 20 ἐπεὶ οὖν οὕτω δεῖ ταῦτα ἔχειν, φανερόν ὡς ἢ μόνοις ἀπὸ τῶν ζώων ἢ
 μάλιστα τούτοις τοῖς ζώοις ἢ κατὰ τόπον κινήσεις ὑπάρχει, αὐτὴν δὲ
 τέτρασι σημείοις κινεῖται τὴν κατὰ τόπον μεταβολὴν. τὸ δὲ δυσὶν εἴρηκεν
 διὰ τὸ μήπω δεῖξαι ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος τέτρασι κινεῖται. ὥστ' ἐπεὶ
 σχεδὸν τοῖς ἐναίμοις τοῦτο μάλιστα συμβέβηκεν, λέγων τοῦτο
 25 τὸ ἔχειν κοινὴν ἀρχὴν, ἣν δεῖ ὁμοίως ἀφεστηκεῖν ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀργα- 45
 νικαῖς μέρεσιν ἀρχῶν καὶ διδόναι δύναμιν αὐταῖς τοῦ κινεῖν τὰ ὀργανικὰ
 μέρη, ἐπεὶ οὖν τοῖς ἐναίμοις τοῦτο μάλιστα συμβέβηκεν, φανερόν ὅτι πλείους
 τῶν τεσσάρων σημείους οὐθὲν αἰὶν τε τῶν ζώων τῶν ἐναίμων κινεῖσθαι,
 καὶ πᾶν τὸ τέτρασι σημείοις κινούμενον ἔναιμόν ἐστι ζῷον.
 30 Τὰ μὲν οὖν διὰ τούτων λεγόμενά ταῦτα ἂν εἴη. ἀντιστοιχοὺς δὲ
 κινήσεις λέγει τὰς ἐναντίας, οἷον τὴν ἄνω καὶ κάτω, συστοίχους δὲ τὰς
 μὴ ἐναντίας, οἷον φέρε εἰπεῖν τὴν ἄνω καὶ τὴν δεξιάν. εἰπὼν δὲ ὅτι δεῖ 50
 ὥρισθαι καὶ τετάχθαι ταῖς ἀποστάσεσι τὸ τῶν λεχθεισῶν κινήσεων αἷτιον.
 μετὰδὲ σαφηνίζων τί ποτὲ ἐστὶ τὸ τῶν λεχθεισῶν κινήσεων αἷτιον ἐπήγαγεν
 35 αὕτη δ' ἐστὶν ἀφ' ἧς κοινῆς ἀρχῆς πάντων τῶν ἐν τῷ ζῳίῳ ἢ τε
 τοῦ δεξιοῦ καὶ τοῦ ἀριστεροῦ κινήσεις ἐστὶ. ταύτην δὲ τὴν ἀρχὴν

1 τε om. a

2 κυρίαν] αἰτίαν PR

6 πρὸς τινα κοινόν ὅρον (alio atr.) P

7 post συνηρτῆσθαι add. καὶ PR, τε καὶ a

8 τε om. PRa

11 τόπον a

18 ταύτην S: ταύτης a

ἄλλης—σύμμετρον εἶναι (19) in marg. adscr. P

19 ἀπ' αὐτῆς a

24 ἀναίμοις S¹

λέγω Pa

25 ἀφεστηκεῖν a

28 σημείων PR

post τε add. ἐστὶν R

τῶν ἐναίμων ζώων PRa

34 μετὰδὲ—

κινήσεων αἷτιον om. Sa

35 ἀρχῆς κοινῆς coll. PR

36 τοῦ ante ἀριστεροῦ om. a

ἀναγκαῖον ἐκάστω τῶν ὀργανικῶν μερῶν ἔχειν· καὶ πῶς ἀναγκαῖόν ἐστιν
ἐκάστην ταύτην ἔχειν, ἐπήγαγεν ἡ παραπλησίως πρὸς ἐκάστην τῶν
ἐν τοῖς ῥηθεῖσι μέρεσιν ἀρχῶν. ἐλλείπει δὲ τῇ λέξει τὸ ἔχει, ἵν' ἡ
τὸ πληῖρες τοιοῦτον, ἡ παραπλησίως ἔχει | πρὸς ἐκάστην τῶν ἐν τοῖς 180⁺
ῥηθεῖσι μέρεσιν ἀρχῶν'. τὸ δὲ λεγόμενον οὕτως ἐπὶ γὰρ· ὥς εἰ ἔλεγε
'μὴ γὰρ διότι ἔχουσιν αἱ συναφαὶ ἐν ἑαυταῖς κατηρισμένην τὴν κοινὴν
ἀρχήν, διὰ τοῦτο λέγω ὅτι ἀνάγκη ἐκάστη αὐτῶν ἔχειν τὴν κοινὴν ἀρχήν·
οὐ γὰρ ἔχουσιν αἱ συναφαὶ αὐτὴν ἐν ἑαυταῖς, ἀλλὰ τὰς ἀπ' αὐτῆς ἐνδιδο-
μένας δυνάμεις· ἀλλὰ κατὰ τοῦτό φημι ὅτι ἀνάγκη τῶν ὀργανικῶν μερῶν
10 ἐκάστη ἔχειν αὐτήν. καθὼς παραπλησίως ἐγγίζει τε καὶ πλησιάζει ἐκάστη 5
τῶν ἐν τοῖς ῥηθεῖσι μέρεσιν ἥτοι τοῖς ὀργανικοῖς ἀρχῶν'. ἔστιν οὖν ἡ
συναγωγὴ καὶ ἡ συνέχεια τοῦ λόγου τοιαύτη· ἐπεὶ οὖν τὸ δεξιὸν καὶ
ἀριστερόν καὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω τῇ κοινῇ ἀρχῇ συνήρτηται πρὸς
ἄλληλα, καὶ δεῖ ἐκάστω τῷ μέλλοντι καλῶς ποιεῖσθαι τὴν κατὰ τὸν
15 μεταβολὴν τὸ τῶν λεχθεισῶν ἀπασῶν ψυχικῶν δυνάμεων αἵτιον ὠρίσθαι
ταῖς ἀποστάσεσι πρὸς αὐτάς, καὶ μὴ τῇ μὲν μᾶλλον ἐγγίzein, τῇ δὲ μὴ,
ἐπεὶ οὖν ταυθ' οὕτως ἔχει, ὁ ἅλον ὥς ἡ μόνοις ἡ μάλιστα, καὶ τὰ 10
ἐξῆς. εἰπὼν δὲ ὅτι τὰ ἔναιμα κοινὴν μόνην ἀρχὴν ἔχει καὶ μίαν, ἡ
ὁμοίως ἀφῆστέχε τῶν ὑπ' αὐτῆς τοῖς ὀργανικοῖς μέρεσιν ἐνδιδομένων δυνά-
20 μεων, ἐπήγαγεν ὁμοιογεῖ δὲ τοῖς λεχθεῖσι καὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ
τὰ ζῷα, τουτέστι σημεῖον δὲ καὶ δεῖγμα ἐναργὲς ὅτι τὰ τέτρασι σημείοις
κινούμενα κοινὴν ἀρχὴν ἔχει, καὶ τὸ συμβαῖνον περὶ τὰ ζῷα. τῶν μὲν
γὰρ ἐναίμων οὐδὲν εἰς πλείω διαιρούμενον δύναται ζῆν τὰ διαιρεθέντα μέρη,
διὰ τὸ μὴ δύνασθαι χωρισθέντα τοῦ ὅλου δέχεσθαι τὴν ζωτικὴν δύναμιν, 15
25 ἥτις αὐτοῖς δίδεται ὑπὸ τῆς κοινῆς ἀρχῆς· τὰ δ' ἄναιμα πολλὰς ἀρχὰς
ἔχοντα καὶ διὰ τοῦτο μὴ κατὰ φύσιν συνεστηκότα (τὰ γὰρ κατὰ φύσιν
συνεστηκότα μίαν ἔχει ἀρχήν, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐποχετεύονται τε καὶ διαδί-
δονται τοῖς ὀργανικοῖς μέρεσι ψυχικαῖς τινες δυνάμεις), τὰ οὖν ἄναιμα πολλὰς
ἀρχὰς ἔχοντα ὅποια ἐστὶν ἡ κοινὴ τῶν ἐναίμων ἀρχή, δύναται καὶ τεμνό-
30 μενα ζῆν ὥσπερ τὰ ἄναιμα· ἐγκατεσπαρμέναι γὰρ εἰσι δυνάμει ἐν τοῖς τῶν 20
ἐναίμων πᾶσι μέρεσιν αἱ τοιαῦται ἀρχαί, ὥς καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς ἡ θρεπτικὴ,
καὶ διαιρεθέντα δύναται γενέσθαι ἐνεργεῖα. ἡ δὲ τῶν ἐναίμων κοινὴ ἀρχὴ
οὐκ ἐνέσπαρται ἐν τοῖς μέρεσι δυνάμει, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ ὠρισμένως ἐστίν.
ὥστε φανερόν ἐκ τούτων ὅτι τὰ τέτρασι κινούμενα σημείοις κοινὴν ἔχει
35 ἀρχήν. οὐ μόνον δὲ τὰ τῶν ἐναίμων μέρη τεμνόμενα πολὺν ζῶσι χρόνον,
ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν κινοῦνται κίνησιν, ἣν ἐκινοῦντο καὶ πρὸ τοῦ τμηθῆναι·

1 ἐκάστω—ἀναγκαῖον om. PR

om. PR post δὲ add. ἐν α

2 ἐκάστω] ἕκαστον α

9 post ἀλλὰ add. καὶ S

3 ἐλλείπει—ἀρχῶν (5)

κατὰ om. α

12. 13 καὶ τὸ ἀριστερόν PR

13 καὶ ἄνω PR

καὶ κάτω PRα

συνήρτηται α

15 λεχθεισῶν om. Sa

17 τοῦθ' οὕτως S

18 μόνην om. Sa

ἡ] ἥτις PR

21 δεῖξις ἐναργῆς PRα

22 μὲν om. P

27 δι' αὐτῆς PR

ἐποχεύονται PR

28 ἐναιμα RP¹

29 ἐστὶν ἡ κοινὴ in lit. S

δύναται α

30 ὥσπερ τὰ

ἐναιμα del. P

δυνάμεις PR

31 ἐναίμων ex ἐναίμων corr. P²

ὥσπερ PR

καὶ om. α

32 δύναται PR

36 κινεῖται PR

ἦν περ PR

τὸ γὰρ ὀπισθεν μέρος τῆς σχολοπένδρας ἐπὶ τὸ αὐτὸ ποιεῖται τὴν πορείαν 180^a
 τῷ ἔμπροσθεν. ἔστω γὰρ σχολοπένδρα ἡ ΑΓ', καὶ τετμήσθω κατὰ τὸ Β, 26
 καὶ ἔστω κεφαλὴ τὸ Α, οὐρὰ δὲ τὸ Γ'. οὐ δὴ πορεύεται τὸ ΑΒ, ἐπὶ τὸ
 αὐτὸ καὶ τὸ ΒΓ, οὐ στραφέν τὸ Γ' ἢ οὐρὰ πρὸς τὸ Β, ἐν ᾧ γέγονεν ἡ
 5 τομὴ, ἀλλ' ἡ τομὴ τῆς ΒΓ ὁρᾷ πρὸς τὴν τομὴν τῆς ΑΒ. εἰπὼν δὲ ὅτι
 διαιρούμενα τὰ ἄναιμα ζῆ τὴν αἰτίαν ἐπήγαγεν διὰ τοῦ αἵτιον δὲ τοῦ
 διαιρούμενα ζῆν, ὅτι καθάπερ ἂν εἴ τι συνεχές, καὶ τὰ ἐξῆς. τὸ
 δὲ λεγόμενον τοιοῦτόν ἐστιν· ὥσπερ γὰρ ὁ Σωκράτης καὶ ἀπλῶς ἕκαστον 30
 τῶν ζῴων ἐν τί ἐστι διὰ τὴν κοινὴν ἀρχὴν καὶ δι' αὐτὴν ζῆ καὶ ἐστίν.
 10 οὕτως ἐπεὶ ἕκαστον μέρος τῶν ἀναιμῶν ἐν ἑαυτῷ ἀρχὴν ἔχει ἀναλόγον τῇ
 κοινῇ ἀρχῇ ἑκάστου τῶν ἐναιμῶν, τρόπον τινα ἐν τι ζῴῳ ἐστίν ἐκ πολλῶν
 ζῴων συγκείμενον, καὶ διαιρεθὲν δύναται τὰ διαιρεθέντα ζῆν διὰ τὰς ἐν
 αὐτοῖς ἀρχὰς τὰς ἀναλόγους ταῖς κοιναῖς ἑκάστου τῶν ἐναιμῶν. φανερόν
 δέ, φησί, καὶ ὅτι παρὰ φύσιν συνέστηκε τὰ τοιαῦτα ἐκ τῶν προειρη-
 15 μένων· δυοὶ γὰρ ἡ τέτρασι σημείοις κινεῖσθαι πέφυκε τὰ μάλιστα συν- 35
 εστηκότα κατὰ φύσιν.

p. 707^b7 Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐναιμῶν ὅσα ἄποδᾶ ἐστι. |

Διὰ τούτων δείκνυσιν ὅτι ὥσπερ τὰ ἔναιμα καὶ ὑπόποδα τέτρασι 180^a
 κινεῖται σημείοις, οὕτω καὶ τὰ ἔναιμα καὶ ἄποδα, οἷον ὄφεις καὶ τὰ θύρια·
 20 καὶ γὰρ καὶ ταῦτα τέτρασι κινεῖται σημείοις. δυοὶ γὰρ προέρχονται καμ-
 παῖς, μιᾷ μὲν ἔμπροσθεν, ἄλλῃ δ' ὀπισθεν, ἐν τῷ πλάτει δὲ ἑκάστης τῶν
 καμπῶν ἐστὶ καὶ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν. ὥς γὰρ ἐφ' ἡμῶν εἰς τὰ πλάτη, 20
 μᾶλλον δ' εἰς τὰ πλάγια τοῦ πλάτους εἰσὶ τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερά, οὕτως
 ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ὄφρων· τὸ γὰρ δεξιὸν καὶ ἀριστερόν τὸ πρόσθιον
 25 καὶ ὀπίσθιον ἐν τῷ πλάτει ἐστὶν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ καμπῇ αὐτοῖς.
 τοιούτῳ τὸ γὰρ δεξιὸν τὸ πρόσθιον καὶ τὸ ἀριστερόν τὸ πρόσθιον, ὁμοίως
 καὶ τὸ δεξιὸν τὸ ὀπίσθιον καὶ τὸ ἀριστερόν τὸ ὀπίσθιον ἐν ταῖς πλα-
 γίοις εἰσὶν ἑκατέρας καμπῆς, τῆς τε πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ τῆς πρὸς τῇ
 οὐρᾷ. ὥς γὰρ ὁ ἵππος φέρε εἰπεῖν ἔχει δεξιὸν πόδα πρόσθιον καὶ ἀριστερόν, 25
 30 ὁμοίως δεξιὸν ὀπίσθιον καὶ ἀριστερόν ὀπίσθιον, οὕτως καὶ ἐν ἑκατέρᾳ τῶν
 καμπῶν, δι' ὧν ὁ ὄφεις τὴν κατὰ τύπον ποιεῖται μεταβολὴν, ἔνεστι δεξιὸν
 καὶ ἀριστερόν. εἰ δὴ αἱ μὲν καμπαὶ δύο, ἐν ἑκάστη δὲ αὐτῶν ἔνεστι
 δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, φανερόν ὅτι καὶ ὁ ὄφεις καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ ἔναιμα
 καὶ ὑψιόδη τέτρασι σημείοις κινεῖται. δοκεῖ δέ, φησίν, ὁ ὄφεις μὴ τέτρασι

3 post τὸ Γ' add. τοῦτο οὐ τοῦ κειμένου ἐστίν, ἀλλ' ἔχθεσις τῶν στοιχείων PR, sed rursus
 del. P 5 post ὅτι add. μὴ Sa 9 ζῆ τε καὶ PR 10 ἐπειδὴ PR
 12 post διαιρεθὲν add. ζῆν P: in marg. add. ζῆν (sic) R ζῆν] ζῶα PR
 12. 13 ἐν ἑαυτοῖς S 13 ἀναλόγους ex ἀναλογούσας corr. S 15 μέγιστα S
 19 σημείοις κινεῖται coll. PRA οἱ ὄφεις a 21 μὲν PR ὀπισθεν ἄλλῃ
 δ' ἔμπροσθεν coll. Sa πλάτει] πλαγίῳ a 22 εἰς PR 23 τοῦ πλάτους πλάγια
 coll. PRA 24 ἀριστερόν καὶ τὸ πρόσθιον Arist. 24. 25 πρόσθεν καὶ ὀπισθεν
 itemque 26. 27 bis πρόσθεν et ὀπισθεν a 25 ἑκατέρᾳ τῇ καμπῇ a Arist.: τῇ καμπῇ
 om. PRS: ἑκατέροις P 28 τε om. Sa καὶ τῇ πρὸς PR 32 δὴ] δε a

σημείοις κινεῖσθαι, ἀλλὰ δυοί, τῇ τε ἔμπροσθεν ἀφ᾽ ἧ καὶ τῇ ὕστερον, 180^v
 τουτέστι τῇ τε ἔμπροσθεν καμπῇ, δι' ἧς ἄπτεται τῆς γῆς, καὶ τῇ ὀπίσθεν·
 δοκεῖ οὖν δυοὶ κινεῖσθαι σημείοις διὰ τὴν στενότητα τοῦ σώματος. στενὸν 30
 γὰρ ὂν τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ μὴ πλατὺ δοκεῖ μήτε πλάγιον ἔχειν μήτε τὰ
 5 τοῖς πλάγιοις ἐνόντα δεξιὰ καὶ ἀριστερά. οὐκ ἔστιν οὖν ἡ κίνησις αὐτῶν
 διὰ δύο σημείων, ἀλλ' ὥσπερ τὰ τετράποδα κατὰ διάμετρον κινούμενα
 προηγεῖται μὲν ὁ ἔμπροσθεν δεξιὸς πούς, ἔπεται δ' αὐτῷ ὁ ὀπίσθεν ἀρι-
 στερός, εἴτα πάλιν προηγεῖται μὲν ὁ ἔμπροσθεν ἀριστερός, ἔπεται δ' αὐτῷ
 ὁ ὀπίσθεν δεξιός, οὕτω καὶ ὁ ὄφει καὶ πάντα τὰ ὅμοια. ἔστω γὰρ ὄφει 35
 10 τὸ K, κυρτὴ δὲ περιφέρεια καὶ δεξιὸν ἅμα μέρος τῆς ἔμπροσθεν καμπῆς
 τὸ A, κοίλη δὲ περιφέρεια τῆς αὐτῆς καμπῆς καὶ ἀριστερὸν μέρος ἔστω
 τὸ B· πάλιν κυρτὴ περιφέρεια τῆς ὀπίσθεν καμπῆς καὶ ἀριστερὸν μέρος
 ἔστω τὸ Γ, κοίλη δὲ καὶ δεξιὸν τὸ Δ. ἡγεῖται οὖν τὸ A ὥσπερ τις
 ἔμπροσθιος δεξιὸς πούς, καὶ ἔπεται τὸ Γ ὥσπερ ἀριστερός ὀπίσθιος, καὶ
 15 ὥσπερ ἐν τοῖς τετράποσιν κατὰ ἔκτασιν μὲν καὶ πρόωσιν τοῦ δεξιοῦ ποδὸς
 τοῦ ἔμπροσθεν, ἐπακολουθήσιν δὲ τοῦ ὀπίσθεν γίνεται ἡ κατὰ τὸν μετα- 40
 βολή, ἀναλόγως καὶ ἐπὶ τῶν ὄψεων συμβαίνει γίνεσθαι. κυρτούμενον γὰρ
 μᾶλλον τὸ A καὶ διὰ τοῦτο κοιλαινόμενον καὶ τὸ B, ἐξαπλοῦται τὸ Γ
 καὶ ἐπακολουθεῖ· ἀνάγκη γάρ, εἰ μέλλει γενέσθαι ἡ A περιφέρεια καὶ
 20 μεῖζων καὶ κοιλοτέρα ἑαυτῆς, ἐπακολουθήσῃ τὸ Γ. ἡγεῖται οὖν τὸ δεξιόν,
 ὅπερ ἐστὶ τὸ A, καὶ ἀνταποδίδωσι, τουτέστι καὶ ἔπεται τὸ Γ· εἴτα μετα-
 βάλλει τὸ κοῖλον καὶ τὸ κυρτόν, καὶ τὸ μὲν B, ὃ ἦν κοῖλον, γίνεται κυρτόν,
 τὸ δὲ A, ὃ ἦν κυρτόν, γίνεται κοῖλον· ὁμοίως τὸ μὲν Δ ἐκ κοίλου γίνεται 45
 κυρτόν, τὸ δὲ Γ ἐκ κυρτοῦ κοῖλον· καὶ πάλιν τὸ μὲν A κυρτόν, τὸ δὲ B
 25 κοῖλον, καὶ οὕτως ἐφεξῆς. τοῦ δὲ ὅλως, φησί, κάμπτεται τοὺς ὄφεις αἵτιον
 τὸ μῆκος αὐτῶν τοῦ σώματος. ὥσπερ γὰρ οἱ μακροὶ τῶν ἀνθρώπων
 λορδοὶ βαδίζουσιν, οὕτω καὶ οἱ ὄφεις. γίνεται δὲ ἡ λορδότης τὸν τρόπον
 τοῦτον· ἡγουμένου τοῦ δεξιοῦ ὤμου εἰς τὸ πρόσθεν (ὥς γὰρ ἐν τοῖς τετρά-
 ποσιν ἡγεῖται ἐν τῶν ἔμπροσθεν σκελῶν, ἔπεται δὲ ἐν τῶν ὀπίσθεν, οὕτω
 30 κιν' τοῖς ἀνθρώποις ἡγεῖται μὲν εἰς τῶν ὤμων, ἔπεται δὲ ἐν τῶν ἰσχυῶν) 50
 ἡγουμένου οὖν, ὥς εἴρηται, τοῦ δεξιοῦ ὤμου εἰς τὸ ἔμπροσθεν (ἔστω γὰρ
 ὅτι ὁ δεξιὸς ἡγήσατο) καὶ ἐπομένου τοῦ ἀριστεροῦ ἰσχύου μὴ καλῶς, ἀλλ'
 εἰς τοῦ ὀπίσθεν ἡγουν πρὸς τὸ δεξιὸν ἰσχύον παρεκκλίνοντος, γίνεται τὸ μεταξὺ
 σῶμα τοῦ τε ὤμου καὶ τοῦ ἰσχύου ὥσπερ εἰ τμήμα κύκλου ἔχον κυρτὴν μὲν
 35 περιφέρειαν τὰ ἀριστερὰ πλευρά, κοίλην δὲ τὰ δεξιὰ· ὅταν δὲ προηγήσῃται
 ὁ ἀριστερός ὤμος, ἔψῃται δὲ τὸ δεξιὸν ἰσχύον, γίνεται κυρτὸν μὲν αἱ 181^r
 δεξιὰ πλευраί, κοῖλον δὲ αἱ ἀριστεραί. τοῦτο οὖν οἶονεῖ τμήματος τοῦτου
 τὸ κοῖλον λορδὸν καλεῖ. κινουνται οὖν οἱ ὄφεις λορδοῖς σημείοις, ἥτοι

1 πλάγια a

ἄπτεται τῷ P¹R

22 οὐ ὅπερ PR

coll. PR

35 κοίλη S¹

4, 5 τὰ ἐν τοῖς PR

ὀπίσθεν P¹Ra

23 τὸ μὲν Γ' et 24

33 πρὸς] εἰς P¹Ra

ὅτε δὲ προηγήσεται Sa

9 post γὰρ add. ὁ PR

19 γίνεσθαι a

24 τὸ δὲ Δ ἐκ libri

παρεκκλίναντος PR: παρεκκλίνοντος a

36 ἔψεται S: ἔπεται a

14 ἔπεται τὸ]

20 ἑαυτῆς] ταύτῃ a

26 τοῦ σώματος αὐτῶν

37 τοῦτο] τοῦ P¹Ra

λορδοῖς μέρεσι, διὰ τὸ κατὰ διάμετρον καὶ τούτους κινεῖσθαι. σαφῆ δὲ τὰ
 ἐξῆς. λέγει δὲ ὅτι ἕνια τῶν ὀφειδῶν περὶ ὅρια οὐκ ἔχει, δι' ὧν κινεῖνται,
 ἀλλὰ χρήται τῇ θαλάσσῃ, τουτέστι κινεῖται ἐν τῇ θαλάσῃ διὰ τῶν καμ-
 πῶν ὥσπερ οἱ ὄφεις ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ· οἱ γὰρ ὄφεις ὡς 5
 5 κινεῖνται ἐν τῇ γῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἀπλῶς ἐν παντὶ ὕδατι.
 χρῶνται δὲ τὰ ζῆν εἰσθότα ἐν τῇ γῇ καὶ ἔχοντα δύο μόνον περὶ ὅρια, ὡς
 καὶ αἱ ἐγγέλυες, χρῶνται οὖν τὰ τοιαῦτα ταῖς καμπαῖς ἐλάττωσιν ἤγουν
 βραχυτέραις ἐν τῇ θαλάσῃ διὰ τὸ συνεργεῖν αὐτοῖς τὰ περὶ ὅρια ἐν τῷ
 ὕδατι πρὸς τὴν κίνησιν, ἐν δὲ τῇ γῇ μεγάλαις διὰ τὸ μὴ συμβάλλεσθαι
 10 τὰ περὶ ὅρια πρὸς τὴν κίνησιν ἐν τῇ γῇ. μήποτε δὲ τὸ ἐλάττωσιν ἀντὶ
 τοῦ μιᾶ εἶπεν. ἢ ἡ τὸ λεγόμενον 'χρῶνται οὖν ἐν τῷ ὕδατι μιᾶ καμπῇ'. 10
 ἐπεὶ γὰρ χρῶνται ἐν τῷ ὕδατι τοῖς δυοῖ περὶ ὅρια, εἰ ἐχρῶντο καὶ δυοὶ
 καμπαῖς ἐν τῷ ὕδατι, πλείοσιν ἢ τέτρασιν ἐκινεῖντο ἂν σημείοις ἕναιμα
 ὄντα. ἐν δὲ τῇ γῇ διὰ τὸ μηδενὶ συμβάλλεσθαι αὐτοῖς πρὸς τὴν κίνησιν
 15 τὰ περὶ ὅρια, ὥσπερ οὐδὲ τοῖς πλωτῆρσιν ἐν τῇ γῇ αἱ κῶπαι, χρῶνται
 πλείοσιν ἤγουν δυοὶ καμπαῖς. σαφῆ δὲ ὁ λέγει περὶ τῆς τῶν ὄφιν ἀπο-
 δίας, διὰ τὸ εἰρηκέναι ταῦτα καὶ ἐν τῇ Περὶ ζῴων μορίων καὶ ἡμᾶς ἐν 15
 ταῖς ἐκεῖνων σχολαῖς ἰκανῶς περὶ τούτων εἰρηκέναι. σαφῶς δὲ καὶ τὰς
 αἰτίας ἀπαγγέλλει, δι' ἧς πάντα τὰ ὑπόποδα ἀρτίους ἔχει τοὺς πόδας. τὸ
 20 δὲ τοῖς μὲν βέλτιον, τοῖς δ' ὅλως ἀδύνατον πορεύεσθαι τοιοῦτόν
 ἐστίν· τοῖς μὲν οὖν πολύποσι πᾶσι καὶ ἐντόμοις καὶ μὴ τοιοῦτοις εἰ τάχα
 καὶ δυνατὸν ἐστὶ διὰ περιττῶν ποδῶν τὴν κατὰ τόπον ποιεῖσθαι μεταβολήν,
 ὅμως βέλτιον, ἂν αὐτὴν ποιήσῃ διὰ τῶν ἀρτίων· τοῖς δὲ τετραπόσι καὶ
 δίποσι ἀδύνατον ὅλως διὰ περιττῶν βαδίσαι. τῆς γὰρ διὰ τῶν ποδῶν 20
 25 κατὰ τόπον γινομένης μεταβολῆς κατὰ μέρος οὔσης, ὡς εἴρηται, καὶ νῦν
 μὲν τούτου τοῦ ποδὸς ὡς ἐπὶ τῶν διπόδων εἶπεν μένοντος ἢ τούτοις
 μερόντοις ὡς ἐπὶ τῶν τετραπόδων καὶ τὸ σῶμα φέροντος ἢ φερόντοις, νῦν
 δὲ θατέρου ἢ θατέρου, γινομένης οὖν οὕτω τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς καὶ
 ποιούντων τῶν βαδιζόντων ζῴων ἐκάτερον τούτων, λέγω δὴ τὸ ἴστασθαι
 30 καὶ κινεῖσθαι τοῖς ἀντικειμένοις, τουτέστι τῷ δεξιῷ καὶ ἀριστερῷ μέρει,
 τῆς οὖν βαδίσεως οὕτω γινομένης καὶ μεταβαλλόντων τῶν ζῴων τὸ βάρος 25
 παντὸς τοῦ σώματος ἀπὸ τῶν κινουμένων ἐπὶ τὰ μένοντα σημεῖα, ἀδύνατόν
 ἐστίν ἢ δι' ἐνὸς ἢ διὰ τριῶν ποδῶν τὴν βαδίσειν γενεῖσθαι.

p. 708^b1 Τὸ μὲν γὰρ οὐδὲν ὅλως ὑπόστημα ἔχει.

35 Τουτέστι τὸ ἔχον μόνον ἕνα πόδα ὅλως ὑπόστημα καὶ ἔρρισμα οὐκ

2 περὶ ὅρια PR	4 post οἱ ὄφεις add. καὶ PR	ὥσπερ PR	6. 7 ὥσπερ
αἱ PR	7 ἐγγέλυες PR	ἐλάττωσιν Sa	ἤγουν] ἢ PR
κίνησιν om. et ἐν τῇ γῇ τὰ περὶ ὅρια coll. PR		τὰ περὶ Sa	10 πρὸς τὴν
in S	12 ἐπεὶ δὲ PR	εἶπερ PR	11 ἐν τῷ periit
16 ἤγουν] ἢ a	17 ἐν τῇ Περὶ ζῴων μορίων] cf. Δ 11	ἐν τοῖς a	ἡμῶν S:
ζῴων PR	17. 18 ἐν ταῖς—σχολαῖς] cf. p. 91	18 καὶ om. a	19 ἀπαγγέλλει R
28 ἢ τοῖς ἐτέροις a	29 δὲ scripsi: δὲ libri	33 δι' ἐνὸς ἢ om. a	
35 ἕνα μόνον coll. PR	ὑπόστημα] ὑποκαίμενον a		

ἔχει. εἰ δέ τις τῶν ἀνθρώπων ἓνα μόνον ἔχων πόδα δυνήθῃ στῆναι, 181^v
 ἀλλὰ τί ἂν ἐκτείνειεν, ἵνα τὴν βάδισιν ποιήσῃται; τὸ δὲ τρίπουν κατὰ μὲν 40
 θάτερον τοῦν μερῶν, ἐν ᾧ τοὺς δύο πόδας ἔχει, ἵσως δυνήσονται ἄρα οἱ
 δύο πόδες τὸ πᾶν τοῦ σώματος βάρος καὶ στῆναι· κατὰ δὲ τὴν ἐτέραν
 5 ἀντίθεσιν, τοῦτέστι κατὰ δὲ θάτερον μέρος, ἥ τὸν ἓνα ἔχει πόδα, εἰ ἄρῃ
 τὸ βάρος, πόνον ἔξει, εἰ τέως, ὡς εἴρηται, ἄρα δυνήθει τὸ βάρος
 ὁ εἶς. ὥστε ἐπιχειροῦν διὰ τῶν τριῶν ποδῶν βαδίξειν ἀνάγκη πίπτειν.
 τὰ δὲ πολύποδα δύναται καὶ διὰ περιττῶν βαδίξειν διὰ τὸ δύνασθαι
 ἰᾶσθαι τὴν κολόβωσιν τῶν ἀντιστοίχων ἡγρουν τῶν ἐν θατέρῳ μέρει 45
 10 ποδῶν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν τε ἐν τούτῳ τῷ μέρει ποδῶν καὶ τῶν ἐν
 τῷ ἐτέρῳ· γίνεται γάρ, φησί, τοῦτοις οἷον ἔφελξις τοῦ πεπηρω-
 μένου μορίου τοῖς ἄλλοις, λέγων τοῦτοις μὲν τοῖς ζώοις, ἄλλοις
 δὲ τοῖς ποσὶ. τὸ δὲ λεγόμενόν ἐστιν ὅτι τοῖς κολοβωθεῖσι ζώοις γίνεται
 τοῦ πεπηρωμένου μορίου ἔφελξις διὰ τῶν ἄλλων ποδῶν. ἔλκουσι γὰρ τὸ
 15 στερηθὲν μόριον τοῦ ἐν αὐτῷ ποδὸς τὰ ἄλλα μέρη τὰ ἔχοντα τοὺς πόδας.
 σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. τὸ δὲ προβαίνει δὲ ἀφ' ἐκατέρου τῶν μερῶν
 ἐναλλάξ πορευόμενον καὶ τὰ ἐξῆς δυνάμει τοιοῦτόν ἐστι· τὸ ζῶον 50
 κινούμενον οἷον ἵππος ἐπὶν ἡρεμῆσαι μέλλῃ ἔχον, εἰ τύχῃ, προβεβηκότα
 τὸν ἔμπροσθεν δεξιὸν πόδα καὶ τὸν ἀριστερὸν τὸν ὀπισθεν, ἀποβεβηκότας
 20 δὲ τοὺς λοιποὺς προβάλλει καὶ αὐτοὺς καὶ ἵστησιν ἐπίσης τοῖς λοιποῖς, καὶ
 οὕτω γίνεται ἐν τῷ σχήματι, ἐν ᾧ ἦν πρὸ τοῦ ἄρξασθαι τῆς βαδίσσεως.

p. 708^b 21 "Ὅτι δ' εἰ μὴ θὲν ἦν ἡρεμοῦν. οὐκ ἂν ἦν κάμψις οὐδ'
 εὐθυνοσις, ἐκ τῶνδε ὁ γὰρ λον. |

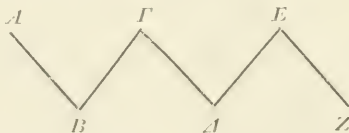
Λαβὼν ὅτι πᾶσα ἡ κατὰ τόπον μεταβολὴ ἐξ ἡρεμούντων καὶ κινου- 181^v
 25 μένων σημειῶν γίνεται, νῦν προτίθεται δεῖξαι αὐτό, καὶ φησιν εἰ μὴ θὲν
 ἦν ἡρεμοῦν, οὐκ ἂν ἦν κάμψις· ἀλλὰ μὴν τὸ ἡρούμενόν ἐστιν, (ἔστιν)
 ἄρα καὶ τὸ λῆγον. καὶ ὅτι ἡ κάμψις ἐξ ἡρεμούντος τινος γίνεται, δῆλον·
 εἰ γὰρ μὴ ἦν τὸ ἡρεμοῦν, πῶς ἂν ἔκτασις θατέρου σκέλους ἐγεγόνει, ἵνα
 συγκάμψῃ αὐτὸ τὸ μένον; καὶ ὅλως πᾶν τὸ καμπτόμενον ἡρεμοῦν πρότερον 25
 30 ἐν τῷ εὐθεῖ οὕτω κάμπτεται. τὸ δὲ λῆγον διὰ πολλῶν δείκνυσιν, καὶ
 πρῶτον λίαν σαφῶς ὑπομινύσκει τί ἐστιν κάμψις, διὰ τὸ περὶ αὐτῆς
 εἰπεῖν καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Μετεώρων. λέγει δὲ καὶ ὅτι ἐν ἀπάσαις
 ταῖς εἰρημέναις μεταβολαῖς, οἷον ταῖς διὰ ποδῶν καὶ καμπῶν γινομέναις,

1 δυνήθει a 2 ἐκτείνῃ a ποιήσαιτο P^Ra 3 et 6 ἄραι] ἄρα P^R
 4 post βάρος add. λαβεῖν P^R 5 κατὰ δὲ sup^r. vers. P¹ 6 δὲ τὸ θάτερον R
 ἄρῃ] ἄροι a 9 τὸ κολόβωμα a θατέρων a 10 τε om. P^R
 15 μέρῃ] μόρια P^Ra 16 ἀφ' ἐκατέρου R (ut Arist.): ἐφ' ἐκατέρου P: ἐφ' ἐκότερα Sa
 17 πορευόμενα Arist. SU: τὸ πορευόμενον Arist. vulg. τὸ ἐξῆς P^R 18 ὁ
 ἵππος P^R ἐπαιδάν P^R μέλλοι Sa ἔχων RS τύχοι a 19 ἀπο-
 βεβηκότα S 20 δὲ om. S 22 ἦν ἡρεμοῦν a Arist.: ἦν om. P^RS
 22. 23 οὐδὲν εὐθυνοσις a 26 ἔστιν addidi 28 ἔκτανσις libri 29 συγκάμψῃ]
 συγκάων a 30 εὐθὺ Pa κάμπτειν a 32 καὶ ante ἐν om. Sa
 ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν Μετεώρων] Δ 9 p. 386^a 2 33 καμπῆς a

ἀνάγκη τὴν κάμψιν ἢ τὴν εὐθύνειν πρὸς ἐν σημεῖον γίνεσθαι. καὶ 181v
ἐπὶ μὲν τῶν ὑποπόδων δῆλον· κάμπτουσι γὰρ ἐν τῇ γόνατι καὶ ἐν αὐτῇ
ἢ δι' αὐτοῦ πάλιν τὴν εὐθύνειν ποιοῦνται· καὶ ἐπὶ τῶν ἀπόδων ὁμοίως. 20
οὐ λέγει δὲ διὰ σημείου ἀμεροῦς, οἷον ἐστὶ τὸ μαθηματικόν, γίνεσθαι τὴν
5 κάμψιν καὶ τὴν εὐθύνειν, ἀλλὰ διὰ φυσικοῦ. εἰπὼν δὲ ὅτι εἰ μὴ ἔστι
στάσις καὶ ἡρεμία, κάμψις οὐκ ἔστιν, ἐπήγαγεν ἀλλὰ μὴν κάμψεως μὴ
οὐσίας οὕτε πορείας οὕτε νεῦσις οὕτε πτεῖσις ἢν εἴη. ταῦτα εἰπὼν
δείκνυσιν ὅτι ἀνάγκη κάμψιν γίνεσθαι ἐν ταῖς κατὰ τόπον μεταβολαῖς.
πρῶτον δὲ δείκνυσιν τοῦτο ἐπὶ τῶν διπόδων· ἡ δὲ δεξιὴ αὕτη ἀρμόζει
10 καὶ ἐπὶ πάντων τῶν πολυπόδων· εἴτα δείκνυσιν τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀπόδων. 35
δείκνυσι δὲ τοῦτο γραμμικῶς καὶ ὅ φασι γεωμετρικαῖς ἀνάγκαις οὕτω.
νενοήσθω ὁ Σωκράτης ἰστάμενος μηδέτερον ἔχων τῶν ποδῶν προβεβηκότα·
δῆλον δὴ ὅτι πρὸς ὀρθὰς γωνίας ἴσταται. πᾶν γὰρ τὸ ἐστὸς πρὸς ὀρθὰς
ἴσταται γωνίας· εἰ γὰρ ἡ μὲν τῶν γωνιῶν γένηται ὀξεῖα, θατέρω δ' ἀμβλεῖα,
15 πίπτει τὸ ἐστὸς καθ' ὃ μέρος ἡ ὀξεῖα γίνεται γωνία. ἀλλὰ μὴν καὶ
τοῦτο δῆλον ὡς ἰσταμένου τοῦ Σωκράτους γίνεται τρίγωνον ἰσοσκελὲς ἔχον
κορυφὴν μὲν τὴν ἑθρὴν ἀφ' ἧς ἡ ἐξήρᾳ ἐξέρχεται περίττωσις, σκέλη δὲ αὐτὰ 10
τὰ τοῦ Σωκράτους σκέλη, βάσιν δὲ τὴν ἐν τῇ γῇ ἀπὸ θατέρας πτέρνης
εἰς θατέραν γραφομένην εὐθεῖαν. ἀρχέσθω οὖν τοῦ βαδίζειν ὁ Σωκράτης,
20 καὶ προβεβλήσθω τὸν δεξιόν, εἰ τύχη, πόδα. δῆλον δὲ ὅτι ἐπεὶ ὁ ἀριστερὸς
ἴσταται καὶ τὸ βάρος φέρει τοῦ παντὸς σώματος, πρὸς ὀρθὴν ἴσταται· εἰ
γὰρ μὴ πρὸς ὀρθὴν ἴστατο, ἐπεπτώκει ἄν, ὡς εἴρηται. γίνεται οὖν πάλιν
καὶ μετὰ τὴν τοῦ δεξιοῦ ποδὸς πρόβασιν τρίγωνον ὀρθογώνιον, ἔχον ὑπο-
τείνουσιν τὴν ὀρθὴν γωνίαν τὸν προβεβηκότα πόδα ἤρουν τὸν δεξιόν. καὶ 45
25 ἐπεὶ δέδεικται ὅτι ἐν ταῖς ὀρθογωνίαις τριγώνοις τὸ ἀπὸ τῆς ὑποτείνουσας
τὴν ὀρθὴν γωνίαν τετραγώνον ἴσον ἐστὶν τοῖς ἀπὸ τῶν τὴν ὀρθὴν γωνίαν
περιχορυσῶν τετραγώνοις, δῆλον ὅτι καὶ ἡ ὑποτείνουσα τὴν ὀρθὴν γωνίαν
(αὕτη δ' ἐστὶν τὸ δεξιὸν σκέλος) μείζων ἐστὶν ὅποιασον τῶν λοιπῶν, διὰ
30 τε τοῦτο καὶ δι' ἄλλο πάλιν θεωρήμα, ἐν ᾧ δείκνυται ὅτι ἡ μείζων πλευρὰ
τὴν μείζω γωνίαν ὑποτείνει. ὥστε τὸ δεξιὸν σκέλος διὰ τε τὸ τὴν μείζονα
γωνίαν ὑποτείνειν μείζον ἐστὶ τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους καὶ διὰ τὸ τὸ ἀπ' 50
αὐτοῦ τετραγώνον ἴσον εἶναι τοῖς ἀπὸ τῶν λοιπῶν δύο. ἦν δὲ τὸ δεξιὸν
σκέλος καὶ ἴσον τῇ ἀριστερῇ πρὸ τοῦ προβῆναι· φανερόν ἄρα ὅτι ἐκάμψθη
τὸ ἀριστερόν κατὰ τὸ γόνον, καὶ γέγονεν ἐν τῇ συγκάμψει καὶ οἶονε διπλώσει
35 ἔλαττον τοῦ δεξιοῦ. ἀνάγκη ἄρα κάμπτεσθαι τὸ ἰστάμενον σκέλος καὶ
φέρων τὸ λοιπὸν ἅπαν σῶμα, καὶ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ γόνατος ἄχρι τῆς πτέρης
ἴστασθαι πρὸς ὀρθὴν, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἰσχύου ἄχρι τοῦ γόνατος κάμ-

5 φυσικῆς a 6 ἡρεμίας a 10 ἀπόδων ex διπόδων corr. P¹ 11 γεωμετρ(ικαῖς
periit) S: γεωμετρικῶς a 16 ὡς] ὅτι PR 19 εἰς θάτερα γραφόμενα εὐθειῶν a
22 ὥσπερ PR 23 τὴν om. a 25 ὀρθογώνοις a 27 τετραγώνων PR
28 μείζων—σκέλος (30) in marg. P ἐστὶν (post μείζων)] δὲ PR 31 μείζων a
τὸ τὸ] τοῦτο a 32 τετραγώνων a 33 καὶ om. PR 34 διπλώσει] διπλασίω a
37 ὀρθὴν scripsi: ὀρ⁹ S: ὀρθόν PR: ὀρθὰς a ἄχρι γόνατος PR

πτεσθαι. ἡ μὲν οὖν δεῖξις, δι' ἧς δείκνυσιν ὅτι τὰ βαδίζοντα κάμπουσιν, 182^r
 αὐτῇ, καὶ προσέρηται ἡμῖν χάριν τοῦ σαφοῦς· μετιτέον δὲ καὶ κατὰ τὰς
 λέξεις. ἀνάγκη, φησίν, θατέρου προβαίνοντος σκέλους θατέρου ποι-
 εῖσθαι κάμψιν. ἐπεὶ γὰρ τὰ κῶλα, ἥτοι τὰ τοῦ Σωκράτους σκέλη, ἴσα ἐστὶ
 5 τῷ μήκει καὶ ἀντίστοιχα ἥτοι ἀντικείμενα ὡς τὰ πρὸς τι (τὸ γὰρ δεξιὸν καὶ 5
 ἀριστερὸν τῶν πρὸς τι) καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ ὑφιστατῆκος καὶ φέρον τὸ
 βάρος τοῦ λοιποῦ σώματος κατὰ κάθετον, ὡς εἴρηται, ἐν τῇ γῇ ἴστασθαι,
 ὅταν δὲ προβῇ φέρε εἰπεῖν τὸ δεξιὸν σκέλος, γίνεται τοῦτο τὸ δεξιὸν ἡ
 ὑποτείνουσα τὴν ὀρθὴν γωνίαν καὶ δυναμένη τὸ μένον μέγεθος
 10 καὶ τὴν μεταξύ, τοῦτέστι καὶ γίνεται ὃ δύναται τετράγωνον ἴσον τοῖς
 ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ σκέλους καὶ τῆς βάσεως ἀναγραφόμενοις τετραγώνοις,
 ἐπεὶ οὖν, ὡς εἴρηται, ἴσα εἰσὶ τὰ δύο σκέλη τῷ μήκει, ἐν δὲ τῇ προβάσει
 γίνεται τὸ προβεβηκὸς μείζον τοῦ μένοντος, ἀνάγκη καμψθῆναι τὸ μένον· 10
 οὕτω γὰρ γενήσεται ἑλαττον τοῦ προβεβηκότες ἴσον ὄν. εἰπὼν δὲ ὅτι ἀνάγκη
 15 καμψθῆναι τῷ γόνати ἐπήγαγεν ἡ ἐν τῇ συγκάμψει. ὁ γὰρ ἐλέφας διὰ
 τὸ μὴ ἔχειν γόνατα τὴν κάμψιν ἐν τῇ συγκάμψει ποιεῖται, λέγων σύγκαμψιν
 τὴν γενομένην ἐν τῷ ἰσχύϊ κάμψιν. ἀλλὰ καὶ σημείον, φησί, τοῦ κάμπτε-
 σθαι τὸν μένοντα πόδα ἐν τῇ κατὰ τόπον μεταβολῇ καὶ ἐλάττω μὲν αὐτὸν
 γίνεσθαι, μείζω δὲ τὸν προβεβηκότε καὶ τὸ συμβαίνειν ἐπὶ τοῦ βαδίζοντος
 20 παρὰ τοῖχον. εἰ γὰρ νοήσωμεν ἄνθρωπον βαδίζοντα παρὰ τοῖχον καὶ ἔχοντα 15
 ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ κάλαμον μετὰ μέλανος καὶ ἀπτόμενον τοῦ τοίχου, ἡ
 γραφομένη ἐν τῷ τοίχῳ γραμμὴ διὰ τοῦ μέλανος οὐ γίνεται εὐθεῖα, ἀλλὰ
 σκολιὰ ὥσπερ ἡ προκειμένη ἡ ΑΒΓΔΕΖ.

ὅταν γὰρ προβάλλεται θατέρου τῶν ποδῶν ὁ Σωκράτης καὶ ἐλάσσων ἑαυτοῦ
 25 γένηται διὰ τὴν κάμψιν, ἀνάγκη γράφεσθαι τὴν ΑΒ, ὅταν δὲ τοῦτον μὲν
 ἀπερείσῃται πρὸς τὴν γῆν, ἔλκη δὲ τὸν λοιπόν, γράφεται ἡ ΒΓ, ἕως ἂν
 ἐξισωθῇ τῷ μένοντι. ὅταν γὰρ ἔλκη τὸν ἀποβεβηκότε, οἰονεὶ αἶρεται καὶ 20
 μείζων γίνεται· γράφεται οὖν ἕως τῆς ἐξισώσεως ἀμφὸν τοῦ ποδὸς ἡ
 ΒΓ. ἐπειδὴν δὲ ἀρξῇται προβαίνειν ὁ κινούμενος, εὐθὺ γράφεται ἡ ΓΔ
 30 διὰ τὸ πάλιν ταπεινοῦσθαι ἐν τῇ συγκάμψει. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῆς ΔΕ

2 μετιτέον] μετὰ Sa	4 Σωκράτους] σώματος a	ἴσα εἰς PR	5 ἥτοι]
ἡ a	7 κάθετον] καθ' ἕτερον a	ὡς om. a: ὥσπερ PR	9 μένον ex
μὲν corr. S: μὲν a	10 καὶ post μέγεθος om. R, supr. vers. add. P		
11 ἀναγραφόμενον Sa	τετραγώνου a	12 ἴσα ἐστὶ PR	13 μένοντος
in lit. P ¹	14 ἑλαττον] ἔσχατον a	15 συγκάμψει] κάμψει PR Arist., sed cf.	
v. 16	17 γενομένην PR	19 ἐπὶ] ἔτι a	20 περὶ τούτων utrobique a
21 τοῦ τοίχου a	22 οὐ supr. vers. S ¹	23 litteram Z et diagramma om. Sa	
24 προβάλλεται PRA	25 γράφεσθαι] φέρεσθαι Sa	26 ἀπερήσεται a	
27 μέλλοντι a	30 ἐπὶ τοῦ δε Sa		

καὶ ΕΖ ῥητέον. ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦτον τις βαδίζει ἰσοῦψή αὐτῷ, ἄλλος 182⁺
 δέ τις κακείνος ἰσοῦψής τῷ τοίχῳ ἴστανται ἐπὶ θάτερον μέρος τοῦ τοίχου,
 οὐ συνεχῶς ὅρᾳ τὴν τοῦ βαδίζοντος κορυφὴν, ἀλλ' ὅταν μὲν προβάλλῃ ὁ 25
 βαδίζων τὸν πόδα, οὐχ ὅρᾳ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ διὰ τὸ ταπεινοῦσθαι καὶ
 5 βραχυτέρον γίνεσθαι, ὅταν δὲ ἐλκῇ τὸν ἀποβιβηκότα, ὅρᾳ διὰ τὸ αἵρεσθαι
 καὶ ἐπιμήκη γίνεσθαι.

Ταῦτα εἰπὼν λέγει ὅτι ἐνδέχεται καὶ κινεῖσθαι μὴ ἔχοντος καμ-
 πὴν τοῦ σκέλους, ὥσπερ ἔρπουσιν τὰ παιδιὰ καὶ οἱ κεκοιμημένους ἔχοντες
 τοὺς πόδας καὶ βαδίζοντες διὰ τῶν γονάτων. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς σκέλεσι
 10 τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἀναπήρων οὐ γίνεται κάμψις, ἐν τοῖς γε ἰσχύις ἐξ
 ἀνάγκης γίνεται. καὶ ὁ παλαιὸς δὲ λόγος ὁ λέγων τοὺς ἐλέφαντας βαδίζειν 30
 χωρὶς κάμψεως ψευδής ἐστι· κινεῖται γάρ καὶ οὗτος ἐν ταῖς ὁμοπλάταις ἢ
 τοῖς ἰσχύις κάμψεως γινομένης. ἀλλ' ὁρθὸν μὲν χωρὶς τῆς τοῦ σκέλους
 κάμψεως οὐδὲν κινεῖται· οἱ δ' εἰρημένοι ἀναπήροι καὶ οἱ ἐν ταῖς παλαι-
 15 στραις διὰ τῆς κόνεως προΐντες ἐπὶ τῶν γονάτων, οὗτοι κινούνται χωρὶς
 τῆς τῶν σκελῶν κάμψεως. εἰπὼν δὲ ὅτι οὐδὲν ὁρθὸν κινεῖται χωρὶς τῆς
 τῶν σκελῶν κάμψεως, τὴν αἰτίαν τούτου ἐπήγαγεν εἰπὼν 'ἐπεὶ γὰρ πολὺ 35
 ἐστὶ τὸ ἄνω μέρος τὸ ἀπὸ κεφαλῆς ἄχρι τῶν ἰσχύων, δεῖ μακρὰ εἶναι καὶ
 τὰ κῶλα, ἵνα ἡ σύμμετρα πρὸς τὰ ἄνω. εἰ οὖν δεῖ καὶ ταῦτα μακρὰ εἶναι,
 20 ἀναγκαῖον κάμψιν γίνεσθαι διὰ τὸ ὁρθογώνιον γίνεσθαι τρήγωνον, καὶ γίνε-
 σθαι τὴν κάμψιν ἢ ἐν τῷ γόνατι ἢ ἐν τῇ πτέρνῃ καὶ τῷ λοιπῷ μέρει
 ἄχρι τῶν δακτύλων. ἀλλ' εἰ μὲν ἐν τῇ πτέρνῃ καὶ τῷ ἐφεξῆς αὐτῇ ἄχρι
 τοῦ μικροῦ δακτύλου ἢ ἄχρι τοῦ μεγάλου, καταπεσεῖται διὰ τὸ τὴν ὁρθὴν
 ἐλάττωνα ἥτοι ὀξείαν γίνεσθαι· εἰ δὲ προβεβηκότος θάτερου σκέλους μένει
 25 ἡ τοιαύτη γωνία ὁρθή, λέγω δὴ τὴν γινομένην ὑπὸ τοῦ μένοντος ποδός, 40
 ὁμοίως δὲ μενεῖ καὶ τὸ σκέλος ἄκαμπτον, μεῖζον ἔσται ἴσον ὅν, τουτέστιν
 ἔσται τὸ προβεβηκὸς σκέλος καὶ μεῖζον καὶ ἴσον τῷ ἀποβιβηκότι, ὃ
 ἀδύνατον, μεῖζον μὲν διὰ τὸ ὑποτείνειν τὴν ὁρθὴν γωνίαν καὶ διὰ τὸ δύνα-
 σθαι τὴν ἡρεμοῦσαν καὶ τὴν ὑποτείνουσαν (εἰπὼν νῦν καταχρῶμενος
 30 ὑποτείνουσαν τὴν βάσιν) ἴσον δέ, διότι κάμψις οὐ γέγονε τοῦ ἀποβιβηκότος
 ποδός, [ὅν] ἐλάσσωσιν τοῦ προβεβηκότος διὰ τῆς κάμψεως γένηται'. καὶ συμ-
 περαίνεται λέγων ἀνάγκη ἄρα κάμπτεσθαι τότῃ προΐόν. τὸ δὲ τότε 45
 οὐκ ἔστι δύο μέρη λόγου, τὸ τὸ ἄρθρον καὶ ὁ τέ σύνδεσμος, ἀλλ' ἐν μέρει
 χρόνου διηλωτικόν, καὶ ἔστι τὸ λεγόμενον τοιοῦτον 'τότε καθ' ὃν χρόνον
 35 προβαίνει θάτερος τῶν ποδῶν, ἀνάγκη κάμπτεσθαι τὸν μένοντα, καὶ ἅμα

1 τις om. PR	βαδίζει PR	ἰσοῦψὲ αὐτῷ R	ἄλλος] ἄλλο Sa
2 ἰσοῦψεῖς a	θάτερου μέρους a	3 ὁράται a	προβάλλων a
5 βραχυτέρους a	8 ἔχοντα a	10 παίδων PR	10. 11 ἐξ ἀναγίνεται a
12 ὁμοπλάτοις a	16 ὁρθὸν οὐδὲν coll. PR	κινεῖται]	δύναται κινεῖσθαι PR
18 ἀπὸ τῆς κεφαλῆς PR	καὶ om. a	19 σύμμετρα a	τὸ ἄνω a
21 λοιπῷ—καὶ τῷ (22) om. a	22 καὶ τὸ S	24 μένει a	27 ὃ] ὅπερ PRa
29. 30 ὑποτείνουσιν καταχρῶμενος coll. a		30 ante κάμψις add. ἢ PR	31 διὰ
τῆς κάμψεως τοῦ προβεβηκότος coll. PR		32 τότε] τὸ S Arist. S	33 μέρη
τοῦ λόγου a	ὁ τέ scripsi: τὸ τέ libri	35 θάτερος] ὁ ἔτερος a	

τῷ τοῦτον κάμψαι ἀνάγκη τὸν ἕτερον ἐκτείνεσθαι. κεφαλὴν δὲ λέγει τὴν τοῦ βαδίζοντος, οἷον τὴν τοῦ Σωκράτους· ὅταν γάρ, ὡς εἴρηται, κάμπτῃ ὁ πούς, ἡ τοῦτου κεφαλὴ κατωτέρω γίνεται.

p. 709^a24 Τὰ δ' ἄποδα τὰ μὲν κυμαίνοντα προέρχεται. |

- 5 Δείκνυσι διὰ τούτων ὅτι καὶ τὰ ἄποδα διὰ καμπῆς ποιεῖται τὴν κατὰ 182^v
 τὸπον μεταβολήν· δείκνυσι δὲ τοῦτο διὰ τοῦ δεῖξαι ὅτι κυμαίνοντα προ-
 15 ἔρχεται, ἡ δὲ κύμανσις καμπή ἐστιν· ὥστ' ἐπεὶ τὰ ἄποδα κυμαίνοντα προ-
 15 ἔρχεται, ἡ δὲ κύμανσις καμπή, καὶ τὰ ἄποδα ἄρα διὰ καμπῆς πρόεισι.
 φησὶν οὖν ὅτι ἡ κύμανσις διττῶς συμβαίνει· τὰ μὲν γὰρ τῶν κυμαινομένων
 10 τὰς καμπὰς ἐπὶ τῆς γῆς ποιεῖται, καὶ ἄπτονται αὐτῆς αἱ καμπαὶ αὐτῶν,
 ὡς αἱ τῶν ὄψεων, τὰ δὲ οὐ ποιεῖται ἐπὶ γῆς τὰς καμπὰς οὐδὲ ἄπτονται
 τῆς γῆς αἱ καμπαί, ἀλλ' ἄνω κάμπτει πρὸς τὸ ἀναλογοῦν μέρος αὐτῶν
 15 ῥάχει, ὡς τὰ ζῷα τὰ καλοῦμενα κάμποι· τὰ δὲ κινεῖται δι' ἰλυσπάσεως,
 ὡς αἱ βδέλλαι καὶ τὰ καλοῦμενα γῆς ἔντερα. τίς δὲ ἐστὶν ἡ ἰλυσπασις 20
 15 καὶ ὅπως τὸ ἰλυσπᾶσθαι, αὐτὸς σαφηνίζει λέγων ταῦτα γὰρ τῷ ἡγού-
 μένῳ προέρχεται, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα πρὸς τοῦτο συνάγουσιν.
 αἱ γὰρ καλοῦμενοι ἔντερα γῆς σκώληκες ἐκτείνουσι μὲν τὸ πρόσθεν μέρος
 αὐτῶν, καὶ γίνεται λίαν λεπτότατον, τὸ δ' ὀπισθεν ἐστὶ παχύ· εἴτα μετὰ
 τὴν ἔκτασιν ἡρεμεῖ μὲν τὸ πρόσθεν, συνάγουσι δὲ πρὸς τοῦτο τὸ ὀπισθεν,
 20 καὶ γίνεται τὸ μὲν ἔμπροσθεν παχύ, λεπτόν ὃν πρότερον, τὸ δ' ὀπισθεν
 λεπτόν, παχὺ ὃν. ὅταν μὲν γὰρ ἡρεμῇ τὸ ὀπισθεν, ἐκτείνεται δὲ τὸ ἔμπρο- 25
 σθεν, τοῦτο μὲν λεπτύνεται, τὸ δὲ ἡρεμοῦν παχύνεται· ὅταν δὲ ἡρεμῇ τὸ
 ἔμπροσθεν, ἔλκεται δὲ καὶ συνάγεται τὸ ὀπισθεν πρὸς αὐτό, λέγω δὴ πρὸς
 τὸ ἔμπροσθεν, ἀνάπαλιν τὸ μὲν πρόσθεν παχύνεται, λεπτύνεται δὲ τὸ ὀπισθεν.
 25 εἰπὼν δὲ ὅτι τὰ μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ δ' εἰς τὸ ἄνω ποιεῖται τὰς καμπὰς,
 καὶ μεταξὺ εἰπὼν περὶ τῶν ἰλυσπωμένων, πάλιν ἐπανῆκεν ἐπὶ τὰ κυμαί-
 νοντα καὶ φησὶ φανερόν ὅ' ὅτι εἰ μὴ αἱ δύο τῆς μιᾶς μερίζουσιν ἦσαν,
 οὐκ ἂν ἡδύναντο κινεῖσθαι τὰ κυμαίνοντα τῶν ζώων. ἔσται δὲ τὸ 30
 λεγόμενον σαφές· ὧδε· ἔστω ἡ γεγονυῖα κάμψις ὑπὸ τοῦ σώματος τοῦ ὄψεως
 30 ἡ ABI' καὶ ἀχθήτω ἀπὸ τοῦ A πρὸς τὸ Γ ἢ AI'· φανερόν δὴ ὡς εἴπερ
 ἴση ᾗν ἡ AI' ταῖς δυοῖν ταῖς AB BI' καὶ μὴ ἐλάττων, οὐκ ἂν ἡδύνατο
 κινηθῆναι· ἐκτεταμένη γὰρ καὶ μία τις ᾗν ἂν εὐθεία ἡ ABI'. εἰ δ' ᾗν
 ἐκτεταμένη τοσοῦτον, ὅσον οὐκ ἂν ἡδύνατο ἄλλοι ταθῆναι, πῶς ἂν ἐκινήθη;
 τὸ μὲν γὰρ ἰλυσπώμενον, εἰ καὶ τείνεται τὸ πρόσθεν αὐτοῦ ὅσον ᾗν δυνατόν
 35 ταθῆναι, ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι τὸ ὀπισθεν εἰς ἑαυτὸ συνηγμένον καὶ ὥσπερ εἰ 35

2 Σωκράτους] σώματος S	ὅτε Sa	κάμπτ S: κάμπτει a	4 Τὰ δ' ἄποδα—
προέρχεται in marg. P	5 τούτου a	7 ἐστὶν —καμπή (S) om. PR	S καὶ
τὰ ἄποδα post πρόεισι ponunt Sa	διὰ τῶν καμπῶν PR	11. 13. 14 ὥσπερ PR	
11 ἐπὶ τῆς γῆς PR	12 κάμπτους PR	14 ἐστὶν om. P	21 ἐκτείνεται PR
23 ἔλκεται δὲ καὶ συνάγεται R	24 μὲν om. a	25 ποιεῖται] ποιοῦσι a	
26. 27 κυμαίνοντα] κινούμενα S	28 ἐστὶ δὲ S		

δύο τινὲς βραχύταται στοαὶ ἐχόμεναι ἀλλήλων ἱστάμενον συνάγεται πρὸς 182^ν
 τὸ πρόσθεν, καὶ ποιεῖ πάλιν στοάς τινας καὶ κάμψεις, καὶ οὕτω παρὰ μέρος
 ποιοῦν κινεῖται. ἐπὶ δὲ τούτων ἀμύχανον ἦν ὅλως κίνησιν γενέσθαι μὴ
 μεταβολώντων ὥσπερ τὰ ἱλυσπώμενα. εἰ δέ τις λέγει ὅτι καὶ ἴση ἦν ἡ
 5 ΔΓ' τῇ ΑΒΓ', γέγονεν ἂν καὶ οὕτω κάμψις καὶ μεταβολή, ἵδωμεν εἰ δύναται
 τοῦτο γενέσθαι ἐπὶ τῆς ΑΓ' τῆς ἴσης αὐτῇ. ἔστω ἡ ΑΓ' εὐθεῖα καὶ καμ- 10
 πτέσθω κατὰ τὸ Δ, ὥς ἔχει ἡ ΑΔΓ'. ἐν τῷ αὐτῷ ἄρα μένει πάλιν τὸ Α
 σημεῖον, ἐν ᾧ ἦν καὶ πρὸ τοῦ καμψθῆναι κατὰ τὸ Δ· μόνον δὲ τὸ Γ'
 μετέπεσε καὶ τρόπον τινὰ ἐδιπλώθη ἡ ΑΓ', ὥστε δὲ ἀμείψαι τόπον οὐδα-
 10 μως. φανερόν ἄρα ὅτι αἱ δύο τῆς μιᾶς μείζους εἰσὶ, καὶ κινοῦνται κατὰ
 διάμετρον, ὥς ἔναγχος εἴρηται. ταῦτα εἰπὼν λέγει ὅτι ἐν ἀπάσαις ταῖς
 μεταβολαῖς καὶ ταῖς διὰ τῶν ποδῶν καὶ ταῖς διὰ κυμάνσεως καὶ ταῖς δι'
 ἱλυσπάσεως γινομέναις τὸ κινούμενον ὅτε μὲν ἐκτεινόμενον εἰς εὐθὺ προ- 45
 ἔρχεται, ὅτε δὲ συγκαμπτόμενον. αὐτίκα δ᾽ ἄλλον τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου·
 15 ὁ μὲν γὰρ προωθούμενος καὶ προβαίνων ποὺς ἐκτείνεται εἰς εὐθὺ, ὁ δὲ
 μένων καὶ τὸ βάρος φέρων συγκαμπτεται. τοῦτο δέ, εἴ τις σκοποῖ, ὅψεται
 καὶ ἐπὶ τῶν ὄψεων καὶ τῶν ἄλλων ἀπόδων γινόμενον. καὶ τὰ ἀλλόμενα
 δὲ ποιεῖται τὴν κάμψιν ἐν τῷ ὑποκειμένῳ μέρει τοῦ σώματος, λέγων
 ὑποκείμενον τὴν γῆν. δυνατόν δὲ ἐπὶ τῶν ὑποπόδων ὑποκείμενον ἀκούειν
 20 τὰ σκέλη· ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἄλσει συγκαμπτεται ἐν τοῖς γόνασι. 50
 σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς διὰ τὸ πολλὰκις εἰρηχέναι περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς Ἡερὶ
 ζῴων μορίων.

p. 709b20 Ἀπορήσεις δ' ἂν τις ἴσως, πῶς κινοῦνται τέτρασι
 σημείοις οἱ ὄρνιθες. |

25 Ἐπεὶ ἀνεπιστάτως βλέποντές τινες ὀρῶσι τοὺς ὄρνιθας πετομένους 183^ν
 μὲν διὰ τῶν πετρώων μόνων, τοῦτο δὲ ταῦτόν ἐστι τῷ οὐσί σημείοις κινεῖ-
 σθαι, βαδίζοντας δὲ διὰ τῶν ποδῶν μόνων, αὐτοὺς δὲ ἔδειξεν ὅτι τὰ ἔναιμα
 πάντα τέτρασι σημείοις κινεῖται, φησὶ νῦν ὅτι ζητήσεις ἂν τις ἀβασανίστως
 βλέπων, πῶς κινοῦνται τέτρασι σημείοις οἱ ὄρνιθες πορευόμενοι ἢ πετό- 30
 30 μενοι. καὶ λύει τὴν ἀπορίαν πρῶτον μὲν κατὰ τὴν καλουμένην ἀντιπαρά-
 στασιν, εἰθ' οὕτω καὶ κατὰ τὴν ἔνστασιν. λέγει δὴ ὅτι οὐκ εἴρηται τέτρασι
 σημείοις κινεῖσθαι, ἀλλ' ὅτι πλείοσι τῶν τεσσάρων οὐ δύναται κινεῖσθαι.
 οὐ γὰρ ὥσπερ ὑπερβαίνει τὸ δύο σημεῖα καὶ κινεῖται πλείοσι τῶν δύο,
 οὕτω δύναται καὶ τὰ τέσσαρα ὑπερβῆναι, καὶ κινήθῃναι πλείοσι τούτων.

1 πρὸς om. S	2 ὀπισθεν PR	4 μεταβαλόντων PR	λέγει α
5 τῇ] ἡ R	6 ἐπὶ τοῦ αγ PR: ἐπὶ τῆς αδγ α	αὐτῇ] αὐτῆς PR	post ἔστω
add. γάρ α	ἡ αδγ α, itemque v. 9	7 post ἔχει add. ἥδε α	αγδ PR
7. 8 τὸ γα σημεῖον PR	11 ὥς—εἴρηται] cf. p. 150,6	ὥσπερ PR	12 διὰ
τῆς κυμάνσεως Sa	13 ἱλυσπάσεως PRS	14 συγκαμπτόμενον α	post αὐτίκα
add. δὴ PR	17 καὶ τῶν—γινόμενον in marg. adser. P	21. 22 ἐν τοῖς Ἡερὶ	
ζ. μ.] Δ 12. 13	25 ἐπεὶ δὴ PRa	28 νῦν om. PR	30. 31 ἀντιπαρίστασιν α
31 καὶ om. PRa	τὴν om. PR		

ἀδύνατον γὰρ πλείοσι τῶν τεσσάρων κινήθηται· ἀναιμα γὰρ ἂν ἦσαν. 183^r
 λύσας οὖν αὐτὴν οὕτως, λύει ταύτην καὶ κατὰ τὴν ἔνστασιν λέγων οὐ 35
 μὴν ἀλλ' οὕτ' ἂν πέτασθαι δύναιτο ἀφαιρεθέντων τῶν κώλων,
 καὶ τὰ ἐξῆς. εἰ γὰρ τις ἀποτέμῃ τὰ τῶν ὀρνίθων σκέλη ἀπὸ τῶν ἰσγίων
 5 οὐδαμῶς δύνανται πέτασθαι· ὁμοίως καὶ τὰς πτέρυγας ἐκκόψῃ ἀπὸ τῶν
 ὠμοπλατῶν, οὐδ' οὕτως δύνανται πορεύεσθαι. ὥστε ἐπεὶ τῶν δύο σημείων
 ἀφαιρεθέντων οὔτε πέτασθαι οὔτε πορεύεσθαι δύνανται, δῆλον ὅτι τέτρασι
 σημείοις κινεῖνται. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τῷ κινεῖν τοὺς πόδας 40
 ἐν τῷ βαδίξειν καὶ τοὺς ὤμους κινεῖ· ἀδύνατον γὰρ μὴ κινεῖντα αὐτοὺς
 10 κινήθηται. τῷ δὲ ἅπαντα γὰρ εἰς τὸ ὑποκειμένον πρόσκειται τὸ μέχρι
 τινός, διότι οὔτε οὐδεὶς ἰχθύς τὴν ἅπασαν διέξεισι θάλασσαν, ἀλλὰ μέχρι
 τινός τὴν νεῦσιν ποιῆται, οὔτε οὐδὲν τῶν χειρσαίων τὴν ἅπασαν γῆν,
 ἀλλὰ καὶ αὐτὰ μέχρι τινός πρόεισιν. ἀλλὰ καὶ τὸ οἶον εἰς ὑπεῖκον
 ἐυλόγως πρόσκειται· εἰ γὰρ σκληρὸς ἦν ὁ ἀήρ ἢ τὸ ὕδωρ καὶ ἀντίτυπος
 15 καὶ μὴ ὑπέικων μῆδ' ἐξιστάμενος, οὐκ ἂν ἦν ὅλως ἢ κατὰ τόπον μετα-
 βολή. ὥστε δῆλον ὅτι καὶ εἰ μὴ κατ' ἄλλο μόνιον γίνεται κάμψις, ἀλλ' 45
 οὖν ὅθεν ἡ ἀρχὴ καὶ ἔκφυσις καὶ ἀναβλάστησις τοῖς μὲν ὀλοπτέροις οἶον
 μελίτταις τοῦ πτεροῦ, τοῖς δ' ὀρνισι τῆς πτέρυγος, ἀλλ' οὖν ἐκείσε ἐξ
 ἀνάγκης κάμψις γίνεται. λέγει δὲ τὸ ὀρροπύγιον ἀναλογεῖν τοῖς τοῦ πλοῦου
 20 πηδάλιοις· ἐν δὲ τῇ προσφύσει ἡγούν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἐρριζωμένον ἐστὶ τὸ
 ὀρροπύγιον, ἐκεῖ δὴ λέγει κάμπτεσθαι αὐτό. καὶ ὅσα μὲν εὐθυπορεῖ, τού-
 τοις χρησιμεύει τὸ ὀρροπύγιον πρὸς τὴν τοιαύτην εὐθυνοσιν· ὅσα δὲ οὐκ
 εὐθυπορεῖ, ἀλλ' ἀτάκτως φέρεται ὥσπερ τι ζῶον μαινόμενον, τοῦτοις οὐκ 50
 εὐθυποροῦσι, τουτέστι μὴ εὐθυπόρως βαίνουσιν, ἀφ' οὗ ἐξαιρὲ τὸ ὀρροπύγιον
 25 πρὸς τὴν εἰρημένην χρῆσιν ἦτοι τὴν εὐθυπορίαν. τῶν μὲν γὰρ ὀλοπτέρων
 οὐδὲν ὀρροπύγιον ἔχει, ὥστε καθάπερ πλοῖον στερεθὲν τῶν οἰκείων πηδα-
 λίων φέρεται ὅπου ἂν τύχῃ, οὕτω καὶ ταῦτα προσπίπτει τοῖς τυχοῦσιν.
 ὁμοίως καὶ τοῖς μὴ πτητικοῖς ἀχρεῖόν ἐστι τὸ ὀρροπύγιον, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ
 τείνοντα τοὺς πόδας πέτανται. σαφῆ δὲ τὰ ἐξῆς. ὀλαδικὸν | δὲ πλοῖον 183^v
 30 λέγει τὸ πάμμαγα. λέγει δὲ περὶ τῶν ὀλοπτέρων καὶ τοῦτο ὅτι ἡ ἀσθένεια
 αὐτῶν τῶν πτερῶν, ὁμοίως καὶ ἡ τῆς ἐκφύσεως τῶν πτερῶν ἀσθένεια
 (οὐ γὰρ εἰσιν εἰς βάθος ἐρριζωμένα) συμβάλλεται τι πρὸς τὸ λεχθέν,
 τουτέστι πρὸς τὸ βραδεῖαν γίνεσθαι τὴν πτῆσιν αὐτῶν. τῷ δὲ ταῦ, φησί,
 τὸ ὀρροπύγιον οὐδὲν ὠφελεῖ διὰ τε τὸ μέγεθος καὶ διὰ τὸ ἀποβάλλειν.
 35 καὶ τοῖς μὲν ἄρρεσι ταῦς δι' ἀμφοτέρα οὐδὲν ὠφελεῖ, ταῖς δὲ θηλείαις διὰ 5

1 ἂν supr. vers. P 3 πέτεσθαι PRa 4 ἀποτέμῃ PRa 5 et 7 δύνανται PR
 5 et 7 πετάσσει PR: πέτεσθαι a 5 ἐκκόψειαν S: ἐκκόψειεν a 8 τῷ ex τὸ
 corr. R¹ 9 μὴ κινῶν PRS 10 πρόσκειται PR 11 ἰχθύς οὐδεὶς coll. PR
 18 τοῦ πτέρυγος PR 19 ἀναλογεῖν S τοῖς] τῆς P¹R: τῷ P² 20 πηδάλ P
 ἐστὶν ἐρριζωμένον coll. PR 22 χρησιμεύειν P 27 φέροιτο S 28 μὴ
 del. P² post πτητικοῖς supr. vers. add. οἷς P² 29 τείνοντες Sa 31 αὐτῶν
 τῶν ex Arist. scriptis: τῶν ἑαυτῶν PR: τῶν ἑαυτοῦ Sa 32 ἐρριζωμέναι PR
 τ] τε P 33 ταῶ P, ex ταῶ corr. R 35 ταῦς ex ταῖς R: ταῶς a
 θηλείαις δὲ coll. PR

τὸ ἀποβάλλειν μόνον· οὐ γὰρ ἔχουσιν αὐταὶ τὸ ὀρροπύγιον μέγα. λέγει δὲ 183^v
καὶ τοὺς ὄρνις, καὶ μάλιστα τοὺς τάχιστα πετομένους ὑπεναντίως ἔχειν
τοῖς ὀλοπτέροις τὴν τῶν πτερῶν φύσιν· οἱ μὲν γὰρ ὄρνιθες ἰσχυράν, τὰ δ'
ὀλόπτερα ἀσθενῆ. ἀλλὰ καὶ οἱ γαμφώνυχες, φησὶν, ἐξὲν ἔχουσι τὸ στήθος,
5 ὥσπερ πλοίου πλώραν λεμβώδους, λέγων λεμβῶδες πλοῖον τὸ μακρὸν καὶ
στενόν. ἔστι δὲ τὸ στήθος αὐτῶν καὶ ἰσχυρὸν τῇ φύσει τῆς σαρκός·
ἰσχυροτάτη γὰρ ἡ τοῦ στήθους αὐτῶν σὰρξ. καὶ διὰ τὴν ἰσχυρὰν σαρξὶν λέγει. 10

p. 710^b5 Τὸ δὲ μέλλον ζῶν ὀρθῶς βαδιεῖσθαι διότι δέπουν τε
ἀναγκαῖον εἶναι.

10 Τὸ μὲν οὖν διότι ἀντὶ τοῦ ὅτι εἴληπται. τὸ δὲ ἐξῆς τῆς λέξεως τοι-
οῦτον ὁ ἄλλος δὲ καὶ ὅτι τὸ μέλλον ζῶν ὀρθῶς βαδίζειν, ἀναγκαῖον ἔστι
δέπουν τε εἶναι, καὶ τὰ μὲν ἄνω τοῦ σώματος κουφότερα ἔχειν, τὰ δ'
ὑφεστῶτα βαρύτερα. ἡ δὲ διάνοια τοῦτο τε καὶ τῶν ἐξῆς σαφές διὰ τὸ
εἰρησθῆαι περὶ τούτων καὶ ἐν τῇ Περὶ ζῶων μορίων. εἰπὼν δὲ ὅτι εἰ μὴ 10
15 τηλικιοῦτον ἦν τὸ τῶν ὀρνίθων ἰσχίον, οὐκ ἂν ἦσαν δέποντα, ἐπήγαγεν
ὥσπερ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς τετράποσι ζῴοις, καὶ
τὰ ἐξῆς. πανάληθες δὲ τοῦτο· εἰ γὰρ μὴ μέγα εἶχον ἰσχίον ἀλλὰ
μικρόν, καὶ ὥσπερ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς τετράποσι ζῴοις εὐθύς μετὰ
τὸ ἰσχίον ἔστιν ὁ μηρός, οὕτως ἦν καὶ ἐν τούτοις, εὐθύς ἂν ἦν ἀπὸ βραχέος
20 ὄντος τοῦ ἰσχίου ὁ μηρός· εἰ δὲ τοῦτο, λίαν ἂν ἦν τὸ σῶμα προπετὲς
αὐτῶν. φανερόν δέ, φησὶν, ὅτι καὶ δέπουντες ἔστιν ὁ ὄρνις, λέγεται δὲ καὶ 15
ὀρθῶς, ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται αὐτὸν ὀρθὸν εἶναι ὥσπερ τὸν ἄνθρωπον. οὐ γὰρ
ἐνδέχεται ἄλλως χρῆσιμον αὐτῷ τὴν τῶν πτερῶν εἶναι φύσιν, εἰ μὴ ὡς
ἔχει νῦν θέσεως αὐτῶν τὸ σῶμα. εἰ γὰρ ἄλλως εἶχεν αὐτῶν τὸ σῶμα,
25 οἷον ὡς τὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀχρηστος ἂν ἦν αὐτοῖς καὶ ἀνωφελής ἡ τῶν
πτερῶν φύσις. εἰ γὰρ ἦσαν ὀρθοὶ ὡς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὡς γράφουσι τοὺς
ἔρωτας μετὰ πτερύγων, ἔνευον ἂν αἱ πτέρυγες πρὸς τὰ σκέλη αὐτῶν· καὶ
πρῶτα μὲν ἐν τῇ γῇ ἐλκόμεναι (φιδάνουσι γὰρ ἄχρι τοῦ πέρατος τοῦ ὀρρο-
πυγίου) ἐν τῇ γῇ οὖν ἐλκόμεναι ἐνεπύδιζον αὐτοὺς καλῶς βαδίζειν, 30
30 ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὀρροπύγιον μεταξὺ ὃν τῶν σκελῶν (αὐτόθι γὰρ συνέβαινον
εἶναι ὀρθῶν ὄντων ὡς ὁ ἄνθρωπος τῶν ὀρνίθων), ἔπειτα ἐν τῇ πτήσει * *

2 ὄρνιθες PR 5 μικρόν S 6 αὐτοῦ S φύσει] περιφύσει Arist. vulg.
S ὀρθῶς PRS: ὀρθὸν a Arist. διότι] ὅτι a 9 ἀναγκαῖον ἔστιν εἶναι a Arist.
10. 11 Τὸ μὲν οὖν—τοιούτων in lit. P¹ 11 δὲ] γὰρ a βαδιεῖσθαι a 13 ἐφε-
στῶτα S τοῦ ἐξῆς Sa 14 περὶ τούτου a ἐν τῇ Περὶ ζῶων μορίων]
Δ 10 ἐν τοῖς a 15 εἶησαν PS 16 ζῴοις—τετράποσι (18) in marg.
adser. P¹ 18 εὐθύ μετὰ PR 20 ὄντος om. a 22 οὐκ ἐνδέχετο a
22. 23 οὐ γὰρ ἐνδέχετο PRa 23 αὐτῷ] αὐτοῖς PR εἶναι ante τὴν ponunt PR
25 ὡς] ὥσπερ PR, itemque 26 (ante οἱ) et 31 post ἀνθρώπων add. ἔχει PR ἦν ἂν
αὐτῷ S 28 πρῶτον PRa φιδάνουσι—ἐλκόμεναι (29) iterat sed priora del. P
29 ἐν τῇ—ἐλκόμεναι om. S 31 εἶναι om. S lacunam indicavi: fort. adden-
dum ἔμελλον

τύπτειν τὰ σκέλη καὶ πόνον ἐμποεῖν. καὶ ἐπεὶ οἱ ὄρνιθες διὰ τὸ μὴ εἶναι
 ὀρθοὶ ὡς οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι τὰ πτερὰ, εἴ τι ἄρα ὀρθόν ἐστι, ἀδύνατον
 τοῦτο ἔχειν πτερὰ. καὶ συμπεραίνει τὸν σύμπαγτα λόγον λέγων ὅτι μὲν
 οὖν εἰ μὴ κάμψις ἦν καὶ τὰ ἐξῆς. δῆλον καὶ ὅτι ἐναντίως οἱ
 5 ἄνθρωποι | δίοποδες ὄντες καὶ οἱ ὄρνιθες τὴν τῶν σκελῶν ποι- 184^r
 οὔνται κάμψιν, καὶ τὰ ἐξῆς ἕως τοῦ ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ὄρνιθες.
 καὶ προσυπακουστέον τὸ δῆλον. [γ] ἡ τὸ πᾶν καὶ τὸ ἐξῆς τοῦ λόγου τοι-
 οῦτον 'δῆλον δὲ καὶ ὅτι ἐναντίως οἱ ἄνθρωποι δίοποδες ὄντες', καὶ τὰ ἐξῆς.

p. 711^a 17 Αἴτιον δ' ὅτι ἡ φύσις οὐδὲν δημιουργεῖ μάτην. ὥσπερ
 10 εἴρηται πρότερον.

Διὰ τούτων δείκνυσι τίνος ἕνεκεν ὁ μὲν ἄνθρωπος δίοπους ὦν κάμπτει
 τοὺς πόδας πρὸς τὴν κυρτὴν περιφέρειαν, ὁμοίως καὶ τὰ τετράποδα τοὺς
 μὲν πρόσθεν πρὸς αὐτὴν, τοὺς δ' ὀπίσθεν πρὸς τὴν κοίλην. καὶ πρῶτα
 δείκνυσι τοῦτο ἐπὶ ἀνθρώπου, καὶ λέγει διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, δι' ἃς ὁ
 15 ἄνθρωπος οὕτω τοὺς πόδας κάμπτει, καὶ τὰ τετράποδα κάμπτειν τοὺς
 πρόσθεν· καὶ μετὰ τοῦτο δείκνυσι καὶ διὰ τί τοὺς ὀπίσθεν ἐναντίως 10
 κάμπτουσι, καὶ τρίτον διὰ τί οἱ ὄρνιθες δίοποδες ὄντες οὐχ ὡς οἱ ἄνθρωποι
 κάμπτουσιν ἀλλ' ἐξ ἐναντίας. καὶ πρῶτον μὲν, ὡς εἰώθεν, τοῦ κάμπτειν
 πάντα τὰ ὑπόποδα τὰ σκέλη ὥσπερ κάμπτουσιν αἰτιαῖται τὴν φύσιν λέγων
 20 'αἴτιον δὲ τοῦ κάμπτειν οὕτως ὅτι οὐδὲν ἡ φύσις μάτην ποιεῖ, ὡς καὶ
 πρότερον εἴρηται, ἀλλὰ πάντα πρὸς τὸ βέλτιστον ἐκ τῶν ἐνδεχομένων.

p. 711^a 20 "Ὡς" ἐπεὶ πᾶσιν ὅσοις ὑπάρχει κατὰ φύσιν ἢ κατὰ
 τύπον μεταβολὴ τοῦν σκελοῖν.

Ἐντεῦθεν αἱ δεξιότητες τῶν προβλημάτων ἢ τοῦ προβλήματος. δεῖ δὲ 10
 25 ὑποστίξαι εἰς τὸ αὐθις ἐν τούτῳ τὸ βάρος ὑπολαμβάνειν, εἴτα
 ἐπάγειν τὸ δῆλον ὡς ἀναγκαῖον ἐκ τοῦ κεκάμφθαι τὸ σκέλος καὶ
 τὰ ἐξῆς. ἡ δὲ διάνοια τῶν λεγομένων τοιαύτη τις ἂν εἴη 'ἐπεὶ ὡς δέδει-
 κται ὅσα ποιεῖται κατὰ φύσιν διὰ σκελῶν τὴν κατὰ τύπον μεταβολήν, τὸ μὲν
 βάρος ἐν τῇ ἐστῶτι ἢ τοῖς ἐστῶσι πίπτει. ὁ δὲ προβαίνων καὶ ἡγούμενος
 30 πρὸς κοῦφός ἐστιν, ἐπὶ δὲ προβῇ, αὐθις εἰς τοῦτον πίπτει, ἐπεὶ οὖν οὕτως ἡ

2. 3 τοῦτο ἀδύνατον coll. a 4 κάμψις. ἦν καὶ τὰ ἐξῆς δῆλα. καὶ ὅτι a 7 τὸ
 δῆλα a: τοῦ δῆλον PR τοῦ λόγου] τῆς λέξεως PRa 11 διὰ τούτου Sa
 12 τοὺς πόδας] τὸ σκέλος a 13 ἔμπροσθεν a: προσθίους PR, itemque v. 16
 κοίλην] κοιλίαν PR πρῶτον PRa 15 τετράποδα κάμπτει a 16 καὶ
 ante μετά om. PR ἐναντίον S 18 ἐξ ἐναντίως a 18 et 20 ὥσπερ
 PR ut solent 20 ἡ φύσις οὐδὲν coll. PR 21 βέλτιον a 22 ὅσοις e
 corr. S 22. 23 κατὰ τύπον — σκελοῖν] καμπή S 24 ἐνταῦθα PR
 25 ἐν τούτοις S ὑπολαμβάνειν Sa: ἀπολαμβάνειν R corr. P Arist. 27 τοῦ
 λεγομένου a 27 et 30 ἐπεὶ] ἐπειδὴ PR 28 διὰ τῶν σκελῶν PR
 30 ἐπειδὴ PR τοῦτο a

συνεχῆς πορεία γίνεται, ὁῦλον ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς δέδεικται, ἀμύπτειν 184^r
 τὸν ἐστῶτα πόδα αὐθις τε εὐθὺ γίνεσθαι μένοντος τοῦ τε κατὰ τὸν 16
 πρῶτον ἐντα πᾶσα τῆς πορείας καὶ τῆς κινήσεως, τοῦτέστι μένοντος τοῦ
 πρῶτον ἐντος ποδός. τοῦτο δέ, φησί, τοῦτέστι τὸ παρὰ μέρος θάτερον μὲν
 5 μένειν, θάτερον δὲ προβαίνειν, τοῦτό τε συμβαίνει καὶ ἅμα τούτῳ καὶ τὸ
 προβαίνειν τὸ ζῶον. εἰ δὲ τοῦτο ὁῦτως ἔχει, εἰς μὲν τὸ ἔμπροσθεν ἔχον
 τὴν καμπήν, τοῦτέστιν εἰς τὴν κυρτὴν περιφέρειαν ἀμύπτοντα τοὺς προ-
 σθίους πόδας τὰ τετράποδα καὶ ὁ ἄνθρωπος τοὺς ἑαυτοῦ, δυνατόν τὴν 50
 πορείαν γίνεσθαι, εἰς τοῦπισθεν δὲ ἀδύνατον. καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ ἀδύνατου
 10 ἀσαφῶς καὶ περινενοημένως ἐπήγαγεν εἰπὼν οὕτω μὲν γὰρ προενε-
 χθέντος τοῦ σώματος ἔκτασις ἔσται τοῦ σκέλους, ἐκείνως δ' ἀνε-
 νεχθέντος. λέγει δὲ προενεχθὲν καὶ ὅλως προένεξιν τὴν εἰς τὸ πρῶσω
 πορείαν, ἣν καὶ πεφύκασιν κινεῖσθαι τὰ ζῷα (πάντα γὰρ πλὴν τοῦ καρ-
 κίνου εἰς τὸ πρῶσω πέφυκε κινεῖσθαι) ἀνενεχθὲν δὲ καὶ ἀνένεξιν τὴν εἰς
 15 τὸ ὀπισθεν, ἣν οὐδὲν κατὰ φύσιν κινεῖται. εἴη δ' ἂν τὸ λεγόμενον διὰ τοῦ
 οὕτω μὲν γὰρ | προενεχθέντος τοῦ σώματος ἔκτασις ἔσται τοῦ 184^v
 σκέλους καὶ διὰ τοῦ ἐξῆς, οἶμαι, τοιοῦτον. οὕτω μὲν γάρ, τοῦτέστι πρὸς
 τὴν κυρτὴν περιφέρειαν ἀμύπτοντος τοῦ σκέλους, ὅταν προέλθῃ καὶ
 εἰς τὸ πρῶσω βαίνειν τὸ τοῦ ζώου σῶμα, δυνατόν ἔκτασιν γίνεσθαι τοῦ
 20 σκέλους. ὥστ' ἐπὶ τὴν εἰς τὸ πρῶσω βᾶδισιν συμβάλλεται ἡ τοιαύτη τῶν
 σκελῶν κάμψις. ἐκείνως δ' ἀνενεχθέντος, τοῦτέστιν εἰ δὲ εἰς τὸ
 ὀπισθεν ἦν ἡ κατὰ φύσιν βᾶδισις, συνεβάλλετο ἂν ἡμῖν ἐκείνως ἦτοι εἰς 5
 τὸ κοῖλον καμπτόντων. ἐντὸς γὰρ πρὸς τῇ κοιλίᾳ τῆς κάμψεως καὶ οἶοναί
 διπλώσεως τοῦ σκέλους γινομένης συνέβαινεν ἂν εἰς τοῦπισθεν ὠθεῖσθαι
 25 τὸ σῶμα. ὅτι δὲ εἰ μὴ οὕτως ἐκάμπτοντο ἡμῶν τε καὶ τῶν τετραπόδων
 οἱ πρόσθιοι, οὐκ ἂν ἦν ἔκτασις τοῦ σκέλους, ὁῦλον ἂν γένοιτο ὧδε. ἔστω
 δὴ ὁ Σωκράτης βαδίζων καὶ προβεβηκότα, εἰ τύχῃ, ἔχων τὸν δεξιὸν πόδα,
 ἀποβεβηκότα δὲ καὶ φέροντα τὸ βάρος τὸν ἀριστερόν. ἀνάγκη οὖν, εἰ
 μέλλει προβῆναι ὁ ἀριστερός, πρότερον ἐξ ἴσου γενέσθαι καὶ συνοδεῦσαι 10
 30 τῷ δεξιῷ καὶ οὕτω προβῆναι. ὥς γὰρ ἡ σελήνη οὐ προβαίνει οὐδὲ διέρ-
 χεται τὸν ἥλιον, εἰ μὴ συνοδεύσῃ αὐτῷ, οὕτως οὐδὲ τὸν ἀριστερόν πόδα
 αἰὶν τε προβῆναι καὶ ἔμπροσθεν γενέσθαι τοῦ δεξιοῦ, εἰ μὴ σύνοδος αὐτῷ
 γένηται. εἰ δὲ τοῦτο, μέχρ' ἐκείνου ἦν ἂν ἡ τοῦ ἀριστεροῦ ποδός
 κίνησις, μέχρ' ἂν συνοδεύεκε τῷ δεξιῷ, περαιτέρω δὲ οὐδαμῶς. οὐ γὰρ
 35 ἂν εἶα τοῦτον τὸ γόνυ ὀπισθεν ὄν ὡς τὸ τῶν ὀρνίθων (ἀνάγκη γὰρ

2 εὐθὺ R^{Sa} itemque Arist., qui ante αὐθις ser. τὸ σκέλος: εὐθὺ P μένοντα a
 6 εἰς] εἰ R 9 τὴν καὶ coll. a 10 μὲν om. a 12 λέγω a
 προενεχθέν] προενοχὴν a 13 πάντα—κινεῖσθαι (14) om. a 14 ἀνενεχθέν]
 ἀνενοχὴν a 18 post κυρτὴν add. γὰρ PR 22 συνεβάλλετο PR ἐκείνως
 ἡμῖν coll. PR 23 τῇ κοιλίᾳ] τῇ κοίλῃ S: τῷ κοίλῳ a 24 γινομένου PR
 27 προεπιβεβηκότα P τύχοι a 30 ὥσπερ γὰρ ἡ PR: ἡ γὰρ S
 31 συνοδεύσῃ scripsi: συνοδεύσει libri 32 γενέσθαι] προβῆναι S αὐτῶν a
 34 μέχρ' ἂν] μέχρ' οὐ a συνοδεύει PR 35 ὀπισθεν ex ἔπεσθαι corr. S: infra
 vers. add. P ὡς τὸ—γόνυ (162,1) om. P

ὁπισθεν εἶναι τὸ γόνυ ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων, εἰ ἔμελλεν εἰς τὸ κοῖλον 184^v
 κάμπτεσθαι) οὐκ ἂν οὖν εἶα τοῦτον τὸ γόνυ περαιτέρω ἐκτείνεσθαι· συν- 15
 εἶχε γὰρ ἂν αὐτὸν ἡ τοῦ γόνατος ἀρμογὴ καὶ ἐνεπύδιζεν. δι' ἣν δ' αἰτίαν
 οἱ ὀρνίθες καίπερ ὁπισθεν ἔχοντες τὸ γόνυ δύνανται ἐπὶ πλεόν ἐκτείνειν
 5 τὸν πόδα, μετ' ὀλίγον αὐτὸς ἐρεῖ. καὶ ἐπει ἡ πρόβασις γίνεται ἐπὶ τῶν
 ἀνθρώπων ἐπὶ πολὺ ἐκτεινομένου τοῦ ποδὸς εἰς τοῦμπροσθεν, τότε δὲ
 τοῦτο γενέσθαι οὐκ ἠδύνατο, οὐδὲ βαδισις ἂν ἐγίνετο ἢ καὶ ἐγίνετο πάνυ 20
 βραδεία διὰ τὸ καὶ τὴν πρόβασιν τοῦ ποδὸς βραχυτάτην γενέσθαι συμβαίνειν.
 ἔτι, φησίν, εἰς τὸ ὁπισθεν, λέγων ὁπισθεν τὴν κοίλην περιφέρειαν,
 10 γινομένης τῆς καμπῆς δύο ἂν ἅμα καὶ ἐναντίας ἐκινεῖτο τὸ σκέλος κινή-
 σεις· οὐκ εἰκὸς δέ, ἵνα μὴ λέγωμεν ἀδύνατον, τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἅμα τὰς
 ἐναντίας κινεῖσθαι κινήσεις. ἔσχατον δὲ μηροῦ λέγει τὸ γόνυ. δύο
 δ' ἂν ἅμα καὶ ἐναντίας ἐκινεῖτο τὸ σκέλος κινήσεις οὕτω· τὸ μὲν γὰρ
 ἀπὸ τοῦ ἰσχυρίου ἄχρι τοῦ γόνατος, ὃ μηρὸς καλεῖται, ἐκάμπτετο ἂν καὶ
 15 ἐκινεῖτο ὁπισθεν πρὸς τὴν ὀσφύν (ἀνάγκη γὰρ ἐκεῖσε ἐκκλίνειν τὸν μηρὸν 25
 τῆς καμπῆς ἐπὶ τὸ κοῖλον γινομένης), τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ γόνατος ἄχρι τῶν
 σφυρῶν, ὃ δὴ σφυρὰ καταχρώμενοι ἀστραγάλους καλοῦμεν, εἰς τὸ ἔμπρο-
 σθεν. ὥστε συνέβαινε τῷ μὲν ἡμίσει τοῦ παντὸς κώλη ἦτοί τῷ μηρῷ
 ὁπισθεν κινεῖσθαι, τῷ δὲ λοιπῷ ἦτοί τῇ κνήμῃ ἔμπροσθεν. ἐναντίον δὲ
 20 τὸ ἔμπροσθεν τῷ ὁπισθεν, ὥστε καὶ αἱ τοιαῦται κινήσεις. οὕσης δὲ τῆς
 καμπῆς ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν καὶ τὴν κυρτὴν περιφέρειαν, τῇ μιᾷ κινήσει τῇ
 εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἢ κατὰ τόπον γίνεται μεταβολή· καὶ γὰρ καὶ ὁ μηρὸς 30
 καὶ ἡ κνήμη ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν κινουνται. ἀλλ' ὁ μὲν ἄνθρωπος διὰ ταῦτα
 εἰς τὸ ἔμπροσθεν καὶ κυρτὸν τοὺς πόδας κάμπτει, τοὺς δὲ βραχίονας ὑπε-
 25 νάντιως (εἰς τὸ κοῖλον γάρ), καὶ τοῦτο εὐλόγως· ἄχρηστοι γὰρ ἂν ἦσαν
 καμπτόμενοι εἰς τοῦναντίον. πῶς γὰρ ἂν ἠδύναντο προσάγειν τῷ στόματι
 τὴν τροφὴν εἰς τοῦναντίον καμπτόμενοι; τὰ δὲ τετράποδα καὶ ζωτόκα
 (τὰ γὰρ τετράποδα καὶ φυτόκα οὐχ οὕτω κάμπτουσι) τὰ δὴ τετράποδα
 καὶ ζωτόκα κάμπτει τοὺς προσθίους πόδας ἐπὶ τὸ κυρτὸν διὰ τὰς προ- 35
 30 ειρημένους καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου αἰτίας. ἄλλως τε οὕτω μὲν κάμπτοντα
 δύνανται ἐπὶ πολὺ μετεωρίζειν τε καὶ ἐκτείνειν τοὺς πόδας, ἐναντίως δὲ
 κάμπτοντα μικρὸν ἂν ἐμετεωρίζον αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς· ἅμα γὰρ τῷ ἅρῃ
 μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς τὸν πόδα, διὰ τὸ δύο συμβαίνειν αὐτὸν κινεῖσθαι κινήσεις
 καὶ ἐναντίας, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου εἴπομεν. ὅ τε μικρὸς ἅπας καὶ τὸ ἀπὸ
 35 τοῦ γόνατος ἄχρι τῆς ὀπλῆς ὑπὸ τὴν γαστέρα ἂν ἐπιπτεν. ὡς γὰρ νῦν

1 post ὀρνίθων add. καὶ α	2 οὖν εἶα] εἴη α	τοῦτο PR	5 αὐτὸς μετ'
ὀλίγον coll. PR	8 βραχυτέραν S	γίνεσθαι PR	10 γινομένην PR
ἐναντία PR	11 λέγω α	14 δ] ὁ α: ὅπερ PR	17 καταχρώμενος α
καλοῦσιν PR: καλεῖ α	19 ἐναντία S	20 καὶ supr. vers. S ¹	21 τῇ ante
μιᾷ om. PR	22 εἰς τὸ πρόσθεν α	τόπον—ἐμπροσθεν καὶ (24) in marg.	
adscr. P	24. 25 ὑπεναντίως] εἰς τοῦναντίον α	27 καὶ τὰ ζωτόκα α	
28 τὰ γάρ—φυτόκα om. Sa	29. 30 τὴν προειρημένην et αἰτίαν α	30 καὶ	
om. PR	ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ Sa	31 δύνανται α	τε om. Sa
πόδα α	34 ὥσπερ PR	εἴπομεν ante ἐπὶ ponunt PR	τὴν

ἐπὶ μὲν ἄλλῃ πεσεῖν ἐν τῇ γῇ δι' ἀνάπausιν, πρὸς τῇ κεφαλῇ πίπτουσι τὰ 184^v
 γόνατα, οὕτω τότε ἐν τῇ βαδίσει πρὸς τὴν γαστέρα ἐπιπτεν ἄν. ἰστέον δὲ ὅτι 40
 μὴρὸν ἐπὶ τῶν ἔμπροσθεν ποδῶν ἐκάλεισε τὸ ἀπὸ τῆς ὠμοπλάτης ἄχρη
 τοῦ γόνατος μέρος. τὰ μὲν οὖν πρόσθεν σκέλη διὰ ταῦτα κάμπτουσιν ἐπὶ
 5 τὸ κυρτόν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὀπίσθεν σχεδὸν ἐναντίως ἐπὶ τὸ κοῖλον διὰ τὰ
 λεχθέντα ἐπὶ τῶν ἔμπροσθεν. ὁ τῶν ποδῶν γὰρ μετεωρισμὸς αὐτοῖς
 ὁμοίως εἶχε τοῖς πρόσθεν, τουτέστιν ὁμοίως τοῖς πρόσθεν ἐμετεώριζον 15
 αὐτοὺς ὅπῃ τῆς γῆς (εἶπε δὲ περὶ τῶν πρόσθεν ὅτι μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς
 ἂν αὐτοὺς ἐμετεώριζον). μικρὸν γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τοῦτοις ἂν ἐγίνετο
 10 ἄρσις τοῦ μηροῦ καὶ καμπῆς, λέγων καμπῆν τὸ λοιπὸν μέρος τὸ μετὰ
 τὴν καμπήν. μικρὸν οὖν ἀπὸ τῆς γῆς ἐγίνετο ἂν καὶ τοῦτοις ἄρσις, καὶ
 εὐθὺς ὑπέπιπτον ὑπὸ τὸν τῆς γαστρὸς τόπον.

p. 711^b29 Ἔτι τοῖς γε θηλάζουσιν ἀπὸ τῶν τετραπόδων.

Ἀντὶ τοῦ ἀναγκαῖον καὶ βέλτιον ἢ τὸ βέλτιον ἐπήνεγκεν, ὥς εἰ
 15 ἔλεγεν ἀναγκαῖον, εἰ δὲ τις ἀναγκαῖον λέγειν οὐ βούλεται, ἀλλὰ γε βέλτιον
 λέγειν οὐκ ἀποκνητέον. ἀναγκαῖον οὖν ἢ βέλτιον τοῖς θηλάζουσιν οὕτω
 κάμπτειν τοὺς ὀπίσθεν πρὸς τὴν τοιαύτην λειτουργίαν, ἥτοι πρὸς τὸ
 διδόναι τοὺς μαστοὺς τοῖς | θηλάζουσιν. ἐπεὶ γὰρ ὑπὸ τὴν κοιλίαν 185^r
 αὐτῶν εἰσερχόμενα τὰ ἔκγονα θηλάζει, ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν τι φοβηθῶσιν,
 20 εἴπερ εἶχον ὑπὸ τὴν γαστέρα κεκαμμένα τὰ ὀπίσθεν σκέλη, οὐκ ἂν ῥαδίως
 εἶχον ὅψ' ἑαυτὰ τὰ τέκνα καὶ ἔσκαπον.

p. 712^a1 Ὀντων δὲ τεττάρων τρόπων κατὰ τοὺς συνδέσμους.

Συνδέσμους λέγει τὰ γόνατα καὶ ὅλως πᾶσαν ἁρμογὴν, καθ' ἣν δυνα-
 τὸν γενέσθαι καμπήν. ἐκτίθεται δὲ τέτταρας τρόπους, καθ' οὓς ἂν τις
 25 ὑπενόησε δυνατόν εἶναι γενέσθαι κάμψιν. καὶ τοὺς μὲν τρεῖς ἀποδοκιμάζει,
 διὰ τὸ μὴ ἐνδέχασθαι κατ' οὐδένα τούτων κάμψιν γενέσθαι, τὸν δὲ ἕνα
 προσίσταται. λέγει οὖν ὅτι ἀνάγκη γὰρ ἢ ἐπὶ τὸ κοῖλον κάμπτειν καὶ 20
 τοὺς πρόσθεν καὶ τοὺς ὀπίσθεν, τουτέστιν ἀνάγκη γὰρ ὥσπερ κάμ-

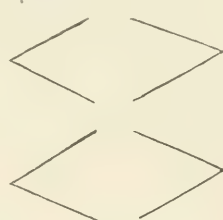
1 ἐπειδὴν PR πρὸς] πρὶν supra scr. PR 2 ἂν om. PRS 3 ἐμπρο-
 σθίων PR 4 πρόσθια σκέλη PR 5 ὀπίσθια PR 6 ἐμπροσθίων a:
 προσθίων PR ὁ om. PR 7 προσθίοις utrobique PRa 8 προσθίων PRa
 9 ἂν prius om. S ἂν alterum om. PR 10 λέγων] λέγει δὲ a 11 τὴν
 καμπήν] τὸν μηρὸν PR 13 Ἔτι τοῖς—τετραπόδων] ἔτι τοῖς γε θηλαζομένοις αὐτῶν
 Arist. 14 ἐπήγαγεν PR 15 γε om. a 16 ἀποκνήσειεν PR
 16. 17 οὕτω κάμπτειν—θηλάζουσιν (18) iterat P 17 ἥτοι] ἥρουν PR 18 ἐπειδὴ PR
 19 τι om. a 21 τέκνα in lit. P¹ 22 τόπων S post τρόπων add. τῆς
 κάμψεως a Arist. 23 λέγων S 23. 24 δύναται γενέσθαι καμπή a
 24 post δυνατόν add. ἐστὶ PR 28 τὰ utrobique PRa πρόσθια et
 ὀπίσθια PR

πρὸς τὸν οἱ ὀπίσθεν, οὕτως κάμπτεται καὶ τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ καλεῖ τοῦτον 185^r
τὸν τρόπον Α, ἣ ἐπὶ τὸ ἐναντίον ἐπὶ τὸ κυρτόν, τρυτέστιν ὥσπερ
κάμπτουσιν οἱ ἔμπροσθεν, οὕτω κάμπτεται καὶ τοὺς ὀπίσθεν, καὶ καλεῖ 25
τοῦτον τὸν τρόπον Β, ἣ ἀντεστραμμένως μὴ ἐπὶ τὰ αὐτά, ἀλλὰ
5 τοὺς μὲν πρόσθεν ἐπὶ τὸ κυρτόν, τοὺς δ' ὀπίσθεν ἐπὶ τὸ κοῖλον. οὗτος
δ' ἐστὶν ὁ τρόπος καθ' ὃν κινεῖται κατὰ φύσιν τὰ τετράποδα· κάμπτουσι 30

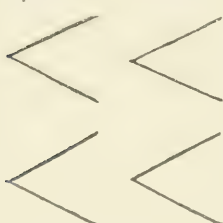
Α πρόσθιοι πόδες ὀπίσθιοι

Γ πρόσθιοι ὀπίσθιοι

Β πρόσθιοι ὀπίσθιοι

Δ πρόσθιοι ὀπίσθιοι

γὰρ τὰ μὲν πρόσθεν ἐπὶ τὸ κυρτόν, τὰ δ' ὀπίσθεν ἐπὶ τὸ κοῖλον. ὀνομάζει δὲ
τὸν τρόπον τοῦτον Γ. ἣ τοῦναντίον τούτοις τὰ μὲν κυρτὰ πρὸς ἄλληλα, 35
τὰ δὲ κοῖλα, ἐφ' οἷς Δ. ἣ, φησί, λείπεται κάμπτεται τὰ μὲν πρόσθεν ἐπὶ
10 τὸ κοῖλον, τὰ δ' ὀπίσθεν σκέλη ἐπὶ τὸ κυρτόν· οὕτω γὰρ τὰ κυρτὰ ἔξουσι
πρὸς ἄλληλα, καὶ ἐπὶ τὰ αὐτὰ μέρη νεύοντα· ὑπὸ τὴν γαστέρα γάρ. εἰ 40
γὰρ εἶχον καὶ τὰ πρόσθεν γόνατα ὑπὸ τὴν κοιλίαν καὶ τὰ ὀπίσθεν ὁμοίως,
ἀνάγκη ἦν ἔχειν καὶ τὰ κυρτὰ πρὸς ἄλληλα. θεωρεῖσθω δὲ ταῦτα ἐκ τῆς
ὑπογραφῆς· ὁρᾷς ὅπως τὰ Δ πρὸς ἄλληλα ἔχουσι τὰ κυρτὰ καὶ οἶονεῖ
15 βλέποντα ἄλληλα. θεῖς οὖν τοὺς τέσσαρας τρόπους λέγει ὅτι οὐδὲν οὐθ'
ὥς τὰ Α οὐθ' ὥς τὰ Β κάμπτει, ὥς δὲ τὰ Γ πάντα τὰ τετράποδα, ὥς
δὲ τὰ Δ τῶν μὲν τετραπόδων οὐδὲν πλὴν ἐλέφαντος, καὶ οὗτος διὰ τὸ μὴ 45
ἔχειν γόνατα, ἀλλ' ἐν ταῖς ὠμοπλάταις καὶ τοῖς ἀναλογοῦσιν ὀπίσθεν ποιεῖ-
σθαι τὰς καμπάς. οὐ μόνον δὲ οὗτος ἐν τοῖς τοιοῦτοις μέρεσιν οὕτω

1 ἔμπροσθεν] ὀπίσθεν P¹, corr. P² καὶ καλεῖ] καλεῖ δὲ P 1. 2 τοῦτον τὸν]
τοῦτο S: τὸν τοιοῦτον R 2 ἣ ἐπὶ—B (4) in marg. add. P τοῦναντίον PR
ἐπὶ post ἐναντίον om. P 3 καὶ καλεῖ] καλεῖ δὲ PR 4 μὴ] καὶ α: καὶ μὴ
Arist. vulg. 5 πρόσθιους PR 6 τὰ om. S 7 πρόσθια et ὀπίσθια PR
9 post κοῖλα add. ἐκτός καθάπερ a Arist. vulg.: om. Arist. Y: ἐκτός om. Arist. PSU
λείπεται] ληπτέον a πρόσθια et 10 ὀπίσθια PR, item 12 11 post εἰ add.
μὲν S 12 κοίλην RSa 18 post ὀπίσθεν add. ὠμοπλάταις PR

κάμπτει ὡς τὰ Δ, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ τετράποδα· ἐν μὲν γὰρ ταῖς γόνασι 185^r
 κάμπτουσιν ὡς ἔχει τὰ Γ, ἐν δὲ ταῖς ὀμοπλάταις καὶ ταῖς μηροῖς ὡς τὰ Δ.
 σαφῆ δὲ ἐξ ὧν πολλάκις ἐνταῦθα εἴπομεν ὅτι φησι περὶ τῆς ἐναντιότητος
 τῆς τῶν βραχιόνων κάμψεως καὶ τῶν σκελῶν. λέγει δὲ τὸν καρπὸν κινεῖ-
 σθαι ἐπὶ τὸ κυρτόν, θέον εἰπεῖν ὅτι ὁ καρπὸς καὶ ἐπὶ τὸ κοῖλον κάμπτει 20
 καὶ ἐπὶ τὸ κυρτόν· ἀμφοτέρως γὰρ κάμπτεται.

p. 712^a 24 Κινεῖται δὲ τὰ ὀπίσθια πρὸς τὰ ἔμπροσθεν κατὰ
 διάμετρον. |

Τὴν αἰτίαν διὰ τούτων εἶναι προτίθεται τοῦ διὰ τί κινεῖν τὰ 185^r
 10 τετράποδα κατὰ διάμετρον. πρότερον δὲ λέγει τί ἐστὶ τὸ κατὰ διάμετρον 15
 κινεῖσθαι, καὶ οὕτω τὸ διὰ τί οὕτω κινεῖν. μετὰ γὰρ τὸ κινῆσαι τὸ
 δεξιὸν τῶν ἔμπροσθεν κινεῖται τὸ ἀριστερὸν τῶν ὀπίσθεν. εἴτα τὸ ἀριστερὸν
 τῶν ἔμπροσθεν καὶ οὕτω τὸ δεξιὸν τῶν ὀπίσθεν. τοῦτο οὖν ἐστὶ τὸ κατὰ
 διάμετρον. αἴτιον δὲ τοῦ κατὰ διάμετρον κινεῖσθαι ὅτι εἰ μὲν τὰ ἔμπροσθεν
 15 ἅμα καὶ πρῶτα ἐκίνουν, διέσπαστο ἂν ἡ κίνησις καὶ οὐκ ἦν συνεχής, ἢ
 καὶ προπετής ἂν ἐγίνετο ἢ βλάβις οἴοντο ἐφελκομένοις ταῖς ὀπίσθεν. ἐτι
 δὲ οὐδὲ πορεία ἐστὶ τὸ τὰ ἔμπροσθεν ἅμα καὶ πρῶτα κινεῖν, ἀλλὰ ὅλως, 20
 χαλεπὸν δὲ τὸ συνεχῶς καὶ ἐπὶ πολλὸν ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν ἀλλόμενα·
 ταχὺ γὰρ ἀπαγορεύουσιν ὅσοι τὸν τρόπον τοῦτον ποιοῦνται τὴν κίνησιν.
 20 πομπεύοντες δὲ ἵππους λέγει ὧν τοὺς χαλινοὺς κατέχοντες οἱ ἐπιβάται καὶ
 μαστίζοντες αὐτοὺς οὐκ ἐῴσι πορεύεσθαι, ἀλλὰ μάλλον ἄλλεσθαι παρα-
 σκευάζουσι καὶ πρὸς τοῦτον λόγῳ καὶ παρεσκευασμένως πορεύεσθαι. τὰ
 μὲν οὖν πρόσθεν σκέλη διὰ τοῦτο οὐ δύναται ἅμα κινεῖν· ἂν δὲ τὸ πρόσθεν
 δεξιὸν ὁμοίως καὶ τὸ ὀπίσθεν δεξιὸν ἅμα κινεῖν, ἔξω ἂν ἐγίνοντο τῶν 25
 25 ἐρεισμάτων· τὸ μὲν γὰρ ἔρεισμα ὑπὸ δεξιῦ ἅμα γίνεται καὶ ἀριστεροῦ.
 ὅταν γὰρ προωθήσῃ τὸ ἔμπροσθεν δεξιὸν καὶ τὸ ὀπίσθεν ἀριστερὸν ὁ ἵππος,
 τὰ μένοντα καὶ φέροντα τὸ βάρος εἰσὶ τὸ πρόσθεν ἀριστερὸν καὶ τὸ ὀπίσθεν
 δεξιόν· εἰ δ' ἄμφω τὰ ἀριστερά ἢ ἄμφω τὰ δεξιά ἅμα κινήσῃ, λείπεται
 μένειν ἢ ἄμφω τὰ δεξιά ἢ ἄμφω τὰ ἀριστερά. ἀλλὰ ἀδύνατον· τὸ γὰρ
 30 ἔρεισμα ὑπὸ δεξιῦ ἅμα καὶ ἀριστεροῦ γίνεται ἐν ταῖς τετράποδι, ὡς εἴρηται.
 εἰ δὲ κατὰ μῆδέτερον ἐνδέχεται τῶν εἰρημένων τρόπων τὴν συνεχῆ βλάβιν 30
 γίνεσθαι, ἀνάγκη κινεῖσθαι κατὰ διάμετρον· οὕτω γὰρ κινεῖν οὐ δύναται.

1 γὰρ sup. vers. P¹ 6 κυρτόν in lit. P¹ 9 τὴν αἰτίαν—τετράποδα κατὰ διά-
 μετρον (10) om. Sa 12 εἴτα in lit. P¹ 15 πρῶτον PR ἐκίνουν] ἐκίνου S
 διέσπαστο PRS Arist. SUZ: διεσπᾶτο a Arist. vulg. 16 ἐφελκομένη PR 17 δὲ om. S
 17 δὲ om. S πρῶτον PR 18 συνεχῇ PR Arist. 20 οἱ ἐπιβάται
 κατέχοντες coll. PR: οἱ ἐπ. κατέχουσι a 22 τοῦτον ex τούτοις corr. S¹ παρα-
 σκευασμένως a 23 πρόσθεν PR διὰ ταῦτα PR 24 ὁμοίως om. a 25 ἐν—πρόσθεν] κἂν εἰ τὸ
 πρόσθεν δὲ a πρόσθεν PR 26 ὁμοίως om. a κινεῖν scripsi: κινεῖν PR:
 κινῶσιν S: ἐκίνουσαν a 27 ἀριστερὸν καὶ in lit. P¹ 28 et 29 ἀμφοτέρω quater PR
 29 μένειν] μέν a 31 κατὰ om. PR 32 p. 166, 1 οὐδὲ θάτερα τούτων PR

τερων τούτων πάθοιεν ἄν, τουτέστιν οὔτε ἔξω τῶν ἐρεισμάτων γίνεσθαι 185^r
οὔτε πίπτειν. καὶ διὰ τοῦτο, τουτέστι διὰ τὸ τὰ ἐρείσματα ἐν τῇ βαδί-
ζειν ὑπὸ δεξιῶ ἅμα καὶ ἀριστεροῦ γίνεσθαι, οἱ ἵπποι καὶ ὅσα τοιαῦτα
ἐν τῇ βαδίξειν ἴστανται καὶ τὸ σῶμα φέρουσι προβεβηκότα κατὰ διάμετρον,
5 καὶ οὐ ποῖς δεξιόις ἢ τοῖς ἀριστεροῖς ἀμφοτέροις ἅμα. λέγει δὲ καὶ τὰ
πολύποδα κατὰ διάμετρον κινεῖσθαι. ἔστω γὰρ λόγου ἕνεκεν ἔχον τὸ 35
πολύπουον πόδας εἴκοσι τέσσαρας· εἰ δὴ εἰσείη τοὺς εἴκοσι, ὁρώης δὲ τοὺς
τέσσαρας, ὅψει τούτους κατὰ διάμετρον κινουμένους. πάλιν εἰ τούτους μὴ
βλέποις, ἀλλ' ἄλλους τέσσαρας τοὺς ἐφεξῆς τοῖς εἰρημένους τέτρασιν ὄντας,
10 ὅψει καὶ κείνους ὁμοίως κατὰ διάμετρον κινουμένους· τὸ αὐτὸ δὲ ἴδοις ἂν
καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν γινόμενον. ἀλλὰ καὶ οἱ καρκίνοι εἰ καὶ εἰς τὸ πλάγιον
κινοῦνται καὶ μὴ εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ὁμως καὶ οὗτοι κατὰ διάμετρον κινοῦν- 40
ται· ἐπεὶ δὲ ὅπου τὰ ὄμματα, ἐκεῖ καὶ τὸ πρόσθεν, ὅπου δὲ τὸ πρόσθεν
ἐκεῖ καὶ ἡ κίνησις, οἱ δὲ καρκίνοι εἰς τὸ πλάγιον κινοῦνται, πεποίηκεν ἡ
15 φύσις τὰ τῶν καρκίνων ὄμματα στρέφεσθαι τε καὶ ἀκολουθεῖν τοῖς κώλοις·
κινοῦνται γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ τούτων εἰς τὸ πλάγιον, πρὸς ὃ καὶ τὰ κῶλα,
ὥστε καὶ οὗτοι τρόπον τινὰ εἰς τὸ πρόσθεν κινοῦνται, ὅπου τὰ ὄμματα αὐτῶν.

p. 712b22 Οἱ δὲ ὄρνιθες τὰ σκέλη καθάπερ τὰ τετράποδα κάμ- 45
πτουσιν. |

20 Ἐνταῦθα τὴν αἰτίαν ἀποδίδωσι, δι' ἣν οἱ ὄρνιθες τὰ σκέλη κάμ- 186^r
πτουσιν ὥσπερ τὰ τετράποδα τοὺς ὀπισθεν· ἐπὶ γὰρ τὴν κοίλην, ὡς
πολλάκις εἴρηται, περιφέρειαν καὶ οἱ ὄρνιθες τοὺς οἰκείους πόδας καὶ τὰ 25
τετράποδα τοὺς ὀπισθεν κάμπτουσι. λέγει δὲ ὅτι διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας,
δι' ἧς εἵπομεν τὰ τετράποδα τοὺς ὀπισθεν ἐπὶ τὴν κοίλην κάμπτειν περι-
25 φέριαν, διὰ τὰς αὐτὰς καὶ οἱ ὄρνιθες οὕτω κάμπτουσι. τρόπον γὰρ τινα
ἡ τῶν ὀρνίθων φύσις παραπλησίως ἔχει τοῖς τετράποσι. καὶ τὴν αἰτίαν
τοῦ παραπλησίως ἔχειν ἐπήγαγεν εἰπὼν τοῖς γὰρ ὄρνισιν αἱ πτέρυγες
ἀντὶ προσθίων σκελῶν εἰσι, καὶ διὰ τοῦτο κάμπτουσι τὰς πτέρυγας
ὡς ἐκεῖνα τὰ πρόσθια σκέλη. ὅτι δὲ αἱ πτέρυγες αὐτοῖς ἀντὶ προσθίων 30
30 σκελῶν εἰσι, ὀφλόν· ὡς γὰρ τοῖς τετράποσιν ἀπὸ τίνος τῶν προσθίων
σκελῶν ἐστὶν ἡ τῆς κινήσεως ἀρχή, οὕτω καὶ τοῖς ὄρνισιν ἡ κατὰ φύσιν
ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς ἀπὸ τῶν πετερυγῶν ἐστίν· πετῆσις γὰρ ἐστὶν ἡ κατὰ
φύσιν αὐτοῖς μεταβολή. σημεῖον δὲ ὅτι ἡ κατὰ φύσιν τούτων μεταβολή

1 πάθοι a οὔτε ἔξω—τουτέστι (2) om. P 4 προβεβήκασι a 5 τοῖς
post ἡ om. a ἀμφοτέρα PRS 7 εἴκοσι καὶ τέσσαρας PR 8 τοῦτο
et κινούμενον S post κινουμένους add. τὸ αὐτὸ δὲ ἴδης ἂν sed rursus del. P
9 βλέπεις Ra post τέσσαρας add. βλέπεις PR 10 ἴδης S 11 τὰ πλάγια Sa
12 τὰ ἔμπροσθεν S: τὸ πρόσθεν a 16 τὰ πλάγια S 17 post ὅπου add. εἶδιν PR
18 τὰ post καθάπερ om. R 20 ἀποδίδωσι P: ἀποδίδω R 21 ὡς] ὥσπερ a
22 εἴρηται πολλάκις coll. a 23 δὲ a post αὐτὰς add. δι' PR 28 καὶ διὰ
τοῦτο—σκελῶν εἰσι (30) iterat S 32 τῶν πετερυγῶν S: τῆς πτέρυγος a
33 αὐτοῖς post γὰρ ἐστὶν (32) ponunt PR

ἀπὸ τῶν πετερόγων ἐστίν· εἰ γὰρ ἀφέλη τις, ὡς εἴρηται καὶ πρότερον, ἀπὸ 186^r
 τῶν ὁμοπλατῶν τὰς πέτερυγας, οὔτε προΐεναι οὐδ' ἐστάναι δύναται· ἂν οὐδαίς
 ὄρνις, ὥσπερ οὐδ' ἂν τοὺς προσπεφυκτοὺς ἀφέλη τις τῶν τετραπόδων πόδας. 35
 ἔτι διπλοῦς ὄντας τοῦ ὀρνίθου καὶ οὐκ ὀρθοῦ, ἔχοντός τε τὰ πρόσθια μέρη
 5 κουφότερα, καὶ διὰ τοῦτο διηρημένα, ἀναγκαῖον ἢ εἰ μὴ ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὖν
 βέλτιον ἐστὶ τὸν μηρὸν ἔχειν οὕτως ὑποκειμένον. εἰπὼν δὲ ὅτι οὕτως ὑπο-
 κείμενον, σαφηνίζων τὸ οὕτως ἐπηγγαγεν λέγω δὲ εἰς τὸ ὅπισθεν πεφυ-
 κότα. ὥστε ἡ τοῦ λόγου συνέχεια τοιαύτη τις ἂν εἴη· βέλτιον τὸν μηρὸν
 ἔχειν πεφυκότα, τουτέστι προσπεφυκότα καὶ ἐρριζωμένον πρὸς τὸ ὅπισθεν,
 10 ὃ ταυτὸν ἐστὶ τῷ μᾶλλον ἐγγίξειν τοῖς ὀπισθεν ἢ τοῖς ἔμπροσθεν. εἰ δὲ 10
 τοῖς ὀπισθεν βέλτιον αὐτὸν ἔχειν πλησιάζοντα, ἀναγκαῖον καὶ τὴν κάμψιν
 ποιεῖσθαι ὡς τὰ τετράποδα ἐπὶ τῶν ὀπισθεν. ὅτι δὲ βέλτιον καὶ τοὺς μὲν
 ὀρνίθους τὰς πέτερυγας ἐκ πλαγίου ἔχειν προσπεφυκυίας καὶ τὰ ὁλόπετρα,
 ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ ὕψει νευστικά, οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν· οὕτω γὰρ ἂν
 15 τήχιστα καὶ ἰσχυρότατα ποιοῖτο τὴν κίνησιν, συστέλλοντα καὶ διαστέλλοντα
 τὰ μὲν τὸν ἀέρα τὰ δὲ τὸ ὑγρὸν· ἐπακολουθοῦν γὰρ ταῖς πέτερυξι καὶ τοῖς
 λοιποῖς κινητικοῖς σημείοις τὰ λοιπὰ τοῦ σώματος μέρος εἰς τὸ ἔμπροσθεν 15
 κινούμενα καὶ εἰς τὸ ὀπισθεν. τὸ δὲ ὀπισθεν πρὸσκαίεται διὰ τὸ τῆς διαι-
 ρέσεως πληῆρες, ἐπεὶ οὐδὲν ὀπισθεν κατὰ φύσιν κινεῖται. ὅτι δὲ ἐν αἷς
 20 φέρονται, οἷον τῷ ὕδατι καὶ ἀέρι, ὑπεκινεῖται ἐστὶ καὶ οὐκ ἀντίτυπα, οὐδαίς
 ἀγνοεῖ.

Μετὰ ταῦτα λέγει, διὰ τί τὰ τρωγλόδουτα καὶ εἰς τὰς ὁπὰς εἰσπε-
 ρχόμενα τῶν τετραπόδων καὶ ψοτόκων εἰς τὸ πλάγιον κάμπτουσι τοὺς πόδας,
 ὡς ἡμεῖς τοὺς βραχίονας. λέγει οὖν ὅτι ταῦτα πάντα οὐκ εἰς τὸ πρόσθεν 50
 25 καὶ ὀπισθεν ὡς οἱ ἱπποὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν τετραπόδων καὶ ψοτόκων
 ἔχουσι προσπεφυκότας τοὺς πόδας, ἀλλ' εἰς τὸ πλάγιον καὶ ἐπὶ τῇ γῇ
 τεταμέναι, τουτέστι καὶ ἀπτεμένα τῆς γῆς· τοῦτο δὲ πρὸσκαίεται πρὸς ἀντι-
 διαστολὴν τῶν πετερόγων· αὐταὶ γὰρ καίπερ εἰς τὸ πλάγιον οὐσαι προσπε-
 φυκυῖαι ὅμως οὐ τέτανται ἄχρι τῆς γῆς οὐδ' ἀπτονται αὐτῆς· ἔχουσιν οὖν
 30 τοὺς πόδας εἰς τὸ πλάγιον καὶ κάμπτουσιν ὁμοίως ἥτοι εἰς τὸ πλάγιον·
 οὕτω γὰρ ἂν ῥᾶστα δύναιντο εἰσέρχαι εἰς τὰς ὁπὰς καὶ τὰ πρὸ ἀφ' ὧν
 τε καὶ φυλάττειν περικείμενα εἰς αὐτὰ ὡς καὶ αἱ ὀρνίθες ὅταν ἐπιβά- 186^v
 ῶσι. καὶ ἔξω δὲ τῶν ὁπῶν ὄντων τῶν τοιούτων ζώων ἀναγκαῖον οὕτω
 κάμπτοντα προσστέλλειν τοὺς μηρούς, τουτέστιν ὑπὸ τὴν ἑαυτῶν γαστέρα
 35 τιθέναι αὐτοὺς καὶ οὕτω ποιεῖσθαι τὸν τοῦ σώματος μετεωρισμὸν. πῶς

1 πετερόγων S ἀφέλοι aP in lit.: ἀφ' R 2 προΐεναι] πτεῖναι Sa δύναιντ'
 ἂν P 4 ὀρθῶς S 6 ἐστὶ om. Sa 6, 7 εἰπὼν—ὑποκειμένον om. PR 9 πρὸς]
 εἰς a τὰ ὀπισθεν S 12 ὥσπερ PR καὶ om. a 15 ποιεῖται PR
 post συστέλλοντα add. δὲ S 16 ἐπακολουθοῦν PR Arist. vulg.: ἐπακολουθεῖν Arist. Y:
 ἐπακολουθεῖ Sa 19 οὐδὲ PR 22, 23 ἐρχόμενα Sa 23 ψοτόκα Sa
 24 πάντα ταῦτα coll. PR 25 ψοτόκων S 26 προσπεφυκότα Sa τὰ
 πλάγια a 27 κατατεταμένα a ut Arist. vulg. 28, 29 πεφυκυῖαι a
 29 μέχρι PRa 32 ὅταν om. PR 32, 33 ἐπιβάζουσι PR 34 προσστέλλειν
 ex προστέλλειν corr. S: προστέλλειν a 35 μερισμὸν PR

δὲ ὅρ' αὐτὰ καὶ ὑπὸ τὴν γαστέρα αὐτῶν ὑποβάλλοντα καὶ ὑποτιθέμενα 186^v
 τοὺς μηροὺς μετεωρίζουσι τὸ σφῶν σῶμα, ὁ βουλόμενος μαθεῖν ὁράτω 5
 τὰς σάρκας, τοὺς βατράχους, τοὺς ἀσκαλαβώτας. ἔστι δὲ ὁ ἀσκαλαβώτης
 ζῷον ὅμοιον σαύρῳ, βραχύτερον δὲ σαύρῳ καὶ ἐν ταῖς τοίχοις καὶ τείχεσι
 5 διατρέχον τὰ πολλά. καὶ ἐπεὶ τὴν μηρόν ὅρ' αὐτὰ ὑποβάλλει, οὐχ οἷόν
 τε κάμπτειν ἀλλ' ἢ ἔξω ὡς αἱ χεῖρες ἡμῶν. λέγει δὲ σαφῶς καὶ διὰ τί
 τὰ πολυπόδα, οἷον μυῖαι, μέλιται, τὰ ὅμοια, εἰς τὸ πλάγιον ἔχει προσπε-
 φυκότα τὰ σκέλη καὶ ἄνω πρὸς τὸ τοῦ παντὸς ἄνω κάμπτοντα, πλὴν τῶν
 προσθίων καὶ ὑπισθίων· τούτους γὰρ εἶπεν ἐσχάτους. οἱ γὰρ πρόσθεν 10
 10 καὶ ὕπισθεν οὔτε εἰς τὸ πλάγιον προσπεφυκάσιν οὔτε ἄνω κάμπτουσιν, ἀλλ'
 ἔστιν ἡ τῶν πρόσθεν καμπὴ εἰς τὸ ἔμπροσθεν καὶ πρὸς τῷ στόματι, τῶν
 δ' ὕπισθεν εἰς τοῦπισθεν. τίς δὲ καὶ οἷα ἦ τε ἄνω κάμψις καὶ ἡ βλαισή,
 ὁ γλιγόμενος μαθεῖν ὁράτω τὰς μυῖας· οὐ γὰρ ἔστι σπάνις τούτων. ὅτι
 δὲ τὰ μέσα τῶν τριούτων ζώων σκέλη καὶ ἡγούμενά ἐστι καὶ ἐπόμενα,
 15 ὁῖον· ἡγούμενα γὰρ πρὸς τὰ ὕπισθεν, ἐπόμενα δὲ πρὸς τὰ ἔμπροσθεν.
 τὸ δὲ ταῦτα δ' ὥσπερ πέφυκε μᾶλλον, τὰ μὲν ὡς ἐπόμενα τὰ δ'
 ὡς ἡγούμενα ταῦτόν ἐστι τῷ τὰ μεταξὺ δὲ τῶν ἐσχάτων σκέλη, ταῦτα 15
 δὲ ἐστὶ τὰ μέσα, πέφυκεν ἡγούμενα εἶναι καὶ ἐπόμενα. ἔτι δὲ καὶ κάμπτον-
 ται τὰ πολυπόδα τὸν τρόπον τοῦτον διὰ τὸ τρωγλῶδута αὐτῶν τὰ πλεῖστα
 20 εἶναι· οὐχ οἷόν τε δὲ τρωγλοδοτεῖν ἅμα καὶ ὑψηλὰ εἶναι.

p. 713b11 Οἱ δὲ καρκίνοι τῶν πολυπόδων περιττότατοι πεφυκάσιν.

Τὸ περιττότατοι ἀντὶ τοῦ ἰδίως καὶ διαφόρως πρὸς τὰ ἄλλα ἔχουσιν
 εἰληπται· οὔτε γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν ὡς τὰ ἄλλα, ἀλλ' εἰς τὸ πλάγιον τὴν
 πορείαν ποιοῦνται, καὶ πολλοὺς τοὺς ἡγεμόνας ἔχουσι τῶν ζώων μόνου.
 25 τὸ δὲ τούτου δ' αἵτιον ἡ σκληρότης τῶν ποδῶν καὶ ὅτι οὐ χρεῶν-
 ται χάριν νεύσεως αὐτοῖς ἀλλὰ πορείας οὐχ ὡς αἵτιον ἐπῆναι τοῦ
 μὴ ποιεῖσθαι τὴν πορείαν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ἀλλὰ τοῦ πολλοὺς τοὺς ἡγε-
 μόνους ἔχειν μόνους τῶν ζώων. αἵτιον τοῦ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἡγεμόνας
 ἡ σκληρότης τῶν ποδῶν· σκληρῶν γὰρ ὄντων καὶ μὴ δυναμένων διὰ τὴν 50
 30 σκληρότητα εἰς τὸ πρόσθεν ἦτοι τὸ κυρτὸν κάμπτειν, οὐκ ἔχει τοὺς πρόσθεν
 πόδας δύο ἀλλὰ πλείους. πάντα γὰρ ὅσα τοὺς πρόσθεν κάμπτει, δύο τοῦ-

2 post ὁ add. δὲ R	2. 3 τὰς σάρκας ὁράτω coll. a	3 post βατράχους add.
καὶ a	4 ζῷον om. P: ζῶων a	σάρκας a
κάμπτειν add. ἄλλως PR	8 κάμπτονται PR	6 post
ποδῶν	ταῦτα et ἔσχατα a	9 post ὀπισθίων fort. addendum
ἀνακάμπτουσιν a	11 τῶν προσθίων PR	10 οὔτε
12 βλαισή P: βλαστή R	14 εἰσὶ S	πρὸς τὸ ἔμπροσθεν PR
19 post τὸ add. τὰ a	τὰ πλεῖστα αὐτῶν coll. PR	21 περιττότατοι libri
et Arist. Y: περιττότατα Arist. vulg.	22 περιττότατον S	24 ποιεῖται a
ἔχουσι τοὺς ἡγεμόνας coll. PR	25 δὲ om. P	27 πρόσθεν PR
om. PR	28 μόνους ἔχειν coll. PR	τοῦ
29 μὴ δυναμένων post σκληρότητα (30) ponunt PR	30. 31 τοὺς προσθίους πόδας PR	
31 τοὺς προσθίους εἰς τὸ πρόσθεν κάμπτει PR		

τοὺς ἔχει· διὰ τε δὴ τοῦτο ἔχει πλείους τοὺς ἡγεμόνας καὶ διὰ τὸ χρῆ-
σθαι αὐτοῖς οὐ νεύσεως χάριν, ἀλλὰ πορείας, ὥστε εἰ μὴ πάντες προηγουμένως
εἴπουντο ὅτι οἱ ὀπισθεν πάντες, ἐνεπρόδιζον ἂν τὴν πορείαν. μέλλων δὲ λέγειν
περὶ τῆς | βλαισότητος τῶν τοῦ καρκίνου ποδῶν, προαναφωνεῖ ὅτι 187^r
5 πάντων μὲν οὖν τῶν πολυπόδων εἰς τὸ πλάγιον αἱ καμπαί, ὡς
καὶ τῶν τετραπόδων ὅσα τρωγλόδοντα, ταῦτα δὲ ἐστὶ τὰ τετραπόδα
σαῦραι, κροκόδειλοι, τὰ θμωια. αἴτιον δὲ τοῦ εἰς τὸ πλάγιον κάμπειν ὅτι
τινὰ μὲν τούτων τρωγλόδοντά ἐστιν ἐν μόνῃ τῇ καιρίῃ καὶ ὃν τίκτουςι,
τὰ δὲ καὶ τῷ βίῳ παντί. οὐκ οὖν ἡδύναντο τρωγλόδουτεῖν ὑψηλὰ ὄντα καὶ
10 μὴ οὕτω κάμποντα τοὺς πόδας, ὥσπερ εἴρηται. ἀλλὰ τῶν μὲν ἄλλων ὁ
βλαισοῦνται τὰ κῶλα διὰ τὸ μαλακὰ εἶναι, τῶν δὲ καράβων οὐ βλαισοῦνται
διὰ τε τὴν σκληρότητα καὶ τὸ χρῆσθαι αὐτοῖς ἐπὶ τὸ νεῖν, οὐκ ἐπὶ τὸ
πορεύεσθαι· πρὸς γὰρ τὴν πορείαν χρεία τῆς βλαισότητος, ἀλλ' οὐ πρὸς
τὴν νεύσιν. ἀλλὰ τῶν μὲν καράβων οἱ πόδες διὰ ταῦτα οὐ βλαισοῦνται.
15 τῶν δὲ καρκίνων ἡ κάμψις εἰς τὸ πλάγιον. ἐπεὶ γὰρ οἱ καρκίνοι νευστικοὶ
μὲν οὐκ εἰσι, πορευτικοὶ δὲ καὶ τρωγλόδουται καὶ σκληρόδεσμοι, διὰ μὲν τὴν
σκληρότητα ποιεῖ τοὺς πόδας αὐτῶν ἡ φύσις ἐν τῇ γενέσει βλαισοῦς· οὐ 10
γὰρ διὰ τὴν μαλακότητα ὡς οἱ τῶν ἄλλων ἐν τῇ πορεύεσθαι βλαισοῦνται,
ἀλλ' εὐθύς ἐν τῇ πρώτῃ συστάσει ὑπὸ τῆς φύσεως βλαισοῦνται· οὐ γὰρ
20 δύνανται σκληροὶ ὄντες ἐν τῇ πορείᾳ βλαισοῦσθαι ὡς οἱ τῶν μαλακασάρκων.
τοῦ δὲ ὅλως βλαισοῦς εἶναι αἴτιον ἢ τε πολυποδία (πάντων γὰρ τῶν πολυ-
πόδων οἱ πόδες βλαισοῦνται ἐν ταῖς πορείαις) καὶ τὸ τρωγλόδοντα εἶναι.
καὶ ὁμοιον δὴ, φησίν, ἔχει τὸ ὀπισθεν μόνος ὁ χάραξ τῷ πλαγίῳ, ὅτι- 15
σθιν ἐλέγων τὸ ἔτερον πλάγιον· ὁμοια οὖν ἀλλήλοις τὰ πλάγια διὰ τε τὴν
25 πολυποδίαν καὶ τὴν ἰσότητά τῶν ποδῶν· ἴσοι γὰρ κατ' ἀριθμὸν ἀμφοτέρων
τῶν πλαγίων οἱ πόδες. τοῦ δὲ πολλοὺς ἔχειν, φησί, τοὺς ἡγεμόνας αἴτιον
τὸ μὴ κάμπειν εἰς τὸ πρόσθεν· καὶ εἴπομεν πρὸ βραχέος τὴν αἰτίαν τού-
του. διὰ δὲ τοῦ οὐ βεβλακίσσωνται οὐ τοῦτο ἐδήλωσεν, ὡς ἂν τῷ δόξειεν,
ὅτι οὐκ εἰσι βλαισοί, ἀλλ' ὅτι οὐχ ἡνίκα τὴν πορείαν ποιοῦνται βλαισοῦνται.
30 ἀλλ' ὅτι πάντοτε βλαισοὶ εἰσιν· οὐ γὰρ ἂν εἶα αὐτοὺς ἐν ταῖς πορείαις ἢ 20
σκληρότης βλαισοῦσθαι, εἰ μὴ ἐκ γενετῆς βλαισοὶ ἦσαν. οἱ δὲ ψηφισμοὶ
φησί, τῶν ἰχθύων βαδίζουσιν ὡς οἱ ἐτερόφθαλμοι· οἱ γὰρ ἐτερόφθαλμοι
πρὸς τοὺς ὅμους στρέφοντες μετρίως τοὺς αὐχένας οὕτω βαδίζουσι. σαφεῖ
δὲ τὰ ἐξῆς· λέγει δὲ τοὺς ὀρνίθας ἔχειν πόδας διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αἰεῖ

4 βλαισότητος P: βλεσσότητος R ἀναφωνεῖ Sa 5 πάντα S 6 καὶ τὰ
τῶν PR 8 τούτων om. a 9 τὸν βίον πάντα P ἡδύναντο PR
11 βλαισοῦνται utrobique PR 12 καὶ διὰ P: διὰ R ἐπὶ τὸ utrobique
RSa; cf. Arist. PSUY: ἐπὶ τῷ Arist. vulg. corr. P νεύειν R ante οὐκ
add. καὶ P 13 ἀλλ' om. Sa 14 βλαισοῦνται R, itemque porro
15 ἐπειδὴ PR 16 τρωγλόδεῖται a 19 βλαισοῦνται] βλαισοί (βλεσσοί R) δημοσι-
γοῦνται PR 20 ὡς] καθάπερ PR 23 τὸ ὀπισθεν ἔχει coll. PR
25 ἀμφοτέροι S 28 ὅτι sup. vers. P² 29 ποιοῦνται sup. vers. S¹
30 εἶναι S: εἶχεν a 31 ἦσαν] ὑπάρχον PR 34 ἔχει a

μετεώρους εἶναι. δέδωκεν οὖν αὐτοῖς ἡ φύσις τοὺς πόδας, ἵνα κοπιάσαντες 187⁺
 ἐν τῇ πτήσῃ βαδίξωσιν ἐν τῇ γῇ. πρὸς τοῦτοις δὲ λέγει τοὺς ὀρνίθους
 τρόπον τινὰ ὁμοίως ἔχειν τοῖς ἰχθύσιν· πρόσκειται δὲ τὸ τρόπον τινὰ 25
 διὰ τὸ κατὰ ἀναλογίαν ταῦτα ἔχειν τὴν ταυτότητα. ὅτι δὲ ἔχουσιν ὁμοί-
 οτητα, ὁῖον· αὐτίκα τοῖς μὲν ὀρνίσι αἱ πτέρυγες δύο καὶ ἄνω πρὸς τὰ
 πρηνῇ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰχθύσι δύο πτερύγια ἐν τῷ πρηνεῖ· ὁμοίως τοῖς μὲν
 ὀρνίσι ἐν τοῖς ὑπείοις οἱ πόδες, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰχθύσιν ἐν τοῖς ὑπείοις καὶ
 ἐγγὺς τῶν πρηνῶν πτερύγια ἀντὶ ποδῶν τοῖς πλείστοις· καὶ οἱ μὲν ὀρνίθες
 ἔχουσιν ὀρροπύγιον, οἱ δ' ἰχθύες οὐραῖον.

10 p. 714^b 8 Περὶ δὲ τῶν ὁστρακοδέρμων ἀπορήσειεν ἂν τις τίς 30
 ἡ κίνησις.

Δεῖξας ὅτι ἐπὶ πάντων τῶν κινουμένων ἄρχοντα τῆς κινήσεως τὰ
 δεξιὰ εἰσι, ζητήσειν ἂν τις, φησὶν, ἐπὶ τῶν ὁστρακοδέρμων τίς ἡ κίνησις, 40
 καὶ εἰ μὴ ἔχουσι δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, πόθεν κινούνται. φαίνονται γάρ
 15 κινούμενα· εἰ οὖν κινούνται, ἀνάγκη ἔχειν δεξιὰ. θεῖς οὖν τὴν ἀπορίαν
 λύει ταύτην οὕτω λέγων 'ἢ ὥσπερ ἀνάπηρόν τι καὶ κολοβὸν δεῖ τιθέναι
 πᾶν τὸ τῶν ὁστρακοδέρμων γένος, καὶ κινεῖσθαι ὁμοίως ὥσπερ ἂν εἴ
 τις ἀποκρίσειε τῶν ὑποπόδιων τὰ σκέλη'. τὰ γὰρ τοιαῦτα κολοβώματα τὴν
 τῶν ἀμειβει, ὁ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς φύκης. εἰπὼν δὲ ὅτι ὡς ἀνάπηρον
 20 δεῖ τιθέναι τὸ τοιοῦτον γένος, ἐπαναλαμβάνει τὸν λόγον λέγων ἀληθὲς μὲν 45
 εἶναι τὸ κινεῖσθαι τὰ ὁστρακοδέρμα· κινούνται δὲ παρὰ φύσιν. οὐ γάρ εἰσι
 κινήσιμα, ἀλλ' ὡς μὲν τὰ φύκη καὶ πεφυκότα. λέγων πεφυκότα τὰ φύκη,
 τοὺς σπόγγους, τὰ ὅμια, πρὸς μὲν οὖν τὰ πεφυκότα εἰσὶ κινήσιμα,
 πρὸς δὲ τὰ πορευτικά φύκη. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ καρκίνοι τὰ δεξιὰ, φησὶν
 25 ὅ' ἔχουσιν, ἐπεὶ ὅτι ἔχουσι δηλοῖ ἡ γῆλη· μεζῶν γάρ καὶ ἰσχυροτέρα ἡ
 δεξιὰ, ὡς βουλομένων φυσικῶς διορίζεσθαι τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν.
 βούλεται γάρ καὶ ἐν τοῖς καρκίνοις ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων διορίσθαι 50
 ἀπ' ἀλλήλων τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερά. καὶ λοιπὸν περαινοῖ τὸ παρὸν βιβλίον
 ὑπομινύσκων ἅμα καὶ τῆς Περὶ ζῴων μορίων πραγματείας, λέγων τὰ
 30 μὲν οὖν περὶ τῶν μορίων τῶν τε ἄλλων αὐτῶν, ἤρουν περὶ ὧν ἐν
 τῷ Περὶ ζῴων μορίων εἵπομεν, καὶ τῶν περὶ τὴν πορείαν τῶν ζῴων
 καὶ πᾶσαν τὴν κατὰ τὸν τρόπον μεταβολήν, περὶ ὧν πάλιν ἐνταῦθα ἐποιή-
 σατο τὸν λόγον, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. λέγει δὲ καὶ ἔπειθαι τῇ
 παρούσῃ πραγματεῖᾳ τὴν Περὶ ψυχῆς πραγματείαν.

1 δέδωκε γὰρ Sa 2 ταῖς πτήσῃσι a βαδίξαιεν (sic) PRS πρὸς τοῦτο PR
 6 post πτερύγια add. καὶ a 10. 11 τίς ἡ κίνησις om. S 12 ante ἄρχοντα
 add. τὰ PR 13 ἐστὶ PR 14 κινεῖται a φαίνεται PR 15 κινεῖται PR
 δεξιὸν PR 19 ὃ] ὅπερ PR 22. 23 πεφυκότα (ter) PRS cf. Arist. SUZ: προσπε-
 φυκότα a Arist. vulg. 25 ὅτε R post γὰρ add. ἐστὶ PR 27 ὥσπερ
 καὶ PR κερωρίσθαι PR 30 αὐτῶν libri et Arist. PSU: om. Arist. vulg.
 31 καὶ τὴν περὶ R 32. 33 ἐποιήσμεθα PR 34 περὶ ψυχῆς πραγματείας a
 Τέλος τῶν σχολίων εἰς τὸ περὶ ζῴων πορείας subscr. a

I N D I C E S

I INDEX VERBORUM

Verba asterisco notata desiderantur in lexicis.

λβασανίστως βλέπειν 157,28. 29
 ἄβρωτος 75,10. 13
 ἀγαθός. τὸ ἀληθῶς καὶ πρώτως ἀγαθόν 114,
 9. 10 sqq.
 ἀγγεῖον 33,11 34,33 38,9. 11 56,8 57,5
 ἀγελαῖος. ἀ. ζῶον opp. μοναδικόν 16,5
 ἄγκιστρον 50,9
 ἄγκυρα 61,16
 ἀγκών 86,29. 30. 33 sqq. 136,22 139,1. 2
 ἄγριος. τὸ ἄγριον καὶ τὸ ἡμέρον 14,36. 37
 ἀδηφάγος 98,12
 ἀδιάρθρωτος 48,24
 ἄδιψος 60,25 63,11
 ἀετός 20,15
 ἀηδία 23,9
 ἀηδών 51,9
 ἀθερίνη 80,1
 αἰγιαλός 71,14 106,17
 αἰδιότης 74,24
 αἰδοῖον 88,19 104,2 119,24 128,23. 27. 28
 129,11. 20 sqq.
 αἰλουρος. οἱ κατοικίδιοι αἰλ. 49,4
 αἶμα 32,30 sqq. 36,1 sqq. 55,19. 33. 36 56,7
 57,4 sqq. 58,7 sqq. 59,7 sqq. αἶματα 35,
 2 sqq. αἱ διαφοραὶ τῶν αἱμάτων 29,16 sqq.
 τὸ ἀνάλογον τῷ αἵματι ἐν τοῖς ἀναίμοις
 29,21
 αἱματικός 28,20 55,18 αἶμ. θερμότης 99,18
 αἱμόρροια 59,37
 αἶνιγμα 135,23
 αἰνίττεσθαι 2,29 8,4 15,10 111,29
 αἶξ 64,28
 αἶρειν 139,25. 28
 αἰσθησις 40,9. 11 144,8 ἡ τῶν χυμῶν 90,

27 sqq. 91,1 sqq. ἡ ἀπὸ τῆς καταπόσεως
 dist. ἡ κατὰ τὴν γεῦσιν 91,3 sqq. ἡ κοινὴ
 αἰσθησις expl. 84,18
 αἰσθητήριον 36,21. 22 40,12 sqq. τὸ πρῶ-
 τον αἰσθ. 119,27 τὰ αἰσθ. ὁμοιομερῆ ἐστὶν
 27,24. 30
 αἰσθητικός. αἰσθ. ψυχὴ 38,28 57,24 58,
 34. 37 59,9 62,1 65,4. 5 71,7. 8 77,22.
 23. 26 78,6 αἰσθ. ῥόριον ψυχῆς 7,11. 12
 αἰσθ. δόναμις 28,10 45,23. 28 τὸ αἰσθη-
 τικόν 36,19
 αἰτία ἡ ὕλη, ἡ εἰδική 5,35. 36 91,35 αἴτιον
 κινήσεως 111,19
 αἰτιολογικός σύνδεσμος 99,2
 ἀκαλήφη 76,4 sqq.
 ἀκανθα 28,32 66,5 96,34 αἱ τῶν σελαχῶν
 ἄκ. 42,14 sqq.
 ἀκανθώδης 42,11 65,35 66,4 75,9 88,22
 95,5. 9 sqq.
 ἀκαριαῖον μεθίστασθαι 115,17
 ἀκατέργαστος τροφή 34,8
 ἄκερκος 89,8. 24
 ἀκίνητιζεν 91,28
 ἀκίνητος. τὸ ἀκίνητον 104,16. 20 105,
 19 sqq. 106,8. 19. 25 107,9. 11. 17 sqq.
 108,7. 21 111,12. 15. 27. 29 112,5. 7 127,
 1 sqq.
 ἀκοή 40,30. 31 44,28
 ἀκοίλιος 56,37
 ἀκούσιος 129,1. 3. 16 dist. οὐχ ἐκούσιος
 128,19. 24
 ἄκουσις 79,2
 ἀκρατεύεσθαι 91,4
 ἀκρατής 90,38

ἀκριβεία 118,5
 ἀκρίς 79,14. 19
 ἀκρόπολις 61,37 77,22
 ἀκροποσιθία 46,39
 ἀλγῆδών 30,32
 ἀλέα 64,20
 ἀλεκτορίς 59,34. 35 92,16
 ἀλκή 51,5. 25
 ἄλλεσθαι 93,23 105,13 138,6. 9. 24 sqq.
 139,11. 12 165,18. 21 τὰ ἀλλόμενα 157,17
 ἄλλοιούσιν. ἄλλοιούσθαι 112,25 sqq. 113,2.
 13 129,6 sqq.
 ἄλλοίωσις 112,27 113,7 8 119,13 129,6sqq.
 ἄλμυρις 68,12
 ἄλσις 138,11. 31 139,8 157,20 165,17 ἡ
 τῆς καρδίας 60,12. 16
 ἀλτήρ 139,11
 ἀλύτως 32,25
 ἄλως 138,18. 20. 22
 ἀμαξίδιον 118,32
 ἀμαξίον τετράτροχον 117,27. 28 118,11.
 16 sqq.
 ἀμείβειν τόπον 157,9 170,19
 ἀμελής. τὰ ἀμελῆ 139,29 140,1
 ἀμερής 107,22 126,1. 5
 ἀμία 80,1
 ἀμβέλος 42,30 43,2 sqq.
 ἄμυνα 78,27
 ἀμφώδους 66,2. 37 ἀμφώδουν 66,36 67,2
 ἀμφώδοντα 65,33. 38 67,1
 ἄν c. ind. fut. 9,17 52,2 106,12 110,23 111,
 25 c. ind. perf. 157,5 πῶς ἄν c. coni.
 57,20 — ἄν (ἔάν) c. ind. praes. 111,1
 perf. 94,35 imperf. 96,6 106,13. 14 —
 ἔταν c. ind. 70,16. 17 110,27. 30 μέχρις
 ἄν c. ind. 161,34
 (ἀναγινώσκειν) ἀναγνωστέον 90,16
 ἀναγκαῖος. τὸ ἀναγκαῖον πολλαχῶς λέγεται
 8,3 ἄν. σῶμα expl. 55,23. 24
 ἀναγράφειν τετράγωνον 154,11
 ἀνάδοσις ἡ τοῦ αἵματος 39,7
 ἀναζυμοῦν 42,36 45,29
 *ἀναζωγράφημα 119,27
 ἀναθυμίασις ἡ ὑγρὰ ἡ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον
 39,33. 35
 ἀνατρία 15,31 16,1
 ἀναίματος. τὰ ἀνάιμα 12,11 sqq. 13,3 29,
 21 sqq. 70,29 71,1 sqq. 148,25. 28. 31. 35
 149,6. 10
 ἀναίσθητεῖν 39,11
 ἀναίσθητος 45,25. 26. 31 145,36

ἀνακηρύττειν 135,4
 (ἀνάκτορον) τὰ ἀνάκτορα 128,11. 12
 ἀναλογεῖν 40,33 73,3 sqq. 76,2. 20 sqq. 92,
 27 96,32 140,28 sqq. 156,12 158,19
 ἀναλογία 63,17. 18 118,12 ταῦτὸν τῇ ἀνα-
 λογίᾳ dist. φύσει 20,19. 20. 25 cf. 170,4
 ἀνάλογος 108,14 118,10 τὸ ἀν. 76,36. 38
 77,1 — ἀναλόγως 98,15 150,17 adv.
 ἀνάλογον 109,1 135,15
 ἀνάπαισις 163,1
 ἀνάπηρος 155,10. 14 170,16. 19
 ἀναπλάσσειν τι τῇ διανοίᾳ 128,24
 ἀναπληστικὸς expl. 33,9
 ἀναπνεῖν 60,8 sqq.
 ἀναπνευστικὸς. τὸ ἀν. 2,16. 31
 ἀναπνοή 2,19. 34 97,3
 ἀναρθρος 58,5
 ἀνατέμνειν 58,29 69,5
 ἀνατολή, ἀνατολαί 108,6 143,21. 31
 ἀνατολικός. τὸ ἀν. 140,29 |
 ἀνατομή. ἀνατομαί 34,23 44,33 121,5 123,
 12
 ἀναχατίζειν 9,25
 ἄνεμος 106,15. 27
 ἀνεμποδίστως 93,21 94,29
 *ἀνένεξις 161,14
 ἀνενεργησία 114,20
 ἀνεξέταστος 22,19
 ἀνεπισχέπτως λέγειν 6,10
 ἀνεπιστάτως βλέπειν 157,25
 ἄνεσις 68,20. 24. 26
 ἄνθραξ 32,11
 ἄνθρωπος 84,20. 37. 38 85,6. 9. 16 sqq. 88,
 39 89,8 sqq. 135,12. 22 136,5. 14 137,
 1 sqq. 142,32 143,1. 17 144,3 146,15.
 16 147,23 157,14 159,22. 25 160,11. 14
 15 162,23
 ἀνοΐδῃσις coni. ἐξόγκωσις 42,8
 ἀνομοιομερής. τὰ ἀν. 26,25 27,8 sqq. 43,
 18. 20
 ἀνόστεος 42,6
 ἀντανίσωσις 96,25
 ἀνταποδιδόναι 96,27
 ἀντρείσις 138,16 139,5. 14
 ἀντιδιαστολή 167,27. 28
 ἀντιδόξειν 54,7
 ἀντίζυγος 56,8. 9
 ἀντίθεσις 145,11. 12 sqq.
 ἀντικαταλλάττεσθαι expl. 22,20
 ἀντικεῖσθαι ὡς τὰ πρὸς τι 83,34 154,5
 τὸ ἀντικείμενον 110,27 sqq.

ἀντικόπτειν 9,25
 ἀντιληπτικός 27,31 40,34
 ἀντιλογία 10,5
 ἀντιμάχου 109,12
 ἀντιπαράστασις 157,30.31
 ἀντίστοιχος 152,9 154,5 ἀντιστοιχοῖ κινή-
 σεις expl. 147,30.31
 ἀντιστρέφειν 24,12 ἀπὸδοῖς ἀντιστρέ-
 φουσα 3,32
 ἀντίτυπος opp. ὑπείκων 158,14 167,20
 ἀνυπόδετος 85,22
 ἄνω. τὸ ἄ. (καὶ κάτω) τὸ ἔστιν 140,11 sqq.
 τὸ ἄ. (καὶ κάτω) τοῦ παντός 140,20.21
 141,13 142,35 143,17.18.30 168,8 τὸ
 τῶν ἀνθρώπων ἄνω 143,17 — ἄνω τῶ
 ἔργῳ dist. τῇ θέσει 140,15.16 sqq. —
 ἄνω ἐκεῖνο λέγομεν οὐ γὰρ τὸ κάτω 64,34
 ἀνώνυμός τις βουάνη 75,31.33
 ἀνωφελής 159,25
 ἀξίωμα 137,14
 ἀβάτος 110,7
 ἀορτή 38,35 57,7.70 59,15 60,2
 ἀπαγορεύειν 165,19
 ἀπαθής 109,4
 ἀπαιτοῦν 64,12
 ἀπαξιῶν 11,11
 ἀπαρίθμησις 10,22
 ἀπερεῖν 69,7.9.14.17
 ἀπεπτεῖν 66,35 75,15
 ἀπερεῖδειν, ἀπερεῖσθαι 106,10.22.30 107,
 18 sqq. 109,6 112,15.19 sqq. 124,24 126,
 21 138,8.15 sqq. 139,3.21
 ἀπέρεισις 112,20 138,21.23.33 139,3.7.
 8 sqq.
 ἀπεψία 59,29 66,33
 ἀπ(με)λος 64,24
 ἀπλανής (σφαῖρα) 111,27
 ἀποδία ἡ τῶν ὄψεων 151,16.17
 ἀπόδοσις 129,9
 ἀποδοκιμάζειν 163,25
 ἀποκαθαίρειν 79,9.10
 ἀπόκρισις σπερματική, περιτωματική 77,
 4.5
 ἀπολιθοῦν 6,25
 ἀπορία 21,3
 ἀπορριζοῦν 75,18
 ἀπορροή 127,20
 ἀποσεῖσθαι opp. πιστεύειν 104,26
 ἀποσπέρμαίνειν 88,26
 ἀπόστασις 147,13
 προσηγήσειν 107,1 sqq. 138,26

ἀπους 10,13.18 68,6 τὰ ἀποδα 68,3
 143,30 153,3.10 156,5 sqq. 157,17
 ἀπουδάς. ἀπουδάεις expl. 67,3
 ἀπροαιρέτως 46,34
 ἀράχνης 29,24
 ἀργός. ὁ μὴ ἄ. τὴν διάνοιαν 51,21
 ἀργός. τὸ τὸ ἀριθμὸν 155,33
 ἀρθρώδης. ἀρθρωδέστεραι (καρδία) expl.
 58,3
 ἄρατος 3,7 143,31
 ἀρμολή 48,16.17 163,23 ἡ τοῦ γόνατος ἄ.
 162,3
 ἀρμονία. αἱ τῆς ῥάχως ἄρμ. 41,33.34
 ἀρμός 4,29
 ἀρπαγή 94,10
 ἄρσις μηροῦ 163,10.11
 ἀρτηρία ἡ τραχεία 46,13.15 53,30 54,1
 16.17 sqq. 55,2 sqq. 59,37 ἄρτ. αἱ περιε-
 χόμεναι ὑπὸ τῶν ἐν τῷ πνεύμονι συρίγγων
 53,31.33
 ἄρσις 73,35 74,2 sqq. 87,8 151,19
 ἀρχή. ἄ. ὕλη, εἰδική 26,12 — ἄ. γεω-
 μετρικαί, ἀριθμητικαί, ἀστρονομικαί, φυσι-
 καί 1,18.19 sqq. — ἄ. κινήτικὴ 146,2.
 5.6 ἀρχή (coni. ψυχή) ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ
 144,14.15.22.23 — ἀρχαί τῶν ὀργανι-
 κῶν μορίων expl. 119,30 ἀρχή τοῦ αἵ-
 ματος (ἡ καρδία) 59,7
 ἀρχηγός. ἀρχ. coni. πρῶται καὶ ῥίζαι τῶν
 ἄλλων φλεβῶν 57,5.6
 ἀρχός 67,16
 ἀσαρκία 64,20.21
 ἀσαρκος 43,25.28.34 89,13.15.28.29
 ἀσαρκώδης 56,16
 ἄσβεστος 32,17
 ἀσκαλαβώτης 168,3
 ἀσκωλιάζειν 142,15.16
 ἀσπληνής 50,9
 ἀσπρίζειν 95,35.37
 ἀστήρ 76,7
 ἀστράγαλος 89,31 sqq. 90,6 sqq. 162,17
 ἀσύμμετρος 84,15
 ἀσχιδής 10,19
 ἄσχιστος 90,13.16
 ἀσώματος 107,22 126,9
 ἄτομος. ἄτ. εἶδος (εἶδη) 13,37 21,19.20
 ἄτομον τῷ εἶδει 21,18 αἱ ἄτ. διαφοραί
 13,24.27 τὰ ἄτομα (ζῷα) 13,15 20,35
 21,2
 ἄτομος 70,12 εἰς ἄτ. συνωθεῖν 12,4
 ἀτρεκέτος 37,15 70,23

αὐγή 47,35
 ἀβλός (δελφῖνος, φαλαίτης) 99,9. 10
 ἀβξάνειν 113,2. 13
 ἀβξεῖν 112,25 sqq.
 ἀβξη 115,9
 ἀβξησις 2,19. 34 74,23 sqq. 88,25 sqq. 113,
 8. 19 144,7
 ἀβτοζίνητος 104,16 113,30
 ἀβτόματος, τὸ αὐτόματον 117,20 118,10
 119,3 — αὐτομάτως γίνεσθαι 4,31
 ἀβχήν 91,22 92,6 sqq. 94,12 143,15
 ἀφή 40,11 sqq. 84,19
 ἄφθαρτος 110,7
 ἀφόδευμα 29,13
 ἀφόδευσις 32,18
 ἀφορίζεις 22,10
 ἀφρός 60,23. 24
 ἄφρων 84,37. 38 85,1
 ἄχολος 69,4
 ἄχυρον 138,18
 ἄψυχος. τὰ ἄψυχα 112,10. 11

Βάδισις 112,17 138,19 151,31. 33 152,21
 161,20. 22 162,7 165,31
 βάλανος ἡ τοῦ αἰδοῦν 47,1
 βάρος 127,24
 βαρύς 127,31. 32 128,1 sqq.
 βασανίζειν 104,24
 βασίλειον. τὰ βασίλεια 128,14
 βασίλευς 128,10. 11. 13. 14
 βάσις 90,6 154,11 155,30
 βαστάζειν 108,14
 βάτος 95,5. 21 96,14
 βάτραχος 168,3 — (*piscis*) 95,13. 14 96,15
 βδέλλα 156,14
 βελόνη 76,24
 βήξ 59,38
 βήσσειν 112,21
 βίος 92,12. 13 93,30. 34. 35 169,9
 βλαισός 168,12 169,17 sqq.
 βλαισότης 169,4. 13
 βλαισοῦν 169,11. 14. 18 sqq.
 βλαστάνειν 75,30
 βλεφαρίς 46,31. 37 48,18
 βλέφαρον 46,29. 32. 33 47,3. 24 sqq.
 βόναρος 52,38
 βόρειος. τὰ β. 140,26. 27
 βορρᾶς 143,21
 βοτάνη 75,31. 33

βούβαλος 51,13
 βούλησις 117,15
 βράγγιον 20,22. 26 βράγχια 96,26 sqq.
 97,1 sqq.
 βραδύνειν 98,7
 βραχίον 86,15. 33. 34 92,26. 27 sqq. 104,
 27 105,6 107,1 121,6. 10. 16. 24 sqq. 122,
 1 sqq. 138,32 139,1. 8 162,24
 βραχυβίότης 2,23
 βραχυδάκτυλος 93,36
 βραχύπερος 20,14
 βραχυσκελής 94,7. 9
 βρέγμα 39,32. 35 84,3. 4 99,11 136,3
 βρέφος 23,5 39,32
 βρίθειν πρὸς τὸ κάτω 88,1
 βρωμα 23,34

Γάλα 28,31 87,23 sqq.
 γαμψός 93,20
 γαμψώνυξ, τὰ γαμψώνυχα 93,17. 22 159,4
 γαργαλίζειν 65,6. 13. 14
 γαργαλισμός 65,8
 γαστήρ 167,34 168,1
 γαστρίμαργος εἰς πλῆθος, εἰς τάχος expl.
 67,21. 22
 γαστροκνημία 84,26 136,2
 γαστροκνημίον 136,28. 29
 γειτνιάσις 64,39 69,28
 γέλως 65,5. 9. 10
 γενική (πτῶσις) 76,17
 γεννᾶν 74,25. 26
 γένος 20,34
 γέρανος 20,15 21,30 66,25
 γεῦσις 46,9 90,26. 31. 37 91,1 sqq.
 γεωμετρικός. γ. ἀνάγκαι 153,11
 γῆ 108,14 sqq. 109,5. 9 sqq. 110,11. 14 sqq.
 111,5. 7
 γλίσχος 98,35
 γλωττα 46,10 49,32. 37 50,1 sqq. 66,5 77,
 30 sqq. 90,27. 29 γλ. πλατεῖα, στενή 49,
 21 sqq.
 γόμφος 90,1
 γονή 28,31 88,16
 γόνυ 104,28 153,34. 36 154,15. 16 155,9
 162,12 sqq. 163,2 164,18 165,1
 γραμμὴ εὐθεῖα 67,8
 γραμμικῶς (δακνύναι) 153,11
 γράφειν *pungere* 106,27
 γραφή 112,3

γυνή 128,21 sqq.
 γωνία 89,35,37 90,2.4 ὀρθή, ὀξεῖα, ἀμβλεῖα
 γ. 153,13 sqq.
 Ἀράκτυλος 85,36.39 86,4 sqq. 90,14 sqq.
 93,27 139,4 155,22 ὁ μέγας καλούμενος
 δ. 86,5.10 ὁ μακρὸς 86,13 ὁ μικρὸς,
 ὁ μέγας 86,12 155,23 οἱ τοῦ ποδὸς δ.
 136,4 οἱ τῶν ὀρνέων 94,30 sqq.
 δασύπους 89,5
 δεῖγμα 148,21
 δειλός 58,7.10
 δεῖξις 153,9 154,1 160,24
 δεκτικὸς τινος 27,26 νοῦ καὶ ἐπιστήμης
 δ. 71,2
 δελεάζειν 50,9
 δελφίς 97,37 99,7.17
 δεξιός. τὸ δ. καὶ τὸ ἀριστερόν 141,26 sqq.
 170,26 sqq. δ. ἐστὶ τὸ ὄθεν ἢ ἀρχῇ κινή-
 σεως 141,29.30 142,13 τὰ δ. πᾶσι ταῦτά
 142,23
 δέρμα 42,23 46,21.37.38 47,4.12 65,13
 93,15
 δῆκειν 54,22
 δηλωτικὸς τινος 108,9 109,28
 δημιουργεῖν 63,29 137,19
 δῆξις 68,26
 διαδιδόναι. διαδιδέσθαι ἐπὶ τι 130,17.18.
 24 144,16
 διαζῶμα 64,31
 διαίρειν. διηρμένος 167,5
 διαίρεσις ἢ εἰς δύο 11,18.20 13,12 ἢ κατὰ
 διχοτομίαν 19,26
 διαίτᾶσθαι 66,30
 διάλειμμα 64,23 expl. 75,1
 διάλεκτος 51,11
 διάληψις expl. 140,1.2 146,8 διαλήψεις
 conl. διαρθρώσεις 142,7.8
 διάμετρος (κύκλου) 105,3.7 κατὰ δ. κεί-
 σθαι 73,35 κινεῖσθαι 150,6 151,1 157,
 10.11 165,10 sqq. 166,4 sqq.
 διανοητικός. τὸ δ. 115,1
 διανοητός. τὸ δ. 113,23 sqq.
 διάνοια 64,40 65,9 113,23 129,3 κατὰ τὴν
 δ. opp. κατὰ τὴν λέξιν 81,12.13 — ἢ
 τῶν λεγομένων (τοῦ ῥητοῦ) δ. 20,33 106,
 26 118,15.16 120,14 122,11 123,30.31
 145,20 159,13
 διαπνεῖν 45,14 conl. σήπασθαι 147,9.10
 Comment. in Arist. XXII 2. Mich. Ephes. in de part. mot. incess. anim.

διαπόρημα 108,8
 διαπορθεύειν 40,17
 διαρθρῶν. διαρθρῶσθαι 48,25 49,10 80,
 13 86,36 142,3.5.33
 διάρθρωσις ἢ τῶν ὀργανικῶν μερῶν 146,
 9.26 ἢ τῆς γλώττης 49,27.36 ἢ τῶν
 μερῶν 87,3 διαρθρώσεις conl. ῥαφαῖ 57,34
 διασπᾶν 93,26 107,28
 διάστασις 141,8.26 146,2 αἱ ξξ δ. 140,7.
 9.10 δ. λαμβάνειν 76,30.33
 διαστέλλειν 167,15
 διαστολή 97,4.7
 διατρυπᾶν 50,8
 διαφάνεια ἢ τοῦ ἀέρος 40,17.31
 διαφορά. διαφοραὶ (γένους) 10,6.7 sqq. 11,
 27 sqq. 13,1 sqq. ἢ τελευταία (ἐσχάτη)
 δ. 10,10.26 18,31 19,9 ἐσχάτη conl.
 ἄτομος 19,18.20 εἰδοποιός 14,16 19,18
 διεγείρειν 127,5.6
 διηθεῖν 64,10 70,26
 διηγήσις. τὸ τοῦ ἀέρος δ. 40,31
 διέθυρος expl. 71,22
 διόπτρως 83,24.25
 διότροπος 14,25 δ. γλώττι 41,7.8
 διμερής. 59,12
 διπλῶς 157,9
 διπλώσει. πλῆνους 159,31 conl. κάμψις
 161,24
 διποδία 12,27 sqq.
 διπούς 10,14 sqq. 143,5.9.29 159,12 sqq.
 160,5.8 sqq.
 διπτερος 78,33
 διφυής 61,5 sqq.
 διγυλός 53,3 sqq. 65,33 τὰ δ. 81,34 90,7
 διχοτομεῖν 12,7
 διχοτομία 10,11 13,36.37 16,24 17,20.24
 18,8.12.26.27 19,16
 δίψα 62,29
 διψητικός 63,7.16
 διωκτός. τὸ ἐν τῇ πρακτῇ δ. καὶ ψευκτόν
 115,23
 δόγμα 22,33
 δοτικήν 58,23
 δοτική (πτώσις) 76,18
 δρόμος 142,22
 δύναμις. δ. ποιητικά, παθητικά 33,2.3
 ἢ θρησκευτῇ δ. 28,11 δυνάμεις ψυχικά
 κινητικά τῶν ὀργανικῶν μερῶν 144,12.
 13.20.21 δ. ὑπερρετικά opp. ἡγεμονικά
 114,29 sqq. 115,3.4 δ. γνωστικά τε καὶ
 κριτικά 114,28.29 ἢ αἰσθητικῇ δ. 28,10

ή ὀπτική 45,8 ή φανταστική 103,6 —
 δ. ὀρμητική 114,24 conl. ὀρεκτική 103,
 2.10.11 116,7 — τὸ δυνάμει 32,27 sqq.
 λέγειν τι δυνάμει 119,5 cf. 105,14 152,17
 δόσις (ήλιου) 108,6 143,31 δόσιν ποιεῖσθαι 3,6
 δυσκατέργαστος τροφή 66,31. 32
 δυσκίνητος 48,29 74,34
 δυσκολία 10,8
 δύσκολος 138,19
 δυσμή. δυσμαί 143,21
 δυσμικός. τὸ δ. 140,31
 δυσόριστος 33,10
 δυσπεψία 59,32
 δύσριγος 55,31. 32
 δυσφύλακτος 45,14
 δυσχέρεια 23,7. 8
 δυσώδης 76,35

 Ἑγγίξιν 148,10. 16 167,10
 ἐγκαρσίως (opp. δίχα) διαίρειν 28,33 sqq.
 29,2. 3
 ἐγκατασπεύρειν 148,30
 ἐγκατοικίζειν 147,15
 ἐγκεντρίζειν 75,35. 36
 ἐγκέφαλος 37,33 sqq. 38,2 sqq. 43,24 sqq.
 55,32 sqq. 56,5 83,32 90,13. 15 ὥς
 ἔστιν ἀρχή τῶν αἰσθήσεων 44,20 sqq.
 τίνος ἔνεκεν ἔμπροσθεν ἔστι 45,32 sqq.
 ἐγρήγορσις 2,23
 ἔγχελυς 151,7
 ἔδαφος 138,8
 ἐδεστός. τὰ ἐδ. 90,30 31. 35 sqq.
 ἐδραιότης conl. δυσκίνησις 78,11
 ἐδωδή 91,2
 ἔθνος opp. φύσις 128,14. 15
 εἰδεχθήσ. εἰδεχθέστατα conl. ἀγθέστατα
 22,24. 25
 εἰδικός. τὸ εἰδικώτατον εἶδος (τὰ εἰδ. εἶδη)
 9,31. 35 10,6. 32 19,31. 32
 εἰδοποιεῖν 10,10. 26 16,28 17,27 36,17 sqq.
 40,10 70,37
 εἰδοποιός. εἰδ. διαφοραί 14,16 19,18
 εἶδος. τὰ εἶδη μᾶλλον οὐσίαι τῶν γενῶν
 20, 33. 34 21,1 sqq.
 εἶδωλον. εἶδ. ξύλινα 117,23
 εἰκῶν 103,13
 εἶναι. τὸ τί ἦν εἶναι i. e. τὸ εἶδος 32,31
 120,16
 εἰσπνεῖν 112,14
 εἰσπνευσίς 97,9

ἔκγονος. τὰ ἔκγ. 163,19
 ἐκούσιος, τὸ ἐκ. 103,23 104,1 128,19. 28
 129,2
 ἐκπνεῖν 112,14
 ἐκπνοή 97,1. 3. 7. 9
 ἐκπυροῦν 35,31
 ἐκρίζοῦν 53,11. 12
 ἐκροή 88,5. 12
 ἔκτασις opp. κάμψις τῶν κώλων 96,36.
 37 105,3 152,28 161,26 opp. συστολή
 115,13 119,2 ἔκτασις conl. πρόωσις
 ποδός 150,15 ή τοῦ πνεύματος 124,12
 ἐκτείνειν 124,8 128,6
 ἐκτοπίζεισθαι 78,9
 ἐκφυσις ή τῶν περῶν 158,31 conl. ἀνα-
 βλάστησις 158,17
 ἐκφωγεῖν 19,11. 13
 ἔλαιον 32,13. 14 43,1
 ἔλαφος 51,18. 20. 23 52,34. 36 53,8 89,5
 ἐλαφρίζειν 58,10
 ἐλέφας 48,25 sqq. 87,18. 25 sqq. 154,15
 155,11 164,17
 ἐλίκη 81,19. 20. 22 142,27. 29. 30
 ἐλιξ 67,6
 ἐλξίς 138,1. 2
 ἔλος 92,31. 33 94,1
 ἐλυτρον 78,10. 13. 17
 ἐμβραδύνειν 117,8
 ἐμβρυον 42,8. 9 112,26
 ἐμποδιστικός 47,37
 ἐμπρόσθιος. ἐ. σκέλη 135,11 sqq. ἐ. πόδες
 136,26 143,11
 *ἐμπροσθοκνήμιον 136,3. 27
 ἔμψυτος θερμότης 75,14
 ἔμψυξις 97,14
 ἔναιμος, τὰ ἔναιμα 11,3. 5 sqq. 12,20 sqq.
 13,3 76,12 sqq. 83,32 95,19. 26 144,10.
 27 145,34 146,7 147,28. 29 148,18.
 29 sqq. 149,11 sqq. 157,27 ἔναιμα ὑπό-
 ποδα, ἄποδα 149,18. 19
 ἐναλλάσσειν 60,3
 ἐναντιότης 165,3
 ἐνδελεία 5,23
 ἐνδέχεσθαι, τὸ ἐνδεχόμενον 110,8 sqq.
 111,1. 32 112,6. 10 137,20 sqq. 160,21
 ἐνέργεια 114,20 αἱ καθ' ὁρμήν ἐνέργειαι
 115,7. 14. 15
 ἐνιδρύειν. ἐνιδρῶσθαι 144,21. 23
 ἐνικῶς 145,27. 29
 ἐνίστασθαι πρὸς τι 6,4 16,33 17,6 103,17
 108,22

ἐννοια. αἱ ἐννοιαὶ τῶν πραγμάτων 115,11
 κοινὴ ἐννοια 137,14
 ἐνοῦν 85,37. 38 87,6 144,18
 ἐνσπείρειν 148,33
 ἔνστασις 54,7. 10 157,31 158,2
 ἔντερον 67,8. 10 sqq. 76,34 82,8 93,11. 12
 τὰ καλούμενα γῆς ἔντερα 156,14. 17
 ἐντομή 77,11. 12. 15,21 sqq. 78,4 sqq.
 ἔντομον. τὰ ἔντομα 41,9 70,29 71,5 77,10
 78,2 sqq. 82,5. 6 151,21
 ἐνυδρος. τὰ ἐνυδρα 138,12
 ἐξάγωνος. αἱ ἐξ. σύριγγες (αἱ τῶν μελιτῶν)
 20,23
 ἐξαδάκτυλος 55,30
 ἐξαιματοῦν 23,35
 ἐξαπλοῦν 150,18
 ἐξηγητής. οἱ ἐξηγηταί 32,28
 ἐξισοῦν 154,27
 ἔξοδος ἡ τοῦ περιττώματος 67,16
 ἐξυμεῖν 26,26
 ἐπαγωγὴ 26,10
 ἐπακολοῦσθαι 150,16
 ἐπιγλυπτίς 54,16. 18. 20. 26 sqq.
 ἐπιδιαίρεισις dist. ὑποδιαίρεισις 15,22. 23
 16,1
 ἐπιθολοῦν 65,11
 ἐπιθυμητικός. τὸ ἐπ. 68,19 sqq.
 ἐπιθυμία 117,14. 15
 ἐπιθυμον 75,32
 ἐπίκαιρος expl. 69,34
 ἐπικάλυμμα. τὸ τῶν βραχίων ἐπ. 96,26.
 37 97,2 sqq.
 ἐπιλύεσθαι ἀπορίαν 111,3
 ἐπίνοια 108,1
 ἐπίπετρον 75,34
 ἐπιπλον 65,32 70,14. 19 sqq.
 ἐπιπολάζειν. ἐπιπολάζοντες expl. 72,11 sqq.
 ἐπίπονος 87,12
 ἐπίπτωμα 80,7. 9
 ἐπίρρημα 137,29
 ἐπιρροή 127,20
 ἐπίρρυσις ἡ τοῦ αἵματος expl. 39,14
 ἐπιστασία 48,27
 ἐπιστασις 22,19 63,4
 ἐπιστήμη. αἱ θεωρητικαὶ ἐπ. 3,21
 ἐπιστημονικός 116,21
 ἐπιστήμων dist. πεπαιδευμένος 1,12. 13
 2,2. 3
 ἐποχεῖσθαι 45,28
 ἐποχετεύειν 148,27
 ἐπφάζειν 167,32. 33

ἐργασία ἡ τῆς τροφῆς 33,32. 33 51,4
 ἔρεισμα 165,25. 30 166,1
 ἐρέτης 116,9
 ἐρμηνεύειν 78,28 81,11
 ἐρμηνευτικός 66,20
 ἐρύθρημα 115,22
 ἔρψις 104,15
 ἔρωσ. ὡς γράφουσι τοὺς ἔρ. μετὰ πετρύγων
 159,26. 27
 ἐρωπᾶν 117,3
 ἐστία 61,37
 ἔσχατος. ἐ. διαφορά coni. ἄτομος 19,18. 20
 ἐτερότης 67,36
 ἐτερόφθαλμος 169,32
 εὐαίσθησις 43,28
 εὐθηνεῖν 72,14 sqq.
 εὐθυέντερος 67,14
 εὐθύνσις 153,1. 3 sqq. 158,22
 εὐθυπορεῖν 158,21
 εὐθυπορία 158,25
 εὐθυωρία 135,24 ἡ τῶν σπλάγγνων εὐθ.
 82,6
 εὐκατέργαστος 66,34
 εὐκρατος 38,33 119,8
 εὐλάβεια φιλόσοφος 3,1
 εὐλάντος 66,29. 34
 εὐόριστος 33,10
 εὐπαθής 36,31
 εὐπεπτος 65,25 66,34 67,17. 18
 εὐπέφια 34,3
 εὐπνους 39,35
 εὐσαρκία 92,2
 εὐτελής 79,3
 εὐτραφής 67,18. 19
 εὐφύλακτος 45,15
 εὐχίλος 67,17. 18
 εὐχρους 62,12
 εὐχυμος 59,36
 ἐφαρμόζειν 104,25. 26
 ἐφεδρεῖν τὰ ψά 167,31
 ἔφελξις 152,11. 14
 ἐφετός 114,8
 ἐφήμερος. ἐ. ζῶα 77,35. 36
 ἐφιστάνειν 103,19
 ἐχίνος ὁ θαλάσσιος 71,30 72,6 sqq. 73,7
 74,5 sqq. 75,4
 ἔχτις dist. ὄψις 68,13,15
 ἑψημα 39,23

Ζυμώδης 43,9

ζωγράφος 118,33

ζωοτοκεῖν 93,8 137,6

ζωοτόκος 61,13 65,24

ζωοφάγος 98,9

ζωπυρεῖν. τὸ τῆς φύσεως ζωπυροῦν 61,38

ζωτικός. ζ. δόναμις 56,5 148,24 ὑγρότης 130,1

ἡγεμονικός. τὸ ἡγεμονικόν (μέρος) τῆς ψυχῆς 121,2 123,7 τὸ ἐν τῷ κριτικῷ (πρακτικῷ) ἡγεμονικόν οpp. τὸ ὑπηρετικόν 115,3

ἡγεμών. ἡγεμόνες i. e. ἡγούμενοι πόδες 168,24. 27. 28 169,1. 26

ἡδονή 112,28 119,8 120,3 coni. ἀνεσις 68,19. 20 69,19 ἡδονή ἢ ἀπὸ τῆς γένεως καὶ μασήσεως dist. ἢ ἀπὸ τῆς καταπόσεως 90,26. 27 sqq.

ἡθός 35,28

ἡλιος 32,3

ἡμερος. τὸ ἡμερον καὶ τὸ ἄγριον οὐ διαφορά 14,36. 37

ἡμιζύλιον 73,6 74,7. 10

ἡπαρ 23,35 24,3 56,10 58,24 60,21 61, 4 sqq. 65,24 68,18 sqq. 69,22. 25. 34. 38 70,4. 18

ἡρεμεῖν 57,25 104,28 105,1. 15 109,5. 9. 10. 26 110,9 112,10. 16 113,10. 11 sqq. 117,29 118,3 122,26 sqq. 124,1 sqq. 144, 30. 31 152,24. 27 ἡρεμοῦν expl. 91,30

ἡρεμία 109,2. 3 112,16. 17 116,18 118,2 125,7

ἡτρον 42,4. 5 84,21

θαλάσσιος. θ. ζῷα 99,17 θ. ὑγρόν 99,8 θαυματοποιός 117,20

θεῖν 139,13. 14

θεῖος. τὰ θ. καὶ κυκλοφορητικὰ σώματα 109,23 110,4

θέναρ 57,29 121,12

θεολογία 7,5

θεός. ὁ πρῶτος θεός (i. e. τὸ πρῶτον κινεῖν) 104,17 ὁ τῶν λόγων ἔφορος θ. 104,1

θερμός. τὸ ἔμφυτον θ. 23,33 24,1 38,22 τὸ περὶ τῆν καρδίαν 97,13. 14. 31 τὸ θερμότερον ἐξαχῶς λέγεται 30,28

θερμότης 119,17 sqq. 120,3 θ. οἰκεία, ἀλλοτρία 31,19 sqq. ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ θ. 38,33

θεώρημα 1,16 153,29

θεωρία οpp. πράξις 116,21. 25

θηλάζειν 113,17 163,16. 18. 19

θησαυρίζειν 66,19. 20

θλιβεῖν 139,7. 17. 19. 24 140,3

θολός 71,12. 15. 19 76,35

θρεπτικός. τὸ θρ. μόριον ψυχῆς 7,10 θρ. δόναμις 28,11

θύμον 75,31

θυμός 112,28 117,14

θυμώδης 35,27. 28

θυρεός 42,17

θυτήριον (τὸ ἄστρον) 3,6

θώραξ 82,4 93,12 94,16. 17 123,20

ἰᾶσθαι 152,9

ιατρική 3,25

ιατρός 32,19 οἱ ἀρχαῖοι ἱατροί 83,8

ἰδροῦν 59,26

ἰδρώς 59,25 αἵματώδης ἰδρώς 59,30. 31

ἰκμάς 75,38 αἱ περιτεύουσαι ἰκμάδες 62, 7. 8 sqq.

ἰλεως 68,26

ἰλύς 28,21 59,20. 22

ἰλυσπᾶσθαι, τὰ ἰλυσπόμενα 156,15. 26. 34 157,1

ἰλύσπασσις 156,13 sqq. 157,13

ἰμᾶν. ἰμᾶσθαι 87,22. 29

ἱνα c. ind. fut. 13,35 49,30 — ἱνα i. q. ὥστε 59,5 110,19 117,7 127,6

ἰνίον 99,12 136,2

ἰνώδης 35,32

ἰουλώδης. τὰ ἰουλ. 77,18. 20

ἰνίτης ἄρτος 22,30

ἱπνός 22,29 sqq.

ἱππος. πομπέοντες ἱπποι 165,20

ἱς. ἱες 35,1 sqq. 83,12

ἱσημερινός κύκλος 118,7

ἱσοδυναμεῖν 94,17

ἱσόρροπος 94,28

ἱσοσκελὲς τρίγωνον 153,16

ἱσοψύχης 155,1

ἱστορία ἢ περὶ φύσεως 2,4

ἱστορίς 106,1 sqq.

ἱστορηγικός. ἰ. ἐπιστήμη (ἀράχου) 29,24

ἱσχίον 84,23. 25. 26 89,9. 10. 18. 24 94

14sq. 150,30sq. 153,37 154,17 155,
10. 13. 18 159,15. 17. 19 162,14
ἰσχνός 91,9. 37 92,1
ἰσχός 108,32 109,11sq.
ἰχθύδιον 79,32sq.
ἰχθύς. οἱ ἰχθύες 56,24sq. 68,7. 8. 14. 16
94,34
ἰχώρ 28,29 36,5sq.

Καθέδρα 84,25 89,10
κάθετος. κατά κ. 154,7
καθολικός 18,33 19,3
κακίζειν 18,27
κακοπαθεῖν 18,26
καλός. τὸ αἰδιον καλόν 114,9sq.
κάμηλος 52,32 66,2. 4
κάμπη 156,13
καμπή 79,15. 17. 20 86,15 91,31 95,22. 24
96,11. 12 104,27 105,9 118,14 120,23.
24 121,6sq. 122,1 138,33 139,1 149,
20. 21sq. 150,2sq. 151,3. 4. 7sq.
155,7. 8 156,7sq. 161,7 162,11sq.
κάμπτεται 154,1sq. 160,11sq. κ. τὸ
σκέλος περὶ τὴν περιφέρειαν οὐρ. ἐπὶ τὸ
κοῖλον expl. 135,24sq. ἐπὶ τὸ κυρτόν,
τὸ κοῖλον 162,24. 25. 29 163,4. 5 164,2sq.
καμπτήρ 61,25sq.
κάμπυς ἡ τῶν σκελῶν 95,31. 32sq. 105,
2sq. 135,16 136,1. 10. 16. 19sq. 137,1
152,26sq. 153,1sq. 154,4sq. 155,10.
12sq. 158,16. 19 160,5. 6 163,25. 26
κανθός. οἱ πρὸς τοῖς μυκτῆρσι κανθοί (τῶν
ὀρνέων) 46,31. 32 47,15. 17
καπνός 32,11
κάπρος 51,13. 17sq. 85,23. 27
καράβοσιδής. τὰ κ. 80,2
κάραβος 80,6. 9 169,11. 14. 23
καρδία 28,10. 13 41,17. 25 55,25. 36. 37
56,3sq. 57,2sq. 58,2. 3sq. 60,10sq.
61,36 64,33. 40 76,37 77,1. 7. 15 84,4sq.
97,13 104,2 120,26 121,4 122,29 123,6.
10sq. 124,6sq. 125,4sq. 126,6sq.
129,23. 27 130,1. 8. 13 144,24. 25 — τὸ
ὄψις τῆς καρδίας 56,22 ἡ καρδία νεύρων
ἀρχή 56,35 ἀρχή τοῦ αἵματος 57,4 ἀρχή
τῶν αἰσθήσεων 44,20sq. ἡ ἐν τῇ καρ-
δίᾳ ψυχὴ 147,2. 3
καρηβαρεῖν 39,9. 11
καρκίνος 79,31. 33 80,6. 9. 10 91,15. 18

161,13. 14 166,11. 14 168,21 169,4. 15sq.
170,24. 27
καρπός 121,10. 15 122,8 139,3. 4. 9. 15 165,
4. 5
κάρυον 138,14. 20
καρχαρόδους, καρχαρόδοντα 51,14sq.
66,36. 37 67,1
καταγγραφή 125,17
κατακερρατίζειν 39,2 63,30
κατάλληλος 119,19 τὸ τῆς λέξεως κ. 63,
25. 26 καταλληλότερον 126,18
καταμήνιον 23,4 88,16. 19
κατάποσις 90,27. 31sq. 91,2sq.
κατασκευάζειν 7,30 12,15. 22. 31 56,28
κατασκευαστικός 42,31
κατάψυξις 97,17. 20. 22. 27sq.
κατεργάζεσθαι τροφήν 65,37 66,31
κατεργασία τροφῆς 31,9 67,10. 12
κατεργαστικός 34,16
κατίλλειν 35,31
κάτω τὸ τοῦ παντός 141,3. 12
καχεξία 59,26 69,22
κέγχρος 138,14. 18. 20
κέντρον 52,4 τὸ τῶν πορφυρῶν κ. 50,8
τὸ τῆς μελέτης 78,24sq. — τὸ τοῦ
κύκλου 105,8 108,15 117,28. 29 118,13
κ. τῶν ἄκρων 123,21
κέραμας 52,24
κέρας 52,26. 34sq. 53,8. 12. 14
κερατοφόρος 65,38 67,9. 11
κέρακος 89,4sq.
κεφαλαιωδὺς 135,18
κεφαλή 43,23. 34 65,17sq. 83,33 91,23sq.
140,23. 30 156,1. 3
κέφαλος 72,29 74,1 97,37
κινεῖν. κινεῖσθαι ὑπὸ τινος dist. κατά τι
115,30sq. τὸ πρῶτως κινεῖν 111,30
τὸ πρῶτον κινεῖν τὸ ζῆον 120,25 121,2. 3
κίνησις ἡ κατὰ τόπον 103,3. 4 113,8sq.
ἡ κύβηλος, ἡ ἐπ' εὐθείας 113,6. 15 ἡ ἄνω
καὶ κάτω, ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν, δεξιὸς
καὶ ἀριστερὸς 145,12. 13 ἡ κατ' ἀλλοίωσιν
127,26. 27 ἡ ἐκούσις 103,23 αἱ οὐχ
ἐκ. 104,1
κινήτικός. τὸ πρῶτον κ. 111,27 114,4
τὰ κ. μόρια (ψυχῆς) 7,14sq.
κίων 90,3 108,14 109,10
κλάδος 141,13. 16
κνήμη 89,13 104,28 139,9 162,19. 23
κοιλαιεῖν 5,22. 23 6,11 67,12sq.
κοιλία 5,22 6,13 23,35 34,8. 10. 13 42,4sq.

- 53,26 sqq. 62,8. 15 sqq. 64,32. 37. 39 66, 1. 2. 16 sqq. 70,14 sqq. 74,13. 16 sqq. 75,3 sqq. 82,7 84,6 sqq. 161,23 ἡ ἄνω (κάτω) κοιλία 34,19. 20 — αἱ τῆς καρδίας κοιλίαι 56,36 57,11 sqq. ἡ μέση κ. τῆς καρδίας 57,22 — ἡ τῆς μητρὸς 23,5
- κοίλος. κ. περιφέρεια 136,3. 18. 20 sqq. 150, 11. 13 sqq. 160,13
- κοιλότης. αἱ τοῦ οἰσοφάγου κοιλότητες 66, 14 αἱ τοῦ ἐντέρου 67,13 20
- κόλλα 98,35 144,12
- κολοβός 170,16
- κολοβοῦν 94,34. 35 152,13
- κολόβωσις 152,9
- κόνηδος 80,18
- κονία 32,16
- κοντός 106,1 sqq.
- κοπιᾶν 170,1
- κόπος 39,18
- κοπρώδης 67,29
- κόραξ 20,12. 25 21,24
- κόρη 40,15 45,5. 8. 10
- κόρος 98,14
- κορυφή 84,4. 5. 20 140,28. 30 143,17. 18 155,3. 4 κ. τριγώνου 153,17
- κορώνη 21,26
- κόσμος (ὁ σύμπας) 103,18. 19 105,21 109, 22 110,15
- κοτυληθῶν 83,7
- κουφότης 127,24
- κοῦφος 127,30 128,2 sqq.
- κοχλίας 9,18 22,25
- κρανίον 53,13
- κράσις 69,37
- κρέξ 94,33
- κριτής 1,7
- κριτικὸς 1,24 103,8 τὸ κρ. 103,10
- κροκόδειλος 49,37 50,2 κροκ. ὁ ποταμῖος 91,9. 10. 20 169,7
- κρόμμυον 75,30. 34
- κρόταφος 47,15
- κρυσταλλοειδής. κρ. ὑγρόν (τὸ τῆς ὀφθαλμοῦ) 27,32 45,1. 2 sqq. 48,2 sqq.
- κρύσταλλος 32,23
- κρυβερότης 106,30 107,3. 15
- κύκλος ὁ ὀρίζων, ὁ μεσημβρινός, ὁ ἡσημερινός, ὁ λοξός 72,36. 37 73,8. 10. 13. 15 κύκλον γραφεῖν 72,36 73,4. 21
- κυκλοφορητικός. τὰ θεῖα καὶ κυκλ. σώματα 109,23 110,4,
- κυλίειν. κυλεῖσθαι 170,18
- κυλινδροειδής 27,11
- κύλινδρος 95,2 118,31
- κυμαίνειν 156,7
- κύμανσις 156,7 sqq. 157,12
- κυνόδους 51,10
- κυνοραϊστής 49,2
- κυπτάζειν 56,13
- κύριος. τὸ κ. τῆς ζωῆς 76,3 τῶν αἰσθη-
σεων 76,12. 13. 19. 20 τὰ κυριώτατα
μόρια opp. ἄκυρα 5,6. 11. 12
- κυρτός. ἡ κ. περιφέρεια 63,36 64,8 136,1. 2. 11. 15. 22 150,10. 12. 22 sqq. 160,12 ἐπὶ τὸ κ. κάμπτειν (κινεῖσθαι) 165,5. 6
- κυρτοῦν 42,20 coni. κοιλαίνειν 49,35 150,17
- κύστις 54,9 62,18. 32. 37 63,3 sqq. 64,4 sqq. 68,11 69,8. 9 sqq. 99,3
- κύτος 41,11 τὸ τοῦ σώματος κ. 80,12. 14. 17 94,37. 38 τὸ τῆς κοιλίας 74,33. 36
- κύων 86,17 95,16. 17 105,2 123,15. 19. 26 125,10. 12 155,19 169,11
- κωνοειδής 27,11
- κύπη 79,31 86,13 93,28 151,15
- Δάβραξ 20,26 72,29 74,1 97,37
- λαγώς 51,9
- λαίμαργος 75,13 98,12. 14
- λαλεῖν 29,8
- λαμπρότης 98,34 99,1
- λαλίνειν 6,11 23,34 49,30 54,21 55,16
- λειτουργία 163,17 ἡ πρώτη λ. τροφῆς 33, 33 34,1. 2. 18
- λεμβώδης. λ. πλοῖον expl. 159,5
- λεπάς 71,25. 27
- λεπιδωτός 98,33 τὰ λ. 63,21
- λεπίς 20,22 62,31 63,13 98,33 99,1
- λεπτός 156,18 sqq.
- λεπτοῦναι 156,22. 24
- λεῖων 37,24
- λεωρότης 62,16
- λεωνόστροφον 71,23
- λίγνος 19,25 91,8
- λιχνότης 49,25
- λογίζεσθαι 22,10
- λογικός 71,2 λ. ψυχῇ 85,12 sqq.
- λογιστικός. τὸ λ. 114,31
- λόγος. λ. προφορικός 19,10 λ. ὀριστικός 6,6 — τῷ λόγῳ λαβεῖν expl. 104,19 — λόγον

ἀρχῆς ἔχειν 71,10 λ. ἔχειν σημείου πρὸς
τὸ πᾶν 109,14, 15
λοξῶς coni. παρεγκεκλημένως πορεύεσθαι
165,22
λορδός 150,27. 38 151,1
λορδότης 150,27
λυγίζειν 42,18
λύγος 42,18
λύσις ἀπορίας 21,3
λύχνος 79,7

Μαθημα. τὰ μαθήματα 113,24
μαθηματικός. μ. σημειῶν i. e. ἀμερές 153,4
— ὁ μ. 3,3. 4 τὰ μ. 116,22
μακρόβιος 43,26
μακροβιότης 2,23 43,28
μακροδόκτος 93,35
μακρόπτερος 20,14
μακροσκελής 66,25. 28 93,30. 34. 35 94,5
μαλάκια 22,10 41,10 71,33. 34 76,8. 13
80,12 81,4. 9 sqq. 82,5. 12. 15 143,27
μαλακόσαρκος 96,29 169,20
μαλακόστρακα 71,34 76,8. 9 79,27 81,
3 sqq. 82,5
μανότης ἡ τῆς σαρκός 64,10
μασᾶσθαι 90,25. 26 91,20. 21
μάσησις 90,26
μαστός 86,36. 38 87,3 sqq. 88,4 163,18
μασχάλη 65,6. 7 87,18. 20. 28
μάτην οὐδὲν ἢ φύσις ποιεῖ 137,16. 17. 23
160,20
μεγαληγορεῖν 105,24
μεγαλόφλεβος. τὰ μεγ. 58,20
μέθοδος 9,36 ἡ φυσικὴ μ. 137,16
μεθύειν 64,40 65,1
μέλιττα 29,21 78,24 sqq. 85,24. 27 168,7
μερικός 19,3 104,26
μεσεντέριον 34,21
μεταβαίνειν 111,13
μεταβολή 113,9 ἡ κατὰ τόπον 112,17
113,5. 12 118,27 138,5 139,19. 20 141,
25. 29 sqq. 142,4. 5 145,5 146,9 150,16.
17 153,8 154,18 156,5. 6
μετάστασις 109,24
μετεωρίζειν 162,31. 32 163,7. 9 168,2
μετεωρισμός 163,6 167,35
μετέωρος 170,1
μετρικός. οἱ μετρ. 49,19
μήνιγξ ἡ περὶ τὸν ἐγκέφαλον 38,36

μηρός 84,26 89,12 164,16. 18 165,19
20 162,12 sqq. 165,2 167,34 168,2
μηρυκάξιν 67,2
μήτρα 88,14 112,30
μικροπρέπεια 79,5
μνήμη 103,12
μονή 80,10
μόνιμος. μ. ζῶα 77,7. 8 150,24
μόνοθυρος expl. 71,24
μονόκερος 53,3. 4
μονοκοίλιος 65,33 75,4
μονοκότυλος 82,23 sqq.
μονοφυής 61,5 sqq.
μορφή 23,13
μύειν 47,4
μυελός 28,31 36,33. 35 37,3 sqq. 38,1 sqq.
ὁ ῥαχίτης μ. 99,13
μυῖα 29,21 79,8. 19 168,7. 13
μυκτήρ. μυκτῆρες 6,13 44,27 46,15 47,
14. 17 49,6 sqq. ὁ τοῦ ἐλέφαντος μ.
48,36
μύουρος 52,19 μ. στόμα expl. 98,31
μύρμηξ 12,8 13,31 15,5. 6
μῦς 119,30
μύτις 71,17 76,26, 29 sqq.
μῶνυξ. τὰ μῶνυχα 84,34 86,27 89,31
90,7. 9

Νάνος 84,38 85,1. 2
νανώδης 84,37 87,38 89,28 94,24. 25
νάρκη 95,10. 12 96,15
ναστός 63,33
νεῖν 93,29 96,2 98,2 169,12
νεογνός 37,4 55,18
νεύειν πρὸς τι (ἐπὶ τι) 56,7 140,22 159,27
164,11
νεῦρον 56,30 sqq. 88,33. 34 115,5. 6. 14
117,25 119,7. 30 120,1 123,12 sqq. 124.
10 sqq. 125,20. 21 130,8 144,25. 26
νευροσπαστικός. τὸ ν. 115,6
νευρώδης 88,22 89,2. 13
νεῦσις 95,24 96,4. 5. 18 155,12 169,2. 14
νευστικός 79,27. 28 80,2 82,19. 20 95,16
167,14 169,15
νεφροειδής 63,23. 31
νεφρός. νεφροὶ 61,35 63,20 sqq. 64,21 sqq.
τὸ τῶν νεφρῶν κοῖλον 64,1 ν. ὁ δεξιός,
ὁ ἀριστερός 64,12. 13
νηστεύειν 67,27. 28. 33

νήσεις 67,25. 29 sqq.

νήτια 52,23. 92,16

νόησις 119,16

νοητικός. τὸ ν. 7,12. 13. 15. 115,1

νοητός. τὰ ν. 7,3 sqq.

νομή. ἡ ἀπὸ τῆς γῆς ν. 92,8

νοσακερός 62,14

νόσημα. τὰ ὀξέα ν. 69,3. 5

νότιος. τὰ νότια 140,26. 31

νότος 143,21

νοῦς. ὁ ν. τῶν πρὸς τι ἐστίν 6,39. 7,1 sqq.

νωθρός 58,4. 5

νωτον 64,19. 76,26. 92,31. 124,26. 126,21. 24

Ξανθός. ξ. χολή 33,24

ξυλάριον 83,16

ὀβελισκολύχινιον 79,7

ὀβελίσκος 79,7

ὀγκοῦν 42,6

ὀδοός, ὀδόντες 34,1. 19. 51,1 sqq. 66,7 sqq.
74,14. 22. 75,3 sqq. 80,23

οἶαξ 115,17

οἰσοφάγος 34,19. 50,2. 7. 53,23. 29. 34. 54,
2. 3. 66,12. 13. 15. 90,36

ὀλιγαίμία 60,28

ὀλιγαίμος 62,26. 29. 92,2

ὀλιγοποτεῖν 62,26. 28. 31

ὀλιγόποτος 60,25. 63,10

ὀλιγόπους 78,8

ὀλιγοτροφεῖν 98,13

ὀλοθούριον. τὰ ὀλ. 75,22

ὀλόπτερος. τὰ ὀλ. 158,17. 25. 30. 159,3
167,13

ὀλοφύης expl. 92,25. 39

ὀμίλια 128,26

ὀμόζυγος 56,9

ὀμοιομερής 26,24. 25. 34. 27,9. 16 sqq. 28,
27 sqq.

ὀμοιοῦν 81,18. 19

ὀμφαλός 93,8. 11 sqq.

ὀμώνυμος 2,33. 36 — ὀμωνύμως 2,36

ὀνειρωγμός 119,24

ὀνειρώττειν 3,18

ὄνος 84,31. 32

ὄνυξ. ὄνυχες 89,33. 93,20. 24. 136,23

ὀπή 167,22. 31. 33

ὀπίσθιος. τὰ ὀπ. σκέλη 135,11. sqq.

ὀπισθονόμος. ὀπ. βόες 48,31 sqq.

ὀπλή 85,23. 89,33. 162,35

ὀπλίζειν 47,7

ὀπός 78,16

ὀπτικός. ὁ. δύναιμις 45,8

ὄρασις 79,3

ὄργανικός. τὰ ὄργ. μέρη 117,26. 119,30
120,1. 4. 139,30. 140,1. 2. 142,4. 7 sqq.
144,12 sqq. 145,4 sqq. 146,1. 3 sqq. 147,
3. 7. 148,11. 19

ὄργανον 78,36. 37. 79,4. 85,9 sqq. 93,31. 32
τὸ σῶμα ὄργανον 8,15

ὄρεκτικός. ἡ ὄρ. conl. ὀρμητικὴ δύναμις
114,5. 6. 121,3. τὸ ὄρεκτικόν 7,12

ὄρεκτός. τὸ ὄρεκτόν 114,5

ὄρεξις 103,3. 113,23. 114,18 sqq. 115,15
117,10. 11. 14. 25. 120,12. 123,10. 127,4. 9

ὄρθιος 60,32. 33. 35

ὄρθοπεριπατητικός 140,15

ὀριστικός. ὄρ. λόγος 6,6

ὀρμᾶν 117,9

ὀρμή 103,3. 7. 114,24. 115,7. 123,10. ὀρμή
τί ἐστιν 115,24. 25

ὀρμητικός. ὁ. δύναιμις 114,24. 120,5. ὁ.
ψυγή (δύναμις) conl. ὄρεκτικὴ 115,25
123,28. τὸ ὀρμητικόν 115,5

ὄρνις, ὄρνιθες 49,6 sqq. 63,26. 68,10. 92,
4 sqq. 135,22. 136,16. 137,1. 2. 157,25 sqq.
158,4. 159,21. 160,1. 162,1 sqq. 166,20 sqq.
167,3 sqq. — acc. plur. ὄρνις 159,2

ὄρσι. κοινοὶ ὄρσι (τῶν ὀργανικῶν μερῶν) 144,
20. 22. 145,3. 147,6

ὀρροπόχτιον 94,2 sqq. 158,19. 21 sqq. 170,9
ὀρχηστής 127,16

ὄρχις. ὄρχις 99,3. 4

ὀστοῦν. τὰ ὀστᾶ 37,11. 28. 41,18 sqq. 123,26
31 sqq. 72,9. 12. 73,1 sqq. 76,13. 79,25

81,3. 14. 142,26. 170,13. 17 sqq.

ὀστρακον 71,23 sqq. 76,25. 28. 32. 142,30
ὀστρειον 75,3

ὀστώδης 42,13. 88,23

ὀσφραίνεσθαι 44,32

ὀσφρησις 44,26

ὀσφός 64,20. 84,21. 24. 89,9. 136,6. 7. 9. 139,9
162,15

οὐρά 89,8. 95,1. 3. 7. 15. 98,32. 149,3. 4. 29
ἡ τῶν ἰχθύων 96,13. 15. 17

οὐραῖον 95,10. 170,9

οὐράνιος. τὸ οὐρ. σῶμα 8,18

οὐρανός 107,9. 12 sqq. 109,10 sqq. 110,11.
14 sqq. 111,5. 6. 12 sqq. 140,16. 21 143,
18. 19 οὐρανός *palatium* 66,6. 7
οὐρεῖν 71,19
οὐρητικός 62,17
οὐρον 29,14 71,19 88,17. 20. 29
οὖς. τὰ ὅπα 45,19 46,12. 17. 19 47,19
οὐσιον. οὐσιουσθαι 6,5 11,35 36,17 70,37
οὐσιώδης διαφωρά 70,36 — οὐσιωδώς ὑπάρ-
χειν 14,19
ὄφεις 49,6. 25 68,3 sqq. 91,23 91,22 sqq. 95,
23 99,4. 5 142,9 149,19. 24. 31 sqq. 150,
9 sqq. 151,4 156,11. 29 157,17
ὀφιδής. οἱ ὄφ. τῶν ἰχθύων 95,21. 25.
31. 34 τὰ ὄφ. 149,34 151,2
ὀφρύς 48,16
ὀχεία 88,25. 32
ὀχεῖν 118,17 sqq.
ὀχετός 59,17
ὀχεύειν 113,17
ὄχημα 45,23
ὄψις 40,14 sqq. 44,28

Πάγκταλος 128,21
παθητικός. τὸ π. 120,10. 20
πάθος. τὰ κοινὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ
σώματος 14,30 πάθος expl. 70,36
παιδεία dist. ἐπιστήμη 1,13
παιδεύειν. ὁ πεπαιδευμένος dist. ὁ ἐπιστή-
μων 1,5. 7. 13. 22. 23
παιδιά 83,14
παλαίστρα 155,14. 15
παλινოსπεῖν 9,26
παλίρροια 62,16
παμμέγας 158,30
παναλήθης 4,35 127,13 159,17
παραγράφειν 114,27
παράδειγμα 9,2. 13
παρατεῖσθαι 113,1
παράλληλος. ἐκ π. τιθέναι (κεῖσθαι) 55,20
83,7 116,28
παραλύνειν 78,7
παραφυσάς 52,36
παρεγκλίνειν 94,29 — παρεγκεκλιμένος
165,22
παρεμβάλλειν 98,21
παρενεύειν 5,15
Participium ἀνακολούθως usurpatum (cf.
vol. XIV 3 p. 269) 49,29. 30 53,15. 16

60,27 63,18 69,16. 17. 26. 27 sqq. 70,21.
22 77,25. 26 78,11 103,9 130,29 131,1
148,23 149,12 all.
πάπταλος 75,30. 35
παύειν 122,30
παχύνειν 156,22. 24
πέδον 143,26
πεζός. π. μάχη 93,19 τὰ πεζά 138,10
πελάγιος 71,14
πένταθλος 139,10
περαιον 170,28
περιαγωγή 118,25. 26
περιεργασία 128,26. 27
περίεργος 19,14 48,6. 7
περιγενομένης 161,10
περιπνευμονία 69,3
περιτομή 47,2
περιτεύειν 77,34
περιττός. περιττότατοι expl. 168,22
περίττωμα 29,12. 13 34,28 sqq. 35,23 55,
24. 26 62,3 sqq. 63,12 64,7. 9 68,9 69,
21 sqq. 70,10
περίττωσις ἡ τῆς τροφῆς 70,7. 8 84,29 88,
15. 21 140,12. 13
περιφέρεια 108,15. 16 ἡ κυρτή, ἡ κοίλη
περιφέρεια 136,1 sqq. 150,11 sqq. 160,12.
13 161,7. 18 162,9. 21 166,21. 22 sqq.
πέτρα 71,24. 27 sqq. 75,19
πέυκη 32,13
πεφιδημένος τὰς τροφὰς λαμβάνειν 54,2
πέψις 33,30 34,3
πηδάλιον 94,6. 8 158,20. 26. 27
πηδάλιωδης 79,18. 19
πηδητικός. τὰ π. 79,14
πηλός 93,34
πηρον 46,26 49,37
πήχυς 139,3. 8
πιέζειν 86,7. 8 139,5 sqq.
πιλεῖν 119,9
πιμελή 28,30 36,10 sqq. 64,21. 24
πιμελώδης 37,18 sqq. 64,17. 25. 26
πίσσα 43,1
πιστοῦσθαι 142,13. 20
πίων 58,21
πλάγιος. τὰ πλ. 79,22 149,23. 27. 28 150,
4. 5 167,23. 26 168,7. 10. 23 169,5 sqq.
τὰ τοῦ παντός πλ. 140,25 143,20. 23. 31
πλάκωδης 80,6
πλανᾶσθαι 118,20
πλάνη 67,5. 6
πλάσμα 108,18

πλάστιγξ 49,17
 πλατυδάκτυλος 92,17. 18
 πλατύνειν 32,29
 πλεγματίον 83,8
 πλεκτάνη 83,7. 11. 13. 19
 πλευρά 65,2
 πλευρόν 150,35
 πληθυντικῶς 145,25. 26
 πληκτρον 52,6 93,18. 23
 πλήρης πράξις expl. 23,20
 πλοῖον 106,1 sqq. 111,17. 18
 πλωτός 93,33
 πνεῦμα 103,25 120,13 τὸ σύμφυτον πν.
 115,13. 18 127,21 τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ 88,
 35 124,6 sqq.
 πνεύμων 20,22. 25 53,29. 31 54,9 60,9 sqq.
 62,25 sqq. 63,4 sqq. 69,2. 6 sqq. 99,17 —
 οἱ πνεύμονες (θαλάττια φυτά) 75,22 sqq.
 ποδότης 9,33
 πορφάρος 98,9
 πολέμιος 128,21. 23
 πόλις εὐνομουμένη 128,9. 14
 πόλος 107,31 108,1. 2. 5 118,7
 πολυδάκτυλος. τὰ π. 84,35 86,21. 26. 28
 90,10. 13
 πολυειδής 43,18. 22 τὸ π. 28,19
 πολύμορφος 43,20. 21
 πολυποδία 85,4. 5 169,21. 25
 πολύπους 41,12. 14 80,17. 20. 26 sqq. 82,
 19 sqq. 83,13. 18 — τὰ πολύποδα 143,25.
 30 151,21 152,8 153,10 166,6 168,7. 19
 169,5
 πολυσαρκία 43,36
 πολύσαρκος 43,35 84,22
 πολυσχιδής 18,39 52,35 85,36 τὸ π. 19,
 1 sqq.
 πολυτόκος. τὰ π. 87,19. 32
 πομπέειν. πομπέοντες ἵπποι expl. 165,20
 πόνος 160,1
 πορεία 56,33 95,23 104,13 105,26 138,11
 149,1 161,1. 9. 13 169,2. 3. 13. 22 sqq.
 πορεύεσθαι 93,22 138,9. 24 158,6. 7 169,
 13. 18
 πορευτικός. π. ζῷα 77,7. 9 79,28 80,3
 82,20 95,17 169,16 170,24
 πόρος 75,36. 38 77,4. 6 π. φλεβικοί 28,21
 οἱ ἀπὸ τῶν νεφρῶν πρὸς τὴν κύστιν φερό-
 μενοι 64,4 sqq. π. ἥ τὸ περίττωμα ἀφίε-
 ται 82,1. 2. 8
 πορφύρα 50,7
 ποτόν 54,8. 15

πούς. οἱ ἐμπρόσθιοι (ὀπίσθιοι) πόδες 48,36.
 37 143,14. 15 163,28 164,1 sqq. — οἱ
 τῶν τευθίδων καὶ σηπίων πόδες πῶς ἔχου-
 σιν 82,35 sqq.
 πρακτικός. πρ. μέρος ψυχῆς 103,9 sqq.
 πρακτός, τὸ πρακτόν 113,25. 26 116,20.
 21. 25
 πρανής. τὰ πρανή (τοῦ σώματος) 48,11. 13
 56,14. 17. 20 92,23 96,1. 6. 18. 21 98,
 3 sqq. 170,6. 8
 πράξις. αἱ κοιναὶ πρ. (τῶν ζώων) 23,24 sqq.
 ἡ τῆς καρδίας 23,32 24,1. 2
 πρίζειν 85,11
 πρίων 38,25
 προαίρεσις 65,10 113,22
 προαιρετός 113,23. 24. 26
 προαναφωνεῖν 169,4
 πρόβασις 153,23 154,12
 πρόβατον 64,22. 25. 29. 30
 πρόβλημα 107,16 135,18 160,24
 προγεύεσθαι 90,26
 προδιорίζεσθαι 144,11. 26
 προσένεξις 161,12
 προηγούμενως 92,37
 πρόθεσις ἡ εἰς 59,17
 πρόλοβος 66,24. 29 67,3 72,2
 προνοεῖσθαι 68,20
 πρόνοια. πρ. ποιεῖσθαι 98,9. 10
 πρόξ 35,4
 προσδοκοεῖν 35,17
 προπετής 159,20 165,16
 προσαγγελία 123,4
 πρόσγειος 71,13
 προσδιορίζεσθαι 13,30 73,26. 27 119,3
 πρόσκρισις 113,19
 πρόσκρουσμα τῶν ὀφθαλμῶν 48,5
 προσστέλλειν 167,34
 προσυπακούειν, προσυπακούστέον 89,19
 98,19 127,3 136,13 145,29
 προσπεύεσθαι. προσπεφικέναι 71,24. 25. 28
 75,17. 18 sqq. 76,24 167,9. 13. 26 168,7.
 8. 10
 πρόσφυσις coni. προβολή 84,24
 πρόσωπον 52,24
 πρότασις 8,6. 7. 9 116,24 117,3. 4 ποιητι-
 καὶ πρ. expl. 116,33 πρ. μεζών, ἐλάτ-
 τωον 116,29. 30
 προτείνειν 117,4 sqq.
 πρότερος. πρότερον χρόνῳ dist. φύσει (τῇ
 τελείῳ) 7,28. 29
 πρόχουσις 28,22

προωθεῖν πόδα 165,26
 πρόμνα 108,26. 27 111,17
 πτέρνα 81,22 136,3.9 153,18.36 155,21.22
 πτερὸν 20,22 47,7. 10 62,31 78,9 sqq. 158,
 18.31 159,23. 26 160,2.3
 πτερύγιον 83,28 93,28. 29 95,18. 21 sqq.
 96,1 151,2. 6 sqq. 170,6.8
 πτέρυξ. πτέρυγες 92,25. 26 sqq. 93,17 135,
 13. 14 143,7 158,18 159,27 166,27 sqq.
 167,1 sqq.
 πτερωτός. τὸ πτ. 18,13. 14
 πτηνός. τὸ πτ. 138,12
 πτήσις 91,29 104,11 158,33 159,31 166,32
 170,2
 πτητικός 47,6 93,15. 37 158,28
 πτόειν 112,21
 πυγή. πυγαί 84,25
 πυρακτοῦν 30,31. 33
 πυργίτης 20,12. 15
 πυρία. πυρίαί αἱ ἐκ τῶν μύδρων ἀποτινασ-
 σόμεναι 35,30

Ῥανίς 5,23
 ῥαφή 48,14. 15 57,28. 33. 34 58,1 sqq.
 ῥάχις 4,22. 28 37,12. 14 sqq. 41,18. 20. 30
 60,22 76,26 123,27 136,2 sqq. 156,13
 ῥαχίτης μυελός 37,17. 19. 35 99,13. 14
 ῥέπειν μήτε ἔμπροσθεν μήτε ὀπίσθεν 94,28
 ῥητίνη 32,13. 14
 ῥητόν (Ἀριστοτέλους) 20,33
 ῥίγουν 55,32 72,18
 ῥίζα 65,35 141,2. 12. 16 144,15. 23
 (ῥιζοῦν). ῥιζοῦσθαι 45,5 ἑρριζοῦσθαι 124,
 14 141,4158,20. 32 167,9
 ῥίς, ῥίνες 46,12 96,38
 ῥοπή 38,30
 ῥούς expl. 59,27. 28
 ῥύγχος τὸ τῶν ὀρνίθων 49,8 52,22 92,4 93,
 23 τὸ τῶν σελαχιδῶν 98,20. 23
 ῥύγχωτός. τὸ ῥ. 11,1. 2 18,18. 19. 21

Σάρκινος 40,32
 σαρκοφάγος 92,11
 σαρκώδης 56,19 65,1. 2 66,5. 16 84,24. 26
 86,37. 38 87,1 89,1.9. 12 sqq. 95,9. 14. 15
 σάρξ 40,7 sqq. 44,24 45,24. 25 65,27 sqq.

ῥ σ. ὅθεν κρημνά ἐστὶν αἰσθητικῶς καὶ αἰ-
 ματος 45,29. 30
 σάπτειν 53,11
 σαύρα 90,24 137,6 168,3 169,7
 σαῦρος 168,4
 σαφήνεια 9,3 14,3 90,21. 22 104,4 118,5
 σαφηνίζεῖν 9,13 81,12
 σέλαχος. τὰ σ. 42,14. 19 68,14. 15 95,9
 96,14
 σελαχώδης. τὰ σ. 97,5 98,1. 5 sqq.
 σελήνη 161,30
 σημεῖον. τὰ κινητικὰ σημεῖα 95,30 146,
 13 sqq. 167,17 τέτρασι (δυσί) σημείοις
 κινεῖσθαι 93,1 95,19. 26 104,10 143,6
 144,10. 11. 27 145,34 146,6. 7. 36 147,
 21. 22 149,15. 34 150,1. 3 sqq. 157,28
 158,7.8 (κινητικὰ) σημεῖα τῶν ἔμπροσθεν
 καὶ ὀπίσθεν οὐκ ἔστιν 146,8. 17. 26
 σηπία 28,7 41,11. 12 71,12. 15. 19. 35 82,
 18. 21 sqq.
 σηπλον 41,11. 13
 σῆψις 59,3
 σιαγὼν ἡ κάτω 49,38 50,3 ἡ ἄνω σ. 91,
 10. 14. 15
 σιμός 92,19
 σιμοῦν 92,15 σεσιμαμένοι δάκτυλοι expl.
 92,18 sqq.
 (σιωπᾶν). κατὰ τὸ σιωπώμενον 111,14
 σκαρδαμύττειν 46,29 sqq. 47,3. 14
 σκάρος 66,37 67,2
 σκάφη 124,19
 σκέλος. τὰ πρόσθια, ὀπίσθια σκέλη 79,10 sqq.
 86,26 sqq. 88,39 89,24. 26 92,7. 9 94,25.
 26 135,11 sqq. 155,8. 9. 13 sqq. 161,11.
 18. 20 sqq. 162,10 166,28 sqq. 'τὰ τῶν
 ὀρνίθων σκ. 92,32 166,20 sqq.
 σκέπαρνον 38,25 sqq.
 σκέπειν 163,21
 σκληρόδερμος 169,16
 σκληρόσαρκος 96,29
 σκληρότης ἡ τοῦ δέρματος 47,5. 8 ἡ τῶν
 ποδῶν 168,29 169,12
 σκληρόφθαλμος. τὰ σκλ. 47,27. 31
 σκολιός 154,23
 σκολόπενδρα 149,1. 2
 σκόμβρος 74,1 97,37 98,25
 σκοπός. σκοπὸν ἔχειν 62,6. 10 ὁ τῆς παραγ-
 ματικῆς σκ. 135,3
 σκώληξ 156,17
 σμύραϊνα 95,22
 σομφός 60,13. 28 62,26. 27 63,8 sqq.

σπάθη 85,10
 σπάνη 87,16
 σπάνις 168,13
 σπέρμα 130,4.5
 σπλάγγιον. τὰ σπλ. 37,6 sqq. 55,13.22
 58,22 61,14.15.18 sqq. 65,21 sqq. 70,
 30 sqq. 71,5
 σπλήν 56,8.10 61,4.21.22 62,1 sqq. 65,22
 σπληνῖαν 62,16.19
 σπόγγος 62,24 75,16.18 sqq. 170,23
 σπόνδυλος 4,22 37,14 sqq. 41,29 76,24
 στάθμη. κατὰ στάθμην 46,13
 στάσις 118,25 145,9.11 153,6
 στέαρ 28,30 36,10 sqq. 37,20
 στεατώδης 37,18.19 64,17.28
 στεγανόπους. τὰ στεγανόποδα 52,22 92,
 14.20.21 sqq. 93,27.29.33
 στερήσις. στερήσει διαίρειν 11,23 οὐκ ἔστιν
 εἶδη στερήσεως, καθὼς στερήσις 11,27.28
 cf. 15,26
 στέρνον 42,3 79,21.22 80,13 86,19 136,3
 στέφανος (τὸ ἄστρον) 3,6
 στήθος 42,4.5 136,17 159,6.7
 στίζειν τελείαν 129,8
 στοά 90,3.5 157,1.2
 στόλος expl. 89,7
 στόμα 43,12 52,13.15 53,27 66,22 76,5.6
 77,4.29.30 sqq. 79,27.30 80,21 sqq. 83,
 37 84,3.5 sqq. 140,12.19 sqq. ἀνερωγός
 opp. μούρον στόμα 98,30.31
 στόμαχος 34,4.9 76,23.27 sqq. 82,7
 στρατηγός 123,5
 στρατόπεδον 123,4
 στρέβλη 117,21.24
 στρογγύλος 92,25.39 τὰ στρ. 142,26.31
 στρομβοειδής, στρομβώδης 71,22 81,1.
 18 82,12 sqq. 142,26.31
 στρόμβος 50,8
 στρουθός 21,30
 σύγκαμψις expl. 154,15 sqq.
 συγκατάθεσις 103,7 128,27
 συγκατατίθεσθαι 128,29
 σύζευξις 19,3
 συλλογή περιπτώματος 88,3 sqq.
 συλλογίζεσθαι 117,7.8
 συλλογισμός 44,12 116,25.29
 (συμβάλλειν) συμβεβηκότα καθ' αὐτό 14,
 19 sqq.
 συμβιβάζειν 32,29.30.31
 συμμετρία 38,30
 σύμμετρος 147,19 155,19

συμπεραίνειν λόγον 160,3 συμπεραίνεσθαι
 155,31.32
 συμπίερασμα 8,6 116,25.26
 συμπληρωτικός. αἱ σ. διαφοραί 18,25
 συμφύειν 61,22 77,30
 συμφυής 40,27
 σύμφυσις 77,30 93,11 145,16 sqq.
 σύμφυτος. σ. μόρια 129,13.14
 σύμφωνος 129,14
 συναγωγὴ λόγου 13,6 coni. συνέχεια 148,12
 συναθροίζειν 21,35
 συναρτᾶν coni. συνενόον 147,7
 συναφή. αἱ τῶν ὀργανικῶν μερῶν σ. 147,16
 συναφής 57,30
 σύνδεσμος expl. 163,23.24 — ὁ καὶ σύν-
 δεσμος 67,5 ὁ τέ 155,33 ὁ μέν, ὁ δέ
 96,27 99,2 ὁ αἰτιολογικός (ὁ γάρ) 99,2
 119,19
 συνδύαζειν 44,12
 συνδυασμός 88,28
 συνεκτείνειν 124,9.10
 συνεπιφέρειν 10,27 17,30 19,12
 συνέχεια ἡ τοῦ λόγου 98,16 167,8
 συνεχής. τὸ τῆς λέξεως συνεχές 111,33
 112,1 119,16
 συνεχίζειν 41,34.35 144,12.18 145,3.6.17
 σύνθεσις. τρεῖς συνθέσεις ἐν ἐκάστῳ τῶν
 ζώων λέγει 25,14 sqq.
 συνιζάνειν εἰς ἑαυτὸ 78,20.21
 συνοδεύειν 161,29.31.34
 σύνοδος 161,32
 σύντηξις (σαρκός) 69,21
 συνώνυμος 2,33
 σύριγξ. αἱ ἐν τῇ πνεύμονι σύριγγες 53,31.32
 σύστασις ἡ τοῦ εἶδους 13,21 ἡ τῶν ζώων
 61,33.36 (τῶν τεττίγων) 77,33.34
 συστατικός. σ. διαφοραί 18,23.29
 συστέλλειν 9,18.19 128,5.6 167,15
 σύστοιχος. σ. κινήσεις expl. 147,31.32
 συστολή 97,4 119,2
 συστρέφειν 79,30
 συσφίγγειν 68,23
 σφαῖρα 73,16
 σφαιροειδής 27,11 72,35 73,31
 σφύζειν 129,27
 σφυρόν 162,17
 σχίζειν 93,29
 σχιζόπους. τὸ σχ. 10,19.25 18,39 19,1.
 21 sqq.
 σχιζόπετρος. τὸ σχ. 11,1.3.4 sqq. opp.
 ἀχιεύς 15,29.30

σχίσαις 90,12

σχοιντόν 61,25 sqq.

σωλήν 75,39

Ταπεινός opp. τίμιος 1,11

ταπεινοὺν 79,16 88,26.31 154,30 155,4

ταπεινώσις 88,25

τάσις 88,26.37

ταυτότης 170,4

ταχυτής 52,28.37

ταώς 158,33

τέλμα 66,30 93,31.37 94,1

τελματώδης 66,32

τέλος 113,25.26.31.32

τεπράγωνον 153,26.27.32

τετράπους. τὰ τετράποδα 86,16 88,39 89,1 sqq. 136,25 137,5.6 140,24 143,11 sqq. 144,2 146,21.22 164,16 165,10.30 166,21 sqq. 167,3 sqq. τετράποδα καὶ ψότῳκα 68,2.3 sqq. 90,24 91,6.7 162,28 167,23 τετρ. καὶ ζωτόκα 162,27 sqq. 167,25

τέττιξ 77,29.32.36

τευθίς 71,12.13 sqq. 82,18.21

τέφρα 32,17 33,7

τεχναστός. τὰ τ. 3,22.28 4,33.34 7,20

τήθιον. τήθια 72,7 sqq. 75,36

τηκτικός. τηκτικώτερον 31,3

τίμιος 114,15

τμήμα κύκλου 150,34.37

τοῖχος 154,20 sqq. 155,1.2

τονικός 93,7

τόπος ὁ κατὰ φύσιν 109,7.24

τραυλίζειν 49,20.22

τράφος. (αἱ τάφροι) ἀς ὁ πολὺς ἄνθρωπος τράφος καλεῖ 59,19

τρίγωνον ὀρθογώνιον 153,23.25 155,20 ἰσοσκελές 153,16

τροφή 69,30 140,12.18 ἡ ὑγρά, ξηρά 68,9 70,7 ἡ νεαρά, κοπρώδης 67,28.29 ἡ ξυλώδης, χορτώδης τελματώδης 66,29 sqq. ἡ αἱματώδης 70,27

τροχός 118,13.19.25

τροχωτός 118,31

τρογών 95,8.11.21

τρουάνη 49,16

τρώγλη 60,33

τρωγλοδυτεῖν 60,32 168,20 169,9

τρωγλοδυτής 169,16

τρωγλόδυτος. τὰ τρ. 167,22 168,19 169,6.8

τύπος. οἱ ἐγγινόμενοι ἡμῖν περὶ τὸ πρῶτον αἰσθητήριον τύποι 119,26.27

τυρός ὁ Καρνατός (v. Corrigenda) 59,33.34

τύχη 5,1

Υἷωρ θαλάσσιον, ποτάμιον 31,5.6

ὕλικός. ὕλ. αἰτία 48,15 91,35 ὕλ. conī.

ἀναγκαῖα φύσις 53,15.16

ὕμεν ὠδης 75,39

ὕμην 47,14 76,22 δερματικοὶ ὕμενες 78,14

ὕπαρξις 4,11 110,13

ὕπατοπος expl. 21,33

ὕπεροχή 109,5

ὕπηρετικός. ὕπηρετικώτατος 38,22

ὕπνος 2,19 39,3.8.9

ὕπνωττειν 39,8 sqq.

ὕπθδειγμα 118,6.10

ὕποδιαίρειν 15,29.35.36

ὕποδιαίρεισις dist. ἐπὶ διαίρεισις 15,23.25 16,10

ὕποδοχή (αἵματος) 55,37

ὕπόζωμα 42,5 61,14

ὕποθεις. τὸ ἐξ ὑποθέσεως ἀναγκαῖον 8,11 sqq.

ὕπομονή conī. καρτερία 58,26

ὕπονοεῖν 163,25

ὕπόπους. τὸ ὑπ. 10,12 sqq. 18,14 sqq. τὰ ὑπόποδα 153,2 157,19 160,19

ὕπόστασις ἡ τῆς ξηρᾶς τροφῆς 29,13

ὕπόστημα conī. ἔρυσμα 151,35 τὰ τῶν ζώων ὑποστήματα 32,17

ὕποστιζειν 160,25 ὑποστικτέον 127,23 137,28

ὕποτείνειν τὴν μεῖζω (τὴν ὀρθήν) γωνίαν 153,30.31 155,28 ἡ ὑποτείνουσα (τὴν ὀρθήν γ.) 153,23.24 sqq. 154,9 — ἡ ὑποτείνουσα i. e. ἡ βᾶσις 155,30

ὕπτιος. τὰ ὕπτια (τῶν σωματίων) 48,11.12 56,15 92,23.24 96,19 98,2 sqq. 170,7

ὕς 51,17.19.22 87,13

ὕσπληξ (ὕς Arist. vulg.) 65,34

ὕστέρα. ὕστέραι 88,14

Φάλαινα 99,7

φαντάζεσθαι 129,19

φαντασία 103,12 113,21 129,2.3.20 φαντασται 103,7

φάντασμα 103,12.13

φάρυγξ 54,18. 32. 34 55,2 sqq.
 φάτνη 34,20
 φειδωλία 79,5
 φειδωλός 79,3
 φθαρτός 110,8
 φθίσις 2,19. 34
 φιλόσοφος εὐλάβεια 3,1 — οἱ πρεσβύτεροι
 (Ἀριστοτέλους) φιλόσοφοι 3,16
 φλεβίον. τὰ περὶ τὸν ἐγκέφαλον φλ. 45,4.7.9
 φλέγμα 32,9. 33
 φλέψ 28,33 sqq. ἡ μεγάλη φλ. 38,35 57,
 6.9 59,15 60,2 αἱ φλέβες 34,9. 21. 34
 41,17 55,33 58,12.14.18 59,11 61,14 sqq.
 65,23. 29 sqq. 69,2. 6 sqq. 124,12
 φλοιός 65,36
 φόβος 35,15. 20. 21 58,7 119,9 120,2
 φοσιδωτός 47,11 63,14 τὰ φ. 63,20
 φολίσ 47,12 63,13
 φορά 114,21
 φορτικῶς λέγειν 38,19
 φορτίον 142,14
 φρήν. φρένες 64,37 65,1 sqq.
 φρίκη 115,22
 φρίττειν 115,12
 φροίμιον 104,3
 φρόνιμος 85,6. 7 sqq.
 φύλλον. τὰ τῶν δένδρων φ. 78,15
 φύμα 58,24
 φυσικός. ὁ φ. 3,8 6,35 7,2. 14. 17. 18
 τινὲς τῶν φυσικῶν 32,4 — ἡ φυσική 7,3.4
 φυσιολόγος. οἱ φ. 6,12
 φύσις 137,19 169,17. 19 — ἡ φύσις ὡς
 ὕλη, ὡς εἶδος λεγομένη 6,29 — ἡ φ. οὐδὲν
 μάτην ποιεῖ 51,15. 16 187,17. 23 sqq.
 παρὰ φ. κινεῖσθαι 170,21
 φυτόν. τὰ φυτά 43,14 sqq. 75,16. 20. 24.
 26 76,5. 6 140,11 141,1. 2. 15 143,32
 148,31 φ. θαλάττια, ἐπίγεια 75,27. 28
 φώκη 46,25 63,33 170,19

Χαλκευτικός. ἡ χαλκ. 79,4. 5
 χαμαιλέον 91,37
 χάραγμα 57,28
 χαρακίζειν expl. 79,8 sqq.
 χαυλιόδους 51,12. 14 sqq. 52,34
 χέδροπος. τὰ χέδροπά 39,23. 24
 χεῖλος τὸ ἄνωθεν 49,7
 χεῖρ, χεῖρες 85,17 sqq. 86,2 121,10 sqq.
 122,3 sqq. 135,13. 14 136,21

χελώνη. αἱ θαλάσσιαι, αἱ χερσαῖαι χ. 63,14 sqq.
 χερσαῖος 63,17. 20 τὰ χ. 158,12
 χηλή 79,28 170,25
 χήν 66,16 92,16. 22
 χιτών. οἱ τῶν ὀφθαλμῶν χ. 45,10
 χλοερός 21,34
 χοῖρος 65,34 87,30
 χολή 28,31 33,22 65,24. 27 68,17 sqq. 69,
 1.4 sqq. 70,1 sqq. ἡ ὠχρά χ. 32,19
 ἡ ξανθὴ 33,24
 χοληδόχος 69,8. 9
 χονδράκανθος 96,29
 χόνδρος 42,15. 19. 30 sqq. 88,32. 37 96,31. 32
 χονδρώδης 42,16. 25 96,34
 χορηγεῖν 42,24 56,5. 7 123,24
 χορηγία τροφῆς 88,9. 10 sqq.
 χορτώδης. χορτώδη τινα 75,8
 χρονοτριβεῖν 66,15
 χυμός 44,23 90,28. 29. 38
 χωλεύειν 142,16. 17

Ψάμμος 138,13
 ψελλίζεσθαι 51,12
 ψηττοειδής. οἱ ψ. τῶν ἰχθύων 169,31
 ψύλλα 79,14. 19
 ψῆξις 119,17 sqq. 120,3
 ψύχειν 58,19
 ψυχή 107,10. 12. 15 127,15. 18 128,4. 5. 8
 ἡ λογική, ἄλογος 6,27 sqq. 85,12 sqq.
 ψυχική δύναμις 145,7. 35. 36 148,15. 28
 ψυχός 56,14. 20
 ψυχραίνειν 58,7

ὠδίνειν 42,8
 ὠλέκρανον 92,29 104,28 105,6 107,1. 3.
 20 117,29 121,16 122,1 sqq. 124,27 139,1
 ὠμοπλάτη 89,2 92,32 146,13 155,12 164,
 18 165,2 167,2
 ὦμος 91,23. 25 93,6 105,5 121,11 122,8.
 21 150,30 sqq. 158,9 169,33
 ὦν. τὰ καλούμενα τοῦ ἐχίνου ὦα 72,22 sqq.
 ὦοτοκεῖν. ὦοτοκεῖσθαι 93,8
 ὦοτόκος. τὰ ὦοτόκα 61,12 τὰ τετράποδα
 καὶ ὦοτόκα 46,24 68,2. 3. 5 90,24 91,6. 7
 167,23
 ὦσις 138,1. 2
 ὠχρός. ἡ ὠχρά χολή 32,19 62,14
 ὠχρότης 115,22

II INDEX NOMINUM

Αιγύπτιοι 47,2

Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεύς 121,1 — citatur liber eius de anima (Suppl. Arist. II 1 p. 94,7 sqq.) 123,7. 8 (p. 97,11 sqq.) 123, 29 (p. 97,16) 121,2

Ἀναξαγόρας 69,1 85,6. 15. 16. 20

Ἀριστοτέλης. σύνηθες αὐτῷ μαρτύρασθαι καὶ τὴν τῶν πολλῶν ὑπόληψιν, ὅταν συμφωνῇ τῇ ἀληθείᾳ 15,12. 13 τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ, καὶ τὸ καθ' αὐτὸ καὶ τὸ κατὰ συμβεβηχός—Ἄ. πρῶτος ἡ κομιδὴ σὺν ὁλίγοις καὶ εὖρε καὶ ἐπλάτυνε, δι' ὧν ἀμφιβαλλόμενα τοῖς παλαιοῖς φιλοσόφοις συνεβίβασεν 32,27 — ὁ δαιμόνιος οὗτος 16,13

Ἀτλας 103,18 108,11 sqq. 109,9 sqq. 111,5 Βορέας 106,13. 24

Δημόκριτος τὴν ἁπασαν ζήτησιν περὶ τῆς ὕλης αἰτίας ποιοῦμενος—τὴν εἰδικὴν εἶα 5,35 cf. 6,6. 16 ἤψατο δὲ καὶ τῆς εἰδικῆς—ἄκων καὶ ὑπὸ τῆς ἀληθείας παρασυρεῖς 8,23

Ἐμπεδοκλῆς τὴν ὕλην αἰτιάζεται τῆς γενέσεως 5,19 sqq. ἄκων—ἄπτεται τῆς εἰδικῆς αἰτίας 8,21. 22 οὐκ ὀρθῶς εἴρηκεν ὑπάρχειν πολλὰ τοῖς ξήφοις κατὰ συμβεβηχός καὶ ἀπὸ τύχης 4,20. 21 ὁσπερογενῇ τὸν μυελὸν λέγει 29,10 τὸ ἐναντίον (Παρμενίδῃ) φησὶν (τὰ ἄρρενα θερμά, τὰ δὲ θήλεα ψυχρά) 30,10

Ζεὺς 111,24

Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος 22,28 — Ἡρακλείτειον δόγμα (τὸ πάντα πλήρη θεῶν) 22,32. 33

Θεμιστοκλῆς exempl. 17,7

Ἰουδαῖοι 47,1

Καρναῖος τυρός (v. Corrig.) 59,33

(Μιχαήλ ὁ Ἐφέσιος) ad alia sua scripta respicit: τί δὲ τὸ ἔσω καὶ ἔσω καὶ περι-

φερές, εἴρηται μοι ἐν ταῖς εἰς τὸ Περὶ ζῳῶν πορείας σχολαῖς (cf. p. 135,24 sqq.) 92,35. 36 σαφεῖ δὲ ἂ λέγει περὶ τῆς τῶν ὄψεων ἀποδείας διὰ τὸ εἴρηκέναι ταῦτα ἐν τῇ Περὶ ζῳῶν μορίων καὶ ἡμᾶς ἐν ταῖς ἐκείνων σχολαῖς ἱκανῶς περὶ τούτων εἴρηκέναι (cf. p. 91,22 sqq.) 151,17. 18 — suum aliquem, ut videtur, Περὶ ὀρμῆς τε καὶ τῆς ὀρμητικῆς δυνάμεως librum citat 114,24. 25 116,10. 11. 13 117,16. 17 — praeterea leviora quaedam de se dicit 83,13. 14 sqq. 84,31. 32 90,19 sqq.

Νόβη 6,25

Ὅμηρος 49,20 citantur Iliadis loci (Θ 21) 111,22. 23 (K 457, cf. Od. γ 329) 65,15

Παρμενίδης (λέγει) τὰ θήλεα θερμά, τὰ δὲ ἄρρενα ψυχρά 30,8

Πλάτων πῶς ἐφυσιολόγει τὸ ἀναπνεῖν (cf. Tim. 79 A sqq.) 9,4 τὰ περὶ μυελοῦ καὶ ἐγκεφαλοῦ αὐτῷ δοκοῦντα (cf. Tim. p. 73 B sqq.) 37,3. 33 sqq. τὰ περὶ χολῆς (Tim. p. 71 A) 68,18 sqq. Πλ. λέγει ὅτι καίται ἡ καρδιά ὑπὸ τὸν πνεύμονα διὰ τὴν ἄλσιν (Tim. p. 70 C) 60,11 sqq. Πλάτωνα ἤλεγχεν ὁ Ἀριστ. [de an. A 3 p. 407^a 32] λέγοντα τὴν ψυχὴν αὐτοκίνητον (Phaedr. p. 245 C) 113,30 — περὶ τῆς κατὰ Πλάτωνα διχοτομίας 9,31 sqq. 16,25 25,8 — αἱ γεγραμμέναι τῷ Πλάτῳ διατρέσεις (cf. Bonitz Ind. Arist. p. 599^a 14 sqq.) 10,34. 35 — οἱ περὶ Πλάτωνα 37,3 — Πλάτων exempl. 17,7. 11 18,6 20,35

Πυρραῖος εὐριπος 72,15

Σωκράτης exempl. 7,28 sqq. 17,6. 11 20,35 110,32 139,21 153,12. 15. 19 156,2 all.

Σωφρονίσκος exempl. 7,34 sqq.

Τίτυος 106,13. 23

Φίλα Empedoclis 5,21

III LOCI ARISTOTELICI

Analytica posteriora

B 11.12 4,4

Physica

A 8 p. 191^b13sq. . . 11,29

Γ 5 110,2

E 1 p. 224^b5.11sq. . 125,1

H 2 138,2.3

Θ 5 104,15. 16. 20. 21

6 p. 259^a18 . . . 108,5

7.9 113,5.6

10 107,22

De caelo

A 1 p. 268^a9sq. . . 26,26

2sq. 22,17. 18

5 110,5.6

12 110,22

B 2 144,3.4

De generatione et corruptione

B 2 25,21 33,4

11 4,5

Meteorologica

Δ 9 p. 386^a1.2 . . 152,32

De anima

A 1 14,29

3 114,19

„ p. 407^a32 . . . 113,29

5 p. 411^b23 . . . 77,27

B 1 115,27

2 p. 414^a4sq. . . 125,1.2

Γ 4 7,7

7sq. 113,22

De sensu et sensili

c. 2 41,21 45,20

De memoria et remin.

generaliter 103,13

De somno et vigilia

c. 3 129,4

De respirazione

c. 20 (Michael falso ἐπὶ

τέλει τοῦ Περὶ γήρωος

καὶ νεότητος) . . . 129,27. 28

Historia animalium

generaliter 25,10

A 15 p. 493^b27 . . . 121,13

B 1 p. 500^b19sq. . . 88,23

Γ 7 p. 516^a10 . . . 144,18. 19 cf. 123,27

Δ 7 77,11

De partibus animalium

B 9 p. 654^b11 . . . 123,27

Δ 9 p. 684^b14 . . . 143,29

10 159,14

„ p. 686^a33sq. . . 146,23

11 151,17

12.13 157,21. 22

De animalium motione

c. 10 88,36

falso citatur . . . 142,2

De animalium incessu

generaliter 104,8

c. 3 101,27

„ „ (libri falso ἐν τῷ

περὶ ζώων μορίων) . 112,18

c. 4sq. 125,11

c. 5 p. 706^a26 . . . 93,6

c. 6 p. 707^a20 . . . 93,5

c. 6.7 93,1

c. 7 p. 707^a27^b2 . . 77,13

c. 7 p. 707^b22 . . . 91,32

c. 9 95,24. 25. 33 96,36

c. 12 86,19. 20

De animalium incessu	Metaphysica
c. 16 79,24 80,5	Λ 7 p. 1072 ^b 29 . . . 105,22. 23
De animalium generatione	Ethica Nicomachea
Α 18sqg. (?) 130,5	Α 1 p. 1094 ^b 23 . . . 1,3sqg.
Γ 2 93,10	Γ 2 128,20
Δ 8 87,39	Περὶ τροφῆς (cf. Bonitz Ind.
Metaphysica	Arist. p. 104 ^b 16) . . . 127,17
Δ 5 4,5 8,3	Ἀνατομὰί (cf. Ind. Arist.
Z 12 p. 1038 ^a 19 . . . 10,30 17,26	104 ^a 4 144,19

C O R R I G E N D A

- p. 10,4 l. πρὸς τὸν
p. 10 n. ad 34.35 numeri 104^a 21 ^b 28 delendi sunt
p. 29,22 l. πολλῶν ἐνάμιων; cf. p. 35,14
p. 36,19. 20 l. τὸ αἰσθητικόν· ζῶον γὰρ ἐστίν
p. 49,2 l. κυνοραίστας
p. 59,33 pro καρναῖος (volebam Καρναῖος) c. Sa Καρναῖος legendum est
p. 62 n. ad 24 l. τὸν μανόν P
p. 75 n. ad 30 l. κρόμυα P
p. 92 n. ad 35.36 adde huius vol. p. 135,24 sqq.

COMMENTARIA
IN ARISTOTELEM
GRAECA

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS XXII

PARS III MICHAEL EPHESIUS IN ETHIC. V

(SUPPLEMENTUM VOLUMINIS XX)

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI

MCM

MICHAELIS EPHESII
IN LIBRUM QUINTUM
ETHICORUM NICOMACHEORUM
COMMENTARIUM

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

MICHAEL HAYDUCK

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI

MCM

P R A E F A T I O

Michaelis Ephesii commentaria in libros V. IX. X Ethicorum Nicomacheorum cum Eustratii aliorumque in ceteros libros commentariis primum edidit Paulus Manutius Aldi filius Venetiis anno MDXXXVI. nostra memoria qui eadem haec mandatu Academiae litterarum Regiae Borussicae recognovit Gustavus Heylbut (vol. XX) quinti libri aliam nondum editam ignoti scriptoris interpretationem in lucem protulit [de qua cf. V. Rose *Ueber die griechischen Commentare zur Ethik des Aristoteles*, Hermae vol. V 61 sqq.]; Michaelis in librum V commentarium ab illo consulto praetermissum nunc separatim edi et cum aliis eiusdem interpretis scholiis uno volumine comprehendendi placuit.

In hac editione paranda duos codices adhibui, qui sunt

I COISLINIANUS 161 (B) fol. bombycinus saec. XIV [Omont *Invent. B somm.* III 146, Heylbut vol. XX v]: f. 64^r ἐξήγησις τοῦ ἐφεσίου κορίου μυχὰ ἡλ εἰς τὸ ἐ τῶν ἡθικῶν. idem omnia (praeter anonymum illud, quod supra dixi) commentaria voluminis XX et Aspasii in librum VIII commentarium volumini XIX insertum continet. — huius libri auctoritatem quam maxime potui secutus sum.

II VATICANUS gr. 1622 (S) fol. chartaceus saec. XV [cf. Brandis *Die S Aristotelischen Handschriften der Vaticanischen Bibliothek* p. 29]. saepe a Coisliniano discrepat, sed raro meliorem lectionem exhibet.

Ad hos codices accedit Aldina (a), cuius titulus est hic: *Eustratii et a aliorum insignium Peripateticorum commentaria in libros decem Aristotelis de moribus ad Nicomachum, una cum textu suis in locis adiecto Venetiis MDXXXVI.* praemissa est epistula Pauli Manutii Aldi f. ad Georgium Seluam Episcopum Vaurensem. — ubi codices inter se discrepant, Aldina plerumque cum Coisliniano concinit.

Nonnunquam denique ad codicum lectiones emendandas usui erat Anon. Anonymi illius commentarium (Anon.), quod saepe ad verbum cum Michaele convenit. de ea re cf. V. Rose l. l. p. 71, qui recte iudicat non Michaelem ab Anonymo, sed hunc ab illo compilatum esse.

Ser. Thorunii
mense Septembri MCML.

MICHAEL HAYDUCK.

SUPPLEMENTUM PRAEFATIONIS

CONSPECTUS CODICUM AD RECENSIONEM NON ADHIBITORUM.

VATICANUS gr. 269 (L) chartaceus duobus voluminibus constans A. 1493 L [cf. Heylbut XX viii] fol. 157^v ἀριστοτέλους ῥηθικῶν νικημαχέων εἰ. σχολία τοῦ ἐφεσίου.

p. 1,7 ἦτις] ἦ || 13 ὀνομάζετο || 17 Περί—πράξεως (18) et hic exhibet et toti libro praeponit (item N S V et Berol.) || 19 ἐστὶ σκέψεως τε καὶ ἐπιστήμης || 20. 21 καὶ τὸ ἄρτιον || 22 ἐναντίον || ἀναγκαίως || p. 2,8 ὅτε λέγει || 9 ἐπειδὴ || 11 δίκαιον om. || 16 ἐκ τῶν om. || 20 βούλεται || 26 οὐδὲν γὰρ || 29 πολλαχῶς || 30 post πρᾶττειν add. διὰ τοῦτο || 33 καὶ om. || p. 3,2 ἔχων δύναμιν coll. || ἀλλ' ὑπὲρ τῶν || 3. 4 καὶ ὅλως—ῥήτωρ ἐστὶ om. || 11 δύνασθαι καὶ βούλεσθαι coll. || 15 καὶ τὴν ῥητορικὴν || 21 ὥσπερ καὶ || 22 post ἔχων add. καὶ || δὲ om. || 24 τᾶνάπαλιν] οὐθ' οὗτος τῶν δικαίων οὐθ' ὁ δίκαιος τῶν ἀδίκων ||

p. 72,6 ἐπειδὴ || 11 ὅπερ οὐ || 16 εἶναι] οὖν || 17 δίκαιον καὶ φησὶν || 18 post εἶναι add. τι || τισι om. || 19 τὸ μὲν πεφυκός || 22 ἄρχει μὲν om. || ἄρχεται || 23 ἄρχῃ || 25 πολ- λάκις περὶ αὐτῶν || post τοιοῦτον add. ἐστίν || 26. 27 τοῦ ἀρχομένου || 27 τὰ σωτηρία

LAURENTIANUS 85,1 (N), qui Oceanus dicitur, fol. bombycinus saec. XIV N ineuntis [Bandini *Catal. bibl. Laurentianae* III 238]: f. 370^r ἀρ. ῥθ. νικ. εἰ. σχολία τοῦ ἐφεσίου.

p. 1,4 ἡ πρόθεσις || 6 διττῇ || 7 ἦτις] ἦ || 13 ὀνομάζετο || 15 καὶ τῶ || 19 ἐστὶ σκέψεως τε καὶ ἐπιστήμης || 20. 21 καὶ τὸ ἄρτιον || 22 ἐναντίον || p. 2,8 ὅτε λέγει || 9 ἐπειδὴ || 11 δίκαιον om. || 16 ἐκ τῶν om. || 18 τοῖς ante πᾶσιν om. || 19. 20 τὴν αὐτὴν || 20 βούλεται || p. 72,6 ἐπειδὴ || 11 ὅπερ οὐ || 13 τὸν λόγον || 14 ἔχων || 16 τοίην || εἶναι] οὖν || 18 post εἶναι add. τι || τισι om. || 22 ἄρχει μὲν om. || ἄρχεται || 23 ἐγκρατῇ ἄρχῃ || 24 ἀρχοντι] ἀρχεται || 25 πολλάκις περὶ αὐτοῦ || post τοιοῦτον add. ἐστίν || 26. 27 τοῦ ἀρχομένου || 27 τὰ σωτηρία

VOSSIANUS Leydensis (V) fol. n. 12 saec. XVII [Heylbut XX viii. x. XIX xi]: V f. 129 ἐφεσίου σχολία εἰς τὸ εἰ τῶν ἀρ. ῥθ. νικ. deficit p. 48, 28 h. ed. in vv. τὰ κατ' αὐτά.

p. 37,2 ἀμφοτέρω || 3 καὶ ἐπὶ τῆς ἐλλείψεως || 4 πολλὰ] ὀλίγα || 5 ὀλίγα] πολλὰ || 6 αὐ εἰς] αὐθις || ἔχειν || 11 ἡ post καὶ om. || 13 οὕτω καὶ ὁ || σκῶτην || 14 ὥς γὰρ—ὑποδημάτων om. || 17 ἐπειδὴ γὰρ διπλάσιον ἐστὶν ἡ || 22 ἐπεὶ γὰρ—οἰκίας (26) om. || 31 ὥς ὁ οἰκοδόμος || 37 β om. || p. 38,6 τὸ om. || 8 μὲν τις] μέντοι || 10 ὁ om. || 11 γεωργῶν || 12 post ἀλλάττονται add. πρὸς ἀλλήλους καὶ στέργουσιν ἀλλήλους || 13 οὖν μὲν δεῖται || 15 ἐπειδὴ γὰρ ||

19 εὔρηται om. || 24 ὥσπερ || 25 ὡς γάρ—δυνάμενον (27) om. || 28 γε μᾶλλον || 30 καὶ πότε ἔλαττον || p. 39,4 λέγων || 6 et 7 σύμμετρα || 7 ἔστι || δὲ om. || 9. 10 σύμμετρα γίνεσθαι || 10 οἷον εἰ ἀριθμοὶ || ἀριθμούς || μεγέθεσι || μεγέθη || 11 διεστηκότα || 15 ἂν ὁ οἶνος ὑπόδημα || ἄλλο || 17 εὐθυναίς || 22 ὅπερ καὶ || 24 post μνάς add. καὶ δεῖ προσυπακούειν αὐτὸ ἵν' ἢ τελεαία ἢ λέξις λέγουσα οὕτω κλίνη ᾗ μιᾶς μνάς || καὶ om. || 26 λέγων || δεῖ || τοῦτο || 28 τὸ om. || δὲ om. || νόμισμα || 29 κλίνη || ἐπεὶ || 35 τῶν εἰ μνῶν || p. 40,1 εἴρηται || 2 τιθείσων || 3 γὰρ ἐγίνοντο ἀντί || 4 τί ἂν διαφέρει || 12 ἂν εἴη || τε om. || 13 μέσον || 18 μὲν post ἐκείναι om. || ἢ μετὰ ἀνδρίας || 19. 20 ὑπερβολὴ καὶ ἐνδεαία || 21. 22 ἥτις θεωρητικὴ ἐν τῷ || 31 ἐστὶν ὁ δίκαιος || 32 ἕξιν λέγων || πρακτικοὶ post γίνονται (41,1) || p. 41,2 διανεμητικὸν || ἐτέρως διανέμη || 4 κἂν || καὶ || 5 ποιεῖται || 7 νομαῖς ex νόμου corr. et in marg. διανομαῖς || δὲ om. || 11 post οὖν add. ἢ || 12 καὶ προαιρετικοὶ om. || 13 ἴσου post διανομαῖς (12) || 15 τὸ δὲ παρὰ || 17 Παρὰ || περὶ || 20 ταῦτα ταύτης || 21 μὲν || δὲ || 28 ἂν τινὰ εἰσὶν || ἅπερ ||

p. 42,6 Ἦν εἴη || ἀδικήματος || 9 μὲν τις καὶ ὅμως ἀδικος οὐκ ἔστι || 9. 10 πῶς δὲ || 20 ταῦτά ἐστιν || τῷ || τὸ || 29 ἐπειδὴ || 31 πεποίηκε || 33 ἐκότερον || 34 ὅτι μὴ ἀπλῶς || p. 43,1 ἐλευθέρων—αὐτάρκειαν (3) om. || 12 πολιτικῶν || post μὲν add. γάρ || 13 ἀριθμῷ || 17 τὸ ποιητικὸν δίκαιον || 22 τὰ om. || 25 ἔσται om. || ὅπερ || 26 νόμος καίται || ἀλλήλους κινουῦντες || 34 ὅπου ἀδικία om. || ὡς || καὶ || 35 ἄγνωτον ἢ ἐνδεῖαν || 36 γινομένων || p. 44,1 post εἰσὶν add. τῶν || 5 post τουτέστι add. ἀδικεῖν || post ἀδικία add. δὲ || 7 ἂ δὴ ὡς || δυνάμει || 9 γάρ || δὲ || 12 τῇ om. || 13. 14 κακῶν γενέσθαι δύναται || 14 δυνάμει || 16 τὸν ἀνθρωπῶν || 17 ἀπλῶν || 19 βούλεται || δὴ om. || 21 σπουδῇ || τὸν || καὶ || 23 οὕτως ἄρχων || 25 et 28 αὐτοῦ || 29 ἀλλὰ om. || 31 ὅταν || 32 οὕχ ἀπλῶς om. || τὸ ἀνὰ λόγον αὐτοῦ || 34 δοκεῖ φαμέν ||

p. 45,1 ἔτυχεν || ἐπειδὴ ὁ φύσει τῶν τοιούτων || 7 μὴ || μὲν || 11 τὸν om. || 13 ὡς μέρη || 15 et 16 αὐτοῦ || 17 γοῦν || ἐν τοῦτοις om. || 19 τῷ δούλῳ || 19. 20 αὐτοῖς || 20 δὲ post τὸ om. || 21 τὸ ἔως || εὐτελές || post εἰς add. τὴν || 23 ἀλλ' ἐν ἐκείνοις || 30 τῆς om. || εὐτελῇ || 31 ὁ om. || 32 τοῦ || τουτέστιν || p. 46,2 ἄμφω om. || 3 post ἔστι add. καὶ || 9 τὴν τοιαύτην || 11 περὶ γάρ || 12 τὸ φυσικὸν || 15 εἰς ὁλίσθημα || 16 ἔχειν || 16. 17 ὑπήνεγκε || 17 καὶ οὕτω δοκεῖν || 20 μίγνυσθαι μὲν τῇ || 21 μὴ μίγνυσθαι—τεθέντος (23) om. || 27 νομικὸν δίκαιον || 28 πράττουσι || γίνεται ||

BEROLINENSIS fol. 58. 59 (Acc. 1889, 304) saec. XV exeuntis, ut videtur [Heylbut XX VIII]: fol. 144 ἐφεσίου σχόλια εἰς τὸ εἰ τῶν ἀριστοτέλους ἡθικῶν ἡγομαχείων

p. 1,3 ὄντι τῆς τῶν || 4 ante πρόθεσις add. ἢ || 7 ἥτις || ἢ || 13 ὀνομάζετο || 18 τε om. || 19 ἐστὶ σκέψεις τε καὶ ἐπιστήμης || 20. 21 καὶ τὸ ἀρτίον || 22 ἐναντίον || p. 2,8 ὅτε λέγει || 9 ἐπειδὴ || 11 δίκαιον om. || 12 ἢ διάσκεψις || ἔσται || 13 γάρ om. || 16 δύναιμι λέγω ὡς || 18 τοῖς ante πᾶσιν om. || 20 βούλεται || 21 ἔστι δὲ—πράττειν (22) om. || 30 βούλεται || post πράττειν add. διὰ τοῦτο || 33 καὶ om. ||

Hos igitur codices omnes Vaticano 1622 simillimos esse apparet. ceteros libros aut perpaucis locis inspectos aut prorsus omissos, qui sunt OXONIENSIS CORPORIS COLL. Chr. 106, OXONIENSIS COLL. Novi 240/241, PARISINUS gr. 1927, AMBROSIANUS B 95 sup., denique MUTINENSIS gr. 197, [de quibus omnibus cf. Heylbut XX vi sqq] hic commemoravisse satis habeo

MICHAELIS EPHESII
IN LIBRUM QUINTUM ETHICORUM
NICOMACHEORUM
COMMENTARIUM

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΦΕΣΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΕΙΣ ΤΟ ΗΕΜΗΤΟΝ L: Aldinae
f. 59v
ΤΩΝ ΘΗΙΚΩΝ.

Ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ πέμπτω ὄντι τῶν τῆς Ἀριστοτέλους Ἠθικῶν
Νικομαχείων πραγματείας πρόθεσις ἔστιν εἰπεῖν περὶ τῆς μερικωτέρας
5 δικαιοσύνης καὶ τοῦ συστοίχου ταύτῃ δικαίου, τῶν ἀντικειμένων τε τούτοις
ἀδικίας καὶ ἀδίκου. διττὴ γάρ ἡ δικαιοσύνη λέγεται, ἥ τε ὅλη ἀρετὴ καὶ
ἡ προκειμένη, ἥτις καὶ ἀντιδιήρηται τῇ φρονήσει, τῇ ἀνδρίᾳ, τῇ σωφροσύνῃ,
ὧν ἑκάστη πρὸς τῷ δικαιοσύνῃ λέγεσθαι καὶ ἰδίως ἡ μὲν φρόνησις ἡ δ'
ἀνδρία, ἡ δὲ σωφροσύνη ὀνομάζεται. ἡ δὲ προκειμένη ἀρετὴ δικαιοσύνη
10 μὲν λέγεται καὶ ὀνομάζεται τῷ τῆς ὅλης δικαιοσύνης ὀνόματι, ὄνομα δ' ἰ-
ῶδιον οὐκ ἐκκληρώσατο, ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος ὁ ὀλυμπιονίκης οὐ Σωκράτης,
οὐ Πλάτων, οὐκ Ἀριστείδης, ἀλλὰ τῷ κοινῷ πάντων ἀνθρώπων ὀνόματι ἄν-
θρωπος ὀνομάζεται, οὕτω καὶ ἡ παρούσα ἀρετὴ δικαιοσύνη καλεῖται τῷ
κοινῷ τῆς ὅλης δικαιοσύνης ὀνόματι. εἰσὶ δὲ αὐτῆς μέρη δύο, τὸ τε
15 διανεμητικὸν δίκαιον καὶ τὸ διορθωτικόν. τί δὲ τούτων ἑκάτερόν ἐστιν,
ἐροῦμεν ὅταν ὁ δαιμόνιος Ἀριστοτέλης περὶ τούτων λέγῃ.

p. 1129^a3 Περὶ δὲ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας σκεπτέον, περὶ ποίας 15
τε τυγχάνουσιν οὔσαι πράξεις.

Ἐπειδὴ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς ἐστὶν ἐπιστήμης θεωρεῖν τὰναντία, οἷον 24
20 μουσικῆς τὸ ἡρμωμένον καὶ ἀνάρμωστον, ἀριθμητικῆς τὸ περιττὸν καὶ
ἄρτιον, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, ἔστι δὲ καὶ ἡ δικαιοσύνη τῇ ἀδικίᾳ καὶ τὸ
δίκαιον τῷ ἀδίκῳ ἐναντία, εὐλόγόν ἐστιν, ἵνα μὴ λέγωμεν ἀναγκαῖον, περὶ
ἀμφοῖν ἰδεῖν, περὶ ποίας πράξεις οὔσαι τυγχάνουσιν. ὥς γὰρ ἡ δειλία καὶ

1. 2 Ἐξήγησις — ἡθικῶν inser. B: Ἐξήγησις κυρίου Μιχαὴλ Ἐφεσίου εἰς τὸ πέμπτον τοῦ
Ἀριστοτέλους ἡθικῶν Νικομαχείων a 3 βιβλίῳ πέμπτω ὄντι] πέμπτω βιβλίῳ a
τῶν τῆς τῆς S: τῆς om. a 4 ante πρόθεσις add. ἡ S 7 ἥτις] ἡ S
8 πρὸς τὸ a 13 ὀνομάζετο S: ὀνομάζεται a 16 λέγει Sa 19 ἐστὶ
σκέψεως τε καὶ ἐπιστήμης S 20 μουσικῆς LN (de quibus cf. Suppl. praeft.): μουσικοῦ
BSa ἀριθμητικοῦ a 20. 21 καὶ τὸ ἄρτιον S 22 ἐναντίον S
ἀναγκαίως a 23 οὔσαι om. Ba

ἡ ἀνδρία περὶ φόβους ἦσαν καὶ θάρσῃ τὰ περὶ τοὺς πολέμους, καὶ ἡ 59^a
 σωφροσύνη καὶ ἡ ἀκολασία περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας τὰς περὶ μίξιν ἄρρενος
 καὶ θήλεος, οὕτω καὶ ἡ προκειμένη δικαιοσύνη καὶ ἀδικία περὶ τὸ ἴσον
 καὶ ἄνιστον. ὥς δεῖξει προῖόν. σκεπτέον. ὡς δὲ περὶ ποίας τυγχάνουσιν 30
 5 οὖσαι πράξεις. λέγει δὲ πράξιν τὴν δικαίαν διανομήν, οὖσαν κατὰ τὴν
 γεωμετρικὴν ἀναλογίαν, καὶ τὴν τῶν ἀδικημάτων ἐπανόρθωσιν, οὖσαν καὶ
 αὐτὴν κατὰ ἀναλογίαν, οὐ τὴν γεωμετρικὴν ἀλλὰ τὴν ἀριθμητικὴν, ὣν
 τὴν διαφορὰν ἐροῦμεν, ὅταν λέγῃ περὶ αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ. τὸ
 δὲ ποία μεσότης ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη, ἐπεὶ αἱ ἀρεταὶ μεσότητες ἐδεί-
 10 χθησαν οὖσαι, καὶ τίνων μέσον ἐστίν. ἔστι δὲ ὡς δεῖξει μεσότης ὑπερ- 35
 βολῆς καὶ ἐλλείψεως, καὶ τὸ δίκαιον μέσον τοῦ πλείονος καὶ ἐλάττονος.
 ἡ δὲ σκέψις ἡμῖν ἔστω κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον τοῖς προειρη-
 μένοις. εἴρηκε γὰρ καὶ κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ πρώτῳ τῆς παρούσης πραγ-
 ματείας ὅτι οὐ πάντα τὴν ἀποδεικτικὴν ἀκρίβειαν ἐπιδέχεται τὴν ἐκ τῶν
 15 καθ' αὐτὰ ἢ αὐτὰ τοῖς πράγμασιν ὑπαρχόντων γινομένην, καὶ νῦν πάλιν
 τὸ αὐτὸ διὰ τοῦτου λέγει, δυνάμει λέγων ὡς καὶ περὶ δικαιοσύνης ἐκ τῶν
 πολλαχῶς, ὡς εἶπεν ἐκεῖ. καὶ ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν δεῖ τοὺς λόγους 40
 συμπεραίνειν, καὶ ἐκ τῶν δοκούντων τοῖς πᾶσιν ἢ τοῖς σοφοῖς. διὸ καὶ
 τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν δοκούντων ποιεῖται λέγων ὁρῶμεν δὲ πάντας τὴν
 20 τοιαύτην ἔξιν βουλομένους λέγειν δικαιοσύνην, ἀφ' ἧς βούλονται
 τὰ δίκαια πράττειν. ἔστι δὲ ὁ λόγος οὗτος ὁ λέγων ὅτι δικαιοσύνη ἐστὶν
 ἔξις ἀφ' ἧς βούλονται τὰ δίκαια πράττειν οὐχ ὁρισμὸς ἀλλ' ὑπογραφή.
 οὐ γὰρ οἶόν τε εἶνα λόγον καὶ ὁρισμὸν τῶν πολλαχῶς λεγομένων ἀποδοῦναι,
 ἡ δὲ δικαιοσύνη, ὡς προῖόν δεῖξει, τῶν πολλαχῶς λεγομένων ἐστὶ. καὶ 45
 25 διὰ τοῦτο ἐπήνεγκε διὸ καὶ ἡμῖν ὡς ἐν τύπῳ ἦται ὡς ἐν ὑπογραφῇ
 τοῦτο ἔστω δικαιοσύνη. οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον ἐπὶ τε τῶν
 ἐπιστημῶν καὶ δυνάμεων καὶ τῶν ἔξεων. ἰδίως νῦν ἔξεις εἶπε τὰς
 ἀρετὰς ἀντιδιαρῶν καὶ χωρίζων αὐτάς ἀπὸ τῶν ἐπιστημῶν καὶ δυνάμεων,
 ἐπεὶ ὅτι καὶ τὰς ἐπιστήμας ἔξεις πολλαχῇ κακεῖ, οὐδὲς ἀγνοεῖ. εἰπὼν
 30 δὲ τὴν δικαιοσύνην ἔξιν ἀφ' ἧς βούλονται τὰ δίκαια πράττειν, τὴν αἰτίαν
 λέγει τοῦ τίνος ἕνεκα ἐν τῇ τοιαύτῃ ὑπογραφῇ προσέθηκε τὸ βούλονται, καὶ 50
 οὐχ ἀπλῶς οὕτως εἶπεν, ἔξις ἀφ' ἧς τὰ δίκαια πράττουσι, δυνάμει λέγων
 καὶ διὰ τοῦτο προσέθηκε τὸ βούλονται, ἵνα χωρίσω αὐτὴν ἀπὸ τῶν ἐπι-
 στημῶν καὶ δυνάμεων· ἐκεῖναις γὰρ οὐκ ἐν τῷ βούλεσθαι πράττειν ἐστὶ
 35 τὸ εἶναι, ἀλλ' ἐν τῷ δύνασθαι. ὁ γὰρ τὴν ἱατρικὴν ἔχων καὶ μὴ 60^a

1 ἦσαν] οὔσα a 8 ὅτε S λέγει Sa 9 post δὲ add. καὶ a post δικαιοσύνη
 add. ἀντὶ τοῦ τίνων μεσότης ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη Sa ἐπειδὴ S 11 δίκαιον om. S
 12 ἔσται a 13 ante εἴρηκε add. ὡς a γὰρ om. Sa καταρχὴν a
 ἐν τῷ πρώτῳ] A 1 p. 1094b 12 16 ἐκ τῶν] ἐν τῷ a: om. S 18 τοῖς ante
 πᾶσιν om. S 19. 20 τὴν αὐτὴν ἔξιν Ba 20 et 22 βούλεται S 22 ὁρισμῷ a
 23 ἀποδοῦναι a 25 ἀπήνεγκε S 26 οὐ Ba Arist. Mb: οὐδὲν S: οὐδὲ Arist.
 vulg. 27 καὶ ἐπὶ τῶν Arist. 30 βούλεται S post πράττειν add. διὰ τοῦτο S
 32 οὕτως] οὕτως δὲ S καὶ om. S προσέθηκε a χωρήσω Sa
 35 τῷ εἶναι a

βούληται ὑγιαίνειν, ἰατρός ἐστι καὶ λέγεται· ὁμοίως καὶ ὁ τὴν ῥητορικὴν 60^a
 δύναμιν ἔχων, κἂν μὴ ὑπὲρ τῶν δικαίων λέγῃ ἀλλὰ τῶν ἀδίκων, ῥήτωρ
 ἐστὶ, καὶ ὅπως ἂν δύνῃται ὑπὲρ ἀμφοτέρων τῶν τε δικαίων καὶ τῶν ἀδίκων.
 ῥήτωρ ἐστὶ. δίκαιος δὲ ἐστὶν οὐχ ὁ τὰ δίκαια πράττειν δυνάμενος· δύναται
 5 γὰρ καὶ ὁ ἀδίκος ταῦτα ποιεῖν· ἀλλὰ δίκαιός ἐστιν ὁ βουλόμενος, βούλεται
 ὁ δὲ ὁ τὴν εἰν ἔχων τὴν εὐφροσύνην. ἀλλὰ ὁ δὲ τὴν ἰατρικὴν ἔχων τὴν νοση-
 μένων καὶ τὰ ὑγιεινὰ καὶ τὰ νοσώδη πράττειν, ὁμοίως δὲ καὶ διαλεκτικὸν
 καὶ ῥήτορα τὸν δυνάμενον ἐφ' ἑκάτερα ἐπιχειρεῖν· ἢ ὅτι καὶ αἱ ἐπιστήμαι
 καὶ αἱ δυνάμεις αἱ αὐταὶ εἰσι τῶν ἐναντίων· οὐ γὰρ ἔχουσι τὸ εἶναι ἐν
 10 τῇ τῷ ἑτέρῳ τῶν ἀντικειμένων δύνασθαι καὶ βούλεσθαι δεικνύειν, ὥσπερ
 ἡ δικαιοσύνη ἐν τῷ βούλεσθαι καὶ δύνασθαι μόνον τὰ δίκαια, ἀλλ' ἔστιν
 αὐταῖς ἢ τε παρασκευὴ καὶ ἡ βούλησις καὶ τὸ εἶναι πρὸς τὰ ἀντικείμενα 10
 ἐπιχειρεῖν. τοῦτο δὲ λέγω ἐπὶ τῆς ῥητορικῆς καὶ διαλεκτικῆς· ἐπὶ δὲ
 τῆς ἰατρικῆς οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἔστιν αὐτῇ τὸ εἶναι ἐν τῇ γινώσκειν τὰ
 15 ἀντικείμενα. δυνάμεις δὲ λέγει τὴν διαλεκτικὴν καὶ ῥητορικὴν, ἐπιστήμας
 δὲ μουσικὴν καὶ ἰατρικὴν· καὶ γὰρ αὐταὶ τῶν ἀντικειμένων εἰσι γνωστικά.
 λέγει δὲ ἕξεις οὐ τὰς ἀρετὰς μόνον ἀλλὰ συμπάσας ἡμῶς τὰς ἀρετὰς καὶ
 κακίας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. ὅτι δὲ αἱ ὡς ἀρεταὶ ἕξεις λεγόμεναι οὐκ
 εἰσι τῶν ἐναντίων αἱ αὐταί, ἔδειξε σαφῶς ἐπὶ τῆς ὑγείας, ἀρετῆς οὕσης 15
 20 σώματος· ἐκ γὰρ τῆς ὑγείας τὰ ὑγιεινὰ πράττεται, οὐκέτι δὲ καὶ τὰ νοσώδη,
 ὡς καὶ τὰ νοσώδη ἐκ τῆς νόσου, οὐ μὴν καὶ τὰ ὑγιεινὰ. ἐκείνος γὰρ
 βαδίζει ὑγιεινῶς ὁ τὴν ὑγείαν ἔχων, οὐκ ἐνδέχεται δὲ καὶ τὸν νοσοῦντα
 οὕτως βαδίζειν. ὁμοίως καὶ ὁ τὴν δικαιοσύνην ἔχων τῶν δικαίων μόνων
 ἐστὶ πρακτικὸς καὶ ὁ τὴν ἀδικίαν τῶν ἀδίκων, οὐ μὴν τἀνάπαλιν.

20 p. 1129^a17 Πολλάκις μὲν οὖν γνωρίζεται ἡ ἐναντία ἕξις ἀπὸ τῆς 20
 ἐναντίας.

Μέλλων δεικνύειν ὅτι πολλαχῶς ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἔστιν ἡ μὲν ὡς 39
 ὅλον ἡ καθόλου δικαιοσύνη ἡ δὲ ὡς μέρος, ἢ ἡ μὲν ὡς γένος ἡ δ' ὡς
 εἶδος (τινὲς μὲν γὰρ τὴν καθόλου δικαιοσύνην γένος ἀπεφύρατο τῆς ἀντικίας
 30 καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν ἀρετῶν, τινὲς δὲ οὐ γένος ἀλλ' ὅλον) μέλλων δὲ
 τοῦτο δεικνύειν, πρῶτον λέγει καὶ συνίστησιν ἐκεῖνα, οἷς μέλλει χρῆσθαι
 πρὸς τὴν τοιαύτην δεξιάν, λέγων πολλάκις μὲν γνωρίζεται ἡ ἐναντία
 ἕξις ἀπὸ τῆς ἐναντίας· οἷον ὁ εἰδὼς ὅτι εὐδία ἐστὶν ἡ τῶν σαρκῶν
 πύκνωσις, οἶδεν ὅτι καχεξία ἐστὶν ἡ τῶν σαρκῶν μάνωσις. καὶ οὐ μόνον

2 ἔχων δύναμιν Sa	λέγει a	ἀλλ' ὑπὲρ τῶν S	3 καὶ ὅπως—ῥήτωρ
ἐστὶ (4) om. S	ἂν scripsi: κἂν libri	6 τ[] τὸν S	8.9 καὶ ἐπιστήμαι
καὶ δυνάμεις S	9. 10 ἐν τῇ ἑτέρῳ τῶν S	11 δύνασθαι καὶ βούλεσθαι S	
16 post γὰρ add. καὶ Sa	18 ὡς om. Ba	20 ἐκ γὰρ] καὶ γὰρ ἐκ a	
21 ὥσπερ S	22 post ἔχων add. καὶ S	δὲ om. BS	23 post ὁμοίως
add. δὲ a	24 τἀνάπαλιν] οὗθ' οὕτως τῶν δικαίων οὗθ' ὁ δίκαιος τῶν ἀδίκων S		
25 μὲν om. S	25. 26 τῶν ἐναντίων BS	27. 28 ὡς ὅλον—ἢ ἡ μὲν om. a	
30 γένος] μέρος S	31 λέγω S	34 εἶδε a	

ἡ ἕξις ἀπὸ τῆς ἐναντίας ἔξεως γνωρίζεται, ἀλλὰ καὶ ἡδὴ ἀπὸ τῶν 60⁺
 ὑπ' αὐτὴν ἐκτῶν, καὶ τὰ ἐκτὰ ἐκ τῆς ἔξεως. εἰπὼν δὲ τὴν ἐναντίαν ἕξιν 35
 ἀπὸ τῆς ἐναντίας γνωρίζεσθαι, προσέθηκε πάντο ἀκριβῶς τὸ πολλαχῶς· οὐ
 γὰρ αἰεὶ ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ ἐναντία ἀπὸ τῆς ἐναντίας γνωρίζεται. τοῦ
 5 γὰρ φιλεῖν, ὡς ἐν τοῖς Τοπικοῖς εἶπε, πολλαχῶς λεγόμενον τὸ μισεῖν πολλαχῶς
 οὐ λέγεται· ὥστε ἐπὶ τούτου οὐκ ἐκ τοῦ θατέρου θατέρον γνωρισθῆσεται.
 λέγεται δὲ τὸ φιλεῖν ἐπὶ τε τοῦ κατὰ διάνοιαν ἀγαπᾶν καὶ ἐπὶ τοῦ τοῖς
 χεῖλεσιν ἀσπάξεσθαι, ὃ τῷ τοῖς χεῖλεσιν φιλεῖν οὐκ ἔστι τι ἐναντίον, τῷ 40
 δὲ κατὰ διάνοιαν φιλεῖν ἔστι τι ἐναντίον, τὸ κατὰ διάνοιαν μισεῖν. ἔοικε
 10 δὲ πολλαχῶς λέγεσθαι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀδικία, ἀλλὰ διὰ
 τὸ σύνεγγυς εἶναι τὴν ὁμωνυμίαν. διὰ τούτων τὴν αἰτίαν λέγει τοῦ
 διὰ τί πολλαχῶς λεγομένης τῆς δικαιοσύνης οὐκ ἔστι γινώριμον τοῦτο· καὶ
 φησὶν ὅτι αἴτιον τούτου ἔστι τὸ σύνεγγυς ἀλλήλων εἶναι τὰς δικαιοσύνας
 καὶ πολλὴν ἔχειν τὴν ὁμοιότητα. ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις πᾶσι τοῖς ἐπιτεταμένῃν
 15 ἔχουσι τὴν ὁμοιότητα λανθάνειν συμβαίνει τὴν κατὰ αὐτὰ ὁμωνυμίαν. τῶν 45
 γὰρ ὁμωνύμων ὅσα μὲν πολὺ ἀπ' ἀλλήλων διέστηκε. γινώριμα ταῦτα ὅτι
 ὁμώνυμα, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ ἐξηγητής, καὶ
 ἡ κλεῖς ἡ τὰς θύρας κλειόμεν, καὶ τὸ κατὰ τὸν αὐχένα τῶν ζώων ὁστοῦν,
 καὶ ὅπως τὰ ἐκ τινος τύχης ὀνομασθέντα· ὅσα δὲ σύνεγγυς ἔστιν ἀλλήλων,
 20 ταῦτα οὐκέτι δοκεῖ ὀνόματος μόνου κοινωνεῖν. σύνεγγυς δὲ ἀλλήλων τὰ ὄντα,
 αἱ κινήσεις, τὰ ἀγαθὰ, αἱ δικαιοσύναι, ὡς δευχθήσεται περὶ αὐτῶν, λέγω δὴ
 τῶν δικαιοσυνῶν. τούτων γὰρ ἡ μὲν ἔστιν ὥσπερ γένος δικαιοσύνη ἡ λεγο- 50
 μένη κατὰ πάσης ἀρετῆς, ἡ δὲ ὥσπερ ταύτης εἶδος· ὥστε ὡς μὲν γένος
 καὶ εἶδος συνώνυμα ἔσονται (ἐπιδέχονται γὰρ τὰ εἶδη τὸν τῶν γενῶν ὀρις-
 25 μόν), καθ' ὅσον δὲ ἡ ὡς εἶδος λαμβανομένη δικαιοσύνη τὸ αὐτὸ ὄνομα
 ἔχει τῇ ὡς γένος λαμβανομένῃ, κατὰ τοῦτο ἔσονται ὁμώνυμοι· ἄλλο γὰρ
 ἑκατέρωσιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς δικαιοσύνης σημαίνεται. ὁ δ'
 αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ ἀδικίας· τοῦτο δὲ ὅλην ἔσται προϊόντος τοῦ λόγου.
 μέλλων δὲ ἡδὴ δεικνύειν ὅτι πολλαχῶς ἡ δικαιοσύνη λέγεται, ἀπὸ τῆς 60⁺
 30 ἀδικίας ἄρχεται, μᾶλλον δὲ τοῦ ἀδίκου· γνωριμώτερον γὰρ ὅτι ὁ ἄδικος
 πολλαχῶς λέγεται ἢ περὶ ἡ ἀδικία. εἰ δὲ ὁ ἄδικος πλεοναχῶς, καὶ ἡ ἀδικία·
 εἰ δὲ ἡ ἀδικία, καὶ ἡ δικαιοσύνη· τοῦτο γὰρ εἴρηται ὅτι ὡς ἐπὶ πολὺ,
 ἂν θατέρον τῶν ἐναντίων πλεοναχῶς λέγηται, καὶ θατέρον.

p. 1129^a 32 Δοκεῖ δὲ ὅ τε παράνομος ἄδικος εἶναι.

5

35 Εἰπὼν ὅτι ἡ δικαιοσύνη μεσότης ἔστι, διὰ τούτων δείκνυσι καὶ ὅτι

1 ἀλλὰ καὶ — τῆς ἔξεως (2) om. S	2 εἶπεν S	3 ante τὸ add. καὶ S
5 ἐν τοῖς Τοπικοῖς] A 15 p. 106 ^b 1 sqq.	τοῖς om. Sa	8 ὅ] ὡ τιτι S
τῷ μὲν τοῖς a	9 κατὰ τὴν διάνοιαν utrobique S	11 post ὁμωνυμίαν add.
αὐτῶν S	12 διὰ τὸ S	14 ἔχει S
ὁμώνυμα add. ἐστὶν S	20 post κοινωνεῖν add. ταῦτα δὲ ἔστιν τὰ S	17 post δὲ om. S
22. 23 ἡ λεγομένη om. Ba	24 ἐπιδέχεται S	26 τῇ] τῆς Ba
ὁμώνυμοι a	29 ἡδὴ om. S	λαμβανομένης a
	32 ἡ post καὶ om. B	33 λέγεται S
34 post παράνομος add. καὶ S		

μεσότης καὶ τίνων μεσότης ἐστί, συλλογιζόμενος οὕτως· εἰ ὁ ἄδικος παρά- 60
 νομος καὶ ὁ παράνομος πλεονέκτης, ὁ δὲ πλεονέκτης ἄνισος, ὁ ἄδικος ἄρα
 ἄνισος. οὕτως καὶ τὸ ἄδικον ἄνισον, τὸ δὲ ἄνισον περιέχει τὸ πλεόν καὶ
 ἔλαττον καὶ κοινῶς κατηγορεῖται κατ' ἀμφοῖν, τοῦ τε πλείονος καὶ τοῦ 10
 5 ἐλάττονος. εἰ οὖν τὸ ἄδικον ἄνισον, τὸ δίκαιον ἴσον, καὶ εἰ τὸ ἄδικον πλεόν
 καὶ ἔλαττον, τὸ δίκαιον μέσον τοῦ πλείονος καὶ ἐλάττονος, καὶ ἡ δικαιοσύνη
 μεσότης, ἥπερ ἐστὶν ἀρετῆς γνώρισμα. εἶπε γὰρ ἐν τῷ Β ὅτι ἀρετὴ ἐστὶν
 ἕξις ἐν μεσότητι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅτι δὲ ὁ ἄδικος ἄνισος καὶ οὐδέποτε τὸ
 ἴσον καὶ μέσον αἰρεῖται, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀπλῶς ἀγαθῶν τὸ πλεόν, ἐπὶ
 10 δὲ τῶν κακῶν τὸ ἔλαττον, ὁτλήν ἐκ τῶν ὁσημέραι γινομένων· χρημάτων 15
 γὰρ ἡ τιμῶν ἢ διανομῆς χρυσοῦ γινομένης αἰεὶ τὸ πλεόν λαβεῖν σπουδάζει,
 ζημίας δὲ παρούσης ἢ τινας ἄλλου ὧν οὐ βουλόμεθα. πάντα τρόπον μὴ
 χανᾶται ἢ μηδέν τι ἢ μικρόν τι καὶ ὧν οἱ ἄλλοι πάντες εἰσενηγόησαι
 τὸ βραχύτατον εἰσενεγκεῖν. ὥστε τοῦ μὲν ἀγαθοῦ τὸ πλεόν, τοῦ δὲ κακοῦ
 15 τὸ ἔλαττον αἰρεῖται καὶ διώκει· αἰρεῖται δὲ τὸ ἔλαττον κακὸν οὐχ ὡς κακόν,
 ἀλλ' ὡς ἀγαθόν. τὸ μὲν γὰρ ἔλαττον κακὸν πρὸς τὸ μείζον κακὸν παρα-
 βαλλόμενον ἀγαθὸν εἶναι δοκεῖ· τὸ γὰρ ἀντὶ δέκα νομισμάτων δοῦναι νόμισμα 20
 ἐν ὧς ἀγαθὸν αἰρεῖται. ἐστὶν οὖν τὸ μὲν δίκαιον τὸ νόμιμον καὶ ἴσον, τὸ
 δ' ἄδικον τὸ παράνομον καὶ ἄνισον.

20 p. 1129b1 Ἐπεὶ δ' ὁ πλεονέκτης ἄδικος, οὐ περὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ
 ἐσται.

Εἰπὼν τὸν πλεονέκτην ἄδικον εἶναι περὶ τὰ ἀγαθὰ, λέγει μὴ περὶ πάντα
 τὰ ἀγαθὰ πλεονέκτην εἶναι· οὔτε γὰρ τοῦ ἱατροῦ ἢ τοῦ ῥήτορος ἱατρικώτερος 30
 ἢ ῥητορικώτερος σπεύδει γενέσθαι οὔτε τοῦ μουσικοῦ μουσικώτερος καὶ
 25 τὸ πλεόν τούτων ἐν τούτοις ἔχειν, ἀλλὰ περὶ ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ πλεονεκεῖ,
 ἅπερ ἐστὶν ἀπλῶς καὶ τῇ ἑαυτῶν φύσει ἀγαθὰ, τοῖς φάουλαις δὲ καὶ μο-
 χθηροῖς οὐκ ἀγαθὰ. εἰσὶ δ' ἀπλῶς ἀγαθὰ ὑγεία, πλοῦτος, κάλλος, εὐγένεια,
 ἀρχή, ἐξουσία, ἃ τῇ ἑαυτῶν φύσει ἀγαθὰ ὄντα τοῖς φάουλαις κακὰ ἐστί·
 30 μᾶλλον δ' ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα αὐτοῖς ἐστὶν αἰσχος, νόσος, πενία. εἰπὼν
 δὲ ὅτι περὶ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ ὁ πλεονέκτης ἐστί, τίνα ταῦτά ἐστιν ἐπήγα- 35
 γεν, ὅτι ὑπὲρ ὧν τῆς λήψεως τῷ θεῷ εὐχονται οἱ ἄνθρωποι· εὐχονται δὲ
 πλουτεῖν, ὑγίαινειν· ταῦτά ἐστί τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ. ἐνδεεζόμενος δὲ τίνα
 εἰσὶ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ διὰ τοῦ εἰπεῖν οἱ δ' ἄνθρωποι ταῦτα εὐχονται
 καὶ διώκουσιν, ἐπιδιорθούμενος τὸ πλημμελὲς τῆς τοιαύτης εὐχῆς ἐπή-

2 δὲ om. Ba	2. 3 ἄνισος ἄρα ἄδικος Ba	3 οὕτως] ὥστε S	5 εἰ post καὶ om. S
6 καὶ τοῦ ἐλάττονος S	7 ἐν τῷ B] c. 6 p. 1106 ^b 36: ἐν τῷ ἄλφα BS	9 ἀπλῶν	
ἀγαθῶν S	10 γινομένων S	11 fort. ἢ χρυσοῦ διανομῆς	14 ὥστε]
ὥπερ S	16 τὸ post πρὸς om. a	18 post μὲν add. οὖν S	20 δ' ὁ
BS: δὲ Arist. KbMbOb: γὰρ καὶ a Arist. HbNb		ὁ ἄδικος a Arist.	20. 21 ἄδικος
περὶ τὰ ἀγαθὰ ἐσται οὐ πάντα a Arist.	20 πάντα om. B	22 περὶ τὰ ἀγαθὰ]	
παρὰ τὸν ἀγαθὸν B	27 ὑγεία S	29 αἰσχος S	30 τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν BS
31 λήψεως] λύκης a	τοῖς θεοῖς S	33 ἐστί S	

γαγεν οὐ δεῖ εὖχεσθαι λαβεῖν ταῦτα, ἀλλ' εὖχεσθαι καὶ τὸν ὑγιαίνοντα καὶ 60^v
τὸν πλουτοῦντα καὶ τὸν καλὸν τὴν ὑγείαν καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὸ κάλλος
εἰς καλὸν αὐτοῖς καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ μὴ εἰς βλάβην ἢ λώβην ψυχῆς. 40
τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἐστὶν ἡ πλεονεξία, διὰ τοῦτο δοκεῖ πλεονέκτης
5 εἶναι. ἐπεὶ πλεονέκτης λέγεται ὁ τὸ πλεῖον ἔχων, ὁ δ' ἄδικος ἐπὶ τοῦ
κακοῦ τὸ ἔλαττον ἔσχε κακόν, λέγει ὅτι τὸ τοιοῦτον κακὸν ὡς ἀγαθὸν
ἡρετίσατο καὶ ἐδίδωξεν· ὥστε πλεονέκτης ἐστί, καθ' ὅσον τοῦ ἀγαθοῦ ἐστὶν
ἡ πλεονεξία. εἰπὼν δὲ ἔστιν ἄνισος ἐπήγαγε τοῦτο γὰρ περιέχον καὶ
10 κρινόν, λέγων τοῦτο τὸ ἄνισον· τὸ γὰρ ἄνισον περιέχει τὸ πλεόν καὶ
10 ἔλαττον, ὡς εἴρηται.

p. 1129^b11 Ἐπεὶ δ' ὁ παράνομος ἄδικος ὁ δὲ νόμιμος δίκαιος, 45
δῆλον ὅτι πάντα τὰ νόμιμά ἐστὶ πως δίκαια.

Δείξας τὸ ἄδικον ἄνισον, πιστοῦμενος ὅτι ὁ δίκαιος ἴσος ἐπὶ τὸ δεῖ- 54
κνύναι τὴν διαφορὰν τοῦ δικαίου τοῦ τε | ὡς νομίμου καὶ τοῦ ὡς ἴσου πρόεισι, 61^r
15 καὶ τίς ἐστὶν ὁ νόμιμος δίκαιος λέγει. τὸ μὲν οὖν ὅτι νόμιμός ἐστι λαμ-
βάνει πάλιν ἐκ τοῦ καὶ τὸ ἄδικον παράνομον εἶναι. εἰ δὲ ὁ νόμιμος δίκαιος,
δῆλον ὡς καὶ τὰ νόμιμα πάντα δίκαια ἂν εἴη. πρόσκειται δὲ τὸ πῶς
δίκαια, ὅτι μὴ κατὰ τὴν ἰδίως λεγομένην δικαιοσύνην πάντα τὰ νόμιμα
δίκαια, ἀλλὰ κατὰ τὴν κοινῶς. καθ' ὅσον γὰρ τοῖς νόμοις πειθόμενός τις 5
20 ταῦτα ποιεῖ, δίκαιός ἐστι, καὶ αὐτὰ δίκαια, αὐτὰ δὲ καθ' αὐτὰ ἡ ἀνδρεία
ἢ σωφρονικά εἰσιν, ἢ ἐξ οἷας ἂν εἴη ἀρετῆς. ἀλλὰ μὴν περὶ πάντων οἱ
νόμοι ὀρίζουσι τῶν κατὰ τὰς ἀρετὰς καὶ προαγορεύουσι τὴν ἀναφορὰν
ποιούμενοι αὐτῶν ἐπὶ σύστασιν τῆς καθεστῶσης πολιτείας ἢ εὐδαιμονίαν
καὶ σωτηρίαν. ἡ μὲν δημοκρατία, ὡς φησιν αὐτός, τοῦ κοινῆ συμπερόντος
25 πᾶσι καταστοχαζομένη· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, τῆς ἀριστο-
κρατίας καὶ τιμοκρατίας καὶ τῶν λοιπῶν. ἡ γὰρ ἡθικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ 10
τῷ σκοπῷ διαφέρουσι μόνῃ, ἐπεὶ ἀμφοτέραις περὶ ἀρετῆς ἢ πραγματεία,
ἀλλὰ τῇ μὲν ἡθικῇ ἑνὸς ἐκάστου διὰ τῶν ἀρετῶν ἢ εὐταξία καὶ εὐστά-
θεια σκοπός, τῇ δὲ πολιτικῇ ἢ τῆς πόλεως, ἣν οὐχ οἷόν τε διοικεῖσθαι καλῶς
30 χωρὶς ἀρετῶν καὶ τῆς κατ' αὐτὰς ἐνεργείας. ὁ δὲ τούτοις πειθόμενος
νόμιμός τε καὶ δίκαιος, καὶ τὸ νόμιμον ἄρα δίκαιον. ἀλλὰ μὴν τὰ κατὰ
τὰς ἀρετὰς πάντα ποιητικὰ τέ ἐστὶν εὐδαιμονίας καὶ φυλακτικὰ τῶν μορίων
αὐτῆς, μόρια δὲ εὐδαιμονίας αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κατ' αὐτὰς ἐνέργειαι. καὶ 15
τὸ δίκαιον ἄρα ποιητικόν τέ ἐστὶ καὶ φυλακτικὸν εὐδαιμονίας καὶ τῶν

2 καὶ τὸν καλὸν.—πλοῦτον om. Ba 6 ἔλαττον] ἄδικον S 7 ἡρετίσατο B:
ἡρετίσατο Sa 8 περιέχει S: περιέχει Arist. 9 τὸ post τοῦτο om. S 11 post
ἄδικος add. ἦν a Arist. 12 τὰ om. S 14 ὡς ante ἴσου om. S 17. 18 πῶς
δίκαιος a 18 μὴ om. S 19 τις post γὰρ posit S 21 ἐστὶν S 22 τῶν]
τὰ B προαγορεύουσι Anon.: προαγορεύουσι libri διαφορὰν a 23 σύστασιν
scripsi: συστάσει libri ἡ—σωτηρίαν (24) scripsi: ἡ εὐδαιμονία καὶ σωτηρία libri
25. 26 τῆς τ' ἀριστοκρατίας S 26 καὶ, τῆς S τιμοκρατίας] δημοκρατίας a
post ἡθικὴ add. ἀρετῇ S 27 ἀρετῶν S 28. 29 εὐσταθία Sa 29 ὁ σκοπός S
31 μὲν S 32 εὐδαιμονικά S

μορίων αὐτῆς. ἡ λέγει ἂν μόρια εὐδαιμονίας τὰς ἀρετὰς πάσας τὰς ψυχικὰς 61·
καὶ σωματικὰς καὶ τὰ ἐκτός, ὅπερ ἐκτός εἰσι χρήματα, κτήματα, κτήσεις
ἄλλη πᾶσαι ἐκ τούτων γὰρ πάντων τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν ἀρετῶν
καὶ τῶν ἐκτός ἀγαθῶν βούλεται συγκεκροτῆσθαι τὴν εὐδαιμονίαν τὴν
πολιτικὴν, ἐπεὶ μὴ ὅτι ἐκ τούτου καὶ τὴν θεωρητικὴν, ἐν τῷ K τῆσδε
τῆς πραγματείας γνωσόμεθα. εἰπὼν δὲ ἓνα τρόπον δίκαια λέγεσθαι καὶ 20
τὰ ποιητικὰ καὶ φυλακτικὰ εὐδαιμονίας καὶ τῶν μορίων αὐτῆς, ἐπήγαγε
τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ, οἷον οἱ νομοθεταὶ περὶ τῶν κατὰ τὰς ἀρετὰς
διαγορεύουσιν οὐχ ἀπλῶς τὴν φύσιν τῶν ἀρετῶν σκοποῦντες, ἥτις ἐστὶν
10 ἐκάστη αὐτῶν, καὶ τί τὸ <τί> ἦν εἶναι ἐστὶν αὐτῶν καὶ ἡ οὐσία, ἀλλὰ στοχα-
ζόμενοι τοῦ κοινῇ συμφέροντος καὶ ἐπ' ἐκεῖνο τὴν ἀναφορὰν ποιούμενοι
προσάττουσι τὰ κατὰ τὰς ἀρετὰς πράττειν. ἀπεσχεδιασμένοι δὲ νόμον 25
λέγει τὸν μὴ ἐκ πολλῆς μελέτης καὶ ἐξετάσεως τεθέντα, ἀλλ' ἀθρόον καὶ
ἀμελετήτως.

15 p. 1129b25 Αὕτη οὖν ἡ δικαιοσύνη ἀρετὴ μὲν ἐστὶ τελεία.

Τριχῶς ἡ τελεία ἀρετὴ λέγεται. λέγεται γὰρ τελεία ἀρετὴ καὶ ἡ
ἀνδρία μόνη ἡ ἡθικὴ ἡ μετὰ φρονήσεως καὶ ὀρθοῦ λόγου ὑπομενετική 30
τῶν μερίστων ἐν τοῖς πολέμοις κινδύνων· λέγεται δὲ τελεία αὕτη ἡ ἀν-
δρία πρὸς ἀντιδραστικὴν τῆς φυσικῆς ἀνδρίας, καθ' ἣν φυσικὴν ἀνδρίαν
20 ὁ Ἀχιλλεὺς ἀνδρεῖος ἐλέγετο. λέγεται πάλιν τελεία ἀρετὴ καὶ τὸ ἐκ πασῶν
τῶν ἀρετῶν ἄθροισμα, ἥτις καὶ ἀπλῶς ἀρετὴ λέγεται καὶ μόνως ἀρετὴ
τελεία. λέγεται δὲ ἀρετὴ τελεία καὶ ἡ κατὰ τὴν νομιμότητα, περὶ ἧς νῦν
λέγει, ἥτις ἡ αὕτη ἐστὶ τῇ ἐκ πασῶν ἀρετῶν οὕσῃ, ὡς προῖον ἐρεῖ· δια-
φέρουσι δ' ὅτι ἡ μὲν προτέρα ὡς ἕξις ψυχῆς ἀπλῶς θεωρεῖται, ἡ δὲ κατὰ 35
25 τὴν νομιμότητα ἀρετὴ. ἥτις καὶ δικαιοσύνη λέγεται, ἐν τῇ πρὸς ἑαυτὸν χρήσει
κρίνεται. ἡ γὰρ κατὰ πάσας τὰς ἀρετὰς ἐνέργεια ἐπὶ σωτηρίᾳ γινόμενη τῆς
πολιτικῆς κοινωνίας ἐστὶν ἡ νῦν λεγόμενη τελεία μὲν ἀρετὴ, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς
ἀλλ' ὡς πρὸς ἑαυτὸν. ἥτοι πρὸς τὸ διαμένειν καὶ διασώζεσθαι τὸ πολιτικόν.
ὥστε ὁ ἅλον γέγονεν ὅτι ἡ καθόλου ἀρετὴ καὶ ἡ καθόλου δικαιοσύνη τῇ
30 ὑποκειμένῃ καὶ τῇ οὐσίᾳ αἱ αὗται εἰσι, διαφέρουσι δὲ κατὰ τι, ὡς εἴρηται·
ὅταν μὲν γὰρ ἀπλῶς ὡς ἕξις θεωρεῖται ψυχῆς, ἀρετὴ μόνως λέγεται, ὅταν 40
δὲ ὡς σωστική τῆς πολιτείας, δικαιοσύνη προσαγορεύεται. τοῦτο γὰρ οὖν
διαφέρουσι καὶ καθὼς τελειότερα ἡ δικαιοσύνη δοκεῖ εἶναι τῆς ἀρετῆς· τελειο-
τέρα γὰρ αὕτη, ἣν ὁ ἔχων καὶ πρὸς ἄλλους χρῆσθαι δύναται, ἀλλ' οὐχ

1. 2 σωματικὰς καὶ ψυχικὰς Ba	2 καὶ τὰ—εἰσι] οἶον Ba	4 post ἀγαθῶν
add. αὐτὸς S	5 K] ἐκ S: κοινῶ a: cf. K 7	6 τρόπω S
9 post ἐστὶν add. ἡ S	10 alterum τί addidi	15 Αὕτη μὲν οὖν a Arist.
17 καὶ δι' ὀρθοῦ S	ὑπομονητικὴ Sa: ὑπομενητικὴ Anon.	18 τοῖς om. S
21 μόνον S	23 ἡ] ἡ ὡς Sa	25 χρήσει] κρίσει S
σώζεσθαι S	29 ἡ post καὶ om. S	32 ὡς συστατικὴ τῆς a
εἶναι om. B	34 ὁ om. S	33 τελειότερον S
- χράσθαι B

μόνον καθ' ἑαυτόν· ἔστι δὲ ὡς εἴρηται πρὸς ἄλλον ἢ κατὰ νομιμότητα. 61^r
 διὰ οὖν τὸ πρὸς ἄλλον εἶναι τὴν δικαιοσύνην καὶ πρὸς σωτηρίαν τῆς πολι-
 τικῆς κοινωνίας κρατίστη, φησί, καὶ ἀρίστη δοκεῖ εἶναι ἡ δικαιοσύνη, καὶ
 θαυμασιωτέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἀστέρος. ἐφά δὲ φαῦσις 45
 5 ἀστέρος λέγεται, ὅταν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου φαίνεται ὁ ἀστήρ, ἔσπερος
 δὲ ὅταν μετὰ τὴν τοῦ ἡλίου δύσιν ὁράται. οὐχ οὕτω δοκεῖ, φησί, θαυμαστὴ
 ἢ Ἀφροδίτη, καίτοι λαμπροτάτη οὖσα ἐφά καὶ ἐσπέριος φαινόμενη, ὡς
 ἡ δικαιοσύνη. ὅτι δὲ καὶ κρατίστη καὶ θαυμαστὴ καὶ ἀρίστη ἐστὶν ἡ δικαιο-
 σύνη πιστούμενος ἐπήνεγκε καὶ τὴν λέγουσαν παροιμίαν

10 p. 1129^b29 'Ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ' ἀρετὴ ἔνι.

61^v

Τουτέστιν ὅπαν κακὸν πόρρω τῆς δικαιοσύνης. ἡ δὲ παροιμία Θεόγνι-
 δός ἐστιν, ὡς Θεόφραστός φησιν ἐν τῷ πρώτῳ Περι ἡθῶν λέγων, ἐν δὲ
 τῷ πρώτῳ τῶν Ἰθικῶν ὡς Φωκυλίδης αὐτοῦ μέμνηται, καὶ οὐδὲν θαυ-
 μαστὸν καὶ Φωκυλίδην αὐτῷ καὶ Θεόγνιν γνήσασθαι. πολλοὶ γὰρ ἐν
 15 μὲν τοῖς οἰκείοις δύνανται τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι. οὐχ ὥσπερ ἐν ταῖς
 θεωρητικαῖς ἐπιστήμασι ἐν γνῶσει τὸ τέλος ἐχούσαις ὁμοία ἐστὶν ἡ γνῶσις 5
 τοῦ γνωστοῦ αὐτῷ τε ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ ἐπ' ἄλλων, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν
 ἀρετῶν ἔχει, καὶ ὅλως περὶ τῆς πολιτικῆς· οὐ γὰρ ἐξαρκεῖ καθόλου
 εἰδέναι τίνα τε πρακτέον καὶ τίνα μὴ, ἀλλὰ καὶ δι' ὧν καὶ πῶς ἂν πρα-
 20 χθεῖν εἰδέναι χρὴ, ὧν ἡ γνῶσις δι' ἐμπειρίαν παραγίνεται. διὸ δεῖ πολλοῖς
 καὶ παντοδαποῖς ἐντετυχηκέναι πράγμασι τὸν μέλλοντα πολιτικὸν ἔσεσθαι,
 ὡς καὶ κυβερνήτην καὶ ἱατρόν. οὐ γὰρ αὐτάρχεις τοῦτοις οἱ καθόλου
 λόγοι ἀλλὰ καὶ ἐμπειρίας αὐτοῖς δεῖ. διὰ τοῦτο δὲ ἐν μὲν τοῖς οἰκείοις 10
 δύνανται πολλοὶ τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ χρῆσθαι, οἷον ἐν γυναιξὶ καὶ παισὶ
 25 καὶ ἀδελφοῖς, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀδυνατοῦσι διὰ τὸ μὴ ἐμπειρίαν ἔχειν τῶν
 πραγμάτων. δεῖται οὖν ὁ πολιτικὸς καὶ πρακτικὸς πρὸς τῷ τοῦς καθόλου
 λόγους ἔχειν καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἐμπειρίας, ὡς καὶ ὁ στρατηγὸς καὶ
 ὁ ἱατρός καὶ ὁ κυβερνήτης. ὅτι δὲ τὸ πρὸς ἑτέρους χρῆσθαι τῇ ἀρετῇ
 χαλεπὸν ἐστὶ, μάρτυρα ἐπάγει τὸν Βίαντα εἰπόντα "ἀρχὴ τὸν ἄνδρα δεῖξει"
 30 ὁ γὰρ ἄρχων πρὸς ἑτέρους· τινῶν γὰρ ὁ ἄρχων ἄρχει καὶ ἐν κοινωνίᾳ 15
 ἢ ἀρχῇ, ἐν ᾗ χαλεπώτεροι αἱ ἐνέργειαι. εἰπὼν δὲ τὴν κατὰ τὴν νομιμό-
 τητα δικαιοσύνην πρὸς ἄλλον εἶναι, πιστούμενος τοῦτο λέγει διὰ δὲ τὸ
 αὐτὸ τοῦτο, τουτέστι τὸ πρὸς ἕτερον ἢ πρὸς ἑτέρους εἶναι τὴν δικαιο-

I ἑαυτὴν S 4 τοῦ om. S 5 πρὸ] πρὸς S 7 ἔσπερος S
 8 θαυμαστικῇ a 10 post συλλήβδην add. εἰπεῖν B' ἐνι BS Arist. KbLb Ob; ἐστὶ
 a Arist. IIaMbNb 11 ἡ δὲ παροιμία] ἐστὶ. τὸ δὲ δικαιοσύνην σύμπασα συλλήβδην
 ἀρετὴ ἐνι S 11. 12 Θεόγνιδος] v. 147 Bergk 13 Φωκυλίδης] fr. 17 Bergk:
 Φωκυλίδης S; Φωκυλίδειος Bergk, at cf. Anonym. vol. XX p. 210, 17 15 ὥσπερ] ὥστε Ba
 17 τοῦ γνωστοῦ om. S αὐτὸ S 19 πρακτὰ Sa 19. 20 πραχθῇ S 20 παρά-
 γεται a 24 πολλὰ a 26 πρὸς τὸ S 29 τὸν Βίαντα] cf. Leutsch
 Paroemiogr. Gr. I 212. II 101, 310 εἰπόντα om. S ἀρχὰ S 30 γάρ
 post τινῶν om. S 32 πρὸς ἄλλο Ba πιστούμενος om. Ba

σύνην. οὐ τοῦ ἔχοντος τὴν τοιαύτην ἔξιν λέγουσιν εἶναι οὐδὲ ἀγαθόν 61
αὐτοῦ τυγχάνειν, ἀλλ' ἐκεῖνοις εἶναι ἀγαθόν, οἷς τὰ συμφέροντα πράττει.
ἄρχουσιν ἢ κυρίως, ἢ τοῖς βασιλεῦσιν ἢ τοῖς ἀρίστοις, ὡς ἐν ἀριστοκρατίᾳ.

p. 1130a5 Κάκιστος μὲν οὖν ὁ καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς φίλους. 20

- 5 Οὐχ ὥσπερ, φησὶν, κάκιστός ἐστιν ὁ καὶ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς
κοινωνοὺς καὶ φίλους χρώμενος τῇ μοχθηρίᾳ, οὕτω δὴ καὶ ἄριστός ἐστιν ὁ
πρὸς ἑαυτὸν καὶ φίλους καὶ κοινωνοὺς χρώμενος τῇ ἀρετῇ· ὁ γὰρ τῇ
ἀρετῇ πρὸς τοὺς φίλους χρώμενος τρόπον τινὰ πρὸς ἑαυτὸν χοῖται· ἀλλ'
ἐστὶν ἄριστος ὁ καὶ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς ἑτέρους, ὁποῖαι ἂν τύχουσιν ὄντες. 30
10 τοῦτο δὲ εἶπεν ὡς κατασκευαστικὸν τοῦ τὴν τοιαύτην δικαιοσύνην τελεῖαν
εἶναι, εἰ γε ἄριστος ὁ τῇ ἀρετῇ πρὸς ἄλλους χρώμενος, ὁ ἰδίῳ ἐστὶ τῆς
δικαιοσύνης. ταῦτα εἰπὼν ἐπάγει αὕτη μὲν οὖν ἡ κατὰ τὴν νομιμότητα
δικαιοσύνη οὐ μέρος ἀρετῆς ἐστίν, ὡς ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σωφροσύνη,
ἀλλ' ὅλη καὶ πᾶσα ἀρετὴ ἐστὶ, καὶ οὐ μία τις ἀρετὴ ἢ μέρος ἀρετῆς.
15 τί δὲ διαφέρει ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη, ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτλην.
ὥσπερ ὁ θεωρητικὸς καὶ πρακτικὸς νοῦς τῇ μὲν οὐσίᾳ εἷς ἐστὶ καὶ ὁ 35
αὐτός, ταῖς δ' ἐνεργείαις δύο (ὅταν μὲν γὰρ τὰ αἰεὶ ὡσαύτως ἔχοντα καὶ ἐξ
ἀνάγκης ὄντα θεωρῇ, θεωρητικὸς ὀνομάζεται, ὅταν δὲ τὰ πρακτὰ καὶ ἐνδε-
χόμενα ἄλλως ἔχειν σκοπῇ καὶ βουλευῇται πῶς ἂν κάλλιστα γένοιτο, πρακτικὸς
20 λέγεται), καὶ ὥσπερ ὁ αὐτὸς καὶ εἷς, ὅταν μὲν τὰ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα
τῷ διωρισμένῳ ποσῷ σκοπῇται, ἀριθμητικὸς ἐπονομάζεται, ὅταν δὲ τῷ
συνεχεῖ ποσῷ, γεωμέτρης, οὕτω καὶ ἡ καθόλου ἀρετὴ καὶ ἡ καθόλου δι- 40
καισύνη τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ἔν ἐστι, πῇ δὲ διαφέρουσιν. ὅταν μὲν γὰρ
ἀπλῶς ὡς ἕξις ψυχῆς σκοπῇται ἀρίστη καὶ μηδὲν τι πλεόν, ἀρετὴ λέγεται.
25 ὅταν δὲ ὡς χρῆσις πρὸς ἕτερον, δικαιοσύνη ὀνομάζεται. καὶ ἐπεὶ ἄλλη
ἐστὶ δικαιοσύνη ἑτέρα τῆς ὅλης καὶ καθόλου ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης, με-
ρικὴ τις οὕσα καὶ σύστοιχος τῇ ἀνδρείᾳ καὶ σωφροσύνῃ [καὶ] δικαιοσύνῃ,
καὶ περὶ ταύτης λεκτέον· ὁμοίως καὶ περὶ τῆς μερικῆς ἀδικίας. καὶ τοῦτο
εἰπὼν πρότερον δείκνυσιν ὅτι ἐστὶ τις ἄλλη δικαιοσύνη καὶ ἀδικία ἑτέρα 45
30 τῆς καθόλου δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, εἴτα λέγει τίς ἐστὶ· πρότερον γὰρ
ἐν τοῖς ζητούμενοις τὸ εἶ ἐστὶ τοῦ τί ἐστίν, ὡς ἐν τῷ B τῶν Ὑστέρων
ἀναλυτικῶν μεμαθήκαμεν.

1 λέγει a 2 αὐτὸ S ἀγαθοῖς S πράττειν Ba 4 ὁ om. S 6 δὴ Anon.:
δαί S: om. Ba 9 ἕτερον S 13 σωφροσύνη] δικαιοσύνη Sa 14 ὅλη οὐ
πᾶσα S 18 ὄντα om. a 19 σκοποῖ B: σκοπεῖ S βουλευεται S: βουλεύοιτο Ba
21 ἀριθμητικὸν S ὀνομάζεται S 22 συνεχῇ Ba γεωμετρικός a 23 πῇ]
πλὴν S 24 σκοπεῖται S 26 καὶ post ἀρετῆς om. Ba 27 καὶ post
σωφροσύνη delevisi, sed nescio an δικαιοσύνη quoque expungendum sit δικαιοσύνη a
29 ἐστὶ om. S 31 τοῦ εἶ ἐστὶ τὸ τί ἐστίν B 31. 32 τῶν Ὑστέρων ἀναλυτι-
κῶν] B 1

p. 1130^a 16 Κατὰ μὲν τὰς ἄλλας μοχθηρίας ὁ ἐνεργῶν ἀδικεῖ μὲν,
πλεονεκτηεῖ δ' οὐδέν.

Μέλλων δεικνύειν ὅτι ἔστι τις ἄλλη δικαιοσύνη παρὰ τὴν καθόλου, πρῶτον ὡς γνωριμώτερον δεῖξινυσιν ὅτι ἔστι τις μερικωτέρα ἀδικία, ἄλλη 62^r
5 οὕσα τῆς κοινῆς ἀδικίας καὶ καθόλου, ἥτις καὶ ἀντίκειται τῇ ζητουμένῃ μερικωτέρᾳ δικαιοσύνῃ. μεμνημέθα ὅτι καθόλου δικαιοσύνην καὶ καθόλου δίκαιον ἐλέγχομεν τὸν πάντα τὰ ὑπὸ τῶν νόμων διατεταγμένα τηροῦντα καὶ πράττοντα, καθόλου δὲ ἀδικίαν καὶ καθόλου ἀδικον τὸν παράνομον καὶ μὴ κατὰ
10 τὰ τῶν νόμων προστάγματα πολιτευόμενον. εἰ οὖν δειχθῇ ὅτι ἔστι τις ἄλλος
ἀδικος παρὰ τὸν παράνομον, δῆλον ἔσται ὡς ἔσται καὶ δίκαιός τις μερικώτερος
παρὰ τὸν καθόλου, ὅστις καθόλου, ὡς εἴρηται, νόμιμος δίκαιος λέγεται. ὅτι
δὲ ἔστιν ὑπὸ τὴν κοινὴν ἀδικίαν, ἥτις ἐστὶ παρανομία, ἀδικία τις ἢ κατὰ τὴν
πλεονεξίαν, ἄλλη μὲν οὕσα τῆς καθόλου, ὑπ' αὐτὴν δὲ τὴν καθόλου οὕσα,
καὶ ὁμωνύμως τῇ καθόλου καὶ αὐτὴ ἀδικία λεγόμενη, δεῖκνυσι λέγων· οἱ
15 μὲν γὰρ κατὰ τὰς ἄλλας μοχθηρίας ἐνεργοῦντες πλεονέκται οὐ λέγονται, ἀλλ' 10
ἀδικοὶ καὶ παράνομοι· οὗτε γὰρ ὁ ῥίψας τὴν ἀσπίδα ἐν πολέμῳ πλεονεκτηεῖ,
καίτοι διὰ δειλίαν τοῦτο ποιήσας καὶ διὰ τοῦτο ἀδικῶν καὶ παρανομῶν,
οὐθ' ὁ κακῶς εἰπὼν τινα πλεονεκτηεῖ, καίτοι δι' ὕβριν τοῦτο ποιήσας καὶ
παρὰ νόμον, οὐθ' ὁ μὴ ἐπαρκέσας τινὶ ὁσιμένῳ, καίτοι δι' ἀνελευθερίαν
20 τοῦτ' εἰργασμένος. εἰ οὖν οὗτοι καὶ πάντες ὅμοιοι παράνομοι μὲν καὶ ἀδικοὶ
λέγονται, πλεονέκται δὲ οὐ, δῆλον ὡς ὁ πλεονέκτης ἕτερός ἐστι τούτων,
καὶ ἡ πλεονεξία ἄλλη τῆς καθόλου ἀδικίας. καὶ ὥσπερ ἐκείνων ἕκαστος 15
ὁ εἰργάσατο οὐ διὰ πλεονεξίαν ἐποίησεν, ἀλλ' ὁ μὲν διὰ δειλίαν, ὁ δὲ δι'
ἀνελευθερίαν, ὁ δὲ διὰ χαλεπότητα, οὕτως οὐδ' ὁ πλεονέκτης κατὰ τινα
25 τῶν εἰρημένων ἀδικιῶν ἢ κατὰ πάσας ὁμοῦ ἀδικεῖ, ἀλλὰ κατὰ μόνην τὴν
πλεονεξίαν, ἥτις πλεονεξία οὐκ ἔστιν οὐ δειλία, οὐκ ἀνελευθερία, οὐκ ὀργή,
οὐκ ἄλλο τῶν ὁμοίων οἷς ὁ παράνομος χαρακτηρίζεται. ὥστε ὁ πλεονέκτης
ὁ ποιεῖ κατὰ κακίαν τινὰ ποιεῖ καὶ πλεονεκτηεῖ· κακείνους μὲν ψέγοντες λέ-
γομεν δειλοὺς καὶ ἀνελευθέρους καὶ ὕβριστάς καὶ ὀργίλους καὶ παρανόμους, 20
30 τοῦτον δὲ πονηρὸν καὶ πλεονέκτην· κακείνους μὲν λέγομεν ἀδικίαν ποιεῖν
τοῦτον δὲ πλεονεξίαν. ἐκείνοι ἄρα ἀδικοὶ μὲν εἰσι κατὰ τὴν καθόλου ἀδι-
κίαν, οὗτος δὲ ἀδικος κατὰ τὴν μερικωτέραν. καὶ ἔστιν ἡ ἀδικία αὕτη
ἥτις ἡ πλεονεξία ὑπὸ τὴν καθόλου ἀδικίαν, ὡς καὶ ἡ δειλία καὶ ἡ θρασύ-
της, ὠνομασμένη τῷ κοινῷ ὀνόματι ἀδικία ὁμωνύμως τῇ καθόλου ἀδικίᾳ,
35 καὶ μὴ δοκῇ ὁμώνυμος διὰ τὸ ὑποτετάσθαι αὐτῇ, ὡς εἶδος γένει. ὅτι δὲ 25

1 μὲν γὰρ τὰς a Arist.

4 μερικωτέρῃ et 6 μερικωτέρῃ a

5 καὶ post ἥτις

om. a 6 καί] τε καὶ S

8 ἀδικία Ba

9 τὰ om. Sa

τὸν νόμον S

11 post ὡς add. καθόλου S

13 ἄλλῃ] ἄλλων ἢ S

καθόλου οὕσαν S

19 νόμον] τὸ ὑπὸ τῶν νόμων διατεταγμένον S

20 μὲν om. S

21 post οὐ

add. λέγονται S

τούτου S

23 δ] ὅπερ S

25 ἀδικιῶν] κακιῶν S

26 διὰ α a

27 post ἄλλο add. τι a

28 ὁ ποιεῖ a

30 ἀδικίας S

32 post μερικωτέρων

add. ἀδικίαν S

ἢ κακία αὕτη S

34 ὁμώνυμος Ba

35 δοκεῖ S

ὁ πλεονέκτης οὐδὲ κατὰ πάσας ὁμοῦ τὰς μοχθηρίας πλεονεκτεῖ, οὐκ ἄδηλον. 62^r
 εἰ γὰρ κατὰ πάσας ὁμοῦ ἀδικεῖ, ὅθλον ὡς κατὰ τὴν κοινὴν· τὸ γὰρ κοινὸν
 οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὁμοῦ πάντα· εἰ δὲ κατὰ τὴν κοινὴν, ἔσται ἡ πλεονεξία
 ἡ αὐτὴ τῇ κοινῇ ἀδικίᾳ, καὶ κατηγοροῦτο ἂν ὥσπερ ἡ κοινὴ κατὰ πασῶν
 5 τῶν ἄλλων, καὶ ῥηθεῖν ἂν καὶ ἕκαστος τῶν κατὰ τὰς ἄλλας κακίας ἀμαρ-
 τανόντων πλεονέκτης, ὥσπερ καὶ ἄδικος. οὐ λέγεται δὲ ἐκείνων τις πλεο-
 νέκτης ἀλλ' ἄδικος· ὥστε οὐδὲ κατὰ πάσας ὁμοῦ τὰς κακίας ὁ πλεονέκτης 30
 ἀδικεῖ. εἰ δὲ τοῦτο, ἔστιν ἄρα τις ἄδικος καὶ ἀδικία τις ὡς μέρη τινὰ
 τῶν ὅλων, τοῦ ἀδίκου καὶ τῆς ἀδικίας τῶν παρὰ τὸν νόμον. ἔτι δὲ εἰ ὁ
 10 μὲν τοῦ κερδαίνειν ἐνεκα μοιχεύει καὶ προσλαμβάνει. καὶ διὰ τοῦ-
 των τὸ αὐτὸ θείνουσιν ὅτι ἐστὶν ἡ πλεονεξία ἀδικία ἑτέρα τῆς κοινῆς
 ἀδικίας. λαμβάνει δὲ δύο μοιχοὺς, τὸν μὲν μοιχεύοντα οὐ δι' ἀκο-
 λασίαν οἰκείαν, ἀλλὰ διὰ χρήματα διδόμενα αὐτῷ παρὰ τῆς μοιχευομένης
 ἀκολάστου οὔσης, τὸν δὲ μοιχεύοντα δι' ἀκολασίαν καὶ διὰ τοῦτο διδόντα 35
 15 τῇ μοιχευομένῃ καὶ ζημιούμενον, καὶ φησὶ τὸν μὲν ἀναλίσκοντα καὶ ζη-
 μιούμενον δι' ἀκολασίαν ἀκόλαστον μὲν καὶ παρὰ νόμον λέγεσθαι, πλεονέκτην
 δὲ μὴ, τὸν δὲ μοιχεύοντα καὶ λαμβάνοντα πλεονέκτην μὲν (κερδαίνει γάρ)
 ἀκόλαστον δ' οὐ· οὐ γὰρ δι' ἐπιθυμίαν καὶ ἀκολασίαν, ἀλλὰ διὰ χρημάτων
 ἔρωτα παρὰ νόμον μίνονται. ἄλλος ἄρα οὗτος ἄδικος ὁ κερδαίνων καὶ πλεονε-
 20 τῶν, καὶ ἄλλος ἐκείνος ἄδικος· εἰ δὲ τοῦτο, δύο ἀδικίαι εἰσὶν, ἥ τε πλεονε- 40
 ξία καὶ ἡ κοινὴ, ὅφ' ἦν αἱ ἄλλαι πονηρίαι καὶ ἡ δι' ἀκολασίαν μοιχεία.
 ὅτι δ' οὐδείς πλεονεκτεῖ, οὐθ' ὁ τὴν ἀσπίδα ῥύψας οὐθ' ὁ ὑβρίσας οὐθ'
 ὁ μοιχεύων καὶ ζημιούμενος, ἀλλὰ μόνον παρὰ νόμον καὶ ἀδικοῦσι κατὰ
 τὴν κοινὴν ἀδικίαν, οὐδείς ἀγνοεῖ· τί γὰρ ἐκέρδανεν ὁ τὴν ἀσπίδα ῥύψας ἢ
 25 ὁ κακολογῆσας ἢ ὁ τῶν ἑαυτοῦ διὰ μοιχείαν ἀποστερούμενος; ἄλλοι ἄρα
 ἄδικοι οὗτοι καὶ ἄλλος ὁ πλεονεκτῶν καὶ κερδαίνων.

p. 1130^a28 Ἔτι περὶ μὲν τὰλλα πάντα ἀδικήματα γίνεται ἡ ἐπανα- 45
 φορὰ ἐπὶ τινὰ μοχθηρίαν. |

Ἡ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ἐὰν αἱ μοχθηρίαι καὶ αἱ κακίαι πᾶσαι πρὸς 62^r
 30 τῷ κοινῷ τῷ τῆς ἀδικίας ὀνόματι καὶ ἰδίῳ τινὶ εἶδει κακίας ὑπάγονται,
 ὅταν ἡ μοιχεία τῷ τῆς ἀκολασίας εἶδει καὶ ἡ τῶν ὁπλων ἀποβολὴ καὶ 10
 ῥύψις τῷ τῆς θειλίας καὶ ἡ ὑβρις τῷ τῆς χαλεπότητος καὶ αἱ ἄλλαι ὁμοίως,
 καὶ λέγεται ὁ μοιχὸς καὶ ἀκόλαστος καὶ ἄδικος, εἰ οὖν πᾶσαι αἱ ἄλλαι
 οὕτως, ὁ δὲ πλεονέκτης μόνῃ τῷ τῆς ἀδικίας κοινῷ ὀνόματι λέγεται, ὅθλον
 35 ὅτι ἔστι τις ἄλλη μερικὴ ἀδικία ἀνάλογον τῇ θειλίᾳ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ, [ἐν] ἡ

2 post ὡς add. καὶ S 6 πλεονέκτην Ba 10 μοιχεύει B προσλαμβάνει
 Sa Arist. LbMb: προσλαμβάνει B Arist. Ob: προσλαμβάνων Arist. vulg. 12 δύο μοιχοὺς]
 δ' ὁ μοιχὸς S οὐ om. S 13 χρημάτων S 15. 16 καὶ φησὶ—ζημιούμενον
 om. S 19 et 20 ἄλλως S 19 οὕτως S 20 εἰ καὶ τοῦτο Ba 24 κερ-
 δαίνει S 25 διὰ τὴν μοιχείαν S 25 et 26 ἄλλως a 27. 28 ἀναφορὰ B
 30 ὑπάγονται Ba 32 ἡ om. S 35 ἐν delevi

ὁ πλεονέκτης ὑπάγεται. καὶ εἴη ἂν ἡ ἀναλογία τοιαύτη * * πρὸς 62^v
 τὴν ἀκολασίαν, ὡς ὁ πλεονέκτης πρὸς τὴν μερικὴν ἀδικίαν, καὶ ὡς ἡ
 ἀκολασία πρὸς τὴν ἀδικίαν, οὕτως ἡ μερικὴ ἀδικία πρὸς τὴν κοινήν 15
 ἀδικίαν. ὁ ἅλῳ τόνον γέγονεν ἡ δὲ ὡς ἔστι τις ἀδικία ἄλλη παρὰ τὴν
 5 ὅλην ἀδικίαν ἐν μέρει, συνώνυμος τῇ ὅλῃ ἀδικίᾳ. ἔθος δὲ Ἀριστοτέλει
 συνώνυμα λέγειν καὶ τὰ ἀφ' ἐνὸς καὶ πρὸς ἕν λεγόμενα, ὡς ἐν τῷ τρίτῳ
 τῶν Μετὰ τὰ Φυσικά * * μεταξύ ἐστι τῶν τε συνωνύμων καὶ τῶν κυρίως
 ὁμωνύμων. ὅτι ὁ ὀρισμὸς ἐν τῷ αὐτῷ γένει. ἄμφω γὰρ ἐν τῷ
 πρὸς ἕτερον. ἀπ' ἀρχῆς τοῦ παρόντος βιβλίου μέχρι καὶ τοῦδε τὴν ἐν
 10 μέρει κακίαν συνώνυμον λέγων τῇ ὅλῃ κακίᾳ ἤτοι τὴν ἐν μέρει ἀδικίαν 20
 τῇ ὅλῃ ἀδικίᾳ (εἰσὶ δὲ τῇ ἀληθείᾳ οὐ συνώνυμοι, ἀλλὰ μέσαι τῶν συνωνύμων
 καὶ ὁμωνύμων), δι' ὧν παρατίθεται ἐμφαίνει ὡς οὐχ ἀπλῶς συνωνύμους τὰς
 ἀδικίας ἐκάλει, ἀλλὰ πῇ, οἷα ἐστι τὰ ἀφ' ἐνὸς καὶ πρὸς ἕν, ὃ τρόπον μὲν
 τινα συνώνυμά ἐστιν, ὡς ἐν τοῖς Μετὰ τὰ Φυσικά δέδεικται, τρόπον δὲ
 15 τινα ὁμώνυμα. καθ' ὅσον μὲν γὰρ ὁ ὀρισμὸς αὐτῶν, ὡς αὐτὸς φησιν, ἐν
 τῷ αὐτῷ γένει ἐστὶ, κατὰ τοῦτο συνώνυμόν ἐστι. πῶς δὲ ἐν τῷ αὐτῷ
 γένει καὶ ἐν τίνι γένει, ἐδήλωσεν εἰπὼν ἄμφω γὰρ ἐν τῷ πρὸς ἕτερον, 25
 ἥ τε κοινὴ ἀδικία καὶ ἡ κατὰ τὴν πλεονεξίαν, ἣν ἐπὶ μέρους λέγομεν. ἀμ-
 φότεραι γὰρ αἱ ἀδικίαι ἐν τῷ πρὸς ἑτέρους ἀμαρτάνειν τὸ εἶναι ἔχουσι.
 20 κατὰ μὲν δὴ τοῦτο συνώνυμοί εἰσι. καθ' ὅσον δὲ ἡ μὲν ἐν μέρει ἀδικία
 ἡ κατὰ πλεονεξίαν περὶ τιμὴν ἐστὶ καὶ χρήματα (λέγοι δ' ἂν τιμὴν
 καὶ χρήματα τὰ τυχερά τῶν ἀγαθῶν, ἐν οἷς δι' ἡδονὴν τὴν ἀπὸ τοῦ κέρ-
 δους ἡ πλεονεξία) ἡ δὲ καθόλου ἀδικία περὶ πάντα περὶ ὅσα ὁ νόμιμος καὶ
 σπουδαῖος, κατὰ δὴ τοῦτο πάλιν ὁμώνυμοί εἰσιν αἱ ἀδικίαι. δύνανται 30
 25 δὲ καὶ συνώνυμοι λέγεσθαι μὴ κατὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι γένει, ἀλλὰ καθ'
 ὅσον ἀμφοτέρων ὁ αὐτὸς πῶς ἐστὶ λόγος καὶ κοινός. ἀμφοτέραι γὰρ ἔξεις
 εἰσὶ πρακτικαί, διαφέρει δὲ ὅτι ἡ μὲν πλεονεξία τῶν αἰσχυρῶν ἐστὶ πρακτικὴ,
 ἡ δὲ περὶ ὅσα ἐστὶν ὁ σπουδαῖος. εἰπὼν δὲ ἀλλ' ἡ μὲν πλεονεξία
 περὶ τιμὴν καὶ χρήματα (σπουδάζει γὰρ αἰετὶ τὸ πλεόν ἢ καὶ τὸ πᾶν
 30 ἔχειν ὁ πλεονέκτης) ἐπήγαγεν ἡ σωτηρίαν, λέγων σωτηρίαν ἀπλῶς πᾶν 35
 ὁ σωστικόν ἐστιν ἡμῶν καὶ εἰς τὸ ζῆν ἢ εὖ ζῆν συντελεῖ. ἐπεὶ δὲ περὶ ὃ
 ἡ πλεονεξία ἐστὶ πολλὰ εἰσι καὶ διάφορα κατ' εἶδος, οὐκ εἰσι δὲ ἐνὶ ὀνόματι
 περιιληγμένα, ἐπήγαγεν ἡ εἴ τινα ἔχοιμεν ἐνὶ ὀνόματι περιλαβεῖν,
 35 δυνάμει λέγων εἴπερ εἶχον ἐνὶ ὀνόματι πάντα δηλωσαι, περὶ ὃ ἐστὶν ἡ
 πλεονεξία, οὐκ ἂν ἔλεγον τιμὴν, χρήματα, σωτηρίαν, ἀλλ' εἶπον ἂν ὅτι ὁ
 μὲν πλεονέκτης ἐστὶ περὶ τούδε, ὁ δὲ καθόλου ἄδικος περὶ τούδε. ἐπεὶ δὲ

1 ἂν ἡ] ἂν καὶ Ba
 dum οὕτως ὁ πλ.

lacunam indicavi: fort. addendum ὡς ὁ μοιχός et v. 2 legendum οὕτως ὁ πλ.

μ. 1003a33 sqq.

7 post Φυσικά adde δέδεικται

8 γένει] λέγεται a

μέχρι coll. S

11 μέσον B: μέτα S

12 συνωνύμους scripsi: συνωνύμους libri

14 τοῖς] τῷ B: τῆς S

15 ὁ om. S

16 τῷ τῷ αὐτῷ utrobique a

19 ἕτερον S

20 συνώνυμα S

26 γάρ] δὲ S

28 ἐστὶν om. S

31 post ὃ add. ἂν S

34 δύνανται S

ἐστὶν om. a

35 εἶπεν ex εἶπον S

οὐ κεῖται αὐτοῖς ὄνομα τι κοινόν, ἀνάγκη αὐτὰ λέγειν τοῖς οἰκείοις ὄνό- 62^v
μασιν. οὕτως οὖν δεῖξας ὅτι ἔστι τις ἐν μέρει ἀδικία ἐτέρα τῆς καθόλου, 41
ἔχων δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς ἀποδείξεως ὅτι ἔστι καὶ δικαιοσύνη τις ἐτέρα τῆς
καθόλου (εἴρηται γὰρ ὅτι τῶν ἐναντίων ἂν θάτερον λέγεται πλεοναχῶς, καὶ
5 τὸ λοιπὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πλεοναχῶς λέγεται), συμπεραίνεται λέγων ὅτι
μὲν οὖν εἰσι δικαιοσύναι πλείους, καὶ ἐτέρα τις παρὰ τὴν ὅλην, ὅλην
ἢ γὰρ κατὰ τὸ ἴσον δικαιοσύνη, ὡς εἴρηται, ἐτέρα τίς ἐστι τῆς ὡς νομι-
μότητος καὶ καθόλου δικαιοσύνης. ὅτι μὲν οὖν πλείους εἰσι δικαιοσύναι, 45
δεδείκται· τίς δὲ τῷ γένει ἢ ὡς ἐν μέρει δικαιοσύνη καὶ ὅποια τις τὸ
10 εἶδος, ληπτέον. ἔστι δὲ ὅν τῷ γένει τῶς ἰσότης. ἐπεὶ γὰρ ἀδικον κεῖται
τό τε παρὰ νόμον καὶ τὸ ἄνισον, δίκαιον δὲ τό τε νόμιμον καὶ ἴσον, κατὰ
μὲν τὸ παρὰ νόμον ἢ προτέρα ἥτοι ἢ ὅλη ἀδικία ἐστὶ, κατὰ δὲ τὸ ἄνισον
ἢ ὡς μέρος ἀδικίας ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ μὲν τὸ νόμιμον ἢ ὅλη δικαιοσύνη,
κατὰ δὲ τὸ ἴσον ἢ ὡς μέρος. περὶ ἧς εἰπεῖν πρόκειται. ἐπεὶ δὲ τὸ ἄνισον 50
15 καὶ τὸ πλεόν οὐ ταυτόν, ἐξ ἀναλογίας τινὸς δεῖκνυσιν τὴν διαφορὰν τῆς
τε μερικῆς ἀδικίας καὶ τῆς ὅλης ἀδικίας, καὶ τῆς μερικῆς δικαιοσύνης καὶ
τῆς ὅλης, δυνάμει λέγων, ὡς τὸ πλεόν πρὸς τὸ ἄνισον, οὕτω ἢ μερικὴ
δικαιοσύνη πρὸς τὴν ὅλην δικαιοσύνην. ἀμφοτέραι γὰρ ἢ τε μερικὴ δικαιοσύνη
καὶ τὸ πλεόν ὡς μέρος ἐν ὅλοις εἰδόν, ἢ μὲν τῇ δικαιοσύνῃ, τὸ δὲ πλεόν
20 τῷ ἀνίσῳ. ὅτι δὲ τὸ πλεόν μέρος ἐστὶ τοῦ ἀνίσου, δεῖκνυσιν λέγων τὸ
μὲν γὰρ πλεόν ἄνισον, ὡς καὶ ὁ ἄνθρωπος ζῷον, οὐ μὴν τὸ | ἄνισον 63^v
πλεόν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ ζῷον ἄνθρωπος. ἔστι γὰρ ἄνισον καὶ τὸ ἔλαττον,
καὶ κατηγορεῖται τὸ ἄνισον κατὰ ἀμφοτέρων, τοῦ τε πλείονος καὶ τοῦ
ἐλάττονος. εἰπὼν δὲ ὅτι τὸ πλεόν ἅπαν ἄνισόν ἐστιν, οὐ μὴν καὶ τὸ ἄνισον
25 πᾶν πλεόν (τὸ γὰρ ἔλαττον, ὡς εἴρηται, ἄνισον ὅν οὐκ ἔστι πλεόν) ἐπήγαγε
καὶ τὸ ἀδικον καὶ ἢ δικαιοσύνη οὐ ταυτά. τουτέστι τὸ μερικὸν ἀδικον
καὶ δίκαιον καὶ ἢ μερικὴ ἀδικία καὶ δικαιοσύνη οὐ ταυτὰ ἐκείνοις, τοῖς 5
ὅλοις δηλονότι, ἀλλ' ἕτερα ἐκείνων διὰ τρόπον καὶ τὸ μέρος τοῦ ὅλου.
σαφεῖ δὲ τὰ ἐξῆς διὰ τὸ πολλὰκις εἰρησθαι περὶ αὐτῶν.

30 p. 1130^b22 Σχεδὸν γὰρ τὰ πολλὰ τῶν νομίμων τὰ ἀπὸ τῆς ὅλης
ἀρετῆς προσταττόμενά ἐστι.

Εἰπὼν ὅτι τὰ πολλὰ τῶν νομίμων τὰ ἀπὸ τῆς ὅλης ἀρετῆς
προσταττόμενά εἰσι (καθ' ἑκάστην γὰρ ἀρετὴν προσταττεῖ ζῆν·
προσταττεῖ γὰρ ὁ νόμος καὶ τὰ τῆς ἀνδρείας πράττειν τοὺς πολίτας καὶ τὰ τῆς
35 σωφροσύνης καὶ τὰ τῆς φρονήσεως· ὁμοίως κωλύει ποιεῖν τὰ τῶν ἐναντίων

1 αὐτὸ S 2 γοῦν S 3 δὲ] καὶ S ἀποδόσεως a 7 ὡς] ἐν S
9 post τις add. ἐστὶν S 10 δὲ] δεῖ S: om. a 13 ἐν ὅλῃ δικαιοσύνῃ a
14 ὡς μέρος a 15 ἀναλόγου a 17 post ὅλης add. δικαιοσύνης S
19 ὥσπερ S ὅλης S 25 τὸ γὰρ—πλεόν om. B 26 ἢ δικαιοσύνη] ἢ
ἀδικία Arist. ταυτόν a τουτέστι] τοῦ τέλους S: καὶ a 26. 27 δίκαιον καὶ
τὸ ἀδικον S 29 εἰρησθαι a 31 et 33 προσταττόμενα Ba Arist. K^v: πραττό-
μενα S Arist. vulg.

ταῖς ἀρεταῖς μοχθηριῶν. ταῦτα δὲ λέγει ὡς δεικτικὰ τοῦ τὴν ὡς νομιμότητα 63r
δικαιοσύνην πασῶν τῶν ἀρετῶν εἶναι χρῆσιν πρὸς ἄλλους, καὶ διὰ τοῦτο τελείαν 15
καὶ ὅλην ἀρετήν), εἰπὼν δὲ ὅτι τὰ πολλὰ τῶν νομίμων σχεδὸν τὰ ἀπὸ τῆς
ὅλης ἀρετῆς προσταττόμενά εἰσιν, ἐπάγει ὡς ἐξηγητικὸν τοῦ σχεδὸν τὸ
5 τὰ δὲ ποιητικὰ τῆς ὅλης ἀρετῆς ἐστὶ τῶν νομίμων ὅσα νενο-
μοθέτῃται περὶ παιδείαν τὴν πρὸς τὸ κοινόν. ἐστὶ γὰρ τινα τῶν
νομίμων (καὶ τίνα ταῦτα, λέγει ἐν ταῖς Πολιτείαις) ἐστὶ δ' οὐν τινα τῶν
νομίμων ἃ οὐ περὶ τοῦ πῶς δεῖ ζῆν διορίζεται, ἀλλὰ (περὶ) τοῦ πῶς ἂν
10 ἀγαθοὶ καὶ σπουδαῖοι καὶ ἐνάρετοι γένοιτο οἱ πολῖται εἰσρηγδύνται. ὁ γὰρ 20
ἔμφρων νομοθέτης οὐ μόνον περὶ τούτων νομοθετεῖ καθ' ἃ ζῆν δεῖ τοὺς
τῆς αὐτῆς πολιτείας μετέχοντας, οἷον περὶ οἰκοδόμων, περὶ ὑφαντῶν, περὶ
ἀπλῶς πάντων τεχνιτῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ γεωργῶν καὶ στρατιωτῶν, καὶ
ἐμπόρων, καὶ ἄλλων πολλῶν, δι' ὧν αἱ πολιτεῖαι συνίστανται, οὐ μόνον δὲ
15 περὶ τούτων νομοθετεῖ, ἀλλὰ πολὺ δὴ πρότερον περὶ τῆς παιδείας τῶν
μελλόντων ἔσσεσθαι ἀγαθῶν τε καὶ νομίμων πολιτῶν προαγορεύει ἅπερ
ἐστὶ ποιητικὰ τῆς ὅλης καὶ κοινῆς καὶ τελείας ἀρετῆς. ἐκάστην δὲ παιδείαν 25
τοὺς πολίτας παιδεύει κατὰ τὴν πρὸς τὸ κοινὸν ἀναφοράν· ἃ γὰρ τῷ κοινῷ
καὶ τῇ καθεστηκυίᾳ πολιτείᾳ συμφέρει, ταῦτα ὁ νομοθέτης ἀξιῷ παιδεύεσθαι
τοὺς μέλλοντας ἔσσεσθαι ἀγαθοὺς πολίτας. ταῦτα δὲ τὰ τοὺς ἀγαθοὺς πολίτας
20 ποιούντα ἐστὶ καὶ ποιητικὰ τῆς ὅλης ἀρετῆς, καὶ τῆς τοιαύτης ἥτοι τῆς
ὅλης δικαιοσύνης. εἰπὼν δὲ ὅτι τὰ ποιητικὰ τῆς ὅλης ἀρετῆς τῶν νομίμων
ἐστὶν ὅσα νενομοθέτῃται περὶ παιδείας τῆς πρὸς τοὺς πολίτας ἐπάγει λέγων 30
περὶ δὲ τῆς καθ' ἕκαστα παιδείας, καθ' ἣν ἀπλῶς ἀνὴρ ἀγαθὸς
ἐστίν, ὅσπερ οὐκ διηριστέον, καὶ τοῦτο ποιήσει ἐν ταῖς Πολιτείαις. οὐ γὰρ ὁ
25 ἀγαθὸς ἀνὴρ ἥδη καὶ πολίτης ἀγαθός. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἀγαθαῖς καὶ καλῶς
ἐχούσαις πολιτείαις ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ πολίτης ἀγαθός ἐστίν, ἐν δὲ ταῖς
μοχθηραῖς καὶ κακῶς ἐχούσαις οὔτε ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ ἀγαθὸς πολίτης
ἐστίν οὔτε ὁ ἐν ἐκείναις ἀγαθὸς πολίτης ἀγαθός ἐστίν ἀνὴρ. τῆς μὲν γὰρ
ἀγαθῆς καὶ καλῶς ἐχούσης πολιτείας καὶ ὁ πολίτης ἀγαθός· ἐπεὶ γὰρ οὐχ 35
ἀπλῶς ἀγαθόν, ἀλλὰ πολίτην ἀγαθὸν ἐκείνον λέγομεν τὸν πάντα τρόπον
ποιούντα τὰ εἰς σωτηρίαν τῆς πολιτείας συντελούντα, ὁ ἅλον ὅτι τὰ εἰς
σύστασιν καὶ διαμονὴν καὶ σωτηρίαν τῆς ἀγαθῆς πόλεως σπεύδων ποιεῖν
καὶ ἀγαθός ἐστίν ἀπλῶς καὶ πολίτης ἀγαθός· ὁ δὲ τὰ εἰς σύστασιν μοχθηρᾶς
καὶ παντοίως φαύλως ἐχούσης πολιτείας σπουδάζων πολίτης μὲν ἀγαθός
30 ἐστίν, ἀπλῶς δ' ἀγαθὸς οὐκ ἐστίν. οὐ γὰρ διασώζεσθαι ἔσπευδε μοχθηρὰν
πολιτείαν, εἰ ἀγαθὸς ἀπλῶς ἦν· οὐδεὶς γὰρ φιλεῖ ἀγαθὸς καὶ μένειν βούλεται 40
τὰ φαῦλα. ὥστε ὁ ἀπλῶς ἀγαθὸς ἐν φαύλῃ πολιτείᾳ πολίτης ἀγαθὸς οὐκ

1 μοχθηρῶν Sa

3 δὴ] δὲ Ba

4 τοῦ om. a

7 post νομίμων add. καὶ

τινὰ νομίμων B

καὶ τίνα—νομίμων (8) om. S

7 et 24 ἐν ταῖς Πολιτείαις]

cf. Polit. Θ

8 alterum περὶ ex Anon. addidi

10 δεῖ ζῆν coll. a

12 post

πάντων add. τῶν S

13 ἐμπόρων a

οἱ πολῖται Ba

δὴ] δεῖ B

14 νομο-

θετεῖν Ba

πολὺ δὴ] πολλὰ δεῖ B

22 τῆς] τοὺς S

25 γὰρ om. a

27 post ἐχούσαις add. πολιτείας S

29 ἀγαθῆς] ἀγαθῶς S

ἐπεὶ δὲ S

31 ὅτι τὰς εἰς Ba

32 διανομήν Sa

36 φιλεῖ ἀγαθὰ a: ἀγαθὸς φιλεῖ S

ἔστι, καταφρονῶν αὐτῆς καὶ μὴ κατ' αὐτὴν πολιτευόμενος. εἰ δὲ τοῦτο, 63r
οὐκ αἰεὶ ὁ αὐτὸς καὶ εἰς ἀγαθὸς ἔστι καὶ πολίτης ἀγαθός, ἀλλὰ ποτε, ἐν
τῇ καλῶς δηλονότι ἐχούσῃ πολιτείᾳ. διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς οὕτως εἶπεν·

p. 1130b28 Οὐ γὰρ ἴσως ταῦτόν ἀνδρὶ τε ἀγαθῷ εἶναι καὶ πολίτῃ
παντί. τῆς δὲ κατὰ μέρος δικαιοσύνης καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν δι-
καίου ἐν μὲν ἔστιν εἶδος. 45

Μέλλων λέγειν περὶ τῆς κατὰ μέρος δικαιοσύνης διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο.
εἴτε δὲ μέρη αὐτῆς δεῖ λέγειν εἰς ἃ διαιρεῖται, εἴτε εἶδη, νῦν οὐ πρόκειται
σχοπεῖν· τὴν δ' οὖν τοιαύτην διελὼν εἰς δύο λέγει περὶ ἑκατέρου ὁποῖόν
10 τί ἔστι. μαθόντες γὰρ τὰ μέρη ἔχομεν καὶ τὸ ὅλον ὁποῖόν τί ἔστιν, εἴπερ
τὸ ὅλον ἢ τὸ γένος μὴδὲν τί ἔστι παρὰ τὰ μέρη ἢ τὰ εἶδη. λέγει τοίνυν 50
ὅτι ταύτης ἐν μὲν ἔστιν εἶδος τὸ ἐν ταῖς διανομαῖς, τὰ δὲ διανεμόμενα
καὶ μεριζόμενα παρὰ τοῦ δικαίου πρὸς τινὰς ἢ τιμαὶ εἰσιν, οἷον ἀξιώματα,
στέφανοι, ἀνδριάντων ἀναστηλώσεις καὶ τοιαῦθ' ἕτερα, ἢ χρήματα. ἐν δὲ
15 τοῖς χρήμασιν ἔστι καὶ τὰ νομίσματα ἢ γῆ ἢ ἄμπελοι ἢ οἰκόπεδα ἢ ὅσα
νέμονται τοῖς κοινωνοῦσι τῆς πολιτείας, οἷον βασιλείας ἢ ἀριστοκρατίας ἢ
τιμοκρατίας ἢ δημοκρατίας· ἐν τούτοις γὰρ ἐνδέχεται τινὰς πλεόν ἔχειν τῆς
ἀξίας αὐτῶν ἢ ἕλαττον, ἃ τῆς | τοῦ ἀδίκου μέρους ἔστί, τινὰς δὲ τὸ κατ' 63r
ἀξίαν καὶ ἴσον, ὅπερ ἔστί τῆς δικαιοσύνης. καὶ ἔστι τοῦτο τὸ διανεμητικὸν
20 δίκαιον κατὰ τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν. ἐν μὲν οὖν εἶδος τῆς ἐν μέρει
δικαιοσύνης τοῦτο, ἕτερον δὲ τὸ ἐπανορθωτικόν, ὃ ὀρώμεν καθ' ἑκάστην
τοὺς δικαστὰς ποιοῦντας· τὰς γὰρ γινόμενας ἐν τοῖς συναλλάγμασιν ἀνισώσεις
καὶ ἀδικίας πειρῶνται ἰσάζειν, καὶ γίνεται τοῦτο κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀνα-
5 λογίαν. ἐπεὶ δὲ τὰ τοιαῦτα εἶδη κατὰ τὰς ἀναλογίας ταύτας γίνονται, ῥη-
25 τέον πρότερον τίνες εἰσὶν αὗται καὶ πῇ διαφέρουσιν ἀλλήλων, εἰθ' οὕτω
τὴν Ἀριστοτέλους λέξιν μετετόν. καὶ πρῶτον ῥητέον, τίς ἐστιν ἡ ἀριθμητικὴ
ἀναλογία. ἔστι δὲ ἀριθμητικὴ ἀναλογία, ὅταν τριῶν ἢ καὶ πλείονων ὄρων
ἐφεξῆς κειμένων ἡ μὲν πρὸς ἀλλήλους διαφορὰ κατὰ τὸ ποσὸν ἢ αὐτὴ
ὑπάρχῃ, τοιούτεστιν ἐν ἰσότητι, κατὰ δὲ τὸν λόγον καὶ τὴν τῶν λόγων
30 ποιότητα μὴ (ἢ) αὐτὴ ἀλλ' ἑτέρα. οἷον ἔστωσαν ὄροι ὁ ὀκτώ, ὁ ἑπτά, ὁ 10
ἕξ, ἡ ὁ δ, ὁ γ, ὁ β. ἐν τούτοις ὅσον ὑπερέχει ὁ ὀκτὼ τοῦ ἑπτά, τοσοῦτον
καὶ ὁ ἑπτὰ τοῦ ἕξ· μονάδι γὰρ ἑκάτερος ἑκατέρου. ὁμοίως καὶ ὅσον ὁ
τέσσαρα τοῦ τρία, τοσοῦτον καὶ οὗτος τοῦ δύο· ἐν μονάδι γοῦν καὶ τούτων
ἢ πρὸς ἀλλήλους διαφορὰ· ἐν ἰσότητι ἄρα τῇ κατὰ τὸ ποσόν. καὶ μετέχουσιν
35 ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους διαφοραῖς ποσοῦ μὲν ἴσου, ποιοῦ δὲ οὐδαμῶς. ὁ

2 δει] ἂν α	3 καὶ ὁ αὐτὸς Βα	5 παντί om. B	10 μέρη scripsi:
μέρει libri	ἥπερ S	12 μὲν ἐν coll. Sa	13 καὶ om. B
σπειλάσεις S	16. 17 ἢ τιμοκρατίας om. a	17 ἐν τούτοις] ἐν τούτῳ S	18 ἅτινα
τῆς S	21 ὅπερ S	24 ἐπειδὴ δὲ S	29 ὑπάρχει Sa
δε om. S	30 ἢ addidi	31 δ ἢ ὁ γ ἢ ὁ β a	ἐπτὰ] εὐδομος S
32 ἕξ] ἔκτου S	μονάδα S	33 τέταρτος τοῦ τρίτου S	τοῦ δευτέρου S

γὰρ τέταρτος πρὸς τὸν τρίτον τὸν τοῦ ἐπιτρίτου λόγον ἔχει· περιέχει γὰρ 63^v
 ὁ δὲ τὸν τρία καὶ τὸ τρίτον αὐτοῦ τὴν μονάδα· ὁ δὲ τρίτος πρὸς τὸν β τὸν τοῦ 15
 ἡμιολίου· ἔχει γὰρ ὁ τρίτος ἐν ἑαυτῷ τὸν δύο καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ δύο τὴν
 μονάδα. ὥστε ἡ πρὸς ἀλλήλους τούτων διαφορὰ τῷ μὲν ποσῷ καὶ τῇ
 5 ἰσότητι ἡ αὐτὴ ἐστὶ, τῷ δὲ λόγῳ καὶ τῇ ποιότητι ἐτέρα· ἄλλος γὰρ λόγος
 ὁ ἐπιτρίτος καὶ ἄλλος ὁ ἡμιόλιος. πάλιν ἔστωσαν ὁ δκτώ, ὁ ἕξ, ὁ τέσσαρα,
 καὶ ἐν τούτοις ἡ μὲν κατὰ τὸ ποσὸν διαφορὰ ἡ αὐτὴ· δυάδι γὰρ ὁ δκτώ
 τοῦ ἕξ καὶ ὁ ἕξ τοῦ τέσσαρα διαφέρουσιν· ἡ δὲ κατὰ τὸ ποιοῦν καὶ τὸν
 λόγον οὐχ ἡ αὐτὴ, ἀλλ' ἐστὶν ὁ μὲν δκτώ τοῦ ἕξ ἐπιτρίτος, ὁ δὲ ἕξ τοῦ 20
 10 ὁ ἡμιόλιος. ἀναλογία οὖν ἀριθμητικὴ ἐστὶν ἡ ποσοῦ μὲν ἴσου ἐν ταῖς
 διαφοραῖς, ποιοῦ δὲ μὴ ἴσου ἢ μὴ ὁμοίου μετέχουσα. ἐπειδὴ δὲ καὶ
 συνημμένης καὶ διεξευγμένης ἀναλογίας μεμνησθαι μέλλει ὁ Ἀριστοτέλης,
 ῥητέον καὶ περὶ τούτων, τίνες εἰσὶν αὗται. ὅταν μὲν γὰρ ὁ αὐτὸς καὶ εἰς
 ὅρος πρόλογός τε καὶ ὑπόλογος πρὸς τοὺς ἄκρους ὑπακούοι, τουτέστι δις ὁ
 15 αὐτὸς καὶ εἰς λέγοιτο, συνημμένη ἡ τοιαύτη ἀναλογία λέγεται, ὡς ἔχει ἐπὶ
 τῶν ἐκκειμένων ὅρων· δις γὰρ ὁ αὐτὸς λέγεται. φαινὲν γὰρ ὅσον ὁ δ' τοῦ 25
 γ ὑπερέχει, τοσοῦτον καὶ ὁ γ τοῦ β· δις ἄρα ὁ τρίτος εἴρηται. καὶ πάλιν
 ὅσον ὁ δκτώ τοῦ ἕξ ὑπερέχει, τοσοῦτον καὶ ὁ ἕξ τοῦ δ'· δις κἀναυθὰ ὁ
 ἕξ ἐρρήθη. ἡ καὶ οὕτω· ὅ ὑπερέχει ὁ δκτώ τοῦ ἕξ, τούτῳ καὶ ὁ ἕξ τοῦ
 20 δ'. ἡ μὲν οὖν συνημμένη ἀναλογία αὕτη, ἡ δὲ διεξευγμένη ἡδε· ὅ ὑπερέχει
 ὁ γ τοῦ ε', τούτῳ καὶ ὁ δ' τοῦ β'. ἐν τούτοις γὰρ ἅπας ὁ ε' εἴρηται,
 ὁμοίως καὶ ὁ δ'. γεωμετρικὴ δὲ ἀναλογία, ἡ καὶ κυρίως ἀναλογία ἐστὶ καὶ
 λέγεται, ἐστὶν ὅταν τριῶν ἢ καὶ πλειόνων ὅρων ὡς ἔχει ὁ μέγιστος κατὰ τὸ 30
 ποιοῦν πρὸς τὸν μέσον ἢ τὸν ἐφεξῆς, οὕτω καὶ ὁ μέσος ἢ ὁ ἐφεξῆς πρὸς
 25 τὸν ὑπ' αὐτόν. ὅταν τοίνυν τῇ μὲν ποιότητι διαφέρῃσι τῇ αὐτῇ, τῇ δὲ
 ποσότητι μὴ τῇ αὐτῇ, ἡ τοιαύτη ἀναλογία γεωμετρικὴ καλεῖται. ἔστωσαν
 ὅροι ὁ θ, ὁ ε, ὁ δ'· ἐν τούτοις γὰρ ὡς ὁ πρῶτος ὁ θ πρὸς τὸν ὑπ' αὐτόν
 τὸν ε, οὕτως ὁ ε πρὸς τὸν τρίτον τὸν δ'· ἐν τῷ αὐτῷ γὰρ
 λόγῳ· ἡμιόλιος γὰρ καὶ ὁ θ τοῦ ε καὶ ὁ ε τοῦ δ. καὶ ἐστὶν ὁ μὲν λόγος
 30 ὁ αὐτός, οὐ μὴν ἡ μεταξὺ ποσότης ἴση ἐστὶν ἀλλ' ἄνισος· ἐστὶ γὰρ μεταξὺ 35
 τοῦ μὲν θ καὶ ε ὁ γ, τοῦ δὲ ε καὶ δ' ὁ β'. πάλιν ἔστωσαν ὅροι ὁ ιε, ὁ
 ιβ, ὁ θ'· κἀναυθὰ ὡς ὁ ιε πρὸς τὸν ὑπ' αὐτόν ιβ, οὕτω καὶ ὁ ιβ πρὸς
 τὸν θ'· ἐν ἐπιτρίτῳ γὰρ λόγῳ. ἔχει γὰρ ὁ ιε τὸν ιβ καὶ τὸ τρίτον τοῦ
 ιβ τὰ δ, ὁμοίως καὶ ὁ ιβ τὸν θ καὶ τὸ τρίτον τοῦ θ τὰ γ. κἀν τούτοις
 35 ἡ τῶν λόγων ποιότης [καὶ ταυτότης] ἡ αὐτή, ἡ δὲ μεταξὺ τῶν ὅρων ποσότης
 ἐτέρα· ὁ μὲν γὰρ ιε τοῦ ιβ τετραδὶ διαφέρει, ὁ δὲ ιβ τοῦ θ τριαδὶ. ἐστὶ
 δὲ ἡ ἀναλογία αὕτη συνημμένη· δις γὰρ ὁ ιβ λαμβάνεται. διεξευγμένη δὲ 40
 ἡδε· ὡς ὁ ιε πρὸς τὸν θ, ὁ δ' πρὸς τὸν β' ἐν διπλασίονι λόγῳ, καὶ ὁ
 αὐτὸς λόγος, οὐχ ἡ αὐτὴ δὲ ποσότης. τούτων οὕτω προσηλυμμένων ἐπὶ
 40 τὰ ἐξῆς τῶν Ἀριστοτέλους ἱτέον.

2 ὁ δὲ τρία πρὸς S 3 τὸν δεύτερον et τοῦ δευτέρου S 7. S ὁ ὀγδοὺς τοῦ ἕκτου itemque
 porro S 12 διεξευγμένος καὶ συνημμένος S 15 λέγοιτο] λέγεται Sa 22 post
 δὲ add. ἡ S 23 ἡ τις S 23 ἡ om. S 27 θ καὶ ὁ S 27. 28 αὐτόν
 τοῦ ε 32 ιβ post αὐτόν om. BS καὶ om. S 35 καὶ ταυτότης delevi

p. 1130^b33 "Ἐν δὲ τὸ ἐν τοῖς συναλλάγμασιν διορθωτικόν. τοῦτο οὖν 63^v
δὲ μέρη δύο.

Τοῦ ἐν τοῖς συναλλάγμασι διορθωτικοῦ δύο, φησίν, εἰσὶ μέρη. τῶν
γὰρ συναλλαγμαμάτων, φησί, τὰ μὲν ἐκούσια τὰ δ' ἀκούσια. ὅταν 50
5 μὲν γὰρ δοίῃ τις σῖτον καὶ λάβῃ οἶνον ἢ νόμισμα, ἢ δανείσῃ ἐκὼν ἢ ἐγγυή-
σῃται, ἐκούσια τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα. καὶ γὰρ καὶ ὁ δανείζων καὶ [ὁ]
λαμβάνων ἐγγυητὴν ἀνταλλαγὴν εἰργάσατο (ἔλαβε γὰρ ἀντὶ τῶν νομισμάτων
τρόπον τινὰ τὴν ἐγγύην) καὶ ὁ πρὸς ἡμέρας τινὰς δοὺς τὸν οἰκεῖον βού-
εις ἐργασίαν γῆς τινα καὶ λαβὼν ἀντὶ τούτου νόμισμα ἢ σῖτον ἢ καὶ ἕππον.
10 χρήζων δι' αὐτοῦ ἀπελθεῖν πού συναλλάγμα πεποιήκε, καὶ ὁ παρακαταθήμενος
πρὸς τινα ἀντηλλάξατο· ἔλαβε γὰρ τρόπον | τινὰ ἀντὶ τῆς παρακαταθήκης 61^r
τὴν τοῦ ἀνδρὸς χρησιμότητα. ὅταν οὖν ἐπὶ τούτων ὁ ἐξωνησάμενος τί μὲν
τοῦ τιμήματος δοίῃ, τί δὲ δοῦναι φήσῃ, μὴ διδοῖ δέ, ὅπερ οὐδὲν ἔστιν
ἄλλο ἢ ἀδικεῖν, τοῦ ἐπανορθωτικοῦ δεόμεθα δικαίου· τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς
15 παρακαταθήκης καὶ τῶν λοιπῶν. ἐκούσια δὲ λέγονται τὰ συναλλάγματα
ταῦτα οὐ διὰ τὰ ὕστερον ἀποβαίνοντα, ἀλλ' ὅτι τὴν ἀρχὴν ἐκούσιως γεγό- 5
νασιν. ἐκούσια μὲν ταῦτα, ἀκούσια δέ, ὡς εἶρηκεν ἐν τῷ τρίτῳ τῆς παρούσης
πραγματείας. τὰ τε ἀγνούμενα καὶ τὰ βίᾳ· ἀγνούμενα δὲ κλοπὴ καὶ τὰ
λοιπὰ ἃ καταλέγει. ἀλλὰ πῶς συναλλάγματα ταῦτα λέγεται; ἢ ὅτι ὁ κλέψας
20 ἀντὶ τῶν κλεμμάτων ὅτε μὲν οἴδωσιν ἑτερά τινα, ὅτε δὲ μαστιγούται, καὶ
γέγονε τρόπον τινὰ δόσις καὶ λῆψις, ὃ ἔστι τὸ συναλλάσσειν. λαβὼν γὰρ
χρήματα ἢ τι ἄλλο ὁ κλέψας δέδωκεν ἀντ' ἐκείνων εὐθύνας· ὁμοίως καὶ
ὁ μοιχεύσας ἢ χρήματα δέδωκεν ἢ δεινόν τι πέπονθε, καὶ ὁ διὰ φαρμακο- 10
δοσίας ἀνελών τινα ἐπίσης τοῖσι δμοίον τι πέπονθεν. ὁμοίως καὶ ὁ δοῦλον
25 ἀπατήσας καὶ ὁ φονεύσας ἀντάλλαγμα δίδωσι. προαγωγὸς δὲ κυρίως λέγεται
ὁ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μοιχεῖσθαι προτερεπόμενος· νῦν δὲ προαγωγίαν οὐ
ταύτην ὁ Ἀριστοτέλης φησί, ἀλλὰ τὴν <δι'> ἄγνοιαν τοῦ οἰκεῖου ἀνδρὸς
μοιχεῖαν τῆς μοιχευομένης. τῆς οὖν τοιαύτης μοιχείας λαθραίας οὐσης,
ἐπειδὴν γνωσθῇ, διόρθωσις γίνεται καὶ τὸ διορθωτικὸν δίκαιον. εἰπὼν δὲ 15
30 τίνα εἰσὶ τὰ δι' ἄγνοιαν ἀκούσια, λέγει καὶ τίνα τὰ βίᾳ, ὅτι αἰκταί, θάνατοι,
δεσμοί, καὶ ἔστι καὶ ἐπὶ τούτων τὸ ἐπανορθωτικόν· λαμβάνει γὰρ ὁ μαστιγω-
θεὶς ἢ δεσμευθεὶς τι ἀντ' ὧν βίᾳ πέπονθεν. ἀλλὰ καὶ ὁ φονευθεὶς ἔλαβε
τρόπον τινὰ· ἃ γὰρ ἢ γυνή ἢ οἱ συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος ἔλαβον, τρόπον
τινὰ ἐκείνῳ δέδοται.

4 post μὲν add. εἰσὶν S	ὅταν] ὅτω B	5 λάβῃ S	6 post συναλλάγ-
ματα add. ἔσται S	ὁ ante λαμβάνων delevi	7 ἐγγυηταὶ Ba	S τρόπω S
9 τινὸς S	11 ante πρὸς add. δὲ S	13 fort. φῆσαι et διδοῖη	17 εἴρηται S
17. 18 ἐν τῷ τρίτῳ τῆς παρούσης πραγματείας] I ¹ p. 1109 ^b 35		18 δὲ] καὶ S	
κλοπὴν a	20 post μαστιγούται add. ἢ καὶ χειρῶν ἢ καὶ ὀμμάτων ἀποστερεῖται S		
21 ὅπερ S	23 καὶ ὁ — πέπονθεν (24) om. S	25 ὁ om. a	26 προσ-
αγωγίαν a	27 δι' addidi	28 μοιχεύας a	οὔσης om. S
29 γνωρισθῇ S	30 post ὅτι add. εἰσὶν S	αἰκταί] αἰκία Arist.: αἰ κταί S:	
ἀδικταί Ba	33 post συγγενεῖς add. ἢ οἱ παῖδες S	ἀναρεθέντος S	

ρ. 1131^a9 Ἐπεὶ δ' ὁ ἀδικος ἄνιστος καὶ τὸ ἀδικὸν ἄνιστον, ὁ ἄλλον 64^r
ὅτι καὶ μέσον τί ἐστὶ τοῦ ἀνίστου.

Διὰ τούτων δείκνυσιν ὅτι τὸ δίκαιον μέσον καὶ ἡ δικαιοσύνη μεσότης,
ὅπερ ἐστὶν ἴδιον τῆς ἀρετῆς. εἴρηται πολλάκις καὶ δέδεικται ὅτι αἱ ἀρεταὶ 25
5 μεσότητές εἰσιν. εἰ γὰρ τὸ ἀδικὸν ἄνιστον, ὁ ἄλλον ὅτι τὸ δίκαιον ἴσον διὰ τοῦ
λέγοντος τόπου, εἰ τὸ ἐναντίον ὑπάρξει τῷ ἐναντίῳ, καὶ τὸ λοιπὸν τῷ λοιπῷ.
ἐπεὶ γὰρ ἀντίκειται τὸ ἴσον τῷ ἀνίσῳ καὶ τὸ δίκαιον τῷ ἀδίκῳ, ὑπάρχει
δὲ τὸ ἄνιστον τῷ ἀδίκῳ, τὸ ἴσον ὑπάρξει τῷ δίκαιῳ, καὶ ἔσται ἐξ ἀνάγκης
τὸ δίκαιον ἴσον. ἔσται οὖν τὸ δίκαιον μέσον τοῦ πλείονος καὶ ἐλάττονος.
10 ὁ καὶ ἄνευ λόγου δοκεῖ πᾶσι, λέγων λόγον τὸν λέγοντα τόπον δύο ἀντι-
θέσεων οὐσῶν, εἰ τὸ ἐν τῶν ἀντικειμένων ἐν τῷ ἐνὶ τῶν ἀντικειμένων ἐστί, 30
καὶ τὸ λοιπὸν ὑπὸ τὸ λοιπὸν ἔσται· καὶ εἴρηται πῶς. ἔστι δὲ τὸ ἴσον
ἐν ἐλαχίστοις δυσίν. ἐπεὶ τὸ ἴσον τῶν πρὸς τι, τῶν πρὸς τι δὲ τὸ εἶναι
ἐστὶν ἐν τῷ πρὸς τί πως ἔχειν, καὶ τῷ ἴσῳ ἄρα τὸ εἶναι ἐστὶν ἐν τῷ πρὸς
15 τί πως ἔχειν, ἥτοι πρὸς ἴσον· τὸ γὰρ ἴσον ἴσῳ ἴσον. συλλογιστέον δὲ οὕτως·
τὸ ἴσον πρὸς τι, τὸ πρὸς τι ἐν δυσί, τὸ ἴσον ἐν δυσίν. ὅτι δὲ τὸ πρὸς τι
ἐν δυσί, ὁ ἄλλον· τὸ γὰρ διπλάσιον ἡμίσεος καὶ ὁ πατὴρ υἱοῦ. καὶ τὸ ἴσον
ἄρα ἐκεῖνῳ ἴσον, πρὸς ὃ λέγεται ἴσον. καὶ ἐπεὶ τὸ δίκαιον ἴσον, τὸ δ' 35
ἴσον ἐν δυσί, καὶ τὸ δίκαιον ἐν δυσί, τῷ νεμομένῳ πράγματι καὶ τῷ πρὸς
20 ὃν ἡ νομή· καὶ ἔσται ὡς μὲν ἀπλῶς ἴσον ἐν δυσί (τὸ γὰρ ἴσον, ὡς εἴρηται,
ἴσῳ ἴσον), ὡς δὲ δίκαιον ἐν τέτρασι, τοῖς τε λαμβάνουσι καὶ τοῖς διανεμο-
μένοις χρήμασιν ἢ τιμαῖς. κἂν γὰρ πλείους ὦσιν οἱ λαμβάνοντες οἷον ᾗ
ἢ ρ, ὡς β θεωροῦνται· ἢ γὰρ ὡς ἴσοι, τὸ δὲ ἴσον ἐν δυσίν, ἢ ὡς ἄνιστοι,
καὶ τοῦτο ὡς β'. καθ' ὑπεροχὴν γὰρ καὶ ἄλλειψιν. εἰπὼν δὲ τὸ ἴσον ἐν
25 ἐλαχίστοις ἐστὶ δυσίν, ἐπάγει ἀνάγκη ὅτι τὸ δίκαιον καὶ μέσον εἶναι 40
καὶ ἴσον καὶ τισὶ καὶ πρὸς τινας. καὶ διὰ τί τούτων ἕκαστόν ἐστι τὸ
δίκαιον λέγει. μέσον μὲν γὰρ ἐστὶ διὰ τὸ τὸ πλεόν καὶ τὸ ἐλάττον παρ' ἐκά-
τερα αὐτοῦ κεῖσθαι, καὶ ἢ μὲν μέσον, δύο τινῶν ἐστὶ μέσον· ἢ δὲ ἴσον,
ἐν δυσί τῷ νεμομένῳ καὶ μεριζομένῳ πράγματι καὶ τῷ πρὸς ὃν νέμεται
30 ἀνθρώπῳ· ἢ δὲ δίκαιον, τισὶ καὶ πρὸς τινας. τὸ δὲ τισὶ καὶ πρὸς τινας
ἐκ παραλλήλου κεῖται ταῦτόν σημαῖνον· πρὸς ἄλλους γὰρ τὸ δίκαιον καὶ
ἡ δικαιοσύνη, ὡς εἴρηται, δύναται. τὸ δὲ ἢ δὲ ἴσον, ἐν δυσί δύο λέγει 45
τά τε διανεμόμενα πράγματα καὶ πάλιν τοὺς πρὸς οὓς διανεμόνται. ἢ
γὰρ οὕδε καὶ οὕδε πρὸς οὓς διδόνται * * οἷον εἰ τύχοι τὰ νομίσματα ἢ τὰ
35 οἰκόπεδα ἢ γῆν, οἷον ε καὶ ε νομίσματα ἢ πενταμεδῖμος καὶ πενταμεδῖμος

4 ante εἴρηται add. καὶ S

5 post ἴσον add. τὸ δὲ ἴσον μέσον τοῦ πλείονος καὶ ἐλάτ-

ττονος. τὸ δίκαιον ἄρα μέσον δείκνυσται καὶ τὸ δίκαιον μέσον ἴσον S 5. 6 τοῦ τόπου τοῦ

λέγοντος S

6 post λοιπὸν add. ὑπάρξει S

10 ὅπερ Arist.

λέγει a

15 πως om. Ba

22 χρήματα ἢ τιμαῖς a

γὰρ om. S

22. 23 ρ ἢ ᾗ B

23 ἄνιστον a

26 καὶ τισὶ om. Arist. L^b

καὶ πρὸς τινας a: καὶ πρὸς τι BS

(sed iidem infra v. 30 καὶ πρὸς τινας) Arist. O^b: om. Arist. K^b διὰ τι Ba: τι om. S

27. 28 ἐκάτερον a: ἐκατέρου S

31 σημαίνων S

33 διανεμέται Sa

34 lacunam indicavi: fort. addendum ἢ τὰ διδόμενα

τύχη a

γῆ. λέγει γὰρ ἐν ταῖς Πολιτείαις καὶ τοιαύτην ἰσότητα, λέγει καὶ τὴν 64^r
εἰρημένην· τὸ γὰρ κατ' ἀξίαν διδόμενόν τινα ἴσον ἐκείνῳ ἐστίν. ἐπεὶ γὰρ
ἴσα ἐστὶ κατὰ τοὺς γεωμέτρως τὰ προσαρμόζοντα καὶ μήθ' ὑπερέχοντα μήτ' 50
ἐλλείποντα, εἰ ἔστιν ὁ Ἀχιλλεὺς διπλασίῳ τοῦ Αἴαντος, δοθῇ δὲ τῷ μὲν
δ' Ἀχιλλεὺ νομίσματα ἦ, τῷ δ' Αἴαντι δ, τὰ κατ' ἀξίαν λαβόντες ἕκαστος τὸ
ἴσον ἑαυτοῦ ἔλαβε· κρίσθω γὰρ τὸν Ἀχιλλεὺ μῆτε πλείω τῶν ἡ μῆτε ἐλάττω
λαβεῖν ἄξιον εἶναι, ὁμοίως καὶ τὸν Αἴαντα.

p. 1131^a18 Ἀνάγκη ἄρα τὸ δίκαιον ἐν ἐλαχίστοις εἶναι τέτρασιν. |

Ἐπεὶ γὰρ ἡ διανομὴ πρὸς τοὺς κοινωνοῦντας τῆς αὐτῆς πολιτείας 64^v
10 γίνεται, ἀνάγκη τὸ δίκαιον ἐν ἐλαχίστοις τέτρασιν εἶναι. ἡ γὰρ ἴσοι εἰσὶν 4
οἱ γεωργοὶ τοῖς στρατιώταις καὶ πάλιν ἡ βουλὴ τῷ δήμῳ, καὶ εἰσὶ κακῆνοι
δύο καὶ οὗτοι δύο, ἡ χρεῖττους οἱ γεωργοὶ ὡς πλείω ὠφελοῦντες τὴν πόλιν,
χεῖρους δὲ οἱ στρατιῶται ὡς ἥττω, καὶ πάλιν δύο εἰσὶν ὡς χρεῖττονες καὶ
χεῖρονες· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου. ὁμοίως καὶ τὰ διδόμενα
15 τοῖς γεωργοῖς ἡ ἴσα ἐστὶ τοῖς διδομένοις πρὸς τοὺς στρατιώτας, καὶ εἰσὶ
δύο, ἡ τὰ μὲν πλείω τὰ δ' ἐλάττω, καὶ οὕτως πάλιν δύο εἰσὶν. ἐπεὶ οὖν οἷς
ἀνθρώποις δίκαιον τυγχάνει τὰ χρήματα δοθῆναι δύο εἰσὶ καὶ τὰ διδόμενα
δύο, ἀνάγκη τὸ δίκαιον ἐν τέτρασιν εἶναι, ἀνθρώποις μὲν δυσὶν ἡ τῷ ἀριθμῷ 10
ἡ τῷ εἶδει καὶ πράγμασιν ὡσαύτως δυσὶν. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ταῦτ' ἐστὶ
20 τὴν δὲ λέξιν τὴν καὶ ἐν οἷς τὰ πράγματα, δύο, ὑπερβατῶς ἀναγνωστέον·
καὶ τὰ πράγματα ἐν οἷς, δύο. ἦν δ' ἂν σαφεστέρα, εἰ ἀντὶ δοτικῆς πτώσεως
τῶν πληθυντικῶν κατὰ γενικὴν τῶν πληθυντικῶν ἦν γεγραμμένη. ἔστι δὲ
ὁ λέγει· καὶ τὰ πράγματα οἷς τουτέστιν ὧν ἡ διανομὴ, δύο ἐστὶ, καὶ τὴν
αὐτὴν ἰσότητα καὶ τὸ αὐτὸ πρέπον ἔχουσι καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ πράγματα. 15
25 τοῦτο γὰρ ἐδήλωσε διὰ τοῦ οἷς καὶ ἐν οἷς, λέγων οἷς τοὺς ἀνθρώπους,
ἐν οἷς δὲ τὰ πράγματα. ὡς γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, καὶ
τὰ σφίσι διδόμενα ἔξει, καὶ ὡς αὐτά, οὕτω κακῆνοι. ὡς γὰρ ἐκεῖνα
ἔχει τὰ ἐν οἷς, ἥτοι ὡς γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, οὕτω
κακῆνα ἔξουσιν, τὰ χρήματα δηλονότι. δύναται τὸ ὡς γὰρ ἐκεῖνα ἔχει
30 τὰ ἐν οἷς εἰρησθαι περὶ τῶν πραγμάτων, τὸ δὲ κακῆνα ἔχει περὶ τῶν
πολιτῶν. ὅταν μὲν οὖν οὕτω γίνηται ἡ διανομὴ, καὶ ἕκαστοι τὰ ἴσα καὶ 20
ἀρροῦντα αὐτοῖς ἔχωσιν, εἰρηγεῖται ἡ πόλις· ὅταν δὲ οἱ ἄνιστοι ἴσα ἔχωσιν
ἡ οἱ χρεῖτους ἐλάττω οἱ δὲ χεῖρους πλείω ἔχωσι καὶ νέμονται, τότε μάχαι
καὶ ἐγκλήματα καὶ στάσεις κατ' ἀλλήλων.

35 p. 1131^a24 Ἔτι ἐκ τοῦ κατ' ἀξίαν τοῦτο δῆλον.

Εἰπὼν ὅτι δικαία διανομὴ ἐστίν, ὅταν γένηται τὰ διδόμενα ὡς ἐκεῖνοι

1 ἐν ταῖς Πολιτείαις] cf. Polit. E 1 sqq. 2 ἐπειδὴ S 5 ἡ om. B 6 τοῦ ἡ a
9 Ἐπεὶ — εἶναι (10) om. B 13 ἥττω] ἥττον εὔ ποιοῦντες τὴν πόλιν S
14 χειροῦντες S ὁμοίως δὲ καὶ τὰ S 15 δεδομένοις S 16 δύο ἔσται S
γοῦν S 18 post μὲν add. γὰρ S 19 πράγματα a 22 γεγραμμένον S
26 ἔχουσιν] ἔσχον B 32 δὲ] καὶ S 33 ἔχωσι om. Ba καὶ om. a
2*

πρὸς οὗς διδόνται (τοῦτο δ' ἐστὶν ἀναλογία γεωμετρικῆ) ὅτι, φησὶν, ἀναλογία 61^v
ἐστὶ τοῦτο, ὁῦλον ἐκ τοῦ κατ' ἀξίαν. εἰ γὰρ δίκαιον τὸ κατ' ἀξίαν, τὸ δὲ
κατ' ἀξίαν ἀνάλογον, τὸ δίκαιον ἄρα ἀνάλογον. καὶ τὴν μὲν ἐλάττω πρότασιν
τὴν λέγουσαν δίκαιόν ἐστι τὸ κατ' ἀξίαν ἐδήλωσε διὰ τοῦ τὸ γὰρ δίκαιον
ἐν ταῖς διανομαῖς ὁμολογοῦσι πάντες κατ' ἀξίαν τινὰ δεῖν εἶναι· 20
τὴν δὲ μείζω τὴν λέγουσαν τὸ κατ' ἀξίαν ἀνάλογον καὶ τὸ συμπέρασμα
παρήκεν. ἔθος δὲ αὐτῷ σχεδὸν πανταχοῦ τοῦτο ποιεῖν. τὴν μέντοι ἀξίαν οὐ
τὴν αὐτὴν λέγουσι πάντες. μέτρον, φησί, καὶ ὅρον τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἰσότητος
οὐ τὸ αὐτὸ πάντες τίθενται, ἀλλ' οἱ μὲν δημοκρατικοὶ τῇ ἐλευθερίᾳ μετροῦσι
τὴν ἀξίαν καὶ τὸ ἴσον, καὶ ἴσους φασὶ πάντας τοὺς ἐλευθέρους, καὶ ὁ μὲν,
εἰ τύχοι, Θεμιστοκλῆς ἢ Περικλῆς τυγχάνη ὢν, ὁ δὲ σκυτεὺς ἢ βυρσοδέψης,
καὶ δεῖν φασιν ἐν τῇ διανομῇ τὸν στρατηγικώτατον Περικλέα μὴ πλέον 35
τι λαβεῖν τοῦ σκυτέως, ἀλλὰ τὸ ἴσον· οἷον εἰ νόμισμα ἐν ἐδόθη τῷ σκυτεῖ,
καὶ τῷ Θεμιστοκλεῖ ἐν δοθῆναι δεῖ, ὅτι ἀμφοτέροι ἐλευθέροι καὶ ἴσοι·
τῆς γὰρ αὐτῆς ἀξίας μετέχουσι τῆς ἐλευθεριότητος. οἱ μὲν οὖν δημοκρατικοὶ
ἐλευθερίᾳ, ὡς εἴρηται, κρίνουσι τὴν ἰσότητα, οἱ δὲ ὀλιγαρχικοὶ πλούτῳ,
κρίνοντας λέγουσιν ἴσους καὶ ἴσα δεῖν ἔχειν καὶ νέμεσθαι, ὅσων ἡ οὐσία
ἴση, ὧν δὲ ἐλάττων, ἀνίσους καὶ ἐλάττονας ἐκείνων, ὥστε καὶ τὰ διδόμενα 40
αὐτοῖς ἐλάττονα δεῖν εἶναι. οἱ δ' ἀριστοκρατικοὶ ἀρετῇ κρίνουσι τὸ ἴσον καὶ
φασὶ πάντας τοὺς σπουδαίους ἴσους εἶναι, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ὧσι πλουσιώτεροι,
οἱ δ' ἐνδεέστεροι. οἱ δὲ κρίνουσι τὴν ἰσότητα τῇ εὐγενείᾳ καὶ τοὺς τοιούτους
πάντας ἴσους φασίν. εἰ δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχει, οὐ τὸ αὐτὸ ἴσον τε καὶ
δίκαιον ἐν πάσαις ταῖς πολιτείαις ἔσται. ἐρεῖ δὲ περὶ τούτων ὁ Ἀριστοτέλης
ἐν ταῖς Πολιτείαις καὶ πολλὰ καὶ καλά.

25 p. 1131^a30 Τὸ γὰρ ἀνάλογον οὐ μόνον ἐστὶ μοναδικοῦ ἀριθμοῦ 45
ἴδιον, ἀλλ' ὅλως ἀριθμοῦ.

Μοναδικὸν ἀριθμὸν λέγει ᾧ ἀριθμοῦμεν, οἷον τὴν δεκάδα, ἣ ἀριθμοῦμεν
τοὺς δέκα ἵππους ἢ τοὺς δέκα ἄνδρας, ὅς καὶ κυρίως ἀριθμὸς λέγεται, ὁμοίως 50
καὶ τὴν πεντάδα καὶ εἰκοσάδα καὶ τοὺς ἄλλους ἀριθμοὺς. ὅλως δὲ ἀρι-
θμοὺς λέγει τὰ ἀριθμητά, οἷον τοὺς δέκα βόας ἢ ἀνθρώπους ἢ τοὺς πέντε
ἵππους ἢ ὄνους. ἀναλογία γὰρ, φησὶν, οὐ μόνον ἐστὶ τῶν ἐκ μονάδων
συνκειμένων καὶ ὡς μέτρων λαμβανόμενων ἀριθμῶν. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀριθμη-
τῶν ἢ καὶ ἡριθμημένων. ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν ὡς μέτρων ἀριθμῶν ἐστὶ τις
ἀναλογία, ὡς ὁ η' πρὸς τὸν θ, ὡς ὁ ζ' πρὸς τὸν γ, οὕτως ἔστι καὶ ἐπὶ

1 ἀνάλογον utrobique a 2 εἰ γὰρ—κατ' ἀξίαν om. S 3 τὸ δίκαιον—ἀνάλογον
om. S ἐλάττω] ἔλαβεν S 11 τυγχάνει a 12 δεῖ S
ταῖς διανομαῖς S 15 οὖν om. Ba 16 ἐλευθερίαν B 17 καὶ post ἔχειν
om. a 18 δὲ om. S 22 ταῦθ' οὕτως S 23 post ὁ add. αὐτὸς S
24 ἐν ταῖς Πολιτείαις] Polit. E 1 sqq. 27 λέγω a δεκάδην a ἡ] ᾧ a
28 ὅς] ἥ τις S 29 πεντάδα scripsi: πεντάδην libri εἰκοσάδην Ba
29. 30 ἀριθμὸν λέγει S: ἀριθμοὶ λέγονται a 30 τὰ ἀριθμήματα a 31 ὄνους]
ἀνθρώπους a 33 ὡς post τῶν om. S

τῶν ἀριθμῶν|τῶν, ἵππων, κυνῶν, γραμμῶν, ἐπιπέδων καὶ ἀπλῶς ὧν ἐστὶν 65
 ἀριθμός. καὶ γὰρ καὶ ἐν τοῦτοις ἀναλογία ἐστίν· ἔχουσι γὰρ ἀριθμὸν· δεῖ
 γὰρ ἵνα ἀναλογία τις ᾗ, ἀριθμὸν τινα εἶναι. καὶ ὅρα πῶς· φαινέμεν γάρ,
 ὡς ὁ οἰκοδόμος πρὸς τὸν σκυτέα, τὸ ἔργον τοῦ οἰκοδόμου πρὸς τὸ τοῦ
 5 σκυτέως. ἐστὶ δὲ ὁ οἰκοδόμος δεκαπλασίῳ τοῦ σκυτέως· καὶ ἡ οἰκία ἄρα
 τοῦ ὑποδήματος, οἷον δέκα νομισμάτων ἢ οἰκία εἰ τύχοι ἀξία, τοιούτου
 ἐνὸς ἀξίον τὸ ὑπόδημα. ὁρᾷς ὅπως δεόμεθα ἀριθμοῦ εἰς τὸ γενέσθαι
 ἀναλογίαν. ἥ τε γὰρ ἀναλογία λόγων ἰσότης ἐστὶ καὶ ἐν τέτρασιν
 10 ἐλαχίστοις. τὸ ἰσότης ἀντὶ τοῦ ὁμοιότης· ἀναλογία γάρ ἐστι λόγων ὁμοιό-
 της. καὶ ἐπεὶ ἀναλογία ἐστὶ λόγων ὁμοιότης, τὸ δὲ ὁμοιον τιנὶ ὁμοιον,
 ἀνάγκη τὰ ὁμοία β τοῦλάχιστον εἶναι· ὥστε καὶ τοὺς ἀνάλογον λόγους ἀνάγκη
 β εἶναι τοῦλάχιστον. πάλιν ἐπεὶ λόγος ἐστὶ δύο μεγεθῶν ἢ δύο ἀριθμῶν
 πρὸς ἄλληλα ποιά σχέσις, ἀνάγκη τὸν λόγον ἐκ δύο εἶναι. ἐπεὶ οὖν ἡ
 ἀναλογία β λόγων τοῦλάχιστον ὁμοιότης ἐστίν, ἕκαστος δὲ τῶν λόγων ἐκ 10
 15 δύο τιῶν ἐστίν, ἀνάγκη τὴν ἀναλογίαν ἐν τέτρασιν ἐλαχίστοις εἶναι.
 ἀναλογία δὲ ἐκ β λόγων ἐστὶν ἥδε· ὡς ὁ η̄ πρὸς τὸν δ̄, ὁ εἰς πρὸς τὸν γ.
 ἢ καὶ αὕτη ἡ οὗτος ὁ λόγος ἐκ τοῦ ε̄ πρὸς γ. εἰσὶν οὖν λόγοι μὲν β, τέσσαρα δὲ
 μῦρια, τὰ η̄ τὰ δ̄ τὰ ε̄ καὶ τὰ γ. ἐστὶ δὲ [καὶ] διηρημένη ἡ ἀναλογία αὕτη,
 καὶ οὐ μόνον ἡ διηρημένη ἐν τέτρασι θεωρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἡ συνεχής,
 20 ὡς ὁ η̄ πρὸς τὸν δ̄, ὁ δ̄ πρὸς τὸν β̄. δις οὖν εἴρηται ὁ δ̄· ὥστε εἰ τεθῇ
 δις ὁ δ̄, τέσσαρες ἔσονται οἱ β̄ροι. ἡκτώ, τέσσαρες καὶ πάλιν τέσσαρες. δύο, 15
 2 ἢ μὲν οὖν λέγει. ταῦτά ἐστιν. τὸ δὲ τῆς λέξεως τῆς οἷον ὡς ἡ τοῦ
 πρῶτου πρὸς τὴν τοῦ δευτέρου τοιούτων ἐστίν· ὡς ἡ τοῦ πρῶτου
 ὅρου σχέσις τοῦ ἡκτώ πρὸς τὸν δεύτερον τὸν δ̄, οὕτως ἡ τοῦ δευτέρου τοῦ
 25 δ̄ πρὸς τὴν τοῦ τρίτου τοῦ β̄.

p. 1131b2 "Ὡστε ἂν ἡ τοῦ β̄ τεθῇ δις.

"Ἦτοι ὥστε ἂν ὁ δεύτερος τεθῇ δις, τέσσαρες ἔσονται. ἐστὶ δὲ καὶ
 τὸ δίκαιον ἐν τέτρασιν ἐλαχίστοις. ὁ συνάγει διὰ τούτων ἐστίν, ὅτι
 τὸ διανεμητικὸν δίκαιον καὶ ἡ τοιαύτη δικαιοσύνη ἀνάλογόν ἐστιν. καὶ ἀνα-
 30 λογία γεωμετρική. εἴη δ' ἂν ὁ συλλογισμὸς τοιούτος· τὸ διανεμητικὸν
 δίκαιον ἐν τέτρασιν ἐστὶ, β̄ ἡγουμένοις καὶ β̄ ἐπομένοις· τὸ ἐν τέτρασι
 τοιούτοις γεωμετρικὴ ἀναλογία ἐστί· τὸ διανεμητικὸν ἄρα δίκαιον ἐν γεω-
 μετρικῇ ἀναλογίᾳ ἐστίν, ἢ εἰ βούλη γεωμετρικὴ ἀναλογία ἐστίν. ἀλλὰ τὸν
 μὲν τοιούτον συλλογισμὸν αὐτὸς οὐ τέλεικεν· ἠνέκατο δὲ τὴν ἐλάχιστοναν 25
 35 πρότασιν τὴν τὸ διανεμητικὸν δίκαιον ἐν τέτρασιν ἐστὶ, β̄ ἡγουμένοις καὶ
 β̄ ἐπομένοις, διὰ τοῦ ἐστὶ δὲ καὶ τὸ δίκαιον ἐν τέτρασιν ἐλαχίστοις,

4 post οἰκοδόμου add. ἡ οἰκία S

5 post σκυτέως add. ἔργον τὸ ὑπόδημα S

6 καὶ ὁ οἰκοδόμος S

6 νομισμάτων ἢ οἰκία libri

S ἢ τε BS Arist. Mb Ob:

ἥτις α: ἡ Arist. vulg.

9 ἀντὶ] ἂν ἐστὶ S

12 δύο μεγεθῶν] μεγέθη B: μεγέ-

θους a:

16 ὡς om. Sa

17 καὶ αὕτη—πρὸς γ depravata sunt

18 καὶ post

δὲ delevi

19 ἡ συνεχής] οἱ ἐν συνεχείᾳ S

20 τὸν δ οὕτως ὁ δ S

26 et 27

ἐάν S

32 τὸ διανεμητικὸν—ἀναλογία ἐστίν (33) om. S

35 τὴν δὲ τὸ B

καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός· διήρηται γὰρ ὁμοίως. τὸ γὰρ διήρηται ὁμοίως 65^ε
 ταυτὸν ἐστὶ τῷ ὡς γὰρ ἐν τοῖς ἀνθρώποις πρὸς οὗς γίνεται ἡ διανομή,
 ἔστιν ἡγούμενον καὶ ἐπόμενον, οἷον ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς ἡγούμενον ὁ δ' Αἴας
 ἐπόμενον. οὕτω καὶ ἐν τοῖς χρήμασιν. ὣν ἡ διανομή, ἔστιν ἡγούμενον
 5 καὶ ἐπόμενον, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός, ἥτοι καὶ ὃν λόγον ἔχει ὁ Ἀχιλλεὺς 30
 πρὸς τὸν Αἴαντα, τὸν αὐτὸν καὶ τὸ τῷ Ἀχιλλεῖ δοθὲν πρὸς τὸ τῷ Αἴαντι.
 τὸ δὲ οἷς τε καὶ ᾧ. οἷς μὲν λέγει τὸν Ἀχιλλέα καὶ Αἴαντα. ᾧ δὲ τὰ
 χρήματα.

p. 1131^b5 Ἔσται ἄρα ὡς ὁ \bar{a} ὅρος πρὸς τὸν $\bar{\beta}$, οὕτως ὁ $\bar{\gamma}$ πρὸς
 10 τὸν $\bar{\delta}$, καὶ ἐναλλάξ.

Ἔστωσαν πρῶτος ὅρος ὁ Ἀχιλλεὺς, δεύτερος ὁ Αἴας, καὶ κείσθω ὁ
 Ἀχιλλεὺς διπλασίῳ τοῦ Αἴαντος, ἔστω δὲ καὶ τρίτος ὅρος νομίσματα $\bar{\eta}$,
 τέταρτος δὲ νομίσματα $\bar{\delta}$. ἔστιν ἄρα ὡς ὁ Ἀχιλλεὺς πρὸς τὸν Αἴαντα (διπλα-
 σίων δέ) οὕτω τὰ $\bar{\eta}$ νομίσματα πρὸς τὰ $\bar{\delta}$, καὶ ἐναλλάξ, ὡς ὁ Ἀχιλλεὺς
 15 πρὸς τὰ δοθέντα αὐτῷ $\bar{\eta}$ νομίσματα, οὕτως ὁ Αἴας πρὸς τὰ $\bar{\delta}$ ᾧ δέδοται
 αὐτῷ. ἐναλλάξ γὰρ κατὰ τοὺς γεωμέτρως ἐστὶ λήψεις τοῦ ἡγουμένου πρὸς
 τὸ ἡγούμενον ὡς ἐπομένου, καὶ τοῦ ἐπομένου ὡς ἡγουμένου πρὸς τὸ ἐπό-
 μενον. λέγουσι δὲ ἡγούμενον τὸν πρῶτον ὅρον, οἷον τὸν Ἀχιλλέα, ἐπόμενον 40
 δὲ τὸν Αἴαντα τὸν δεύτερον, καὶ πάλιν ἡγούμενον τὸν τρίτον ὅρον, οἷον
 20 τὰ $\bar{\eta}$ νομίσματα, καὶ ἐπόμενον τὰ $\bar{\delta}$ νομίσματα. ὅταν οὖν λέγῃ τις, ὡς ὁ
 Ἀχιλλεὺς πρὸς τὸν Αἴαντα, οὕτως τὰ $\bar{\eta}$ πρὸς τὰ $\bar{\delta}$, λαμβάνει ἡγούμενον
 τὸν Ἀχιλλέα, ὁμοίως ἡγούμενον καὶ τὰ $\bar{\eta}$ νομίσματα, ἐπόμενα δὲ τὸν Αἴαντα
 καὶ τὰ $\bar{\delta}$ νομίσματα. ὅταν δὲ λέγῃ καὶ ὡς ὁ Ἀχιλλεὺς ἄρα πρὸς τὰ $\bar{\eta}$, ὁ
 Αἴας πρὸς τὰ $\bar{\delta}$, ἐναλλάξ λέγει· ἐνέλλαξε γὰρ καὶ πεποιήκε τὸ μὲν ἡγού- 45
 25 μενον τὰ $\bar{\eta}$ ἐπόμενον, τὸ δὲ ἐπόμενον τὸν Αἴαντα ἡγούμενον. καὶ τοῦτό
 ἐστὶ τῆς δικαίας διανομῆς καὶ τῆς κατὰ λόγον γεωμετρικῆς ἀναλογίας, τὸ
 συνδυάσαι καὶ συζεῆσαι τὸ πρέπον καὶ ἀρμόζον ἐκάστω τῶν ἀνθρώπων
 ὧρον, καὶ γενέσθαι ὡς ἔχει ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν ἄνθρωπον, οὕτω καὶ
 30 τὸ ὅλον πρὸς τὸ ὅλον, τουτέστιν οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοῦ δο-
 θέντος αὐτῷ πρὸς τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ δοθέντος ἐκείνῳ. οἷον εἰ ἦν ὁ
 Ἀχιλλεὺς τοῦ Αἴαντος διπλασίῳ, δεῖ μετὰ τὴν διανομὴν καὶ τὸν Ἀχιλλέα 50
 μετὰ τῶν δοθέντων αὐτῷ νομισμάτων διπλασίονα εἶναι τοῦ Αἴαντος σὺν
 τοῖς νομίμασι τοῦ Αἴαντος. τοῦτο δὲ ὁῖον ἐστὶ ἐπ' ἀριθμῶν. ἔστω
 ὁ Ἀχιλλεὺς ὁ $\bar{\eta}$ ἀριθμός, ὁ δ' Αἴας ὁ $\bar{\delta}$, τὰ δοθέντα τῷ Ἀχιλλεῖ νομί-

3 ἐστὶν ἡγούμενους καὶ ἐπομένους οἷον α οἷον ὁ μὲν—καὶ ἐπόμενον (5) om. B
 7 ᾧ, οὗς μὲν S 9 ἄρα om. S 14 δέ om. a ὁ om. S 16 post
 ἐστὶ add. λόγος S 17 ἐπομένου post ὡς scripsi: ἐπόμενον libri ὡς ἡγούμενον
 πρὸς S 19 δέ] καὶ (ex δέ καὶ corr.) B 20 τὰς $\bar{\delta}$ a 21 ὁ $\bar{\eta}$ Ba
 22 post νομίσματα add. ὁμοίως ἡγούμενον τὸν Ἀχιλλέα sed rursus delet B 23 λέγω
 Ba ἄρα] ἔχει S 24 λέγει scripsi: λέγῃ S: λέγω Ba 30 post ἀνθρώπων
 add. καὶ S 33 ἔσται scripsi: ἔστω libri ἐπ' ἀριθμῶν] ἡ παρ' ὕμων B
 34 ὁ ante $\bar{\eta}$ et $\bar{\delta}$ om. a

σματα $\bar{\epsilon}$, τὰ δὲ τῷ Αἴαντι $\bar{\gamma}$. ἔστιν οὖν, ὡς ὁ η ὁ Ἀχιλλεύς πρὸς τὰ $\bar{\delta}$ 65^v
 τὸν Αἴαντα, οὕτω τὰ $\bar{\epsilon}$ νομίσματα πρὸς τὰ $\bar{\gamma}$. ἐν διπλασίονι γὰρ λόγῳ
 καὶ τὰ ὁκτὼ πρὸς τὰ $\bar{\delta}$ καὶ τὰ $\bar{\epsilon}$ πρὸς τὰ $\bar{\gamma}$. καὶ ἐναλλάξ ὡς ὁ Ἀχιλλεύς
 ὁ η πρὸς τὰ $\bar{\epsilon}$ νομίσματα, οὕτως ὁ Αἴας ὁ δ πρὸς τὰ $\bar{\gamma}$ νομίσματα. ἐν 65^v
 ἐπιτρίτῳ γὰρ λόγῳ· καὶ γὰρ καὶ ὁ η τοῦ $\bar{\epsilon}$ ἐπιτρίτος καὶ ὁ δ τοῦ $\bar{\gamma}$. καὶ
 ὡς ἄρα ἐν πρὸς $\bar{\epsilon}$ ν, ἦτοι Ἀχιλλεύς πρὸς Αἴαντα, οὕτω καὶ τὸ θ λον, ἦτοι
 ὁμοῦ τὰ β ὁ Ἀχιλλεύς καὶ τὰ $\bar{\epsilon}$ νομίσματα, πρὸς τὸ θ λον, ἦτοι τὸν Αἴαντα
 καὶ τὰ $\bar{\gamma}$ νομίσματα. ἔστι δὲ ὁ Ἀχιλλεύς η καὶ τὰ νομίσματα αὐτοῦ $\bar{\epsilon}$,
 $\bar{\epsilon}$ δὲ καὶ η $\bar{\iota}\delta$. ἀλλὰ καὶ ὁ Αἴας δ , καὶ τὰ νομίσματα τοῦ Αἴαντος $\bar{\gamma}$, τρία
 10 δὲ καὶ $\bar{\delta}$ $\bar{\epsilon}$. ὡς ἄρα ὁ Ἀχιλλεύς ὁ η πρὸς τὸν Αἴαντα τὸν $\bar{\delta}$, οὕτω τὸ θ
 θ λον ὁ Ἀχιλλεύς καὶ τὰ νομίσματα αὐτοῦ, ὥστε εἰς $\bar{\iota}\delta$ πρὸς τὸν Αἴαντα
 καὶ τὰ αὐτοῦ, $\bar{\alpha}$ εἰς $\bar{\gamma}$. ἐν διπλασίονι γὰρ λόγῳ καὶ ὁ η τοῦ $\bar{\delta}$ καὶ τὰ
 $\bar{\eta}$ καὶ $\bar{\epsilon}$ τῶν $\bar{\delta}$ καὶ $\bar{\gamma}$. ἂν οὖν οὕτω συζευχθῇ καὶ συντεθῇ, ὡς εἶναι ὡς
 τὸν ἡγούμενον πρὸς τὸν ἐπόμενον, οὕτω καὶ τὸ θ λον ἦτοι τοὺς β ἡγου-
 15 μένους πρὸς τοὺς β ἐπομένους, δικαία ἔσται ἡ διανομή· γέγονε γὰρ κατὰ
 τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν.

p. 1131^b9 Ἡ ἄρα τοῦ $\bar{\alpha}$ ὅρου τῷ τρίτῳ.

10

Πρῶτον ὅρον καὶ τρίτον τοὺς β ἡγουμένους λέγει, τὸν Ἀχιλλεῖα καὶ
 τὰ δοθέντα αὐτῷ $\bar{\epsilon}$ νομίσματα, δευτέρον δὲ καὶ τέταρτον τοὺς β ἐπομένους, 15
 20 τὸν Αἴαντα καὶ τὰ $\bar{\gamma}$ 2 δοθέντα αὐτῷ νομίσματα. καὶ ἔστιν ἡ τοιαύτη σύζευ-
 ξις τὸ ἐν διανομῇ δίκαιον καὶ τὸ μέσον τοῦ πλείονος καὶ ἐλάττονος,
 ὁ πλεόν καὶ ἐλαττον παρὰ τὸ ἀνάλογόν ἐστιν. εἰ γὰρ τὸ δίκαιον ἀνάλογον,
 τὸ πλεόν δηλονότι καὶ ἐλαττον ἄδικον ὃν παρὰ τὸ ἀνάλογόν ἐστιν, ἦτοι
 ἕτερον τοῦ ἀνάλογον καὶ τοῦ δικαίου ἐστίν. εἰπὼν δὲ ὅτι τὸ δίκαιον μέσον,
 25 συνάγει τοῦτο διὰ συλλογισμοῦ λέγων τὸ μὲν γὰρ ἀνάλογον μέσον,
 τὸ δὲ δίκαιον ἀνάλογον· τὸ δίκαιον ἄρα μέσον. ἀλλὰ πόθεν δῆλον ὅτι 20
 τὸ ἀνάλογον μέσον; ἦ ὅτι τὸ μὲν ἀνάλογον ἴσον, τὸ δ' ἴσον μέσον· τὸ
 ἀνάλογον ἄρα μέσον. καλοῦσι δέ, φησί, τὴν τοιαύτην ἀναλογίαν
 οἱ μαθηματικοὶ γεωμετρικὴν, ὅτι ὅπερ συμβαίνει ἐπ' ἐκείνης, τοῦτο
 30 καὶ ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἀναλογίας· συμβαίνει δὲ ἐπ' ἐκείνης τὸ ὡς τὸ ἡγου-
 μενον πρὸς τὸ ἐπόμενον, καὶ τὸ θ λον πρὸς τὸ θ λον.

p. 1131^b15 Ἔστι δ' οὐ συνεχὴς ἡ τοιαύτη ἀναλογία· οὐ γὰρ γίνεται
 εἰς ἀριθμῷ ὅρος ϕ καὶ θ .

Διὰ μὲν τοῦ μακροῦ ἢ διχρόνου ἢ ὡς ἂν τις ἐθέλῃ λέγειν φωνήεντος

1 post η add. ἀριθμὸς S	2 διπλασιάζου S	λόγος a	5 καὶ γὰρ om. S
7] τρίτου ἐπιτρίτος S	9 et 10 δὲ om. S	10 post οὕτω add. καὶ a	
12 διπλασιάζου S: διπλασίφ a	13 συντεθῇ ex συντεχθῇ corr. S	14 τὸ ἐπόμενον a	
17 τῷ τρίτῳ] τοῦ $\bar{\gamma}$ a	19 δευτέρον] τρίτον S	22 ὅπερ πλεόν S	24 τοῦ
ἀναλόγου a	25 συνήγαγε S	27 τὸ ἀνάλογον] τὸ δίκαιον S	29. 30 τοῦτο καὶ
— ἐπ' ἐκείνης om. S	32 ἡ τοιαύτη BS: αὐτῇ ἢ a Arist. Kb: αὐτῇ ἢ Arist. vulg.		
32 γὰρ in corr. B: om. a	34 ἐθέλει B	1 φωνήεντα B	

ἐδήλωσε τὸν ἄνθρωπον, ὃ δίδοται τὰ νομίσματα ἢ ὁ ἄν εἴη τὸ 65^v
 διδόμενον, διὰ δὲ τοῦ βραχέος φωνήεντος ἐδήλωσε τὸ διδόμενον πρᾶγμα.
 λέγει οὖν ὅτι ἡ τοιαύτη ἀναλογία οὐκ ἔστι συνεχής· ἀλλὰ διηρημένη. ἐπεὶ
 γὰρ β εἰσὶν οἱ ἄνθρωποι, οἷς ἡ διανομή γίνεται τῶν πραγμάτων, καὶ β
 5 τὰ νεμόμενα καὶ μεριζόμενα πράγματα, καὶ ἀδύνατον ἐν κατ' ἀριθμὸν εἶναι 35
 καὶ ταῦτόν τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ πρᾶγμα τὸ νεμόμενον αὐτῷ, ἀνάγκη διηρη-
 σθαι τοὺς ὅρους ἀπ' ἀλλήλων καὶ γίνεσθαι β μὲν ἀνθρώπους, β δὲ πρά-
 γματα. πῶς γὰρ δυνατὸν τὸν ἄνθρωπον, ὃ τὸ πρᾶγμα νέμεται, ἄνθρωπον
 ὄντα πρᾶγμα γεγενῆσθαι, ἢ ἴσον ἢ ἄνισον τῷ πράγματι εἰληφθαι κατ' ἀλή-
 10 θειαν. τὸ μὲν οὖν δίκαιον τοῦτό ἐστι τὸ ἀνάλογον, τὸ δ' ἄδικον
 τὸ παρὰ τὸ ἀνάλογον, ὃ γίνεται ὅταν μὴ τηρῇται ἡ προειρημένη ἰσότης, 40
 ἀλλ' ὁ μὲν ὑπέρεχων τῇ ἀξίᾳ ἔλαττον, ὁ δ' ἐλλείπων πλέον ἔχῃ. καὶ
 ἔστι τὸ ἄδικον καὶ τὸ παρὰ τὸ ἴσον· εἰ γὰρ ἰσότης ἡ ἀναλογία, τὸ ἔξω
 τῆς ἀναλογίας καὶ τῆς ἰσότητος ἄνισον. ἄνισον δὲ ἐν ὃ τὸ μὲν ἐστι πλέον
 15 τῆς ἀξίας, τὸ δ' ἔλαττον. καὶ τοῦτο δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων· ἄδικον γὰρ
 λέγομεν τὸν τὸ πλέον τῆς ἀξίας ἔχοντα, ἡδικομένον δὲ τὸν τὸ ἔλαττον.
 οὐκ αἰεὶ δὲ ὁ ἄδικος, ὥς καὶ πρότερον εἴρηται, τὸ πλέον αἰρεῖται, ἀλλ' ἐπὶ
 τῶν ἀγαθῶν αἰεὶ τὸ πλέον σπεύδει λαμβάνειν, ἐπὶ δὲ τῶν κακῶν τὸ ἔλαττον. 45
 ἐπεὶ γὰρ τὸ ἔλαττον κακὸν πρὸς τὸ μεῖζον κακὸν συγχρινόμενον ἀγαθόν
 20 πῶς δοκεῖ, αἰρεῖται τὸ ἔλαττον κακὸν ὡς ἀγαθοῦ ὑπεροχὴν. τὰ μὲν οὖν
 λεγόμενα ταῦτα· ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ καὶ τὸ μᾶλλον μεῖζον τὸ λεγόμενόν
 ἐστὶν ὅτι καὶ τὸ μᾶλλον αἰρετὸν μεῖζον ἀγαθόν ἐστι.

p. 1131^b25 Τὸ δὲ λοιπὸν εἶδος τὸ διορθωτικὸν ὃ γίνεται ἐν τοῖς
 συναλλάγμασι καὶ τοῖς ἀκουσίοις καὶ ἐκούσιοις.

25 Πληρώσας τὸν περὶ τοῦ ἐν διανομαῖς δικαίου λόγον λέγει καὶ περὶ τοῦ
 διορθωτικοῦ δικαίου. ἰστέον δὲ ὅτι συναλλάγματα οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν οὐ 50
 μόνον ἃ ἐκόντες συνετίθεντο πρὸς ἀλλήλους ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν
 νόμων διηρημένα καὶ κελεύμενα, καθ' ἃ χρὴ ζῆν τε καὶ συνάλλασσεν·
 καὶ τάχα κατὰ τοῦτο συναλλάγματα λέγεται, καθὸ πρὸς ἕτερον ἔχει τὴν
 30 ὑπαρξιν, οὐ κατὰ τὸ ἐκούσιον. οὐδεὶς γὰρ μοιχεύει κατὰ συνάλλαγμα τοῦ
 τῆς μοιχευομένης ἀνδρός, οὐδ' ὁ ἱεροσυλὼν ἱεροσυλεῖ κατὰ συνάλλαγμα
 ἢ ὁ ὑβρίζων ὑβρίζει. καὶ εἴρηται μοι πρότερον ἐπὶ πλέον περὶ | τούτων, 66^v
 καὶ οὐ δεῖ πάλιν μνησθῆναι.

1 δίδονται S 2 ἐδήλωσε] ἐσήμανε S 5 ἐν] ἐνὶ S 6. 7 διαιρεῖσθαι S
 S φ] ὅς S 10 δίκαιον τοῦτέστι τὸ Ba 11 τὸ post ἄδικον om. S
 ὅ] καὶ S προρηρημένη Ba 13 post ἄδικον add. τὸ παρὰ τὸ Ba καὶ]
 δίκαιον a: om. S 14 τῷ μὲν Sa 15 τὸ scripsi: τοῦ B: τῷ Sa 20 ὥς
 ἀγαθὸν ὑπεροχῇ S 21 μεῖζον μᾶλλον coll. a 23. 24 Τὸ δὲ—ἐκούσιοις] lemma
 in libris non discernitur 23 εἶδος] ἐν Arist. 24 ἀκουσίους καὶ ἐκούσιους Ba
 et addito τοῖς post καὶ Arist. 1^b: ἐκούσιοις καὶ τοῖς ἀκουσίους S Arist. vulg.
 28 καθ' ἃ χρὴ ζῆν Anon.: χρῆζειν libri 31 ἱεροσυλῶ Sa 32 πρότερον]
 cf. p. 17 33 πάλιν μὴ μνησθῆναι S

p. 1131^b27 Τὸ μὲν γὰρ διανεμητικὸν δίκαιον τῶν κοινῶν.

66^r

ὑπομιμνήσκει πάλιν ἡμᾶς τῶν εἰρημένων περὶ τοῦ διανεμητικοῦ δι-
καίου καὶ φησὶν ὅτι τὸ διανεμητικὸν δίκαιόν ἐστι περὶ τὴν διανομὴν τῶν
κοινῶν τοῖς πολίταις, γινόμενον κατὰ τὴν γεωμετρικὴν, ὡς δέδεικται, ἀνα-
5 λογίαν. καὶ γὰρ χρήματα ἢ καὶ γῆ καὶ ἄλλο τι τὸ διανεμόμενον, πάν-
τως κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον διαιρεθήσεται, καθ' ὃν καὶ προσπεπόρισται· τῷ
μὲν γὰρ πλεῖον εἰς ταῦτα συντελέσαντι πλεῖον δοθήσεται, τῷ δὲ ἑλαττον
ἑλαττον, εἰ μέλλει ἡ διανομὴ δικαία εἶσεσθαι, καὶ κατὰ τὸν λόγον τῆς κατὰ
10 τὴν συντέλειαν ἰσότητος ἢ ὑπερροχῆ καὶ ἡ ἑλλειψὶς τῶν νεμομένων. ὡς
γὰρ ἔχει τὰ εἰσενεχθέντα πρὸς τὸ κοινόν, οὕτως ἔσται καὶ τὰ διδόμενα
πρὸς τοὺς εἰσενεγκαμένους.

p. 1131^b32 Τὸ δ' ἐν τοῖς συναλλάγμασι δίκαιον ἐστὶ μὲν ἴσον τι.

Τὸ δὲ τί προσκείμενον δηλωτικόν ἐστι τοῦ ἄλλο τι παρὰ τὸ ἐν διανομῇ
δίκαιον καὶ ἴσον, καὶ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον δίκαιον κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀνα-
15 λογίαν. ἐστὶ δὲ ἡ ἀριθμητικὴ ἀναλογία, ὥς μοι εἴρηται πρότερον, ἐν ἰσότητι
κατ' ἀριθμὸν ἢ ποσόν, ἀλλ' οὐ τῇ κατὰ ἀναλογίαν ἰσότητι. ἦτις ἡ
ἀριθμητικὴ ἀναλογία ὅπως γίνεται, ἐπάγει λέγων ὅτι ὁ νομοθέτης ἢ ὁ 20
δικαστὴς οὐ τὴν ἀναλογίαν, ἣν ἔχει ὁ ἀδικήσας πρὸς τὸν ἀδικηθέντα
ἐξετάζων τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ἀδικημάτων ἐπάγει· οὐ γὰρ ἐξετάζει, εἰ
20 εὐγενὴς ἢ σοφὸς ἢ σπουδαῖος ἢ φαῦλος ὁ ἀδικήσας, ἢ πάλιν ὁ ἀδικηθεὶς
πότερον φαῦλος ἢ σπουδαῖός ἐστιν ἢ τι τοιοῦτον· οὐδὲν οὖν τοιοῦτον ἐπιζητεῖ,
ἀλλ' ὡς ἴσους λαβὼν σκοπεῖ, εἰ ὁ μὲν ἡδίκησεν ὁ δ' ἡδίκηθη, καὶ τίς
καὶ ποία ἡ κατὰ τὴν βλάβην διαφορά, καὶ τὴν ἀνισότητα τὴν γενομένην 25
κατὰ τὴν τῆς βλάβης διαφορὰν ἐπανορθοῦν πειράσθαι καὶ εἰς ἰσότητα ἀπλῶς
ἐπανάγειν σπουδάζει, καὶ οὐ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν ὑποκειμένων εἰς κρίσιν
προσώπων. χρῆται δὲ ὁὖν ὡς ἴσοις τῷ ἀδικήσαντι καὶ ἀδικηθέντι ἢ τῷ
βλάψαντι καὶ βλαβέντι. ἰστέον δὲ ὅτι τὴν ἀδικίαν καὶ βλάβην ὁ Ἀριστο-
τέλης λέγει, καὶ οἱ Πλατωνικοὶ ἀδικεῖσθαι μὲν λέγουσι τὸν τὴν ψυχὴν
κακυνόμενον, βλάπτεσθαι δὲ τὸν εἰς σῶμα ἢ χρήματα. διὰ τοῦτο καὶ
30 Σωκράτης κατηγορηθεὶς ἔλεγε "Σωκράτην Ἀθηναῖον βλάψαι μὲν δύνανται, οὐ
ἀδικῆσαι δὲ οὐ δύνανται", τοῦτέστι φονεῦσαι μὲν δύνανται, κακῶνα δὲ μου
τὴν ψυχὴν οὐ δύνανται. ὅτι δὲ ὁ νομοθέτης οὐ πρὸς ποιότητα προσώπων
βλέπων ἢ ὁ δικαστὴς ὁ μὲν νομοθετεῖ ὁ δὲ δικάζει, ὁτλον ἐκ τοῦ μὴ
γεγράφθαι τέως τῷ νομοθέτῃ ὅτι ὁ ὑβρίσας εὐγενῆ ἢ σπουδαῖον ἄρχοντα

2 ὅμῃς a 3 περὶ] παρὰ a 5 ἢ Anon.: ἐστὶ libri 6 προσπεπόρισται scripsi:
προσπεπορίσθαι libri 7 post ἑλαττον add. πάντως S 8 μέλλοι B 9] καὶ S
15 ἢ om. Sa 20 εἰ σοφὸς εἰ σπουδαῖος εἰ φαῦλος S post σοφὸς add. δὲ B
21 ἐστὶν ἢ σπουδαῖος coll. S οὖν τῶν τοιούτων S 22 σκοποῦ a μὲν ἢ δίκης
ἢ δὲ ἢ δίκη, καὶ τίς S 23 τὴν ἰσότητα τὴν a 24 τῆς βλάβης] τὴν βλάβην S
28 λέγουσι a 28. 29 λέγουσι τὴν ψυχὴν κακυνόμενον δὲ βλάπτεσθαι τὸν εἰς σῶματα S
31 δὲ] μὲν S 33 βλέπων om. B 34 τὸν νομοθέτην S: τῷ νομοθέτῃ a ἄρχοντα] ἀρετὴ S

ἵστων πλείω ζημίαν ἢ τυπέσθω πλείους πληγὰς. ὁ δὲ φανερὸν ἄρχοντα 66
 ἢ οὐκ εὐγενὴ ὄντα· τὰς ἐλάττω ζημιούσθω ἢ μετρίως καταξέσθω, ἀλλὰ οὐ
 ἀπλῶς καὶ κατὰ τὸν γένεσθαι· ὅτι ὁ τὸν ἄρχοντα ὕβριστας ζημιούσθω μὴ
 ὅτι ἢ τῆς πόλεως δικασέσθω. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἄλλο μὲν πρόστιμον οἷον
 πλεον μὲν ὥρισεν ἐπὶ τοῦ εὐγενούς ἢ σπουδαίου ἄρχοντος, ἕτερον δὲ οἷον
 ἐλάττω ἐπὶ τοῦ ἀγενούς ἢ οὐ σπουδαίου, ὁ γὰρ ὡς ἴσους πάντας τοὺς ἀδι-
 κοῦντας καὶ τοὺς ἀδικουμένους λαμβάνει, βλέπει δὲ πρὸς μόνην τὴν τοῦ
 πληγῶντος δικασθῆναι· εἰ γὰρ ἔστι τὸ πληγῶν μέτρον, καὶ εὐθύνη καὶ πρόσ-
 τιμον γίνεσθαι μέτρα, εἰ δὲ μικρά, καὶ ἡ εὐθύνη καὶ τὸ πρόστιμον κατ' 40
 10 ἐκείνα ἀναρτῶνται.

110140 ὥστε τὸ ἀδικῶν τοῦτο ἀνίσων ὃν ἰσάζειν πειράεται
 ὁ δικαστής.

Ὡς ἐπὶ β' ἴσων ἀριθμῶν, οἷον τοῦ ἡ καὶ ἡ, ἂν τις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς
 ἀφῇ μίαν δυάδα καὶ προσθῇ τῷ ἑτέρῳ, ἀνίσους ἀπειργάσατο τοὺς ἀρι- 45
 110150 θμούς (γένετο γὰρ ὁ μὲν ὧ προστεθῇ ἡ δυάς 1, ὁ δὲ ἀφ' οὗ ἀφῆρηται
 1, οὕτως συμβαίνει γίνεσθαι καὶ ἐπὶ τοῦ ὕβρισαντος καὶ ὑβρισθέντος· ὁ
 μὲν γὰρ ὕβριστας οἷον ἐκέρθανε καὶ μεῖζον γέγονεν, ὁ δὲ ὑβρισθεὶς οἷον
 ἐζημιώθη καὶ ἡλάττωται, καὶ πρὸ τῆς ὕβρεως ἴσοι ὄντες γέγονασιν ἀνισοί
 μετὰ τὴν ὕβριν. τοῦτο τὸ ἀνίσων πειράται ὁ δικαστής ἰσάζειν· λαμβάνει
 110160 γὰρ ἀπὸ τοῦ ὕβρισαντος πρῶτον τι καὶ δίδωσι τῷ ὑβρισθέντι, ἢ ἀντὶ τῆς
 ζημίας πληγὰς ἐπιτίθει τῷ ὑβριστῇ, καὶ γὰρ ὅταν ὁ μὲν πληγῇ ὁ δὲ
 δὲ παρὰ τῇ ἡ ἀπὸ τῇ ὁ δὲ ἀποτῇ, διχρηγεται τὸ πᾶν. ἐπειδὴ ἡ
 ἐπὶ ζημίας χρημάτων ἀνισότης φανερά ἐστι καὶ ἡ πλεονεξία ἡ ἐπὶ τοῦτοις
 110170 δῆλη, καὶ ὅσον ἐστὶ γινῶναι πόσον ὑπερέχει ὁ ἀδικήσας τοῦ ἡδικημένου.
 25 ἐπὶ δὲ τῶν εἰς ὕβριν καὶ βίαν οὐ πᾶν τί ἐστὶν ἡ πλεονεξία διαδήλος, δεί-
 κνυσσι, πῶς καὶ ἐπὶ τούτων τὸ κατὰ διόρθωσιν ἴσον γίνεσθαι. ἂν γὰρ ὁ μὲν,
 φησί, πλήξῃ ὁ δὲ πληγῇ, καὶ κατὰ τοῦτο ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀνισότης γένηται.
 διχρηγεται καὶ ἐν τούτοις τὸ τοῦ παθόντος πᾶν καὶ ἡ πρῶτος καὶ τὸ ἕτερον
 τοῦ ποιήσαντος, τοῦτέστι τοῦ πλήξαντος, εἰς ἀνίσον, καὶ ἔχει ὁ μὲν πλήξας 66
 110180 πλεον. ὁ δὲ πληγῆς ἐλάττω, ἢ ὁ μὲν πλήξας γέγονεν οἷον μεῖζον, ὁ δὲ
 πληγῆς οἷον ἐλάττω. ταύτην δὲ τὴν ἀνισότητα πειράται ἰσάζειν ὁ δικαστής
 τῇ ζημίᾳ, ἣν ἐπιτίθει τῷ ἀδικήσαντι. γίνεσθαι δὲ τοῦτο οὕτως· τιμᾶται
 τὰς πληγὰς ὁ δικαστής νομισμάτων· εἰ ἔτυχε δ', εἴπα λέγει πρὸς τὸν πλη-
 30 ἐπάταξας, καὶ κατὰ τοῦτο πλεονεκτήσαντα ὥδε· ἴσοι ὄντες πρότερον σὺ καὶ ὃν
 35 ἐπάταξας, νῦν δὲ μετὰ τὴν πληγὴν ἀνισοί εὐρίσκεισθε, σὺ μὲν κερδίσσας 5

3 γέγραφα a

4. 5 πρόστιμον ὥρισεν οἷον πλεον ἐπὶ S

6 τοῦ μὴ εὐγενούς S

7] καὶ a μὴ σπουδαίου S ἴσως S 9 fort. μικρὸν 14 ἀφῇ S ἀναπειργά-

σατο S 18 ἡλάττωσεν Ba 22 ἡ κτείνῃ B8a Arist. Mb: ἡ καὶ κτείνῃ Arist. vulg.

26 καὶ om. S

30 οἷον γέγονεν coll. S

31 δὲ] δεῖ S

ἀνισότατον a

32 τὴν ζημίαν S

33 νομισμάτων scripsi: νομίσμασι Ba: compendio utitur S, sed

potro ei εἶναι τεσσάρων exhibit

εἶτα—νομίσματα δ' (27,1) om. S

λέγων a

110140—110141 S, 110142 Ba

νομίσματα δ' αὐτὸς δὲ ζημιουθεὶς τοσοῦτον· καὶ δεῖ το δίκαστῃν ὅταν γινώσκῃ ὅτι
τὰ τοσαῦτα νομίσματα ἀπὸ σοῦ, προσθεῖναι δὲ τῷ πληγέντι καὶ ζημιουθέντι.
καὶ τοῦτο εἰπὼν καὶ ποιήσας ἵσχύει καὶ ποιεῖ ὅτι ἴσον πρότερον.

p. 1132a10 Λέγεται γὰρ ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις. καὶ
εἰ μὴ τισιν οἰκεῖον ὄνομα δοκῇ.

Ἐπεὶ τὸ κέρδος καὶ ἡ ζημία ἐπὶ χρημάτων μόνων δοκεῖ λέγεσθαι καὶ 10
ἐπὶ κτημάτων, καὶ ὁ μὲν πλεόν ἐπὶ τούτοις προσκτησάμενος κερδαίνειν, ὁ
δὲ ἑλάττον ἔχων ζημιουθεὶς λέγεται, ἐπισημαίνεται τοῦτο λέγων ὅτι κυρίως
καὶ ἀπλῶς καὶ ἐπὶ τούτων, ἥτοι τῆς ὑβρεως καὶ τῶν πληγῶν καὶ τοῦ
10 φόνου, τὸ κέρδος καὶ ἡ ζημία λέγεται, καὶ οὐκ ἐπὶ μόνῃς τῆς εἰς χρήματα
ὑπερχῆς καὶ ἐλλείψεως, καὶ μὴ δοκῇ τισιν οἰκεῖα ὀνόματα κοῖσθαι τὸ
κέρδος καὶ ἡ ζημία ἐπὶ τῆς ὑβρεως καὶ τοῦ φόνου· οἰκειῶς γὰρ καὶ ἐπὶ
τούτων τὸ κερδαίνειν καὶ τὸ ζημιουθεὶς λέγεται· διὸ ἐπιφέρει λέγων ἀλλ' 15
ὅταν γε μετρηθῇ τὸ πάθος. ἔστι δὲ τὸ μετρηθῇ ταῦτόν τῷ τιμηθῇ.
15 τῷ γὰρ μετρεῖσθαι τὸ πάθος καὶ τῷ τιμᾶσθαι ζημία καὶ κέρδος λέγεται·
τιμηθέντος γὰρ τοῦ πάθους ὅσον ἐστὶν ἄξιον, τοσοῦτον ζημιουθεὶς ὁ ποιήσας
ὡς καὶ τοσοῦτον ὀηλαθῇ κερδήσας.

p. 1132a14 Ὡστε τοῦ μὲν πλείονος καὶ τοῦ ἐλάττονος τὸ ἴσον μέσον.

Δείξας καὶ τὴν κατὰ τὴν ὑβριν ζημίαν εἰς κέρδος καὶ ζημίαν διαιρου- 20
20 μένην συλλογίζεται πάλιν καὶ τὸ ἐν ταύτῃ δίκαιον ἴσον καὶ μέσον ζημίας
καὶ κέρδους, λέγων τὸ δίκαιον ἴσον, τὸ ἴσον μέσον τοῦ πλείονος καὶ ἐλάττονος,
τὸ πλεόν καὶ ἑλάττον κέρδους καὶ ζημίας, τὸ δίκαιον ἄρα καὶ ἴσον μέσον
κέρδους καὶ ζημίας. ἐπεὶ δὲ πολλάκις καὶ ὁ τοῦ κακοῦ τὸ ἑλάττον λαβὼν
ἀδικεῖ τε καὶ κερδαίνει, διορίζει καὶ περὶ τούτου μεταξὺ καὶ φησὶν ἐναντίως
25 τὸ κέρδος καὶ τὴν ζημίαν τὸ πλεόν καὶ τὸ ἐλάττον ἔχειν. ἔστι γὰρ τὸ
μὲν κέρδος ἐπὶ ἀγαθοῦ μὲν πλεονεξίας κακοῦ δὲ μειονεξίας. ὡς γὰρ ὁ ἔχων 30
τὸ πλεόν μὲν ἀγαθὸν ἑλάττον δὲ κακὸν κερδαίνει, οὕτω καὶ ὁ ἔχων τὸ
μείζον κακὸν ἑλάττον δ' ἀγαθὸν ζημιουθεὶς. καὶ ἔστι τὸ δίκαιον καὶ ἴσον,
ὡς εἴρηται, μέσον ζημίας καὶ κέρδους, δίκαιον δὲ τὸ ἐπανορθωτικόν ἀλλ'
30 οὐ τὸ διανεμητικόν· οὐ γὰρ ἦν ἐκεῖνο μέσον ζημίας καὶ κέρδους. καὶ διὰ τὸ
εἶναι, φησί, τὸ ἐπανορθωτικὸν δίκαιον μέσον ζημίας καὶ κέρδους, ὅταν
ἀμφισβητῶσί τινες πρὸς ἀλλήλους ὡς οὐκ ἔχοντες τὸ ἴσον ἀλλὰ ζημιού-
μενοι, ἐπὶ τὸν δικαστὴν καταφεύγουσι, τουτέστιν ἐπὶ τὸ δίκαιον καὶ ἴσον, 35
καὶ καλοῦσι τὸν δικαστὴν μεσιδίων οἱ δοκῶντες ἀδικεῖσθαι ὡς τὸ οἰκεῖον
35 μέσον καὶ δίκαιον παρέχοντα τούτοις.

3 οἶον a 5 δοκῇ B Arist. Ob: δοκεῖ S: εἴη Arist. vulg.: εἴη δοκεῖ a 6 μόνων Sa
7 κερδαίνει S 8 λέγεται Ba 10 et 12 φάβου S 11 δοκεῖ S 13 τὸ κέρδος
καὶ ἡ ζημία λέγεται S ἐπιφέρει S λέγει Sa 14 τὸ μετρηθῆναι S ταῦτόν τὸ S
τιμηθῆναι S 18 τοῦ ἐλάττονος BS Arist. Ob: τοῦ om. a Arist. vulg. 20 ταύτῃ]
αὐτῷ S δίκαιον] δεῖ καὶ S 26 ante κακοῦ add. ἐπὶ a 30, 31 διὰ τοῦτο
εἶναι a 32 ἀμφισβητοῦσι a

p. 1132^a25 Καὶ ὥσπερ γραμμῆς εἰς ἄνισα τεμνομένης.

66^v

Εἰπὼν ὅτι τὸ δίκαιον μέσον, ἐπεὶ καὶ ὁ δικαστὴς μέσος, πῶς μέσος καὶ ἴσος ὁ δικαστής, διὰ τούτων δείκνυσιν. ἔστω δὴ ἡ γραμμὴ ἦν λαμβάνει, 40 πῆλξων δώδεκα, καὶ τετμηθῶ εἰς ἴσα ἐξ καὶ ἐξ, εἰς δὲ ἄνισα η καὶ δ , 5 καὶ κείσθω ὁ μὲν δικαστὴς ὁ ζ , ὁ δὲ πλεονεκτήσας ὁ η , ὁ δὲ ἀδικηθεὶς ὁ δ . ἥ δὴ οὖν ὑπερέχει ὁ ἀδικήσας ὁ η τῆς ἡμισείας, τοῦ ζ , ὅπερ $\bar{\zeta}$ ἐστὶν ὁ δικαστής, τοῦτο ἀφαιρεῖ ὁ δικαστὴς ὁ ζ ἀπὸ τοῦ η τοῦ ἀδικήσαντος καὶ προστίθῃσι τῷ δ τῷ ἡδικημένῳ καὶ ποιεῖ ἴσους. πίπτει οὖν ὁ δικαστὴς ὁ ζ (εἰς) μέσον τοῦ η καὶ δ , τοῦ ἡδικηκότος καὶ ἡδικημένου καὶ ἀφαιρεῖ ἀπὸ 10 τοῦ η τὰ β (τούτοις γὰρ ὑπερέχει ὁ η τοῦ ζ) καὶ προστίθῃσι τοῖς τέσσαρσι, 45 καὶ γίνονται οἱ τρεῖς ἀνά ζ . εἰ γὰρ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοῦ η β , λείπεται ζ , καὶ εἰ προστεθῇ τὰ β τοῖς τέσσαρσι, γίνεται ζ . μέσος ἄρα ὁ δικαστὴς τοῦ η καὶ δ , ἀλλὰ καὶ ἴσος τοῖς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ προσθέσεως γεγονόσι· καὶ γεγονότες ὁ η καὶ ὁ δ κατὰ τὸν δικαστὴν τὸν ζ , ἔτι γεγο- 15 νότες καὶ αὐτοὶ ἀνά ζ , ἔχει τὸ οἰκεῖον ὁ ἡδικημένος.

p. 1132^a29 Τὸ δ' ἴσον μέσον ἐστὶ τῆς μεζζονος καὶ ἐλάττωνος κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν.

Εἴρηται πολλάκις ὅτι ἡ ἀριθμητικὴ ἀναλογία ἐν ἴσῃ ὑπεροχῇ ἐστὶ τοῦ μεζζονος καὶ ἐλάττωνος. ἥ γὰρ ὑπερέχει ὁ ζ τοῦ ἐλάττωνος τοῦ δ . τούτῳ 20 ὑπερέχεται ὁ ζ ὑπὸ τοῦ μεζζονος τοῦ η . δυσὶ γὰρ ὑπερέχων τοῦ δ δυσὶν ὑπερέχεται ὑπὸ τοῦ η . καὶ διὰ τοῦτο, φησὶν, ὀνομάζεται δίκαιον, διότι δίκχα ἐστίν.

p. 1132^a32 Ἐπὶ γὰρ δύο ἴσων ἀφαιρεθῇ ἀπὸ θατέρου. |

53

Δείκνυσι καὶ διὰ τούτων ὅτι ἡ τοιαύτη διαίρεσις κατὰ ἀριθμητικὴν 67^v 25 ἀναλογίαν γίνεται. ἐπεὶ δὲ δ δείκνυται διὰ τῶν γραμμῶν καὶ (διὰ) τῶν 5 ἀριθμῶν δείκνυσθαι δύναται, καὶ ἐστὶ καὶ σαφέστερα ἡ διὰ τῶν ἀριθμῶν δεῖξις, ληπτέον ἀριθμοὺς εἰς τὴν τοῦ προκειμένου δεῖξιν. καὶ ἔστωσαν ἐξάδες τρεῖς, $\zeta\epsilon$. $\zeta\epsilon$. $\zeta\epsilon$ ἀφεξῆς κείμεναι. ὧν τριῶν ἐξάδων ἡ μὲν πρώτη ἔστω ὁ μέλλων πλεονεκτῆσαι καὶ ἀδικῆσαι, ἡ δὲ ἐσχάτη ὁ πλεονεκτῆθης ὁ μέλλων ἀδικῆσαι καὶ 30 ἡδύμενος, ἡ δὲ μέση ἐξὸς πρὸς ὃν μέλλουσιν ἀφαιεῖσθαι τῆς ἀδικίας γινομένης, ὁ δικαστής· καὶ δὴ λαβέτω ἡ πρώτη ἐξὰς εἰς ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς τρίτης

1 τετμημένης Arist.	3 ἡ γραμμῇ] γραμμῇν Ba	4 δέκα καὶ δύο S	καὶ post
ἐξ om. B	6 ὑπερέχων Sa	7 ἀφαιρεῖται a	9 εἰς addidi καὶ τοῦ δ S
τοῦ ἡδικηθέντος καὶ ἡδ. S	12 γίνονται S	14 ὁ ante δ om. a	κατὰ τὸ a
δικαστῆν B	18 ὑπεροχῆς S	20 ὑπερέχεται a	23 ἴσα BS
25 post δὲ add. καὶ S	διὰ post καὶ addidi	26 ἐσται S	27 τὴν προ-
κειμένην a	28 τῶν τριῶν S	29 πλεονεκτῆσιν καὶ ἀδικῆσιν S	
30 ἀδικίας] δικαιοσύνης Ba	31 εἰς ἑαυτὴν ἢ πρώτη ἐξὰς coll. a	εἰς ἑαυτὸν S	

ἐξάδους τριάδα· γηγόνασιν τοίνυν $\bar{\theta}$ $\bar{\zeta}$ $\bar{\gamma}$ · ἂν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἐξ ἀφαιρεθῇ 67^r
 $\bar{\gamma}$ καὶ προστεθῇ τῷ λοιπῷ ἐξ, ὃ μὲν ἐξ προστεθῇ ὁ $\bar{\gamma}$, ἔσται $\bar{\theta}$, ἀφ' 11
οὗ δὲ ἀφῆρηται, λειψιθῆσεται $\bar{\gamma}$. τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁλόν ὡς ὁ μὲν
πλεονεκτήσας καὶ ἐξ μὲν πρὸ τῆς πλεονεξίας ὦν, μετὰ δὲ τὴν πλεονεξίαν
5 γενόμενος $\bar{\theta}$, οὕτως δὲ ὁ $\bar{\theta}$ τοῦ μὲν δικαστοῦ τοῦ $\bar{\gamma}$ ὑπερέχει μὴ τριάδι,
τοῦ δὲ ἀδικηθέντος γηγόντος γ ὑπερέχει δυοὶ τριάσιν. εἰ μὲν οὖν ἀφαιρε-
θῆται ἡ τριάς ἀπὸ τῆς τριάτος ἐξάδους μὴ προστεθῇ τῇ πρώτῃ ἐξάδι. ἐνί
ἂν ᾗτοι μὴ τριάδι ὑπερέχεν ἡ πρώτη ἐξὰς τῆς μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν λει- 15
ψιθείσης τριάδος, προστεθείσης δὲ δυοσὶν ὑπερέχει τριάσι. τοῦτο θεὸς ἐπηγάγε
10 τοῦ μέσου ἄρα ἐνί, τουτέστιν ὁ πλεονεκτήσας $\bar{\theta}$ τοῦ μὲν μέσου τοῦ
δικαστοῦ ἐνί ᾗτοι μὴ τριάδι ὑπερέχει, καὶ τὸ μέσον ᾗτοι ὁ δικαστής
ἐνί, ᾗτοι καὶ οὗτος μὴ τριάδι ὑπερέχει τοῦ γ . ὑπερέχει οὖν ὁ μὲν πρῶτος
ὅρος τοῦ μέσου μὴ τριάδι, καὶ ὁ μέσος τοῦ ἐσχάτου, ἀφ' οὗ γέγονεν ἡ
ἀφαίρεσις, ἐνί. τούτῳ δὴ τῷ μέσῳ γνωριζόμεν τί μὲν ἀφελεῖν δεῖ ἀπὸ
15 τοῦ πρώτου ὅρου, καὶ τί δεῖ προσθεῖναι τῷ τρίτῳ. ὃ μὲν γὰρ τὸ μέσον 20
ὑπερέχει, τοῦτο προσθεῖναι δεῖ τῷ τῷ ἑλαττον ἐχόντι. ὁ λέγει
τοιούτων ἐστιν· ἡλίαν ὑπερέχει ὁ μέσος ὅρος ὁ $\bar{\zeta}$ τοῦ ἐσχάτου τοῦ γ .
τοσοῦτον προστεθῆναι δεῖ τῷ ἐσχάτῳ, ἵνα γένηται ὁ ἐσχάτος ἴσος τῷ
μέσῳ. ὑπερέχει δέ, ὡς εἴρηται, ὁ μέσος τοῦ ἐσχάτου τοῦ γ τρισί. ταῦτα
20 τὰ τρία εἰ προσθῶμεν τῷ γ , γενήσεται ὁ $\bar{\zeta}$ ἴσος τῷ μέσῳ, ἐξ ὧν καὶ
αὐτῷ. ὅσον οὖν ὑπερέχει ὁ μέσος τοῦ ἐσχάτου, τοσοῦτον προστεθῆναι δεῖ τῷ
ἐσχάτῳ, εἰ μέλλουσι γενέσθαι ἴσοι· ὅσον δὲ αὐτὸ πάλιν ὑπερέχει ὁ πρῶτος
τοῦ μέσου (ὑπερέχει δὲ τρισί) ταῦτα ἀφελεῖν δεῖ αὐτοῦ τοῦ πρώτου, καὶ 25
ἔσται ἴσος τῷ μέσῳ· ἂν γὰρ ἀπὸ τοῦ $\bar{\theta}$ ἀφαιρεθῇ τὰ $\bar{\gamma}$, λείπεται $\bar{\zeta}$. ἀφαιρε-
25 θέντων οὖν ἀπὸ τοῦ πρώτου ὅρου τοῦ θ τριῶν καὶ προστεθέντων τῷ
ἐσχάτῳ ὅρῳ τῷ γ γηγόνασιν ἀμφοτέροι ἀνά $\bar{\zeta}$, ἴσος ἐκάτερος τῷ μέσῳ
ᾧντι ἐξ. ὁλόν τοίνυν ὅτι τὸ δίκαιον τὸ ἐπανορθωτικὸν καὶ τὸ ἴσον τὴν
τοῦ μέσου χώραν ἔχει καὶ κανὼν ἐστὶ καὶ μέτρον τοῦ πόσον δεῖ ἀφελεῖν
ἀπὸ τοῦ ἀδικησαντος καὶ προσθεῖναι τῷ ἡδικημένῳ, ἵνα ἴσοι γίνωνται.

30 p. 1132b6 Ἴσαι αἱ ἐφ' ὧν AA, BB, ΓΓ.

30

Τοῦτο δὴλον ἐξ ὧν εἵπομεν· ὅμως καὶ πάλιν ῥητέον. λαμβάνει τρεῖς
γραμμὰς καὶ καλεῖ τὴν μὲν πρώτην AA, τὴν δὲ δευτέραν BB, τὴν δὲ
τρίτην ΓΓ, ἴσας ἀλλήλαις· ἐστὶ δ' ἐκάστη ἀνὰ πηχῶν $\bar{\zeta}$. ταύτας λαβὼν 40
λέγει ἀφαιρεῖσθαι ἀπὸ τῆς πρώτης τῆς AA ἡ AE, ἣν AE ἐκάλεσεν ΔΓ, καὶ
35 προσκεῖσθαι τῇ ΓΓ ἡ ἀφῆρημένη ἡ AE ᾗτοι ἡ ΔΓ· γέγονεν οὖν ἡ προκλα-

5 οὗτος— $\bar{\theta}$ om. S

7 πρώτη ἐξάδι Sa

S. 9 λειψείσης scripsi: ληφθείσης libri

14 τὸ μέσον S 16 δεῖ α Arist.: πρὸς BS

τῷ ἑλαττον Arist.

17 et 19 ὑπερ-

έχων α 18 et 21 προσθεῖναι (sic) α

19 ὑπερέχει—μέσῳ (20) om. B

21 post μέσος add. ὅρος S

23 δεῖ ἀπ' αὐτοῦ S

28 πόσον scripsi: πόσον libri

29 προστεθῆναι S: προστεθεῖναι α

30 αἱ om. Sa

33 ἔστι] ἔστωσαν S

ἀναπήχεων S 34 ἀφαιρεῖσθαι α

34 et 35 ΔΓ] δὲ Ba, itemque p. 30, l. 4

35. p. 30, 1 προλαβούσα α

βοῦσα τὸ ἀφαιρεθὲν ἢ ΔΓΓ, ἀφ' ἧς δὲ ἀφῆρέθη τὸ ΑΕ ἤτοι τὸ ΔΓ κατα- 67^α
 λείπεται ἢ ΕΑ. τετμήσθω ἢ ΓΓ δίχα κατὰ τὸ Ζ, ὡς εἶναι ἐκότερον
 τῶν τεμμάτων, ἤτοι τὸ ΓΖ καὶ τὸ ΖΓ ἀνὰ πῆχων τριῶν. ἔστω δὲ καὶ
 τὸ ΑΕ ἤτοι τὸ ΔΓ τὸ προστεθὲν τοῖς ΓΓ τριῶν πῆχων. λείπεται ἄρα τὸ
 5 ΕΑ πῆχων τριῶν. καὶ ἐπεὶ τὸ ΔΓ ἐστὶ πῆχων τριῶν καὶ τὸ ΓΖ ἐτέρων
 τριῶν καὶ τὸ ΖΓ τριῶν, τὸ δὲ ἀπὸ τῶν ΑΑ ληφθὲν ΕΑ πῆχων ἐστὶ 45
 τριῶν, δῆλον ὅτι τὸ ΓΓΔ πῆχων ὃν θ' ὑπερέχει τοῦ τριπλήχους τοῦ ΕΑ
 ὅσος τριπλήχων. ὁ δὲ ὅσο τριπλήχων ἐστὶ τό τε ΔΓ καὶ ΓΖ. ὑπερέχει οὖν ἢ
 ΔΓΓ τῆς μὲν ΕΑ τῇ ΔΓ καὶ ΓΖ, τῆς δὲ ΒΒ ὑπερέχει ἢ ΔΓΓ τῇ ΓΔ.
 10 ἐστὶ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. διὰ τούτων παρίστανται
 ὅτι καὶ αἱ ἀντιδόσεις καὶ αἱ ἀμοιβαὶ τῶν γινομένων ἔργων παρὰ τῶν τεχνῶν
 κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν καὶ τὴν ἰσότητα ταύτην γίνονται. πρὶν δὲ
 τῆς τῶν λεγομένων σαφεινῆς πρότερον ῥητέον ὅτι πάσχοντας λέγει τοὺς 50
 δεομένους καὶ χρήζοντας, ποιῶντας δὲ ὧν δεόμεθα καὶ χρήζομεν· χρήζομεν
 15 δὲ ὁλοκλήρως οὐκ ἐκείνων, ἀλλὰ τῶν ἔργων αὐτῶν, οἷον ὁ μὴ ἔχων οἰκίαν
 καὶ δεόμενος οἰκίας λέγεται χρήζειν οἰκοδόμου. καὶ λέγεται ἐπὶ τούτων
 ποιῶν μὲν ὁ οἰκοδόμος, πάσχων δὲ ὁ δεόμενος οἰκίας· ὁμοίως ὁ μὲν δεόμενος
 σίτου πάσχων, ὁ δὲ ἔχων ὁ γεωργὸς ποιῶν. εἰ δ' ἐπίσης δεόνται ὁ μὲν
 γεωργὸς νομισμάτων ὁ δὲ πολίτης σίτου, ἐπίσης ἀμφοτέρω καὶ ποιῶντες
 20 καὶ πάσχοντες ῥητέον. ὅταν δὲ ὁ μὲν πολίτης, ὡς ἐπὶ ταῖς ἀφορίαις συμ- 55
 βαίνει, δέχται σίτου, ὁ δὲ γεωργὸς τῶν νομισμάτων οὐ χρήζει, πάσχων 67^α
 μὲν ὁ πολίτης ἐστὶ καὶ λέγεται, ποιῶν δὲ ὁ γεωργός. τίνα μὲν οὖν λέγει
 ποιῶντα καὶ τίνα πάσχοντα, εἴρηται. ὁ δὲ λέγεται, τοιαῦτα ἂν εἴη· ὡς
 γὰρ ἐπὶ τοῦ ἐπανορθωτικοῦ δικαίου ὁ δικαστὴς τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πλεόν
 25 ἔχοντος ἀφελὼν τῷ ἡλαττωμένῳ καὶ παθόντι προστίθῃσιν, ἥτις ὑπεροχὴ
 φανερά γίνεται ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ ἴσου, καὶ οὕτως συμμένει καὶ ἴσταται
 ἢ πολιτεία, εἰ δὲ μὴ ἦν τὸ ποιῶν οἶον ὁ δικαστὴς, (οὗτος γὰρ ὁ ποιῶν 5
 ἤτοι ὁ ἀφαιρῶν ἀπὸ τοῦ ἡδονηκότος τὸ ἀδίκημα) καὶ τὸ πάσχον ἤτοι ὁ
 ἀδικήσας ἔπασχεν, εἰ οὖν μὴ ὁ δικαστὴς ἐποίει καὶ ὁ ἀδικήσας ἔπασχεν,
 30 οὐκ ἂν ἡ πολιτεία ἦν, ὡς οὖν ἐπὶ τούτων, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν
 κατ' αὐτάς κοινωνιῶν καὶ ἀντιδόσεων· εἰ μὴ τὸ τοῦ ποιῶντος ἔργον καὶ
 ἢ ὑπεροχὴ αὐτοῦ πρὸς τὸ τοῦ πάσχοντος ἔργον καὶ τὴν ἄλλειψιν αὐτοῦ ἦν
 ὀρισμένη καὶ μεμετρημένη, ὡς ἐπὶ τοῦ ποιῶντος καὶ πλεονεκτοῦντος καὶ
 πάσχοντος καὶ πλεονεκτουμένου, οὐκ ἂν ἡδύναντο κοινωνεῖν ἀλλήλοις. οὐδὲν
 35 δὲ θαυμαστόν, εἰ ὁ πλεονέκτης καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν λέγεται· πρότερον 10
 μὲν γὰρ ὅτε πλεονεκτεῖ ποιεῖ, ὕστερον δὲ ὅτε ἰσάζεται πάσχει. ῥητέον
 δὲ καὶ οὕτως· εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τῶν γινομένων ἔργων ὑπὸ τῶν τεχνι-
 τῶν κατὰ τε τὸ μέγεθος, ὅπερ αὐτὸς ὅσον εἶπε, καὶ τὴν ποιότητα, ὅπερ

1 et 9 (utrobique) ἢ ΔΓΓ scripsi: ἢ ΔΓ libri 1 δὲ] καὶ S 5 ἐτέρων] πῆχων a
 6 post ΖΓ add. ἐτέρων a fort. λειφθὲν 7 ΓΓΔ scripsi: ΓΔ libri δν]
 ἐστὶν a ὑπερέχων a 10 δὲ τοῦτο B^{sa} Arist. K^{ob} O^b: τοῦτο post τεχνῶν Arist.
 vulg. 11 γινομένων S τεχνιτῶν S 12 τὴν post καὶ om. a
 14 δὲ om. Ba καὶ ὧν χρήζομεν S 22 λέγει] λέγεται a 23 ὁ δὲ λέγει S
 26 συμμένει] συμβαίνει Sa 30 οὖν om. Ba

πάλιν οἷον εἴρηται, ἣν ἡ χρεία τῶν θεομένων καὶ πασχόντων, ἀνηροῦντο ἂν 67^v
 αἱ τέχναι· οὐ γὰρ ἂν εἰργάζοντο μὴ μέλλοντες τὸ ἴσον ἀντιλήψεσθαι. ἐλ-
 λυθε τὰ ὀνόματα ταῦτα ἢ τε ζημία καὶ τὸ κέρδος ἐκ τῆς ἐκουσίου
 ἀλλαγῆς. ἐπειδὴ τὸν μὲν πλεονεκτοῦντα ἔθος ἦν αὐτοῖς κερδαίνειν λέγειν, τὸν 1^v
 5 δ' ἀδικούμενον ζημιοῦσθαι, φησὶν ὅτι τὸ κερδαίνειν καὶ ζημιοῦσθαι κυρίως
 ἐπὶ τῶν ἐκουσίως ἀλλασσόντων λέγεται, μετήχθη δὲ ταῦτα καὶ ἐπὶ τοῖς
 ἀδικοῦντας καὶ ἀδικουμένους. ὥστε κέρδους τινὸς καὶ ζημίας μέσον
 ἐστὶ τὸ δίκαιον. τῶν δὲ παρὰ τὸ ἐκούσιον κέρδος ἐστὶ τὸ πλεόν, ζημία
 δὲ τὸ ἔλαττον· μέσον δὲ τούτων τὸ δίκαιον. ἔστιν οὖν, φησί, τὸ δίκαιον
 10 μέσον ἐκείνων. τίνων ὁγ; τῶν ὄντων παρὰ τὸ ἐκούσιον. ἦτοι τῶν πλειόνων
 καὶ ἔλαττόνων. ἔστιν οὖν, φησί, δίκαιον τὸ ἔχειν ὕστερον τὸ ἴσον οὐ εἶχε καὶ
 πρότερον πρὸ τῆς πλεονεξίας. τοῦτο γὰρ ἐστὶ δίκαιον τὸ ἔχειν τοσοῦτον ὕστερον, 20
 ὅσον εἶχε καὶ πρότερον πρὸ τοῦ ἀδικηθῆναι. τὸ ἴσον ἔχειν πρότερον
 καὶ ὕστερον. δεῖ προσθῆναι τῇ λέξει τὸ ὅσον, καὶ οὐδεμίαν ἔξει ἀσάφειαν.
 15 καὶ εἴη ἂν τὸ πλήρες καὶ κατάλληλον τοιοῦτον· δίκαιόν ἐστι τὸ ἴσον ἔχειν
 ὕστερον, ὅσον καὶ πρότερον εἶχε πρὸ τῆς πλεονεξίας.

p. 1132^b21 Δοκεῖ δέ τισι καὶ τὸ ἀντιπεπονθὸς εἶναι ἀπλῶς δίκαιον.

Εἰπὼν περὶ τῶν δύο εἰδῶν ἢ μερῶν τῆς ἐν μέρει δικαιοσύνης ἀλλ' οὐ τῆς
 κοινῆς τῆς ὡς νομιμότητος λεγομένης (ἦσαν δὲ ταῦτα τὸ διανεμητικὸν καὶ
 20 ἐπανορθωτικόν, καὶ ἐκάτερον ἐν ἀναλογίᾳ, τὸ μὲν διανεμητικὸν ἐν τῇ γεωμετρικῇ
 καὶ ἐν τέτρασιν ὅροις θεωρούμενον, ὅτι καὶ τὰ νεμόμενα δύο καὶ οἷς ἐνέμνητο
 ὁ λόγος, τὸ δὲ ἐν τῇ ἀριθμητικῇ ἀναλογίᾳ καὶ ἐν τρισὶν ὅροις, ὁ λόγος μὲν τῶν 30
 ἄκρων τοῦ τε ἀδικήσαντος καὶ ἀδικηθέντος καὶ ἐνὸς μέσου τοῦ δικαστοῦ)
 ταῦτα εἰπὼν καὶ δεῖξας μνημονεύει περὶ τοῦ ἀντιπεπονθότος δίκαιου, ὃν ὅρον
 25 οἱ Πυθαγόρειοι τῶν δίκαιων ἐποιοῦντο. περὶ οὗ τί ποτέ ἐστι, σαφέστερον
 εἶπεν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Μεγάλων ἡθικῶν. ἐκεῖνοι γὰρ δίκαιον φῶντο
 τὸ ἀντιπαθεῖν αἰ ἂν τις πεποίηκεν, οἷον (εἰ) ἐτύφλωσέ τις τινα, ἀντι-
 τυφλωθῆναι, (εἰ) ἔτυψεν, ἀντιτυφθῆναι. τοῦτο ὁγ τὸ δίκαιον οὐ πρὸς
 ἅπαντας ἀρμόζει· εἰ γὰρ δοῦλος ἐλεύθερον ἔπληξεν, οὐχ ἅπας δεῖ τὸν δοῦλον 40
 30 ἀντιπληγῆναι, ἀλλὰ καὶ πολλάκις. τί δέ ἐστι τὸ ἀντιπεπονθὸς τοῦτο δίκαιον,
 καὶ νῦν σαφῶς ἐδήλωσε παραθέμενος τὸ τοῦ Παδαμάνθους· ἐστὶ δὲ τὸ
 ἔκτος ἀπὸ τοῦ Πισίδου. αἰτιάται δὲ καὶ ἐνταῦθα Ἀριστοτέλης τῶν Πυθα-
 γορείων τὸ ἀπλῶς εἰπεῖν τὸ ἀντιπεπονθὸς δίκαιον καὶ μὴ διορίσαι μὴδὲ
 35 προσθῆναι τὸ κατὰ ἀναλογίαν· τὸ γὰρ ἀπλῶς ἀντιπάσχειν ἕκαστον ὃ πεποίηκεν
 οὐδαμῶς δίκαιον. οὗ σημεῖον παρέθετο τὸ μὴ ἐφαρμόζειν αὐτὸ μήτε τῇ

I οἷον Arist.: ποῖον libri εἴρηκεν S 11 ἔστιν] ἔστι δὴ οὖν Sa 14 post
 δεῖ add. γὰρ S προστεθῆναι S οὐδεμία ἀσάφεια S 19 post καὶ add.
 τὸ S 20 νεμητικὸν Ba 21 καὶ ἐν οἷς S 24 ante περὶ add. καὶ S
 ὃν Anon.: ὁ Ba: ὁπερ S 26 ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Μεγάλων ἡθικῶν] A 34 p. 1194^a28 sqq.
 ἐκεῖνο a 27 et 28 εἰ ante ἐτύφλωσε et ἔτυψεν addidi 27 τινα om. S
 28 post δίκαιον add. καὶ S 32 [Πισίδου] fr. 212 Goettl. 35 post αὐτὸ add.
 δὲ Sa

διανεμητικῷ δικαίῳ μήτε τῷ διορθωτικῷ, εἰς ἃ τὸ δίκαιον διήρηται. ἀλλὰ 67^v
 πῶς οὐκ ἐφαρμόζει ἐκείνοις; ἢ ὅτι ἐκείνων ἐκάτερον ἐν ἀναλογίᾳ ἐστί, τὸ 46
 μὲν γεωμετρικῇ, τὸ δ' ἀριθμητικῇ, τοῦτο δ' ἐν οὐδετέρᾳ τῶν ἀναλογιῶν
 ὑποπίπτει. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι τὸ ἀντιπεπονθὸς ταῦτόν τῷ διανεμητικῷ
 5 οὐδὲ κατὰ τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν, ὁῖον· ἐν μὲν γὰρ ἐκείνῳ τὸ ἴσον
 καὶ τὸ δίκαιον ἦν τὸ κατ' ἀξίαν, ἐν δὲ τῷ ἀντιπεπονθότι οὐκ ἔστι. ποῦ
 γὰρ τὸ κατ' ἀξίαν, εἰ δοῦλος εὐγενῆ καὶ σπουδαῖον μίαν πληγὴν πληῖσι,
 καὶ αὐτὸν μίαν ἀντιπληγῆναι, ἢ εἰ ἱερέα λακτίσει. ἀντικατεστῆναι· ἀλλὰ μὴν 50
 οὐδὲ τῷ διορθωτικῷ ταῦτόν τὸ ἀντιπεπονθός. τὸ μὲν γὰρ διορθωτικὸν οὐ ταῦτά
 10 ἀξιοῖ ἀντιπάσχειν τοὺς ποιήσαντας· οὐ γὰρ ὁδόντα ἀντὶ ὁδόντος ἀξιοῖ ἐξαιρεῖν,
 ἀλλὰ τιμᾶσθαι πόσου καὶ ποίου ἄξιος ὁ ὁδὸς ἢ ὁ ὀφθαλμὸς ἢ ὁ τι ἂν ἦ
 τὸ μέλος, οἷον εἰ δέκα νομισμάτων, ταῦτα ἀπαιτεῖν ἀπὸ τοῦ ποιήσαντος καὶ
 διδόναι τῷ πεπονθότι τὴν στέρην τοῦ ὁδόντος ἢ τοῦ ὀφθαλμοῦ. ἐπὶ
 μὲν οὖν τῶν τοιούτων δικαίων οὕτως· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀντιπεπονθότος χωρὶς
 15 τινος ἀναλογίας λαμβάνεται. δεῖ γάρ, φησίν, ἀπλῶς καὶ δίχα τινὸς ἀνα- 55
 λογίας παθεῖν ὁ δέδρακε· τοῦτο δὲ οὐδαμῶς δίκαιον. καὶ ὅτι οὐκ ἔστι
 δίκαιον, δεῖκνυσι | τῇ παραθέσει τῶν παραδειγμάτων λέγων οὐ γὰρ 68^r
 εἰ ἀρχὴν ἔχων ἐπάταξε, δεῖ ἀντιπληγῆναι· τὰ γὰρ αὐτὰ οὐκ ἴσην
 βλάβην ποιεῖ τῷ ἄρχοντι καὶ ἄρχομένῳ. ὁ γὰρ ἄρχων πλέον τι κατὰ
 20 τὴν πολίτην ἐστί· διὸ οὕτε πληῖας ἀντιπλήσσεται, διότι μὴδὲ ἀδικεῖν δοκεῖ
 (καίτοι πέπονθεν ὁ πληγείς) μήτε πληγέντος τὰ ἴσα ἀντιπληγῆσθαι ὁ τὸν
 ἄρχοντα πληῖας. τὸ δὲ ἀπλῶς ἀντιπεπονθός τὰ αὐτὰ βούλεται παθεῖν τὸν 5
 δράσαντα ἢ δέδρακεν. ἔτι ποῖον δίκαιόν ἐστι τὸ τὰ αὐτὰ πάσχειν ἢ πεποίηκε
 τὸν ἐχόντα δράσαντα καὶ τὸν ἄκοντα; ὅπερ διή, λέγω διὴ τὸ μὲν πότερον
 25 ἐκὼν δέδρακεν ἢ ἄκων, ἐν μὲν τῷ ἐπανορθωτικῷ δικαίῳ ἐξετάζεται, καὶ
 εἰ μὲν εὐρεθῇ ἐκὼν δράσας, εὐθύνεται μειζόνως, εἰ δ' ἄκων, μετριωτέρως·
 ἐπὶ δὲ τοῦ ἀντιπεπονθότος οὐδὲν τοιοῦτον ἐξετάζεται. ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς
 κοινωνίαις ταῖς ἀλλακτικαῖς συνέχει τὸ τοιοῦτον δίκαιον τὸ ἀντι-
 πεπονθός. δεῖξας ὅτι τὸ ἀντιπεπονθός δίκαιον οὕτως ἀπλῶς καὶ δίχα
 30 διορισμοῦ τινος λεγόμενον καὶ γινόμενον οὐκ ἔστι δίκαιον, διὰ τούτων ἐπι- 10
 χειρεῖ δεικνόναι, πρὸς τίνα χρήσιμον καὶ πῶς γινόμενον δίκαιον ἂν εἴη.
 καὶ λέγει ὅτι, ἂν μὴ ἀπλῶς ὥς οἱ Πυθαγόρειοι φασὶ γίνηται, ἀλλὰ κατ'
 ἀναλογίαν καὶ τὴν ταύτης ἰσότητά, χρήσιμον ἔσται πρὸς τὰς κοινωνίας τὰς ἀλλα-
 κτικάς, ἐν αἷς τὸ καὶ τὰς πόλεις σώζεσθαι καὶ συμφέρον ἐστί. σύμφωνα δὲ ταῦτα
 35 τοῖς πρὸ ὀλίγου ῥηθεῖσιν· εἶπε γὰρ “ἀνθρωπὺντο ἂν, εἰ μὴ τὸ ποιοῦν ἐποίει καὶ
 τὸ πάσχον ἔπασχεν οἷον καὶ ὅσον”. τοῦτο οὖν ἐστίν ὁ καὶ νῦν λέγει διὰ τοῦ
 τῷ ἀντιποιεῖν γὰρ ἀνάλογον καὶ οὐχ ἀπλῶς, ὥς φασιν οἱ Πυθαγόρειοι, 15
 συμφέρονουσι καὶ σώζονται αἱ πόλεις.” ἀντιδιδομένων γὰρ ἀνάλογον

1 νεμητικῷ Ba

2 ἐν om. S

3 ἐν fort. delendum

11 ποίου scripsi: δίου libri

6 τι] εἴ τι a

14 οὖν om. Ba

19. 20 κατὰ τῶν πολιτῶν S

24 πρότερον Ba

26 δράσας] πράξας S

μειζόνως scripsi: μεζονος libri

μετριώτερον (sic) S

32 φησι B

34 τὰς πόλεις] τοὺς πολλοὺς S

σημαίνειν S

post ἐστί add

καὶ S

37 τῷ Arist.: τὸ libri

ἀντιπονεῖν S

γὰρ om. Ba

τοῖς κακῶς ποιοῦσι κακῶν καὶ τοῖς καλῶς καλῶν οὐκ ἐν δουλείᾳ ἢ πολιτείᾳ 68^r
 εὐρίσκεται, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ δημοκρατικῶς πολιτευομένη. γινόμενον
 οὖν κατὰ νόμους καὶ κατ' ἀναλογίαν καὶ ὠρισμένως τὸ ἀντιπεπονθὸς σώζει
 καὶ συντηρεῖ τὰς πόλεις καὶ οὐκ ἔξ ἐκπολεμοῦσθαι καὶ ἀνατρέπεσθαι τὴν
 5 κοινωνίαν καὶ τὴν πολιτείαν. οὕτω μὲν οὖν ἀναλόγως γινόμενον τὸ ἀντι-
 πεπονθὸς δίκαιόν ἐστι καὶ σώζει τὰς πόλεις, ὥς δ' οἱ Πυθαγόρειοι ἀπο- 20
 φαίνονται, οὐδαμῶς. καὶ τὰ μὲν λεγόμενα τοιαῦτα· κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὴν

p. 1132^b34 "Ἡ γὰρ τὸ κακῶς ζητοῦσιν· εἰ δὲ μή, δουλεία δοκεῖ εἶναι

"Ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ἡ γὰρ τοὺς κακῶς ποιήσαντας ζητοῦσιν οἱ
 10 κακῶς πεπονθότες κακὰ ἀντιπαθεῖν (δουλεία γάρ ἐστιν, εἰ μὴ πάθοιεν ἀνα-
 λόγως κακὰ) ἢ πεποιηκότες εὖ τὴν πόλιν ἢ πολίτην τινὰ καὶ ζητοῦσιν
 ἀντιπαθεῖν εὖ· εἰ δὲ μή, μετὰδοσις οὐκ ἔσται. ὅτι δὲ τοὺς εὖ πεποιηκότες
 δεῖ ἀντευποιεῖν, σημειὸν φησι τὸ ἰδρῦσθαι ἐν ταῖς πόλεσιν ἐμποδῶν ἥτοι
 15 τῷ προκατάρξαντι, καὶ αὐτὸν πάλιν ἄρξασθαι χαριζόμενον. διὰ τοῦτο καὶ
 τριῶν οὐσῶν ἐν τῷ νεφὶ Χαρίτων ἢ μέσῃ οὔσα τῶν ἄκρων ἐμπαλιν ἔστραπται 35
 πρὸς τὸν χαρισάμενον καὶ δεξιοῦται. καὶ τὸ μὲν ἐπεστράφθαι πρὸς τὸν
 εὖ πεποιηκότα ἦν σύμβολον ὑπηρεσίας, τὸ δὲ δεξιοῦσθαι τοῦ πάλιν αὐτὴν
 ἀρχὴν ποιεῖσθαι τοῦ ἀντευεργετεῖν. ποιεῖ δὲ τὴν ἀντιδοσιν τὴν κατὰ
 20 ἀναλογίαν ἢ κατὰ διάμετρον σύζευξις. εἰπὼν ὅτι τὸ ἀντιπεπονθὸς
 δίκαιον γινόμενον κατὰ ἀναλογίαν σωστικόν ἐστι τῆς πολιτικῆς κοινωνίας
 (οὕτω γὰρ ἂν ὑπάγοιτο τῷ πολιτικῷ δικαίῳ κατὰ ἀναλογίαν δηλονότι γινό-
 μενον), διὰ τούτων δείκνυσιν πῶς γίνεται καὶ πῶς ἐν τῷ διαγράμματι 40
 κατὰ διάμετρον σύζευξις, καὶ πῶς οἱ τεχνῖται ἀλλασσόμενοι τὰ ἔργα αὐτῶν
 25 τὸ ἴσον καὶ τὸ δίκαιον ἂν ἔχουσιν. ἀπλῶς μὲν γὰρ τῆς ἀλλαγῆς γινομένης
 οὐκ ἔσται τὸ συνάλλαγμα ἴσον, οὐδ' ἂν συσταίῃ οὕτω ἡ πόλις· εἰ δ' ἀνά-
 λογον γένοιτο, εἴη ἂν ἴσον καὶ δίκαιον. οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ οἰκία ἴση τῷ
 ὑποδήματι· διὰ τοῦτο δεῖ τὸ ἀνάλογον παραλαμβάνειν ἐν τούτοις. οἰκοδόμος
 30 ἐφ' οὗ Α, σκυτοτόμος ἐφ' οὗ Β. δείκνυσιν, ὥς εἶπον, πῶς τὸ ἀντι-
 πεπονθὸς κατὰ ἀναλογίαν γινόμενον δίκαιόν ἐστι καὶ τίς ἡ κατὰ διάμετρον 45
 ἐν τῷ διαγράμματι σύζευξις. ἐστὶ δέ, ἔν' ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, κατὰ διάμετρον
 σύζευξις ἡ τοῦ οἰκοδόμου πρὸς τὰ ὑποδήματα καὶ ἡ τοῦ σκυτέως πρὸς τὴν
 οἰκίαν. διάμετρος γὰρ ἐστὶν εὐθεῖα τέμνουσα διόχα τὸ τετράγωνον. ἐστὶ
 35 καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ σκυτέως πρὸς τὴν οἰκίαν. ἡ μὲν οὖν κατὰ διάμετρον

1 κακῶν] κακοῖς Ba	καλῶν] καλῶς B: καλοῖς a	δούλῳ a	2 ἐν om. a
ἐλευθέρῳ a	δημοκρατικῇ πολιτευομένη a	10 εἰ μὴ ἀντιπεποιθοῖεν S	
11 ante πεποιηκότες add. οἱ a	συμπολίτην S: πολιτείαν a	12 ἔστιν S	
13 ἀντιποιεῖν BS	τῷ τῷ Ba	14 ἱερὰ Ba	15 ἄρξασθαι χαρακτηριζόμενον B
16 ἔστραπτε a	17 δεξιοῦται τὴν ἐτέραν Anon.	18 αὐτὸν S	19. 20 κατὰ τὴν
ἀναλογίαν a	22. 23 γινόμενῃ S	24 ἀλλασσόμενα a	26 ἔστιν S
31 ἄρξωμαι a	34 δέ] γὰρ a	ἀπὸ om. B	28 δεῖ] δὴ S
		ἐπιζευγμένη (sic) Ba: om. S	

πύξυξίς αὐτῇ· ἡ δὲ ἀναλογία, ὡς ὁ οἰκοδόμος πρὸς τὸν σκυτέα, ἡ οἰκία 68^r
 πρὸς τὰ ὑποδήματα. εἰ οὖν ὁ οἰκοδόμος ἴσος τῷ σκυτεῖ, ἔσται καὶ ἡ 50
 οἰκία ἴση τοῖς ὑποδήμασι, καὶ λαβὼν ὁ οἰκοδόμος τὰ ὑποδήματα καὶ ὁ
 σκυτεὺς τὴν οἰκίαν ἔξουσιν τὰ ἴσα, καὶ ἔσται ἡ ἀνταλλαγὴ δίκαια καὶ τὸ
 5 ἀντιπεπονθὸς τοῦτο δίκαιον διὰ τὸ κατὰ ἀναλογίαν γενέσθαι· ἐπίσης γὰρ
 ὠφέλιγται ὁ οἰκοδόμος παρὰ τοῦ σκυτέως καὶ ὁ σκυτεὺς παρὰ τοῦ οἰκοδόμου.
 ἐπεὶ γὰρ ἴση ἡ οἰκία τοῖς ὑποδήμασι διὰ τὸ καὶ τοὺς τεχνίτας ἴσους εἶναι,
 ὁ γὰρ οὗτος ἔλαβεν ὁ οἰκοδόμος, τοσοῦτον καὶ ὁ σκυτεὺς. εἰ δὲ μὴ
 ἔστιν ὁ οἰκοδόμος ἴσος τῷ σκυτεῖ ἀλλ' ὑπερέχει, ὁ γὰρ καὶ τὸ ἔργον 68^v
 10 τοῦ οἰκοδόμου ὑπερέχει τοῦ ἔργου τοῦ σκυτέως, καὶ δεῖ γενέσθαι τὸ ἀνά-
 λογον, ὥστε γενέσθαι τὰ ὑποδήματα ἴσα τῇ οἰκίᾳ· καὶ οὕτω γένηται, ἔσται
 ἡ διανομὴ ἴση καὶ δίκαια. ἔστω γὰρ τοῦ σαφοῦς ἕνεκα ὁ μὲν οἰκοδόμος
 ὁ πᾶσι δὲ οἰκιστῶν, ὁ δὲ σκυτεὺς ὁ γ' διπλασίον αἶμα ὁ οἰκοδόμος τοῦ σκυτέως·
 εἰ δὲ τοῦτο, διπλασίον δηλονότι καὶ ἡ οἰκία τῶν ὑποδημάτων. εἰ οὖν
 15 διπλασιασθῇ τὰ ὑποδήματα ἔσονται ἴσα τῇ οἰκίᾳ, καὶ λήψεται ὁ μὲν οἰκοδόμος 5
 τὰ ὑποδήματα, ὁ δὲ σκυτεὺς τὴν οἰκίαν. εἰ οὖν πρῶτον, φησί, γένηται
 τὸ κατὰ ἀναλογίαν ἴσον, καὶ ἴσασθῇ τὰ ἔργα τῶν τεχνιτῶν ὡς μὴ
 ὑπερέχειν θάτερον θατέρου, εἴτα τὸ ἀντιπεπονθὸς γένηται, τουτέστιν
 εἴτα ἡ ἀνταλλαγὴ γένηται, ἔσται τὸ λεγόμενον, ἦτοι τὸ κατὰ ἀναλογίαν
 20 δίκαιον· εἰ δὲ μὴ πρότερον γένηται τὸ κατὰ ἀναλογίαν καὶ ἴσασθῇ τὰ ὑποδή-
 ματα τῇ οἰκίᾳ, οὐχ ἔξουσιν τὰ ἴσα, ἀλλὰ τὰ ἄνισα· πλέον μὲν ὁ σκυτεὺς,
 ὅτι ἡ οἰκία μείζων τῶν ὑποδημάτων, ἔλαττον δὲ ὁ οἰκοδόμος, ὅτι τὰ ὑπο- 10
 δήματα ἐλάττω τῆς ἀξίας τοῦ οἰκήματος· ὥστε οὐδὲ συμφυμένει ἡ κοινωνία
 τοῦ οἰκοδόμου καὶ τοῦ σκυτέως.

25 p. 1133^a16 Οὐ γὰρ ἐκ δύο ἱατρῶν γίνεται κοινωνία, ἀλλ' ἐξ ἱατροῦ
 καὶ γεωργοῦ.

Εἰπὼν ὅτι οὐθὲν κωλύει κρεῖττον εἶναι τὸ θατέρου ἔργον ἢ τὸ θατέρου,
 τοῦτο διὰ τῶν λεγομένων νῦν δείκνυσιν, δυνάμει λέγων “εἰ μὲν γὰρ ἦσαν 15
 ἀμφοτέρω ὁ γὰρ τεχνίτης ἱατρός ἢ ἀμφοτέρω σκυτεὺς, οὐκ ἂν ἦν τὸ θατέρου
 30 ἔργον κρεῖττον ἢ τὸ θατέρου· ἐπεὶ δὲ διαφέρουσιν οἱ τεχνίται, ἐνδέχεται τὸ
 μὲν θατέρου εἶναι κρεῖττον, τὸ δὲ θατέρου χεῖρον”. καὶ ὁλως ἐτέρων
 καὶ οὐκ ἴσων. προσέθηκε τῷ ἐτέρων τὸ οὐκ ἴσων, διότι ὅν τὰ ἔργα
 ἕτερα καὶ οὐκ ἴσα, ἀνάγκη καὶ τοὺς τεχνίτας ἀνίσους εἶναι. δεῖ δὲ, εἰ
 μέλλει κοινωνία εἶναι καὶ πόλις, ἐτέρους εἶναι τοὺς κοινωνοῦντας τῆς πολιτείας.
 35 οὔτε γὰρ πόλις οὔτε ἄλλη τις γίνεται κοινωνία ἐκ τῶν πάντα τὰ ἔργα
 ἐργαζομένων· εἰ γὰρ πάντες τὰ αὐτὰ ἐργάζονται, ἕκαστος ἂν ἔχοι τὰ ἐκάστου, 20

2 post ὑποδήματα add. ἐπιευγυνυμένη S 7 καὶ] κατὰ a 9 ἴσον a
 11 post ὥστε add. καὶ S 14 διπλασία a καὶ ἡ οἰκία δηλονότι coll. a
 18 ὑπερέχει a 19 εἴτα om. S 21 σκυτεὺς] οἰκοδόμος S 22 οἰκοδόμος]
 σκυτεὺς S 27 θάτερον ἔργον Sa 30 ἡ τοῦ] τοῦ a 32 τῷ ἐτέρων] τῷ
 ἐτέρων a: τὸ ἐτέρων S 34 κοινωνίαν εἶναι καὶ πολιτείαν a 35 πόλιν a
 πάντα] παντός S: πάντων a ἔργα] αὐτὰ Sa

καὶ οὕτω πάντες ἔν τι ἔσονται καὶ μηδένες μηδέων χρηρίζοντες· ἡ γὰρ 68
 χρεία πλείονων, πλείονες δὲ οἱ διαφέροντες. οἱ γὰρ τὰ αὐτὰ εἰδότες καὶ
 ἐργαζόμενοι καὶ πλείονες ὥσιν ὡς ἄνθρωποι, ἀλλ' ὡς τὰ αὐτὰ ἐργαζόμενοι
 πάντες εἰς εἰσιν. ὥστε εἰ μέλλει κοινωνία εἶναι, δεῖ ἐτέρους εἶναι καὶ μὴ
 ἴσους. ἡ γὰρ τῶν χρησίμων καὶ λειπόντων ἐκάστω λῆψις καὶ θύσις αἰτία
 τῆς κοινωνίας. ἐπεὶ τοίνυν μὴ οὖν τὸ ἔστιν ἐκάστω ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων
 ὧν χρήξει, διαφέροντας ἀνάγκη εἶναι τοὺς τὰ χρειώδη ἐργαζομένους (εἰ 25
 δ' οὗτοι διαφέροντες, καὶ τὰ ἔργα διάφορα) εἰθ' οὕτως γενέσθαι τὴν ἀμειψιν
 καὶ ἀνταλλαγὴν τῶν κοινῶν· οὕτω γὰρ ἂν τὸ ἴσον ἔχοιεν.

10 p. 1133a19 Διὸ πάντα συμβλητὰ δεῖ πως εἶναι, ὧν ἔστιν ἀλλαγή.

Τὸ συμβλητὰ ἀντὶ τοῦ λόγον ἔχειν πρὸς ἄλληλα καὶ σύγκρισιν, τουτέστι 35
 τιμᾶσθαι καὶ ὠρισμένην εἶναι τὴν ἐκάστου τιμὴν. διὰ τοῦτο τὰ νομίσματα
 εὐρίηται· μετρεῖ γὰρ πάντων τὴν ἀξίαν καὶ ἐπ' ὅψιν τίθησι καὶ δῆλην ποιεῖ
 τὴν ἐκάστω ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν. δῆλον μὲν γὰρ ὄντος ὅτι ὑπερέχει
 15 ἡ οἰκία τῶν β' ὑποδημάτων, τῆς δ' ὑπεροχῆς ἀδήλου οὔσης πόση τίς ἐστί,
 τὸ νόμισμα ταύτην ἐμφανῆ καθίστησιν. εὐρόντες γὰρ ὅτι ἡ οἰκία ἔστιν
 ἀξία, εἰ ἔτυχε, νομισμάτων ἱ, τὰ δὲ β' ὑποδήματα ἐνός, ἔχομεν ὅσον ὑπερέχει
 ἡ οἰκία τῶν ὑποδημάτων καὶ ὅσον ἐλλείπει· τὰ ὑποδήματα τῆς οἰκίας. 40
 ἐπεὶ γὰρ ἡ οἰκία δέκα ἐστὶν ἀξία νομισμάτων, τὰ δὲ ὑποδήματα νομί-
 20 σματος ἐνός, ἡ ὑπεροχὴ τῆς οἰκίας πρὸς τὰ ὑποδήματά ἐστιν νομισμάτων
 θ'. ἰσασιθῆσεται δὲ ἡ οἰκία καὶ τὰ ὑποδήματα οὕτως. ἐπεὶ τὰ β' ὑποδήματα
 ἐνός ἐστὶ νομίσματος ἀξία, ἔσται τὰ κ' ὑποδήματα νομισμάτων ἱ ἀξία· ἔστι
 δὲ καὶ ἡ οἰκία τῶν αὐτῶν δέκα νομισμάτων ἀξία· τὰ ἄρα κ' ὑποδήματα τὰ
 αὐτὰ εἰσι τῇ οἰκίᾳ καὶ ἴσα. (ὥστε) ἂν κ' ὑποδήματα λαβὼν ὁ οἰκοδόμος
 25 ἀπὸ τοῦ σκυτέως δοῇ αὐτῷ τὴν οἰκίαν, ἔσται τὸ ἀντιπεπονηδὸς κατὰ τὴν
 ἀναλογίαν δίκαιον καὶ ἴσον. καὶ ὁρᾷς ὅπως τὰ νομίσματα ἀναλογόν εἰσι
 τῷ δικαστῇ. ὥς γὰρ ἐπὶ τοῦ ἐπανορθωτικοῦ δικαίου τῇ τοῦ δικαστοῦ
 μεσότητι ἐγινώσκουμεν πόσον δεῖ ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ πλεονέκτου καὶ προσθεῖναι
 τῷ ἀδικηθέντι (μέσον γὰρ πίπτων ὁ δικαστὴς τοῦ ἡδονηκότος καὶ ἡδονημένου
 30 ἐποίει ἀμφοτέρων τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἔλλειψιν δῆλην), οὕτως κἀνταῦθα
 τῇ παραθέσει τῶν νομισμάτων εὐρομεν τὴν τῆς οἰκίας πρὸς τὰ ὑποδήματα
 ὑπεροχὴν. καλῶς ἄρα εἴρηκεν ὅτι γίνεται πως μέσον τὸ νόμισμα· οὐ
 κανὼν γὰρ καὶ χρητήριον γίνεται τῆς ἀρετῆς τοῦ οἰκῆματος καὶ τῶν ὑποδη-
 μάτων, ὥς καὶ ὁ δικαστὴς τῆς πλεονεξίας καὶ μειονεξίας. δεῖ τοίνυν,

1 μηδὲν μηδέων S 3 πλείονες εἰσιν οἱ ἄνθρωποι S ἀλλ' οὖν ὡς S 4 εἰς πάντες coll. S
 5 εἰ γὰρ S S διαφέροντες] διαφέρονται a ἔργα διαφέρουσιν a 9 κοινωνιῶν S:
 κοινωνιῶν a 11 Τῷ a συμβλητὸν S ἀντὶ τοῦ] αὐτὸ S: πάντα a
 ἔχει S 15 ἀδήλης Ba 17 νομίσματα S: νομίσματος a ὅσα a
 19 post ὑποδήματα add. ταῦτα S 20, 21 νομίσματα θ' S 24 ὥστε addidi
 λάβει a 25 τὴν post κατὰ om. Sa 27 ante δικαίου add. τοῦ a 33 ἀρετῆς] ὑπερ-
 οχῆς τε S 34 καὶ τῆς μειονεξίας S post τοίνυν add. ὅμως S

ὅπερ ὁ οἰκοδόμος πρὸς σκυτοτόμον, τοῦτο γενέσθαι τὰ υποδήματα πρὸς 68^v
 τὴν οἰκίαν. ἦν δὲ ὁ οἰκοδόμος διπλασίων τοῦ σκυτοτόμου· δεῖ δὴ διπλα-
 σιάσαι τὰ υποδήματα, καὶ ἔσονται ἴσα τῇ οἰκίᾳ. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ οἰκία ὁ,
 τὰ δὲ υποδήματα β, εἰ διπλασιασθῇ τὰ β, ἔσται ὁ. εἰ γὰρ μὴ ἔσται ἰσότης,
 οὐκ ἔσται ἀλλαγὴ οὐδὲ κοινωνία· μετρηθήσονται δὲ καὶ ἰσασθῇσονται 69^v
 ἐνί τινι, οἷον τῷ νομίσματι, καὶ εἴρηται πῶς. τοῦτο δέ ἐστι τῇ μὲν
 ἀληθείᾳ ἡ χρεία. τὸ αἴτιον, φησί. τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας ἐστὶν ἡ
 χρεία· διὰ γὰρ τὸ χρήζειν ἕκαστον ἡμῶν πολλῶν, μὴ οἷόν τε δὲ εἶναι, ὡς
 καὶ πρότερον εἴρηται, πάντα ἐργάζεσθαι ὧν χρήζει, κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις.
 10 ὅτι δὲ τῆς κοινωνίας ἡ χρεία ἐστὶν αἰτία, ὁῦλον ἐφ' ὧν μὴ δέονται θάτεροι
 θατέρων. ὅταν γὰρ μὴ δέηται ὁ γεωργὸς υποδημάτων ἢ ὁ σκυτοτόμος 5
 σίτου, οὐδὲ κοινωνία τούτων ἐστί· δεηθέντες δὲ ἀμφοτέρω καὶ ὁ γεωργὸς
 τῶν τοῦ σκυτέως καὶ ὁ σκυτεὺς τῶν τοῦ γεωργοῦ ἔργων, εὐθὺς κοινωνῆσαι
 σπεύδουσι τῶν ἀλλήλων ἔργων. ἀλλ' ἐπεὶ πολλάκις ὁ μὲν σκυτεὺς χρήζει
 15 τῶν τοῦ οἰκοδόμου ἔργων ἢ τοῦ γεωργοῦ, ὁ δὲ οἰκοδόμος ἢ γεωργὸς τῶν
 τοῦ σκυτέως οὐ χρεῖαν ἔχει ἔργων, ἀντάλλαγμα τῆς χρείας γέγονε τὸ νόμισμα,
 καὶ διδόμεν ἀντὶ υποδημάτων ἢ σίτου ἢ οἰκίας νομίσματα κατὰ συνθήκην.
 καὶ διὰ τοῦτο νόμισμα καλεῖται, ὅτι οὐ φύσει ἀλλὰ νόμῳ καὶ θέσει 10
 ἡμετέρᾳ, καὶ ἐφ' ἡμῶν ἄχρηστον ποιῆσαι αὐτό· εἰ γὰρ θελήσομεν διδόναι ἃ
 20 ἔχομεν καὶ λαμβάνειν ἃ μὴ ἔχομεν, ἄχρηστον ἔσται τὸ νόμισμα.

p. 1133^a31 Ἔσται δὲ ἀντιπεπονθός, ὅταν ἰσασθῇ, ὥστε ὅπερ
 γεωργὸς πρὸς σκυτοτόμον.

Ὅταν, φησὶν, ἰσασθῇ τὰ ἔργα, ἔσται τὸ ἀντιπεπονθός δίκαιον, ὡς εἶναι
 ὡς ὁ γεωργὸς πρὸς τὸν σκυτοτόμον, τὸ ἔργον τοῦ σκυτοτόμου πρὸς 15
 25 τὸ τοῦ γεωργοῦ. εἰ γὰρ ἔστιν ὁ γεωργὸς διπλασίων τοῦ σκυτοτόμου, ἡμισυς
 ἄρα ὁ σκυτοτόμος τοῦ γεωργοῦ· καὶ τὰ υποδήματα ἄρα ἡμίση τοῦ σίτου. εἰ οὖν
 διπλασιασθῇ τὰ υποδήματα, ὡς εἶναι, ὡς ὁ γεωργὸς πρὸς τὸν σκυτέα, τὰ υπο-
 δήματα τὰ διπλασιασθέντα πρὸς τὰ υποδήματα τὰ ἐξ ἀρχῆς τὰ ὅντα ἡμίση τοῦ
 σίτου, ἔσται τὰ υποδήματα ἴσα τῷ σίτῳ καὶ τὸ ἀντιπεπονθός δίκαιον κατὰ
 30 τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν, ἣτις γίνεται ἐν τέτρασι βροῖς. δεῖξαι δὲ ὕστερον 20
 ὅτι καὶ ἐν τρισὶν ὅροις γίνεται πῶς καὶ κατὰ τοῦτο ὑπάγεται τῇ ἀριθμητικῇ
 ἀναλογίᾳ. καὶ εἴη ἂν ἡ μὲν ἀντίδοσις καὶ ἀντάλλαγ' κατὰ τὴν γεωμετρικὴν
 ἀναλογίαν, ἡ δὲ ἐκδοσις τῆς ἀναλογίας καὶ τῆς ἰσότητος τῶν ἐν τῇ ἀντιδόσει
 γινομένων διὰ τῆς ἀριθμητικῆς καὶ ἐκείνη προσχρωμένη.

1 τοῦτο] οὕτως Sa supra scr. B γενέσθω S 2 δὴ scripsi: δὲ libri
 ante διπλασιάσαι add. καὶ a 2.3 διπλασιάσασθαι S 10 αἴτιον a
 11 ἢ ὁ σκυτεὺς Sa 13 τῶν post γεωργὸς om. S τοῦ σκυτοτόμου a
 σκυτοτόμος a 17 διδόμεν ἀντὶ τοῦ υποδήματος S 25 ἡμισυ Ba
 26 ἡμισυ Sa 27 σκυτοτόμον a 28 ἡμισυ S 29 τῷ σίτῳ] τοῦ
 ἴσου Ba 32 ἂν εἰ μὲν S 33 post τῇ add. αὐτῇ S

μ. 1133^a33 Εἰς σχῆμα δ' ἀναλογίας οὐ δεῖ ἄγειν, ὅταν ἀλλάζωνται· 69^r
εἰ δὲ μή, ἀμφοτέρας ἕξει τὰς ὑπεροχάς.

Ἡ ὑπεροχὴ λέγεται καὶ ἐπὶ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως· καὶ
ἔθος ἐστὶ λέγειν “εἰς ὑπερβολὴν ἐδόθη αὐτῷ πολλὰ”, καὶ ἔμπαιεν “εἰς
5 ὑπερβολὴν ἐδόθη αὐτῷ ὀλίγα”. καὶ “εἰς ὑπερβολὴν ὥδε πλεονέκει ἐστὶ”.
καὶ αὖ “εἰς ὑπερβολὴν ὥδε πέντης”, ἴσον λέγοντες τῷ λίαν ἔχει ὥδε
χρήματα πολλὰ, καὶ λίαν ὥδε ὀλίγα. καὶ τὸ μὲν τῆς λέξεως τοιοῦτον· 30
ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτον ἂν εἴη· τὰς ἀναλογίας τῶν τεχνιτῶν καὶ τῶν
ἔργων, αἱ ἐργάζονται, δεῖ ποιεῖν πρὸ τοῦ ἀλλάζεσθαι κατὰ τὸν ὑφηγη-
10 μένον τρόπον. γινομένης γὰρ τῆς ἀναλογίας πρὸ τῆς ἀλλαγῆς, μετὰ δὲ
τοῦτο τῆς ἀνταλλαγῆς, ἔσται ἡ ἀντίδοσις καὶ ἡ ἀλλαγὴ ἴση καὶ δικαία,
καὶ εἰς τὸ σχῆμα τῆς ἀναλογίας ἀναχθήσεται, ὡς εἶναι, ὡς ὁ οἰκοδόμος
πρὸς τὸν σκυτοτόμον, οὕτως ὁ οἰκοδόμος μετὰ τῆς οἰκίας πρὸς τὸν σκυτέα
μετὰ τῶν ὑποδημάτων. ὡς γὰρ ὑπερέχει ὁ οἰκοδόμος τοῦ σκυτέως, οὕτω 35
καὶ ὁ οἰκοδόμος μετὰ τῆς οἰκίας τοῦ σκυτέως μετὰ τῶν ὑποδημάτων, πρὸ
τῆς ἀλλαγῆς δηλονότι. καὶ δεῖ τὴν τοιαύτην ἀνισότητά τῆς οἰκίας πρὸς
τὰ ὑποδήματα ἰσασθῆναι· ἰσασθήσεται δὲ οὕτως. ἐπεὶ γὰρ διπλῇ ἐστὶν ἡ
οἰκία τῶν ὑποδημάτων, εἰ διπλασιασθῇ τὰ ὑποδήματα β ὄντα καὶ γένηται
δ, ἔσται δ ὑποδήματα ἴσα τῇ οἰκίᾳ· καὶ οὕτως τῆς ἰσότητος γεγενομένης, εἰ
20 λήψεται ὁ μὲν οἰκοδόμος τὰ δ ὑποδήματα καὶ ὁ σκυτεὺς τὴν οἰκίαν, ἔσται
ὁ οἰκοδόμος μετὰ τῶν δ ὑποδημάτων ἴσος τῷ σκυτεῖ μετὰ τῆς οἰκίας. 40
ἐπεὶ γὰρ διὰ τὴν τῆς οἰκίας πρὸς τὰ ὑποδήματα ὑπεροχὴν ἐλέγετο ὁ οἰκο-
δόμος ὑπερέχειν τοῦ σκυτέως, ἰσασθέντων τῶν ὑποδημάτων τῇ οἰκίᾳ ἔσται
ὁ οἰκοδόμος ἴσος τῷ σκυτεῖ. τοῖς δὲ ἴσοις ἴσα ἂν προστεθῇ, τὰ ὅλα ἴσα
25 ἔσται, (ῥῶστε) εἴη ἂν καὶ ὁ οἰκοδόμος μετὰ τῶν ὑποδημάτων ἴσος τῷ σκυτεῖ
μετὰ τῆς οἰκίας. δεῖ οὖν, φησί, πρὸ τῆς ἀλλαγῆς ποιεῖσθαι τὴν ἀναλογίαν
καὶ ἰσάζειν δι’ αὐτῆς τὰ τῶν τεχνιτῶν ἔργα. εἰ δὲ μή, ἀμφοτέρας
ἕξει τὰς ὑπεροχάς, τουτέστιν· εἰ δὲ ἀπλῶς καὶ χωρὶς ἀναλογίας ἀλλά- 45
ζονται, ἐκάτερος τῶν ἄκρων, ἦτοι ὁ οἰκοδόμος καὶ ὁ σκυτεὺς, ἀμφοτέρας
ἕξει τὰς ὑπεροχάς. ἂν γὰρ λάβῃ ὁ οἰκοδόμος τὰ β ὑποδήματα, ἔσται μὲν
ὑπερέχων ὡς οἰκοδόμος, ὑπερεχόμενος δὲ καὶ ἐλλείπων ὡς τὰ β ὑποδήματα
ἔχων, καὶ ὁ σκυτεὺς ὁμοίως ὡς μὲν σκυτεὺς ἐλλείπων καὶ ὑπερεχόμενος,
ὡς δὲ ἔχων τὴν οἰκίαν ὑπερέχων. ὥστε τοὺς οὕτως ἀπλῶς δηλονότι
ἀλλαστομένους μάταιον ἐστὶ μετὰ τὴν ἀλλαγὴν περιᾶσθαι εἰς σχῆμα ἄγειν 50
ἀναλογίας. καὶ οὐ μόνον μάταιον, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον· οὐ γὰρ δύναται ἐπὶ
τῆς ἀλλαγῆς τῆς δίχα ἀναλογίας γεγενομένης εἶναι, ὡς ὁ οἰκοδόμος πρὸς τὸν
σκυτέα, οὕτως ὁ οἰκοδόμος μετὰ τῶν β ὑποδημάτων πρὸς τὸν σκυτέα

1 Εἰς—ἀλλάζωνται om. a

2 ἀμφοτέρα S

3 καὶ ἐπὶ τῆς ἐλλείψεως S

4 πολλὰ] ὀλίγα S

5 ὀλίγα] πολλὰ S

11 ἢ post καὶ om. S

12 et 13

οἰκοδόμος] γεωργός B

14 οἰκοδόμος] γεωργός Ba

15 οἰκοδόμος scripsi: γεωργός

libri τῆς οἰκίας] τοῦ σίτου Sa

17 ἐπειδὴ γάρ S

29 ἐκότερα a

30 ἂν] εἰ a

35 δύναται] δυνατόν a

37 σκύτεον utrobique a

μετὰ τῆς οἰκίας διὰ τὴν τῶν ἀλλασσομένων ἀνισότητα. ὅτι δὲ δύναται 69⁺
 ἰσασθῆναι τὰ ὑποδήματα τῇ οἰκίᾳ, εἴρηται· διὰ γὰρ τῶν νομισμάτων ἢ
 ἄλλου τινός. σαφέστατον δὲ τὸ διάγραμμα διὰ τὸ πολλάκις εἰρησθαι περὶ
 αὐτοῦ, καὶ οὐ δεῖ μάλιστα περὶ αὐτοῦ | λέγειν πάλιν. 69⁺

5 p. 1133^b6 Ὅτι δὲ ἡ χρεία συνέχει ὥσπερ ἔν τι ὄν.

Ἐπεὶ καὶ πρότερον ὅτι τὸ συνέχον τὰς πολιτείας ἡ χρεία ἐστί, καὶ ὁ
 πάλιν διὰ τούτων τὸ αὐτὸ πιστοῦται ἐκ τῶν ὁσημέραι γινομένων. ἕως μὲν
 γὰρ ὁ μὲν τις ἔχει οἶνον μόνον, ὁ δὲ σῖτον μόνον, καὶ δέονται ὁ μὲν τὸν
 σῖτον ἔχων οἴνου, ὁ δὲ τὸν οἶνον σίτου, ἀλλάττονται πρὸς ἀλλήλους καὶ
 10 στέργουσιν ἀλλήλους· ὅταν δὲ ὁ ἔχων ἢ καὶ γεωργῶν τὸν σῖτον ἀμπέλων
 εὐπορήσῃ, καὶ ὁ τὰς ἀμπέλους ἔχων σῖτον γεωργεῖν δυνήσεται, οὐκ ἀλλάτ-
 τονται οὐδὲ κοινωνοῦσι διὰ τὸ μὴ ἐν χρείᾳ ἀλλήλων εἶναι.

p. 1133^b10 Ὑπὲρ δὲ τῆς μελλούσης ἀλλαγῆς, εἰ νῦν μηδὲν δεῖται, 10
 ὅτι ἐστίν.

15 Πῶς εἴρηται νόμισμα, διὰ τούτων λέγει. ἐπεὶ γὰρ πολλάκις ὁ μὲν
 σκυτεὺς ἐδεῖτο σίτου ἢ οἴνου ἢ τινος ἄλλου, ὁ δὲ γεωργὸς ἢ ὁ ἀμπελουργὸς ἐκ
 ὑποδημάτων οὐκ ἔχρηξεν, ἢ ἔμπαλιν ἐκείνοι μὲν ἐδέοντο ὑποδημάτων, ὁ δὲ
 σκυτοτόμος οὐδενὸς τῶν ἐν ἐκείνοις ἔχρηξεν, εἰς βοήθειαν τῆς τοιαύτης
 περιστάσεως τὸ νόμισμα εἴρηται, καὶ γίνεται οἶον ἐγγυητής. φέρων γὰρ
 20 ὁ σκυτεὺς δίδωσι τῷ γεωργῷ τὸ νόμισμα, καὶ φησὶν “ἔχε τοῦτο ἀντὶ ὑπο-
 δημάτων καὶ οἶον ἐγγυητήν· ὅταν δέ ποτε ὑποδημάτων δεθῇ, ληψόμεθα
 σὺ μὲν ὑποδήματα, ἐγὼ δὲ τὸ νόμισμα τὸν ἐγγυητήν”. πᾶσχει μὲν οὖν
 καὶ τοῦτο τὸ αὐτό· οὐ γὰρ δεῖ ἴσον εἶναι. καὶ τοῦτο, τὸ νόμισμά
 25 φησι. τὸ αὐτὸ πᾶσχει. ὁ δὲ λέγει ἐστίν, ὡς ἐπὶ τῆς χρείας τοῦτο ἐπὶ
 τοῦ νομίσματος ἴδιον ἂν τις γινόμενον. ὡς γὰρ ἐπὶ ἐκείνης οὐκ ἀεὶ ὁμοίως
 δεόμεθα καὶ ἐν χρείᾳ τῶν ἀλλοτρῶν ἐσμέν. οὕτως οὐδὲ τὸ νόμισμα ἀεὶ
 ἴσον δύναται, ἀλλὰ μεταπίπτει καὶ τὸ πρότερον πλεῖον δυνάμενον ὕστερον
 ἢ οὐδὲν ἢ ἔλαττον ἰσχύει. ὁμοίως μᾶλλον γε τοῦτο διαμένει. καὶ δεῖ ὡς μέτρον
 αὐτῷ τῶν ἀλλασσομένων χρῆσθαι, καὶ πάντων προσέχειν καὶ τιμᾶσθαι τὸ
 30 νόμισμα. ἀλλὰ πότε δύναται πλεῖον τὸ νόμισμα ἢ πότε ἔλαττον ἢ οὐδέν· ἢ ἐν
 μὲν ταῖς εὐθυγνῆαῖς πολὺ δύναται, ἐν δὲ ταῖς ἄγαν σιτοδοεῖαις καὶ ἀφροῖαις 25
 πάντων τῶν καρπῶν οὐδέν· οὐδεὶς γὰρ τῶν ἐχόντων σῖτον μὴ ἀρκούντα
 ἑαυτῷ καὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἀνταλλάσσειν τάς προθυμεῖται. πῶς δὲ τὸ νόμισμα
 σύμμετρα τὰ ἔργα ποιεῖ καὶ ἰσάζει, εἴρηται.

7 τὸ om. S	μὲν om. a	S μὲν τι S	10 ὁ om. S	11 ὁ τὰς]
ὅταν a	12 κοινωνοῦσιν ἰδίᾳ	τῷ μὴ ἀλλήλων ἐν χρείᾳ εἶναι S		15 εἴρη το
νόμισμα a	16 ὁ post ἢ om. S	19 εἴρηται om. B, post τοιαύτης (18) ponit S		
21 δευθῆαις a	24 φησι] λέγει a	post φησι adl. καὶ τοῦτο φησὶ τὸ νόμισμα Ba		
ὥσπερ S	25 ὥς] οὐ B	28 ἢ ἔλαττον ἢ οὐδὲν coll. a		29 προσέχει a
31 εὐθυγνῆαις S: εὐθυγνῆαις a		33 ἑαυτῷ] ἑαυτὸν S		

p. 1133^b17 Οὕτε γὰρ μὴ οὕσης ἀλλαγῆς κοινωνία ἂν εἴη.

69^v

Εἰπὼν ὅτι τὸ νόμισμα ὥσπερ μέσον ἔστι μέτρον γεγονὸς ἰσάζει καὶ σύμμετρα ποιεῖ (σύμμετρα γὰρ φασιν οἱ θεωμέτραι τὰ τῇ αὐτῇ μέτρῃ μετρούμενα) πῶς σύμμετρα ποιεῖ, λέγει· εἰ μὴ ἦν ἀλλαγή, κοινωνία οὐκ ἂν ἦν. ἔστι δὲ ἡ τοῦ λόγου σύνθεσις ταιαύτη· ἡ κοινωνία ἐστὶ διότι ἀλλάσσομεν, ἀλλάσσομεν δὲ διὰ τὴν ἰσότητα, ἴσα δὲ γίνεται διὰ τὴν συμμετρίαν, συμμετρία δὲ διὰ τὸ νόμισμα. ὥστε μὴ ὄντος νομίσματος συμμετρία οὐκ ἔσται, συμμετρίας δὲ μὴ οὕσης οὐδ' ἀλλαγή, τῆς δ' ἀλλαγῆς οἰχομένης οἴχεται καὶ ἡ κοινωνία. 40 τῇ μὲν οὖν ἀληθείᾳ ἀδύνατον τὰ τοσοῦτον διαφέρειντα σύμμετρα γενέσθαι. εἰ κυρίως σύμμετρα τὰ ὁμογενῆ δύνανται γενέσθαι, οἷον ἀριθμοὶ ἀριθμοῖς καὶ μεγέθη μεγέθεσι, τὰ ἀπ' ἀλλήλων τοσοῦτον διαστῶτα ἀδύνατον σύμμετρα γενέσθαι. τὰ γὰρ σύμμετρα κοινῇ μορίῳ καταμετροῦνται, ἀριθμοὶ ἀριθμῷ, τὰ μεγέθη μεγέθει, τὸ δὲ νόμισμα οὐκ ἔστι μόνιον τῶν ἐν τῇ ἀλλαγῇ· οὕτε γὰρ τῶν ὑποδημάτων ἐστὶ μόνιον οὕτε τοῦ οἴνου (ἦν γὰρ 15 ἂν ἡ οἶνος ἢ ὑπόδημα) οὕτε ἄλλου οὐδενός. γίνεται δὲ μέτρον τῆς κατὰ τὴν χρδαίαν αὐτῶν συμμετρίας· ὅταν μὲν γὰρ ἐστὶ πολλὴ χρδαία τῶν ἀλλασσομένων, 15 μικρόν, ὅταν δὲ σμικρά, μέγα. ἐν μὲν γὰρ ταῖς εὐθηρίαις μέγα καὶ τίμιον, ἐν δὲ ταῖς ἐνδεαῖς καὶ μάλιστα ταῖς μεγίσταις, πάμπαν σμικρότατον καὶ ἄτιμον. δεῖ οὖν, φησὶν, εἶναι τι εἶναι, δι' οὗ σύμμετρα γενήσεται τὰ ἐν ταῖς 20 ἀλλαγαῖς, τοῦτέστι δεῖ εἶναι τι εἶναι τὸ μετροῦν αὐτά, καὶ εἶναι μὴ μόνιον τῶν μετρούμενων, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως καὶ συνθήκη ἡμετέρᾳ ὡς μέτρον λαμβάνεσθαι, ὃ καὶ νόμισμα λέγεται διὰ τὸ κατὰ συνθήκην γεγονέναι μέτρον. καὶ 50 μετρεῖται αὐτῷ τὰ ὄνια. οἰκία Α. μνᾶς δέκα Β. κλίνη Γ. ἐν τῇ κλίνῃ Γ λείπει τὸ μιᾶς μνᾶς. εἰπὼν δὲ ὅτι τὸ νόμισμα μέσον καὶ 25 μέτρον γίνεται ἐν ταῖς ἀλλαγαῖς καὶ ἰσάζει πάντα, δεῖκνυσιν διὰ τούτων, λέγω δὴ τὸ πῶς τὸ νόμισμα μεσότης γίνεται καὶ πῶς τούτῳ μετρεῖται καὶ πῶς λαμβανόμενον μέσον αὐτῶν εὐρίσκειται. καὶ λαμβάνει εἰς τὴν δεξίν οἰκίαν, ἣ ἐστὶ ἔργον οἰκοδόμου ἐφ' ᾧ τὸ Α, δέκα δὲ μνᾶς ἢ νομίσματα. ἐπὶ τοῦ Β, κλίνην δὲ ἔργον τέκτονος ἐπὶ τοῦ Γ. καὶ ἐπὶ πάντα τιμᾶται 30 τοῦ νομίσματος, ἔστω οἰκία ἀξία | πέντε μνῶν, ἣ δὲ κλίνη μιᾶς μνᾶς. τῇ δὲ 70^v νομίσματι γνωριοῦμεν πόσαι κλῖναι ἀντάξαι τῆς οἰκίας· πέντε γὰρ μνῶν οὕσης ἀξίας τῆς οἰκίας ἡμισὺ ἐστὶν ἡ οἰκία τῶν δέκα μνῶν. ἀλλὰ καὶ τῆς κλίνης μιᾶς οὕσης μνᾶς ἀξίας, δέκατόν ἐστιν ἡ κλίνη τῶν δέκα μνῶν. ἔστι δὲ ἡμισυ τῶν δέκα τὸ Ε· τῶν δὲ Ε τῶν ἡμίσεων πέμπτον ἐστὶν ἡ 35 κλίνη. ἦν δὲ ἡ οἰκία Ε μνῶν, ἡ κλίνη ἄρα τῆς οἰκίας πέμπτον ἐστὶ.

1 γὰρ μὴ BS Arist. M^b: γὰρ ἂν μὴ a Arist. vulg.

Arist. vulg. 3 μέτρον a 5 διὸ S

7 οὐκ ἔστι S 9. 10 σύμμετρα γίνεσθαι S

μικρά S 18 σμικρότητα a 19 σύμμετρον S

23 τὰ αἰῶνια a 24 post μνᾶς add. καὶ δεῖ προσπακοῦσιν αὐτὸ ἔν' ἡ τελεία ἢ λέξις

λέγουσα οὕτω κλίνη γ μιᾶς μνᾶς S 29 κλίνη S

δη] δὲ a 34 τῶν δὲ Ε Sa 35 post οἰκία add. τῶν S

ἂν εἴη BS: εἴη Arist. Ob: ἦν a

6 et 7 συμμετρία] σύμμετρα S

15 ἂν ὁ οἶνος S 17 μικρόν]

21 συνθήκης ἡμετέρας a

30 τῇ νομίσματι Ba

πάντε ἄρα κλῖναι εἰσιν ἀντάξιαι τῆς οἰκίας. τοῦτο δὲ εὖρηται διὰ τῶν δέκα 70·
 μῶν μέσων τεθεισῶν. αἱ μὲν οὖν ἀλλαγαί, ὡς ἐν ταῖς Πολιτείαις λέγεται,
 οὕτως ἐγίνοντο πρὸ τῆς τοῦ νομίσματος εὐρέσεως· κλῖναι γὰρ ἐδίδοντο ἀντὶ
 οἰκίας, καὶ τᾶλλα ὁμοίως. καὶ τί γὰρ διαφέρει, πάντε κλῖνας λαβεῖν καὶ
 5 δοῦναι οἰκίαν ἢ ἑ μνᾶς, ἐπεὶ ἑ μνῶν εἰσιν ἄξια αἱ κλῖναι; ταῦτα δεῖξας
 συμπεραίνεται λέγων τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ δίκαιον, τό τε διανεμητικὸν δηλονότι
 καὶ τὸ ἐπανορθωτικόν, καὶ τὸ ἀντικείμενον τούτοις ἄδικον, εἴρηται.

p. 1133^b30 Διωρισμένων δὲ τούτων δῆλον ὅτι καὶ ἡ δικαιοπραγία 10
 μέσον ἐστὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι.

10 Εἰ τὸ δίκαιον μέσον ἐστὶ τοῦ πλείονος καὶ ἐλάττονος, ὅτι καὶ τῆς
 πλεονεξίας καὶ τῆς μειονεξίας μέσον, δῆλον ὅτι καὶ τὰ δίκαια πράττειν
 καὶ τὸ δικαιοπραγεῖν εἶναι ἂν μέσον τοῦ τε πλεονεκτεῖν καὶ πλεονεκτεῖσθαι,
 ἥτοι τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· ὥστε καὶ ἡ δικαιοπραγία μέση πλεονεξίας 15
 καὶ μειονεξίας. ἡ δὲ δικαιοσύνη μεσότης ἐστὶν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον
 15 ταῖς ἀρεταῖς. δεῖξας πῶς τὸ δίκαιον καὶ τὸ δικαιοπραγεῖν μέσον καὶ
 τίνων μέσον, διὰ τῆς ἐπανορθωτικῆς παραθέσεως εὐλόγως ἐπιφέρει ὅτι ἡ
 δικαιοσύνη μεσότης ἐστὶν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ταῖς προσιρημέναις ἀρεταῖς.
 ἐκεῖναι μὲν γὰρ β κακιῶν ἦσαν μεταξύ. ἡ μὲν ἀνδρεία δειλίας καὶ θρασυτήτος,
 ἡ σωφροσύνη ἀκολασίας καὶ ἡλιθιότητος, καὶ αἱ ἄλλαι ὁμοίως μέσαι ὑπερβολῆς
 20 καὶ ἐνδεείας τοῦ μέσου οὔσαι πρακτικαὶ καὶ προαιρετικαί· ἡ δὲ δικαιοσύνη οὐκέτι 20
 δύο κακιῶν ἐστὶ μέση· μία γὰρ αὐτῇ ἐστὶν ἐναντία ἡ ἀδικία, ἡ θεωρεῖται
 ἐν τῷ ἀδικοῦντι καὶ ἀδικουμένῳ, ὧν ὁ μὲν ἀδικῶν ἐστὶν ὁ τὸ πλεόν ἔχων,
 ὁ δ' ἀδικούμενος ὁ τὸ ἐλάττον, μέσον δὲ τοῦ πλείονος καὶ ἐλάττονος ἡ
 δικαιοσύνη, τοῦ ἴσου οὔσα πρακτικὴ· καὶ ἐπεὶ πρακτικὴ ἐστὶ τοῦ ἴσου, τὸ
 25 δὲ ἴσον μέσον, καὶ αὐτὴ ἄρα μεσότης, ὅτι τοῦ μέσου καὶ ἴσου ἐστί.

p. 1134^a1 Καὶ ἡ μὲν δικαιοσύνη ἐστὶ καθ' ἣν ὁ δίκαιος λέγεται 25
 πρακτικὸς κατὰ προαίρεσιν.

Πάνυ καλῶς προσέθηκε τὸ κατὰ προαίρεσιν· τῇ προαίρεσει γὰρ
 χαρακτηρίζεται ὁ σπουδαῖος καὶ αἱ κατ' ἀρετὰς ἐνέργειαι. οὐ γὰρ ὁ τὰ
 30 δίκαια πράττων ἐξ ἀνάγκης δίκαιος (τί γὰρ, εἰ διὰ φόβον ἢ ἄλλο τι τοῦτο
 ποιεῖ;) ἀλλ' ὁ προαιρούμενος καὶ πράττων ἐκεῖνός ἐστι δίκαιος. δι' ὧν δὲ
 λέγει ὑπογράφει καὶ τὴν δικαιοσύνην, λέγων ἔξιν αὐτήν, καθ' ἣν πρακτικοί

2 τιθεισῶν S ἐν ταῖς Πολιτείαις] Polit. A 9: πολιταῖς libri λέγει S
 3 γὰρ ἐγίνοντο ἀντὶ S 4 γάρ] ἂν S S ὅτι καὶ ἡ Ba Arist. Mb: ὅτι ἡ S Arist.
 vulg. 12 τοῦ πλεονεκτεῖν καὶ τοῦ πλ. S 13 μέσον S 15 ταῖς ἀρεταῖς BSa
 Arist. Ob: (quī pergit ταῖς πρότερον): ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς Arist. Lb: ταῖς πρότερον ἀρ.
 Arist. vulg. 16 μέσων a 17 οὐ om. B 19 μέσον a
 ὑπερβολῇ S 20 ἐνδεεία S 21. 22 ἥτις θεωρητικὴ ἐν τῷ S
 29 ἀρετὰς scripsi: αὐτὰς BS: αὐτὸν a 31 ἐστὶν ὁ δίκαιος S 32 πρακτικοί
 post γίνονται (p. 41,1) coll. a

κατὰ προαίρεσιν γίνονται τῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις ἴσων. τί δ' ἐστὶ τὸ ἐν 70⁺
 ταῖς κοινωνίαις ἴσον, δι' ὃν ἐπάγει λέγει· φησὶ γὰρ καὶ διανεμητικοὶ καὶ 35
 αὐτῷ πρὸς ἄλλον καὶ ἐτέρῳ πρὸς ἑτερον. κἂν γὰρ ἐτέροις διανεμητὴν τινά,
 τὸ κατ' ἀξίαν, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἴσον, ἐκάστῳ νέμει, κἂν ἑαυτῷ καὶ ἄλλοις τὴν
 5 διανεμησιν ποιῇται, οὐ τὸ πλεόν αὐτὸς λαμβάνει, ἐκείνοις δ' ἔλαττον διδῶσι,
 ἀλλὰ τὸ ἴσον ἑαυτῷ ἐπιφέρει καὶ τὸ ἀρμόζον ἐκείνοις διανέμει. καὶ μνη-
 μονεύει μὲν διὰ τούτων φανερώς τοῦ ἐν ταῖς νομαῖς ἴσου, ἐνδείκνυται δὲ
 καὶ περὶ τοῦ ἐν ταῖς ἐπανορθώσεσιν· ἅμα δὲ καὶ πῶς καὶ τίνων ἡ δι-
 10 καιοσύνη μεσότης ἐστὶ, φανερόν ποιεῖ. καὶ ὁ μὲν ἀδίκος ἀεὶ ἐπὶ μὲν τῶν 40
 ἀγαθῶν τὸ πλεόν αἰρεῖται καὶ λαμβάνει, ἐπὶ δὲ τῶν κακῶν τὸ ἔλαττον, ὁ
 δὲ δίκαιος ἐπὶ πάντων τὸ ἀναλογοῦν ἑαυτῷ. εἴη ἂν οὖν δικαιοσύνη ἕξις
 ἀφ' ἧς πρακτικοὶ τε καὶ προαιρετικοὶ γίνονται τοῦ ἐν ταῖς διανομαῖς καὶ ταῖς
 ἐπανορθώσεσιν ἴσου, ἡ δ' ἀδικία τοῦναντίον, ἀφ' ἧς πρακτικοὶ καὶ προαιρετικοὶ
 τοῦ ἀνίσου.

15 p. 1134^a11 Ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων τὸ μὲν ὅλον ὁμοίως, τὸ δὲ παρὰ
 τὸ ἀνάλογον, ὁποτέρως ἔτυχε.

Παρὰ τὸ ἀνάλογον λέγει τὸ ἄνισον, ἥτοι τὸ πλεόν καὶ ἔλαττον· εἰ γὰρ
 τὸ ἀνάλογον ἴσον, τὸ παρὰ τὸ ἀνάλογον ἄνισον. εἴη δ' ἂν σαφεστέρα ἡ
 γραφή, εἰ ἀντὶ τοῦ τὸ δὲ παρὰ τὸ ἀνάλογον εἴη γεγραμμένον τὸ γὰρ
 20 παρὰ τὸ ἀνάλογον. περὶ μὲν οὖν τῆς λέξεως ταῦτα· ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν
 ἐστίν. εἰς ἑαυτὸν μὲν τὴν διανομὴν ὁ ἀδίκος ἀεὶ ὠρισμένως ποιεῖται· ἀεὶ
 γὰρ ἐπὶ μὲν τῶν ὠφελίμων τὸ πλεόν λαμβάνει, ἐπὶ δὲ τῶν βλαβερῶν τὸ 50
 ἔλαττον· ὅταν δὲ πρὸς ἄλλους τὴν διανομὴν ποιῇται, ἀορίστως καὶ ὡς
 ἔτυχε ποτὲ μὲν ἐκείνῳ διανέμει τὸ πλεόν, ποτὲ δ' ἐτέρῳ, καὶ ᾧ μὲν
 25 τήμερον δέδωκε πλεόν οὐκ ἀξίως, αὔριον διδῶσι ἔλαττον καὶ αὐτὸ ἀνάξίως.
 ταῦτα εἰπὼν ἐπάγει τοῦ δὲ ἀδικήματος τὸ μὲν ἔλαττον ἔχειν, τοῦ
 κατ' ἀξίαν δηλονότι, ἀδικεῖσθαι ἐστὶ, τὸ δὲ μεῖζον τοῦ κατ' ἀξίαν
 ἀδικεῖν, διδᾶξας διὰ τούτων τινὰ εἰσὶν ἃ ἀνωτέρω εἰρηχεν ὑπερβολὴν καὶ
 ἔλλειψιν.

30 p. 1134^a14 Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας, τίς ἐκατέρω 55
 ἐστίν. | 70^v

Εἰρηκε γὰρ ὅτι ἔστιν ἕξις ὅαν εἵπομεν. πρόσκειται δὲ τὸ καθόλου,
 ὅτι μὴ ἐπεξῆλθεν τὰ καθ' ἕκαστα, καὶ ὅτι ἐν μὲν τοῖς περὶ τῶν πρακτῶν
 λόγοις τὸ μὲν καθόλου ὁποῖόν τι δεῖ εἶναι, ὑπογράψαι δύναται τις, οὐδέτι

2 λέγει V: λέγων B Sa διανεμητικὸν S Anon.: διανεμητικός Arist. 3 διανέμει a 11 ἡ
 δικαιοσύνη ἡ ἕξις S 12 πρακτικὴ τε καὶ προαιρετικὴ γίνεταί S 13 τοῦναντίον B
 15 Ἐπὶ δὴ S 19 δὲ] δὴ libri 20 ταῦτα] ταύτης S 21 ὠρισμένος S
 22 λαμβάνειν S 26 τὸ δὲ B: τῷ δὲ a ἀδικήματα a ἔχει Ba
 28 τινὰ] ἂν τινα S 30 ἐκατέρω a 33 ἐπεξῆλθη BS

μέντοι ἐπεξιώντα τὰ καθ' ἕκαστα οἶόν τε ὀρίσαι, μέχρι πόσου ἕκαστον αὐτῶν 70^v
 γινόμενον πλέον ἐστίν ἢ ἔλαττον ἢ ἴσον· οἱ γὰρ περὶ τῶν πρακτῶν λόγοι οὐ
 δέχονται τὴν τοιαύτην ἀκρίβειαν τῷ ἐν πλάτει ἕκαστον τούτων τὸ εἶναι
 ἔχειν.

5 p. 1134^a 17 Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἀδικοῦντα μήπω ἄδικον εἶναι.

Ἦν ἂν σαφεστέρα ἢ λέξεις, εἰ οὕτω πως εἶχεν· ἐπεὶ ἀδικήματά ἐστι
 τὸ κλέπτειν, τὸ μοιχεύειν, τὸ πορνεύειν, τὸ ἱεροσυλεῖν, καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ
 παράνομα, ποῖα ἐκ τούτων πράττων τις ἀδικεῖ, καὶ ποῖα ὁμοίως πράττων οὐκ
 ἀδικεῖ· εἰ δὲ γὰρ τίνα ἄδικα ἂ πράττει μὲν τις, ἄδικος δὲ οὐκ ἐστὶ. πῶς
 10 δὴ τοῦτο; ὅτι οὐκ εἰς τὴν πρᾶξιν ἀποσκοποῦντες τὰ πράγματα κρίνομεν,
 ἀλλ' εἰς τὸ οὗ ἕνεκα. ὁ γὰρ τοῦ μαινομένου τὴν μάχαιραν κλέψας, μεθ' 15
 ἧς ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀνελεῖν, ἔκλεψε μὲν, κλέπτῃς δ' οὐκ ἐστίν, ἀλλὰ μᾶλλον
 σωτὴρ καὶ εὐεργέτης, οὐδὲ μοιχὸς ὁ τὴν πλουσίαν διαφθείρας ἐπιθυμίᾳ
 χρημάτων, ἀλλὰ φιλοχρήματος. ἐρωτήσας δὴ ὁ ποῖα ἀδικήματα ἀδικῶν
 15 ἄδικός ἐστιν, ἀποκρίνεται λέγων ἢ οὕτω μὲν οὐδὲν διοίσει. ἐστὶ δὲ ὁ
 λέγει· οὕτω μὲν δόξα προσδιορισμοῦ λεγόμενον δόξειεν ἂν μηδεμίαν ἔχειν
 διαφορὰν, ἀλλὰ πάντα τὸν ἀδικόν τι πράττοντα εὐθὺς ἄδικον εἶναι· εἰ δέ
 τις ἐπιβλέπει εἰς τὸ τέλος καὶ οὗ ἕνεκα ποιεῖ τὸ ἄδικον, εὐρήσει πολλοὺς 20
 ἄδικα μὲν πράττοντας, ἀδίκους δὲ μὴ ὄντας. καὶ ὁ μὲν βούλεται λέγειν,
 20 τοῦτο ἐστίν· ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ εἰδῶς τὸ ἢ ταυτὸν ἐστὶ τῷ εἰδῶς ἥτινι
 γυναικὶ μίγνυται, οἶον ὑπάνδρῳ, ἀλλ' ὅμως οὐ μοιχὸς ἐστίν· οὐ γὰρ δι'
 ἀκολασίαν ἐμίχθη, ἀλλὰ διὰ τὰ χρήματα. ἄδικος μὲν γὰρ ὁ βουλόμενος
 καὶ προαιρούμενος, ὁ δὲ μὴ διὰ προαίρεσιν ἀλλὰ διὰ πάθος πράξας ἀδικεῖ
 μὲν, ἄδικος δ' οὐκ ἐστὶ.

25 p. 1134^a 24 Δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν ὅτι τὸ ζητούμενόν ἐστὶ καὶ τὸ
 ἀπλῶς δίκαιον.

Τὸ ἀπλῶς ἀντὶ τοῦ κυρίως καὶ ἀληθῶς δίκαιον. δεῖξας ὅτι τοῦ δικαίου
 τὸ μὲν διανεμητικόν, τὸ δὲ διορθωτικόν, ὣν τὸ μὲν ἦν κατὰ τὴν γεωμε-
 τρικὴν ἀναλογίαν, τὸ δὲ ἐπανορθωτικὸν κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν, ἐπεὶ καὶ ἡ 30
 30 δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον πολλαχῶς λέγεται, περὶ ποίας δικαιοσύνης καὶ
 ποίου δικαίου τὸν λόγον πεποίηται λέγει, ὅτι περὶ τοῦ πολιτικοῦ· περὶ
 γὰρ τοῦ τοιούτου καὶ ἡ ζήτησις, οἶον πότερον ἢ πρᾶξις αὕτη δικαία ἢ οὐ,
 καὶ πότερον ἐκάστη δικαίως διανεμέμεται ἢ γῆ ἢ τὰ χρήματα ἢ οὐ. περὶ
 τοῦ πολιτικοῦ οὖν δικαίου ὁ λόγος, ὅτι καὶ ἀπλῶς καὶ κυρίως τοῦτο δίκαιόν
 35 ἐστίν, ὁ καὶ περιγράφοντες καὶ ὑπ' ὅψιν τιθέντες λέγομεν αὐτὸ εἶναι κατὰ

3 ἐν τῷ πλάτει S 6 σαφέστερον S ἀδικήματος S 7 ἱεροσυλῶν a
 9 ἄδικος δέ] καὶ ὅμως ἄδικος S 17 εὐθύς] εὐθὺ καὶ a 18 πολλὰ B 20 τὸ ἢ—
 εἰδῶς om. B 23 post ἀλλὰ add. μὴ S 29. 30 καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ δικαιοσύνη
 coll. S 31 πεποίηκε BS 32 πρᾶξις αὐτοδικαία a 33 ἐκάστη] ἐκάτερον S
 35 ὑπ' ὅψει S αὐτῷ S

κοινωνίαν βίου πρὸς τὸ εἶναι αὐτάρκειαν, ἐλευθέρων καὶ ἴσων. 70^v
 εἰπὼν δὴ ὅτι τὸ δίκαιόν ἐστιν ἀνθρώπων ἐλευθέρων καὶ ἴσων βίου κοινο- 36
 νούντων πρὸς τὸ εἶναι αὐτάρκειαν (κοινωνοῦντες γὰρ καὶ ἀνταλλαττόμενοι
 αὐτάρκεις γίνονται οἱ ἄνθρωποι) εἰπὼν δὴ ὅτι ποτὲ ἔστι τὸ πολιτικὸν δίκαιον
 5 ἐπηγάγεν ἢ κατὰ ἀναλογίαν ἢ κατὰ ἀριθμὸν, διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν κατὰ
 ἀναλογίαν δηλώσας τὸ διανεμητικὸν δίκαιον, διὰ δὲ τοῦ κατὰ ἀριθμὸν τὸ
 ἐπανορθωτικόν· τοιοῦτον γὰρ τὸ πολιτικὸν δίκαιον. συντηρητικὸν γὰρ καὶ
 σωστικὸν ἐστὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων καὶ ἴσων κοινωνίας· σώζεται γὰρ ἡ 40
 κοινωνία τῶν διανομῶν κατὰ ἀναλογίαν καὶ ἰσότητα γινομένων καὶ τῶν
 10 ἀδικημάτων ἐπανορθουμένων. καὶ σκόπει τὴν Ἀριστοτέλους ἀρχήν, ὅπως
 διὰ τοῦ εἰπεῖν ἢ κατὰ ἀναλογίαν ἢ κατὰ ἀριθμὸν ἐνέφηγε τὰ
 εἶδη πασῶν τῶν πολιτειῶν, διὰ μὲν τοῦ κατὰ ἀριθμὸν τὸ τῆς δημοκρατίας
 εἶδος· ἴσοι γὰρ κατὰ ἀριθμὸν ἐν δημοκρατίᾳ οἱ κοινωνοί. ὡς ἐν ταῖς
 Πολιτείαις ἀκριβέστετα λέγει. πάντες γὰρ οἱ ἐν δημοκρατίᾳ ἴσοις ἑαυτοῦς
 15 ὑπολαμβάνουσιν· ἐλευθερίᾳ γὰρ τὴν ἰσότητα κρίνουσιν. διὰ μὲν οὖν τοῦ 45
 κατ' ἀριθμὸν τὴν δημοκρατίαν ἐδήλωσεν, διὰ δὲ τοῦ κατὰ ἀναλογίαν τὴν
 ὀλιγαρχίαν καὶ ἀριστοκρατίαν. εἰ δὴ τοῦτό ἐστι τὸ πολιτικὸν δίκαιον, ὅσοις
 μὴ ἐστὶ τοῦτο, τοῦτέστιν ὅσοις μὴ ἐστὶ τὸ κοινωνεῖν κατὰ ἀνταλλαγὴν ἢ
 διανομήν, ἐν τούτοις οὐκ ἐστὶ τὸ πολιτικὸν δίκαιον, ἀλλὰ τι δίκαιον καθ'
 20 ὁμοιότητα, ὥσπερ πατὴρ πρὸς υἱόν, καὶ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα, καὶ δούλου
 πρὸς δεσπότην· ἐν γὰρ τούτοις οὐκ ἐστὶ πρὸς ἀλλήλους τὸ πολιτικὸν δίκαιον,
 ἀλλὰ τὸ οἰκονομικὸν καὶ δεσποτικόν. τίνα δὲ ταῦτα τὰ δίκαια, εἶπεν ἐν 50
 ταῖς Πολιτείαις.

p. 1134a30 Ἔστι γὰρ δίκαιον, οἷς καὶ νόμος πρὸς αὐτούς.

25 Ἐν ἐκείνοις, φησὶν, ἔσται τὸ κυρίως δίκαιον, ὅ ἐστι τὸ πολιτικόν, οἷς
 καὶ νόμοι κεῖνται, καθ' οὗς ζῶσι πρὸς ἀλλήλους κοινωνοῦντες. τούτοις 55
 δὲ νόμος πρὸς ἀλλήλους, οἱ καὶ ἀδικεῖν ἀλλήλους δύνανται· ὁ γὰρ νόμος
 τηρητικὸς τῆς ἰσότητος τῆς κατὰ κοινωνίαν, ἧς κοινωνίας φθαρτικὴ ἡ 71^r
 ἀδικία, ἐπεὶ ἐν οἷς μὴ οἷον τε ἀδικεῖν ἀλλήλους μὴδὲ γίνεσθαι ἀδικίαν, οὕτοι
 30 οὔτε νόμων δεύνται οὔτε ἔστιν αὐτοῖς δίκαιον, οὔτε τὸ νεμητικὸν οὔτε τὸ
 ἐπανορθωτικόν. εἰ γὰρ ἢ κατὰ νόμον δίκη κρίσις ἐστὶ τοῦ δικαίου καὶ
 ἀδικου, ἔνθα μὴ ἔστι τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι, οὐδὲ ἢ κατὰ νόμον ἐστὶ
 κρίσις, ἥτις ἐστὶ τὸ πολιτικὸν δίκαιον. ἐν οἷς δὲ τὸ ἀδικεῖν, οὐ πᾶσιν
 ἀδικία. ὅπου ἀδικία, ἐκεῖ καὶ τὸ ἀδικεῖν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, οὐ μὴν ὅπου τὸ 5
 35 ἀδικεῖν, ἐκεῖ καὶ ἀδικία· ἐν γὰρ τοῖς ἀπροαιρέτοις ἢ κατ' ἄγνοιαν ἢ κατ' ἔνδειαν
 τῶν ἀναγκαίων γινομένοις τὸ ἀδικεῖν ἐστίν, ἀδικία δὲ οὐκ ἔστιν. αἱ γὰρ

1 ἐλευθέρων—αὐτάρκειαν (3) om. S

12 πολιτικῶν S

μὲν γὰρ τοῦ S

δημοκρατίας Sa

13 δημοκρατίᾳ Sa itemque porro

13. 14 ἐν ταῖς Πολι-

τείαις] Polit. E 1

17 ἀριστοκρατίαν Sa

τὸ om. S

22 τὰ om. S

22. 23 ἐν ταῖς Πολιτείαις] Polit. A 3 sqq.

25 ἔσται om. S

ὅπερ S

35 ἢ ἐνδείαν S

κατὰ προαίρεσιν ὀρμαί, ὡς εἴρηται, κύριαί εἰσιν ἐπαίνων καὶ ψόγων, ὡς 71^r
 εἶπεν ἐπὶ τοῦ μοιχείαν ἐργασαμένου, μὴ μέντοι μοιχείας κρινομένου· οὐ
 γὰρ δι' ἀκολασίαν ἐμοίχευσε (τοῦτο γὰρ ἐστὶ μοιχείας κρίνεσθαι), ἀλλὰ
 διὰ χρήματα. εἰπὼν δὲ ταῦτα ἐπήγαγε τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ πλεῖον
 5 ἑαυτῷ νέμειν, τουτέστιν ἀδικία ἐστὶ τὸ πλεῖον ἑαυτῷ νέμειν τῶν ἀπλῶς 10
 ἀγαθῶν, ἔλαττον δὲ τῶν ἀπλῶς κακῶν. λέγει δὲ ἀπλῶς ἀγαθὰ καὶ
 κακὰ τὰ τῇ ἑαυτῶν φύσει τοιαῦτα, ἃ καὶ ὡς δυνάμεις λέγεται καὶ ἀγαθὰ
 καὶ κακὰ, οἷον πλοῦτος εὐγένεια, πενία δυσγένεια καὶ ἀγαθὰ ἐστὶ καὶ πάλιν
 κακὰ· συντελοῦσι γὰρ τῷ μὲν σπουδαίῳ εἰς τὰς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείας,
 10 τῷ δὲ φαύλῳ εἰς τὰς κατὰ κακίαν, ἐν αἷς ἐνεργείαις καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν
 ἢ κακοδαιμονεῖν ὁρᾶται. τὰς τοιαύτας δὲ ἐνεργείας ὅτι ἄνευ τῶν τοιούτων
 τῶν τῇ ἑαυτῶν φύσει ἀγαθῶν ὄντων μὴ οἷόν τε ἐνεργεῖν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ· 15
 ὁλίγα γὰρ ὕλης καὶ ἄνευ ὀργάνων οὐδὲν τι τῶν καλῶν ἢ κακῶν ἐνεργηθῆναι
 δύναται· ὕλη δὲ καὶ ὄργανα τὰ ὡς δυνάμεις ἀγαθὰ, πλοῦτος, ἰσχύς, εὐγένεια,
 15 τὰ ὅμοια.

p. 1134^a35 Διὸ οὐκ ἐῷμεν ἄρχειν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν λόγον.

Διὰ τὸ τοὺς ἀνθρώπους δύνασθαι ἀδικεῖν, καὶ τῶν μὲν ἀπλῶς ἀγαθῶν
 νέμειν ἑαυτοῖς τὰ πλείονα, τῶν δὲ κακῶν τὰ ἐλάττωτα, καὶ τυραννίσιν ἐπι-
 τίθεσθαι τῷ ἀκωλύτως ἐξουσίαν ἔχειν ὁ βούλοιντο ποιεῖν, διὰ ταῦτα δὴ
 20 οὐκ ἐῷμεν ἄνθρωπον ἄρχειν, ἀλλ' ἀντὶ ἀνθρώπου τὸν λόγον ἄρχειν καθιστώ-
 μεν. λέγει δὲ λόγον τὸν ἄρχοντα τὸν σπουδαῖον, τὸν μετὰ λόγου καὶ 25
 φρονήσεως ἐνεργοῦντα· ὁ τοιοῦτος γὰρ οὐδέποτε ἂν ἀδικήσειεν. ὁ γὰρ
 ὄντως ἄρχων καὶ μὴ ψευδόμενος τοῦ ἄρχοντος τοῦνομα, φύλαξ ἐστὶ τοῦ
 δικαίου καὶ τοῦ ἴσου τοῦ κατὰ ἀναλογίαν ἢ κατὰ ἀριθμὸν. ἃ μὲν οὖν λέγει,
 25 ταῦτα· ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ὅτι ἑαυτῷ τοῦτο ποιεῖ καὶ γίνεται τύραννος
 οὐ περὶ τοῦ λόγου ἦτοι τοῦ ἄρχοντος εἴρηται, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀνθρώπου.
 διὸ τὴν λέξιν ὑπερβατῶς ἀναγνωστέον οὕτως· διὸ οὐκ ἐῷμεν ἄρχειν ἄνθρωπον,
 ὅτι ἑαυτῷ τοῦτο ποιεῖ, τουτέστι νέμει αὐτῷ τῶν μὲν ἀπλῶς ἀγαθῶν τὰ 30
 πλείω, τῶν δὲ κακῶν τὰ ἐλάττω· τοῦτον μὲν οὐκ ἐῷμεν ἄρχειν, ἀλλὰ τὸν
 30 λόγον, διότι οὐ νέμει πλεόν ἑαυτῷ ὁ λόγος, εἰ μὴ πρὸς αὐτὸν ἀνάλογον
 εἶη, ἦτοι εἰ μὴ προσήκει αὐτῷ τὸ πλεόν· ὅτε γὰρ ἐστὶ δίκαιον πλεόν λαβεῖν,
 λήφεται οὐχ ἀπλῶς πλεόν, ἀλλὰ τὸ ἀναλογικῶς αὐτῷ· καὶ διὰ τοῦτο
 ἀλλότριόν φασιν ἀγαθὸν εἶναι τὴν δικαιοσύνην. τὴν αἰτίαν διὰ τοῦ-
 των λέγει δι' ἣν δοκεῖ ἀλλότριον ἀγαθὸν εἶναι ἢ δικαιοσύνην. ἐπεὶ γὰρ ὁ
 35 δίκαιος ἄρχων καὶ φύλαξ ἐστὶ τοῦ δικαίου καὶ ἴσου, τοῦτων δὲ ὁ φύλαξ 35
 οὐδὲν νέμει πλεόν αὐτῷ, εἰ μὴ δίκαιόν ἐστιν αὐτῷ πλειόνων τοχεῖν, ὧν

2 μοιχείαν κρινομένου Ba 3 μοιχείαν a 7 λέγονται S 8 εὐγένεια] ἀγένεια Ba
 10 ἐν αἷς εὐτυχίαις καὶ Ba 13 ἢ τῶν κακῶν S ἐνεργηθῆναι] γενέσθαι S
 14 δυνάμει S 19 βούλεται S 21 σπουδῇ S 24 κατὰ
 ἀριθμὸν ἢ κατὰ ἀναλογίαν coll. a 25 post ταῦτα add. ἐστὶ S 25. et 28 ἑαυτοῦ S
 29 fort. μὲν (οὖν) οὐκ ἀλλὰ om. S 31 ἦτοι] τουτέστιν S 32 οὐχ ἀπλῶς
 om. S 34 δ' ἢ a

καὶ ἄλλου νέμοντος ἐτύγγανεν ἄν, ἐπεὶ οὖν φύλας τῶν τοιούτων ὁ δίκαιος 71^a
 ἄρχων. δηλονότι ἀλλότρου ἀγαθὸν συνεχεῖ καὶ ἐργάζεται καὶ διὰ τοῦτο
 μισθὸς αὐτῷ ὠρίσθη τιμὴ καὶ γέρας, οἷον στέφανοι, εἰκόνες, ἀνδριάντες.
 ὃ δὲ μὴ ἀρκεῖ ἡ τιμὴ καὶ τὸ γέρας, οὗτοι τύραννοι γίνονται.

a p. 1134^b8 Ἐὶ δὲ δεσποτικὸν δίκαιον καὶ τὸ πατρικὸν οὐ ταῦτόν
 τούτοις.

Εἰπὼν πρότερον ὥστε ὅσοις μὴ ἐστὶ τοῦτο, οὐκ ἔστι τούτοις πρὸς 45
 ἀλλήλους τὸ πολιτικὸν δίκαιον, ἀλλὰ τι δίκαιον καθ' ὁμοιότητα, νῦν λέγει
 τί ἐστὶ τοῦτο τὸ καθ' ὁμοιότητα δίκαιον. ὅτι τὸ πατρικὸν καὶ δεσποτικόν.
 10 ἕτερον γὰρ τοῦτο τοῦ πολιτικοῦ δικαίου· τὸ μὲν γὰρ πολιτικὸν ἐν ἰσότητι
 θεωρεῖται τῇ πρὸς ἀλλήλους· οὗτε δὲ δοῦλῳ πρὸς τὸν δεσπότην, ἔστ' ἂν
 ἢ δοῦλος, ἐστὶν ἰσότης οὕτε υἱῷ πρὸς πατέρα ὑπὸ τῷ πατρὶ μένουντι.
 τότε γὰρ ὥσπερ μέρη εἰσὶν, ὁ μὲν δοῦλος τοῦ δεσπότου, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ
 πατρός, οὓς οὐχ οἷόν τε βλάπτειν, ὅτι μὴδὲ ἑαυτόν. ὁ γὰρ βλάπτων τὸ 50
 15 μέρος ἑαυτοῦ δηλονότι ὡς ἑαυτὸν βλάπτει· οὐθὲς δὲ ἑαυτὸν βλάπτει. ὥστε
 οὐδὲ τὸ μέρος ἑαυτοῦ· ὥστ' οὐδὲ τὸν δοῦλον οὐδὲ τὸν υἱόν, ὅτι μέρη εἰσὶν
 αὐτοῦ. εἰ οὖν τὸ πολιτικὸν δίκαιον ἐν τούτοις ἐν οἷς καὶ τὸ βλάπτειν καὶ
 βλάπτεσθαι, μὴ ἔστι ὃ' ἐν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ ἢ τῷ δεσπότη καὶ
 20 τοῖς. κτῆμα δὲ εἶπε τὸν δοῦλον· τὸ δὲ ἔως ἂν ἢ πηλίκον ἴσον ἐστὶ
 τῷ ἔως ἂν ἢ τὸ τέκνον ἀτελὲς καὶ μήπω φθάσαν εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν ὡ
 νόμος ἀπολύεσθαι τοῦ πατρός, μέρος ἐστὶ τοῦ πατρός. οὐκ ἔστιν οὖν ἐν
 τούτοις τὸ πολιτικὸν δίκαιον, ἀλλ' ἐκείνοις ἐν οἷς καὶ νόμος· ὁ δὲ νόμος 71^b
 ἐν τοῖς δυναμένοις βλάπτειν καὶ βλάπτεσθαι. ἐπανορθωτικὸς γὰρ τῶν παρὰ
 25 τὸ προσῆκον ὁ νόμος, τὸ δὲ βλάβος παρὰ τὸ προσῆκον· ὥστε ἐν οἷς μὴ
 ἔστι βλάβη, οὐδὲ τὸ παρὰ τὸ προσῆκον, ἐν οἷς δὲ μὴ τὸ παρὰ τὸ προσῆκον,
 οὐδὲ νόμος, ἐν οἷς δὲ μὴ νόμος, οὐδὲ τὸ πολιτικὸν δίκαιον. ἔως μὲν οὖν
 πηλίκον ἢ τὸ τέκνον καὶ ὁ δοῦλος τυγχάνη δοῦλος, ἔως τότε τὸ πολιτικὸν 5
 ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι δίκαιον· ἡνίκα δὲ ὁ μὲν δοῦλος ἀπολυθῇ τῆς δουλείας
 30 καὶ ὁ υἱὸς τῆς διὰ τὴν ἀτελεῖ ἡλικίαν ὑποταγῆς, καὶ γένηται αὐτοῖς ἰσότης,
 τότε καὶ ὑπὸ τὸ πολιτικὸν πίπτουσι δίκαιον. πέφυκε γὰρ ἐν τούτοις ὁ
 νόμος εἶναι, οἷς ἰσότης πρὸς ἀλλήλους ὑπάρχει τοῦ ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι
 παρὰ μέρος, ὧν θάτερον, τὸ ἄρχειν δηλονότι, ἐπὶ τῶν ὑπεξουσίων οὐκ ἔστι.

1 ἔτυγεν S 3 μισθὸν a 4 ὃ] οἷς a 6 τοιούτοις a 7 Εἰπὼν
 πρότερον] p. 1134^a28 S τι V: τὸ BSa, sed cf. p. 43,19 9 post ὅτι add. ἐπὶ S
 11 τὸν om. S 13 ὡς μέρη S 15 et 16 μέρος αὐτοῦ S 20 δὲ post τὸ om. S
 21 εὐτελὲς S post εἰς add. τὴν S 22 τοῦ πατρός post ἀπολύεσθαι om. S
 23 ἀλλ' ἐν ἐκείνοις S 24 ἐπανορθωτικὸν Sa 25. 26 ὥστε—μὴ τὸ παρὰ τὸ προσῆκον
 om. S 28 τυγχάνη scripsi: τυγχάνει libri 30 τῆς om. S εὐτελεῖ S 31. 32 ὁ
 νόμος ἐν τούτοις coll. S 32 τοῦ] τουτέστι S 33 περὶ μέρος S ἐπὶ] παρὰ Ba
 ὑπ' ἐξουσίων B: ἐξουσίων S

καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον πρὸς γυναῖκα, φησί, δίκαιόν ἐστι ἢ πρὸς τέκνα 71^v
καὶ οἰκέτας, διότι ἐστὶν ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα ἰσότης, καθὼ ἄμφω ἐλεύθεροι, καὶ 10
ἐστὶ πρὸς ἀλλήλους τὸ οἰκονομικὸν δίκαιον ἄλλο ὃν τοῦ πολιτικοῦ· οὐ γὰρ
ἐν τῇ πολιτικῇ ἰσότητί εἰσι πρὸς ἀλλήλους, ὥς παρὰ μέρος ἄρχειν καὶ
5 ἄρχεσθαι. δεῖ γὰρ αἰετὸν τὸν ἄνδρα ἄρχειν, δεῖ μέντοι καὶ τὴν γυναῖκα
ἐξουσίαν ἔχειν τινῶν, τῶν θεραπαινίδων δηλονότι καὶ τῆς τῶν εἰσχομιζομένων
σωτηρίας καὶ φυλακῆς.

p. 1134^b18 Τοῦ δὲ πολιτικοῦ δικαίου τὸ μὲν φυσικὸν τὸ δὲ
νομικόν, φυσικὸν μὲν τὸ πανταχοῦ τὴν αὐτὴν ἔχον δύναμιν. 15

10 Τὸ πανταχοῦ ἀντὶ τοῦ παρὰ τοῖς πλείστοις καὶ ἀδιαστρόφοις καὶ
κατὰ φύσιν ἔχουσι· παρὰ γὰρ τοῖς θηριώδεσι καὶ παντάπασι τὸν νοῦν ἐκτετυ-
φλωμένοις καὶ μόνῃ τὴν ζωὴν διώκουσιν ἥδονῃν οὐκ ἔστι τὸ πολιτικόν 20
δίκαιον. ἐστὶ δὲ κατὰ φύσιν δίκαιον καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τὸ σέβειν τὸ
θεῖον, τὸ τιμαῖν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, τὸ ἐπαρκεῖν ἐνδεδέσι, τὸ τοῖς
15 πλανωμένοις τὴν ὁδὸν ἐπιδεικνύειν, τὸν ἐξ ὀλισθήματος πεπτωκότα ἐπανορ-
θῶν. εἰπὼν δὲ φυσικὸν τὸ πανταχοῦ τὴν αὐτὴν ἔχον δύναμιν ἐπή-
νεγκε καὶ οὐ τῷ δοκεῖν ἢ μὴ, χωρίζων αὐτὸ ἀπὸ τοῦ νομικοῦ δικαίου.
οὐ γὰρ τῷ δοῖναι τισὶν ἢ μὴ τὸ φυσικὸν δίκαιον, ἀλλὰ τὸ νομικὸν ἦτοι
πολιτικόν· τὸ γὰρ πολιτικὸν δίκαιον ἐξ ἀρχῆς μὲν οὐδὲν διαφέρει, τεθὲν 25
20 δὲ καὶ νομισθὲν πολὺ τὸ διάφορον. τὸ γὰρ τὸν ἀδελφὸν μίγνυσθαι τῇ
ἀδελφῇ ἐξ ἀρχῆς μὲν ἀδιάφορον ἦν, νόμου δὲ τεθέντος μὴ μίγνυσθαι πολὺ
τὸ διαφέρον. καὶ τοὺς αἰχμαλώτους πωλεῖν, ὥς βούλονται οἱ κεκρατηγότες
καὶ διὰ ποίων, ἀδιάφορον ἦν· νόμου δὲ τεθέντος μιᾷ μὲν πιπράσκειν, οὐκ
ἄλλως ἀπεδίδουσι εἰ μὴ διὰ μνᾶς. τὸ δὲ αἶγα θύειν ἀλλὰ μὴ οὐό πρό-
25 βατα οὐκ ἀπὸ ἱστορίας εἰληπται. καὶ τὸ θύειν ἢ μὴ θύειν Βρασιδᾶ
ἀδιάφορον ἐτόγγχαν· νόμου δὲ τεθέντος ὥς ἡρώϊ θύειν τὸν μὴ θύοντα 30
ἐξημίουν. οὐ μόνον, φησί, ταῦτα νομικὰ δίκαιά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ὅσα διὰ
ψηφισμάτων προστάττουσι γίνεσθαι, καὶ ταῦτα οὐκ ἔστι τῶν φύσει δικαίων,
ἀλλὰ τῶν νόμῳ καὶ θέσει ἡμετέρᾳ γινομένων.

30 p. 1134^b24 Δοκεῖ δὲ ἐνίοις πάντα εἶναι τοιαῦτα.

Διελὼν εἰς β̄ τὸ δίκαιον, εἰς τὸ φυσικὸν καὶ τὸ νομικόν, λέγει ὅτι
δοκεῖ τιτι πάντα τὰ δίκαια νομικὰ εἶναι, μὴδὲν δὲ φυσικόν, διότι πᾶν φύσει
ἀκίνητόν ἐστι (τὸ γὰρ πῦρ φύσει θερμὸν ὃν οὐκ ἐνθάδε μὲν ἐστὶ θερμόν,

2 καὶ οἰκέτας om. S

ἄμφω om. S

7 σωτηρίαν a

9 τὴν τοιαύτην S

10 ἀδιαστρόφως Anon.

11 παρὰ] περὶ S

12 πολιτικόν] φυσικόν S

15 τὸν εἰς ὀλισθημα S

16 post φυσικόν add. δὲ B

ἔχειν S

22 διά-

φορον a

τοῦ αἰχμαλώτου S

25 ἱστορίας

τινὸς εἴρηται Anon.

27 νομικόν

δίκαιον S

28 προστάττουσι] πράττουσι S

γίνεται S

31 εἰς τε τὸ S

32 νομικόν εἶναι S

33 ἐνταῦθα S

ἐν Αἰγύπτῳ δὲ οὐ θερμόν, ἀλλὰ κρύει καὶ πανταχοῦ), πᾶν δὲ δίκαιον μετα- 71^v
 πίπτει, ὥστε οὐδὲν δίκαιον φύσει, ἀλλὰ πᾶν δίκαιον νομικόν καὶ πολιτικόν.
 οὕτω θεὸς τῆς δόξης τὴν αἰτίαν ἐπάγει λέγων τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν οὕτως 40
 ἔχον, ἀλλ' ἔστιν ὥς, ἥτοι οὐκ ἔστιν ἀληθὲς ἀπλῶς ὅτι πᾶν δίκαιον
 5 κινεῖται, ὥς λέγουσί τινες, ἀλλ' ἔστιν ὥς ἀκίνητόν ἐστι τὸ δίκαιον. παρὰ
 γὰρ τοῖς κατὰ φύσιν καὶ ἀδιαστρόφοις ἀκίνητόν ἐστιν, εἰ καὶ παρὰ τοῖς
 κρείσιστα διακειμένοις κινεῖται. ἡ οὖν τοῦτο ἐστὶν ὃ λέγει, ἡ ὅτι οὐκ ἔστιν
 ἀπλῶς ἀληθὲς ὅτι πᾶν τὸ φύσει ἀκίνητόν ἐστι· τὸ γὰρ φύσει πῶς μὲν ἀκίνητόν
 ἐστίν, ἀπλῶς δὲ ἀκίνητον οὐκ ἔστι. τῇ μὲν γὰρ αὐτοῦ φύσει ἀκίνητον τὸ φύσει,
 10 παρὰ δὲ τοῖς μὴ χρωμένοις ὥς πέφυκε κινούμενον. ἅμα δὲ διὰ τούτων 45
 γνώριμον γέγονε καὶ πῶς εἶπεν ὅτι φυσικόν ἐστι τὸ πανταχοῦ τὴν αὐτὴν
 ἔχον δύναμιν, ὅτι τὸ πανταχοῦ ἀντὶ τοῦ τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσιν· ἐν ἅπασιν
 γὰρ τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσιν καὶ μὴ διεστραμμένοις ἀκίνητον τὸ κατὰ φύσιν
 δίκαιον. καὶ γὰρ τὸ φύσει ἀγαθὸν ἀγαθόν ἐστιν, ὥς πάντας ὠφελεῖν τοῖς
 15 κατὰ φύσιν ἔχοντας, καὶ οὐχ ἀπλῶς πάντας, ὥς καὶ τὸ τῇ ἑαυτοῦ φύσει
 γλυκὺ γλυκὺ ἐστίν, ὥς γλυκάζειν ἅπαντας τοὺς ὑγιαίνοντας. τὸ δὲ καίτοι
 παρὰ γε τοῖς θεοῖς οὐδαμῶς ἴσως ἔχον πρὸς τὴν τοῦ Πλάτωνος 50
 ῥόξαν ἀπιδὼν εἶπε λέγοντος εἶναι καὶ ἐν τοῖς θεοῖς δίκαιον. καὶ πρὸ αὐτοῦ
 τὴν αὐτοδικαιοσύνην. εἰ γὰρ ἔστι, φησί, παρὰ τοῖς θεοῖς δίκαιον, τοῦτο
 20 οὐδέποτε μεταπίπτει οὐδὲ ἄλλοις μὲν τῶν θεῶν ἐστὶν αὐτοδίκαιον ἄλλοις
 δ' οὐ τοιοῦτον, διὰ τὸ πάντας αὐτοὺς ὁμοίως ἔχειν. οὕτως οὖν ἔχει καὶ
 ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· εἰ πάντες κατὰ φύσιν διέκριντο, οὐκ ἂν μετέπιπτε τὸ
 φύσει δίκαιον. ὥς γὰρ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσιν ἡ δεξιὰ χεὶρ κρείττων
 καὶ ἰσχυροτέρα, ἐν δὲ τοῖς παρὰ φύσιν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἡ ἀριστερά, διὸ 55
 25 καὶ σπάνιοι οἱ τοιοῦτοι, καὶ ὥς διέποδες εἰσιν οἱ κατὰ φύσιν ἔχοντες καὶ
 ὥς δύο ὁφθαλμοὺς ἔχοντες, οἱ δὲ παρὰ φύσιν καὶ τερατώδεις οὐχ οὕτως. 72^r
 οὕτω καὶ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσιν ἀνθρώποις δίκαιόν ἐστι τὸ φύσει
 δίκαιον· ὥστε οὐ δεῖ τὴν κρίσιν ἀπὸ τῶν κακῶς καὶ παρὰ φύσιν διακει-
 μένων ποιεῖσθαι τοῦ φύσει δικαίου, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἔχόντων.
 30 ἔστι δὴ οὖν παρ' ἡμῖν [κίνητόν] φύσει δίκαιον, κίνητόν μέντοι πᾶν διὰ
 τὴν τῶν χρωμένων φαυλότητα καὶ τὸ παρὰ φύσιν διακεῖσθαι.

p. 1134^b30 Ποῖον δὲ φύσει τῶν ἐνδεχομένων καὶ ἄλλως ἔχειν 5
 καὶ ποῖον οὐ, ἀλλὰ νομικὸν καὶ συνθήκη.

Ἐπεὶ, φησί, καὶ τὸ φύσει δίκαιον μεταπίπτει καὶ τὸ νομικόν (εἰ γὰρ
 35 τὸ φύσει, πολλῷ μᾶλλον τὸ νομικόν), τίμη γνωριῶμεν ὅτι τόδε μὲν εἰ καὶ

5 περί S 6 ἀδιαστρόφος a: ἀδιαφόροις ἔχουσιν S 9 γὰρ om. a 12 ἔχον] ἔχει S
 τοῦ om. S 13. 14 ἀκίνητόν ἐστι τὸ φύσει δίκαιον S 14 τὸ φύσει] καὶ τὸ κατὰ
 φύσιν a: καὶ τὸ φύσει S ἀγαθὸν ἀγαθοῖς ἐστίν S 17 οὐδαμῶς ἴσως] ἴσως
 οὐδαμῶς Arist. vulg. ἔχον BSa Arist. MbOb: om. Arist. vulg. 18 λέγοντος]
 cf. Reip. A p. 352 A 19 φησί] φύσει S 21 πάντα a οὕτως—καὶ] ὥς
 οὖν ἐπὶ τούτων, οὕτω καὶ S 26 φύσιν τε καὶ a 30 ἔστιν οὖν S κίνητόν post
 ἡμῖν deleui post δίκαιον add. καὶ B μέντοι] μὲν φύσει B: μὲν S

τάχα κεκίνηται, φυσικόν ἐστι, τόδε δὲ νομικόν; ἢ εἰ καὶ μήπω μεταπεπτώ- 72^r
 κασιν, ἐνδέχεται δὲ μεταπεσεῖν, πῶς διακρινοῦμεν τὸ φυσικὸν ἀπὸ τοῦ
 νομικοῦ; καὶ τὸ μὲν λεγόμενον τοιοῦτον, αὐτὸς δὲ οὐχ οὕτως τὴν λέξιν
 ἐπὶνεγκε, καὶ διὰ τοῦτο ἀσαφέστερόν πως ἐστίν, ἀλλ' οἷον ἀποφανόμενος 15
 5 ὁῦλον, φησὶν, ἐστὶ ποῖον δίκαιόν ἐστι φύσει, καὶ ποῖον νομικόν, καίτοι ἐν-
 δεχομένων ἀμφοτέρων ἄλλως ἔχειν. διορισθήσεται γάρ, φησὶν, ἀπὸ τῶν
 ἄλλων· ὡς γὰρ ἐπ' ἐκείνων ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων κρίνεται, ποῖα
 χεῖρ ἐστι κρείττων, ὅτι ἡ δεξιὰ, καὶ ποῖα χεῖρων, ὅτι ἡ ἀριστερά, καίτοι
 ἐνδέχεται καὶ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἴσον τινα ἰσχύειν, οὕτω καὶ τὸ
 10 φύσει δίκαιον, εἰ καὶ μεταπίπτειν ἐνδέχεται, ἀπὸ τῶν κατὰ φύσιν ἐχόντων
 κρινοῦμεν ὅτι τοιοῦτόν ἐστιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς παρὰ φύσιν διακειμένοις ἰσχύει. 20
 ταῦτα εἰπὼν διὰ τῶν ἐπαγομένων ἐνδείκνυται, πῶς τὸ κατὰ συνθήκην
 δίκαιον τίθεται καὶ πάλιν μετατίθεται. ὡς γὰρ τὰ μέτρα, φησί, πρὸς τὸ
 χρησίμῳ ἀλλάττεται, οὕτω καὶ τὸ κατὰ συνθήκην δίκαιον τὴν ἀρχὴν μὲν
 15 τίθεται διὰ τὸ δοκεῖν συμφέρειν τῷ κοινῷ, ἔπειτα μεταπίπτει, ἥνικα δοκεῖ
 μὴ συμφέρειν ἢ ὅπου μὴ συμφέρει. οὐ γὰρ τὸ συμφέρον τῇ δημοκρατίᾳ
 συμφέρει καὶ τῇ ὀλιγαρχίᾳ ἢ τῇ ἀριστοκρατίᾳ· ὥστε ἐπεὶ ἄλλο μὲν
 τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον τῇ δημοκρατίᾳ, ἄλλο δὲ τῇ ἀριστοκρατίᾳ, 25
 ἐπειδὴν ἡ πολιτεία οἷον ἡ δημοκρατία μεταπέσῃ εἰς ἀριστοκρατίαν ἢ αὕτη
 20 εἰς ἐκείνην δι' αἰτίας λέγει ἐν ταῖς Πολιτείαις τὰς μεταπτώσεις αὐτῶν
 γίνεσθαι, ἀνάγκη καὶ τὰ νομικὰ δίκαια μεταπίπτειν. οὐκ εἰσι δὲ πανταχοῦ
 καὶ παρὰ πᾶσιν αἱ αὐταὶ πολιτεῖαι, διότι μὴ φύσει ἀλλὰ νόμῳ καὶ κατὰ
 συνθήκην συνίστανται καὶ χρῶνται καὶ δικαίως τοιοῦτοις· ἡ μέντοι ἀρίστη
 πολιτεία (ἥτις δὲ ἐστίν αὕτη, εἴρηκεν ἐν ταῖς Πολιτείαις) αἰ καὶ παρὰ
 25 πᾶσι τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσιν ἡ αὕτη ἐστι. 30

p. 1135^a5 Τῶν δὲ δικαίων καὶ νομίμων ἕκαστον ὡς τὰ καθόλου
 πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα ἔχει.

Τὰ νόμιμα, φησί, καὶ τὰ δίκαια πρὸς τὰ καθ' ἕκαστα τὰ κατ' αὐτὰ 35
 πραττόμενα οὕτως ἔχει, ὡς ἔχει ὁ καθόλου ἄνθρωπος πρὸς τοὺς κατὰ
 30 μέρος, Σωκράτην, Πλάτωνα, Ἀριστοτέλην. κοινὸν μὲν οὖν νόμιμον καὶ
 δίκαιον τὸ γεγραμμένον καὶ διοριζόμενον ὅτι δεῖ τὴν παρακαταθήκην διδόναι,
 δεῖ τὸν ἀριστεὰ τιμᾶν στεφάνῳ· καθ' ἕκαστον δὲ τὸ τῷδε μὲν δεῖ τὴν
 οἰκίαν διδόναι παρακαταθήκην, καὶ τόνδε τῷδε καὶ ἄλλον ἐκείνῳ καὶ ἕτερον
 ἐτέρῳ· ἐν τοῦτοις γὰρ αἱ πράξεις, ὧν πάντων ὡς κοινὸν ἐκείνο τὸ λέγον
 35 “δεῖ τὴν παρακαταθήκην διδόναι” κατηγορεῖται. ταῦτα εἰπὼν λέγει καὶ τί 40

1 νομικοῦ a	4 ἀσαφέστερα S	11 μὴ παρὰ τοῖς παρὰ S	14 συνθήκην]
φύσιν Ba	16 et 18 δημοκρατεῖα a	17 καὶ om. S	17. 18 ἀριστο- κρατεῖα et 19 ἀριστοκρατεῖαν libri
		19 αὕτη scripsi: αὕτη libri	20 ἐν ταῖς

Πολιτείας] Polit. E I sqq.	22 αἱ αὐταὶ] μὴ αὐτὰ B: αἱ τοιαῦται a	διὸ a
23 τούτοις B	24 ἐν ταῖς Πολιτείαις] Polit. H	30 post μέρος add. ἀνθρώπους
οἷον S	οὖν om. Sa	32 τὸ τῷδε μὲν δεῖ Ba: δεῖ τόνδε μὲν δοῦναι τῷδε S:
fort. post τὸ addendum τόνδε	34 ἐκείνῳ S	

διαφέρει τὸ ἀδίκημα τοῦ ἀδίκου καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ δικαίου. ἄδικον 72^a
 μὲν γὰρ ἐστὶ, φησί. τῇ φύσει ἢ τῇ τάξει, λέγων τῶν νόμων.
 ἄδικον οὖν, φησί, τῇ φύσει ἢ τῷ νόμῳ· τὸ μὲν γὰρ καθόλου καὶ ὠρισμένον
 καὶ τεταγμένον τῷ λόγῳ, οἷον τὸ μὴ κλέψῃς, ἄδικόν ἐστιν· ὅταν δὲ ἐν
 5 πράξει πρὸς τινος γένηται, ἀδίκημά ἐστιν ὃν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα. ὁμοίως
 δίκαιον τὸ καθόλου καὶ ὠρισμένον, δικαίωμα δὲ ὅτανπραχθῇ.

p. 1135^a12 Καλεῖται δὲ μᾶλλον δικαιοπράγημα.

15

Εἰπὼν τί ἐστὶ τὸ δικαίωμα, ὅτι τὸ πραχθὲν κατὰ τὸ καθόλου τε καὶ
 ὠρισμένον δίκαιον, ἐπανορθῶν τοῦτο φησιν ὅτι καθόλου μὲν λεγέσθω δικαιο-
 10 πράγημα πᾶν τὸ πραχθὲν κατὰ τὸ ὠρισμένον δίκαιον, εἴτε ἐν διανομῇ ἐστὶν
 εἴτε ἐν συναλλάγματι, ἰδίως δὲ λεγέσθω δικαίωμα τὸ ἐπανόρθωμα τοῦ ἀδική-
 ματος, | ἥτοι ἢ ἐπὶ τῷ ἀδικήματι τιμωρία καὶ ζημία. τοιοῦτον γὰρ καὶ τὸ 72^a
 “δικαίωσαι Κόρινθον ὁ Ζεὺς”, ἀντὶ τοῦ κολάσει καὶ ἐπανορθώσει. δικαίωμα
 τοῖον ἐστὶ τὸ εἰς τὸν ἀδικήσαντα γινόμενον δικαιοπράγημα. δικαιοπραγεῖ
 15 μὲν γὰρ ὁ τὴν παρακαταθήκην ἀποδιδούς, ὁ δὲ τῷ μὴ ἀποδιδόντι ἐπεξίων
 δικαιοῖ τὸν ἀδικήσαντα, καὶ ἐστὶν ἢ μὲν τοῦ ἀποδεδωκότος τὴν παρακατα-
 θέκην πρᾶξις δικαιοπράγημα, ἢ δὲ τοῦ ἐπεξίουτος δικαίωμα. ταῦτα εἰπὼν 15
 λέγει ὅτι τίνα δὲ καὶ πόσα εἶδη δικαιοπραγημάτων καὶ ἀδικημάτων, καὶ
 ἐν τίσιν ἐστί, καὶ πῶς γινόμενα τοιαῦτά ἐστιν, ὕστερον ἐπισκεπτέον, καὶ
 20 εἰπὼν ὅτι ὕστερον ἐπισκεπτέον εὐθύς δι' ὧν ἐπιφέρει περὶ αὐτῶν λέγει
 συντόμως, ὕστερον δὲ ἐπὶ πολλὴ λέγων. ὄντων γὰρ τῶν δικαίων καὶ ἀδί-
 κων τῶν προειρημένων, τουτέστι τῶν τὰ δίκαια ἢ τὰ ἄδικα πραττόντων,
 τινὲς μὲν δικαιοπραγοῦσι καὶ ἀδικοῦσι κυρίως, τινὲς δ' οὐ κυρίως, ἀλλὰ κατὰ
 συμβεβηκός. ὅσοι μὲν ἐκόντες τὰ δίκαια πράττουσι, κυρίως δικαιοπρα- 10
 25 γοῦσιν, ὅσοι δὲ ἄκοντες, οὐ κυρίως· ὥστε ἄλλο εἶδος δικαιοπραγίας τὸ
 ἐκόντα καὶ ἐκ προαιρέσεώς τινα πράττειν, καὶ ἄλλο τὸ ἄκοντα· ὁμοίως καὶ
 ἐπὶ ἀδικημάτων. ὄντων οὖν τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων τῶν προει-
 ρημένων. ὅπερ εἶπον, διὰ τούτων διορίζεται λέγων τίνες εἰσὶν οἱ κυρίως
 ἀδικοῦντες καὶ τὰ δίκαια πράττοντες, καὶ τίνες οἱ μὴ κυρίως ἀλλὰ κατὰ
 30 συμβεβηκός, διαρθρῶν ἅμα καὶ ὁ πρὸ ὀλίγου προεβλήτετο λέγων “ἐπεὶ δὲ ἐστὶν
 ἀδικοῦντα μήπω ἄδικον εἶναι, ὁ ποῖα ἀδικήματα ἀδικῶν ἥδη ἄδικός ἐστι 15
 πᾶσαν ἀδικίαν”; καὶ φησὶν ὅτι ὅταν ἐκὼν τις πράττῃ τὰ ἄδικα ἢ τὰ δίκαια,
 κυρίως ἀδικεῖ καὶ κυρίως δικαιοπραγεῖ, ὅταν δὲ διὰ φόβον ἢ τῶν δικαστῶν
 ἢ τοῦ ἄρχοντος τὰ δίκαια ποιῇ, οἷον τὴν παρακαταθήκην δίδωσι, δίκαιον μὲν
 35 ποιεῖ, δικαιοπραγεῖ δὲ κατὰ συμβεβηκός, ὁδοὶ δίκαιόν ἐστιν ὁ ἔπραξεν. ἀλλὰ

2 ἢ τῇ τάξει BSa Arist. Lb: ἢ τάξει Arist. vulg.

3 post καὶ add. ὡς Ba

4 μὴ] μὲν Ba

κλέψῃς] κλέπτειν a

7 δὲ καὶ τὸ κοινὸν μᾶλλον a et omisso καὶ

Arist. Mb

13 δικαίωσαι—Ζεὺς] cf. Herodot. E 92

14 ἀδικηθέντα a

δικαιοπραγεῖ om. B

19 ἐν om. a

ὕστερον μὲν σκεπτέον S

19. 20 καὶ

εἰπὼν—ἐπισκεπτέον om. S

20 λέγων S

21 γὰρ] δὲ S

27. 28 προειρημένων

Arist. Ob: εἰρημένων Arist. vulg.

30 διορθῶν S

πρὸ ὀλίγου] p. 1134^a16

32 πᾶσαν] ἐκάστην S Arist.

κἄν προστάξαντος τοῦ ἄρχοντος μὴ δοῦναι τὴν παρακαταθήκην οὐ δίδωσιν, 72^v
 ἀδικον μὲν πράττει, ἀδικήματα δ' οὐκ ἔστι· τῷ γὰρ ἐκουσίῳ, ὡς εἴρηται, καὶ 20
 τῷ ἀκουσίῳ κρίνεται τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ δικαιοπράγηματα.

p. 1135^a23 Λέγω δὲ ἐκούσιον μὲν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται,

5 ὃ ἂν τις τῶν ἐφ' αὐτῷ ὄντων.

- Ἐπεὶ ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῆς παρούσης πραγματείας περὶ ἀκούσιου καὶ
 ἐκουσίου εἴρηκεν, οὐ χρὴ ἡμᾶς πάλιν ἐνταῦθα μνησθαι ποιουμένου τοῦ Ἀριστο-
 τέλους πονεῖν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐκεῖσε γεγραμμένων τοῖς ἐξηγηταῖς σχολῶν ἔτι
 σωζομένων τὰ εἰς σαφήνειαν τῶν προκειμένων συντείνοντα μετενεγκεῖν· καὶ 30
 10 δὴ τοῦτο ποιῶμεν. εἰπὼν τῷ ἐκουσίῳ ὀρίζεσθαι τὸ δικαιοπράγημα, ὑπο-
 μιμνήσκει ἡμᾶς τῶν περὶ τοῦ ἀκούσιου καὶ ἐκουσίου εἰρημένων αὐτῷ ἐν τῷ Γ.
 διττοῦ ὄντος τοῦ ἀκούσιου, τοῦ τε βία καὶ τοῦ δι' ἄγνοιαν γινόμενου, ἐκούσιόν
 ἐστὶν ὃ μῆτε βία μῆτε δι' ἄγνοιαν γίνεται. καὶ ἐστὶν οὐ βία μὲν οὐ ἢ
 15 ἀρχὴ ἐν αὐτῷ, οὐ δι' ἄγνοιαν δέ, ὅταν μὴδὲ τὰ καθ' ἕκαστά τις ἀγνοῇ,
 15 δι' ὧν καὶ ἐν οἷς ἢ πράξις. ὁ γὰρ τῷ τὸ καθόλου ἀγνοεῖν ἀμαρτάνων
 οὐ δι' ἄγνοιαν ἀμαρτάνει, ὡς ἔδειξεν ἐν τῷ Γ, ἀλλ' ἀγνοῶν. τοῦτο δὴ
 ἐστὶ τὸ ἐκούσιον τὸ μὴ δι' ἄγνοιαν τῶν καθ' ἕκαστα ἀμαρτηθέν. ὅταν οὖν, 35
 φησὶν, ἢ ἀρχὴ ἢ ἐν αὐτῷ εἰδότε καὶ τὰ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς ἢ πράξις,
 ἐκὼν πράττει· τῶν γὰρ βία γινόμενων οὐκ ἐν τοῖς πράττουσιν ἢ ἀρχή.
 20 ἐπεὶ γὰρ ἦν ἀκούσιον τὸ διὰ τὴν τῶν καθ' ἕκαστα ἄγνοιαν γινόμενον, τότε
 φησὶν ἐκούσιον εἶναι, ὅταν μὴδὲν τι τῶν καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς ἢ πράξις,
 ἀγνοῇται. τὰ δὲ καθ' ἕκαστα ἐν οἷς ἢ πράξις, ὧν ἀγνοήσας τις δι' ἄγνοιαν
 ἐποίει, ἦν ταῦτα, ὁ πράττων ἄνθρωπος, περὶ ᾧ πράττει, ὃ πράττει, δι'
 25 οὐ πράττει, οὐ ἕνεκα πράττει, ὡς πράττει. ἐστὶν οὖν ὁ πράττων ὁ ἐργαζό- 40
 25 μενος καὶ ποιῶν τὸ πραττόμενον καὶ ποιούμενον, οἷον ὁ φρονεῦσας ἢ ὁ
 κλέψας· περὶ ᾧ δὲ πράττει, ὁ φρονευθεὶς (περὶ αὐτὸν γὰρ πέπραχε τὸν νόνον)
 καὶ τὰ κλαπέντα χρήματα· ὃ δὲ πράττει, ἐστὶν ὁ φόνος ἢ ἡ τῶν χρη-
 μάτων μεταβάσις. ὃ ἐστὶν ἡ κλεψία· δι' οὐ δὲ πράττει, τὸ ὄργανον δι' οὐ
 πεποίηκε τὸν νόνον· οὐ δὲ ἕνεκα, τὸ τέλος οὐ χάριν ἔπραξεν. οἷον ἔδωκε τις
 30 ἔρῳν τῇ ἐρωμένῃ φάρμακον ὡς φίλτρον, συνέβη δὲ μανῆναι τὴν γυναῖκα
 ἀντὶ τοῦ φιλεῖν, ἢ ἐδῶκεν ὡς ὑπνωτικόν, ἀπέβη δὲ θανεῖν τὸν πίνοντα 45
 ὡς ὑπνώσαι, ἢ καὶ κειμένων ἐν τῷ αὐτῷ κιβωτίῳ καὶ ὑπνωτικῶν φαρ-
 μάκων καὶ δηλητηρίων λαθεῖν καὶ δοῦναι τὸ δηλητηρίον ὡς ὑπνωτικόν.
 τὸ δὲ ὡς πράττει, οἷον ἡρέμα οἴόμενος πληττεῖν σφοδρῶς ἐπληξεν, καὶ σὺν
 35 τῷ πληῆσαι τὴν φλέβα ἐπληξε καὶ τὴν ἀρτηρίαν· ἔτεμεν γὰρ ἀμφοτέρως.

1 προτάσσοντος S	2 πράττειν S	καὶ om. S	3 κρίνεται] καὶ νέμεται S
6 ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ] Γ 1—3	8 σχολῶν a	15 τῷ om. a	16 ἐν τῷ
Γ] c. 2	20 ἀκούσιον scripsi: ἐκούσιον libri	22 ἀγνοεῖται a	ἀγνοῇται—
πράξις om. S	25 καὶ πῶν τὸ S	27 ἢ καὶ τῶν S	28 post πράττει
add. οἷον S	ὄργανον ὑφ' οὗ Ba	29 post φόνον add. ξίφος ἢ λίθος ἢ τι ἄλλο S	
31 δὲ om. Ba	ποιούντα S	32 ὑπνώσαι libri	ὑπνωτικῷ Ba
34 πράττειν Ba	35 ἀμφοτέρα S		

τὰ μὲν οὖν καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς ἡ πρᾶξις καὶ ἡ ἐνδέχεται ἀγνοῆσαι, ταῦτα 72^v
 ἂν εἴη. τούτων δέ, φησί, τὸν μὲν πράττοντα οὐδεὶς ἂν δύναιτο ἀγνοεῖν· 50
 πῶς γὰρ ἐνδέχεται σε ὄντα τὸν πράττοντα ἀγνοῆσαι ὅτι σὺ εἶ ὁ πράττων;
 μαινόμενος γὰρ καὶ κατεσθίων τις τὰς ἑαυτοῦ σάρκας ἀγνοήσειεν ὅτι αὐτὸς
 5 ἑαυτὸν ἐσθίει, σωφρονῶν δὲ οὐκ ἂν ἀγνοήσειεν ὅτι πράττει καὶ ἐνεργεῖ.
 συνέσπειλε δὲ ταῦτα ἐν τῇ βιβλίῳ ἐκείνῃ εἰς τρία, ὧν νῦν μνημονεύει.
 ὁ γὰρ γνωρίζων τὸ τε περὶ ὃ ἡ πρᾶξις γίνεται καὶ τὸ ὄργανον δι' οὗ καὶ
 τίνος ἕνεκα γίνεται, οὗτος ἐκουσίως ποιεῖ· καὶ γὰρ τὸ ἀκουσίως γινόμενον
 δι' ἄγνοiάν τινος ἢ καὶ πάντων τούτων γίνεται· ἐδείχθη | γὰρ ἐν ἐκείνῃ 73^r
 10 τῇ βιβλίῳ καὶ τὰλλα ὑπαγόμενα τούτοις. εἰπὼν δὲ εἰδὼς καὶ μὴ ἀγνοῶν
 πράττει μῆτε ὅν μῆτε ᾧ μῆτε οὐ [καὶ τίνος] ἕνεκα, ἐπήγαγε μὴ
 κατὰ συμβεβηκὸς μηδὲ βίᾳ, τουτέστιν ἐν οἷς τὸ ἐκούσιον μὴ ἢ κατὰ
 συμβεβηκὸς μηδὲ βίᾳ. καὶ εἴη ἂν λέγων μὴ τὸ μὲν αὐτῶν κατὰ συμβεβηκὸς,
 τὸ δὲ βίᾳ· οὐ γὰρ ἀμφοτέρα κατὰ συμβεβηκὸς ἢ ἀμφοτέρα βίᾳ. ἀλλ'
 15 ἐπὶ μὲν τοῦ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν ἐν αὐτῷ εἶναι ἀρμόζοι ἂν τὸ μὴ ὅ
 βίᾳ· δύναται γὰρ δι' αὐτοῦ τις οὐ τὴν ἀρχὴν ἔχει βιασθεὶς ποιῆσαι τι, ὡς
 αὐτὸς παρέθετο τὸ ἐπὶ τῶν χειρῶν. ἂν γὰρ τις λαβὼν τὴν χεῖρα τὴν
 ἐμὴν τύπτῃ τὸν πατέρα μου, ἡ ἀρχὴ ἐν ἐμοὶ ἐστίν, ὅτι ἡ χεῖρ, ἡ τύπτεται
 ὁ πατήρ μου, ἐμὴ ἐστίν, ἀλλὰ βίᾳ ποιῶ, ὥστε καὶ ἀκουσίως· ἂν δ' αὐτὸς
 20 ἐγὼ κινῶν τὸν πατέρα τύπτωμι, τοῦτο ἐκούσιόν ἐστιν. τὸ μὲν οὖν μὴ βίᾳ
 ἀρμόζει ἐπὶ τοῦ τοιούτου· τὸ δὲ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ἐπὶ τοῦ εἰδέναι τὰ
 καθ' ἕκαστα. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ γνωρίζοι ἂν τις ταῦτα ὧν ἡ ἄγνοια 10
 ἀκούσιον ἐποίει τὸ γινόμενον οὕτως ὡς αὐτὸς δείκνυσιν. ὁ γὰρ τὸν πατέρα
 τύπτων ἐν νυκτομαχίᾳ καὶ γνωρίζων μὲν ὅτι ἄνθρωπον τύπτει, ἀγνοῶν
 25 ὅτι ὅν τύπτει ὁ πατήρ αὐτοῦ ἐστι, κατὰ συμβεβηκὸς ἂν εἴη περὶ τὸν
 πατέρα ἢ πρᾶξις· ὡς πρὸς μὲν γὰρ ἄνθρωπον καθ' αὐτό, ὡς δὲ πρὸς
 πατέρα κατὰ συμβεβηκὸς· ὥστε καὶ ἀκούσιος ἢ πρὸς τὸν πατέρα ὕβρις
 τοῦ υἱοῦ. ἀλλὰ καὶ ὁ τὸν ἐλλέβορον γνωρίζων ὅτι τὸδε τι ἐλλέβορος,
 ἀγνοῶν δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ὅτι καθαρτικός (ὑπολαμβάνει δὲ ὡς ὕπνον 15
 30 ἐμποιεῖ) καὶ διδοῦς ὡς ὕπνοποιόν κατὰ συμβεβηκὸς τὸ οὐ ἕνεκα γνωρίζοι
 ἂν οὕτως. ἀλλὰ καὶ ὁ εἰδὼς τὸ ἀκόντιον ὃ ἀφίησιν, ὅτι ἀκόντιόν ἐστιν,
 ἀγνοῶν δὲ ὅτι λελόγχεται, κατὰ συμβεβηκὸς ἂν γνωρίζοι καὶ οὕτως. οὐκ
 ἄρα ἐκούσιος ἢ πρᾶξις γένοιτο ἂν ἐν ἣ τὰ καθ' ἕκαστα, ἐν οἷς ἡ πρᾶξις
 γίνεται, κατὰ συμβεβηκὸς γνωρίζεται· ὧν γὰρ ἡ καθ' αὐτὸ γῶσις ἐκούσιον
 35 τὴν πρᾶξιν ποιεῖ, ταῦτα εἰ κατὰ συμβεβηκὸς γνωρίζοιτο, οὐχ ἐκούσιον τὴν 20
 πρᾶξιν καὶ τὸ γινόμενον ποιεῖ. ταῦτα εἰπὼν ἐπιφέρει τὸ καθόλου λέγων
 ὁμοίως δὲ τοῦτο διωρίσθω καὶ περὶ τῶν οὐ ἕνεκα καὶ περὶ

1 post ἀγνοῆσαι add. τάχα ἂν S

2 οὐδεὶς—πράττοντα (3) om. S

δύναται a

6 ἐκείνῃ om. Ba

8 ἐκούσιως γινόμενον a

11 μῆτε ᾧ om. Sa

καὶ τίνος

delevi μῆ om. S

12. 13 τουτέστιν—βίᾳ om. S

15 μὲν om. a

19 ἐμῇ] ἐμοὶ S

24 νυκτομαχεῖα a

28 ἐλέβορον et ἐλέβορος BS

29 ὅτι καθαρτικόν ἐστι S

fort. ὑπολαμβάνων

33 γίνοιτο Sa

37 τοῦτο]

τὸ τοιοῦτον a Arist.

περὶ] ἐπὶ Arist.

τῶν BSa Arist. Libb: τοῦ Arist. vulg.

τὴν πρᾶξιν ὀλὴν, τὸν πράττοντα, περὶ δὲ πράττει, δὲ πράττει, δι' οὗ 73^r
πράττει, τὸ ὡς πράττει.

p. 1135^a31 Τὸ δὲ ἄγνοοῦμενον ἢ μὴ ἄγνοοῦμενον μὲν, μὴ ἐπ'
αὐτῷ δὲ ὅν ἢ βίᾳ ἀκούσιον.

5 Εἰπὼν τί τὸ ἐκούσιον, λέγει καὶ περὶ τοῦ ἀκούσιου, τί ποτέ ἐστι, καὶ
φησὶν ὅτι τοῦτο ἐστὶν ἀκούσιον, τὸ δι' ἄγνοιαν γινόμενον ἢ βίᾳ τῶν ἐφ'
ἡμῶν ὄντων. ὅσα γὰρ ἀγνοεῖται ἢ μὴ ἀγνοεῖται, μὴ ἐπ' αὐτῷ δ' ἐστὶ
τῷ πράττοντι, ἥτοι μὴ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἀρχὴν γίνεται, ἀλλὰ βίᾳ, ἀκούσιά
ἐστὶ. δεῖ δὲ ἐν τῇ λέξει τῇ ἢ βίᾳ ἀντὶ τοῦ ἢ τὸ ἀλλὰ γράψαι, ἵνα ἡ
10 ἀλλὰ βίᾳ· τὸ γὰρ μὴ ἐπ' αὐτῷ ἀλλὰ βίᾳ ἀκούσιον. λέγει δὲ καὶ πολλὰ τῶν 30
φυσικῶν οὐκ ἀγνοοῦμενα ἡμῶν καὶ γινόμενα καὶ πραττόμενα οὐθ' ἐκούσια οὐτ'
ἀκούσια εἶναι, καίτοι ὡς εἴρηται καὶ ἐφ' ἡμῶν ὄντα· ἐφ' ἡμῶν γὰρ ἡ ἀρχὴ
καὶ οὐκ ἀγνοεῖται ὅτι γίνεται. ἐστὶ δὲ ταῦτα ὅσα κατὰ φύσιν γίνεται, οἷον
τροφῆς πέψις καὶ ἀνάδοσις καὶ πρόσκρισις, καὶ τὸ γερᾶν ἢ ἀποθνήσκειν.
15 ἢ τὸ μὲν τὰ τοιαῦτα ὅτι οὐκ ἀγνοεῖται ὡς γίνεται ὅλην καὶ ἀληθές, οὐ
μὴν καὶ ἐφ' ἡμῶν εἶσι. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ποιητὴς εἶπε "φύσει γὰρ ὄντες
θνητοὶ οὐ κύριοι ἐσμεν τοῦ ἐπὶ τοῦτο μὴ ἐλθεῖν· ἀνάγκη γὰρ ἔχομεν." 35

p. 1135^b2 "Ἐστὶ δ' ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ τῶν δικαίων καὶ
τὸ κατὰ συμβεβηκός.

20 Εἰπὼν ὅτι ἐν οἷς ἡ πρᾶξις, καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκός καὶ τὸ καθ'
αὐτό, ὅν τὸ μὲν ἐποίει τὸ ἐκούσιον, τὸ δὲ τὸ ἀκούσιον, λέγει ὅτι καὶ ἐπὶ
τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀδίκων ἐστὶ καὶ τὸ κατὰ συμβεβηκός. ὁ γὰρ ποιῶν
τι τῶν δικαίων ἄκων καὶ κατὰ φόβον κατὰ συμβεβηκός δικαιοπραγεῖ, ὅτι
οἷς συμβέβηκε δικαίους εἶναι ταῦτα ποιεῖ, οὐ μὴν ἀπλῶς οὐδὲ κυρίως, ὅτι 45
25 οὐχ ἐκὼν ἀλλὰ διὰ φόβον ποιεῖ. ἀλλὰ καὶ ὁ ἄκων (ἀδίκων) τι ποιῶν, ὡς
ὁ ἀναγκασθεὶς μὴ ἀποδοῦναι τὴν παρακαταθήκην, κατὰ συμβεβηκός ἀδικεῖ
(ὅτι γὰρ συμβέβηκε τῷ πραττομένῳ ὑπ' αὐτοῦ ἀδικῶν εἶναι) οὐ μὴν ἀπλῶς·
τὸ γὰρ ἀπλῶς ἀδικεῖν ἦν ἐν τῷ ἐκόντι αὐτὰ πράττειν. λαβὼν δὲ ὅτι ἐν
τοῖς ἐκούσιως γινομένοις ἐστὶ τὸ δικαιοπραγεῖν καὶ τὸ ἀδικεῖν, ἐξῆς τῶν
30 ἐκούσιως γινομένων διαφορὰν τινα ποιεῖται λέγων τῶν ἐκούσιως πραττο- 50
μένων τὰ μὲν προελόμενοι καὶ μετὰ πραινέσεως ποιοῦμεν, τὰ δὲ οὐ
προελόμενοι. τὰ γὰρ διὰ θυμὸν γινόμενα ἀπροβούλευτα· ἐκόντες μὲν
γὰρ ποιοῦμεν ταῦτα, οὐ προβουλευσάμενοι δέ.

3 δι] δ' a 3. 4 ἐπ' αὐτῷ a Arist. vulg.: ἐφ' αὐτῷ BS Arist. Ob (ἐφ' αὐτῷ Lb)
6 γινόμενον] πραττόμενον S 7 ἡμῶν S ἐπ' αὐτῶν a 10 λέγεται S
12 ἐν ἡμῶν γὰρ S 16 ὁ ποιητῆς] nescio quis 16. 17 φύσεως γὰρ ὄντες θνητῆς
Anon. 18 καὶ post ὁμοίως apud Arist. non legitur 22 καὶ post ἐστὶ om. S
25 ἀδίκων addidi: ὁ μὴ ἐκ τῶν ἀδίκων τι (lege ὁ μὴ ἐκὼν ἀδίκων τι) ποιήσας Anon.
27 post γὰρ add. μὴ S 28 πράττειν] ποιεῖν S 29 ἐκούσιος S 32 μὲν om. S

p. 1135^b11 Τριῶν δ' οὐσῶν βλαβῶν τῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις, τὰ
μὲν μετ' ἀγνοίας ἀμαρτήματά εἰσιν. |

Εἰπὼν πρὸ ὀλίγου περὶ αὐτῶν “καθ' ἑκάστων γε αὐτῶν ὅποιά τε εἶδη 73^v
καὶ πόσα, καὶ περὶ ποῖα ὄντα τυγχάνουσιν, ὕστερον ἐπισκεπτέον” νῦν τοῦτο 11
5 ποιεῖ· διελθὼν γὰρ τὸ ἐκούσιον εἰς τὸ κατὰ προαίρεσιν καὶ τὸ χωρὶς προαι-
ρέσεως * * ἔστι δὲ ἡ ἀδικία βλάβη τις, ἀποδίδωσι νῦν πῶς μὲν γινομένη
ἡ βλάβη ἀδικία ἐστί, καὶ πῶς γινομένη οὐκ ἔστιν ἀδικία. τῶν δὴ βλαβῶν
αἱ μὲν μετ' ἀγνοίας τοῦ γινομένου γίνονται καὶ εἰσιν ἀκούσιοι, αἱ δὲ εἰδότων
καὶ ἐκούσιως. καὶ τῶν μετ' ἀγνοίας αἱ μὲν παράλογαί καὶ ἐκ παραλόγου 15
10 γίνονται, αἱ δὲ τὸ μὲν ἀκούσιον ἔχουσιν, οὐ μὴν κατὰ τὸ παράλογόν τε
καὶ παράδοξον. εἰπὼν δὲ τὰς κατὰ ἄγνοιαν γινομένας βλάβας κοινῶς ἀμαρτή-
ματα ὑποδιαίρειν αὐτῶν ποιεῖται καὶ φησὶ τὰς μὲν παραλόγως αὐτῶν γινο-
μένας δεῖ καλεῖν ἀτυχήματα, τὰς δὲ μὴ παραλόγως ἀμαρτήματα ὁμωνύμως
τῇ κοινῇ. εἴη δ' ἂν παραλόγως γινόμενα τὰ σπάνια καὶ ἀπροσδόκητα, οἷον
15 εἰ τὴν θύραν ἄφνω ἀνοίξαντός τινος ὁ πατήρ ἐκείνου παρεστῶς ἐπλήγῃ. ἢ
εἰ τοξεύοντος ἐν τοιούτῳ τόπῳ ἐν ᾧ οὐδεὶς εἴωθε πορεύεσθαι, ἄφνω τις 20
ἔκ τινος τύχης ἐκεῖσε διερχόμενος ἐτρώβῃ τῷ ἀφειθέντι βέλει. τὰ γὰρ
τοιαῦτα παράλογά τε καὶ ἀπροσδόκητα· πῶς γὰρ ἂν προσεδόκησεν ὁ το-
ξεύων ἐκεῖσε τινα διελθεῖν ἐν ᾧ οὐδεὶς οὐδέποτε ὥπται διωγν; ὅσα δὲ μὴ
20 ἔστι παράλογα, ἀγνοοῦντος μέντοι τοῦ πράξαντος γίνεται, ταῦτα λεγέσθω
ἀμαρτήματα. ὁ γὰρ ἐν ὁδοῖ ἀκοντίων ἢ ἐν τινι χωρίῳ, ἐν ᾧ ἐνδόχεταί
τινας εἶναι, καὶ βαλὼν τινα ἡμάρτηκε, καὶ καλοῦνται αἱ τοιαῦται τῶν 25
βλαβῶν ἀμαρτήματά. ἀμαρτάνει γάρ, φησὶν, ὅταν ἐν αὐτῷ ἡ ἀρχὴ ἢ
τῆς αἰτίας· ἔστι δὲ ἐν αὐτῷ, καθ' ὅσον εἰς τόπον ἡκόντιζεν ἐν ᾧ ἔθος
25 ἦν διερχεσθαι τινος. τὰ μὲν οὖν μετ' ἀγνοίας γινόμενά εἰσιν, ὡς εἰρηται,
τὰ ἀτυχήματα καὶ τὰ ἀμαρτήματα· ἀδικήματα δὲ ἔστιν ὅταν πράξῃ τις τι
εἰδὼς μὲν, μὴ προβουλευσας δέ. ταῦτα δ' ἔστι τὰ διὰ θυμὸν γινόμενα
καὶ διὰ πάθη ἀναγκαῖα ἢ φυσικά. εἰσὶ δὲ πάθη φυσικά ἔρωτες λυπαί
φόβοι, ἀναγκαῖα δὲ πείνα δίψα. ὁ γὰρ διὰ μεγάλην λύπην βλάβας τινὰ 30
30 ἢ διὰ φόβον ἐξείπων τὰ τοῦ φίλου μυστήρια ἢ διὰ σφοδρὸν ἔρωτα βλάβας
ἢ διὰ πείναν ἰσχυράν ἢ δίψαν ἀποστερήσας τινὰ τοῦ οἰκείου ἀδικεῖ μὲν,
καὶ ἀδικοὶ αἱ πράξεις, οὐ μὴν ἥδη ἀδικός ἐστιν· οὐ γὰρ διὰ μοχθηρίαν
πέπραχεν, ἀλλ' ἡναγκάσθη πράξει. ἀδικος δ' ἐστὶν ὁ ἐκ προαιρέσεως
35 ταῦτα ποιῶν δίχα τῶν εἰρημένων παθῶν τῶν ἀναγκαίων καὶ φυσικῶν. ἢ
μὲν οὖν σύμπασα τῶν λεγομένων διάνοια αὕτη. τὸ δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν
τῆς λέξεως τὸ ὅταν μὴ τε ὃν μὴ τε ὃ μὴ τε ᾧ μὴ τε οὐ ἔνεκα, ὃν μὲν 35

1 δ' οὐσῶν BSa Arist. lb: δὴ οὐσῶν Arist. vulg.

2 ἐστὶν Sa Arist.

3 πρὸ ὀλίγου]

p. 1135^b13

καθ' ἑκάστων Arist.: καθ' ἑκάστων BS: καθ' ἑκάστην a

γε] τε S

6 post προαιρέσεως add. γινόμενον Sa

lacuna ex Anon. explenda est προαιρέσεως, ἐπεὶ

τῶν γινομένων τὰ μὲν ἀκούσιως γίνεται, τὰ δὲ ἐκούσιως, ἔστι δὲ κτλ.

9 παράλογα καὶ

ἐκ om. S

10 post μὴν add. καὶ S

16 τοξεύοντος scripsi: τοξεύων τις libri

post τοιούτῳ add. τινὶ S

24 αὐτῷ scripsi: αὐτοῦ libri

26 ἀδικήμα S

28 εἰδὲ—φυσικά om. S

30 κλέψας S

33 ἡναγκάσας (sic) S

λέγει τὸν πατέρα περὶ ὃν ἡ πρᾶξις· ὁ δὲ ἡ πρᾶξις, ὡς ὁ ἐξειπὼν τὰ 73^r
 μυστήρια ἀγνοήσας ὅτι μυστήριά ἐστιν· ἢ δὲ τὸ ὄργανον. οἶον ὅτι ἀκόντιόν
 ἐστιν, οὐ δὲ τὸ τέλος, ὡς ὁ ἀγνοήσας ὅτι οὐ ποιεῖ φιλίαν τόδε τὸ φάρ-
 5 μακον, ἀλλὰ μανίαν, ὡς δὲ ὁ τρόπος, οἶον ἡρέμα ἀλλ' οὐ σφοδρῶς· διὸ
 καλῶς τὰ ἐκ θυμοῦ οὐκ ἐκ προνοίας κρίνεται. ὁ διὰ θυμὸν ποιήσας
 εἰδὼς μὲν ἐποίησε καὶ ἐκὼν, οὐ προβουλεύσας δὲ οὐδὲ προελόμενος· ὁ γὰρ
 ὕβρισθεις καὶ διὰ τοῦτο τρώσας οὐκ ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν ἔχει, ἀλλ' ἐν 40
 τῷ ὕβρισαντί ἐστιν· ὁ γὰρ ὕβρισας γέγονεν ἀρχὴ καὶ αἴτιος τοῦ κινήθῃναι
 εἰς ἀνθύβρισιν τὸν ὕβρισθέντα.

10 p. 1135^b27 Ἔτι δὲ οὐδὲ περὶ τοῦ γενέσθαι ἢ μὴ ἀμφισβητεῖται.

Ταῦτα ὡς σημεῖα παρατίθεται τοῦ τοὺς διὰ θυμὸν τι πράξαντας μὴ
 ἐκ προαιρέσεως μὴδ' ἐπιβούλως μὴδ' ἀπὸ κακίας πεπραχέναι * * ἀλλ'
 ἀπαρνοῦνται λέγοντες μὴ πεποιηθέναι, καὶ γίνεται ἐν τούτοις ἡ ἀμφιβολία,
 εἰ γέγονε παρὰ τοῦδε τόδε τὸ κακὸν ἢ μὴ γέγονε, τῶν μὲν κατηγορῶν
 15 λεγόντων ὡς αὐτὸς πεποίχεν, αὐτοῦ δὲ ἀπαρνούμενου καὶ λέγοντος μὴ
 πεποιηθέναι. ὁ δὲ διὰ θυμὸν πράξας ὁμολογεῖ καὶ λέγει ὡς πεποίηκα
 τοῦτο, ἀλλὰ δικαίως. ὡς γὰρ ἡδικοῦμενοι οἱ δι' ὀργὴν τι ποιοῦντες καὶ
 ἀμυνόμενοι | αὐτοὺς ὡς προηδικηκότας· ἐπὶ φαινομένη γὰρ ἀδικία ἡ 74^r
 ὀργή ἐστιν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς συναλλάγμασι βλάπτοντες περὶ τοῦ γεγονέναι
 20 ἢ μὴ ἀμφισβητοῦσι· τὸ γὰρ ὄραμα ἀμφισβητοῦσιν ἀπ' ἐξ ἐπιβουλῆς ποι-
 οῦντες, οἱ μὲν ἀποδεδωκέναι τὸ ὑφειλόμενον λέγοντες, οἱ δὲ μὴ κεκομίσθαι.
 ὢν ἀνάγκη τὸν ἕτερον πάντως εἶναι κακόν, ἢ τὸν λέγοντα δεδωκέναι ἢ τὸν
 μὴ λαβεῖν δυσχυρίζομενον. ἔσται δὲ ἐξ ἀνάγκης ὁ ἕτερος κακός, εἰ μὴ 5
 διὰ λήθην ὀρθῶ· εἰ γὰρ μὴ δοὺς ἐπιλέχσεται ὅτι οὐ δέδωκεν, ὁμοίως δὲ
 25 καὶ λαβὼν ὅτι ἔλαβεν, οὐ κακός. ἐπὶ δὲ τῶν διὰ θυμὸν γινομένων τὸ
 μὲν πρᾶγμα ὁμολογοῦσι πεποιηθέναι, περὶ δὲ τοῦ δικαίως ἢ ἀδίκως ἡ
 ἀμφισβήτησις ἐστὶ τῷ πεποιηκότι καὶ πεπονθότι. εἰ οὖν οἱ ἐκ προαιρέσεως
 πράξαντες τὸ κακὸν οὐχ ὁμολογοῦσι πεποιηθέναι, οἱ δὲ διὰ θυμὸν ὁμο-
 λογοῦσιν. οἱ διὰ θυμὸν τι ποιοῦντες οὐκ ἐκ προαιρέσεως ποιοῦσιν. ἡ μὲν
 30 οὖν λέγει ταῦτ' ἐστίν· ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ ὥστε ὁ μὲν οἴεται ἀδικεῖσθαι, 10
 ὁ δὲ μὴ περὶ τῶν διὰ θυμὸν τι ποιησάντων καὶ παθόντων εἴρηται. εἰ
 οὖν ὁ μὲν ἀδικεῖσθαι οἴεται, ὁ δ' οὐκ ἀδικεῖν, ὁ γὰρ ὅτι ἡ ἀμφισβήτησις
 αὐτῶν ἐστὶν οὐ περὶ τοῦ εἰ γέγονεν ἢ μὴ, ἀλλὰ περὶ τοῦ εἰ δίκαιον ἢ
 ἀδίκον τὸ γεγονός. ἄν δὲ ἐκ προαιρέσεως βλάβῃ, ἀδικεῖ, καὶ κατὰ
 35 ταῦτα ἡδὴ τὰ ἀδικήματα. ἀδικήματα λέγει τὰς βλάβας. δεῖξας δὲ

7 ἀρχὴν] αὐτὴν S

10 ἔτι corr. ex ὅτι B

12 lacuna ex Anon. explenda δ

οὐ ποιοῦσιν οἱ ἐξ ἐπιβουλῆς ἀδικοῦντες

13 καὶ γίνεται—πεποιηθέναι (16) om. S

15 post αὐτὸς add. αὐτό B

16 πεποίηκε a

20 τράμα B

22 τὸν ante

ἕτερον Arist.: τὸ libri

23 ἔστι δὲ a

25 διὰ θυμοῦ a

27 εἰ scripsi:

οἱ libri

οἱ om. Ba

29 οἱ δὲ διὰ S

30 τῇ οὕτως οἱ μὲν S

31 ὁ δ' οὐ Arist.

32 οὐκ ἀδικεῖ a

33 αὐτῶν] αὐτῷ B: om. a

εἰ utrumque

om. S ἀλλ' εἰ περὶ S

ὅτι ὁ διὰ πάθος τι ποιήσας οὐπω ἄδικός ἐστιν, ὡς ἀκόλουθον τούτοις 74^r
 ἐπιφέρει ὅτι ἀδικεῖ καὶ ἄδικός ἐστιν ὁ ἐκ προαιρέσεως βλάπτων. ὅταν οὖν 15
 κατὰ προαίρεσιν βλάβῃ τις ἢ νέμων ἑαυτῷ τῶν αγαθῶν τὸ πλεόν παρὰ
 τὸ ἀνάλογον, ἢ πλεονεκτῶν τὸ ἴσον παραβαίνει (τούτου γὰρ δηλωτικὸν τὸ
 5 ὅταν παρὰ τὸ ἀνάλογον ἢ παρὰ τὸ ἴσον), οὗτος ἤδη ἄδικος. ὥστε
 ἄδικος μὲν καὶ ἀδικεῖ ὁ κατὰ προαίρεσιν βλάπτων, ὁ δὲ εἰδώς μὲν, μὴ κατὰ
 προαίρεσιν δὲ βλάπτων ἀδικεῖ μὲν, ἀδίκημα μέντοι τὸ γινόμενον οὐκ ἔστιν.
 οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ δικαίου· ὁ μὲν γὰρ πρὸς τῷ εἰδέναι καὶ κατὰ
 προαίρεσιν δίκαια ποιῶν δίκαιός ἐστιν, ὁ δὲ εἰδώς μὲν, μὴ κατὰ προαίρεσιν 20
 10 δὲ ποιῶν δικαιοπραγεῖ μὲν, οὐ μέντοι δίκαιός ἐστι.

p. 1136^a5 Ἦ τῶν δ' ἀκουσίων τὰ μὲν ἐστὶ συγγνωμονικά, τὰ δ' οὐ
 συγγνωμονικά· ὅσα μὲν γὰρ μὴ μόνον ἀγνοοῦντες, ἀλλὰ καὶ δι'
 ἄγνοιαν.

Ἄγνοοῦντα λέγει τὸν τὸ καθόλου ἀγνοοῦντα. ὁ γὰρ μὴ εἰδώς ὅτι 25
 15 τὸ μοιχεύειν κακόν, ἀγνοῶν λέγεται καὶ ἀγνοῶν πράττει, ὁ δὲ εἰδώς τὸ
 καθόλου ὅτι ἡ μοιχεία κακὸν καὶ ὅτι κεκώλυται ὑπὸ τοῦ νόμου, ταύτην
 δὲ ἡ ἐμίχθη οὐκ οἶδεν ὅτι ἀνδρὶ συνοικεῖ, οὗτος ἀγνοῶν οὐκ ἔστι, δι'
 ἄγνοιαν δὲ τοῦ συνοικεῖν ἀνδρὶ συνεφθάρη τῇ γυναικί. δι' ἄγνοιαν μὲν
 οὖν λέγει γίνεσθαι ἐφ' ὧν τῶν καθ' ἕκαστά τι ἐν οἷς ἡ πράξις ἀγνοεῖται,
 20 α ἢ καὶ κυρίως ἀκούσια· ἀγνοοῦντων δὲ εἰσι τὰ παρὰ τὴν τοῦ καθόλου
 προσήκοντος ἄγνοιαν ἀμαρτήματα. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν λέξιν τοιαῦτα. 30
 ἀκούσια δὲ νῦν ἔοικε λέγειν πάντα τὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν γινόμενα· τὰ
 γὰρ κατὰ πάθος γινόμενα πρὸ ὀλίγου ἐκούσια μὲν εἶπεν, ἀπροαίρετα δέ,
 νῦν δὲ τοῖς ἀκουσίοις ὑπάγει καὶ ταῦτα. καὶ θαυμαστὸν οὐδέν, εἰ ἐκούσια
 25 λέγων ταῦτα πάλιν ἀκούσιά φησιν· ἐκούσια μὲν γὰρ δοκεῖ εἶναι, καθ' ὅσον
 οὐ δι' ἄγνοιαν γίνεται, ἀκούσια δ' αὖ πάλιν, καθ' ὅσον οὐ κατὰ προαίρεσιν.
 τῶν δὲ ἀκουσίως γινομένων ὅσα πρὸς τῷ ἀγνοεῖν καὶ δι' ἄγνοιαν γίνεται, 35
 συγγνώμης ἄξιά ἐστι· τὸν γὰρ μὴ εἰδότα μήτε τὸ καθόλου μήτε τὸ κατὰ
 μέρος καὶ ἀμαρτήσαντα συγγνωμονήσειεν ἂν πᾶς. ὅσα δὲ οὐ δι' ἄγνοιαν
 30 τῶν καθ' ἕκαστα γίνεται, ἀγνοοῦντων δὲ (ταῦτα δὲ ἢν τὰ διὰ πάθος γινό-
 μενα) τούτων, φησίν. ὅσα μὴ διὰ πάθος γίνεται μήτε φυσικὸν μήτε ἀνθρω-
 πικόν, οὐ συγγνωμονικά. φυσικά δὲ εἰσιν, ὡς εἰρηται, πείνα καὶ δίψα, ἀνθρω-
 πικά δὲ λύπη, φόβος, ἔλεος. ὁ γὰρ διὰ πείναν ἀμαρτήσας καὶ ἀπλῶς τὴν
 τῶν ἀναγκαίων ἀπορίαν καὶ ἐπιθυμίαν συγγνωστός, ὁ δὲ τοιαύδου τροφῆς 40
 35 ἐπιθυμῶν καὶ τοιοῦδός τις πόματος, οἷον σαρκὸς πέρδικος καὶ οἴνου
 γλυκέος, καὶ διὰ ταῦτα ἀμαρτήσας οὐκ ἔστι συγγνώμης ἄξιος.

3 τῶν om. S 4 παραβαίνει Sa 5 ἢ παρὰ BSa Arist. Mb: ἢ ἢ παρὰ Arist. vulg.
 5. 6 ὡς δὲ ἄδικος S 7 βλάπτων] πράττων S οὐκ superser. B':
 om. a 14 Ἄγνοοῦντες a 19 τῶν] τὸ Ba 20 παρὰ scripsi: περὶ libri
 21 προσήκοντος (as in ras.) B: προσήκοντα Sa παρὰ S 22 μὴ Anon.: om. BSa
 27 πρὸς τὸ Sa 31. 32 ἀνθρωπικόν BSa Arist. Lb Mb Ob: ἀνθρώπινον Arist. vulg.
 32 συγγνωμονικόν S

p. 1136^a10 Ἀπορήσεις δ' ἂν τις εἰ ἱκανῶς διώρισται περὶ τοῦ ἁδικεῖν καὶ τοῦ ἀδικεῖσθαι.

Εἰπὼν πρότερον περὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι, ὅτι ἀδικεῖν ἐστὶ καὶ ἁδικός ἐστιν ὁ ἐκὼν ἁδικῶν, ἀδικεῖσθαι δὲ τὸ ἀκούσιως πάσχειν, ἐπεὶ πρὸς 50
 5 τὰυτὰ τὰ τοῦ Εὐριπίδου ἀντιφθέγγεται (λέγει γὰρ οὗτος ὅτι ἐστὶ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδικεῖσθαι τὸ ἐκούσιον καὶ εἰσὶν οἱ ἐκόντες ἀδικοῦνται), ζητεῖ δ' Ἀριστοτέλης, ἅρα ἔστιν ἐκόντα ἀδικεῖσθαι, καὶ ὡς τὸ ἀδικεῖν ἐκούσιόν ἐστι (τῷ ἐκούσιῳ γὰρ ὁ ἁδικὸς ὀρίζεται· ὁ γὰρ ἐκὼν καὶ κατὰ προαίρεσιν βλάπτων ἁδικός ἐστιν) ἅρα οὖν ὥσπερ τὸ ἀδικεῖν ἐκούσιον, οὕτως | καὶ τὸ ἀντι- 74^a
 10 κείμενον αὐτῷ τὸ ἀδικεῖσθαι πᾶν ἐκούσιον, ἢ ἐπεὶ ἀντίκειται ἀλλήλοις τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι, θατέρου τοῦ ἀδικεῖν ὅντος ἐκούσιον θατέρου τὸ ἀδικεῖσθαι ἀκούσιόν ἐστι. τὸ δ' αὐτὸ, φησὶ, ἀπορήσεις ἂν τις καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοῦσθαι· ἐπεὶ γὰρ τὸ δικαιοπραγεῖν πᾶν ἐκούσιον ὥσπερ τὸ ἀδικεῖν, ἀντίκειται δὲ ὡς τὸ ἀδικεῖν τῷ ἀδικεῖσθαι, οὕτω καὶ τὸ δικαιοπραγεῖν τῷ
 15 δικαιοῦσθαι, ὡσαύτως ἂν καὶ ἐπὶ τούτων δόξεις ἐχειν, καὶ ἢ ὡς ἀκούσιον 5
 ἐκούσιῳ ἀντίκειται ἢ ὡς ἐκούσιον ἐκούσιῳ. ἔστι δὲ τὸ δικαιοῦσθαι τὸ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐπανισοῦσθαι, ὡς εἴρηται, κατὰ τὸ ἐπανορθωτικὸν δίκαιον. αὐτὸ μὲν οὖν τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν ὁμοίως ἔχει τῷ δικαιοῦσθαι καὶ δικαιοπραγεῖν· ἀλλὰ μήποτε οὐκ ἐν ἅπασιν ὁμοίως ταῦθ' ὑπάρχει. ὁ
 20 μὲν οὖν ζητεῖ, τοῦτο· κατὰ δὲ τὴν λέξιν παρατίθεται τὰ τοῦ Εὐριπίδου ἱαμβεῖα ἐκ τοῦ Βελλεροφόντου εἰς πίστωσιν τοῦ ἔστιν ἐκόντα ἀδικεῖσθαι. 10
 ὁ καὶ εὐθύς ἀπερράπισεν ὡς μὴ ἀποδεχόμενος, προσθεῖς τὸ ἀτόπως· παράλογον γὰρ τὸ εἰρημένον καὶ ἀτοπὸν τὸ τὴν μητέρα ἐθέλουσαν ἀνηρῆσθαι ὑπὸ ἐκόντος τοῦ παιδὸς ἢ θέλουσαν ἀναιρεθῆναι ὑπ' ἄκοντος.
 25 τὸ γὰρ μὴ θέλουσαν ὑπὸ ἐκόντος ἀναιρεθῆναι εὐλογον· ἀντίκειται γὰρ τὸ θέλειν καὶ μὴ θέλειν, ἥτοι τὸ ἐκούσιον καὶ ἀκούσιον· τὸ δὲ θέλουσαν θέλοντος εὐλογον οὐδαμῶς, εἴπερ τὸ ἀδικεῖσθαι, ὡς δεῖξει, ἀκούσιον. δύναται δὲ τὸ ἀτόπως καὶ πρὸς τὸν Εὐριπίδην εἰρησθαι, ὡς εἰ ἔλεγεν 15
 30 ὅτι ἀδικεῖται τις ἐκὼν ἀτοπὸν.

p. 1136^a21 Ἀτοπὸν δ' ἂν δόξεις καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοῦσθαι, εἰ ἅπαν ἐκούσιον.

Εἰπὼν ὅτι καὶ τὸ λέγειν πᾶν τὸ δικαιοῦσθαι ἐκούσιον ἀτοπὸν ἐστὶ, συντόμως τὴν αἰτίαν τῆς ἀτοπίας τέθεικεν εἰπὼν ἔνιοι γὰρ δικαιοῦνται 25
 35 οὐχ ἐκόντες. εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ πεπλονεκτικότες, ὧν τὸ πλεόν ἐχόντων

5 Εὐριπίδου] v. Nauck, Fr. Tr. Gr. p. 381²

οὕτως BS

7 ἐκόντες S

12 ἀπορήσει S 15 δικαιοῦσθαι] ἀδικεῖσθαι S

16 ἐκούσιῳ post ἀκούσιον scripsi:

ἐκούσιως S: ἀκούσιῳ Ba ἐκούσιον ἀκουσίῳ S

21 βελλεροφόντος Sa

23 παράλογος S

27 δόξει Ba

ἐκούσιον B'a

28 ὡς εἰ — εἰρησθαι (29) om. S

· post δὲ add. καὶ S

ἀφαιρείται ὁ δικαστής καὶ δίδωσι τῷ ἡδικομένῳ. εἴρηται δὲ πρότερον ὅτι 74^v
 τὸ δικαιοῦσθαι λέγεται καὶ ἐπὶ τοῦ λαμβάνοντος, ὅπερ ἀφήρηται, παρὰ τοῦ
 πλεονέχτου (δεδικαιῶσθαι γὰρ λέγεται οὗτος), λέγεται καὶ ἐπὶ τοῦ κολα-
 ζομένου· ὁ γὰρ ἀδικήσας καὶ κολασθεὶς δεδικαιῶσθαι καὶ οὗτος λέγεται.
 5 ἐκεῖνος μὲν οὖν ἐκὼν δικαιοῦται, οὗτος δὲ ὁ ἀδικήσας ἄκων. εἰσὶν οὖν 80
 τῶν δεδικαιωμένων οἱ μὲν ἐκόντες δικαιούμενοι, ὅσοι ἡλάττωνται, οἱ δὲ
 ἄκοντες, ὅσοι ἐπλεονέχτησαν. ἐπεὶ καὶ τὸδε διαπορήσειεν ἂν τις.
 πρότερον ὁ τὸ ἀδικον πεπονθὼς ἀδικεῖται πᾶς. ἀπορήσας, εἰ ἔστιν
 ἐκόντα ἀδικεῖσθαι, καὶ κοινοποιήσας τὸν λόγον καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοῦσθαι ὡς
 10 ὁμοίως ἐχόντων τοῦ ἀδικεῖσθαι πρὸς τὸ ἀδικεῖν καὶ τοῦ δικαιοῦσθαι πρὸς τὸ
 δικαιοπραγεῖν, καὶ ὀφειλόντων [ἢ] ἀμφοτέρων τοῦ ἀδικεῖσθαι καὶ δικαιοῦσθαι
 ἢ ἀκούσιον εἶναι ἢ ἐκούσιον, [καὶ] ἐπεὶ μὴ οἶόν τε πᾶν τὸ δικαιοῦσθαι 35
 ἐκούσιον εἶναι, συνάγεται δὲ μὴδὲ πᾶν τὸ ἀδικεῖσθαι ἀκούσιον εἶναι, ἀλλ'
 εἶναι καὶ ἐπὶ τούτου τὸ ἐκούσιον, ταῦτα ἀπορήσας διὰ τούτων θεικνύναι
 15 πειράται ὅτι ὡδὲ μὲν ἐκάτερον αὐτῶν γινόμενον ἐκούσιον ἐστίν, ὡδὲ δὲ
 ἀκούσιον. λέγει δὴ ὅτι ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ πράττειν, οὕτως ἔξει καὶ ἐπὶ τοῦ
 πάσχειν, πράττειν λέγων τὸ ἀδικεῖν καὶ δικαιοπραγεῖν, πάσχειν δὲ τὸ ἀδικεῖ-
 σθαι καὶ δικαιοῦσθαι. ἐπεὶ δέ, ὡς ἀνωτέρω δέδεικται, τοῦ ἀδικεῖν τὸ μὲν
 ἦν κατ' αὐτό, ὅταν ὁ ἀδικῶν ἐκὼν ἡδίκηι, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηχός, ὅταν 40
 20 οὐχ ἐκὼν, ὁμοίως καὶ τοῦ δικαιοπραγεῖν τὸ μὲν κατ' αὐτό τὸ ἐκούσιον,
 τὸ δὲ κατὰ συμβεβηχός τὸ ἀκούσιον, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδικεῖ-
 σθαι καὶ δικαιοῦσθαι ἔξει, καὶ ἔσται καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι διττόν. ἀσαφῶς
 δὲ ἀπηγγέλται ἡ λέξις ἢ λέγουσα κατὰ συμβεβηχός γὰρ ἐνδέχεται ἐπ'
 ἀμφοτέρων μεταλαμβάνειν τῶν δικαίων. ἔστι δὲ ὁ λέγει δυνάμει
 25 τοιούτον. τετάρτων ὄντων, τοῦ ἀδικουντος, τοῦ ἀδικουμένου, τοῦ δικαιοπρα-
 γουντος, τοῦ δικαιουμένου, ἐπ' ἀμφοτέρων, ἥτοι ἐπὶ τῶν δύο τοῦ δικαιο- 45
 30 πραγουντος καὶ δικαιουμένου, ἐνδέχεται τὸν δικαιούμενον κατὰ συμβεβηχός
 μεταλαμβάνειν τοῦ δικαίου, ὅταν ὁ δικαιοπραγὼν κατὰ συμβεβηχός δικαιο-
 35 πραγῇ· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἀδικῶν ἐνδέχεται κατὰ συμβεβηχός ἀδικεῖσθαι τὸν
 40 ἀδικούμενον, ὅταν κατὰ συμβεβηχός ὁ ἀδικῶν ἀδικῇ. ἀλλὰ πρότερον κατὰ
 συμβεβηχός ἀδικεῖται τις. [ἢ] ὅταν ἐκὼν πάσχη, ὡς δείξει. ὥσπερ οἱ ἐπισκεῖς
 καὶ μέτριοι τὸ ἥθος λαμβάνουσι γὰρ ἐν ταῖς διανομαῖς πολλάκις τὰ ἐλάττω 50
 ὧν προσῆκεν αὐτοῖς λαβεῖν. ἐκόντες οὖν τότε πάσχοντες οὗτοι, κατὰ
 συμβεβηχός οὖν ἀδικεῖ ὁ τὸ ἐλάττω αὐτοῖς νεύμας, καὶ εἴη ἂν ὁ ἐκὼν
 35 ἀδικούμενος ἀντικείμενος τῷ κατὰ συμβεβηχός ἀδικούντι, ὁ δ' ἄκων ἀδικού-
 45 μενος τῷ ἐκούσιως ἀδικούντι. ὡς γὰρ ὁ ἀδικῶν ἐν τούτοις ἀπλῶς καὶ κατ'
 αὐτὸ ἀδικεῖ, διότι ἐκὼν καὶ ἐκ προαιρέσεως, οὕτω | καὶ ὁ ἀδικούμενος ἀπλῶς 75^r
 ἀδικεῖται, ὅτι ἄκων καὶ ἀπροαιρέτως· ὥστε καὶ ἀντίκειται ἀλλήλοις. τὸ
 δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοῦσθαι· ὁ μὲν γὰρ κατὰ συμβεβηχός

11 ἢ delevi	ἀμφοτέρω a	καὶ τοῦ δικαιοῦσθαι S	12 καὶ delevi
14 τὸ om. S	16 λέγει δ' ὅτι a	17 λέγει a	18 ἐπεὶ δέ—δικαιοῦσθαι
(22) om. S	22 post ἔξει add. καὶ τὸ δικαιοῦσθαι S	23 ἀπαγγέλλεται S	
26. 27 ἐπ' ἀμφοτέρων—δικαιουμένου om. S	30 ἀδικεῖ libri	31 ἢ delevi	
πάσχει a	34 οὖν om. Ba	διανεύμας S	38 post ἀλλήλοις add. τὸ δ' ἀλλήλοις B

δικαιούμενος ἐκὼν δηλονότι πάσχει τὰ δίκαια, καὶ εἴη ἂν ἀντικείμενος τῷ 75^r
κατὰ συμβεβηκὸς δικαιοπραγοῦντι, ὥς, ὁ κατὰ συμβεβηκὸς δικαιοπραγῶν, ἄκων
δικαιοπραγεῖ. εἰ γὰρ ὁ καθ' αὐτὸ δικαιοπραγῶν ἐκὼν δικαιοπραγεῖ, ὁ κατὰ 5
συμβεβηκὸς δικαιοπραγῶν δηλον ὡς ἄκων δικαιοπραγεῖ· εἰ δὲ τοῦτο, ὁ κατὰ
συμβεβηκὸς δικαιούμενος ἐκὼν δικαιοῦται. καὶ εἴη ἂν οὗτος ὁ ἀδικήσας
μὲν ἐπανορθούμενος δὲ τὴν ἀδικίαν ἦν εἰργάσατο. ἀδύνατον γὰρ ἀδικεῖ-
σθαι μὴ ἀδικοῦντός τινος ἢ δικαιοῦσθαι μὴ δικαιοπραγοῦντος.
εἰ ἀδύνατον ἀδικεῖσθαι ἢ δικαιοῦσθαι μὴ ὄντων τοῦ ἀδικούντος ἢ δικαιοπρα-
γοῦντος, ἀνάγκη, ὡς ἔχει ὁ ἀδικῶν, οὕτως ἔχειν καὶ τὸν ἀδικούμενον·
10 ὁμοίως καὶ ὁ δικαιοπραγῶν καὶ ὁ δικαιούμενος. εἰ μὲν οὖν καθ' αὐτὸ ὁ 10
ποιῶν ποιεῖ, καθ' αὐτὸ καὶ ὁ πάσχων πάσχει· εἰ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς,
δηλονότι καὶ ὁ πάσχων κατὰ συμβεβηκὸς πάσχει.

p. 1136^a31 Εἰ δέ ἐστιν ἀπλῶς τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα τινά.

Ζητήσας εἰ ἔστιν ἀληθὲς τὸ ἀδικεῖν τινα ἑαυτὸν, ὡς ὁ Εὐριπίδης
15 εἴρηκε, συνάγειν πειράται διὰ τούτων ὅτι ἐνδέχεται ἀδικεῖν ἑαυτὸν. ἀλλ' 20
εἰ τὸ ἀδικεῖν τῷ ἐκουσίῳ ὄριται, εἰ ἀδικεῖ τις ἑαυτόν, ἐκουσίως ἀδικεῖ,
ὥστε καὶ ἐκουσίως ἀδικεῖται· ἔστιν ἄρα τὸ ἐκουσίως ἀδικεῖσθαι, ὡς καὶ ὁ
Εὐριπίδης εἶπεν. εἰ γὰρ ἐστι, φησί, τὸ ἀπλῶς καὶ χωρὶς προσθήκης τινὸς
ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα τινά, τὸ δὲ ἐκόντα ἦν τὸ μὴ δι' ἄγνοιαν, ἀλλ'
20 εἰδότα ταῦτα ἐν οἷς ἡ πράξις, ἐν οἷς δ' ἡ πράξις, ἐστὶ περὶ ὃν ἡ ἀδικία
καὶ ὅπερ ἐστὶ τὸ ἀδίκημα καὶ ὡς ὁ τρόπος τῆς βλάβης, εἰ οὖν τὸ βλάπτειν
τοῦτό ἐστιν, εἴη ἂν τὸ ἑαυτὸν ἀδικεῖν ἐκόντα. ὁ γὰρ ἀκρατὴς ἑαυτὸν ἀδικεῖ 25
ἐκόντα· εἰδὼς γὰρ τὰ καθ' ἑκάστα καὶ μὴ ἀγνοῶν τίνα τὰ εἰς βλάβην
αὐτοῦ, πράττει. εἰ δὲ εἰδὼς ταῦτα πράττει, ἐκὼν ἑαυτὸν βλάπτει· ὥστε καὶ
25 ἀδικοῖτο ἂν ἐκὼν. ὁ γὰρ ἀκρατὴς ὑπὸ τῆς ἐρωμένης ἀποσυλόμενος τὰ
ἴδια χρήματα ἐκὼν βλάπτεται, κἀκείνης ἐκούσης βλαπτούσης, ὥστε καὶ
ἐκὼν ὑφ' ἐκούσης. ὁρθῶς ἄρα εἴρηται τῷ Εὐριπίδῃ ὅτι ἐκὼν ἐκοῦσαν
ἔκτεινε τὴν μητέρα ὁ Βελλεροφόντης. οὕτως οὖν ὀριμῶς ἐπιχειρήσας ὅτι
ἐνδέχεται ἀδικεῖν ἑαυτὸν τὴν παραγωγὴν λύει διὰ τῆς προσθήκης τοῦ λέει- 30
30 ποντος τῷ προσδιορισμῷ τοῦ ἀδικεῖν, οὗ προστεθέντος δειχθήσεται ὅτι μὴ
οἷόν τε αὐτὸν ἑαυτὸν ἀδικεῖν εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς μῆτε ἐκόντα ἀδικη-
θῆναι. λύων δὲ τὴν παραγωγὴν λέγει οὐ δεῖ λέγειν βλάπτειν ἐστὶ τὸ
εἰδέναι ὃν καὶ ὃ καὶ ὥς, ἀλλὰ χρὴ λέγειν τὸ εἰδέναι ὃν καὶ ὃ. καὶ ὥς
παρὰ τὴν τοῦ βλαπτομένου βούλησιν. προκειμένου γὰρ παρὰ τὴν τοῦ
35 βλαπτομένου βούλησιν οὐκ ἂν ῥηθεῖν ὁ ἀκρατὴς βλάπτειν ἑαυτόν· οὐ γὰρ

3 καθ' αὐτόν Ba 7 τινος BSa Arist. MbOb: om. Arist. vulg. 16 τὸ om. B
21 ante ὅπερ add. ὃ a 22 ἀδικεῖ] ἀδικεῖν a 24 ἐκὼν om. Ba 25 post ἐκὼν add.
ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἄλλου ἐκόντα δι' ἀκρασίαν βλάπτετο ἂν ἐκὼν· ὥστε καὶ ἀδικεῖτο ἂν ἐκὼν S
ἀποσυλόμενος a 26 καὶ om. S 27 ἐφ' ἐκούσης S 30 προσταθέντος S
32 λέγει] ὅτι S 33 ὃ prius BSa (ut Arist. Mb et corr. Lb) ὃ alterum S: ᾧ B
(ut Arist. vulg.): ὡς a 33. 34 ὡς περὶ a 34 προκειμένου—ἑαυτόν (35) om. S

παρὰ τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν ἀποστερεῖται τῶν οἰκείων χρημάτων πρὸς τῆς 75^r
 ἐρωμένης, ἀλλὰ βουλόμενος, τότε γὰρ ἀδικεῖ ὁ ἀδικῶν. ὅταν ἐκὼν βλάπτῃ 36
 παρὰ τὴν βούλησιν τοῦ βλαπτομένου. βλάπτεται μὲν γὰρ τις ἐκὼν καὶ τὰ ἄδικοι
 πάσχει ἐκὼν, ἀδικεῖται δ' οὐδεὶς ἐκὼν· τῷ γὰρ ἀκουσίῳ τὸ ἀδικεῖσθαι ὀρί-
 5 ζεται καὶ τῷ παρὰ τὴν οἰκείαν βούλησιν βλάπτεσθαι. ὁμοίως καὶ τὸ ἀδικεῖν
 τῷ ἐκόντα βλάπτειν παρὰ τὴν βούλησιν τοῦ βλαπτομένου. εἰ δὲ ὁ ἀδικού-
 μενος παρὰ τὴν ἑαυτοῦ βλάπτεται βούλησιν, ὁ δ' ἀκρατής οὐ παρὰ τὴν 10
 ἑαυτοῦ βλάπτεται βούλησιν, οὐκ ἀδικεῖται· εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖται, οὐδ' ἀδικεῖ
 ἑαυτόν. ἐκὼν μὲν οὖν τις βλάπτεται, ὡς εἴρηται, καὶ τὰ ἄδικοι πάσχει,
 10 ἐκὼν δ' οὐκ ἀδικεῖται.

p. 1136^b7 Ἀλλὰ παρὰ τὴν βούλησιν πράττει.

Δεῖ τὸ ἀλλὰ εἰς τὸ ἀκρατής συνάψαι, ἔν' ἡ τὸ πᾶν τοιοῦτον ἀλλ'
 οὐδ' ὁ ἀκρατής παρὰ τὴν βούλησιν πράττει, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν, ὥστε
 οὐδὲ ἀδικεῖται. ἀλλὰ πῶς ὁ ἀκρατής ὁ οὐκ οἶεται δεῖν πράττειν,
 15 πράττει; ἢ τῷ ἡττάσθαι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς. τὸ δὲ πράττειν μὴ παρὰ τὴν βού-
 λησιν αὐτὸς πράττει ὡς δεικτικὸν παρέθηκε τοῦ ἐπ' αὐτῷ εἶναι τὸ μὴ πράττειν
 καὶ κινεῖν ἐπὶ τοῦτο τὰ ὀργανικὰ μόρια, καὶ αὐτός ἐστιν αἷτιος τοῦ ἡττάσθαι
 ὑπὸ τῆς ἡδονῆς. ὁ δὲ τὰ αὐτοῦ διδοὺς ὡς Ὀμηρός φησι δοῦναι
 τὸν Γλαῦκον τῷ Διομήδεϊ χρύσεια χαλκείων. οὐδὲ ὁ Γλαῦκος,
 20 φησὶν, ἡδίκησεν ἑαυτόν, ὅτι ἐκὼν δέδωκε τὰ ἑαυτοῦ· ὅτι δὲ ἐκὼν δέδωκε,
 δείκνυσσι προσχρώμενος τῷ ἐπ' αὐτῷ εἶναι τὸ μὴ δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ. ὡς
 οὖν ὁ Διομήδης, οὕτω καὶ οἱ ἀκρατεῖς ἐκόντες τὰ οἰκεία προτίενται· εἰ δὲ
 ἐκόντες διδόασιν, ἔστι δὲ ἡ δόσις αὐτοῖς βλαβερά, ἐκόντες βλάπτονται. 75^v
 τὸ δ' ἀδικεῖσθαι οὐκ ἦν ἐν τῷ ἐκόντα βλάπτεσθαι, ἀλλ' ἐν τῷ ἄκοντα·
 25 τοῦ γὰρ ἀδικεῖσθαι ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐν τῷ ἀδικουμένῳ ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀδικούντι.

p. 1136^b15 Ἔτι δ' ὧν προειλόμεθα δύο ἔστιν εἰπεῖν, πότερον ποτε
 ἀδικεῖ.

Περὶ τῶν δύο ἀποριῶν αἷς προτίθησιν οὐδαμοῦ μνηεῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν
 πεποιήκε, καὶν δοκῇ ὅσον ἐπὶ τῇ λέξει προειρηχέναι περὶ αὐτῶν. εἴη δ'
 30 ἂν λέγων ὅτι τῆς προθέσεως ἡμῖν περὶ δικαιοσύνης εἰπεῖν οὕσης, ἐπεὶ ὁ 16
 περὶ αὐτῆς λόγος πεπλήρωται, ὑπόλοιπόν ἐστι περὶ δύο τινῶν εἰπεῖν. ἔστι
 δὲ τὰ δύο, αὐτὴν ὡς ἀπορεῖσθαι δυνάμενα καὶ θεόμενα προσδιορισμοῦ
 τινος, ἐν μὲν τίς ἐστίν ὁ ἀδικῶν, ὁ παρὰ τὴν ἀξίαν νέμων τὸ πλεόν ἢ ὁ

1 ἀποστερεῖται a

scripsi: ἐκουσὶν libri

14 ὁ οὐκ BSa Arist. LbMbOv:

post τοῦ add. μὴ Ba

18 Ὀμηρός] Il. Z 236

δης] immo Γλαῦκος

προστίθησιν S: προτίθεμεν B

3 τῶν βλαπτομένων Ba

5 τὸ παρὰ Sa

17 τοῦτο] τοῦ S

19 οὐδὲ ex ὁ δὲ corr. B²

24 ἄκοντι S

31 ὑποληπτὸν S

μὲν om. Ba

8 οὐκ ἀδικεῖ a

15 μὴ om. Ba

exspectas καὶ αὐτόν εἶναι αἷτιον

21 μὴ διδοῖναι Sa

26 δ' οὖν S

32 ὡς om. S

4 ἀκουσίῳ

12 ἀκρατεῖ a

16 δεικτικὸν Ba

22 Διομή-

28 προτίθησιν a Anon:

δυνάμει Ba

λαβὼν παρὰ τοῦ νείμαντος τὸ πλεόν καὶ ἔχων, ἕτερον δὲ εἰ ἔστιν ἑαυτὸν 75^ν
 ἀδικεῖν. ἤρτηται δὲ αὕτη ἡ ἀπορία τῆς προτέρας, ὥς καὶ αὐτὸς λέγει·
 διὸ καὶ πάλιν αὐτῆς ἐμνημόνευσε, καίτοι περὶ αὐτῆς εἰπὼν πρὸ ὀλίγου.
 ἔστι δὲ τὸ ἀπορούμενον διὰ τῆς προτέρας ἀπορίας τοιοῦτον· εἰ ἐνδέχεται 20
 5 τὸν ἀδικοῦντα εἶναι τὸν ἀνίσως διανέμοντα καὶ μὴ τὸν ἔχοντα καὶ λαμβάνοντα
 τὸ πλεόν, ἔσται ἑαυτὸν ἀδικεῖν. εἰ γὰρ τις νέμων τι ἄλλῃ καὶ ἑαυτῷ ἐκείνῳ
 μὲν δοίη τὸ πλεόν, αὐτῷ δὲ τὸ ἔλαττον, ὃ μάλιστα εἰώθασιν ποιεῖν οἱ
 ἐπεικεῖς, ἑαυτὸν ἀδικήσει. εἰ γὰρ ὁ ἀνίσως νέμων ἀδικεῖ, ἀδικεῖται δὲ
 ὑπὸ τοῦ ἀνίσως νέμοντος ὁ τὸ ἔλαττον λαμβάνων, αὐτὸς δὲ ἔστι καὶ ὁ
 10 ἀνίσως νέμων καὶ ὁ τὸ ἔλαττον λαμβάνων, αὐτὸς ἂν αὐτὸν ἀδικοίῃ, ὃ οὐκ
 ἐδόκει οἷόν τε εἶναι. λύει δὲ τὴν ἀπορίαν πρῶτον μὲν <τῷ> τὸν ἐπεικεῖ 25
 ἐν τῇ τοιαύτῃ νομῇ μὴ ἑαυτῷ τὸ ἔλαττον νέμειν, ἀλλὰ τοῦ μὲν διδομένου
 λαμβάνειν ἔλαττον, διὰ τοῦτο δὲ ἄλλου τινὸς ἀγαθοῦ μερίζονος πλεονεχτεῖν·
 δόξης γὰρ ἢ τοῦ ἀπλῶς καὶ κυρίως ἀγαθοῦ· ὥστε οὐ τὸ ἔλαττον αὐτῷ
 15 νέμει οὐδ' ἔλαττοῦται. δεύτερον δὲ λύει αὐτὴν λέγων <ᾧ> μὴ παρὰ τὴν αὐτοῦ
 βούλησιν μὴδ' ἄκων ἔλαττοῦται καὶ βλάπτεται, ἐν ᾧ ἦν τὸ ἀδικεῖσθαι, ἀλλ'
 οὐκ ἐν τῷ ἀπλῶς βλάπτεσθαι. εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖται, οὐδ' ἂν ἀδικοίῃ ἐν
 τῇ οὕτω γινομένῃ ἀνίσῳ νομῇ. πᾶς γὰρ ὁ ἀδικῶν τινὰ ἀδικεῖ, ὁ δὲ οὕτω 30
 νέμων οὔτε τὸν ᾧ πλεόν νέμει ἀδικεῖ οὔτε ἑαυτὸν τὸν ᾧ τὸ ἔλαττον. ἂ
 20 μὲν οὖν λέγει, ταῦτα. κατὰ δὲ τὴν λέξιν εἰ ἐνδέχεται τὸ πρότερον
 λεχθὲν τοιοῦτόν ἐστιν· εἰ ἐνδέχεται τὸν ἀδικοῦντα εἶναι τὸν ἀνίσως διανέ-
 μοντα, καὶ μὴ τὸν ἔχοντα ὡς λαμβάνοντα τὸ πλεόν, ἔσται ἑαυτὸν ἀδικεῖν.
 φανερόν δὲ καὶ ὅτι ὁ διανέμων ἀδικεῖ, ἀλλ' οὐχ ὁ τὸ πλεόν ἔχων
 ἀεὶ. λύσας τὸ δοκοῦν ἐνίστασθαι τῷ εἶναι τὸν ἀδικοῦντα τὸν διανέμοντα
 25 ἀδικῶς, δῆλόν φησιν ὅτι ὁ ἀνίσως νέμων καὶ παρὰ τὴν ἀξίαν ἐστίν ὁ 35
 ἀδικῶν, ἀλλ' οὐχ ὁ ἔχων τὸ πλεόν· προσθεῖς δὲ τῷ οὐχ ὁ ἔχων τὸ ἀεὶ
 ἐδήλωσεν ὅτι ὁ ἔχων τὸ πλεόν ποτὲ μὲν ἀδικεῖ καὶ ἀδικός ἐστι, ποτὲ δ'
 οὐκ ἔστιν, ὃ καὶ δεῖξει. ὅταν γὰρ ὁ τὸ πλεόν ἔχων παρὰ τὴν ἀξίαν αὐτός
 ἐστίν ὁ ποιήσας τὴν ἄνισον διανομὴν καὶ νεύμας ἑαυτῷ τὸ πλεόν ἀναξίως,
 30 καὶ τὸ πλεόν ἔχει καὶ ἀδικός ἐστιν. ὥστε οὐκ ἀεὶ ὁ τὸ πλεόν ἔχων οὐκ
 ἀδικεῖ, ἀλλὰ ποτέ, ὅταν ὁ νεύμας τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν ἕτερος ἢ καὶ οὐκ
 αὐτὸς ὁ ἔχων. καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἀδικὸς ἀεὶ τὸ πλεόν ἔχει, ὁ δὲ τὸ 40
 πλεόν ἔχων οὐκ ἀεὶ ἀδικεῖ. οὐ γὰρ ᾧ τὸ ἀδικον ὑπάρχει ἥδη καὶ ἀδικεῖ,
 ἀλλὰ δεῖ πρὸς τῷ ὑπάρχειν αὐτῷ τὸ ἀδικον προσεῖναι καὶ τὸ ἐκόντα τοῦτο
 35 πεποιημέναι, καὶ ὡς εἶπε πολλάκις, καὶ μετὰ προαιρέσεως. ἐκὼν δὲ ποιεῖ
 ἐν ᾧ ἡ ἀρχὴ τῆς πράξεως· ἡ δὲ τῆς πράξεως ἀρχὴ ἐν τῷ διανέμοντι,
 ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ λαβόντι.

2 ἤρτηται] εἴρτηται a

7 εἰώθαμεν Ba

8 ἑαυτὸν ἀδικεῖ a

9 ἔλαττον]

πλεόν a

11 λύσας S

τῷ ex Anon. addidi

12 μὲν om. a

14 γάρ

εἰ τοῦ S

15 ὅτι addidi

18 διανομῇ a

19 alt. τόν] τὸ S: om. a

21 ἐνδέχεται—ἔχοντα ὡς (22) om. S

24 τῷ scripsi: τὸ libri

25 ἀδικῶς] immo

ἀνίσως

δ post ὅτι om. S

δ post ἐστίν om. a

32 ὁ post αὐτός om. a

34 τὸ ἐκόντα] τῷ ἐκόντι S

p. 1136^b29 Ἐπεὶ ἐπεὶ πολλαχῶς τὸ ποιεῖν λέγεται.

75^v

Ἐπεὶ, φησί. τὸ ποιεῖν πολλαχῶς λέγεται. καὶ ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὸ
 ἄδικον ἀδικεῖν λέγεται ἀπλῶς, ὡς εἴρηται, καὶ ὁ διανεμὼν ἀνίσως, ἂν μὲν
 ἐκὼν τοῦτο ποιήσῃ, ἀπλῶς ἀδικήσῃ καὶ ἄδικος ἔσται, ἂν δὲ μὴ ἐκὼν,
 5 κατὰ συμβεβηκὸς ἀδικήσῃ (οὕτω γὰρ καὶ τὰ ἄψυχα λέγεται κτείνειν καὶ
 ἀδικεῖν καὶ ἡ χεὶρ, ὡς εἴρηται, καὶ ὁ κελευθεὶς οἰκέτης κατὰ συμβεβηκὸς
 καὶ οὐχ ὡς ἀπλῶς, ὅτι μὴδὲ προαιρούμενος), ὡς οὖν τὸ ποιεῖν πολλαχῶς,
 10 τὸ τε ἐκουσίως καὶ μετὰ προαιρέσεως, καὶ τὸ ἀκουσίως καὶ ἀπροαιρέτως,
 οὕτω καὶ τὸ πλεόν ἔχειν κατὰ συμβεβηκὸς ἀδικεῖν ἐστίν, ὅταν οὐκ ἐκ
 προαιρέσεως οὐδὲ ἐκουσίως. ἀπλῶς δὲ καὶ κυρίως ἀδικεῖ ὁ ἐκὼν βλάπτων
 τινὰ ἄκοντα καὶ παρὰ τὴν προαίρεσιν, ἀδικεῖται δὲ κυρίως ὁ παρὰ τὴν βού-
 λησιν καὶ ἄκων ὑπὸ ἐκόντος βλαπτόμενος τῷ τὸ ἔλαττον καὶ ἄνισον ἔχειν.
 κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἀδικεῖ ὁ ἄκων ἐκόντα βλάπτων, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς
 ἀδικεῖται ὁ ἐκὼν | ὑπὸ τοῦ ἄκοντος βλαπτόμενος. 76^r

15 p. 1136^b32 Ἐπεὶ εἰ μὲν ἀγνοῶν ἔκρινεν.

Εἰπὼν ὅτι ἐπεὶ τὸ ποιεῖν πολλαχῶς λέγεται, ἀκολουθεῖ τὴν πά-
 σχοντα πάσχειν ὡς ἂν ὁ ποιῶν ποιῇ, καὶ διὰ τούτων τὸ αὐτὸ κατα-
 10 σκευάζει. ἐπεὶ γὰρ ἐνδέχεται αὐτὸν πῇ μὲν δικαίως ποιεῖν, πῇ δὲ ἀδίκως,
 καὶ ὁ πάσχων κατὰ τι μὲν πάσχει δικαίως, κατὰ τι δὲ ἀδίκως. τοῦτο δὲ
 20 οὖν βουλόμενος δεῖξαι διαιρεῖ τὸ δίκαιον εἰς τὸ κατὰ νόμον καὶ εἰς τὸ φύσει,
 καὶ λέγει ὅτι ὁ ἄνισον νείμας ἢ τὸ φύσει δίκαιον ἀγνοήσας τοῦτο ἐποίησεν
 ἢ τὸ νόμιμον ἢ ἀμφοτέρω. εἰ μὲν ἀμφοτέρω ἀγνοήσας καὶ κρίνας τὸ ἄνισον
 διένειμεν, οὐκ ἀδικεῖ· οὐ γὰρ ἐκὼν τοῦτο πεποίηκεν. οὐδ' ἂν κατὰ τὸ
 νόμιμον κρίνας ἔνειμε τὸ ἄνισον ἀγνοήσας τὸ φύσει ἀδικεῖ· κατὰ γὰρ νόμους
 25 ἔκρινε, τοὺς δὲ κατὰ νόμους κρίνοντας οὐκ ἐπιτιμῶμεν. ὁμοίως δὲ καὶ
 ὁ τὸν νόμον ἀγνοήσας, γνοὺς δὲ τὸ φύσει δίκαιον καὶ κρίνας κατ' αὐτὸ οὐκ
 ἀδικεῖ· οὐδὲ γὰρ οἱ κατὰ τὸ φύσει δίκαιον κρίνοντες ἐπιτιμῶνται ὑποβάλλονται.
 εἰ δ' ἀμφοτέρω εἰδὼς καὶ τὸ νόμιμον καὶ τὸ φύσει δίκαιον δι' ἐμπάθειάν τινα
 ἢ ὥρᾳ τὸ ἄνισον ἔνειμεν, ἐκὼν ἀδικεῖ καὶ ἄδικος ἔστι, καὶ ὁ τὸ ἔλαττον
 30 ἔχων οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἀλλὰ καθ' αὐτὸ καὶ κυρίως ἡδίκηται. ἀλλὰ
 καὶ τὸ φύσει γινώσκων δίκαιον, ἀγνοῶν δὲ τὸ νόμιμον διὰ τι πάθος τὸ
 ἄνισον ἔνειμεν παρὰ τὸ φύσει δίκαιον, κυρίως ἀδικεῖ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τὸ

1 ἐπεὶ] εἰ a 2 τὸ ante ἄδικον om. B 7 τὸ] τοῦτο a 9 ἀδικεῖν om. Ba
 11 προαίρεσιν] expectas βούλησιν δε] δὴ a 13 ἀδικεῖν a 17 διὰ
 τοῦτο S 18 ante αὐτὸν add. τὸν Sa 19 ante τοῦτο add. καὶ a
 20 post δίκαιον add. καὶ B post νόμον add. δίκαιον S 22 ἀμφοτέρον utro-
 bique S 23 τὸ om. Ba 24 ἀδικεῖ scripsi: ἀγνοεῖ libri 25 κατὰ
 νόμον S 27 ἐπιτιμᾷσαι: ὑπολαμβάνονται a 32 φύσει om. Ba ὁμοίως
 —ἀδικεῖ (62,2) om. B δὲ om. a

φύσει ἀγνοῶν, τὸ δὲ νόμιμον εἰδώς, εἰ δι' ἔχθραν ἢ δῶρα οὐκ ἔκρινεν 76⁺
 ὡς ὁ νόμος διαγορεύει, κυρίως ἀδικεῖ καὶ ὁ τὸ ἀνίσον ἔχων κυρίως ἀδικεῖται.
 ἐν τούτοις δὴ ὁ οἷον δὴ ποτ' οὖν τῶν δικαίων ἀγνοήσας· εἰ τὸ ἀδικον ἔκρινεν,
 οὐκ ἔστιν ἡ κρίσις αὕτη ἀδικος, ὅτι κατὰ τινὰ τῶν νόμων ὑπάρχει, ἢ τῶν
 5 φύσει ἢ τῶν γεγραμμένων, ἔστι μέντοι πως ἀδικος, ὅτι μὴ ταῦτόν τὸ φύσει 25
 τῷ νομίμῳ δικαίῳ· καὶ ἔστι κατὰ μὲν τὸ νόμιμον δίκαιον, εἰ κατ' αὐτὸ
 ἔκρινε, δικαία ἡ κρίσις, ὡς πρὸς τὸ φύσει δὲ ἀδικος, καὶ ἔμπαιιν πρὸς
 μὲν τὸ φύσει, εἰ κατ' αὐτὸ ἡ κρίσις γέγονε, δικαία, πρὸς δὲ τὸ νόμιμον
 ἀδικος, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ κρίνας οὕτως κατὰ συμβεβηκὸς ἀδικεῖ· ὁμοίως
 10 καὶ ὁ τὸ ἀνίσον λαβὼν κατὰ συμβεβηκὸς ἀδικεῖται. οὐκ ἔστι, φησί, ταῦτόν
 τὸ νόμιμον δίκαιον καὶ τὸ πρῶτον, λέγων πρῶτον τὸ φύσει δίκαιον·
 ὥστε ὁ κρίνας, ὡς εἴρηται, οὐκ ἀδικεῖ οὐδ' ἀδικος ἀπλῶς ἐστίν. ὁ δὲ γε 30
 εἰδώς ἢ ἀμφοτέρᾳ ἢ θάτερον καὶ γνωρίζων καὶ κρίνων ἀνίσως πλεονεκτεῖ·
 λαβὼν γὰρ παρ' ἐκείνου, ᾧ τὸ πλεόν ἔνειμεν, ἢ χρυσὸν ἢ ὅλως χάριν
 15 τινὰ πλεονεκτεῖ. ἀλλὰ κἄν ἔλαττον νέμῃ τινὶ ἀμυνόμενος αὐτόν καὶ τιμωρού-
 μενος ὡς ἐχθρόν, καὶ οὕτω τρόπον τινὰ ἔλαβέ τι καὶ πλεονεκτεῖ· τρόπον
 γὰρ τινὰ μοῖρᾴν τινὰ ἔλαβε τοῦ ἀδικήματος. ὡς γὰρ ὁ ἐπὶ λήψει ἀργυρίου
 τὸν ἀγρὸν νείμας τῷ δεδωκότι τὸ ἀργύριον τοῦ ἀδικήματος τρόπον τινὰ
 μετέσχε (τὸ δὲ τρόπον τινὰ εἶπον, διότι οὐκ ἀγρὸν ἔλαβεν) οὕτω καὶ ὁ δι' 35
 20 ἔχθραν τιμωρούμενος καὶ τὸ ἔλαττον νέμων ἀγρὸν μὲν οὐκ ἔλαβεν οὐδ'
 ἀργύριον, ἀλλ' ὅμως ἔχει τι τρόπον τινὰ τοῦ ἀδικήματος. τί δὲ ἔχει; τὴν
 τοῦ θελήματος ἀποπλήρωσιν καὶ τῆς βουλῆς τὸ τέλος· βουλόμενος γὰρ
 ἀμύνεσθαι ἡμύνατο. δείξας οὖν διὰ τούτων ἀδικον ἐκείνον εἶναι τὸν ἐχόντα
 ἀνίσως νείμαντα ἢ κρίναντα, οὐ μὴν τὸν δι' ἄγνοιαν τοῦτο πεποιηκότα,
 25 συναπέδειξε μὴ ἀδικεῖν ποτε καὶ ᾧ τὸ πλεόν νέμεται. ἀδικεῖ μὲν γὰρ ὁ 40
 τὸ πλεόν ἔχων. ὅταν ἐπὶ δόσει ἀργυρίου τοῦτο λήψεται· ὅταν δὲ δι' ἄγνοιαν
 τοῦ κρίναντος, οὐκ ἀδικεῖ. ἡ μὲν σύμπασα τῶν λεγομένων διάνοια αὕτη·
 κατὰ δὲ τὴν λέξιν τὴν καὶ ὁ διὰ ταῦτα κρίνας ἀδίκως πλεόν ἔχει
 τὸ πλεόν ἔχει ταῦτόν ἐστι τῷ πλεονεκτεῖ. οἱ δ' ἄνθρωποι ἐφ' ἑαυτοῖς
 30 οἴονται εἶναι τὸ ἀδικεῖν. ὅτι μὲν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀδικία ἐν τοῖς ἐκου-
 σίοις καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐστι (τοιαῦτα γὰρ τὰ κατὰ προαίρεσιν), διὰ πάντων τῶν
 προειρημένων ἱκανῶς δέδεικται· δοκεῖ δὲ διὰ τῶν προκειμένων λέγειν μὴ 45
 εἶναι ἐφ' ἡμῖν τὸ δικαίοις ἢ ἀδίκοις εἶναι. παντὸς γὰρ μᾶλλον ἐφ' ἡμῖν
 αἰ ἀρεταὶ καὶ αἰ κακίαι. δοκεῖ μὲν οὖν τοῦτο λέγειν, οὐ τοῦτο δὲ δεῖκνυσιν,
 35 ἀλλὰ τὸ δεῖκνύμενόν ἐστιν ὅτι οὐχ ὅτε θέλωμεν οὐδ' ὀπηνίκα βουληθῶμεν,
 δίκαιοι ἢ ἀδικοί ἐσμεν. ἐνεδείξατο δὲ τοῦτο διὰ τοῦ προσθῆναι διὸ καὶ
 τὸ δίκαιον εἶναι ῥάδιον ἡγοῦνται. ὥσπερ τὸ τύραννον ἀνελεῖν ἐφ'

3' δὴ] δὲ Ba ὁ om. Sa εἰ om. Ba 4. 5. τὸν φύσει ἢ τὸν γεγραμ-
 μένον Sa 9 οὕτως S 11 νόμιμον BSa Arist. Mb: νομικὸν Arist. vulg.
 12 ὥστε] ὅτε Ba 13 ἀμφοτέρων a 17 ὁ om. Sa 20 ἔχθρας B
 23 ἀμύνεσθαι S ἐχόντι Ba 29 ἔχειν S τῷ πλεονεκτεῖν Sa
 ἐφ' ἑαυτῶν a 32 προκειμένων] προειρημένων a 33 expectas καίτοι παντός γε
 35 βουλόμεθα a

ἡμῖν μὲν καίται καὶ ἔστιν, οὐχ ὅτε δὲ θέλομεν τοῦτο ποιεῖν, οἷοί τε ἔσμεν, 76^a
 οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει καὶ κακιῶν· ἐφ' ἡμῖν γάρ ἐστι τὸ δικαίως
 ἢ ἀδίκως εἶναι ἀλλ' οὐχ ὅτε θέλομεν τοῦτο δυνατόν ἐστι. διὰ τί; διότι οὐ
 αἱ κακίαι ἕξεις εἰσὶ. τὰς δ' ἕξεις ἔχειν εὐθὺς τῷ βουλευθῆναι ἀδύνατον.
 5 δεόμεθα γὰρ πρὸς τὴν κτῆσιν αὐτῶν ὡς καὶ πρὸς τὴν τῶν ἐπιστημῶν
 καὶ ἐθῶν καὶ ἀσκήσεως καὶ διδασκαλίας· ὥστε οὐχ ὅτε θέλομεν ἢ ἅμα
 τῷ θελήσει καὶ δίκαιοι ἢ ἀδικοὶ ἔσμεν. ὡς γὰρ τὸ τὴν ἱατρικὴν ἢ τὴν
 γεωμετρικὴν ἐφ' ἡμῖν ἐστι μαθεῖν, οὐ μὴν ὅτε θέλομεν ἔχομεν αὐτάς ἢ
 ἀποβάλλομεν ὅτε θέλομεν ἔχοντες αὐτάς, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει
 10 καὶ κακιῶν· χρόνου γὰρ | χρεῖα καὶ συνασκήσεως καὶ μαθήσεως πρὸς τὴν 76^b
 τῶν ἕξεων κτῆσιν. τὸ μὲν οὖν ποιῆσαι ἄδικόν τι ἢ δίκαιον. οἷον μοιχεύσαι
 ἢ πατάξαι, ἐφ' ἡμῖν καὶ ῥάδιον, ἀλλὰ τὸ ὠδὶ ἔχοντα ταῦτα ποιεῖν
 οὔτε ῥάδιον οὔτε ἐπ' αὐτοῖς, τουτέστιν ἀλλὰ τὸ ἀπὸ τῆς ἕξεως τῆς δικαιο-
 σύνης ἢ τῆς ἀδικίας ταῦτα ποιεῖν οὐ ῥάδιον, ἀλλ' ὡς εἴρηται χρόνου δεῖται
 15 καὶ μαθήσεως καὶ ἔθους, ἐπεὶ καὶ τὸ τεμεῖν ἢ καῦσαι ἢ φάρμακον καθαῖρον
 δοῦναι, ῥάδιον καὶ ἐφ' ἡμῖν ποιῆσαι, ὅταν βουλευθῶμεν, τὸ δὲ ἀπὸ ἕξεως
 ἱατρικῆς οὐ ῥάδιον. ἀπὸ ἕξεως δὲ ἐστι τὸ τεμεῖν ἢ καῦσαι ἢ φαρμακεῦσαι
 τῷ εἰδέναι πότε καὶ πρὸς τίνα καὶ πόσον ἕκαστον τούτων ποιητέον· τοῦτο
 γὰρ καὶ λόγου δεῖται καὶ πείρας πολλῆς, ἢ τὸν λόγον καὶ τὴν πείραν εὐθὺς
 20 ὁπνηρία θελήσομεν ἔχειν ἀδύνατον.

p. 1137^a 9 Ὅμοίως δὲ καὶ τὸ γινῶναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδिका οὐδὲν
 οἷονται σοφὸν εἶναι.

Ὡς οὖν τὸ δίκαιον εἶναι ῥάδιόν ἐστιν, φασὶν οἱ ἄνθρωποι, διότι καὶ τὸ
 τὰ δίκαια πράττειν εὐπετές καὶ ἐτοιμον, οὕτω καὶ τὸ γινῶναι τὰ δίκαια οὐδὲν 15
 25 χαλεπόν. λέγουσι γὰρ οἱ νόμοι περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων, τὸ δὲ γινῶναι τὰ
 ὑπὸ τῶν νόμων λεγόμενα οὐδὲν σπουδαῖον, ὥστε τὸ εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ
 ἄδिका ῥάδιον καὶ οὐ χαλεπόν· οὐ γὰρ χαλεπὸν συνιέναι τὰ ὑπὸ τῶν νόμων
 λεγόμενα. λέγει δὲ πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστοτέλης· οὐκ ἔστι τοῖς δικαίοις
 30 τὸ δικαίως εἶναι ἐν τῷ ἐξ ἀκοῆς γινώσκεισθαι ὅτι μὴ δεῖ τὴν παρακατα-
 θήκην κατέχειν ἢ οὐ δεῖ κλέπτειν. τὸ γὰρ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον εἶναι τὸ
 μὲν καθ' αὐτό, τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός. κατὰ συμβεβηκός γὰρ δίκαιόν 20
 ἐστι τὸ τε ἐξ ἀκοῆς γινώσκόμενον ὅτι δίκαιόν ἐστι, καὶ τὸ πραττόμενον
 δι' ἀπάτην. τὸ γὰρ τὴν παρακαταθήκην δοῦναι ἐπιβούλως ὑπὲρ τοῦ
 αὐτοῦ πλέον τι λαβεῖν καὶ μὴ ἀποδοῦναι δίκαιον μὲν, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός.

3 post διὰ τί add. δὲ a	4 ἔχει a	βουλευθέντι a	6 καὶ διδασκαλίας om. S
7 θελήσιν a	ἐσόμεθα S	8 γεωμετρικὴν S	8 et 9 ὅταν a
13 ἀλλὰ τῷ Sa	16 et 17 ῥᾶον Ba	17 post ἐστι add. ἱατρικοῦ S	18 τῷ
scripsi: τὸ libri	19 προσδεῖται S	2] ἄτινα S: ὦν a	23 εἶναι om. Ba
24 εὐπετόν a	27 ῥᾶον Ba	τὰ ἀπὸ τῶν λόγων S	29 ἐν τῷ] τὸ Ba
30 κλέπτειν] βλέπειν (sic) B	32 τε fōrt. delendum et καίτοι πραττόμενον legendum		
33 ἀπάτης S	δοῦναι om. Ba	post ἐπιβούλως add. κατέχειν B	

καθὸ νόμιμον καὶ διηγορευμένον τῷ νόμῳ. καθ' αὐτὸ δὲ δίκαιόν ἐστι τὸ ἕκ
πραττόμενον ἀπὸ ἕξεως τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐκείνος οἶδε κυρίως τὸ δίκαιον
ὁ πράττων ἀπὸ τῆς ἕξεως. εἰ δὲ τὸ κυρίως εἰδέναι τὸ δίκαιόν ἐστι τὸ
ἀπὸ ἕξεως πράττειν. τὰς δὲ ἕξεις ἐπικταῖσθαι χαλεπὸν, οὐδὲ τὰ τὰ δίκαια
5 ἄρα εἰδέναι ῥάδιον ἀλλὰ χαλεπὸν, καὶ πλεόν, φησὶν, ἔργον καὶ χαλεπώτερον
πρᾶγμα ἐστὶν ἢ τῶν δικαίων εἰδησις τῆς τῶν ὑγιεινῶν γνώσεως, ὅσῳ καὶ
τὸ δίκαιον εἶναι τοῦ ἱατρὸς εἶναι χαλεπώτερον. ὥς γὰρ ἐπ' ἐκείνων τὰ
μὲν οἷς χρῆται ὁ ἱατρὸς πρὸς υγίαν ῥάδιον εἰδέναι, οἷον οἶνον, σίτον, ἐλλέ-
βορον, καῦσιν, τομήν, οὐ μὴν καὶ τὰ ταῦτα εἰδέναι ἐστὶ τὸ εἰδέναι τὰ
10 ὑγιεινά, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ τὸ εἰδέναι ὅτι ταῦτά ἐστιν ὑγιεινά
ἐν τῷ χρῆσθαι ἐστὶν αὐτοῖς ἀπὸ ἕξεως ἱατρικῆς, τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ πότε
καὶ πῶς καὶ μέχρι πόσου προσφέρειν, ὃ οὐ ῥάδιον, διότι μὴδὲ τὴν ἱατρικὴν
κτῆσασθαι ῥάδιον. ὅσον δὲ ἔργον ἐστὶ καὶ δύσκολον τὸ ἱατρὸν γενέσθαι,
τοσοῦτον καὶ τὴν προσήκουσαν χρῆσιν αὐτῶν εἰδέναι.

15 p. 1137^a17 Δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ δικαίου οἴονται εἶναι οὐδὲν
ἥττον τὸ ἀδικεῖν.

Δι' ἣν αἰτίαν οἴονται οἱ ἄνθρωποι ῥάδιον εἶναι τὸ εἰδέναι τὰ δίκαια
καὶ τὰ ἄδικα (οἴονται δὲ ῥάδιον εἶναι διὰ τὸ οἶσθαι δίκαιον καὶ ἀδικόν τινα
(εἶναι), ὅτε θέλει, ἐπ' αὐτῷ εἶναι), διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἡγοῦνται καὶ τοῦ
20 δικαίου μᾶλλον ἥττον εἶναι τὰ ἄδικα ποιεῖν ἢ τοῦ ἀδίκου, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον
μᾶλλον γὰρ φασὶ τὸν δίκαιον δύνασθαι ποιεῖν τὰ ἄδικα τοῦ ἀδίκου καὶ
ἀπλῶς τῶν πολλῶν καὶ τυχόντων (μᾶλλον γὰρ ὁ δίκαιος τοῦ τυχόντος
δύναται συγγενέσθαι γυναικὶ καὶ πατάξει τὸν γείτονα) καὶ τὸν ἀνδρῆν
μᾶλλον τοῦ θειλοῦ ἀφείναι τὴν ἀσπίδα ἐν τῷ πολέμῳ καὶ φυγεῖν. μᾶλλον
25 ὁ φασὶν οἱ πολλοὶ δύνασθαι τούτους ταῦτα, καθ' ὅσον αὐτὰ ἴσασιν μᾶλλον
τοῦ γὰρ τὸ ἐναντίον εἰδότες καὶ τὸ ἐναντίον εἰδέναι. ταῦτα δὲ λέγουσι
διὰ τὸ οἶσθαι τὸ τὸν ἀδικόν τι ποιήσαντα εὐθὺς καὶ ἀδικόν εἶναι, ἀλλὰ
μὴν τὸ ποιεῖν τὸ ἀδικόν ῥάδιον, ὁμοίως καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ ἀδικόν ἄρα
καὶ δίκαιον εἶναι ῥάδιον. οὐκ ἐστὶ δὲ ἀληθὲς τὸ τὸν δίκαιον ἢ ἀδικόν
30 ποιοῦντα εὐθὺς καὶ δίκαιον ἢ ἀδικόν εἶναι, οὐδὲ τὸν τὴν ἀσπίδα ῥίψαντα
θειλὸν εἶναι. ἀλλὰ τὸ ὥδὲ ἔχοντι ταῦτα ποιεῖν, οἷον ἀπὸ κακίας·
θειλὸς γὰρ ὁ διὰ θειλίαν τὴν ἀσπίδα ῥίψας καὶ ἀδικὸς ὁ δι' ἀδικίαν πλεονε-
κτῶν καὶ ὅλως ὁ καθ' ἕξιν τι ποιῶν ἀγαθὴν ἢ φαύλην ἀγαθὸς ἢ φαυλὸς
ἐστίν. εἰ δὲ τὸ ἀπὸ ἕξεως ἀδίκου τὰ ἄδικα ποιεῖν τὸ ἀδικεῖν ἐστίν, οὐ
35 μόνον οὐ ῥάδιον τῷ δικαίῳ τὸ ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατον· ὥς γὰρ εἶπεν

5 et 8 ῥζον Ba

7 τὰ Anon.: τὸ libri

8 οἷον om. Ba

12 post

προσφέρειν fort. addendum θεῖ εἰδέναι οὐδὲ a

19 ἐπ' αὐτοῦ Ba

20 ἀδίκου]

ἀδικεῖν a 21 φησὶ a

25 τοῦτου ταῦτα S

αὐτὸν S

26 λέγει S

27 διὰ τοῦ a

27. 28 ἀλλὰ μὴ Ba

28 καὶ post δίκαιον om. S

31 ἔχοντα

Arist. 32 ῥήψας libri

ἀδικὸς διὰ κακίαν Ba

33 ποιῶν ἀγαθὸν ἢ φαῦλον a

35 τὸ om. Ba

ἀρχόμενος τοῦδε τοῦ βιβλίου, αἱ μὲν ἐπιστήμαι τῶν ἐναντιῶν εἰσὶν, οὐκ ἐστὶ 76^a
δὲ καὶ αἱ ἕξεις.

p. 1137^a26 Ἔστι δὲ τὰ δίκαια ἐν τούτοις οἷς κατέστι τῶν ἀπλῶς
ἀγαθῶν. |

Ἦν ἂν σαφεστέρα ἡ λέξις, εἰ οὕτως πως εἶχεν· τῶν δικαίων τὸ μὲν 77^a
ὡς εἴρηται διανεμητικὸν τὸ δ' ἐπανορθωτικόν, ταῦτα δὲ τὸ διανεμητικόν
καὶ τὸ ἐπανορθωτικὸν ἐν τούτοις ἐστὶ τοῖς μετέχουσι τῶν ἀπλῶς ἀγαθῶν.
ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ἡ εὐδαιμονία. ἀπλῶς δὲ ἀγαθὰ ἐστὶ κυρίως μὲν τὰ τῇ
ἐαυτῶν φύσει ἀγαθὰ, οἷον αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κατ' αὐτὰς ἐνέργειαι, δεύτερον
δὲ ἀπλῶς ἀγαθὰ τὰ ὀργανικὰ καὶ αἱ δυνάμεις, ἀγαθὰ ὄντα τοῖς κατὰ φύσιν
ἔχουσιν, οὐ τοῖς παρὰ φύσιν. τίνα δὲ ἐστὶ τὰ ὀργανικὰ ἀγαθὰ καὶ αἱ
δυνάμεις σαφηνίζων ἐπήγαγεν ἐν οἷς ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις, ὡς
πλοῦτος, τιμαί, δυναστεία πολιτική. ἐν τούτοις γὰρ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις,
ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς ἀπλῶς ἀγαθοῖς ταῖς ἀρεταῖς· ἐν γὰρ ταῖς ἀρεταῖς ὥρι-
σμέναις οὖσαις καὶ μεσότησιν, ὡς δέδεικται, ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις οὐκ ἐστὶν.
ἐν οἷς δ' ἐστὶν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις, ἐν τούτοις καὶ τὸ πλεονεκεῖν καὶ
μειονεκεῖν, κατ' ἀρετὴν δὲ οὐ γίνεται πλεονεξία. οὐ γὰρ οἷόν τε τις
ἀρετὴν λαβεῖν βιασάμενον τὸν ἔχοντα, ὡς ἐπὶ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων
γίνεται. ἐν γὰρ τούτοις καθ' ὥραν ἀφαιρεῖται βία ὅδε τοῦδε τὸ χωρίον.
τὴν ἄμπελον, τὸ νόμισμα, τὰ λοιπὰ· τὴν ἀνδρίαν δὲ τοῦ ἀνδρείου ἀφελέσθαι
ἢ τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἐπιστήμονος βία οὐδεὶς δύναται. ὦν οὖν ἔχουσιν οἱ
ἄνθρωποι ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν, ἐν τούτοις τὰ δίκαια· τῷ γὰρ δύνασθαι
τούτων τῶν ἀγαθῶν καὶ πλεόν τινα ἔχειν καὶ ἔλαττον, περὶ τὴν τούτου
νομὴν καὶ ἐπανίσωσιν τὰ δίκαια ἐστὶν, ἐπεὶ οἷς γε μηδὲν ἐστὶ τῶν τοιούτων
ἀγαθῶν, τούτοις οὐδ' ὑπερβολὴ τῶν τοιούτων οὐδ' ἔλλειψις ἐστὶν, εἰ δὲ μὴ
αὐται, οὐδὲ τὸ ἐπανορθωτικὸν ἢ τὸ διανεμητικὸν δίκαιον. ἐν μὲν οὖν τοῖς
θεοῖς ἐν οἷς οὐ πλοῦτος, οὐ δόξα, οὐ τιμή, οὐκ ἀρχή, οὐκ ἄλλο οὐδὲν
τῶν τοιούτων ἀγαθῶν, οὐδὲ δίκαιον οὔτε τὸ διανεμητικὸν οὔτε τὸ ἐπανορ-
θωτικὸν ὑπάρχει. ἀλλ' οὐδὲ οἷς ἐστὶν, οὔσι δὲ ἀνιάτοις ὑπὸ τρυφῆς καὶ
ἀκολασίας καὶ πάσης ἀσελγείας, οὐδ' ἐν τούτοις ἐστὶν δίκαιόν τι τῶν εἰρη-
μένων. ἐν γὰρ ἀγαθοῦ τις ὡφέλιμος νομῇ ἴση κατὰ ἀναλογίαν τὸ
ἐπανορθωτικὸν καὶ διανεμητικὸν δίκαιον, εἰ γε ἐπανιστὶ τὸν πλεονεκετούντα
καὶ τὸν πλεονεκετούμενον· οἷς δὲ εἴσῃσιν τὸ ἀγαθὸν καὶ ὡφέλιμον οὐκ
ἔχει οὐδὲ πολιτεύεσθαι δύναται, ἐν τούτοις οὐδὲ δίκαιόν τί ἐστὶν. ἀλλὰ

1 ἀρχόμενος τοῦδε τοῦ βιβλίου] I p. 1129^a13

τοῦδε om. a

6 νεμητικὸν Ba

7 post ἐστὶ add. ἐν S

8 ante κυρίως add. rubro καὶ B

μὲν om. Ba

9 ἐαυτῶν] αὐτοῦ Ba

12 ὡς—ἐλλειψις (13) om. B

ὡς om. a

15 μεσό-

τητες a

16 δ' om. S

17 οἷόν τε τινα τινός S

18, 19 κτημάτων ἱράται

γινόμενον S

20 post ἄμπελον add. τινός Ba

τὸ νόμισμα om. a

ἀνδρείαν Sa

22 τὸ γὰρ Sa

23 τινα] τί Ba

23, 24 περὶ τὴν τούτων

δύναμιν καὶ S

28 ἀγαθόν S

οὔτε διανεμητικὸν οὔτε διορθωτικὸν Ba

30 ἐν τοιούτοις Ba

34, 66, 1 ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς S

τοῖς μὲν ἀνιάτοις οὐδὲν τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ὠφέλιμον, τισὶ δὲ μέχρι 77^r
 τινός εἰσιν ὠφέλιμα, τοῖς μεταξὺ οὖσι καὶ τοῖς μὴ πάντῃ διεστραμμένοις 25
 καὶ τοῖς νόμοις καὶ ἔθεσι μὴ φαύλοις πολιτευομένοις. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα
 τοιαῦτα· ἐν δὲ τῇ λέξει τῇ οἷον ἴσως τοῖς θεοῖς τὸ ἴσως πρόσκειται διὰ
 5 τὸν Πλάτωνα λέγοντα ὅτι ἔστιν ἀρετὴ θεοῦ, ὥστε εἰ ἔχει ἀρετὴν ὁ θεός,
 ἔσται καὶ δίκαιόν τι ἐν αὐτῷ, εἰ δὲ τοῦτο, καὶ χρήματα. ὁ μὲν οὖν Πλάτων
 λέγει ἀρετὴν εἶναι ἐν τοῖς θεοῖς, Ἀριστοτέλης δὲ οὐκ ἀποδέχεται τὸ δόγμα
 φάσκων ἐν ἄλλοις, ἐὰν ἡ ἀρετὴ μετρητὴ τε καὶ τάττῃ τὰ πάθη, ἔστι δὲ ἐν
 τοῖς θεοῖς ἀρετῇ, ἔσονται ἐν αὐτοῖς καὶ τὰ πάθη. 30

10 p. 1137^a31 Περὶ δὲ ἐπεικείας καὶ τοῦ ἐπεικούς, πῶς ἔχει ἡ
 μὲν ἐπεικεία πρὸς δικαιοσύνην.

Ἐπειδὴ ἡ ἐπεικεία καὶ τὸ ἐπεικὲς περὶ τὸ ἐπανορθωτικὸν δίκαιον, ὡς
 μαθησόμεθα, καταγίνονται, εἰκῶς εἰπὼν περὶ τοῦ τοιούτου δικαίου, τί ποτέ
 ἔστι, λέγει καὶ περὶ ἐπεικείας. καὶ ἔστι τὸ ἐπεικὲς | οὕτε ἀπλῶς ταῦτόν τῳ 77^a
 15 δικαίῳ οὐθ' ἕτερον, καὶ ἔστι τινός δικαίου βέλτιον τοῦ νομίμου, ὡς καὶ τὸ
 φύσει δίκαιον· βέλτιον γὰρ καὶ τοῦτο τοῦ νομίμου. ἐνδεικνύμενος δὲ ὡς οὐ
 πάντῃ ταῦτόν τῳ δικαίῳ τὸ ἐπεικὲς, ἐπήγαγε λέγων ὅτ' ἐν τῷ ἐπεικὲς
 ἐπαινοῦμεν καὶ ἄνδρα τὸν τοιοῦτον λέγοντες ὡς βελτίων ἐστὶ τοῦ
 20 δικαίου. λέγομεν δὲ τοῦτο δηλονότι ὡς ἕτερον ὑπολαμβάνοντες τὸν ἐπεικῆ
 τοῦ δικαίου. ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐπὶ τὰ ἄλλα οἷον ἀνδρίαν ἢ σωφροσύνην ἢ 5
 τέχνην μεταφέροντες λέγωμεν ὅτι ὁ σώφρων, εἰ τύχῃ, ἐπεικέστερος τοῦ
 ἀνδρείου ἢ οὗτος τοῦ σώφρονος, ἢ ὁ οἰκοδόμος τοῦ γεωργοῦ ἢ οὗτος τοῦ
 οἰκοδόμου, ὅταν οὖν μεταφέροντες οὕτω λέγωμεν, ὅλῳ ὅτι τῳ ἐπεικέστερος
 25 χρώμεθα οὐχ ὡς τῳ δικαιοτέρως ἀλλ' ὡς τῳ κρείττονι καὶ βελτίῳ ὁ
 ἀνδρεῖος τοῦ σώφρονος ἢ οὗτος ἐκεῖνου. ἕτερος ἄρα ὁ ἐπεικὲς ἐκ τούτου
 φαίνεται τοῦ δικαίου καὶ τὸ ἐπεικὲς τοῦ δικαίου. πάλιν δέ, φησὶν, ἀκολου-
 θήσοις τῳ λόγῳ ἄτοπον ἂν ὀφείειν εἶναι, εἰ τὸ ἐπεικὲς ἕτερον ὢν τοῦ 10
 δικαίου ἐπαινετόν ἐστιν. εἰ γὰρ ἕτερον ὢν ἐπαινετόν ἐστι, τὸ δίκαιον οὐ
 σπουδαῖον οὐδ' ἐπαινετόν· εἰ δὲ τὸ δίκαιον ἐπαινετόν, τὸ ἐπεικὲς οὐκ ἐπι-
 30 νετόν. οὕτως οὖν ἀπορήσας λέγει μὴδὲν ὑπεναντίον ἔχειν τοὺς λόγους, ἀλλ'
 ἀληθεύειν καὶ τὸν λέγοντα ὅτι ἕτερόν ἐστι καὶ τὸν λέγοντα μὴ εἶναι ἕτερον,
 καὶ ἁμῶς τὸν λέγοντα ὅτι τὸ ἐπεικὲς βέλτιον τοῦ δικαίου καὶ τὸν λέγοντα
 μὴ εἶναι βέλτιον. ἔστι γὰρ τινος δικαίου κρείττον, οὐ μὴν παντός, καὶ οὐχ ὡς
 ἄλλο τι ὢν κατὰ γένος κρείττον ἐστὶ τοῦ δικαίου, ἀλλὰ δίκαιον ὢν ἐστὶ τινος 15
 35 δικαίου κρείττον. καὶ ἀμφοῖν σπουδαῖοις ὄντοιν κρείττον τὸ ἐπι-
 εικὲς, οὐ παντός δικαίου, ὡς εἴρηται, λέγων τὸ ἐπεικὲς εἶναι κρείττον, εἴ γε καὶ

2 καὶ om. S μὴ rubro add. B: om. a πάντα S 3 νόμῳ Sa φαύλως Sa
 οὖν om. a 5 Πλάτωνα λέγοντα] cf. Reip. A p. 352A, I p. 613A 7 λέγει om. Ba
 8 ἐν ἄλλοις] cf. Magna moral. B 4 p. 1200^b14 μετρητῇ Ba τάττει a
 9 τὰ om. S 16 τοῦ om. a 18 ὡς om. S βέλτιον S 21 λέγομεν a
 τύχει a 24 δικαιότερος a ἀλλ' ὡς τὸ Sa βέλτιον a 26 καὶ τὸ—δικαίου om. Ba
 26. 27 ἀκολουθούντες Ba 30 ἀλλ'] ἀλλὰ καὶ S 31 ἕτερον (post εἶναι)—μὴ εἶναι (33)
 om. B 34 ὢν prius om. Ba 36 λέγει S κρείττον om. Ba καὶ] δὴ S

αὐτὸ δίκαιον, ὡς εἶπεν (εἰ γὰρ ἔστι τὸ ἐπεικὲς δίκαιόν τι. ἔστι δὲ παντὸς 77^a
δικαίου χρεῖττον, εἴη ἂν καὶ ἑαυτοῦ χρεῖττον· τὸ δὲ χρεῖττον χειρόνος
χρεῖττον, ὥστε εἴη ἂν ἑαυτοῦ χειρόν καὶ χρεῖττον), ἀλλ' ἔστι χρεῖττον
δικαίου τοῦ κατὰ συνθήκην καὶ νόμον· ἐπανόρθωμα γὰρ ἔστιν, ὡς ἔρεϊ.
5 τοῦ τοιοῦτου δικαίου τὸ ἐπεικὲς. ἀμφοῖν δὴ, φησί, τοῦ τε κατὰ συνθήκην 20
καὶ νόμον δικαίου καὶ τοῦ ἐπεικούς ὄντων σπουδαίον, χρεῖττον τὸ ἐπεικὲς.
εἰπὼν δὲ ὅτι τὸ ἐπεικὲς ἐπανόρθωμα νομίμου δικαίου (τὸ γὰρ ἁμαρ-
τηθὲν αὐτοῦ ἐπανορθοῦται) δείκνυσιν ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν ἁμαρτεῖν τὸν
κατὰ συνθήκην νόμον διὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀοριστίαν καὶ τὸ ἄλλοτε
10 ἄλλως ἐπισυμβαίνειν. ὁ μὲν γὰρ νόμος καθόλου κελεύει τὸν μὴ ἀποδιόοντα
τὴν παρακαταθήκην ἄτιμον εἶναι, τὸν ξένον, εἰ ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνέλθοι ἀναι-
ρεῖσθαι ὑπὸ τῶν πολιτῶν, τὸν τῇ ἄλλοτρίᾳ μιγνύμενον εὐθύνεσθαι, καὶ 25
ἔστιν ἕκαστον τούτων ἢ ἀτιμία καὶ ἢ ἀναίρεσις καὶ τὸ εὐθύνεσθαι δίκαια,
συμβαίνει δὲ ποτε μὴ εἶναι δίκαια, ἀλλ' ἡμαρτημένα. τὸν γὰρ τυράννου
15 γυναικα διαφθεύραντα καὶ διὰ τὴν τοιαύτην μιχρίαν δυνηθέντα ἀνελεῖν τὸν
τύραννον καὶ ἐλευθερώσαντα τὴν πόλιν ἔλκειν εἰς εὐθύνας πῶς οὐκ ἂν τις
διημαρτημένως δίκαιον εἴποι· ἀλλὰ καὶ τὸ πολέμιον ἐπικειμένον ἀνελθόντα
τὸν ξένον εἰς τὸ τεῖχος καὶ ἀριστεύσαντα ἀναιρεῖν σπεύδειν πόσης ἁμαρτίας 30
γέμει; τοῦ δὴ νόμου καθόλου ἀγορεύοντος ἄλλοτρίας ἀπέχεσθαι γυναικὸς,
20 καὶ διὰ τοῦτο εἰς εὐθύνας ἐλκομένου τοῦ τὸν τύραννον ἀνελόντος, ὁ ἐπεικὴς
ἐπανορθοῖ τὸ ἐλλειφθέν. εἰ γὰρ ἥδει τοῦτο ὁ νομοθέτης ὅτι γενήσεται,
προσέγραψεν ἂν τῷ νόμῳ τοῦτο, καὶ εἶχεν ἂν ὁ νόμος οὕτως· δεῖ πάσης
ἄλλοτρίας γυναικὸς ἀπέχεσθαι πλην τῆς τοῦ τυράννου, εἰ μέλλει διὰ τῆς
τοιαύτης μίξεως ἢ πόλις ἐλευθεροῦσθαι· καὶ δεῖ πάντα ξένον ἀνελθόντα ἐν
25 πολέμῳ εἰς τὸ τεῖχος ἀναιρεῖσθαι πλην τοῦ ἀριστεύσαντος. ἐν οἷς οὖν μὴ 35
οἷόν τε περὶ πάντων ὁρθῶς νομοθετῆσαι, κατὰ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινω-
μένων τοὺς νόμους τίθενται· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γὰρ κακὸν τὸ μιχεύειν καὶ
τὸ ξένον ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνέρχεσθαι καὶ τὴν παρακαταθήκην μὴ διδόναι, οὐ
μὴν ἀεὶ, ὡς εἴρηται. καὶ ὅγλον ὅτι τὸ ἐπεικὲς δίκαιον μὲν (δίκαιον γὰρ
30 μὴ ἀποθανεῖν τὸν ἀριστεύσαντα μηδὲ τὸν ἀνελόντα τὸν τύραννον) καὶ βέλτιον
τοῦ κατὰ νόμον δικαίου, ἀλλ' οὐ τοῦ ἀπλῶς. λέγει δὲ ἀπλῶς δίκαιον
τὸ κατὰ φύσιν, καὶ εἴη ἂν ἐν μὲν τῇ λέξει τῇ καὶ ἡμαρτεν ἀπλῶς εἰπὼν 40
τὸ ἀπλῶς εἰρηκῶς ἀντὶ τοῦ καθόλου, ἐνταῦθα δὲ φύσει καὶ κατὰ φύσιν.
ἐν δὲ αὐτῇ λεγούσῃ καὶ ἔστιν αὕτη φύσις ἢ τοῦ ἐπεικούς τὸ φύσις
35 ἀντὶ τοῦ οὐσίας καὶ τὸ εἶναι αὐτοῦ. ἔστιν οὖν ἢ φύσις ἢ τοῦ ὡς δευτέρου
ἐπεικούς, ἐξ οὗ καὶ ὁ ἐπεικὴς παρωνόμασται, ἐπανόρθωμα τοῦ ἐλλειπόντος

1 τι om. S 2 αὐτοῦ S 7. 8 ἡμαρτηθὲν a 8 ἑαυτοῦ S 9 τὴν' om. B
9. 10 ἄλλο τι ἄλλως S 11 ἀνέλθῃ a 12 παρὰ τῶν S 14 ante συμβαίνει lac.
xxv litt. S 14. 15 τοῦ τυράννου τὴν γυναικα S 17 διημαρτημένως S 18 καὶ ἀριστεύσαντα εἰς τὸ τεῖχος coll. a
18 καὶ ἀριστεύσαντα εἰς τὸ τεῖχος coll. a 18. 19 πόσης ἔστιν ἁμαρτίας γέμον S
19 ἀγορεύοντος om. S 20 τοῦ om. S 20 ἀνελθόντα a 22 εἶπεν S 23 πῶς S
27. 28 καὶ τὸν ξένον Sa 29 post τὸ add. μὲν S post μὲν add. καὶ a 32 τὸ
τῇ φύσει καὶ κατὰ φ. S τῇ καὶ ἡ ἁμαρτία ἀπλῶς a 33 ἐνταυθοῖ S 34 αὕτη]
αὐδης S 35 δευτέρου Anon.: οὐδέτερον B: οὐδ' ἐτέρου S: οὐδέτερου a

ἐν τῷ νόμῳ, ὅπερ ἐλλείπον, εἰ παρῆν, ὁ νομοθέτης προσέθηκεν ἂν τῷ 77^v
νόμῳ. τοῦτο γὰρ αἷτιον καὶ τοῦ μὴ πάντα κατὰ νόμον εἶναι. τοῦ
διαμαρτάνειν τοὺς νόμους τὸ τῶν πραγμάτων ἀόριστον καὶ ἄλλοτε ἄλλως 45
ἔχειν ἐστὶν αἷτιον, καὶ τὸ μὴ πάντων νόμους τιθεσθαι μηδὲ περὶ πάντων
5 νομοθετεῖν. ὅσα γὰρ ἄλλοτε ἄλλως ἔχει καὶ πρὸς τοὺς καιροὺς μεταπίπτει,
περὶ τούτων ἀδυνατοῦσι νόμους τιθέναι, ἀλλὰ πρὸς τὰ τοιαῦτα ψηφίσμασι
χρῶνται, οἷον τίσι θεῖ συμμαχεῖν καὶ πότε μετοικίας καὶ ποῦ ποιεῖσθαι,
καὶ πότε ἐξαγωγὴν καὶ πότε μὴ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ γενομένων ποιεῖσθαι.
οἱ γὰρ καιροὶ καὶ αἱ χρεῖαι ἕκαστον τῶν τοιούτων μηχανοῦσιν· ὧν ἀόριστον
10 ὄντων ἀδύνατον καθόλου νόμῳ τινὶ καὶ κανόνι τὴν περιληψὶν ποιεῖσθαι. 50
τὸ γὰρ ὀρίζον τὸ ἄλλοτε ἄλλως ἔχον ἀόριστον καὶ τῇ τοῦ ὀριζομένου
φύσει συμμεταπίπτει. τοῦ δὲ τῶν ἀόριστων τοὺς κανόνας ἀόριστους εἶναι
καὶ συμμεταβάλλειν τοῖς ὀριζομένοις σημείον παρέθετο τὸν μολεῖβδινον κανόνα
τῆς Λεσβίας οἰκοδομῆς. οὐ γὰρ ἐκ λίθων λίθων καὶ ἴσως συντεθειμένων καὶ
15 ἀπευθυνόμενων ἢ καλουμένην Λεσβίος οἰκοδομὴ φύκοδόμηται. Λεσβία δὲ
λέγεται οἰκοδομῇ, ὅτι ἐκείνοις ἐν συνηθείᾳ τοῦτο· εἰσοχὰς γὰρ καὶ ἐξοχὰς 78^r
ἔχοντας τοὺς λίθους φύκοδόμεναι. ὥς οὖν ἐκεῖνος ὁ μολεῖβδινος κανὼν ἐσχη-
ματίζετο ταῖς τῶν οἰκοδομουμένων λίθων ἀνωμαλίαις, οὕτω δὴ καὶ τὰ
ψηφίσματα ταῖς τῶν πραγμάτων ἄλλοτε ἄλλως χρεαίαις συμμεταβάλλεται.
20 εἰπὼν δὲ τί ἐστὶν ἐπιεικεία, λέγει ὅτι ἐκ ταύτης φανερόν καὶ τίς ὁ ἐπιεικής.

p. 1137^b33 Τί μὲν οὖν τὸ ἐπιεικές, καὶ τί τὸ δίκαιον, καὶ τίνας
βέλτιον δικάζου.

Δηλαδή τοῦ νομίμου δίκαιου καὶ διὰ τὸ καθόλου ἡμαρτημένου ἀλλ'
οὐ διὰ τὸ κακῶς κεῖσθαι. τοῦ τοιούτου δὴ δίκαιον βέλτιον τὸ ἐπιεικές, 15
25 ἀλλ' οὐ τοῦ ἀπλῶς δίκαιου καὶ κατὰ φύσιν. ὁ γὰρ τῶν τοιούτων προαι-
ρετικὸς καὶ πρακτικὸς, καὶ ὁ μὴ ἀκριβοδίκαιος ἐπὶ τὸ χειρόν.
ἐπὶ τὸ χειρόν ἐστὶν ἀκριβοδίκαιος ὁ τὰ γεγραμμένα ἐν τοῖς νόμοις πάντα
φυλάσσειν βουλόμενος κατὰ τὸ ῥητὸν καὶ ἐπὶ τὸ χειρόν ἐξηγούμενος. ὁ δ'
ἐπιεικής οὐ τοιούτος ἀλλ' ἐλαττωτικός· πρέπει γὰρ τὰς κολάσεις καὶ τὰς
30 εὐθύνας ἐπὶ τὸ ἔλαττον. οὐ γὰρ πικρῶς ἐπεξίναί βούλεται τὰ πεπραγμένα
οὐδὲ τῷ ῥητῷ ἐγκάθηται, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ χρῆται τοῦ νομοθέτου, κἂν 20
τὸν νόμον ἦται τὸ ῥητὸν ἔχῃ βοηθοῦντα αὐτῷ πρὸς τὸ πικρῶς κολάζειν.
πότερον ἐνδέχεται ἑαυτὸν ἀδικεῖν ἢ οὐ, φανερόν ἐκ τῶν εἰρη-
μένων. ζητήσας πρότερον περὶ τοῦ ἀκρατοῦς, εἰ ἐνδέχεται ἑαυτὸν ἀδικεῖν,

2 τοῦτο ex τούτου corr. B: τούτου Sa τοῦ utrumque ex τὸ corr. B: τὸ Sa
post εἶναι add. καὶ Sa 4 ἔχει B: ἔχον a νόμῳ S 5 ἔχειν S
6 νόμῳ τιθεσθαι S 7 μετοικίας S 8 γενομένων S 12 συμπίπτει S
ἀόριστους S 14 συντεθειμένων Ba 15 ἀπηυθυνόμενων S: ἀπευθυνουμένων a
φύκοδομεῖται a 17 οὖν om. Ba 18 δὴ om. Ba 21 τί τὸ BSa Arist.
M^b: ὅτι Arist. vulg. 23 ante Δηλαδή add. βέλτιον S post καὶ add. τοῦ Ba
29 πρέπει S 30 οὐ] ἂ S 32 τὸν ex τὸ corr. rubro B post νόμον
add. ἔχει S ἔχῃ om. Sa βοηθοῦν Sa τὸ om. S 34 πρότερον] c. 11

καὶ δείξας ὅτι οὐκ ἐνδέχεται (ἐκὼν γὰρ ἀποσυλᾶται ὑπὸ τῆς ἐρωμένης) 7δ¹
 νυνὶ καθόλου ζητεῖ προηγουμένως, εἰ ἐνδέχεται ἑαυτὸν ἀδικεῖν. τὰ μὲν
 γὰρ ἐστὶ τῶν δικαίων κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν ὑπὸ τοῦ νόμου τεταγ-
 μένα. ὅτι μὲν ἡ δικαιοσύνη ἡ μὲν ἐστὶν ἡ ὡς νομιμότης λεγόμενη, 7ε²⁵
 5 ἐστὶ πάσης ἀρετῆς περιεκτική, ἡ δὲ τις ὡς μερική, ὁμοίως καὶ ἀδικία ἡ
 μὲν καθόλου, ἡ δὲ ὡς μερική, εἴρηται καὶ δεδικεῖται· ὑπομιμνήσκει δὲ καὶ
 νῦν τὸ διττὸν καὶ δείκνυσιν ὅτι κατὰ μηδετέραν μῆτε τὴν καθόλου ἀδικίαν
 μῆτε τὴν κατὰ μέρος ἐνδέχεται ἑαυτὸν ἀδικεῖν, καὶ πρῶτόν γε ὅτι μὴ κατὰ
 τὴν καθόλου. ἐπιχειρεῖ δὲ πρότερον εἰς τὸ ἐναντίον πειρώμενος συνάξειν
 10 ὅτι ἀδικεῖ ἑαυτὸν κατὰ τὴν δικαιοσύνην ἐκείνην καὶ πᾶν τὸ κατὰ νόμον
 τὸ καθ' ἥντινα οὖν ἀρετὴν γινόμενον. οὐ κελεύει γὰρ, φησὶν, ὁ νόμος 30
 ἀποκτείναναι ἑαυτόν· ὁ δὲ ἀποκτείνας ἑαυτὸν παρανομεῖ, παρανομῶν
 δὲ ἀδικεῖ· ὁ ἀποκτείνας ἄρα ἑαυτὸν ἀδικεῖ. ἐπεὶ δὲ ὁ ἀδικῶν τινὰ ἀδικεῖ,
 καὶ ὁ ἀποκτείνας ἑαυτὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀδικήσας τινὰ ἡδίκησεν. τίνα οὖν;
 15 ἢ ὅλην ὅτι ἑαυτόν; ἔστιν οὖν ἑαυτὸν ἀδικεῖν. ἡδίκησε δὲ οὐκ ἄκων παρανο-
 μήσας ἀλλ' ἐκὼν, καὶ οὐ μόνον ἐκὼν ἀλλὰ καὶ εἰδὼς ὅν καὶ ᾧ. ἀντι-
 βλάπτει δὲ ὁ ἀμυνόμενός τινα ὑβρίσαντα ἢ τι κακὸν ὀράσαντα εἰς αὐτόν.
 ἀλλὰ τίνα; ἢ τὴν πόλιν, ἑαυτὸν δ' οὐ; ἀναιρεῖ διὰ τούτου τὸν δοκοῦντα 35
 συνάξειν λόγον ὅτι ἔστιν ἀδικεῖν ἑαυτόν, λέγων ὅτι ὁ ἀνελὼν ἑαυτὸν ἀδικεῖ,
 20 ἀλλ' οὐχ ἑαυτόν. ἐκὼν γὰρ ἑαυτὸν ἀνέλε, δεδικεῖται δὲ ὅτι ἐκὼν οὐδεὶς
 ἀδικεῖται· ὥστε ἑαυτὸν μὲν οὐκ ἀδικεῖ, ἀδικεῖ δὲ τίνα, ἥτοι τὴν πόλιν.
 ἀδικεῖ δὲ τὴν πόλιν, καθὼ ἀφαιρεῖται αὐτὴν στρατηγὸν ἢ στρατιώτην ἢ
 τεχνίτην ἢ τίνα τοιοῦτον. ὁ γὰρ ἑαυτὸν ἀναιρήσας ἢ ἄρχων ἢ ἢ στρατιώ-
 τῆς ἢ τεχνίτης ἢ ἄλλο τι τῶν ἐκ τῆς πόλεως μερῶν· ὥστε ζημιώσας τὴν 40
 25 πόλιν πολίτου ἀδικεῖ τὴν πόλιν. διὸ καὶ ὡς τὴν πόλιν ἀδικήσαντα ζημιῶσθαι
 αὐτὸν ἢ πόλιν. τίς δὲ ἡ ζημία τῇ ἑαυτὸν ἀποκτείναντι καὶ μηκέτι ὄντι;
 τὸ μὴ συγχωρεῖν ἐν μνήματι ταῖσθαι· ἄταφον γὰρ κελεύουσιν οἱ πολῖται
 ῥίπτεσθαι· ἢ ἄλλην τινὰ τοιαύτην τιμωρίαν ὀρίζουσιν οἱ νόμοι κατ' αὐτῶν.

p. 1138^a14 Ἔτι καθὼ ἀδικος ὁ μόνον ἀδικῶν καὶ μὴ ὅλως φαῦλος.

30 Δείξας ὡς κατὰ τὴν κοινὴν καὶ καθόλου δικαιοσύνην μὴ οἷόν τε τίνα
 ἑαυτὸν ἀδικεῖν, μέτεσιν ἐπὶ τὴν ἑτέραν δικαιοσύνην, ἢ μία τῶν ἀρετῶν
 ἐστὶ, καὶ τὴν ἀντικειμένην αὐτῇ ἀδικίαν, ἢ ἐστὶ πλεονεξία. διὸ οὐ παρά-
 νομος ὁ πλεονέκτης· μόνον οὖν ἀδικοῦντα λέγει τὸν πλεονέκτην, ὅλως δὲ
 φαῦλον τὸν κατὰ τὴν καθόλου καὶ ὅλην ἀδικίαν ὀρώμενον. τοῦτο γάρ, 50

1 ἀποσυλοῦται Ba 3 κατὰ BSa Arist. Ob: τὰ κατὰ Arist. vulg. 4 ἢ post
 ἐστὶν om. S 5 ἀρετῆς πρακτικῆς S 6 εἴρηται καὶ δεδικεῖται] c. 2, 3
 7 post ὅτι add. μηδὲ S 9 πρῶτον S 10 ἀδικεῖ] ἐνδέχεται ἀδικεῖν S 10, 11 ex-
 spectas ἑαυτόν, εἰ κατὰ δικαιοσύνην ἐκείνην δίκαιον τὸ κατὰ νόμον καθ' ἥντινα οὖν κτλ.: cf.
 Anon. p. 251, 20 12 ἀποκτείνειν Sa 13 δὲ B 15 οὖν] ἄρα S
 18 αὐτόν S 24 μερῶν om. S 25 πολίτην Sa 27 μὴ] μηκέτι Ba
 μνήμη S ἄταφον—ῥίπτεσθαι (28) om. Ba 28 ὀρίζουσιν—αὐτῶν om. Ba
 30 κοινὴν τε καὶ S 31 ἥτις μία S 32 ἢ ἐστὶ] εἰ τις ἔστι S 33 λέγειν a
 34 ὀρώμενον] fort. ὀρισμένον

φησίν, ἄλλο ἐκείνου, τουτέστι τοῦτο τὸ κατὰ πλεονεξίαν ἀδικον ἑτερόν 78^a
 ἐστὶν ἐκείνου τοῦ καθόλου ἀδίκου. ἔστι γὰρ ὁ ἀδικος οὗτος ὁ πλεονέκτης
 πονηρὸς ὡς ὁ δειλός· ὡς γὰρ ὁ δειλὸς οὐχ ὅλην ἔχει τὴν πονηρίαν, ἀλλὰ
 1 τινὰ πονηρίαν τὴν δειλίαν, ἣ ἀντίκειται τῇ ἀνδρίᾳ, οὕτως καὶ ὁ πλεονέκτης
 οὐχ ὅλην ἔχει τὴν ἀδικίαν, ἀλλὰ τινὰ ἀδικίαν. ὥστε οὐδὲ κατὰ ταύτην
 ἀδικεῖ. οὐδὲ κατὰ τὴν μερικὴν, φησί, δικαιοσύνην ἀδικεῖ ἑαυτὸν τις. ἐπεὶ
 γὰρ ὁ ὡς πλεονέκτης ἀδικὸς ἄνισός ἐστιν, ὡς δέδεικται, ἄνισος δὲ ὡς τὸ 78^b
 πλέον ἔχων (τοῦτο γὰρ τοῦ πλεονέκτου τὸ ἔχειν τὸ πλέον τοῦ ἀγαθοῦ),
 εἰ ἀδικεῖ τις ἑαυτὸν κατὰ ταύτην τὴν ἀδικίαν, πλεονεκτοῖ ἂν ἑαυτόν, καὶ
 10 ἔχοι ἂν ὡς πλεονέκτης τὸ πλέον, ὡς δὲ πλεονεκτούμενος τοῦλαττον, καὶ ὁ
 ἀφῆρηται ὡς ἀδικούμενος, τοῦτο ἔξει ὡς ἀδικῶν, καὶ ἔχοι ἂν ἅμα τὸ
 αὐτὸ καὶ οὐκ ἔχοι. ἀδύνατον δὲ τοῦτο, ὥστε καὶ τὸ ἀδικεῖν ἑαυτὸν ἀδύνατον. 5

p. 1138^a20 Ἔτι δὲ ἐκούσιον καὶ ἐκ προαιρέσεως καὶ πρότερον.

Εἰ οὖν ὁ ἀδικούμενος ἄκων ἀδικεῖται, αὐτὸς δὲ ἑαυτὸν οὐκ ἄκων
 15 βλάπτει, οὐκ ἀδικεῖ ἑαυτόν· ἀδικεῖσθαι γὰρ ἦν τὸ ἀκρυσίως βλάπτεσθαι.
 τὸ δὲ καὶ πρότερον ταῦτόν ἐστι τῷ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀδικουontos ἐν ἑαυτῷ
 ἔχοντος καὶ τοῦ ἀρχομένου. ὁ γὰρ ἀρχόμενος τοῦ βλάπτειν οὗτος ἀδικεῖ,
 ὁ δὲ ἀφαιρούμενος καὶ ἀντιδρῶν οὐ δοκεῖ ἀδικεῖν· οὐ γὰρ ἀρχεται τοῦ βλάπτειν,
 ἀλλὰ βλαβεῖς ἐπιτίθεται. εἰ δὴ δεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς βλάβης ἐν τῷ ἀδικουonti 15
 20 εἶναι καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀδικουμένῳ, καὶ δεῖ ἄλλον εἶναι τὸν ἐν ᾧ ἡ ἀρχὴ
 τῆς βλάβης παρὰ τὸν ἀδικούμενον, ἀδύνατον δὲ τινὰ αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄλλον
 εἶναι, ἀδύνατον καὶ τὸ ἑαυτὸν ἀδικεῖν. ἔτι, φησίν, εἰ ἀδικεῖ ἑαυτόν τις,
 εἴη ἂν ἐκόντα ἀδικεῖσθαι· οὐδεὶς δὲ ἐκὼν ἀδικεῖται. ἀλλὰ καὶ τὰ
 αὐτὰ ἅμα πάσχει, εἰ ἀδικεῖ τις ἑαυτόν, 2 καὶ ποιεῖ, καὶ ἅμα ἂν πλεονεκτοῖ
 25 καὶ πλεονεκτοῖτο, καὶ ἔμπληιν πλεονεκτοῖτο καὶ πλεονεκτοῖ. πρὸς δὲ
 τοῦτοις ἄνευ τῶν κατὰ μέρος ἀδικημάτων οὐδεὶς ἀδικεῖ. εἰ τὸ 20
 ἀδικεῖν ἐνεργεῖν ἐστι περὶ τὰ καθ' ἕκαστα, εἴη ἂν τὸ ἀδικεῖν ἐν τοῖς κατὰ
 μέρος ἀδικήμασι γινόμενον· κατὰ μέρος δὲ εἰσι μοιχεῖα, κλοπῇ, ὕβρις, τὰ
 ὁμοῖα. οὐδεὶς δὲ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μοιχεύει οὐδὲ τὸν ἑαυτοῦ τοῖχον
 30 τοιχωρυχεῖ οὐδὲ τὸ ἑαυτοῦ ἱμάτιον κλέπτει. εἰ οὖν τῶν κατὰ μέρος ἀδικη-
 μάτων μὴ οἷόν τε τι πρὸς ἑαυτὸν παρ' ἑαυτοῦ γίνεσθαι, οὐδ' ἄρα ἑαυτὸν
 ἀδικεῖν οἷόν τε. ὅπως δέ, φησί, λύεται τὸ ζητεῖν εἰ οἷόν τε ἑαυτὸν ἀδικεῖν
 κατὰ τὸν διορισμὸν τοῦ ἀδικεῖσθαι. εἰ γὰρ ἀδικούμενός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν 25
 ἑαυτοῦ βούλησιν βλαπτόμενος, οὐχ οἷόν τε δὲ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν
 35 ἀδικεῖσθαι τὸν αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ ἀδικούμενον, οὐκ ἂν εἴη ἀδικεῖν ἑαυτόν.

3 ὁ post ὡς om. BS

4 δειλείαν Sa

5 ταῦτα Ba

7 ὡς post ὁ om. BS

δὲ ὁ τὸ a 9 τις] τί a

10 ἂν om. a

ὡς ὁ πλεονέκτης a

11 ἀφῆ-

ρητο S

13 δὲ om. B

ἐκούσιν τε καὶ a Arist.

14 ὁ om. S

17 ἔχοντος

Anon.: ἔχει BS: ἔχειν a

18 ἀντιδρῶν] διότι ἔπαθε τὰ αὐτὰ ἀντιποιῶν τὸν δράσαντα S

19 βλαβεῖς] βλάβαις Ba

εἰ δεῖ δὴ a

21 περὶ S

24 πάσχει a

26. 27 τὸ ἀδικεῖ S

29 μοιχεύει S

30 κλέπτει S

31 γίνεταί S

33 ἐστὶν om. S

34 περὶ S

p. 1138^a28 Φανερόν δὲ καὶ ὅτι ἄμφω μὲν φαῦλα, καὶ τὸ ἀδικεῖν-78ν
σθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν.

Ἀμφότερα, φησί, φαυλά εἰσιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἀδικεῖν φαυλότερον 85
τοῦ ἀδικεῖσθαι. ἀλλὰ πῶς καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι φαῦλον; ἢ ὡς ἐκπεπτωκός
8 τοῦ ἴσου καὶ μέσου· εἰ γὰρ τὸ ἴσον ἀγαθόν, τὸ ἔλαττον, ὅ ἐστι τὸ ἀδικεῖ-
σθαι, φαῦλον, ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ ἀδικεῖν. μᾶλλον γὰρ τὸ ἀδικεῖν φαῦλον,
ὅτι ἀπὸ πονηρίας καὶ κακίας, ἢ δὲ κακία ψεκτόν καὶ τὸ ἀδικεῖν. εἰπὼν
δὲ ἀμφοτέρα κακά, καὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι, πῶς ἀμφοτέρα κακά,
διὰ τῶν παραδειγμάτων συνέστησεν. ὡς γὰρ τὸ ὑμεινὸν ἐν ἱατρικῇ, ὅ 10
ἐστὶν ἐν συμμετρίας τινῶν, ἀγαθόν, τὸ δὲ πλέον καὶ ἔλαττον ὡς ἐκπεπτωκός
τοῦ συμμετρου οὐκ ἀγαθόν, ὁμοίως καὶ τὸ εὐεκτικὸν τὸ ἐν γυμναστικῇ τὸ
σύμμετρον ἀγαθόν, τὸ δὲ πλέον καὶ ἔλαττον οὐ τοιοῦτον, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ
τοῦ μέσου καὶ ἴσου. ὅπερ ἐστὶ τὸ δίκαιον. καὶ κακίας ἢ τῆς τελευτίας
καὶ ἀπλῶς ἢ σύνεγγυς. τὸ ἀδικεῖν, φησί, μᾶλλον ἐστὶ κακὸν τοῦ ἀδικεῖ-
15 σθαι, διότι μετὰ κακίας ἢ τῆς ἀπλῶς ἢ σύνεγγυς, λέγων νῦν κακίαν ἀπλῶς
τὴν μετὰ προαιρέσεως, ὅτι τὸ ἐκούσιον ἔχει, σύνεγγυς δὲ τὴν δίχα προαι- 15
ρέσεως. ὅτι ὅς σύνεγγυς τὴν δίχα προαιρέσεως γινομένην εἶπεν, σαφηνίζων
ἐπὶ γρηγορεῖν οὐ γὰρ πᾶν τὸ ἐκούσιον μετὰ ἀδικίας, διότι οὐδὲ μετὰ
προαιρέσεως πᾶν ἐκούσιον. οἱ γὰρ ὀργιζόμενοι, ὡς εἶπε πρότερον, ἐκόντες
20 πράττουσιν, οὐ μὴν ἐκ προαιρέσεως· τὸ γὰρ ἐκούσιον καὶ τοῦ βούλεσθαι
καὶ τοῦ θέλειν. καθ' αὐτὸ μὲν οὖν τὸ ἀδικεῖσθαι ἤττον φαῦλον,
κατὰ συμβεβηκός δὲ οὐδὲν κωλύει εἶναι μεῖζον κακόν. γενήσεται
ποτε κατὰ συμβεβηκός τὸ ἀδικεῖσθαι μεῖζον κακὸν τοῦ ἀδικεῖν οὕτω πῶς· 50
ἀδικηθεὶς γάρ τις ὑπὸ τινος καὶ ἀμυνόμενος ἀνῆψε τὴν τοῦ ἀδικήσαντος
25 οἰκίαν, εἴτ' ἐκ τινος τύχης λαμπροῦ πνεύσαντος ἀνέμου κατεκαύθη πᾶσα ἡ
πόλις, καὶ γέγονε μεῖζον κακὸν τὸ ἀδικηθῆναι τοῦ ἀδικῆσαι. ἢ καὶ ὑπερ-
λυπηθεὶς ὁ ἀδικηθεὶς ἀπέσφαξεν ἑαυτόν. ἤμως, φησὶν, εἰ καὶ συμβαίνει
ποτε μεῖζον γίνεσθαι κακὸν τοῦ ἀδικεῖν, ἀλλ' οὖν μεῖζον ἐστὶ φαῦλον τὸ
ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ἐπεὶ καὶ πρόσπταισμα γένοιτ' ἂν μεῖζον κακὸν
30 πλευρίτιδος. ἀλλ' οὐ μέλει τῇ ἱατρῷ, | ἀλλὰ φασιν ὅτι μεῖζον κακὸν ἢ 79r
πλευρίτις τοῦ πταίσματος, πρὸς τὴν φύσιν ἀποβλέποντες ἑκατέρου. γέγονε
δὲ μεῖζον κακὸν τὸ πρόσπταισμα πλευρίτιδος ἐπὶ τοῦ προσπταίσαντος ἐν

3 καὶ ἀμφοτέρα Sa φησί om. S φαυλότερον] ἐστὶ φαῦλον S 6 γάρ] δὲ S
7 post ἀπὸ add. τῆς a 8 τὸ ante ἀδικεῖσθαι om. a 10 ἐστὶν ἐν τῷ συμμετρω
τινῶν ἀγαθῶν τὸ δὲ S ὡς ἐκπεπτωκός—ἔλαττον (12) om. S 11 τοῦ ἐν a
11. 12 τὸ σύμμετρον] fort. διὰ τὸ σ. 12 καὶ post ἔχει om. Ba 13 τοῦ
δικαίου S 14 σύνεγγυς B^{Sa} Arist. Ob: ἐγγύς Arist. vulg. 15 ἢ τῆς]
ἢ τις Ba 17 γινομένην om. S 19 εἶπε πρότερον] c. 10 p. 1135^b 19 sqq. εἶπον a
20 ἐκ] μετὰ S βουλεύεσθαι S 21 οὖν om. S ἤττον om. S
22 εἶναι] ἐστὶν S 23 τῷ ἀδικεῖσθαι S οὕτω πῶς scripsi: πῶς οὕτως libri
25 πνεύματος a 28 γενέσθαι S post κακὸν add. τὸ ἀδικεῖσθαι S 29 ἂν] ἂν
ποτε S 30 οὐ] οὖν S post μέλει add. τῇ ἱατρικῇ ἢ S
φησὶν Ba 31 ἑκατέρων S 32 προσπταίσαντος] προσπταίσματος Sa

τῷ φεύγειν τοὺς πολεμίους καὶ καταπεσόντος· πεσὼν γὰρ ἐλήφθη παρὰ 79^r
τῶν πολεμίῳ καὶ ἀνῆρέθη.

p. 1138^b5 Κατὰ μεταφορὰν δὲ καὶ ὁμοιότητά ἐστιν οὐκ αὐτῷ πρὸς
αὐτὸν δίκαιον. ἀλλὰ τῶν αὐτοῦ τισιν.

8 Τοῦ Πλάτωνος ὀρίζοντος τὴν δικαιοσύνην ἐν τῇ ἰδιοπραγίᾳ τῶν τῆς
ψυχῆς μερῶν, ἐπεὶ ἅπας ὁ Ἀριστοτέλης περὶ πάσης δικαιοσύνης εἰπεῖν
προέθετο, μνημονεύει καὶ περὶ τοῦ τοιούτου δίκαιου τοῦ τῶν μερῶν τῆς
ψυχῆς. λέγει δὲ πρῶτον ὅτι τὸ τοιοῦτον δίκαιον κατὰ μεταφορὰν λέγεται
δίκαιον, τουτέστιν οὐ κυρίως. οὐ πᾶν δὲ δίκαιόν ἐστι τῶν αὐτοῦ τισιν.
10 οὐ γὰρ τὸ πολιτικὸν καὶ κυρίως λεγόμενον δίκαιον (τοῦτο δὲ ἦν τὸ ἐπίσης
ἀνὰ μέρος ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι) ἀλλὰ τὸ δεσποτικόν, ὃ οὐ κυρίως ἐν τοῖς 15
δικαίοις ἡριθμεῖτο· οὐ γὰρ ἐστὶ τι δίκαιον δοῦλον πρὸς δεσπότην. ὥς
πρῶτον δέδεικται. ἐν τούτοις γὰρ τοῖς λόγοις διέστηκεν τὸ λόγον
ἔχον μέρος τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἄλογον. ὃν λόγον ἔχει ὁ δοῦλος πρὸς
15 τὸν δεσπότην, τὸν αὐτὸν καὶ τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ λογιζό-
μενον. τοιαύτην γὰρ διέστηκεν ταῦτα διάστασιν ἀπ' ἀλλήλων, ὥς εἶναι τὸ
μὲν ἄρχον, τὸ δ' ἄρχόμενον· τοῦτο δὲ τὸ δίκαιον, φησὶν. ἢ οἰκονομικόν ἐστιν
ἢ δεσποτικόν. εἰς γὰρ ταῦτα ἀποβλέποντές φαμεν εἶναι τῶν αὐτοῦ τισι 20
δίκαιον ἢ ἀδικον, δίκαιον μὲν, ὅταν τὸ πεφυκὸς ἐν αὐτῷ ἄρχειν ἄρχῃ, τὸ
20 δ' ἄρχεσθαι ἄρχῃται, ὅταν δ' ἔμπαλιν γένηται καὶ ἄρχῃ μὲν τὸ ἄλογον,
ἄρχῃται δὲ τὸ λόγον ἔχον, ἀδικία. ὥσπερ ἂν ὁ δοῦλος ἄρχῃ τοῦ δεσπότου, 25
ἄρχῃ μὲν ἐν τῷ ἀκρατεῖ ἢ καὶ ἀκολάστῳ τὸ ἄλογον, ἄρχεται δὲ τὸ λογικόν·
ἐν δὲ τῷ ἐγκρατεῖ καὶ σώφρονι ἔμπαλιν ὁ λόγος ἄρχῃ, τὸ δ' ἄλογον 30
ἄρχεται. ὥς οὖν ἄρχοντι καὶ ἀρχομένῳ ἐστὶ πρὸς ἀλλήλα δίκαιον. καὶ 35
25 εἴρηται περὶ αὐτῶν πολλάκις τί τὸ τοιοῦτον, ὅτι τῷ μὲν ἀρχομένῳ τὸ
ὑπείκειν, τῷ δ' ἄρχοντι τὰ συμφέροντα ζητεῖν καὶ σκοπεῖσθαι τῷ ἀρχο- 40
μένῳ· καὶ σωτηρία οὕτω καὶ ἐν τούτοις.

1 καταπεσόντα S	3 αὐτῷ] αὐτὸ Sa	5 Πλάτωνος] Reip. Δ p. 443 C sqq.
8 λέγω B	8. 9 λέγεται δίκαιου S	11 ὃ] ὅπερ S
τὸ B Sa	13 πρῶτον δέδεικται] c. 10 p. 1134 ^a 26 sqq.	12 τι NL Anon.:
prius om. a	16 εἶναι] οὖν S	17 τὸ post δὲ om. Ba
18 post εἶναι add. τι S	τισι om. S	19 post μὲν add. γὰρ a
22 ἄρχῃ μὲν om. S	ἄρχῃται S	20 ἄρχῃ a
ἄρχοντα a: ἄρχεται S	25 αὐτοῦ S	23 ἄρχῃ S
		24 ἄρχῃται Ba
		26. 27 τοῦ ἀρχομένου S
σωτηρία S		27 τὰ

I N D I C E S

I INDEX VERBORUM

Verba asterisco notata desiderantur in lexicis

Ἀγαθός. ἀγαθὸς ἄνθρωπος dist. ἀγαθὸς πολίτης
14,25 sqq. ἀπλῶς ἀγαθὰ (κακά) expl. 5,
27 sqq. 44,6 65,8 sqq. eadem dicuntur
τὰ ὡς δυνάμεις ἀγαθὰ 44,7. 8. 14
ἀγαπᾶν κατὰ διάνοιαν opp. τὸ τοῖς χεῖλεσιν
ἀσπάζεσθαι 4,7. 8
ἀγενής 26,6
ἀγνοεῖν. ἀγνοοῦντα (dist. δι' ἄγνοιαν τῶν
καθ' ἑκαστα) πράττειν 55,14 sqq.
ἄγνοια 17,27. 30 43,35
ἀγχίνουα 43,10
ἀδελεφί 46,21
ἀδελεφός 46,20
ἀδιάσπυρος 46,10 47,6
ἀδιάφορος 46,21
ἀδικεῖν 26,24 28,5 sqq. 30,28 sqq. 31,5. 7
32,20 35,29 40,13. 22 42,8. 9. 14 52,26.
28. 29 54,30 sqq. 55,2 sqq. 56,3 sqq.
58,5 sqq. 59,2 sqq. 60,2 sqq. 61,3 sqq.
69,2 sqq. ἀδικεῖν (ἀδικεῖσθαι) κατὰ συμ-
βεβηκός 57,29 sqq. 61,5. 9 sqq. οὐκ
ἐνδέχεται ἀδικεῖν ἑαυτὸν 69,1 sqq. τὸ
ἀδικεῖσθαι πῶς φασίλον 71,4 sqq.
ἀδικήμα 30,28 42,6. 14 53,26 55,7 62,17.
18. 21 τὰ κατὰ μέρος ἀδικήματα 70,27.
28 ἀδικήμα dist. ὀδον 49,1. 5. 12 sqq.
ἀδικία 1,6. 21 3,24 4,30 28,30 40,21 53,7
63,14 ἡ κοινή (ἡ καθόλου) ἀδικία opp.
ἡ ἐν μέρει (ἡ μερικὴ) 9,28. 30 10,22. 31.
32 sqq. 11,4. 11. 12. 21. 24. 35 12,2 sqq.
18. 20 13,2 69,5 sqq.
ἄδικος 1,6. 22 3,2 sqq. 4,30. 31 5,1 sqq.
41,21 τὸ ὀδον 5,3. 19 6,13 24,10. 13
40,7 49,21 sqq. τὸ μερικὸν ὀδον 13,26

ὀδον εἶναι dist. ὀδονα πράττειν 42,9. 19
τὸ ὀδον ποιεῖν dist. ὀδονεῖν 61,3
ἄθροισμα τὸ ἐκ πασῶν τῶν ἀρετῶν 7,20. 21
αἰκία 17,30
αἰνίττεσθαι 21,34
αἰρετίζειν 6,7
αἰρετός 24,22
αἰχμάλωτος 46,22
ἀκίνητος 46,33 47,5 sqq.
ἀκολασία 2,2 11,12. 13 sqq. 12,2. 3 40,19
42,22 65,30
ἀκόλαστος 11,14. 16. 18 72,22
ἀκολουθεῖν 66,26. 27
ἀκόλουθος 55,1
ἀκοντίζειν 53,21. 24
ἀκόντιον 51,31
ἀκούσιος. διπλὸν τὸ ἀκούσιον τό τε βίη καὶ
τὸ δι' ἄγνοιαν γινόμενον 50,12 sqq. cf.
17,18. 30 52,5 sqq. 55,20 sqq. ἀκούσια
συναλλάγματα 17,17 — ἀκούσιως 55,27
70,15
ἀκρατής 58,22. 25. 35 59,7. 12 68,34 72,22
ἀκρίβεια 42,3 ἡ ἀποδεικτικὴ ἀκρίβεια 2,14
ἀκριβοδίκαιος ἐπὶ τὸ χεῖρον expl. 68,27 sqq.
ἄκρος 33,16 ἄκροι ὄροι (ἀναλογίας) 31,23
ἀλλαγὴ 37,10. 11. 16. 26 39,1 sqq.
ἀλλακτικός. ἀλλ. κοινωνία 32,33. 34.
ἀλλάσσειν 39,5. 6 ἀλλάσσεσθαι 38,9. 11.
12. 29
ἄλογος. τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς 72,15.
20 sqq.
ἄμαρτημα 53,11 sqq. 55,21
ἄμαρτία 67,18
ἄμειψις 35,8

- ἀμελετήτως 7,14
 ἄμμοις 30,11
 ἄμπελος 65,20
 ἀμύνεσθαι 70,18 71,24
 ἀμφιβολία 54,13
 ἀμφισβητεῖν 54,20
 ἀμφισβήτησις 54,27. 32
 ἄν in apodosi condicionali omissum 14,35
 — ἄν (ἐάν) c. ind. 61,23 ὅταν c. ind.
 7,31 62,26 c. opt. 17,4. 5. 12. 13
 ἀναίρειν 67,11. 12. 15 sqq. 69,19 sqq. 72,2
 ἀναίρεισις 67,13
 (ἀναλογεῖν). τὸ ἀναλογεῖν 41,11 44,32
 ἀναλογία 12,1 13,15 21,2.8 ἀναλογία λόγων
 ὁμοιότης 21,9. 10 ἀ. ἀριθμητική 2,7.
 15. 23. 24 25,14. 15 sqq. 28,18. 24. 25
 30,12 31,22 36,31. 32. 34 def. 15,26
 16,10 γεωμετρική 2,6.7 15,20 20,1 21,29.
 30 sqq. 23,28.29 31,20 32,3 sqq. 36,30 sqq.
 def. 16,22 ἀ. συνημμένη, διεξυγμένη 16,
 12 sqq. συνεχής, διηρημένη 21,18.19 24,3
 ἀνάλογον 11,35 20,3 33,26. 27 τὸ παρὰ
 τὸ ἀνάλογον 23,22 sqq.
 ἀναλόγως 33,5. 10. 11
 ἀναξίως 41,25
 ἀνάπτειν 71,24
 ἀνάρμωστος. τὸ ἀνάρμωστον 1,20
 ἀνασπλήλωσις 15,14
 ἀνατολή τοῦ ἡλίου 8,5
 ἀναφορά ἢ πρὸς τὸ κοινόν 14,17 ἀναφορὰν
 ποιεῖσθαι ἐπὶ τι 6,22. 23 7,11
 ἀνδρείος 7,20 64,23 65,20 66,22. 25
 ἀνδρία 1,7. 9 2,1 7,17 sqq. 9,13. 27 40,18
 65,20 66,20
 ἀνδρίας 15,14 45,3
 ἀνελευθερία 10,19. 24. 26
 ἀνήρ 43,20 46,2
 *ἀνθύβριστις 54,9
 ἀνθυπηρετεῖν 33,14
 ἀνίατος 65,29 66,1
 ἄνισος 5,2 sqq. 18,5 sqq. 24,14 60,18. 29
 τὸ ἄνισον 6,9 13,11. 12 sqq. 61,22 sqq.
 — ἄνισως νέμειν (κρίνειν) 60,21. 25 61,3
 62,24
 ἀνισότης 25,23 26,23. 27. 31 37,16
 ἀνίσωσις 15,22
 ἀνταλλαγὴ 17,7 34,4. 19 35,9 36,32 37,11
 43,18
 ἀντάλλαγμα 17,25 36,16
 ἀνταλλάσσειν 38,33 ἀνταλλάσσεσθαι 17,11
 43,3
 ἀντάξιος 39,31 40,1
 ἀντευεργετεῖν 33,19
 ἀντευποιεῖν 33,13
 ἀντιβλάπτειν 69,16. 17
 ἀντιδιαίρειν 1,7 2,28
 ἀντιδιαστολή 7,19
 ἀντίδοσις 30,11. 31 36,32. 33 37,11
 ἀντιδρᾶν 70,18
 ἀντίθεσις 18,10. 11
 ἀντικείμεσθαι 18,7 τὰ ἀντικείμενα 3,15. 16
 18,11 56,9. 10 sqq.
 ἀντιλακτίζειν 32,8
 ἀντιπάσχειν 31,27. 34 33,10. 12 τὸ ἀντι-
 πεπονθός (δικαίον) 31,17. 24. 30 32,4 sqq.
 33,3. 5. 6. 20 35,25 36,23. 29
 ἀντιπλήσσειν 31,30 32,8. 18. 20. 21
 ἀντιτύπτειν 31,28
 *ἀντιτυφλοῦν 31,27. 28.
 ἀντιφθέγγεσθαι 56,5
 ἀνωμαλία 68,18
 ἀξία 20,8. 10. 15 24,12. 15. 16 35,13 τὸ
 κατ' ἀξίαν 19,2 20,2 sqq. 32,6 sqq. 41,27
 παρὰ τὴν ἀξίαν 60,25. 28. 31
 ἀοριстіα 67,9
 ἀορίστος 68,3. 9 sqq. — ἀορίστως 41,23
 ἀπαρνείσθαι 54,15
 ἀπειθύνειν 68,15
 ἀπλῶς ἀγαθὰ (κακά) expl. 44,6 sqq. 65,8 sqq.
 ἀποδεικτικτός. ἀ. ἀκρίβεια 2,14
 ἀποθνήσκειν 52,14
 ἀπορεῖν 60,4 66,30
 ἀπορία 59,28 60,2. 4. 11
 ἀπορραπίζειν 56,22
 ἀποσυλᾶν 58,25 69,1
 ἀποσφάζειν ἑαυτὸν 71,27
 (ἀποσχεδιάζειν) ἀπεσχεδιασμένος νόμος
 expl. 7,12
 ἀπροαίρετος 43,35 55,23
 ἀπροβόλευτος 52,32
 ἀπροσδόκητος 53,14. 18
 ἀρετή 6,27. 28. 30 8,28 9,7 sqq. 18,4 20,19
 62,34 63,2. 9 66,5. 7 αἱ ἀρεταὶ 2,28
 3,17 sqq. 65,9. 14 αἱ ψυχικαὶ (σωματικαὶ)
 ἀρ. 7,1 sqq. αἱ ἀρεταὶ μεσότητες 2,9
 ἢ ὅλη ἀρετὴ 13,32 14,3. 4. 16. 20. 21 ἡ
 τελεία ἀρ. τριχῶς λέγεται 7,16 sqq. τί
 διαφέρει ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ (καθόλου) δικαιο-
 σύνη 9,15 sqq.
 ἀριθμητικός. ἀρ. ἀναλογία v. s. v. ἀναλογία
 — ὁ ἀριθμητικός 9,21 ἡ ἀριθμητικὴ 1,20
 ἀριθμητός. τὰ ἀρ. 20,30. 32. 33

ἀριθμός 28,26 ἀρ. μοναδικός 20,27 sqq.
 ἀριστεύειν 67,18. 25
 ἀριστεύς 48,32
 ἀριστοκρατία 6,25. 26 9,3 15,16 43,17
 48,17 sqq.
 ἀριστοκρατικός. οἱ ἀρ. 20,19
 ἀρμόζειν 31,29 τὸ ἡρμωμένον 1,20
 ἀρτᾶν. ἡρτῆσθαι τινος 60,2
 ἀρτηρία 50,35
 ἄρτιος. τὸ ἄρτιον 1,21
 ἄρχειν 44,27. 29 46.4. 5 72,17 sqq.
 ἀρχή 8,29. 31
 ἀρχων 8,30 25,34 26,1 qq. 32,19 44,21 sqq.
 ἀσάφεια 31,14
 ἀσαφής 48,4
 ἀσέλγεια 65,30
 ἀσκησις 63,6
 ἀσπάζεσθαι χεῖλεσιν 4,8
 ἀσπίς 64,24. 32
 ἀστήρ 8,5
 ἀτελής 45,21. 30
 ἀτιμία 67,13
 ἄτιμος 39,19 67,11
 ἀτοπία 56,34
 ἄτοπος 56,23 66,27
 ἀτύχημα 53,13. 26
 αὐτάρκεια 43,1. 3
 αὐτάρκεια 8,22 43,1
 αὐτοδίκαιον 47,20
 αὐτοδικαιοσύνη 47,19
 ἀφορία 30,20 38,31
 ἄχρηστος 36,19. 20
 ἄψυχος. τὰ ἄψυχα 61,5

Βασιλεία 15,16
 βία 26,25 50,12 sqq. 51,12 sqq. 65,19
 βιάζεσθαι 65,18
 βλαβρός. τὰ βλ. 41,22
 βλάβη 25,23. 24. 27 32,19 53,6 sqq. 58,23
 70,19. 21 βλάβη ψυχῆς 6,3
 βλάβος 26,8 45,25
 βλάπτειν 25,27. 29 58,19. 24. 26. 32 59,23.
 24 60,16. 17 70,15 sqq.
 βουλή 19,11
 βούλησις 3,12 παρὰ τὴν βούλησιν 58,34.
 35 59,3. 5 sqq. 70,34
 βυρσοδέψης 20,11

Γείτων 64,23
 γενικός. γ. πῶτος 19,22
 γεωμέτρης 9,22 39,3
 γεωμετρικός. γ. ἀναλογία v. s. v. ἀναλογία
 γεωργός 19,11 sqq. 30,18 sqq. 36,11 sqq.
 γηρᾶν 52,14
 γλυκάζειν 47,16
 γλυκύς 47,16
 γνώριμος 47,11
 γνώρισμα ἀρετῆς 5,7
 γνώσις ἡ τῶν ὑγιεινῶν 64,6
 γνωστικός 3,16
 γραμμή 28,25 29,32
 γραφή 41,19
 γυμναστική 71,11
 γυνή 43,20 46,1. 2 67,15. 19. 23

Δαιμόνιος 1,16
 δανείζειν 17,5. 6
 δειλία 1,2. 3 10,17. 23 sqq. 40,18 64,32
 70,4
 δειλός 64,24. 31. 32 70,3
 δεῖξις ἡ διὰ τῶν ἀριθμῶν (γραμμῶν) 28,26
 δεξιούσθαι 33,17. 18
 δεσμεύειν 17,32
 δεσπότης 43,21 45,11 sqq. 72,12. 15. 21
 δεσποτικός 43,22 72,11. 18
 δηλητήριον 50,33
 δημοκρατία 6,24 15,17 43,12 sqq. 48,16.
 18. 19
 δημοκρατικός 20,9. 15 — δημοκρατικῶς
 πολιτεύεσθαι 33,2
 διαγορεύειν 24,28
 διάγραμμα 33,23. 31
 διακρίνειν 48,2
 διαλεκτικός 3,7 ἡ διαλεκτική 3,13
 διάμετρος 33,33
 διανέμειν 18,21. 22. 33 41,3. 6
 διανέμησις 41,5
 διανεμητικός 1,15 15,19 25,1 sqq. 32,1.
 4 41,2 v. etiam s. v. δίκαιος
 διάνοια ἡ τῶν λεγομένων 53,35 62,27 ἡ
 τοῦ νομοθέτου 68,31
 διανομή 5,11 15,12 19,9. 23. 31 34,12
 41,21. 23 ἡ δικαία δ. 2,5 22,26. 31
 διαρθροῦν 49,30
 διάττασις 72,16

(διαστρέφειν). διεστραμμένος 66,2

διδασκαλία 63,6

διημαρτημένως 67,17

δυσχυρίζεσθαι 54,23

δικάζειν 25,33

δικαιοπραγεῖν 40,12. 15 49,14. 23. 33. 35

52,23. 29 56,13. 14. 19 57,17. 20 δικαιο-
πραγεῖν κατὰ συμβεβηκός 57,28 58,2 sqq.

δικαιοπραγεῖν dist. δίκαιον εἶναι 55,10

δικαιοπράγημα 50,3. 10 dist. δικαίωμα
49,9. 10 sqq.

δικαιοπραγία 40,8 49,25

δίκαιος ὁ ὡς νόμιμος (ὁ καθόλου) dist. ὁ
ὡς ἴσος (ὁ μερικώτερος) 6,13 sqq. 10,10.

11 δίκαιός ἐστιν ὁ βουλούμενος δίκαια
πράττειν, οὐχ ὁ δυνάμενος 3,4. 5 τὸ

δίκαιόν ἐστιν ἴσον (μέσον) 5,5 sqq. 23,24 sqq.

ἀνάλογον 20,3 21,29 23,22 τὸ κατ' ἀξίαν
20,2 ἐν ἑλαχίστοις τέτρασίν ἐστιν 19,10.

18 21,27. 28 τὸ διανεμητικόν, διορθωτικόν
(ἐπανορθωτικόν) δίκαιον 1,15 15,19. 21

17,14 21,29 sqq. 24,26 sqq. 25,1 sqq.

27,29 29,27 30,24 32,1. 4 35,27 40,7

42,28 43,6 56,17 τὸ πολιτικόν (dist. τὸ
οἰκονομικόν, δεσποτικόν, πατρικόν) δίκαιον

42,31. 34 43,4. 17 sqq. 45,8 sqq. 72,10.

11. 18 τὸ φυσικόν (κατὰ φύσιν) δίκαιον,
dist. τὸ νομικόν (κατὰ συνθήκην καὶ νόμον)

46,13 48,1 sqq. 61,20 66,15. 16 67,4 sqq.

68,23 — δίκαιον καθ' αὐτό, κατὰ συμ-
βεβηκός 63,31 sqq. 64,1 sqq. — τὸ

δίκαιον τὸ τῶν μερῶν τῆς ψυχῆς 72,7. 8

δικαιοσύνη τί ἐστιν 2,20 διττὴ λέγεται
1,6 τῶν πολλὰχῶς λεγομένων ἐστὶ 2,24

ἡ ὅλη (καθόλου) οἱ. ἡ μερικὴ (κατὰ
μέρος, ἐν μέρει) δ. 1,4. 10. 14 7,29 9,26.

27 10,6 15,7 sqq. 31,18 69,30 70,6 ἡ
ὡς γένος, ὡς εἶδος 3,28 sqq. 4,22 sqq. ἡ

κοινῶς οἱ. ὁδῶς λεγομένη 6,18. 19 ἡ
κατὰ τὴν νομιμότητα (ὡς νομιμότης) 8,31.

32 9,12. 13 69,4 οἱ. ἡ κατὰ τὸ ἴσον
13,7. 8 ἡ καθόλου δικαιοσύνη καὶ ἡ

καθόλου ἀρετὴ ὑποκειμένη καὶ οὐσία αἱ
αὐταὶ εἰσιν 7,29. 30 — ἡ δικαιοσύνη

μεσότης ἐστίν 18,3 (ἀλλ') οὐ τὸν αὐτὸν
τρόπον ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς 40,17 —
δικαιοῦναι 4,21. 22

δικαιοῦν 49,13. 16 sqq. δικαιοῦσθαι 56,13.
15. 16 sqq. τὸ δικαιοῦσθαι διττῶς λέγεται
57,2 sqq. — δικαιοῦσθαι κατὰ συμβεβηκός
58,4. 5

δικαίωμα dist. δίκαιον 49,1. 6. 8

δικαστής 25,18. 33 26,19. 31. 33 28,31
29,5. 11 30,24 sqq. 35,27. 29. 34 49,33

56,17 57. 1 ὁ δικαστής μέσος 28,2 sqq.
διοικεῖν πόλιν 6,29

διορθωτικός. τὸ ἐν τοῖς συναλλάγμασι
διορθωτικόν 17,1 sqq. v. etiam s. v.

δίκαιος

διορισμός 32,30 70,33

διπλασιάζειν 34,15 36,2. 3. 27 37,18

διπλασίων 34,13 διπλ. λόγος 16,38

δύχρονος. δίχρονον φωνῆν 23,34

δίψα 53,29. 31 55,32

δόγμα 66,7

δοτικός. δ. πῶσις 19,21

δουλεία 33,1. 10 45,29

δοῦλος 17,24 43,20 45,11 sqq. 72,12. 14. 21

δραῦμα 54,20

δριμύς ἐπιχειρεῖν 58,28

δύναμις. αἱ δυνάμεις (καὶ ἐπιστήμαι) αἱ
αὐταὶ τῶν ἐναντίων 3,8. 9 sqq.

δυναστεία 65,13

δυσγένεια 44,8

δύσις ἡ τοῦ ἡλίου 8,6

δύσκολος 64,13

Ἐγγυᾶν. ἐγγυᾶσθαι 17. 5. 6

ἐγγύη 17,8

ἐγγυητής 17,7 38,19 sqq.

ἐγκαθίσθαι τῷ ῥήτῃ 68,31

ἐγκρατής 72,23

ἐθός 63,6. 15

εἰδήσις ἡ τῶν δικαίων 64,6

εἶναι. τὸ εἶναι ἔχειν ἐν τινι 3,9. 10. 12
42,3. 4 τὸ τί ἦν εἶναι 7,10 εἶναι ὑπό τι

18,12

εἰρηνεύειν 19,32

εἶς. τὰ ἀφ' ἐνὸς καὶ πρὸς ἐν λεγόμενα
12,6. 13

εἰσηγεῖσθαι 14,9

εἰσοχή 68,16

εἰσφέρειν 5,13. 14 25,10. 11

ἐκούσιος 31,3 55,23 sqq. ἐκ. συναλλάγματα
17,6 sqq. τὸ ἐκούσιον 50,2 sqq. 52,21

56,6 sqq. 71,16 sqq. — ἐκουσίως 17,16
31,6 58,16 sqq.

ἐκτός. τὰ ἐκτὰ 4,2

(ἐκτυφλοῦν) ἐκτετυφλωμένος τὸν νοῦν 46,11
12

ἐλαττοῦν 26,18 30,25 57,6 60,15

ἔλεος 55,33
 ἐλλέβορος 51,28 64,8. 9
 ἔλλειψις 2,11 25,9 27,11 35,14.30 37,36,12
 ἐλευθερία 20,9. 16
 ἐλευθεριότης 20,15
 ἐμπάθεια 61,28
 ἐμπειρία 8,20. 23. 25. 27
 ἐναλλάζ (τὸ ἐν ταῖς ἀναλογίαις) expl. 22,16sq. 4.
 ἐναντίος 3,32. 33 4,2 sq. τὰ ἐναντία 4,33
 ἐνάρκτος 14,9
 ἐνδεια 39,18
 ἐνδείκνυσθαι 62,36 66,16
 ἐνέργεια. αἱ κατὰ τὰς ἀρετὰς (κατ' ἀρετήν
 opp. κατὰ κακίαν) ἐνέργειαι 6,30. 33
 40,29 44,9. 10 65,9
 ἐνίστασθαι 60,24
 ἐξαγωγή 68,8
 ἐξετάζειν 25,19 32,25. 27
 ἐξηγεῖσθαι ἐπὶ τὸ χεῖρον 68,28
 ἐξηγητής 50,8
 ἐξηγητικός 14,4
 ἔξις 2,22. 27 sq. 3,17 sq. 4,1 sq. 7,24. 31
 40,32 41,11. 32 63,4. 11 64,2 sq. ἔξις
 ἀγαθή, φάσκη 64,33 ἔξις λατριχὴ 63,16.
 17 64,11
 ἐξουσία 44,19 46,6
 ἐξοχή 68,16
 ἐξωνεῖσθαι 17,12
 ἐπαινετός 66,28 sq.
 ἐπαινος 44,1
 ἐπανισοῦν 56,17 65,32
 ἐπανίσωσις 65,24
 ἐπανορθοῦν 25,24 46,15. 16 67,21 ἐπανορ-
 θοῦσθαι τὴν ἀδικίαν 58,6
 ἐπανόρθωμα 49,11 67,4. 7. 36
 ἐπανόρθωσις 41,8. 13 ἡ τῶν ἀδικημάτων
 ἐπ. 2,6 25,19
 ἐπανορθωτικός. ἐπ. παράθεσις 40,16
 ἐπανορθωτικὸν δίκαιον v. s. v. δίκαιος
 ἐπεξίεναι τι 68,30
 ἐπιβουλή 54,20
 ἐπιβούλως 54,12 63,33
 ἐπιδιορθοῦν 5,34
 ἐπιείκεια 66,10 sq.
 ἐπιεικής. τὸ ἐπιεικὲς 57,31 60,8. 11
 66,10 sq. 67,1 sq.
 ἐπιζυγύναι 33,34
 ἐπιλανθάνεσθαι 54,24
 ἐπιστήμη 1,19 65,21 dist. ἔξις 2,27 sq.
 αἱ θεωρητικαὶ ἐπιστήμαι 8,16 αἱ αὐταὶ
 εἴτι τῶν ἐναντίων 3,8. 9 sq.

ἐπισυμβαίνειν 67,10
 ἐπιτιμᾶν 61,25
 ἐπιτιμία 61,27
 ἐπιτροπος λόγος 16,1. 9
 ἐπιχειρεῖν 58,28 πρὸς τὰ ἀντικείμενα
 3,12. 13 εἰς τὸ ἐναντίον 69,9 ἐφ'
 ἐκάτερα 3,8
 ἔπος 31,32
 ἔρᾶν 50,30 58,25 59,2 69,1
 ἔρω 53,28. 30 ἔρωος χρημάτων 11,18. 19
 ἔσπερος 8,5
 εὐγένεια 20,21 44,8. 14
 εὐγενής 25,20. 34 26,2 sq. 32,7
 εὐδοκίμοειν 44,10
 εὐδοκίμονία 65,8 ἡ τῆς πόλεως (ἡ πολι-
 τική) 6,23. 32 sq. 7,1. 4. 5
 εὐεκετιός. τὸ εὐεκετιόν 71,11
 εὐεξία 3,33
 εὐεργέτης 42,13
 εὐθηνία 38,31 39,17
 εὐθύνειν 67,12
 εὐθύνῃ 17,22 26,8 67,16. 20
 εὐλόγος 56,25. 27 — εὐλόγως 40,16
 εὐπετής 63,24
 εὐσταθία 6,28. 29
 εὐταξία 6,28
 ἔχθρα 62,1. 20
 ἑψός 8,4

Ζημία 26,21. 23 27,6 sq.
 ζημιοῦν 11,15. 16. 23 26,1 sq. 27,1 sq.
 31,5 sq. 69,25
 ζήτησις 42,32
 ζωώδης 46,12
 (Ἡγεῖσθαι). οἱ ἡγούμενοι (opp. ἐπόμενοι)
 ὅροι τῆς ἀναλογίας 21,31. 35. 36 22,16sq.
 23,14 sq.
 ἡδονή 2,2 59,15. 18 ἡ ζωώδης 46,12 ἡ
 ἀπὸ κέρδους 12,22. 23
 ἡθικός. ἡ ἡθικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ τῶ σκοπῷ
 διαφέρουσι μόνον 6,26 sq.
 ἦθος 57,32
 ἡλιθιότης 40,19
 ἡμιόλιος 16,10. 29 ἡμ. λόγος 16,3
 ἥρωος 46,26

Θάρσος. θάρση 2,1
 θαυμασίος 8,4
 θέλημα 62,22
 θεός 66,5 sqq. οἱ θεοί 65,27
 θεραπαινίς 46,6
 θεωρεῖν 1,19 9,18
 θεωρητικός. θ. νοῦς 9,16. 18 θ. ἐπι-
 στῆμαι 8,16 θ. εὐδαιμονία 7,5
 θηριώδης 46,11
 θρασύτης 40,18
 θυμός 53,27 54,5 sqq.
 Ἰαμβεῖον 56,21
 ἱατρικός. ἱατρικώτερος 5,23 — ἡ ἱατρική
 2,35 71,9
 ἱατρός 3,1. 6 5,23 64,7 sqq.
 ἰδιοπραγία ἡ τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν 72,5. 6
 ἱερεὺς 32,8
 ἱερὸν 33,14
 ἱεροσυλεῖν 24,31 42,7
 ἰσάζειν 15,23 26,19. 31 27,3 30,36 34,17.
 20 35,21 36,5 37,17. 23. 27
 ἴσος. τὸ δίκαιον ἴσον 5,5 18,5 sqq. τὸ ἴσον
 13,11. 14 40,24. 25 τὰ ἐν ταῖς κοινωνίαις
 ἴσα 41,1
 ἰσότης 13,10 24,13. 14 45,12. 30. 32 ἡ
 κατὰ κοινωνίαν 43,28 ἡ πολιτική 46,4
 τίνι κρίνεται 20,16. 21
 ἱστορία 46,25
 ἰσχύειν 38,28 48,9

Καθαρτικός 51,29
 καιρός. οἱ καιροί 68,5. 9
 κακία 3,18 11,7. 29. 30 40,18 62,34 63,2.
 10 64,31 ἡ ἐν μέρῃ (opp. ἡ ὅλη) κακία
 12,9. 10 κακία ἡ ἀπλῶς ἡ σύνεγγυς
 expl. 71,15 sqq.
 κακοδαιμονεῖν 44,11
 κακύνειν 25,29. 31
 κανὼν 68,10. 12 coni. μέτρον 29,28 coni.
 χρητήριον 35,33 ὁ μολίβδινος κ. 68,13. 17
 καταγίνεσθαι περὶ τι 66,13
 κατὰλληλος. τὸ κ. (τῆς λέξεως) 31,15
 καταμετρεῖν 39,12
 κατασκευάζειν 61,17. 18

κατασκευαστικός 9,10
 καταστοχάζεσθαι 6,25
 καταφρανεῖν 15,1
 κατηγορεῖν 5,4 11,4 13,23
 κατήγορος 54,14
 καχεξία 3,34
 κερθαίνειν 26,17. 35 27,7. 13. 17. 24 sqq.
 31,4. 5
 κέρδος 27,6 sqq.
 κτενώτιον 50,32
 κλείς 4,18
 κλέμμα 17,20
 κλέπτειν 50,26. 27 63,30
 κλεψία 50,28
 κληροῦσθαι 1,11
 κλίνῃ 39,23 sqq.
 κλοπή 17,18 70,28
 κοινοποιεῖν 57,9
 κοινός. τὸ κοινόν (i. e. ἡ πόλις) 14,17
 48,15
 κοινωνεῖν 30,34 34,34 36,9. 13 38,12
 κοινωνία 35,4 sqq. 36,7. 10. 12 sqq. 41,1. 2
 ἡ πολιτικὴ κοινωνία 7,27 8,2. 3. 24. 30
 33,21 κοινωνία coni. πόλις 34,34 coni.
 πολιτεία 33,5 αἱ κατὰ τὰς τέχνας κ.
 30,31
 κοινωνικός 9,6. 7 43,13
 κολλάζειν 49,13
 κόλασις 68,29
 κρίνειν 61,22 sqq. 62,1. 3 sqq.
 κρίσις 43,31. 33 47,28 62,4. 7 sqq.
 κριτήριον 35,33
 κύριός τινος 44,1 52,17

Λαθραῖος 17,28
 λακτίζειν 32,8
 λαμπρός ἄνεμος 71,25
 λέξις 19,20 21,22 31,14 42,6. 20 44,25. 27
 52,9 66,4
 λήθη 54,24
 (λογίζεσθαι). τὸ λογιζόμενον (μέρος τῆς
 ψυχῆς) 72,15. 16
 λογικός. λ. μέρος τῆς ψυχῆς 72,22
 λόγος. οἱ καθόλου λόγοι dist. ἡ τῶν πραγμά-
 των ἐμπειρία 8,26. 27 — λόγος ratio 72,23
 τὸ λόγον ἔχον (μέρος ψυχῆς) 72,21 —
 λόγος i. e. ὁ ἀρχων ὁ σπουδαῖος 44,20. 21
 — λόγος coni. ὀρισμός 2,23 — λόγος ἐστὶ
 ὁὗο μεγεθῶν (ἀριθμῶν) πρὸς ἀλληλα ποιᾶ

σχέσις 21,12. 13 λόγος ἡμιόλιος, ἐπίτριτος
16,3. 6. 33 23,5 λ. διπλασίον 16,38 23,2.
12 λόγον ἔχειν πρὸς τι 72,14. 15
(λογχοῦν). λολογχωμένον ἀκόντιον 51,32
λόπη 2,2 53,28. 29 55,33
λώβη ψυχῆς 6,3

Μαίνεσθαι 42,11 50,30 51,4
μανία 54,4
μάνωσις ἡ τῶν σαρκῶν 3,34
μαστιγοῦν 17,31. 32
μάχαιρα 42,11
μειονεκετεῖν 65,17
μειονεξία 27,26 35,34 40,11. 14
μερικός. μερικὸν ἀδικον, δίκαιον 13,26. 27
μερικωτέρα δικαιοσύνη 1,4. 5 ἀδικία 10,
4. 32
μεσίδις 27,34
μεσότης 2,9. 10 5,1. 7 65,15 μεσότητές
(εἶσιν) αἱ ἀρεταί 18,4. 5 sqq. ἡ δικαιοσύνη
μεσότης, ὅτι τοῦ μέσου ἐστίν 40,25 ἡ τοῦ
δικαστοῦ μεσότης 35,27. 28
μετάγειν ἐπὶ τι 31,6
μετάδοσις 33,12
μεταπίπτειν 38,27 47,1. 2. 20. 22 48,1 sqq.
68,5
μετάπτωσις 48,20
μεταφορά. κατὰ μεταφορὰν λέγεσθαι 72,8
μεποικία 68,7
μετρεῖν 30,33 36,5 39,2. 3. 20 sqq. 66.8
μέτριος τὸ ἥθος 57,32
μῦθις ἄρρενος καὶ θῆλεος 2,2. 3
μισεῖν 4,5
μνᾶ 39,23 sqq. 46,23. 24
μοιχεία 11,21 17,28 44,2. 3 55,16
μοιχεύειν 11,12 sqq. 17,23. 28 24,30. 31
44,3 55,15
μοιχός 11,12
μολιβδίνος 68,13. 17
μοναδικὸς ἀριθμός expl. 20,27
μουσικός. μουσική (ἐπιστήμη) 1,20
μοχθηρία 9,6 10,15 11,1. 29 14,1 53,32
μυστήριον 53,30 54,2

Νεμητικός. τὸ ν. δίκαιον 43,30
νομή 18,20 41,7 60,12. 18 65,24. 31
νομικός. τὸ ν. δίκαιον 46,17. 18. 27. 32
48,1 sqq.
νόμιμος. ὁ ν. 6,14 sqq. conl. σπουδαῖος

12,23. 24 το νόμιμον (τα ν.) 5,18 13,11.
13. 32 sqq. 14,3 sqq. 48,28
νομιμότης 7,22. 25 8,1 13,7.8 14,1 31,19
νόμισμα 5,17 17,5 sqq. 20,13 21,6 22,
12 sqq. 23,1 sqq. 24,1 sqq. 26,33 30,
19 sqq. 35,12 sqq. 36,6. 16 39,7 διὰ τὴ
νόμισμα καλεῖται 36,18. 19 πῶς εὐρεται
38,15 sqq.
νομοθετεῖν 14,10. 14. 22 25,33 47,20
νομοθέτης 7,8 14,10. 18 25,17. 32. 34 67,
21 68,1
νόμος 6,22 43,26 45,23 sqq. 68,1 sqq.
νόσος 3,21
νοῦς ὁ θεωρητικός, πρακτικός 9,16. 18. 19
νοκτομαχία 51,24
Ὀδός 32,10. 11. 13
οἰκέτης 46,2 61,6
οἰκία 33,27 sqq. 34,1 sqq. 35,15 sqq. 36,
2 sqq. 39,23 sqq.
οἰκοδομεῖν 68,15. 17. 18
οἰκοδομὴ ἡ Λεσβία 68,14
οἰκοδόμος 21,4 sqq. 30,17 sqq. 33,28. 34
34,1 sqq. 36,1 sqq. 37,12 sqq.
οἰκονομικός. τοῖς δίκαιον 43,22 46,3 72,17
ὀλιγαρχία 43,17 48,17
ὀλιγαρχικός 20,16
ὀλιθθημα 46,15
ὀλυμπιονίκης 1,11
ὀμοιότης ἐπιτεταμένη 4,14. 15
ὀμολογεῖν 54,26. 28. 29
ὀμωυμία 4,11. 15
ὀμωυμος 10,35 12,15. 24 τὰ ὀμωυμα
4,16 sqq. 12,8. 12. 15 — ὀμωυμῶς 10,34
ὀργανικός. τὰ ὄργ. μέρη 59,17 τὰ ὄργ.
ἀγαθὰ 65,10 sqq.
ὀργή 10,26 54,17. 19
ὀρίζειν 42,1 58,16 59,4. 5 68,11 sqq.
ὀρισμός 4,24. 25 12,15 οὐκ οἶόν τε ἐναῖονισμὸν
τῶν πολλὰ ὥς λεγομένων ἀποδοῦναι 2,23
ὀρμή. αἱ κατὰ προαίρεσιν ὀρμαὶ 44,1
ὄρος conl. μέτρον 20,8 ὄροι ἀναλογίαις 15,
27 16,23 sqq. 21,21. 24 22,11 sqq. 24,7
31,21. 22 οἱ ἄκροι ὄροι, ὄρος πρόλογος,
ὑπόλογος 16,14 ὁ ἡγούμενος οἱπ. ἐπό-
μενος 21,31. 35. 36 22,16 sqq. 23,14 sqq.
ὄρος πρῶτος, μέσος, ἔσχατος 29,13. 15. 17
οὐσία. εἰς καὶ ὁ αὐτὸς οὐσία dist. ἐνεργεῖται
9,16. 17 — οὐσία res familiaris 20,17
ὁφθαλμός 32,11. 13

Πάθος 55,23. 30 πάθη ἀναγκαῖα καὶ φυσικά 53,28. 29. 34 π. φυσικά, ἀνθρωπικά 55, 32,33 διὰ πάθος οpp. διὰ προαίρεσιν 42,23
 παιδεία 14,14. 16
 παιδεύειν 14,17. 18
 παραβαίνειν 55,4
 παραγωγή 58,29. 32
 παράδειγμα 32,17 71,9
 παραδόξος 53,11 ἐκ παραδόξου 53,9
 παρακαταθήκη 17,11. 15 48,31 sqq. 49, 15 sqq. 52,26 63,29. 30 67,11. 28
 παρακατατίθεσθαι 17,10
 παράλληλος. ἐκ παραλλήλου κεῖσθαι 18,31
 παράλογος 53,9. 18 conl. ἀτοπος 56,23 κατὰ τὸ παράλογον καὶ παράδοξον 53,10. 11 — παραλόγως 53,12 sqq.
 παρανομεῖν 11,23 69,12. 15. 16
 παρανομία 10,12
 παράνομος 5,1. 2 6,16 10,8. 10. sqq. τὸ παράνομον 5,19 13,11. 12 42,8 — παρ- νόμως 11,19
 παροιμία 8,9
 παρονομάζειν 67,36
 (πάσχειν). τὸ πάσχειν expl. 30,13. 14
 πατήρ 43,20 45,14
 πείνα 53, 29. 31 55,32. 33
 πείρα 63,19
 πενταμέδιμνος 18,35
 πέριδιξ 55,35
 περιγράφειν 42,35
 περιεχτικός 69,5
 περίληψις. τὴν π. ποιεῖσθαι 68,10
 περιττός. τὸ περιττόν 1,20
 πέψις τροφῆς 52,14
 πιστοῦσθαι 6,13 8,9 38,7
 πίστωσις 56,21
 πλάτος. τὸ εἶναι ἐν πλάτει ἔχειν 42,3. 4
 πλεονεκτεῖν 5,25 10,16. 18. 28 11,1 28,5. 29 29,4. 10 30,33 sqq. 31,4 57,7 62, 13 sqq. 65,16. 32 πλεονεκτεῖσθαι 65,33 70,10. 25
 πλεονέκτης 5,2. 22 sqq. 6,5. 7 10,15. 21. 24 sqq. 11,1. 6 sqq. 30,35 35,28 69,33 70,4 sqq.
 πλεονεξία 6,4. 8 10,22. 23. 26. 31 11,20. 21 12,18 sqq. 26,23. 25 27,26 29,4 31,12. 16 35,34 40,11. 13 70,1
 πλευρήτις 71,30 sqq.
 πληθυντικός 19,22

πλούσιος 20,20
 πλούτος 20,16 65,13. 27
 (ποιεῖν). τὸ ποιεῖν expl. 30,14
 ποιότης ἡ τῶν λόγων οpp. ἡ μεταξὺ τῶν ὄρων ποσότης 16,35
 πολιτεία 6,23. 25 14,11. 13. 18 sqq. 20,23 30,27. 30 33,1. 5 38,6 ἡ ἀρίστη πολιτεία 48,23. 24
 πολιτεύεσθαι 10,9 15,1 65,34 66,3
 πολίτευμα 7,28
 πολίτης ἀγαθός dist. ἀνὴρ ἀγαθός 14,24. 25 sqq.
 πολιτικός 8,21 conl. πρακτικός 8,26 ἡ π. κοινωνία 7,27 τὸ π. δίκαιον 46,12. 13. 19 72,10 ἡ πολιτικὴ 6,26. 29
 πονηρία 11,21 70,3. 4 71,7
 πονηρός 70,3
 πορνέειν 42,7
 ποσός. τὸ διωρισμένον οpp. συνεχὲς ποσόν 9,21. 22 ἡ κατὰ τὸ ποσὸν διαφορά οpp. ἡ κατὰ τὸν λόγον 15,28. 29 sqq. 16,4. 7. 8
 πρακτικός 40,20. 24. 32 41,12. 13 πρ. νοῦς 9,16. 19 πρ. ζῆς 12,26. 27
 πρακτός. τὰ πρακτά 9,18 41,33 42,2 (πρέπειν). τὸ πρέπον ἐκάστω δῶρον 22,27. 28
 προαγορεύειν 14,15
 προαγωγή 17,26
 προαγωγός ὁ κυρίως λεγόμενος 17,25
 προαδικεῖν 54,18
 προαιρεῖσθαι 52,31. 32 54,6 61,7
 προαίρεσις 40,28 42,23 52,31 κατὰ πρ. 53,5 sqq. 56,8 ἐκ πρ. 54,12. 27 sqq. 61, 9. 10 71,20 μετὰ πρ. 60,35 61,8 71,16. 18. 19
 προαιρετικός 40,20 41,12. 13
 προβουλεύειν 53,27 54,6 προβουλεύεσθαι 52,33
 προηγουμένως 69,2
 πρόλογος ὅρος ἀναλογίας 16,14
 πρόσ. τὰ πρὸς τι 18,13 sqq.
 προσαρμός 19,3
 προσδιορισμός 42,16 58,30
 προσδοκᾶν 53,18
 προσήκειν 57,33 κατὰ τὸ προσήκον 45, 24. 25 sqq.
 προσθήκη 58,18. 29
 πρόσκρισις τροφῆς 52,14
 προσπορίζειν 25,6
 πρόσπταισμα 71,29. 32
 πρόσταγμα 10,9
 πρόστιμον 26,4. 8. 9

πρόσωπον 25,26. 32
 πρότασις ἡ ἐλάσσων, ἡ μείζων 20,3. 6 21,
 34. 35
 πτωσίς ἡ δοτική, γενική 19,21. 22
 πύκνωσις ἡ τῶν σαρκῶν 3,33. 34
 πῦρ 46,33

Ῥητορικός. ῥ. δύναμις 3,1. 2. 13 ῥητορι-
 κώτερος 5,24
 ῥήγος. κατὰ τὸ ῥητὸν φυλάσσειν τὰ ἐν τοῖς
 νόμοις 68,27. 28 sqq.
 ῥήτωρ 3,2. 4. 8 5,23

Σαφήνεια ἡ τῶν λεγομένων (προκειμένων)
 30,13 50,9

σαφηνίζειν 65,12 71,17
 σέβειν τὸ θεῖον 46,13. 14
 σιτοδεία 38,31
 σκοπός 6,27. 29
 σκυτεός 21,4 sqq. 33,32. 35 sqq. 34,1 sqq.
 37,13 sqq.
 σκυτοτόμος 36,1 sqq.
 σπάνιος 53,14
 σπεύδειν 14, 32. 35 24,18 36,14 67,18
 σπουδάζειν 12,29 14,34
 σπουδαῖος 20,20 25,20. 21. 34 26,6 63,26
 66,29

στάσις. στάσεις 19,34
 στέφανος 15,14
 στοχάζεσθαι 7,10. 11
 στρατιώτης 19,11. 13
 συγγνώμη 55,28. 36
 συγγνωμονεῖν 55,29
 συγγνωμονικός 55,32
 συγκρίνειν πρὸς τι 24,19
 συγκροτεῖν 7,4
 σύζευξις ἡ κατὰ διάμετρον expl. 33,30 sqq.
 συλλογίζεσθαι 5,1
 συλλογισμός 21,30. 34 23,25
 συμβλητής. συμβλητά expl. 35,11 sqq.
 συμμεταβάλλειν 68,13. 19
 συμμεταπίπτειν 68,12
 συμμετρία 39,6 sqq. 71,10
 σύμμετρος 38,34 39,2 sqq. 71,12 κυρίως
 σύμμετρα τὰ ὁμογενῇ 39,10
 συμπεραίνειν τοὺς λόγους 2,17. 18 συμπε-
 ραίνεσθαι 13,5
 συμπεράσμα 20,6
 σύμφωνος 32,34

συνάγειν 21,28 23,25 69,9. 19
 συναλλάγμα 15,22 17,1 sqq. 24,26. 29. 30
 33,26 54,19 σ. ἐκούσια 17,6 sqq. ἀκούσια
 17,17 sqq.

συναλλάσσειν 17,21 24,28
 συνασκήσις 63,10
 συνδουάζειν conl. συζευγνῶναι 22,27
 συνήθεια 68,16
 συνιστάναι 3,31
 συνοικεῖν 55,17. 18
 συντέλεια 25,9
 συντελεῖν εἰς τι 12,31 14,31 25,7
 συντηρητικός 43,7
 συνώνυμος 12,10 sqq.
 σύστασις τῆς πολιτείας 6,23 σύστασις
 conl. διαμονὴ καὶ σωτηρία ἀγαθῆς πόλεως
 14,32

συστέλλειν 51,6
 σύστοιχος 1,5 9,27
 σχέσις πρὸς τι 21,24
 σχηματίζειν 68,17. 18
 σχολή. αἱ — γεγραμμένα σχολαί 50,8
 σωματικός. σ. ἀρεταί 7,2. 3
 σωστικός 7,32 12,31 33,21 43,8
 σωτηρία 12,30 72,27 ἡ σ. τῆς πολιτείας
 6,24 14,31
 σωφρονεῖν 51,5
 σωφρονικός 6,21
 σωφροσύνη 1,7. 9 2,2 9,13. 27 40,19
 66,20
 σώφρων 66,21. 25 72,23

Τάξις opp. φύσις 49,2
 τέκνον 45,21. 28
 τέλος 42,18
 τερατώδης 47,26
 τετράγωνον 33,33
 τεχνίτης 34,29. 30. 33 37,27
 τηρεῖν 24,11
 τηρητικός 43,28
 τίμημα 17,13
 τιμοκρατία 6,26 15,17
 τιμωρεῖσθαι 62,15. 16. 20
 τιμωρία 69,28
 τιτρώσκειν 53,17 54,7
 τοῖχος 70,29
 τοιχωρυχεῖν 70,30
 τόπος 18,6. 10
 τρυφή 65,29

τυραννίς 44,18

τύραννος 45,4

τυγχρὸς 12,22

Υβρίζειν 25,34 26,2. 3. 16 sqq. 54,7

Υβρις 10,18 11,32 26,18 sqq. 27,9

υβριστής 26,21

υγεία 3,19 sqq. 6,2 64,8

υγιάζειν 3,1

υγιεινός. τὸ υγιεινόν (τὰ υγ.) 64,6. 10 71,9

υιός 43,20 45,13. 16

υπάγειν. υπάγεσθαι εἶδει τινί 11,30 12,1 33,22

υπακούειν πρὸς τοὺς ἄκρους (ὅρους ἀναλογίας) 16,14

Υπανδρος 42,21

Υπαρξίς. τὴν ὑπαρξιν ἔχειν πρὸς τι 24, 29. 30

(ὑπάρχειν) τὰ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα τοῖς πράγμασι 2,15 τῷ διωρισμένῳ ποσὶ 9, 20. 21

υπείκειν 72,26

υπεναντίος 66,30

υπεξούσιος 45,33

υπερβατῶς ἀναγινώσκειν 19,20 44,27

υπερβολή 2,10. 11 37,3 65,12 sqq.

υπερέχειν 28,20 sqq. 29,5. 6. 8 sqq. 35,14 sqq. 37,14. 31 sqq.

υπεροχή 18,24 25,9 27,11 35,14 sqq. 37, 3. 22. 30 ἀγαθοῦ ὑπεροχή (τὸ ἔλαττον κακόν) 24,20

υπνοποιός 51,30

υπνοῦν 50,32

υπνωτικός. ὑπνωτικόν 50,31. 32

υπογράφειν 40,32 41,34

υπογραφή dist. ὁρισμός 2,22. 25. 31

υποδῆμα 33,28. 34 34,2 sqq. 35,15 sqq. 36,1 sqq.

υποδιαίρεσις 53,12

υπόθεσις. ἐξ ὑποθέσεως coni. συνθήκη ἡμετέρα 33,21

υποκείσθαι. ἐν τῇ ὑποκειμένῳ 9,23

υπόλογος (ὅρος ἀναλογίας) 16,14

υπομενετικός κινδύνων 7,17. 18

υποταγή 45,30

(υποτείνειν). υποτετάσθαι ὡς εἶδος γένει 10,35

Φαρμακοδοσία 17,23. 24

φάρμακον 50,30 sqq. 54,3. 4

φαῦλος 25,20. 21 26,1 44,10 69,34 71,4 sqq.

φαιλότης 47,31

φᾶσις ἀστέρος 8,4. 5

φθαρτικός 43,28

φιλεῖν. τὸ φιλεῖν πολλὰ χῶς λέγεται 4,5 sqq.

φιλοχρημάτος 42,14

φίλτρον 50,30

φλέψ 50,35

φόβος. φόβοι 2,1

φονεύειν 17,32 25,31 50,25. 26

φόνος 50,26

φρόνησις 1,7. 8 7,17 13,35

φυλακτικός 6,32. 34

φυσικός. φ. δίκαιον 46,8. 16. 31 47,11 48,1 sqq.

φύσις. κατὰ φύσιν ἔχειν 47,12 sqq. 48,10

οἱ κατὰ φύσιν coni. ἀδιάστροφοι 47,6

παρὰ φύσιν ἔχοντες (διακειμένοι) 47,24.

26. 28 48,11 τὸ φύσει 47,8. 9 — φύσις

i. q. οὐσία 67,34. 35

(φωνήεις) τὸ μακρόν ἢ δίχρονον-φωνῆεν 23,34 τὸ βραχύ 24,2

Χαλεπότης 10,24 11,32

χαρὰ κτηρίζειν 10,27 40,29

χεῖλος. χεῖλεσιν ἀσπάζεσθαι 4,8

χείρ 48,8 51,17 sqq. 61,6

χρεία 35,2 36,7. 8. 10 38,6. 12. 24. 26 39, 16 sqq. 68,9. 19

χρειώδης. τὰ χρ. 35,7

χρήζειν 35,1. 7 36,8 sqq. 38,17. 18

χρήσις πασῶν τῶν ἀρετῶν πρὸς ἄλλους i. e.

ἡ καθόλου δικαιοσύνη 14,2

Χρηστικότητα 17,12

Ψεκτός 71,7

ψήφισμα 46,28 68,6. 19

ψόγος 44,1

ψυχικός. ψ. ἀρεταί 7,1. 3

ὦνιος. τὰ ὦνια 39,23

ῥα. καθ' ῥαν 65,19

ὠφέλιμος. τὰ ὠφέλιμα (τὸ ὠφ.) 41,22 65, 31. 33

II INDEX NOMINUM

Αθηνάϊοι 25,30

Λῖας exempl. 19,1 sqq. 22,3 sqq. 23,1 sqq.

Αἴγυπτος exempl. 47,1

Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ
ἐξηγητῆς exempl. homonymiae 4,17

⁷Αριστείδης exempl. 1,12

Ἀριστοτέλης ὁδαιμόνιος 1,16 ἡ Ἀριστοτέλους
ἀγγίξια 43,10 ἔθος Ἀριστοτέλει συνό-
νυμα λέγειν καὶ τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἓν
λεγόμενα 12,5,6 ἴστέον ὅτι τὴν ἀδιάναν
καὶ βλάβην οὐ Ἀρ. λέγει 25,27.28
exempl. gr. nominatur 48,30

Aristotelici citantur loci

Anal. post. B 1 9,31.32

Topic. A 15 p. 106^b 1 sqq. . 4,5

Metaph. Γ 2 p. 1003^a33 sqq. . 12, 6. 7. 11

Ethic. Nicom. A 1 p. 1094^b12 2,13

B 6 p. 1106^b 36 5,7

.. .. 1' 1 - 3 50.6

.. .. l' 1 p. 1109^b 35 17,17. 18

.. .. Γ 2 p. 1110b 24 50,16

.. .. K 7 7,5,6

Magna moralia A 34 p. 1194^a 28 sqq. 31,26

„ „ B 4 p. 1200 b 14 . . 66,8

Politie. A 9	40,2
------------------------	------

.. E 1 sgg. . . . 19,1 20,24

43,13. 14 48,20

11 4821

„ 0 14,7. 24

Ἀφροδίτη, ὁ τῆς Ἀφρ. ἀστήρ 8,4.7

*Αχιλλεύς exempl. 7,20 19,4 sqq. 22,3 sqq.
23,1 sqq.

Βελλεροφόντης 56,21 58,28

Βίας εἰπὼν “ἀργὴ τὸν ἄνδρα δείξει” 8:29

Βρασίδα: 46,25

Γλαῦκος 59,19

Διομ.ήδης 59,19. 22 (sed. v. not. ad. v. 22).

Εὐρυπύλη; 56,5. 20. 28. 29 58,14. 18. 27

Εὐριπίδου ἰαμβεῖα ἐκ τοῦ Βελλεροφόντου
(Nauck, Fr. Tr. Gr. p. 381²) 56,20.21

Ζεύς 49,13

¹ Ησίοδος (fr. 212 Göttl.) 31,32

Θεμιστοκλῆς exempl. 20, 11. 14

Θεογονίης (v. 147 Bergk) S, 11. 12. 14

Θεόφραστος (ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ ἡθῶν)
 8,12 (ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἡθικῶν) 8,13

Κόρυθος 49,13

Λέσβιος (Λεσβία) οἰκοδυσμή 68,14. 15

⁷Ομηρος (cf. Il. Z 236) 59,1

Περικλῆς exempl. 20,11, 12
 Πλάτων. Πλάτωνος δόξα λέγοντος εἶναι καὶ
 ἐν τοῖς θεοῖς δίκαιον (cf. Reip. A. p.
 352A) 47,17, 18 οἱ Πλ. λέγει ἀρετὴν
 εἶναι ἐν τοῖς θεοῖς (cf. Reip. A. l. l. et l.
 p. 613A) 66,5 sqq. τοῦ Πλ. ὁρίζοντος τὴν
 δικαιοσύνην ἐν τῇ ἰδιοπραγίᾳ τῶν τῆς
 ψυχῆς μερῶν (Reip. Δ p. 443 C sq.) 72,5, 6
 — Πλάτων exempl. 1,12 48,30 —
 Πλατωνισμός. οἱ Πλ. ἀδικεῖσθαι μὲν λέγοντος
 πὺν τὴν ψυχὴν κακῶς μεμετα, βλάπτεσθαι
 δὲ τὸν εἰς σώμα ἡ γοῦμα 25,28, 29

Poeta incertus 52,16

Πυθαγόρειοι (τὸ ἀντιπεπονθὸς δίκαιον) ὅροι
τῶν δικαίων ἐποιοῦντο 31,25. 32. 33 32
32. 37 33,6

Ῥαδάμανθυς 31.31

Σωκράτης κατηγορηθεὶς ἔλεγε “Σωκράτη
Ἀθηναῖοι βλάψαι μὲν δύνανται, ἀδικήσαι
δὲ οὐ δύνανται” 25,30.31 — Σωκράτης
exempl. 48,30

Φωρυλίτης (fr. 17 Bergk) 8, 13. 14

Χάριτες 33,14. 16

A D D E N D A

p. 15,22 legendum videtur ἀνισότητας

p. 39,33 post μνῶν addenda ex B^{Sa} ἐπεὶ οὖν δέκατόν ἐστι τῶν δέκα μνῶν, quae verba
per errorem omisimus

- Acta nationis Germanicae** universitatis Bononiensis ex archetypis tabularii Malvezziani. Iussu instituti Germanici Savigniani ediderunt Ernestus Friedlaender et Carolus Malagola. Cum quinque tabulis. Fol. 1887. geb. M. 38.—
- Aristoteles opera.** Edidit Academia Regia Borussica. V vol. 4. 1831—1870. M. 50.—
- Aristoteles Metaphysik** übersetzt von Hermann Bonitz. Aus d. Nachlass herausgegeben von Eduard Wellmann. 8. 1890. M. 4.—
- Boeckh, A.,** Die Staatshaushaltung der Athener. 3. Auflage. Herausgegeben und mit Anmerkungen begleitet von M. Fränkel. 2 Bde. mit Boeckh's Bildniss. 8. 1886 M. 20.—
- Urkunden über das Seewesen des attischen Staates. Mit 18 Tafeln, enth. die von L. Ross gefertigten Abschriften. Beilage zur Staatshaushaltung der Athener. 8. 1840 M. 5.—
- Boor, C. de,** Vita Euthymii. Ein Anecdoton zur Geschichte Leo's des Weisen A. 886—912. 8. 1888 M. 5.—
- Corpus Inscriptionum Graecarum** consilio et auctoritate academiae litterarum regiae Borussicae editum.
Verzeichniss der erschienenen Bände zu Diensten.
- Corpus Inscriptionum Latinarum** consilio et auctoritate academiae litterarum regiae Borussicae editum.
Verzeichniss der erschienenen Bände zu Diensten.
- Ephemeris epigraphica** corporis inscriptionum latinarum supplementum edita iussu instituti archaeologici Romani cura G. Henzen, J. B. Rossii, Th. Mommseni, O. Hirschfeld. Vol. I. (1872) M. 6.—. Vol. II. (1874) M. 8.—. Vol. III. (1877) M. 10.—. Vol. IV. (1881) M. 16.—. Vol. V. (1884) M. 20.20. Vol. VI. (1885) M. 8.—. Vol. VII. Fasc. 1—4. (1888—1892) M. 18.—. Vol. VIII. Fasc. 1—3 (1891—1899) M. 25.—.
- Euting, J.,** Nabatäische Inschriften aus Arabien, herausgegeben mit Unterstützung der königlich preussischen Akademie der Wissenschaften. Mit 29 Lichtdrucktafeln. 4. 1885. geb. M. 24.—
- Sinaitische Inschriften, herausgegeben mit Unterstützung der königlich preussischen Akademie der Wissenschaften. Mit 40 autographirten Tafeln. 4. 1891. geb. M. 24.—
- Exempla scripturae epigraphicae Latinae** a Caesaris dictatoris morte ad aetatem Iustiniani consilio et auctoritate academiae litterarum regiae Borussicae edidit Aem. Hübner. Auctorium Corporis inscriptionum Latinarum. 1885. geb. M. 40.—
- Festschrift,** Johannes Vahlen zum siebenzigsten Geburtstag gewidmet von seinen Schülern. 8. 1900 M. 24.—
- Friedländer, Jul.,** Repertorium zur antiken Numismatik im Anschluss an Mionnet's description des médailles antiques. Aus seinem Nachlass herausgegeben von Rudolf Weil. 8. 1885 M. 10.—
- Imagines inscriptionum Graecarum antiquissimarum** in usum scholarum anno 1894 iterum composuit Herm. Roehl et jam auxit supplementis Theraeis et Melliis. 1898 M. 6.—
- Inscriptiones graecae Italiae et Siciliae** quibus addidit Graeciae Hispaniae Germaniae item Graecae. Consilio et auctoritate academiae litterarum regiae Borussicae edidit Georgius Kaibel. 1890 M. 90.—

Inscriptiones Graecae antiquissimae praeter Atticas in Attica repertas. Consilio et auctoritate academiae litterarum regiae Borussiae edidit Herm. Roehl. 1882	M.	16.—
Inscriptiones Hispaniae christianae edidit Aem. Hübner; adjecta est tabula geographica. 1871	M.	9.—
— — Supplementum. 1900	M.	24.—
Inscriptiones Britanniae christianae edidit Aem. Hübner. Adjectae sunt tabulae geographicae duae. Accedit supplementum inscriptionum christianarum Hispaniae. 1876	M.	14.—
Inscriptiones graecae Insularum Maris Aegaei consilio et auctoritate academiae litterarum regiae Borussiae editae. Fol.		
Fasc. I. ed. Fr. Hiller v. Gaertringen. 1895	M.	30.—
Fasc. II. ed. G. R. Paton. 1899	M.	17.50
Fasc. III. ed. Fr. Hiller v. Gaertringen. 1898	M.	32.—
Inscriptiones Graeciae septentrionalis vol. I. Inscript. graecae Megaridis Oropiae Boeotiae consilio et auctoritate academiae litterarum Regiae Borussiae ed. Guilelmus Dittenberger. Fol. 1892. cart.	M.	85. —
— — Vol. III. Pars I. Inscript. graecae Phocidis Locridis Aetoliae Acarnaniae insularum maris ionii ed. Guilelmus Dittenberger. Fol. 1897	M.	22.50
Kalkmann, A., Pausanias der Perieget. Untersuchungen über seine Schriftstellerei und seine Quellen. S. 1886	M.	8.—
Klebs, E., Die Erzählung von Apollonius aus Tyrus. Eine geschichtliche Untersuchung über ihre lateinische Urform und ihre späteren Bearbeitungen. S. 1899	M.	10.—
Philonis Alexandrini opera quae supersunt. Vol. I. Edidit Leopoldus Cohn. Adiecta est tabula phototypica codicis vindobonensis. S. 1896	M.	9.—
Vol. II. ed. P. Wendland. S. 1897	M.	9.—
Vol. III. ed. P. Wendland. S. 1898	M.	9.—
Philonis de aeternitate mundi. Edidit et prolegomenis instruxit F. Cumont. S. 1891	M.	4.—
Prosopographia imperii romani saec. I. II. III. consilio et auctoritate Academiae scientiarum regiae Borussiae edita.		
Pars I. ed. Elmarus Klebs. S. 1897	M.	24.—
Pars II. ed. Hermannus Dessau. S. 1897	M.	20.—
Pars III. ed. P. d. Rohden et H. Dessau. S. 1898	M.	25.—
Schwartz, E., Scholia in Euripidem. Vol. I. Scholia in Hecubam, Orestem, Phoenissas. S. 1887	M.	9.—
— Vol. II. Scholia in Hippolytum Medeam Alcestem Andromacham Rhesum Troades. S. 1891	M.	9.—
— Fünf Vorträge über den Griechischen Roman. 1896	M.	3.—
Wendland, P., Neu entdeckte Fragmente Philos. Nebst einer Untersuchung über die ursprüngliche Gestalt der Schrift de sacrificiis Abelis et Caini. S. 1891	M.	5.—
— u. Kern, O., Beiträge zur Geschichte der griechischen Philosophie und Religion. Festschrift für Hermann Diels zum 22. Dezember 1895. S. 1895	M.	2.—

PA
3902
A25
1882
v.22
pars.1-3

Commentaria in Aristotelem
graeca

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

